31
8 F
16

Digitized by Google

SANCTI
BERNARDINI
SENENSIS,
ORDINIS MINORVM,
ac vrbis Aquilæ patroni,
QVADRAGESIMALE,
Seraphin nuncupatum,

Ex ijs profectò Concionibus, quas Patauij habuit; a Daniele de Purzilijs, I.C. Patauino collectum,

Vnà cum nonnullis Sermonibus extraordinarijs ipſius Sancti Bernardinī, ac etiam alijs ſubiectis: nunc primùm in lucem editum.

Cum Sermonum Ferialium argumentis, ac duobus Indicibus, tum Sermonum, tum rerum memorabilium.

Tomus Quartus.

B A

VENETIIS APVD IVNTAS,
M D XCI.

SI quid eſt, quod aut ad operis huius dignitatem agnoſcendam, aut ſenſum rectè percipiendum attineat, illud vero ne te lateat, ſedulam profectò dedimus operam. Quo in genere, quod iam nunc ſubijciemus, eſſe nemo non intelliget. Scias igitur velim, Amice lector, Conciones has Quadrageſimalès, quas Seraphini nomine appellant, nonnullosq; alios ſubſequentes Sermones à D. Bernardino, cum Patauij moraretur, & magna cum dignitate habitos, & calamo, vno, eodemq; Quadrageſimæ tempore ab Excellentiſſimo D. D. Daniele Pergulio Patauino exceptos fuiſſe, paucis aut, proprio marte, additis, aut, rei difficultate, detractis: Ea vero in illis tractantur, quibus animæ, quæ præcipites in ſcelera feruntur reuocari; prauæ animi cupiditates coërceri, a peccatis homines abſtrahi; Iuſtus vero ad colendam iuſtitiam magis, ac magis incitari poſſit. Quod autem ad hoc Quadrageſimale minus certè reliquis, & elegantius, & politius, imprimendum nos impulit, fuit, quòd ad hanc vſq; diem, quæ D. Bernardinus perſpicuis, diſertisq; verbis elucubrauit, ac de quibus cum ille, tum alij permulti meminerunt ſæpiſſime (niſi hæc ipſa de Quadrageſimali, cui nunc de Euangelio æternó, nunc de Charitate nomen inſcribitur, intelligantur: vtraq; .n. & Seraphini, & Charitatis vocabuli eadem eſt vis, & notio) minimè nobis inuenire licuerit. Melius tamen, ſatiusq; duximus aliquid, qualecunq; ſit edere, quàm te, non iniucunda fortaſſe, lectione fraudare. Quod ſi aliquando aut tempus, aut occaſio feret, vt e tenebris tandem alterum, de quo loquimur, perfectius eruatur, illud & prælis committere, & tibi in lucem proferre non grauabimur. Interim noſtros conatus amplectere, & ſtudium de te benemerendi grato, benignoq; animo, vt par eſt, proſequaris. Vale, noſq; dilige.

ARGVMENTA SERMONVM FERIALIVM QVI IN HOC QVADRAGESIMALI SERAPHINO NVNCVPATO S. BERNARDINI DE SENIS.

In hoc quarto Tomo.

FERIA QVARTA *In die Cinerum.*

Sermo primus.

DE amore ſpei, & de conuerſione peccatorum, & principaliter tractatur vbi amor diuinus habet fundamentum, vnde deſcendit, & quo vadit.

FERIA QVINTA.

Ser. II.

Fidei tractatus, quòd fides tria habet fundamenta, videlicet diſcoopertum, coopertum, & tertium quòd fides formata dicitur.

FERIA SEXTA.

Ser. III.

De dilectione vera, & ſancta, vbi de amore generali, cordiali, & ſpirituali.

SABBATO POST CINERES.

Ser. IIII.

Tribulationum vtilitas, in quo de ſtatu principiante, ſaluificante, & beatificante.

DOMINICA I. QVADRAG.

Ser. V.

Verbum Dei animam viuificat, vbi de obiectu radioſo, in quo intellect' ſpeculatur de oppoſito animæ vitioſo in quo orbat, & de ſubiecto timoroſo in quo viuit.

FERIA SECVNDA.

Ser. VI.

De iudicio extremo, vbi de iudiciali maieſtate, veritate, & æquitate.

FERIA TERTIA.

Ser. VII.

Tepiditatis vitium, vbi primus timentis vtilitatis gradus, ſecũdus feruentis charitatis, tertius negligentis tepiditatis.

FERIA

FERIA QVARTA.

Ser. VIII.

Miracula Dei ab alijs differunt miracula diaboli cognoſcuntur, & miracula mulierum, & de tribus generibus miraculorum, gratiæ ſcilicet, malitiæ, & ſtultitiæ.

FERIA QVINTA.

Ser. IX.

Incantationes vitandæ. vbi de primo ſtatu diuinæ gratię illuminatiuę, de ſecundo pœnæ, & culpæ ruinatiuo, de tertio punitionis periculoſæ, & anfractiuæ.

FERIA SEXTA.

Ser. X.

Lumina tria animę, & tres ſtatus quibus anima procedit, deſiderans .ſ. dolorans, & iubilans.

SABBATO POST PRIMAM *Dominicam Quadrageſimæ.*

Ser. XI.

Gratia illuminans, operans, & conſolans, quòd tres interuenire oportet gratias ad abſtinendum a malo cum Dei auxilio illuminantem ſcilicet, operantem, & ab omni malo abſtinentiam.

DOMINICA II. IN QVADRAG.

Ser. XII.

Filius debet honorare parentes, & quare non honoret, & non honorans male habet.

FERIA SECVNDA.

Ser. XIII.

Sodomitarum cęcatio, induratio, & deſperatio.

FERIA TERTIA.

Ser. XIIII.

Sodomitarum punitio, vbi de corporali punitione, temporali correctione, & æternali damnatione.

FERIA QVARTA.

Ser. XV.

Conſuetudinis malæ ſeptem mala, & totidem remedia. vel conſiderantur tria ſcilicet principium malę conſuetudinis, conſummatio, & remedium.

FERIA QVINTA.

Ser. XVI.

Diuitis vitioſi ſtatus ſex. Item diuitis, & pauperis retributio.

FERIA SEXTA.

Ser. XVII.

Conuerſationes diuerſæ, ſcilicet bonorũ cum bonis, malorum cum malis, & bonorum cum malis, & econtra.

SABBATO POST SECVNDAM *Dominicam in Quadrageſima.*

Ser. XVIII.

Peccati lapſus, peccatoris releuatio, & diſplicentia mundi, & dęmonis inuidioſi.

DOMINICA III. IN QVADR.

Ser. XIX.

Matrimonij materia, qualiter debeat eſſe in carne regulata, ſanctificata, & honorata

FERIA SECVNDA.

Ser. XX.

Confeſſionis materia, qualiter ſit facta, qualiter neceſſaria, & quantum vtilis.

FERIA TERTIA.

Ser. XXI.

Confeſſionis tractatus, quòd tres ſint confeſſiones, excuſatiua videlicet, diminutiua, & humiliatiua.

FERIA QVARTA.

Ser. XXII.

Correctio proximi, ꝙ fieri debet præcedente charitate, & cum charitate. Item cum cauſa, & ꝙ peccauerit frater tuus, ſiue de paternali, fraternali, & filiali.

FERIA QVINTA.

Ser. XXIII.

Contritionis materia, de ſui quidditate, neceſſitate, & qualitate.

FERIA SEXTA.

Ser. XXIIII.

Viſitat Chriſtus mundum tripliciter, & anima trahitur ad amorem Dei per ſeptem gradus.

DOMINICA IIII. IN QVADR.

Ser. XXVI.

De vſurarijs, vbi conſideratur hominũ prudentum admiratio, vſurarum abominatio, & vbi illi ſtent.

FERIA SECVNDA.

Ser. XXVII.

Reſtitutio debet fieri, & de damno ſpirituali, corporali, & temporali, quæ proximo fiunt.

FERIA TERTIA.

Ser. XXVIII.

Iudicare alium nemo debet, & ꝙ tria tantum ſunt iudicia artis iudicãdi in mũdo, curioſum, criminoſũ, & periculoſum.

FERIA QVARTA.

Ser. XXIX.

Quando debent ablata reſtitui, tres regulæ traduntur.

FERIA QVINTA.

Ser. XXX.

Mercaturę tractatus, vtrũ ſit licitum facere mercantiam, an liceat mercatori quãtum poteſt vendere, & econtra emptori quanto minus, & in quibus caſibus vſura in mercantia interuenire poſſit.

FERIA SEXTA.

Ser. XXXI.

Reſtituat quilibet. an homo poſſit ſibimet ſoluere & ius dicere abſque eo quòd iudicis officium imploret.

SABBATO POST QVARTAM
Dominicam Quadrag.

Ser. XXXII.

Amores ſeptem in Chriſto, & Magdalena ſignati, & de Lazari reſurrectione, & de reſurrectionis eius præcedentibus, ſubſequentibus.

DOMINICA V. IN QVADR.

Ser. XXXIII.

Luſores reprobantur, & blaſphemi a Deo maledicti, & de tribus generibus peccatorum, q̃ lapidatores Chriſti vocari poſſunt, ſcilicet taberniones, peſſimi blaſphematores, & male feſta cuſtodientes.

FERIA SECVNDA.

Ser. XXXIIII.

Reſtitutionum materia, & quilibet ſatisfaciat illi qui de iure habere debet, & inquo loco.

FERIA TERTIA.

Ser. XXXV.

Contritionis materia, vbi de contritionis varietate, quantitate, & contrarietate.

FERIA QVARTA.

Ser. XXXVI.

Mulierum honeſtas, & vanitas, vbi de tribus ſpeciebus dominarum, de quibus maritus, vel gloriam, vel ſuſpicionem, vel triſtitiam habet.

FERIA QVINTA.

Ser. XXXVII.

Incarnatio Chriſti nota fuit, & de annunciatione Virginis.

FERIA SEXTA.

Ser. XXXVIII.

Annunciata Virgo habuit ſeptem ſocias.

SABBATO POST PRIMAM *Dominicam Quadrageſime.*

Ser. XXXIX.

Satisfactiones Magdalenæ, proditiones virorum in mulieres, mulierum vanarum pericula, & murmurationes Phariſæi, atq; remedia contra ſeditiones.

DOMINICA SEXTA IN *Quinquageſima.*

Ser. XL.

Animæ nouem gratiæ ſingulares, nomen Ieſu proficuum.

FERIA TERTIA.

Ser. XLII.

Peccati maledictiones. vbi quod ſunt ſeptem, & dolores totidem peccatorum morientium.

FERIA QVARTA.

Ser. XLIII.

Corporis Chriſti Sacramentum, qualiter primũ eius miſterium memoriale eſt, ſecundum admirabile, tertium deſiderabile.

FERIA QVINTA.

Ser. XLIIII.

Manna, quomodo generaretur, de præparatione generali ad Sacramentum.

FERIA SEXTA DE *paſſione Chriſti.*

Ser. XLV.

Vbi de amore radiante, fructificante, & ſanctificante.

IN DIE PASCHAE *de reſurrectione Chriſti.*

Ser. XLVII.

Vbi prima contemplatio eſt triumphalis victoriç, ſecunda cordialis lætitiæ, tertia ſpiritualis intelligentiæ.

IN DIE LVNAE *poſt Paſcha.*

Ser. XLVIII.

Stellæ illuminantes peccatorem, parcere debemus, ſigna tria deſperatorum.

IN DIE MARTIS *poſt Paſcha.*

Ser. XLIX.

Contemplationis modus, dotes Beatorum in patria, & chorea Chriſti, & Sanctorum in patria.

FINIS.

SERMONVM, QVI IN HOC TOMO CONTINENTVR, ELENCHVS.

Anima, quomodo trahatur ad amorem Dei. pagina 104
Anima facta aterrima propter peccatum. 214
Animæ pulchritudine. 196
Animæ luminibus tribus. 45
Baptiſmate. Ser. extraor. 14 77
Charitate, ſeu dilectione uera, & ſancta. 11
Charitate diuina emenda. ſer. extraord. 5 33
Communione ſacratiſſima. 226
Confeſſione excuſatiua, diminutiua, & humiliatiua. 92
Confeſſionis qualitate, neceſſitate, & utilitate. 87
Conſcientia decepta. ſer. extraord. 6. 39
Conſuetudine mala. 62
Contritione. 100. & 165
Conuerſatione bonorum, & malorū. 72
Conuerſione ad Deum. ſer. extraord. 17. 95
Conuerſione, & ſatisfactione peccatoris, & Magdalenæ. 192
Corporis Chriſti ſacramento. 219
Correctione proximi. 96
Diuite vitioſo, & eius, & pauperis retributione. 67
Fide. 6
Flammis ſeptē amoris. ſer. extraord. 8. 46
Franciſco. 88
Gloria paradiſi, & modis contēplādi. 269
Gratia illuminante, operante, & conſolante. 48
Honeſta, & uana domina. 171
Honore parentum. 51
Humilitate. in extraord. 119
Ieſu nomine proficuo. 205
Incantationibus uitandis. 42
Incarnatione Domini. 177
Inſpirationibus. ſer. extraord. 11. 62
Iudicio temerario. 125
Iudicio extremo. 28
Iudicio extr. in extr. 242
Lazaro reſuſcitato. 31
Ludo. 151
Luxuria. in extr. 26. & 131
Matrimonio. 79
Mercatura. 133
Miraculis. 37
Miſericordia Dei. 260

Occultatione diaboli. ſerm. extraord. 13. 76
Paſſione Domini noſtri Ieſu Chriſti. 235
Peccatoris lapſu, & releuatione. 75
Præparatione ad ſumendum corpus Chriſti. 184
Purgatorio. ſer. extraor. 15. 82
Purificatione. ſer. extraord. 9. 50
Regno Dei. ſer. extraord. 1. 1
Reſtituendum cuinam ſit, ubi, & qñ. 157
Reſtituere quis teneatur. 139
Reſtitutio fieri debet. 118
Reſtitutionibus. 128
Reſurrectione Domini. 254
Saccomando paradiſi. ſer. extraord. 4. 23
Satisfactione. in extraord. 135
Scientiarum ſtudijs. ſer extraor. 3. 10
Seminatione dęmonij. ſer. extraor. 10. 53
Semine inſpirationis. ſer. extraor. 12. 67
Sodomitarum excæcatione, induratione, & deſperatione. 57
Sodomitarum punitione. 59
Spe. 3
Statibus tribus hominum. 34
Tepiditatis uitio. ſer. extraord. 7. 42
Tribulationibus, & earum vtilitate. 16
Verbo Dei animam uiuificante. 22
Viduitatis ſtatibus tribus. ſer. extraord. 3. 18
Vſuris. 110

FINIS.

INDEX RERVM NOTABILIVM,

QVÆ HOC OPERE CONTINENTVR,

ALPHABETICA SERIE DIGESTVS.

A

ABbatis cuiuſdam viſio.ſer.extr. 10. pag.56.b
Abſoluere, et confeſſiones audire, qui poſſint.ſer. 21. 95.d
Accipere ad vſuram quærens dupliciter peccare poteſt, & ut non peccet duo requiruntur.ſer.34. 160.b. & 161.a
Accipiter, & gallina diuersè tractantur. ſer.16. 71.a
Acquiſita per errorem perſonæ reſtituenda ſunt, et quid de acquiſitis per errorem fortunæ, ubi multi caſus.ſer.27. 122.d.& ſeq.
Acquiſita male ſtatim integraliter reſtituenda.ſer.29. 128.c
Actus carnalis nimium frequentatus hominem excæcat.ſer.19. 85.f
Adorare debemus cum duobus, ſine quibus orationis fructus non eſt.ſer. 24. 109.a
Aduentus Chriſti in mundum ſicut eſt triplex, ita in cor hominis.ſer. 24. 105.b
Aduerſitates faciunt hominem mortuum in carnalitate, & ſapientem in virtutibus. ſer.4. 17.c
Affectiones ſeptem in Deum reflexæ, & quæ.ſer. extraord.7. 96.c
Affectiones ſeptem in ſeipſum reflexæ. ibid.
Affectiones ſeptem in nos, & quæ. ſer.extraord.17. 100.& ſeq.
Affectiones ſeptem reſpectu proximi quæ. ſer.extr.17. 101.g. & ſeq.
Affectiones hominis quatuor, & quæ.ſer.extraord. 16. 91.h
Aliena indebitè, et iniuſtè quæſita tenentium differentiæ quinque.ſer.48. 267.f.& ſeq.
Aliena licitè reperta, & quæ ad tuas manus peruenerunt, an retineri, & quomodo diſtribui poſsint.ſer.27. 121.e
Aliena res ad noſtras manus tribus modis venire poteſt.ibid. 160.f
Aliena tenentes titulo iuris, ſed non iuſto, qui ſint.ſer.34. 159.g
Alleluia, i. Deus ſit laudatus.ſer. 46. 258.e
Amicitia idem velle, & idem nolle. ſer.43. 225.b
Amare creaturas quõ debeamus. ſer. extraord.11. 60.g.& ſeq.
Amor Dei erga animas triplex, & qui. ſer. extraord.7. 43.a
Amor primus Dei eſt uocare animam. ibidem. 6
Amor diuinus, an poſsit furari. ſer.extra.5. 33.b
Amor Dei non poteſt violentari.ibi. 34.a
Amor diuinus unde deſcendat.ſer.1. 3.f
Amor diuinus ad deuotos uadit, & per trium perſonarum genera uenit. ibid.g
Amor generalis quatuor conditiones habere debet.ſer.3. 12.a
Amor cordialis ſeptem requirit.ſer. 3. 14.a
Amor parentum ad filios, maior quàm econtra.ſer.12. 52.b
Amor transformat amantem in amatum. ſer.43. 211.b
Amor reſpondentium vocationi per tres actus oſtenditur. ſer.extr. 7. 44.b
Amorem, qualem ad inimicos habere debeamus. ſer.3. 15.e
Amoris diuini effectus ſeptem, & qui. ſer. extraor.8. 46.d & ſeq.
Amoris inflammatini gradus ſeptẽ.ſer.24. 106.a
Amatores illicitos luxuriarũ, qualiter Hier. deſcrib. ſer.19. 86.a
Amicorum tria genera. ſer. extraord.7. 43.d.& ſeq.
Analogicus ſermo, qui.ſer.extr.1. 7.e
Angeli in paradiſo exiſtentes plures ſunt, q̃ creata quæcunque.ſer 49. 272.f.& ſeq.
Angeli quotupliciter intelligantur, pp quos mulier in eccleſia caput uelatum portare debet.ſer.36. 175.b.& ſeq.
Angelorum ordines nouem, & quam pul-

chri, eorumq́; differentia. ſer. 49. 273. c. & ſequen.
Angelum ſuum habent omnes creaturæ, & quælibet ſpecies fructuū, plantarum, &c. ſer. 49. 273. a
Angelus minimus exiſtens in uita æterna, q̄ pulchrior ſit omni anima, præterquàm illa Chriſti, & Virg. matris. ſer. 49. 272. b. & ſeq.
Angelus an poſsit eccleſiam conſecrare. ſer. extraord. 14. 81. e
Anima quælibet duos habet Angelos, bonū ſcilicet, & malum ſer. 49. 272. g
Anima tria lumina conſiderat, & quæ. ſer. 10. 45 h & 46. a. & ſeq.
nima conuerſa tria habere debet. ſer. 39. 192. b
Anima in quāta altitudine, pulchritudineq́;
A creata ſit, triplex cōtemplatio. ſer. 40. 196. e. cum ſeq.
Anima nunquam contenta ſine Deo. ibid. 199. e
Anima Deo ſexdecim modis ſimilatur. ibi. f. & ſeq.
Anima ſine peccato ex profunda humilitate, dicet ſe peccatricē, ut S. Paulus, S. Frāciſcus, & cæteri Sāc̄ti, qui ſe peccatores reputabant. ſer. 20. 87. & 88. a. b
Anima a peccato releuare, maius factum, q̄ fuerit creare mundum. ſer. 32. 250. b
Anima rationalis, quàm pulchra, & magna. ſer. 49. 221. f. & ſeq.
Anima ſancta dicitur templum. ſer. extr. 9. 51. b
Anima habens labores, illuminatur, & ſapiētior fit. ſer. 4. 18. b
Anima ſitiens Deum, famelico comparatur. ſer. extr. 17. 100. f
Animam tria regunt. ſer. extr. 2. 14 c
Animā Deo clamanti tripliciter poſſe reſpondere. ſer. extr. 7. 44. d
Animarum tres ſtatus, et qui. ſer. extraord. 15. 82. a
Animas in maiori gratia exiſtentes, magis participare de bonis. ſer. extr. 15. 87. b. & ſequen.
Animæ in purgatorio, de quo bono magis gaudeant. ibi. c
Animæ noſtræ potentiæ tres ab Adam deformatæ. ſer. 41. 220. c
Animæ potentiæ tres, & in quibus conſiſtant. ſer. 49. 170. a. & ſeq.
Animæ beatorū, quòd iam ſint corpore in paradiſo, tenet eccleſia. ſer. 16. 69. b
Animæ quadrupliciter ſcire poſſunt quæ fiūt pro ipſis. ſer. extr. 15. 86. g. & ſeq.
Animæ quæ plus gaudeant in purgatorio, quadrupliciter oſtenditur. ibi d. & ſeq.
Animæ in purgatorio a quibus tormentētur. ibid. 84. b. & ſeq.
Animæ in purgatorio quatuor ex cauſis cantant, & quæ. ibi. d. & ſeq.
Animæ in purgatorio quòd gaudeāt, ex quot, & quibus naſcatur. ibi. 85. c. & ſeq.
Animæ in purgatorio exiſtentes, quadrupliciter poſſunt iuuari. ibi. 86. a. & ſeq.
Animæ gratiæ datæ nouem conſiderandæ, & contemplandæ ad ſtatum naturæ, gratiæ, & gloriæ. ſer. 40. 196. c. cum ſeq.
Animalia omnia eiuſdem ſpeciei, cur ſimul ſtare appetant, & non ſic homo. ſer. 3. 14. c
Animalium ſex genera offerebantur in templo. ſer. extr. 9. 52. d
Anoma quid interpretetur. ſer. 1. 5. f
Antichriſti poſt mortem, quadraginta diebus mundus durabit. ſer. 6. 28. f
Anulus uxori ad quòd triplici conſideratio detur. ſer. 36. 171. d. & ſeq.
Apis unius naturam Philoſophus quidam 30. annis diſcere, & cognoſcere non potuit. ſer. 40. 197. f
Apoſtoli ſunt duodecim tubetæ vocantes milites adde bellandum paradiſum. ſer. extraord. 4. 24. c. & ſeq.
Appetitus in inferno erit appetibilis, & nunquam extinguibilis. ſer. extr. 6. 41. b
Aqua mixta dupliciter conſideratur. ſer. extraord. 14. 78. b. & ſeq.
Aqua mixta quando poteſt baptiZari. ibid. c. & ſeq.
Aqua baptiſmi, an poſsit emi ſine peccato, & quid præſtandum in tali caſu. ibi. 81. b. & ſeq.
Aquila non capit muſcas, neq; leo murem. ſer. 49. 268. f
Arca unde dicta. ſer. 36. 178. b
Arma paradiſum expugnantia, qualia ſint. ſer. extr. 4. 27. b. & ſeq.
Arma ferientia Angelos, et Sanctos, quæ. ibi. 31. b. & ſeq.
Aſſer interpretatur beatitudo. ibi. 26. a
Aſtrologo dicenti, ſuum Principem illo anno moriturum, dum præ mœſtitia princeps iaceret

iaceret quaſi mortuus: miles quidam Aſtrologum dicētem ſe uicturum 20. annos, transfodit, ut mentita aſtronomia; princeps liberatus ſit. ſer. 9. 44.d

Auari cor repertum in capſa denariorum, ſecundum S. Antonij Confeſſoris dictum. ſer. 43. 226.a

Auari, et uſurarij; quibus aſſimilētur ſer. 40. 198.b

Auaritia inſatiabilis. ſer. 6. 29.a

Auaritia, quomodo extinguatur. ibi. b

Auarus quidam diues ob filios, quos habebat, potius laqueo ſe occidit, quàm pecunias petitas dare uoluerit. ſer. 3. 12.e

Auarus quidam Ariminēſis, quòd frumenti ſtarium tribus ſolidis cum dimidio uenderetur, præ dolore obijt, & inde captū ſit, uſurarios in illis partibus uocari, Tre ſoldi, & mezzo. ſer. 26. 116.d. & ſeq.

Aue, ſignificat ſine uæ. ſer. 45. 236.a

Auguria triplicia ſunt, & multa in deteſtationem eorum. ſer. 8. 41.g. & 42.a & ſeq.

Auguſtino, myſterium corporis Chriſti explicare tentanti infantulus cocleari aquā maris in foſſam imponens, quid dixerit. ſer. 43. 224.f

Azima recipientes a Iudæis, peccant mortaliter. ſer. extr. 5. 39.b

B.

Babylon, confuſio interpretatur. ſer. extraord. 14. 78.f

Baptiſma tantum in aqua debet fieri, & de huius ratione. ibi. 77.g. & ſeq.

Baptiſma tria requirere, & quæ. ibi. 77.f. & ſequen.

Baptiſma in qua materia fieri debeat. ibid. f. & ſeq.

Baptiſmi in materia; dubia aliqua ſcitu digna ibi. 79.a. & ſeq.

Baptiſmi forma qualis. ibi. 78.g. & ſeq.

Baptiſmi forma an poſſit addi, uel minui aliquod uerbum. ibi. 79.a. & ſeq.

Baptiſmi forma duplex, & quæ. ibid. b. & ſequen.

Baptiſmi forma an liceat mutare uerbum ſubſtantiale. ibi. c. & ſeq.

Baptizantibus pluribus aliquem in caſu neceſſitatis, an ualeat. ibi. 81.g.h

Baptizari an poſſit aqua mixta. ibid. 78.a. & ſeq.

Baptizari, an liceat cuilibet. ibi. 80.h. & ſeq.

Baptizatus puer charitatem habet, licet nōdum ebulliat in illo. ſer. extraord. 5. 35.i

Baptizatus ſaliua, non eſt baptizatus. ſer. extraord. 14. 77.f

Baratterij ſtultitates duodecim. ſer. 33. 154.a

Baro quidam Caſtellano cuidam, qui ſuum filium peremerat, ſeq; miſericordiæ Baronis recommiſit, qualiter pepercerit ſer. 49. 268.b

Beati cur gaudeant de impiorum damnatione. ſer. 45. 242.b

Beatorum numerus, quantus. ſer. extr. 1. 1.e

Beatorum cantilena. ſer. 49. 279. & ſeq.

Beatorum exercitium, quale. ſer. 49. 277. & ſequen.

Bellum in expugnatione paradiſi quomodo fiat. ſer. extr. 4. 71.d. & ſeq.

Belzebub quomodo interpretetur. ſer. extr. 10. 54.b

Benefacere diſponens, tribulationes ſuſtinere ſe præparet. ſer. 39. 194.d

Beniamin, filius dextræ interpretatur. ſer. extraord. 4. 26.b

Beniamin, diſcretio boni & mali interpretatur. ſer. 48. 266.b

Bernardi ſuſpiria dulcia pro nomine Ieſu. ſer. 41. 410.b

Bernardino prædicante, ſigna aliqua narrantur, quæ Paduæ apparuerunt. ſer. extr. 17. 106. f. & ſeq.

Bernardinum Vincentiam petijſſe, & de miro populorum concurſu. ſer. extr. 17. 106. b. & ſeq.

Bernardinus Vincentiæ qualem fructum fuerit operatus. ibi. 107.d. & ſeq.

Bethania domus panis interpretatur. ſer. 32. 148. b

Blaſphemiæ malignitates. ſer. 33. 157. & 158.

Blaſphemia peccatum ex propria malitia procedit, licet alia ex fragilitate uideantur. ibid. 158.c

Blaſphemantem puerum quinque annorum e ſinu patris diabolus rapuit. ſer. 33. 158.g

Blaſphemantem luſorem diaboli aſportauerunt. ibi. b

Blaſphemantem fabrū diabolus per capillos traxit, pendulum tenens, donec religioſæ perſonæ orationibus, atq; aqua benedicta uenerint. ibi. 157.a.b

Bonos

Bonos quare pecudes, & malos hircos Chriſtus in iudicio nominabit. ſer. 6. 31.d
Bonum factum in peccato mortali, ad quid valeat. ſer. extraord. 15. 87.g. & ſeq.
Bonum de ſe naturaliter accidentaliter poſſe fieri malum. ibi. 88.b. & ſeq.
Bonū factū in gratia a facto in culpa, quomodo differat, et ad qd valeat. ſer. 42. 215.d
Bonum factum in peccato a redeunte ad gratiam, an recuperetur. ibid. f
Bonum damnati, an & quomodo diſtribuatur. ibi. g
Breuia mala portans, diabolum portat. ſer. 9. 45.d
Breuia mala a bonis, quomodo cognoſcantur. ſer. 8. 40.h
Breuibus malis credens ſi moriatur non confitens damnatur ibi. 41.b
Bruta naturaliter operari. ſer. extr. 11. 60.g

C

Calidus, frigidus, & tepidus quis uocetur in amore Dei, & qualiter ſint cōditionati. ſer. 7. 35.g. & ſeq.
Calix in quo ſtat uinum, quid ſignificet. ſer. extr. 6. 40.f
Calix vini, duplex, & qui. ibi. g
Cananeus interpretatur domus Zelans animam. ſer. extr. 4. 25.d
Cantandi bene, ſonandi & tripudiandi quatuor requiſita. ſer. 49. 277.f.g
Capillos alienos portans, & taxillos faciens, atq. multi ſimiles, an & quando ſumere poſſint corpus Chriſti. ſer. 44. 229.b
Capitanei exercitus expugnantis paradiſum quot, & qui. ſer. extr. 4. 25.d. & ſeq.
Carnis, diaboli & mundi remedia tria ordinauit Chriſtus in Euangelio. ſer. 1. 5.a
Carolus Rex omnibus ſcientijs illuſtratus. ſer. extr. 2. 15.b
Caudarum muliebriū, quæ hodie portātur, prophetia. ſer. 36. 177.b
Caudæ mulieris ſtultitiæ duodecim. ſer. 36. 176. et 177
Catuli vnius ad uenationem aſſueti, & alterius ad coquinam, probatorum exemplū. ſer. 15. 65.g
Cælum eſſe plenum electis, quomodo intelligatur. ſer. extr. 18. 110.d. & ſeq.
Cœna Deo, quando tribuitur. ſer. extraord. 7. 46.a
Centurio tripliciter fidem longam habuiſſe uidetur. ſer. 2. 11.d
Cerafagiæ exemplum recitatur, quæ abſente marito ceraſa manipulatim capta uorabat: coram verò curabat, &c. ſer. 5. 26.a
Charitas quibus pecunijs ematur. ſer. extr. 5. 36.h
Charitas proximi, in quo conſiſtat. ſer. extraord. 18. 102.a.b
Charitas eſt omnium diuitiarum maxima. ſer. extr. 5. 33.b
Charitas niſi ematur, haberi non poteſt. ibi. 34.e
Charitas, quare petatur ibi. 36.b.c
Charitas tribus modis ædificatur in ſeculo. ſer. 7. 14.f
Charitas, quomodo debeat eſſe facta. ſer. extraord. 5. 35.e
Charitatis mercantia, quibus uendatur. ibid. 34.d
Charitatis mercantiam quis vendat. ibid. 34.f
Charitatis probationes tres. ibi. 35.f.g
Chriſti in anima, quanta pœna fuerit. ſer. 45. 238.b
Chriſti ſudor ſicut guttæ ſanguis, vnde factus. ſer. 45. 244.b.c
Chriſtum fuiſſe alloquutum Franciſcum, & quid illi dixerit. ſer. extr. 16. 90.e. & ſeq.
Chriſtum debere incarnari fuit Angelis demonſtratum. ſer. 37. 178.e
Chriſtus tribus de cauſis non iuit ſtatim uocatus ad Lazarum. ſer. 32. 147.e
Chriſtus miracula faciebat, uel precibus motus, vel cum humilitatis actu. ſer. 32. 14.f
Chriſtus tribus modis eccleſiam amauit. ſer. 36. 171.b
Chriſtus eſt mercator. ſer. extr. 5. 33.d
Chriſtus quantum doluerit de damnatione peccatorum, & quot pœnas habuerit. ſer. 45. 238.b. & ſeq. vſque 241
Chriſtus Phariſæū, cōtra ſe, & Magdalenā murmurantem de tribus reprehendit. ſer. 39. 195.e. & ſeq.
Chriſtus quibus conditionibus ad iudicandū ueniet, & quare in nube lucida, & cur nec ſicut purus Deus, nec ſicut purus homo. ſer. 6. 29.b. & 30.a.b.c
Chriſtus ad iudicandum cum quibus ueniet. ibi. ſer. 6. 30.e
Chriſtus miracula non fecit abſque notabili cauſa, & magno myſterio. ſer. 8. 39.h

Chri-

Chriſtus ſemper uoluit de diabolo triumphare per medium alicuius abiecti hominis, ut Franciſci, & aliorum. ſer.4. 20.b

Chriſtus, quare permiſit a diabolo tentari. ſer.5. 28.c

Chriſtus quare comedit mel. ſer. extraord.2. 13.b

Chriſtus fuit ab Angelis adoratus conſentiẽtibus uoluntati diuinæ. ſer. 37. 179.d

Chriſtus matri dupliciter apparuit. ſer. 47. 258.c

Chriſtus ſolus ueræ ſapientiæ magiſter. ſer. extr.2. 10.b

Chriſtus cur de peccatorum damnatione doluerit cum eorum damnationis uideret. Item cum concordare deberent cum mente diuina, cum nec Sancti dolent de impiorum damnatione. ſer. 45. 242.a.b

Chriſtus cur non mortuus in inſtanti ob infinitos dolores quos habuit. ibi. c

Chriſtus quinque de cauſis neceſſe fuit, ut tãtam pœnam, & tot dolores pateretur. ibi. d. & ſeq.

Chriſtus quatuor et quales uictorias habuerit. ſer.47. 254. et ſeq.

Chriſtus reſurgens, quod primo apparuerit Virgini Matri, plures ſuaſiones, et rationes. ſer.47. 257. et ſeq.

Cibus corporis Ieſu multis ſignis præfiguratus, et monſtratus. ſer.43. 219.g

Circumſtantia peccati poteſt eſſe mortale. ſer. 20. 89.b

Ciuitatis Dei deſcriptio ſer. extr.4. 30.f. & ſequen.

Cognitiones Dei duodecim, & quot producant effectus. ſer.48. 266.d

Collirium quid. ſer.44. 233.c. & *ſer. extr.5.* 33.g

Comedentium agnum paſcalem conditiones quatuor 44. 230.e

Compaſſio uera, quæ ſit. ſer.3. 14.b

Confeſsio, an et quando proſit luxurioſo obediẽdi cauſa confeſſo, non autem ſe emendandi. ſer.21. 94.b

Confeſsio uera, et contritio, quomodo cognoſcantur. ſer.35. 167.b. et ſeq.

Confeſsio in paradiſo eſſe non poteſt. ſer. 23. 100.f

Confeſsio, qualis eſſe debeat. ſer.20. 87. uſque 91

Confeſsio tribus rationibus frequens eſſe debet. ibi. 88.d

Confeſsio quàm ſit neceſſaria. ibi. 91.e

Confeſsio non accepto Chriſti corpore facta abſq; legitima cauſa, an et quando ualeat. ſer.21. 93.b

Confeſsionem ueram ad habendam, ſeptem requiruntur. ſer.23. 102. et 103.

Confeſsionis natura duodecuplex. ſer. 21. 95.g

Confeſſor ſapientiam, et conſcientiam habere debet. ſer.20. 89.c

Confeſſus ſemel, an et quando teneatur iterum confiteri. ſer. 21. 94.c

Confeſſus ignoranter excommunicato, ſi poſtea ſciat, iterum confiteatur. ſer. 20. 88.f

Confitens, an et quando ſe excuſare, et aliũ accuſare, et nominare debeat. ſer. 21. 92.b. et ſeq.

Confiteri bene plures neſciunt, præcipuè mulieres. ſer.20. 87.f

Confiteri peccata ſua ſacerdoti qui, et a quibus præmoneri debeant. ibi. 91.f

Confiteri ſemel in anno renuens, ſaluari non poteſt, neq; in ſacrato ſepeliri. ibi. b.

Confiteri incontinenti, quatuor caſibus quis obligatur. ſer. 21. 93.d

Confiteri cui, quis debeat peccata ſua. ibid. 95. d

Coniuges corpus Chriſti capere uolentes, an et quot diebus a coitu abſtinere, et debitũ reddere debeant. ſer. 19. 86.b

Cõiuges debitum reddere in eccleſia, quãdo poſsint. ibi. 87.b

Conſtantinus, coram quo prælati, et ſacerdotes litigabant, ne pateret alijs eorum uituperatio, proceſſus cremauit. ſer. 48. 265.b

Conſuetudinis malæ, mala ſeptem, et quæ. ſer. 15. 63.e

Conſuetudinis malæ remedia ſeptem. ibid. 66. d

Conſulendum eſſe expertos in uia Dei. ſer. extraord. 11. 66.f

Contemplatio uehemens facit hominem eleuare a terra, ut accidit Pariſijs. ſer. extr.5. 33.c

Contemplationes contemplandæ in uita Chriſti. ſer. extr.17. 99.c. et ſeq.

Contritio, quid. ſer.23. 100.d

Contritio ſine confeſsio, quando ualeat, & quantum neceſſaria. ibi. 101.a

Contritio quanta eſſe debeat, cum ſit difficillima. ſer. 35. 168.e

Con-

Contritio tanta, an haberi poſſit, ut pœna & culpa remittantur. ibi. 170.f
Contritionis, & attritionis differentia. ibid. 165.e
Contritionis ueræ tria ſigna. ibi. g. & ſequen.
Contritus tantum, ſi non poteſt confiteri, quomodo poſſit communicari. ſer. 21. 94.a
Conuerſatio bonorum cũ bonis optima triplici ratione, quemadmodum mala cum malis peſſima. ſer. 17. 72.e. & 73.e
Conuerſatio malorum cum bonis, qualis. ibid. 74.d
Cor in contritione tribus de cauſis amaricari debet. ſer. 35. 166.c
Cor non habentium genera, tria ſunt. ſer. 19. 86.b
Corpus ſicut rebus elementatis, cibis ſibi conformibus nutritur, ſic anima ſpiritualibus. ſer. 5. 22.c
Corpus in inferno licet crucietur ualde, nunquam tamen corrumpetur. ſer. extraor. 6. 42.a
Corpus damnatorum quantum ponderet. ibi. 41.b
Corpus beatum, qualiter glorificatum, & quatuor eius ornamenta. ſer. 49. 275.e
Corpus beatum habebit omnes quinque ſenſus. ibi. 276.b
Corpus beatum, qualiter radiet in patria. ibi. h
Corpus beatum qualem guſtum, & tactum habeat. ibi. f. & ſeq.
Corpus Chriſti cum ſumitur, cur mens nõ ardeat. ſer. 42. 234.d
Corpus Chriſti ad dignè capiendum duo ſufficiunt. ibi. 335.a
Corpus Chriſti tribus de cauſis nobis ad comedendum datum. ſer. 43. 223.a. & ſeq.
Corpus Chriſti, quo tempore ſumendum. ibi.
Corpus Chriſti tribus de cauſis calatum nobis datum. ibi. h. & 224
Corporis Chriſti ſumptio, utrũ ualeat in peccato mortali ad animam de peccato tollendam. ſer. 44. 233.h
Corporis beati uiſus nouem dotes ualde nobiles. ſer. 49. 276.c. & ſeq.
Correctio tria neceſſario habere debet. ſer. 22. 96.g
Correctio triplex. ibi.
Correctio propter tria dimitti poteſt. ibi. 97. b. & ſeq.
Corrigendo quis ſceleratus proximum, an peccet, vel non. ibi. 98.b
Corrigere proximum, an, et quando quis obligetur. ibi. 96.b
Corrigere proximum omittens ad hoc, ut peccet, vel non, ſex cauſæ concurrere debent. ibi. 98.d. & ſeq.
Corrigere proximum, ad quid eſt bonum. ibi. 99.b. & ſeq.
Corrigi proximus quo ordine, & quot modis debeat. ſer. 22. 97.c. & ſeq.
Corripere quid. ibi. 96.f
Corruptio uerborum dupliciter fieri poteſt, et quando ſit mala. ſer. extr. 14. 79.e
Crucẽ accipere extra corporis paſſibilitatẽ, non eſt inſpiratio Dei, ſed diaboli. ſer. extr. 11. 65.b
Crucifixus in die Veneris ſancti, qualiter amplexatus eſt parcentem inimico. Item ſimile contigit in Cominatu Florentiæ. ſer. 49. 269.d. & ſeq.
Cuculum quinquies garrire cum uetula audiret, fruſtra accepit augurium, quòd deberet uiuere quinque annos. ſer. 8. 41.b
Cultus diuini duo fundamenta generalia. ſer. extr. 8. 49.g.h

D

DAmnati cum quo puniantur. ſer. extraord. 6. 41.a
Damnati quanto plures ſunt, magis affligentur, e contrario beati. ſer. extraor. 6. 42.b
Damnati corpus pluſquàm mons etiam plũbeus ponderat. ſer. 6. 30.f
Damnatos, & ſaluatos uſque ad diem iudicij, adinuicem ſe uidere. ſer. extraord. 18. 111.b. & ſeq.
Damnatorum tres pœnæ, & quæ. ſer. extr. 6. 42.d
Damnatorum pœna, & gloria beatorum in die iudicij intendetur. ſer. extr. 18. 111.d
Damnatorum pœna duplex, intrinſeca, & extrinſeca. ibi. 110.g. & ſeq.
Damnatorum carcer, qualis. ibi. 108.b
Dãnum, quod proximo datur, triplex. ſer. 49. 268.b. & ſeq.
Damnum proximo datum, reſtituendum quõ ſit, ubi tres regulæ ponuntur. ſer. 31. 141.a. & ſeq.
Damnum dari, quotupliciter poſſit. ibid. 141. uſque 144

Damnum ſpirituale proximo tripliciter datur, & quomodo reſtituendum. ſer.27. 118.d.& ſeq.
Damnificans teſtimonio falſo proximum ad quid teneatur. ſer.29. 132.a
Dauid anima in ſono cytharæ ſubleuabatur, & rapiebatur. ſer.40. 197.e
Debitum quomodo, & quoties inter ſe coniuges reddere teneantur. ſer.19. 83.d. & ſequent.
Decalogi præceptum primũ decem continet operationes. ſer.1.extr. 3.g. & ſeq.
Decalogi præceptum ſecundum, quot, et quas contineat operationes. ibi. 4.b.& ſeq.
Decimas quamuis ſacerdos male expendat, quis dare tenetur. ſer.27. 122.b
Decimæ poſſunt peti a Iudæis. ſer.extraor.5. 39.b
Decretali credendum, ſicut Euangelio. & quid de Doctoribus, eorumq́; lecturis. ſer.2. 7.g.
Delectatio per quæ haberi poſſit. ſer. extraord.1. 3.b
Dæmon, & diabolus differunt. ſer. 5. 26.b.
Dæmones principales quatuor, & de eorum nominibus. ſer.extr.10. 54.e.& ſeq.
Dæmonum conſilia, ut mundum perderent qualia. ſer.extr.10. 59.c.& ſeq.
Dæmoniaca in Alexandria S. Bernardino *prædicante, poſito ſupra ipſam Ieſu nomine ſtatim liberatur ſer. 41.* 207.d
Dæmoniaca Patauij in nomine Ieſu liberata. ibid. e.
Dæmoniacus non niſi nomine Ieſu a S. Bernardino Mediolani liberatus eſt. ſer.41. 207.g
Denarios S.Franciſcus, cur muſcas eſſe dixerit. ſer.23. 103.f
Denarius unde dictus. ſer.11. 50.d
Deſperatorum ſigna tria. ſer.48.266. et ſeq.
Deuotio tria habere debet. ſer.11. 51.a
Deus tantummodo uoluntatem exigit. ſer.extraord. 5. 35.a.
Deus pluribus modis offendi poteſt.. ſer.33. 158.d.& ſeq.
Deus nunquam intrat per gratiam, niſi anima uelit. ſer.extr.7. 45.c.d.
Deus quomodo a nobis laudandus in genere. ſer.extr..17. 98.c. & ſeq.
Deus dupliciter laudari poteſt, & quomodo. ſer.extraord.17. 100.c.& ſeq.
Deus cum quibus attributis dederit filium virgini. ſer.extr.9. 52.a. & ſeq.
Deus medico comparatur. ſer.extr.7. 44.c
Deus diabolo animam petenti, de alia quacũque re non curanti, quid reſpõderit. ſer.40. 200.e. & ſeq.
Deus formauit hominem cum decem gratijs, & quæ ſint illæ. ſer.extr.1. 2.b. & c
Deus quamprimum Angelos creauit, qualem legem fecerit. ſer.37. 178.b
Dei faciem ad uiſendum ſcalæ tres. ſer. 49. 170.c. et ſeq.
Dei omnia bona eſſe, mala uerò noſtra. ſer. extr.5. 37.c
Dei offenſionis modi tres. ſer. 39. 188.f.g
Dei pulchritudo, quanta. ſer.49. 274.a
Diaboli maximum deſiderium contra animam, quale. ſer.8. 37.f
Diaboli diſcurſus circa Chriſtum, an fuiſſet ſaluator, qualis. ſer.extr.10. 58.a. et ſeq.
Diaboli fraudes nullus, niſi a Domino illuminetur cauere poteſt. ſer.11. 49.b
Diaboli malitia in ſuis mirabilibus quatuor modis demonſtratur. ſer.8. 40.f
Diabolum ſocio S.Franciſci in forma crucifixi apparuiſſe. ſer.extr.11. 66.g
Diabolum aliquando uera dicere mulieris exemplo comprobatur. ſer. extraord. 15. 82.b. & ſeq.
Diabolus, quomodo tentauerit Euam. ſer.extraord.8. 47.g. & ſeq.
Diabolus uiſus dormire ſuper caudas mulierum a Zenone diſcipulo S. Ambroſij. ſer. 36. 177.et ſeq.
Diabolus quatuor modis ſolet tentare. ſer.extraord.12. 72.f.& ſeq.
Diabolus furi comparatur ſer. extr. 13.76. g.& ſeq.
Diabolus dicendo uerba, an poſſit baptizari. ſer.extr.14. 81.f
Diabolus tentans Chriſtum, qua forma apparuerit. ſer.5. 27.f
Diabolus qualiter Chriſto omnia regna mũdi oſtenderit. ibi. 28.b
Diabolus cur facit mirandum. ſer.8. 40.a
Diabolus non habet poteſtatem in perſonam ſine mortali peccato, ut in S. Iuſtina, ad quam diabolum miſit Cyprianus. ſer. 8. 41.c
Diabolus transformat ſe in mulierem incantatam, & faciet ſe portari. ibi.d
Diabolus tribus de cauſis hominem tribulare deſinit. ſer.4. 12.f

Diabolus unicus in ciuitatis porta, quare viſus ſit, ſuper monaſterij uero porta innumera legiones ibi.
Diabolus maiorem amicũ ignorantia, et maiorem intelligentia inimicum non habet. ſer.5. 23.a
Diffamare proximum ualde periculoſum. ſer. 27. 119.d
Dilectionis uis. ſer. 43. 216.b
Diluuium omnes excepto Noe cum familia ſua ſubmerſiſſe. ſer. 10. extr. 57.g
Dionyſius Philoſophus factus Chriſti pugil, de diuinis nominibus librum, quare conſcripſerit. ſer. 41. 213.g
Diſcipulorum Chriſti mos, cum reuerterentur ad eum oſculabantur. ſer. 45. 246.b
Diſcretio boni, et mali, quae et qua continea. ſer. extr. 1. 5.d
Diſcretione carens nõ peccat. ſer. ext. 13. 77.c
Diues auarus ſine filijs, et ſenex, cum uxor ad confeſſionem eam hortaretur, ſemper de mercaturis reſpondens animam diabolo commendauit. ſer. 30. 134.e
Diues in cantico B. Virginis, quomodo intelligatur. ſer. extr. 8. 48.b
Diuitis auari exemplum, vnde ortum illud, el ſtira la calſa. ſer. 16. 70.c. & ſeq.
Diuitias accumulans magnam ruinam, & quandoque periculum expectat. ſer. 16. 68.e
Diuinare uolentes reſpiciendo manum, et frõtem credendo libris artis notoriae, & clauicula Salomonis, &c. quam grauiter peccent. ſer. 8. 41.b
Doctor iniuſtam ſententiam, ſeu conſilium dans, ſi damnũ proximi ſatisfacere non poteſt, quid faciat. ſer. 29. 132.d.e
Dolor merius populorum ob diſceſſum S. Bernardini e Padua. ſer. extraor. 17. 106.a. et ſequen.
Dominicum diem, & Sabbatha, cur cuſtodiri Deus uelit. ſer. 27. 183.b. & ſeq.
Dotes Beatorum quatuor, & quae. ſer. 6. extr. 41.a
Dotes damnatorum quatuor, & quae. ibi.b
Dulcinus in partibus Nouariae cum concubina combuſtus, qualẽ ſectã fecerit. ſer. 2. 9.e

E

Eccleſiae ſtatus ſeptem, & qui. ſer. extr. 10. 55.d. et ſeq.
Eccleſiae ſtatus primus, qui habitat, qui comparatur. ibi. & ſeq.
Eccleſiae ſeptem ſtatus a Chriſto in oratione Dominica ſignificantur, & quomodo. ibi. 56.d
Eccleſiae ſeptem ſtatus per Euang. vbi dicitur, caeci vident, ſurdi, &c. ſignificantur. ibi.e. & ſeq.
Eccleſiae ſeptem ſtatus, ſeptem ſacramentis appropriantur. ibi.g
Elementa ſcola Dei. ſer. 40. 197.a
Eleemoſyna an indifferenter unicunque facienda ſit. ſer. 6. 32.c
Eleemoſynas facientes, qualiter tubas mittere dicantur. ſer. 3. 16.f
Eleemoſynas quaerentem fratrem carnaliter tentatum auctor nunquam uidit. ſer. 7. 35.b
Emulationes malae tres, & quae. ſer. extr. 7. 44.d. & ſeq.
Ens omne permanere appetit. ſer. 10. 46.e
Epiſcopus fortis pro leone ſignificatur. ſer. extraord. 4. 29.d
Equus ſolus piger vadit. ſer. 17. 73.d
Eua pulcherrima caeterarũ mulierum fuit. ſer. extr. 8. 47.g
Euangelium Ioannis contra percantulum. ſer. 8. 39.b

F

Fatuus in peccato mortali ſi taliter moriatur damnatur ſer. extr. 11. 65.g
Faemina nulla bona, &c. ſer. 39. 191.e
Faemina dicentis pediculoſum maritum increpata a viro, vt taceret exemplum. ſer. 38. 185.b
Foenerare alieno, & non fratri tuo, dictum illud, quomodo intelligatur. ſer. 26. 111.d
Foenerator quidam finxit ſe mortuum, ut filios probaret, qualiter de eius anima diſponerent, etc. ſer. 12. 53.a
Feſta duo ſunt, temporalia. ſ. et ſpiritualia. ſer. 35. 165.c. et d.
Feſto in die tria ſeruanda. ſer. 37. 183.e. et ſeq. et 184
Fides opera non operari, quatuplicitur accidat. ſer. 2. 9.g
Fides articulos, et Pater noſter, quilibet fidelis ſcire tenetur. ſer. 2. 6.g
Fidem Chriſti ore tantum publice inter fideles abnegans, publice itidem inter infideles

les ſe emendet.ſer.2. 10.b

Fides,quid.ſer.49. 270.c

Fides eſt anima armatura.ſer.extr.4.28.a.b

Fides catholica ſola,cur teſtes concordes habeat in vtroq; teſtamento.ſer.2. 8.b

Fides formata,uel disformata,tripliciter dicitur.ſer. 2. 9.g

Fides vxori a viro, vel econtra ſi rumpatur, quod peccatum maius. ſer.56. 171.c. et ſequen.

Filias cum parentibus, et filios cum matribus adultos, et cæteros conſanguineos cũ attinentibus fœminis dormire periculosũ eſt.ſer.19. 85.b

Filij inobedientis ſuſpenſi annum 22. agentis barba cur creſcat,et caneſcat,vt ætas imberbis iuuenis in antiquum hominem 90. ann.mutaretur.ſer.12. 56.f

Filij quod ſint vitioſi ex defectu parentum prouenit,et quomodo.ſer.12. 55.e

Filiorum patres uerberantium: item per capillos trahentium exempla.ibi.g. et ſeq.

Filius,quare non honoret parẽtes, cauſæ ſex. ſer.12. 54.h

Filius dum ſuſpenderetur fingẽs oſculari præcidit naſum patris.ſer.12. 55.e

Filius timere,et reuereri debet patrem,et matrem.ſer.12. 53.d.& ſeq.

Filius debet ſupportare,imitari, & ſuſtentare parentes.ibi. 54.c.& ſeq.

Folleitus nomine Ieſu conſilio S. Bernardini è domo cuiuſdam eijcitur.ſer.41. 207.c

Franciſci ſancti aliqui effectus, per quos ſtultus ſe haberi cupiebat.ſer.extr.16.92.b.& ſequen.

Franciſci ſtigmata,ſi quis negaret,eſſet ipſo facto excommunicatus,& hæreticus. ſer. extr.16. 89.e

Frãciſci imago quomodo debeat depingi. ibi. 90.b.& ſeq.

Franciſci cum Chriſto concordãtia.ſer. extr. 16. 88.e.& ſeq.

Franciſci canticum.ſer.extraor.4. 32.d.& ſequen.

Franciſco adiuranti reſpondit dæmon maius peccatum eſſe rem alienam retinere,quam homicidium.ſer.27. 118.a.b

Franciſcum indulgentiam pro ſua eccleſia a Chriſto petijſſe,quam obtinuit, & quomodo.ſer.extr.16. 94.b.& ſeq.

Franciſcum plagas habuiſſe prius alijs tripli ci ratione,& quæ.ſer.extr. 9. 3.b.et ſeq.

Franciſcum apparuiſſe S. Antonio. ſer.extr. 16. 90.f

Franciſcum in monte Aluernia ſtigmata accepiſſe.ſer. extr. ibi. 91.g.& ſeq.

Franciſcus uexillifer Ieſu Chriſti. 25.a.& ſeq

Franciſcus ob fidelitatem uocabat D. Antonium de Padua ſuum epiſcopum. 5.b

Franciſcus dicebat, quòd plus gaudebat de regno Franciæ, quam Rex ipſe. ſer.3. 15.a

Franciſcus modicos pannos habens tempore intenſiſſimi frigoris interrogatus a diuite, qui duplicatas ueſtes habebat, frigeſcente reſpondit ſe ob calorem ſudare: & tacta manu ſancti uiri diues ſenſit calorem diffundi per totam ſuam perſonam. ſer.10. 47.d

S Franciſcus qui paucas ſciebat literas, ob tria religionis uota, quid promeruerit.ſer. 48. 264.a

Franciſcus dicebat ſe honorare ſacerdotem tanquam Chriſti vicarium. ibi.b

Frãciſcus docuit in genere prædicari. ſer.48. 265.b

Fratrum genera duo.ſer.22. 99.d

Fur quot,& quibus modis furatur. ſer. extr. 13. 76.g

Furans pauper diuiti non parcenti,quid facere debeat.ſer.29. 130.b

Furis cuiuſdam aſtus euntis de nocte cum manibus per terram curuati, campanulamq; ad collum habentis, & rugientis quo ſecurius farinam in platea Senenſi penuria tẽpore impoſitam furaretur,ut porcus S. Antonij a cuſtodibus crederetur. ſer.28. 126

G

GAd,accintus latrunculus interpretatur. ſer.extr.4. 25.b

Gaudere poſſumus dupliciter. ſer. extraord. 12. 68.e

Gaudia ſupercæleſtia,quanta.ſer.49. 275.b.& ſeq.

Gloriam habere, & promereri patres noſtri antiqui beati,qualiter poterant ante Chriſtum.ſer.37. 179.d

Glorias tres habet anima glorificata in paradiſo.ſer.48. 269.b

Gomor,quid.ſer.44. 227.c

Gratia nulla eſt animæ ita ſanatiua, ſicut cõtritio, cum ſine ea confeſſio, & cætera ſacramenta nil ualeant. ſer. 23. 100.b
Gratia Dei tria operari facit. ſer. 48. 266.f
Gratia Dei, ut obtineatur, quot & quæ requirat. ſer. extr. 2. 11.e
Gratia Dei humilibus tribuitur. ibi. 13.a
Gratiæ nouem poſita in anima noſtra conſideranda. ſer. 40. 196.c. & ſeq.
Gratiæ in cœleſti patria ſecundum coronam gloriæ communicantur. ſer. extr. 4. 32.d
Gratia a Deo, quomodo petẽda. ſer. 41. 213.a
Guelfi, & Gibellini, dæmonũ capitanei ſunt. ſer. extr. 10. 60.e. & ſeq.
Guſtui bono tria requiruntur. ſer. extraord. 8. 46. c

H

Hieruſalem, uiſio pacis interpretatur. ſer. 42. 214.f. & ſer. extr. 1. 2.f
Hilario in puncto mortis, quid dicebat. ſer. 42. 215.b
Hiſpanæ filios paruulos nudos in niue exponunt, probantes eos in tenera ætate, ut fortiores ſint. ſer. 14. 19 c
Homo cum corpore, & anima conſtet, duplici cibo ei opus eſt. ſer. 5. 22.d
Homo pluribus neceſſarijs, indiget, quã aliqua creatura. ſer. 10. 46.b
Hominem de nocte ambulantem quatuor conſiderare, & quæ. ſer. extr. 12. 74. e. & ſequen.
Homines omnes duos habere ſpiritus, bonum & malum. ſer. extr. 82.g. & ſeq.
Homines per quinque millia annorum ſpatia Deum videre non potuerunt. ſer. extraord. 48. b
Homicidio maius peccatum, quare ſit aliena retinere. ſer. 27. 118.a
Horæ diei duodecim, quid ſint. ſer. 32. 147.b
Hoſtiæ conſecratæ diuidendæ quando deficerent, & duæ tresue danda, quando ſuperessent, quid agendum. ſer. 44. 227.e

I

IDola, & incantationes, & omnis infirmitas Ieſu nomine liberantur. ſer. 9. 43.e
Idolum uocatur omne quod pluſquàm Deus amatur. ſer. 6. 29.f
Ieiunare nolens ſi poteſt, mortaliter peccat, & qui non teneantur. ſer. 1. 6.e
Ierico, Luna interpretatur. ſer. 42. 214.f.
Ieſu nomen prædicans, quid boni dicere poſſit. ſer. 41. 204.b.
Ieſu nomen ſecundum diuerſos ſenſus, quot ſignificet. ſer. extr. 9.d.e
Ieſu nomen theologicè, quomodo intelligatur. ibi. g
Ieſu in nomine, quæ incluſa ſint. ſer. 41. 205. a. & ſeq.
Ieſu nomen bonis gratum, malis verò terribile. ibid. d
Ieſu nomen glorioſum quinque centies nominatum in S. Pauli epiſtolis. ibi. e
Ieſu nomen refugium pœnitentium. ibi. 205. & 205.
Ieſu nomini, quantumcunque ſceleratus, & horridus peccator deuotè recommittens animam ſuam ſaluat, & infirmus, & anima, & corpore liberat. ibi. h
Ieſu nominis radij duodecim declarãtur. ibi. 205. uſque 209.
Ieſu ex nomine miracula. ibi. 207.a
Ieſu nomen trinitatem continere. ſer. extr. 1. 7.f
Ieſu nomen, quomodo ſcribi debeat. ſer. extra ord. 1. 7.a
Ieſu nomen ubi debeat collocari. ibi. e. & ſeq.
Ieſu nomen comparat Bern. electuario contra omnem infirmitatem ordinato. ſer. 41. 208. e
Ieſu nomen dum auditur genuflectendũ eſt. ſer. 41. 211.d
Ieſu nomen, ſignum eſt repræſentans omnia, quæ fecit Deus, vt humanam naturam ſaluaret. ſer. 48. 260. h
Ieſus, ſaluator interpretatur. ſer. 41. 205.a
Ignatij ſancti in corde poſt mortem euulſo nomen Ieſu literis aureis inſignitum repertum fuit pro mira in eum contemplatione. ſer. 41. 212.f
Ignis tria genera in iudicio ad comburendũ mundum congregabuntur. ſer. 6. 29.h
Imaginatio quantum poſſit, exemplo narratur. ſer. extr. 16. 94.b. & ſeq.
Incantationes, herbariæ, & opera diaboli, unde oriantur, & quòd homines audiendo in prædicationibus non corrigantur. ſer. 9. 42. h
Incãtationibus quare quis liberabitur, & non medicinis, orationibus, Miſſis, & notis. ſer. 9. 44.h

Incan-

Incantatoribus credi prohibetur in teſtamento veteri, quin potius lapidentur. ſer.9. 47.x
Incarnationis feſtum, quando incaperit. ſer. 37. 183.b
Indiſcretus an debeat cenſeri, qui propter pœnitentias infirmatur, & quomodo cognoſcitur ſi illa infirmitas eſt a Deo. ſer. extr. 11. 66.b.& ſeq.
Inducens ad fænerādum, quid agere debeat. ſer.34. 161.b.& ſeq.
Indulgentiam conceſſam Franciſco ſancto a Chriſto, et a Papa, uerā eſſe oſtenditur. ſer. extr. 95.c.& ſeq.
Infernus ubi ſit, tripliciter probatur. ſer. extraord.18. 109.d.& ſeq.
Inimici contra inimicos ſuos tria agere poſſunt ſer.3. 16.a
Innocentia, quæ. ſer.extr.1. 3.a
Inſpiratio bona decem regulis declaratur, & quæ ſint. ſer.extr.12. 69.c.& ſeq.
Inſpirationes meritum non inducentes, quot & quæ. ſer.extr.12. 70.f.g
Inſpirationum decē regulæ, & quæ. ſer. extr. 11. 64.b.& ſeq.
Inſpirationum quadruplex differentia. ſer. extraord.12. 69 e.& ſeq.
Inſpirationum fructificatio, quæ. ibid.h
Inſpirationum præmia, quot & quæ. ibid.h. & ſeq.
Inſpirationum operatio quadruplex, & quæ. ſer.extr.12. 69 b.& ſeq.
Inſpirationum malarum ſeptem ſpecies. ſer. extr.12. 70.h. et ſeq.
Intellectus tribus cognitionibus clarificatur, & quæ ſint. ſer.extr.5. 37.g.& ſeq.
Intellectus auro comparatur. ſer. extraord.5. 33.e
Intentio an ſit neceſſaria in baptiſmate. ſer. extr.14. 81.f.g
Inter natos mulierum non ſurrexit maior Ioanne Baptiſta, quomodo intelligatur. ſer.49. 272.c
Ioachim Beatum per centum annos ante aduentum S.Franciſci, & Dominici, eos in eccleſia S. Marci Venetijs depingere feciſſe cum ſtigmatibus ſer.extr.16. 88.b
Ioachim mirabiliter fuiſſe illuminatum. ſer. extr.16. 88 e
Ioannes Baptiſta, quomodo interpretetur. ſer. extr.8. 49.e
Ioannes Baptiſta eſt prima tuba uocans milites ad expugnandum paradiſum. ſer. extraord.4. 24.c
Ioannes Vodadio 300. annos uixit. ſer. 1. 9. b
Ioānes de Lauernia exiuit de mēte ſua ob trāſformationē in Deo factam. ſer. 43. 221.d
Ioannis de Lauernia prædicantis uerba igni ta ſagitta quandoque uidebantur. ſer. 44. 228. f
Ioanni Euangeliſtæ ciathus ueneni Ieſu nomine hauſtus nihil nocuit. ſer. 41. 109.a
Ioſeph interpretatur ampliatio, ſeu augmentum, & dilatatio. ſer.extr. 4. 26.g
Iſachar interpretatur memorans Dominum uel vir mercedis. ibi.e
Iubilationes decem B.Virginis, & quæ. ſer. extr.8. 47.d.& ſeq.
Iudam patrem proprium occidiſſe, quorundā eſt opinio. ſer. 12. 57.a
Iudas interpretatur confeſſio. ſer. extraor.4. 25.d
Iudæi ubicunque ſint, debent portare aliquod ſignum, quo a Chriſtianis dignoſcantur. ſer.extr. 5. 38.b
Iudæis aliquid nobis donantibus, an ſit recipiendum. ſer.extr. 5. 39.b.
Iudæis nobiſcum comedentibus, ſiue bibentibus, mortaliter peccamus. ſer. extraor. 5.c. 38. a
Iudæis mederi alicui non licet. ibi.b
Iudæos diebus paſſionis debere manere clauſos. ibi.b
Iudæos amare, quando ſit licitum. ſer. extr. 5. 39.c
Iudæorum ſocietate balneum intrare nulli licet. ſer.extr.5. 38.b
Iudæus in caſu neceſſitatis, an poſſit baptizare. ſer.extr.14. 80.h.& ſeq.
Iudæus diſcretus poteſt ſubito baptizari. ſer. extr. 14. 80.e
Iudicādi ſeptem modi periculoſi. ſer.28. 125. & 126
Iudicij futuri tempore ante tribunal Chriſti erunt quatuor genera hominū. ſer. 6. 30.h
Iudicium mundi in quatuor actibus, ſeu radicibus conſiſtit, ex quibus totidem ſigna oriuntur, & quæ. ſer. 28. 125.g
Iurans per fidem ſuam, ſi iuratum eſt falſum peccat mortaliter. ſer.15. 65.c
Iuuenis non ſtudioſus aſino comparatur. ſer. extr.2. 15.d

L

LApides pretioſi, ſeu gemmæ quatuor in cruce poſita, quid denotent. ſer. 47. 256. a
Latro cur ſit de maioribus ſanctis paradiſi. ſer. 45. 250. b. & 251. a. & ſeq.
Latroni cur primò datus paradiſus, quam alij perſonæ, & cur ei tantam gratiam dederit Chriſtus. ſer. 45. 250. g. et ſeq.
Latroni priuilegia quinque a Chriſto donata. ibi. 251. f
Latronis encomion. ſer. 45. 250. h. & 251
Latronis efficaciſſima uerba in petendo gratiam a Deo. ibi. 251. c
Laurentij anima læta, dum ſuper craticula corpus combureretur. ſer. 42. 216. e
Lazarus adiutus interpretatur. ſer. 32. 151. a
Leo natus per triduum ſtans tanquam mortuus per patrem ſuo rugitu uiuificatur. ſer. 11. 49. e
Leuantes de fonte baptiſmatis loco donorum uanorum, donent aliquid in nomine Ieſu. ſer. 41. 212. d
Leui interpretatur aſſumptus ſer. extraor. 4. 26. d
Liber de anima ſimplici periculoſus. ſer. 2. 7. h
Lignum Salomoni miſſum traditur, in quo ignis non habebat vires ſer. 8. 40. g
Lignum maximum immanemq́, lapidem, quem decem hoĩes ferre nõ poſſent, quibuſdam verbis ſecretis pueri Florentiæ leuantes, quomodo id facere potuiſſẽt. ſer. 8. 39. f
Lippotoppus quis fuerit. ſer. 35. 168. g
Literarum ſpecies quatuor. ſer. 41. 212. e
Loquelam negans, quo caſu non peccet. ſer. 3. 15. f
Lubricandi, ſeu labendi in peccatum gradus, ſeu ſtatus nouem, & totidem releuandi. ſer. 18. 75. b. & 77. c
Lucifer, Adam, Salomon, & Petrus gratias, quia gratis datas, ſubito amiſerunt. ſer. 4. 20. b
Ludi iniquitates, & mala ex eo prouenientia ſer. 33. 152. vſq; 155.
Ludus quo animo a Lucifero inuentus. ſer. 33. 155. & 156
Luxuriari cum uxore, quando ſit mortale, per tria ſigna cognoſcitur. ſer. 19. 85. d
Luxuriæ incitamenta, quæ ſer. extr. 3. 20. a

M

MAgdalena quid promeruerit in deſerto. ſer. 39. 193. f. & ſeq.
Magdalena, quot & quales dotes habuerit. ſer. 39. 190. a
Magdalena in conuerſione ſua, quid dicere, & facere potuerit. ſer. 39. 192. c. & ſeq.
Magdalenæ, & Virginis ad corpus Chriſti depoſitum deploratio. ſer. 45. 253. a. et ſeq.
Magdalena ſeptẽ gradus ſatisfactionis peccato contrarij. ſer. 39. 193. b. & ſeq.
Maiores quatuor modis minores caſtigant. ſer. 12. 99. d
Mala omnia in mundo ex tribus cauſis oriri, & quæ ſint. ſer. extr. 10. 54. b
Mala multa propter peccata. ſer. 44. 232. e
Mali incipiunt in hoc mundo eſſe in inferno, & mœſti ſunt, boni verò læti. ſer. 42. 216. c. & ſeq.
Mali cur horribiliter moriantur. ibi. 218. g. & ſeq.
Malus homo, qualiter diabolo peior. ſer. 28 127. d
Malum, aut bonum melius eſt, quàm tepidum. ſer. 7. 36. e
Maleficiatos ſoluere, non minus peccatum eſt, quàm maleficiare. ſer. 9. 45. b. et ſeq.
Mammona, quomodo interpretetur. ſer. extraord. 10. 55. b
Manaſſe interpretatur obliuio. ſer. extr. 4. 26. c
Manducare corpus Chriſti ſub pœna mortalis ſemel in anno quilibet diſcretionem habens tenetur. ſer. 43. 221. b
Manna quomodo generaretur, & ubi, & quando plueret, quantum caperetur, & quare coquebatur, & alia cõſiderationes, & qualitates. ſer. 44. 226. b. & 227. a. b. & ſeq.
Manna, quid. ſer. 37. 179. b
Maria Magdalena, illuminata interpretatur. ſer. 2. 5. d
Maria dicitur illuminata. ſer. 45. 236. b
Maria ſublimior cæteris creaturis humani generis. ſer. 37. 181. d
Maria Virgo, quando annuntiata fuit, ubi, & qualiter fuerit. ſer. 38. 184. g
Maria virgo ſeptem flammas amoris habuit, & quæ ſint. ſer. extr. 8. 46. d & ſeq.
Maria virgo in ſuum velle habuit maiorem amorem cum Deo, quàm omnes creatura ſimul. ſer. extr. 8. 49. b. & ſeq.

Maria virgo, templum ſanctum dicitur. ſer. extr. 9. 51.*b*
Maria virgo ſepties loquuta eſt. ſer. extr. 8. 46.*c*
Mariam virginem ſemel filium Christum vocaſſe legitur in ſcriptura, & quando. ſer. extr. 10. 58.*c*
Mariam virginem non conceptam in originali, magis pium eſt credere, vbi de pulchra ratione. ſer. 49. 272.*d*
Mariæ taciturnitas in conclauatione filij ſui Ieſu Christi. ſer. 2. 10.*d*
Mariæ virginis humilitas. ſer. 38. 187.*b*
Mariæ virginis primum uerbum, quod. ſer. extr. 8. 46.*g.* & *ſeq.*
Mariæ virgini cur non fuit reuelatum ſe futuram matrem Dei. ſer. extr. 8. 46.*b*
Mariæ virgini ante annuntiationem ſeptem gratiæ datæ fuerunt, & quæ. ſer. extr. 9. 51.*c.* & *ſeq.*
Mariæ virginis actus pudici faciebant, vt nullus ad malã cogitationem moueretur. ſer. 19. 83.*b*
Mariæ virginis dolor, quantus fuerit. ſer. 45. 241.*b*
Mariæ virginis, & Magdalenæ ad corpus Christi depoſitum deploratio. ſer. 45. 253. *a* & *ſeq.*
Mariæ virginis uirtutes. ſer. 36. 173.*c*
Maritus tribus de cauſis honeſtam vxorem amare debet. ſer. 36. 171. & 172
Maritus filiæ ſacerdotis de rebus eccleſiæ dotatæ ad reſtitutionem dotis tenetur. ſer. 27. 122. *c*
S. Martinus mantelli partem dans pauperi ſe Deo dediſſe reperit. ſer. 6. 32.*f*
Martirij morientium pro fide Christi, et aliorum differentia. ſer. 2. 9.*e*
Matres quid docere debeãt filias ſuas. ſer. 1. 187.*b.* & *ſeq.*
Matris ad filiam ad maritum eunte optimũ documentum. ſer. 12. 54.*a*
Matrimonij ſacramentum tripliciter ratione modi uituperatur. ſer. 19. 86.*e*
Matrimonij in ſtatu ſe habens tribus frenis ſuum appetitum regulet. ſer. 19. 80.*e*
Matrimonium quando, et ubi a Deo ordinatum ante peccatum. ſer. 19. 80.*g*
Matrimonium maleficiari, & puerum in cunabulis exiccari, quare permittat Deus. ſer. 9. 45.*a*
Mederi debet infirmus, antequam communicet. ſer. 44. 232.*b*
Medicus poteſt mederi Iudæo ſine premio. ſer. extr. 5. 38.*f*
Memorias tres Dominus noſter nobis reliquit. ſer. 43. 220.*g.* & 221
Mendacium nunquam dicendum, & ſi a morte quem liberares, taceri uerumtamen poteſt. ſer. 19. 84.*b.c.*
Mendicus unde dictus. ſer. 16. 69.*d*
Mercari ſecundum curſum communẽ, quot et quibus modis liceat. ſer. 30. 135.*b*
Mercatores rectos, proſperè agere, facultateſq́; multiplicare Deus permittit exemplum trium.
Mercatori uendere quantum, & emptori quãto minus põt, an liceat. ſer. 30. 136.*a.d*
Mercatori lucrari tantum licet, quantum perdere. ſer. 30. 135.*d.* & *ſeq.*
Mercatoris prærogatiua, eſt legalitas. *ſer.* 30. 133.*g*
Mercatorum ſociorum, & unius Ferrarien. rectè mercaturam exercentium. ſer. 30. 135.*b.c*
Mercaturam facere, an liceat. ſer. 30. 134.*a*
Mercaturam diebus feſtis exercenti, quid confeſſarius conſuluerit ſer. 40. 201. *b* & *ſequen.*
Mercaturam illicitam cauſæ ſex reddunt. ſer. 30. 134.*b*
Mercaturam ad faciendam cauſæ inducentes, quales. ibi. d
Meretrix, an & quando pretium receptum reſtituere debeat. ſer. 34. 162.*a*
Minores, quomodo & quando poſſint redarguere maiores. ſer. 22. 99. *f.* & *ſeq.*
Miracula Dei ſupernaturalia, ſupernaturaliſq́; eorum materia: diaboli verò naturalia, naturaliſq́; habent materiam. ſer. 9. 38.*g.* & *f.*
Miracula Dei a mirandis diaboli, quomodo cognoſcantur. ſer. 2. 8. *g.* & *inter ea quatuor differentiæ. ſer.* 8. 38.*e*
Mirræ plura ſunt genera. ſer. 10. 89.*f*
Miſericordia in nobis, unde procedat. ſer. extraord. 9. 53.*a*
Miſericordia Dei præueniens, conſequens et ſubſequens. ſer. 48. 260 *b.* & *ſeq.*
Miſſa integra dominico die, omnibuſq́; diebus præceptis ieiuno ſtomacho audienda. ſer. 37. 184. *b.* & *ſeq.*
Miſſam tria merita continere, & quæ. ſer. extr. 15. 86.*b.* & *ſeq.*

Miſſam

Miſſam eſſe maius bonum, quod fieri poteſt pro animabus, & quare. ſer. extr. 8. 86. b. & ſeq.
Moiſen de precepto Dei 30. millia homines interfeciſſe abſque peccato. ſer. extraor. 5. 36. e. f
Mon, ſeu Hermō, qd interpretetur. ſer. 15. f
Monachus, unde dicatur. ſer. extr. 4. 26. c
Monumentum, quale ſit. ſer. 47. 258. f.
Mori potius quis velle, an debeat, quam mortaliter peccare. ſer. 31. 161. f. & 170. c
Mortis in puncto, ſeu ſaltu male uiuens non auditur a Deo. ſer. 35. 169 b. & ſeq.
Mortificatum quo plus ſe quis ſentit, eo magis occultis diaboli inſidijs reſiſtit. ſer. 4. 17. b
Mulier parua artificio uſa, ut nuberet a ſponſo deriſa, & repudiata. ſer. 36. 174. d. & ſequen.
Mulier quomodo debeat eſſe in eccleſia. ſer. 36. 175. b
Mulier nobilioris natura, quàm uir. ibid. 176. f. & g
Mulier portans capillos alienos, et artificioſos, ut uiro placeat, an poſſit ſumere corpus Chriſti. ſer. 36. 173. g
Mulier quædam relinquens deſertum ſe dedit laſciuijs. ſer. extr. 5. 36. d
Mulier ſeptem gradibus ad ruendum, et peccandum inducitur. ſer. 39. 189. c. & ſeq.
Mulieres in ruinam conducentes cauſæ quatuor. ſer. 39. 190. b. & ſeq.
Mulieri garrulæ tria mala ueniunt. ſer. 38. 185. g
Mulieris uana ac fucata peccatum quã grave. ſer. 27. 120. g. h
Mundum tria aptarent, ſi fierent. ſer. 12. 51. b
Mundus ad inſtar Lunæ, & rotæ fortunæ ſer. 48. 262. b
Mundus quatuor habuit tempora, & quæ. ſer. extr. 10. 54. c. & ſeq.
Murmuratio Phariſæi contra Chriſtum, & Magdalenam, qualis. ſer. 39. 194. d. & ſequen.
Mutationes quinque in toto orbe. ſer. 43. 225. b

N

Natura humana, et angelica, unus ſunt populus, & plura membra in uno corpore. ſer. extr. 4. 32. b
Nicolam Romanum Eremitam Chriſtum negaſſe. ſer. extr. 5. 36. d
Nicolaum hæreticum unum de ſeptem diaconibus fuiſſe. ſer. extr. 11. 66. e
Nicolai error, qualis. ibi. d
Nobiles circa regimen animæ quatuor ſtudia habere debent. ſer. extraor. 12. 14. & ſequen.
Nobilitas uera eſt, amare Deum. ſer. extr. 2. 14 g
Noemi quid interpretetur. ſer. 11. 50. h
Notarij inſtrumenta uſuraria facientes, teſtes, & procuratores ad reſtitutionem tenentur. ſer. 26. 112. d. e
Notarius metu falſum contractum ſcribẽs, quomodo prudenter alterum ſolutionis eodem die coram eiſdem teſtibus fecerit. ſer. 29. 132. b. c
Notarius ſcienter conficiens inſtrumentum, & teſtes, & proxeneta, an & quomodo teneantur. ſer. 31. 144. g
Numeri ſcripturæ, quomodo intelligantur. ſer. extr. 1. 1. e. & f
Numeri principales tres, ſecundum quos cæteri omnes includuntur. ibi. d

O

Obedientia duplex, regularis ſcilicet, et matrimonialis. ſer. 19. 82. e
Obedientia quidam in ignem ſaltans illæſus exiuit. ſer. 7. 34. h
Obliuio verbi Dei tripliciter accidit. ſer. 5. 24. g
Occidens aliquem, an & quando obligetur ad iudicium uenire, ut decapitetur. ſer. 27. 122. g
Occidere quis poteſt inuaſorem, ſi aliquo ingenio euadere poteſt: & ſi eſt ſacerdos, nõ fit irregularis. ſer. 3. 13. a
Odium erga proximum, ex quibus cauſis naſcatur. ſer. extr. 1. 4. f. g
Officialis ſalariatus de publico pro iure reddendo accipiens aliquid reſtituere tenetur. ſer. 34. 162. b
Ollæ candenti muſca non inſident. ſer. 4. 17. g
Operæ fidei quinque ad iuſtitiam pertinentia. ſer. extr. 1. 3. h
Operatio duplex, actiua ſcilicet, & contemplatiua. ſer. extr. 1. 2. a
Operatio actiua ſexcuplex. ibi.

O pe-

Operatio animæ quadruplex. ibi.
Operatio quomodo facienda, quinque modis oſtenditur.ſer.extr.11. 64.d.& ſeq.
Operationes decem conducentes ad delectationem Dei.ſer.1.extr. 2.g.b
Operationes ad innocētiam quinque, & toti dem ad iuſtitiam pertinentes.ibid. 3.a.& ſequen.
Operationibus regulæ quatuor ſeruandæ, & quæ.ſer.extr.12. 67.c.& ſeq.
Orare quibus debeamus actibus, docet Chriſtus in Lazari ſuſcitatione orans. ſer.32. 150.f
Oratio tria habere debet.ſer.1. 4.b
Oratio facit quod Deus dat nobis gratiam cum miſericordia, & iuſtitia. ibi.d
Oratio a Diuo Bernardino inſtituta.ſer.extr. 17. 105.c.& ſeq.
Oratione, Dei gratiam conſequimur. ſer. extraord.2 22.d
Orationis feruor, & decoctio ſunt meritoria non multitudo.ſer.extr.11. 65.b

P

PAganus ſeruans legem naturæ, an ſaluari poſsit.ſer. extraord.14. 81.d.& ſequen.
Papa, an & quomodo errare poſsit.ſer. 2. 7. f
Paradiſi victoriam cupientes tria regna ſuperare oportet, & quæ.ſer. extraord.4. 29. f.& ſeq.
Paradiſum ingredientes oportet nomine eſſe inſignitos.ſer.extr. 1. 6.b
Parcendum cui ſit.ſer.49. 268.a
Parcendum multis rationibus.ibi.d
Parcere alijs a magnanimitate procedit. ſer. 49. 268.e.& ſeq.
Parentes amandos, & honorandos ob tres cauſas.ſer.12. 52.f
Pater noſter, auarum parochianū illius ignorantem, quod nunquam adiſcere potuiſſet, ſagax ſacerdos quomodo docuerit. ſer. 2. 7.a
Patres, & matres non inducentes filios ad ieiunandum, & confitendum, ut ſumant eucharistiam.ſer. 3. 13.c
Patientia uirtus, quando acquiratur. ſer. 10. 50.a
Pauli caput a buſto ſeparatum tres ſaltus faciens Ieſu dicebat, & in ſingulo ſaltu ſingulum fontem ſcaturit.ſer.41. 213.b
Paulus raptus ad tertium cœlum, dulcedinem nominis Ieſu ſenſit.ſer. 41. 205
Paulus nomen Ieſu qualiter impreſſum in mēte habuerit, & qualem fructum cum illo fecerit.ſer.41. 213.f.& ſeq.
Paulus transformatus in Deo. ſer. 43. 221.d
Paulus initio ſuæ conuerſionis, cur tentationē aliquam non ſenſerit, ubi idem de pluribus alijs refertur.ſer.4. 17.g
Peccata mundi uti tria ſunt, ita & tres punitiones.ſer.14. 61.b
Peccati maledictiones quatuordecim. ſer. 42. 214. vſque 217
Peccatum a quo, & quibus oriatur. ſer. extraord.3. 19.d.et ſeq.
Peccatum trahit peccatum. ſer. exraord.11. 63.c
Peccatum maius eſt boni operi obuiare, quam malum facere.ſer.39. 194 d
Peccatum contra naturam cum vxore, quam terribile.ſer.19. 82.c
Peccator ſæpe cadendo in peccatis habituatur, inſenſibiliſq;, & beſtialis efficitur. ſer. 42. 216.g.h
Peccator aduerſitatem patiens facere debet, ut aſinus, qui nunquam cadit, ubi alias ceciderit.ſer. 4. 20.a
Peccatores maiores, cum conuertuntur, maiores faciunt operationes.ſer. 39. 188.b
Peccatorum morientium dolores ſeptem. ſer. 42. 217
Peccatorum tria genera, & quæ.ſer. extr. 13. 77.a.& ſeq.
Pellibus non natis quidam ueſtitus Ianuæ Ioānes Vodadeo dicebatur.ſer.2. 9.b
Pœnam duo in ſe continere, et quæ. ſer. extr. 18. 103.c.& ſeq.
Pœnitentia ſtat in tribus.ſer.11. 51.a
Penuriam pati de Deo maius eſt, quam abundare de ipſo, quod exemplo fratris Ioan. de Lauernia manifeſtatur. ſer. extraor.8. 49.b.c
Peregrinus, ut confiteri poſſit, licentiam, aut bordonum habeat ab epiſcopo, uel a ſuo ſacerdote. ſer.21. 95.f
Peſtis qualiter Ferrariæ mediante nomine Ieſu ceſſauerit.ſer.41. 208.g

Peti in nomine Ieſu non intelligitur, niſi quatuor, uel quinq; fiãt. ſer. 41.211.*f. et* 212.*g*
Petrus, Iacobus, & Ioannes, quomodo interpretetur. ſer. 12. 52.*b*
Petrus cadere cur permiſſus. ſer. 48.264.*d*
Petrus nomine Ieſu claudum retractum ſanauit. ſer. 41. 210.*e*
Philoſophi exemplum affirmantis principẽ filium piſtoris, ex quo ordinauerat ſemper dari panes pro ueris reſponſis. ſer. 15. 65.*b*
Philoſopherum modernorum aſſertio circa pœnas animarum, qualis. ſer. extr. 18.111.*e. & ſeq.*
Picturæ ſanctorũ ob ipſorũ memoriam fiũt. ſer. 45. 212.*e*
Planctus Virginis, & Magdalenæ ad corpus Chriſti de cruce depoſitum. ſer. 45. 253.*a. & ſeq.*
Prandium Dei, quid. ſer. extr. 7. 41.*b*
Prædicationem male libenter audientes qui, & quot ſint. ſer. 5. 24.*f*
Prædicationis fructum reportare volens ſeptem habere debet ſer. 5. 26.*d*
Prædicatori bono tria requiruntur. ſer. extr. 17. 103.*f*
Prælati, & Iudices debent errantes corrigere cum diſcretione eos puniendo. ſer. 3.15.*d*
Prælatis peccatum præcipientibus non eſt obediendum. ſer. 19. 82.*f*
Præsbytero tantum peccatũ eſt exercere mercaturam, quantum mercatori fænerari. ſer. 30. 134.*c*
Priuationem gloriæ eſſe tormentum omnium maximum probatur exemplo filij regis, et ruſtici. ſer. extr. 51. *& ſeq.*
Proxeneta ad faciendum mutuare ad uſuram, an & quando teneatur. ſer. 31. 145.*a*
Proximi res magis proijci pro naui alleuianda fortuna magna ſuperueniente. ſer. 3. 12.*h*
Proximum in amando gradus tres conſiderandi. ibi.e
Puella, qualiter cuſtodienda. ſer. 38. 185.*b. cum ſeq.*
Puella ſit timoroſa. ibi.e
Puer pro Chriſto interfectus habetur pro baptizato. ſer. extr. 14. 78.*e*
Pueri non baptizati, vel mali baptizati, an patiantur in inferno. ſer. extr. 35.83.*c. & ſequen.*
Pueros interficientes grauius peccare, quam adultos, & quare. ſer. extr. 15.83.*d. & ſeq.*
Purgatorij pœna, quot & quæ. ſer. extr. 15.83.*g. & ſeq.*
Purgatorium intrantes, qui. 83.*c. & ſeq.*
Purgatorium quadruplex. ſer. extr. 15.82.*b. & ſeq.*

R

Recipi in religione, quis de facili non debet. ſer. 18. 75.*b*
Recordari, ut quis poſſit de omnibus ſuis peccatis, modus. ſer. 21. 95.*c*
Relictum cur prius ſoluatur, quã furtum rapina, & uſura? ſer 34. 162.*g*
Religionis uota tria pro ſapientia Dei. ſer. 48. 263.*f.g*
Res valet pluris, vel minoris, tribus modis. ſer. 30. 136.*e*
Res illicita tripliciter conſiderari poteſt. ibi. 134.*a*
Res aliena empta, an & quando reſtituenda. ſer. 31. 143.*d. & ſeq.*
Reſtituendum primò perceptum de male acquiſitis, quam de bene. ſer. 34. 162.*f*
Reſtituens, ut remaneat obligatus quatuor concurrere debent, & qualiter perfectè cognoſcat reſtituiſſe. ſer. 34. 164.*a. & ſeq.*
Reſtituere qui non ualet, ab epiſcopo licentiã petat, quæ triplex eſt. ſer. 28.129.*d. & ſeq.*
Reſtituere ſtatim qui non teneantur. ſer. 29. 131.*c. & ſeq.*
Reſtituere non ualens palàm ſine ſcandalo, quid faciat. ſer. 34. 164.*c*
Reſtitui res debet illi, qui de iure habere debet. ſer. 34. 157.*et ſeq.*
Reſtitui aliquid abſenti, quomodo et ubi debeat. ſer. 34. 163.*a*
Reſtitui quomodo et de cuius conſilio incerta debeant. ibi.e. et ſeq.
Reſtitui alienum, quando non debeat. ibidem. 164.*b*
Reſurgent omnes in iudicio unius ætatis. ſ. Chriſti. i. 33.*ann. cum corpore ſine macula, licet damnati cum defectu ſuo. ſer.* 7. 29.*d.e*
Reſurrectionis Chriſti de hora uaria opiniones. ſer. 47. 256.*b*
Retributio malorũ triplex, et quæ. ſer. extr. 6. 39.*g. et ſeq.*
Ruben interpretatur filius viſionis. ſer. extra ord. 4. 25.*e*

Sacer-

S

Sacerdos eſt mediator inter Deum, et homines.ſer.extr.5. 25.d.e
Sacramentum,quid.ſer. 44. 234.b
Sacramentum ad ſumendum cõtritio,confeſſio, & ſatisfactio requiruntur: ſer. 44. 229. a
Sacrificia quare fuerunt ablata.ſer. extr.9. 52. b
Samaritana,anima uana interpretatur. ſer. 24. 106.c
Sanctam ſe oſtendenti mulieri,dum ſacerdoti confiteretur,cum mala eſſet,quid acciderit.ſer.7. 36.b
Sanctum,quid ſit.ſer.3. 13.d
Sanctus adeo nullus eſt,quin habeat appensũ aliquod ſanalium, ideſt defectum.ſer.4. 19. c
Sanctorum opera non omnia imitanda. ſer. extr.11. 65.b
Sanguis interfecti cadaueris ad præſentiam interfectoris de plagis exiens,ſignum uiolentum,illum fore interfectorem.ſer. 28. 124.b
Sanguinis Christi gutta una ſufficiens pro redemptione decem millium mundorum. ſer.40. 203.e
Sanſon quatuor ligaminibus fuit incatenatus.ſer. 14. 64.d
Sanſon quomodo a Dalida deceptus, & poſtea orbatus fuerit.ſer. 42. 217.d.& ſeq.
Satisfacere,ſeu ſoluere,an quis ſibi poſſit, & ius dicere,& ſi ſatisfacit,quid faciat confeſſor.ſer.31. 139.& 140
Satisfactio condigna offenſioni eſſe debet. ſer.39. 193.a
Sanir,quid ſignificet.ſer.1. 5.f
ScandaliZari an potuerint diſcipuli Domini. ſer.15. 63 b
ScandaliZatur proximus tripliciter: ſer.27. 118.d.& ſeq.
Scientia diuinarum ſcripturarum, quot & quos pariat fructus.ſer.extr.2. 15.e.g
Scientia inſpirata ſoli Deo competit.ibidem. 10. e
Scientia quot,& quibus modis comparatur. ibi.f.g
Scientiæ ſeptem regulis ſeruatis comparantur,& quæ ſint. ibi. 15.g.h
Scotus Magiſter ſubtilis uiuus ſepultus. ſer. extraord. 1. 5.e.f
Scripturas tres credere obligamur.ſer.2.7 e
Seminatores ſeptem reperiuntur,& qui. ſer. 11.extr. 62.h
Senex inueteratus dierũ malorum, cur Deũ diligere nequit.ſer. 24. 106.f
Senis unicus ſtagnator erat. ſer. extraord. 5. 34.g
Senenſis mos,quod mors alicuius proclametur.ſer.30. 133.h
Sententiæ terribilis, & tremendæ Christi contra damnatos cauſæ quatuor aſsignabuntur.ſer.6. 32.g.h.& 33.a.& ſeq.
Sepeliri in ſacrato,qui non poſsint. ſer. 20. 91.g
Seruitium faciendum,ne perdatur conſiliũ. ſer.13. 54.f
Sion,quomodo interpretetur.ſer.extraord. 1. 1.c
Sion in montem ut aſcendatur, tria ſunt uitanda.ibi.d.& e
Signa tria, & quæ, quibus cognoſcitur Deũ nos diligere.ſer.extr. 7. 43.b.c
Simeon interpretatur obedientia,uel auditor. ſer.extr.4. 26.d
Simeon puerum Christum amplexatus eſt,de eius cantico,& prophetia.ſer. extr. 9. 53. e.et ſeq.
Sitis Sanctorum,qualis.ſer.24. 168. a
Sodoma,et Gomorra, quomodo repræsẽtetur, et ciuitatum quinque ob ſodomiam uaſtatarum locus,qualis.ſer.14. 61.g
Sodomiæ tria mala.ſer. 13. 57.d
Sodomiæ uitium quinque habet, et quæ. ibi.g
Sodomiæ uitium tribus de cauſis indurat cor hominis.ibi. 58.e
Sodomiæ uitium Deus adeo abominatur, q uix permiſit filium incarnari. ibi.f
Sodomiæ uitium deſperatum reddit hominem.ibi.d
Sodomiæ ad uitium ubi diabolus adduxerit hominem,quare non poſsit ibi ſtare.ibi.f
Sol interpretatur curioſum.ſer. 44. 227.f
Sol ſi ceſſaret uno die, omnes morerentur. ſer.5.22.d. et ſer.40.198.d
Sol in nouem radios diuiditur. ibi.h
Solatium eſt miſeris, ſocios habere pœnarũ, regula non habet locum in inferno.ſer.6. extraord.42.b.
Somnia non credenda.ſer.9. 44.d
Sortilegi publici, quomodo puniantur. ſer. 9. 45. f

Spina corona Ieſu, quales fuerint, ſer. 45. 248.f
Stella minima, eſt tota terra maior. ſer. 40. 198.e
Studere incipiens uiatori comparatur, & quo modo ſer. extr. 2. 17.c.d
Studia ſcientiarum nobilitant animam. ſer. extr. 2. 15.b
Studij impedimenta, quot & quæ. ibi. 16.a. et ſequen.
Study ordo quomodo ſeruandus. ibid. 17. b. et ſequen.
Studium vnde dictum. ſer. 14. 62.c
Studium aggredientes, quæ debeant conſiderare. ſer extr. 2. 17 f. et ſeq.
Sumentium indignè corpus Chriſti, vel nullo modo maledictiones duodecim. ſer. 44. 231. d. et ſeq. et 232
Sumentium dignè corpus Chriſti fructus duodecim. ibi. 233. a. et ſeq. et 134
Sumentium corpus Chriſti, quatuor genera. ſer. 44. 230.a. et ſeq.
Superſtitionum, & incantationum multiplicium deteſtatio. ſer. 9. 43. f. et ſeq. et 44. a. et ſeq.
Suſpenſus eſt quidam Patauij ob ſententiam de 12. libris contra ſe latam. ſer. 42. 218.a

T

TEmperantia non niſi in homine habet locum, et de eius ui. ſer. 11. 49. a. et ſeq.
Tempus tantum ualet, quantum Deus. ſer. 18. 76.f
Tentatio homini de nocte ambulanti comparatur. ſer. extr. 12. 74.e. et ſeq.
Tentatio ſubita, quæ. ſer. extr. 12. 75.f
Tentatio comparatur Zinzalæ. ibi. 73. b. et ſequen.
Tentationes importabiles Deus non permittit ſer. 4. 19.d
Tentationi ſubitæ quomodo occurrendum. ſer. extr. 12. 75.b et ſeq.
Tentationum remedia quatuor, et qualia. ibi. 74. a. et ſeq.
Tentationum pericula quatuor, et quæ. ibid. 75. a. et ſeq. et de eorum remedijs.
Tepidi reputationes tres. ſer. 7. 36.f
Tepidus, quare ſit pronus ad omnia mala faciendum. ibi. a
Tepidus, cur ad inſtar panni nigri ſit. ibi. d
Tepiditas duplex, et quæ. ſer. extr. 7. 41.g
Theologia ſcientiarum mater, et regina, aliæ verò ſcientiæ pediſſequæ eius ſunt. ſer. 5. 25.e
Theſaurum uitæ cæleſtis per bona opera nos in hac uita peregrini mercari debemus. ſer. 1. 3.b
Theſaurus diuinus in tribus habet fundamẽtum. ibi.
Timor triplex, et qui. ſer. extr. 6. 40.e
Tormentorũ inferni duæ pœnæ principales, et quæ. ſer. extr. 6. 41 a
Transformatio in Deum requirit quatuor. 47.b
Transformatio cum Deo ante ſacramentum eucharistiæ nunquam demonſtrata. ſer. 43. 211.e
Tria ſunt, quæ celari nõ poſſunt. ſer. 39. 190.f
Tria ſunt, quæ ſpernuntur, ſecundum prouerbium. ſer. 36. 173.b
Tribulationes non ſentiens in hoc mũdo, mortuus dici poteſt. ſer. 4. 17.e
Tribulationes ſunt ſignum amoris Dei. ſer. extr. 7. 44.b
Tribulationes Deus permittit, ut animam ſaluet. ſer. 40. 201.e

V

VAna fœmina ſtultitiæ, et mala. ſer. 36. 573. vſque 176
Vanæ mulieres quibus æquiparẽtur. ibi. 176.e
Vendens rem pro maiori pretio, quam ualeat, ad reſtitutionem tenetur. ſer. 30. 137.a
Vendere plus vni, vel ignoranti, quam aſtuto non licet. ſer. 30 135.a
Verbi Dei obliuio tripliciter accidit. ſer. 5. 24.g
Verbum Dei ſi ceſſaret, omnes ſpiritualiter morerentur. ſer. 5. 22.c
Verbum Dei mentem irradiat. ſer. 5. 23.b
Verbũ Dei qualiter ſpeculo aſsimiletur. ibi. d
Verbum Dei inflammat. ibi. 24.b
Verbum Dei dimittere tantum peccatum eſt, quantum permittere corpus Chriſti cadere in terram. ſer. 5. 26.e
Verbum Dei audiendum potius, quam miſſa diebus feſtis. ibi.
Verbum Dei recta, et pura intentione audiẽdum. ibi.
Verbum velle incarnari fuit in arca Angelis denuntiatum. ſer. 37. 178.b. et 179
Veritatis claritas eſt maximus diaboli inimicus, ignorantia uerò amicus. ſer. 1. c. et ſeq.

Veſtis

Veſtis ſumitur tripliciter.ſer.extr.5. 39.d
Veſtium abundantia ſignum extrinſeca uanitatis.ſer.16. 68.b
Veteron, quid ſignificet.ſer.37. 180.e
Vetulæ beccharÿs comparantur. ſer. extr.3. 20.d.et ſeq.
Vexatio dat intellectum.ſer.4.
Vicus, quid ſit.ſer.3. 16.f
Videre, et ſentire ſe eſſe, nihil differunt.ſer.20. 88.b
Vidua delicatè uiuens equo morbido comparatur.ſer.extr.3. 21.h
Vidua, quæ dicatur.ibi. 18.c
Vidua debet eſſe virtuoſa. 19.d
Vidua uituperabilis, quæ.ibi. 22.c.& ſeq.
Vidua iuuenis bullienti lebeti cōparatur.ibi. 15.f.& ſeq.
Viduam debere eſſe operoſam, & quomodo. ibi. 18.f..et ſeq.
Viduarum cura erga filios, qualis.ibi. 15.a. & ſeq.
Viduarum excuſationes maritum cupiētium, quæ ſint.ibi. 22.b.& ſeq.
Viduarum matrimonium quæ ducat incommoda.ibi. 23.b.& ſeq.
Viduæ diligentis officium, quid.ibid. 22.a.& ſequen.
Viduæ maior probatio, quæ mundum reliquit, quam virginis.ſer.24. 106.h
Viduæ ſuccurrendum ſer.extr.3. 21.e
Viduæ ſunt defendendæ ibi.e & ſeq.
Viduitatis ſtatus quotuplex ibi. 18.a
Vinum dulce mundi, quid.ſer.extr.6. 40.f
Vinum iræ Dei triplex.ibi c.
Vinum gratiæ Dei, quid.ibid.
Vinum culpæ, quid.ibi.d
Vinum gloriæ, quid. ibi.
Vir cum uxore prægnante, an & quando agere poſſit.ſer.19. 81.h
Vir ſi uxore utatur ob delectationem principaliter capiendam, an ſemper interuenire poſſit peccatum ibi. 85.b
Vir ſumere uolens ſacramentum, an & quando ab uxore abſtinere debeat.ſer.19. 86.g
*Viri Zelotypi in habitu clericali audientis confeſſionem vxoris exemplum.ſer.20.*88.f.g
Virorum in mulieres produtiones ſeptem, et remedia ſer.39. 190.d.& ſeq.& 191
Virgo quadam carnis, blaſphemiæ, & deſperationis tentationi cum nunquam conſenſiſſet, ad magnam perfectionem peruenit. ſer.2. 11.b
Virgo in ſuo ſtatu uirginali tripliciter peccat. ſer.7 34 d
Virtutes ſunt quatuor, & eorum officia.ſer.extraor.1 2.c.d
Virtutes theologales tribus cœlis comparantur, & quomodo.ſer.extr.1. 8.g
Virtutes ſine humilitate, periculoſæ.ſer.4. 19.b
Viſio corporalis leuiter decipi poteſt, ſpiritualis nequaquam.ſer.47. 258.c
Viſio cuiuſdam diſcipuli S. Franciſci, qualis. ſer.extr.16. 89.c
Viſio boni, & mali, quot & quæ contineat in ſe.ſer.extr.1. 5.g & ſeq.
Vita æterna acquiritur non ſine lumine, & auxilio nominis Ieſu.ſer.41. 210.c.d
Vita regulata, qualis ſit.ſer.extr.2. 14.a.b
Vitio reſiſtendum cum armis illi contrariis. ſer.48. 263.f
Vmbilicus, quō interpretetur.ſer.extr.2. 1.f
Vſura, ſeu Vſuræ peccatum, quibus caſibus, & modis interuenire poſſit.ſer:30. 137.b. & ſeq.
Vſuram fore ſemper prohibitam, rationibus probatur.ſer.26. 111.b
Vſuram in conductione, & locatione non eſſe tribus rationibus.ibi. 112.c. & g
Vſurarÿ, a diabolo ſuper eos equitante 17. ſperonatas recipiunt.ſer.26. 114.uſque 117
Vſurarÿ, & aliena non reſtituentes in loco ſacro ſepeliri prohibentur.ſer. 48. 267
Vſurarÿ publici teſtamentum in puncto mortis relinquentis ablata eſſe reſtituenda, an valeat, & quid talis uſurarius facere debeat.ſer 29. 128.g & 129.a.b
Vſurario mortuo, cautoq; de reſtituendo hæredibus inſtitutis, quid faciendum de incertis.ſer. 34. 162.d
Vſurario obuians ne reſtituat, uel ei fauens, et hortans, ut per vſuras acquirat, reſtituere tenetur.ſer. 31. 142.f.& ſeq.
Vſurarius recipiens tres lucratiuas producentes fructos, res & fructus reſtituere tenetur ſer.31. 141.f
Vſurarius ob relatam ſibi concionem quinq; millia ducat.reſtituit.ſer 5. 25.d
Vſurarius ne, an uana mulier plus peccet.ſer. 26. 120.g
Vſurarius cum commendaſſet ſcrinium denariorum cerdoni, cerdo ſuper ſcrinium diabolum aſſerentem ſuos eſſe nummos inueniens, expellitur.ſer.26. 115.d.& ſeq.
Vſurarius ægrotans ad mortem hortatus, ut

teſta-

teſtaretur, et ſic reſtitueret, tandem cum precibus, & inſtantia omnium ſcribere fecit, quòd reſtituerentur bona ſi moreretur, aliter non. ibi. g. & ſeq.
Vſurarius, quibus aſſimiletur ſer. 26. 13.a
Vſurarius cum ob ſenium non poſſet fœnerari, filio bancũ erexit. ſer. 26. 14.g. & ſeq.
Vſurariorum trium exempla, qui bonis ſuis maximo dolore priuati damnati ſunt. ſer. 42. 118.c. & ſeq.
Vſurariorum malignitates ſex. ſer. 26. 113.d
Vſurariorum ſecta noluit intereſſe prædicationi cuiuſdam aſſerentis ſe habere poteſtatem abſoluendi omnes. ibi. 116.b
Vti contra naturam cum uxore, quid ſit. ſer. 19. 8.b
Vxor abſente viro ſupponens ſibi puerum, vel ex adulterio pariens, q̃ ſuccedens proprios heredes ſpoliat, q̃d facere habeat. ſer. 29. 132.e.f.
Vxor quædam, quòd præcedẽte nocte indictarum rogationum cum marito coierit indæmoniata effecta eſt. ſer. 19. 86.g.
Vxor, an quandocunque marito placuerit debitum reddere teneatur. ſer. 19. 81.a
Vxor paſſionem ſuam habens, an & quando viro requirenti eam conſentire debeat. ibi. f
Vxor in quot uiro obedire non teneatur. ibid. 82.g. & ſeq.
Vxor uiro ſuam neceſſitatem ſigno aliquo oſtendenti, & econtra, an debitum reddere teneantur, vel expectare, vt verbo dicat? ibi. 83.g. & ſeq.
Vxor marito requirenti eam de vitio contra naturam, nunquam conſentire debet. ibi. 84.c
Vxor quomodo ſuum uirum caſtum reducere debeat. ibi. 84.g.h.
Vxoricidium raro diſpenſatur, niſi in tribus caſibus. ſer. 36. 171.f

Z

Zabulon interpretatur habitaculum fortitudinis. ſer. extr. 4. 26.f
Zobiana, et Herodiana, idẽ ſunt. ſer. 8. 41.f
Zota, quid interpretetur. ſer. 37. 180.e

SEQVITVR INDEX AD QVOSDAM Sermones extraordinarios.

Amor transformat amantem in amatum. pag. 133.b
Angeli, & diaboli quomodo in dicabuntur. 147.d
Angeli, quomodo non dicantur tortores mittendo reprobos in gehennam. 144.c. & ſeq.
Angelorum tertiam partem cecidiſſe. 134.c. & ſequen.
Anima noſtra in paradiſo, quot & quibus fulgebit. 125.a. et ſeq.
Animam damnatam magis deformem eſſe, quam excogitari poſſit. 113.a
Animæ beatæ tanta eſt potentia, ut aliud cælũ, & terrã efficere poſſint ſi uelint. 125.e

C

Chriſanti Martyris Alexandrini conſtantia, qualis. 132.a. & ſeq.
Chriſtum tantum rationem requirere a nobis in die iudicij. 144.d
Circumſtantia, quando dicenda ſit peccatũ. 158.e. & ſeq.
Circumſtantiarum quadruplex eſt genus. 155.e. & ſeq.
Circumſtantias quas confiteri de neceſſitate teneamur. ibi. g. & ſeq.
Circũſtantiæ aggrauantes, quot. 156.g. et ſeq.
Circumſtantijs uenale peccatũ efficitur mortale. ibi. e. & ſeq.
Concupiſcentiam extingui per aliquas animi pturbationes probatur exẽplo. 128.f. et ſe.
Confeſſio triplex, & quæ. 151.b. & ſeq.
Confeſſio quando differri poſſit. 163.a. et ſeq.
Confeſſio proprio ſacerdoti non facta, quando ſit reiteranda. 170.d. & ſeq.
Confeſſio ut ſit Deo accepta, quot & quas debeat habere conditiones. 155.a. & ſeq.
Confeſſio cui facienda ſit. 166.a
Confeſſio, quando non ualeat. 160.f. & ſeq.
Confeſſio eſt de iure diuino. 153.a
Confeſſionẽ inualidam eſſe, niſi peccata oĩa confiteãtur, probatur exẽplo. 138.d. et ſeq.

Con-

Confeſſionē 12.parere fructus.149.c. et ſeq.
Confeſſionem mentalem fuiſſe ſufficientem uſq; ad humanæ naturæ ſumptionē. 151.e
Confeſſionis humilitas, qualis eſſe debeat. 159.g.& ſeq.
Confeſſionis præceptio duplex. 152.b.& ſeq
Confeſſor, quare potius homo, quàm Angelus fuerit institutus. 151.g.& ſeq.
Confiteri omnes tenentur. 153.e
Confiteri, an teneatur habens ſolummodo uenialia. 153.f.& ſeq.
Confiteri proprio ſacerdoti, quādo non teneamur. 168.d.& ſeq.
Confiteri tenemur in quatuor caſibus. 163.b
Confiteri quis an poſsit per nuncium, uel epiſtolam. 164.c.& ſeq.
Confiteri, an poſsimus alicui, & ab alio abſolutionem recipere. 164.f
Conuerſantes cum mulieribus, tribus rationibus decipiuntur. 130.e
Corpora in inferno igne cruciari, & non conſumi. 117.a.b
Creator, de quot, & quibus in die Iudicij peccatores accuſabit. 121.c.d
Creaturæ de quot, & quibus peccatores accuſabunt. 121.g.& ſeq.

D

DAmnati utrum uellent peccaſſe. 113.e
Damnatorum pœnæ, quæ. 148.c.& ſeq. & car. 122.g.& ſeq.
Damnatorū pœna extrinſeca ex multis cauſis prouenire, & quibus. 115.e
Damnatorum uoluntas ſemper mala erit. 113.e.& ſeq.
Damnatorum corpora, an corrumpantur, et de duplici corruptione. 116.d.e
Damnatorum corpora ualde ſenſibilia eſſe 118.b.& ſeq.
Damnatos malle non eſſe, quam ſic eſſe. 113. g. & ſeq.
Damnatos poſt iudicium aliqua peccata de nouo cognoſcere, & quare. 115.b.c
Dæmones aliquos nobiles tentare de luxuria dedignari. 134.b.c
Deus per nobilia regit ignobilia. 134.a.et ſeq.
Diues epulo, cur potius linguam quærat refrigerare. 118.g

E

ÆGrotus ſpiritualis comparatur corporali. 152.c
Elementa omnia damnatos cruciare, & quo modo. 118.c.& ſeq.
Erubeſcentiam non cadere in beatis. 145.e
Euchariſtiæ ſacramentum dupliciter impediri poteſt. 168.c.& ſeq.

H

HOminem multa uidere tripliciter contingit, & quomodo. 145.h.& ſeq.
Honeſtas mulieres omnibus eſſe pulchriores. 123.b.& ſeq.
Humilitatem potiſſimum eſſe remedium libidinis. 131.b. et ſeq.

I

IGnem gehennalem aliquādo habere lucē, aliquando uero non. 115.h
Ignis quidam in partibus orientis reperitur, qui affligit, & non conſumit. 116 h
Ignis extingui poteſt tripliciter. 128.a.b
Ignis inferni, an æqualiter cruciet reprobos. 117.e.& ſeq.
Ignis tripliciter ſumi poteſt. 116.a
Incontinentiæ remedia. 126.c.& ſeq.
Intentio mutat ſpeciem peccati. 157.e
Inuiſa diligere poſſumus, incognita nequaquam. 133.d
Iudam magis peccaſſe deſperādo, quam Chriſtum tradendo. 161.b
Iudicij extremi ſigna præceſſura 15. et quæ. 142.e.& ſeq.
Iudicij duces, qui. 147.g.& ſeq.
Iudicij ordines quatuor, & qui. 146.g. et ſeq.
Iudicio an nota ſint omnibus bona, & mala commiſſa. 145.g
Iudicium extremum, quot & quibus redeatur tremendum iudicium tria requirere, & quæ. 145.a.b

L

LAchryma duplex, & quæ. 175.f. et ſeq.
Legem gratiæ duplicem conuenietiam inſtitutionis habere, & quæ. 151.d.et ſeq.
Lepra ſpiritualis maior eſt corporali. 150. a.& ſeq.
Loci corporalis triplex actus, & qui. 114.g. & ſeq.
Locus eſt conſeruatiuus locati. 133.d
Luxuriam multa mala inducere, & quæ. 132.

132.d.& ſeq.
Luxuria peccatum, quot & quibus rationibus ſit Deo contumelioſum. 133. e. & ſequen.
Luxuriæ peccatis dæmones multum lætari probatur exemplo. 134.f.& ſeq.
Luxurioſus porco comparatur. 32.g.et ſeq.

M

MEntiri, & falſum dicere, quomodo differant. 160.b
Mortui, quomodo audient uocem in die iudicij. 144.g. & ſeq.

N

NOuiſſima eſſe quatuor. 119.e.& ſeq.
Nouiſſimi primi qui ſint effectus. 119. f.& ſequen.
Nouiſsimum ſecundum per quot, et qualia ſit timendum. 120 b.& ſeq.
Nouiſsimum tertium per quot, & quæ ſit timendum. 122.c.& ſeq
Nouiſsimi quarti beneficia, quot & quæ. 123. c.& ſequen.
Nouitij cuiuſdam uiſio de pœnis inferni, qualis. 118.b.& ſeq.

O

OPera mortua, quæ dicantur. 141
Opera mortificata, an reuiuiſcant. 139. f.& ſeq.
Oratio triplex, & quæ. 137.b
Oratio ſatisfactoria, qualis debeat eſſe. 137. d.& ſeq.
Oratio quæ ſatisfactoria ſit. 137.f.& ſeq.

P

PApa an debeat confiteri. 173.b
Papam non poſſe hominem a confeſsione abſoluere. 152.f
Peccatum mortale inſeparabiliter adhærere culpæ. 135.g. & ſeq.
Peccatum ſine gratia Dei uinci non poteſt. 131.b.& ſeq.
Pœnalia opera, quot & quæ. 136.b. & ſeq.
Pœnitentia falſa, quæ. 138.b

S

SAcerdos non debet miſſas celebrare, quas pro pœnitentia iniunxit. 141.f
Sacerdos an poſsit commutare pœnitentiam ab ipſo iniunctam. 141.b. & ſeq.
Sacerdos agens cum muliere, an poſsit eam confiteri. 171.d.& ſeq.
Sacerdos nunquam abſoluit ab uno, quin ab omnibus abſoluat. 172.g.& ſeq.
Sacerdos ſimplex, an peccet abſoluẽdo. 164.b
Sacerdotes poteſtate carentes, an poſsint audire confeſsiones. 169.a. & ſeq.
Sacerdoti hæretico, uel ſciſmatico in articulo mortis an teneamur confiteri. ibi.e
Satisfactio in peccato mortali expleta, an teneatur iterari. 138.g. & ſeq.
Satisfactio quando reiteranda. 139.a.b
Satisfactio facta in peccato mortali, ad quæ valeat. 140.a.et ſeq.
Satisfactio duas partes habet, & quas. 137. g.& ſeq.
Satisfactio duplex, & quæ. 135.e
Satisfactionis articuli plures narrantur, & qui. 135.e. & ſeq.
Satisfactionis operã, qualia eſſe debent. 136.b. & ſequen.
Salamandram in igne uiuere. 116.f
Senſus noſtri in paradiſo, quot & quibus decorabuntur. 124.d. & ſeq.
Sponſa Chriſti uinum fugere debet. 128.c. & ſequen.

T

TEſtes in iudicio, quot & qui. 146. b.& ſequen.

V

VErecundiam maximam partem eſſe ſatisfactionis. 130.f
Virgo beata ſi confeſſa fuiſſet B.Petro, peccaſſet. 154.c.& ſeq.
Voluntas mala duplex, & quæ. 113.b.& ſeq.

F I N I S.

SERAPHIN.

SEV QVADRAGESIMALE DIVI BERNARDINI SENENSIS, Ord. Minorum obſer.

Ex ijs profecto Concionibus, quas in Quadrageſima Patauij habuit, collectum.

PROLOGVS.

DEus patrum meorum, & Domine miſericordiæ qui feciſti omnia verbo tuo, & cuius ſola voluntate vniuerſa mirabiliter ſunt diſpóſita, qui ſuper omnes creaturas tuas ſapientia tua inenarrabili cõſtituiſti hominem dominatorem oĩs creaturæ, quæ coram oculis tuis facta eſt; Qui terrarum oĩum orbem in æquitate ſtabiliſti, & diſpoſuiſti in iuſtitia, & directione cordis tui; Qui cælorũ oĩum motus, & ſiderũ influentias certiſſima ſcientia tua, & ſine cognitione cuiuſque intellectus humani, cuius non eſt oĩpotentiam tuã concipere, ſine aliquo errore ſanctiſsimè inſtituiſti. Domine Deus meus totius humanæ progeniis conditor, qui & illa quæ me priora fuerunt, feciſti & quæ me ſequuntur vſque ad conſumationem ſæculi; Qui omnia iudicia tua, & cuncta quæ ſuper creaturas tuas futura ſunt, in tua prouidentia poſuiſti ad æternitatis tuæ libitum reſpice ad ſeruum tuum, ad theſauros ſciẽtiæ tuæ anhelantẽ. Domine Deus rex omnipotens in ditione tua cuncta ſunt poſita, & ad præceptum tuũ tremiſcunt omnia, quoniam tu illa creaſti, cuius voluntati nemo reſiſtere poteſt. Tu feciſti cælum & terram, & quicquid cæli ambitu continetur. Omnia noſti, & ſcis, quid creaturis tuis expediat, qui omnia ſub hominis pedibus mancipaſti. Peccauimus enim in conſpectu tuo, prioris innocentiæ ingrati, & abuſores immaculatæ ſcientiæ, quam protoparenti tribuiſti. Nunc ergo tu Domine Deus omnes creaturas tuas in miſericordiæ tuæ gremio colligens nemini creaturarum tuarum manum claudas, nec deſpicias hæreditatem tuam. Memento mei Domine, & oſtende te mihi. Da mihi fiduciam loquendi Domine Deus meus. Tribue ſermonem compoſitum in ore meo. Et libera me de tenebris ignorantiæ. Aperi Domine intellectum meum, & tribue mihi largitatis tuæ affluentiam, vt Spiritus ſancti tui flatu cõpletus, ſcientiarum tuarum intelligens inueſtigator inueniar illarumq; verum concipiam intellectum. Amen.

HVius igitur operis inuẽtio ex deuota, & pulcherrima fantaſia fuit in vno Seraphin fundata ſic, vt totũ Quadrageſimę opus de Amoris diuerſis ſpeciebus pertractet. Hoc imaginato ordine, vt contempleris ardentem Seraphin in capite habentẽ quatuor diademata refulgentia ad inſtar crucis. In pedibus autem tria pulchra diademata, & circa totum corpus ſex alas habentem, quarum alarum quæque ſeptem pennas habeat, quæ omnes, & gemmæ, & alæ, & pœnnæ diuerſis, & proprijs amoris nominibus ſunt notatę, vt hic inferius præſentialiter apparebit.

Quatuor gemmæ capitis ſunt quæ ſequuntur.

Amor altus. 1
Amor longus. 2
Amor latus. 3
Amor probans. 4

Prima ala, quæ vocatur mobilis habet pennas ſeptem, quæ ſequuntur.

Amor radioſus. 5
Amor timoroſus. 6
Amor non dubioſus. 7
Amor miraculoſus. 8
Amor vigoroſus. 9
Amor gaudioſus. 10
Amor gratioſus. 11

Secunda ala, quæ vocatur inceſſabilis, habet pennas ſeptem, quæ ſequuntur.

Amor honorans. 12
Amor lamentans. 13
Amor condemnans. 14
Amor bene vtens. 15
Amor remunerans. 16
Amor bene conuerſans. 17
Amor amplexans. 18

Tertia ala, quæ vocatur calidus amor, habet pennas ſeptem, quæ ſequuntur.

Amor ſanctificatiuus. 19
Amor purgatiuus. 20
Amor auiſatiuus. 21
Amor correctiuus. 22
Amor ſanatiuus. 23
Amor inflammatiuus. 24
Amor acutus. 25

Quarta ala, quæ vocatur amor acutus, habet pennas ſeptem, quæ ſequuntur.

Amor ſperonatus. 26
Amor iratus. 27
Amor non conuentuatus. 28
Amor illuminatus. 29
Amor deſolatus. 30
Amor putridus. 31
Amor euiſceratus. 32

Quinta ala, quę dicitur amor ferũes, habet pennas ſeptem, quæ ſequuntur.

Amor fugiens. 33
Amor reſtituens. 34
Amor conterenes. 35
Amor honeſtans. 36
Amor incarnans. 37
Amor conuertens. 38
Amor præparans. 39

Sexta ala quæ dicitur amor liberalis habet pœnnas ſeptem quæ ſequuntur.

Amor officioſus. 40
Amor ineffabilis. 41
Amor pauidus. 42
Amor ſanatiuus. 43
Amor ſaporoſus. 44
Amor anguſtioſus. 45
Amor quietus. 46

Tres gemmæ pedum ſunt, quæ ſequuntur.

Amor victorioſus. 47
Amor miſericordioſus. 48
Amor glorioſus. 49

A FERIA QVARTA
Cinerum.

De Amore Spei.

Sermo I.

Theſaurizate vobis theſauros in cœlo. Matt.6. Volentes itaq; Deo fauẽte, tota iſta Quadrageſimã tractare de amore, incipiamus hodie dicere de prima capitis gemma, ſcilicet Spe, quam altum amorem, & primum vocabimus, de quo ait Iacoponus.

B *Amor alto de ſperanza,*
Sopra il ciel paſſando,
Amor longo è fedele.
In eterno durante,
Amplo in carità Luminoſo abbraciãdo,
In lo profondo ſtante lo cuor humiliando.

Hodie ergo de amore Spei tractaturi, perſuademus theſaurizare theſauros in cœlo. Sicut enim mercator in partibus alienis quicquid lucratur, mittit domũ: ita & nos in hac vita peregrini, debemus mercari theſaurum vitæ cœleſtis per bona opera, & mittere ad domum noſtram in cœlum,
C in quo cœlo ſituatur altus amor noſter, de quo Apoc. 8. Venit Angelus, & ſtetit ante altare habens thuribulum aureum in manu ſua, & data ſũt ei incẽſa multa, vt daret de orationibus Sanctorũ omnium ſuper altare aureum, quod eſt ante thronum Dei. Et aſcendit fumus incenſorũ de orationibus Sanctorum de manu Angeli coram Deo, & accepit angelus thuribulũ aureum, & impleuit illud de igne altaris, & miſit in terram, & facta ſunt tonitrua, & voces, & fulgura, & terręmotus magnus. In quo ſancto eloquio tria principaliter notantur. Primo, vbi amor diuinus habet
D fundamẽtũ. ſecũdo vnde amor diuinus deſcendit. tertio, quò amor diuinus vadit, & ſic habes principium, medium, & finem. Principium eſt fons amoris diuini, quod notatur ibi, theſaurizate. Medium eſt iuſtorũ oratio. ibi, vobis. Finis eſt iuſtorum cõuerſio in pęnitẽtia ſpirituali ibi, In cœlis.

Prima pars principalis.

Circa primum ergo quæritur, Qualiter poſſumus theſaurizare ueſcim' vbi. Reſpondeo, theſaurizate in cęlo theſaurum, qui conſiſtit in tribus.

Primo in Chriſto; q eſt diuinitas in throno E
ſecundo, in anima, quæ ſignat per angelum tertio, in anima cũ corpore deuotis, quæ ſignant p fulgura, voces & tonitrua. Circa primum ergo principale ſermonis noſtri, ſcilicet vbi amor diuinus habet fundamentum. dic, quòd in Chriſto, qui eſt diuinitas in throno. Per thronum enim diuinitas deſignatur. Vnde propheta: Thronus tuus Deus in ſæculum ſæculi, virga directionis, virga regni tui. & alibi: Thronus Dei, ſicut Sol, ſcilicet diuinitatis in conſpectu meo quia ſicut in Sole eſt. lumen, calor & vigor: ita in Deo ſunt iſta
tria. vnde Iacoponus. F

Vedo vno tal non vedo.

ſcilicet Deum. vnde Paulus, video in parte, & cognoſco in parte.

La lingua m'è mozzata,
Non poſſo dire miracoloſa
Sol vedo el ſuo ornato.

Ecce ſedes ſignat thronum Dei.

Secunda pars principalis.

Circa ſecundum, ſcilicet, vnde amor diuinus deſcendit. dic, quòd ab anima Chriſti. Anima igit̃ ſignat angelum magni conſilij. Conſidera ergo quòd G
anima ſtat inter magnum thronum, altare, & angelum. Diuinitas enim maior eſt. Spiritus Chriſti creatus, eſt minor quàm diuinitas. Corpus autem eius, minus eſt quàm ſpiritus, quia ſpiritus viuificat. Caro autem Chriſti in ſuo altari, quod habet quatuor cornua, ſignat quatuor virtutes cardinales, & eſt altare aureum, quod ſignat diuinitatem & humanitatem, quæ erant in Chriſto. Diuinitas in auro, humanitas in altari, quia immolatus fuit Chriſtus in humanitate carnis ſuper altare pro
priæ paſſionis. Vnde Dominus Exodi 10. H
præcepit fieri altare de terra reſpectu humanitatis, & fieri votum reſpectu animæ, & ſpiritus Chriſti. Sed quis eſt, qui dat theſaurum? Ipſe Deus. Quis vendit theſaurum? Spiritus Chriſti. Quis emit? Corpus Chriſti. Subdit, quòd angelus habebat thuribulum, quod eſt diuiſum in duas partes, vnam ſuperiorem, & aliam inferiorem, & eſt factum ſicut cor, & ſignat cor Chriſti. Cum diuinitate enim eſt anima & cor, & Chriſtus vult tibi dare cor ſuũ, & vult quòd tu des illi tuum, iuxta illud. fili, tribue mihi cor tuum. Ideo in prophetia hodierna ait: Conuertimini ad me,

A uellẽdo ex corde omnem prauitatem. Et eſt diuiſum, ſcilicet in partem ſuperiorẽ, quæ ſignat amorem Dei; & in partem inferiorẽ, quæ ſignat amorem ꝓximi. Vides enim ꝙ pars ſuperior habet multa foramina, quæ ſignãt contemplationes cordis in Deo. Ignis ſtãs in thuribulo ſignat amorẽ Dei vel Chriſti, q ſtat in corde. Vnde vult Deus à nobis tria, ſ. diuitias, cor & aĩam, ſic vt diligas Deũ ex toto corde tuo. Et ex hoc ſentimus nobis venire ſpẽ amoris alti, ſ. per tria, quæ ſunt in thuribulo, & hoc quo ad pelagus amoris. Sed quõ poſſumus acquirere iſtum amorem? Per mediũ

B orationis non ſolum Sanctorum, ſed etiã ſui ipſius. Ideo fratres oremus quotidie, vt Deus calefaciat corda noſtra hac Quadrageſima in amore ſuo. Sequiť, Data ſunt illi incenſa multa. Oratio enim debet habere tria. Primo dẽt à nobis per angelos eſſe Chriſto præſentata. vnde, pulſate & aperietur vobis cum magno affectu amando Deum. Secundo oportet quòd ipſa oratio per Chriſtum præſentetur ipſi Deo, quia aliter Deus nõ acceptaret. Tertio expedit ꝙ ſit à Deo accepta. ſ. ꝙ ſit iuſta. Et iſto modo quanto plus orabis, tanto

C to plus B. Virgo, & Sancti erunt tui interpretes. Per incenſum enim oratio talis deſignatur. Pſ. Intret oro mea ſicut incenſum in cõſpectu tuo. Nã incenſum in manu acceptum vř mortuum, ſed ad naſum poſitũ reddit odorem, poſitũ in igne murmurat & videtur quodammodo loqui & fumat. fumus ſignat orationes facere, & tunc odoratus illius fumi orationis, tranſit ad Dominum in odorem ſuauitatis. Vnde niſi oratio ponatur ſuper igne Crucifixi, nil prodeſt, quia ignis eſt Chriſtus. Vnde ſi uis facere orationem uocalem, vel

D mentalem, pone in igne qui eſt in thuribulo cordis Chriſti, dicẽs ſicut eccleſia in fine orationis, Per Dominũ noſtrum Ieſum Chriſtum. & iſto modo omnem orationẽ Deus acceptat. Vnde in Euangelio. Si quid petieritis patrẽ in nomine meo, dabit uobis. & hoc eſt quod dicit, Data ſunt illi incenſa multa. Vnde oremus beatam Virginem & Sãctos, ꝙ Deus det nobis gratiam coram ipſo, vt orationes noſtræ audiãtur. Oratio enim facit quòd Deus dat nobis gratiã cum miſericordia & iuſtitia, & aliter non dat: Deus gratiam ſuam. Et nota quòd oportet iſtam gratiã à Deo dari per orationes. Et ideo poſſibile eſt ꝙ aliqua muliercula poſſit eſſe ita deuota Virginis

E glorioſæ, ꝙ in oratione ſua plus mereatur quàm prædicator, & oratio per aliũ facta per ſe laborat, & in fine iudicij oratio illius mulierculæ plus merebitur quàm labor prędicatoris. Oportet igitur quòd oratio ſit à nobis, Primo Chriſto præſentata. Secundo oportet ꝙ eadem oratio à Chriſto præſentetur Deo. Tertiò oportet quòd Deus illam acceptet infundendo gratiam diuini amoris ſuper altare aureum, quod eſt ante thronum Dei. Altare eſt corpus Chriſti, vbi oratio præſentatur. Et ideo ut oſtendat orationem à Deo acceptatam, ſubdit: Exiuit fumus de manu Angeli corã Deo. quaſi dicat, quòd Deus iſto modo F

acceptat orationem. Ideo Apoſtolus ait de Chriſto. Intrauit in cœlum, vt cõtinue pro nobis oraret. Ideo voluit corpus ſuum cũ plagis in cœlum portare, vt ſemper ſtet ante Deum pro nobis. Inde uenit, ꝙ gratia Dei mittitur, ſi orationes præceſſerunt; Ideo ait: Accepit angelus thuribulum aureum, & impleuit illud de igne altaris. Altare eſt Chriſtus: Thuribulum eſt cor Chriſti plenum igne amoris ſui, & poſtea miſit in terram. Vnde Lucas ait, Ignem ueni mittere in terram. Et Paulus, Gratia Dei G

diffuſa eſt in cordibus ueſtris. Et ideo anima inflammata iſto ardore amoris ait,

Amor amor tu ſei, &c.

Tertia pars principalis.

CIrca iſtam tertiam partem ſcilicet, Quò amor diuinus uadit, dic quòd uadit ad deuotos, & anima & corpore, notatos per fulgura, voces & tonitrua, & magnos terræmotus. Vnde nota ꝙ tria ſunt perſonarũ genera in mundo, per quas uenit amor Dei: quia aliqui couertũtur ad Deum duri & peccatores de mundo, & de malo ad bonum, & iſtos ſignant H

tonitrua. Alij ſunt Doctores & litterati, docti magna ſcientia, ſignati per fulgura. Alíqui dulces, tractabiles & teneri, ſignati per voces. Et ideo prædicator debet uti magna diſcretione, ſi uult utiliter prædicare. Conſideret iſta tria hominum genera: Et contra duros peccatores debet aſpero ſermone uti, quaſi tonitruo, quia tales sũt ſegnes & aſinini generis, & illis debet dare magnas baſtonatas. Sapientibus autem prædicare cum dilucidatis ſententijs ſacræ ſcripturæ, illos in ſuo intellectu illuminãdo, ſicut fulgura. Dulces autem debet dulcibus uocibus, & benigno ſermone ad

Dei

A Dei ſermonem & amorem allicere, & ſic uariare modum, tempus & dicta, quibus poſſint audientes fructum de ſuis ſermonibus reportare. Et nota, quòd primi ſcilicet duri, per cognitionem ſuæ putridæ culpæ ueniunt ad cognitioné diuini amoris. ibi, tonitrua. Secundi Sapientes per ſuam ſapientiam & cognitionem rationis & ueritatis ueniunt ad diuinum amorem. ibi, fulgura. Tertij per uoces dulces dulciter inclinantur ad amorem Dei. Et tunc cognoſcendo ſuorum putredinem peccatorum. Ecce Angelus redit ad paradiſum faciendo orationes pro talibus & totus pa-
B radiſus gaudet audiendo iſtas ambaſiatas. Iſtius auté talis cognitionis uide modum Lucæ 14. de illo, qui plantauerat uineam & ficum, quæ primo anno non fructificauit, & expectauit anno ſecundo: ſed vidés quòd non fructificabat, fecit illam coli, & expectauit anno tertio. & rurſu fecit multa folia ſine fructibus, tunc uocauit uillicū ut excideret eam, qui ſuaſit ne incideret, ſed expectaret alio anno, & uillicus poſuit de pinguedine terræ circa ficum & bene coluit, & expectato quarto anno arborem non fructificantem incidit. ficus eſt popu-
C lus, cui prædicatur. Primus annus ſunt gratiæ temporales & ſpirituales datæ & cum propter hoc nó cognoſcit Deum, nec fructificat, ſequit ſecūdus annus, ſcilicet ſuaſiones factæ ut ametur Deus, & tamen nō fit fructus etiā ex hoc, ſed ſequitur. tertius annus, ſcilicet reprehenſiones factæ per aduerſitates aliquas Deo permittente, & adhuc nullus fit fructus ſequitur quartus annus, in quo talis populus ficus inutilis bene colitur pinguibus prædicationibus & oſtenſione ſtercorum peccatorum ſuorum, & ſi tunc non facit fructus, ueh populo graui, genti peccatrici. Fructificemus er-
D go fratres, vt Deus miſereatur nobis, ſicut Mariæ Magdalenæ, quæ interpretaẽ illuminata: quia cū lumine rationis fuit irradiata per fulgura. Aliud genus quod tertio poſuimus dulciū hominū alliciūtur per dulces uoces uerbi diuini, & ideo ait: Factæ ſunt uoces, quia quando prædicator prædicat, vox illius eſt uox Dei in corde audientium. Vnde illud, Ducam eā in ſolitudinem, & ibi loquar ad cor eius. Quando enim prædicator prædicat, Deus inſpirando loquitur animæ dicendo: Anima mea, dilecta mea, veni & uide tot beneficia tibi facta, quoniam de non eſſe ad eſſe te produxi ad ſimilitudinem meam. Perditā te meo ſanguine recuperaui. Cognoſce & E
ama me creatorem tuum, quia uolo docere te acquirere theſaurum in cœlo abſconditum. Veni dilecta mea, & conſidera quia nihil es, & nihil potes, & ſi cadis, non potes ſine me. Tunc peccator conſiderans ſe eſſe ſicut ſtercus humiliat ſe creatori ſuo, quia miſericordia Dei eſt alta & lata, & quia dulcedo mouet ut creatura mulceatur à Deo. Ideo in prædictis inſpirationibus bona ſperet in nomine Dei, quia nō eſt alibi ſalus. Et alibi. Scribo uobis, quia remittentur uobis debita ueſtra in dulcedine creatoris. Et alibi in cantica. Veni de Libano, veni ſponſa; veni, quia coronaberis. Libanum ſignat dulcedines mundi. Co- F
ronaberis ſponſa mea, & faciam te reginā, & coronabo te de quinque lapidibus precioſis, de capite Amana de uertice Sanir, & Hermon, de cubilibus leonum, de montibus pardorum, &c. Amana interpretatur inimicus Dei. Vnde coronabo te corona, quia faciam te uictricem diaboli inimici Dei, & comprimes eum victorioſe, & poteris Deum amare. Sanir ſignat fœtoré luxuriæ. Nam guſtato ſpiritu, deſipit omnis caro. Amon, ſeu Hermon, interpretatur excommunicatus, & faciā te capi amore Dei, & intra eccleſiam dabo tibi coronam. Cubile leonis, eſt domus uſurariorū G
& auarorum, quia leuabo à te auaritiæ labem. Pardus aſtutia ſua intrat cauernam in ore latam, & leo illum inſequitur & cauerna eſt in medio ſtricta, & Pardus ex alio capite exit foras, & redit in os cauerne & interficit Leonem, qui non poteſt ſe in illa cauerna voluere, nec iuuare. Iſti ſūt homines fraudolenti, falſi notarij, & falſi teſtes. Ideo dicit, Dabo tibi victoriam de montibus pardorū, defendédo te ab iſtis, & iſti per dulcedinem conuertuntur. Et tunc conuerſis his omnibus fit terræmo- H
tus, quia terræmotus ſignat contritionem de peccato, ſurſum per amorem trahédo, & deorſum humiliando. Vnde loquens Deus de terra ait: Commouiſti terram & contriuiſti eam. Et quādo mouet Deus terram? Quando homo eſt plenus carnalia & conturbatur per cōtritionem, & commotus eſt de mala uoluntate ad bonum, & de mundo ad Deum, & ſic fit terræmotus animabus, quæ timent dominum, veh animabus illis, in quibus non fit talis terræmotus, iuxta illud Apoca. 8. Audiui vocem vnius aquilæ volantis per mediū cœlum dicentis uoce magna. Veh veh habi-

A habitãtibus in terra, ſcilicet animæ ſuperbæ & exaltatæ & currenti contra Deum. *Exhortatio.* Nunc igitur chariſſimi theſaurizate vobis in cœlo theſaurum, qui habet contraria hæc. Primo carnem, quæ diſſuadet tibi ieiuniũ, ꝙ non poſſis ieiunare. Secundo diabolum, qui inſtigat te quòd non vadas ad prędicationem. Tertio mundum, qui propter vnam paucam cupiditatem impediet te ne ſis innamoratus de Deo. Ideo Chriſtus contra iſtos hoſtes tria remedia ordinauit in Euangelio. Primum eſt carnẽ caſtigare ieiunando. Secũdum eſt illuminare mẽtem claritate veritatis. Tertium eſt eſſe temperatum contra auaritiam. Primũ remedium de carnis caſtigatione habes in principio euangelij ibi, cum ieiunatis.

B ergo præſupponit quòd ieiunes cõtra carnem, ſed non ſicut hypocritæ triſtes. & bene dicit triſtes, quia qui vadit in veritate, vadit lætus: ſed hypocritæ quia in veritate non vadunt, ideo ſunt triſtes. Caue ergo ne ſis hypocrita. Et nota quòd tantum intereſt inter teſtamentum nouum & vetus, quantum inter corticem & medullã, quia teſtamentum vetus eſt in cortice, nouum eſt in medulla. hypocriſis enim potius exteriorem apparentiam quærit, quam proprium verũ, nec metitur operationes ſuas cum ratione, ſicut aliqui faciunt, qui tota

C prima hebdomada præſentis Quadrageſimæ nolent comedere piſces, & uolent ſine menſura corpus caſtigare, & in futuro tedio affecti non ieiunabunt, & iſta eſt tentatio diaboli. Tene ergo medium, & ieiuna competenti cibo, quia qui poteſt & nõ ieiunat, peccat mortaliter, niſi ſint perſonæ exceptuatæ, vt ſunt Grauidæ, Lactãtes, Senes, Peregrinantes, & Infirmi, & Laborantes, niſi ſint ita diuites quòd poſſint ſine opere uiuere, quia tales debent ieiunare. Et patres familias conſulant & hortentur, immo cõſtringant quos poſſunt, vt ieiunent, ne ſint participes peccati mortalis. In omnibus autem his habenda eſt diſcre

D tio, quia ſi eſſet aliquis ſic debilis ꝙ non poſſet ieiunare, vel mali ſtomachi, conſulat peritos homines, qui ſint bonæ cõſcientiæ, & faciat quod conſulunt. Et nõ ſolum abſtineant ab eſu, ſed & ieiunẽt ab amplexib. carnalibus ſaltẽ dominicis diebus & feſtiuis, &c. Secundus hoſtis eſt diabolus, cõtra quẽ inſtituta eſt prædicatio. vnde in legendis Sanctorum patrum reperitur, ꝙ maximus inimicus diaboli eſt claritas veritatis, & maximus eius amicus eſt ignorãtia. Et ſicut aues nocturnæ timẽt claritatem & amant obſcuritatem, ita & diabolus. Sequitur, Vnge caput tuũ. Vnguentum caput vngens & ſuaue diſcurrens in mentem humanam, eſt prædicatio. Subdit, Faciem tuam laua. ſ. per notitiam veri leuãs fętores & maculas peccatorum, qui denigrant & intricant animam. Tertius hoſtis eſt mundus intricans hominem per auaritiam, & contra hunc datur remedium ſcilicet quòd non attendas ad theſaurizandũ in terra, ſed in cœlo, vbi nec erugo, nec tinea demolitur. Mundus enim tranſit & concupiſcentia eius. Theſauriza ergo tibi theſaurum in cœlo, & facꝙ vbi theſaurus tuus eſt, ibi & cor tuum ſit, ſcilicet in cœlo. Ad quam gloriam nos perducat Dei filius. F

(E at the start of the right column, beside "rãtia.")

FERIA QVINTA.

De Amore longo per Fidem.

Sermo II.

D*Omine, puer meus iacet in domo paraliticus & male torquetur. Matth. 8. c.* Supra vidimus de amore alto ſcilicet Spe, nũc ſecundo videre ſupereſt de amore longo ſcilicet de Fide, quæ in longitudine crucis fundatur. G Hæc ergo fides habet tria principalia fundamenta quæ ſunt. Primo diſcoopertum. Secundo coopertũ. Tertio eſt fides formata.

Prima principalis.

DIco igitur circa primum, ꝙ primũ fundamentum eſt diſcoopertum. Quilibet enĩ fidelis ſcire tenetur, ſicut ſunt duodecim articuli fidei, qui habẽtur in Credo, & quicũq; uult ſaluus eſſe, ſicut habetur in actis Apoſtolorum, & Pater noſter, quæ conſiſtunt in cognitione Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Et quilibet Chriſtianus tenetur addiſcere, cum ad H annos diſcretionis uenerit, niſi ſubſit cauſa in contrarium: puta quia ſit aliquis ita rudis à natura, ꝙ non poſſit addiſcere; vel ſi eſſet in loco, vbi doceri non poſſet, uel non haberet patrem aut matrem, vel aliquem qui haberet illius curam. Et in his caſibus ille, qui leuauit eum de ſacro fonte, obligatur filiotium ſuũ docere. 4. diſtin. de pœnitentia. Et ſi aliquis ſacerdos haberet aliquem ſuum parochianum ignarum prædi-

A prædictorum, debet illum docere ſaltem
eo modo, quo vnus docuit ſuum, qui cum
eſſet ætatis fortè triginta annorum, & cō-
fiteretur ſacerdoti, dixit ſacerdos, ꝙ dice-
Exemplū ret Pater noſter, qui dixit quòd neſciebat,
notabile. quia nunquàm iuerat ad ſcholas, & ſacer-
dos valde reprehēdit ipſum quòd nō addi
ſceret: qui reſpondit quòd nunquàm poſ-
ſet addiſcere: Et ſacerdos ſagax ſciēs ipsū
auariſsimum ait. Quid dares vni, qui te do
ceret illud? At ille reſpondit, Vigintiquin-
que ducatos. Dixit ſacerdos. Vide, Ego vo
lo te docere hinc ad vnum annum illud
Pater noſter ſine labore aliquo: ſed volo
quòd mutues tres modios frumenti illis
B perſonis, quas mittam ad te vſq; ad vnum
annum. Tunc hoc facto, ſi docuero te uſ-
que ad annum Pater noſter, nolo aliud à
te niſi quòd frumentum ſit illorum paupe
rum, quibus mutuaſti. & ille fuit conten-
tus. Poſtquàm ille receſſit, ſacerdos dicit
vni pauperi: Vade ad talem & dic ſibi par-
te mei, quòd det tibi duos ſextarios fru-
mēti, & dic quòd tu vocaris Pater noſter.
Deinde alia die mittit alium & dicit, Dic
ꝙ tu vocaris Qui es in cœlis, & ſic ſucceſ-
ſiuè tot miſit, quot ceperunt omnia verba
iſtius Pater noſter. At ille auarus bene te-
nuit menti nomina omnium iſtorum, & fi
nito anno vidēs ꝙ ſacerdos nihil dicebat
C illi, nec docuerat eum, vt promiſit, fecit ci-
tari omnes illos, quibus dederat frumen-
tum, quibus iam ſacerdos dixerat ꝙ nihil
ſibi darent, & dixerunt iudici, quomodo
talis ſacerdos illos ad iſtū miſerat & præ-
ceperat, vt nihil illi reſtituerent, & accer-
ſito ſacerdote coram iudice, ſacerdos ait
illi, Quid habes agere cum iſtis? Tu neſcis
pur qui ſint & ignoras eorum nomina. At
ille dixit: Imo bene ſcio illorum omnium
nomina. Scio enim ꝙ iſte vocatur Pater
noſter, & iſte vocatur Qui es in cœlis, &
ſic de ſingulis nominando, donec dixit to-
tum Pater noſter. Et tunc presbyter dixit,
Nonne cōueniſti mecum ꝙ ſi docerem te
D Pater noſter, vſque ad annū, illud frumen-
tum eſſet iſtorum? Et ille ait, Vos pur nun-
quàm fuiſtis locuti mecum ſemel, nec
docuiſtis Pater noſter. & ille ait, Illud eſt
Pater noſter, quod didiciſti in nominibus
debitorum tuorū, & ille perdidit tri
ticum & didicit Pater noſter ita
iocoſe. Sic faciant iſti pre-
sbyteri, vt quoquo
mō ſubditos ſuos
doceant.

Secunda principalis. E

SEcundum fundamentum dicitur co-
opertum. Circa quod nota ꝙ tres ſcri
pturas obligaris credere, licet nō obli
geris ſcire. Primo totum nouum teſtamen
tum. Secundo totum vetus teſtamentum.
Tertio omnes determinationes eccleſiæ,
ſcilicet decreta, decretales, clementinas,
extrauagantes & cætera. Vnde cum in Cre
do dicatur, ſecundum ſcripturas, ipſis ſcri
pturis credere debemus. Ideo ait Auguſti *Auguſt.*
nus, quòd ſi reperiret vnum minimū ver-
bū in ſacris ſcripturis falſum vel mendax,
nihil crederet in oībus ſcripturis ſanctis,
quia nō licet de minimo verbo dubitare. F
Vnde Papa tamquàm Papa, & epiſcopus
ſicut epiſcopus, & ſacerdos prout ſacer-
dos, errare non poſſunt plus quàm Chri-
ſtus, ſed bene tamquàm homines errant.
Vnde ſi Papa, vel epiſcopus male determi
nant, tunc velut homines, & non ſub no-
mine dignitatis errauerunt. Et ſi Papa er-
raret vt Papa, Chriſtus erraret. Nonne ait
Chriſtus: Tu es Petrus, & ſuper hanc pe-
tram, id eſt ſuper me Chriſto, ædificabo ec
cleſiam meam, quia petra illa eſt Chriſtus.
Ideo ab vno tēpore citra multiplicati ſunt
in mundo, & maximè in Italia, multi erro
res, quia ſpernuntur determinationes ec-
cleſiæ. Et licet barca Petri conquaſſetur, G
& fluctuet hinc inde, ſurſum & deorſum:
tamen ſemper durabit eccleſia, donec ſit
mūdus. Ideo dico ꝙ debes credere vni de-
cretali, ſicut euāgelio. Sed quid de Docto-
ribus & eorum lecturis: Nunquid eis cre-
ditur? Dic ꝙ ſi eſt determinata per eccle-
ſiam & approbata eorum lectura, creditur
illis, aliter non. Tamen ſi ſunt adhærentia
euangelijs, & doctrinæ approbatæ, debes
illis credere, ſicut Bernardo, & Bonauentu
ræ, & ſimilibus Doctoribus, quia quod di-
cūt, approbati dicunt. Item debes crede-
re libris authēticis, ſicut Legēdario & Le-
gendis ſanctorum Patrum. Sed alijs ab ec-
cleſia reprobatis non eſt credendum, quia H
periculoſum eſt in illis legere, ſicut eſt ille
periculoſus liber, qui dr̄ Liber de anima
ſimplici. Apocraphis autem credere pium
eſt, non neceſſarium: & ſi non credis, non
damnaris. Doctoribus tamen, qui ſunt bo
næ conſcientiæ, licet in libris damnatis le-
gere cauſa impugnandi illos, quia cogno-
ſcūt altitudines Sathanæ, & ſic habes quid
debet credi diſcoopertè, & coopertè, &
in hoc fac breuem concluſionē, Quod ſim

A plicibus mulierculis ſufficit cum Domini-
ca oratione ſimpliciter credere, quod cre-
dit ſancta mater eccleſia. Doctores autem
tenentur ſcire id, quod pertinet ad ſuam
ſcientiam & doctrinam ſecundum cómu-
nem curſum, vt ſciant conſulere. Similiter
ſacerdotes, & confeſſores tenentur ſcire
quantum communicat communi curſui,
quia ſi errarent craſſa ignorantia, ad reſti-
tutionem tenerentur, vt alibi dicetur. Te-
ſtificationes autem tres principales pro
fidei noſtræ robore conſiderare debe-
mus quæ ſunt. Primo concordantia te-
ſtium & omnium ſanctorũ. Secundo mi-
B racula facta in oculis peruerſorum. Ter-
tio martyres contéptores corporum ſuo-
rũ. Primum firmamentum conſiſtit in con-
cordãtia teſtium. Nam in ore duorum vel
trium teſtium ſtat omne verbum. Vnde no
ta quòd Philoſophi non ſunt concordes,
nec eorum diſcipuli. Nec in aliqua alia fi-
de habes teſtes concordes, ſicut in fide Ca
tholica, in qua omnes concordant tam in
nono, quàm in veteri teſtaméto, & ſic nul
lo modo poteſt dubitari. Ratio autem tan-
tæ concordiæ eſt, quia habent vnicum prin
cipium, quod fuit Deus, qui eſt clemẽs, po
tens, & ſapiens, & infinite ſciuit, voluit &
potuit omnes inſpirare vno modo, & nó
C diſcordat quiſquam, quia nó vos eſtis qui
loquimini, ſed ſpũs patris veſtri, qui loqui
tur in vobis. Et ab illo ſpiritu ſcriptores
habuerunt concordiam. Vnde Auguſt. ait
in libro de Ciuitate Dei, ꝙ ſcriptores no-
ui teſtamenti non debent eſſe multi, quia
multitudo efficitur faſtidioſa. Nã ſatis eſt
Biblia, in qua ſunt omnia quæ oportet cre
dere iuſſu Dei. Item ait ꝙ non debent eſſe
pauci, vt ſint cócordes ſecundum Deum,
& non ſecundum cõmune ingenium: quia
licet diſcordent in verbis, tamen concor-
dant in vnam ſententiam. Vnde tu repe-
ries ꝙ multi ex eis in vno & eodem tem-
D pore ſcripſerunt, ita quòd vnus non vidit
alium, & in ſeparatis, & longinquis parti-
bus, & licèt videantur debilibus intellecti
bus ſcripturæ diſcordes, tamen nó diſcor-
dant, ſed Deus permiſit illud propter pe-
lagus aliarum ſcripturarum inde ortarũ.
Vnde dicit Bonanẽtura. De medio petra-
rum dabunt voces. Lapides ſunt Pater, Fi-
lius, & Spiritus ſanctus, de quibus petris
dabunt voces per Doctores & cócordiam
teſtium. Secundum firmamentum fidei eſt
per miracula. Dicet aliquis. Forte iſta mira
cula non fuerunt vera. Vel dicent quòd
etiam Antichriſtus faciet miracula. Ad pri- E
mum reſpondet Auguſtinus de Ciuitate
Dei, lib. 22. cap. 4. Aut fuerunt facta mira-
cula in principio eccleſiæ, vel non. Si fue-
runt facta, bene eſt: ſi non fuerunt facta,
adhuc miracula ſunt. Vnde ait, cõſiderato
quòd pauci erant fideles, Petrus pauper pi
ſcator cum paucis ſocijs totum mundum
ſubiugauit, Reges, Principes, & Doctores
maximos, quia in omnẽ terram exiuit ſo-
nus eorum, & iſtud eſt miraculum miracu
lorum, quia ſine miraculis ſubiugauerunt
mundum extra omnem fidem poſitum,
quia qui eſt extra fidem, de facili de ſua fi-
de non trahitur, in qua fuerant ſui paren- F
tes, & ſunt à pueritia docti & nutriti, &
quia caro ſemper eſt contra ſpiritum, ita
quòd ſua fides non poteſt eradicari de mẽ
tibus ſuis dando fidẽ omnino ſuæ fidei cõ
trariam & reſiſtentẽ delicijs carnis, cui ap
plaudent omnes aliæ fides. Quid enim di-
cemus de Auguſt. ita contrario noſtræ fi-
dei? Quid de Cypriano luxurioſo incanta-
tore, & multis alijs qui cõuerſi ſunt in tan
to intellectu ſpirituali & lumine veritatis,
vt noſtram fidem illuminarent? Quid de
Conſtantino Auguſto? Verè conuerſio ta-
lium fuit miraculum miraculorum. Sed ſi
dices. Forte prædicta non fuerunt vera &
multa addita ſunt in libris. Dic quæſo, ſi G
credis libris incantationum, quare non
debes multo plus credere libris veritatis
æternæ? Sed dices quòd ẽt diabolus facit
miracula, cõcedo tibi. Similiter Antichri-
ſtus miracula faciet, ſed dabo vobis doctri
nam cognoſcendi miracula procedentia à *Nota doctrinã cognoſcendi miracula procedentia à Deo vel diabolo.*
Deo, et procedentia à diabolo. Vnde pro
nunc tene hanc doctrinam ꝙ miracula An
tichriſti erunt cũ magna malitia operata:
Vnde quæres quòd tibi dicat, quid cogita-
ueris in mente tua vſque ad horam et cer-
te neſciet tibi dicere, quia diabolus nõ po
te ſcire ſecreta cordis, niſi per ſigna exte-
riora monſtrata, quæ dant ſignificare inte- H
riora, puta quia quando vnus rubet in fa-
cie, eſt ſignum pudoris: ſi tumet, eſt ſignũ
iracundiæ in animo. Vnde diabolus ſapiẽs
et aſtutus per longam experiẽtiam, et per
ſigna de foris intelligit ſecreta cordis, ali-
ter non, quia ſolus Deus ſcrutator eſt cor-
dium, et Deus poſuit terminum diabolo,
vltra quem præterire non poteſt. ideo ſi vi
des aliquem facientem miracula, ſi tibi re
uelabit ſecreta cordis tui, crede ꝙ à Deo
prouenit, alias à diabolo. Nec facias ſicut
iſti vulgaratij, qui ſicut vident aliquẽ via-
torem

A torem vel Iudæum, qui Iudæi communiter ſolent talia facere. Si dicat tibi, tu feciſti ſic ſemel, vel tu habuiſti talem fortunam, vel habes tale ſignum in dorſo, noli credere ꝙ ſit miraculũ, quia diabolus qui vidit ſignũ & fecit tibi infortunium, dicit ſibi, vt per tales viros decipiat animas: vnde nõ ſunt verè miracula, nec à diabolo fieri poſſunt, ſed ſunt miranda. Et iſtis talibus hodie credunt populi magis quàm bonis, & ſanctis viris Dei. Et per tales ſeminantur multæ hæreſes in eccleſia Dei. Vnde legitur in vitis Patrum, imo verius in hiſtoria Martiniana, quòd fuit quidã homo vocatus Ioan-
B nes, qui vixit vſque ad ætatem trecentum annorum, & omnes ibant ad videndum eũ pro vno miraculo, & erat valde deuotus, & continue ſtabat in eccleſia, & ideo vocatus fuit Ioannes Vodadio. modo corrupto vocabulo ſicut videtur aliquis ſenex, dicitur quòd ipſe eſt Ioannes Butadeo, & mulieres poſtea apud ignem dicunt fabulas de eo, quòd eſt vnus qui percuſſit Chriſtum & nunquàm morietur, & vadit per mundum, & ita ſuadent pueris ſuis, quod non eſt verum. Vnde ſemel cum frater Bernardinus eſſet Ianuæ tempore Concilij, venit vnus veſtitus pellibus non natis, qui dicebatur Ioannes Vodadeo, & omnis populus currebat, & cum magno honore receptus
C fuit in domo vnius ciuis, & frater Bernardinus cum aliquibus ciuibus iuit ad ipſum, & dum ſtetiſſet ſecum dixit quòd volebat dicere officium, ſed frater Bernardinus dixit ieiuno ſtomacho, & illo biberat tantũ quòd fœtebat de vino, & erat inebriatus, ita quòd omnes ſenſerunt fœtorem vini, & niſi aufugiſſet, tunc frater Bernardinus feciſſet illum comburi. Vnde caue ne des fidem talibus, quia totus mundus eſt corruptus iſtis percantulis & ambagibus. Ita ꝙ Ioannes Vodadeo vadit veſtitus pelle non nata, ſuper qua ſcribuntur breuia, & beſtia
D illius pellis eſt Antichriſtus, quem ſecuntur tales. Tertium firmamentum noſtræ fidei fuit tot, et tãtorum martyrum ſanguis, et lacus exuberans, de quo in Apocalypſi. Exiuit ſanguis de lacu vſq; ad frenos equorum. Intelligentes enim fidei veritatem, mortem pro ea ſuſtinuerunt. ſed dicet hæreticus. Etiam Ioannes Hus permiſit ſe comburi pro fide ſua, quia dixit ſecum illa ſua opinione mori velle, ſed de huiuſmodi miraculis, vide plene in Bonauentura in lib. 8. Lumi. Nota ergo vnam differentiam inter martyrium illorum qui moriuntur pro fide Chriſti, & aliorũ, quia nullibi repertum eſt, ꝙ aliquis infidelis in eorũ morte fecerit miracula, ſed martires Chriſti ſic, & ante, & poſt mortem. E Vnde ſemel in partibus Nouariæ in aliquibus mõtibus quidam Dulcinus leuauit vnam ſectam, ſicut eſt ſecta Barilotti, & creuit ita ꝙ tota vna ciuitas erat plena illa ſecta, & dum obſideretur a ſeptem Inquiſitoribus, & peterent illum cũ vna ſua concubina valde pulchra, & populus ille ſtaret in obſidione per tres annos, ante quam vellent dare illum Dulcinum cum illa fœmina illis Inquiſitoribus, tandem per obſidionẽ ipſos dederũt, F
& dum perſeuerarent in illa perfidia fecerunt fieri vnum lignariũ, & poſuerunt primo intus fœminam hortãte Dulcino: vt ſtaret fortis, & ignis impoſitus, in virtute diabolica non poterat ardere, ita ꝙ Inquiſitores illi, & fideles valde titubabant, & populus incępit murmurare, ſed ſubito vnus ex illis Inquiſitoribus ſapiens accepit corpus Chriſti, quo ibi delato, ſubito fugit omnis diabolica virtus, & ignis præualuit, & corpus illius mulieris ſubito verſum eſt in carbonem, & ſic illa perfidia ceſſauit.

Tertia principalis pars.

CIrca tertiam principalem partem, q̃ dicitur fides formata. Sciendum ꝙ fides ſine operibus mortua eſt. G Vnde nota, ꝙ fides dicitur formata, vel disformata tripliciter: quia quandoque eſt in intellectu ſine opere, quandoque cum opera ſine intellectu, quandoque cum opera & intellectu.

Circa primum, ſ. quando fides eſt ſine opere ſcias ꝙ pluribus de cauſis hoc accidit, nõ operari opera fidei, quia primo accidit, per inordinatã affectionẽ, ſicut Dauid ex inordinata affectione vnius fœminæ cõmiſit adulterium, & homicidium. Salomon ſapientiſſimus dicta de cauſa relicto Deo H
vero adorauit idola, licet crederet firmiter Deum, ſed habebat tunc fidem ſine opera fidei. Iudas iam bene credebat, & ſciebat ſe tradere ſanguinem iuſtum, ſed auaritia ductus tradidit Chriſtũ. Modo ſi dicitur tibi, credis Deum eſſe? Tu dices, Credo. Si dicitur tibi. Si tu luxuriaris, aut homicidium facis, credis te puniri per iuſtitiã Dei? dices, Credo. Quare ergo peccas, niſi quia habes fidem ſine opere, ad inſtar eius, qui neſcit litteras, cui ſi librum aperis, videt litteras, quia habet oculos, & quãdoq; acutiores

quàm

A quàm litteratus, & tamen neſcit litteras le-
gere, ſicut litterati. Vnde hoc, niſi quia ne-
ſciũt diſcere, & cognoſcere litteras, nec sũt
illuminati in doctrina litterarũ. Simile eſt
in nobis, qui credimus gloriam & pœnas
inferni, & tamen peccamus: quia ſi ſcire-
mus luminosè, qđ ſenſiſſemus de illa glo-
ria, & de illis pœnis, vtique non peccare-
mus. Secundo accidit propter timorem, pu
ta ſi eſſes inter paganos, & propter timoré
mortis diceres, non credo, licet crederes
corde, tu habes fidem ſine opere, & pecca-
res mortaliter, & abnegares fidem. Petrus
B enim quando timore ancillæ negauit Chri
ſtum, credebat, ſed tamen non opere pro-
pter timorem. Et nota quòd abnegans fi-
dem Chriſti ore, licet non corde publicè in
ter infideles, oportet quòd ſe publicè in-
ter infideles emendet, ſicut accidit à pauco
tempore in Hieruſalem: quia duo fratres
iuerũt illuc, & vnus abnegauit, & data fue-
runt illi multa munera, tandem cognoſcés
ſe eſſe in ſtatu perditionis, redijt ad fratré
ſuum dicens, ꝙ volebat ſe emendare, & fra
ter ſuus hortatus eſt eũ, & promiſit ſecum
ire. Et vno magno feſto apud Saracenos
dum omnes expectarent aſſociare ſuũ epi-
C ſcopum, quem dicunt cadi ad muſcheam:
iſte renegatus venit cum illo fratre, & ſe
ſpoliauit ibidem publicè, & ſe induit ve-
ſtes ſui ordinis, quas ſubtꝰ portauerat, alter
frater dicens ſe male feciſſe, & velle ſe cor-
rigere, & ſic ambo publicè combuſti fue-
runt. Tertio accidit propter fragilitatem.
Nam vbi non eſt neceſſe operari, non eſt
neceſſe ſumere martyrium. Ideo hodie
non ſumimus martyrium ſicut olim, quia
non eſt neceſſe. Tñ ſi eſſet neceſſe ſecun-
dum Doctores, potius deberes mori, quàm
abnegare Chriſtum. Sed vnde hoc, O Chri
ſti beata mater, quia non legitur, quòd tu,
D quæ non ſolum credebas, ſed certa eras, ꝙ
filius tuus erat filius Dei, videns eum affli-
gi, & in Cruce conclauari, non accepiſti v-
num gladium, & interfeciſti ſaltem vnum
ex illis perfidis Iudęis, nec oraſti ꝓ eo, aut
ſaltem vnicum verbum dixiſti in eius fauo
rem illum excuſando? Hic nota tres cauſas
huius taciturnitatis. Primo, vt daret exem-
plum mulieribus, ꝙ non ſint nimium ſapiẽ
tes: quia tunc ſunt fatuæ, cum reputant ſe
ſapientes. Nam virgo beata fuit omnibus
ſapientior. & hic vides, ꝙ tacet, vt doceat
mulieres tacere. ideo Paulus noluit aliquã
fœminam prædicare. Secunda ratio: quia
beata virgo erat conformis voluntati diui-

næ, quæ volebat filium pati, & ſic intrare re E
gnum. Vnde dicebat, Fiat volũtas tua, ſicut
in cœlo & in terra pro ſalute humani ge-
neris: ſed erat dolendum, quia fuit iniuſte
factum. Tertia ratio eſt, quia ſi virgo dixiſ-
ſet aliquid, Iudæi erant ſic indurati, ꝙ feciſ-
ſent peius, quia ſi noluerunt intelligere ip-
ſum, & cognoſcere cum tot prædicationi-
bus, & miraculis, multo minus intellexiſ-
ſent eã. Ideo quia intelligebat quòd paſſio
Chriſti erat opera Dei, ideo noluit ipſum
aut verbis, aut factis adiuuare. Secũdus mo
dus, quo fides eſt formata in anima, eſt, cũ
opera ſine intellectu. Et hoc poteſt eſſe tri
pliciter. Primo propter timorem, ſicut in- F
fans propter timorem verberum, qui bene
operat in ſcholis, extra vero eſt peruerſus:
& ſicut Iudęi qui nolunt fieri Chriſtiani, ne
perdãt diuitias, & ſicut Iudęi baptizati, qui
tamen non credunt. Iſti habent fidem ba-
ptiſmi ſine intellectu eius, & ſicut ſunt mul
ti vſurarij increduli, qui dicunt, Eamus &
nos ad miſſam cum alijs, vt reputemur bo-
ni viri. Et ſicut iſti quęſtores ribaldi, qui in-
debitè vadunt quæſtando per villas haben
tes libros, in quibus habét ſcriptos omnes
de domo, & cum applicant ad domum mu
lierculæ immediatè petunt, Quid eſt de Pe
tro & Martino, & tali, vel talis & qualiter G
ſtat eius filius, vt ponant illas in admiratio
ne, & poſt petent modicum bladæ pro ſan
cto Boue, vel lini pro ſancto Gotardo, vel
carnis ſalitæ pro ſancto Antonio, vel modi
cum argenti pro vno Calice fiendo, & di-
cunt ſe eſſe Sacerdotes, cũ non ſint, & pro-
mittunt decem miſſas: & fatua mulier ſibi
dat, quod habet, & nolet ſubuenire vicinæ
ſuæ quam ſciet eſſe pauperrimam. Et iſti ta
les quæſtuarij poſtea vadunt per tabernas
taxillando, & gaudẽdo cum meretricibus.
Iſti tales habent operam ſine intellectu fi-
dei. Alius modus, & ab iſtis extraneus inue H
nitur in aliquibus, qui faciunt, & non fa-
ciunt, & non credunt, vt ſunt aliqui qui be
ne viuent, & videbitur eis, ꝙ non poſſint
credere aliqua fidei fundamenta, ſicut vidẽ
do Corpus Chriſti non poſſunt illud crede
re, nec de reſurrectione, & ſimilibus, & tñ
omnia inſtituta eccleſię bene faciunt, & nõ
bene credunt: quia diabolus eis infigit ta-
les cogitationes, & tentationes, & ſi illis
conſentiunt, ſunt in poteſtate diaboli, ſed ſi
ſunt malè contenti, & non conſentiunt, ha
bebunt præmium. Et nota, ꝙ iſtæ tales cogi
tationes tripliciter proueniunt. quandoq; à
diabolo, quandoq; à natura. vnde ſi alicui
occur-

A occurrunt iſtę tentationes, ſtet perſeuerãs,
& diſponat ſe ad illud martyriũ, quod vo-
catur martyrium deſiderij. Deus enim iſta
permittit ad exercitationem animæ. Non-
ne Paulꝰ ait, Datus eſt mihi ſtimulꝰ carnis,
qui me colaphizat. vnde dicitur de quadã
moniali, quæ habuit vnam ſororẽ, quæ vir-
go ſe dedit ad ſeruitium Dei, & perſeuera-
uit annis 40. ſed 30. annis continuis exiſtẽs
virgo ſemper fuit tentata à vitio carnis, &
ad blaſphemandũ Deum, immo ad deſpe-
randum. Sed quia nunquam conſenſit, me-
ruit tot gratias à Deo ꝙ pluries diabolꝰ ip-
ſam verberauit, & eiecit de ſcalis, & ad hãc
B perfectionem peruenit, ꝙ rapiebatur in ſpi
ritu, & quando reuertebatur in ſe, multus
ſanguis fluebat de naſo, & facta fuit incur-
uata; & modica per prædicta: ſed in cœlo
magna. Et aliquando, & ſecundo procedũt
iſtæ cogitationes à diabolo, quia propter ꝑ
terita peccata permittit Deus peccatorem
vexari acerrimè, & maxime in eo malo in
quo diu deliquit. Aliquãdo & tertio proce
dunt tales cogitationes à natura, ſicut ſunt
aliqui fratres, qui nunquam contentantur,
quod procedit à natura melencolica, vnde
quando iſta procedunt à natura confiteanẽ
C pluries, & ſi iſtæ tentationes non recedunt
faciant ſibi truffas, & nunquam de illis am
plius aliquid dicant alicui, ſed nunquã ſu-
per talibus cogitẽt, ne faciant de ſimilibus
impreſſiones in mente. Tertius modus eſt
cum opera, & cũ intellectu formata fides:
quia poteſt occurrere, ꝙ homo bene intel-
ligit & bene operaẽ, & hęc eſt fides forma-
ta, puta ſi tu hẽres ſolum Bullam Papæ ſine
ſcriptura, vel ſcripturam ſine Bulla, quippe
non valeret: ſed ſi habes ſcripturam cũ bul
la pendente, certe bene valet. vnde ſigil-
lũ eſt opera, ſcriptura eſt intellectus, & ſic
iſta duo requiruntur, aliter non eſt fides for
D mata, vt ſupradictũ eſt. Habentes ergo iſta
duo ſunt ſicut Cẽturio, qui tripliciter vide-
tur habuiſſe fidem longam, vt patet in euã
gelio propter tria. Primo infideliter peten
do. Secundo in ſe humiliando. Tertio in
integraliter obtinendo. Vnde intrãte Ieſu
Capharnaum acceſſit ad eum Centurio ro-
gans & dicens, Dñe. Ecce timor fundatus
in fide puer meus. Erat ſeruus, qa cõiter di
cebant ſeruo. Puer. Iacet in domo. Oſtẽdit
conditionem ſuam. Paraliticus, & male tor
quetur. Et non dixit veni, vt facias miracu-
la, ſed in hoc fidem oſtendit, quia dete-
git ei neceſſitatem ſuam. Secundo oſten-
dit Centurio humilitatem ſuam dicẽs, Do-
mine non ſum dignus: quia ſum peccator, E
vt intres ſub tectum meum: ſed tanta eſt fi-
des mea, quòd tantum dic verbo, & ſana-
bitur puer meus. Et cum ſubdit ſe habere
ſeruos, quibus ait vt vadant & veniãt, vult
dicere in exemplo, Tu es Deus & princeps
Angelorum, & ſanitatis, & potes iubere
ſanitati, & fiet: quoniam ipſe dixit, & facta
ſunt. Tertio ſequitur integra obtentio pe-
titionis à Chriſto, cũ ait: Audiens Ieſus mi-
ratus eſt, & ſequentibus ſe dixit: Amen di-
co vobis, Non inueni tantam fidem in Iſ-
rael. Sed nonne Virgo Maria habebat maio
rem fidem? dic quòd Virgo nõ erat de po-
pulo Iſrael. Subdit dicẽs, Dico vobis quòd F
multi ab Oriente & Occidente venient &
recumbent cum Abraham, Iſaac, & Iacob
in regno cœlorum. Iſti tales venientes ad
me & credentes ſaluabuntur: Filij autẽ re-
gni, ſcilicet populus Iudaicꝰ, eijcietur in te
nebras infernorum. Videmus enim ꝙ me-
retrices armigerorum, & ſiccarij conuertũ-
tur ſæpiſſimæ, & veniunt in tantum ardo-
rem, quòd efficiuntur electiſſimi, & iſti te-
pidi damnantur. Et voluens ſe ad Cẽturio-
nem ait: vade, & ſicut credidiſti, fiat tibi. Et
hoc exemplum eſt contra illos, qui ſeruos
operantur in iuuentute, & cum ſunt ſenes G
pellunt eos ad hoſpitale. Et iſti tales habẽt
charitatẽ proximi, & nõ charitatẽ Chriſti.
habeamus igitur fratres fidem Centurionis
rectè formatã, vt mereamur vitam æternã.

FERIA SEXTA.

De Amore lato per Charitatem.

Sermo III.

Dilige inimicos veſtros. Matt. 5 c.
Supra in pręcedenti ſermone
tractauimus de amore longo
per fidem, nunc de amore la- H
to tractabimus per charitatẽ.
Vnde nota tres gradus iſtius amoris lati,
qui conſiſtunt in Cruce Chriſti, per dexte-
ram, ſiniſtram, & clauum. Hunc ergo amo-
rem diuidamus in tres. Primus eſt amor ge-
neralis in dextera crucis. Secũdus eſt amor
cordialis in clauo. Tertius eſt amor ſpiri-
tualis in ſiniſtra. Ecce modo, Diligite ſcili-
cet generali amore. Primus ergo amor eſt
generalis, qui comprehendit amicos, in imi
cos, paganos, Iudæos, Chriſtianos, patrem,
matrẽ, filios, & proximos, & omnes alios,
quia quilibet comprahenditur ſub illo a-
more generali.

Prima

A *Prima principalis pars.*

HAbet igitur hic amor generalis quatuor differentias, quia primo dẽt eſſe verus, ſecundo quia debet eſſe iuſtus, tertio quia debet eſſe ſanctus. quarto ſit operoſus. Primo igitur ſit verus. Vnde ſcito, quòd ſi vis in veritate bene intelligere, tu non amas filios tuos, nec te ipſum. vnde ad intelligentiam nota, quòd quando tu amas aliquem, tu vteris iſto vulgari, Ego volo tibi bonum, ideſt volo aliquod bonũ ad vtilitatẽ tuam. ſ. propter te, quem amo. ita quòd in iſto amore duo concurrunt. ſ. tu
B quem diligo, et res bona quam vellem te habere: quia eſt bona et tibi vtilis, ideo vellẽ te habere illam, puta denarios, poſſeſſionem, ſanitatem, honorem, filios, et bonam famam. Modo in iſto meo amore, quem tibi habeo, quid præualet, an tu, an denarij, quos vellẽ te habere propter te? Certè denarij præualent, quia ego non amo te propter denarios, ſed amo denarios ꝓpter te, quia vellem te illos habere, et ſic de alijs rebus. Tunc ad propoſitum. Chriſtus ait, Dilige proximum tuũ, ſicut teipſum. Si amas proximum vt tibi ſeruiat, tu amas illũ pro-
C pter te et tuam vtilitatem, et nõ ſicut teipſum. Similiter. ſi tu habes vnum bonũ ſeruum, tu non amas illũ ſicut te, ſed propter te. ideo amas te pluſquam proximum, et ſic non ſeruas mandatum. Sic ſi tu diligis filium tuum, vt tibi ſeruiat quando eſt magnus, tu diligis eum propter te, nõ ſicut te. vnde tu amas prædictos ſicut tuum aſinũ, et amor quem habes illis æquiparatur amori, quem habes ad aſinum tuum, quia eſt tibi vtilis. Et ſic amando hoc modo, nullus amat proximum ſicut ſeipſum, nec ſeruat mandatum, et non ſeruando peccat mortaliter, et damnatur. Iſte enim non eſt verus
D amor: ſed falſus, de quo Paulus. Charitas ꝓcedit de corde puro, et cõſcientia bona, et fide nõ ficta. vnde ſi amas vxorem propter delectationẽ carnis, iſte amor eſt caninus, quia etiã amas canẽ propter delectationẽ venãdi. Oportet ergo ꝙ ames proximum, ſicut teipſum. Ideo Pau. ad Corin. 13. Charitas vera non quærit quæ ſua ſunt. Item alibi. Non quærens, quid mihi vtile ſit, ſed quod multis vtile fiat. vnde prædicator qui quærit ſuum vtile et famam, et nõ propter charitatẽ cõem prædicat, ibit à caſa calda. Secundam conditionem iſtius amoris iunge. ſ. Quod ſit iuſtus. Iuſtitia enim vult ꝙ melius præferatur bono, et optimum meliori, et bonum præferatur malo. vnde in E
amando proximum cõſidera tres gradus. ſ. animã, corpus, et diuitias. Amãda eſt prius anima, ſecũdo corpus, tertio diuitiæ. Et lex naturalis hoc docet: quia naturaliter homo potius vellet perdere oculos corporales quàm mentales, ſcilicet intellectum, et effici ſtultum. Et potius eligit naturaliter malum corporis quàm animæ, et plus diligit corpus quàm diuitias. Et præeligit vitã quàm mortem licet ſemel viderim quòd inimici ceperunt vnum valde diuitem auarum, habentem filios qui potius laqueo ſe occidit quàm dare vellet pecunias, quas petebãt, et tñ eis dare potuiſſet: ſed hoc fecit amore filiorũ. Ideo ad propoſitum ait Iob. F
Pellem pro pelle, et vniuerſa quæ habet, dabit homo pro anima ſua. Itẽ naturale eſt ꝑponere animã corpori, et corpus diuitijs. ſed dices. Iſtæ qui ſe laqueo ſuſpendit fecit contrarium. Dic quòd ille fecit contra ordinem naturæ, ideo diabolus habuit eum. vnde illi qui plus amant corpus quàm animã, illi odiunt ſe. Similiter ſtipẽdiarij, qui præponunt diuitias corpori, exponẽdo corpus ſuum multis periculis propter ſtipendia, odiunt ſe, & ſunt martyres Diaboli. Vnde Dauid: Qui diligit iniquitatem, odit animam ſuam. G
Ideo ſi tu amas proximum tuum ſicut te ipſum, ama animam ſuam ſicut tuam, & corpus ſuum ſicut tuum, & diuitias ſuas ſicut tuas. vnde ſi conſulueris ꝓximo quòd propter diuitias ponat ſe ad periculum corporis vel animæ, tu peccas mortaliter, quia naturaliter loquendo non accipetes illud conſilium per te, & per conſequens non diligis proximum ſicut te. Et peruertis ordinem naturæ prçponendo diuitias corpori. Similiter tu vxor inducis maritum tuum ad lucra illicita, vt bene te induat: tu es cauſa ſuæ damnationis, & præponis diuitias animæ ſuæ, ideo nõ amas ipſum ſicut te ipſam, ſed mortaliter peccas. H
Sed pone, tu es in mari, ſuperuenit magna fortuna: oportet quòd nauis alleuietur, & *Exemplũ*
eſt in tua libertate proijciendi res tuas vel proximi. Dico ꝙ iſto caſu potes licitè dimittere proijci res ꝓxĩmi magis quàm tuas quia omnis charitas incipit à ſeipſo. Nõ dicit, Terminatur in ſeipſo: quia aliud eſt caritas præcepta, aliud caritas determinata ſeu terminata. Nã dicit Dominus quòd debes amare proximum ſicut te: ergo præſupponit quòd primo ames te, & poſtea proximum, quia actus conſumatus eſt finis, alias eſſet locutus conſulendo, quia eſt maior perfectio

A perfectio dimittere proijci in mare bona
tua quàm bona proximi, ſed non eſt præce-
pti. Ponamus modo exemplum in corpo-
re. Aliquis vult te occidere, & nullo modo
potes euadere niſi occidas eum: quæro, ſi
licet nunc illum occidere prius quàm te oc
cidat. dic ꝙ ſic. Si verò aliquo modo vel in-
genio potes euadere, nõ licet tibi, & eſt cha
ritas inceptiua à ſe. Sic & Sacerdos in tali
caſu poteſt occidere, & non fit irregularis,
& poteſt ſatisfacere: tñ ſecurius eſt trepida
re, & cõfiteri, ſed ſi talis permittit ſe potius
occidi quàm velit occidere, hæc eſt perfe-
cta charitas. Itẽ pone quòd oportet quòd
B aut tu, aut proximus tuus peccet mortali-
ter, quid fiendum? dico ꝙ melius eſt, ꝙ pro-
ximus tu⁹ moriatur quàm tu pecces morta
liter, quia omni vice qua eligis te peccare
potius quàm proximum, tu peccas, & pec-
cando offendis Deum propter proximum.
ergo plus amas proximum quàm Deum.
vnde ſi committẽdo vnum peccatum mor-
tale, tu credẽs ſaluare omnes ſpiritus dam-
natos, & vniuerſum mundum, tu potius de
beres abſtinere à peccato. Quid enim pro-
deſt tibi, ſi lucreris vniuerſum mundum,
animæ vero detrimentum patiaris? Redea-
mus modo ad animam. vxor amando mari
C tum propter carnem, & ſuadendo ſibi vſu-
rarios quæſtus & illicitos, peccat mortali-
ter. Patres & matres nõ admonẽtes filios,
nec inducentes eos ad ieiunia compatien-
tes carni, non animæ filiorum, aut famulo-
rum, communicãt ſecum de peccatis, quia
paterfamilias tenetur, quos poteſt aſtringe
re, & quos non poteſt inducere vt ieiunẽt,
confiteantur & ſumant euchariſtiam. Et eſt
maximus, & communis error, quaſi in om-
nibus, qui non aduertunt ad iſta. vnde volo
te docere ſine ſcandalo cognoſcere, quãdo
vxores vellent ꝙ mariti ſui morerentur, vt
poſſint alium accipere, & econtra, qñ ſcili-
D cet non curant quòd exiſtentes infirmi cõ-
municent. alibi dicemus plenè. Tertia cõ-
ditio illius amoris generalis eſt, quòd de-
bet eſſe ſanctus: quia non poteſt aliquis ſal-
uari, niſi habeat hunc amorem ſanctum.
Nam ſanctum eſt, quod eſt à Deo ordina-
tum, ſicut Eccleſiæ altaria, calices, para-
menta, & huiuſmodi, quę ſunt ad ordinem
Dei, & Deo dicata. & anima noſtra debet
eſſe ſancta, quia ſi uult ſaluari, oportet ꝙ
de illo fonte amoris vniuerſalis inebrietur
& amet ſuum particulare bonum, quod bo
num eſt ſaluare, ſed propter Deum, vt fa-
ciat omnia propter Deum, & ſit ſicut aqua
quæ fluit ad mare, & inde redit, ſic omnia E
flumina vadunt ad mare, & inde redeunt.
ita eſt amor Dei, qui influit gratiam in ani
ma, & trahit animam ad ſe, mediãte gratia
& inde redit. Sic homo, quando cum omni
ſua operatione tendit verſus Deum, ſicut
amat ſe ad Deum, ſic debet amare proxi-
mum ad Deum, vt ſaluetur. Similiter trahi
mur amare naturaliter ſapientiam, pacem,
conſolationem & delectationem, & ita na
tura trahit animam noſtram, & animã prõ-
ximi ad Deum, quia omnes trahimur ad
ſcire, pacem habere & in pace ſtare, & con
ſolationes, & delectationes habere. Trahi-
mur enim ad ſcire, ut cognoſcamus amorẽ F
Dei & proximi, quia dormiẽdo quærimus
ſcire, cum omnes homines natura ſcire de-
ſiderent. Ideo debemus quærere bonum
proximi, ſicut bonum noſtrum, aliter non
amaremus, nec Deum, nec proximũ rectè,
vnde non corrigendo filios, aut filias erran
tes, non amas eos. Ecce quòd ad habẽdum
amorem ſanctum, oportet ꝙ ſicut inclina-
ris amare Deum, ſic ad illum finem ſanctũ
debes amare proximum. Vnde hoc manda-
tum habemus à Deo, vt qui diligit Deum,
amet & proximum, & impoſſibile eſt ama
re Deum, quin ames proximum. Item de-
bes amare proximum operoſe, ſicut te ip- G
ſum, quod ſic eſt in exemplo intelligendũ.
Puta, ſi fames, quæris comedere, & quando
non habes quod comedas, emis panẽ. Non
enim ſufficit bona voluntas, niſi interue-
niant facta. Idem in fugiendo periculum
mortis, quia non ſufficit bona voluntas ſi-
ne factis, ita vtroque opus eſt ſcilicet volun
tate & facto. Ideo ama proximum tuum,
ſicut te ipſum factis. O vſurarij, vſurarij, ve
nite ad iudicium. Quando proximi veſtri
egent, adiuuatis eos propter ſe, an propter
veſtram vtilitatẽ & canitatem? ſcilicet de-
robare. Væ, væ, væ vobis, quia infernus
vos expectat. Si ergo non ſeruis proximo
tuo in ſuis neceſſitatibus, tu ibis à caſa cal- H
da. Dico ꝙ arcta eſt via, quæ ducit vos ad
vitam, & pur quilibet facit mundũ ſuo mo-
do. fac ergo proximo ſicut tibi, qui vides
eum in neceſſitate. Vnde Ioan. Non diliga-
mus verbo & lingua, ſed charitate, & non
canitate. Iſtæ ſunt cõditiones amoris gene-
ralis, quibus debemus & amicis & inimi-
cis ſubuenire. & dicitur generalis amor ad
extra. Vnde ſi videris vnũ Iudæũ in neceſſi-
tate, tu debes ſibi ſubuenire, & oĩbus alijs:
cũ vero & iuſto amore ſancto, & operoſo,
& niſi ſic feceris, caſa tincta te expectat.

A *Secunda pars principalis.*

SEquitur ſecundus amor, qui dicitur cordialis, qui conſiſtit in corde ſignatus per clauum. Et debet haberi iſte amor magis ſpiritualiter quàm prædictus qui eſt generalis. In hoc ergo ſeptem requirunt. Primo cōcordia & vnio proximorū. Secundo indulgere & parcere proximo. Tertio compati in tribulatione proximo. Quarto ſalutem proximi ex corde quęrere. Quinto de proximi bono gaudere. Sexto defectus proximi cordialiter reprehēdere. Septimo incorrigibilem patiēter tolerare.

B Circa primum ſcilicet in concordia cōuerſari, ait Paulus ad Rom. 12. Si fieri poteſt quod in nobis eſt, cum omnibus pacem habeatis. *Primum cōcordia.* Vnde bonum eſt ſtare in pace cum proximo; quia ſæpe ſub vmbra zeli radicatur intrinſecus odium verſus prauam creaturam, ita quòd tranſit ille zelus in odium creaturæ. Et nota quòd primo Deus creauit Adam ſolum & ex ipſo fœminam, ad notandum, quòd ſicut eſt vnus Deus, vna fides, vna charitas, vnum principium: ita ſeruaretur vnio inter creaturas humanas. Cætera autem animalia fecit bina. Et vides

C quòd omnia animalia eiuſdem ſpeciei naturaliter appetunt ſtare ſimul, ſicut oues, boues, piſces, & aues, & cætera animalia, *Exemplum.* & homo qui factus eſt vnicus facit oppoſitum, qui eſt animal rationale. Sed quæres, Vnde hoc? Reſpondeo, quia diabolus ſemper ponit diuiſionem & in paradiſo, & in terra. Vnde Apoc. Vę mari, et terræ, quia deſcendit diabolus. O quàm pulchrum eſt, et delectabile videre plures fratres, et conciues ſimul vnitos in amore. Vnde Eccleſiaſt. In tribus placita ſunt cordi meo, quæ ſunt probata coram Deo, et hominibus, ſcilicet concordia fratrum, et

D populorū, et mulieris cum viro, quia quando ſunt quatuor fratres habitantes in vnū, quilibet facit diuerſa officia, et maiori obeditur à minoribus, tunc omnia illis proſpere ſuccedunt. Vnde Dauid, Ecce quam bonum et quàm iocundum habitare fratres in vnū. ſed multoties vxores ponunt diuiſiones inter fratres. Similiter pulchrum eſt, cū vir, & vxor honeſte viuūt, & virtuoſe: ſed ſi viuāt in broda, & luxu, à caſa calda ſubmerguntur in broda & fęcem cum fęce re periēt. Vnde amor & charitas ſit eorum ligamen. Nam videmus ſi ſunt duo ligna, vel aſſeres ſimul fixæ, naturaliter appetunt ſimul ſtare, & ſi vis illa ſeparare cum ſtridore ſeparantur. Simile videmus in naturalibus, & elementis, & corporibus ſupercœleſtibus, quia omnia ſecundum curſum naturæ ſibi attributum à Deo faciunt ſua officia propter amorem naturalem. Secunda conditio iſtius amoris eſt, indulgere & parcere proximo, quia nunquàm potes ſaluari, niſi parcas. de hoc mēbro alibi dicemus. *Secundū indulgere.* Tertia conditio eſt, Cōpati proximo in tribulatione ſua. Sicut ſi vnus digitus dolet, totum corpus ſentit. ſed ſi incidis digitum, poſt quàm inciſus eſt & ſeparatus, ſi poſtea fruſtatim inciditur, nihil ſentit. *Tertium compati.* Sic euenit ꝙ ſi charitas eſt vnita ad inuicem, ſi vides aliquid aduerſi proximo, compateris ſibi.

F Sed ſi eſt diuiſa charitas, nihil ſentis de paſſione proximi, ſicut in mortuo, qui nihil ſentit, & quando proximo nō compateris, eſt malum ſignum. Vnde eſt admirandum ꝙ in hominibus non ſit ſicut in beſtijs videmus, quòd ſi hirūdini ſubtrahitur pullus de nido, vadit vociferando & conquerendo, & omnes aliæ hirūdines compatientes ſecum vociferant. *Exemplum.* Si bos in macello videt mactari bouē, naturaliter ſēper cōpatitur & effundit lachrymas. Similiter ī porcis videmus, ſed hoīes ſunt peiores quàm porci: quia ſi vnus peccat, nullus quærit emen-

G dare illum, nec reprehēdere. Vnde Paulus: Idem ſētite in vobis, quod in Chriſto Ieſu. Quarta conditio eſt ſolicitudo, & cura patrum volētium ſaluare animas filiorū ſuorum & famulorum, & magiſtrorum volentium diſcipulorum animas ſaluare. *Quartum ſolicitudo.* Nam videmus Solem, & Stellas, qui ſecundum curſum ſuum naturalem influunt in diuerſis locis diuerſa: quia in aliquibus partibus aurum, in aliquibus argentum, alibi bonū vinum, alibi frumentum, & ſimiliter alia creata. Et denique omnia inter ſe ſpeciei ſuæ curam habent, præter hominem, quia

H vnus homo non curat de alio: pater nō curat de filio, nec vxor de viro pro ſalute animarum. Vnde Paulus. Eſtote ſoliciti, & nō pigri. Charitas ergo naturaliter inſita homini eſt, vt proximum diligat. Quinta conditio eſt de proximi bono gaudere. *Quintum gaudere.* Vnde Paulus: Gaudere cum gaudentibus, & flere cum flentibus proximis, ſicut gaudere in te, & dolere in te. Vnde vnus ſpiritus illuminatus dicit, quòd vera compaſſio eſt, quę cum videt vnum infirmum, vellet potius pati illam paſſionē, quàm velle ſentire dolorem compaſſionis, quam habet illi, & ſi videt pauperē potius vellet pati eius paupertatem quàm compaſſionem pro illa paupertate.

A pertate. Sed hodie vix vicinus dat de aqua putei ſui, vel de igne, ſuo vicino: vnde quia non eſt compati, non eſt gaudere. Sed ſanctus Franciſcus dicebat, ꝙ plus gaudebat de regno Franciæ, quàm rex Franciæ, quia gaudebat, ꝙ gauderet rex de ſuo regno: ſed dicebat ſe habere vnam prærogatiuam à Rege, quia rex habebat labores & expenſas regni, & Franciſcus habebat gaudia ſine labore & expenſis. Sexta conditio eſt, defectus proximi cordialiter corrigere. Vnde quando vides fieri aliquam diſplicentiam Deo, tu triſtaris. Vis addiſcere, quando iſte zelus eſt in te, de quo Proph. Zelus do-

Sextum cordialiter corrigere.

B mus tuæ comedit me. Zelus enim eſt virtus, & rancor eſt vitium. Zelus & rancor habent domos continuas, & habitant oſtiatim, & domus vnius vix diſcernitur ab alia, & habent oſtia ſimilia, & portant ſimilia veſtimenta, ita vt vix diſcernantur. Vnde Gregorius in libro Moralium dicit, ꝙ zelus eſt virtus, quæ eſt talis naturæ, ꝙ niſi homo ſit cautus, & bene prouideat, multoties credit amare & odit, & credit intrare oſtium domus zeli, & intrat oſtium odij. Vnde caue ꝙ niſi ſis armatus multa patientia & humilitate, & diſponas te ad hoc, nō capias tale donū, niſi capias ardētem zelū,

C ſicut Chriſtus quando expulit illos de templo dicens, domus mea, domus orationis vocabitur. Vnde in rima dicitur.

Io vedo lo mio proſſimo, &c.

Sæpe enim accidet, ꝙ tu corriges filium tuum, vel proximum, & corrigendo ipſum dicet tibi iniuriam, & pro eo non ſtabis quin iterum & iterum corrigas, & iterum ipſe tibi dicet iniurias, & ſic ſi tu iraſceris, & odis eum peccas, ita ꝙ credens intrare oſtium zeli intras oſtium rancoris, & odij. Septima eſt, incorrigibilem patienter tolerare. Vnde cōſultum fuit cuidam dominę,

Incorrigibilem patienter tolerare.

D quæ habebat maritum ſceleratum, quem non poterat ſuis verbis emēdare, cum iam perueniſſet ad hoc ꝙ odiret ipſum, fuit dictum illi quòd caueret ſibi ne de domo zeli intraret oſtium odij, & ꝙ potius deſiſteret reprehendere eum, quia volens corrigere vitia aliorum debet habere affectum paternalem, & corrigere viriliter cum multa patientia: & ſi vides quòd nolit corrigi, vadas potius cum amenis verbis, quia tu non debes plus velle in eo quàm Deus velit. Idem ſit zelus regularis, alias ſit coopertū odium. Secus tamen eſt in prælato & iudice, quia debent errantes corrigere cum diſcretione puniendo eos, & potius iudex

No. de correctione.

debet dimittere errantem deſperare, quàm B iuſtitia pereat omnium aliorum.

Tertia principalis pars.

SEquitur tertius amor, qui dicitur ſpiritualis, aliter ſpecialis, quem habere debemus ad inimicos noſtros. Et in hoc amore nota, quòd quilibet tripliciter peccare poteſt. Primo in neceſſitate ſuccurrendo. Secundo modo in loquendo. Tertio modo in ſigna faciendo. Primo igitur ſi vides inimicum tuum portantem neceſſitatem famis, vel huiuſmodi, niſi ſuccurras, peccas mortaliter. Et ſi vides ipſum incur- F rere peccatum mortale, cum poſſis obuiare, & non obuias, peccas. Secundus modus eſt in loquendo. Vnde ſi negas loquelam inimico tuo, totiens peccas mortaliter, quotiens te ſalutat, & nō reſpondes ei, & quotiens te requirit, & ſibi non facis pacem, quia bonus homo de bono theſauro, quod habet in corde, profert. Et nota bene, quòd eſt vnus caſus, in quo nō peccat, qui negat loquelam: Puta, quando orta eſt diſcordia inter mulierem & virum, qui illā adulterabat; quo caſu ſi mulier recuſat loqui ſibi, ne amplius peccet ſecum, non peccat. Item ſi ſit aliquis, cum quo non poſſis G loqui ſine tuo præiudicio, non peccas, non loquendo. Sed tamen ceſſante cauſa, debet ceſſare effectus. Tertius modus eſt in ſigna faciendo. Puta, ſi aliquis interfeciſſet fratrem tuum, aut patrem, & eſſet tecū pacificatus, & cum ſibi obuias, vadis in aliam partē, & euitas eum; vel ſi ſis in cœtu aliorum, & illo ſuperueniente recedis, peccas mortaliter, quia illud eſt ſignū odij, & das ſcandalum illi, quia per talia ſigna das ſibi intelligere quòd tu odis eum. Si autē cum vides tuum inimicum tecū reconciliatum, ſanguis turbatur & accenditur propter ve- H ſtigia, vel reliquias odij præcedentis, ſi in illo primo motu non conſentis tali odio, ſed amas, tu mereris, ſed cōſentiendo peccas. Vnde in Euangelio ait, Omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio. Et qui dixerit fratri ſuo, racha, reus erit concilio; & ſi cadis in talibus, teneris confiteri. Modo igitur ad euangelium redeundo, Diligite inimicos veſtros hoc igitur diuiditur in tres partes. Prima oſtendit Chriſti ſingularem exhortationem. Secunda aſſignat illius cauſam ſingularē. Tertia oſtendit dirigere intentionem, in amando. Primo igitur dixit diſcipulis ſuis, Audiſtis quia dictum eſt ab anti-

A & aduerſitatum huius mūdi, & nox ſignat
priuationem totius conſolationis ſpiritua
lis cum tribulationibus corporis. In præce-
denti tractatu fuit de amore lato per cha-
ritatem. Nunc tractabimus de illo amore,
qui dicitur Amor probans: quia tunc Deus
probat animam, quando illā in medio ma-
ri tribulationum vexat & quatit. Vnde dici
tur, quòd erat nauis in medio mari. Nauis
enim ſtatum naturæ ſignat. vnde in ruinan-
te natura tres ſtatus miſerabiles notantur.
Primus ſtatus eſt principians. Secundus ſta-
tus eſt ſaluificans. Tertius ſtatus eſt beatifi-
cans. Primus ergo ſtatus ruinantis naturæ
B eſt principiās, & eſt de ſui natura fragilis,
& corruptibilis, & caro noſtra humana eſt
ita putreſcibilis & apta corruptioni, quòd
niſi ſaletur mari, ideſt amaritudine tribula-
tionum ſæculi fit putrida & corrumpitur,
ſicut carnes, quæ non ſalantur putreſcunt.
Et ideo vt ſtatus fragilis naturæ noſtræ ſal-
uetur, neceſſe eſt quòd ſaletur ſale tribula-
tionum & amaritudinum ſæculi, vt appare
bit. Alioquin putreſcet in fœtore vermium
vitiorum & peccatorū, & abijcitur in pro-
fundum. Secundus ſtatus naturæ eſt Salui-
ficans, quia tunc rectè ſaluatur naturæ no-
C ſtræ fragilitas, quando exercitio tentatio-
nū fit audax ad militandum, & fit victrix
hoſtium ſuorum per aſſiduitatem & conti-
nuitatem præliandi, & ex continuitate la-
boris ſolidantur & fortificantur baſes ani-
mę; ſicut conſuetudo ligonis facit ruſticum
fortē & aptum labori: qui, ſi non eſſet aſ-
ſuetus labori, eſſet debilis. Tertius ſtatus
eſt beatificans ipſam naturam. vnde nota ꝙ
propter venire ad ſtatū gloriæ beatæ opor-
tet tranſire per mare multarum amaritudi-
num, & tribulationū. Circa quod nota 12.
gradus, quaſi vnius aſcenſibilis ſcalæ, qui-
bus de vno ad alium itur. Quorū graduum
D quatuor deſeruiunt primo ſtatui naturæ
Principianti: alij quatuor deſeruiunt ſecun
do ſtatui naturæ ſaluificāti. Cæteri quatuor
deſeruiunt tertio ſtatui naturæ Beatificanti
& perficienti in gloria.

Prima pars principalis.

Circa ſtatum naturę principiantis, ac-
cipe primos quatuor gradus, ꝗ ſunt.
Primus viuificatiuus. Secūdus illumi
natiuus. Tertius humiliatiuus. Quartus pro
Primus gradus viuificatiu⁹ batiuus. Primus igitur gradus eſt viuifica-
tiuus animæ mortuæ in peccatis & vanita-
tibus & iniquitatibus. Vnde Dauid ait: In
tribulatione viuificaſti me. Et ſi ambulaue-
ro in medio tribulationum, viuificabis mē. E
Ideo nota ꝙ tentatio eſt vita hominis ſu-
per terrā. Nam mortuus non intelligit tri-
bulationes, ſed viuus illas ſentit. vnde ſen-
tiens tribulationes eſt viuus: Et homo non
habens tribulationes in hoc mundo, poteſt *Exēplum*
dici mortuus. Et Deus, qui eſt medicus,
cum de infirmo deſperat ait: date illi quic-
quid vult. Ita facit mortuis & ſceleratis in
peccatis, quos præuidet ſpiritualiter mori-
turos: quia dat illis quicquid cupiūt, & nō
vexat illos tribulatione, ſed facit eos in
hoc mūdo felices, & hoc eſt malum ſignū.
Sed quando homo vexatur & anxiatur an-
guſtia eſt bonum ſignū. Et nota ꝙ Demon
definit hoīem tribulare tribus de cauſis. Pri F
mo, quia ſperat, imo quia eſt certus de aīa
derelicta a Deo, quam nō vult tribulare in
hoc mundo, ꝙ vult in alio illā tribulare. vñ
legitur de quodam ſancto patre, qui vidit
ſuper porta ciuitatis vnicū diabolum, & ſu
per porta monaſterij, vbi erāt ſancti viri, vi
dit innumeras legiones Demonum, & hoc
ꝗa Diabol⁹ in ciuitate nullū reperiebat cō-
tradictorem, ſed in monaſterio fortes mi-
lites & cōtradictores habebat, ita quòd qñ
proteruus non tētatur, eſt ſignum quòd eſt
diaboli. Secunda cauſa poteſt eſſe, quia ſit *Exēplum.*
aliqua anima ita perfecta, & ardens in amo G
re Dei, ꝙ diabolus neſcit vnde tētet ipſam.
Exemplum, Sicut vnus lebes qui qñ bullit
fortiter ſuper ardente igne nulla muſca ap-
propinquat. vnde dicitur, Ollæ candēti mu
ſcæ non inſident. Sed ſi remoto igne te-
peſcit & frigeſcit, ferculū repletur muſcis.
Ita in anima reducta ad bonam & ſanctam
vitā, quæ quādo eſt bulliens in amore Dei,
non ſentit tentationes diaboli, maxime in
principio, ſicut Paulus nullum laborē ſen-
tiebat in principio ſuæ conuerſionis pro-
pter magnum ardorem, quem ſentiebat in
anima ſua de amore Chriſti: Sed poſtea ſen
ſit multas tentationes & tribulationes, vt
ipſe met in epiſtola ſua teſtatur. Vnde dici- H
tur, ꝙ ſemel vnus frater ordinis B. Franciſci
in principio conuerſionis ſuæ nullam ten-
tationem ſentiebat vſq; ad multos annos;
ſed poſtea tribulatus eſt vſque ad animam.
Ita vnus homo ſanctæ vitæ ad hoc venit ꝙ
non poterat dicere Pater noſter, niſi ita for
titer ꝙ audiretur. Ita de alio qui cum ſibi
impoſitum eſſet in pœnitentia ꝙ diceret Pa
ter noſter, non erat modus ꝙ poſſet aliquo
modo dicere, non audiente ſuo patre pœni
tentiæ. Itē de vno homine ſanctæ vitæ, qui
cum viſitaretur, & illi ſuo more à viſitanti-

A bus diceret Aue Maria, & ille idem verbum vellet replicare, non poterat dicere, niſi A,a,a,ve,ve, ve; Ma,Ma, Ma,ri,ri,ri,a. quod totum procedebat à diaboli tentatione. Tertia ratio poteſt eſſe, quia diabolus in aliquibus præſumptuoſis, qui putant ſe habere tantam gratiam, ꝙ diabolus non poſſit eos tentare, aſſecurat ipſos ita vt illa infelix anima dormiat non exercitata tentationibus, Et tunc diabolus dormit ſecretè in carne illius, & expectat tempus, & viſo tempore in vno puncto facit illam animã aſſecuratam, ruere violenter vt ita videtur, B quòd non poſſit contradicere tali tentationi ad inſtar aſſaliti ſubitò, qui neſcit vbi ſit. vnde nota quod quanto plus ſentis te mortificatum, ſi non es cautus, tanto ſtas in maiori periculo, maioris ruinæ propter occultas inſidias diaboli, & ſic hẽs tres cauſas, quare nõ venit homini tentatio, &c. Secundus gradus eſt illuminatiuus. quando enim anima habet labores & aduerſitates, ſi eſt ſtulta, ſit illuminata, & ſapiens: & ſi eſt ſapiens ſit ſapientior, & quãto maiores labores habet, tanto ſit ſapientior, & magis illuminatur, & illuminata humiliatur, & humiliata probatur, & probata fortificatur, & fortificatã conſolatur, & conſolata delectatur, & delectando conſeruatur, & C conſeruata firmatur, & firmata præmiatur, & præmiata triumphat, & triumphando coronatur. vnde aduerſitates faciunt hominem mortuum in carnalitate, ita ſapientem & viuificatum, ꝙ venit in primo ſtatu cognoſcendi Deum, qui eſt ſapiens, iuſtus, potens, & miſericors. quas dignitates vbi prius non cognoſcebas in proſperitate, quando cadis in aliqua aduerſitate, faciendo tibi gratiam poſtea cognoſcis per experientiam. vnde quãdo percuteris ab aliqua aduerſitate, tu dicis: Propter aliquod meũ graue peccatũ Deus permiſit mihi hoc acD cidere, & quando credis ꝙ nauis tuæ fragilitatis quæ fluctuat in medio tẽpeſtatis ſubmergatur, tunc Deus ſubitò tranquillat mare & adiuuat te, & tũc tu cognoſcis miſericordiam Dei tibi datam, ita quòd ſæpe euenit quòd quãdo cognoſcis vitam tuam miſerabilem, triſtem, & caducam, tu ſis virtuoſior propter iuſtitiam, & miſericordiã, & ſic Deus facit, quòd tu de malo ſis bonus, & de paupertate corporali ducit te in diuitias animæ, & de miſeria mundi ad delicias Paradiſi vnde quando vnus populus viuit in magna proſperitate, tunc ſit valde cæcus ad cognoſcendum Deum, & ſic

Secundus gradus illuminatiuus.

Nota. diſcurſu.

econtra, quanto plures habet aduerſitates, E tanto plus cognoſcit Deum, & exercitatur in maiori perfectione virtutum, vnde qui non cognoſcit Deum, non amat illum, & non amando non illum timet, & non timẽdo, non cuſtodit ſua mandata, & ſic peccat, & peccando ceſpitat in profundũ. Et quando homo credit magis ſe eſſe tutũ, magis ſibi caueat. Nam Dauid dixit quòd ſentiebat ſe ita ſecurũ quòd nunquam deſereret Deum, dicens de ſeipſo: Ego dixi in abundantia mea nõ mouebor. Et ideo Deus voluit faciem ſuam ab eo, & cognouit fragilitatem ſuam. Ideo caue, quia diabolus ducit F illum qui putat ſe ſecurum in aliquam viotolam, vbi colophizando facit eum cadere, & poſtea dicet bonus homo, Sel diauolo m'ha bene menà. vnde cognoſce diabolũ & mundum, quia mundus dicet ſæpe, Si facis ſic, tu potes ditari: & credendo ſic, ſuperueniet tibi vna aduerſitas, quia mundus & diabolus ſunt cõtrarij Deo, & ideo Deꝰ permittit malum illis, qui relicto eo ſequũtur aduerſarios eius. Nonne ait dñs: Qui vult poſt me venire, tollat crucem ſuam & ſequatur me, & Deus talibus donat bonũ. Sed mundus promittit bonũ & dat malũ. vnde de mane oſtẽdit te pulchrum & diuitem eſſe, & de ſero reperis te deluſum. Co- G gnoſce ergo grãs tibi datas, & cum quantis laboribus debes cuſtodire te cũ virtutibus: quia mundus nõ eſt ſine aduerſitate bellorũ, ſed citò tranſibit & in puncto mortis reperis te deluſũ, ſi ſequeris hipochriſim, & fallacias mũdi adhęre igiť virtutibus, q̃ acquirunť nõ ſine magno labore. Nec credas, ꝙ ſi non es habituatus per longum tp̃s vitæ tuæ in fortitudine, patientia & in cæteris virtutibus ante punctum mortis, poſtea in anguſtia mortis, vbi eſt maior labor omnibus laboribus, qui dici aut excogitari poſſint, poſſis habere patientiam: quia ſi non H potes eſſe patiens in ſupportando vnũ minimum verbum contra te prolatum, male habebis in illo puncto patientiã in quo aĩa & corpꝰ cõquaſſata ſimul decertãt, de quo aiebat Pſalmus. Circundederunt me dolores mortis, & pericula inferni inuenerũt me. vnde vnus ſeruus Dei ſtabit per viginti annos ante quam acquirat virtutem patientiæ, & cadet multoties Et habere contritionẽ peccatorum, eſt difficilior res quæ ſit in mũdo. Et vtinam res nõ ſit ẽt arctior q̃ dicatur. Cũ ergo ꝓbaſti aduerſitates, tũc cognoſces vitam æternam, quã Deus non dat ſine virtutibus cum magnis laboribus acquiſi-

A acquiſitis. Et cognoſces infernũ à quo præ
cauebis. Vnde Eccleſiaſtes, Qui nõ eſt ten-
tatus, quid ſit, neſcit qualis ſit. Et ſcholares
ſtudentes, ſi nõ haberent tot malas noctes,
& continue laborarent per longũ tempus
abſtinendo ab eſu & potu, non lucrarentur
virtutes: Non dicendo de his qui vadunt
vagando, quorum patres faciunt vſuras,
vt mittant ſibi denarios, quos abijciunt.
Nota ergo ꝙ vexatio dat intellectũ. Nam
quidã ſeruus Dei per vnã vexationẽ, quã
paſſus eſt, ſubito cognouit unam uirtutẽ,
quam nunq̃ ante intellexerat. Vnde & Pau
B lus licèt eſſet plenus Spũ ſancto, tñ p exer-
citiũ multorum laborũ effectus fuit valde
expertus. Similiter & dæmon p experiẽtiã
fit ſapiẽtior. Vnde ſequitur in cruce labor.
Tertius gradus humiliatiuus. Tertius gradus eſt humiliatiuus, ita quòd
non eſt aliquis ita ſuperbus, qui ſi incarce-
retur non humilietur, & ſi ſit homo diabo-
licus, & ſi pater habet filium ſuperbum &
inobedientem, qui ſit ſaltem decem anno-
Nota. rum, ſi carcerabit eum, humiliabitur. Et nõ
ſolum facit malos bonos, ſed bonos efficit
meliores. Et nota quòd virtutes ſunt peri-
culoſæ, niſi ſint cũ humilitate, quia faciunt
cum virtute ſuperbiã, & virtuoſum ſuper-
C bum. Vnde cum tribulationes creſcunt, vir
tutes augentur. Vnde Paulus. Ne extollam
me, datus eſt mihi ſtimulus carnis, qui me
colaphizat, non conſentiendo tamen, ſed
Exemplum. contradicẽdo. Ideo nota quòd nullus fuit,
nec eſt ita ſanctus, qui non habuerit, & ha-
beat appenſum aliquod ſonalium, ſicut fal
cones, ne perdãtur. Sonalium intellige de-
fectum, & tales defectus tenent eos in hu-
militate depreſſos, & multoties permit-
tit Deus tales cadere, vt fiant magis hu-
Quartus gradus probatiuus. miles. Quartus gradus eſt probatiuus, ſi-
cut in Hyſpania dicitur, quòd matres expo-
liant filios ſuos nudos, & ponunt in niue,
& dicunt quòd probant eos in tenera æta-
D te, vt ſint fortiores, ita Deus probat ſuos in
tentationibus, & multoties accidit, ſicut
cum aliquando quis iactat ſe quòd eſt bo-
nus gioſtrator, & alius ait contrarium, &
ille dicet: Alla proua, & gioſtrando pro mi
nimo cętu cadit. Ita accidit aliquando ꝙ
unus ſeruus Dei præſumit ſe poſſe reſi-
ſtere & ad minimam tentationem cadit,
& ſic probatur & fit melior. Vnde Eccleſia-
ſti. Vaſa figuli probat fornax. Et alibi tan-
quàm aurum in fornace probauit electos
dominus. Et nota quòd Deus nõ permittit
tentationes animæ, quas nõ poſſit portare,
vt ait Apoſtolus. Fidelis Deus qui non per-
mittit nos tentari ſupra id, quod poteſtis. E
vnde ſicut vides in euangelio, diabolus
quandoque fecit uenire tempeſtates ſeruis
Dei, & tamen nunquàm ſubmerſi ſunt. Sed
quando veniunt dic, ſi es fortis, ſicut Iob 1.
Deus meus pone me iuxta te, & cuiusvis
manus pugnet cõtra me. Et alibi, dominus
mihi adiutor, & nõ timebo, ſed deſpiciam
inimicos meos, &c.

Secunda pars principalis.

VIſo de quatuor gradibus deſeruien
tibus primo ſtatui, qui dicitur prin- F
cipians: nunc uideamus de ſecun-
do ſtatu, q dr̃ ſaluificãs, & iſte ſtatus habet
alios quatuor gradus. Primus eſt ſatis facti-
uus. Secundus eſt conſolatiuus. Tertius eſt
delectatiuus. Quartus eſt conſeruatiuus.
Primo igitur gradus eſt ſatisfactiuus,
vel ſolutiuus peccatores puniendo in hoc
mundo, vt ſaluentur in alio, quia nullus eſt
tam iuſtus qui ſaltem peccata uenialia non
habeat. Nam omnis homo mendax. Vnde
Deus poſtquàm uiuificauit humiliauit, &
probauit, te in ſecundum ſtatum reducen-
do, reducit te in ſecundum ſtatum in quo
primo perſoluit tibi dicens: Redde rationẽ
uillicationis tuæ. Amaſti filium plus quàm G
me, faciam illum mori, amaſti vxorem pro
pter carnatiam plus me, priuabo te illa. &
iſto modo priuat te in hoc mundo, vt pu-
niaris in iſto, & præmieris in alio, & te for
tificat hoc modo. Secundus gradus eſt
conſolatiuus. vnde ſi tu es ualens agoniſta,
tu dicẽs cum Dauid, Secundum multitudi-
nem dolorum meorum in corde meo, con-
ſolationes tuæ lætificauerũt animam meã,
quia poſt triſtitiam dediſti gaudia, iuxta il-
lud benedicti Ieſu, qui ait, Triſtitia ueſtra
conuertetur in gaudium: & gaudium ue-
ſtrum nemo tollet à uobis: ſicut Apoſtoli,
de quibus dicitur, Ibant Apoſtoli gauden- H
tes à conſpectu concilij, quoniam digni ha
biti ſunt pro nomine domini Ieſu contu-
meliam pati. Tertius gradus eſt delecta-
tiuus. Vnde Laurentio dulces uidebantur
carbones. Et Stephano ſaxa, de quo dicit.
Lapides torrentis illi dulces fuerunt, quia
uidebat aras paradiſi, dum ait: Ecce video
cœlos apertos. Quartus gradus eſt conſer
uatiuus, quia illa ſpes vitæ æternæ conſer-
uat eos in pœnis. Vnde Iacoponus.

Molto ſe pno guardagnare,
Chi ſapeſſe lo guadare. quaſi dicat.

Quando tribulaberis facias ſicut aſinus, q *Exẽplũ.*

A fuit fundatus per rudes homines, & mo-
do eſt auctus vndique, & pulſat cũ cimba-
lis bene ſonantibus. Vnde magna eſt confu
ſio diaboli, confundi à paruulis. Vnde Iob.
Ancillæ meæ alligabo eum, ſcilicet diabo-
lum, cum anima mea in ſeruitutem ligabo.
Ideo nota quòd cæteris paribus, quãto plu
res labores habes, tanto plus meriti expe-
ctas. Quartus gradus eſt coronatiuus. De-
cet enim quòd qui valenter certauit de ini-
mico triumphans, coronam victoriæ repor
tet. Vnde Iacobus in prima canonica. Bea-
tus vir, qui ſuffert tentationem: quoniam
B cum probatus fuerit, accipiet coronam vi-
tæ. Et Paulus ait, Non coronabitur, niſi qui
legitimè certauerit. Qui ergo vult coro-
nam, oportet quòd pugnet & triumphet
de hoſte. Nec poteſt quiſquàm ſine hoſte
pugnare. ergo labores ſunt cauſa pręmij, &
mercedis. Igitur perſuade tibi, quòd ſi de-
bebis intrare vitam æternam, oportebit in-
trare ꝑ multas anguſtias & tribulationes,
ita quòd nauis animæ tuæ in medio mari
conquaſſetur fluctibus. Modo ad euange-
lium redeundo dicamus, Cum ſero eſſet fa
ctum, erat nauis in medio mari, & Ieſus ſo
lus in terra. In hoc ergo euangelio ſumma-
C rie poſſunt notari ſex. Primo tẽporis qua-
litas. Secundo maris tranſitus medietas.
Tertio Chriſti ſingularitas. Quarto eiuſdẽ
Chriſti pietas. Quinto laboris difficultas.
Sexto huius laboris cauſa efficax. Primo er
go dicit, iam factum ſero, & bene ſero,
quia in infelici humana natura, quam Deus
ſua bonitate in plena luce creauerat perfe-
ctæ rationis & intelligentiæ, ſuperuenien-
te peccato oculos à vera luce diuertit, & ſe
cutæ ſunt tenebræ interiores, quarum ſi-
gnum eſt corporalis paſſio, & mẽtalis igno
rantia qua cæcamur. Vnde Pſalm. Confu-
ſio faciei meæ operuit me. Secundo per ma
D re mundum intellige, qui mari compara-
tur, quia mundus quaſi mare amarus eſt ani
mæ, propter mala culparum & pœnæ ob-
uenturæ propter illas. Fluit etiam & refluit
mare, per quod notatur fortuna, quæ inſta-
biles homines nunc ante, nunc retro proue
hit. Item non eſt ſolidum, ſed liquidum,
& non ſubſtinens, ſed demergens, quia ni-
hil ſolidum aut duraturũ eſt in ſęculo, ſed
qui in illo delectatur demergitur in angu-
ſtijs & anxietatibus. Vnde Dauid, Veni in
altitudine maris, & tempeſtas demerſit me.
Tertio cum ait, Ieſus ſolus in terra, notat
ſingularitatem Chriſti multipliciter, quia
Chriſtus in quantum Deus, ſolus eſt, quia
cribitur, ego ſolus ſũ Deus, & nõ eſt alius E
præter me. & Apoſtolus ait, Soli Deo ho-
nor & gloria. In quantum redemptor &
reparator mundi, ſolus eſt, vt ait per Pſal-
miſt. Singulariter ſum ego, donec tran-
ſeam. Inquantum Deus & homo, ſolus
fuit, quia vnigenitus Dei filius ſuæ diuini-
tatis volens nos eſſe participes, factus eſt
homo ſolus in terra, quia ipſe ſolus in ſo-
lido loco, cæteri enim homines agitantur à
fluctibus tentationum, ipſe vero etiam
moriturus ſtetit in ſoliditate mentis. Vn-
de Ioan. 16. Venit hora, vt diſpergamini in
propria, & me ſolum relinquetis. Quarto F
cum ait, & videns eos laborantes in remi-
gio. Videre etenim Dei eſt miſericorditer
ſuper creaturas ſuas reſpicere. Cum enim
videret Ieſus oculis æternitatis ſuæ huma-
num genus defatigatũ, & laxatũ in tranſ-
greſſione protoparentis, tanta miſericor-
dia motus eſt, vt noſtra mortalitate veſti-
tus pro nobis pati & mori voluerit. Vnde
Pſalm. Vides, quoniam tu laborem & do-
lorem conſideras. Quinto cum ait, laboran
tes in remigio, ponit difficultatem laboris.
Non ſolum enim homini labor eſt in ter-
ra, iuxta maledictionem illi datam in Gene
ſi, In laboribus comedes, ſed & in mari, G
quod eſt dicere, quòd homo in terra labo-
rat propter neceſſitates & ægritudines cor
porales: In mari propter tentationes men-
tales et ſpirituales. Vnde illud Iob 5. Ho-
mo ad laborem naſcitur. Sexto cum ait,
erat enim ventus contrarius illis, ponit cau
ſam efficacis laboris. Vnde Adamantius ſu
per Ioſue ait: Peccatori omnis creatura ho
ſtis eſt, iuſto autem ſeruiunt omnia. Sicut *Exẽplũ.*
videmus in curijs Principum, quia ſi vnus
venit in indignationem Principis, omnes
aduerſantur ei, et ſi ſit unus gratus Princi-
pi, omnes diligunt et verentur eum. Per H
uentum enim contrarium intellige tripli-
cem tentationem carnis, mundi, et
diaboli, quibus nauis humanæ
naturæ agitatur, ſed Deus
bonitate et miſericor-
dia ſua imperat
mari et ceſ-
ſat
quaſſatio, qua ceſ-
ſante effi-
cimur
di-
gni gloria ſua.
Ad quam,
&c.

A DOMINICA PRIMA in Quadrageſima.

Incipit prima ala noſtri Seraphini, quæ vocatur Amor mobilis, qui Amor mobilis diuiditur in ſeptem flammas incendij amoris, quæ ſunt Amor radioſus, Amor timoroſus, Amor dubioſus, Amor miraculoſus, Amor uigoroſus, Amor gaudioſus, Amor gratioſus.

B

Sermo V.

NOn in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo, quod procedit de ore Dei. Matth. 4. Quoniam iſta Dominica habemus tractare de prima ala noſtri Seraphini, quam appellamus mobilem, volentes ipſam diuiſam in ſeptem pennas, proſequi in ſeptē ferijs præſentis hebdomadæ, incipiemus à prima penna alæ amoris mobilis, quæ penna dicitur amor radioſus, qui elicitur ex euangelio dicto, Non in ſolo pane viuit homo. In quo ſacro eloquio faciamus tres contemplationes.
C Primo obiectum radioſum, in quo ſpeculatur intellectus. Secundo oppoſitum vitioſum, in quo orbatur intellectus. Tertio ſubiectum amoroſum, in quo viuit intellectus.

Primo igitur anima viuens de omni verbo, quod procedit de ore Dei, habet intellectum, per quem intelligit bonum & malū, iuſtum & iniuſtum, pulchrum & turpe, virtutes & vitia, & oportet ꝙ iſta anima viuat de eo, quod eſt ſibi conforme: quia ſicut corpus viuit & nutritur de quatuor elemētis & rebus elemētatis, quæ ſunt cibus conformis ipſi corpori, quæ ſunt corporalia: ſic anima viuit de ſpiritualibus, quæ conſiſtunt in voluntate, affectu, & delectatione,
D & memoria, ſcilicet in cognitione veritatis, & delectatione diuinæ bonitatis, & potentia bonarum operationum, quibus paſci poſſit & nutriri, ita quòd anima non viuit de pane, ſed de verbo Dei. Cum enim homo conſiſtat ex corpore & anima, duplici cibo illi opus eſt, pane ſcilicet materiali pro cibo corporis, & pane ſpirituali ſcilicet verbo Dei pro cibo animæ. Et ideo Chriſtus ſingula ſingulis attribuendo ait, non in ſolo pane viuit homo, ſed de omni verbo, quod procedit de ore Dei, qui eſt dulcis & ſpiritualis guſtui animæ. Vnde ſicut volunt Philoſophi: ſicut omnes morerentur, ſi vna die ſola ceſſaret ſol facere E
curſum ſuum, qui habet ſplendorem, calorem, & vigorem; Ita ſi verbum Dei deficeret, quod eſt ſol animę, ſcilicet quòd verbū Dei non prædicaretur, & non communicaretur animabus, vt poſſent incitari & illuminari ſplendore veritatis & calefieri in ardore illius ſumēdo dulcorem cibi ſpiritualis procedentis de verbo prædicatorum, quod procedit de ore Dei, omnes ſpiritualiter morerentur, quia non cognoſcerent Deum, & nō cognoſcendo nō amarent, & non amando non timerent, & non timendo noſtra natura fragilis & decliua ad malum, citò moreretur. F
Ideo oportet ꝙ ipſa viuat de verbo Dei. Vnde in Apocalipſi, Apertum eſt ſigillum ſeptimum & factum eſt ſilentium in cœlo, quaſi media hora, quæ hora erit in fine ſęculi, quando veniet Antichriſtus, quia tunc ceſſabunt omnia ſacrificia, nec dicentur Miſſæ, nec Prædicationes, & fiet ſilentiū in cœlo, quia nulla ferè fiet mentio amplius de Chriſto, ſed omnes clamabunt, viuat Antichriſtus, & amplius non coletur fides Chriſti, & hoc paruo tēpore durabit, ideo dicit quaſi media hora, quia niſi dies illi abbreuiati forent, non fieret ſalua omnis caro. G
Et ecce ſubito veniet Chriſtus, & Antichriſtus ſilebit ad inſtar cantorum, qui diuiduntur in duos choros, quia vnus chorus cantat, & alius tacet: & finito verſu primi chori, ſubito alter incipit cantare: Ita erit tunc, quaſi media hora, ſicut hodie fit, quando eſt vnus bonus & valens prædicator, omnes dicunt, *Alla predica, alla predica*. Vnde vbi non prædicatur & ceſſat verbum Dei, ibi non eſt cognitio de Deo. Et vbi plus prædicatur verbum Dei, ibi eſt maior cognitio de Deo, & plus timetur & colitur. Et accidit de hoc ſicut de Sole, qui plus feruet in ęſtate quàm in hyeme, quia in æſtate habet maiorem vi- H
gorem quàm in hyeme. Ita amor Dei magis calet in habentibus cognitionem Dei, quàm in non habentibus. Vnde redeamus ad primum propoſitum.

Prima pars principalis.

PRimo ergo anima habet obiectum radioſum, in quo ſpeculatur. ſ. ſplendorem ſolis iuſtitiæ, qui ſol diuiditur in nouem radios, quorum tres pertinēt ad illuminationem intellectus, alij tres ad veritatis demonſtrationem, alij autē tres ad diſcretionis inſtructionem, qui ſunt hi.

Primus

A Primus eſt mentis irradiatiuus. Secundus eſt demóſtratiuus. Tertius eſt declaratiuus. Quartus eſt diſcretiuus. Quintus eſt delectatiuus. Sextus eſt inflammatiuus. Septimus eſt confractiuus. Octauus eſt defenſiuus. Nonus eſt fructificatiuus.

Primo ergo eſt mentis irradiatiuus, & hoc ad inſtar lucis, quæ tria operatur. Primo fugat tenebras. Secundo oſtendit viã. Tertio ſi erraſſes in tenebris ſuperueniente luce oſtendit viam. Fugat primo tenebras ignorantiæ & homo fit ſapiens, & luminoſus, quia diabolus nullum habet maiorem amicum quàm ignorantiã, quæ obſcurat intellectum, ne poſſit cernere lumen
B veritatis, luminis verbi Dei, & ſic econtra nullum habet maiorem inimicum quàm intelligentiam. Item oſtendit viam, quia audiendo prædicationes anima illuminatur & illuminata videt viam veritatis. Itẽ ſi perdidiſſet viam, quòd anima eſſet lapſa in peccatis dimittendo bonam viam & veniſſet in obſcuritatem vitiorum, venit in diſcretionem cognoſcendi bonam viam à mala. Irradiat ergo verbum Dei mentem. Vnde Dauid, Lucerna pedibus meis, verbum tuum. Nam ſicut ſi vadis de nocte, ceſpitas & præcipitaris, ita facit ignorantia
C in puncto mortis, te præcipitat in infernum, quia ignorans ignorabitur, quia ex quo non vixiſti in lumine veritatis in vita, dignum eſt quòd in puncto mortis vadas cum cæcitate, in qua vixiſti. Vnde oportet te habere duos oculos, fidem, & cognitionem Dei. Vnde vidi aliquas mulierculas habere tantum lumen propter continuitatem prædicationum quòd inuenerunt gratiam perficiẽtem ſuam naturam, quia melius intelligunt quàm vnus bonus prædicator. Secundus radius eſt demonſtratiuus, quia tibi demonſtrat cognoſcere bonũ à malo, ſicut ſtella Diana, quę monſtrat viã nautis, per quam cognoſcunt ſi bene vadunt, vel
D non. Ita verbum Dei poteſt dici iſta ſtella, qua videmus, ſi ſumus boni, vel mali, & ſi tenemus vitam bonam, vel malam, vnde illi qui ũt ſoliciti potius ire ad forũ, quàm ad prædicationem, errauerunt in ſolitudine, & viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Aſſimilatur enim verbum Dei ſpeculo, in quo vides tuam turpitudinem & deformitatem: & ſi habes aliquam tincturam in facie, illam vides & cognoſcis, & ſic te lauas. Ita eſt verbum Dei, per quod vides tua peccata, & potes illa cognita lauare per confeſſionem & pœnitentiam.

Pſalm. Declaratio ſermonum tuorum illuminat. Ita quòd te ſpeculando in eo ſis E
virtuoſus & nunquam te faſtidit, ſed omni die magis te conſolatur. Tertius radius eſt declaratiuus noſtræ voluntatis, quia multoties homo ignorat ſe habere peccatum mortale, & tamen eſt in peccato. Vnde Dauid dicebat, Ab occultis meis munda me domine. Videbat enim ſe ignorantem & cęcum, & ideo quærebat declarari de defectibus ſuis & mundari. Vnde Propheta, Lex Domini immaculata cõuertens animas. Lex enim domini, eſt verbum Dei, quo declaratur homo in erroribus ſuis, & cum homo eſt declaratus, tunc quia cognoſcit vitium quod illi obtectum fuerat, F
illud abominatur, & abominando vitium, amplectitur eius contrarium, quod eſt virtus, & ſubſequenter in Deum intuetur, & amat, & timet eum. Quartus radius eſt diſcretiuus, quia quando conſcientia eſt illuminata & declarata verbo Dei, diſcernit in omnibus operibus ſuis. Vñ Paulus. Viuus eſt ſermo Dei efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti. Vnde verbum Dei eſt inciſiuum, & eſt gladius tranſiens cor, & facit te diſcernere & videre quòd percantatio, quam tu mulier feciſti bona intentione, fuit mala, & fuit peccatum, & ſic de reliquis, qui non cognoſcunt, nec diſcernunt malum à bono, nec bonum a malo, contra G
quos Propheta, Vę qui dicitis bonum malum, & malum bonum. vnde adueniente hoc radio fit diſcretio Quintus radius eſt delectatiuus per experientiam, quia multi tantum delectantur in audiendo verbum Dei, quòd dimitterent audire omnia inſtrumenta mundi, & cantilenas, & melodias. Vnde experientia diuinorum inducit gaudia. Vnde Pſalm. Lætatus ſum in his, quæ dicta ſunt mihi. Vnde nota, quòd quando homo non poteſt audire verbum Dei, eſt ſignum quòd eſt prope mortem, ad inſtar illius, qui nihil boni poteſt comedere, & H
perdit appetitum. Sed quando aliquis eſt bene ſanus, habet bonum appetitum & bene comedit. Vnde vt conſerues bonum ſtomachum, oportet comedere, quia tunc bene diſponitur tota natura. Sic in audiendo verbum Dei diſponitur mens & acuitur appetitus, & ſi diu ſtas, quòd non audias verbum diuinum, mens hebetatur & perditur guſtus diuini verbi. Vnde nota, quòd verbũ Dei ęquiparatur homini, cui alligatur eſca, vt capiat piſces. Ita verbum Dei eſt hamus, quo capiuntur homines, & alli-

Nota Exẽplũ qui nõ poteſt audire verbũ Dei.

Exẽplũ

A & alliciuntur ad amorem Dei. Vnde Chri-
ſtus Apoſtolis, quos prædeſtinauit prædica
tores, ait: Faciam vos piſcatores hominũ,
quia audientes dulce Dei verbum, capiun-
tur ab illa eſca. Sextus radius eſt inflamma
tiuus, quia anima delectata in verbo Dei,
inflammatur & ignitur. Vnde quãdo Deus
dedit verba legis Moyſi, apparuit in forma
ignis. Et quando miſit ſanctum Spiritum
ſuper Apoſtolos, venit cum flamma & fra-
gore ignis in forma linguarum, quæ ſignat
quòd prædicatores debent ex impetu in lin
gua bicipiti, infocata ex igne cordis pronũ
ciare verbum Dei, & ſic facit accendere ani
B mam intelligentẽ. Ideo miſit Chriſtus ignẽ
Apoſtolis, vt cum lingua ignea prędicarẽt.
Vnde ait: Veni mittere ignem in terra, &
quid volo, niſi vt ardeat? Non ſolum dixit
de ſe, ſed etiam de omnibus alijs prædican
tibus, qui charitatem non ſolum in ſe reti-
nent, ſed etiam cum alijs communicant.
Non enim vos eſtis, qui loquimini, ſed ſpi-
ritus patris veſtri, qui loquitur in vobis. Vn
de ſcribitur de Elia: Surrexit Elias & ver-
bum illius tanquàm facula ardebat. Simili-
ter diſcipulis euntibus in Emaus cor eorũ
inflammabatur audiendo verba Chriſti, li-
cẽt non cognoſcerent eum. Vnde dixerũt,
C Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis,
cum loqueretur. Ita quòd verbum Dei in-
flammabat. Septimus radius eſt confracti-
uus. quia aĩa quantumcunque dura, ſi audit
prædicationem confringit, quia nunquàm
vidi hominem tam infrigidatum, & indura
tum, qui ſi audit prædicationem non con-
fringatur: quia audiendo intelligunt, & vi-
dent peccata, & periculum quod incurrunt
in animam, & ſic emendantur præ timore.
Vnde Iere. 23. Nunquid nõ verba mea ſunt
quaſi ignis ardens, & quaſi malleus conte-
rens petram? quaſi dicat ſic. Ideo Ieremias
D admirans verbum Dei dicebat. Contritum
eſt cor meum in medio ventris mei, & con
tremuerũt omnia oſſa mea. Factus ſum qua
ſi vir ebrius, & quaſi homo madidus vino à
facie Domini, & à facie ſanctorum verbo-
rum eius. Octauus radius eſt defenſiuus,
quia defendit à peccatis. Vnde ſi virgo, vel
nupta audit verbum Dei, addiſcet pruden-
tiam ſerpentis, & puritatem columbæ, &
fraudes hominum, & ſciet ſuam pudicitiã
& virginitatem cuſtodire, quia ſi non audis
verbum Dei, non cognoſcis aſtutiam diabo
li, & non cognoſcendo pericula, neſcis ui-
tare, & maxime iuuenculæ inexpertæ, &
ideo antiquæ debent ducere iuuenculas ad
prædicationes, vt audientes verbum Dei E
diſcãt ſe defendere. Vnde ad Epheſ. 6. Ex-
tinguuntur omnia tela ignea nequiſſimi.
Vnde & Pſalm. Si populus meus audiſſet
me, Iſrael ſi in vijs meis ambulaſſet, pro ni-
hilo forſitan inimicos eorum humiliaſſem
& ſuper tribulantes eos miſiſſem manum
meam. Ita ꝙ verbum Dei facit te ita exper-
tum, vt ſcias te defendere: quia ſicut Leo
fugit ignem, ſic diabolus qui eſt tanquàm
Leo rugiens, fugit ignitum verbum Dei.
Nonus & vltimus eſt fructificatiuus. Vnde
in Euangelio. Semen eſt verbum Dei, &
exijt qui ſeminat, ſeminare ſemen ſuum. ſi-
cut alibi dictum eſt, & hoc verbũ eſt quod F
fructificat in anima, ita ꝙ facit eam gaude-
re in hoc mundo & in alio.

Secunda pars principalis.

SEquitur videre de oppoſito animæ vi-
tioſo, quod eſt totum tenebroſum &
obſcurum & plenum malitia pro his,
qui nolunt audire verbum Dei. Vnde nota
ꝙ ſeptem ſunt genera hominum, qui male
libenter audiunt prædicationes, nec patiun
tur prædicatores. Primi ſmemorati. Secun-
di tepidi. Tertij inuoluppati. Quarti aſſurda G
ti. Quinti curioſi. Sexti faſtiditi. Septimi
indemoniati.

Primi igitur ſunt ſmemorati, & iſti ſunt
qui audiunt verbum Dei, ſed intrat per vnã
aurem, & exit per aliã, & cum ſunt domi,
ſunt obliti, & vellent facere quod audiue-
runt & non recordantur, & non recordan-
do neſciunt, & neſciendo non operantur.
Et ſcias ꝙ iſta ſmemoratio tripliciter acci-
dit. Quandoque per ſenium, & hoc accidit
hominibus qui beſtialiter vixerunt, non po
nentes curam ad aliquam virtutem, nec cu
rantes de aliquo bono, qui propter malum
vſum non curauerunt vnquàm audire ver- H
bum Dei, & ſunt ita deprauati in ſuo malo
vſu viuendi, ꝙ nihil boni capere poſſunt,
aut recordari. Quandoque procedit à natu-
ra, quia naturaliter habebit homo malã me
moriã. Et tales oportet eſſe aſſiduos, & ſo-
licitare, & cõtinuare, quia ſæpe vſus cõuer
titur in naturam. Quãdoque procedit à dia
bolo, & iſta eſt peruerſiſſima obliuio, quia
diabolus poſſedit illam animam, & facit il-
lam obliuiſci, & Dei, & ſui ipſius. Vnde in
talibus volucres cœli comedunt ſemen ſe-
minatum. i. vagæ & inſtabiles tentationes
diaboli. Et ideo qui non vult eſſe ſmemora-
tus, debet verbum Dei quod audiuit, mẽte

rumi-

A ruminare, quia in lege veteri Deus nolebat
ſibi ſacrificari, niſi ruminantia. Oportet.n.
ꝙ faciatis ſicut ſoliciti prædones, non ſicut
ſomnolēti ſiccarij, quia ſegnes dimittūt trā
ſire mercatores & neſciūt de theſauris ſuis
aliquid eripere. Soliciti aūt nemině trāſire
permittunt quin illi aliqđ iocale arripiant.
Vos ergo nemině prædicatorě permittatis
tranſire, quin ei aliquid auferatis: quia ſi de
omni prædicatione, quam auditis, ſumatis
tantū duo notabilia, in fine multarū prædi-
cationum eritis diuites facti. Secundi ſunt
tepidi, & iſti audiunt & tenent menti, ſed
tamen nihil faciunt, ſed pur habent melio-
rem conditionem quàm ſmemorati. & iſti
B non deſerant prædicationes, quia

Gutta cauat lapidem non vi, ſed ſæpe cadendo.

vnde in talibus ſemper verbū Dei natū a-
ruit, quia nō habebat humorě.ſ.deuotionē
& feruorě operādi bonū. Vnde de talibus
ait Dauid: Fiant ſicut fęnum tectorū, quod
priusq̃ euellat exaruit, & iſti audiendo præ
dicationes, cū occurrit eis aliqua tētatio ſu
bito recedunt, quia nō habēt fundamentū.
Tertij ſunt inuoluppati, & iſti ſunt, qui au-
diunt, ſciunt, & volūt facere, ſed ſunt ita in
tricati ꝙ non pn̄t operari, quia impoſſibile
eſt Deo ſeruire & mundo, & rurſus in mū-
C do ſic accidit, ꝙ qn̄ quis onerat ſe multis, &
diuerſis factionibus, nullā bene facit, quia

Pluribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus.

Iſti igitur, qui volūt eſſe inuoluppati in mū
do, & facere ſeruitiū Dei, ſerunt inter ſpi-
nas ſine fructu, iuxta illud Iere.4. Nolite ſe
rere inter ſpinas, quia nō facient fructum.
Quarti ſunt ſurdi: pp auaritiam nolunt ire
ad prædicicationes, quia ſimiles ſunt aſpidi
ſurdæ, de qua Pſal. Sicut aſpides ſurdæ ob-
turantes aureas ſuas. Nolite quæſo, o auari
ſic facere. Poſſibile.n.eſt, ꝙ in puncto mor
tis recordaberis de aliquo verbo audito in
prædicatione, quo ſaluaberis, & audiendo
D refers audita filijs vel amicis, qui a te pote-
runt capere fructum. Sicut vnus vſurarius,
qui pp relata ſibi de his, quæ dicta fuerunt
in vna p̄dicatione, reſtituit quinque milia
ducatos. Vnde Ieremias ait: Audite cœli,
audiat terra verba oris mei.ſ.quæ prædica-
tor non ex ore proprio, ſed ex ore Dei loq
tur. Audiendo.n.verbum Dei, ſi tu es valēs,
efficeris valētior. Si tu es bonus, fis melior,
& terra, & hoies terreni, fiunt ſpirituales.
Quinti ſunt curioſi, quorū aliqui ſunt præ-
dicantes, aliqui audientes prædicantes, qui
potius prędicant vt ſciantur, quam vt ſciar,
& magis ad pompā ſui, quàm ad fructū ani
marū, allegātes ſubtilitates philoſophicas, B
& poemata & ſimilia, & poſtponunt theo-
logiā, quæ eſt ſcientiarum mr̄ & regina, qa
oēs aliæ ſcientiæ ſunt ſibi ſubordinatæ, &
ſunt ſuæ pediſſequæ, ēt nō eſt cōueniens ꝙ
ancillæ melius tractentur quā regina. vnde
ſi tu præponeres famulas reginæ, ipſa fle-
ret, & doleret, vidēs ꝙ oporteret ipſam ſer
uire ſuis famulabus. vnde ſi tu prædicas ad
pompā, & frequentas allegationes poeta-
rū & ſimiliū pluſquā ſacræ ſcripturæ tu es
curioſus prædicator, & abuteris theologia.
Non dico tn̄, ꝙ ſit prohibitum aut allega-
re, aut diſcere. iſta talia, imò conceſſum eſt
ſcire alias ſcientias pp theologiam. Alia cu
rioſitas eſt reſpectu auditorū, quia audien- F
tes prædicationes non debent aſpicere ad
illud qđ prædicatores faciunt, ſed ad id qđ
dicunt. vnde ſm̄ opera eorum.ſ.mala, noli
te facere. Iſti tales, qn̄ vident aliquem infla-
tum in pulpito & curioſè prædicantem, di
cunt, Iſte debet eſſe valens: & ſi eſt vnus hu
milis male indutus & mordax peccatorū,
dicunt oppoſitum, quod non eſt fiendum.
Nam multotiens in turpi & vili ſacco vidi
ſtare de bono tritico, & in pulchro ſacco,
de malo grano. Sunt etiam aliqui curioſi,
qui audiunt ſolum cum oculis, quia ad a-
ctus prædicatoris, non ad ſententiam ver- G
borum attendunt. Sexti ſunt faſtiditi. Et iſti
dicunt, Quid tantum prædicare, aut audi-
re tot prædicationes? Bene ſcio, quid ha-
beam agere: Chriſtus dixit, Non facias alijs
quod nō vis tibi fieri, & alia ſimilia, & om-
nes prædicationes includuntur in hoc ſo-
lo verbo, & ſtabo omni die ad iſtud faſti-
dium & perdam tempus? Hi peſſime cogi-
tant, quia in prædicationibus multa vltra
hoc addiſcūt: Nam prædicator nō prædicat
vt audiatur ſolum, ſed vt audientes operen
tur. Sed hodie prædicatores poſſunt dice-
re, Ego vox clamantis in deſerto. Septimi
ſunt indemoniati, qui cum audiunt prędica H
re de aliquo vitio, in quo ſint inuoluti, tor-
quent muſum, ac ſi fęteret ſibi. Sicut ſi eſ-
ſet aliqua fœmina luxurioſa, quæ eſſet in
broda carnalitatis vſque ad oculos, & au-
diendo de luxuria oſtenderet ſignis oris &
vultus ſtringēdo os & ſpatulas, ac ſi abhor-
reret illud vitium. & iſtę perſonæ ſunt ſicut
illæ, quæ ſtando in fæce, vſq; ad nares, non
ſentiunt fetorem, & ſi eſſent longe a fæce
& audirēt loqui de fæce, oſtenderēt ſe ſchi
ſas ad inſtar illius domine, cui villicus por
tauit chalatū de pulchris ceraſis. Illa videns
ceraſa ingluuie capta, ſubito intrauit came
ram,

A ram,& tantam habebat voluntatẽ comedẽ
di, q̃ fuit oblita claudere camerã,& incœ-
pit comedere de ceraſis, ſicut vna lupa: &
nõ ſolũ ceraſa,ſed & oſſa cum oibus, & dũ
fuit plena ceraſis,maritus veniens ſedet ad
prãdium & pſentata fuerunt ſibi ceraſa, q̃
ſupfuerãt, & vxor incipit accipere vnicum
ceraſum,& reſpiciẽs dicit, villice mundant
iſta ceraſa? Qualiter comeditis vos illas i vil
la? Et villicus rñdit: Nos comedimus ipſam
in villa, ſicut vos paulo ante vorabatis in
camera,& remãſit confuſa. Ita iſtæ perſonæ
indemoniatæ audiẽtes de peccatis ſuis qñ-
que vadunt dicẽdo, q̃ pdicator docet vitia
B ſi neſcirent,vel dicũt malum de eo, & non
cõquerunt de ſuo vitio, ſed de alieno. Aliq
dicunt q̃ ipſe dixerit de tali vitio, in quo
talis eſt,cũ ipſe in eo ſit vſq; ad mentũ. vñ
ſi audis aliqđ vitiũ,in quo tu ſis,audi & co
rige te. Alij audiunt,vt derrahãt & peruer-
tant verba,q̃ audiuerunt,& iſti ſunt ſimiles
canibus habẽtibus duos pedes,qui portãt
tm̃ oſſa. Et nota q̃ eſt dña inter dæmonẽ;&
diabolum,quia dęmon interpretať ferens,
& diabolus interpretať deuorator, a Dia,
qđ eſt duo,& bolus quaſi faciens duos bo-
los de hoie,ſ.aiæ & corporis,& eſt pditor.
C Vnde ſi eſſet aliquis,qui eſſet valẽs,& eſſet
proditor,ſi diceres ſibi,Tu es valẽs homo,
certe non iraſceretur, quia ſonaret in bo-
num. Sed ſi diceres, Tu es valens proditor,
tunc iraſceretur, quia ſonaret in malum,&
ideo iſti magis dicuntur indiabolati, quàm
demoniaci,quia ſunt proditores,& nõ ſciẽ
tes. vnde quędam demoniaca magis iraſce-
batur prædicatori quando nominabat Dia-
bolum, quàm quãdo nominabat Deum, qa
dicebat, quòd erat iniuria dæmonis appel-
lare ipſum Diabolum, ideſt proditorem.

Tertia pars principalis.

D CIrca tertiã partẽ in qua dicimus de
ſubiectu amoroſo, in quo viuit aia,
nota q̃ ad volendum portare fructũ
de euãgelizationibus, oportet hoiem hẽre
ſeptẽ in ſe, q̃ ſequunť,& tunc hẽbit fructũ.
Primo præparatio. Secũdo deuotio. Tertio
reuerẽtia. Quarto ruminatio. Quinto recta
intentio. Sexto firma fides. Septimo deſide
riũ operandi. Prima igitur eſt pparatio mẽ
tis. vnde qñ vis ire ad pdicationem, tu dẽs
præparare corporalia,& poſtea ſpũalia. Pri
mo oi die audias vnam miſſam, quia miſſa
pparat mentẽ ſicut terra laborata qñ modi
cũ pluit,& ſeminať, tunc ſemen melius p-
parať ad naſcendum. vñ corpus Chriſti eſt
verbũ Dei. Et pdicatio eſt verbũ Dei veſti- E
tũ voce. vñ Aug. dicit, q̃ eſt tm̃ peccatũ di-
mittere cadere verbũ Dei, quantũ dimitte-
re cadere corpus Chri. Et hẽs in decretis,
q̃ multo melius eſt audire pdicare, q̃ miſ-
ſam,cũ diſtinctione tñ, quia diebus Dñicis
& pceptis debes miſſam audire, qa ſi nõ au
dis miſſã,peccas mortaliter. vñ ſi nõ potes
audire vtrũq;,audi poti⁹ miſſam in illis die
bus: ſed i alijs, qui nõ ſunt de pcepto, audi
potius pdicationẽ,& q̃ ita ſit audi Docto-
rẽ in Roſario. Licet miſſa ſit maioris digni-
tatis,tñ verbũ Dei pdicarũ, eſt maioris vtili
tatis, qa miſſa pparat cõſeruans lucra acqui
ſita in pdicationib.& ẽt acquirenda,& hęc F
eſt prima.ſ. pparatio. Secũda eſt deuotio, q̃
facit verba ia audita fructificare. Cum.n.au
dis pdicatorẽ,tu dẽs pſupponere, q̃ audias
Deum, ſi tñ pdicator pdicet veritatẽ,& nõ
ſit de illis,de quib. dř, ad excuſandas excuſa
tiones in pcis. Nec reſpicias ad pſonã pdi-
cantis. Prædicator.n.cũ videt auditores bñ
diſpoſitos ad audiendũ, tunc melius præpa
rat ad dicendũ, & ſi hẽs vitia aliqua q̃ non
poſſis relaxare, vna aliqua die dabiť tibi in-
telligentia, p quã fugabis vitia illa. & ſimili
ter ſi vis acquirere vnã virtutẽ & non poſ-
ſis, illuminaberis & acquires illã, quia ſub
auditorio concurrunt multi,quorum aliqui G
vellent audire de ſpe,& aliqui de fide, aliq
de charitate, & cõtinuando pdicationes, ſi
non audis hodie, vna alia die poteris audi-
re,& ſic de alijs. vñ ſemel accidit, q̃ cũ pdi-
cator pdicaſſet de vno pcõ, quidã acceſſit
ad eũ poſt pdicationem dicẽs, q̃ ille qui in-
formauerat eũ de illo, qui cõmiſerat illud
pcm̃, nõ rectè in formauerat eũ, cũ tñ pdica
tor nihil ſciret de hoc facto, nec ſciret de
quo loqueret. Tertia eſt reuerentia. Debet
.n.qui accedit ad pdicationem, ire cũ maxi
ma reuerentia: quia vbi eſt reuerẽtia in ali-
quo actu, ibi eſt maxima attẽtio ad oĩa par
ticularia, & ſui ipſius vilipenſio. Si.n.vnus H
magnus Princeps ſcribit vnã lrãm ſuo po-
pulo,oẽs conuocantur, & oẽs præparãt ſe
ad audiendũ cũ magno deſiderio ſciẽdi, &
cũ magna reuerentia & cãcellarius aſcẽdit
in altũ corã populo, & tollit ſibi caputium
cũ magna reuerẽtia in aperiendo iſtã lrãm,
quia repræſentat perſonam dñi,& oẽs con
gregati ſtant reuerentes & attenti cũ ſilen-
tio. Si igř hoc in tpalibus fit, quanto magis
in ſpũalibus,cum prędicator ſit cãcellarius
magni Regis æterni? Quarta eſt ruminatio.
Quid.n.eſſet tm̃ audire verbũ Dei, & poſt
diſceſſum à prædicatione nunquã amplius
re cor-

A recordari? Non.n.dr̃ veniſſe qui non ſtetit.
de iſtis.n.in euangelio, qđ ſemen comede-
rũt volucres. Per volucres.n.intelliguntur
cogitationes mundanę, q̃ inſtabiliter volãt
& rapide, qm̃ tranſit mundus & cõcupiſcẽ-
tia eius. & iſtę cogitationes nõ permittunt
hoĩem ruminare, nec cogitare de his, q̃ au-
diuit in ꝑdicatione. Ideo Dñs volebat ſibi
ſacrificari libenter aĩalia ruminantia. Quin
ta eſt directa intẽtio. dẽt.n.hõ & mulier ire
ad prędicationẽ cum recta & pura intentio
ne audiendi verbũ Dei & operandi qđ au-
dit, & nõ facere ſicut aliqui fatui, & fatuæ,
euntes ad ꝑdicationẽ cũ fozijs, & diuiſijs,
B & ornamẽtis capillorũ, & ſimilib. cũ falſa
intentione non audiendi verbũ Dei, ſed ꝓ-
candi & baleſtrãdi cũ amaſijs ſuis, de quibꝰ
ait Dñs: Domus mea, domus orõnis vocabi
tur: vos aũt feciſtis illã ſpeluncã latronum.
Vñ Propheta ait, ꝙ ingreſſus eſt tẽplum, &
vidit ibi reptilia & abominatiões peſſimas.
Sexta eſt fidelitas. Multum.n.confert, ꝙ hõ
hẽat fidem in prædicatore, & ꝙ credat ea q̃
dicit ꝑdicator eſſe vera, & non faciat ſicut
aliqui curioſi indiabolati, qui dñt, Iſtud qđ
dicit prædicator, non apparet mihi verũ, &
diſputabũt de his, quæ nõ intelligunt: & ſæ
C pe dñt prædicatorẽ dixiſſe vnũ, & ꝑdicator
dicet cõtrariũ, & ſic cũ ſuis ambagibus no-
lent credere verbo Dei, & credent percan-
tulis mulierũ, & cantoribus mendaciorũ, q
cantabunt de Rotolando, & faciẽt ictus in-
credibiles, & nota ꝙ iſti tales ſunt publici
ĩfames & audire eos eſt pcm̃, quia tales ſũt
prædicatores diaboli, qa diabolus mendax
eſt & pater mendacij, & iſti prædicãt mẽda
tia, vt alliciãt hoĩes ad mẽdacia, & diuertãt
eos ab auditionẽ ꝑdicationis veritatis. Vñ
dr̃, veniet tp̃s, quo ſanam doctrinã non ſuſti
nebunt, & à veritate quidẽ auditũ auertẽt,
ad fabulas aũt cõuertentur. Septima eſt de-
D ſiderium operandi, quia tunc ex prædicatio
ne oritur fructus: Sicut legiť in vita patrũ
de quodã exemplo dato vni, cui fuit dictũ
ꝙ ſi hẽret lebetẽ plenũ panicata, tñ nõ po-
nendo manũ vel ſcopulũ intus, poſſet illũ
mundare abijciendo paulatim qđ eſt intus
& proijciendo paulatim de aqua, & ſic plu
ries iterando & abijciendo mundaretur le
bes. Sic eſt in prędicatione, quia eundo vna
vice vel duabus, hõ non põt mundari à ſor
dibus pcõrum, ſed ſi ſæpe & ſæpius reite-
ret, tunc mundabitur ad plenum. Nunc igi
tur ad euangelium redeũdo videamus tria
in euangelio. Primo dicit, q̃uo Dæmon ten
tat Ieſum de guloſitate. Secundo q̃uo tẽtat
de vitio inanis gloriæ. Tertio q̃uo tentat E
eum de vitio auaritiæ. Notandum igitur ꝙ
Chriſtus iuit in deſertũ cum intellectu cla-
ro & luminoſo, & cũ velle feruido & vigo
roſo, & potenti inſultu, vt tẽtareť a diabo-
lo. vñ diabolus dubitãs, vtrũ Chriſtus eſſet
purus hõ, an Deus humanatus per multa ſi
gna & ſanctiſſimã eius vitam, & videns ꝙ
Chriſtus iuerat in deſertũ poſt baptiſmum,
& nõ portauerat ſecum panẽ, cuſtodit greſ
ſus ſuos, & videns ꝙ ſtetit 40. diebus & 40.
noctibꝰ ꝙ nihil comedit, & poſtea eſurijt,
cõſiderans ꝙ Chriſtus faciebat ſigna huma
na, & q̃nq; ſigna pluſquã humana, cõſide-
rans ẽt prophetias, quæ loquebanť de futu- F
ro Ieſu ſtabat in magno dubio: vñ delibera
uit oĩno tẽtare Ieſum, & expedire ſe de fa-
ctis ſuis, & transformauit ſe in forma hu-
mana, cũ veſte lõga ad inſtar vnius ſci viri,
cũ barba lõga, & vultu ſqualido, in forma
vnius peregrini, & videbať totus defeſſus,
& applicans ad Ieſum cũ ficta hypochriſi,
ait: heus ſerue Dei, Salue. Audiui a ſcĩs vi-
ris de lõginqua prouincia mea, ꝙ natus eſt
filius Dei. legi ſcripturas, reperio ipſum na
ſciturũ de vna virgine. Vñ audiens hæc, cir
cuiui multas ꝓuincias, quærendo vbi natus
ſit, & in nulla parte mundi potui reperire
iſtã veritatẽ, niſi in iſta ꝓuincia Ieruſalem, G
vbi intellexi te fore illũ, & veniſti ieiunare
in deſerto ſine pane, aut aliquo cibo, & vt
ſcias ꝙ ego ſim magnꝰ ſeruus Dei, & ꝙ ha-
beã ſpm̃ prophetiæ, ſcio ꝙ ieiunaſti 40. die
bus & noctibus. Chriſtus aũt bene armatus
audit & nihil dicit. Et Diabolus ꝓſequitur
dicens: vr̃ mihi ꝙ Deus parum curet de te,
dimittendo te in hoc deſerto tot diebus,
& nunquã prouidit tibi de aliquo cibo, &
ſcio ꝙ eſuris. Si ergo filius Dei es da mihi
iſtã cõſolationem. Dic, vt lapides iſti panes
fiãt. Et nota ꝙ Diabolus nũq̃ tẽtat hoĩem,
quin portet medicinã. Vnde dicit, vr̃ quòd H
Deus parum curet de te, qđ inducit deſpe-
rationem. Et Chriſtus rñdet. Nõ in ſolo pa
ne viuit hõ. In qua rñſione tria facit, quia
Primo rñdet ad propoſitum. Secũdo impu
gnat inimicũ. Tertio dat nobis cautelã. vñ
dicit, O diabole; hõ reſpectu carnis fragilis
viuit de pane, ſed reſpectu animę rationalis
viuit de oĩ verbo quod ꝓcedit de ore Dei.
Videns igitur diabolus ꝙ tentatio de vitio
gulæ parum profuit, tranſit ad aliã. Tentat
ergo ſcđo eum de vitio inanis glorię. Tunc
aſſumpſit eum Diabolus in ſanctam ciuita-
tem & ſtatuit ſupra pinnaculũ templi. Sed
qualiter aſſumpſit eum? dic quòd cum alijs

dæmo-

A dæmonijs : quaſi vellet oſtendere Chriſto:
Ecce ego habeo tantam gr̃am Dei ꝙ habeo
angelos mihi ſeruientes. Faciã ergo te por
tari ſupra pinnaculũ templi, vt non ſolum
mihi manifeſteris, ſed & oĩ populo, & dũ
eſſet ſupra pinnaculũ ait Diabolus: Mitte te
deorſum, quia ſcriptũ eſt: Angelis ſuis man
dauit de te, vt in manibus tollant te, ne ſor
te offendas ad lapidẽ pedem tuum. Et nota
ꝙ Diabolus in omni ſua tentatione quærit
malum. Chriſtus reſpondit; ſcriptum eſt,
non tentabis Dominum Deum tuum. dat
ſibi Chriſtus vnum ſponſonum, & Diabo-
B lus non perpendit. quaſi dicat non debes
tentare Deũ tuum, quẽ quæris & non intel
ligit: quia quod potes ingenio humano fa-
cere, non quæras facere per miracula. Sequi
tur. Probat igitur tertio tentare Chr̃m de
auaritia, volens Chr̃o perſuadere ꝙ erat tã
ſanctæ vitæ ꝙ oẽs theſauri erãt ſibi inabſcõ
diti. Aſſumpſit iterũ eum Diabolus in mõ-
tem excelſum, & oſtendit illi oĩa regna mũ
di & gloriã eorũ. Sed qualiter oſtendit oĩa
regna mundi? Dic forte ad inſtar incantato
ris, qui facit videre illuſionẽ diabolicam in
vngue, vel chriſtallo, puta vnã ciuitatẽ, do-
mos & alia multa. Ita potuit facere appare-
C re Chr̃o. Subdit ergo: Hæc oĩa tibi dabo, ſi
cadens adoraueris me. Et Chr̃us iterum ip-
ſum repercutit dicens : vade retro ſatana.
Scriptum eſt, Dñm Deum tuum adorabis,
& illi ſoli ſeruies. Tũc reliquit eũ diabolus.
Sed quare Chr̃us permiſit ſe tentari? Dic ꝙ
ideo, ne certificaret diabolum, ꝙ eſſet filius
Dei, qa ſi nõ permiſiſſet ſe tentari, diabolus
fuiſſet certificat⁹, & nõ permiſiſſet eũ occi
di. Cibemus ergo aĩas nr̃as verbo Dei, vt il
luminati mereamur gloriam paradiſi &c.

FERIA SECVNDA
poſt j. Dominicam Quadrag.

D

Sermo VI.

*IBunt in ſupplicium æternum, iuſti au-
tem in vitam æternam. Matth. 25.*
Videndum nobis modo supereſt
hodie de amore, qui dr̃ amor ti-
moroſus, notatus in præallegato verbo, in
quo tria ſecreta miſteria nobis conſideran-
da ſuperſunt. Primum eſt de iudiciali maie
ſtate. Secundum eſt de iudiciali veritate.
Tertium eſt de iudiciali æquitate. Quæ tres
conſiderationes comprehendũtur in Pſal.
cũ ait: Iudicabit in nationibus: Implebit rui
nas, cõquaſſabit capita in terra multorum.

Prima pars principalis. E

CIrca primum ſecretum, ſcilicet de iu
diciali maieſtate cõtemplemur quat
tuor. Primo quis venit, aut veniet.
Secundo quomodo, & qualiter veniet.
Tertio cum quibus veniet. Quarto quo-
modo in triumphali maieſtate ſtabit. Circa
primum igitur volue mentem ad conſide-
randum, quis veniet ad iudicandum mun-
dum. Certe filius hominis, de quo dicitur,
Cum venerit filius hominis in ſede. Sed di
ſcipuli tunc dixerunt ad Ieſum. Dic nobis,
quando hæc erunt? Et Ieſus reſpondit,
Non eſt veſtrum ſcire tempora vel momen F
ta, ideſt puncta vltima. Vnde nota ꝙ poſt-
quam Antichriſtus venerit poſt eius mor-
tem durabit mundus 45. diebus. Et adde,
quia tunc conuertentur omnes, iuxta illud,
Niſi abbreuiati fuiſſent dies illi, non fieret
ſalua omnis caro. Sed videtur huic contra-
dicere illud Dominicum, Cũ venerit filius
hominis, putas ne inueniat fidem ſuper ter
ram? q.d. Non. Quomodo ergo verificãtur
iſta? dic ꝙ filius hominis veniet, oẽs, & Iu-
dæos, & alios populos iudicare, qui erunt
excecati propter eorũ mala. Non inſtemus
modo in hoc. Veniet.n. dies Domini, ſicut G
fur tempore quo totus mũdus erit plenus
iniquitate, quia tunc in tribus ſceleribus iu
dicabitur mundus, ſcilicet in ſcelere ſuper-
biæ, luxuriæ, & auaritiæ. Et Deus punitio-
nes diſtribuet ſecundum peccata, quia po-
net humilitatem contra ſuperbiam, quia ſu
perbi humiliati ruent. Superbia.n. quia ſem
per aſcendit ſurſum, comprimitur per rui-
nam, quæ tendit deorſum, ſicut in lucifero
videmus, qui ꝑꝑ ſuperbiam ſuam poſuit pa
radiſum ad arma, & Michael pugnauit cum
Dracone, & Draco cũ eo, & Lucifer proie-
ctus eſt de paradiſo in profundum inferni
cum angelis ſuis. Ecce prima ſuperbia in H
altiori loco cœli cœpit, & per ruinam præ
cipitata fuit in profundum. Contra luxu-
riam ponet ſubmerſionem, & ſuffocatio-
nem ſui ipſius. Et quoniam homines illud
ſanctum præceptum, quod Dñs dedit in pa
radiſo dicẽs, Creſcite & multiplicamini &
replete terram, nõ intelligentes verterunt
in luxuriam peſſimam, & fetor tranſiuit
ad nares Dei, dedit Deus pœnam delicto
cor reſpondentem, quia qui in delectatio-
ne carnalis luxuriæ voluntariæ ſubmergun
tur, poſtea inuiti ligantur, & ſuffocan-
tur in anguſtijs inordinati amoris, & zelo-
tipiæ, & veniunt in tantos labores, ꝙ inui-

dent

A dent mortuis & cognoſcunt pœnas ſuas
accoratas, & cauſam pœnarum & remedia
quæ prodeſſent, & tamen non poſſunt ſe
iuuare, nec ſenſu ſuo, nec poſſe, nec ratio-
ne, ſed immerſi remanent in amaritudine
dolorum ſuorum, donec Deus miſereatur
pœnæ ſuæ. Et ſic in brodio ſuæ luxuriæ ſtāt
ſubmerſi. Contra auaritiam ponit ſitim:
quia quanto plus auarus poſſidet diuitias,
Exemplum. tanto plus poſſidetur ab eis, ſicut ebriusꝗ
quantum plus vini bibit, tanto plus poſſi-
detur à vino: quia ſicut ignis eſt inſatiabi-
lis, ſic & auaritia, quæ ſemper dicit, affer,
affer. Vnde ſi uis ꝙ cupiditas auaritiæ tibi
B extinguatur, fac ſicut ſit quādo extinguitur
ignis, quia ſi ligna appoſita igni ſubtrahun-
tur, deficit ignis. Ita in auaro, ſi diuitiæ eius
ſubtrahantur ſibi & diuidantur inter pau-
peres, extinguitur ſuus inſatiabilis appeti-
tus. Ideo Deus videns cupiditatem auari-
tiæ in toto mundo, in die iudicij deſtruet il
lam cum igne. Pſalmus. Ignis ante ipſum
præcedet & inflammabit in circuitu inimi-
cos eius: ita ꝙ Deus ardebit totum mun-
dum, & poſtquàm erit arſus, volet ſtare ali-
quibus diebus ante quàm veniat, vt purge-
tur malus aer, & tunc terra erit ſterilis &
C draco ſtabit ſuper arenam maris, & erunt
contra nos omnia elementa. Et non ſolum
ignis erit ante aduentum Chriſti, ſed in iu-
dicio totus mūdus erit focatus, & propter
diuinam potentiā congregabuntur ad inui
cem tria genera ignis ad comburendum
mundum. Primus erit ſubterraneus inferna
lis. Secundus erit ignis communis quo uti-
mur. Tertius aereus & elementaris. Primus
ergo ignis erit ad cruciādum eos, qui dam
nabunt in inferno, & ad purgandū & pec-
catores ſaluādos. Secundus ignis erit, quo
conſument omnia iſta, quæ ſunt ſuper ter-
ram. Tertius ignis ſuperaereus erit ſubti-
D lians ad purgandū alia elementa. In tali igi
tur incendio omnes erunt arſi, ita ꝙ boni
erunt purgati, mali autem erunt combuſti
in igne æterno. Et Deus mittet tubicinas
per quatuor partes mundi horribiliter con
cinentes, Surgite mortui, venite ad iudi-
cium. Et in vltima tuba veniet filius homi-
nis, non ut iudicetur ſicut quando venit in
mundum, ſed veniet in triumphali maieſta
te ad iudicandum omnes. Et omnes reſur-
gent vnius ætatis, boni in melius, & mali
in peius. Vnde boni per communionem
animæ quæ habebit gratiam & communi-
cabit gloriam cum corpore, erunt feliciſſi-
mi, & corpora bonorum erunt immorta-
lia, & communicato corpore cum anima E
per gratiam & gloriam omnes erunt ſuo
bono repleti. Et ſic anima dānati, quia erit
iuncta cum damnato corpore morte æter-
nali, plena erit omni ſupplicio & deformi-
tate. Vnde ſecundum Doctores, omnes ſal
uati erunt ætatis Chriſti. ſ. triginta trium
annorum tam paruuli quàm magni, & om
nes defectus corporum erunt remoti, &
erunt pulcherrimi & ſine macula. In dam-
natis autem erit alio modo, quia ſicut ſalua
tiò animæ facit corpus pulchrum, ita dam-
natio animæ cōmunicata corpori facit cor-
pus omnino deforme & terribile. Et qui in
hoc mundo erat claudus, vel mancus, ſi erit F
de damnatis, remanebit in ſuo defectu. Fi-
lius hominis igitur, ſicut prius venit in vili
tate, ſic modo veniet in maieſtate. Sed no-
ta ꝙ occurrit vnus pulcher punctus euan-
gelij, quia veniet filius hominis iudicare
mundum, quando erit plenus auaritia. Aua
ritia enim vocatur idolatria, in cap. Auari-
tiæ, quæ eſt idolorum ſeruitus. Vnde Mat-
th. 24. ait Dominus, cum videritis abomina
tionem deſolationis, in loco ſancto. Idolū
vocatur auaritia, idolum vocatur luxuria,
& demum omne quod amatur plús quàm
Deus. Si enim plus amas filium, vel vxorē,
vel vineam quàm Deum, hoc eſt idolum.
Sed hoc loco intelligimus idolum deſola- G
tionis, quod erit ſolum in fine mundi. Nā
quando Lucifer fuit præcipitatus de cœlo,
illud non fuit idolum deſolationis, quia re
manſerunt multi Angeli in cœlis. Tempo-
re diluuij non fuit idolum deſolationis,
quia remanſerunt octo perſonæ viuæ. Sed
tempore mūdialis deſtructionis vocabitur
idolum deſolationis, quia omnes erunt aua
ri & habes primum, ſcilicet quis veniet.
Nunc ergo ſecundo videamus, quomodo
& qualiter veniet. Et aduerte, quod ſcribit
Ioannes Apoc. 13. in quo ſcribit, quomodo H
veniet filius hominis. Vidi nubem candidā:
& qui ſedebat ſuper eam, ſimilis erat filio
hominis, & habebat coronam auream in ca-
pite ſuo & in manu ſua falcem acutā. Iſtud
ergo miſterium ſignat quatuor cōditiones
in Chriſto, tēpore, quomodo veniet, quia
veniet purus, ſapiens, dominans, & beatus.
Per nubem candidam ſignat puritatē Chri-
ſti, vnde Chriſtus iudicaturus mundum ve-
niet purus, ſicut aſcendit in cœlum. Et tunc
Apoſtoli qui viderunt ipſum de terra ad
cœlum aſcendere, videntes eum ſimiliter
ad iudicandum deſcendere recordati eius
quod dixit illis Angelus in aſcenſione ſci-

licet

A licet hic Ieſus qui aſſumptus eſt à vobis in cœlum, ſic veniet, ſtabunt ſicut ſmemorati. Veniet ergo ſuper nubem, quæ eſt leuis, in qua notatur priuatio peccati, quia peccatum eſt grauius. Secūdo dicit nubem iſtam candidam eſſe, in quo notatur ſapientia Chriſti, de quo Salomon. Candor lucis æternæ & ſpeculum ſine macula. vel poteſt etiam intelligi caro Chriſti candida & pura ab omni macula peccati, quæ caro quaſi nubes diuinitatē Chriſti adumbrabat. Vnde illud Prophetæ. Ecce dominus aſcendet ſuper nubem leuem, & intrabit Ægyptum. Hoc eſt dicere, ꝙ quando dominus primo
B venit in Ægyptum, venit leuiter illuminando, & quando veniet iudicare, veniet in nube lucida. Sed quare lucida? quia & ipſe clare omnibus apparebit & facta omniū conſcientiarum detegētur apparenter & erunt lucida. Quia vt dicit in Apoc. Aperti ſunt libri, & iudicati ſunt mortui ex his, quæ ſcripta erant in libris. Quod autem dicit eum ſedentem, notat dominum, & quietum ac tranquillum eius iudicium, quia tanquàm iudex tranquille iudicaturus ſedebit. Sententia enim iudicis debet pronunciari ſedendo. Veniet rurſus Sapiens, quia iudex
C debet eſſe ſapiens. Et dicit ſimilem filio hominis. Vide intellectū Spiritus ſancti, quia non dicit hominem, nec dicit Deum, ſed ſimilem filio hominis. Ad notādum ꝙ Chriſtus non venit ſicut purus Deus, nec ſicut purus homo, ſed ſimilis filio hominis miſtice. Nam ſi veniret ſicut purus homo, non videret corda.i.peccata hominum, quia ſolus Deus ſcrutator eſt cordium. Et ſi veniret ſicut purus Deus, peccatores poſſent dicere. Deus tu creaſti noſtram naturam humanam fragilem & plenam omni miſeria ſubiectam omni iniquitati, & tu altitonans ſtas in illis cęleſtibus ædibus, & nos in illis
D miſerijs fragilis carnis permittis immergi. Si habuiſſes experientiam carnis, & fragilitatis nr̃æ & ſenſiſſes pericula mūdi, tu haberes miſericordiam de nobis. Ideo dicit ſimilem filio hominis, quia in quantū Deus videt corda hominum. In quantum homo, oſtendit ſe habuiſſe experiētiam carnis noſtræ. Vnde Paulus. Non habemus Pontificem, qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris tentatum per omnia. Veniet etiam dominans in maieſtate triumphali, habens in capite ſuo coronā auream, quod ſignat ſapientiam humanā. Et habebit falcem in manu ſua, quod ſignat ſapientiam diuinā. Falx etenim habet duas partes vnam: quæ tendit ſurſum, & aliam quæ tendit deor- E
ſum, quæ ſignat duo iudicia, ſcilicet bonorum in parte ſuperiori, & malorum in parte inferiori, quæ iudicia cōpetunt ſoli Chriſto. 22. diſt. nemo mittat falcem in meſſem alienam. Item per falcem notatur timor & amor. Timor in inferiori parte per damnatos: Amor in ſuperiori per ſaluos. Tertio nunc videamus cum quibus veniet. Et certe; ecce dominus veniet & omnes Sancti, & Angeli eius cum eo. Venient Angeli mali cum ſuis damnatis. Et damnata corpora erunt ita grauia & infirma, quòd non poterunt per ſe ſtare niſi portentur & ſuſtineantur à diabolo, quia vnde corpus & F
damnatum ponderat plus quàm vnus magnus mons. etiam ſi eſſet plumbeus, ita quòd niſi tenerentur à diabolo, ſubito penetrarent in profundum. Beati autem venient per ſe, quia iam per gratiam beatorum corpora propter communitatem animæ communicata cum corpore veniēt leuiter, quia ſicut gratia animæ communicata cum ipſis beatis corporibus facit ipſa leuia, ita damnatio animæ cōmunicata corporibus damnatis facit ipſa grauia, & quia omnis anima habuit duos Angelos in hoc ſeculo vnum bonum ad exercitium boni, G
& alium malum ad exercitium mali, quilibet diabolus habebit ſuam animam cum corpore & deludens portabit eam dicens, Ecce meum caſtronum. Et ſimiliter boni Angeli aſſociabunt ſuas animas dicentes, Ecce frater meus, & gloriantes gratias agent Deo. Et omnes boni ſaluati, & omnes Angeli cum beata Virgine erunt ad iudicandum mundum & præcipuè Apoſtoli quibus ait dominus. Sedebitis & vos ſuper duodecim ſedes iudicantes, &c. Nota igitur ꝙ ante tribunal Chriſti erunt quatuor genera. Primum genus erunt ſancti & perfecti. Secundum genus erunt aliqui boni. H
Tertium genus erunt aliqui mali. Quartum erunt aliqui extra fidem exiſtentes, & ſic erunt quatuor differentiæ in iudicando, aliqui iudicabunt, & non iudicabuntur. & aliqui iudicabuntur & iudicabunt. & aliqui iudicabuntur & non iudicabunt, aliqui nec iudicabunt, nec iudicabuntur. Primi qui non iudicabuntur, licèt iudicabūt, erunt Apoſtoli, quibus ait Chriſtus. Eritis iudicantes duodecim tribus. Secundi qui iudicabuntur & iudicabūt, erunt boni, qui iudicabuntur in bonis gratiæ permanētes, & iudicabūt iuſtū eſſe Dei iudiciū, de quibus in Apoc. audiuit Ioan. vocē clamantiū.

Iuſta

A Iuſta & vera ſunt iudicia tua, domine. Tertij iudicabuntur, ſed non iudicabunt, ſ. mali, qui iudicabũtur ad gehennã perpetuam in malis culpæ & pœnæ inſeparabiliter. Quarti nec iudicabunt, nec iudicabuntur, ſicut Apoſtatæ, Iudæi, Saraceni & infideles, quia qui ſine fide eſt iam iudicatus eſt. Erit tñ differentia inter beatos, quia vnicuique dabitur præmium gratiæ, & gloriæ condignum ſuo merito, & plus, & minus ſecundum ſuum meritum. Similiter in damnatis dabitur præmium condignum ſuæ damnationi plus & minus prout merebunt. Quarto nunc videamus, quomodo in triũphali
B maieſtate ſtabit ad iudicandum. Sedebit. n. ſuper ſedẽ diuinitatis, iuxta illud, Thronus tuus in ſæculum ſæculi, de quo throno ait Ioan. Apoc. 20. Vidi thronum magnũ candidum. Et ſedentẽ ſuper eum, a cuius conſpectu fugit cœlũ & terrã. Et vidi mortuos puſillos & magnos ſtantes ante thronum. Thronum enĩ magnum dicit, notando magnitudinem æternitatis in Chriſti diuinitate. Cãdidum autẽ in denotationem puritatis intemeratæ carnis Chriſti. Et dicit cœlũ & terrã in iudicio a facie illius fugere. q̃a, vt ait Petrus in epiſtola. elemẽta calore ſol
C uentur, & cœlum ſimiliter, vt purgetur.

Secunda pars principalis.

SEcundum miſterium eſt de iudiciali veritate. In quo nota quatuor veritates. Prima eſt congregatio. Secunda ſeparatio. Tertia nominatio. Quarta præmiatio. Prima ergo veritas eſt, quia cõgregabuntur coram eo omnes gentes, & nullus habebit ibi aduocatum. Ceſſabunt ibi lucra procuratorum, quia quilibet habebit ſatis pro ſe procurare, & erit coram eo omnis vtriuſq; ſexus. Secunda veritas eſt, q̃a ſeperabit eos ab inuicem non ſolum loco, ſed & merito,
D ſecundum bonum & malum, quod quiſq; fecerit. ſ. bonos ad gloriã, & malos ad ſupplicium æternum. Tertia veritas eſt nominabit eos ſicut paſtor pecudes ſuas. ſ. bonos, ſimplices, fideles & virtuoſos. Omnia enim quæ ex pecude exeunt ſunt bona. ſ. lana, & carnes, lac, pellis & vox, quia etiam balando annunciat bene & bonum. Diligẽtibus enim Deum omnia cooperãtur in bonum. Malos autem nominabit hircos, quia ſimiles ſunt mali hircis, qui ſemper delectãtur in libidine, & ſunt fœtidi, & bene vidẽt de nocte: q̃m qui male agit, odit lucem, & ambulat per tenebras, & eſt ſterilis, quia omnis operatio ſine charitate, eſt ſterilis.

Quarta veritas eſt præmiatio, quia ſtabunt E
iuſti à dextris ſicut pecorellæ, & recipient præmium gloriæ, quia in dextera eius diuitiæ & gloria; Et mali ſtabunt a ſiniſtris iudicati in profundum malorum, quia cadent a latere tuo mille & decem milia, ad te autẽ non appropinquabunt. Sed nota ꝙ pauci ſunt de ſaluati, quia plures ſunt damnati, licet impropriè dicatur de damnatis ꝙ ſint, quia in veritate damnati nihil ſunt.

Tertia principalis pars.

HAbitis igitur duabus primis partib⁹, ſequitur tertia de iudiciali æquitate. F
Vnde nota hic quattuor præmia bonorum, & quattuor malorum. Bonorũ igitur præmia ſunt iſta quattuor. Prima glorificationis. Secunda commendationis. Tertia humiliationis. Quarta acceptationis. Prima igitur glorificationis erit, quia ille vultus glorificatus erit ita in aſpectu bonorum miræ iucunditatis, pulchritudinis, ſplẽdoris, ſuauitatis, & manſuetudinis, ꝙ mens humana deficiet ad tantum bonum capiendum, quia finitũ infinitum capere nequit. Et ſua benigna voce dicet. venite benedicti patris mei, poſſidete regnum præparatũ vobis ab origine mundi, venite humiliter. G
& tũc animæ illæ erunt in gloria intelligẽtiæ radicatæ, & irradiatæ, effundentur ad ſecretum ſuæ gloriæ, quia intellectus erit illuminatus omni ſcientia claritatis diuinæ, in qua ſpeculabitur anima, & de hoc participabit cum corpore, ita, ꝙ corpus fiet lucidum & clarum, & Voluntas ſua erit cõformis cum mẽte diuina, & participabit de voluntate Dei, ita ꝙ erit quaſi vnum cum diuina voluntate. Memoria reminiſcetur, quia ſemper poſſidebit gaudia paradiſi, & quod anima erit immortalis, & perpetua fruetur lætitia, & guſtabit corpus pariter cum anima iſta gaudia contemplando patrem, H
filium, & ſpiritum ſanctum. Vnde illud, Satiabor cum apparuerit gloria tua. In dulcore ſapientiæ, quia fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei, cum oculis ad vidẽdum ineffabilia paradiſi, cum auribus ad audiendum angelicos choros cãtantes dulcia cantica dragmatis. Cum naribus ad odorãdum odores ſuauitatis. Cum guſtu ad guſtandũ ſpirituales cibos in menſa oipotentis Dei. Ecce igitur quàm bonum, & quam iocundum habitare fratres in vnũ. Hoc enim eſt verbum valde attractiuum, & ideo omnes deberent bene operari, vt tam perennem gloriam conſequerentur. Et cum omnes

erunt

A erunt ibi, dabit omnibus benedictionẽ ap-
plicabilem paternitati patris; quia illi fient
filij Dei, iuxta illud, Ego dixi, Dij eſtis & fi-
lij excelſi omnes, & non ſolum erũt beati,
quia filij ſint Dei, ſed quia fratres & cohæ-
redes Chriſti. Intrate ergo in vitam æter-
nam, & non poteritis expelli. vos deſpexi-
ſtis vana & caduca, & modo reperiſtis ęter
na. Nunc ergo eritis in Paradiſo reges coro
nati diademate glorioſo. Vnde dr̃ de Chri-
ſto, ꝙ eſt primogenitus mortuorũ & prin-
ceps regum terræ. Ideo Apoc. 5. audiuit mi
lia milium dicentium, Redemiſti nos domi
ne Deꝰ in ſanguine tuo, & feciſti nos Deo
B noſtro regnum, & regnabimus, &c. O q̃
grandia parauit dominus diligentibus eũ,
quia vt ait Apoſtolus, nec oculus vidit, nec
auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit,
quanta parauit dominus diligentibus ſe.
Secundum præmium eſt condemnationis,
aſſignando cauſas: Eſuriui, & dediſtis mihi
manducare, & hoc procedit a pietate, quia
beati miſericordes, quia miſericordiam cõ
ſequentur. Si vis intrare vitam, da panem.
Iſaias. 48. cap. ait, Frange exurienti panem
tuum. Sitiui, & dediſtis mihi potum, quia
dans amore Dei aquam ſitienti, poſſidebit
C vitam. Sed non faciat ſicut ille, cui petijt
quidam ſeruus Dei potum, qui reſpondit;
Non vendo vinum. & dum ſciuiſſet ꝙ erat
famoſus homo, dolens miſit ſe excuſatum.
Et vide ꝙ ille non faciebat propter Deum,
ſed propter fumum eius famæ. Ideo qui fu
mum ſequitur, fumũ habebit. Fac ergo elee
moſinam indifferenter vnicuique, ſecun-
dũ Deum, nec preſumas malum de aliquo,
niſi ſua vita eſſet tibi notoria, quia vitioſe
viueret: quia melius eſt prouidere bonis
operibus. vnde Auguſt. venale habes. Et
quid? vitam æternã. Et quilibet poteſt eme
re vitam æternam, quia tantum valet, quã-
D tum poteſt quiſq; expendere in amore Dei
ieiunãdo, peregrinãdo, elemoſinãdo, &c.
Erã pauper & nudus, & me recipiẽs veſtiſti
hoſpitale tuũ ſine murmuratione. Eram in
firmus, & viſitaſti me. Et nota ꝙ non facit
mentionem de ſeptimo, quod eſt mortuos
ſepelire, quia illa eſt miſericordia ſpiritua-
lis, & hoc loco non facit mentionem niſi
de miſericordia corporali, vt oſtendat ꝙ ſi
vitam ęternam datur pro miſericordia cor-
porali, multo magis dabit̃ pro miſericor-
dia ſpirituali, q̃ eſt maioris meriti. Et ideo
debet homo ẽt. miſericordiæ ſpirituali in-
niti. vnde ſi quis dubitat in facto ſuo, con-
ſule ſibi recte, & eſt maius bonũ quã bonũ
corporale. Si eſt tribulatus, conforta eum. E
Si es offenſus ab alio, parce illi, quia hæc
eſt elemoſina ſpiritualis quæ plus omnibus
valet. Si vides aliquem malum, ora pro eo,
& ſic mereberis vitam. Tertium præmium
eſt humiliationis. Credo enim ꝙ ſpiritus
beatorum genuflectant ſe, amplectentes ſe
inuicem, & glorificantes Deum in ſæcula
ſæculorum de tot gratijs & præmijs ſibi da
tis dicentes, quando vidimus te eſurien-
tem, & fregimus tibi panem? Sitientem, &
dedimus potum? Peregrinantem, & ſuſce-
pimus te? quaſi dicant: Si fuiſſemus tunc tẽ-
poris bene feciſſemus quod inquis. Quar-
ta veritas ſeu præmium eſt Acceptationis. F
Ideo dicet Chriſtus: Quod vni ex mini-
mis meis feciſtis, mihi feciſtis. ideo da eſu-
rienti panem, quia das Deo, ſicut S. Marti-
nus, qui dans partem mantelli vni pauperi,
reperit ſe dediſſe Deo. Et ſubiungit me iuũ
dicens: Id mihi feciſtis, ideſt pro me, ideo
pro tali merito dedi vobis vitam ſempiter-
nã. Habitis igitur modo quattuor meritis
bonorum videamus quattuor iudicia dam-
natorum. Nota igitur modo quattuor veri-
tates. Prima eſt condemnationis. Secunda
reprobationis. Tertia querelationis. Quar-
ta eſt indignationis. Prima veritas condẽ- G
nationis eſt, quia voluet ſe contra malos, &
licet de ſui natura habeat vultũ gratioſum,
tamen propter abominationem peccati, &
ꝓpter vlcus quod ſentiet de amiſſione tot
animarum, pro quibus proprium ſanguĩ-
nem effudit, cõturbatus, videbit̃ terribilis
ac tremebundus malis, & hoc propter pœ-
nam, quam de ſuis facinoribus expectant.
Proferet igitur ipſe iudex terribilem ſen-
tentiam dicẽs: Diſcedite à me maledicti in
ignem æternum. Et aſſignabit quattuor cau-
ſas iſtius tremendæ ſententiæ. Prima eſt ſe-
paratiua, eam ait: Diſcedite, quia ammodo
eritis ſeparati à luce & ibitis in tenebras H
exteriores, & non poteritis videre aliquam
veritatem, & non videndo, non cognoſce-
tis, & non cognoſcendo eritis ſemper in
ſumma ignorantia, & eritis remoti ab om-
ni contemplatione dulcedinis, & corpora-
lis, & ſpiritualis, & ſemper ſentietis pęnas
infernales. vnde illecebra voluntas ęterna-
liter maledicta, quia nunquã voles nec ap-
petes, niſi malum, & omnia ſint tibi in de-
ſiderio cõtraria tuo bono, & mens tua ſem-
per guſtet amara, & diſce pati omnem gra-
uitatem & pœnam, & ſicut elegiſti mala il-
la perpetrãdo, ita mala habeas in æternum.
vade & tu memoria, & ſis ſemper ſmemo-

A rata, & memento ꝙ anima tua ſemper erit inſeparabilis à corpore, & participabit ſecũ æternalibus pœnis in ſempiterno igne, & appetet ſeparari à corpore, & nõ poterit. volet mori, & nõ eſſe, & neqbit, & erit ſemper in continuo bello: & reminiſcere, quia dolori tuo nõ erit finis, & aĩa tua ſemper habebit ſocietatẽ dęmonũ ipsã torquẽtium, & ꝙ participabit dẽ ſuis, & ſociorũ pœnis, & nõ poteris reminiſci, niſi malorũ, & tibi dietim noua præparabunt̃ ſupplicia. Ite corpora maledicta, & inter uos & aĩas veſtras ſit cõtinua guerra, & vnum veſtrum ſemper affligat alterum, & ſicut om

B nia elementa in mũdo erãt pro vobis concordantia, nunc ſint ſemper ad inuicẽ contra vos diſcordantia. Itẽ ſicut forma in mũdo agebat, & materia patiebatur, inter vos deinceps ſeruabitis contrariũ ordinẽ, quia materia agere quæret, & forma pati, vt pœnæ veſtræ magis creſcant. Et ignis in corporibus veſtris exiſtens cum alijs elementis, vniatur cum igne infernali, & fortificet vires ſuas, & ſemper quęrat cõſumere partes alias corporum veſtrorum, & nõ poſſit partem aquaticam, nec alias partes conſumere, ſed ſint ſemper in bello, in qualibet ſui parte cum doloribus, ſine fine. Item in

C corporibus veſtris ſit ſemper omnis appetitus accenſus, & famelicus fame, & ſiti, & omni deſiderio, & appetat iuuamẽtum ita ꝙ pars calida corporis appetat frigus, & pars frigida appetat calorem, & ſit ordo peruerſus naturæ in vobis, & ſẽper ſitis in omni neceſſitate ſine aliquo iuuamento, & omnia iſta contraria ſint ſimul & ſemel in qualibet parte corporis. Ite igitur maledicti in tenebras exteriores, vbi eſt umbra mortis, & omnis cõfuſio & ſtridor dẽtiũ, & omnis generatio pœnarum, & cõtinuus vlulatus. Et ignis erit vndique præparatus ad vindictam, & erit in corde damnatorũ

D iam infocatus, & in conſcientia tribulando eos. A ſiniſtra erunt diaboli ad miſeras animas & corpora inglutiendum, ſicut lupi rapaces, cum grãfionibus aperientes ora præparantes omnia genera tormentorũ. A dextera erunt Angeli ipſas animas malorum inculpantes, & ęquus iudex ſemper ipſis damnatis videbitur iratus & rectè. Secunda veritas reprobationis eſt, quia opera miſericordiæ abhorruerunt. Vnde ait; Eſuriui, & nõ fregiſtis mihi panem. Sed non ne ſunt maiora peccata? Certè ſic. In omittendo facienda, & in faciendo non facienda, & multipliciter committendo. Sed ſi

Deus punit iſtos malos, quia omiſerunt facere opera miſericordiæ, quam punitionẽ habebunt illi, qui peccãt in committendo, id eſt auferendo panem pauperibus debitum, ſicut in tenendo elemoſynas in teſtamentis relictas & legata. O vſurarij, O robatores hoſpitalium, O Prælati habentes pinguia beneficia, quorum introitus non diſpenſatis ſecundum Deum, à quorũ menſis priuati ſunt pauperes Chriſti. O occupatores bonorum pauperũ, & iurium pupillorum & viduas opprimentes, venite, venite ad iudicium, quia caſa calda vos expectat. Nudus eram & non me operuiſtis. E *Diſcurſus.*

O vos, qui habetis ſtangas veſtibus oneratas, quas ſinitis potius à tineis cõſumi, quã veſtire pauperes. O vos fœminæ caudatæ cum vſuris veſtrorum maritorum, vt uobis faciant caudas longas, & bene apertas manicas ſuffultas gibellinis, quo ibitis? Putatis ne iudicium Dei fabulam fore. Attende & deſine vſuras & robarias, & noli ſugere ſanguinem pauperum, & filiorũ ſuorum, ſame degentium domi, vt tuam vxorem facias apparere caudatam. Non viſitaſti infirmos. Heus, quid dicam de his qui tempore peſtis fugiunt parentes, fratres, filios atque proximum, & dimittunt ipſos mori deſperatos, ſicut canes ſine aliqua F

prouiſione & animæ & corporis. Sed de his qui tenẽt carceratos pro debitis nõ habentes, vnde ſoluant, & dimittunt eos ibi perire. Vel qui tenent captiuos, quos ceperint, & ibi eos trucidant, & occidunt, quid erit de iſtis? Aperite oculos, & ſpeculemini in hoc futuro iudicio. Tu vides quòd in beſtijs eſt inſitum à natura, quòd una alteri compatiatur: Quare ergo nos, qui expectamus futurum iudicium, non exercemus opera miſericordiæ? Tertia veritas eſt querelationis. Sicut enim boni humiliter dicent verſus Deum, Quando eſuriſti, & dedimus tibi panem? quia nunquàm vidimus te, & referent ſibi gratias: G

Ita per contrarium iſti damnati querelantes dicent? Quando vidimus te exurientem, & nõ fregimus tibi panem? Quando fuiſti nudus, & non operuimus te? quaſi dicant: Semper nos fecimus debitum opus miſericordiæ, & facis nobis iniuſtitiam. Hoc ergo facient propter duas cauſas. Primo ad denotandum eorum ingratitudinẽ: quia ſicut animæ in gratia propter abundantẽ humilitatẽ oẽm minimã gratiã ſibi reputãt immẽsã, & nõ pp ſua merita habere, q̃a cognoſcit ſe nihil eſſe niſi à Deo: Sic H

A à contrario anima dãnata ita eſt ingrata, ꝙ
propter eius ſuperbiam conſormẽ ſuo Lu-
cifero, cum quo participat, credit ſe prome
reri ſuis meritis paradiſum, ſicut dęmô cre
didit ſe promereri eſſe ſimilẽ Deo propter
ignorantiam luminis veritatis. Secunda ra
tio eſt, quia rabies pœnæ, quam habebunt,
intricabit ita eos, ꝙ erunt ita oib. anxietati
bus circundati, ꝙ effecti ſmemorati, volẽt
loqui, & nõ poterunt explere verba, & ne
ſcient quid dicant, aut faciant, &c. Quarta
veritas eſt indignationis: Amẽ dico vobis,
Quod uni ex minimis meis nõ feciſtis, mi-
hi non feciſtis. Et ſic ibũt maledicti in ignẽ
B ęternũ, iuſti aũt in vitã æternã, ad quã, &c.

F E R I A   T E R T I A
poſt j. Dominicam Quadrag.

De Amore non dubioſo.

Sermo VII.

INtrauit Ieſus in templum & eiecit omnes ementes, & vendentes. In
quo ſacro eloquio tractaturi
de amore, qui dr̄ amor nõ du
bius, conſiderare poſſumus
tres gradus, ſecũdum tria genera Chriſtia-
C norũ, in quibus gradibus vita omniũ Chri-
ſtianorũ cõprehenditur, & ſunt hi gradus.
Primus eſt timentis humilitatis. Secundus
eſt feruentis charitatis. Tertius eſt negligẽ
tis tepiditatis. Primus ſtatus ſumĩt ibi, In-
trauit Ieſus. Secundus ibi, In templum. Ter
tius ibi, Et eiecit emẽtes, & vendẽtes. De
primo & ſecundo modicum tãgemus, ſed
de tertio plura dicenda ſuperſunt.

Prima pars principalis.

DIco ꝙ primus ſtatus eſt timentis hu
D militatis, in quo ſtatu tria genera
ſęcularium cõtinentur. ſ. Virginũ,
Viduorum, & Maritatorum. Vnde quicun-
que eſt in iſtis ſtatibus, niſi ſit in eo timoro
ſa humilitas, à caſa calda andarà. Et nota
ꝙ in ſtatu virginali qñque virgo peccat ex
mala cuſtodia matris, quandoque per tenta
tiones diaboli, quandoque per tentationes
carnis. Quia qualitercũque peccet, ſi timet
Nota. & horret, quãdo peccat, eſt bonum ſignũ,
quia eſt ſignum timẽtis humilitatis. Et no-
Exẽplũ. ta, quia videbis pulchra, quòd illa, cui vr̄
non deturpare ſibi conſcientiam, eſt ſicut
mala maſſaria, quę ſcopãdo dimittit ſcopa-
turas in angulis, & ſub bancis domus, ſed
ſolicita & bona maſſaria ſcopat per omnes E
angulos totam domum. Ita addiſce tu fa-
cere. ſ. ſcopare conſcientiam in omnib. an-
gulis ipſius, vt nulla intus lateat turpitudo.
Vnde in ſtatu iſto virginitatis, ſiue maſcu-
lus, ſiue fœmina peccet, & poſt peccatum
remaneat ſibi timor, verecundia, & humili
tas, non deſpero, ſed ſi non confiteatur, eſt
malum ſignum. Et nota ꝙ volo ꝙ iſto ma-
ne conducamus diabolum in vno angulo
& ipsũ capiamus ſicut piſcem in ſtricto ori
ficio. Similiter in ſtatu viduali, ſi vidua ca-
dit & abhorrens illud peccatum tremit, eſt
bonum ſignum, & quanto plus dolet, tan-
to melius ſignum eſt. Ita & in ſtatu matri- F
moniali, ſi maritus, vel vxor cadẽs tremit,
& cõfitendo lachrymatur, eſt bonũ ſignũ.
Et iſte eſt ſtatus timentis humilitatis.

Secunda pars principalis.

TOlle ſecundum ſtatũ feruentis cha-
ritatis. Quia Chriſtus fuit magiſter
charitatis, & ſciebat quid eſt chari-
tas, & pericula charitatis perdẽdæ, inuenit
tres modos per quos charitas ædificatur in
ſęculo. Primus eſt anima. Secundus eſt cor
pus prope animã. Tertius ſunt diuitiæ ex- G
tra corpus & animam. Primum fundamen
tum Chriſtus fundauit in anima per ſubie-
ctionẽ propriæ voluntatis per obedientiã.
Secundum ſundamentum Chriſtus funda
uit in corpore per caſtitatẽ & cõtinentiã.
Tertium fundamentũ fundauit in diuitijs,
ſpernendo illas voluntariè, & læto animo.
Primum ergo fundamentum eſt in animo:
quia ſicut libera voluntas attẽdens ad pec-
cata, ſeparatur à Deo: ita ſubijciens ſe cum
propoſito & uoto obediendi, in ſtatu obe-
dientiæ alligatur Deo. Vnde Chriſtus di-
cit, Qui vult venire poſt me. i. ſequi amorẽ
meum & vià charitatis, abneget ſeipſum. i. H
propriam volũtatem, & me ſequatur, cum
obedientia corporali. Vnde quãdo iſti duo
ſtatus ſeruantur, & quando in illis peccat
anima & tremit, & confidendo erubeſcit,
eſt bonum ſignum, ſed melius ſignum eſt
ſequi amorem Chriſti cum obedientia. Ca
ſtitas obediens facit animam feruentẽ in
amore Dei: Et obediens Deo videtur ita
accenſus amore Dei, quòd de facili caput
ſuum in ignẽ apponeret. Vnde ſemel fuit
quidam, qui propter obedientiam ſaltauit
in ignem & illæſus exiuit. Et nota mirabi-
lem regulam in cognoſcendo luxurioſum
à caſto, quia luxurioſus credit quòd nullus
ſit caſtus,

A ſit caſtus, & quòd nullus poſſit viuere in
caſtitate. Caſtus autem, qui longo tempo-
re ſtetit in caſtitate, credit quòd omnes de
facili ſtent caſti. Et ſi luxurioſus videt ali-
quam mulierem loquētem cum fratre, vel
tangentem ſibi manum ex charitate, ſubi-
to malum cogitat, & caſtus nunquàm cre-
deret, niſi bonum. Ratio eſt, quia omnes vi-
dent cum ſuis oculis. & potes capere exem
plum in radijs Solis percutientibus in fe-
Exēplū. neſtra vitrea diuerſorum colorũ, quia ſphę
ra Solis percutiens in vitro talem colorem
demōſtrat in terra, qualis eſt color obiecti
vitri, ita quòd ſecundum diuerſitatem vitri
B diuerſificatur color ſolis, vt notet ꝙ ſecun
dum colorem cogitationum hominum in
corde exiſtentium & operum cōformium
voluntati, faciunt in alijs talia iudicia qua-
les ipſi ſunt. & poſſum dicere cũ bona cō-
ſcientia, quòd toto tempore quo fui frater
& audiui confeſſiones, nunquàm habui fra
trem, qui quærendo elemoſynam fuerit vn
quàm carnaliter tentatus, licèt aliqui dicāt
illum ſtatum elemoſynandi eſſe valde peri
Nota. culoſum in mendicantibus. Et nota, in ve-
ritate, ꝙ Deus dat gratiā creaturis ſuis ad
conſeruandum eas in ſtatu, in quo vocauit
C eas, vnde Dominus impoſuit paupertatem
fratribus Minoribus, vt conſeruent caſtita-
tem. & ideo concludendo dico ꝙ omnis
anima poteſt in mũdo benefacere, ſi vult,
adiuta Dei auxilio. Similiter tales imbroda
ti videntes paupertatē, non credunt illam
poſſe ſufferri. Sed ſtatus obedientiæ & ſer
uiendi Deo eſt præſtantior alijs. Vnde Mar
cus: Qui reliquerit patrem & matrem, &c.
in hoc mundo centuplũ accipiet, & in alio
ſęculo vitam æternā poſſidebit. Et certe bo
nus religioſus ſi bene àduertit, videt clare
quia ſic eſt: quia ſi relinquit vnum patrem
carnalem, acquirit mille patres ſpirituales
D in ordine: ſi duos fratres, acquirit quatuor
millia ſi vnā domũ, acquirit mille domos
in omnibus conuentibus, & vbique habet
expenſas. Vnde Pſal. Iacta cogitatum tuum
in domino & ipſe te nutriet. & ex his ha-
bes duos ſtatus, ſcilicet Timentis humilita
tis, & feruentis charitatis.

Tertia pars principalis.

SEquitur tertius ſtatus, qui dicitur ne-
gligentis tepiditatis. Vnde dr̄ de his
qui sũt in iſto ſtatu, ꝙ Chriſtus eiecit
eos de tēplo. i. tepidos. Ideo Apoc. 3. Scio
ò tepide, quia nec calidus, nec frigidus es,
ſed quia tepidus es, incipiā te euomere ex E
ore meo. Et dicis quia diues ſum & nullius
egeo. Et non vides, quia nudus es, pauper,
& miſer, & miſerabilis, &c. Vnde circa iſta
omnia facias tres conſiderationes, quæ ad
tepidum pertinent. Primo qualiter eſt con-
ditionatus. Secundo qualiter à ſeipſo ſit re
putatus. Tertio qualiter dignè ſit repre-
henſionatus. Tolle primā. ſ. qualiter eſt cō
ditionatus, & hoc habet tres veritates, qa
Chriſtus loquēdo de tepido, tibi memorat
repetendo calidus, & frigidus, & non ſine
myſterio: Nā inter calidum & frigidum eſt
vnũ mediũ vitioſum, quod habet multos F
defectus, quod dr̄ tepidus. Hoc autē proce
dit, quia nec calidus. Natura. n. caloris eſt
aſcēdere ſurſum de terra, ſicut vides vapo-
res de terra aſcendētes propter reuerbera
tionem ſolis, quia ſol ſurſum trahit, & ſimi
liter aer ignitus ſeu ignis, & in hoc ſignat̄
ſtatus illorum, qui ſunt in amore amoroſo,
qui cognoſcunt gr̄as à Deo habitas, & ex
hac cognitione etiam perditas gr̄as cogno
ſcunt in alijs. & per hoc videntes ſe poſſi-
dere qđ alij perdiderunt, incitātur in amo-
rem diuinum. Et iſti, vel iſte, habēs talē co
gnitionē vocatur calidus. Vnde Dauid co-
gnoſcens gr̄am ſibi à Deo datā ait, gr̄as ſo G
li Deo referens, & non ſibi. Non nobis do-
mine, nō nobis, ſed nomini tuo da gloriā.
Frigidus autē facit contrariũ, quia ſtringit
& vadit deorſum: Nā aqua & oleum cōge-
latũ ſtringit̄ deorſum, & hoc eſt ꝙ qui ſine
calore charitatis eſt, frigidus ſtringit in cō-
ſcientia, ita ꝙ nō poſſit ſurſum ſtare ad co-
gnitionē veritatis, ſed cōdenſatus in vitijs
grauat & deorsũ tendit. Attñ hoc optimũ
habet in ſe, ꝙ culpas ſuas ſibi ſoli imputat,
nō Deo aut diabolo, nec dicit, talis fuit cā *Exemplū*
huius peccati, ſe excuſando: ſic bona fœmi *pro cōfeſ-*
na, quæ confitendo dabat culpā ſui ſcādali *ſione.*
marito. Vnde bonus ſacerdos abſoluit ma- H
ritũ abſentem inculpatũ ab vxore, & dedit
vxori pęnitentiā ieiunādi. Cape modo me
dium inter calidũ & frigidum, quod eſt te-
piditas, & conſidera duas tepiditates. Vna
tēdit de frigido in calidum, & iſta eſt bona.
Alia, quæ tendit de calido in frigidũ, & iſta
eſt mala tepiditas. Nunc ergo videamus,
qualiter tepidus eſt conditionatus, & cape
tepiditatē, quæ nec ſurſum tēdit, nec deor-
ſum. Pone ꝙ vna anima nō cognoſcit, nec
videt peccata, nec dolet de illis, nec conſi-
derat. Iſta non habet amorē ad bene uiue-
re, quia nō cognoſcit Deum, nec vadit ſur-
ſum, aut deorſum. Sed pone. Aliqua anima

A non timet malum,tunc faciet omne malũ: quia ſicut timor inducit ad bonum, ſic qui caret timore indncitur ad omne malũ. Ratio,quia timor offenſæ ab amore procedit, & vbi non eſt amor, non eſt timor, & vbi non eſt timor non eſt occaſio bonũ faciendi.Vnde talis tepidus eſt peſſima beſtia. Vnde Gregorius concludit ꝙ tepidus eſt pronus ad faciendum omnia mala. Ratio,quia in bono opere ſe maxime iuſtificat & in peccato ſe alleuiat & excuſat: Puta quia ſi faciunt aliquid boni reputant ſe ſanctos & in peccatis nõ aduertunt dicentes. Quæ aut qualia peccata commiſi ego?Nunquàm vio
B laui virgines,non ſtrupatus fui,non adulteraui,non ſuccendi ſacras ædes.Non derobaui, non fui proditor,qnid mali feci? & ſic iſto modo ſe excuſat tepidus non videns, quòd tunc intricatus eſt. Nihil ergo iſti ſupereſt, niſi ut in eburnea capſa imponatur & ibi mortuus adoretur pro ſancto: Sicut illa peſſima mulier, quæ confitens parochiali ſacerdoti, qui ipſam per omnia optime cognoſcebat,volebat ſe ſanctam oſtẽdere.Vnde ſacerdos dimiſit eam clauſã in ſacriſtia,& cœpit campanizare,& feſtizare, ita quòd omnes & maſculi, & fœminæ cu
C currerunt ad eccleſiam petentes quid ſibi vellent iſte campanæ,& ſacerdos omnibus congregatis ait:Ago diem feſtum,quia inueni vnam ſanctam et ſine peccato,et dum quærerent ubi eſſet ſacerdos accenſis luminibus aperuit ſacriſtiam et oſtendit iſtã mulierem omnibus quæ confuſa diſceſſit cum deriſione omnis populi.Ita debet fieri iſtis tepidis, quorum ſtatus eſt periculoſior omnibus alijs,quia melius eſt eſſe facinoroſũ, quia ſceleratus cognoſcens ſe peſſimum, tremit dicendo,heu miſer, quot mala feci. Eſſem mille mortibus dignus, et ſic ſæpe ſe humiliant Deo, flendo de peccatis ſuis.
D Vnde Eccleſiaſt. Sunt peccatores et ſcelerati,qui tremunt conuerſi,etc.Sed tepidi sũt ad inſtar panni nigri, in quo non bene videntur maculæ, ſed in albo panno omnis macula quantumcũque parua diſcernitur: et ideo de iſtis tepidis ait Pſalm.Poſuiſti firmamentum eius formidinem.Ego enim vidi multos vſurarios, armigeros crudeliſſimos,meretrices, et aliquando paganos cõuerti ad dominũ et fieri bonos ſeruos Dei, ſed tremo cum nunquàm viderim tepidatum ad Deum conuerti,quia quando peccata offuſcant homines in tepiditate, credentes ſe non habere magna peccata,valde dubius eſt illorum ſtatus, et ſunt ad inſtar la-

Exemplum.

pidis fracti, qui conſolidari non poteſt, ita E tepidi,qui in tepiditate ſua frãguntur,nunquàm ſolidantur. Melius eſt ergo eſſe aut bonum,aut malum,quàm tepidum,et ideo dicit,Vtinam eſſes calidus,aut frigidus.Calidus, quia natura calidi eſt mittere foras virtutes intrinſecas,ſicut in herbis,quæ tẽpore calido foras emittunt flores,ita calor in anima bene operando mittit foras bona opera.Frigidus autem,quia licèt tempore frigoris non appareãt flores,quia frigus ſtringit: tamen in illis plantis eſt ſubſtantia humidi, in quo eſt poſſibile et veriſimile tẽpore calido pulcherrimos flores pullulare: quia licèt malus homo ſit frigidus, et pro F tempore peccati ſit ſtrictus ita vt non appareat in eo flos boni operis,tamen qnia cognoſcit ſe malum, eſt in eo fomes humidi, ex quo veriſimile eſt eum cõuerti, & pullulare bona opera,quia timet. Vñ de talibus ait Dauid:Cogitaui vias meas malas,et cõuerti pedes meos in teſtimonia tua.Secũda veritas eſt, qualiter tepidus eſt à ſe ipſo reputatus.Vnde nota tres fore reputationes tepidi. Prima eſt, quia credit habere diuitias naturales,vel corporales.Secundo credit habere diuitias morales. Tertio credit habere diuitias ſpirituales.Diuitias corpo- G rales putat habere, cum ſe in hypocriſi ſua putat pulchrum et gracilem et recti corporis,et uagi aſpectus, et ſani coloris reputat et fortis corporis, et ob hæc omnia credit ſe amari carnaliter ſub habitu et colore ſanctitatis. Diuitias morales putat habere, cum extimat ſe habere cardinales virtutes ſic ut ſit prudens, inſtus, fortis, et temperatus, in his omnibus uerſatur plenus vento pro fama et laude mundi. Diuitias ſpirituales ſe putat pôſſidere,cum virtutes Theologicas ſibi vendicat,quia putat ſe fidelem,et ſperantem in Deum et charitatiuum, cum tamẽ hæc omnia tepidus credat H habere à ſe,et non à Deo.Cuius figurã habes in euãgelio de Phariſęo,qui mouendo caput dicebat,Non ſum ſicut ceteri ribaldi, et publicani. Ieiuno bis in Sabbato, decimas do omnium quæ poſſideo. Sed vę aiæ illi,quæ in tepiditate ſua ſecura conſiſtit ſe iuſtificãdo, de qua Do. Apoc. ait in pſona talis animę:Sedeo vt regina,vidua non sũ, luctum non video. Subdit, propterea vna die venient plagæ eius. Qui enim tepidus eſt,ſedet in peccato,nõ aduertens ꝙ ſit inuolutus in ſcelere, et putat ſe ſupra peccata, quaſi ſe iuſtũ et ſine pcõ reputãs, cum ſit ſubgraui peccatorũ iugo ligatus.

Non

A Non videt luctum, quia de futuro luctu in
iudicio peccatorũ non cogitat, ſperàs vitã
æternã, cum iam dãnationis arã poſſideat.
Et ideo ait dñs in Apocal. tali tepido: Pau-
per es, cęcus & nudus, & miſer & miſera-
bilis, &c. Nõ ergo ſequamur tepidũ Phari-
ſęum, ſed Publicanũ, qui ſtans ad fores tẽ-
pli tremẽs pro peccato ſuo dicebat, pectus
ſuum percutiens, Deus propitius eſto mihi
peccatori, nec audebat intrare tẽplũ, quia
nihil virtutis ſe habere iudicabat, & nihil
cognoſcebat in ſe, niſi peccata, ſaluo ꝙ ſpe-
rabat in Deo, & ſe humiliabat ſub potẽti
manu Dei ſui. Tertia veritas eſt, qualiter te
B pidus dignè ſit reprehẽſionatus. ſ. quia ne-
que calidus, neq; frigidus. Nota igiť hic ſpi
ritualiter tres cibos. Primus cibus dr̃, qui
extra corpus eſt. Secundus cibus dr̃, qui in
corpus miſſus euomitur. Tertius cibus, qui
in corpus digeſtus cõuertitur in nutrimen
tum. Per cibum extra corpus exiſtentẽ in-
tellige animas peccatrices, & timentes tñ
pro peccato, quę exiſtentes extra gratiã, tñ
propter timorẽ ad intra ſui ſæpiſſime reuer
tuntur, ſicut habet dictũ de Publicano pe-
ctus ſuum percutiẽte, & hinc ordinatũ eſt,
vt orantes pectus percutiamus, quia tremit
anima, & ſignat ꝙ in ſe reuerſa eſt. Alius ci
bus eſt cibus digeſtus, qui cõuertitur in nu
C trimẽtum, & hoc eſt qñ aĩa quæ depaſta eſt
pabulum verbi Dei, iã ipſi Chriſto conſor-
mata in ipſum cõuerſa, & comedens talem
cibũ habet dẽtes ſuperiores, & inferiores:
Per ſuperiores intellige iuſtitiã, p inferio-
res intellige miſericordiam. Tertius cibus
eſt, q in corpus miſſus euomitur, & hic eſt
cibus tepidi reprehenſibilis. Ideo reprehẽ
dit eũ dñs dicens: O tepide, tu qui reputas
te ditiorẽ hoĩem mũdi, nonne vides te in-
firmũ peiori infirmitate, quæ ſit in mũdo.
Peior. n. infirmitas mundi eſt perdere me-
moriã, & fieri ſtultũ, quia homo ſimul per
D dit ſanitatẽ aĩæ, & corporis. Si. n. quis infa-
tuatur in peccato mortali, non põt ſaluari,
quia nõ põt pęnitere, niſi forte habeat dilu
cida interualla, in quibus poſſet tũc pęnite
re, et ſaluari. Magna ergo et reprehẽſibilis
eſt ægritudo tepidorũ, q ſe iuſtos putãt, cũ
ſint peccatores, et ſiquid boni habẽt in ſe,
nõ Deo, ſed ſibi attribuunt, et arbitrãtes ſe
ſignare percutiũt ſe digito in oculo, iuxta
illud Matth. 6. Si lumẽ qď in vobis eſt, tene
bræ ſũt, quia qñ appropriamus nobis virtu
tes, illæ efficiunt tenebræ et peccatũ. O mi-
ſerabilis aĩa cęcata, et priuata lumine verita
tis, quæ magis incãtationibus credis q̃ prę-
dicatoribus, vide q̃ ſis pauperrima ita ꝙ E
nõ habeas qd comedas, qa es oĩ charitate
priuata: nã iactãtia facit oĩa iſta mala, et oĩa
bona turbat, et uideris intrare de calore
charitatis in tepiditatẽ ſicut homo cęcus ſi
ne rectore, et ſicut homo nudus, et fameli-
cus ſine ſubſidio. Vita igiť tepiditatẽ, quæ
eſt periculoſiſſima, et ſectare calorem cha-
ritatis, vt ardendo in amore Dei habeas ad
gloriam ęternam, ad quam, etc.

F E R I A Q V A R T A post j. Dominicam Quadrag.

De Amore miraculoſo. F

Sermo VIII.

GEneratio mala, & adultera ſignum quærit. Matth. 16. Volendo ho- *Sermo de*
die tractare de amore, qui dr̃ *miraculis.*
miraculoſus, dicã de vna via,
qua penſata fiet vtilitas ani-
marũ. Sed non cogitantes facta animæ de-
ridebunt me, & ego deridebo eos. Et ad e-
uidentiã dicẽdorum volo primo declarare *Quod eſt*
vnũ dubium. ſ. Quod eſt maius deſideriũ, *maius de*
quod habeat diabolus contra animam. Et *ſiderium*
certe hoc eſt, quòd extirpet ipſam de firmi- *quod ha-*
tate fidei. Et ſunt tres rationes. Prima ratio *beat dia-*
eſt, quia diabolus ſcit, quòd quando anima *bolus con*
non habet fidem ſolidã, nunq̃ poterit Deo *tra ani-*
placere, quia ſcit iſtam regulã ſtatutã in im *mam.*
perio magni Regis, iuxta dictũ Pauli ad He G
br. 11. Impoſſibile eſt ſine fide placere Deo.
Secunda ratio eſt viua, quia intelligit mali-
tioſus diabolus ꝙ fides Chriſti eſt uia ad vi
tam æternã, quia arcta eſt via, quæ ducit ad
vitam. Nã anima exiſtens extra fidẽ, eſt ex- *Exẽplũ.*
tra viam ſaluationis, ſicut ſi eſſes in capite
vnius viæ biſurcatæ, & velles ire ad ſanctũ
Iacobum, & via dextra iret ad ſanctum Ia-
cobum, ſiniſtra autẽ iret ad partes remotiſſi
mas. & ſi incipis ire per viam ſiniſtram di-
miſſa dextra, quãto plus itinerabis per eã, H
tanto plus fies remotus à ſancto Iacobo.
ſed ſi vadis ad dexteram, quanto plus itine
rabis, tãto propinquior fies ſancto Iacobo,
& tandem applicabis ad locum optatum.
Ita in propoſito in principio iuuentutis ſi
incipis ire per viã fidei Chriſti, quanto plus
viuis, & perſeueras in illa, tanto magis ap-
propinquas Deo. Et ſic incipiens à contra-
rio ire in iuuentute, quanto plus viuit, tan-
to fit remotior à Deo, & magis appropin-
quat diabolo, & tales in fidei via erran-
tes faciliter mouentur credere incantatio-

A nibus & diabolicis ſuperſtitionibus. Et accidit male itineranti quòd ſi itinerauit male per decem milliaria & perpendit ſe erraſſe redeundo, perdit illa decem milliaria & rurſus alia decem iterum eundo per bonam viam, quæ non perdidiſſet rectè ambulando, & hoc eſt valde tædioſum. Et cõmuniter in cruciarijs ponuntur ſigna demonſtrantia bonam viam, & accidit ſæpe ꝙ malandrini mutant illa ſigna, vt ducant peregrinos in nemora in manus latronum, vbi occidũtur & derobantur. Sic accidit erranti in uia fidei, quia diabolus demonſtrat malam viam, & mutat ſigna & fa
B cit ꝙ non ſequitur viam veritatis. Vnde dicitur de talibus, Errauerunt in ſolitudine. Cum ergo totum noſtrum fundamentum vitæ ſpiritualis ſtet in fide, ideo diabolus illam nititur extirpare. Tertia ratio eſt, quia diabolus nititur extirpare animę oculos fidei, quibus euulſis anima in omne peccatum præcipitatur, quia poſitus extra fidem prolabitur in omne nefas. homicida, adulter, incendiarius, vſurarius, & omnia mala perpetrat, quia ſi non credit, non timet infernum. Et ſicut vnus ſolus videns occidit mille cęcos, ſic diabolus cęcat infinitas ani
C mas, & illas occidit. Vnde Sophoniæ 2. Ambulabunt vt cęci, quia domino peccauerũt. Cum ergo diabolus tantũ laboret animas excæcare, vt deuient à fide, quia prædicatores non debent ſolicitare ne animæ deuiẽt à fide, à diabolo ſeductæ. Filij etenim tenebrarũ prudẽtiores ſunt filijs lucis, quia magis eſt ſagax diabolus diuertere animas à fide, quàm velint eſſe aliqui prædicatores, vt animas in fide conſeruent. Et ideo volo hodie prædicare contra aliquas fraudes diaboli, quis oſtendit hominibus ſub ſpecie boni, quia aliqui credẽtes benefacere, ſunt in periculo damnationis æternæ. Vnde fundo
D me in quarta flãma amoris noſtri Seraphini, qui dr̃ amor miraculoſus. Nã generatio mala ſignum quærit. In quibus verbis tria miraculorum genera denotantur. Primum eſt gratiæ. i. ſignum Ionæ. Secundũ eſt malitiæ. i. ſignum quærit. Tertiũ eſt ſtultitiæ. i. generatio adultera. In his igitur omnia mundi miracula includuntur.

Prima pars principalis.

De primo genere miraculorum ſcilicet gratiæ, Bonauentura in Centiloquio ſuo, in tertia parte 14. te. ponit quatuor differentias, quibus miracula Dei differunt à miraculis diaboli. Prima E differentia eſt à cauſa efficienti, ſecunda differentia eſt à cauſa formali, tertia differentia eſt à cauſa materiali, quarta differentia eſt à cauſa finali. Tolle primã ex cauſa efficienti. Bonauẽtura declarat ꝙ miracula Dei facta ſunt per operationẽ potentiæ infinitæ, miracula dæmonis ſunt ex cauſa finita & terminata. Veniamus ad praticam. Audiſti incantationem illam?

Tre fra per vna via andaua.
Innanzi dal diauolo ſe incontraua, &c.

Iſta habetur in libro del Diſſe. Nam liber iſte eſt valde magnus. Sic in percantulo lanæ ſuccidæ, quia dicunt ꝙ plaga illa nunq̃ F fętet nec etiam marceſcit, quãdo eſt incantata de illa lana. Eſt ne hoc miraculũ Dei, an diaboli? Certè diaboli miraculum eſt. Et vt videas veritatem, attende ꝙ aut hoc eſt Dei, aut eſt diaboli. Si eſt Dei, tu poteris cum eiſdem verbis omnia alia miracula facere, quia Deus non plus in vno laborat q̃ in alio, qui eſt potẽs omnia facere & eſt potentiæ infinitæ. Vnde ſi nõ potes omnia facere cum eo niſi ad plagã, ſtat quòd Deus ſit potentiæ finitæ & non infinitæ, ꝙ eſt falſum. Si ergo hoc eſt, ſtat ꝙ eſt diaboli, & nõ Dei, & ſic de oĩbus alijs huiuſmodi percan G tulis. Præterea miracula, quæ à virtute Dei procedunt, ſunt ſupernaturalia: ſed diabolus non poteſt facere niſi miracula naturalia. Modo tu, qui ſcis incãtare percantationes, herbarias, breuia & facturas, fac tibi incidere totaliter vnum digitum ita ꝙ ſit ſeparatus à manu, & certè cum omnibus percantulis quos ſcis, aut ſcire poteris, nec etiam diabolus poterit tibi digitum ſolidare, quantumcunque ipſis fidem adhibeas. Sed ex virtute diuina ita ſpiccatum digitũ imo & collum, & totũ corpus fruſtratim inciſum ſolidaretur in ſolo nomine dulcis Ieſu. Sed modo dicendo de modo diaboli H circa apparentias ſuorum miraculorũ, Diabolus qui eſt aſtutus, & ſapiens ſcit plus de medicina quàm omnes medici de mundo. Vnde ſæpe euenit ꝙ infirmus habet aliquã infirmitatem occultam in medullis, vel iecore, quam medicus ignorabit, & infirmus quæret percantationes & vetula rencagnata, anus diaboli percantabit, & diabolus ſciens fontem ægritudinis, & ſciens herbas illi infirmitati appropriatas, cũ ſubtili aſtutia imponet infirmo dormienti in loco læſo & liberabitur, & ſic infirmus dabit fidẽ percantulo, & diabolata anus iactabit ſe ꝙ liberauit infirmum, quem medici nõ poterant

A rant liberare, & ſic iſto modo diabolus creditur, colitur, & adoratur, & detrahit honori Dei, qui ſolus adorandus eſt & colendus. Si enim homines ſcirent virtutes herbarũ, ſicut ſcit diabolus, ſubito omnes homines liberarẽtur. Vnde audiui ab vno medico, ꝙ ſciebat vnũ florem naſcentẽ apud nos, qui impoſitus plagæ ſubito euellebat ferrum de plaga. Ita facit occulte diabolus, qñ iſti per incantum extrahunt ferrum cũ duobus digitis de plaga, quia clam poſſunt ſuperponere de illo flore. Vnde cum ſemel vnus faceret percantulũ, vt euelleret ferrũ de plaga, dixit vnus Sacerdos ꝙ erat pecca-

Exemplum.

B tum & non potens prohibere, dũ ille percãtaret, presbyter incępit plane dicere euãgeliũ S. Ioannis, & non erat modus ꝙ percantator poſſet ferrũ mouere, & admiratus fecit ꝙ vlceratus depoſuit cultellũ ſuũ, & rurſus nihil proficiens ait: Certè aliquis magnus peccator eſt hic. & ſacerdos ait: Vere tu es ille, nam operatio tua diabolica nõ põt reſiſtere verbis euãgelij, quod aſſiſtẽs dixi. & habes primam de cauſa efficienti. Secunda differentia formaliter eſt, quantũ ad medium cauſæ diſpoſitiuæ. Medium virtutis Dei & publica iuſtitia. Publica iuſtitia

C eſt fides iuſtificans publice prædicata. Vnde qui facit miraculum Dei, debet publice facere, & dicere, quia Apoſtoli in nomine Ieſu publice miracula faciebant, quẽ publice prædicabant. Vnde Matth. vltimo. In noĩe meo linguis loquẽtur nouis, ſerpentes tollent, & ſi mortiferum quid biberint, nõ eis nocebit. Super ægros manus imponent, & bene habebunt. Nonne ait dñs, Ego palam locutus ſum mundo & in occulto nihil. Et quotidie vobiſcũ erã in ſynagoga, & in tẽplo, publice docẽs, &c. Vnde ſignũ publicæ iuſtitiæ eſt, qñ vnus virtuoſus & ſãctus exiſtens in gratia Dei in noĩe Ieſu publicè dę-

D monia eijcit. Hoc eſt ſignũ publicæ iuſtitię. Et non eſt ſicut ligare vnũ breue ad pellendum febrẽ cum filo vnius virginis, in die Iouis, ſtomacho ieiuno, ante Solis ortum, dicendo ter Pater noſter in aure dextra & ſufflando ſuper malũ, & huiuſmodi circunſtantijs, quia tales circunſtantiæ delictũ aggrauant. Imo nota ꝙ etiã infideles niſi ſunt in ſcripturis in noĩe Ieſu illuminare cæcos & mortuos ſuſcitare, ſicut de Dionyſio magno philoſopho diſcipulo Pauli, & Clemẽte diſcipulo Petri, & alijs. Cũ enim Dionyſius Chriſti fidẽ illuderet, & à caſu portaretur cadauer, Paulus ait Dionyſio: Ex quo quæris ſigna, vade tu ipſe, & iube illi cadaueri vt reſurgat in nomine Ieſu, Dei Pauli, E

& ſubito ſurrexit in publico & conuerſus eſt Dionyſius, faciens illud miraculum non in virtute ſua, ſed in virtute benedicti nois Ieſu, in quo Paulus firmam habebat fidem. Signa autem diaboli ſunt priuatæ & occultæ iuſtitię, quia ille qui docebit percantulũ, occultę docebit & dicet, Noli docere alios quia perdit virtutem, & dicet ꝙ non poteſt docere niſi in nocte Natiuitatis, vel Epiphaniæ, & ſimiles truffas. Nam ſi iſta eſſent ex Deo, omni tempore & hora & publice, & omnibus in charitate cõmunicarentur. Tertia differentia eſt materialiter, quia intereſt inter materiã miraculorum Dei, & miracu F

lorum diaboli. Materia enim miraculorum Dei eſt ſupernaturalis: Materia miraculorum diaboli eſt ſecundum naturam, & ſunt poſſibilia ſecũdum ordinem naturæ. Vnde vno tempore contigit Florentiæ, ꝙ pueri cõmuniter per totam Florentiã exeuntes de ſcholis, ſi reperiebant aliquam magnam arborem ſeu trabem, vnus tãgebat cũ vno digito ab vno capite trabis, & alter ab alio, & dicebant nonnulla verba ſecreto: Et ambo ſimul dicentes. Su, ſu, ſu, leuabant vnum quoddam maximum lignum quod decem homines non leuaſſent. Et in iſto modo in conuentu Fratrum Minorum eleuauerunt vnum immanẽ lapidem propter quod fuit G

notificatum iſtud dño Epiſcopo, & fuit ordinatum ſub pęna excommunicationis, ꝙ nullus amplius talia attentaret. Modo iſtud eſt mirabile in apparentia, ꝙ duo pueri eleuent tantum lignum, ſed tamen nõ eſt preter, nec ſupra naturã, ꝙ illud lignum poſſit per plures homines eleuari: ſed ſi per plures homines, multo magis per plures dæmones, quia multi dæmones innixi illos pueros adiuuabant ad eleuandum lignum. ita ꝙ diabolus poteſt naturalia facere, ſed non ſupernaturalia. Et nota bene & tene H

menti, & quere euangelia, & non inuenies Chriſtũ feciſſe miracula ſine magna & notabili cauſa. & licèt in libro de infantia Saluatoris dicant multa miracula facta à Chriſto puero, eccleſia non approbauit librum illum, quia non ſunt credenda, ſcilicet ꝙ fecerit, licèt facere potuiſſet. Chriſtus enim in veritate nunquàm aliquod miraculũ fecit ſine magno myſterio. Quarta differẽtia, quæ eſt ex cauſa finali eſt pulchra, & eſt in timore Dei. Vnde nota ꝙ Deus nunquàm ſanauit corpus ꝙ animã non ſanaret, imo principaliter faciebat propter ſaluare aĩam. Sed diabolus facit aliter, quia facit miracu-

A la ſanando corpus propter damnare aĩam:
Item facit Deus mirabilia corpori, & aiȩ vt
ipſe Deus honoretur, & colatur in hoc mũ
do, & in alio. Dæmon facit miraculum vt
Deus inhonoretur in hoc mũdo, & in alio.
Itẽ facit Deus miraculũ, vt Chriſtianus ædi
ficetur dȩmon, facit ut ſcãdalizeẽ. Itẽ Deus
facit miracula, vt aliquis ſanctus honoreẽ.
Sed dæmon facit, vt ſui ſequaces & compli
ces adorẽtur. Etenim, vt paucis diaboli ma-
litiã in ſuis miraculis amplectamur, primo
facit ea, vt corpus credentis ſibi patiatur:
Sicut vides in habẽtibus morbum caducũ,
B qui faciunt ſe agitari à veſpere vigiliæ ſan-
cti Bartholomæi vſq; ad veſperã diei feſti
eiuſdem ſaltando cũ timpanis, tibijs, tubis,
& ſonaleis, & omnibus ſtrepitibus, & non
habent per totum annũ amplius illud malũ
vſq; ad feſtũ S. Bartholomæi alterius anni.
Illud ergo miraculũ eſt diaboli, quia ſi eſſet
Dei, curaret pro toto tẽpore vitæ patiẽtis:
ſed diabolus, nõ permittit ipſum liberari,
niſi pro vno anno, vt omni anno fiat ſuum
anniuerſarium, & plures aĩas lucreẽ. Nocet
enim iſta ſaltatio, & continua agitatio cor-
pori adeo, ꝙ per violẽtiã exterminati labo
ris accidẽt caſus morbi, & in hoc finalis in-
C tentio diaboli eſt perditio corporis in exter
minato labore, & perditio aĩæ in falſa fide
& credulitate. Sı.n.ılle morbus deberet ꝑ
Deum liberari, potius ceſſaret propter ora
re, ieiunare, & alia opera ſpiritualia facere,
q̄ propter illas truffas, & ſaltus & tripudia,
quia vr̃ feſtum Bachi, & ibi agitanẽ pulchrȩ
iuuenes, &c. Secundo facit diabolus mira-
cula, vt faciat malũ aĩæ, quia aĩa dat fidem
iſtis operationibus diaboli, & fit idolatra,
& ſic dãnatur: quia qñ videt per illa verba
extrahi ferrũ de plaga, & febrẽ ceſſare ꝓꝓ
illud breue de charta nõ nata, dat fidẽ facili
ter oĩbus alijs verbis & percantulis, & ſa-
D ciunt iſte beſtiales fœminæ incantare filios
de vermibus proijciẽdo plumbum, & dicẽ
do verba in auribus, & multa ſimilia ſiunt
ꝑ ſmemoratas fœminas. Et ſcias ꝙ ſi quis
haberet bonam, & plenã fidẽ in ſolo noĩe
Ieſu, liberaret oẽm morbum. Ita ergo ſcias,
ꝙ ſicut Deus vult ꝑ miracula venerari, ſic
ẽt diabolus vult per ſua miracula venerari.
Nã in vita æterna incȩpit velle adorari, &
ſic facere quærit in terra. Sed attende, quid
vult dicere, ꝙ qñ audiuntur mirabilia Dei,
oẽs ſtant attenti mirãtes, & timẽtes Deum
& illuminantur in fide, & qñ audiuntur mi
rabilia diaboli, oẽs rident, ratio huius eſt,
quia truffæ ſunt. Nã in mirabilibus Dei aĩa
venit in deuotionẽ, quia intellectus venit E
in gratia creſcẽdo, videndo ſapientiã Dei,
& intellectus, & memoria cõmunicãt cor-
pori ſimul de illa gratia illuminẽte lumine
veræ fidei, ita ꝙ iſta grã corpori cõmunica
ta inducit illud ad actus extrinſecos deuo-
tionis, & timoris Dei, & fidelitatis. Sed in
miraculis diaboli ſecus, quia ribaldariæ ſuæ
intellectui facile diſcoperiuntur, & virtu-
tes aĩæ quæ ſẽper laborãt ad uerũ, veniũt
in diſplicẽtiã falſitatis, & inducit riſum in
eluſionẽ falſi. Et tunc fit lætitia Deo: quia
ſicut diabolus habet ſolatium qñ ſaciendo
percantulum truffaris de Deo, ſic Deus læ- F
tatur, quando videt aĩam in vera intelligen
tia permanentem truffari de diabolo.

Prima pars principalis.

VEniamus ad ſecundam, quæ eſt ſi-
gnum malitiæ diaboli, quæ malitia
in eius mirabilibus quatuor modis
demõſtratur. Primo per medium auaritiæ.
Secundo per medium infidelitatis. Tertio
per medium carnalitatis. Quarto per me-
dium deceptionis.
Primum mediũ eſt auaritiȩ, quia ſunt ali G
qui ribaldi, qui ꝓꝓ auaritiam portãt ampul
las, & dicunt ꝙ intus eſt de lacte virginis
Mariȩ & vendunt eas. Item aliqui vendunt
oſſa mortuorũ, & dicunt ea eſſe oſſa sãcto-
rũ, & vidi vnũ, qui ſecerat bullas Papȩ ſal-
ſificatas, quȩ teſtificabanẽ ꝙ erant oſſa ſan
ctorũ & faciebat mercantiã de oſſibus mor
tuorum. Similiter in vendentibus de ligno
crucis, & ponẽdo ſup igne, ſi non cõburẽ,
credunt illud eſſe lignũ crucis, qđ eſt falsũ,
quia Doctores dicunt ꝙ Salomoni miſſum
fuit vnũ lignũ, in quo ignis nõ habebat vi-
res. Itẽ Auguſtinus dicit, ꝙ eſt vnum genus
ligni ficus, quod impoſitũ igni non cõbu-
retur. Itẽ in incantationibus, qui vendunt H
breuia, et intus vendunt fidẽ Chriſti. Vnde
nota regulã ad cognoſcendum breuia ma-
Regula cognoſcendi breuia.
la à bonis, quia in breuibus malis ſunt no-
mina, quȩ nõ intelligunẽ, vt eſt Aſterot, qđ
eſt nomẽ diaboli, et vlterius attẽde quia in
eis ponunẽ characteres, quȩ sũt ſigilla dia-
boli, ſicut in bullis et Papalibus, et Imperia
libus, et Regalibus ponunẽ ſigilla principũ,
ſic et in breuibus ponunẽ ſigilla diaboli, qa
illȩ sũt ſuȩ bullȩ. Itẽ nota, qñ ſcribũt in pel
le, ſeu charta nõ nata cũ pilo beſtiæ. Illa pel
lis nõ nata ſignat Antichriſtũ nõ natũ. Itẽ
attende, qñ ligatur cũ filo virginis, et per
puerũ virginẽ. Item qñ percãtulum debet
plus

A plus fieri vna hora quàm alia, quia virtus
Dei non limitatur ſub hora, loco aut die.
Item quando in illo breui dicitur, ꝙ quicũ-
que portauerit ſuper ſe, nõ morieť in igne,
aut aqua. Et ſcito, ꝙ quinque vẽdit, aut ſcri
bit ſcienter vẽdentibus talia breuia, peccat
mortaliter, & contra fidem facit. Et nota ꝙ
aliqñ repertum eſt, aliquẽ totum trucidatũ
qui dicit ſe non poſſe mori ſine pœnitẽtia
propter vnum breue, quod habet ſupra ſe,
& mentitur, quia Diabolus põt ſtare in illo
corpore, & oſtendit velle cõfiteri, vt detur
fides illis breuibus, vt alij decipiantur. vñ ſi
B aliquis habẽs fidẽ in iſtis breuibus moriať,
non confitens de hoc pcõ, damnatus va-
dit a caſa calda. Secunda cauſa eſt infideli-
tas. Quia volũt iſti ꝙ res diuinæ ſint ruſia-
næ diaboli, ſicut qui volunt diuinare reſpi-
ciendo manum & frontem, quanto tempo
re viues, & qualem fortunã habebis, & in
ſortilegijs & incantationibus in phiala, vn
gue vel chriſtallo cum candelis benedictis,
inciſorio & duobus cultellis, & cum pſal.
ad ſurtum inueniendum. Item illi, qui cre-
dunt in libris de arte notoria; in clauicula
& pentaculis Salomonis, quæ eſt clauis dia
C boli. in omnibus em̃ iſtis diabolus conatur
ſupplantare fidem Chriſti. Tertia eſt cã car
nis, quia multa quærũt pp deſideria carnis
& luxuriã facere incãtationes ad amorem
alicuius mulieris vel viri, & facere ſibi por
tari aliquã fœminam ſicut Cyprianus, qui
per incantationes miſit diabolum ad S. Iu-
ſtinam. vnde nota hic ꝙ ſi perſona eſt bene
confeſſa & ſine peccato mortali, & eſt in
gr̃a, Diabolus non hẽt poteſtatẽ ſuper eã,
ſicut non profuit Cypriano mittere dęmo-
ne ad Iuſtinã, quia erat in gr̃a Dei, & nihil
ꝑualuerunt cõtra eã, & quia diabolus dixit
Cypriano ſe nihil poſſe contra eã, q̃ erat in
D gra, ideo ipſe cõuerſus fuit ad fidem Chri,
Sed quid dices de his, qui faciũt ſibi porta-
ri fœminas per incãtamenta, & hñt ſecum
agere, & ſi quęris à muliere, dicet tibi ꝙ eſt
verũ ꝙ fuit portata, & habuit coitum cũ ta
li, & tñ mentietur. Nota ꝙ diabolus poteſt
transformari in forma mulieris illius incã
tatæ, & faciet ſe portari, & fatuus incanta-
tor credet ꝙ ſit illa fœmina, & copulabi-
tur cum Diabolo, & ex inde faciet ꝙ femi-
na ſomniabit ſe portari & iacere cũ illo &
reportari, & tñ in vero nihil erit, & hoc vt
detrahatur fidei Chriſti, & eſt deceptio car
nalitatis, licet ẽt in veritate aliqñ cõtingat,
ꝙ pp peccata mulieris incãtator poſſit per
dæmonem trahere mulierem, quaſi inſanã
& neſciam ad domum ſuam, & abuti illa, q̃ E
tñ neſciet qd agat. Quarta eſt cã deceptio-
nis. Sunt. n. aliquæ vetulæ rencagnatæ, quæ
credunt ſe ire cum Zobiana, vel in curſu,
qa diabolus faciet ſic ſibi apparere in ſom-
nis, ꝙ efficiatur vna gatta, & tñ non erit ve
rũ, quia diabolus transformabit ſe in vnam
gattam, & in apparentia gattæ intrabit ca-
meram, & paterfamilias habens puerũ cre-
dit, quòd ſit vna ſtriga, & ſurgens percutiet
gattam & videbitur ſibi fregiſſe gambam
gattæ, & deinde diabolus faciet frangi gã-
bam illi vetulæ, & in craſtino tam ille pater
familias quàm illa vetula credent eſſe vera
illa, & erunt illuſiones diabolicæ, &c. F

Tertia pars principalis.

TErtium gen⁹ miraculorũ eſt ſtultitiæ.
Generatio ſtulta & adultera, & inci-
piã ab adultera. Nota ꝙ herodiana &
zobiana eſt idẽ, & fuit ribalda vxor fratris
Herodis, quæ fecit amputari caput Ioannis
Baptiſtæ & calcauit ipsũ ſub pedibus ſuis,
& inde venit ꝙ eſt in deuotione meretri-
cũ, & male cuſtodiũt mulieres ſuum diem
dicentes fabulas ꝙ zobiana oĩ anno venit
ad flumẽ Iordanis, vt baptizetur & reperit G
eũ ſiccum. Vnde habentes vxores cuſtodiẽ-
tes dies Herodianæ deinceps verberẽt eas
& reputẽt eas non bonas. Aliqui ẽt ſequun
tur auguriorum opiniones ſtulti et inſani,
ſicut antiquorũ tempore fiebat, vt apparet
in Valerio Maximo in titulo de ominib⁹ et
augurijs. Et nota tres differentias, quia ali-
qua ſunt corporalia, aliqua temporalia, ali-
qua ſpiritualia. Corporale, vt ſi reperis in
via leporem vel muſtellam, vel ſi obuias ali
cui fœminæ in pelicia diſcoperta, quia erit
malum augurium. Item audiendo coruum
vel nicticoracẽ in tecto. Item aliqui ponũt
fidem in garritu auium, ſicut quędã vetula, H
quę habens fidem in garritu auium audiuit
primo die Martij cuculũ quinquies garien-
tem, et accepit augurium ꝙ deberet viuere
5. annis ponens vnum annũ pro ſingulo cã
tu, tandem ipſa primo anno grauiter infir-
matur, vicinę viſitant eam et videntes eam
grauatã, confortant eã vt cõfiteatur, et illa
ait. O ego non moriar ex hoc malo. ſecũda
die peiorat. volunt ꝙ cõfiteatur. Ipſa dicit,
ꝙ adhuc dẽt viuere quinque annis, qa audi
uit Cuculũ quinquies cantantẽ primo Mar
tij ſeu Maij. Tertio die vix loquitur, et vo-
lentibus vicinis ꝙ cõfitereť, licet nõ potuiſ
ſet, illa annuebat quinq; digitis. ſ. ꝙ quinq;
annis

A annis ſuperuiueret, & ſic ſequenti nocte ſi
ne cõfeſſione mortua eſt cum diabolo per
ſidem augurij in cantu Cuculi. Item aliqui
ad dolorem dentium incantans cum cultel
lo in terram ſixo. Item diuidunt virgam nu
celarij contra toretas & ſignant, & quando
ſerpens morderet aliquem. Item mulieres
aliquæ ſciunt liberare dislombolatos, &
quando vna vena equitat aliam. Igitur ali-
qui ſcribũt nomina diabolica ſuper hoſtijs
& in pomo, & in ſalina, & faciunt comede
re. Item aliquæ mulieres dant de arca An-
tenoris pueris ſuis, vt liberentur a tuſſe pa
gana. Et quid dicã de matribus docentibus
B ſilias ſuas facere mille ribaldarias maritis,
vt poſſint facere quicquid volunt, ne mari-
ti habeant libertatem ſuper ipſas? In ſpiri-
tualibus vide quòd Diabolus omnia corrũ-
pit & conuertit in ſe, quia in nocte Natiui-
tatis in miſſa S. Suſannæ quot breuia ſiunt
& docentur in die ſancti Sebaſtiani & cal-
caria ponũtur in aqua benedicta, & de his
qui ponunt zoccum in vigilia Natiuitatis,
& ſeruant de carbone & dant comedere il
li zocca, aliqui parant menſam in nocte
Natiuitatis, nec dant ignem vicino in ma-
ne. Aliqui faciũt cruces in paſſione Domi-
ni de oliua, & habent iſtam virtutem quòd
C non poſſunt mori ſine magno malo. Item
aliqui credunt in diebus oziagis: Item co-
medentes omnia nata die Iouis ſancta, in
quibus oĩbus peccatur mortaliter. vnde ho
die dictum Chriſti verificatur in hoc, quia
generatio mala & adultera ſignum quærit.
Non tacebo de his, qui capiunt oleum ſan-
ctum & corpus Chriſti ſacratum, & exer-
cent illa in operibus Diaboli, & ſic in om-
nibus talibus & multo pluribus fides Chri
ſti eſt corrupta, quam intemeratam ſeruare
nobis concedat Chriſtus benedictus, Amẽ.

D
FERIA QVINTA poſt j. Domin. Quadrag.

Sermo IX.

Sermo de Incãtationibus.

*ECce ſanus factus es, iam noli pecca-
re, ne deterius tibi contingat. Io. 6. c.*
Tractaturus hodie de amore,
qui dicitur vigoroſus, conſide-
ro tres ſtatus ipſius amoris vi-
goroſi hoc ordine. Primus ſtatus eſt diui-
næ gratiæ illuminatiuæ. Secundus eſt pœ-
næ & culpæ ruinatiuæ. Tertius eſt punitio-
nis periculoſæ & anfractiuæ. Prima, Ecce
iam ſanus factus es. Secunda, Iam noli pec E
care. Tertia, ne deterius tibi contingat.

Prima pars principalis.

TOlle primam, ſcilicet gratiam illumi-
natiuam. Hæc gratia illuminat animã,
& facit eam eſſe beatam, & dat ani-
mæ cognitionem peccatorum ſuorum. vn-
de Apoc. 8. in tertio ſigillo dicitur: Cum
aperuiſſet ſigillum tertium, ecce equus
niger & qui ſedebat ſuper eum habebat ſta
teram in manu ſua, & audiui vocem dicen-
tem, bilibris tritici denario vno: & tres li-
bras ordei denario vno: vinum & oleum F
ne læſeris. In hoc eloquio nota tres ve-
ritates ad illuminandum intellectum no-
ſtrum & animam. Prima veritas, cui ſimi-
liantur facientes percantulos. Secunda ve-
ritas, a quibus equitãtur incantatores. Ter-
tia veritas, a quibus ſunt excæcati. Accipe
primum, cui aſſimilatur talis ſcilicet equo.
Equus enim neſcit quo vadit, & ſi malũ ha
bet ductorem, præcipitatur. Ita eſt in ocu-
lo fidei, quia vnus minimus error infidelita
tis orbat ipſum oculum fidei, et poſtea ha-
bet Diabolum ductorẽ, qui præcipitat ani-
mam. Et nota quòd tangetur, quando ho- G
mines excæcantur, vt ſequantur errores. Et
non mireris, ſi vides fidem Chriſti eſſe ita
dilaniatam, & erroribus plenam: Nam fi-
des eſt ita nobilis quòd quanto plus corrũ-
pitur, tanto plus efficitur deterior. vnde vi-
des in nobilitate aciei oculi, quia omnis mi
nima percuſſio valde nocet ſibi plus quam
alijs membris. Ita eſt in nobilitate oculi fi-
dei, quia errando in vno ſolo verbo, homo
damnatur & efficitur cæcus. ſed in alijs pec
catis ſunt mille remedia, ſed peccando in
fide, nulla eſt redemptio. Sed vnde venit ꝙ
tot herbariæ, incantationes & opera diabo
li regnant in mundo? Et quòd homines au-
diendo in prædicationibus tot animarum H
pericula nõ corriguntur? Conſidero quòd
hoc triplici de cã procedit. Prima eſt igno-
rantia. Secunda eſt ſuperbia. Tertia eſt ſtul-
titia, quæ inducunt homines in iſtos erro-
res. quæ quidem cauſæ in iſtis verbis deſcri-
buntur. Ecce equus niger. Iſte equus habet
tres ſignificationes. prima, qa eſt niger &
ſignificat ignorantiam. Equus portat caput
altum, & ſignificat ſuperbiam. Equus calci-
trat, & ſignificat ſtultitiam. Ignorantia igi-
tur eſt prima cauſa iſtorum errorum, & no
ta quòd in hoc loco Apoc. ſunt duo equi,
Albus & niger. Albus ſignat animam vir-
tuoſam

A tuoſam plenam intelligentia. Niger ſignat animam cæcatam, plena ignorantia & ſceleratam ac plenam peccatis. Secunda eſt ſuperbia, quia vna fœminella ignorãs Deum & ſanctos ibit poſt facturas & ſtultitias per cantulorũ, audiẽdo prædicatores & Doctores eccleſiæ, & reprehẽſiones illorũ faciet contra fidem, & eſt ita luciferana, ꝙ neſcit Pater noſter, & vult ſcire plus quàm Deus & ſancti. hoc a ſuperbia procedit, quia dicit: Ego cõfeſſa fui, & Sacerdos dixit quòd non deberem plus percantare, & parũ poſt ipſe infirmatus fuit & miſit pro me, & fecit ſe percantare. Sed vide paupercula, ꝙ quan
B do ſacerdos te reprehendit ipſe per os Dei locutus eſt, & quando dixit quòd tu percãtares locutus eſt per os diaboli, nec excuſaris dicendo, ſacerdos dixit mihi, vel ipſe facit etiam iſtos percantulos: quia ſi cæcus cęcum ducit, ambo in foueam cadunt, quando qui debent docere animas, faciunt incãtationes, & non intelligunt ſi eſt bene factũ necne, & hoc facit ſuperbia, quia dum prædicatur hoc fore male factum, & contra fidem, propter ſuperbiam dices, iſte neſcit quid dicat. Ego pur video ꝙ in iſto per
C cantulo ſunt bona verba & prodeſt, &c. Et tñ in vero eſt blaſphemia Dei. vnde Augu. Superbia meretur illudi, & Diabolus ducit animas iſtorum ei alligatas, ſicut buffalus ducitur per naſum anulo perforatum. vnde Ieremias. Superbia tua & arrogãtia cordis tui, decepit te. & ſic habes caput equi. vide in decretis. 26.q.1.2.3.4.& 5. quantum laborãt contra iſtorum animas excęcatas. Et in teſtamẽto veteri prohibet Dominus credi iſtis incantatoribus ſiue verum dicant, ſiue non, & vult ꝙ tales lapidentur, Exod. 9.ca. Nonnulli credunt quòd ego ſomniem iſta, & quòd dicam de capite meo. vide ter
D tiam rationem, quare hoc prouenit a ſtultitia. Reperi multa peccata in diuerſis terris, ſed aliqua ſpecialia in vna plus quàm in alia, ſed vniuerſaliter vbique terrarum regnant iſtæ incantationes & herbariç, & iſta procedunt a ſtultitia, quæ æquiparatur calci equi, vnde Chriſtus æquiparat iſtos Iudæ dicens, Qui manducat panem meum, leuabit calcaneum ſuum contra me, & percuſſit me in pectore ſcilicet, ille qui comedit & bibit meum ſanguinem, cum quo recuperaui eum, calce me percutit, quia nõ vult credere mihi, ſed fœminis diabolatis, & hoc procedit ex inſipientia, quia dixit inſipiens in corde ſuo, non eſt Deus. vnde qñ Chriſtus venit in mundum, ipſe inuenit to-

tum mundum plenum idolis, & dixit: ſi nõ E
dimitto aliquod remedium nihil faciã, & ſic dimiſit vnum remedium propter eleuare & extirpare omnes iſtas incantationes, & dimiſit remedium nominis Ieſu, cũ quo omnis infirmitas liberatur & mortui reſurgunt. vnde Marci vltimo. In nomine meo demonia eijcient, linguis loquẽtur nouis, ſerpentes tollent. Et ſi mortiferum quid biberint, nõ eis nocebit. Super ægros manus imponent, & bene habebunt. Secunda veritas eſt, a quibus equitantur incantationes. equitantur enim à diabolo, & hoc eſt quod
dicit, qui ſedebat ſuper eum. Nam diabolus F
qui vocatur Belzebut, habet multos equos & equas, & eſt princeps herbariarum & incantationum, & tot equitat, quot faciũt & credunt in ipſis. vnde quæcunque mulier, quæ quærit herbarias propter facere ſe impręgnare, impręgnabitur a Diabolo, & illi qui dãt denarios filijs tempore Natiuitatis vt ludant, ſunt equi diaboli: & ſtipendiarij, qui faciunt incantare equos, & qui ponunt denarios in focatia in ſancto Martino. Et qui in anno nouo dant bonam manum ſeu ſtrenam, quia vnus diabolus ſic nominatus illud inuenit. Et qui illo die nolunt come-
dere ruſpantia retro ſed proijcientia antea, G
ſicut porci. & qui ex voto nolunt comedere de capite, vel de pede. & portantes anulos appropriatos granſo. & qui portant de narium crucis, & qui lauant ſibi manus in Sabbato ſancto cũ pulſantur campane propter ſcabiem. Et qui in mane S. Ioannis Baptiſtæ vadunt per roſatam, & qui cum vident lumina & nouum ignem in Sabbato ſancto oſtendunt ſibi burſam ne deficiant ſibi denarij. Et qui habent in deuotionẽ primam diem Martij propter tempeſtatem. Et qui faciunt ſignare equos & non aſcendũt
eos in die ſancti Ioãnis. Et qui credũt dies H
oziagos. Omnes iſti peccant mortaliter. Et qui incantant tempus propter periculum tempeſtatis, quia talibus euenit illa gratia, quæ venit vni mulieri Ianuæ, quæ ſignando ad tempus oſtendit annum tempori & ſagitta celeſtis percuſſit eam in berſalio, & ſic mortua eſt cum ſuo incantamento. Sed quot ribaldariæ fiunt in matrimonijs in dãdo ribaldarias comedere maritis in ponendo ſpurcitias ſub caput lecti, & faciunt maritos portare ſupra ſe neſcio quid. Vnde dũ ſemel vna iuuenis vellet diligi a marito, iuit ad rencagnatam, quæ in nocte expoliauit ſe nudam, & illa iuuenis remanſerat ibi cum vna ſocia, & voluerunt videre quid faceret

A ceret illa anus & illa incantatrix fecit veni-
re vnum dæmonem, qui minxit in vno vr-
ceo, & dixit, da bibere de hoc illi iuueni,
& maritus diliget eam, & illa iuuenis vi-
dens hoc, horrore percuſſa noluit bibere.
Et ſunt qui incantant ſanguinem, & qui va
dunt iuxta perſicum, & cum incantauerint
dicunt, Diabole aſporta iſtam infirmitatẽ,
& perſicus ſiccatur. Et quæ expellunt gat-
tas extra domum, vt pariant maſculum; &
ſic iſto modo Diabolus cum iſtis ſuperſti-
tionibus omnia vitiat. Imo & ſcientias ve-
ras, puta aſtrologiam, quæ in ſe eſt vera &
bona, ſed Diabolus permiſcuit eam cum ni
B gromantia, quia obſeruãt puncta ſtellarum
in magicis, & ſic corrumpunt illã, vel quia
ẽt Diabolus facit aſtrologum præſumere ꝙ
poſſit certitudinẽ ſcire de re futura, quod
nõ eſt ſiendum: quia licet aſtrologus poſſit
vehemẽter iudicare de aliqua re futura per
veriſimiles coniecturas, tamen certitudi-
nem non habet, quia Deus ſæpe diſpenſat
cum creaturis ſuis, prout vult, ſicut in Eze-
chia viſum eſt, cui Dominus quindecim an
nos vitæ ſuperaddidit. Vnde dum ſemel v-
nus aſtrologus vellet præſcire mortẽ Prin-
cipis cum quo ſtabat, vidit ꝙ ſm̃ eum debe
C bat mori illo anno, et cum ſtaret mæſtus co
rã principe, princeps voluit ſcire cãm ſuæ
triſtitiæ, tandem aſtrologus poſt multa coa
ctus dixit Principi ꝙ illo anno erat moritu
rus, cuius verbi efficacia ita impreſſa eſt in
corde Principis ꝙ factus triſtis dicti perdi-
dit eſum, et tandẽ reclinatus in lecto iacuit
quaſi moriturus, et non poterat conſolari
mortẽ expectans. Quidam miles ſciẽs Prin
cipẽ iacere pp verba aſtronomi, dixit aſtro
nomo: Dic quęſo, quanto tpe reperis te vi-
cturum? at ille dixit, viginti annis adhuc ſu
peruiuo, et mox miles ipſum gladio tranſ-
fodit dicens, mentita eſt aſtronomia tua,
D quia hodie morieris. Et tunc princeps au-
diẽs quòd aſtrologus fuerat ꝓpriæ mortis
ignarus proſilijt ex lecto, qui ſolo timore
iacebat, et liberatus eſt ſtatim. ita ꝙ certitu-
do non põt in talibus haberi. Et multi ſunt
qui credunt ſomnijs inanibus, cum tñ ſom
nia poſſunt apparere ex complexionibus,
& exercitijs, & cogitationibus, & paſſioni
bus, & eſu, & crapula, & ex diabolica ſug-
geſtione: vel etiam ex diuina inſpiratione.
vnde oẽs qui dant fidẽ iſtis, ſunt equitati à
Diabolo. Tertia veritas eſt: A quibus ſint ex
cæcati. Et quidem a pcis. Nã dicit ꝙ diabo-
lus qui equitabat equum nigrũ, habebat ſta
terã in manu ſua, & põderabat infideles, &
peccatores. Statera ſignat iudicium diſcre- E
tionis, quia diſcretio diſcernit & iudicat
bonum in manu Dei, Malum autem iudi-
cat in manu diaboli. vnde qñ hõ plus dili-
git infidelitatem quàm fidelitatẽ, & credit
plus vni fatuæ incantatrici, q̃ dictis ſcõrum
& prædicatorum, & quærit plus ſolatia cor
poris q̃ aĩæ, & cupit plus cõplacere diabo-
lo quã Deo, ille expectat ponderari ſtatera
dæmonis. Et quã rationem plus aſſignabit
incãtator, niſi quia nõ poterat talis liberari
niſi incantaſſem, & tu plus exiſtimas ſanita
tẽ quàm aĩam. O quantũ ſtatera tuæ diſcre-
tionis eſt iniqua ſed quę remedia debẽt fie
ri infirmis? Quære medicos & medicinas. F
Non. n. Deus fruſtra medicinã inſtituit: Nõ
fruſtra herbis & plantis, & ſeminibus, & a-
romatibus, & gemmis, & alijs naſcentibus
proprietates exhibuit, niſi ad iuuamentum
hoĩs: Et orões ſunt optima remedia: non
in percantulis, quia dñr mendacia. Forte di
ces: Deus dicit, adiuua te & ego ẽt adiuua-
bo. hoc eſt verum ſi legitimo modo te ad-
iuues, & Deus adiuuabit te puniendo vel
præmiando. Dices, tñ vr̃ mihi ꝙ bene fa-
ciam, ſi quæro modum liberationis meæ,
qũocunque. O pauper intellectu, tu decipe
ris, quia Deus vult te infirmari pp aliquod
tuũ bonum, ideo caue, ne ex hoc tibi cõtin G
gat deterius. Quid. n. præſtat, an perdere fi-
dem, an liberare infirmum. O infortunate,
tm̃ appretias fidẽ, quãtum aſinus gemmã,
Et ſicut aſinus plus appretiat ordeũ quàm
gemmã, ſic tu magis appretias carnẽ quam
animã. Quid eſt melius, an patientia Chri-
ſti, an impatientia diaboli? Tua em̃ indiſcre
ta ſtatera plus ponderat iniquitates, ſtulti-
tiam & malitias, & diabolum, q̃ Chriſtum,
& præponis incantatrices, ſcis, & fallacias
dæmonũ, eccleſiæ & ſacræ paginæ. Et ꝑpo-
nis pelles beſtiarũ non natarũ, pellibus ſcõ
rũ martyrũ q tãta paſſi ſunt pro fide Chri.
H

Secunda pars principalis.

SEcũdus ſtatus eſt pęnæ & culpæ ruina-
tiuæ. vnde dicit Chriſtus, Iam noli pec-
care. Ideo occurrit vnũ dubium, quę eſt
cauſa, quare vnus liberabitur propter incã
tationes, & ꝓpter medicinas, orationes &
miſſas, & vota non liberabitur? Ratio, quia
Deus ſæpe permittit infirmitates ad expe-
rimentum creaturarũ ſuarum, & ad purga-
tionẽ peccatorũ ſuorum: & quia ſic termi-
nauit pp orationes, non mutat propoſitũ,
quia ſcit illã infirmitatem eſſe medicinam
animæ

A animæ patientis.Sed ſi aïa ſit impatiens, &
ſeparet ſe à Deo ſuo & recurrat ad Diabo-
lũ,tunc Deus permittit ipſam in manibus
diaboli, ex quo ſibi ſic eligit, & Diabolus
adulatur carni, vt perdat aïam, & liberat
creaturã ab infirmitate corporali, & ponat
eã in infirmitate ſpũali,quia facit ipſam in
fidelẽ. Item ẽt quare maleficiatur mrĩmo-
nium,& puer in cunabulis exſiccatur?Non
pp aliud hoc permittit Deus niſi pp mo-
dicã confidentiã, quam hñt hoĩes in Deo.
vnde 26.q.6.c.mater,Doctores ponnnt iſtã
rõnem,ꝙ Deus permittit ruere domum qñ
non habet bonum fundamentum.Inde eſt
B ꝙ vna puella vadens ad maritũ exiſtens in
pcõ mortali,põt maleficiari, quia nõ confi-
dit in Deo. vnde ſi vadit cum timore Dei,
non eſt poſſibile ꝙ diabolus habeat poteſta
tẽ in illo matrimonio, nec in alijs quibuſ-
cunq; perſonis timentibus Deũ.& nota ꝙ
non eſt minus pcm̃ ſoluere maleficiatos,ꝗ
illos maleficiare. vñ ſi vis ſoluere maleficia
tos, ſolue eos in ſolo nomine Ieſu. Itẽ alia
ratio eſt,quia hoĩes in iſtis ſuperſtitionibꝰ
hñt malam opinionem. Erit aliquis natura
liter infirmus morbo incurabili, & credet
ꝙ ſit maleficiatus, vel incontratus, & hoc
C eſt grane pcm̃,& ſe ibi experientur omnes
percantatores,& tot pcã fient circa ipſum,
ꝙ ſi deberet alias liberari, Deus indignabi
tur, ita ꝙ infirmus ſemper permanebit in
illa infirmitate. Item alia rõ eſt, quia Deus
permittit,vt intelligas & ſcias eius virtutẽ.
Nam, vt ait Aug.permittit hoc Deus, quia
nõ habes fidem,Deo dicendo ſolum,Pater
noſter, non facies illud miraculum, & tñ
facies cum illis percãtulis, quia deficit tibi
fides,& dñt inſani, ꝙ habent in iſtis bonã
manum,& abnegauerunt Deum. Item alia
rõ eſt, vt mundus cæcus intelligat ꝙ fides
Chriſti deficit. vnde 20.q.1.c.1. Deus per-
D mittit hoc,quia ſtas cũ diabolo.Et portãdo
breuia ſupra te, portas diabolũ.de quo hẽs
in c.nec mirũ.26.q.5. quia miſcet nomina
Dei cum noĩbus diaboli.Et qñ inſeritur ali
quod mendaciũ in eo, tunc illud breue eſt
diaboli,& qñ limitatur in certo die & ho-
ra.vnde ſcribentes,portantes,conſulentes,
ꝙ portentur:ementes,vendentes, creden-
tes,& laudantes,peccant mortaliter.Et ni-
hilominus aliqui fatui confitentur, & co-
medunt corpus Chriſti, & habent diabo-
lum ſupra ſe. Item & alia ratio eſt, quare
Deus permittit,vt videas quantũ ſtudium,
& quantus affectus habetur in his percan-
tulis,& capit iſte diabolus cum vetula ran-
cagnata indiabolata incantatrice mille a-
nimas, vt cognoſcatur quantum ſtudium
habet diabolus in capiendo animas. Item
alia ratio,vt cognoſcatur verus homo pro-
batus, qui talia vilipendit, & non ſequitur
fantaſias muliebres.

Tertia pars principalis.

TErtius ſtatꝰ eſt punitionis periculoſę,
& anfractiuæ.vnde nota tres punitio
nes à Deo datas. Prima eſt tẽporalis.
ſecunda corporalis.tertia infernalis.Prima
punitio eſt temporalis, de qua in titulo de
ſortilegijs,puniuntur ſortilegi publicis pę
nitentijs,& quadraginta diebus afficiuntur F
pęnis corporalibus & excommnnicantur.
Et ſi ſunt ſacerdotes, debẽt priuari officio
& beneficio.Secuuda punitio eſt corpora-
lis,quia raro videbis hominem ſortilegum
& incantatorẽ qui non moriatnr mala mor
te, vel deſperata, vel ſubitanea ſine pœni-
tẽtia,& cum infamia.Tertia punitio eſt in-
fernalis,quia iã iudicatus eſt, quia qui non
credit,iã iudicatus eſt:& eſt mirabile quòd
diabolus ita excæcat eos, ꝙ morientes non
pñt pœnitere. vnde Apoc.9. Non egerunt
pęnitentiã,ſed ſunt excæcati à diabolo.vn G
de Paulus ad Rom.vlt.Et dicentes ſe eſſe ſa
pientes,ſtulti facti ſunt:& iſte eſt amor vi-
goroſus,cuius ardore & dulcedine repleat
nos Deus, vt mereamur gloriam æternam.

FERIA SEXTA
poſt j.Domin. Quadrag.
De Amore gaudioſo.
Sermo X.

F*iat tibi ſicut vis. Matth.15.* A-
mor, de quo tractare volu-
mus, dicit amor gaudioſus. H
vnde nota, quòd per tres ſta
tus & gradus procedit ani-
ma. Primus ſtatus eſt deſiderans.Secundus
eſt dolorans. Tertius gradus eſt Iubilans.
Tolle primum,& eſt vtile ſcire.Nota ergo,
quòd tria ſunt lumina animæ deſiderantis
in primo gradu.

Prima pars principalis.

ANima igĩt deſiderans hẽt tria lumina.
primũ eſt lumẽ vidẽdi defectus ſuos.
Scdm eſt videre Deũ eſſe, qui dat eſſe aïæ.
Tertiũ ẽ videre, ꝗ dulce ẽ aïam vniri Deo.
Aïa igĩt primo gradu videt ſe nihil eſſe, &
ſe eſſe infirmã & multos habere defectus.

A & non poſſe ex ſe quicquã habere, et ꝙ ex-
pedit eã habere cibum, et ꝙ ſolus Deus eſt
cibus aĩæ. Et tunc venit ad ſm lumen profi
ciſcendi, et diſcernit differentias inter mun
dum et Deũ, et inter finitum et infinitũ. Et
ex iſto lumine ſequitur tertiũ videre, et tũc
dicit anima: O ſi poſſem frui Deo, dicẽs ad
inſtar filij ꝓdigi intra ſe. Quia ſerui ſunt in
domo patris mei, qui abundant panibus, &
ego hic fame pereo. Et ſic reuerſus recept⁹
à patre intrauit in gaudinm patris ſui. vnde
bene diſcurrendo incipiamus à natiuitate
pueri. vides enim, ꝙ puer naſcitur ita debi-
lis, & infirm⁹, ꝙ nihil põt ex ſe, nec cogno-
B ſcit patrem, nec matrem. imo quãdo adhuc
eſt aliquantulum maior & incipit ire, ita ſe
qneretur lupum, ſicut patrem. vñ pp illam
ignorantiã & debilitatem, quia neſcit ſe in
boccare, nec in minimo iuuare, & nihil ſcit
facere, niſi inturpare. inde eſt ꝙ illi ſuæ na
turę debili & defectiuę, tot iuuamina in oĩ-
bus ſunt inuẽta, vt viuamus, & hẽamus ne
ceſſaria corpori pp comedere, & veſtire, &
habitare. Et ſi bene cõſideras nulla creatura
eget tot neceſſarijs, quot indiget hõ. Vnde
Iob, Nudus egreſſus ſum de vtero matris
meæ. Aſinellus enim & pecorinus, & cæte-
C ra animalia naſcuntur armata, & pullus cũ
natus eſt vadit, & comedit, & cognoſcit bo
num granum à malo, & alia animalia vt na
ta ſunt, cognoſcunt matrem, & nos ſumus
ita imbecilles, & pleni miſeria, ꝙ ex nobis
nihil poſſumus nec habemus. Et nihilomi-
nus rebellamus creatori noſtro. Inde eſt ꝙ
natura eget tot neceſſarijs, q̃a in ſudore vul
tus tui veſceris pane tuo. Et qui nõ laborat
non manducet. vñ oportet ꝙ oĩa ſint occcu
pata circa miſeram vitam corporalem: Et
omnia elementa, aer, terra, aqua, laborant
ſubtus & ſupra, vt ſubueniãt iſti corpatio. ſi
militer ignis ad calefaciendum, & ſubſten-
tandum vitam noſtram, & omnia breuiter
D loquendo ſubiecta ſunt noſtræ egentiæ. Si
modo intelligeremus hoc nos hẽre à Deo,
& quia nõ ex ſolo pane viuit hõ, ſed de oĩ
verbo, ꝙ procedit de ore Dei, quia nõ ſolũ
oportet ĩtelligere neceſſaria corpori, ſed &
neceſſaria aĩæ, vt viuat, ita ꝙ ſi aĩa ſciret bo
na ſpũalia, ſine quibus nõ põt viuere & in-
telligeret amorẽ Dei, multo magis quære-
ret cibum ſpũalem quã tpalem. Et tñ vides
quot pericula, quot labores, quot mala ſuſti
nem⁹ pro corpore. Quid ergo fieri dẽt pro
aĩa? & ſicut mater gubernat infantulũ, & e-
ducat tenẽdo ipſum in brachio, ita Deus nu
trit aĩam dando ſibi quattuor deſideria, ita
ꝙ primũ deſideriũ eſt viuẽdi, ſm deſideriũ E
eſt habendi virtutes, tertium deſideriũ eſt
ſciendi, quartũ deſideriũ eſt habendi quie-
tẽ. Sicut. n. anima naturaliter abhorret mor
tem, quia natura abhorret non eſſe: ſic ecõ-
uerſo appetit vitã, quia ſm philoſo. Oẽ ens
appetit permanere: Et ſic à ſimili, cũ aĩa hẽt
lumen ſeipſam vidẽdi, ſicut corporaliter ap
petit viuere, ſic & ſpũaliter deſiderat æter-
naliter vinere. Rurſus ſicut hõ appetit ĩ hoc
ſæculo bonis tpalibus, abundare credẽs bo
na tpalia eſſe ſummum bonũ, cũ non rectè
cognoſcat, quia de bonis tpalibus fit maior
amiſſio q̃ lucrum, ſicut de inſenſato infan-
te, qui ſugit lapidem, & credendo lactare
plus dimittit de ſuo q̃ acquirat de lapide, F
quia hõ quanto plus in diuitijs mundi pro
corpore lucratur, tãto plus perdit pro aĩa,
ſic anima illuminata lumine veritatis appe
tit acquirere virtutes. Et licet vulgares cre
dant ꝙ acquirere diuitias ſit magna virtus:
tñ veritas eſt ꝙ acquirere virtutes hoc eſt
ipſa virtus, quia ſapientia huius mundi ſtul
titia eſt apud Deum. Vñ non laboremus in
acquiſitione diuitiarũ, ſed virtutum. vnde
Aug. Inquietum eſt cor noſtrum, donec ve
niat ad te. Item ſicut hõ eſt ſemper cupi-
dus ſcire in hoc ſæculo, & inueſtigat quę in
hoc ſæculo ſunt ſcibilia: quia vt ait Philoſ. G
oẽs hoĩes natura ſcire deſiderant, ſic & aĩa
illuminata ſemper inueſtigat & ſatagit ſci-
re originẽ ſontis illi⁹ bonitatis, à quo crea-
ta eſt. Item ſicut homo in hoc ſęculo oĩa fa
cit, vt in fine quieſcat & gaudeat, ſic aĩa illu
minata oĩa patitur in hoc ſæculo. ſ. ieiunia,
vigilias, diſciplinas, & omnẽ pœnitentiã,
vt in fine quieſcat. Secundum lumen eſt vi
dere Deum eſſe, qui ſolus & totus dat eſſe
animæ, & iſtud ſm lumẽ naſcitur ex primo
lumine vidẽdi tuos defectus, quibus eges.
vnde cognoſcẽdo primo nihil ex te eſſe, &
nihil ex te habere, tu poſtea venis in cogni
tionẽ Dei. vnde cant. 1. Oſculetur me oſcu H
lo oris ſui, quia meliora ſunt vbera tua vi-
no flagrantia vnguẽtis optimis. q. d. ꝙ quat
tuor lumina naſcũtur in aĩa ex cognitione
Dei. Primũ eſt lumẽ ſui luminis, cum ait:
Oſculetur me oſculo oris ſui, q̃a oſculũ eſt
os. Secundũ lumen eſt intelligere Deũ per
cogitationẽ, meditationem, & contempla-
tionẽ. vñ Pſal. Eructauit cor meũ verbũ bo
num. q. d. ꝙ intelligit ſapientiã Dei ad ſup
plementũ ignorantię ſuæ, ideo ſm ſplendo
rem inſuſum in ſacra Scriptura ſugit illius
ſcripturæ vbera. Iõ dicit, Meliora ſunt vbe-
ra tua vino: quia vinũ cauat hoĩem de me-
moria,

A moria,ſed vbera dãt lac,non eſcã,ſm Pau-
lum,ex quo lacte fit optimum nutrimentũ.
Tertium lumen eſt abundantia gratiarum
Dei, in qua abundat aĩa plena flagrantia
precioſorum vnguentorum. vnde Paulus,
Chriſti bonus odor ſumus : alijs ad vitam,
alijs ad mortem:ad vitam bonis, ad mortẽ
malis,& hoc eſt qđ dicit, flagrãtia vnguen
tis optimis.Quartũ lumen eſt imbibitiuum
aĩæ in Deũ,cũ ſubdit,Oleũ effuſum nomen
tuũ.Oleum eſt ſanatiuũ,illuminatiuũ,trãſ-
penetratiuum,& ignis nutritiuũ.Ita nomẽ
Dei eſt vorabile, & hẽt mirabilem virtutẽ,
quia hoc nomen,qđ eſt tota ſapientia Dei,
B pp ſaluare humanã naturam , & hoc eſt no
men Ieſus.Et qui nõ cognoſcit hoc nomẽ,
non cognoſcit Deũ , & intelliges illud no-
men, quantũ ſit ſanatiuũ in Dñica oliuarũ,
quia nulla infirmitas eſt, q̃ in nomine Ieſu
non ſanetur. Itẽ videbis quãtum transfigat
& dilatetur cor nr̃um in noĩe Ieſu , quia in
noĩe tuo videbimus lumen.Ecce cor dilata
tũ,pp quod tota aĩa eſt transformata, quia
quantum aĩa cognoſcit Deum,tm̃ ipſum a-
mat. Oleũ eſt nutritiunm ignis,quia aĩa co
gnoſcens Deum nutrit ignẽ amoris diuini.
vñ vides qualiter aĩa venit ad profectũ vi-
ſionis Dei.ex iſtis igitur venit aĩa ad tertiũ
C lumen,quia conſiderat quãtum ſtet bene ,
qñ eſt vnita cũ Deo. Sed qñ videt ſibi defi-
cere amorẽ dulcedinis Dei,amaricat. Ideo
in Cant.dr̃:Adoleſcentulæ dilexerunt te ni
mis,ſ.aĩæ inebriatæ diuino amore: qa ſicut
nimiũ vinum inebriat,& multa febris facit
mori:Ita multus amor Dei vnitus aĩæ facit
aĩã,ita inebriari amore diuino,ꝙ nõ timet
mori morte corporali, ſicut fuerunt marty
res,qui gaudebant pati & mori in nomine
Ieſu,quia inebriati erant illo nomine.Et ita
erant ardentes in nomine illo,ꝙ in magno
frigore ſudoribus affluebant . vñ S.Franci-
D ſcus habens modicos pannos,dum interro
gatus fuiſſet tpe hiemis in intenſiſſimo fri-
gore ab vno diuite veſtibus duplicato , qui
tremebat,nunquid frigeret, dixit ꝙ tãto ca
lore ardebat quòd ſudabat.vnde diues tan-
gens manum B.Franciſci, tm̃ calorem ſen-
ſit ex illa manu,quòd ſenſit ipſum calorem
diffundi per totam perſonam . Hoc.n.facit
nimius amor,quia ſicut nimius cibus facit
euomere, ſic nimius amor facit euomere
verba Dei.Imo tanta eſt vis amoris diuini ,
quòd facit aĩam infatuari,adeo quod nihil
curat de mundo, nec plus curat innamora-
tus de Deo ire nudus q̃ veſtitus,nec deride
ri quàm laudari.Ideo non eſt mirum, ſi di-
cit, Trahe me poſt te,quia calcitro mundo, E
& cupio diſſolui,& eſſe cũ Chr̃o, ſm Apo.
Et ex his hẽs primũ ſtatũ,qui eſt deſiderãs.

Secunda pars principalis.

SEquitur ſecundus ſtatus , qui dr̃ tribu-
lans vel dolorãs. Et tunc aĩa eſt in iſto
ſtatu,qñ quærit Deũ & non inuenit:&
alijs vr̃ quòd Deus ſe vltro det non quæren
tibus,ſicut hodie vidiſti in euãgelio, quòd
Chr̃s quærebatur à Cananea q̃ ſequebatur
eũ,& ipſe fugiebat ſequẽtem: & alibi hẽs,
quòd Deus currit poſt fugientẽ ſe,ita quòd
multi q̃runt eũ, & nunquã pñt hẽre vnam F
lætitiam de ipſo Deo.Sed pur quærite & in
uenietis:petite & accipietis: pulſate & ape
rietur vobis.Quærite cum intellectu illumi
nato,& pulſa cũ toto affectu, quia tãdẽ cũ
bñ pulſaueris , Deus poſt tuã doloratã an-
xietatẽ,aperiet tibi oſtiũ lætitiæ affluentis,
& te cõſolabitur dicendo,fiat tibi ſicut vis.
vis me cognoſcere,& amare, veni aĩa mea
dilecta,q̃ tãto tpe me quæſijſti,& nũc gau-
dia ſuſcipe tui creatoris : & aĩa tota ardens
in cõſolatione diuina vniendo ſe Deo &
fruẽdo ipſo,dicit cũ Pſal.Quã magna mul-
titudo dulcedinis tuæ Dñe,& Deus ait illi, G
Caue ne me perdas. videamus ergo de euã
gelio aliquid.In iſto amore gaudioſo nota-
to per illud , fiat tibi ſicut vis, tres affectio-
nes demõſtrantur in Cananea, quia primo
deſiderat , ſecundo ſuſpirat, tertio petit.
Primo igitur ecce mulier Cananea à fini-
bus illis egreſſa. Exiſtens Ieſus in partibus
Tiri & Sydonis,quæ erãt duæ terræ Cana-
neorum,quas Iudæi non potuerant acqui-
rere . vna Cananea ſentiens famam Chri-
ſti, venit cum magno deſiderio ad eum , et
Chriſtus vitans eam intrauit vnã domum ,
et Cananea ſecuta eſt eũ in illam domum, H
et Chriſtus exiuit domum illam, et cępit au
fugere,et ſeceſſit tranſeũdo terram Tiri et
Sydonis , et Cananea ſequitur cum veloci
paſſu. Hoc ſignat quòd quandocũq; anima
vellet pœnitere & habere cõtritionem, &
quanto plus laborat in hoc eũdo ad miſſas
&ad p̃dicationes,vr̃ quòd minus pęniteat,
et ꝙ Deus fugiat ab ea.et Cananea.i.volun
tas nr̃a,ſequitur indeſeſſa veniens ad ſecun
dam affectionem. Voluntas igitur noſtra à
finibus ſuis veniens.i.conſiderans à prima
die originis ſua innumera peccata, et rur-
ſum finẽ damnationis æternæ, ait cum Da-
uid:Cogitaui dies antiquos,et annos æter-
nos in mente habui.Clamat ſuſpirãs. Ecce
ſecunda

A ſecúda affectio. Miſerere mei fili Dauid, qđ
ſignat contritionem animæ, quádo clamat
miſericordiá dicens, ego pur vellem Deum
amare, & eſt intricata in iſtis carnalibus de-
ſiderijs mundi, & verſatur in cupiditate a-
uaritiæ, & ſuſpirando dicit: Si non adiuuas
me, ſum periclitata. Clamat ergo Miſerere
mei non intrãdo iudicium tuum, quia non
iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis vi-
uens. Sequitur tertius affectus petentis. Of
fendit enim neceſſitatem ſuæ egentiæ, &
deſiderij dicens, filia mea. & non alterius,
ideſt anima mea male vexatur, ideſt à ſpũ
B fornicationis, & voluntate carnali trahitur
in luxum. Et iſtas tres affectiones habes cir
ca primam principalem partem, quæ eſt ſta
tus deſiderans. Nunc circa ſecundam prin-
cipalem ſequitur ſtatus dolorãs, in quo ſta-
tu tres probationes facit Deus de anima:
quia primo probat intellectum cũ tacitur-
nitate & fidelitate, ſecundo affectum cũ lõ-
ganimitate, tertio deſiderium cum patien-
tia & diuturnitate. vide primum, quia non
rñdit ei vllũ uerbũ: volebat. n. illã ꝓbare, ſi
erat fidelis cum taciturnitate. Nã cum ver-
bũ Dei tacet, clauſa miſericordia, vr̃ quòd
Deus trufetur de anima, ſed hoc facit vt ꝓ-
bet ſuum intellectum & fidem, & vt cum
C magno labore acquires grãm Dei, & me-
lius cuſtodias ipsã. vñ ſicut ſcholaris groſſi
ingenij ꝑꝑ magnum ſtudiũ cũ multo labo-
re acquirit ſcientiã, & fit valens, & memo-
rioſus, & qñ non intelligit, tm̃ ſtudet ꝙ ve-
nit ad lumen ſcientiæ, ſic aĩa quærẽs Deum
multotiens non inuenit, & accidit quãdo-
que ꝙ ipſa aĩa neſcit quid petat, ſed tãdem
reperit Deum & perpendit ſuã petitionem
non fuiſſe iuſtam. Secundo probat cum lõ-
ganimitate, quia iſta Cananea pur non ceſ-
ſat clamare poſt eum. Miſerere mei fili Da-
uid: Et accedentes diſcipuli rogabant eum
dicentes. Dimitte eã, quia clamat poſt nos.
D q. d. expedias eã cito, & noli facere nos vi-
tuperare & clamare poſt nos, quia alij for-
te credent peius. Chriſtus autem reſpõdit
ſuis diſcipulis aduocatis illius Cananeæ.
Non ſum miſſus niſi ad oues, quæ perierãt
dom⁹ Iſrael, quod figuratiuè vult dicere ꝙ
multotiens petens vnã gratiam ab vno ſan
cto interceſſore tuo, & videbitur quòd nec
tu, nec ſãctus audiatur, ſed Deus facit illud
vt te probet. At illa Chriſto dicẽte illa ver-
ba currendo venit, & cadens in faciem ſuã
adorauit eum dicens valde anxiando. Do-
mine adiuua me. Tertio probat eã cum pa-
tientia, & factis reſpõdendo ſibi cum in-
iuria dicens, Non eſt bonum ſumere panẽ E
filiorum, & dare canibus, & vocauit ipſam
vnam canem. Et nota pulchrum reſpõſum.
At illa dixit, Etiam domine. q. d. verum eſt
quod ais, quia ſum vna canis & magna pec-
catrix. Nam & catuli edunt de micis, quæ
cadunt de menſa Domini ſui. q. d. Domine
miſerendo mei, da mihi minutiſſimas gra-
tias in vno angulello paradiſi, dummodo
fugiam pœnas inferni.

Tertia pars principalis.

SEquitur tertius ſtatus, qui eſt Iubilans,
& eſt tertia pars prædicationis noſtræ, F
in qua dat Cananeæ tres conſolatio-
nes. primo ipſam illuminãdo ſplendore ve
ræ fidei ibi, O mulier magna eſt fides tua.
ſecũdo conſolatur ipſam per affectum cha-
ritatis magni amoris. i. fiat tibi ſicut vis. ter
tio conſolatur ipſam per effectum operan-
do & ſanando filiã ſuam, ibi, & ſanata eſt fi
lia eius ex illa hora. Vnde multotiens Deus
obaudit vt probet, & probando cognoſcat
perſeuerantiam peccatoris, deinde multo-
tiens dat gratiam animæ quæ gratia vadit
& venit, vt multotiens accendatur amor
Dei, & melius illuminetur anima in cogni- G
tione ſui creatoris. Finaliter cõſolatur ani-
mam recipiendo eam ad gaudia æterna.

S A B B A T O
poſt j. Dominicam Quadrag.
De Amore gratioſo.
Sermo XI.

ABſtinete vos ab omni ſpecie mali.
1. ad Theſal. Intendimus tra-
ctare in hac vltima penna no
ſtri Seraphini de amore, q di
citur gratioſus, per quẽ addi H
ſcemus hodie abſtinere ab omni ſpecie ma
li. Vñ vt abſtineamus à malo, oportet tres
gratias interuenire cum Dei auxilio. Prima
eſt gratia illuminãs. Secunda eſt gratia ope
rans. Tertia eſt abſtinentia ab omni malo.
Nota igitur quòd poſt aperturam tertij ſi-
gilli, de quo Apoc. 5. imo. 6. Io. dicit. Audi-
ui vocem in medio quattuor animalium di
cẽtium bilibres tritici denario vno, & tres
libras ordei denario vno. Vinum & oleum
ne læſeris. In quibus verbis notantur tres
gratiæ ſupraſcriptæ, ſine quibus nullus po-
teſt aufugere à diabolica fraude.

Prima

A *Prima pars principalis.*

PRima igitur gratia eſt diuinę illumina
tionis. Et hoc eſt, qđ vult dicere San-
ctus Ioan. ꝙ illi ſugiebant illũ equum
nigrũ, de quo ſcribitur in tertio ſigillo, &
erant perterriti valde. Et audiuit tanquã vo
cem, quæ ſignat ſanctã ſpirationem Dei, q̃
non eſt vox ſpiritualis, ſed corporalis. imo
econuerſo, quia nõ eſt vox corporalis, ſed
ſpiritualis, quæ poſt hoĩes clamat, guarda,
guarda. quia niſi Dñs illuminaret nos, nul-
lus poſſet cauere à fraudibus diaboli, quia
B Dñs lumine nominis ſui Ieſus leuauit de
mundo oẽs errores, & cũ notitia Dei mun
do manifeſtata hæreſis de mundo fuit leua
ta. Io. 5. Paraclitus aũt Spiritus ſanctus, quẽ
mittet Pater in noĩe meo, ille vos docebit
oĩa, & ſuggeret vobis oĩa, quia in noĩe Ie-
ſu dabit intelligere, & cognoſcere Deũ, &
dicit, ꝙ iſta vox exibat de medio quatuor
animaliũ, quæ ſignant quatuor virtutes car
dinales, ad dandũ intelligere, ꝙ Deus cum
noĩe ſuo inſpirabit vitare fraudes diaboli,
te iuuãdo cũ quatuor virtutibus prædictis.
Signatur ẽt vita actiua in illis animalibus,
quia ait Ezechiel, Primũ aĩal ſimile leoni,
ſecundũ ſimile vitulo, tertiũ habebat faciẽ
C quaſi hoĩs, quartũ aĩal ſimile aquilæ volãti.
leo ſignat iuſtitiã. Vnde illud: Iuſtus tãquã
leo confidens. Moraliter dr̃, ꝙ leo naſcitur
mortuus, & ꝑ triduũ ſtat tãquã mortuus,
& poſt triduũ pater vociferãdo ſuper eum
facit illũ viuere; quod ſignat, ꝙ niſi iuſtitia
ſtet tribus diebus, non valet. Primum eſt di
mittere malum. Secundum dimittere tm̃
malũ non ſufficit, niſi iungas ſecundũ diẽ,
qui eſt, ꝙ cum clara intelligentia facias bo-
nũ. Non. n. ſufficit abſtinere a malo, niſi fiat
quod bonum eſt. Vnde Pſal. Declina a ma-
lo, & fac bonũ. Adhuc iſta duo non ſuffi-
ciũt, niſi interueniat tertia dies. ſ. fides, quia
iuſtus ex fide viuit; & ideo oportet clama-
D re tertia die, quia qñ deſiſtis a malo, & facis
bonum, & cum pura fide illud operando
refers ad gloriam Dei, illud naturale con-
uertis ĩ morale. & ideo Chriſtus tertia die
voluit reſurgere, ad dandum intelligere il-
la tria ſupraſcripta. ſ. ꝙ prima die debes re-
linquere malum, ſecunda operari bonũ cũ
intelligentia, tertia cõfidens in Deo refer-
re bonũ ad gloriã Dei. Vnde Paul. Mortui
. n. eſtis, & vita veſtra abſcõdita eſt cũ Chri
ſto. Mortui. n. eſtis. ecce prima dies. Vita ve
ſtra. ecce ſecũda. Abſcondita eſt cum Chri-
ſto. ecce tertia. & hoc de iuſtitia. Et ſecun-
dum animal ſimile vitulo, qui ſignat patiẽ- E
tiam, quia patientia portata cũ amore Dei
facit omnia ſufferre. Vnde Pſal. Propter te
mortificamur tota die, extimati ſumus ſicut
oues occiſionis. & quia patientia ſundata
in dilectione Dei faciliter ſuffert oĩa, ideo
ait Chriſtus: Iugum meũ ſuaue eſt, & onus
meum leue. Et tertium animal habens fa-
ciem quaſi hoĩs, ſignat temperantiam, quæ
virtus nõ habet locum niſi in homine, qui
vtitur ratione, quia oĩa animalia ſine diſcre
tione non plus comedunt quã ſibi ſufficiat,
ſed quando puer peruenit ad annos diſcre
tionis, & efficitur magnus, & eſt in plena
diſcretione, appetitus attrahit hominem, ſi F
eſt auarus ad cupiditatem, ſi eſt guloſus ad
ingluuiem, ſi eſt luxurioſus ad luxuriam, &
ſic de alijs. Et temperantia cum ratione di-
cit: Non facias. & refrenat illum inordina-
tum appetitum: & ideo dicitur quaſi facies
hominis, quia in facie hominis notatur ſa-
piẽtia. Vnde, Cor eius in manu eius, qui eſt
ſapientia moralis. Et nota, ꝙ alia eſt ſapien
tia moralis, alia ſpiritualis, quia ſapientia
ſpiritualis facit intelligere & amare Deum:
ſed ſapientia vitæ actiuæ eſt tẽperantia, quę
in vſu rationis facit agenda, & vitat fugien
da. Et quartum animal ſimile aquilæ volan
ti, quæ ſignat prudentiam, quia ſicut aquila G
habet oculos magis acutos & magis reſi-
ſtentes radijs ſolis, quia tenet oculos magis
fixos in ſole, quam alia animalia: ita prudẽ-
tia inſita homini facit vitare malum, & eli-
gere bonum. Vnde propter hoc potes in-
telligere illa verba, Facies hominis, & fa-
cies leonis à dextris ipſorũ quatuor. No-
ta, ꝙ dextera ſignat proſperitatẽ; quod vult
dicere, ꝙ in proſperis oportet vti facie ho-
minis, qui interpretatur temperãtia: & leo
nis, quę interpretatur iuſtitia. ſ. ꝙ in proſpe
ritate ſemper debes vti iuſtitia, & tẽperan-
tia. Et facies bouis à ſiniſtris ipſorum qua-
tuor. Siniſtra interpretatur aduerſitas, & vi H
tulus interpretatur patientia, quod vult di-
cere, quod in aduerſitate tu debes eſſe for-
tis, & vti patientia. Et facies aquilæ de-
ſuper ipſorum quatuor, quod vult dicere,
quod ſiue ĩ proſperis, ſiue in aduerſis aqui
la. i. prudentia. debet volare deſuper, ideſt,
debes te regere cum prudentia, & alias
virtutes cum prudentia regulare: & ſic
habes quatuor virtutes. Et nota, quod
ſi faceres omnia bona, & non eſſent iſtis
virtutibus regulata, nihil faceres, quia
multotiens credens facere bonum, faceres
malũ, & econtra. Vnde temperãtia regulat

A omnia in faciendo, & non faciendo, & oculus aquilæ vndique reſpicit regulando. Et nota, ꝙ patiẽtię virtus tunc demum acquiritur, cum anima eſt cõtenta de laboribus. Sed pone, ꝙ tibi ſuperueniat paupertas, vel aduerſitas, & pone quod dimittas iſtos labores de foris, & anima tua abundet gratijs: certè eris gaudioſus, & omnia patienter feres. ad inſtar dormientis, & ſtantis in lecto, & dicentis famulo: Cooperi me bene, & claude oſtium, & feneſtras, & ſic ſtat calidus, & dimittit frigus, & niues ab extra. Ita eſt in anima agitata paupertate, & laboribus, quæ dimittens iſta de foris ſtat
B pauſata in ſtatu ſuæ quietę mentis eleuatæ verſus Deum, conſiderando illas ſuas aduerſitates occurrere pro meliorãdo, & nõ peiorando conditionem ſtatus ſui. Sed ſi leuares de lecto nudus, & proijceres te in niue, tu morereris frigore, & non meliorares conditionem tuam. Ita eſt in impatiente, qui quandoque deſperat, & perdit animam, & corpus. Multotiens.n. homo dicit, Ego non poſſum portare patienter iſtos labores, & credit ſe dicere verum, & tamen poteſt illos ferre; & decipitur ſic dicendo. Ecce igitur quatuor animalia, ex quibus exit vna vox diuinæ inſpirationis. & hoc
C de prima.

Secunda pars principalis.

SEquitur ſecunda pars, quæ eſt Gratia operans.i. exercitium bonæ operationis. Vnum iuſtitiæ, aliud pęnitentię de malo operato. Vnde bene viuendo, & dolendo de malis præteritis, fit homo bonus operarius. Et ſunt duo operarij, vnus frumenti, & alius ordei. Primi ſunt operarij iuſtitię; ideo ait vox illa: Bilibris tritici denario vno. de alijs operarijs ait: Et tres libras ordei denario vno. Vidiſti igitur in ter
D tio ſigillo diabolum ponderare conſcientias deluſas, & Deus illuminat illas. Diabolus promittit malum, & Deus bonum. Dicit igitur iuſtitia: Fac bonum, & caue tibi à malo; & tunc eſt vna libra quando librat te, dimittendo malum, & faciẽdo bonum. Alia libra eſt pro denario. Denarius.n. dicitur à decem, quia decem paruuli valent vnum denarium. Vnde ſi vis bene facere, & virtuoſe operari, oportet te vitare decẽ vitia, & operari virtutes eis oppoſitas, quæ ſequuntur. Primum vitium eſt vita guloſa. Secundum eſt vita luxurioſa. Tertium vita cupida, & damnoſa. Quartum eſt vita ſuperba, & ambitioſa. Quintum crudelitas E
vituperoſa. Sextum vita vacua, & vanaglorioſa. Septimum vita iniuſta, & criminoſa. Octauum vita miſera, & ſpurcitioſa. Nonum vita affannata, & doloroſa. Decimum voluntas propria carnis amoroſa. Igitur ſi vis tranquille viuere vitando decem vitia ſuprafcripta, oportet ſecteris virtutes iſtis vitijs oppoſitas & contrarias. Prima vita ſobria, contra vitam guloſam. Secunda vita caſta, contra vitam luxurioſam. Tertia vita larga, contra vitam cupidam & damnoſam. Quarta vita humilis, contra ſuperbam & ambitioſam. Quinta vita manſueta, contra crudelitatem vituperoſam. Sexta vita F
grauis, contra vacuam & vanaglorioſam. Septima vita iuſta, contra iniuſtam & criminoſam. Octaua vita purgata, cõtra ſpurcitioſam. Nona vita tranquilla, contra affannatam & doloroſam. Decima amor Dei, & proximi, contra amorem proprium. Nunc igitur hæc omnia concordando. Si vitas gulam, ſequeris parcitatem: Si vitas luxuriam, ſequeris caſtitatem, & ſic habes quatuor minuta. Si vitas cupiditatem, ſequeris largitatem, & ſic habes ſex. Si dimittis ſuperbiam, ſequeris humilitatem, & ſic habes octo. Si dimittis crudelitatem, ſequeris manſuetudinem, & habes decem; & ſic G
ſubſequenter de ſingulis. Vnde nota, ꝙ ex ſupradictis habes decem bonas vitas, & decem malas vitas. Vnde oportet nos habere duas librationes tritici.ſ. iuſtitiæ in exercitio bonarum operationum, & timoris in euitatione vitiorum. Triticum.n. eſt cibus hominis: vnde qui eſt iuſtus faciens bonas operationes, hic dicitur homo. Ordeum autem datur iumentis: vnde homo, qui relinquit malam vitam, faciens pęnitentiam de peccatis ſuis, hic factus eſt iumentũ pęnitentię, & Dei, iuxta illud: Vt iumentum ſum apud te, & ego ſemper tecum. & hic habet tres libras ordei denario vno, quia H
in pęnitentia ſunt tria.ſ. lætitia, lenitas ſpiritualis, & humilitas. Huius figuram habes *Figura.*
Ruth. 1. vbi legitur, ꝙ Noemi iuit peregre, & reuerſa eſt in domum tempore meſſis ordei. Noemi.n. interpretatur pulchra.ſ. anima ad imaginem Dei creata, quæ vadit peregre, quando recedit à Deo per offenſam ad inſtar filij prodigi, & recollecta in ſe reuertitur tempore meſſis ordei, dolendo de peccatis perpetratis, & pęnitentiam agendo, & tunc conſiderat quantum fuit ingrata de beneficijs ſibi à Deo datis. Et angelus animę cridat dicẽs: O anima mea, quę ſtas

in

A in iſta fęce, lumen tuū dereliquiſti, & es in obſcuritate tenebrarū peccatorū. & tūc dicit aīa: Peccaui, & feci omne malū, & metit ordeū per pęnitentiā, & redit domum, quia domus propria eſt conſcientia, & hēt etiam homo ciuitatem cōem.ſ.paradiſum, quē intrat mediante bono opere. Et nota, ꝙ pęnitentia ſtat in tribus.ſ.cōtritione, confeſſione, & operis ſatisfactione, quia peccatur ĩ tribus.ſ.cognitione, affectione, & operatione. Itē peccatū conſiſtit in duobus, vel omittēdo, vel cōmittēdo, qa pręcepta Dei ſtant in faciendo, vel non faciendo. Itē potes tripliciter peccare in quolibet iſtorū decē pręceptorū. Primo, quia non ponderas B Deū ſicut debes, vel non amas ſicut debes, & nō operaris quod debes. Volue per contrariū: quia amas, qđ nō debes, & afficeris ad id quod nō debes, & operaris, quod nō debes. & ſunt ſex librę.ſ.tres in oībus iſtarū: tres in omittēdo, & tres in cōmittēdo, quas hēs pro vno denario. Vnde nota, ꝙ qñ Dñs creauit Adā, dedit ſibi vnū denariū, & fuit derobatus à diabolo, & perdidit denariū, & Deus poſtea expulit illū de paradiſo *Nota.* & poſt peractā pęnitentiā Dñs repetijt denariū à diabolo, & reſtituit Adā in decem gratijs. Prima eſt ſcire, 2. eſt velle, 3. poſſe, 4. diſcernere, 5. ꝑmeditari, 6. facere bonū, C 7. ꝙ cognoſcat homo nihil per ſe poſſe niſi adiutus à Deo, 8. timor Dei, 9. amor Dei, 10. ꝙ oē bonū qđ facit, faciat ad honorē Dei. Et iſte fuit denarius datus Adæ. Modo perdit homo denariū, & cadit ſibi, qñ nō hēt ſupraſcripta. ſ. velle, ſcire, & poſſe, &c. & nō pōt facere bonū per ſe, ſed malū ſic. Vnde vide, ꝙ ſicut Adā fuit expulſus, & ſeeit pęnitentiā flendo, Deus fecit ſibi reſtitui ſuū denariū, & recuperauit prędicta: ſic homo peccās perdit denariū, & deperditū recuperat per pęnitentiā flendo peccatum ſuū. Vnde ſi vis fugere fraudes, oportet te habere duas operationes.ſ.facere pęniten- D tiam de perpetratis malis, & agere bonū, & tunc reſtituitur tibi tuus denarius.

Tertia principalis pars.

SEquitur tertia gratia, quæ eſt abſtinētia ab omni malo, & dicitur gratia ſpiritualis conſolationis. Nam cū aīa ſentit conſolationes ſpirituales, obliuiſcitur omne malū facere, quia iam carnis oblita eſt, q̄ ſuadet malū, iuxta illud: Guſtato ſpiritu deſipit oīs caro. & ideo dictū eſt, ꝙ illi fugiebant illū equū. Vnde ſubdit: Vinū, & oleū ne lęſeris. Nota, ꝙ de duabus rebus fit mēs læta. Prima eſt lætitia, ſecunda eſt dulcedo. E Sed oportet, ꝙ iſtas præcedat iuſtitia.ſ.ꝙ dimittas malū, & ꝙ facias bonum, & tūc habebis deuotionem Dei. Sed ſi poneres deuotionē in breuibus, credens, ꝙ portando ea tu non poſſis mori in igne, vel aqua, illa eſt deuotio aſinina. Vnde nota, ꝙ deuotio debet habere tria.ſ.iuſtitiā, lætitiā, & dulcedinem. Iuſtitia eſt pęnitens, quia vere pęnitens eſt iuſtus, & æquiparatur tritico. Vinū eſt lætitia, quia lætificat cor hominis. Oleū eſt dulcedo, quia linit, & mulcet. Nunquā enim habebis deuotionem ſine lætitia cordis, & tūc mens eſt lęta, qñ eſt libera à peccatis, & inebriatur vino gratiæ Dei. Nā Petrus antequā biberet de illo vino, negauit F Chriſtum. Sed poſtquam inebriatus eſt illa amenitate, ſicut & alij Apoſtoli ibāt gaudentes a conſpectu concilij, quia digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliā pati. Vnde Pſal. A fructu frumenti, vini, & olei ſui multiplicati ſūt. in deuotione lętitia, & dulcedine: Quā nobis ꝓſtare dignetur, &c.

DOMINICA II.
Quadrageſimæ.

In qua Dominica incipit ſecunda ala Seraphini, quę dicitur Amor inceſſabilis, & G *habet flammas ſeptem, quę ſunt Amor honorans, Amor lamentans, Amor condemnans, Amor bene vtens, Amor remunerans, Amor bene conuerſans, Amor amplexans.*

De Amore honoranti.

Sermo XII.

H*Ic eſt filius meus dilectus Matt.* 17. Quoniā in iſta ſecunda Dominica habemus tractare de ſecunda ala noſtri Seraphini, H quę dr̄ Inceſſabilis: ideo incipiemus hodie à prima penna, ſeu flāma, q̄ dr̄ Amor honorans. Ad euidentiā igitur dicendorū pręmitto tria, q̄ apparēt mundū, ſi rite fierēt. Primo ſi boni cōfeſſores, & boni prędicatores pp Deū exercerēt ſua officia, & nō pp auaritiā, aut pōpā. Secundo, ſi patres & matres bene caſtigarēt filios ſuos. Tertio, ſi magiſtri ſcholarū timerēt Deū, & docerēt pueros doctrinam Dei, & timere Deū, & patrē, et matrē, et docerēt eos pulchros mores. Modo nos habemus in euangelio

A gelio noſtro, ꝙ Chriſtus ſeruauit mandata patris. Vnde Deus Pater de illo ait, *Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Ipſum audite.* Et nota, ꝙ quędam pręcedũt transfigurationem, quædam ſequuntur, & quædã concomitantur. Vnde primo aſſum pſit Ieſus Petrum, Iacobum fratrem Petri, & Ioannẽ, & duxit illos in mõtẽ excelſum ſeorſum.i.in partẽ. Vnde nota, ꝙ prædicator nõ cũ apparentia mundi, ſed Dei præcedere, vel procedere ad euellendũ aĩas de manu diaboli. & dicit ſeorsũ.i.in vno canto, qñ ſignat cõtẽplationẽ, q̃ hr̃ in canto ſolitario, humili, & baſſo. & trãsfiguratus eſt
B ante ipſos, & nõ ante ſe; nõ tñ apparuit ſicut eſt in paradiſo, quia eſt ineffabiliter pulchrior, ſed apparuit talis, quale eſt vnũ corpus beatũ, & glorificatũ, & aliter apparebat Petro, aliter Iacobo, & aliter Ioãni, ꝓm varias illorũ gratias, quas habebãt. Nã Petrus interpretat̃ obediẽs, Iacob⁹ paup, Ioãnes caſtus & luminoſus gratia Dei. & reſplenduit facies eius tanquã ſol, iuxta illud Matt.13. Fulgebũt iuſti ſicut ſol ĩ regno patris eorũ. Veſtimẽta aũt eius facta ſũt alba ſicut nix; ꝙ ſignat, ꝙ in ſcriptura ſacra aĩæ ſapienti oĩa apparent alba, & pura, ſine aliquo defectu. Et ecce apparuit illis Moyſes,
C & Elias cum eo loquentes. Sanctus Lucas dicit, ꝙ loquebãtur de exceſſu dilatati amoris in cruce fiẽdo in corpus Ieſu in Hieruſalẽ: vnde Petrus audiens dicere exceſſum, dixit, melius eſt ſtare hic quã mori. Vnde ait: Reſpõdens Petrus dixit ad Ieſum: Dñe bonũ eſt nos hic eſſe; ſi vis faciamus hic tria tabernacula: Tibi vnũ, Moyſi vnum, & Elię vnũ. Et nota, ꝙ Petrus erat bonus guloſus, q volebat, ꝙ Ioannes contẽplatiuus ſtaret cũ Elia, & Iacobus actiuus ſtaret cũ Moyſe, & ipſe ſtaret cum Chriſto in ſuo tabernaculo. Et adhuc eo loquente ecce nubes lucida obumbrauit eos, & vox de nu-
D be ait: Hic eſt filius meus dilectus, &c. Audientes diſcipuli ceciderunt in faciẽ ſuam, quia non potuerunt ſubſtinere illũ ſplendorẽ, & viſionẽ, & contemplationẽ, & timuerunt amore timoroſo. & acceſſit Ieſus & tetigit eos dicens, Nolite timere. Leuantes aũt oculos ſuos neminẽ viderunt, niſi ſolũ Ieſum, quia Moyſes, & Elias receſſerant. qđ ſignat, ꝙ in vita æterna nihil aliud eſt, quã ſolũ Ieſum contẽplari. & deſcedentibus illis de monte pręcepit Ieſus, Nemini dixeritis viſionẽ hanc, donec à mortuis reſurgat filius hominis. qđ ſignat, ꝙ gratię viſionũ diuinarũ debent cuſtodiri, nec de fa-

E cili reuelari, ne perdãtur. Et inhoc toto euãgelio nihil aliud eſt quã totus amor, qui dr̃ Amor honorãs. Ideo vnũ de præceptis decalogi eſt: Honora patrẽ tuũ, & matrẽ tuã. de quo amore faciamus tres vtiles conſiderationes, quę ſequuntur. Primo qualiter filius debet honorare parentes, & quot obligationes. Secundo, quia nõ honorat, & vnde procedit, ꝙ non honorat parentes. Tertio remuneratio, quã conſequitur nõ honorans parentes. Circa primum igitur.ſ.quomodo filius tenetur honorare parentes. nota ſeptem obligationes.

Prima pars principalis.

F Septem igitur ſunt. Prima eſt amare parentes. Secunda eſt timere parentes. Tertia eſt reuereri parentes. Quarta eſt obedire parentibus. Quinta eſt ſupportare parentes. Sexta eſt imitari parentes. Septima eſt ſubſtentare parentes. Nota igitur tres cãs, quas debes amare parẽtes. Primo, quia tibi dedit eſſe. Secundo, quia te nutriuit. Tertio, quia te caſtigauit. Et ſi nulla alia cauſa eſſet in mũdo, niſi quia dedit tibi eſſe, debes ſp patrẽ amare, & matrẽ etiã. Vñ Ezechiel.3. Honora patrẽ tuũ, & nõ obliuiſcaris gemitus matris tuæ: quia niſi fuiſſet, tu nõ hr̃es eſſe. vnde qui bene cõſiderat, videbit, ꝙ oĩa, quę hẽt, & tẽporaliter, & ſpiritualiter, hẽt à patre ſuo, & à matre. vnde ſi pater tuus manutenet te in ſtudio, vel mercantia, aut aliqua arte, cũ tu es valens, & lucraris, & ipſe eſt ſenex, & mentecaptus, memento illius, qa dedit tibi eſſe, & inde hẽs oẽs alias gratias.ſ. virtutes, honores, diuitias, & filios, & alia oĩa, & cõſequeris gratiã Dei, & per cõſequens paradiſum. Vnde magiſter noſter dicit: Cognoſcat mundus, quia diligo patrẽ. Sed quia Chriſtus nõ prę cepit patri, ꝙ amaret filios? ſicut econtra. Imo ꝑcepit, q nõ odit filios, & ſeipsũ pluſquã me, nõ eſt me dignus. Rõ, qa naturale eſt, ꝙ quicũq; diligit ſuã facturã, ſicut pictor diligit imaginẽ quã fecit: & quia quilibet naturaliter amat carnẽ ſuã, inde nõ expedit præceptũ patris de amore filiorũ, qa amor carnalis naturaliter deſcendit, ſpiritualis autẽ aſcendit ſicut ignis, quia gratia Dei ęquiparatur igni, & natura humana inclinatur ad amorem filiorum, & non aſcendit, quod eſt ex defectu naturæ, quia omnes naſcimur filij iræ, ſed per gratiam ſaluamur. Et videmus exemplariter, & in facto, ꝙ maior eſt amor parẽtũ ad filios, quã econuerſo. Multi.n. ſunt parentes ſeipſos damnan-

Nota. *Ezech. 3.* G H *Exẽplum*

A damnantes fęnerando, vt acquirāt filijs. Et econtrario videmus multos filios deſiderātes mortem parentum, cum facti ſunt diuites, vt poſſint gaudere. Vnde ſemel Pergami accidit, ꝙ vnus fuerat maximns fęnerator, vt acquireret multis filijs quos habebat, & acquiſiuit illis multas opes, & tamē filij male obediebant ſibi. Vnde vna die iſte fęnerator ad ſe reuerſus dicit intra ſe: Ego perdo animam meam pro iſtis filijs inobedientibus, & video, quod in vita mea calcitrant mihi, volo experiri ſi morerer, qualiter prouiderent animæ meæ; & dixit vxori propoſitum ſuum, & quod promitteret facere ſicut ordinaret, & ita vxor facere pro- B miſit. Exinde iſte vſurarius finxit ſe infirmum, & incępit gemere, & lamentari, & ſic fingens peiorare dietim, tranſactis quinque diebus, ecce vxor exiens cameram ante diluculum, incępit clamare dicens, maritum eſſe mortuum: & audientes filij iuerūt ad matrem dicentes, vbi ſunt denarij patris noſtri? at illa dixit, pater veſter dedit mihi claues, & ordinault, quod non darem vobis ipſas, quia vult, quod diſpenſem denarios, quos cum peccato acquiſiuit, pro anima ſua. Tunc dixit vnus, vbi ſunt iſtę claues? Mater reſpondit, habeo ipſas in ſinu; C & alter poſuit manum ad ſinum, vt acciperet ſibi claues: & inter clamandum, & reluctandum maior filius intrauit cameram, & alij ſequentes eum non iuerunt ad lectum patris ad videndum ſi eſſet mortuus, an ne, ſed accepta ſecuri fregerūt capſam denariorum; & tunc pater leuato capite dixit: quis rumor ò filij, qui tanto impetu matrem perturbatis veſtram, ecce viuo: & ſurgens eiecit filios de thalamo, & cōuerſus ad ſe vidit periculum animæ ſuæ, & confeſſus male ablata reſtituit, & omnia pauperibus erogauit. Vnde diſce pater non theſaurizare filijs, vt anima tua crucietur in inferno, & filij tui gaudeant in mundo, D & nunquam pro anima tua dent vnum denarium. Similiter nec filij debent tantum amare patrem, quod aliquid attentent contra Deum, quia plus debet amari Deus, quā parentes, & poſt Deum pater & mater. Et tu pater non facias ſicut aliqui, qui audientes filios blaſphemantes Deum, vel ſequi laſciuias mulierum, gaudent, & rident, ſed filios tuos nutrias in timore Dei. Secundo debet filius timere patrem & matrem, neque etiam ſi eſſet filius vir annoſus & fortis, debet contradicere patri, ſed per omnē vitā ſuam timere illum, quia iuſto iudicio

Exēplum

Secundo timere patrē, & matrem.

Dei videntur blaſphemiæ parentum in filios incidere, cum parentes habita iuſta occaſione filios blaſphemāt. E Vnde ſępe viſum eſt, ꝙ facta blaſphemia patris aut matris in filiū, ſubito captus eſt infęlix filius in blaſphemia parentum, licet melior ſit timor filialis veniens à zelo patris, & timore Dei, quam à timore blaſphemię paternæ. Et patres debent vti etiam maxima diſcretione in tenendo filios ſub timore, quia ſunt aliqui qui dimittunt filios, cū habēt xiiij. ann. ire quo volunt ſolutos ſine habena regiminis alicuius. Vnde Greg. Præbeatur parentibus amore mixta formido. Nec etiā debēt parentes eſſe ita rigidi, & tenere filios ſub F tanto timore, ꝙ deſperent, & fugiant à patribus, & fiant ſtipendiarij, aut ſiccarij, vel alias malè deuient. Tertio debet filius reuereri parentes, & habere ipſos in honore. Vnde Dñs ait: Ego honorifico patrē meū. Ideo tu qui habes familiā, fac ꝙ tu & vxor tua ſitis honorati, ac ſi eſſetis Rex & Regina, & fac te vocari dominum, & vxorē tuā dominā, & ſicut Principibus, & officialib. fit reuerentia, ita filij, & tota familia debēt facere reuerētiam domino, & dominę domus. Vnde Eccl. 3. Qui timet Deum, honorat parentes. Videmus.n. cum quanta reuerētia ſtent ſerui coram Principibus, & quā proni ad obſequium, ita ꝙ ſi Princeps di- G cat: Fac ſic, reſpondeant: Factum eſt: & dicunt eſſe factū antequā incipiant facere: & hoc venit ex abundantia cordis, propter ſignificare affectū amoris, & magnę reuerētię. Et ſi hoc faciunt ſerui dominis, quanto magis debent filij parentibus eſſe reuerentes. Ideo tu pater nutrias ſic filios tuos, vt ſis illis in maxima reuerentia ex modeſtia morum tuorū, & non dimittas filios, aut filias ſtare ſicut aſinos, ſed exerce illos continuo in virtuoſis operibus & laboribus. Nam, vt ait Seneca, Languent præ inertia ſaginata. H Et tu fili debes honorare patrem in tribus, operando, loquendo, & patiēter ferendo. Nam filius debet dare cor in amando patrem in omni patientia, & ſufferre eum in omnibus, & nunquam debet reputare ſe habere ius contra patrem: quia licet pater quandoq; videatur exorbitare contra filiū, tñ debent aliqua præceſſiſſe alijs incognita, quib. pater mouetur, ſed eſt de raro cōtingētibus, ꝙ pater moueať ſine cauſa cōtra filiū. Quarto debent filij parentib. obedire ſm Deum, exēplo Chriſti, qui factus eſt patri obediens vſq; ad mortem crucis. Et Chriſtus ait, Ego præcepta patris mei ſeruaui.

Tertio reuereri parentes.

Debet filius honorare patrē in tribus.

Quarto obedire.

A uaui. Et Prouerb. 16. Fili honora patrem tuum, & nõ obliuiſcaris legem matris tuę, liga eam in corde tuo iugiter, & circunda eam gutturi tuo. Vnde tu mulier, cum filia tua vadit ad maritum, non doceas eam herbarias, ſed dic: Filia mea, tu exis domũ meam, & vadis ad domum mariti; dilige Deum ante omnia, & poſt Deum ama maritum tuum ſuper omnia, nec ames aliũ hominem, nec des illi aliquam cauſam ſuſpitionis, & quando errat, auiſa eum cum charitate & reuerentia, & tene ipſum nitidũ, & curam habe de ſumptibus & familia, & ſi ſit turbatus, ſis patiens, & obediens ſibi

Documẽta matris ad filiam euntẽ ad maritum.

B cum ſilentio, & obedias in illis, quę ſunt ſecundum Deum: in his verò, quæ non ſunt ſecundum Deum, remorde eum ſapienter, & modeſtè. Sit tibi maritus tuus loco patris tui, & mater mariti tui ſit tibi mater, quia tu & maritus tuus duo eſtis in carne vna. Et ſi maritus tuus eſſet moleſtus parentibus proprijs, tene partem eorum, & reconcilia ipſos, & ſupporta ſenectutem eorum, & prouide illis in charitate, cibando illos bonis condimentis, & ſternendo lectum ipſorum, & ſi quid contrarium loquerentur contra te, ne reſpondeas illis. Item quia ſenes quandoq; ſmemorant propter

C ſenium, conſidera ꝙ & tu efficieris etiã ſenex ſecundum naturam, ideo ſis patiens. Filios tuos nutrias cum timore Dei, & bonis moribus inſtruas, ipſos duc ad Miſſas, & prędicationes: & diſce filia mea mores tui mariti, & ſi ſint boni, fac te illis conformem. Quinto debent filij ſupportare parentes. Nam Chriſtus hoc docet per Paul. Alter alterius onera portate. Et Salomon: Suſcipe ſenectam patris tui, & ne cõtriſtes illum in vita ſua, quia ſemper eſt ſupportanda ſenectus. Et ſi eſt mentecaptus, malus filius truſabitur de eo. O neſande puer, nondum probaſti mundum, quia multotiens decrepitus pater propter longã expe-

Quinto ſupportare.

D rientiam ſciet plus quam tu iuuenis, qui reputas te ita ſapientem, licet quandoque videatur tibi in aliquo ſmemoratus; ideo non ſpernas ſenem. Nam virtus iuuenis eſt habere omnia virentia; & virtus ſenis debilitatur, & ſit arida. & nota, ꝙ ſi male tractas ſenem patrem, nõ efficieris ſenex. Et ſi pur ſeneſcis, fies ita hebes, ſicut pater tuus. Sũt etiam aliqui filij, qui ducta vxore nolunt, ꝙ proprię matres loquantur aliquid aduerſus nurus ſuas, & volũt, ꝙ ſint pediſſequę vxorum ſuarum, & omne verbum quod loquitur mater, eſt vna bumbarda; & nurus

E ſemper, patiẽte filio, loquitur per obliquũ, & multoties expellunt ſenes parentes de domo: ſed væ talibus, quoniam ipſorũ eſt regnum inferni. Vnde Greg. Nemo patrem verbis aſperis lædat. Filij loquãtur quę parentes delectent, quia patres quãdo audiũt filios loqui res virtuoſas, valde gaudẽt, ſperantes, ꝙ efficiantur valentes. & econtra filij contriſtantes parentes ſunt cauſa mortis ſuæ ante tempus. Sexto debent filij imitari parentes, quia tu fili debes conſiderare, ſi pater tuus habet aliquas virtutes, puta quia ſit patiens in aduerſis, non iuret, nõ blaſphemet, obliuiſcatur iniuriarũ, ſit amicus Dei, faciat elemoſinas libenter: Tu igi-

Sexto imitari.

F tur in talibus debes illum imitari, & dicere filijs tuis, pater meus habebat tales virtutes, vt & illi ipſas imitentur. Septimo debent filij ſuſtentare & nutrire parẽtes, ꝗa ad hoc illos obligat lex naturæ, lex ſcripturæ, & lex gratiæ. Nunquam enim poteris tantum facere patri, ꝙ ſatiſfacias ſecũdum debitum. Ipſe enim tibi dedit quod nunquam poteris ei dare; te nutriuit in pueritia, & tu nunquam poteris eum nutrire in tanta neceſſitate. Et volo dare tibi vnũ cõſilium, ꝙ nunquam perdes ſeruitium per te factũ alicui. Cum aliquis quęrit a te denarios mutuo, vel aliquod ſeruitium, reſpi-

Septimo ſuſtentare.

Conſiliũ.

G ce eum in vultu, & penſa, ſi habuit, vel habet patrem, vel matrem, & conſidera qualiter tractauerit eos: ſi bene tractauit parentes, ſeruias ſibi: ſi autem non, noli ſibi ſeruire, quia perdes ſeruitium, quoniam qui eſt ingratus parentibus, multo magis erit ingratus tibi, niſi eſſet in extrema neceſſitate. Nam tales ingrati beneficiorum parentum ſunt inimici naturę. Vnde 1. ad Corin. 4. Qui ſuorum maxime domeſticorum curam non habent, infideles ſunt. Ideo non impedias te cum talibus, quia non habent fidem.

Secunda pars. H

Sequitur ſecunda pars. Quare filius nõ honorat patrem, & quibus de cauſis. Et nota, quod cauſæ quibus filius non honorat patrem, ſunt ſex. Prima eſt iniquitas humanæ corruptionis. Secunda eſt cupiditas humanæ poſſeſſionis. Tertia eſt ſuperbia humanæ ambitionis. Quarta eſt carnalitas humanæ abuſionis. Quinta eſt negligentia humanę confuſionis. Sexta eſt vindicta dignæ punitionis. Prima ergo cauſa eſt iniquitas humanæ corruptionis.

Quando

A Quando enim filius non videt Deum, neq; cognoſcit, neq; amat Deum, non expectet pater, ꝙ ſit gratus verſus ſe, quia qui nõ curat de Deo, qui eſt pater omniũ, multo minus curabit de patre terreno. Vnde Mat. 3. Genimina viperarum, quis vos docuit fugere a vẽtura ira? Vipera cum naſcitur ſcindit corpus matris, & occidit matrem, quia tales filij, vel filiæ ribaldę facient mori matrẽ ante tempus propter anguſtias & tribulationes, quas ſibi daut. Vnde legitur, ꝙ poſt diluuium remanſit Noe cum ſeptem filijs, & Noe plantauit primò vineã, & cũ ipſam vindemiauit inebriatus eſt, & dormiebat diſcoopertus; & ſuus filius minor videns

B patrem, deriſit eum, & maior cooperuit ipſum: & ideo Noe ſciens, ꝙ Chanaham deriſerat ipſum, maledixit illum. Vnde Salomon in Prouer. 30. Oculum, qui ſubſanauerit patrem ſuum, & deſpexerit partum matris ſuæ, corui de torrente cauant, & filij aquilæ deuorabunt ipſum, quia tales ſuſpẽdũtur, & corui cauant ſibi oculos, & demones deuorant eos in inferno, & ſic male capitant. Eccl. 4. Non glorieris in contumelia patris tui. Non erit tibi gloria, ſed cõfuſio. Secunda eſt cupiditas mundanę poſſeſſionis. Vnde tu pater nota filium tuum, quia qñ vides ipſum in iuuentute auarum, noli

Prou. 30.

C expectare, ꝙ creſcat, ſed quam citius potes remoue ipſum a te, quia tibi tollet oĩa, & dabit tibi panem & vinum ad menſurã, qa de natura iuuenis eſt eſſe largum, & de natura ſenis eſt eſſe auarũ. Vnde Abſalon per auaritiã expulit Dauid de regno, qui fuit pater ſuus. Item ipſe filius videns, ꝙ pater eſt ſenex, & non poteſt lucrari, recedit ab eo, & non recordatur de tot beneficijs à patre receptis. Tertia eſt ſuperbia humanę ambitionis, qa videtur iuueni, ꝙ ſit ſapiẽs, & ꝙ melius ſciat ſe regere per ſe, quam faciendo modo patris, & quia non cognoſcunt pericula mundi, male capitant, & ma-

D la ſocietas ſępe facit filium rebellare patri. Quarta cauſa eſt carnalitas humanæ abuſionis, quia cum filia eſt philocapta, incipit nõ timere patrem, nec matrem, vnde cum audit equitantem, vel cantantem, proſilit ad feneſtras, nec facit patri, & matri debitam reuerentiam. Tunc caue, quia eſt malum ſignum, & caſtiga ipſam baculo, vel facias ſibi diuelli tantũ ſanguinem, ꝙ ille calor extinguatur. Sic etiã de filio, qui vadit de nocte, vel truffatur de patre, tunc caue pater, quia furabitur tibi frumentũ, vinũ, & oleũ, & pecunia, ſi poterit, & conuerſando cum mala ſocietate, efficietur fur, & ribaldus. E

Item caue, qñ das filio tuo vxorem, qualem ſibi tradas, ꝙ non indiabolet eum. Et nota, ꝙ prouenit qñq; ꝙ filij ſunt vitioſi etiã ex defectu parentum, quia qñ pater generat filium in mala diſpoſitione nocet genito: puta ſi pater generat filiũ qñ eſt ebrius, filius eſt ebrioſus: ſi generat qñ eſt in magno affectu taxillorũ, filius ſit taxillator, & ſimilia: & ſic filij inclinantur ad illã diſpoſitionem, in qua erat pater tẽpore generationis eorũ. Et Philoſoph. ait: Qualis pater, talis filius. Vnde ſpurij, & filij presbyterorũ, & religioſorum, & monialiũ, vt plurimũ ſunt ribaldi & vitioſi, quia male geniti. Vnde ſi vis hr̃e bonos filios, genera eos in ſobrieta- F

te, cũ timore Dei, & impoſſibile erit ꝙ non te bene tractent in ſenio, & ꝙ nõ ſint boni. Quinta eſt negligẽtia humanę cõfiſionis, quia male caſtigantur, & nutriunt in pueritia ſine cognitione Dei, & virtutum. Vnde Eccl. 10. Qui parcit virgę, odit filiũ, & ſi nõ caſtigas ipſum, ipſe caſtigabit te. & multotiens patres ſunt cauſa, ꝙ filij fiant ribaldi, quia dãt eis pecunias, maxime in feſtis Natiuitatis, vt ludãt, & fiãt guloſi, & cum audiunt, ꝙ vadunt poſt mulieres, gaudent, & creſcuut cum illis malis moribus propter negligentiã parentum, & fiunt luſores, & furãtur, & ſuſpenduntur, maledicentes pa- G

tri, & matri, qui nõ caſtigauerũt eos à pueritia; ad inſtar illius, qui dũ duceret ad furcas, finxit ſe velle oſculari patrem antequã moreretur, & dentibus truncauit naſum patri dicens: Si caſtigaſſes me, non ſuſpenderer modo. Sexta eſt vindicta dignæ punitionis diuinę, quia accidit ſæpe diuina iuſtitia permittente, ꝙ ſicut quis deliquit, ita in eodem delicti genere punitur; vnde accidit ꝙ filij verberãt patres, quia ipſi patres etiã verberauerunt ſuos, quod viſum eſt in experientia. Vnde pauci ſunt anni, ꝙ dũ filius verberaret patrẽ in Corſica in medio viæ, & traheret ipſum ꝑ capillos & barbã percu- H

tiendo ipſum pedibus & pugnis, poſtquã traxit eũ vſq; ad certum locũ, pater incępit dicere verſus filium: Non plura fili, non plura: nã iuſtitia Dei volente recte feciſti, quia in iſto loco, & modo quo me traxiſti verberãdo, traxi & ego patrem meũ, ita ꝙ feciſti vindictã aui tui. Similiter & in Foro Iulij in Spilimbergo accidit, ꝙ dũ domin⁹ Vtertinus, dominus illius caſtri trãſiret per terrã audiuit magnum clamorem, & intrans domum illam inuenit filium acriter verberantem patrem, tunc pietate motus cępit

Exempla

A ipſum filium, & incepit illum percutere,
quod videns pater genuflectés coram do-
mino dixit: Domine, ne percutias filium
meum, quia etiam ego verberabam genito
rem meum; quod audiens ille, & conſide-
rans iudicium Dei, ſtatuit ꝙ de cætero ip-
ſum impune pro libito verberaret. Simili-
ter in villa ruſticus vnus labium faciebat, &
puerulus ſuus ait, pater quid vis facere? Et
ruſticus ait, volo in labio iſto dare comede
re auo tuo; & puer à Deo inſpiratus dixit,
Pater mi fac ipſum bene magnum, quia cũ
eris ſenex ſicut eſt auus meus, ego ſimiliter
dabo tibi comedere intus. tunc ruſticus
B ille conſiderans quod dixerat infantulus,
abiecit labium, & ſe correxit. Item Mantuę
quidam iuuenis dum haberet patrem ſené,
& orbum, & vellet ducere vxoré, animad-
uertit, ꝙ in die nuptiarum plures cõgrega
rentur in domo ſua in cõuiuio ad nuptias,
& ꝙ ineptitudo ſenis patris ſibi in verecun
diã redundare, & imaginatus fuit duce-
re patrem extra ciuitatem, & claudere ip-
ſum in vna eccleſia diſtante per miliare à ci
uitate, donec nuptię complerentur. & ac-
cerſito patre duxit eum extra ciuitatem. Et
pater quærebat: quo me ducis fili? & filius
dicebat: veniatis pur mecum, quia cito eri
C mus ad locum, & tandem opportuit patré
pauſare, quia grauabatur ſenio, & filius du
xit eũ ſuper vno lapide magno ſecus viã.
Et pater ibi quieſcens ait: Dic mihi quęſo
fili mi, quo me ducas: qui dixit, Ego hodie
facio nuptias, & vos eſtis cęcus, & incom-
modus in domo, ita quod venientes ad nu
ptias vos abhorrerent, & deluderent, ideo
putaui vos ponere in hac eccleſia vſque ad
occaſum, & poſtea veniã pro vobis. Tunc
pater clamãdo ait: O vera & digna Dei iu-
ſtitia, memini fili mi, ꝙ ſimiliter feci patri
meo, quãdo duxi matrem tuã, & duxi eum
per iſtã viã, & ad iſtã eccleſiã, & pauſauit
D ſuper hoc lapide, ſicut ego: ideo bene fa-
cis fili mi ſatisfacere mihi eo pretio, quo
ego ſatisfeci patri meo. Sed vnum tibi ſi-
gnifico, ꝙ poſteris tuis relinquã, vt ſimili-
ter tibi faciãt, ſicut tu mihi feciſti. quod au
diens filius, exterritus magnam Dei iuſti-
tiam contemplando; reduxit patrem ad
proprios lares, & ipſum ad nuptias prima-
tem in menſa locauit, vt decuit.

Tertia pars.

VIdeamus modo remunerationem,
quam conſequitur non honorans
patrem. Septem igitur ſunt remu-
nerationes malæ. Prima eſt dolés pauper- E
tas. Secunda eſt breuis vita. Tertia eſt tur-
pis infamia. Quarta eſt infęlicitas filiorũ.
Quinta eſt maledictio paterna. Sexta eſt
indignatio diuina. Septima eſt æternalis pę
na. Primo igitur ſuperuenit doloroſa pau-
pertas, quia omnia male ſucceduut talibus
filijs, quia quicquid velint faciant de omni
bus perdunt. dignum eſt enim, vt ex quo
contra naturam operantur, natura ſecum
etiam contra rationem operetur. Secundo
eſt breuis vita. Ad quod nota memoratu
dignum, & quod fuit veriſſimum ex relatu
domini fratris Petri de obſeruãtia. Dũ eſſet
vnus pulcherrimus iuuenis ætatis 22. anno F
rum, qui non fuerat à parétibus caſtigatus,
ſed in prauis moribus enutritus, & omni-
bus parentibus inobediens, tot latrocinia
fecit, ꝙ in teneris annis ad furcas damna-
tus fuit: cũq; eſſet ad furcas appẽſus, dum
miles expectaret animam ſeparari à corpo
re, vita diutius morabatur. Incipit ſpuma-
re, aſtãtes admirãtur, & ecce incipit barba
illi ſuſpenſo creſcere, qui erat imberbis, &
paulatim fit barba prolixior. poſt incipiũt
pili caneſcere, & ætas adoleſcentis muta-
tur in virum antiquum. Fama vulgatur per
vrbem: currunt vndiq; gentes, hãc nouita-
tem viſuræ. Hoc pulſat aures Epiſcopi: Ac- G
cedit vt videat prodigium. Et denique ætas
iſtius teneri & pulcherrimi iuuenis ſe mon
ſtrauit in nonaginta annos creuiſſe. Et iam
capillis cadentibus, & rugis venientibus
in facie graue caluitiũ demonſtratur; & ſic
iuuenis 22. annorum, expirauit ſenex 90. O
inauditum Dei iudicium. Stupent omnes,
quid ſibi hoc velit. Tunc Antiſtes ciuitatis
prudens miſterium intellexit, & ait in po-
pulo: Videte ſtupendũ Dei iudicium in hoc
iuuene, vt emẽdemus, & filios veſtros cor-
rigatis. Mutatio ætatis in iſto iuuene nobis
ſignificat, ꝙ naturaliter debebat viuere vſq;
ad 90. annos, in quibus ſpiritum emiſit: ſed H
propter ſua ſcelera, & malã vitam, & quia
male tractauit ſuos parẽtes, Deus abbreuia
uit dies ſuos: Quia viri ſanguinum, & do-
loſi non dimidiabunt dies ſuos. Tertia eſt
infamia. O quã malam infamiam conſequi
tur qui non honorat patrem, aut matrem.
Nonne maior proditor eſt, qui patri aduer
ſatur, quã qui omnibus Principibus ſeculi?
Quarta eſt maledictio paterna. Nunquã. n.
peruerſus filius maledicitur à patre, quin
etiam recipiat maledictioné Dei. Vñ Eccl.
Maledictus qui contriſtat patrem ſuum. &
c. 3. Maledictio matris eradicat domum.
Quin-

A Quinta eſt infelicitas filiorum, quia qui ma
le tractat patrem, nunquã eſt contentus de
filijs, quos generat: quia aut moriuntur infe
liciter, aut naſcuntur filij monſtruoſi & ſi-
milia. Sexta eſt indignatio diuina. Eſt enim
aliquorum opinio ꝙ Iudas propriũ interfe
cerit patrem, & propter hoc ſemꝑ ſupra ſe
habuit diuinam indignationem, donec fa-
ctus proditor Chriſti ſe ipſum laqueo ſuſpẽ
dit. Septima & vltima eſt æternalis pœna,
quia in die iudicij dicet Deus, Si ego condẽ
no in ignem æternum extraneos, qui non
prouiderunt pauperibus, quãto magis con-
B demnabo eos, qui proprijs parentibus non
ſubuenerunt. Et ideo talibus malis filijs di-
cet, Ite maledicti in ignem æternum. Bonis
vero filijs dicet, venite benedicti, percipite
gloriam æternam, quam nobis concedat
omnipotens.

FERIA SECVNDA post ij. Dñicam Quadrag.

De amore lamentanti.

Sermo XIII.

C *Sermo de pctõ Sodomorum.*

IN *pcõ veſtro moriemini. Io.* 8.
In his verbis notatur ſecunda
flamma, quæ dicitur amor la-
mentans. Conqueritur amor
Dei de tot abominationibus,
quæ regnant ſuper terram. Ego dicam & ta
cebo, & tacendo dicam, & cridãdo tacebo,
Et tacendo clamabo. Cauſam huius querelę
habes Apocal. 13. Vbi dicitur: Vidi de mari
beſtiam aſcendentem habentẽ capita ſeptẽ
& cornua decem, & ſuper cornua eius decẽ
diademata, & ſuper capita eius nomina bla
ſphemiæ, & beſtia quã vidi ſimilis erat par-
do, & pedes eius, ſicut pedes vrſi & os eiꝰ
D ſicut leonis, & dedit illi draco virtutẽ ſuam
& poteſtatem ſuam magnã & vidi vnum de
capitibus ſuis quaſi occiſum & mortem, &
plaga mortis ſuæ curata eſt, & admirata eſt
vniuerſa terra poſt beſtiam, & adorauerũt
draconem, qui dedit poteſtatem beſtiæ, &
adorauerunt beſtiã dicentes, Quis ſimilis
beſtiæ? Et quis poterit pugnare cum ea? Et
datum eſt ei os loquendi magna & blaſphe
mias. Et data eſt illi poteſtas facere men-
ſes 42. Iſta beſtia eſt peſſima ſodomia, quæ
regnat ſuper terram, in qua habes conſide-
rare tria mala. Primo excæcat hominem in
peccato. Secundo facit hominem induratũ. E
Tertio facit hominem deſperatum. primã
ibi, in peccato. ſecunda ibi, veſtro. tertia
ibi, moriemini.

Prima pars principalis.

CApe primam conſideratione, quæ eſt
excæcare hominem. Vnde nota tres
cauſas cæcationis in hoc peccato. Pri
ma eſt contra naturã delectatio. Secũda eſt
in peccatis ruinatio. Tertia eſt in peccato
gloriatio. Circa primum de delectatione
contra naturã, conſidera ꝙ creatura in qua
incipit regnare hoc peccatum, videt vnam F
beſtiam exire de mari, quæ beſtia eſt inordi
nata voluptas talis peccati, & exit de mari
quando incipit in ſe delectari. Vnde nota
ꝙ ſunt duæ delectationes in hoc mundo.
Vna eſt delectatio creaturæ, alia eſt delectã
tio creatoris. prima delectatio eſt amara,
ſecunda eſt dulcis, pſal. Quã magna multi-
tudo dulcedinis tuæ domine. Dulcedo igiť
creaturæ eſt amara, quæ ad corticẽ videtur
dulcis, ſed ſemper conſcientiã amaricat &
mordet, & iſta amaritudo nunquam finit ſo
domitã quieſcere, nec viuere in pace, neq;
etiã mori, quia beſtia. i. diabolus ipſum vo-
cat. Nam iſti ſodomitæ ponẽtes ſuũ inordi- G
natum deſiderium in pueris, conſumunt
ſua in iſtis facinoribus, & vbi credunt ca-
pere delectationem, capiunt amaritudinem
& ſemper incuruantur ad malum, ad inſtar
delfini, qui ſemper incuruatur in ma-
re. Nota quod quinque habet illud pec-
catum, eſt cauerna vitiorum omnium, quia
illud peccatum nunquam regnat ſolum.
Et incæpit iſta beſtia exire de mari, maxi-
mè in Italia poſtquam regnauerunt male-
dictiones guerrarũ, quia vna maledictio tra
hit aliam poſt ſe. Nam in aliquibus regnat
ſolum vnum ſpeciale peccatum & ſingu-
lare, ſed in peſſimo ſodomita regnant om- H
nia peccata. Et ideo dicit ꝙ iſta beſtia habet
7. capita & decem cornua, quia propter 7.
capita ſignat ſeptem peccata capitalia, pro-
pter decẽ cornua ſignat trãſgreſſionem de-
cem mãdatorum Dei, & ideo poſſunt dici
ſodomitæ cornuti, quia diabolus eorũ du-
ctor pingitur cornutus. Vnde Deus dedit
præceptum, Non coli plures Deos. Deus. n.
tuus vnus eſt, ſed ſodomitæ faciunt ſibi plu
res Deos, quia amant plures pueros. Facit ẽt
ſodomita contra ſecundum pręceptũ, quod
eſt Sabbata ſanctifices, quia in diebus feſti-
uis faciũt plures ribaldarias, q̃ alijs diebus,
& ſan-

A & ſanctificant ſabbatum ſuum diabolo. Et nota quòd quando filius tuus non obedit tibi, ſcito quòd ipſe eſt effeminatus, & de negligentia tua poſt ea habebis dolorem, vnde veta pueros vti cum malis ſocietatibus. Facit etiam contra tertium præceptum, Nõ ſis occiſor. Nam totiens committit homicidium ſodomita quotiens peccat, & ſpargit ſemen humanum in loco ſterili, quod ſi in naturali loco poneret, gigneret & animas procrearet. Facit contra quartũ, Non mœchaberis, quia ſodomitę mæchantur pueros & nolunt videre ſœminas & ob defectum ipB ſorum ſæpe ſœminæ in adulteria coguntur: quia mariti potius mechantur pueros quam velint proprijs vxoribus debitum reddere. Facit contra quintum, Nõ furtum facies, qa ſodomitæ omnia furantur, quæ poſſunt parentibus, vt dent pueris & faciant illos guloſos, faciendo prandia & merendas & guloſis bolis ipſos quaſi oues ſimplices per guttur alliciendo. Faciunt contra ſextum, Non periurabis, quia cum repræhenduntur de tali delicto, milies periurabunt, quòd non eſt verũ & quòd nunquam fecerũt talia & ſimpliciter ſunt periuri. Faciunt cõtra ſeptimũ, Non concupiſces vxorem alienam. quia licet non concupiſcant alienam ſœminam, taC men concupiſcunt alienos pueros & filios, vt ſecũ luxurientur, & ſic de reliquis omnibus. Tertium eſt gloriatio in tam abominabili peccato, vnde dicit decẽ diademata eſſe ſuper cornua eius, quibus vna corona inſtituitur, quod ſignat gloriam malitię ſodomorum, qui cæcati in talibus, peccatis gloriantur, & rotunditas coronæ ſignat infinitatẽ illius peccati. vnde non ceſſes clamare ſicut tuba: Mitte voces tuas. vis videre gloriam iſtorum, qui gloriantur in malis ſuis. Peccator talis, cum in profundum malorum venerit, ſpernit Deum & non ſecrete gloriatur, ſed publicè. Vnde pſal. Quid gloriaris in malitia, qui potens es iniquitate? NunD cio vobis, o ſodomitæ, ꝙ in peccato veſtro moriemini. Et nota quòd propter hoc horribile peccatum, Deus ſentiẽs odorẽ ſodomiæ in ciuitatibus Sodoma & Gomorrha, orto ſole inſperatus ignis accenſus eſt, & conſumpti populi illi ſodomitę & verſę ſunt illæ ciuitates in fauillam. Sol ſignat lumen veritatis, quo iſti ſodomitæ cognoſcunt ſe male agere, ſed quia non abſtinent à peccato, tunc inopinato Dei iudicio & vident & ſentiunt ſuas ribaldarias cum graui ruina. Et vide ad quam cęcitatem inducit diabolus illos, quia ſi poſſent habere pulchriores ſœminas mundi non tangerẽt eas, E & quanto plus ſeneſcunt, tanto plus cæcantur in hoc vitio, adeo ꝙ fuerunt duo eiuſdẽ ætatis, qui in iuuentute incipientes ſimul commiſceri, perſeuerauerunt vſque ad ætatem ſexaginta annorum.

Secunda pars principalis.

SEcundo principaliter hoc vitium indurat cor hominis. Vnde nota tres cauſas eſſe hui' induratiõis. Prima eſt blaſphemare, ſecunda eſt deuorare, tertia eſt indiabolare. Prima ergo eſt blaſphemare. Nam ſecundum Aug. Blaſphemare eſt quæ Dei ſunt, ſibi appropriare, quia iſti ribaldi corrũ F punt pueros appropriãdo ſibi eos ad carnalitatem & tollendo illis innocentiam ſuam propter pũtridam delectationem priuando ipſos gratia Dei per adulationẽ. Vnde pſal. Fructum eorum de terra perdes & ſemẽ eõrum à filijs hominum. Ecce maledictio eorum, qui fructum ſpargunt & non habent filios, & hæc eſt blaſphemia in Deũ, quia inter Chriſtianos contaminatur caro ſanctificata hominum. Immo aliqui doctores dicunt, ꝙ Deus adeo abominatur hoc vitium quòd cum difficultate permiſit filium incarnari ea carne, quam videbat adeo turpiter G contaminari, licet quando Chriſtus venit in mundum, inuenit totum mundum corruptum, & Chriſtus expulit demonem ſodomiæ. Vnde illud, Cum fortis armatus cuſtodit atrium ſuũ, in pace ſunt omnia quæ poſſidet. Cum autem ſupuenerit fortior eo, vniuerſa illius arma aufert. Sed ſi diabolus poſtea reuertitur in domum ſuam, tunc ſi. peior. Nam Chriſtiani erant per Chriſtũ a pagania purificati & ab iſto vitio, ſed reuerſi in eodem ſunt peiores, quam prius. Secũda cauſa eſt deuorare, ideo ſubiungit quod beſtia habebat os pardi. pardus ſignificat malitiam ſodomorum, qui philocapiuntur de pueris ſicut de fœminis, & tenẽt ſcholas H cum ſuis fraudibus decipiendo pueros. Ecce pellis pardi variati. Subdit, Et pedes eius ſicut pedes vrſi. Vrſus eſt animal luxurioſum, & pedes vrſi ſignant affectum luxuriãdi. Et os eius ſicut os leonis. Os leonis ſignat modum vorãdi & decipiendi pueros. Sic ꝙ per pardum ſignat malitiam ſodomorum. Per vrſum ſignat adulationẽ. Per leonem ſignat violentiam, quia iſti maledicti ſodomite decipiunt pueros iſtis tribus modis. Aut per malitiam inducendo illos ſuis fraudibus & nugis. Aut per adulationes dã

do

A do ſibi pecunias & ſoluendo fructus & ſi-
milia. Aut per vim, quia ſæpe illis incutiũt
timorem. Ideo o parentes auiſate pueros
veſtros, vt ſibi caueant a talibus ſodomitis,
quia tales adoleſcentes taliter capti bñ poſ
ſunt dicere, Suſceperunt me ſicut leo capt⁹
ad prędam & ſicut catulus leonis habitans
in abditis. Tertia cauſa eſt indiabolare. Vn
de dicit ꝙ dedit illi draco virtutem ſuam,
& poteſtatem ſuam magnam, ſcilicet mali-
gnandi, quia non eſt vitium quod magis in
diabolet hominem quam hoc. Amor enim
propriæ carnis excæcat eos, quia amor pin-
git cęcus, & maxime ſignat huius peccati
B cęcitatem, quæ primo ipſos ſodomitas exce
cat, & rurſus excæcat eos qui ſibi credũt, &
hoc quia tot malitioſa verba & deceptoria
habent præ manibus, & iſtas omnes dece-
ptiones habent a diabolo qui habet tria, ſci
licet velle, ſcire, & poſſe de ſui natura, ſed
quãdo cecidit, perdidit poſſe. ideo qui crea
uit eum alligauit eum, & ſic remãſit in ſciẽ
tia ſua, licet illã peruerterit de bono in ma-
lum, & hæc eſt ſcientia, qua vtuntur ſodomi
tæ vt poſſint ſuam artem operari. Et in ip-
ſis poteſt per nouam conſiderationem veri
ficari illud, quia ſapientiores ſunt filij tene-
brarum filijs lucis, quia ſodomitæ filij tene-
C brarum ſunt aſtutiores in decipiendo pue-
ros quam patres in cuſtodiendo.

Tertia pars principalis.

CIrca tertium videamus ꝙ hoc pecca-
tum facit hominem deſperatum, quia
dicunt aliqui ꝙ praticantes iſtã male-
dictam ſodomiam vſq; ad ætatem triginta
annorum, eſt quaſi impoſſibile ꝙ non dam-
nentur in ea. Ideo o vos ſodomitæ morie-
mini in peccato veſtro, quod facit hoiem
deſperatum. Nota ergo tria. Prima cauſa de
ſperationis eſt. Sẽper peiorare in peccato.
D Secunda cauſa eſt continue contaminare ſo
cios. Tertia cauſa eſt Deum perſequi & ini-
micari ſibi. Prima cã eſt Semper peiorare,
quia ſiue habeat ſodomita, quod vult ſiue
non, peccat. Et ſiue confundat ſiue non pe-
iorat. Siue vituperetur, ſiue non, peiorat. Et
ſiue ſit diues, ſiue pauper, peiorat ad inſtar
ſulſuris cum pice, quia quãto plus picis cũ
ſulſure proijcis, tanto plus ardet & fetet vſ
que ad cœlum, & ſignat putredinem ſodo-
mitarum. Et pluit Deus ſuper eos maledi-
ctiones, quæ nunquam recedunt. Subdit, vi
di vnum de capitibus ſuis quaſi occiſum in
mortem, quod ſignat ꝙ quãdo ſodomita re-
præhenditur à prædicatore, diſponit ſe ad E
emendãdum de turpitudine ſui peccati, co
gnoſcens ſceleratam vitam ſuã, ſed plaga
mortis eius ſubito curata eſt, quia reuerti-
tur iterum ad peccandum. Vnde ait Domi-
nus, Veni in mundum vt videntes videant
& non videntes cęci fiant. Secunda cã eſt
contaminare ſocios, ideo ait: Admirata eſt
vniuerſa terra poſt beſtiam, quod ſignat, ꝙ
contaminatus omnes alios contaminat. Et
adorauerunt beſtiam dicentes, Quis ſimilis
beſtiæ? quaſi dicat, Quis eſt maior beſtia ꝗ̃
ſodomita, & adorauerunt draconem, ſcili-
cet peccatum ſodomiæ. Tertia cã eſt Deo F
contrariari & ipſi inimicari. Nam Deus eſt
natura naturãs, & quicquid eſt aut fit, facit
Deus per naturam, vnde faciens contra na-
turã facit contra Deum, quia nullum eſt pec.
catum contra naturã ſicut ſodomia: quia vt
dicunt Doctores, poſtquã diabolus inducit.
hominem ad illud peccatum, non poteſt ibi.
ſtare, quia diabolus eſt inclinatus ad amo-
rem naturalem, & pctũ contra naturã eſt
contrarium omnibus creaturis. Vnde dicit,
datum eſt illi facere menſes 42. diuide qua-
tuor in quatuor denas, quod ſignat qua-
tuor virtutes, & duos ſignat dilectionẽ Dei G
& proximi, quia ſodomita neque Deum di-
ligit, neque proximum. Nunc ergo tale vi-
tium cum cæteris alijs abhorrentes virtutes
ſectemur, vt mereamur gaudia paradiſi, ad
quam gloriam, &c.

FERIA TERTIA
poſt 2. Domin. Quadrag.

De amore condemnante.

Sermo XIIII.

H

*SEcundum opera eorum nolite
facere. Matthæi* 23.
In hoc euãgelio Chriſtus ni-
hil tractat, niſi de Sacerdoti-
bus, & religioſis. & licet ma-
teria huius euangelij ſit ſingulariſſima, ta-
men pro meliori de factis ſacerdotum præ-
ſentis temporis melius eſt ſilere, quàm ma-
le loqui. vnde quantum attineat pro modo
circa euangelium, conſidero tres virtutes
manifeſtatas hic. Prima naturæ ambitionis.
Secunda naturæ dilectionis. Tertia vtriuſq;
naturæ retributionis. Incipit ergo, Tunc Ie-
ſus

A ſus locutus eſt ad turbas, & ad diſcipulos dicens: Super cathedrã Moyſi ſederunt Scribæ, & Phariſæi. Omnia quæcunq; dixerint vobis, facite, ſi ſunt bona quæ dicunt, ſed ſi ſunt mali & mala dicunt, ſecundum opera eorum, nolite facere, puta ſi ſacerdos intrat vineam ſuam & tpe mẽſis Maij frãgeret pãnos vineæ ſuæ dicens ſe velle vindemiare, certè omnes ruſtici truſarentur de eo, & nollent facere ſicut ipſe, quia ſcirent ſe male facere, immo expectarent tempus quo vua eſſet matura, & tunc vindemiarent. Similiter ſi nauis rumperetur, in qua eſſet pater cũ filijs & tota familia, certè vnuſquiſq; B quæreret propriam ſalutem fugiendi naufragium, & filius tunc non iuuaret patrem, quia ſatis haberet ſe poſſe iuuare. vnde cum hodie in hoc mundo nauis ſit rupta & ſine gubernatore, oportet ꝙ vnuſquiſque ſe iuuet. ſequitur. Dicunt enim & non faciunt. Alligauit autẽ alijs onera grauia & importabilia, digito autem ſuo ea mouere nolũt. Omnia verò opera ſua faciunt, vt videãtur ab hominibus, & ſunt ambitioſi. Dilatant enim philaterias ſuas, & magnificant fimbrias: Amant primos accubitus in cænis, & primas cathedras in ſinagogis, & ſalutatio- C nes in foro, & vocari ab hominibus, Rabi. Nota ergo ꝙ quodlicet verbum Chriſti eſt vnum lumẽ veritatis. Vos autem diſcipuli mei. Ecce. 2. ſ. Naturæ dilectionis, cum inſtruit eos, Nolite vocari Rabi, quia omnes eſtis fratres, & vnus Deus eſt magiſter veſter, & patrem nolite vocare vobis ſup terram. Vnus enim eſt pater veſter, qui in cœlis eſt, quaſi dicat: Bene licet vocari pater & magiſter, ſed non ambitioſe, quia tunc q̃ris vocari pater per ambitionem, quãdo tu vis quòd filius tuus potius faciat tuum velle quam voluntatem det, & tunc peccas. Nã Chriſtus erat ſubditus Ioſeph & Mariæ, & Ioſeph non uocabat ipſum filium per ambitionem, ſed ꝙ erat miniſter ſuus, & ideo D ne vocemini miniſter, immo magiſter nolite vocare, quia magiſter veſter vnus eſt Chriſtus. & ſubdit, Qui maior eſt veſtrum, ſit ſicut miniſter. Sequitur, Qui ſe humiliat, exaltabiť. Ecce. 3. ſ. Retributionis, qui humiliãdo exaltatur, habet pręmium retributionis ꝓ humilitate. Et qui ſe exaltat humiliabitur. Ecce aliud premium ambitionis, &c. Sequitur nunc videre de tertia flãma amoris condemnãtis, de qua Apoc. 14. c. Angelus ponit pœnam ſodomorum. Diciť ergo, Ecce alius Angelus exiuit de altari, qui habebat poteſtatem ſuper ignem & aquam & clãmauit voce magna ad Angelum, qui habebat falcem acutam dicens, Mitte falcem tuam & vindemia botros vineę terræ, qm̃ maturæ ſunt vuæ eius, & miſit Angelus falcem ſuã in terram, & uindemiauit uineam terræ, & miſit in lacum irę Dei magnum, & calcatus eſt lacus extra ciuitatem, & exiuit ſanguis de lacu vſque ad frenos equorum per ſtadia 1600. In pręmiſſis igitur ver bis tria myſteria notantur. E

Exempla (margin)

Primũ eſt corporalis punitio. Secũdũ eſt Temporalis correctio. Tertiũ eſt Æternalis damnatio.

Prima pars principalis. F

IN primo igitur myſterio corporalis correctionis nota tria. Primo Chriſtũ cognitorem ſodomorum. Secundo Chriſtum manifeſtatorem ſceleratorum. Tertio Chriſtum caſtigatorem iniquorum. Tolle igitur primum, quod demonſtrat Chriſtum punitorem ſodomorum, cum ait, Angelus exiuit de altari habens poteſtatem in igne. Et nota ꝙ vbi fit mentio in Apoc. de ſecundo Angelo, ſemper intelligitur Chriſtus. Altare igitur ſignat humanã voluntatem, quia mens humana eſt templum & ara Dei, dũmodo ſit mens unita cum Deo in gratia & G ignita amore diuino, iuxta illud Exodi, Ignis in altari meo ſemper ardebit, i. in mente hominis ſit ſemper feruor charitatis. Cũ ergo iſta mens eſt per vitiũ ſeparata a Deo & iſta ara eſt Deo polluta, tunc Angelus, id eſt Chriſtus exit de altari, i. de iſta mẽte peccatoris, ita quòd Chriſtus eſt cognitor ſodomorum, & de illis exit ob fœtorem ſodomiæ. Secũdo eſt reuelator ſceleratorum, quia peccatum talium manifeſtat, & hoc eſt quod ait, quia Angelus ille clamauit voce magna, Mitte falcem tuam & vindemia botros vineę terræ. Vnde no. ꝙ Chriſtus quãdoque tacet, qñ quis peccat & ſe corrigit. Sed cum peccator perſeuerat, tunc clamat H & publicat illud peccatum. Vnde media nocte clamor factus eſt, quia clamor ſodomorum multiplicatus eſt. Et iſti ribaldi publice narrãt inter ſe de iſto vitio ſine pudore, & Chriſtus permittit quòd cridetur & ratiocinetur publice de iſto peccato, expectando de ipſis glorificari, quando per iuſtitiã mittet eos in ſupplicium æternum. Tertio eſt factus caſtigator iniquorum: ideo dicit, Mitte falcem tuam & vindemia botros vineæ terræ. Et nota, quòd plures ſunt maneries uinearum, quia quædam ſunt altæ, & quædam,

A dam baſſæ: vineæ altæ ſunt illæ, quæ ſunt in
matrimonio, quæ adhærent arbori, ſcili-
cet marito, qui eſt arbor vxoris: vineæ baſſę
quæ vadunt per terram, ſunt ſodomitæ, ſeu
pueri quos ſodomitæ corrumpunt. Vinde-
miatur autem iſta vinea, cum puniuntur ſo
domitæ, & botri ſeu graſpi vinearũ ſignãt
pueros corruptos. Vnde vindemia botros
vineæ terræ. ſ. pueros ſodomorum mitten-
do epidimiam in eos, & ideo epidimiæ re-
gnant modo plus ſolito, quoniam maturæ
ſunt vuæ, quia iſti tales principiauerunt in
hoc vitio & perſeuerauerunt vſque ad ſe-
nium & indurati ſunt, & non ſunt corrigi-
B biles, ideo tempus eſt vindemiæ. Ideo ait,
Miſit angelus falcem ſuam in terram & vin
demiauit vineam terræ. & falx eſt punitio
culpæ & pęnæ. Vnde nota ꝙ ſicut tria ſunt
peccata generalia, quæ regnant in mundo,
ita ſunt tres punitiones: nam totus mundus
eſt plenus auaritia, luxuria & ſuperbia, &
cõtra iſta ſunt tres punitiones, ſcilicet Guer
ra contra ſuperbiam, Sterilitas & fames cõ
tra auaritiam, Peſtilentia contra luxuriã &
inordinatum appetitum ſodomorum. Vn-
de vindemia vineam terræ. i. ſodomitas agẽ
tes, ſcilicet & conſentientes. Vnde nota ꝙ
ſodoma dicitur pecora: Gomorrha dicitur
cæcitas. Faciatis ergo o patres filios veſtros
C confiteri, ſi ſunt corrupti a talibus, & red-
dite eos cautos vt præcaueant ſibi ab iſtis ri
baldis, & ſi ſunt decepti in illo vitio, non ꝑ
ſeuerent, quia indurati in illa cæcitate nun-
quam confitentur. Et volo pueri, ſi aliquis
dicit vobis aliquid de illis negotiis, dica-
tis illis, Cornute. Cauendæ igitur ſunt ma
læ ſocietates, quæ inducunt pueros in pec
cata & moriuntur poſtea ex peſte Deo per-
mittente propter ſodomiam. Miſit ergo an
gelus falcem ſuam & vindemiauit vineam
terræ, quoniam maturæ ſunt vuæ eius. Vn-
D de nota in vuis tres ſtatus, ſcilicet Agre-
ſtem, quod ſignat peccatũ contra naturã in
iuuentute. Si repræhenditur tamen iuuenis
& ſe caſtigat, bene eſt. Alius ſtatus ſunt v-
uæ maturæ quod ſignificat ſodomitam exi
ſtentem in ſodomia & perſeuerãtem in ea.
Alius ſtatus ſunt vuæ marcidæ, quod ſigni-
ficat ſodomitam marcidum in peccato, ita
quod in eo gloriatur.

Secunda pars principalis.

SEquitur ſecunda pars de temporali cor
rectione. Chriſtus enim volens corri-
gere, conſiderat vnde velit incipere, &
quandoque tenet falcem expectando quòd B
peccator ſe emendet. Sed tñ ait illud pſal.
Cum accepero tempus, ego iuſtitias iudica-
bo. i. cum expectauero ſatis, ego mittam fal
cem. i. ſubitam peſtilentiam. vnde Eſa. Ecce
dominus mittet falcem in terram & diſſi-
pabit terram. & hoc quando multiplicanẽ
iſta vitia, & ſi non venit tunc expectat, &
ſi non emendatur, tunc punit cum peſte
& vindemiat. Vnde Gregor. Vindemiauit
me dominus & locutus eſt Deus in die fu-
roris ſui.

Tertia pars principalis.

TErtia pars eſt æternalis damnatio, Et
hoc eſt quod dicit, Miſit in lacũ iræ
Dei magnum. Lacus enim irę Dei eſt
infernus. Vnde ſicut amauerunt brodium
& putrida, ita in brodio æternalis pęnæ la-
cus iræ Dei immerguntur in loco putrido
inferni, & quia noluerunt miſericordiam
in hoc mundo, habeant iram Dei magnam
in futuro iudicio. Nam propter hoc vitiũ
dominus quinque ciuitates cõbuſſit & fun
ditus deuaſtauit, & in illo loco non naſci-
tur herba & vnus lacus eſt teterrimus, in
quo nullum lignum quantuncũq; leue ſub-
ſtinetur aut natat, ſed ſubito ad fundũ mer G
gitur, & ſi qua auis deſuper volat, ſubito
cadit mortua. Et eſt ita niger ille lacus, ꝙ ex
terra quæ inde ſumitur, fit tinctura panno-
rum. Ita quod hæc eſt æterna damnatio ta-
lis lacus in quo nota triſtia tormenta ſodo-
mitarum, quia erunt tormenta deſperata,
quòd eijcientur extra ciuitatẽ. Vnde ait, Cal
catus eſt lacus iræ Dei extra ciuitatem. Nã
ciuitas dicitur, quaſi ciuium vnitas, quan-
do ſunt omnes ciues vnius ciuitatis vniti,
tunc ſciunt, volunt & poſſunt, quia ſciunt
& volunt vnus propter alium. Inde ſequiẽ
poſſe & quælibet ciuitas bene vnita eſt po-
tens, quia ſciunt & volũt, & ideo poſſunt:
ſed quando ſunt diſcordes, tunc deſtruunẽ, H
quia omne regnũ in ſe diuiſum deſolabiẽ,
quod eſt dare intelligere, ꝙ ſodomitæ mit
tenẽ in lacũ iræ Dei extra ciuitatẽ. i. ſupnam
Ieruſalem, & nõ ſcient, quia erunt cæci; nõ
volent, quia deficiet illis affectus omnis bo
næ voluntatis, & non poterunt, ſe ad inui-
cem adiuuare, ideo erunt deſperati ibi. Vn
de ſecũdum Iob, Et horror & nullus ordo,
& vmbra mortis, ſcilicet ignorantia, & a-
miſſio potẽtis & perpetua diſcordia. Hor-
ror, quia habebũt odio illos, cũ quib. pecca
uerunt. Calcare eſt premere in anguſtia
poenæ, quia Deus calcat eos in lacu illo, &
ſimili-

A ſimiliter diabolus. Vnde Eſa. Calcaui eos in furore meo & conculcaui in ira mea, & vnum calcare pertinet Chriſto,& aliud calcare pertinet executoribus & miniſtris iræ Dei, ſcilicet demonibus. vnde propheta, glorificata eſt corona electorum Efraim. Corona eſt gloria ſodomiæ. Efraim interpretatur creſcens,ſcilicet incipiendo,creſcẽdo & perſeuerãdo. Hebræorum, quia inebriati proſequuntur in illo vitio. Et gloria, quando gloriantur in malitia ſua. Corona Hebræorum eſt illa,quæ eſt in medio,ſ.capitaneus ſodomitarum eſt ille, qui coronatur
B in pœna & culpa, quia ſodomite habebunt tormenta aggladiata. Et exijt ſanguis de lacu.Lacus habet duo ſignificata,vnũ in corpore,& aliud extra corp⁹, quia ſignat extra corpus mortẽ & pœnã, ſed in corpore ſignat delectationem, ſ. ꝙ qñ ſodomita delectatur in illo vitio,eſt ſanguis in corpore, ſed quando exit ſanguis de corpore, tunc exit de lacu iræ Dei.i.pœnæ. Vſque ad frenos æquorum. Nã ſanguis ſanguinem tetigit. Primus ſanguis in vita peccando cõtra naturam tetigit ſanguinem in pœna æternali. Et vocat ſodomitas equos diaboli. vnde Zacha.12. c.ait: Caſtigabo eos in furore
C meo, percutiam omnem equum & equitantem in amentia. vnde propheta: Percutiam in furore ſodomitam.frenum ponitur equo habenti os durũ quod ſignat induratos & obſtinatos in iſto peccato, quia tales habebunt plura tormenta, quam illi qui minus peccauerunt. Vnde pſal. In chamo,id eſt in capitio minus peccantes. Et freno indurati. maxillas eorum conſtringe,qui non approximant ad te. Per ſtadia mille ſexcenta. Stadium dicitur a ſtando,quia Hercules currendo antequam traheret flatum currebat per octauam miliarij.Stadium ergo eſt octaua vnius miliari. Et mille ſexcenta ſtadia ſunt ducenta miliaria. Vnde Sodomita ſtabit in inferno per ſtadia mille ducenta. Mil-
D le ſignat intelligentias centum volendo ſex operando quæ faciunt ducenta miliaria,ſcilicet bis centum, quod ſignat binas delectationes, vnam corporis, aliam animæ. Vnde Deus puniet iſtos ſodomitas in anima & corpore,ſecundum eorum delectationes,quas habuerunt ex ſuo nefando coitu & ſecundum eorum intelligentiam voluntatis, &c.

FERIA QVARTA E
poſt 2.Domin.Quadrag.

De amore bene vtente.

Sermo XV.

Citis quia principes gentium dominantur eorum. Mat.20. Videam⁹ hodie pẽnã nr̃i Seraphini elicitã ex euangelio, q̃ dicitur Amor bene vtens. Ex quo nota tria fundamenta. Primo eſt patiẽtia benigna. Secundo eſt charitas feruida. Tertio eſt humilitas profunda. Primum igit̃ F fundamentum erit de patientia. Et Chriſtus ponit ſe ipſum pro fundamento patientiæ omnibus,qui volũt bene viuere. Aſcendẽs ergo Ieſus Ieroſolymam aſſumpſit duodecim diſcipulos ſecreto & ait illis: Ecce aſcẽdimus Ieroſolymam, & filius hominis tradetur principibus ſacerdotum & ſcribis. Ecce patientia. Et condemnabunt eum morte,& quare? Non propter aliquod crimen, ſed propter feruentem charitatem, vt redimat mundus & aperiantur portæ paradiſi. Ecce feruens charitas. Et tradent eum gentibus ad illudendum & flagellãdum & crucifigendum. Ecce humilitas profunda, ꝙ G filius Dei permittat ſe deludi & flagellis cędi ac crucifigi, quaſi dicat diſcipulis: Si ego male tractabor, qui ſum magiſter veſter, oportebit & vos ſimiliter pati cum multa patientia & feruida charitate & multa humilitate, & ne deſperent dicit ſubiungendo, Tertia die reſurget, quia ſemper pungere & non vngere,non eſſet ſanare primas plagas. Nam oportet Chriſtum pati, & ſic intrare in regnũ cœlorum, & quemadmodũ ego facio,ita & vos faciatis. Et dum ſic ratiocinaretur ſubiungit Euangeliſta,quòd diſcipuli non intelligebãt Chriſtum, quia credebant dum diceret de regno patris ſui in H cęlo quòd diceret de regno mundi. Tunc acceſſit,ad eum mater Zebedęi, quæ iã contulerat cum filijs ſuis dicens. Ex quo Chriſtus poſt reſurrectionem ſuam eſt futurus ita magnus Rex, bonum eſt ꝙ anticipetis & petatis aliquod bonum officium, vnde filij dixerunt: Nos non haberemus audaciam, quia fortè repræhenderet nos, ſed vade tu mater,& dic ſibi,quia hẽbit te magiſter excuſatam,& non dabimus nos ſcandalum aliquod diſcipulis,& ſic ipſa cum filijs ſuis acceſſit adorans & petens aliquid ab eo. Qui dixit,

A dixit, Quid vis? Bene tamen ſciebat quid vellet, ſed hoc ideo fecit, vt cauſam haberet dicendi quod infra ſequitur. Ait illi mater iſtorum. Dic vt hi duo filij mei ſedeant vnus ad dexterã tuam, alter ad ſiniſtram tuam in regno tuo. Et Chriſtus non voluit ſe ad matrem diſcipulorum, ſed ad diſcipulos & ait illis, Neſcitis quid petatis. Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum? quaſi dicat, Ego ſi volo intrare regnum patris mei, oportet me ſubſtinere amariſſimam paſſionem & crucifigi & mori. Et diſcipuli intelligentes dixerunt, poſſumus. Sed tu o Ioannes, qualiter potes, quia tu nudus
B profugiſti relinquens ſindonem. Et ait illis Ieſus, Calicem quidem meum bibetis, ſedere autem ad dexteram meam vel ad ſiniſtram non eſt meum dare vobis. hoc eſt dicere ire in paradiſum per dexteram, vel ad inferna per ſiniſtram, non eſt meum dare vobis, ſed quibus paratũ eſt a patre meo, & hoc de primo fundamento. Sequitur Secundũ fundamentum hũmilitatis, & ſubdit, quòd audientes decem alij diſcipuli indignati ſunt de duobus fratribus & fuerũt ſcandalizati. Sed quõ ita ſancti viri poterãt ſcandalizari? Reſpondeo quod interuenit ſicut inter ſcholares ad inuicem diſputantes,
C qui videbuntur quaſi velle ſe percutere, ſed non eſt illud ſcandalum propter malitiam, ſed propter diſcere & elicere veritatẽ, & finita diſputatione ſunt fratres ſicut prius. Ita in propoſito fuit in diſcipulis, & vnde Chriſtus videns decem indignatos, capit tertium fundamentum humilitatis. Modo tertium fundamentum eſt de humilitate cum ait: Scitis quia principes gentium dominantur eorum, & qui maiores ſunt, poteſtatem exercent in eos. Vos autem non ſic. Sed qui maior eſt inter vos, ſit ſicut miniſter, ſcilicet in humilitate, quia oportet volentem eſſe in gratia Dei fore humilem. Et
D appropiat ſibi Chriſtus iſta omnia dicens. Filius quidem hominis venit miniſtrare, non miniſtrari, vt daret animam ſuã in redemptionem pro multis. licet multi ſunt vocati, pauci vero electi. Modo capiamus flammam noſtram, quæ dicitur amor bene vtens, de quo amore facio tres conſiderationes.

Prima eſt principium male conſuetudinis. Secunda eſt conſumatio male conſuetudinis. Tertia eſt remedium malæ conſuetudinum.

Prima & ſecunda partes principales ſimul. E

Expediamus igitur ſimul duas partes principales, ſcilicet principium malæ conſuetudinis, & cõſumationem malæ conſuetudinis. Nota ergo ſeptem mala malę conſuetudinis. Prima eſt malorũ inductiua. Secunda eſt bonorum retractiua. Tertia eſt cordis induratiua. Quarta eſt animę incatenatiua. Quinta eſt gratiarũ diminutiua. Sexta eſt in peccatis ruinatiua. Septima eſt in peccato neceſſitatiua. Tolle primam malignitatem, quæ eſt malorũ inducti- F
ua. Vnde Ierem. Curſor leuis explicãs vias ſuas, quia pronus in malos vſus velut curſor leuis cito ſe expedit. Quia ſicut mala voluntas peccandi ſibi venit, ſubito peccat, vt in luxurioſo, qui cum videt fœminam, ſubito concupiſcit eam, & iam mæchatus eſt, & ſic mala conſuetudo ſubito ꝑcipitat hominem in peccatũ, quia vſus vertitur in naturam. & ita conſuetus in aliquo vitio cito ruit ſicut gallus cito fugit, cum dicitur vs, propter conſuetudinem ſeruatam in expellendo eum, quia ſemper quando expellitur, dicit vs. Et eſt ad inſtar mo- G
lendini facti ad uentum, quia rotat ad omnem ventum. Similiter aſſimilatur naui ſine gubernaculo, quę ducitur ad omnem vẽtũ. Sic anima conſueta ad omnia mala, eſt prona ad omne nefas. Secunda malignitas eſt bonorum retractiua. vnde Iere. 2. Nunquid poteſt etiops voluere pellem ſuam? Sic nec peccator poterit bene facere, licet didicerit peccatum & cognouerit illud fore malum, & tamen nõ poterit ſe abſtinere, & hoc eſt quod ait Dauid. Ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Pes eſt affectus, lapis eſt indurata conſuetudo: quia qui male aſſuetus eſt, difficiliter ſurgit. Vnde minus malum eſſet ignis ardens domum quam ipſa mala conſuetudo, quę non ſolum videtur H
corrumpere habitantes, ſed etiam muros: quia ſi omnes recederent de illa domo, & noui homines intrarent, videtur ꝙ muri illius domus inducãt intrãtes ad malos vſus ibi conſuetos. Et ſi eſſes habituatus in malis moribus ſi velles ipſos relinquere & adhærere virtutibus, non poſſes: Sicut nec plaga infiſtulata curatur, & ſicut fiſtula grauat medicum, ita mali vſus grauant Deum. Vnde Eccleſi. Peruerſi difficile corriguntur. Peruerſi ſunt reſupinati, quando pedes vadunt ſurſum & caput deorſum. Itaque noli inueterari in malo, quia volens non poteris abſtinere

A abſtinere a mala conſuetudine. Tamen quouſque flatus eſt in corpore, poteſt te tua conſcientia remordere. Sed vnum volo dicere, quòd iſti infiſtulati & indiabolati in malis vſibus, cum magna difficultate liberantur & ſubiacent magno periculo mortis æternæ & pauci ſaluantur, & euenit de iſtis, ſicut ſi exiret edictum a Cæſare quod vſque ad tres annos quilibet faceret ſuis manibus vnam pulchram picturam ſub pœna capitis: eſſent aliq, q ſubito caperent penellum & addiſcerent vſque ad tempus tri-
B um annorum, & eſſent aliqui qui non curarent dicentes, Eſt adhuc bonum tempus, Ego bene potero addiſcere & indulgent ſuis miniſterijs. Et cũ tempus erit lapſum, quaſi trium annorum vel in vltimo die præfixi temporis, vellẽt ĩcipere addiſcere. Tarde fierent magiſtri, ſed illi qui eſſent aſſueti picturæ pluribus diebus, bene pingerent & non caderent in pœnam. Sic qui eſt aſſuetus longo vſu malo, Cum venerit vltima dies vitæ, & volet incipere bene viuere, tarde venit, quia quando homo eſt in illa agonia mortis, nihil ſcit niſi dolorem ſuum, & neſcit quid faciat, & ideo pauci tales ſaluantur. Immo eſt maius factum quòd
C tales ſaluentur, quam ſi quis volaret ſine alis. Nec reperitur huiuſmodi quempiam ſaluatum fore, niſi latronem. Tertia malignitas eſt cordis induratiua. Vnde Iob, Indurabitur cor eius, quaſi lapis. Eccleſi. 43. Flabit aquilo & congelabitur cryſtallus, quia aliqua ſpecies cryſtalli fit de aqua congelata per illum ventum aquilonis. Ita eſt in aquilone mali vſus & conſuetudinis peccatorum, quia ita congelat animamquòd ſemper induratur & anima indurata ſiue in proſperis, ſiue in aduerſis ſemper peiorat, quia tales ſunt præda diaboli. Ideo caue ne indureris in malo vſu
D & te emenda. Vnde Apocal. duodecimo. Ve terræ & mari, quia deſcendit diabolus ad vos, quia ſi mare, id eſt, aduerſitas vel terra, id eſt proſperitas veniet indurato in malos vſus deteriorabitur. Quarta malignitas eſt animæ incatenatiua, quia aſſuetus & inueteratus peccator incatenatur ſicut Sanſon, qui quater quatuor ligaminibus fuit incatenatus, primũ fuit ligamen carnalitatis Dalidæ, quę taliter excęcauit eũ quòd corrupta pecunia ab inimicis Sanſonis, quærebat ſcire in quo conſiſtebat virtus eius fortitudinis, & primo dixit quòd ſtabat in eo quòd ſi ligaretur funibus non poſſet ſolui, & ita fecit, & dum foret ligatus ſuperuenientibus hoſtibus Dalida E clamauit, ſurge cito, & ſubito ruptis vinculis illos fugauit. Iterum ſuis blanditiis quæſiuit in quo ſtabat ſuauis, & dixit q ligatus neruis ſeptem, perderet vim, tandem ligatus & ſuperuenientibus hoſtibus eius Dalida clamauit, ſurge cito, & ſtatim ruptus neruis ſurrexit. ſimiliter & licijs per capillos ligatus ad clauum ſurrexit & ſic finaliter perſeuerauit in ſua mala conſuetudine carnalitatis & luxuriæ & propalauit vires ſuas in capillis eſſe, quibus tonſis incidir in ſuos inimicos. Primum ligamen F eſt affectio, ſecundum eſt conſenſus, tertiũ perſeueratio, quartum induratio, quintum eſt interitus. Quinta malignitas eſt priuatiua omnis aptitudinis benefaciendi. Vnde nos habemus naturale ingenium, liberam voluntatem, grandem memoriam, iuuentutem, ſanitatem, pulchritudinem, fortitudinem. Item habemus bona ſpiritualia, ſcilicet ſapientiam, intelligentiam, contemplationem, meditationem. Item habemus bona gratuita, ſcilicet gratiam gratis datam & guſtum diuinæ dulcedinis & fruitionem ipſius creatoris. Et contra iſta omnia eſt craſſator ille diabolus, qui ſtudet continue nos iſtis bonis deprædari, & inducit nos in malos vſus, quaſi vbi eſt peccatum, non poteſt eſſe gratia Dei, & ideo ait Salo G mon Eccl. 11. Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis tuæ & appropinquent anni, de quibus dicas, Non mihi placent: Anteq̃ tenebreſcat ſol & luna & ſtellæ, & reuertantur nubes poſt pluuiam. Sol eſt cognitio Dei, quia ex mala conſuetudine homo fit de carne lapis, quia memoria fit ſmemorata, ideo pone memoriam in bona conſuetudine amandi Deum & reminiſcendi beneficiorum eius. Et luna, i. corpus hominis, quod eſt mutabile ſicut luna, quia nunc creſcit, nunc decreſcit, in eodem ſiſtere neſcit. Luna plena ſignat plenum hominem H in iuuentute. luna ſima & diminuta ſignat corpus debilitatum ſenio. luna pallens ſignat corpus infirmum, luna rubens ſignat corpus proſperoſum, luna nigra & eclipſata, ſignat corpus moriens. Vnde ſi inueteraſcis in malo vſu, obtenebrabitur luna, quod eſt corpus hominis. homo igitur dum eſt iuuenis aſſueſaciat ſe virtutibus, & bonis operibus, quia vna vetula propter conſuetudinem melius ieiunauit, quam vnus robuſtus iuuenis, qui non fit aſſuetus. Et ſtellæ

A læ, quæ notant, quinque ſenſus hominis, quia ſi aſſuefacis ſenſus ad bonos mores, tunc erunt ſicut ſtellæ, & ſi corrumpis eos ex conſuetudine vitiorum, tunc obtenebrantur ſtellæ, vnde valde periculoſum eſt indurare ſe in mala conſuetudine. Ideo Daniel vidit quattuor beſtias, & beſtia quarta terribilis, & fortis, & dentes habebat ferreos, & reliqua pedibus conculcat. Iſta beſtia eſt mala conſuetudo, quæ tantum afferat, quòd neſcis te ſeparare ab ea, & habet vngulas & [illegible] ferreos, quia anima non poteſt ſe d[illegible] re ab ea. vnde primo B habemus charitatē gratuitam, ex qua licet mouearis ad confitendum, tamen propter malam conſuetudinem iterum cadis: Et deuorat ſicut canis redeundo ad vomitum & frangit bona opera. Sexta malignitas eſt in peccatis ruinatiua, exemplum habes in ſancto Petro, qui primo incœpit negare Chriſtum, ſecūdo dixit falſum, tertio fecit blaſphemiam anathematizando, Non noui hominem. quia ſicut lapis declinat ad centrum, ita mala conſuetudo declinat ad peccatum. vnde Eccleſiaſt. 28. Ne aſſueſcas iurare. Multi enim caſus ſunt in illo propter C malam conſuetudinem, ſed omni vice qua iuras, & ſcis fore mendacium, ſemper peccas mortaliter, maxime iurando & inuocando res Dei. vnde ſi dicas per fidem meam, quæ fides eſt Chriſti, & illud quod iuras eſt falſum, peccas mortaliter, quia nihil aliud vult dicere, niſi quòd fides Chriſti eſt falſa, ſi id quod iuras eſt falſum, & nunquam videbis aliquem iurantem eſſe fidelem ſeruum Chriſti, nec Deus facit gratiam tali: Et nemini credas mendaci, ſeu iuranti faciliter, licet ſua mendacia nihil noceant alicui. vnde in euangelio: Nolite iurare, neque per cœlum, neque per terram, quia vix videbis habentem D iſta duo, ſcilicet qui non dicat mendacia, & non periuret, quin habeat magnam gratiam a Deo, quia melius eſt tacere mendacium quàm dicere, vt ſequatur magnum bonum. vnde Gregorius: Non ſunt fienda mala vt veniant bona. & quando quis ſæpe dicit mendacium, & ſæpe iurat, ita frequentando deducitur in malum vſum, eo quod in omni verbo iurat, & dicendo mendacium ipſe met non perpendit, & ſpernit iuſiurandum. vnde Salomon, impius cum in profundum malorum venerit, tunc ſpernit, &c. & talis mala conſuetudo trahit animam de peccato in peccatum, donec ſuffocatur. Et anima ha-

Exēplū.

bituata in mala conſuetudine peccati, eſt E ad inſtar ebrij, qui ſe inuoluit in fimo, ſed eleuans non ſe tergit & ridet neſciens quid faciat. Idem exemplum eſt in fatuo, & ſic eſt in peccatore, qui in peccatis inueteratus ridet, & fit deſperatus. vnde ait Auguſtinus: peccata grandia & horribilia cum in conſuetudinem tranſeunt, pro nihilo reputantur, & ad tantum veniunt peccatores quòd non ſolum videtur eis peccatum, ſed gloriantur, & publice prædicant, quia ſunt in peccatis marcidi. Septima malignitas eſt neceſſitatiua, ſicut ſunt luxurioſi, qui propter malam conſuetudinem videtur eis, F quòd non poſſint abſtinere. vnde vnus philoſophus factus dominus vnius Ciuitatis dedit leges, quas propter conſuetudinem male viuendi videbatur ſubditis impoſſibile eſſe poſſe ſeruari. Vnde nutriuit duos catulos natos ex vna cane, & vnum nutriuit in venationibus, & factus fuit bonus ad venandum; alium tenuit in coquina, & dabat illi comedere in patellis, & de brodio, & factus fuit leccator. quadam die conuocauit populum, & incœpit dicere de ſua mala conſuetudine viuendi & ſuorum malorum morum, & in exemplum fecit duci iſtos duos canes, & G vnus habebat leporem ſub mantello, & alius ſartaginem cum brodio, & vnus tenebat ambos canes, & vno tempore ille qui habebat frixorium, depoſuit frixorium, & alter dimiſit leporem & alius ſolutis canibus incœpit clamare: ille qui erat ſolitus ad venationem, ſubito cucurrit poſt leporem, & alius aſſuetus brodio, cucurrit ad patellam, & ſe imbrodauit dimiſſo lepore. & per hoc demonſtrauit populo quòd illud procedebat ex ſua mala conſuetudine. Vnde patres in infantia filios aſſueſaciant virtutibus, quia eſt de illis ſicut de vercella quæ facile plicatur, ſed non truncus: ſic eſt in iuuene, quia dum eſt iuuenis ſi addiſcit, & H habituatur in virtutibus, virtutes ſequuntur eum quocunque vadit, & in quocunque ſtatu reperiatur, & ab actibus ſuis quilibet poteſt cognoſci, quia tractant fabrilia fabri. Vnde in exemplo: Dum quidam philoſophus captus fuiſſet, & venditus vni Principi, interrogatur a principe, quid ſciret facere, dixit ſe eſſe philoſophum, ſed ille princeps neſciebat quid eſſet philoſ. ſed tamen arbitratus eſt illum eſſe ſapientem, & ſic tenuit eum, & iuſſit ſibi dari vnum

A ſolum panem in die, & de aqua, & vno die dum vellet emere gemmas miſit pro iſto philoſopho, & poſitis coram illo tribus gẽmis petijt, quæ eſſet præſtantior. philoſophus accepit eas in manu, & dixit, iſta eſt pretioſior, ſed habet vermiculum intus, & fracto lapide ita eſſe repertum eſt, & princeps admiratus voluit ſcire quô hoc vidiſſet: qui dixit, quòd poſuerat eum in frõte, & ſenſerat, vnde princeps fecit ſibi deinceps duos panes dari. Alio die volẽs princeps emere equos, miſit pro philoſo. petens ab eo, quis eſſet melior. ipſe elegit vnum de illis pro meliori, ſed dixit quòd fue-
B rat filius vnius aſini, & ita repertum eſt. vnde admirans princeps dixit, quomodo hoc cognouerat. qui dixit, naturale eſſe quòd quando ille equus currebat, tenebat aures extenſas ſicut aſini, & tunc iuſſit dari philoſopho tres panes in die. vno alio die cũ eſſet Princeps cum Baronibus in balneo nudus miſit pro philoſopho & petijt, quis eorũ eſſet pulchrior. qui viſis omnibus dixit, vos Domine eſtis pulchrior, ſed habetis vnũ defectum. tãdem ait, vos eſtis filius vnius piſtoris, & dñs clam accepta matre dixit illi, Scio a philoſopho quis fuit pater
C meꝰ, & niſi dixeritis mihi, vos interficiam, ſi autẽ dixeritis, nihil aliud erit, & tandem coacta mater ait, Tu es filius talis piſtoris. vnde admirans dominus dixit philoſopho, vnde habes quòd fuerim filius piſtoris. qui dixit, habeo à tuis moribꝰ & loquela, quia ſicut piſtores nunquam loquuntur niſi de pane, ſic tu nunquam ordinas mihi niſi panem, quia omnes tuæ gratiæ, & omnia tua beneficia, ſunt panis & non aliud: & hoc, quia deriuatiuum ſapit naturam ſui primitiui. ex piſtoribus veniſti, & nunquam niſi de arte piſtoria, & pane tibi cura eſt. Et ſic habes duas principales partes expeditas ex
D his, ſcilicet principiũ malę conſuetudinis, & conſumationem malę conſuetudinis.

Tertia pars principalis.

TErtium principale eſt remedium cõtra malas conſuetudines. Et ſunt ſeptem remedia. Primũ eſt orare & inuocare auxilium Dei. Secundũ eſt fugere cauſas malæ conſuetudinis. Tertiũ eſt abominatio vitij in quo es habituatus. Quartũ eſt incipere præcauere in iuuẽtute a vitijs. Quintũ eſt inniti cõtrario eius vitij in quo es habituatus. Sextum eſt ambulare cũ bonis. Septimum eſt omnimoda mutatio vi-
tæ. Pro primo igitur ſi non potes te emen- E
dare, nec iuuare, aut remouere a malo vſu, ora & inuoca auxiliũ Dei, quia ſpiritus vadit & non redit, ita quòd diuina bonitas te iuuabit. vnde propheta dixit, Deus in adiutorium meũ intende, Domine ad adiuuandum me feſtina, & Deus in nomine tuo ſaluum me fac. Quærite ergo & inuenietis: petite & dabitur vobis: quia ſi orabis, Deꝰ iuuabit te. Et ideo. Luc. 11. ait, Cum fortis armatus cuſtodit atrium ſuũ, in pace ſunt omnia quæ poſſidet, [illegible]m fortior illo ſuperueniens viceri[illegible]iuerſa arma illius auferet, in quib. confidebat, & ſpolia
illius diſtribuet. & Salomon in eccleſiaſte, F
Si videris calumnias egenorum & violentia iudicia, & ſubuerti iuſtitiam, non mireris ſuper hoc, quia excelſo alius excelſior eſt, & ſuper hos quoque eminentiores ſunt alij, & inſuper rex vniuerſæ terræ imperat ſeruienti. Diabolus eſt fortis, ſed angelus eſt fortior. Deus autem eſt longe fortior & angelo & diabolo, quia facta oratione Deus dicet diabolo, noli eum amplius tentare, & dicet angelo, cuſtodi eum: & dicet homini, & tu relinque malam conſuetudinem, & ſic diſtribuet ſpolia diaboli. Secundum remedium eſt fugere cauſas malę con
ſuetudinis. vnde tu ſodomita cornute, ſi G
vis fugere malas conſuetudines, fuge pueros & non reſpicias eos. Et ſi oculus tuus ſcandalizat te, erue eum & proijce abſte. Fuge cauſas conuerſandi, videndi & audiendi. Et nota tu paterfamilias, quòd non dimittas dormire fratres cum ſororibus adultis: Nec tu pater dormias cum filia magna: Nec tu mater dormias cum filio magno. vita cauſas, quia Diabolus eſt ſubtilis. & crede mihi, quia fui confeſſor, &c. Et nota quòd ſemel vnus ſanctus pater habebat vnum ſocium, qui ſæpe cadebat, & ille pater releuabat eum, & pur ille iterum cade-
bat. vnde dum inſiſteret orationi pro eo ha H
buit reuelationem, ꝙ quandocunq; diabo- *Exẽplũ.*
lus pulſabat ad oſtium illius cadentis, ille aperiebat ſibi, pater intelligens factũ in craſtinum vocauit ſociũ dicens, Accipias iſtud lignum magnũ ab vno capite, & ego capiã ab alio, & portemus ad ignem. & cum portarent, pater dimiſit caput ſuũ in terram & dixit ſocio, porta tu ſolus. Ipſe dixit, nunquã poſſem portare ſine adiutorio, & tunc pater dixit, fili, per hoc intellige ꝙ ſi vis ꝙ Deus adiuuet te, oportet ẽt ꝙ tu adiuues te ipſum: quia ſi vis portare onus tuę tentationis & nõ cadere, Deus te iuuabit cũ grã ſua

& ſic

A & ſic ſi diabolus pulſat ad oſtium tuæ conſcientiæ, ſubito adiuua te ipſum,& fac illi reſiſtentiam, & ſic præcauit ſibi deinceps. Tertium remedium. Penſa & conſidera omnem abominationem,quam potes de il lo vitio in qđ cadis: puta ſi tu es ebrioſus, conſidera quid eſt ebrietas, & quot inconuenientia ſequuntur ex illa tam corpori quàm animæ. Et quanta infamia ſit tibi & tuæ familiæ,& quòd tu perdis intellectum, & oculos,& viuis in peccato mortali. Si es luxurioſus,conſidera quòd nutriendo ſcor tum conſumis diuitias, conſidera infamiam & pericula, & ſic de auaritia & a-
B lijs vitijs. Quartum remedium eſt incipere præcauere à vitijs in iuuentute, quia vercella plectitur, ſed non truncus. Auicula iuuenis diſcit cantare,ſenex nūquam. Equus iuuenis diſcit quadrupedare, ſenex nunquam. Quintū remedium eſt contrariū operari. vnde ſi feciſti pcm̄, & inclinaris ad illud,puta ad luxuriam,pone tibi in animo ſtādi per octo dies ꝙ non luxurieris,& poſtea iterum ſta alijs octo diebus quòd non cadas,& ſic ſucceſſiue de octo in octo diebus,& videbis quòd in pauco tempore fies caſtus, & ſi pur quandoque cadis,propone ſtare quindecim diebus, & perſeuera iſto
C modo quantum potes, & in pauco tempore eris liber. Vnde fuit vnus ſanctus pater, qui inter alios ſocios habebat vnum ebrioſum,& propoſuit liberare eum,& dedit ſibi quòd biberet vnum vrceum vini ad paſtum,& ordinauit canapario quòd quando
Exēplū. hauriebat vinū faceret vnam guttam ceræ liquatæ cadere in vrceo, & ſic iuit guttando, & cera creuit in vrceo ita quòd quanto plus erat de cera in vrceo, tanto minus ille bibebat, in tantum quòd in tempore ille habituatus eſt ita parū bibere, quòd repulit à ſe vitium ebrioſitatis. Sextum remedium eſt ambulare cum bonis: quia ſi es
D luxurioſus, ambula cum honeſtis & ſanctis & caſtis ac continentibus viris, quia cum ſancto ſanctus eris, & cum peruerſo ſubuerteris. Septimum remedium eſt, quòd ſi vides te non poſſe reſiſtere vitio tuæ fragilitatis, muta te, ſicut mutatur accipiter in cauea, ſcilicet intra in aliqua bona religione in cauea cellulę,quia in aliquib. eſt quaſi impoſſibile,quòd ſtando in mundo poſſint aſſueta vitia dimittere. vnde quæras bonam & ſanctam ſocietatem religioſorum, qui viuant cum timore Dei. Nam ſi relinqueres mundum, & intrares malam ſocietatem, peius eſſet: vnde ſi intras bonam ſocietatem, & ſis ebrioſus, dabunt tibi bibere ad E menſuram:& ſi eris luxurioſus dabunt remedium cum ieiunijs, & vigilijs, & diſciplinis. Nec credas, vt multi credunt, quòd religioſi habeant bonum tempus reſpectu carnis,quia ſi faciunt quod debent, minor tentatio quam habent eſt tentatio carnis, & maior tentatio(quod non crederes) eſt ſcire ad inuicem conuerſari, quia ſunt plures diuerſarū complexionum. Aliqui ſunt melencolici, aliqui iracūdi naturaliter, aliqui lęti,aliqui iuuenes,aliqui ſenes,&oportet te adaptare naturis oīum, qđ eſt valde difficile,niſi hō ſit prudēs. vnde Bernardus *Bernard.* exponēdo illud verbum, bonū eſt hic eſſe, F loquēdo de exiſtentibus in ſocietate bonorum ait, bonum eſt ibi eſſe, quia homo viuit purius,cadit rarius, ſurgit velocius, vadit cautius, ſecurius quieſcit, rorat gratijs Dei, purgatur merendo citius, moritur in pace confidentius,& copioſius præmiatur, & quanto difficiliorem & grauiorem vitam habet religioſus quàm ſecularis, tanto magis præmiatur in vita æterna. Ad quam, &c.

FERIA QVINTA G
poſt ij.Domin. Quadrag.

De Amore remunerante.

Sermo XVI.

Recordare fili,quia recepiſti bona in vita tua,Lazarus vero mala. Luc. 16. In hoc euāgelio Chriſtus fecit vnam ſimilitudinem diſcipulis loquendo de Abrahā,in cuius ſinu ſtabat pauperrimus Lazarus, qui ſemper in hac vita fuit cruciatus, H & in alia habuit meritum. in quo ſacro euangelio tractatur de quinta penna noſtri Seraphini, quæ vocatur amor remunerans, quia ſicut operaberis, ita habebis. vnde videamus tria miſteria. Primo diuitis vitioſi conſolationem. Secundo pauperis virtuoſi tribulationem. Tertio vtriuſque iuſtam retributionem. Prima ibi, fili recordare. Secunda ibi, Lazarus ſimiliter mala. Tertia ibi, nunc autem.

A *Prima pars principalis.*

Primum ergo miſterium eſt diuitis vitioſi conſolatio, quæ conſiſtit in tribus generalibus fundamentis, & ſex ſpecialibus alijs fundamẽtis. Generalia igitur fundamenta ſunt iſta. Primum conſiſtit in diuitijs. Secundũ conſiſtit in ſuperbia intrinſecus. Tertium cõſiſtit in luxuria de prope, quia quicquid eſt in mundo, aut eſt ſuperbia carnis, aut oculorum, vel ſuperbia vitæ. Vnde nota iſtas delectationes ſenſuales, corporales & mentales in hoc euangelio eſſe notatas. Homo quidã erat diues. B ecce delectatio & conſolatio in diuitijs. Subiungit foris ſuperbiam cum ait, & induebatur purpura & biſſo. Addit prope luxuriam cum ait: & epulabatur quotidie ſplendide. Ecce quomodo iſte diues capiebat omnia placimenta mundi quæ poterat, quia non cupiebat habere illa, quæ non poterat: & licet iſta tria fundamenta ſint generalia, tamen inde ſequuntur alia ſpecialia quæ ſunt ſex. Primum fundamentum eſt ſui nominis obliuiſci. Secundum eſt ſuus ſtatus periculoſus. Tertium eſt ſuus ſtatus pompoſus. Quartum eſt ſuus ſtatus guloſus. C Quintum eſt ſuus ſtatus ruinoſus. Sextum eſt ſuus ſtatus ambitioſus.

Primum ergo demonſtrat Chriſtus dicens, homo quidam, & non exprimit nomen, quia diues iſte ignorabatur in paradiſo, vbi ſtabat Chriſtus, qa in paradiſo ignoratur nomen auari amatoris mundi & diuitiarum plus quam Dei. Amen dico vobis, Neſcio vos. Sed in hoc mũdo qui eſt totus fumus, & in inferno qui eſt ignis, bene cognoſcitur diues auarus: ſed Lazarus pauper & Paulus Apoſtolus, & ſimiles bene cognoſcuntur in paradiſo, quia vt ait idẽ Paulus, Noſtra conuerſatio in cœlis eſt, ad dan D dum intelligere, ꝙ iudicium Dei non eſt ſimile iudicio mundi, quia ſecundum Ieremiam cognitiones meæ non ſicut cognitiones veſtræ, quia tantum diſtant ſine comparatione, quantum diſtat cęlum a terra: quia paupercula mulier videns aliam caudatam mulierem, & bene indutam, credit illam ſore fœlicem: ſed errat, quia parum durat in diuitijs illis. Alia ratio eſt, quia etiam damnati ignorantur in hoc mundo, quia ſi tu mulier ſcires maritum tuũ, aut patrem eſſe in inferno, tu nullum bonũ diceres aut faceres pro animabus illorum, & ſic tolleretur illud bonũ tibi, vel illis, qui ſunt in purgatorio. vel ſi tu ſcires malũ ſaluari, tu faceres malum, putans te poſſe ſimiliter ſaluari. Itẽ ille diues, fuit ille, de quo loquitur Lu. 12. qui aiebat, Anima mea multa bona habes poſita in annos plurimos requieſce, comede, bibe, epulare. Et dixit illi Dominus: Stulte, hac nocte repeto à te animam tuam. Quæ autem paraſti, cuius erunt? Homo enim theſaurizat & neſcit cui, & moritur, & ſepelitur in inferno. & poteſt hic loqui de vno Lazaro, qui fuerat paulo ante quam Chriſtus loqueretur iſtã parabolam. Tolle ſecundum ſtatum periculoſum iſtius diuitis. Vnde nota ꝙ in acquirendo, & cumulando diuitias homo talis expectat magnam ruinam. Paulus. Qui volunt diuites F fieri incurrunt magnas tentationes, & in laqueum diaboli. Item in tenendo diuitias eſt periculum, quia qui vult effici diues, eſt in periculo faciendi illicitos contractus ſtochizando, ſtramazando, derobando, & ad terminum vendendo, quia in mercatoribus ſecundum curſum præſentis temporis alterum de duobus neceſſarium eſt, aut ꝙ pauperes fiant, aut ꝙ diabolus eos portet: quia ſi volunt fugere vnum laqueum, oportet quòd cadant in aliud, iuxta illud,

Incidit in Scillam cupiens vitare Caribdim.

Vnde oportet quòd diuitiæ à principio ſint bene acquiſitæ, & quòd in medio ſint bene vſæ, & ꝙ in fine ſint bene dimiſſę. i. ꝙ re G linquas tali de quo ſis bene cõtentus. Tertius ſtatus eſt pompoſus, & nota bene omne verbũ, quia induebatur purpura & biſſo. Duo ſunt veſtimenta. ſ. intrinſecum & extrinſecum. Biſſus eſt ſpecies lini ſubtiliſſimi albi, & ſignat intrinſecam pompam. I Purpura autem ſignat extrinſecam pompam, quia non vult Deus ꝙ tu cures tãtum de corpore ꝙ obliuiſcaris de anima. vnde ſi tu tantum curas ſtudere illud corpus putridum, quare non curas etiam de anima, quia nunquam veſtis animam veſte alba purificata lauacro confeſſionis. Nonne ait Dominus, Mundi eſtote, quia mũdus ſum ego. H & no. ꝙ non eſt peccatum mundare corpus, ſed anima etiam debet magis mũdari, quia non debes peius tractare aiam quàm corpus: quia ſi dña tenet pro ſclaua, & ſclaua pro dña, non eſt iuſtũ, quia bene licet tractare ſeruam, ſed dña debet melius tractari. Abundantia enim veſtium eſt ſignũ intrinſecæ vanitatis, & qui habet curam veſtium, non habet curam animæ ſuæ, & qui ſolum attendit ad ſe poliendũ, neceſſe habebit obliuiſci de anima. vnde Eccleſ. 18. Amictus corporis & riſus dẽtiũ & inceſſus

A indicat hominem, quia per habitum capu-
tij, & veſtium comprehenditur prudentia
& modeſtia, vel vanitas & intemperantia
animi: quia ſi capuciū eſt frappellatum & gā
bæ ſeu caligæ bipartitæ & veſtis infrappa-
ta, tale eſt cerebrum, quales ſunt veſtes &
habitus, & ita eſt laniata anima illius ſicut
caligæ & veſtes, quas portat. Aliud ſignum
eſt riſus inordinatus. Alius eſt greſſus, quā-
do quis vadit ſe torzendo & occupat to-
tam viam. Quartus eſt ſtatus guloſus. ideo
ſubdit, epulabatur ſplendide, ideſt de mul-
tis ferculis, & diuerſorum generum. vnde
Iacobi 5. Epulati enim eſtis ſuper terrā, &
B educaſtis corpus veſtrum in rabie luxuriæ,
& Bernardus, opus eorum in terra & mari
ambitioſa fames, quæ omnia fiunt propter
gulam. Quintus eſt ſtatus ruinoſus. ideo
ſubdit, quotidie, vltra decentiam ſuæ con-
ditionis, quia eſt peccatum. Tanto enim
magis aggrauatur peccatum, quanto magis
continuatur & frequentatur. Semel quidē
in anno inebriari, aut crapulari, peccatum
eſt: ſed hoc repetere decies eſt adhuc gra-
uius peccatum. Sed & quotidie inebriari,
& crapulari, hoc grauiſſimum eſt. Vlcus e-
nim quod cōtinue ſcalpitur, cōtinue fit pe-
C ius. Vnde de adulterio dicitur in canoni-
bus: Nihil grauius adulterio. quod volens
gloſa declarare ait: Grauius, quia ſæpius:
frequentatio ergo peccati facit hominem
ruinoſum. Sextus ſtatus eſt ambitioſus,
ideo ſubdit, ſplendide, quia non ſufficie-
bat ſibi comedere in ſcutellis ligneis, ſed in
argento & auro.

Secunda pars principalis.

Volue modo manum, & vide 2. mi-
ſterium pauperis virtuoſi tribulati,
in quibus verbis euangelij quan-
D tum pertinet ad pauperem virtuoſum, no-
ta tres veritates contrarias ſtatui iſtius di-
uitis glorioſi. Prima paupertas. Secunda
humilitas. Tertia patientia. quæ tria ſi pau-
per non habet, perdit omnia. Ecce pauper-
tas, cum dicit mendicus, & dicitur mendi-
cus, quaſi manu indicans, quando eſt ita
afflictus quòd non poteſt loqui, & porri-
git manum indicando ſuam neceſſitatem.
Humilitas, cum ſubdit, & iacebat ad ia-
nuam diuitis, puta non ſuper ſtrato aut ta-
petis, ſed ſuper terra, & in luto in ſtrata
extra terram ad ventum, & pluuiam, & ſo-
lem, & omnia incommoda ſufferebat, &
hoc ſignat humilitatem iacere in terra: Hu-
militas enim ab humo dicta eſt, quia ſicut E
humus eſt baſſum elementum, ſic humili-
tas in ſua natura eſt baſſiſſima virtus, licet
eius effectus ſit altiſſimus. Patientia, cum
additur, quòd erat vlceribus plenus, cu-
piens ſaturari, non de magnis ferculis, ſed
de micis, quæ cadebant de menſa diuitis,
& ſupererant canibus, & nemo illi dabat.
non eſt mirum, quia omne ſimile appetit
ſibi ſimile. Nam bonus eſt contrarius ma-
lo, & luxurioſus honeſto, &c. Ideo in do-
mo diuitis guloſi canes magis compatie-
bantur Lazaro lingentes eius vlcera quàm
viri illi, quia mali erant, & odio habebant
pauperem Chriſti. F

Tertia pars principalis.

Sequitur tertia pars, ſcilicet vtriuſque
diuitis & pauperis iuſta retributio. No
ta ergo præmia quæ dātur pauperi cor
reſpondentia ſuis meritis, & contraria mi-
ſerijs diuitis. Primo diuitię paradiſi contra
paupertatem. Secundo gloria paradiſi pro-
pter ſuam humilitatem. Tertio viſio Dei in
ſinu Abrahæ propter eius patientiam.

Primo ergo ait, factum eſt vt moreretur
mendicus, & non dicit ſicut in diuite, de G
quo dicit, mortuus eſt autem diues. Nam
precioſa in conſpectu Domini mors ſan-
ctorum eius, quibus dantur diuitię vitæ æ-
ternalis. vnde diues tantum fecit, quòd non
dando comedere Lazaro mortuus eſt men
dicus, & per diuitem non defuit quin La-
zarus fame moreretur, licet non fuerit ſic,
ſed moriendo tranſiuit de hoc mundo do-
loroſo ad cœleſtes diuitias: ita quòd Laza-
rus non eſt mortuus ante tempus, quia re-
gula eſt quòd nullus bonus moritur ante
tempus, quia boni ſunt pleni dierum, ſicut
Abraam, Iſaac & Iacob. vnde Pſalm. Con-
uertetur populus meus, & dies pleni inue- H
nientur in eis. & alibi: Videas filios filio-
rum tuorum. ſed mali communiter mo-
riuntur ante tempus. Secundo ait, quòd
portatus eſt mendicus ab angelis. Ecce præ
mium ſecundum, propter humilitatem
ſuam. Vnde nota quòd non dicit quòd ani-
ma portaretur, ſed Lazarus: non tamen in
corpore. ſed illud dicit duplici ratione.
Prima ratio, quia ſignat reſurrectionem
gloriæ, quando in die iudicij reſurgemus
cum anima & corpore per figuram, quæ
dicitur ſinegdoche, quando totum accipi-
tur pro parte. Alia ratio, quia eccleſia tenet
quòd anima beatorum iam ſit cum corpore

A in paradiſo, quia eſt certa de reſurrectione,
& ꝙ corpus per idem eſt ac ſi iam eſſet vni
tum cum anima per reſurrectionem. vnde
in letanijs eccleſia dicit: Sancte Petre, ora
pro nobis, ita ꝙ dicit ꝙ ſanctus, & non ani-
ma ſanctū oret pro nobis. Item nota quòd
dicit angelos portare illam animam, dic. i.
aſſociabant ad inſtar vnius ſponſæ quando
aſſociatur ad ſponſum, quia bene ſciret &
poſſet ire, ſed propter honorem aſſociatur.
Tertio ait, ꝙ locatus eſt in ſinu Abrahæ,
propter eius patientiam, ad inſtar patris te
nentis filium; ad notandum ꝙ ante Chri-
ſtum etiam qui moriebatur in gratia nõ po
B terat videre Chriſtū facie ad faciem, niſi cõ
templãdo, ſicut contemplabatur S. Paulus,
qñ fuit raptus, ideo dicit in ſinu Abrahæ,
quia Lazarus, & cæteri S. Patres in illo tpe
poterant contemplari Deum, ſed non vide
re eum. Et vocabatur quies in ſinu Abrahæ
per contemplationem, & eſt ſinus Abrahæ
confinis viſionis vitæ æternæ, quia qñ Chri
ſtus aſcẽdit ad cęlos, & glorificatus eſt, tũc
de contemplatione viderunt Deum. Modo
videamꝰ 3. præmia diuitis ꝑ demeritis ſuis.
Primum dolor contra ſuas diuitias. Secun-
dum confuſio contra eius ſuperbiam. Ter-
tium horror cõtra eius delicias. Primo do-
C luit de diuitijs, & nota bene quòd diues ha
bet quattuor dolores. Primus dolor eſt in
moriendo, cum ait, Mortuus eſt diues. Sed
qualiter mortuus aſt? Ego imaginor quòd
iſte diues mortuus eſt, quando erat bene e-
brius, & dicebat, anima mea habes multa
bona, quieſce, comede & bibe, & illa nocte
ſubita morte veniẽte ſepultus eſt in infer-
no. Vel mortuus eſt ſicut vnus diues aua-
rus, non habens vxorem, nec filios, ſed ſo-
lus exiſtens, qui habebat tres fratres, & nũ-
quam dederat eis aliquid de ſuo, nec vole-
bat quòd ipſi haberent aliquid de ſuo, nec
D in vita, neque poſt mortem, accidit autem
quòd infirmatus eſt, & nullum habebat fa-
mulum & erat ita miſer, quòd moriebatur
fame. vnde aliquæ vicinę viſitantes eũ ſua-
ſerunt ſibi quòd reperiret aliquam fidam ſe
nem, quæ ſeruiret ſibi, & cognoſcentes e-
ius naturam nominauerunt ſibi vnam mi-
ſerrimam conformem ſuæ naturæ, quæ pla
cuit ſibi. Et vocata ſene ordinauit ſibi quòd
emeret vnam pullaſtrutiam, & ſic dabat ſi-
bi vnum quartum tantum in die. Iſte pe-
iorauit & recuſabat attinentes ire ad ip-
ſum, ne ſpoliarent ipſum, Illi fratres te-
nuerunt modum loquendi illi ſeni, & di-
xerunt quòd faceret illum confiteri. Illa
perſuaſit ſibi quòd confiteretur. Ille re- E
ſpondit: eh non moriar. Altera die peiorat
& iſti inſtant cum vetula, vt confiteatur, &
ille pur dicit ſe non moriturum. Tandem
incipit ingroſſari lingua, & pur non vult
confiteri. Altera die totaliter amiſit loque-
lam, & quia illi ordinauerant vetulæ quòd
dum eſſet prope mortem notificaret ſibi,
ipſa dixit eis quòd ille amiſerat loque-
lam. Illi ergo ceptis multis portitoribus
intrauerunt cameram, & maior iuit ad le-
ctum dicens: Quomodo valetis, & ille a-
uarus adhuc boni intellectus non poterat
reſpondere, ſed hinc inde aſpiciebat, ne
aliquid auferretur. Et ille incæpit eum hor F
tari verbis dicens, non timeatis; bene li-
beramini, & ille annuebat capite quòd ſic.
Interim iſte iuuenis ponit manum ſub ca-
pizali & accepit claues, & ille auarus vo-
lens clamare non poterat, ſed mutiza-
bat annuens, quòd inde recederet, ſed ille
clauſa vetula in quadam camera introdu-
ctis fratribus aperuit banchos & capſas
vndique plenas, & vidente illo auaro, &
gemente, & pleno omni anxietate & do-
lore, quia videbat ſe robari, & non pote-
rat obuiare, acceperunt omnes denarios
eius & vaſa argentea, & fecerunt pluri-
mas ſalmas, & vocatis portitoribus omnia G
miſerunt ad domum ſuam, & dum nil fo-
ret mittendum, niſi lectus ſuper quo iace-
bat ille moriens, poſito illo ſuper paleis
extraxerunt lectum de ſubtus & miſerunt
domũ, & quia ſuaſione medici iſte hẽbat
in pedibus vnum par caligarum nouarum
de ſcarlatta, & deliberatione facta inter
eos vnus accipit vnam caligam, & alter a-
liam, & extrahentes caligas de gambis ſi-
mul & ſemel, iſti extirabãt caligas, & dia-
bolus extirabat, animam, & in illa miſeria
& cum illo dolore ſenex auarus mortuus
eſt. Vnde exinde dicitur quando aliquis
moritur: El ſe tira le chalze. H
Ecce eius primus dolor, quia dimittit diui-
tias. Secundus dolor eſt in ſepeliendo, quia
cum magna confuſione ſepultus eſt in in-
ferno, & ſicut corpus vndique conculca-
tur terra, ſic anima vndique conculcatur
doloribus inferni. Vnde Pſalm. dolores
inferni circundederunt me. Et nota quòd
iſte diues non dicitur damnatus propter v-
ſuras, ſed quia male vſus eſt diuitijs ſuis,
non erogando pauperibus. Quid ergo fiet
de vſurarijs, prædonibus, furibus, & male
contrahentibus? Et nota quantum intereſt
inter mortem diuitis, & mortem paupe-

A ris, quia accidit in his ſicut de accipitre, & gallina, quia nobilis homo educat accipitrē cum magna induſtria portando in pugno ſeruiendo ſibi, paſcendo eum, poliendo caudam & ſupportādo eum in omnibus, vt fiat domeſticus, & portat eum omni mane ad miſſam & ad prædicationem, vt fiat magis deuotus, & aptat eius alas, & breuiter in omnibus eſt ſibi ſubiectus. Sed gallinā licet faciat oua, & ſit vtilis, tamen in eius vita ſemper eſt ſpreta. ſi vadit in coquinam expellitur, ſi ad menſam expellitur, ſi cantat eſt faſtidioſa, & nūquā pauſat, & pueri
B & famuli in oībus ipſam vilipendunt, tandem cum venit in faſtidio interficitur, ſed in eius morte tota familia gaudet. In morto uero accipitris ſecus, quia proijcitur in foueam, gallina uero cum lætitia recōditur in ſinu domini ſui, & incorporatur ſibi, & fit caro & ſanguis domini ſui. Ita in anima pauperis accidit, vt fiat diuina participat. caro & ſanguis dilecti Ieſu, & in vita ſpernitur, in morte uero vadit ad menſam agni prouidi. ſ. Dei, & diues proijcitur in foſſa infernali. Tertius dolor eſt in videndo, & non erat paruus dolor diuitis videndo ſe
C habuiſſe tot bona in mundo, & nunc eſſe in pœnis inferni, & videndo Lazarum quem ſpreuerat in mundo eſſe in ſinu Abrahæ in tanto gaudio paradiſi, vnde eleuans oculos ſuos, cum eſſet in tormentis, vidit Abraham à lōge, & dicit a longe propter id quod infra dicetur, inter nos & vos eſt magnum chaos. Et hoc ad eius confuſionem Deus voluit quòd in tanta ſua pœna videret Lazarum glorioſum. vnde Gregorius dicit, quòd Deus permittit, quòd vſque ad diem iudicij damnati videant beatos in gloria gaudentes cum afflictione & inuidia, imò & ſancti, ſm Doctores ſemper videbunt, & continue vident damna-
D tos: Sed poſt reſurrectionem damnati propter eorum plurimas pœnas non videbūt ſanctos, & damnati vltra proprias pœnas affliguntur propter fęlicitatem beatorum. Iunge quartum dolorem ſenſus. vn-
Exēplū. de clamabat, pater Abraham miſerere mei, & mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti ſui in aqua, &c. Et dicit, pater, captando beneuolentiam, ſed parum prodeſt, & benè dicit Abraham per naturam, quòd deſcenderunt multi ab eo, &c. vt refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flāma. ſed quare non petebat maiora, bene petijſſet maiora, ſed deſperabat obtinere. ſed quæ fuit cauſa huius petitionis, & potuerunt eſſe tres. Prima erat inuidia, vt mit- E
tendo Lazarum ipſe Lazarus interim recederet ab illa gloria, & non eſſet ita tribulatus videndo gloriam Lazari. Secunda ratio, quia leuando Lazarum ab eius conſolatione minueretur eius pœna. Tertia ratio, quia refrigeraret modicum eius linguam. Et nota quòd iſte diues murmurauerat cōtra illum pauperem in hoc mundo, ideo in eo in quo deliquerat, puniebatur, ſcilicet in lingua. vnde conſidera mundum ſuarum pœnarū. Et ad intelligentiam noſtri euangelij conſidero, quòd quādo Lazarus mortuus eſt, fuit præſentatus coram Deo, di-
cens, Domine ego fui multum tribulatus F
in mundo, quia ſum mortuus fame. dixit Deus, qualiter hoc? dixit Lazarus, vnus diues auarus abutens diuitijs ſuis in quotidianis epulis, dimiſit me mori fame, & tunc credo quòd Deus dedit poteſtatem diabolo, vt ipſum diuitem coram throno ſuæ maieſtatis præſentaret, & quòd obediens diabolus illā diuitis animam ſubito euulſerit de corpore, & coram Deo appræſentauerit, & Deus dixit, veni miſerrime. Iſte meus ſeruus valde conqueritur de te, quòd dimiſeris eum mori fame, & iſtud probat per ſcripturam ſacri euangelij, quæ G
non mentitur. Nam diues iſte fecit multa mendacia, & primo dicit ſe excuſando, Domine, tunc cum mortuus eſt, ego non eram in ciuitate illa. dicit Lazarus, quomodo poteſt dicere hoc, quia euāgelium dicit, erat. Et videns quòd non poterat negare hoc, dicit aliud mendacium, domine ego habebam magnam familiam, dicit pauper imò ſcriptura dicit: Quidam, & ſic erat ipſe ſolus. dicit diues aliud mendacium, ego eram pauper, quòd vix poteram mihi ſufficere. dicit pauper, euāgelium dicit cōtrarium, quia dicit diues. Cum videbas ip-
ſum nudum, quare non induebas: dicit H
diues, ego non habebam niſi vnam veſtem pro me. dixit Lazarus, imò dicis mendacium, vide librum, quia dicit quòd induebaris purpura & biſſo replicat Deus: quare ſaltem non dediſti ei ſemel prandium? dixit diues, vix habebam pro me. reſpondit Lazarus, tu dicis magnum mendacium. imò quando veniebas domum cum ſocietatibus, tu reſpiciebas alibi cauſa non videndi me. & epulabatur. dicit Deus vides modo, quia tu dicis mendacium. dicit diues, o ego epulabar quandocunque, ſed raro. dicit Lazarus, imò quotidie. dicit Deus quare ergo non dabas ſibi aliquid? dicit

A diues, licet ego epularer quotidie, quid credis: ego tamen viuebam groſſo modo & parce. imò dixit Lazarus, tu mentiris, quia ſcriptura dicit ſplendide, in auro & argento, & nitidis pannis, & tapetis, & ego Lazarus iacebam ad ianuam eius. dixit Deus, o mendax, ſi iacebat infirmus, quare non faciebas ſibi mederi? Reſpondit diues, ipſe nullum habebat malum. imò dixit Lazarus, ego erã vlceribus plenus. dixit Deus, vade crudeliſſime, non reperio in te fore aliquam charitatem, quia bene credo quòd mortuus ſit ex tua culpa. dixit diues. Domine quia iſti gaioffi vadunt quærendo
B oſtiatim & affluunt multis elemoſinis. ego credebam ipſum fore de illis. Inquit Lazarus, imò ego deſiderabam ſaturari de micis, quæ cadebant de menſa tua. dixit iterum Deus, ego non reperio te exercuiſſe aliquam pietatẽ in eo, tu es peior quàm canis. dixit Lazarus, vos verum dicitis, quia & canes magis compatiebantur mihi, quia veniebant, & lingebant vlcera mea, & exercebant cum lingua ſua illam pietatem, quam poterant verſus me. dixit Deus concludendo, factum eſt ergo vt moreretur iſte mendicus propter te, & bene ac iuſtum eſt, vt portaretur ab angelis in ſinu
C Abrahæ, & modo recipiat gloriam in præmium ſuorum laborum, & tu ſepeliaris in inferno, à quo cuſtodiat nos Deus per ſuã miſericordiam, Amen.

FERIA SEXTA
poſt ij. Domin. Quadrag.

De Amore bene conuerſante.

Sermo XVII.

D *ET miſit illum in villam ſuam, vt paſceret porcos. Lucæ 15.c.* & in euangelio hodierno. Filius prodigus miſſus fuit paſcere porcos, quia conſumpſerat ſua viuendo luxurioſe. In quo ſacro elloquio elicitur amor bene cõuerſans, & ſunt tres differentiæ conuerſantium. Prima eſt conuerſatio bonorum cum bonis, & hæc eſt optima. Secunda eſt malorum cum malis, & hęc eſt peſſima. Tertia eſt econtra, ſcilicet quando boni conuerſantur cum malis, & mali cum bonis, & iſta eſt varia.

Prima pars principalis. E

ACcipe primam conuerſationem, ſcilicet bonorum cum bonis, & iſta eſt optima conuerſatio. & primo probo triplici ratione. Prima ratio eſt, quia bonus cum bonis conuerſando poteſt melius operari. Secunda ratio eſt, quia malum poteſt habilius euitari. Tertia ratio eſt, quia in bono poteſt melius perſeuerari. Dico ꝙ prima ratio eſt, quia bonum poteſt melius operari, quia melius poſſunt duo quã vnus, & ſic de pluribus. Item poteſt quis melius labores ſuſtinere beneuiuendo cũ pluribus bonis, quàm per ſe ſolũ. Item poſſunt melius ſcire, quia plus ſciũt plures quàm vnꝰ. F
Item plures melius volunt, quia vnus inuitatur per alium, & vnus capit exẽplum ab alio. Secunda ratio eſt, quia malum poteſt melius euitari q̃ in ſolo, quia in ſolo nõ eſt ſcire ita promptum, nec velle, nec põt ita bene perſeuerare vnus ſolus, ſicut in bona ſocietate, quia in bona ſocietate vnus adiuuat alium. Tertia ratio, quia in bono poteſt melius perſeuerari declinãdo a malo, & faciendo bonum, perquirendo pacẽ & fugiẽdo rixas. probatur ẽt per auctoritatem Eccl. G
4.c. væ ſoli, qui ſi ceciderit non hẽt ſubleuãtem. Et non eſt bonum homini eſſe ſolũ, faciamus ei adiutorium. & Hiero. in decre. in epiſtola ad Ruſticum: primũ quidem tractãdum eſt, vtrum ſolus in monaſterio cõuerſari debeat, nam hodie eſt magis via periculoſa ſtare ſolus in deſerto, vel in eremitorio ſolito, quia hodie dæmones ſunt diſligati. Item quia homines non ſunt ita cõſtãtes, nec ſciunt ita bene ſe regere, & multotiens credunt ire in ſiluam, vt efficiantur eremitæ & cadunt, & poſtea reuertũtur ad ſtipendia & efficiuntur peiores quàm primo erant. vnde homines credunt quando-
que bene facere & faciunt malum. vñ Hiero. dicit, ſi vis ſeruire Deo, debes primo videre viam per quã debes ire. itaq; ſtare ſolum eſt periculoſum, quia nulla ars eſt ita difficilis ad diſcendum quàm ars ſeruiendi Deo: quia ſi eſt ars manualis, ſtando cũ vno magiſtro citiꝰ addiſcet quàm à ſeipſo: ergo oportet quòd etiam tu habeas bonam ſocietatem, vt diſcas ſeruire Dño, licet habeas bonam voluntatem, quia ſocius dabit tibi viam ſolidam & regulatam. vnde mihi placet ꝙ ſtes in ſocietate, & caueas intrare viam, quam nunquam intraſti, & habeas bonam ſocietatẽ, quia tu vides per experientiam, ꝙ plures melius defendunt vnum caſtrum H

ſtrum

A ſtrum quàm vnus ſolus, & melius ac le-
uius portant vnum pondus quàm vnus ſo-
lus. Et Mat. 18. c. Vbicunq; fuerit duo vel tres
congregati in nomine meo, ibi ego ſum,
Vnde Dauid volens videre, ſi quid eſſet in
hoc mundo, quod poſſet aſſimilari paradi-
ſo, cōtemplando dicit, quia mirabilia ſunt
opera tua domine, quæ poſuiſti in abſcon-
dito, & dixit: Ieruſalem, quæ ædificatur ut
ciuitas, cuius participatio in idipſum, & cō
ſideraui ſtatum Regum, & Principum, &
non eſt ſimilis paradiſo, quia quandoque
iſti reges, & domini expelluntur. Itē quan-
B doque putantur fœlices apud pauperes ui-
dendo principes, vel diuites fore fœlices,
& intrinſecus vruntur doloribus, & ranco
re, & peius habent quàm pauperes. Item
conſideraui omnia iſta bona temporalia,
& ſtatus, & cōditiones totius humanæ na-
turæ, & nullam reperit in hoc mundo ſimi
litudinem cum paradiſo, niſi in bona ſocie
tate, & cōuerſatione. Pſalm. Ecce quàm bo
num, & quàm iocundum habitare fratres
in vnum, quia ibi ſunt omnia bona, ſcilicet
bona voluntas, bonum ſcire & bene opera
ri. Vnde Ambro. dicit: Habe cōuerſationē
C bonorum, quia cum eis habebis bona, quia
cum ſancto ſanctus eris, & cum peruerſo
peruerteris. & vide ſtellæ quàm pulcherri-
mæ qualiter concordant in obediendo ſuo
creatori. & eſt commune vulgare, Ego nol
lem eſſe ſolus in paradiſo. & vides corpus
qualiter eſt plenum oſſibus, & omne os ha
bet ſuam virtutē, & ſimiliter anima habet
ſingulares virtutes ſibi, quemadmodū oſſa
habēt ſuas ſingulares virtutes, quæ virtutes
animæ appropriatę ſunt virtutibus oſſium.
& vides quòd vnum quantumcunque mi-
nimum os male ſtat ſine alijs. ſimiliter vi-
des in regimine mundi, & in beneuiuendo
D vnus ſubalternatur alteri, quia nec Papa,
nec Imperator poſſunt facere ſine alijs, ad
dandum intelligere quòd quilibet eget bo
na ſocietate. Vnde Ioan. Climacus. dicit ꝙ
quādo vnus ſolus equus vadit, vadit piger:
ſed quando eſt in ſocietate, viſus aliorum,
& pedum ſtrepitus dant ſibi vigorem. ſimi-
liter in ſocietate plurium peregrinorum
vnus propter alium melius peregrinatur:
ſimiliter ſi tu es in vna bona ſocietate, tu
magis proficis cū vna modica bona volun-
tate quàm vnus alius optimę voluntatis ſo
lus, quia vnus docet alium, & inuitat ac
inducit, & imprimit voluntates alterius
ad bene agendum, orandum, & ope-
randum.

Secunda pars principalis. E

Vide ſecundam conuerſationem ma
lorum cum malis, & iſta eſt peſſi-
ma, & probo primo per rationem,
quia ſi ſunt plures mali in vna ſocietate de-
clinati ad faciendum malum, & vnus ha-
beat modicum auiſum in faciendo aliquod
malum, alius habebit alium modicum,
alius aliū modicum, & vnus docebit aliū.
Vnde reducendo omnes iſtos auiſus in u-
nam peſſimam voluntatem, erūt ſufficien
tes ad omne malum, & hoc tam in cogno-
ſcendo & ſciendo, quàm volendo, & ope- F
rando, & facere poſſendo omne malum:
quia quod vnus ignorat, non vult, aut non
poteſt, alius ſcit, & docet, hortatur, vult,
poteſt & coadiuuat. & licèt ſit unus bo-
nus & bonum ſciat, alij idipſum faciunt
obliuiſci, & vnus pro alio ſciunt, volunt
& faciunt melius omne nefas. Et pro-
bo etiam per auctoritatem maximè in tri-
bus peccatis vltra alia regnantibus ſcilicet
luxuria, auaritia, & ſuperbia. Vnde Da-
uid, Diſcedite à me omnes qui operamini
iniquitatem. & dicit, operamini, & non
qui operati eſtis, quia in illo qui opera-
tur, eſt magnum periculum: ſed in illo G
qui operatus eſt, poteſt eſſe bonum & ma-
lum, intellige qui non operatur. Et di-
co quòd maximè in ijs tribus peccatis, qui
eſt & vult eſſe contaminatus, nolite ſe-
cum impedire. Vnde Salomon: Qui te-
tigerit picem, coninquinabitur ab ea. &
luxuria poteſt dici pix, quia nigra & co-
inquinatiua. Eſaias, Conuertetur pluuia
eius in picem, & cor eius in ignem, quæ
eſt luxuria, & facit hominem infamem.
Similiter in ſuperbia. Vnde Salomon,
qui communicat ſuperbo, coinquinabitur
à ſuperbia. Fui in vna ciuitate, in qua H
venit vnus dominus cum ſua comitiua ſu-
perba, qui portabant caputios ad rebe-
catum, ſeu ad pandulſam, & inde ad pau-
cos dies omnes iuuenes illius ciuitatis,
qui honeſtiſſimos ante caputios portabāt,
incęperunt portare etiam ſuos ad rebeca-
tum & illo modo, & illud non proceſſit,
niſi à ſuperbia. Similiter in auaritia ſi con-
uerſatus fueris cum auaro, videndo diui-
tias, & modos ſuos efficieris auarus, &
peruerſus. Nam peruerſus eſt os uer-
ſum. Vnde cum peruerſo peruerteris.
tu vides, quòd erunt duæ res, quæ ſi-
mul comeſtæ nocebunt, ſed ſeparatim
comeſtæ non nocebunt, propter earum
mali-

A malitiam ſimul mixtam, & communicatam, quarum malitiæ ſimul inuentæ fortificant malitiam ſuam & necăt hominem, & tamen ſeparatæ non necabunt, ſi comedantur,& volui ſcire cauſas tantorum homicidiorum commiſſorum in Lombardia, & in alijs partibus vbi fui. & habui homicidas, qui dixerunt quòd non habebant voluntatem occidendi, nec præceſſerant cauſæ,ſed propter malam conuerſationem, & malas ſocietates interfecerant aliqui ipſorum vltra trecentos homines,& vituperauerant infinitas fœminas, & poſtea ipſas
B occidebant, & ſi grauidæ erant pueros extrahebant ex ventribus ipſarum. Item pueros natos eijciebant,& collidebant in muros capiendo per pedes, & percutiebant cum capite in muro & exanimabant pueros, carnes Chriſtianorum vendiderant ad macellum,& aliqui emebant, & comedebant de ipſis,domos infinitas cremauerant & arua uaſtauerant. & dixit mihi ille oſtendendo magnum ædificium, quòd ſi illud foret plenum, moneta non perſoluere tur pro damnis per eum factis, & pro tebus ignitis, & uaſtis. Vnde dixi quòd teneret certos modos, quos ſi tenebit ſpero
C quòd miſericordia Dei dabit ſibi gratiam; reuerſus eſt ad laborandū.& dixit mihi poſtea quòd ſi modo lucratur quinq; ſoldos, videtur ſibi quòd efficiantur ducati,vbi primo non poterat tantum prædari, & lucrari,quin dilapidaret & omnia illa dixit proceſſiſſe propter malam ſuam ſocietatem.

Tertia principalis pars.

Tertia pars principalis eſt tertia conuerſatio ſcilicet malorum cum bonis, & hæc poteſt fieri dupliciter; quia aut bonus conuerſatur cum malo, vt ipſe malus efficiatur bonus:Aut malus cō
D uerſatur cum bono, vt peruertatur bonus. Primo caſu laudabile eſt in ijs,qui perfecti conſtantes ſunt. Secundo caſu periculoſū eſt valde & maxime in iuuenibus.& ratio, quia homo eſt fragilior & pronior ad cadē dum, & faciendum malum quàm bonum, & ideo leuius bonus cōuerſando cum malis efficitur ſimilis malo quàm econtrario, & quãdoque peior.Item quia facilius quis deſcendit quàm aſcendit.Vnde Eccleſ.2.c. Derelinque iniquum & diſcedent à te mala. Grego. ſuper Ezech. in Homilia dicit: Infirmi debent conſortia euitare malorū. & loquitur de iuuenibus, & aſſignat exemplum naturale;quia tu vides quòd conuerſando cum leproſo,vel rognoſo,eorum flatus, vel tactus cōtaminat conuerſantes ſecum. ſimile accidit in conuerſatione bonorum cum malis, quia efficiuntur mali. ſed admiror de vno,quia non recordor de cōuerſatione noſtrorum vidiſſe aliquem rognoſum.& ratio eſt,quia bona conuerſatio non dimittit, quia ſubito remedia adhibet. E
Vnde Apoc. 9. c. vbi Io. vidit ſimilitudinē locuſtarum ſimiles equis paratis ad prælium,& ſextus Angelus tuba cecinit, & vidit tot equos, et qui ſedebant ſuper eos habebant loricas igneas, & hiacintinas ſulfureas, & capita equorum erant tanquàm F
capita leonum,& de ore ipſorum procedit ignis,& fumus, & ſulfur. Equi ſunt iniqui homines à diabolo equitati, os leonū mordax & vorax.Ignis ſignificat auaritiam,fumus ſignificat ſuperbiam, ſulfur ſignificat luxuriam.Vnde nota quòd tres partes ſunt in mundo,ſcilicet perfecti,qui non dimittunt ſe contaminari, alij ſunt puri, & periculoſi ſunt in conuerſando; quia de facili contaminantur à malis. Alij ſunt mali cū malis,& iſta eſt peſſima conuerſatio. Vnde Salomon in Prouer. 16. c. Qui graditur cū G
ſapientibus,ſapiens eſt: & in conuerſando cognoſcūtur homines, amicus ſtultorum, ſimilis efficitur, quia cum ſcelerato nunquàm addiſces bona. Petrus conuerſando & ſtando ad prunas cum malis abnegauit Chriſtum, ſed recedendo ab illis malis ſocietatibus & exeundo foras, Chriſtus reſpexit eum & conuerſus eſt. Illud accidit propter malam ſocietatem, quæ ibi erat. Adam propter Euam ruit.Angeli mali propter Luciferum ceciderunt, & ſic de multis alijs tota die videmus homines, qui propter malas ſocietates publice condemnantur.Itaque vitemus malas conuerſationes, H
& ſocietates malas,vt vitemus mala, & cū bonis conuerſemur, vt efficiamur boni & proſequamur virtutes, quibus mediãtibus Dei gratiam reperiamus, qua mediante taliter proficiſcamur in vita præſenti, vt ad cœleſtem patriam perducamur,quod facere dignetur omnipotens Deus per ſuam miſericordiam. Amen.

A **SABBATO**
post ij. Dom. Quadrag.

De Amore amplexante.

Sermo XVIII.

ET miſericordia motus eſt, & occur rens cecidit ſuper collum eius & oſculatus eſt eum. Luc. 15. c. Hęc eſt materia ſingularis ad hortãdum peccatores deſperantes de miſericordia Dei. In quibus ſacris verbis tractatur de amore amplexante
B elicito ex euangelio hodierno ibi, Et occurrens cecidit ſuper collum eius, &c. In quo notantur tria myſteria. In primo notatur lapſus peccatoris crimino ſi. In ſecundo notatur releuatio ſtatus gratioſi. In tertio notatur diſplicentia mundi, & dæmonis inuidioſi.

Prima pars principalis.

DIco quòd in primo myſterio notatur lapſus peccatoris ruinoſi. Vnde notandum quòd ſunt nouem gradus, ſeu ſtatus labentium in peccatis. Pri-
C mus eſt velle labi, & ſequi appetitum ſuæ propriæ voluntatis. Secundus eſt velle ſequi & perſeuerare in ſua propria volũtate. Tertius eſt ſe a Deo ſeparare, & elongare. Iſti gradus pertinent principio, id eſt incipientibus mala facere. Quartus eſt in concupiſcentijs mundi latè & ſine freno ſe laxare. Quintus eſt gratias à Deo datas diſſipare. Sextus eſt in concupiſcentijs, & voluptatibus mundi magis vtendo fameſcere. Iſti tres ſtatus pertinẽt medio, ſcilicet proficiſcentibus in malo. Septimus eſt omni miſeriæ ſe ſubiugare. Octauus eſt omne miſerum & viliſſimum opus exercere. Nonus eſt ſe in fine deluſum reperire. Iſti tres re-
D ſpiciunt finem & conſumationem vitæ hominis peccatoris.

Dico, quòd primus ſtatus lubricandi in peccatis eſt, ſecundum ſuam propriam voluntatem & appetitum labi, ſicut fecit ille prodigus. Vnde dicit, Homo quidam habuit duos filios, & dixit adoleſcẽtior ex illis patri: Pater da mihi portionem ſubſtantiæ, quæ me contingit. Vnde tu vides, qualiter iſte adoleſcens quærit emancipari & ſequeſtrari à patre, vt poſſit latè ſequi ſuam propriam voluntatem & libertatem. et nota in hoc euangelio, per patrem intel lige Deum, qui eſt pater creatione et redẽptione. mater eſt virgo glorioſa, filius prodigus ſignificat malum hominẽ, filius verò bonus ſignificat bonum hominem, filius adoleſcentior eſt iuuenis inſenſatus, non credens patri, neq; matri, vetulis et expertis in mundo, quia in antiquis eſt ſapiẽtia. E
vnde prouerbialiter dici ſoli, Qui non crede dit ſuæ matri vetulę, per crura cadunt ſibi fęces fętidæ. Vñ iſte adoleſcens dũ incępit conuerſari cum diſcolis, et malis ſocietatibus, vidẽs alios ſocios ſuos portare veſtes fimbriatas, et capitios ad rechegnatam cũ nouis ſozijs, et caligas à gamba ſciſſa, et à gamba torta, et labi in omnem labem laſciuiæ, fuit à ſocijs promotus ad petendum F
portionem ſuam, vt ipſe libere poſſet facere propriam volũtatem, ſicut et ipſi diſcoli. Vnde imaginor quòd eius mater hoc ſentiens diſſuaſit ei dicens: fili mi, noli petere portionem ſubſtantiæ tibi tangentis, quia cum diſſipaueris illam cum ſocijs tuis male viuendo, tu poſtea non recipieris à patre tuo, neque à fratre, et furaberis, et male capitabis, quia qui ſua conſumunt, cũ deeſt, aliena ſequuntur, et non attendenti maternis verbis pater ſibi dedit partem ſubſtantiæ ſuæ eidem tangẽtem, et diuiſit illis ſubſtantiam, hæc diuiſio eſt Dei, quia omnes homines ſunt filij Dei, et quidam uolunt G
ſtare cum patre, et ſequi voluntatem patris magis quàm ſuam propriam. Aliqui vero nolunt ſequi voluntatem Dei, nec ſtare cũ eo, ſed volunt ſequi ſuam propriam voluntatem, ſequẽdo voluptates ſecundum ſuũ proprium appetitum, et carnalitates. Vnde Eccle. 15. c. Formauit Deus hominem, et dimiſit illum in manu conſilij ſui. Si igitur homo facit ſuam propriam uoluntatẽ, ſequendo appetitus ſuos, tendit deorſum, et deſcendit: ſed ſi facit voluntatem Dei, tendit ſurſum aſcendendo. tu igitur potes faciliter iudicare quòd quando homo ſequitur ſuam propriam voluntatem proprij appetitus, quòd eſt ſignum ſuæ ruinæ, et eſt principium ſuæ damnationis. Vnde Ber. in ſua H
quam ſcribit fratribus de monte Dei epiſtola dicit, quòd principium perfectionis eſt nõ diſcernere non velle, id eſt ſpoliare ſe propria voluntate, et diſponere ſe obedientiæ ſuperioris, et quòd experti nõ debent ita, dico experti in via Dei non debẽt ita de facili recipere vnumquemque in regula, niſi ſit bene approbatus, quia etiam ſi volens ingredi dicit fratribus, ſi non recipitis me, me interficiam et ſimilia, non eſt

ei cre-

A ei credendum, iuxta illud, Nolite credere
omni ſpiritui, ſed omnia probate, quod bo
num eſt tenete: nam aliqui veniunt ad reli-
gionem cũ aliqua mala intentione, & ideo
non eſt credendum, niſi expertis & ſcienti
bus regulã, & primo & ante omnia diſpo-
nentibus abijcere propriam voluntatem,
quia principium ruinæ eſt ſequi proprium
velle. Sequitur ſecundus gradus lapſus cri-
minoſi, qui conſiſtit in hoc, quòd quando
quis incępit ſecundum ſuam propriam vo-
luntatem facere, & perſeuerat in ſua volun
tate malefaciendi inchoati, ſicut fecit iſte
adoleſcens, qui congregatis omnibus ſibi
à patre datis, &c. tranſit ad tertiũ gradum.
B Tertius gradus eſt, quia ſic perſeuerãdo in
via peccatorum elõgatur à Deo, & ideo di
cit quòd peregrè profectus eſt, & in regio-
nem longinquam: vnde finge hunc adole-
ſcentem fuiſſe Paduanum, & congregatis
denarijs ex alienatione ſubſtantiæ ſibi da-
tę perſuaſu ſodalium iuit Ferrariam, & ibi
emit equos, & fecit ſibi zorneas fimbriatas
cum recamaturis & caputium ad fumaca-
minum, & caligas à gamba ſtorta, & dabat
ſibi bonum tẽpus in hoſpitio, deinde iuit
in Franciam, & ſic peregrè profectus eſt in
regionem longinquam. vult dicere ꝙ quã-
do homo ſequitur ſuam propriam volunta
C tem elongatur à Deo. Vnde Iſaias, Iniquita
tes propriæ ſeparauerunt nos à Deo no-
ſtro, qa voluntas eſt creata ut affectet Deũ,
& nõ elongetur à voluntate ſui creatoris,
ſed ſemper ſit ſibi conformis dicendo, fiat
voluntas tua ſicut in cęlo & in terra. ſimili
ter intellectus eſt creatus ad hoc, vt intelli-
gat, cognoſcat, & contẽpletur Deũ: & me-
moria, vt recolendo amet ſuum creatorẽ,
quia iuſtitia ſuggerit amare, timere, & intel
ligere ſuum creatorem. Vnde Pau. 2. ad Co
rin. 6. c. Quæ communicatio eſt iuſtitiæ ad
iniquitatem, & lucis ad tenebras, & Dei ad
D diabolum. qualiter ergo ex obliuione Dei
eris cum Deo, & qualiter lux erit vbi ſunt
tenebræ, & qualiter erit Deus, vbi eſt dia-
bolus, cum duo contradictoria non poſſint
ſimul ſtare. cum ergo anima peccat, elonga
tur à Deo per millia millium milliarium.
Quartus gradus eſt in concupiſcentijs ſine
fręno rationis ſe laxare, ſicut equus ſine
fręno, quia ſi rumpitur fręnum, hic inde
vagatur diſcurrẽdo, & calcitrat, & multo-
tiens interficit equitantem, quia non habet
fręnum, cum quo eũ gubernet. Poſſumus
ergo digne æquiparare adoleſcentem hu-
iuſmodi equo, & calcaria malis ſocietati-
bus: quia ſicut calcaria faciũt currere, calci E
trare, atque ſaltare equũ, ſimiliter mala ſo-
cietas facit iuuenes dilapidare ſubſtantias
ſuas & male capitare. Sequitur quintus gra
dus, q eſt grãs à Deo datas diſſipare, & iõ
ſubdit, & diſſipauit ſubſtãtiam ſuam viuen
do luxurioſe. Nam ſubſtantia animæ nil
aliud eſt, quàm voluntas, memoria, & in-
tellectus, quia homo viuendo luxurioſe,
diſſipat memoriam, hebetat intellectũ, &
ſupponit propriam volũtatem procliuem
omnibus laſciuijs, & carnalibus deſiderijs,
& ſic conſumit cito corpus, & ſeneſcit, &
diſſipat virtutes animæ, & ſic perdit omnẽ
ſubſtantiam ſuam in hoc mũdo, & in alio; F
vel diſſipat ſubſtantiam ſuam ſcilicet tem-
pus, quod eſt maioris pretij omnibus alijs
rebus mundi, quia tẽpus tantũ valet quan-
tum Deus: quia ſi diabolus haberet vnum
modicum temporis, in quo poſſet pęnite-
re, ſicut nos, ipſe ſaluaretur & acquireret
Deum, & per conſequens tantum ualet tẽ-
pus, quantum Deus. Vnde qui expendit tẽ
pus luxurioſe eſt dignus multa reprehẽſio
ne, vel ſubſtantia eſt gratia Dei, vel paradi-
ſus. Vnde Salomon in Prouer. Qui nutrit
ſcortum, perdit ſubſtantiam ſuam, ſcilicet
animam, corpus, mundum, ſcientiam, & fa
mam, & ſic perdit omnem ſubſtantiã ſuam G
id eſt aptitudinem; quia viuens luxurioſe
non proficit ſibi, neque proximo, neque
mundo, neque Deo. Vnde Iob, Ignis eſt vſ-
que ad conſumationem. Sextus ſtatus eſt,
quanto magis vtitur delitijs, & concupiſcẽ
tijs mundi, tãto magis fameſcit: quia vitio-
ſus fit inſatiabilis, quia peccatum peccatũ
attrahit, & abyſſus abyſſum inuocat, &
quanto magis peccat, tanto magis fit inſa-
tiabilis in peccatis, & ideo ſubdit, facta eſt
fames valida in regione illa, & incipit ege-
re: & cum omnia conſumaſſet, eius ſocij
quæſito colore dereliquerunt illum adeo,
quòd venditis equis, & veſtibus viuẽdo lu- H
xurioſe à proprijs ſamulis fuit derelictus,
& non habẽs vnde redimeret panes cępit
egere. Sequit̃ modo ſeptimus ſtatus, qui
eſt ſe in omni miſeria ſubiugare, ſicut fuit
iſte prodigus, qui in tantam & tam extre-
mam egeſtatẽ peruenit, quòd abijt & adhę
ſit vni ciuium regionis illius, qui videns ꝙ
neſciebat attendere miſeriæ, neque equis,
nec fore aptum ad myſterium aliquod, niſi
ad laſciuias, & procacitates mulierum, &c.
ſicut aſſuetus fuerat, intra ſe dixit, ego pro
uidebo tibi, ſicut mereris. Vnde dicit, mit-
tam famem ſuper terram illis, ſcilicet qui-
bus

A bus eſt appetitus ſuæ propriæ voluntatis, quorum Deus venter eſt. Sequitur octauus gradus, qui eſt in omni miſeria ſe exercere ſicut iſte prodigus, quem dominus ſuus miſit in villam ſuam, vt paſceret porcos. porci enim nihil aliud ſunt quàm ſenſus brutales, & iniqui, & qui ſequitur propriam voluntatem in voluptatibus ſe immiſcendo ſine ratione & inique, paſcit porcos iacentes in fimo, ſicut eſt videre libenter inania, audire turpia gaudioſe, guſtare vetita, & tangere impudica cum delectatione, &c. Sicut ſunt aliqui nobiles curijs dominorum deſeruientes, qui committũt
B omnia pudenda ſine freno rationis. Sequitur nonus ſtatus lapſus criminoſis, quia talis diſſipator gratiarũ ſibi datarum à Deo vltimo reperit ſe deluſum, & ideo ſubiungit, & cupiebat replere ventrem ſuum de ſiliquis, quas porci manducabant, & nemo illi dabat. Siliquæ ſunt cortices fabarum, quæ implent & non ſaturant, ſicut moneta quæ licèt impleat auaros, tamen non ſatiat eos: ſed ad inſtar ignis eſt, qui quanto magis ligna reperit, tanto maiorem flammam facit, & magis vrit: ita auari, qui tanto magis vruntur in auaritia, & appetunt quanto plura accumulant. o anima inſenſata, quæ paſcis porcos tuorum ſenſuum
C peccando in cupidine ſitis habendi, & auaritiæ, &c. Nonne vides, quòd cupiendo mũdana recedis à Deo, & vadis in regionẽ lõginquam viuendo luxurioſè, &c.

Secunda pars principalis.

ET nota quòd ſicut per nouem ſtatus anima cadit, & ſeparatur à Deo, vt ſupradictum eſt; ita per nouem ſtatus releuatur, et redit ad patrem, quorum tres pertinẽt principio, tres medio, et tres fini. Primus eſt præteritam vitam conſiderare.
D Secundus præteritorum malorum vitam emendare cum feruenti cogitatione. Tertius eſt cum bona deliberatione pœnitentiam agere. Quartus incipere bene operari. Quintus eſt paternaliter amplexari. Sextus eſt ſe Deo humiliare. Septimus eſt ſe virtutibus ornare. Octauus ad domum reuertendo nuptias facere. Nonus eſt poſt reuerſionem ad domum patris iubilando gaudere, & ibi quieſcere. Dico ergo ꝙ primus ſtatus eſt conſiderare ſuam vitam præteritam. Ideo euangelium ſubdit dicens, in ſe autem reuerſus dixit, quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus, etc.

Peccator autem in ſe reuertitur quando E
conſiderãdo mala quæ fecit, odit ſe ipſum et diſponens ſuam vitam emendare, confidit de miſericordia Dei. Vnde nota ſingula verba, quia ex quolibet verbo euangelij elicitur vnus dolor peccatoris. vnde videns ſe in tanta miſeria dixit, quanti mercenarij, nõ dico filij ſicut ſum ego, ſed mercenarij ſunt in domo: non dico in nemore, vel villa, vel ſtalla porcorum, ſicut ſum ego: et nõ dico dñi talis qualis eſt meus, qui ita male tractat me, ſed patris id eſt cum paterna affectione, et charitate tractãtis ſeruos ſuos, et dico mei, non illorum Dominorum, qui non habent miſericordiam de ſeruis ſuis, F
ſicut iſte dñs, cui ſeruio, qui poſuit me ad ſtandum, dormiendum, et comedẽdum cũ porcis, et cuſtodiendum porcos ſuos brutaliter viuendo, et ꝙ peius eſt, ſerui illi patris mei abundãt panibus: ego autem hic fame pereo. Nã panis patris, eſt corpus Chriſti, qđ eſt panis Angelorũ, ex quo aĩa ſatiatur. quaſi dicat, dum ego ſtabã in domo patris mei, et ſequebar volũtatem Dei, abundabã panibus Angelorum et gratijs Dei, et eram diues bonorũ naturaliũ, corporaliũ, et ſpiritualiũ: nunc recedens à patre meo, et nolens ſequi propriam voluntatem cõſumpſi omnem ſubſtantiam meã viuendo luxurioſe, ſcilicet dona Dei, gratias eius, et reuelationes, etc. Et hic, id eſt iſto modo carnaliũ G
deſideriorum, pereo fame, diuinorũ. o aĩa, quæ deuiaſti à domo patris tui, contemplare vitam tuã præteritã, et mala quæ feciſti, et aſcẽde ſecundum ſtatum. Sequitur ſecundus ſtatus, qui eſt malorum præteritorũ cũ feruenti cogitatione vitam emendare: ideo hoc conſiderans iſte prodigus cõfidens de paterna miſericordia dixit, Surgã, et cõculcat omnes cogitationes deſperationis, ponens ſe in ſpe paternæ miſericordiæ, et ſic confidendo trãſit ad tertium gradũ. Sequitur modò tertius gradus, qui eſt cum bona deliberatione pœnitẽtiã agere, quia poſtq̃ propoſuit vitam malã emendare proponit H
modò agere pœnitentiã dicens, poſtq̃ iuero in cõſpectu patris mei, dicam illi, Pater peccaui in cœlũ et corã te, quia pẽnitet me feciſſe tot mala, etc. tranſit ad quartũ ſtatũ. Sequitur quartus gradus ſiue ſtatus, qui eſt incipere bene operari, et ideo poſtq̃ peccator deliberauit bene operari, pœnitens de peccatis præteritis ſurgẽs per pœnitentiã, et contritionem venit ad patrẽ totus humilis, et totus famelicus cibo ſpũali, nudus gratia Dei, et diſcalciatus operationib. bonis,

A nis,et totus anxius intus,et extra feſſus, et afflictus,etc.quod ſignificat aiam peccatricē ſurgentē à caſu peccatorũ, et cōuerſā et pœnitentem ac confidentem de miſericordia Dei, quæ proponit amplius nolle peccare,& venit ad patrem ipſam clamantem & dicentem, Venite ad me o uos, qui laboratis,& feſſi eſtis,quia reficiā vos,&c.Quintus gradus eſt paternaliter amplexari. vnde ſubdit,cum autē adhuc longe eſſet, &c. Miſericordia motus eſt, & occurrens cecidit ſuper collum eius: quia cum anima cognoſcit ſe peccatricem,& præuenit pœnitendo, Deus pater à longe videns eam re-
B deuntem ad ſe, miſericordia motus amplexatur, & oſculatur ipſam tribus cum miſericordijs. ſcilicet cum miſericordia præueniente,conſequente, & ſubſequente. Prima miſericordia Dei eſt præueniens, & elicitur ex ijs verbis, cum autem adhuc longe, &c. Quia nondum plene pęnituerat, ſed diſpoſuerat ſe pęnitere, & cum anima eſt in iſto ſtatu, immediate ſequitur ſecunda miſericordia, quæ dicitur conſequens, deinde ſequitur ſubſequens, ecce ſecunda. Et miſericordia motus eſt,& occurrens cecidit ſuper collum eius,&c. Ibi tertia,dixit
C autem pater, &c. Sicut in Petro,qui poſtquàm abnegauit Chriſtum ter,& Chriſtus reſpexit eum cum oculo miſericordiæ præuenientis, & ſtatim gallus cantauit & recordatus eſt Petrus verbi domini, & exiēs foras plorauit,& pœnitentiam agens conſequutus eſt aliam miſericordiam, deinde aliam.Et ſimiliter in Magdalena quā Chriſtus prædicando, & reprehendendo vitia, reſpexit cum iſta miſericordia præueniente,quæ flendo peccata ſua conſequuta eſt miſericordiam conſequentē,& ſubſequentem.Similiter & ſanctus Paulus,dum Chriſtus dixit,Saule,Saule,cur me perſequeris.
D Et ſimiliter Dauid præuentus eſt. Similiter & Zachæus, qui aſcenderat arborem Sicomorum,vt videret Chriſtum,qui tranſiens vocauit eum dicens, deſcēde quia volo eſſe tecum in cęnaculo tuo. Et Matthæo dixit,veni & ſequere me. Nam Chriſtus ſtat cruci affixus cum brachijs apertis,& pedibus conclauatis, & cum capite humili, & inclinato ſemper paratus ad recipiendum peccatores, & cum videt eos uelle redire ad ſe, infundit gratiam præuenientem, & occurrit ſibi gratias infundendo. Et ideo occurrens cecidit ſuper collum eius, & oſculatus eſt eum,dando ſibi miſericordiam cōſequentem, quia iugum meum ſuaue eſt & onus meum leue: vade & noli amplius E
peccare,deinde poſt confeſſionem, & contritionem anima quieta conſequitur gratiā & miſericordiam ſubſequentem. Sextus gradus eſt ſe Deo humiliare, quia quando peccator ſe humiliat Deo, dicendo, Pater peccaui in cœlum & coram te, eſt ſignum emendationis eius malæ vitæ præcedentis, & dicit, peccaui in cœlum propter vilipendium diuini numinis, & coram te ſcilicet feci contra tuam magnam ſapiētiam, aqua illuminatus ſum, & ex contemptu tuæ charitatis,quia te non timui, nec feci tuam voluntatem, & diſſipaui gratias à te mihi datas, propterea nō ſum dignus uocari filius F
tuus. Septimus eſt ſe virtutibus ornare. hinc eſt quod ſubiungit: dixit autem pater ad ſeruos ſuos, qui ſunt virtutes decorantes animam: Cito proferte ſtolam primam & induite illum, quia poſtquàm peccator conuerſus determinauit amplius nolle peccare,& exuere peccata,& vitia, tunc Deus pater omnipotens iuber illam animam indui ſtolam primā, id eſt virtutes primo inducentes animam ad vitam, quæ ſunt charitas,innocentia,& puritas, quia per pœnitentiam, & contritionem anima efficitur pura, innocens, & plena charitate. Vnde G
Chriſtus,Luc.18.c.Niſi conuerſi fueritis,& efficiamini ſicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum. Et dare anulum in manibus.Nam ſoli liberi homines debent portare anulum,ad denotandum quòd quādo peccator qui erat ſeruus peccatorũ eſt conuerſus,fert anulum aureum,ſcilicet fidei in ſignum libertatis, & non ſeruitutis, & reſtituitur in priſtinum ſtatum,& pro filio reputatur. Et calciamēta,quod ſignificat ſpē, quia ante erat priuatus ſpe vitæ æternæ, nunc vero conuerſus calciatur ſpe,ſicut in Magdalena,Petro, Paulo, Zachæo, & ſancto Matthæo fœneratore, qui conuerſi ad H
Chriſtum calciati fuerunt iſta ſpe vitę æternæ conſequendæ.Non tamen debemus calciare pedes noſtros ſpe ita diſſolutè & laxatè,& amplè, ſed ſtrictè, quia poſſet eſſe ita lata, quòd exiret pedes noſtros & remaneremus nudis pedibus, ita quòd oportet habere ſpem cum timore,& ſatisfactione,cũ pœnitentia, & reſtituēdo aliena ſi fieri poteſt, &c. & amplius non peccando, ſicuti Magdalena, quæ ita ligauit caligas vinculo ſpei,quādo Chriſtus dixit,vade & amplius noli peccare, quòd amplius nō diſſoluit caligas ſuæ ſpei, ſed perſeuerauit vſque in finem.Vnde quia Maria Magdalena eſt ſpeculum

A lum magnum peccatoribus, rogo quòd Dominica die omnes meretrices veniant ad prædicationem, quia audient de ſpe huiuſmodi, per quam confortabuntur. Sequitur octauus ſtatus releuati, & conuerſi, qui eſt mutatio nuptialis. ibi, & adducite vitulum ſaginatum. & adducite, vt manducemus & epulemur, quia hic filius meus mortuus erat & reuixit; perierat & inuentus eſt, &c. Nam per hunc vitulum ſaginatũ poteſt intelligi corpus Chriſti: quia poſtquàm peccator mortuus in peccatis, & deperditus, per pœnitentiam, confeſſionem, & contritioné reuiuiſcit, vocatur ad nuptias, & ad
B cęnam agni prouidi, quia pater vitulus ſaginatus, id eſt in crure mortuus, & paſſus pro eius redemptione inuitat eum ad cœnam ſecum, & ſe dat ſibi in eſcam, & ſic reuiuiſcit peccator. *O Ieſu come poteſti ſoffrire, la vita far morire*, &c. Sequitur nonus ſtatus qui eſt iubilãdo gaudere, & æterna perfrui lætitia in gloria patris, ſine fine.

Tertia pars principalis.

VEniamus modò ad tertiam partem prædicationis noſtræ, quæ eſt ter-
C tiũ myſteriũ, videlicet, Diſplicentia mundi, & dęmonis inuidioſi. In quo notantur tria vitia contraria virtutibus ſupraſcriptis. primum ipſorum vitiorum eſt inuidere. Secundum conturbari. Tertium ſatisfacere. Quæ tria vitia eliciuntur ex verbis euangelij, quæ ſequuntur: Erat autem filius eius ſenior in agro, & cum veniret & appropinquaret domui audiuit ſymphoniam, & chorum, & vocauit unum de ſeruis, & interrogauit quid hoc eſſet? isque dixit illi, frater tuus venit, & pater tuus occidit vitulum ſaginatum, quia ſaluum illũ recepit. Indignatus eſt autẽ & nolebat in-
D troire. Ecce quia inuidia motus nolebat introire & indignatus eſt, &c. Pater ergo illius egreſſus, quia dictũ fuerat ſibi quod erat indignatus & nolebat introire, cępit eum rogare vt intraret, & patienter ferret, & pariter ſecum iubilaret, &c. At ille reſpondens dixit patri ſuo, Ecce tot annis ſeruiui tibi & nunquàm mandatum tuum pręteriui, et nunquàm dediſti mihi hædum, vt cum amicis meis epularer, et occidiſti illi vitulum ſaginatum. Vnde pro gaudio ſe iactando, patrem et fratrem ingratos dicit, et vituperat improperando, et ſe turbando. Vnde nota actus et progreſſus inuidi. E
Sequitur tertium vitium, ſcilicet ſatisfacio. Nam prouidus pater ſatisfacit omnibus dicens: fili tu ſemper mecum es, et omnia mea tua ſunt: epulari autẽ oportet et gaudere, quia frater tuus hic mortuus fuerat, et reuixit, perierat et inuentus eſt. Quia ita gaudium erit in cœlo ſuper uno peccatore pœnitentiam agente, quàm ſuper nonaginta nouem iuſtis, qui non indigent pœnitentia. Luc. 15. cap. Quod gaudium iuſtorum nos ſentire faciat cum ſuis ſanctis in cœlis omnipotens Deus per ſuam miſericordiam, Amen.

F

DOMINICA TERTIA in Quadrageſima.

In qua Dominica incipit tertia Ala Seraphini, quæ dicitur calidus amor, & habet pennas ſeptem, quæ ſunt Amor ſanctificatiuus, Amor purgatiuus, Amor auiſatiuus, Amor correctiuus, Amor ſanatiuus, Amor inflammatiuus, Amor acutus. G

De Amore ſanctificatiuo.

Sermo XIX.

E*Rat Ieſus eijciens dæmonium, & illud erat mutũ.* Luc. XI. c. In prædecẽtibus tractauimus de duabus alis noſtri Seraphini, ſcilicet amoris mobilis, et amoris inceſſabilis: reſtat nunc tractare de tertia Ala, quæ dicitur amor calidus, quo mediante anima caleſit in amore Dei. Quam alam extendemus in ſeptem H
pennas, ſecundum ſeptem vias iſtius amoris calidi. Et hodie tractabimus de prima penna, quæ dicitur amor ſanctificatiuus. Secunda amor confeſſatiuus, ſeu purgatiuus. Tertia amor auiſatiuus, quarta amor correptiuus, quinta amor ſanatiuus, ſexta amor inflammatiuus, ſeptima amor acutus. Modo redeamus dicendo de noſtro amore ſanctificatiuo: Sancti eſtote, quia ſanctus ego ſum. Et ut poſſitis ſeruire Deo in omni ſanctitate in ſtatu matrimoniali, de quo iſto mane ſum tractaturus, vos videbitis

A debitis quòd habebitis multa peccata in hoc ſtatu matrimonij,de quibus nunquàm confeſſi fuiſtis , nec ſciuiſtis fore peccatum, ſeu peccata , nec forte unquàm peccauiſtis,et melius intelligetis, quàm ego : ideo nolite contaminari , ſi in hac materia me extendam ad dicendum, quia ſecundum ſubiectam materiam vtar vocabulis honeſtis & claris, ita ꝙ vnuſquiſque poterit bene intelligere , & ſciet quid eſt licitum & quid illicitum , ſi bene aduertit.

Et nota quòd dominus frater Bernardinus quia in illo euangelio non potuit bene tra-
B ctare hanc materiam ipſe proſequutus fuit hanc materiam die Sabbati ſucceſſiue , ſuper euangelio de Samaritana, Ioan.4. cap. In quo ſuum thema fuit, Ego ſum qui loquor tecum, alios quinque viros habuiſti, & hic quem habes non eſt tuus , & ideo deducam illos duos ſermones in vnum quàm melius ſciuero & potero.In quo themate notauit flammam amoris,qui dicitur inflammatiuus : & primo redeo ad primum euangelium, vbi dicitur, quòd illud dæmonium erat mutum . Hierony. dicit, quòd illud dæmonium primo faciebat cæcum,ſecundo ſurdum,tertio mutum . quia
C illud dæmonium eſt contrarium Deo,& facit animam cæcam, quia non vidit, nec intelligit: ideo facit ſurdum , & facit etiam mutum, quia in confeſſionibus ſacerdotes non audent interrogare mulieres , & ſunt tanquàm canes muti non valentes latrare,quia ſunt in carnalitatibus imbrodati : & etiam procedit , quia verecundia tenet mulierem ne dicat laſciuias ſuas,& multotiens fatua mulier vt appareat honeſta, dicet marito,ſacerdos interrogauit me de tali turpi re , & vult ſcire id quod facio vobiſcum, & maritus fatuus ſcandalizatur cũ ſacerdote, & ideo ſunt tanquàm canes muti non valentes latrare , & ideo ſacerdotes
D debent interrogare donnas groſſas , ſed cum honeſtis vocabulis . poteſt etiam dici mutum , quia non interrogando, & non credendo fore peccatum , mulier non confitetur , & credit ſe fore confeſſam , & facit ad propoſitũ quod dicitur Exo. 21. c. Si bos cornupeta fuerit ab heri, & nudius tertius, & conteſtati ſunt dominum eius nec concluſerit eum , occideritque virum, aut mulierem : & bos lapidibus obruetur , & dominum illius occident. Bos habet duo cornua, quæ ſignificãt duos appetitus ſcilicet iraſcibilitatem, & cõcupiſcentiam, quia naturaliter inclinamur ad luxuriam . E

Vnde licèt habeas vxorem , & ſis in ſtatu matrimonij , & habeas appetitum carnalis deſiderij , debes illum appetitum regulare debito modo, & refrenare cum tribus frenis infraſcriptis . ſed ſi ſine ratione vtaris illo appetitu , bos tuus cornu petat, & debes proteſtari, & notificare domino illius bouis,ſcilicet rationi eundo ad prædicationes , ſeu confitendo , quia addiſceres quando licet uti matrimonio , & quando non , & quando eſt peccatum , & quando non: ſi facta proteſtatione non claudis bouem, ſcilicet concupiſcentiam , & occiderit hominem utendo contra rationem beſtialiter cum uxore,tunc occidit vtrunque, ſcilicet maritum , & vxorem : F quia aliqui credunt poſſe facere de vxore quicquid volunt , & vti ea ſicut volunt , & non eſt uerum : imo non licèt uti ea , niſi cum ratione & debito, & ordinato modo, prout infra dicetur , quia matrimonium eſt ſacramentum ordinatum à Deo in paradiſo tempore innocentiæ, & fuit factum ante peccatum , & cætera ſacramenta facta fuerunt poſt peccatum. Vnde Paulus dixit, Viri diligite vxores veſtras , ſicut Chriſtus dilexit eccleſiam , in epiſtola ad Epheſ.&c. G Et diligite eas amore ſanctificatiuo , & honeſtatiuo , qui docent qualiter ſacrum matrimonium debet exerceri taliter , quòd non dicatur adulterium . Circa quæ faciemus tres conſiderationes , ſecundum tria debita & obligationes concurrentes in matrimonio. Prima qualiter matrimonium debet eſſe in carne regulata. *Matrimonii.* Secunda , quomodo matrimoniũ debet eſſe in carne ſanctificata . Tertia,quomodo matrimonium debet eſſe in carne honorata. Vel breuius qualiter matrimonium debet eſſe regulatum,ſanctificatum, & honoratum . H

Prima pars principalis.

CIrca quæ Paulus inquit, Sciat vnuſquiſque ſuum vas poſſidere in omni ſanctificatione . Vas mariti eſt vxor, & maritus eſt vas vxoris , ideo vterque vtatur alterutro vaſe in ſanctificatione, id eſt regulato modo , quia mulier non habet poteſtatem ſui corporis , ſed vir, & vir non habet poteſtatem ſui corporis , ſed mulier, cum conditione quòd matrimonium ſit regulatum , ſanctificatum, & honoratum : quia vtendo aliter quàm

A quam debeat, non eſt honoratum. circa quæ nota quatuor dubia.

Primum dubium eſt, vtrum vxor ſit obligata reddere debitum marito, quandocunque maritus vult, & in omni modo quo vult, & omni tempore quo requirit vxorem, & in omni loco & continue. Ad cuius dubij declarationem nota tres veritates, ſecundum quas debet matrimonium regulari.

Prima, quod matrimonium debet eſſe cum carne refrenata exercitatum.

Secunda, quod matrimonium ſit cum obedientia regulatum.

B Tertia, quod matrimonium ſit cum prouidentia diſcreta cuſtoditum. Dico primo, quod matrimonium debet eſſe cum carne refrenata exercitatum. circa quod nota tria fienda ſiue frena.

Primum frenum, cum quo debes regere voluntatem in matrimonio, eſt quod non interueniat voluntas, vel opera, niſi cum tua propria vxore: & econuerſo vxor, niſi cum proprio marito, quia ſunt duo in carne vna, & in huius ſignum Eua prima mulier fuit facta ex coſta Adæ, quia debent eſſe æquales, maximè in actu matrimoniali: quia non ſolum licet marito exercere aliam, quam propriam v-
C xorem, ſed nec deſiderare, quia ſecundum Auguſtinum, vtendo vxore tua propria cum deſiderio alterius, tu peccas mortaliter, immo videndo aliam mulierem, cum deſiderio habendi eam, licet non des operam habendi ipſam, peccas mortaliter: & ſimiliter virgo, vel vidua & multo magis maritata ſolum cogitando & ſtando in illa cogitatione de aliquo viro, ponendo aliquam delectationem in illo, etiam ſi non vellet perſonaliter eſſe ſecum, ſemper peccat mortaliter. Et Hieronymus. 32. quæſtio. quarta, dicit, quod qui amat
D vxorem nimis ardenter, hoc eſt ſi vellet ſecum vti, etiam ſi non eſſet eius vxor, peccat mortaliter. & ſubdit, quod nihil eſt turpius quam vti vxore propria in malis vſibus: quia qui taliter abutuntur vxoribus, ſunt ſicut porci, qui tenent totum os in broda, & cum vis ſubtrahere ſibi brodium, immerguntur in brodio & clamant & ingluuiant.

Secundum frenum hic ſequitur. Vnde vos fœminæ nolite pudere de his, quæ Deus facit, ſed pudeat vos peccata committere: nam ſiue Deus fecerit te pulchram, nigram, magnam vel paruam, graſſam vel macram, albam vel rubeam, quælibet habet contentari, quod talis ſit facta à Deo. in tantum, quod ſi tu non velles eſſe mulier, peccas mortaliter. Similiter debetis contentari de paſſionibus veſtris, quas dedit vobis Deus, & non hominibus, & eſt magna gratia eſſe mulierem, quia plures ſaluantur fœminæ quam viri, & habetis multas paſſiones in pariendo, & cætera. & magnos labores circa curam rei familiaris & domus, nec debetis verecundari audire de talibus, nec dicere defectus veſtros confeſſori veſtro. Vn- F
de quæro, cum tu mulier habes tuam paſſionem, & maritus tuus te requirit, vtrum tenearis ſibi conſentire, diſtingue, aut illa paſſio non eſt naturalis, & tunc neuter peccat, nec maritus petendo, nec vxor conſentiendo: aut eſt paſſio naturalis, & tunc diſtingue, quia aut maritus ſcit te habere illam paſſionem, aut ignorat; ſi ignorat, tunc ſi vxor conſentit ignorante marito & non certificato de illa paſſione ab vxore, non peccat maritus, ſed ſola vxor mortaliter peccat, & ſi ipſe ſcit & petat, & tunc diſtingue, quia aut tu ſcis tuum maritum eſſe ſodomi- G
tam, & ita imbrodiatum, quod iret ad alias fœminas vel pueros, tunc ſi es menſtruata & ſibi conſentias, non peccas mortaliter, ſed ipſe ſolus peccat: aut ſcis tuum maritum eſſe conſtantem & virtuoſum & non ad alias mulieres iturum, nec fore ſodomitam, & tunc ſi conſentis, vterque veſtrum peccat mortaliter. Item ſi es menſtruata & ſcis, quod ſi tuus maritus ſciret te habere illam paſſionem non requireret te, ſed iret ad alias, vel ad pueros, & requirat te, tu conſentiendo & nihil ſibi dicendo de paſſione tua, ſed H
cælando non peccas. & ratio, quare eſt prohibitum ire cum menſtruata, eſt quia ſi generaretur partus ille, aut eſſet mancus, leproſus vel mutus, vel beſtialis, vel pareret vnum fruſtum carnis, vel monſtrum & huiuſmodi: & propterea Deus prohibuit in veteri teſtamento, & quia eadem eſt ratio in nouo, quæ fuit in veteri, ideo & nos ſeruamus. Immo aliqui iungunt aliud frenum, & ſic erit tertium frenum.

Tertium frenum eſt, quod eſt periculoſum peccati mortalis, quando agitur cum fœmina prægnante, quando eſt periculo-

A ſum diſperdendi, ſed ſi non eſt periculum diſperdendi, non eſt peccatum mortale, & aliqui volunt dicere, quod eſt periculum in principio partus & in fine, ſed diſcretio moderat omnia prædicta. Sed ſi conſideramus canes & bruta animalia, ſunt magis temperata, quam homines, qui vtuntur in diſcretione, quia ſciunt quando ſuæ fœminæ appetunt, & tunc ſequuntur illas donec ſunt plenæ, & deinde nunquam eas moleſtant poſt conceptum.

Quartum frenum eſt, quod non vtaris B cum vxore tua contra naturam, quod eſt, ſecundum Sanctum Thomam & Doctor. quando vteris quocunque modo vtaris, quod ſecundum curſum naturæ taliter vtendo generare non potes. Et nota quod ſi eſſent maritus & vxor non apti ad generandum, vel ſenes, ſi potiantur vxore ſua & coeunt tali modo, quod generare poſſent ſecundum naturam, ſi eſſent apti ad generandum, non peccant. 32. quæſtione quinta capit. adulteri. vbi dicitur, quod adulterium vincit fornicationem, vincitur autem ab inceſtu, ſed inceſtu deterius eſt peccare cum matre, ſed horribilius eſt peccare contra naturam.

O Sodomitæ peſſimi, aperite aures, quan-
C tum ſit terribile peccatum contra naturam, quia peius eſt quam agere cum propria matre. ſed cum vxore agere contra naturam, multo peius eſt. O ſodomita ad focum, ad focum picis mundi & æternalis. Vnde vos mulieres debetis potius mori, quam conſentire, quia moriendo taliter, ſubito iretis in paradiſum & intelligerentur vobis eſſe remiſſa omnia peccata veſtra, qa beati qui patiuntur propter iuſtitiam, &c. Item ſi cognoſcis illam, quam tuus pater leuauit de ſacro fonte, peccas, quia ipſa eſt tua ſoror ſpiritualis. Item tu ſacerdos cum confitearis aliquam fœminam, quæ conqueratur quod eius maritus
D abutatur ea in vitio ſodomię, vadas ſubito ad epiſcopum vt ſeparet illum thorum. non ergo miremini ſi loquutus ſum ita latè, & apertè de his, quia expedit cuncta rimari.

Secunda pars principalis.

Secunda regula eſt, quod matrimonium debet eſſe in carne ſanctificata cum obedientia regulata, & vt bene intelligas eſt duplex obedientia, vna eſt regularis, alia matrimonialis. Regularis eſt illa, quam debent habere regulares, quia tenentur obedire ſuis prælatis, & iſta obedientia eſt limitata: tamen quia prælatus ſi præcipit ſubdito, imo ſi papa præcipit, quod quis faciat peccatum, non tenetur obedire, quia ſunt maiores in benefaciendo & E inuitando ad bonum, ſed non in peccando, quia omnis duplicitas eſt peccatum, ideo non eſt obediendum tibi illiciris, quia in quantum non faciunt officium ſuum nó es ſibi obligatus obedire: quia vt dixi, Papa non poteſt præcipere, quod faciam malum. Et ideo Sanctus Franciſcus fuit cautus, dicés in regula, quod ſui fratres ſint obedientes prælatis, dummodo non præcipiant id, quod eſſet peccatum, quod non præciperent, niſi licita. Secunda eſt obedientia matrimonialis: quia vxor marito, & econtra maritus vxori obedire tenentur in ſtatu matrimoniali in his, in quibus non interueniat peccatum, quia mulier non habet poteſtatem ſui corporis, nec econtra. G Vnde cum obedientia regularis ſit multo magis ſtricta quam matrimonialis, & ſubditus non tenetur obedire prælato, vbi obediendo peccaret: multo ergo minus vxor tenetur obedire marito, niſi illa obedientia ſit debito modo regulata & diſcreta. Vnde tu mulier nota tria pericula, in quibus non teneris obedire tuo marito.

Primum eſt, quando eſt periculum perdere charitatem Dei, quam debes præferre tuo marito, quia ſtando continuè in broda cum tuo marito, charitas Dei eradicatur de mente tua, quia duo contraria, ſcilicet luxuria & Dei charitas, non poſſunt ſimul ſtare in eodem ſubiecto. H

Secundum eſt, quod vides expreſſe quando obediendo marito tu peccas mortaliter, quando ſcilicet habes tuam paſſionem naturalem, niſi modo ſupraſcripto, vel vellet te ſibi conſentire contra naturam, aut aliter offenderes Deum.

Tertium, quando times perdere pudicitiam: quia licet vxor ſit cum marito conſentiendo debito & regulato modo, ſemper ſeruat pudicitiam, quæ pudicitia propter

A pter frequentem coitum & inordinatum perditur ſimiliter in loquendo verba impudica, & eundo & conuerſando cum impudicis perditur pudicitia, quia tunc fœminæ perdentes pudicitiam ſunt labiles ad omnem laſciuiam, & tales cognoſcuntur, quia ſunt baldę, ſeu ſbardellate in omnibus ſuis geſtis, tam in greſſu & habitu, quam in verbis, vſu, & conuerſatione. Nam pulchrior domina mundi fuit dulcis virgo Maria, & ſui actus & geſtus corporis ſui benedicti erant ita pudici, graues & honeſti, quod nullus hominum videns eam nedum mouebatur ad aliquam malam cogitario-
B nem, ſed ſi quem malum ſenſum carnalitatis habebat, ſubito ab eo cadebat. Itaque tene lora in manu & tene carnem ſubiectam rationi & ſpiritui, & rege te in præſtando debitam obedientiam tuo marito cum diſcretione, quia periculoſum eſt ſequi omne deſiderium & delectationem carnis: quia niſi refrenetur & reguletur ac cum ratione illuminetur, homines excæcantur, ita quod ſubmerguntur in brodio.

Tertia pars principalis.

C

TErtia veritas eſt, quod matrimonium debet eſſe; in carne honorata & debet exerceri cum prudentia diſcreta, quia mulier data eſt nobis ſocia in adiutorium, non propter luxuriari, ſed propter fornicationem euitandam, ideo deber cum diſcretione vti: nam Deus non eſt amator extremorum, ideo tene medium inter duo extrema, & ſic tutiſſimus ibis. & ſicut in comedendo eſt magna diuerſitas, quia aliquis cibus confert vni ſtoma-
D co, qui nocet alteri debiliori, ſecundum varias naturas & complexiones hominum, quia ſi dares vni puero cibum conueniens vni magno, & non lac, puer moreretur, & ſimiliter ſi dares tantum lac magno moreretur. Ita accidit in coniugatis, quia aliqui ſunt iuuenes, aliqui minus iuuenes, aliqui ſani, aliqui infirmi, aliqui robuſti & fortes, aliqui debiles, &cæt. Vnde non poteſt dari certa regula, quot vicibus debeas dare debitum, ſed do tibi tres conſultores, cum quibus in talibus te gubernes, & conſulas.

Primus eſt prudentia in conſiderando naturam tuam, & naturam & complexionem tui mariti: & ſecundum tuam & ſu- E
am naturam fortem vel debilem cum diſcretione debitum reddere debes: ſi eſt fortis plus, ſi debilis minùs.

Secundus conſultor eſt conſcientia, quæ te regulabit: quia conſcientia eſt lumen, quod dat tibi videre quid & quantum expediar. Ideo in cubiculum tuæ conſcientiæ intra & cum freno ac cum iſtis conſultoribus te guberna.

Tertius conſultor eſt charitas, penſando neceſſitatem animæ & corporis tui mariti, taliter operando, quod tuus maritus non peccet contra naturam, & quod tu non perdas animam, & iſta tria conſilia facient te regulatam. Et require tibi vnum F
confeſſorem, qui habeat ſcientiam & conſcientiam, cui confitearis & dabit tibi modum faciendi & te regulandi ſi ex te neſcires capere medium, nec de te confidas ſine conſilio boni confeſſoris, quia ſi habet ſcientiam ſine conſcientia, dabit tibi conſilium quod teneris obedire marito quoties te requirit, & decipieris. Et ſi habet conſcientiam ſine ſcientia te nimis arctabit & poſſes errare: tamen vidi aliquas Dominas in ſtatu matrimonij ita pudicas, quod quãdo mariti requirunt eas, videtur ſibi face- G
re ſacrilegium, & tamen reddunt ſibi debitum modis ſupraſcriptis, cum prudentia, conſcientia, & charitate. Secundum dubium eſt, vtrum mulier teneatur reddere debitum marito, ſi ipſam requirit quandocunque ſolum cum cigno vel ſigno aut nutu capitis vel manus, an teneatur expectare quod maritus dicat ſuam neceſſitatem verbo, & ſimiliter vtrum maritus ſit obligatus reddere debitum vxori indicanti ſuam neceſſitatem per aliqua ſigna, vel debeat expectare, quod ipſa ſibi dicat. Ad quod reſpondeo, & primo dico.

Primus caſus eſt, quod conſideratis prædictis duabus obedientiis, ſcilicet regula- H
ri & matrimoniali, quæ multum inter ſe differunt tantum, quantum anima differt a corpore, & video, quod ſi prælatus annuit per aliquem actum, quod vellet me celebrare, quod non pecco, ſi non celebro, niſi mihi expreſſe dicat, quia regula eſſet nimis arcta & pauci ſaluarentur: tanto igitur minus vxor eſt obligata marito reddere debitum per ſigna, quæ ſibi faceret, niſi expreſsè eam requirat, vel niſi expreſsè monſtrentur ſigna: ſed differunt, quia maritus tenetur deſeruire vxori, quan-

A maritorum. Et nota, etiã quod ſi vides tuum maritum quod quotidie efficitur magis rabiatus, aſcende in montem & conſule tres tuos conſultores ſupraſcriptos, alioquin peccabis.

Secunda pars principalis.

SEd nota ſecundam partem principalem, quia matrimonium debet eſſe in carne ſanctificata: ſed pone quod maritus vtitur cum vxore ſolum propter delectationem, vel principaliter propter delectationem,
B ſed habet iſtũ reſpectum quod potens vti cum alia, non vellet, nec vellet vti cum ſua ſi non eſſet vxor, vel nec contra naturam vti vellet. An capiendo tantum delectationem peccet. ad hoc Docto. dicunt, quod poteſt interuenire peccatum, ſed non ſemper. Primo propter inordinatam affectionem. Secundo propter nimiam frequentationem. Tertio propter diſſipationem virtutum. Cape primam rationem, ſcilicet propter inordinatam affectionem, dicit ſæpe maritus: Quare non poſſum capere delectationem de meis rebus & de vxore mea. Sed Auguſtinus di-
C cit, quod non eſt tuam ſed Dei. ergo oportet quod ipſa magis obediat Deo, quam tibi. ergo non potes vti ea inordinate ſine peccato. Exemplum, lucratus es mille ducatos & ex bono lucro ſunt tui, ſed potes ipſos nimis amare & male vti, & peccabis ad inſtar diuitis, qui vidit Lazarum in ſinu Abrahæ & non imputabatur, quod male lucratus fuit, ſed quia male vſus fuerat diuitiis ſuis. Similiter tu habes vinum tuum ex tua vinea natum, non tamen licet tibi inebriari ex illo tuo vino, licet tuum ſit. Similiter tu potes tantum amare & inordinate vti tua vxore propria, quod perdes animam tuam & hoc ignorabas & for-
D te non credebas fouere peccatum. Secundum ſignum eſt ex nimia frequentatione. Auguſtinus ſexta diſtinctio. capit. Ad eius tangit, quod dantes filios ad nutricem, vt poſſint luxuriari cum vxore, eſt peccatum. Vnde nota tria ſigna, per quæ tu cognoſces, quando eſt peccatum mortale luxuriari cum vxore. Primum eſt, quando maritus vel vxor propter nimium coitum infirmantur. Vnde tu pater caue, ne filius tuus iuuenis, quando nubit ſinemoretur. Secundum eſt, quando maritus infirmatur & vxor ſibi conſentit, quia poteſt faciliter mori, quia non ſunt ſeptem anni, E
quod quis accepit vxorem & tantum luxuriatus fuit, quod eſt mortuus in eius brachijs luxuriando. Tertium ſignum eſt, quãdo propter diſſipationem, & nimiam frequentationem coitus non poteſt generare vel generatum non poteſt ad effectum producere, ſeu in lucem edere, vel ita debilitatur virtus naturalis, quod alter vel neuter poteſt generare, quia tu es cauſa perdendi tot animas, quot naſcerentur, & ſemper eſt peccatum mortale. Vnde Tobiæ 7. capit. dicitur, quod Sara habuit ſeptem maritos, quos omnes interfecit Angelus prima no-
cte, quia iacebant ſecum propter appetitum F
inordinatum. Vnde eccleſia conſulit, quod ſponſi prima die debeant abſtinere a coitu. Alia ratio eſt propter ſpecialem delectationem, quia actus carnalis nimium frequentatus excæcat hominem, ſuperuenit ignis & non viderunt ſolem, ſcilicet Deum & effeminãtur & obliuiſcuntur Dei & efficiuntur beſtiæ inſenſibiles & ignorantes, cæci & ribaldi ſectatores mulierum maximè ſtudentes deuiantes a ſtudio propter laſciuiam mulierum. Item patres multotiens habent, filias & non aduertunt
in conſpectu filiarum dicere & facere ri- G
baldarias, & virgo fingit obaudire & non videre, ſed multotiens audita & viſa deducunt in practicam & inſcijs parentibus ſæpe nubunt. ſimile in domo patris, fratres & famuli portant diploydes curtos & breues vſque ad vmbilicum, & ita inhoneſte vadunt in zuparello per domum in conſpectu ſororum & oſtendunt turpia, & incitant eas, licet fingant non videre, & dant cauſam edicto. Similiter ſunt qui ponunt fratres cum ſororibus viros potentes in vno lecto vel in vna camera ad dormiendum vel ipſos ſolos ſtare de die, &c. Cauete, quia diabolus eſt ſubtilis. Immo
periculoſſimum eſt dimittere filias adul- H
tas dormire cum parentibus, & filios adultos cum matribus & attinentes iuuenes, cum conſanguineis. Itaque præcauete, quia confeſſores omnia ſciunt. Et vidi talem ætatis viginti annorum, ſtupraſſe vltra ſeptem ſuas proximas attinentes, & cognatos cum cognatis, & fratres cum ſororibus filios, cum matribus & patres cum filiabus. Vnde amore Dei cuſtodite, & refrenate iuueniles calores, & remouete cauſas a faciatis, quod in domibus veſtris iuuenes vadant in habitu honeſto, & ſint in moribus faceti. & notat

A Hierony. contra Ioui. circa fi. contra procaces, & amatores illicitos luxuriarum. Amor formæ obliuio boni eſt, & infamiæ proximus, magna conſilia turbat, auctos magnos ſpiritus trahit, ad infima, querulos, iracundos, temerarios, dure impios, ſeruiliter blandos omnibus inutiles ad bona faciens, & cum inſatutabili affectu flagrat. Itaque diligentes vxores, & formam mulierum indecenter inducunt obliuionem Dei ſui, & ꝓximi, & efficiunt infames, quia vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt cor tuum.

Et nota quòd ſunt tria genera non ha-
B bentium cor. Primum genus ſunt auari & vſurarij, quia habent cor in capſa, vbi eſt theſaurus ſuus. Nam Sanctus Antonius Paduanus fecit reperire i capſa cor auari mortui, quia dixit quòd habebat cor ſuum in capſa & fuit euiſceratus & medici non reperierunt ſibi cor in corpore, ſed aperta capſa denariorum, ibi repertum fuit cor ſicut prædixerat beatus Antonius. Secundum genus ſunt ebrioſi, qui habent cor in vegete boni vini. Tertium genus ſunt philocapti, qui habent cor in loco mulieris viliſſimo, quem appetunt. magna conſilia tur
C bat, quia ſi eſſet de conſilio alicuius magni principis conſuleret de fœminis. Et ſimile ſodomitæ habent cor ad pueros. Hinc eſt ꝙ Veneti expellunt eos de conſilijs ſuis, ſed ſi ſe emendant, tunc ceſſante cauſa ceſſat effectus. Querulos facit, quia ſi vir vel vxor ſit inamoratus de alia, vel ipſa de alio, ſemper ſunt retrogradi, vel nunquam poſſunt habere pacem adinuicem. Iracundi etiam ſunt ſemper, niſi quando vident ſuam amaſiam. ſimiliter blandi, quia amaſia faciet erga amaſium ſuum oēm ſeruitutem cũ multis blanditijs & cum inſaturabili affectu, flagrat.

Tertia pars principalis.

D

CApe tertiam partem generalem, qualiter matrimonium debet eſſe in carne honorata. Et quia contrariorum eadem eſt diſciplina, quia cognito quibus modis vituperatur matrimonium, ſciemus ipſum honorare, prout decens eſt. Idcirco nota quòd ſacramentum matrimonij tribus modis vituperatur.

Primo modo non ſeruando modos debitos. Secundo modo non ſeruando debita tempora. Tertio modo non ſeruando loca debita. Et ſic vituperari poteſt ratione modi, temporis, & loci.

Cape primum, ſcilicet ratione modi, & E
poteſt tribus modis vituperari. primo modo cum viſu, quia non licet marito videre omnia pudibunda vxoris, nec ſe ſpeculari in illis fœtidis, licet tamen capere delectationem cum vxore ſua, ſed de hoc non licet facere artem, quia multa ſunt licita vti, quę videndo non ſunt licita. Secundo modo cum viſu ore, quia non eſt licitum marito & vxori loqui de omni carnalitate, nec ponere os ad illicita loca, non tamen dico quòd ſemper ſit peccatum, ſed cum moderamine inculpatæ tutelæ, quia non licet ponere os i omni brodio & ſe impinguare perſeuerando in longum in broda, quia tũc F
eſt peccatum. Item ponendo manus & tenere in omni vituperio & cõtinuando peccas, ſed non in omni caſu. Vnde abominabiles facti ſunt, ſicut ea q̃ habuerunt, ſcilicet maritus & vxor peccando. Secundo modo non ſeruando tempora. Nam eccleſia ordinauit tempora: vnde ſunt aliqui dicentes quòd prohibitum eſt coire cum vxore in diebus feſtiuis, ſiue in omni feſto & tẽpore Quadrageſimæ, & in diebus quibus ieiunatur: ſed hoc eſt conſilium & non præceptum. ſed in ſacratis temporibus peccas, ſcilicet in die veneris ſancta, & in die qua debes ſumere corpus Chriſti, non potes ſi- G
ne peccato coire cum vxore tua, niſi in aliquibus caſibus. Vnde Grego. in ſuo Dialogo ponit de quadam muliere, quæ peccauerat cum marito carnaliter illa nocte præcedente diem, in qua erat indicta proceſſio, quæ veniens ad proceſſionem indemoniata fuit, & Deus permiſit demones ipſam vexare propter illud peccatum, quia fecit cõtra indictum. Vide, in teſtamento veteri fuit tempus ſeminandi, nunc verò in nouo eſt tempus recolligendi. Exod. 18. cap. ponit, quòd quando Deus volebat dare leges, fulgurabat per tres dies ante. Multo magis, quando tu debes ſumere corpus Chriſti, debes abſtinere a carnalitate per tres dies an- H
te, & ſaltem illa nocte. ſimile habes in libro Regum, quod quando Dauid fugiendo petiit a ſacerdote ſi habebat panes laicos, qui dixit, ſe non habere niſi panes benedictos & recuſabat illi dare & ſocijs ſuis, niſi dixiſſet ſe abſtinuiſſe a coitu mulierum, &cæt. & de conſecra. ſecunda diſt. capit. omnis homo. dicitur, quod volens capere corpus Chriſti debet abſtinere ante per ſeptem, vel quinq; vel 4. vel 3. vel per duos dies, & licet glo. in illo cap. videatur dicere, quòd teneatur vxor, vel vir reddere debitum

A debitum, intellige regulato modo ſupraſcripto, & aſſignat pulchrum exemplum, quia dicit, ſi moreretur tibi pater, vel mater, frater vel filius, illa die tu non luxuriareris: multo magis debes præcauere, cum vis accipere corpus Chriſti. Item deturpatur ratione loci matrimonium, quia prohibitum eſt exerceri in certis locis, quia non licet exerceri ſuper altari, nec in eccleſia & loco ſacro, nec in platea coram populo. Tamen Ricard. dicit, quod poteſt eſſe caſus, quod ſine peccato poſſet maritus petere debitum, verbi gratia ſi aliqua eſſet vallata in aliqua baſtia, & eſſet obſeſſa, ita quod
B oporteret inhabitari in illa eccleſia, & ibi eſſent aliqui coniugati per longum tempus obſeſſi & ſtimularentur a carne, quod poteſt reddi debitum in eccleſia ſine peccato, tamen faciendo cum diſcretione. Et per hoc habes hanc materiam, per quam tu poteris regulari & conſeruare te in ſacramento matrimonij ſine peccato, & taliter regere quod mediante gratia Dei fructum facies ex matrimonio acceptabilẽ Deo, & vitam conſequeris æternam, quam Deus nobis concedere dignetur per ſuam miſericordiam, amen.

C FERIA SECVNDA

Tertiæ hebdo. Quadrag.

De amore purgatiuo.

Sermo XX.

MVlti leproſi. Ioannis quarto, & in euangelio hodierno. Nota quod ſicut habemus animam & corpus, ita habemus
D lepram corporalem & ſpiritualem, & ſicut venit in corpore quædam tertia lepra, quæ eſt macrabilis, ita in anima. Vnde tractaturi in hoc ſermone de lepra animæ, qualiter curetur: videamus de amore confeſſatiuo, ſiue purgatiuo, & mundatiuo de peccatis non confeſſis, quæ ſunt lepra animæ. Circa quæ faciemus tres conſiderationes. Prima de confeſſionis qualitate, ſcilicet qualiter ſit facta. Secunda de eius neceſſitate, ſcilicet qualiter ſit neceſſaria. Tertia de eius vtilitate, quantum ſit vtilis.

Prima pars principalis. E

PRimo dicamus de ſua qualitate, quæ notatur in iſtis quatuor verſibus. ſ.

Sit ſimplex humilis confeſſio, pura, fidelis:
Atq; frequẽs nuda diſcreta, libẽs, verecũda,
Integra, ſecreta, lacrimabilis, accelerata,
Fortis & accuſans, & ſit parere parata.

Nota igitur primum verſum, & quodlibet verbum, & cape primum, ſcilicet, ſit ſimplex. Simplex dicitur ſine plica. Nam noſtra conſcientia quandoque eſt ſimplex, *Simplex.* F quandoque eſt plicata. Nam ſacerdos ſiue confeſſor non videns illam tuam conſcientiam plicatam, non poteſt conſulere, nec curare, nec bene confiteri, niſi ille qui confitetur exprimat & diſplicet ſuas plicas, & ſunt paucæ perſonæ, quæ ſciant bene confiteri. nam ſunt aliquæ perſonæ, maximè mulieres, quæ vadunt per filaterias & ambages antequam veniant ad concluſionem ſiue reatus, & quando volunt dicere neceſſaria & tangentia factum conſumpſerũt tẽpus in ambagibus & minimis & non ſuppetit eis tempus dicendi illud, quod foret neceſſarium, & ſuggerente diabolo reuertitur talis perſona inconfeſſa, & iſta dicitur G plicata, & non eſt ſimplex, quia ſimplex cõfeſſio debet ſummatim, breuiter & concluſiue explicari cum debitis circunſtantijs aggrauantibus delictum, vt infra dicetur, & non debet fieri ſicut plerique faciunt fœminæ & etiam mares, qui in confeſſionibus ſe inuoluppant, ſicut araneæ quæ inuoluppant muſcas in telis ſuis captas. Item debet eſſe humilis, quia peccator, quando eſt ante confeſſorem, debet cõſiderare ſe fore in conſpectu Dei & vadit petere vitã æternam, & debet ire cum humilitate, quemadmodum ſi mereret mori & iret ad petendũ H veniam vitæ, & vitam ab illo qui poſſet ei donare vitam, multo magis cum maiori humilitate coram confeſſore pro obtinendo gratiam vitæ æternæ, penſando offenſiones factas Deo, & quantas ingratitudines commiſſas verſus Deũ de tot benefitijs nobis donatis. Quia Deus vult humilitatem cordis. Vnde Paulus Apoſtol. Deus venit peccatores ſaluos facere, quorum ego ſum primus, quia non erat primus, id eſt maior peccator, ſed illud dixit propter ꝓfundam humilitatem, quia vna anima ſine peccato mortali, dicet ſe fore maiorem peccatricem mundi, ſicut ſancta Maria, quę nũ-

A quam peccauit: & ſanctus Franciſcus, reputabant ſe maiores peccatores mundi. Vnde Iacoponus loquens de beata Virgine,

Peccato mortale, Nel tuo voler non ſale,
Ne alcuno veniale, &c.

Vnde propter profundam humilitatem, quam habebant per gratiam intelligebant, & ita Beata Virgo Maria per ipſam gratiam quam habebat, quam Deo appropriabat per ſuum magnum naturale quod habebat, quod niſi fuiſſet cuſtodita a Deo ipſa Beata Virgo, de ſui natura erat ſubiecta peccatis, & iſto modo videndo ſe ſubiectam de natura B ſua & fragilitatis humanæ, ſeu mundanæ peccatis reputabat & videbat ſe illo modo maiorem peccatricem de mundo, niſi fuiſſet cuſtodita mediante diuina gratia & ita Pau. & Fran. & cæteri ſancti reputando ſe dicebant maiores peccatores mundi. Vnde propheta Dauid dicit, Ad nihilum redactus ſum. Et nota quod eſt magna differentia in videre te eſſe nihil, & ſentire te eſſe nihil, quia pagani, Iudæi, & omnes poſſunt ſe videre nihil ex ſeipſis, quia puluis eſt omnis homo: ſed guſtare ſe nihil eſſe aliud eſt, quia tantum intereſt inter guſtare ſe nihil eſſe, & ſe nihil videre, quantum intereſt inter guſtare panem, & videre panem. C Nam videndo ſe, nihil Deus dat poſt gratiam quod ex hoc guſtat & cognoſcit ſe nihil fore. *Pura.* Tertio debet eſſe pura, quia cum pura intentione debes confiteri & nõ vt reputeris bonus: quia ſi vadis cum hac intentione, tu reuerteris peior, nec vadas ſicut aliqui ex quadam conſuetudine. Vnde Chriſtus dicit, ſi oculus tuus fuerit ſimplex, totum corpus tuum erit lucidum. *Fidelis.* Quarto quod ſit fidelis, id eſt ſine mendacio, quod tũ non oſtendas illud, quod non es, nec dicendo te eſſe maiorem peccatorem mundi, cum non ſis, quia eſt magnum peccatum potius quam merces, niſi illud diceres cum bona conſcientia & bona inten- D tione, ſed dicas te tantum eſſe peccatorem, quantum es, vel ſic quod tu habeas fidem, quod Deus remittat tibi omnia tua peccata, de quibus confiteris, ſi tu es bene contritus & confeſſus. Quinto dicit, Atque *Frequens* frequens, & hoc tribus rationibus, quia nõ poſſumus ſcire propter vnam tantum confeſſionem, vtrum Deus parcat nobis, vt de purg. canon. cap. Suſcepimus. Vnde eſt reiterandum, immo conſilium eſt, vt homo ſemel in anno confiteatur de omnibus peccatis ſuis, quæ toto tempore vitæ ſuæ fecit, non quod ſit neceſſe, niſi in aliquibus caſibus, vt alias dicam: quia dicendo nunc omnia, E ſi alias Deus non tibi pepercit, forte nunc reperiet te ita bene diſpoſitum, quod modo tibi parcet. Alia ratio eſt, quia commiſſio clauium eſt data ſacerdoti. Vnde occurrit quod ſi ſacerdos eſt catholicus, cum claui purgat te & a multis pœnis peccatorum, quas pati deberes in hoc, vel in alio mundo. Vnde reperias tibi vnum bonum, & valentem ſacerdotem confeſſorem in ſcientia & conſcientia, liberum non excommunicatum, nõ hæreticum, nec ſciſmaticum, nec ſuſpenſum, neque interdictum: quia ſi ſciens eum eſſe excommunicatum & huiuſmodi, non valeret tibi tua confeſſio, F ſed donec neſcis valet: ſed ſi ignorabas tẽpore confeſſionis ipſum fore excommunicatum, ſed poſtea aliquo tempore ſcis, cũ ſcis, nihil valet cõfeſſio tibi illa, ſed oportet te denuo iterum confiteri. Vnde ſi eſt malus confeſſor tuus, claues tibi datæ non auferunt tibi pœnas, quæ auferrent, ſi eſſet bonus & quæ tibi eſſent remiſſæ ſi ab idoneo fuiſſes confeſſus, qui haberet claues liberas. Itẽ volunt Doct. quod ſi mulier confiteretur a layco, vel a marito, ſicut accidit ſemel de vno zelotipo, qui ſub ſpecie presbyteri in habitu clericali cõfeſſus fuit eius vxorẽ, vt ſciret peccata eius: *Exemplũ* G quæ perpendens quod erat maritus eius, dixit dum eam interrogaret: certe nullus poſtquam fui vxor Petri, tetigit me carnaliter cognoſcendo, niſi vos domine, & credens maritus quod ipſa loqueretur de ſuo parochiali, quando venit ad domum, erat valde turbatus, & ipſa dixit: fatue, nonne confeſſa fui verum, quia nullus cognouit me poſtquam iui ad maritum, niſi vos, cui confitebar peccata mea, quem bene cognoui. Vnde in iſtis dic quod tãto tpe illa cõfeſſio, valebit, quanto tpe illa perſona ignorabit ſe cõfeſſam fuiſſe vni layco, & hoc quo ad confeſſionem, ſed non quo ad pœnæ remiſſionem. Tertia ratio eſt, quia plus ſtat in pudore, quia tu potes habere tantam verecundiam in confeſſione, H quod dicendo tua peccata, cum illa verecundia, Deus remittet tibi peccata & pœnam, ſicut fecit in Magdalena peccatrice, cui remiſſæ fuerunt culpæ & pœnæ, cum dixit, remittuntur tibi peccata tua. *Nuda.* Nuda, quia oportet quod non ſit veſtita, ſed ſit nuda & aperta, ſicut ſunt aliqui volentes dicere peccata, ſed nollent quod confeſſor ita ponderaret illa, & quod non videantur ita turpia & horrenda. Nam debes honeſtis vocabulis dicere peccata tua, taliter tamen apertè & nudè

A nude intelligantur, quia ſi confeſſor non intelligit, neſciet tibi conſulere, nec debitam tibi tradere pęnitentiam. Vnde Iob 10.c.Non parcam ori meo. Et Iſa.14.c.Perdam Babilonis nomen & reliquias & germen. Per germen Babilonis interpretatur confuſio, quia peccatum eſt confuſio tui ipſius. vnde perde nomen tuę confuſionis, & dic audacter tua peccata. reliquiæ ſunt res ſcantonatę, & actus delectationis peccati, & circunſtantiæ peccati, quæ aggrauāt peccatum. vel germen eſt principale peccatum, non tamen debes dicere peccatum accuſando aliquem. & germen eſt etiam, quæ peioraui perſeuerando in tali peccato.

B *Diſcreta.* Diſcreta habet duos ſenſus. Primus in te, quod conſideres tuum peccatum, & grauitatem, & dic te humiliando & grauando bene, ſed minuta peccata non tantum ponderes, nec facias ad inſtar flentis & dolentis & grauantis valde hoc peccatum, quia ſpuerat in eccleſia, & non poſuerat pedes ſupra, & non faciebat ſibi conſcientiam de robarijs, dicens ſe forte habere ducentos ducatos de robarijs, & dum cōfeſſor illud ponderaret, & valde grauaret hoc peccatū, ille ſubridendo dicebat, ꝙ erat conſuetudo in prouincia illa derobare. Ita ꝙ valde

C grauabat ſpuere in eccleſia, & derobare pro nihilo reputabat. vnde graua grauanda, ſicut Dauid: Lauabo per ſingulas noctes lectum meum, lachrimis meis ſtratum meum rigabo. Secundus ſenſus, ꝙ quæras confeſſorem diſcretum, de quibus pauci ſunt. Nam oportet, ꝙ cōfeſſor habeat duo, ſapientiam.ſ.& conſcientiam, quia vnū ſine reliquo eſt magnum periculum, ſed neutrum habendo eſt periculoſiſſimum. Vnde vide Aug. de pę.1.diſ. Sacerdotem quære, qui ſciat ſoluere & diſligare, quia ſi neſcit tibi conſulere, dicet, ꝙ reſtituas vni, debendo reſtituere alteri, & teneris iterum alteri cui debebas ad reſtitutionem. Et nota, ꝙ ſi

D non reſtituis illi cui de iure reſtituere teneris, confeſſor qui tibi conſuluit, vt reſtitueres alteri, tenetur illi cui de iure reſtituere debetur. Et nota, ꝙ multo magis eſt periculoſum committere tuam animam in manibus ſacerdotis ignorantis, quam corpus infirmum medico imperito. Nam plagę animæ non videntur, ideo grauius eſt ipſas curare, quam plagas corporis, & tanto etiam eſt periculoſius, quanto anima excellit corpus. Vnde tales ignorantes cōfeſſores ſunt ruffiani diaboli, & male fiet pro animabus, ſi neſcit confiteri. Nam ſcire dubitare eſt magna ſcientia: & qui nihil ſcit, de nihilo dubitat, & dubitādo ceſpitat, ad inſtar euntis per viam plenam foueis coopertis paleis; quia ſi equitans inde ignorat illas foueas, incidet in eas; ſed ſi ſcit, ſciet ſibi pręcauere, & ſciet alijs cōſulere, ne vadāt per illam viam, & vitare illas foueas. Cōfeſſio itaque eſt difficilior ars, quæ ſit in eccleſia E

Dei. Octauo debet eſſe libens, quia debet fieri libenti animo: quia ſicut nemo inuitus male agit, ita debet eſſe libens, & voluntaria confeſſio. & ſicut voluntariè auxit peccata, ita libēter euomat. Vnde Cant. 5. Voluntariè ſacrificabo tibi labia eius diſtillantia mirram primam. Mirræ plura ſunt genera, quia prima eſt quæ voluntariè venit, & eſt gratia, quæ primo naſcitur. Secunda per vim diſtillatur, & prima ſpecies eſt melior. Sic debet eſſe confeſſio à libera voluntate procedens, & eſt propriè latronis confeſſio, qui dixit, Nos ſactis digna patimur, ſed hic nil mali fecit; memento igitur mei &c. Nono debet eſſe verecunda, quia debes ire cum verecundia, ſed ſi confitentem dicendo peccata non pudet, & dicit ſua delicta cum iactantia, vel ridet, tunc eſt malum ſignum, quia gloriatur cum maleſecerit, quia gloriari eſt peccatum augere. *Libens.* F *Verecūda.*

Decimo debet eſſe integra, quia ſi vnum ſolum peccatum taces ſcienter, nullum eſt tibi remiſſum, & teneris iterum omnia confiteri, etiam ſi vnum minimum peccatum occultares, de quo tibi faceres conſcientiam: & hoc poteſt eſſe duobus modis. Primo modo, quando tacet propter verecundiam, quia ſi vnum ſolum eſt retentum, Deus non parcit tibi: ad inſtar ciuitatis, cuius portæ eſſent clauſæ, ſi murus eſſet ruptus in aliqua ſui parte, inimici intrarent per illam rupturam, & caperent ciuitatem. Ita inimicus diabolus animarum, retento vnico peccato, intrandi aditum per illud peccatum habet ad animam. Similiter ſi vnus eſt ex pluribus feritis percuſſis mortalibus, vna eſt ad necem ſufficiens. Ita in non curando animam tuam ab vno ſolo peccato mortali, id eſt, ſufficiente ad animam occidendum. Vnde nota, quod circunſtantia peccati poteſt eſſe peccatum mortale, verbi gratia, conuerſando cum fęmina ante quam venias ad actum principalis reatus, etiam occurrunt multa mendacia, & quandoq; odia, &c. vt peruenias ad illum actū. Item vltra actum carnalem in illo actu interue- G *Integra.* H

A teruen iunt tactus inhoneſti cum manibus;
atque ore. Nam quotiens iſta inordinatè
accidũt, eſt peccatum mortale. Vnde non
expedit ſolum cõfiteri ſe carnaliter cogno
uiſſe fęminam, ſed oportet etiam dicere cir
cunſtantias illius peccati. ſ. lenocinia, pro-
miſſiones, fallacias, mendacia, tactus inor-
dinatos, & mendacia, quæ docuiſti fœmi-
nam illam facere, vel furta inde facta, vel
homicidium, ſeu odium inde ſequutũ, &c.
quia non ſufficit confiteri principale, ſed
oportet, & eſt neceſſarium cum appendi-
tijs confiteri. Similiter in homicidio po-
teſt eſſe, quia poſſunt interuenire roba-
B riæ, &c. Idem in percutiente ſacerdotem,
quia periculoſius eſt offendere ſacerdoté,
quam laicum: & grauius eſt derobare vi-
duellam, & pupillum, quam diuitem & po
tentem: Ita quod oportet dicere dignita-
tem, & conditionem perſonæ, quam offen
diſti. Item dicere locum, quia grauius in ec
cleſia, & in vno loco, quam in alio. Item
tempus, quia grauius eſt peccate in die fe-
ſto, quam in alijs diebus. Item debes dice-
re modum, non ſolum dicendo, peccaui cũ
muliere, ſed dicere modum, videlicet in ſo
domitio. Et oportet etiam dicere nume-
rum. ſ. quotiens peccaſti. Et ratio eſt, quia
C non poteſt ſaluari, niſi dicat circunſtantias,
quia magnus eſt Deus, & laudabilis, & po-
tens facere omnia, & ſicut vult remittere
tibi grauiſſima peccata principalia, ita re-
mittet tibi circunſtantias, ad inſtar vnius
Principis, cui eſſes obligatus in mille duca-
tis, & volendo tibi remittere totum debi-
tum de gratia ſpeciali, nonne eſſet fatuum
ſi tu ſupplicares, quod tibi remitteret vnũ
ſoldum pariter ſine comparatione in omni
poteſtate Deo. Item dicendo omnia pec-
cata, gratia intrat animam, ſed ſtando ali-
quid culpę, non poteſt intrare gratia, quia
non poſſunt ſimul in vnum ſtare culpa, &
D gratia. Item Deus non vult ſtare de ſocie-
tate cum diabolo infernali. Feci itaq; cum
iſtis ſuaſionibus, & modo iſto cõfiteri mul
tas dominas de ijs circunſtantijs, de qui-
bus nunquam confeſſę fuerant. Sed dic
quæſo, o tu domina, nonne ſtetiſti propter
vrecundiam tui peccati dicere peccatum
ipſum cum circunſtantijs ſuis? Sed ſi non
fuiſti verecundata in faciendo illud, quare
verecundaris in dicendo ipſum? Nam non
eſt verecundia lauare faciem deturpatam,
ſed bene ire in conſpectu aliorum cum ip-
ſa facie ſic deturpata. Item poteſt eſſe alia
ratio, quia non dicis tuum peccatum, quia
dicis tibi, quod confeſſor reputabit te vnã E
ribaldam & peiorem fœminam mundi,
ſi times hoc, cape diſcretam perſonã: quia
memini me habuiſſe dñam in confeſſione,
q̃ tenuit me duob. diebus, dicendo peccata
ſua cum anxietatibus cordis, & lachrimis
multis, ſed pur aliqua non audebat dicere:
quod perpendens cũ diſcretione dixi, ego
video, quod tu vis dicere, ſed præ verecun-
dia diabolus non te dimittit, quia nihil feci
ſti tam graue & horrẽdum peccatum, quin
alias fuerit factũ etiam per ſanctos viros,
Petrus negauit Chriſtum, Paulus fuit per-
ſequutor fidei, & interficere fecit milia
Chriſtianorum: Iulianus interfecit patrem, F
& matrem: S. Ioannes Chryſoſtomus cõ-
miſit ſtuprum, dixit mendacium, & fecit
homicidium ſimul & ſemel: & latro in cru
ce fecerat tot mala, & Deus miſericors &
miſerator miſertus eſt eorum; quid ergo
peiora facere potuiſti? dic ergo in bono
omine. & ſic capiens vigorem omnia dixit
aperte. & interuenit in prædicatore, ſicut
in Balaam incantatore dæmonũ, qui dum
percuteret aſinam, vt tranſiret, aſina lo-
quuta eſt dicens, non poſſum tranſire, quia
hic eſt vnus angelus, qui obuiat mihi ne
tranſeam. Vnde diſcretus confeſſor tanto
magis compatitur de peccatore, quãto ma G
gis videt te dicere omnia peccata tua, &
purgare te bene, & animam à vitijs, & pec
catis: & bene perpendit quando omnia di-
cis, vel nõ. Item iſta cauſa, quod propterea
teneat te pro mala & peiori fęmina mũdi,
non te moueat ad tacendum reatum, quia
tu non vis vxorari ſecum, nec es ſibi ſubie-
cta, vel ſclaua. Itaque dicite audacter, ſed
cum pudore peccata veſtra. Secreta debet *Secreta.*
eſſe ex parte confitentis, & confeſſi, quia
confeſſor non debet reuelare ſecreta confi
tentis: imo periculum eſt Sacerdoti dicere,
confeſſus ſum bonam perſonam, talem,
vel talem malam perſonam: quia ſi dicit ſe
confeſſum fuiſſe bonam perſonam, & non H
ſic dicat de alio, præſumetur, quod inferas
illum fore malum, nec etiam licet dicere
econtra. Item confeſſus etiam tenetur te-
nere confeſſionem ſecretam, ſeu pęniten-
tiam datam: tamen ſuper hoc articulo di-
ſtingue, quia aut dicere illud tendit ad
vituperium, ſeu ſcandalum confitentis, aut
confeſſi, vel alterius, aut neutrius. Si tendit
in tuum vituperium, & in tuam infamiam,
te vituperas, & facis ſtultitiam, & pecca-
tum facis mortale. Si venit in ſcandalum
& vituperium confeſſoris, vt ſi confeſſor
dicat,

A dicat, ribalda non poſſum te abſoluere, niſi recedas à preſbytero, quia non ſufficit te ſecum ſtare in domo propter ſcandalum, & malum exemplum aliorum: vnde reuelando peccat mortaliter; & licet eccleſia non dicat, tamen peccat. Item ſunt aliquæ ribaldæ, quæ vt videantur a maritis pudicę reuelant ſibi dicendo, quod confeſſor quæſiuit de aliquo impudico, ſi fecerat contra naturam, vel huiuſmodi cum marito, quia ita reuelando tales tradunt Chriſtum, & peccant mortaliter, quia ponis te in manu Dei, & dicendo, facis maritum tuũ B venire in ſcandalum, & ad gladium cum confeſſore. Lachrimabilis. Quia per ſingulas noctes lachrimis meis ſtratũ meum rigabo, cogitando de ingratitudine, & peccatis horrendis perpetratis; & dicendo, heu miſer, quid feci, perdidi paradiſum, & me poſui in infernо, & feci tot peccata in conſpectu Dei. & nihilominus dicas, Domine reuertere ad me, & ego accipiam te. Tunc Deus miſerator & iuſtus infundet gratiam ſuam, & recipies de triſtitia tua magnum gaudium, ad inſtar mulieris, quæ cum parit, triſtitiam habet: ſed cum peperit filium, fit gaudio plena. Accelerata, quia ſubito cum peccaſti, vadas ad con- C fitendum: quia quemadmodum cum in domo accenditur ignis ſubito exclamas: ita cum peccaſti, ſubito vadas ad clamorem cõfeſſionis ad extinguendũ peccatũ, quia vnum peccatũ trahit aliud, quia poſt itam ſequitur homicidium, &c. Fortis, quia ſis ita fortis in confitendo, ſicut fuiſti magnanimus in peccãdo, quemadmodum Maria Magdalena fuit magnanima in expellendo peccatum. Accuſans, quia debes accuſare teipſum, & non proximum, ſicut Adam, qui inculpauit Deum dicens, Socia quam mihi dediſti, fecit me peccare. quaſi dicat, ſi mihi non dediſſes, non peccaſſem. D & Eua accuſauit ſerpentem dicens, &c. & ſit parere parata, ſcilicet illud, quod dicit confeſſor in bono, & non in malo, quia in malo non ſibi conſentias, quia Deus non permittet te periclitari, vt ſi confeſſor diceret, nolo te abſoluere niſi prius mihi conſentias: ſed ſi diceret, nõ feras iſtas caudas, vel capillos mortuorum, non te excuſes dicendo, meus maritus non vult, quia ſi tu velles, bene ſcires facere, quod ipſe vellet; vel non dicas ita, ita fert conſuetudo; vel caueas ne tripudies in diebus feſtiuis, quia eſt peccatum mortale: debes obedire, quia ſi haberes aliquod malum in capite, & medicus diceret, ſi vis liberari oportet, quod E amputes tibi capillos, certè pro ſalute corporis id faceres, & pro ſalute animæ recuſabis?

Lachrimabilis. *Accelerata.* *Fortis.* *Accuſans.*

Secunda pars principalis.

Cape ſecundam partem neceſſitatis, ſ. quantum confeſſio ſit neceſſaria, & habet tres concluſiones. Prima concluſio eſt, quod nullus poteſt ſaluari ſi non confitetur ſaltem ſemel in anno, poſtquam venit in dies diſcretionis, à confeſſore diſcreto, qui ſciat conſulere, & docere. F de pęni. & remi. c. omnis. Secunda concluſio, quia etiam patres, & matres tenentur præmonere, & inducere filios ad confitendum ſaltem ſemel in anno, & ſi non confiteantur, tenentur tanquam Iudæi. Similiter tenentur inducere famulos, & famulas ad confitendum. Similiter & Sãctuli tenentur facere, quod filiotij, ſi parentes non habẽt, confiteantur: alias parum prodeſt eorum confeſſio, quia peccant. Similiter & medici mortaliter peccant, ſi non inducunt infirmum ad confitendum: quia diliges proximum tuum ſicut teipſum ſpiritualiter. ecce filij tui ſunt, dilige ipſos. & ſit contrariũ: G quia ſi aſinus tuus cadit in foueam tu ſtuderes extrahere ipſum de fouea illa, & conuocares vicinos, & pernoctares, vt euelleres aſellum. & ſi filius tuus cadit in periculum mortis æternæ, non ſtudes ſubleuare ipſum. Tertia concluſio eſt, quod non confitentes ſemel in anno, non debent ſepeliri in ſacrato, quia etiam preſbyter ſepeliendo ipſum peccat mortaliter. Similiter excommunicatus non debet ſepeliri in ſacrato, & debet expelli de eccleſia, & aliter faciendo Sacerdos peccat mortaliter. Et ad ſalutem vitæ æternæ eſt neceſſaria confeſſio modo ſupradicto facta, ex qua anima lauatur à H peccatis, & nitida facta infunditur gratia, qua mediante cognoſcit Deum, & illuminatur lumine veritatis, per quam reperit viam paradiſi, ad quem nos dignetur perducere omnipotens Deus, Amen.

De tertia parte dicetur alibi.

F E-

A # FERIA TERTIA
Poſt iij. Domi. Quadrag.

De Amore auiſatiuo.

Sermo XXI.

S*I cęcus cęco ducatum prastet, ambo in foueam cadunt. Act. 15. c.* & in Euangelio hodierno. In hoc ſermone intendo tractare de contritione, ſed primo pręmittam de confeſſione aliqua. In
B quo ſacro eloquio tractabimus de amore auiſatiuo. Vnde ſis bene auiſatus, vt ducaris à luminato. & primo nota tres eſſe confeſſiones. Prima eſt excuſatiua. Secunda eſt diminutiua. Tertia eſt humiliatiua.

Prima pars principalis.

CIrca primam tangam vnum dubium cum aliquibus pulchris punctis. Primum, vtrum in confeſſione ſit licitũ excuſare ſe, & accuſare alium, ſic dicendo, talis fuit cauſa, quod peccaré, vel fecit me peccare? Dic ſecundum Ricar. de Media vil-
C la, quod licet in tribus caſibus nominare alios, & non in alijs caſibus. Primus caſus eſt, quando aliter non potes manifeſtare tuum peccatum, videlicet grauitatem tui peccati, vt ſi peccaſſes cum filio, quia magis grauatur peccatum. Sed ſecundum Bonau. potes dicere in genere, peccaui cum ſacerdote. & tu fęmina diabolica, peccans cum ſacerdote, qui repręſentat Chriſtum, eſt ſacrilegium, & fornicari cum Chriſto. & non licet nominare dicendo, peccaui cum tali ſacerdote. & iungit Bonuen. Pone, quod peccaſſes cum Papa, qui non eſt niſi vnicus, vel cum Epiſcopo, qui eſt vnicus in ciuita-
D te: non tibi licet dicere, peccaui cum Papa, vel cum Epiſcopo, ſed ſufficit dicere, peccaui cum vno magno prælato. Sed pone, ꝙ maritus peccauerit contra naturam cũ vxore: mulier debet nominare dicendo, peccaui cum mariro meo contra naturam, quia aliter non potes dicere. & quando aliter non potes dicere, tunc licet nominare, aliter non. Item non licet tibi dicere, maritus meus fecit me iraſci, vel diabolus induxit me, vel meus vicinus; nec facias ſicut illa, quæ inculpabat maritum, quod fuerat cauſa ſui reatus, quia confeſſor abſoluit maritum tantum, ſed dedit pęnitentiam vxori. & hoc ideo abſoluit maritum, quia peccauerat ipſe. Item eſt caſus, in quo licet nominare ſocium, cum quo peccaſti, quando confeſſor eſt aptus corrigere ipſum, vel propter illud amplius nõ cadat in illud peccatum. verbi gratia, peccaſti cum fratre, & confiteris cum ſuo ſuperiore, & inde venit ſcandalum omnibus de illa domo, vel ordine, & euenit, quod ſuus ſuperior ſciet, & bene facies dicere. Sed Bonauen. dicit, ꝙ bene eſſet, ꝙ confitens diceret extra confeſſionem ſuo ſuperiori, vt poſſit corrigere ſuum ſubditum, quia dicendo ſibi in confeſſione, non poſſet reuelare cõfeſſionem, & bene facies, quia ex charitate tu teneris ſibi dicere, & facere, quod ſicut tu corrigeris, ita & ipſe tuus ſocius corrigatur. F Tertius caſus eſt, quod licet accuſare ſocium criminis, cum quo peccaſti quandocunque vides te aptum recadere, nec potes aliter euadere illam ruinam, tunc potes nominare illum cauſa conſulendi, vt euadas à periculo illo, quia ſciendo perſonam, dabit tibi conſilium ſalubrius. aliàs ab iſtis tribus caſibus non licet. Imo Bonauen. dicit, quod ſi ſacerdos interrogat te vltra illos tres caſus, volens ſcire cum quo peccaſti, non licet tibi dicere, neque dicere debes: imo ſi velles nominare illum, cum quo peccaſti, ſacer- G dos tibi mox debet imponere ſilentium, quantum ad ſocij nominis illius expreſſionem. Vnde bene dicitur iſta confeſſio excuſatiua, ad inſtar Adæ, quem Deus vocauit poſtquam peccauerat, dicens: Veni ribaldæ Adam, vbi es? non voluendo eius vultum gratioſum verſus Adam, qui priuatus tanta gloria exiſtens tibi promiſſa, & es ſubiectus tantæ miſeriæ quantum eſt peccatum, o miſerrime ingrate, quid feciſti? qui ſe excuſauit dicens, Socia quam mihi dediſti, &c. quia fecit magnum peccatum blaſphemando proximum, appropriando ſibi quod non eſt ſuum, & blaſphemando H Deum, quia inculpabat Deum, ac ſi diceret, ſi tu non dediſſes mihi talem ſociam; non peccaſſem. Item inculpabat ſociam, quia dicebat, quod ſocia induxerat ipſum. Item inculpabat pomum, quia ſi non fuiſſet pomum ſimiliter non peccaſſet. ſimiliter ſe. Similiter fecit Eua dicens, dæmonium fecit me peccare, & eſt peccatum excuſare ſe, & accuſare dæmonium, quia licet dæmon habeat intentionem tentandi, & faciendi peccare hominem, nunquam habet poteſtatem faciendi peccare ipſum, niſi velit & conſentiat. nec facito ſicut aliquæ

A quæ mulieres quando confitentur, quia ſacerdos dicit, iuraſti: & illa reſpondet, ô, nõ poteſt fieri quin aliquando iuretur, & dicantur mendacia. Et nota, quod mentiuntur, quia poteſt fieri abſque eo, quod iuretur, & dicantur mendacia: ſed caue, quia latet anguis in herba, & quando dicis talia te excuſando, ſemper tu blaſphemas Deum, quia non eſt dicere aliud, niſi quod aut Deus non bene fecit, aut non fecit te bonum, ſed tua malitia te contaminauit; quia videns Deus cuncta, quæ fecerat, quod erant bona: & ſic te bonum fecit. Item blaſphemas Deum ex eo, quod impoſuit
B tibi legem, quam potes obſeruare, quia eſt dicere, quod Deus eſt iniquus, & in primo caſu facis eum ignorantem. Sunt etiam iuuenes dicentes, quod eſt conſuetudo ire ad meretrices: & non eſt verum, quia non eſt conſuetudo, ſed corruptela, quia omnes ſi vellent poſſent facere contrarium, & adhibere remedia: vnde ſi diceretur iuueni, caue, quia ſi peccas cum meretrice, vulneraberis: certe ſi ita eſſet, abſtinerẽt pro ſalute corporum ſuorum: quare ergo non abſtinent pro ſalute animarum ſuarum, quas perimunt ſecum agendo? Item non luxuriarentur in medio plateæ, vbi popu-
C lus, vel Princeps videret eos, ſed quare non abſtinent à viſione Dei, & ab æterna damnatione, vbi omnes Sancti te videbunt. Similiter tu non blaſphemares dominationem timore corporis, vel dominationis, & non abſtines te à blaſphemando Deum.

Secunda principalis pars.

SEcunda confeſſio eſt diminutiua, vnde nota duo dubia. Primum dubium eſt, vtrum ex quo eccleſia præcipit, quod confitearis ſaltem in anno, tu poſtquam
D confeſſus fuiſti inde ad vnum menſem, tu peccaſti mortaliter, & habes cõtritionem. Quæritur, vtrum incontinenti debeas confiteri, vel debeas expectare vſque ad alium annum? Dico, quod ſi ſubito te pœnitet, tu potes indutiare vſque ad annum, quia aliquæ ſunt obligationes affirmatiuæ, aliquæ negatiuæ. Et nota quatuor caſus, in quibus quis obligatur incontinenti confiteri. Primus, quando ſacerdos debet celebrare, & ſumere corpus Chriſti: quia licet eſſet contritus, debet tamen confiteri. Secundus eſt, quando eſſet imminens periculum vitæ, quia exponens te periculo
maris eundo ad Sepulchrum, vel per mercantias: quia ex quo es inter Chriſtianos, E
& habes valentes confeſſores, debes te purgare, & confiteri, antequam exponas te periculo maris. Tertius, quando conſcientia remordet te, vt confitearis, & vult quod confitearis, quia faciendo contra conſcientiam, peccas mortaliter. Quartus caſus eſt, quando tu vis ire inter infideles cauſa moram trahendi, vel qualitercunque, vbi periculum eſt, nec eſt veriſimile te reperire continue confeſſores, antequam vadas, tu debes confiteri, ex quo domi habes idoneos confeſſores, & non expectare annum, licet habeas cordis con- F
tritionem, quia aliter faciendo eſſes in culpa. Alius caſus eſt, quando tu habes confeſſorem habentem poteſtatem abſoluendi in ſpecialibus caſibus reſeruatis, quia non eſt veriſimile, te ſimilem reperire. Bonauent. tamen dicit, quod in omni caſu periculoſum eſt ſe ſubito quamprimum poteſt non confiteri: & ſic ſummatim nota quatuor caſus, in quibus quis tenetur ſubito confiteri. Primus, quando non eſt veriſimile te poſſe confiteri ſi expectas, ſicut in infirmitate, quia infirmus debet ſubito confiteri propter accidentia, quæ occurrere poſſunt. Secundus, quando vadis ad G
loca, vbi non eſt veriſimile te poſſe confiteri, nec reperire locum, & perſonam habilem, in quo, & coram qua tu poſſis confiteri, quia es in culpa, ex quo es in loco, vbi reperis perſonam idoneam ad confitendum. Tertio, quando reperis perſonam idoneam, & habentem libertatem abſoluendi in certis caſibus reſeruatis, ſubito debes confiteri. Quartus eſt, quando conſcientia dicit, quod confitearis, vt ſupradictum eſt. Et licet non habeas veram contritionem, tamen non ſtes quin confitearis, quia ſi confiteris omni anno tu facis præceptum eccleſiæ, & euitas vnum pecca- H
tum mortale, in quod incurreres non confitendo. Item, quia ſi confitearis, confeſſio diſponit te, licet non habeas veram contritionem, & ille actus humilitatis confeſſionis, & exhortatio boni confeſſoris inducent te ad veram contritionem, & ideo confitere, & ſubito. Et nota, quod qui confitetur, & non accipit corpus Chriſti, ſine expreſſa, & legitima cauſa, illa confeſſio non valet, quo ad præceptum eccleſiæ, niſi in infirmitate. Iſtud non eſt nouum, ſed eſt parũ vſitatum: & hæc eſt ratio, quia aut tu es diſpoſitus accipere corpus Chriſti,

& ita

A & ita obligaris illud ſumere, ſicut obligaris confiteri, vt in c. omnis vtriuſque ſexus. aliàs confeſſio non valet. aut non es diſpoſitus propter diſtemperationem ſtomaci, propter infirmitatem, vel alia legitima cauſa, & tunc ſufficit confiteri. pone, quod vnus ſecularis eſt contritus, & non poteſt confiteri, quia non habet idoneum confeſſorem, quia eſt in villa: dico quod poteſt aſſumere corpus Chriſti, cum propoſito incontinenti, quam primum poterit, ſe confitendi, & reuertendo ad domum confiteatur. Item pone, quidam confeſſus eſt,

B & in actu accipiendi corpus Chriſti recordatur de aliquo peccato mortali, & pœnitet: dico, quod poteſt ſumere cum propoſito confitendi, & poſtea confiteatur. Secũdum dubium mouet Albertus Magnus: Quidam luxurioſus confitetur cauſa obediendi, & non cauſa deſerendi luxuriam ſuam, & emendandi ſe. Quæritur, vtrum proſit ſibi? Dico, quod confeſſio facta eſt dupliciter. Primo propter obedientiam, ſecundo propter remedium. Iam dicta confeſſio, quantum eſt pro remedio, non valet, quia confeſſio ſine pœnitentia non valet: ſed quantum eſt pro obedientia, valet, quia

C vitat illud peccatum mortale, in quod incurreret. Item poteris ex hoc conſequi aliud bonum, quia confeſſor poterit facere, quod emendaberis, & ex alia parte Deus dabit tibi gratiam. Vnde omnino confitere, licet non ſis diſpoſitus reddere ablatum, tamen valebit, vt dixi ad euitandum peccatum inobedientię, & poteris meliorare modo ſupraſcripto. Tertium dubium eſt, vtrum confeſſus ſemel, teneatur iterum confiteri? Reſpondet Bonauen. in Centiloquio, quod duæ ſunt cauſæ ex parte confeſſoris, & duæ ex parte confitentis. quare non valet confeſſio ex parte con-

D feſſoris, oportet, quod habeat iſta duo, ſcilicet auctoritatem, & poteſtatem, aliàs non valet confeſſio, vt puta ſi non eſt tuus ſacerdos, vel eſt excommunicatus, interdictus, ſuſpenſus, vel priuatus à confeſſione, quia tunc non habet auctoritatem poſſendi confiteri, nec poteſtatem, quia non habet claues aperiendi. Et nota, quod ſcio, quod iſti duo ordines, ſcilicet Minorum, & Prædicatorum habent auctoritatem à Papa cõfitendi: de alijs ordinibus ita neſcio. Vnde ante quam Fratres confiteantur aliquos, ſuus Prelatus debet eligere quos videt idoneos, & ipſos appręſentare debet Epiſcopo, & petere licentiam, & tunc ſi concedit eis licentiam, poterunt confiteri: & ſi E

E non concedit licentiam, adhuc poterunt confiteri, dummodo primo ſe humiliauerint in petendo licentiam illam, aliàs non habent auctoritatem; & confitens ab eis non erit confeſſus, quia nemo debet mittere falcem in meſſem alienam: & quando conceſſa eſt licentia ab Epiſcopo, tunc poſſunt confiteri, niſi in certis caſibus reſeruatis, ſaluo quam ſi illi caſus ſibi concedantur: & ſi non eſt eis conceſſum, & aliquis confiteatur de aliquo dictorum caſuum, tunc debent petere licentiam, alioquin non valet. Sed pone, tu ſcis ſacerdotem eſſe in peccato mortali, tu potes F

F confiteri, & valebit confeſſio, licet ſacerdos peccet: ſed quando habet auctoritatem, & neſcit confiteri te, non valet confeſſio, & oportebit te iterum confiteri. Ex parte vero confitentis, oportet duo interuenire. Primum, quod tu dicas omnia peccata tua, ſecundum, quod habeas propoſitum accipiendi corpus Chriſti illo anno, aliàs non valet, quo ad præceptum. Item ſi vadis cum propoſito non deſerendi peccatum, vel ſi diuidis confeſſionem dicendo partem peccatorum tuorum vni confeſſori, & partem alteri, vel ſi non te G

G pœnitet, vel te non emendas, quia in his caſibus non valet quantum ad abſolutionem, & ad remiſſionem tuorum peccatorum; proficit tamen propter ſupraſcripta. Item ſunt aliqui dicentes, quod ſi recordaris de vno peccato tantum, de quo aliàs non fuiſti confeſſus, non expedit dicere omnia peccata, ſed ſolum illud de quo recordaris. Item ſi confeſſus fuiſti de aliquo peccato, in quo iterum recidiſti, non oportet dicere omnia alia, de quibus fuiſti confeſſus, ſed illud tantum in quod iterum recidiſti. Item ſi præsbyter dat tibi H

H pœnitentiam, & obliuiſcaris reuertere ad illum cui confeſſus fuiſti, & ſi non recordatur, oportet quod iterum confitearis. Item ſi noluiſti facere pœnitentiam, de qua recordaris, poteris confiteri de hoc ſolo, ꝙ non feciſti pœnitentiam, & illam facere.

A *Tertia principalis pars.*

TOlle tertiam partem principalem, quæ eſt confeſſio humiliatiua, in qua tria dubia denotantur. Primum, quomodò homo poteſt recordari de omnibus ſuis peccatis, vt ſciat omnia dicere, & nota modum, quia primò homo debet conſiderare quot annos habet, & cogitet primo quando ipſe incepit cognoſcere bonũ à malo, puta in ſeptimo anno. Vnde cogites quid feciſti in illo anno, & cum qua ſocietate vſus fuiſti, & quid feciſti clam, publicè, vel aſſociatus in illo anno, & cum
B quo peccaſti, & in quo loco, & quomodo, & quando. Similiter in octauo anno, nono, & decimo, & quando tu intras in pelagus peccatorum, & tuæ ætatis, diſcurrere debes de die in diẽ, & de ſeptimana in ſeptimanam, & de menſe in menſem, & de anno in annum, & de tempore in tempus, & de loco in locum, & de manſione in manſiones, quas mutaſti, & in terris in quibus fuiſti, & quid feciſti in ſingulis dictorum locorum. Item diſcurrere contractus quos feciſti, ſi ſunt liciti, vel non. Item diſcurrere per artem, quam facis. Item obligationem, fidemque vxoris ſi fregiſti, vel ſeruaſti, & quotiens, & cum qua vxore fregiſti
C fidem, &c. & ſic venies ad recordandum te de tuis peccatis, & ſi ſcis ſcribere, ſcribas, & legendo dicas tuam culpam. tu mulier cum capite cooperto, & iunctis manibus, fac, quod confeſſor nunquam videat tuum vultum, & ſic dicas omnia tua peccata cum ordinato, ac præmeditato, & deliberato cogitamine, cum verecũdia, & animo amplius non peccandi, quatenus eſt tibi poſſibile. Secundum dubium eſt, à quo debes confiteri. Albertus Mag. dicit, quod ſicut ſine baptiſmate non poteſt ſaluari, ita ſine confeſſione, ſi poteſt fieri, quia habeatur ibi ſacerdos, alioquin poteſt confiteri
D vni mulieri, licet non ſit neceſſaria, quia poſſet eſſe, quod præsbyter eſſet excommunicatus: quia tunc ſicut fœmina in caſu neceſſitatis poteſt baptizare, ita poteſt in puncto mortis alicuius in caſu neceſſitatis confiteri. Item nota, ꝙ ſunt ſex, qui poſſunt confiteri, & abſoluere. Primus eſt Epiſcopus ciuitatis: qui poteſt te abſoluere plus quam ſacerdos tuus. Secundus eſt ſuus Vicarius ſpiritualis, à quo potes confiteri, & abſolui, ſicut ab Epiſcopo. Tertius eſt ordo Minorum, & Prædicatorum cum licentia Epiſcopi modo ſupraſcripto, qui dicuntur proprij ſacerdotes per priuilegium particulare. Vnde quando tales habent auctoritatem ab Epiſcopo, valet eorum confeſſio, nec expedit iterum confiteri tuo ſacerdoti. Nec ob. glo. ſuper c. omnis vtriuſque ſexus. quæ videtur contradicere, cuius dubitatio tollitur per extrauagantem Ioannis. Quartus eſt proprius tuus ſacerdos Parochianus, qui etiam in quibuſdam caſibus certis non poteſt abſoluere, niſi ſint ſibi conceſſi. Item habens licentiam à tuo Parochiano poteſt te confiteri. Item ſacerdos confeſſare non poteſt, niſi poſitus ſciat & ſit notatus. Item potes abſolui in quo- E
cunque caſu, quando non potes aliter confiteri à Papa, vel nec ab Epiſcopo, quia quilibet in caſu neceſſitatis poteſt effici presbyter tuus. Inter iſtos ponuntur etiam peregrini. Et nota, ſi vis peregre proficiſci, non vadas, niſi habeas licentiam ab Epiſcopo, vel à tuo ſacerdote, quod poſſis confiteri, & accipere corpus Chriſti, a quouis ſacerdote. Imo aliqui dicunt, quod quando peregrinus bordonum accipit à præsbytero, videtur ſibi eſſe data licentia. Sextus caſus, tu potes confiteri cui vis, quando tu habes ſacerdotem, qui ſit ſciens, bonæ voluntatis, & conſcientiæ, & ſit perſona non ſuſpecta, & tuus ſacerdos ſit imitator ribal- G
dariarum. Et eſt alius caſus, quando tuus ſcerdos eſt reuelator confeſsionis, tu potes ire ad alium, modo ſupraſcripto. Tertia pars noſtri ſermonis eſt, quæ natura noſtræ confeſsionis, & quotuplex eſt eius natura, & eſt duodecuplex. Prima eſt purgatiua. Secũda illuminatiua, quia cõfitendo intelligis peccatum, & Deus dat gratiam, & diſponit ad contritionem. Tertia à diabolo fugitiua, quia diabolus facit de anima, ſicut lupus, qui capit pecudem per pilum, ſeu lanam, & nil mali ſibi facit, donec illam portauerit quo vult in locum ſolitariũ, & illa pecus nullum ſentiens dolorem, nihil balat, neque clamat, quia ſi clamaret peculia H
ipſam eximeret, & poſtea lupus ſubito vorat illam. Ita facit diabolus portando nos, ita quod nil ſentimus, nolendo confiteri, donec nos præcipitauerit, & ſubito nos deuorat in profundum. Ideoque cum nos portat exclamemus coram paſtore noſtro confitendo &c. Quarta cum Deo pacificatiua, quia cum ſumus confeſsi, & contriti, tunc pacificati ſumus cum Deo, ad inſtar columbæ portantis oliuam Noe in ſignum pacis, & ceſſationis diluuij. Ita anima noſtra portat oliuam pacis, dicens cum Dauid,

A uid, Confiteor Deo, &c. Quinta, conſcientia diſgregatiua, ſicut onus graue grauatę ſunt cicatrices meæ. nam & mulier cum parit, habet dolorem: ſed cum pepererit, habet lætitiam: ſic facit confeſſio, eſt diſgregatiua vitiorum, & alleuiat animam grauamine peccatorum, & parit lætitiam in anima confitentis. Sexta eſt dæmonis confuſiua, quia diabolus confunditur, & per confeſſionem acclamatur poſt diabolum, ſicut acclamatur poſt furem repertum in flagranti crimine dicendo, ad latronem, ad latronem, qui fugiendo confunditur dimiſſis ſpolijs furti. Vnde Prouerb.

B Qui reuelat ſecretum amici, non curat amplius de amico. Sic in anima reuelante ſecretum diaboli ſui amici, diabolus non curat de ea. Septima, iudicij placatiua, & eſt contraria iudicio huius mundi. Nã ſi latro confitetur coram iudice ſuum ſcelus punitur: ſed non eſt ita in confeſſione, quia placat iudicem, & remittit. Octaua eſt cœli apertiua, quia totiens datur clauis paradiſi, quotiens confiteris, ſicut latroni in cruce, quia cum confeſſus fuit ſe fore latronẽ dicens, Domine memento mei, &c. incontinenti fuit ſibi data clauis aperiendi paradiſum: Amen dico tibi, hodie mecum eris

C in paradiſo. Nona eſt conſcientiæ reintegratiua. Vnde Paul. Gloria mea hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ, &c. Decima eſt culpæ fugatiua, quia reuelando tua peccata, diſcretus confeſſor facit te cautum, & curat, & curando fugat culpas, ad inſtar medici, qui curat plagam, & curando liberat infirmum: & habentis dentem marcidum, cui curatur & fugatur dolor. Vndecima eſt pœnæ purgatiua, quia propter confeſſionem, & bonam contritionem anima purgatur, & ſaluatur: quia cum anima eſt purgata, Deus infundit gratiam, qua mediante facit pœnitentiam, & pœna purgatur.

D Duodecima eſt orationis impetratiua: Cõfitemini peccata veſtra vnus alterum. & intellige de venialibus, quia non licet confiteri de mortalibus, niſi ſacerdoti, niſi in actu conſilij capeſcendi, & confitendo illo modo alterutrũ, non eſt confeſſio ſacramentalis, ſed per modum conſilij. Et ſic ſeruando confeſsionẽ modis ſupraſcriptis, anima efficitur purgata, & implebitur gratia Chriſti, ex qua conſequetur Dei miſericordiam, qua mediante conſequetur vitam beatam, ad quam nos Deus perducat fęliciter, Amen.

FERIA QVARTA E
Poſt tertiam Dominicam Quadrageſimæ.

De Amore correctiuo.

Sermo XXII.

I peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum. Matt. 18. c. Vtile eſt ſeruare hoc præceptum. In quo ſacro eloquio tractatur de tertia flãma, quæ F vocatur Amor correctionis: & conſidera bene iſtud vocabulum, corripere, quod idẽ eſt, quod cor rapere, quemadmodum ſi filius tuus cadit in igne, tu ſubito extrahis eum, quia officiũ charitatis eſt ſubito ſubleuare cadẽtem, & corde rapere eum de igne inferni: & quia peccatum ſtat in corde, non immerito Deus poſuit illud miniſterium, vt rapias proximum de malo ad bonũ, de peccato ad paradiſum: vnde correctio eſt admonitio fratris de offenſione peccatorũ charitatiuo cum feruore præcedente. Vnde tria ſunt neceſſaria in correctione. Primũ, ꝙ fiat præcedente charitate, & cum charita G te. Secundum, ꝙ correctio fiat cum cauſa. Tertium, ꝙ peccauerit frater tuus. Et merito dicitur frater tuus, quia omnes ſumus fratres in Chriſto, quia pater & filius ſunt fratres, & cęteri ſimiliter ſunt fratres, licet vnus ſit maior altero; tamen oportet vt omnis iuſtitia impleatur, ꝙ maior corripiat minorem: & quandoq; econtra minor maiorem. Vnde poſſumus ſolide videre tres ſore correctiones. Prima eſt fraternalis. Secunda paternalis de maiore in minorem. Tertia filialis de minore ad maiorem. Sed quia prima eſt magis neceſſaria ad propoſitum, ideo cape primam fraternalem. Et H nota, quod in hac prima, quæ eſt fraternalis, occurrunt quatuor dubia. Primum eſt, vtrum homo ſit obligatus corrigere proximum ſuum, & vtrum non corrigendo peccet? Ad illud dubium Ioan. Gualen. in libro ſuarum quæſtionum, reſpondit dicens, quod ſi homo conſideret illud loqui Chriſti, corripe ſi peccat. q. d. quod ſi non peccauerit non corrigas. Vnde diſtingue, ꝙ duplex eſt peccatum, vnum mortale, & aliud veniale: peccata venialia non damnant, ſed vnum mortale ſic. Et non intelligit Chriſtus in euangelio de peccato

Exemplum

veniali,

A veniali, quia dicit in euangelio, lucratus es
fratrẽ tuũ hodie. ideo intelligit de mortali.
ſubiungit Doctor ſubtilis, ꝙ non intelligiť
ſolũ de pcõ mortali iã facto, ſed de ꝓximo
fiẽdo, qñ videt proximũ ruiturũ in peccato
mortali, quia ẽt debet corrigi, & eſt bonis
intellectus, & ꝙ Chr̃s præcipiat iſta duo, vi
delicet ꝙ peccauerit, vel ꝙ ſit in procinctu
peccandi, vt in hoc exẽplo; Erit una ſtulta
Exẽplũ. iuuenis, quæ neſcit præcauere, & luxurio-
ſus ſequiť eã, & eſt in procinctu peccandi:
teneris corrigere eã, ne cadat. Vñ Eccle. 17.
c. Vnicuiq; pręcepit Deus de proximo ſuo,
B vt corrigat, ne peccet. & eſt profunda mate
ria iſta quantũ ſit in euãgelio. Vnde glo. ſu-
per illo eloquio Eccle. dicit, Quòd eſt ita de
bitũ corrigere proximũ, ſicut eſt debitum
parcere ſibi, qui te offendit. Sed Ricar. in 4.
19. diſtin. diſtinguit, ꝙ tribus modis, ſiue rõ
nibus põt occurrere, ꝙ quis nõ corrigit, &
nõ corrigẽdo nõ peccat. Prima rõ, quia nõ
videt tp̃s corrigẽdi, quia vides tunc ꝓximũ
turbatũ, & corrigẽdo illo ĩ tpe faceres ip-
ſum peiorare. Vnde in iſto modo mereris,
ſi hẽs animũ corrigẽdi ipsũ expectando tẽ
pus. Scđa rõ eſt, quia põt eſſe ne diſpliceas,
C vel quia times perdere aliquod ſeruitiũ, vel
quia dubitas ne fortè faciat tibi ſcandalũ,
maximè in bonis tẽporalibus, vel quòd te
odiat, &c. tũc peccas mortaliter nõ corrigẽ
do eũ, quia tu dẽs præponere aĩam tuã pro
ximi diuitijs, & bonis tpalibus. verbi gr̃a,
ſi plures eſſent pagani ſubuertẽtes Chriſtia
nũ, ita ꝙ ſtaret in periculo aĩæ, tu obligaris
ad debitum ſaluationis plus amare animã
proximi tui, q̃ tuum corpus, & teneris po-
nere te ſub pœna peccati mortalis in peri-
culo vitæ, & in periculo perdendi bona tẽ-
poralia. Eſt & tertius caſus, ſeu tertia ratio,
ſm Aug. 10. c. de Ciuit. Dei. Dicit ꝙ ſi dimit
D tis corrigere proximum, quia putas ipſum
incorrigibilẽ, & times diſplicere, peccas ve
nialiter, ſed nõ mortaliter. ſed ſi putas cor-
rigendo ipſum, & dicẽdo ſibi veritatẽ, pro-
ximũ emẽdari, & propter verecundiã ſtas,
tu peccas mortaliter, qa fraudať, cũ ſi eſſet
certificatus de illo ſe emẽdaret. Vñ Paulus
clamat, ne ceſſes, maximè in prędicatione,
quia nõ debẽt prędicatores deſinere dicere
veritatẽ ꝓpter murmurationes, vel ꝓpter
aliã causã. Ita ꝙ pp tria põt dimitti. Primò
expectando tẽpus. Secũdò propter nõ per
dere bona tẽporalia, vel amicitiam, vel ne
murmuretur. Tertio, qñ deſperatur ne cor-
rigatur propter reprehendere. Sed ſi pro-
pter tepiditatem, quãdo ſperas corrigi, &
emendari, & non corrigitur; tunc bene eſt E
peccatũ. Vnde Ioan. Chryſoſt. Vita bono-
rum, eſt ſcãdalum malorum. Charitas ergo
feruida corrigit cum diſcretione. Secundũ
dubium eſt, quo ordine debet corrigi pro-
ximus. Rñdit in euãgelio Chriſtus, & in eo
ponitur ordo. & ſunt tres modi corrigẽdi.
Primus cum amore, ſecundus cum timore,
tertius cũ pudore. Et ſi iſta tria nõ proſunt,
quia non emendetur, dimittes eum. Vnde
cape ſententiã Chriſti, quia tibi dat ordinẽ
charitatis: & iſte modus. ſ. corrigendi cum
charitate inter te & ipſum, non valet: tunc
corrige cum timore. ſ. ſecũdo modo. & po F
ſtea cũ pudore. Vnde dicit, ſi peccauerit in
te. i. te ſciente ꝙ peccauerit in te, vel cõtra
te, quia ſi peccauerit cõtra te, nõ debes mo
ueri ad corrigendũ eum cũ iniuria propter
te, ſed ꝓpter charitatẽ. Ideo ſecunda cauſa,
quare debes corrigere fratrẽ tuũ, eſt frater-
nalis charitas, & nõ propria. Tertia eſt mo-
dus, quia inter te, & ipſum ſolũ corripe ip-
ſum. & eſt debitũ, quia ſicut eſt debitũ cor
rigere proximũ, ita eſt debitum tenere iſtũ
modũ & ordinẽ, & non ſicut fœmina fa-
cias, quæ videns vicinam feciſſe damnũ in
coquina, vadit ad cõmatrem, & dicit ſibi,
vę mihi triſti: vtinam eſſem mortua, quia G
nunquàm fui ita doloroſa, nec tribulata, ſi-
cut nũc. Dicet cõmater, quid eſt hoc cõma-
ter, quia nunq̃ uidi uos in tanta agonia? Re- *Nota.*
ſpondit ipſa: ego nullatenus dicerẽ vobis,
quia ſum male cõtẽta vſq; ad mortẽ, ꝙ ego
ſciã ne dum ꝙ alij ſciant. dicet, cõmater nõ
confiditis de me, bona cõmater. vos pote-
ſtis mihi dicere audacter, quia erit ſubtus
terram. tunc dicit ipſa: neſcitis cõmater, ꝙ
talis vicina noſtra fecit damnum in coqui-
nã cum tali: ſed amore Dei nemini dixeri-
tis hoc. At illa reſpondet dicens, per iſtã ✠
ego nemini dicam. Sed uę mihi, quid dici-
tis, quia putabam ipſam fore unam bonam H
fęminã, & mox inde recedẽs ibit ſimiliter
ad aliã vicinã tota turbulenta & anxia, q̃ ſi
militer volẽs ſcire cauſas tãtę melenconiæ,
tãdẽ fingẽs nolle ſibi dicere, dabit ſibi iura
mentũ, nemini dicere, & ſimiliter ſibi dicet
de vicina ſua, & non erit inde reuerſa, ꝙ
prima eius cõmater iam dixerit alteri, & al
tera alteri, & ſic de ſingula in ſingulam ue-
niet in notitiam mariti, & inde orietur ma
gnum ſcandalum, & ſic faciendo, licèt di-
cat verum, nihilominus peccat mortaliter:
quia aut debet tacere, vel corrigere eam,
quæ peccauit modis, & cum doctrina in
hoc euangelio nobis tradita, niſi diceret

A alteri cum prudentia. Videns ꝙ propter ſe
nó corrigitur, & putat ipsã perſonã corri-
gi debere mediante reprehẽſione eius, cui
illud dixeris. & eſt modus amoris. Et ſi te
audiuerit, lucratus es fratrẽ tuum, & animã
tuam. Et tunc ſi dares oĩa pro Deo, nó tan-
tum lucrareris quãtum lucraris corrigẽdo
proximum tuum, quia Deus bene põderat
ꝗd eſt lucrari unã aĩam. Et ſi nó ualet amor
quia nó corrigiẗ ꝑꝑ hoc: tunc proba timo-
rẽ. ſi cum timore, potes reducere proximũ
tuũ & dicas tu ſolus ſibi bis, ter, quater, &
decies, ſi ſperas & putas ipſum corrigi de-
bere, ꝑpea anteꝗ velis adhibere alios te-
B cũ. ſed ſi uides ꝙ nó uult ꝑꝑ te ſolũ corri-
gi, adhibe unũ tecũ, ſi ſufficit. Et ſi nó ꝓdeſt,
tunc adhibe duos, quia tu debes cõſiderare
accipere ꝑſonas bonę conſciẽtię, & graues
tecũ. & licet Chr̃s nó dicat de plurib. tu po
tes adhibere tres, et quatuor, vel plures, ꝗa
in ore duorũ, vel triũ cõſtat oẽ verbũ. et nó
erit licitũ illis perſonis illud referre alijs:
quia ſi illæ perſonę tecũ adhibitæ ad corri-
gẽdũ ꝓximũ, illud referrẽt alijs ꝑſonis, pec
carẽt mortaliter, ꝗa teneñ tenere ſecretũ;
quia ſunt teſtes: quia ille poterit dicere, cor
rexi illũ in pñtia teſtiũ, vt ducas tecũ tales
perſonas, quæ ſint diſcretę ita ꝙ ꝓximus nó
C ſcãdalizeẗ, & ſi audiuerit eos lucratus fue-
ris aĩam fratris tui. Et ſi nó audiuerit te. Iſte
eſt tertius modus, quia dicit eccleſiæ, nã po
tes dicere pr̃i, mr̃i, vel fratri, aut marito, cõ
feſſori, aut ſacerdoti, cui magis vr̃ tibi ſine
ſcãdalo poſſe dici, vt corrigaẗ, et nó pecca
bis. Sed ſi tunc nó audiuerit, dicit Chr̃s, ha
beas ipſum ꝓ publico, ex quo nó corrigiẗ,
et noli ſibi loqui nó ex odio, ſed ut cõfuſus
corrigaẗ, ſed ſi potes ſubuenire, ſubuenias
ſibi in ſuis neceſſitatibus, ſed aliter fuge il-
lum, et fac te conformẽ Deo, ne malus ho-
noreẗ ſicut bonus, et intellige hoc, quando
eſt extra ſpẽ corrigẽdi. Vnde ſubiũgit Chri
ſtus, ne ſpernaẗ ſacerdos, vel ep̃s, quodcũq;
D ligaueris ſuper terram, erit ligatũ, et ꝑ me.
ſ. ſi cum iuſtitia facient. Tertium dubiũ eſt:
ſi hõ obligaẗ taliter, ꝙ quotieſcunq; nó cor
rigit ꝓximũ, peccet mortaliter. Vnde nota
ꝙ ad hoc vt quis nó corrigẽdo ꝓximũ pec
cet, vel nó, ſex cauſæ cõcurrere debẽt. Tres
pro parte corrigẽtis, et tres pro parte corre
cti. Pro parte corrigentis ſunt iſta tria. ſ. pri
mum, ꝙ ſciat peccatũ, vel ſigna, ſeu euiden
tes præſumptiones peccati. Ideo dicit Chri
ſtus, in te. i. te ſciente poſſibili ſcientia ibi
ꝙ ſit certus, ꝙ ſit peccatũ mortale, vel ꝙ ſit
aptus peccare. Vnde Eccleſiaſt. Antequàm
interroges, noli uituperare. & poſtquã in- E
terrogaueris, corrige. Vnde nó corrigas, ni
ſi ſcias, vel certa ſigna habeas. Scd̃a cã con-
currẽs eſt patiẽtia, vt cõcurrat manſuetudo
cũ aſperitate verborũ cum aliquib. et cum
aliquib. mãſuetè. Et nota ꝙ ſi vis corrigere
ꝓximũ, oportet te armare ſcuto patientię,
quia in corrigẽdo ſuſtineas, ſi tibi dicentur
opprobria patiẽter, et non ſolum diſponas
te ſubſtinere verba, ſed ẽt verbera. Vnde ſi
te diſponis ad tantã patientiã, bene eſt: ſin
autem, tu non peccabis in non corrigendo,
ſed in non diſponendo te ad illam patien-
tiam. Vnde Iacoponus. F

Veggo lo mio proſſimo il qual e nato cõ Dio, etc.
Manſueto e pio me conuien portare, &c.

Tertia cauſa eſt, qñ aliqua ꝑſona, eſt ſubie-
cta alicui, vt puta pr̃i, vel mr̃i, vel alteri per-
ſonæ diſcretæ, quia tũc ꝓximus nó obligaẗ
corrigere illã. verbi gratia, tu videbis filiã
alicuius boni & diſcreti viri, quę ibit nimis
vana, ſi eius parẽtes ſunt boni & ſapiẽtes,
tu nó teneris corrigere illam: ſi ipſi ſciunt;
quia eſt veriſimile ꝙ corripiẗ ab eis. Sed eſt
ſignum, ꝙ eſt oſtinata. ſecus vero, ſi ipſi pa-
rẽtes illud ignorarẽt. Idẽ in ſubdito præla-
ti, quia ſi prælatus ſcit peccatũ ſui ſacerdo-
tis, vel monachi, tu nó obligaris: ſed ſi igno
rat, ſic. Itẽ tres cauſæ ſunt ex parte illius, ꝗ G
debet corrigi. Prima, qñ vides ꝙ peccans
eſt aptus peccare, et nó emendari, ſi ipſum
corrigis, quia tũc peccabis, et nó merebe-
ris. Sed qualiter facit: prædicator dicit, ꝙ ſi
videt ꝙ ꝑꝑ ſuas prædicationes plures peio
rãt ꝙ corrigañ, debet tacere. Sed ſi plures
corriguñ, tunc nó debet tacere. Vnde Salo
mõ in Prouer. 9. Noli arguere deriſorẽ, ne
oderit te. & Hiero. Fruſtranti et nihil aliud
ꝗ̃ odium quærere, ſtultũ eſt: quia minus ma
lum eſt habere caput ruptum ꝗ̃ muzum. Se
cũda cauſa eſt, qñ nó eſt aliud tp̃s corrigen
di, et eſt tp̃s corrigẽdi. Tertia, qñ nó eſt nũc
tp̃s corrigẽdi, ſed expectas tp̃s cũ aĩo corri
gẽdi, ſed viſo tp̃e. Vnde ſi vnum ex ijs ſex H
deficit nó corrigẽdo, nó peccas. Quartũ du
biũ, quæriẗ ſi corrigẽdo quis ſceleratus ꝓxi
mũ peccet, vel nó. Vnde nota ꝙ duplex eſt
corrigere. Quia aliud eſt corrigere, aliud
cũ peccato corrigere. Primũ corrigere qui-
libet obligatur ẽt peccator. Primo, quia ſcit
ꝓximũ peccaſſe. Scd̃o, quia amor naturalis
nos inclinat ſubleuare cadentẽ. tã magnus
peccator corrigẽdo pauperem de uno par-
uo peccato angarizando eum, & faciendo
ſe militem ſuper illo peccato peccabat mor
taliter. Vnde Matth. 17. cap.

Tollere

A *Tollerè feſtucam ſi vis de fratris ocello.*
Quæ tua conturbat lumina, tolle trabem.
Vnde iſte talis corrigendo peccat, & non
corrigendo etiam peccat. Secundo modo,
quia velit corrigendo oſtẽdere ſe non eſſe
peccatorem, ſicut plenus malis contractib.
dicet malum de aliquo ſimili peccato. Vel
latro dicet malum de aliquo latrocinio pro
ximum corrigendo, vt appareat bonus, pec
cat mortaliter, qa eſt hypocrita marcidus,
& facit ſcandalum. Si verò peccatum corri
gentis eſt occultũ, tunc ſi corrigit proximũ
meret, & facit debitum ſuũ, quia peius eſt
B peccare publicè, q̃ occultè. Alio mõ ẽr pec
cator moret corrigẽdo proximũ hoc mõ,
quia ibit ad ꝓximum cũ bona humanitate
dicẽs, frater mi, Nos ſum⁹ pcõres, & ſtam⁹
in perditione aiæ, & bonæ famæ, & in pe-
riculo corporum & rerũ, amore Dei emen
demur, nõ pſeueremus amplius ĩ vſuraria
prauitate, vel in hac miſeria meretricij, vel
proditionum, ſeu homicidiorũ, &c. Quin-
tũ dubium eſt, ad quid eſt bonũ iſtud repre
hẽdere ꝓximũ. Dico primo, ꝙ eſt bonũ ad
hoc, quia ſi ꝓximus tuus peccãdo nõ videt,
nec cognoſcit ſuũ pcm̃, quia eſt excæcatũ:
quia vbi regnat affectio, perit oẽ iudicium,
C nũc corrigẽdo ipm̃, & dicẽdo, fr̃ nõ vides
tuum periculũ, & tuã infamiã, &c. & tunc
aperiet intellectũ & videbit errorẽ ſuũ, &
corriget ſe. Vñ Salomõ in Prouer. Diſcipli-
na & correctio docet ſapiẽtiã. Rñſio docet
ſenſũ maximè in iuuene ſmemorata, dicẽ-
do ſibi, fatua quid feciſti, eſt ne iſte honor,
quẽ feciſti, & facis tibi, & tuis, quia alij ocu
li plus vidẽr ĩ te q̃ tui. & fac ſicut aſinus, q
nunq̃ cadit vbi ſemel cecidit, & hoc ꝓcedit
pp clamores, & verbera, q̃ ibi habuit, vbi
cecidit. Aliud bonũ eſt, quia ex reprehẽſio-
ne verecundat: & eſt cõfuſio, q̃ ĩducit pcm̃
& eſt una alia ꝯfuſio, q̃ ĩducit gr̃am, ex qua
D poſtea ſequit mĩa. Vñ cũ pcõr reprehẽſus
videt pcm̃ ſuũ, dicit ĩ ſe reuerſus: Dñe Deus
eleua me miſerũ de hoc pcõ, & pœnitet ſe
peccaſſe cõterẽdo cor ſuũ, & Deus infun-
dit gr̃am ſuã, de gr̃a trãſit ad gloriã. Aliud
bonũ eſt, quia ſi pcõr nõ videt ſuũ pcm̃, nõ
cognoſcit illud, & nõ cognoſcẽdo, nõ ſibi
cauet. Vnde Aug. Nõ deſperemus arguere,
& caſtigare, quia ſi fuerint filij pacis, cõuer
tent; & ſi nõ fuerint filij pacis, reuertent ĩ
Nota. te. Vnde ſi peccauerit in te fr̃ tuus. Sed quis
eſt iſte frater tu⁹. Nota ꝙ habemus duo ge-
nera fratrũ. Vnũ genus fratrũ maiorum &
aliud minorũ. Maiores debẽt quatuor mo-
dis caſtigare minores. Primo magiſtrãdo.
Secundo exhortando. Tertio corrigendo. E
Quarto caſtigãdo. Nã mr̃ dẽt caſtigare filiã
dicẽdo, filia mea ego magiſtro te, ne te pi-
les, nec cures facere tibi capillos albiores,
q̃ tibi natura ꝑduxerit. oculos tuos tene pu
dicos, & à uanis auerte. faciẽ tuã ne fucaue
ris, nõ frequẽtes feneſtras, nec cãtilenas di
ſcere q̃ras, neq; motetros, nec ſtes ocioſa,
nec cõgites uana, & qualẽ te Deus creauit,
talẽ velis videri: & ſuper oĩa timeas Deũ,
qa ſi ſic facies, filia mea exhortor te, ꝙ hẽ-
bis gratiã Dei, & bonã fortunã, & ſimilia.
Vnde Eccle. Filij tibi ſunt, erudi illos, & in-
curua eos in iuuẽtute ſua, quia lignũ vetus
male torquet, & in cera molli imprimit oĩs
forma: & ſi nõ corrigit, corrigẽ, increpa iu
uenes deuiatos à bono. Quarto corrigere
cũ uirga, ſi verba nõ ꝓficiunt, quia q parcit
virgæ odit filiũ. Similiter minores poſſunt
redarguere maiorẽ. ſ. filius patrẽ, iuuenis ſe
nẽ, ſubditus prælatum, familiaris dñm, &c.
quatuor modis. Primo cũ dulcedine verbo
rũ & actuũ. Scdo cũ reuerẽtia, quæ ſemper
dẽt ſeruari. Tertio cũ aſperitate. Quarto cũ
iuſtitia. Dico primo cum dulcedine minor
dẽt redarguere maiorẽ, ſicut fili⁹ habẽs pa-
trẽ ebrioſũ, luſorẽ, auarũ, luxurioſũ, etc. G
Debet filius dicere cõtra patrẽ, & ſenẽ cum
oĩ reuerẽtia, & dulcedine, deh mi pr̃ dulciſ
ſime rogo vos, cauete vobis à vino, ne ine-
briemini, quia cõſequunt multa mala. Pri-
mo perditis famã bonã, ſimiliter cõſequor
ẽt infamiã, & tota dom⁹ vr̃a. mẽs fit hebes,
ꝑditis memoriã, cõſumitis corpus, & ani-
mã ſubmergitis in ꝓfundũ. Similiter filia
dicet mr̃i fatuę & vanæ: mater mea, cũ re-
uerẽtia, vos vaditis nimis uana, & cũ capi-
te leuato. hodie tales dñæ truſabant de uo-
bis, amodo nõ eſtis puella. Ego filia vr̃a &
iuuẽcula verecundor nedũ ire ita uana, ſed
de geſtib. vr̃is, deh amore Dei nõ plus facia H
tis iſta talia, &c. Et vide paſtoralẽ in Grego
riũ, qualiter docet corrigere maiorẽ taliter
ꝙ nõ perdat reuerentia, quia nõ dẽt ſperni
gradus prælati; & cũ reuerẽtia, & dulcore
põt reprehẽdi Papa. Scdo mõ cũ reuerẽtia
quare nõ debes perdere reuerẽtiã, quia li-
cet ſit excõicatus, dẽs facere illud qđ dicit
eccleſia. Aſperitas bene ſtat de ſene ad mi-
norẽ. Sed prædicator dẽt vngere & pungere,
ꝙ ĩ oĩb. fit fructus. Quartus eſt fructus
iuſtitiæ, quia nõ licet ſubditis reprehẽdere
ſuperiores, niſi pp iuſtitiã, ſi ſuperior eſſet
hæreticus, & extra fidẽ, quia dẽt aſperrime
reprehendere eũ. Vnde Paulus ad Timoth.
Obſecra antiquum. Vel ſi Papa eſſet hæreti

A cus,omnes tenentur comburere eum cum
ordine ſm iuſtitiá ordinatá,& ſimiliter de
bent officiales corrigi cú iuſtitia ordinata.
Itaque ſi peccauerit frater tuus, corripe eú
ut emendetur, & cóſequatur gratiam Dei,
quá & vos cóſequi ille dignetur, qui viuit
& regnat in ſęcula ſęculorum, Amen.

FERIA QVINTA
poſt iij.Domin. Quadrag.

De Amore ſanatiuo.

Sermo XXIII.

B *STans Ieſus ſuper illam, imperauit febri, & dimittit illam,*
Luc. 4. & in euágelio hodierno. loquit̃ euangeliú iſtud de
ſocru S.Petri Apoſtoli,habéte febré continuam & mortalé:& ſuperue
niens Ieſus imperauit febri, & dimiſit illá,
& cótinuò ſurgens adminiſtrabat illis. Ex
quo ſacro eloquio elicitur quinta flamma
amoris, qui dr̃ ſanatiuus: quia nulla gratia
eſt ita ſanatiua animæ, ſicut contritio: quia
nil valet cóſeſſio,& cętera ſacraméta, ſine
vera cótritione de peccatis perpetratis.Có
tritio ergo venit virtuosè in anima ad in-
C ſtar iuſſus Chriſti qui imperauit febri,& ſe
bris ſubito recedit, & liberata eſt ſocrus
Petri languens, & adminiſtrauit Chriſto.
Ita accidit in aïa, quæ patitur febré mortalé mortaliú peccatorú:quia ſuperueniés có
tritio infundit̃ in illa aïa contrita grã Dei,
quę imperat febri illorú mortaliú peccatorú,quę ſubito recedunt ab illa aïa, quæ pur
gata,& liberata ſurgit à peccatis,in quibus
ceciderat, & erat infirma, & adminiſtrat
Chriſto diſponens ſibi ſeruire,& de cętero
non peccare circa quá cótritioné tria ſunt
D cóſideranda. Primum de ſua quidditate. ſ.
quid eſt cótritio. Secundú de ſua neceſſitate. ſ. quantú eſt neceſſaria. Tertium de ſua
qualitate. ſ.qualiter debet eſſe facta. Vnde
ſtás Ieſus ſuper illam.denotatur quidditas.
Imperauit febri, ecce neceſſitas. Et dimiſit illam,ecce qualitas.

Prima pars principalis.

ET nota bene, quia dico ꝙ primo eſt cóſiderãda q̃dditas cótritionis. Vñ cótri
tio à Doct. magiſtraliter ſic diffinit̃,
videlicet. Cótritio eſt dolor volútariè aſſú-
ptus de peccatis cú propoſito cóſitédi,& ſa
tiſfaciendi. Primo dr̃, ꝙ eſt dolor de malo
facto; quia ſicut in cóſentiédo peccatis delectatus es:ita cú dolore & odio illius pec- E
cati expellas, q̃a cótraria cótrarijs curant̃.
Stás ſup illá.& ſubiúgit voluntarie ad differentiá illius doloris,q̃ uenit cótra volun
taté. ſicut qñ efficeris pauper: q̃a licèt cóſentias illi violétæ paupertati, tñ ille dolor
nó eſt bonus.ſimiliter ſi morit̃ tibi filius,ille dolor nó eſt volútarius, ſed in cótritione debet eſſe dolor volútarius. & ſubiúgit
de pcis: q̃a nó debet pęnitere de bñfactis,
ſed de pcis, q̃a ſi te nó pęnitet ĩ hoc múdo
volútariè, violéter coactus eris dolore, cú
amaris & ſépiternis pęnis in futuro ſęculo in inferno,vbi nulla eſt redéptio.Ité pót
dici volútariè,ad differétiá doloris dãnato F
rú, q̃ ſuis malis gratibus violéta voluntate
patiút̃:& nota hic Albertú Magnú, q̃ dicit
ꝙ in paradiſo nó pót eſſe cóſeſſio,quia cóſeſſio cótinet tria.ſ.grãm, doloré, & meritú. grãm infusá, doloré de pcis. Meritú.i.
gloriá:& in paradiſo nó eſt dolor:& in inferno nó eſt cótritio,quia ibi nulla eſt redéptio: & in purgatorio nó cadit pœnitétia
de pcis. i.nó dolédo de bonis,ſed de malis
perpetratis. Cú propoſito confitédi, cótra
aliquos,q̃ dicút ꝙ nó eſt neceſſaria cóſeſſio
dúmodo habeat̃ cótritio. Vñ merent̃ tales
comburi,quia in articulis fidei habes, Et in
vná ſanctá eccleſiá,fundatá ſuper petra.pe G
tra auté erat Chriſtus. Vñ eccleſia pręcipit
ꝙ ſalté ſemel in anno cóſitearis. Et iò licet
ſit cótritio, dét eſſe cú propoſito cóſitédi,
& ꝙ cóſitearis. Vñ ſi vis ſtare in ſinu,& ꝓtectione eccleſię, oportet ꝙ ſalté ſemel in an
no cóſitearis. Ná ſi feciſti fornicationé, &
velis ꝑꝑ cótritioné quá hés potius eſſe mortuus q̃ illá cómiſiſſe, ſed nó es aptus cóſiteri, certe actus cótritionis eſt virtuoſus, ſed
nó eſt uera cótritio. Sed cú uenit ĩ actu cóſeſſionis, tunc eſt vera cótritio. Vñ pone ꝙ
nó poſſis cóſiteri ore, ſed héas verá contri
tioné in méte,& libenter cóſiteris ſi poſſes
ſufficit.hinc eſt ꝙ multotiens moriéti maxi H
me accidit in caſtris armatę militię ponit̃ ꝑ
cómilitonem de terra in ore,& eſt bonum.
Ad hoc quia ille moriés, ſentiés terram in
ore,cóſiderat ꝙ ipſe eſt terra, & in terram
debet reuerti,& humiliatur,& humiliando
habet cótritionem,quia ille plus ſentit terrá in ore,q̃ verba concipiat aure. Et nota ꝙ
cóſeſſio, & cótritio ſine ꝓpoſito reſtituédi
parú valét: q̃a ſicut in cauda ſcorpionis ſtat
venenú, ita in fine vitæ debet eſſe ꝓpoſitú
ſatisfaciédi.ſ.reddere ablata, reſtituere famá illi qué defamaſti: quia ſine propoſito
deſtruendi, nil valet confeſſio.i.contritio.

Secunda

A ***Secunda pars principalis.***

VIde ſecundam conſiderationem con
tritionis.ſ.de ſua neceſſitate, quia cō
feſſio eſt adeo neceſſaria q̀ ſine il-
la peccator non pōt ſaluari, quia ſine ea nō
pōt haberi gratia concurrente cōtritione,
nec lumen pōt haberi ſine expulſione tene
brarum. Vnde nota q̀ in vera cōtritione re
quiruntur tria, quæ ſunt neceſſaria ad verā
contritionem. Primum, quid: ſecundum,
cum quo. Tertium, quare. Quid ſtat in duo
bus.ſ.in corde, & in peccato: quia cor eſt
vas, peccatum eſt venenum in corde recō-
B ditum. Vnde ad expellendum iſtud vene-
num peccati de iſto vaſe cordis, oportet q̀
illud vas cordis rumpatur & trituretur, iux
ta illud, ſcindite corda veſtra, vt inde exeat
venenum peccatorum: quia niſi frangatur
illud apoſtema peccatorū, interficit aīam,
quia ſolum cor offendit Deū, & ideo opor
tet illud conteri, & frangi. Vide modo, cū
quo, quia peccatum eſt duriſſimum, opacū,
crudele, & amariſſimū tantū quantū Deus
eſt tenerrimus, luciſſimus, mitis, pius, &
dulciſſimus, quia contritio eſt amarior atq;
leuior res mundi. Et ad habendum verā cō
tritionē ſunt neceſſariæ duæ molæ. Vna ſur
C ſum, alia deorſum, inter quas frangitur fru-
mentum, & conteritur farina, quia in uera
contritione frangit̄ cor, & teruntur pecca-
ta exiſtentia in corde. Et eſt cōtritio, quem-
admodum ſi vna mola moueret̄ de terra,
& tenderet velociter verſus cœlum aſcen-
dendo, & alia mola moueretur de cęlo velo
citer deſcendendo ſe adinuicē cum illo im
petu obuiarent, & ſe inſimul percuterēt, &
cor hoīs eſſet in medio: certè totum illud
cor cōtereret̄: vnde mola, quæ tēdit de ter-
ra ſurſum, eſt ſpes. Nam. Spera in dn̄o, &
fac bonitatē, quia non licet ſperare tantum
in Deo, niſi facias bonitatē. Nam illa eſt op
D tima ſpes, qn̄ ſperando facis bonum: quia ſi
vis à te leuare peccatum, impoſſibile eſt q̀
Deus deneget tibi veniam. Similiter impoſ
ſibile eſt q̀ Deus parcat tibi & q̀ ſalueris,
niſi facias bonum, ſm̄ poſſibilitatē ordina-
tam à Deo. Nam maieſtas timoroſa eſt. Cę
lum & terra eſt mīa amoroſa. Adorabimus
in loco, vbi ſteterūt pedes ei, & tūc eſt hoc,
quādo aīa vult emendari. & iſta mola uadit
ſurſum, quādo eſt vigor miæ Dei. Vnde Da-
uid, Mitte manū tuā de alto, &c. Et Eſa. 50.
c. Quis ambulabit in tenebris, & non eſt ei
lumē, quia diuina mīa eſt maior oībus pec
catis. Scd̄a mola eſt timor diuinę iuſtitię, qa
Deus iuſtus iudex eſt. & Eccle. Corda filio- E
rū implent̄ cōtentu in hoc, q̀ ſi centies pec
cet peccator; Deus eſt ita miſericors, qa ex-
pectādo inuitat peccatorē ad pn̄iam, & in-
ſpirādo imprimit ad cōtritionē; quia nolo
mortē peccatoris, ſed ut cōuertat̄, & viuat.
Quare ſi Deus eſt ita miſericors impijs, qd
faciet iuſtis & bonis, quia pluit Deus ſuper
iuſtos & iniuſtos. Vnde Io. in Apoc. 4. Time
te Deū, quia deſcendit mola. i. iuſtitia Dei,
quia nulla aīa habet deſperare, nec p̄ſumas
quia peccares ī ſpū ſancto, quia ſolū cōfidē
do de iuſtitia, & ſpē nō habēdo, deſperares.
Iō cōſiſte īter ſpē & iuſtitiā, timēdo facere
malū, & ſpera te emēdādo, & faciēdo bo- F
nū. Et idē in Apoc. 10. c. vidit aliū Angelū
fortē deſcendentē de cęlo amictū nube, &
iris in capite eius, & facies eius erat vt Sol,
& pedes eius tanq̄ colūna ignis, & habebat
in manu ſua libellū apertū, & poſuit pedem
ſuū dextrū ſup mare, ſiniſtrū aūt ſup terrā.
Mare ſignificat amaritudinē, & cōtritionē
cordis magnā & profundā, ſicut mare, qa
quādo aīa vadit vſq; ad cęlū ſperādo, & vſ-
que in p̄fundū deſperādo, dicit, Veni in p̄
fundo maris, & tēpeſtas demerſit me. Sini-
ſtrū aūt ſup terrā. Terra ſignificat p̄ſperita-
tes mundanas, in quib. homo inuolutus, &
faciēdo malū, ſperat in Deo. Nā quanto pe- G
ior eſt hō, tanto magis ſperat & fallit̄. Et iō
nō oportet nimis ſperare, nec nimis deſpe-
rare, ſed oportet tenere mediū. Iō venit An
gelus, & poſuit pedē ſuū dextrū ſup mare,
ſiniſtrū aūt ſup terrā, dicēs: aīa, ſta firma &
ſtabilis, quia nō tibi licet male agēdo ſpera-
re, quia eſt præſumere, & duo pedes. vnus
in terra in proſperis, et alius in mare, quia
mīa Dei ſperādo, vt nō deſperes. & ſic hēs
duas molas. Sequit̄ tertiū. ſ. Quare, quia pec
catum hēt naturā indurandi cor, & aīa nr̄a
eſt valdę delicata ad inſtar domicellæ ualde
delicatę, quæ ſi ſentit vnā plicā camiſcię cla
mat pediſſequā ut amoueat. & ſi lectus eſt H
durus. ſ. cor nō pōt pauſare: ſed ſi eſt mollis
quieſcit. Vnde aīa amoroſa Dei verba liben
ter audit, & quanto plus audit de Deo, plus
innamoratur, & mūdus plus odit̄, & tūc au
diēdo verbū Dei q̄eſcit: qa vt dixi, eſt valde
delicata, q̄rit delicias Dei, & cor molę. Vn̄
Eccle. Cor durū in nouiſſimo malū hēbit,
& ſic hēs tria. Primū, qd debet cōteri. ſ. cor
cū peccatis. Scd̄m cū quo. ſ. cū mīa, et timo
re iuſtitię. Tertiū, quia aīa eſt delicata, dēt
eſſe iſta cōtritio ī corde cōtrito et humilia-
to, et non duro. Vn̄ Dauid, Recogitabo tibi
oēs annos meos in amaritudine aīæ meæ:

A *Tertia principalis pars.*

ET in iſto verſu comprehenditur tertia pars, quæ eſt qualiter debet eſſe facta iſta contritio. Vnde ſi vteris dicere iſtum verſum, eris in gratia Dei, ꝙ Deus diſponet te ad contritionem, & ad hoc ut habeas veram confeſſionem, oportet ꝙ habeas iſta ſeptem, quæ ſi habebis perpendes te habere veram cõfeſſionem. Primũ ꝙ ſit repenſata. Recogitabo. Secundum ꝙ ſit neceſſitas ſecreta. Tibi. Tertium ꝙ ſit integra. Omnes. Quartum ꝙ ſit ordinata. Annos. Quintum ꝙ ſit appropriata. Meos. Sextum ꝙ ſit amaricata. In amaritudine. Septimũ, B ꝙ ſit intrinſeca animæ meæ. Dico primo ꝙ oportet, ꝙ confeſſio ſit repenſata, quia oportet pluries cogitare, & repẽſare de peccatis anteq̃ confiteatur peccator. Vnde cogitemus vnum modicũ de anima, & penſemus peccata nr̃a, & cum quãto labore itur ad vitam æternam, & nunq̃ cogitamus niſi de iſto mundo caduco, quia ſi mercatores ita cogitarent de aĩa & portarent tot labores pro aĩa, quot portant pro corporib. oẽs eſſent ſancti. Vnde ſemel quidã auarus vna die dixit mihi, ſi iſta via eundi ad paradisũ eſt ita ſtricta, quis ſaluabitur? Et ego dixi, totum ſtudium & ars mea eſt ſeruire Deo, & C continue ſto cum tremore, ꝙ diabolus me portet. & dixi illi, cum quanto labore acquiris tu pecunias: & intelligens ille laborem inquit, quippe eſt magnus labor cumulare diuitias. cui dixi, anteq̃ cumulaueris pro tui ſufficientia quanto tp̃e laborabis? quot vigilias, & ſtudia portabis? quot fames, & ſites, & neceſſitates ac mortis pericula ſuſtinebis, anteq̃ efficieris diues, quanquã ſitis habendi nunquã ſatuetetur: at ille dixit, per annos quadraginta. Et accidit de duobus alterũ, quia aut vno in puncto oĩa perdis, vel plerique talia tria bona relinquis ꝙ cor tibi D crepat, quia theſaurizas & neſcis cui: ſi ergo oportet te ſufferre tot labores pro bonis caducis, quanto maiores oportet illũ, q̃ cõperat theſauros illos abſcõditos in cęlis, vbi neq; tinea, neq; erugo demolit̃. Vnde quanto res eſt pretioſior, tanto maiori pretio oportet vẽdicari. & hoĩes nunq̃ ſtudẽt circa factum aĩæ. & licet nõ faciãt mẽtionẽ de aĩa, tñ Deus bene facit mentionẽ. Vnde Mat. 25. c. Qui venit ĩ maieſtate ſua ibi erũt boni & mali, & dæmones, & oẽs ſpiritus ad videndũ culpas, & merita aĩarum & dabitur vnicuiq; ſm̃ ꝙ fecerit in hoc mũdo: & vide ſi illa via eſt arcta, quæ ducit nos ad vitam, quia oportuit Chriſtũ pati, & ſic intrare ĩ gloriã ſuam. Vnde bene cogita & re- E cogita de tuis peccatis, & pęnitentiã age. de pęnit. 3. diſt. c. Hic de charitate, quia eſt pulchrior via mũdi recogitare de aĩa. Et nota, ſi vis ſtare in gratia Dei, fac ꝙ omni mane tu facias tibi ſignũ ſanctæ crucis in noĩe Ieſu Chriſti, & dicas aliquam orõnẽ, & poſtea cogita tot gratias tibi à Deo collatas, quia primo dedit tibi eſſe, & aiam rõnalẽ, deinde ipſam aiam in peccatis mortuã ſuo pretioſo ſanguine vẽdicauit. cõſidera vitã ęternã fore tibi ſi mõ velis præparata pro modico, quia nõ ſunt condignę paſſiones huius mũdi ĩ cõparatione ad vitã. Pręterea F ꝙ tibi dedit ſanitatẽ corporis, diuitias, vxorẽ bonam, filios, ſcientiã, ſenſum naturalẽ, dignitates, honores, & infinita alia bona; & fecit te eſſe Chriſtianum, dedit tibi Angelum ad te inſpirandum in bonis inſpiratis, & oĩ die poteſ videre corpus Chriſti, audire pręd̃icationes, cõfiteri, & multa alia dona & gratias tp̃ales, & mẽtales tibi donatas, & datas oĩ mane recogita, & age ſibi gr̃as infinitas. In ſecundo verò penſa peccata, quę feciſti in pręterito, & poſtea illud qđ feciſti illo die, & confitearis ſępe, & ſic in mane erit officium Matutinũ, & in ſero G Veſpertinum; quia gr̃a non cõſiderata non intelligit̃: neq; culpa nõ cõſiderata, & prępõderata intelligit̃, & nõ intellecta nõ præcauetur. Nã ſi amabis Deũ, ſępe cogitabis de Deo, & de gratijs datis tibi & de vitijs, quæ facis, vt confitearis & doleas. Sed ſi es auarus, de auaritia cogitabis: ſi es luxurioſus, de luxuria & carnatia cogitabis, & ſic de alijs vitijs, & peccatis: q̃a vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt cor tuũ. Matth. 6. c. Scđa gr̃a eſt, ꝙ ſit ſecreta, quia repẽſando peccata tua tu debes cogitare in ſecreto, q̃a vna hora diei pone te in ſecreto in tuo ſtudio, & cogitãdo intra ĩ cubiculũ tuũ, & clauſo oſtio H ora. & ĩ te reuerſus ad inſtar prodigi reuertere ad domũ pr̃is tui. nec facias, ſicut aliq̃ qui de nocte obliuiſcunt̃ de Deo, & de die obliuiſcunt̃ ſui. Vñ talis moriẽs ignorabit̃, q̃ viuens fuit de Deo ignorãs. Videns ẽt ꝙ cõſiliarij dñorũ mundanorũ cõſulunt, & diſponũt fiẽda in ſecreto, & nõ cõſiderãt de factis aiæ, & ęternorũ bonorũ: vñ tales poſſũt aſſimilari vni puero, q̃ remanſiſſet princeps multarũ terrarũ, & hẽret vnã matrẽ ſapientẽ, & ꝙ oĩ die rebellaret̃ aliqua ciuitas illi pupillo. & dña illa ſtaret cũ ſuis cõſiliarijs in camera ad ꝓuidendũ ſuper ſalute ſtatus filij ſui. & dum prouideret uideret filio-

A filiolum ſuum puerulum ludentē, & ſaltan
tem in camera, quia non intelligit pericula
ſui ſtatus. Et mr̄ prudens videns ſui ſtatus
ruinā, dicet filio: fili mi, depauſa modicū,
quia ſi intelligeres ſtatū tuū, tu nō ita ſalta-
res, nec ita luderes, nec iocūdareris. ſed cū
eris magnus, & intraueris dies diſcretionis
& cōſiderabis deperdita, tunc tu dolebis.
Ita faciet aīa noſtra in die iudicij, quæ non
regiē cum remigio diſcretionis, & labiē in
peccatis & eſt immemor ſui creatoris, nec
cōſiderat ſupradicta, quia tunc luet & dole
bit, ſed tunc parū proderit, quia tunc erit
B tp̄s iuſtitiæ, & non miſericordiæ. Fac igitur
ſicut medicus, qui licèt teneat infirmū in ca
mera obſcura, tn̄ cū vult mederi plagā quā
Exēplū. habet in capite, accipit lumē, & cū lumine
videt totam plagam, intus & extra. & ipsā
mundat, tergit, & curat, & reſecat reſecan
da, eubmit putrida, & ſuperponit uerdera
mū, vt rodat macidā carnē, & ſuperponit
vnguentū qđ nouā carnē inducit cū lumi-
ne illo oīa bene & accurate videndo. Ita fa
cite tuam aīam implagatam & tenebratam
in peccatis, cura cū lumine ſapientiæ & in-
tellectus, vt reſeces veterē peccata & reui-
C uiſcat faciēdo pœnitentiā, & ſuperponēdo
vnguētū gr̄æ, p̄ quā peruenit ad miam Dei.
Tertia gratia, ſiue opportunitas, oportet ꝙ
ſit integra, quia cōfitēdo de peccatis paruis
& nō magnis, nō valet. Vnde Eſa. 11. c. Ef-
funde ſicut aquam cor tuū: quia ſi euacuas
vas, in quo fuit vinū remanebit color, niſi
bene laues illud vas cū aquā. Effunde vas,
in quo fuit vinū, remanebit odor, niſi cum
aqua bene laues. Si vero in vaſe fuerit mel,
remanebit ſapor, niſi bn̄ laues eū cū aqua,
Ita qꝫ oportet ꝙ effundas cor tuū bn̄ ablu-
tum aqua, quia adhuc remanebit appendi-
cia peccatorū lactis. ſ. cogitationū malarū
D in mēte, & delectatio mellis. ſ. de peccatis
præteritis, & color. ſ. vanitates: quia licet
mulier cōfiteatur, nō tn̄ deponet vanitates
quæ cōſiſtunt in portādo caudas, nec ceſſa
bit ſe fucare, & pilare, ac portare capillos
mortuorū. Vn̄ ut tibi proſit confeſſio, opor
tet ꝙ bn̄ laues cū aqua vas tuæ cōſciētię, cū
ꝓpoſito amplius nō peccādi, nec in mente
tua retinēdi colorē, ſaporē, neqꝫ odorē de
peccatis præteritis, nec aliqua appēdicia &
dependicia ab eiſdē. Quarta cōditio, quia
debet eſſe ordinata, quia debes præmedita
ri peccata, q̄ feciſti memorādo cuncta, quæ
feciſti, diſcurrēdo tuā vitā à tp̄e tuæ diſcre
tionis citra, de die in diē, de ſeptimana in
ſeptimanā, de mēſe in menſē, & de anno ī
annū, & de loco in locū, & de exercitio in E
exercitiū. Vn̄ Propheta, Anni nr̄i ſicut ara-
nea meditabunē. Nā aranea facit telam ma
gnopere artificiatā, & cōtextā, & latitat in
obtuſo foramine, & cū muſcula retineē ī te
la, aranea ſubito exit, & inuoluppat muſcā.
& qn̄ eſt bene inuoluppata ipſam deuorat:
ſic facit diabolꝰ cū ceperit aīam, & laqueis
mundanis captā, ipſā inuoluppat, & inuo-
luppatā deuorat. Vnde Salomon Prouer. 1.
Fruſtra iaciē rete ante faciē pēnatorū. ſ. añ
aīam lucidā & illuminatā ī fide, & uirtuo-
ſā. Muſca verò ſignificat auaritiā, vnde iſti
auari vocari poſſunt ragnatelli. Et S. Franci F
ſcus dicit denarios fore muſcas, & bn̄: qa ſi
cut muſca vadit ſaltando, & volādo de iſto
in illū, et de vno in aliū: Ita denarij vadunt
hinc inde ſaltando de vna burſa in aliā, &
de vna manu ī aliā: & forū pōt meritò dici
muſcariū, vbi readunanē muſcæ. i. denarij
Et qn̄ auarus eſt diues denariorū, pōt dici
diues muſcarū. & ſicut muſcæ ſemp vadūt
ad putredines, ita denarij cōiter vadunt ad
auaros marcidos in peccatis. Et illi muſco-
ni, q̄ vadunt ſuſurrando et faciendo us, &
intrāt mō uolādo huc, modo illuc, ſunt vſu
rarij, q̄ vt efficianē diuites intrāt multas ten
tationes, & iniunt multos cōtractus illici- G
tos. Et vides muſcas plꝰ naſci in ęſtate quā
in hyeme. ęſtas ſignificat proſperitatem,
quia tu vides ꝙ in proſperitate magis abun
dāt denarij, & muſcæ, & per cōſequēs ma-
gis abundāt vanitates, luxuria, ſuperbia, &
vitia, q̄ in hyeme. ſ. aduerſitate. ſ. quia qn̄ ve
nit hyems. ſ. guerra, tunc moriunē muſcæ,
qa diſſipanē bona, & denarij danē ſaccomā-
nis, collectę ciuibus imponūt, & ſic depau
peranē ciues, & muſcæ. i. ſui denarij moriū
tur. Vides ēt ꝙ pueri qn̄qꝫ habēt auiculas,
et capiunt muſcas, et dāt ſuis auiculis. Aui
culæ ſunt armigeri, pueri ſunt dn̄i tpales, q̄ H
capiunt muſcas. i. denarios extorquendo à
ſuis ſubditis, et dando ipſos ſuis armigeris.
Similiter vides, quot armigeri moriunē pp
muſcarū auaritiā, q̄ ponunt ſe in periculo
mortis. Similiter vides ꝙ ad capiendū mu-
ſcas poniē de aqua in uno bocali, vel de lar
gato ſuper vna charta et muſcæ, quæ ibi ua
dunt remanēt captæ, quot fraudes, et cōtra
ctus illiciti, et iuramēta itercedūt, vt hoīes
capiāt iſtos denarios, ſicut in largato capiū
tur muſcæ. Vnde meritò iſti denarij poſsūt
æquiparari muſcis. Itē muſca fugit ignē de
æſtate, & de hyeme propinquat igni: nam
ignis eſt amor Dei, quia auari fugiunt amo
rē diuinū. Et ſequiē fętida & caduca, ſicut

A muſca. Pēſa igitur & recogita habere dein
ceps aliquam ſolicitudinem de anima tua.
Appropriata, Meos. hoc eſt ſi tu vis habere
bonam cōtritionē, debes abijcere iniurias
tibi factas, præpondera facta tua. Nam qñ
Chriſtus ducebatur cū cruce ſuper ſuis hu-
meris glorioſis crucifigi totus flagellatus,
dñę Iudaicę punctę cōpaſſione lachryman
tes ſequebantur eum, vt habes Lucæ 22. c.
Et Chriſtus voluens ſe dixit, filię Ieruſalē. i.
filiæ huius ſęculi, nolite flere ſuper me, ſed
flete ſuper vos, & filios veſtros, quia uenit
tp̄s, &c. Quod ſignat, ꝙ nō placet Chr̄o ꝙ
hō dēat dolere de ei⁹ morte niſi primo plā
B gat de ſua offenſa, quia tu interfeciſti Chri
ſtum, quia pp tuam ſalutē mortuus eſt, &
totiēs interficis ipſum, quotiens voluntariè
peccas mortaliter. Et ſi vnus interficeret a-
liū, potius debet flere peccata ſua interfe-
ctor q̄ interfectus. Iō dicit, Meos, & nō alie
nos. Pau. Vnuſquiſq; onus ſuum portabit. i.
peccatū ſuū, quia filius nō portabit iniqui-
tatē pr̄is, nec ecōtra. Vñ dole de tuis ꝓprijs
offenſis, q̄ feciſti Deo, &c. Sexta in amaritu
dinè, ꝙ nō gaudeas, ſed gaudēdo doleas, ꝙ
aīa tua eſt denigrata ſup carbones. Iere. 4. c.
Cōſidera ergo ꝙ tu es priuata vita ęterna,
C & dānata in inferno pp tua peccata, niſi cō
fitearis. Septima cōditio cōtritionis debet
eſſe intrinſeca, quia ſi pateris in oculo, &
ponas medicinā in gambam, nil ꝓficit. po-
ne ergo medicinam, vbi eſt plaga. ſ. in aīa.
Iō dicit aīæ meæ, quia contritus debet eſſe
in aīa, vbi eſt plaga. Vnde Exod. 21. c. Si qs
percuſſerit ꝓximum ſuū lapide, & percuſ-
ſus nō fuerit mortuus; & ſi ambulauerit ſu
per baculum, debet ſoluere medico: ſi duo
fuerint rixati, ſunt duo rixātes ad inuicē. ſ.
corpus & aīa. Nam caro concupiſcit cōtra
aīam, & ecōtra. quia videndo pulchram fœ
minā cōcupiſcentia cōcurrit, auerte oculū.
D Vel ſi vides bonū cibū, & voluntas appetat
illū, ieiuna, & tunc aīa percutit corpus: ſed
qñ corpus excęcat aīam tollendo volunta-
tē bonam, & rectam cōſcientiam, tunc cor
pus offendit aīā. Vñ oportet ꝙ corpus ſol-
uat expenſas aīæ, & aīa cōſentiēs debet ſu
mere medicinas ieiunando, elemoſynas fa
ciendo, & debitam pęnitentiā perſoluēdo.
& iſto modo ſanatur aīa, qua ſanata tranſit
ad gloriam mediantibus pœnitentia pro ſa
tisfactione, cōfeſſione, & cordis contritio-
ne: ad quam vos perducere dignetur op̄s
Deus, Amen. Et iſtam prędicationē debes
continuare cum præcedenti prædicatione
proximè ſuperiori.

FERIA SEXTA E
poſt iij. Domin. Quadrag.

De Amore inflammatiuo.

Sermo XXIIII.

EGo ſum, qui loquor tecum. Io. 4. *De Samaritana.*
In quo eloquio notatur ſepti
ma flāma amoris, qui dr̄ in-
flammatiuus. Vnde nota, ꝙ
ars medici eſt incidere, &
mederi. Heri inciſimus, hodie medebir̄. Et
vide modos diuinæ ſapiētię, quia Deus quā F
doq; fugit aīam, & aīa ſequit eum dicēdo,
indica te, dilecte mi, quia pro te langueo.
Nunquid quem diligit aīa mea, vidiſtis, di-
cit aīa. Itē aliqñ aīa male viuit, & Deus vr̄
ſequi eā fugiētē ipſum Deū; quia Deus dat
ſibi bonas inſpirationēs, & aīa nō audit eū:
& deinde pulſat ad ipsā cū modica febre,
& adhuc aīa nō audiet eum: qñdoq; dat in-
ſpirationes intrinſecas, & vr̄ non audire, &
habuiſti iſtas praticas ī duab. dominabus. ſ.
primo in Chananęa ſequente Chriſtum fu
gientē ab ea, & dicentē ſibi, ꝙ ipſa erat vna
canis, &c. Ita accidit in aliqua aīa ſequente G
Chriſtum, quæ vr̄ non poſſe capere aliquā
conſolationem de Deo: ſed hodie tu habes
cōtrarium de Samaritana, q̄ fugiebat Chri-
ſtum, & Chriſtus ſequebatur eam, quæ ha-
buerat quinq; viros, & habebat ſextū adul-
terum: quæ primo nō cognouit Chriſtum;
ſed cum vidit & cognouit, ſubito inflāma-
uit eā. Ideo meritò iſte amor inflāmatiuus
dr̄; de quo amore habuiſti in Magdalena,
primo, ſcd̄o in latrone, tertio in S. Paulo, ſu
bito conuerſis, ad denotandum ꝙ ſi Deus
pluries vocauerit aliquem in 25. vel 30. aut
40. annis cum conuertit, quanto plura facit
peccata, tanto magis efficitur melior, ad in- H
ſtar cuiuſdam viliſſimæ meretricis, quā co-
gnoſco, quę fuit racta à Deo, quæ eſt ita in-
focata amore diuino, & eſt facta ita ſingu-
laris ſeruitrix Dei, ꝙ eſt vnus ſtupor, & ita
occurrit in talibus, qui conuertunt̄ ad Deū
licet hodie tractetur de adultera, tamen eſt
valde deuotum, de quo amore inflammati
uo dicam in tres ſtatus diuidēdo, per quos
Deus dirigit, & ad ſe ducit animam, quæ ip
ſum quærit. Primus amor inflammatiuus
eſt ſtatus cordis viſitati. Secūdus ſtatus amo
ris inflammatiui, eſt cordis inflammati. Ter
tius eſt ſtatus cordis præcipitati, & per hos
tres ſtatus notatur principium, medium,
& finis.

Prima

A *Prima pars principalis.*

ET nota ꝙ aīa eſt inſtar vegetis, q̃ vinũ
cũ infundit primo viſitat vegetẽ, cum
incipit intrare. ſic in anima, quia qñ
amor diuinus primo incipit intrare eã, pri-
mo viſitat qñ impletur inflammatur, & qñ
eſt plena, ſuperexuberat & præcipitare vr:
vnde cape primũ ſtatum, qui eſt cordis viſi
tati, quis ergo viſitauit cor iſti' Chananeæ?
certe amor, quia qđ Deus põt, ſcit & vult
dare in cœlo & in terra, totũ ſtat & cõſiſtit
in Chr̃o Ieſu. vñ Apoſtoli in transfiguratio
ne neminẽ viderunt niſi ſolũ Ieſum, ad de-
B notandũ ꝙ ſolus Ieſus eſt ille, q̃ viſitat cor-
da hoium. vnde viſitauit nos oriẽs ex alto,
quia dixit, ego ſum lux mundi, ad aīas inflã
mandum, vigorandum & illuminãdum. vñ
diſtinguit Ieſus ꝙ ſicut tripliciter venit vi-
ſitare mundũ generalem, ita tripliciter ve-
nit viſitare hois cor, qđ eſt in medio hois,
qui eſt mũdus paruus, & particularis ſingu
lorum indiuiduorum, & venit in mũdũ in
Hieruſalẽ, quæ eſt in medio mundi. Prima
viſitatio fuit incarnationis, ſecunda cõuer
ſationis, tertia paſſionis. ſ. principium, me-
dium, & finis. Cape primam viſitationem
C Chriſti, quæ fuit incarnationis. Et hoc eſt,
qđ dicit euangeliũ, venit ergo Ieſus in ciui
tatẽ Samariæ. Samaria erat vna contrata, q̃
incolentes vocabantur Samaritani, qui cre
debant in quinq; libris Bibliæ, & nõ crede
bant in Prophetijs. Sicar erat ciuitas, licet
Hebraicè dicatur Sicen, & venit iuxta præ-
diũ, vbi erat fons Iacob, quem dederat Io-
ſeph filio ſuo. & nota ꝙ Ieſus venit prope
ciuitatẽ, & non intrauit, ꝙ ſignificat nume-
rũ & põdus. hoc eſt ꝙ qñ Chriſtus caro fa-
ctum eſt, venit ſignificare & dare intellige-
re ꝙ ſumendo carnẽ, voluit portare onera
nr̃a, quia veræ languores nr̃os ipſe tulit, &
D dolores noſtros ipſe portauit. Iſai. pcm̃ nõ
fecit, nec inuentum eſt mendacium in ore
eius. & dicitur maior peccator mundi, non
ꝙ Ieſus Chriſtus fuerit peccator, ſed quia
ipſe peccata noſtra tulit. Et ꝙ dicitur, gau-
dium eſt Angelis in cęlis ſuper vno pecca-
tore, q̃a Chriſtus fuit ille peccator, qui pcã
noſtra ferendo cum ligno Crucis fecit viã
in cœlis, & aperuit portas paradiſi. Ecce Ie
ſus venit penes Sicar, iuxta p̃dium ꝙ ſignifi
cat mundũ plenum ſpinis, ſtimulis, petris
& tribulationibus, & niſi illud prædiũ mũ
di laboraretur cũ lingua prædicatorum; væ
mundo: Nam prędicando ſcinditur terra. i.
cor & oia vadunt de ſubtus ſupra, & poſtea
Deus ſeminat ſemẽ ſuarũ gr̃arum in mẽtib. E
prępararatis: quia niſi dñs ędificauerit domũ,
fruſtra laborant, qui ædificãt eã. erat aũt ibi
fons. i. puteus, & ꝓfunditas cõcupiſcentię,
luxuriæ, ſuperbiæ, auaritiæ, gulæ, iræ, & ac-
cidiæ, & exiuit fum' de puteo abiſſi, Apoc.
9. c. ſ. ſuperbiæ, luxuriæ, auaritiæ. & nota ꝙ
Chr̃us quærebat bibere ad conculcandum
in illo puteo lacũ luxuriæ, auaritiæ. & ſuꝑ-
biæ, & cæterorũ vitiorum. Nota ſcđam viſi
tationem, q̃ eſt conuerſationis. Cuius Chr̃i
cõuerſatio fuit plena labore, & fuit amara
vſq; ad Crucem. vñ Ieſus erat fatigatus ex
itinere, q̃a ſecũ nõ ducebat equos, nec alias
ꝓuiſiones, ſicut facere ſolent magni dñi. Et
nota ꝙ fuit ſemꝑ tota vita ſua fatigata. pri- F
mo quidẽ in pueritia ſua itinerauit in Egip
tũ cũ eius mr̃e virgine glorioſa per 15. die-
tas, ꝑ viã ſterilẽ, in qua nil reperit herbarũ,
vel vmbræ, neq; aquæ, ſed eſt ſolus ſabolus
arid', & erat pauperrimus. vbi ſtetit per 7.
annos, & cũ magna grauitate itineris, & la
boris fuit fatigat' redeũdo ꝑ eandẽ viã. vñ
imaginor ꝙ humer' illius Beatiſſ. Virg. glo
rioſę fuerit ſuũ iumentũ, & ſanctũ eius gre
miũ fuerit ſibi lectus, & ſimiliter fuit fatiga
tus in tota eius pueritia vſq; ad 12. ann. quo
cũ ſapientib. diſputauit, q̃a veni miniſtrare. G
Itẽ in 30. an. init ad viuum fontẽ baptiſma
tis, deinde in deſertũ 40. dieb. ieiunauit, &
tentatus diabolũ debellauit. Inde fatigatus
venit ad p̃dicandũ circuendo ciuitates & lo
ca, facit miracula, cõſulit, promittit, hortaẽ,
minaẽ, rep̃hendit, expellit auaros de tẽplo,
& ſic trib. annis diuinitus laborauit, & tan-
dem ꝓ tantorũ p̃mio laborũ fuit crucifixus.
vñ fatigatus ex itinere tã arduo, lõgo & la-
borioſo ſedebat ſic ſuper fontẽ. Et eſt 3. viſi
tatio, quia aia incipit conſiderare, & contẽ
plari mirabiles dulcedines miraculorũ Xp̃i.
Sed qñ ipſa aia diſcurrendo vitã Ieſu Chr̃i
dicit cũ Chr̃o, confixa ſum cruci, tunc eſt ve H
re viſitata cum Chr̃o, & ideo tunc venit ad
fontem gr̃æ Chr̃i, ad denotandũ ꝙ ſi tu vis
gr̃am Chr̃i, oportet ꝙ tu cõſideres, & cõtẽ-
pleris pęnã paſſionis Xp̃i, & eius amorem,
vñ, Amor che m'ami, &c. Et Ieſus ſedebat
ſuper fontẽ cũ brachijs apertis amoris lar-
gitiui. vnde Iſa. 50. c. quis ambulabit in tene
bris, & non eſt ei lumen; vt amplecteretur
peccatores, ſicut mater ſtat manibus aper-
tis amplectens filium, quia cum morte ſua
voluit dare vitã, cum pœna dedit gloriam,
cum labore quietem. & ecce mulier Sama-
ritana venit haurire aquam ſp̃ũalem, quam
qui bibit, nunquam ſitit. Et Samaritana ſi-
gnificat

A gnificat animam, quæ appropinquat Deo,
& Chriſtus fecit ſicut aucupatores, quia ꝑ-
iecit rete, vt capiat illam.

Secunda pars principalis.

ET nota ſecundã partem principalem,
in qua notatur ſecundus ſtatus amo-
ris inflammatiui, quo Deus trahit ani
mam ipſam inflãmando amore ſuo. Et no-
tã ꝙ ſunt ſeptem gradus, per quos anima
trahitur ad flammam huius amoris. Primus
gradus eſt amoris ſitientis. Secũdus gradus
eſt amoris donãtis. Tertius eſt amoris quie
B tantis. Quartus eſt amoris clamantis. Quin
tus eſt amoris reuelantis. Sextus eſt amoris
illuſtrantis. Septimus eſt amoris triũphan-
tis. Cape primũ gradũ flammæ huius amò-
ris inflammatiui. vnde credo quòd Chri-
ſtus quando vidit illam venire, tetendit ar-
cum, & cum ſua manu ſpirituali traxit pri-
mam ſagittam, dicens ei, da mihi bibere: nã
ſagittæ potentis Chriſti acutæ cum carbo-
nibus deſolatorijs, quaſi cum vno actu cõ-
paſſibili. q. d. fatigatus nil habeo, quia pere-
grinus ſũ, deh da mihi bibere. vult dicere,
o anima quæ tantũ dediſti bibere mũdo in
C delectis & vanitatibus mũdi, deh da modo
mihi bibere delectando in me. Nam Sama-
ritana interpretatur anima vana, quæ quæ-
rit tantummodo laſciuias, delectationes &
placimenta mũdi, veſtes caudatas, luxuriã,
auaritiam & omnia deſideria mũdi. & vas,
in quo portatur aqua, eſt deſideriũ cordis;
in quo ponitur broda carnis cupiditatis, de
nariorum, & vitia ſuperbiæ, luxuriæ, auari-
tiæ, & aliorum peccatorum; & tunc cũ eſt
plenum, vadit domum, ſcilicet a caſa calda.
vbi deficit iſte fum⁹ luxuriæ, ſuperbiæ, aua-
ritiæ, &c. vnde pſal. vidi impium ſuperele-
uatum & exaltatum ſuper cedros libani &
D perit memoria eorum cum ſonitu, quia ſu-
bito cum moriť impius diues ſupereleua-
tus ſubito fit ſonitus. i. fama diuulgatur: qa
dicitur talis eſt mortuus, & vadit a caſa cal-
da cũ illo ſonitu ſuperbiæ & eius famæ; nã
tranſit mundus cum concupiſcentia ſua, qa
audio dicere, ꝙ non erunt anni 25. ꝙ pauci
qui hic ſunt reperiẽtur: uiuete, quia poſtea
vnuſquiſque ſecundum opera ſua habebit
præmium. vnde Pſalm. dicit: qa calix in ma
nu Domini vini meri plenus mixto, & in-
clinauit ex hoc in hoc. verũtamen fex eius
nõ eſt exinanita, quia poſtea guſtabit infer
nũ, & peccatis pęnas correſpondẽtes pec-
cator habebit. Sed in auaritia vos auari dor
miendo moriemini, qui nũquã in hoc mũ E
do ſaturamini. Sed Chriſtus dicit, da mihi
bibere. i. tuo anima vana, quæ tantum dedi-
ſti bibere mundanis deſiderijs, da mihi bi-
bere modicum guſtando de aqua viui fon-
tis & delectationis ſpiritualis, qa volo im-
plere tuum vas charitate, & gratia Dei, &
tuam mentem lumine veritatis. q. d. ducam
eam in ſolitudinem, lactabo eam. ducere in
ſolitudinem, eſt quãdo tu eris ſenex & mo
rieris, quia oportebit te relinquere luxuriã
& auaritiam, &c. & ſi non in vita, tamen in
morte cũ pœna & tormento. Sed quæ eſt
ratio ꝙ ſenex inueteratus dierũ malorum F
non poteſt diligere Deũ. ratio eſt, quia ho-
mo cum efficiur ſenex, perdit oẽs delecta-
tiones mundi, & quia eſt ita habituatus in
carnalibus affectionib⁹, quas in ſero exer-
cere non poteſt, ꝙ non eſt capax ſpiritua-
liũ: Et ſpiritualia non intelligit, neque gu-
ſtat, & temporalia amplius guſtare non po
teſt. Inde venit ꝙ in hoc mũdo incipit eſſe
in inferno. vnde Deus alliciẽdo animam ad
ſe dicit, da mihi bibere, qñ aĩa incipit deſe
rere deſideria mũdi: & incipit guſtare ma-
millam lactis Dei, quia tunc mamilla Dei
loquitur animæ dicens, lac dedi vobis, non
eſcam. vnde dimittendo fornicationem, re G
uertere modo ad me, & da mihi bibere fi-
lia Babilonis miſera: tu expendiſti tempus
in malo operari, modo da mihi bibere, &
eſt prima flamma ſciens. & ſubjũgit Euan-
geliſta, ꝙ diſcipuli eius abierant in ciuita-
tẽ, vt cibos emerent, quia non erat conue-
niens, ꝙ Chriſtus ipſemet iret ad emendũ
cibos, ad denotandum ꝙ aliqua conueniũt
præsbytero, quæ non conueniũt epiſcopo:
& quædam conueniunt epiſcopo, quæ non
conueniunt Cardinali, &c. Item poteſt dici
ꝙ Chriſtus eſt nobilior, & magiſter, & per
conſequens diſcipuli iuerunt, & non Chri- H
ſtus, & quia Chriſtus erat fatigat⁹; ſed Chri
ſtus volebat aucupari illam animam. Et no-
ta maiorem probationem in vidua, q̃ reli-
quit mundum, quàm in virgine, quia pro-
bauit illum, & uenit cum magno ſenſu ad
ſeruitiũ Dei ab vna parte propulſa, ab alia
coacta cum brena maioris feruoris pũgen-
do cum timore, & cũ amore trahendo ma-
gis proficit, quam vna virgo. Et dixi ꝙ iſta
Samaritana erat ſenex rencagnata; quia qñ
Chriſtus dicit, da mihi bibere, ipſa reſpexit
eũ toruo oculo & rencagnato, & cogno-
ſcendo eũ ad veſtes dixit: quomodo tu Iu-
dæus cum ſis, bibere à me poſcis? vult dice-
re ꝙ quãdo anima eſt imbrodiata, & audit
verbum

A verbum Dei & prædicationes, dicit, hoc nũ
quam amplius audiui, & in ſe reuertens di
ſcurrit vitam ſuã & dicit, o ego habeo tot
peccatã, & incipit reſpicere in cagneſco. ſ.
cum oculo toruo verſus Deum, quia non-
dum eſt illuminata, & non cum ſcandalo,
ſed cum admiratione, & eſt bonum ſignũ,
quando aliquis vadit ad prædicationes, &
non ſcandalizatur, ſed admiratur, ſed ſi
ſcandalizatur, eſt ſicut bubo, qui non poteſt
videre ſolem, & ſunt tales, qui ſcandalizã-
tur quando audiunt corrigere peccata ſua,
videlicet luxuriã, & ſcandalizãtur ſicut por
ci, qui tenẽt os in brodio & aliquis accipit
B brodium de ante ora eorũ, quia tunc ſigũt
inglutientes totum os in brodio vſq; ad o-
culos & pedes in labio proclamantes & ru
gientes. Ita ſunt iſti fatui imbrodati, qui
murmurant & ſcandalizantur, qñ audiunt
reprehendi eorũ vitia. vnde Eccle. audi
uit luxurioſus, & diſplicuit ſapiens; lauda-
uit inſuper, & adiecit, quia a principio in-
uoluppatus in peccatis non põt bene vide-
re. Cape ſecundum gradum flammæ amo-
ris donantis, per quẽ Chriſtus tendens ſuũ
arcum traxit ſecundã ſagittam illins amo-
ris percutiens Samaritanam dicendo, ſi ſci
C res donum Dei, & quis eſt qui dicit tibi, da
mihi bibere, tu forſitan petiſſes ab eo,
& dediſſet tibi aquam viuã. Et nota ꝙ illa
Samaritana primo erat ſomnulenta & dor
mentata, quando Chriſtus dixit, da mihi bi
bere, ſed ipſam incutiendo excitauit a ſom
no cum dicit, ſi ſcires donum Dei: Et quis
eſt qui dicit tibi, da mihi bibere, &c. Nam
ille Deus eſt; a quo omne donare perfectũ
procedit, & qui facit donare Deũ animę,
& animam Deo, & qui eſt ille filius Dei pri
mus, qui ſedet ad dexteram Dei patris, &
nouiſſimus qui venit ſaluare mundum, ſi
ſcires quis eſt, q dicit tibi, da mihi bibere.
D primo ſuſpẽdit eius affectum dicens, ſi ſci-
res donum Dei, deinde ſuſpẽdit eius intel
lectum, cum dicit, & quis eſt qui dicit tibi,
da mihi bibere, forſan ſuſpendit magis in-
tellectum, licet dicat forſitan, Xp̃s tamen
bene ſciebat quæ facturus erat: ſed docet ꝙ
in magnis opportunum eſt ire cũ pedibus
plumbeis. vel ſic, quia licet ego Deus ex la
tere meo faciam vt tu inclineris ad cogni-
tionem veritatis & ad fasiendum bonum,
dãdo animæ bonas inſpirationes, & trahẽ
do eam: tamen ex latere tuo tu etiam debes
te iuuare & conſentire, & facere, quæ bo-
na ſunt, quia legem poſui in mundo, vt ani
ma ſtet in libertate ſua, & conſentiat vel
non conſentiat: ſed ſto ad oſtium & pulſo, E
ſi vis apetire, paratus ſum cęnare tecum, &
tu mecum. nam & ſancti, & poetæ vtun-
tur in ſuis dictis, ꝙ dicendo forſitan, volẽ-
do oſtendere dicere modicum, dicunt mul
tum, & ſatis, ſicut Pau. credo etiam ego ha-
bere Spiritum ſanctũ, &c. vnde ſi ſcires cha
ritatem puritatis Chriſti, qui petit bibere,
qui dicit ꝙ qui dederit modicum aquæ fri-
gidæ propter eius amorem, habebit vitam
æternam, quia ſi ſcires, quid eſt Deum ama-
re, tu cuperes liquefieri in amore ſuo & fie
ri aquam, vt biberet te Chriſtus: Et vide,
qualiter primo iſta ad iniuriam quodãmo-
do vocauit Chriſtũ Iudęũ, dicẽs, tu Iudęus F
cum ſis, &c. Et nunc ſciens ſedam ſagittã
Chriſti, quæ eſt amoris donãtis: dixit ei mu
lier, Domine neque in quo haurias aquam
habes, & puteus altus eſt. vnde ergo habes
aquam viuam? nunquid tu maior es patre
noſtro Iacob, qui dedit nobis puteum, &
ipſe ex eo bibit? &c. q.d. Iacob ex ſuo pro-
prio ore bibebat de hac aqua ad inſtar no-
bilis patrisfamilias habentis de vno caratel
lo vinum, de quo nullus alius biberat, quod
ſeruaret pro vſu ſuo ad inſtar mannæ, & ſi
daret alteri ad bibendum, diceretur, iſte eſt
de proprio vino, quo vtitur dominus: vult G
dicere, ꝙ quãdo anima ſentit ſe imbrattatã
& imbrodiatam in hoc mundo, & incipit
intelligere Deum, videns eum nudum in
Cruce & flagellatum, incipit dicere, Dñe
Dñe, o Ieſu Chriſte, tu natus es nudus &
pauperrimus in mundo in pręſepio repoſi-
tus, dum mater & Ioſeph eſſent peregrini
accipiens calorem ab aſino, & a boue, &
fuiſti inuolutus in velo B. Virginis & dixi-
ſti, catuli habent foueam, &c. & ego diues
non contentor. Similiter S. Hieronymus
voluit mori nudus ſuper terram: & puteus
altus eſt. ſ. puteus carnalitatis huius mundi,
eſt profundus. Nõ obſtat ꝙ poſſes dicere, H
talis ſanctus habuit vxorem. dico ꝙ verum
eſt, ꝙ habuit vxorem, ſed vſus eſt ipſa ſm
ꝙ debebat. Tertia ſagitta eſt amoris quietã
tis quam Chriſtus tertio tendens arcũ ſuũ
trahit & percutit Samaritanã dicẽs, omnis
qui biberit ex aqua hac, ſitiet iterum. & ſub
dit: Qui autem bibit ex aqua quam ego da-
bo ei, non ſitiet in æternum. Ecce qualiter
trahit ipſam paulatim de broda carnalitatis
& ſpurcitatis. quaſi dicat qui bibit de aqua
huius mundi, ſicut eſt luxuria & auaritia,
nunquam ſatiatur, quia

*Creſcit amor nummi, quantum ipſa pecu-
nia creſcit.*

ſimili-

A ſimiliter in ſuperbia, & in alijs peccatis: ſed qui bibit de aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ ſalientis in vitam æternam. vult dicere, qui bibit de aqua gratiæ Dei, cō ducetur in talem ſtatum in vita præſenti, ꝙ fiet in eo ſons aquæ ſalientis in vitam æternam. Sed non ne Sancti ſemper ſitiūt? Dico quòd ſitis ſanctorum non eſt pœnoſa, quia ſemper bibunt, & quanto magis ſitiunt, tanto magis contentant̄ ſitire, vt magis bibāt, ſicut vidiſti ebrios comedere libenter ſalſam, vt magis acuatur appetitus bibendi: ſic fit in vita ęterna, quia ibi nō comeditur niſi ſal, i. ſapientia, & amor Dei, & quanto maiorem notitiam de Deo anima habet, tanto magis bibit: vel ſic, quia ſitiens in hoc mundo ſatiabor, cum venerit gloria tua. Et nota varios intellectus huius aquæ. ſ. gratię Dei, quia eſt triplex conditio huius gratiæ Dei. Prima eſt abundans, ſecunda creſcens, tertia ſatiās. Prima. ſ. abūdās, exiet in eo fons in medio cordis: quia quando anima habet gratiam Dei, eſt quaſi vna vena exiens de corde, quia eſt conformis amori Dei radicata in corde, qa ſemper creſcit illa charitas. gl. ſi operari renuit, charitas nō eſt. Vide ſecundam conditionē gratię Dei, quæ eſt creſcens & ſaliens in vitam æternam, ſurſum corda. Tertia conditio eſt ſatians, quia quāto magis eſt anime in gratia Dei, tanto minus curat de mundo: quia ſunt duo amores contrarij, vnus eſt mundi, & iſte eſt deſcendens deorſum: Alius Dei, & iſte eſt ſurſum ſaliens in vitam. Et iſta duo contradictoria non poſſunt ſimul ſtare. vnde iſta Samaritana audiens hoc, incipit plus eleuare mentē ſuam, & aſcendere, & dicit ad eū, Domine. Et nota, quòd iterum dicit, Domine da mihi hanc aquam, quia deſiderabat hanc aquā ſenſualiter, quia volebat fugere laborē veniēdi amplius ad hauriendū de aqua illius putei, quia volebat paradiſum ſine labore. & Chriſtus dat ſibi de quarta ſagitta in corde flāmæ clamātis, dicit. Vade & voca virū tuum: nam maritus animæ eſt intellectus, & bonus affectus, & cognitio boni eſt imprægnatio animæ. & reſpondit illa mulier genuflectens modicum, non habeo virum, quia quando anima cognoſcit peccata ſua, & illuminatur intellectus & cognitio viri, tunc vocat maritum ſuum, & cū cognoſcit ſe nunquam feciſſe aliquod bonum, tūc eſt reuerſa domum. Vnde ſubiūgit, &, ſagittat ipſam cum quinta ſagitta amoris reuelātis dicēs ei Ieſus, Bene dixiſti, quia non habeo virum: quinque. n. viros habuiſti, & hic quē

Exēplū.

habes, non eſt tuus vir: ſignificat quòd anima habet quinque maritos. ſ. quinq; ſenſus corporales, qui ſunt quinque mariti animæ adulteri, quādo homo male vtitur illis. Sed ſextus vir eſt propoſitum male viuendi, & eſt adulter, nō vir. vnde inſpice, vade & voca maritum tuum verum, incipiendo bonū facere, & perſeuerando vſque ad finem. & nota quòd dicit ſibi iniuriam, quia quinque viros habuiſti, & quem habes, non eſt tuus vir. q. d. o ſmemorata, tu habuiſti quinque viros, & non ſufficit tibi, quia adhuc habes ſextum, qui non eſt tuus vir, ſed adulter, & tunc aīa, quæ eſt cōfeſſa realiter, & Chrs. ſ. confeſſor repræhendit eam: reſpondit dicens, tu dicis verum. Item nota, quaſi vellet dicere, quòd in iuuētute fuiſti cum maritis ſacramentaliter in ſtatu veri matrimonij, & tunc in ſenectute es effecta adultera; ſtādo cum adultero propter rabiem luxuriæ, & cum malo propoſito, & tūc illa incipit ſentire, & incipit propius venire dicens, Domine vt uideo, propheta es tu. Nam primo nocauit eum Iudæum, deinde dn̄m: nunc uero uocat ipſum dominum & prophetam: Glo. ex quo es propheta, dic quæſo, patres noſtri in monte hoc adorauerūt: & uos Iudei dicitis, quia Hieroſolimis eſt locus, vbi adorare oportet: deh doce me aliquid boni & declara mentem meam in hoc. Et Chriſtus iterum trahit arcum, & emittit aliā ſagittam amoris illuſtrantis, & ſauciauit eam dicens ei: Mulier, crede mihi, quia uenit hora. i. alius modus intrandi per uiam ſecurā, quando neque in monte hoc, neque in Hieroſolimis adorabitis patrem, quia adoratis quod neſcitis, adorando ſolū pro rebus tēporalibus & mūdanis. ſ. pro ſalute filiorū, & mariti, & diuitijs habendis & pro carnatia, ſicut ſunt aliquæ ſtultæ dicentes in hebdomada ſancta tot Pater noſter ante crucifixum certis horis, nūc in pedibus, cras cum manibus apertis, alio die cum uno pede ſuper alio, alio die cū corpore ſup terrā, &c. ut ligent Deum cum filo, credentes ꝙ dicendo illo modo, & ſeruando illum modū, Deus non poſſit denegare illam gratiam, quam propterea petere uolunt. Sed neſcitis quid petatis. Sed Ieſus uenit, & nos adoramus, quod ſcimus, quia ſalus ex Iudæis eſt, & uenit hora, & nunc eſt qn̄ ueri adoratores adorabūt patrem in ſpū & ueritate. Nam & pater tales quærit, qui adorēt eum in ſpū & ueritate: nā Samaritani intelligebāt quòd Deus adoraretur localiter, & Iudæi intelligebant literaliter. Sed Chriſtus

E F G H

dicit

A dicit ꝙ debet adorari in ſpiritu & veritate;
& ſunt duo, cum quibus debemus adorare
eleuando mentem noſtram ſurſum conti-
nuè, ſcilicet in ſpiritu & veritate, cum de-
uotione & cognitione, & fructus oratio-
nis, non eſt ſine iſtis duobus, & duo infun-
dit Deus in mente orantis, ſcilicet cogni-
tionem cum ſapientia, & ſuam diuinam cle
mentiam, & eſt ſpiritus, ideo ſubiungit;
Deus ſpiritus eſt: & quia ſpiritus eſt, & eos
qui adorãt eum in ſpiritu, & veritate opor-
tet adorare. & quia nondum erat capax de
rebus diuinis, dicit ei mulier, ſcio quia Meſ
ſias venit, qui dicitur Chriſtus. Cum ergo
B veneritille nobis annunciabit omnia, ideſt
docebit reuelando omnia obſcura, & quæ
facere debebimus. Et Ieſus videns quòd
ipſa recordatur, & cõmemorat Chriſtum,
mittit ſextam ſagittam illuſtrantis ſeu trãſ-
formantis amoris, & aperit ſaccum clari-
tatis dicens ei, ego ſum qui loquor tecũ. &
cõtinuo venerunt diſcipuli eius, & inquã-
tum dicit, ego ſum, dat intelligere ſibi,
quòd ipſe eſt Deus; & qui tecum loquor,
eſt Verbum caro factum; quia abiſſus hu-
militatis in altitudine diuinitatis, & diſcipu
li admirabantur, quia cum muliere loque-
C batur, quia nõ erat domeſticus mulierum,
& raro cum Maria Magdalena. Sed non e-
rat malum exemplum loqui cum fœmina.
Intellige hic pulchrũ ſenſum, quia nil erat
in Chriſto, in quo aliquis poſſet male ædi-
ficari & capere aliquod malum exemplum.
Primo conſidera quòd locus ille erat aper-
tus omnibus: hinc eſt ꝙ fratres debent ſta-
re ad audiendum confeſſiones in loco aper
to. Et debent ſemper habere ibi ſocium vi-
dentem confiteri. Secundo conſidera ho-
ram, quia in meridie. Item quia ſtomaco ie
iuno. ex quo nota, ꝙ debet capi tẽpus con-
gruum & honeſtum ad loquendum cũ mu
lieribus, vt proximus non male ſuſpicetur:
nam tẽpore ieiunij ſtomachi corpus eſt ma
D gis refrenatum, quam qñ eſt bene depaſtũ.
Item quia loquebatur cum illa, quæ iã erat
ſenex, & non cum iuuẽcula, quæ eſt magis
dubia & ſuſpecta. Quinto, quia erat neceſ-
ſe, vt loqueretur ſecum, & venaretur illam
animam, ad denotandum ꝙ licet fratribus
tempore neceſſitatis & confeſſionis loqui
cum filia ſpirituali. Item quia Chriſtus erat
ſapientia diuina, quæ errare non poſſet. Et
ſi vis videre, qñ non licet loqui cum fœmi-
na ſine malo exemplo & magna ſuſpitio-
ne, cape contraria ſupradictis, videlicet qñ
locus eſt ſuſpectus & occultus, quando ho
ra eſt incongrua. Item quando corpus eſt E
repletum cibo & vino, in quo eſt luxuria.
Item quando fœmina eſt iuuenis, & quan-
do non eſt aliqua iuſta & neceſſaria cã, &c.
Et nota quòd diſcipuli non fuerunt in ali-
quo contaminati, nec ſcandalizati, ſed ad-
mirati: ideo nemo tunc dixit quicquam,
quid quæris, vel quid loqueris cum ea, quo-
niam bene videbant; quòd ex charitate &
bono affectu loquebatur ſecum.

Tertia pars principalis.

CApe tertiam partem amoris præcipi-
tati, ſeu ſmemorati. Iſta Samaritana F
illuminata amore illuſtrato reliquit
hidriã, & abijt in ciuitatem currendo ſicut
vna ſmemoratã, & dicit illis hoibus, venite
& videte hoiem, qui dixit mihi oĩa quæcũ-
que feci. nunquid ipſe eſt Chriſtus? & artifi
cialiter dixit hominem, & nõ dixit, ꝙ eſſet
Chriſtus, qui dixerat quæcunque fecerat, vt
oẽs citius venirent & viderent Chrũm. &
exiuerunt de ciuitate, & veniebãt ad eum.
Interea diſcipuli videntes Chriſtum fatiga
tũ interrogabant Ieſum dicentes: Rabi, mã
duca, parantes ſuper puteo: & Chriſtus vt
credo, ſtabat cum manu ſub maxilla cũ ocu G
lis verſus terram, & dixit illis: Ego alium ci
bum habeo manducare, quem vos neſcitis.
vide magnã charitatem Chriſti, quia fatiga
tus, ſitiens & fameſcẽs quærebat potius ci-
bum ſpũalem, & animarum quam corpora
lẽ. dicebant ergo diſcipuli ad inuicem, Nũ-
quid aliquis attulit ei manducare? dixit eis
Ieſus: meus cibus eſt vt faciam voluntatem
eius, qui miſit me, vt perficiam opus eius,
& intrat parabolam dicens, nonne vos di-
citis, ꝙ adhuc quattuor mẽſes ſunt ad meſ-
ſem, & ipſi nõ intelligebant. Ecce dico vo-
bis, leuate oculos veſtros & uidete regio-
nes, quia albæ ſunt iam ad meſſem, quia H
omnes gentes currebãt indutæ de albo ad
videndum & audiendum Ieſum. Et ſubdit,
& qui metit, mercedem accipit, & congre-
gat fructũ in uitam æternam, ut & qui ſemi
nat ſimul gaudeat, & q metit. Ego miſi uos
metere, quod non ſeminaſtis: alij laboraue
runt, & uos in labores eorum introiſtis: &
iterũ ſuperuenerunt gentes. Et ex ciuitate
illa multi crediderũt in eũ Samaritanorum
pp uerbum mulieris, teſtimonium perhibẽ
tis, qui dixit mihi oĩa quæcunq; feci. Cum
ueniſſent ergo ad illum Samaritani rogaue
runt eũ, ut ibi remaneret, & mãſit ibi duos
dies pdicando & docẽdo, & multo plures

A crediderũt propter ſermonem eius,& mulieri dicebant, quia iam non propter tuam loquelã credimus: ipſi enim audiuimus, & ſcimus, quia hic vere eſt Saluator mundi, qui vobis ſalutem dignetur concedere per ſuam miſericordiam, Amen.

DOMINICA QVARTA in Quadrageſima.

In qua Dominica incipit quarta Ala Seraphini, quæ dicitur amor acutus, & habet B *pennas, ſeptemque ſunt, Amor ſperonatus, Amor iratus, Amor non conuentuatus, Amor proſequitatus, Amor illuminatus, Amor deſolatus, & Amor putridus.*

Sermo XXVI.

S*Equebatur eum multitudo magna. Io.6.c.* & in euangelio hodierno. Operãte diuina gratia locuti ſumus de trib⁹ alis principalibus noſtri Seraphini: & eleuando mentem ad ſummũ Creatoré ha- C bemus tractare de quarta ala ipſius Seraphini, q̃ dicitur amor acutus ad ſimilitudinem ignis, quia ita acute tranſit, ꝙ calefaciendo ferrum ab vno latere penetrat ad aliud, ſine ruptura. Ita facit amor diuinus, quia nõ eſt cor ita durum quin ſi tãgatur amore diuino non penetretur, & mulceatur anima indurata, & erit iſte amor valde vtilis pro his, qui ignorant peccata, quia ignorando neſciunt præcauere. vnde modo conſueto diſtinguo iſtam Alam in ſeptem pennas. Prima vocatur amor ſperonatus, ſecunda amor iratus, tertia amor non cõuentuatus, quarta eſt amor perſequitatus, quinta eſt a- D mor illuminatus, ſexta eſt amor deſolatus, ſeptima eſt de amore putrido, vltimo de amore euiſcerando. Hodie intendo tractare de vſurarijs. vnde ſequebatur eum multitudo magna, quia in illa die fecit miraculum panis ſpũalis & corporalis, ſaturando quinque millia hominũ ex quinq; panibus ordeaceis & gemellis piſcibus, & impleti fuerunt 12. cofini ex fragmentis illorum quinque panum & duorum piſcium, & omnes ſaturati fuerunt, &c. ſed quot gentes ſequũtur vſurarium, qui accipit illis pané, quem comedere deberent pauperes, & eorum filioli, & multitudo, ſcilicet dæmonum perſequũtur ipſum, quia ſunt plures dæmones in domo vſurarij, quàm capilli ſui. vnde in E Apoc. 6. c. Ioan. dicit, & audiui vocem quarti animalis dicentis, veni & vide, & ecce equus pallidus, & qui ſedebat ſuper eũ, nomen illi mors, & infernus ſequebatur eũ, & data eſt illi poteſtas ſuper quattuor partes terræ interficere gladio, fame, & morte & beſtijs terræ. Credo quòd ille equus erat ſicut ſunt iſti equi ex noſtris magnus, macilentus, habens collum longum & ſubtile cum capite magno, & oculis valde intra caput, & groſſis cum corpore groſſo inflato; & cum oſſibus vndique apparentibus ſine F carnibus, ſed ſolum pelle veſtitus cum cauda pilata, & gambis inflatis, & totus pallidus, & qui ſedebat ſuper eum, erat mamona demon vſurariorum, & ſubiungit quòd data fuit illi poteſtas interficere gladio, ſcilicet de faciendo guerras. Scdo fame, propter ſterilitatem terræ, & propter guerras; & morte inducẽdo peſtes ſuper terram, & beſtijs terræ inducendo lupos ad comedendum pueros, & homines, & cæteras feras propter vſurarios & auaros, qui regnant in mundo. Sequebatur multitudo magna. In quo miſtico ſermone tres conſiderationes faciamus de iſto amore ſperonato. Prima eſt hominum prudentium admirationis, ſe- G cunda eſt vſurariorum abominationis, tertia conſideratio eſt terræ & contratæ, vbi ſtant vſurarij maledictionis.

Prima pars principalis.

ET hoc eſt ꝙ dicit, quòd agnus aperuit quartum ſigillum, & exijt quartum animal ꝙ eſt Aquila, qui interpretatur prudentia: Nam iſti vſurarij carent prudentia, quia ſi in eis regnaret prudẽtia, nullo modo fœnerarentur, quia vſura eſt contra naturam. Et volo tibi probare per rationes quattuor legum. Primo, quia quædam eſt lex naturæ, Secundo quædam eſt lex ſcri- H pturæ, Tertia eſt lex gr̃æ, Quarta eſt lex ſacræ eccleſiæ. Credo ꝙ multi fœneratores ſi ſcirent quantum pcm̃ ſit vſura, ipſi nunquã fœnerarentur. Et credo ꝙ multi audientes magnitudiné huius pc̃i, ſe emendabunt, & ſi ſe non corrigent, credo ꝙ diabolus eos hẽbit. Et vidi multos vſurarios, qui audiendo hm̃õi prædicationem de vſuris, ſe emẽdauerunt, & reſtituerunt ablata. Et volo ligare ſcientes cum rationibus, & primo per legẽ antiquã. vñ Eze. 18. Si iuſtus genuit filiũ furem, homicidã, adulterum, & vſurariũ, non viuet. Et in Pſ. vidi iniquitatem, &

con-

A contradict. Et in Pſal. Quis habitabit in ta-
bernaculo tuo, dicit dñs: qui pecuniã ſuam
nõ dederit ad vſurã. Sed Iudæi dñt, ꝙ licet
eis dare ad vſuram pp illud, non fœnera-
beris fratri tuo, ſed alieno. ſed non dicunt
verum, quia ad huc volo Iudæum adiuuare
in lege Chriſtianorum. 14.q.4. in c. Qui. &
alibi, vbi dicitur, ꝙ licet dare ad vſurã pro-
pter guerram. Sed dic ꝙ Iudæi ipſi non di-
cunt verũ, quia cupiditas auaritiæ facit eos
intelligere, qđ volunt, ſed non qđ debent:
nec Deus eis hoc permittit, niſi vt infra di-
cã. Et ꝙ vſura ſit prohibita, probo tibi per
rationes: Et prima ratio eſt iſta, quia aut eſt
B vnum de tribus. Nam aut vſura eſt licita de
ſui natura ſemper, aut eſt licita qñque, ſed
non ſemper, aut nũquã eſt licita. Si dicis ꝙ
vſura de ſui natura ſit licita ſemp: Rñdeo ꝙ
Deus dicit gñaliter, qui vſurã faciet, morte
morietur. ecce quia nõ licet, qa eſt p̄ceptũ
Dei exp̄ſſe. dices forte, qñq; licet, qñq; nõ,
ꝙ ſi foret, ergo malũ permitteret fieri Deꝰ,
ꝙ nõ eſt credendũ. Tertio dico, ꝙ nunquã
licet, vt extra de vſuris. c. ſup eo. vbi dr̃, nõ
eſſe licitã, & qa nunquã licet fœnerari, iõ
vſura eſt ꝓhibita. vel dic, aut eſt bonũ fęne
rari, aut malũ. Si eſt malũ de ſui natura, nũ-
C quã licet: ſi eſt bonũ, ſequeretur ꝙ Deus fe
ciſſet malum præcipiendo ꝙ nõ fœnerare-
tur ẽt fratri tuo ſicut alijs. Imò multo ma-
gis fratri. ergo poſtquã Deus vult dicere ꝙ
nullo mõ eſt fiẽda, ipſam ꝓhibet: vel diſtin
gue in facto præcepti Dei cærimoniarum;
ſicut ſacrificare cũ aĩalib. quia in ſe nihil vo
lebat ſignificare, ſed ſignificabat bonũ fu-
turæ veritatis, quia in teſtõ nouo ſunt in ve
ritate, q̃ erant in figura in teſtõ veteri: nam
in teſtõ veteri aliqua ſunt cerimonia, aliqua
neceſſaria. Cerimonia in ſe nihil ſunt, ſed
erant ſignificata ſacrificiorum verorũ Chri
ſti, quæ facimus. Sacramẽta vero neceſſaria
ſunt p̄cepta Dei, & illa nunquã deficiẽt: vñ
D Deus præcepit, ꝙ non tangas fęminã men
ſtruatã pp procreationẽ filiorum, & ideo
illud ſeruamus in teſtõ nouo, quia illic eſt
par ratio, & vbi eſt eadẽ ratio, ibi dẽt ſerua
ri idẽ ius. inde dẽt ſeruari in vſura. Qualiter
ergo rñdetur & intelligit̃ illud, fœnerare
alieno, & non fratri tuo? dico ꝙ illud dictũ
pars eſt præceptum prohibitum. ſ. non fę-
neraberis fratri. pars eſt permiſſum. ſ. ſed
alieno: Et iſta permiſſo eſt, quemadmodũ
eccleſia permittit regnare lupanaria in ci-
uitatib. pro minori malo ꝓpter peccata ſo-
domiarũ, quæ regnarent, quòd eſt deterius
peccatum. vnde pro minori malo permiſit

Deus fœnerari alieno, non tamen ꝙ nõ ſit E
etiam pcm̃, & etiam, quia Deus dederat po
pulo Iudaico illas terras paganorum, Sama
ritanorũ, &c. & quia illi circunſtantes oc-
cupabãt ſibi illas cõtratas & ciuitàtes, quas
dederat ei Deus, & nõ poterant poſſidere:
ideo permiſſum erat tanquam vendicatori
bus rerũ ſibi occupatarũ fęnerari, & eis ad
vſuras dare, & etiam occidere ipſos impu-
ne. Sicut etiam permittitur Chriſtiano ſine
peccato præſtare ad vſurã vni, qui occupet
ſuum pp recuperare illud. Sicut ẽt in bello
licito licet occidere & derobare, dummo-
do illud non pp auaritiam fiat principali-
ter, ſed vt ſequatur id, ad cuius finẽ ſit illa F
guerra; & non propter odium, ſed propter
iuſtitiã. unde nõ poſſunt ipſi Iudęi fęnerari
Chriſtianis niſi forte velint dicere, ꝙ liceat
eis vendicare a nobis. ſed hoc non poſſunt
dicere, quia nihil occupamus de ſuo. Quar
ta ratio eſt, ꝙ ſumus oẽs creati à Deo, &
omnes ſumus propagati ab eodem patre. ſ.
Adam: & ſumus fratres. glo. non licet Iu-
dęis nobis fœnerari, niſi ſi ſibi aliquid oc-
cuparetur, quia licite vendicarent. Probo
per legem gratiæ. Luc. 6. ca. Date mutuum
nihil inde ſperãtes. vnde ſi quid vltra prin-
cipalem ſortem denariorum, quos mutua-
ſti recipis, tu teneris reſtituere, & teneris ſi G
potes, proximo quærenti, & in neceſſitate
poſito mutuare gratis. nec valet quòd di-
cas, iſti denarij ſunt mei, & non tui. Imo
dico, quòd illi denarij q̃ tibi ſuperſunt, &
exuberant vltra tuam neceſſitatẽ, ſunt pro-
ximi tui, & pauperum egẽtium poſt tuam
neceſſitatem. Nam debes illud facere alijs,
quod tu velis tibi fieri. vnde nõ licet ſpera-
re tibi aliquid vltra ſortem: nec debet illud
mutuum fieri, vt ille cui mutuas, te magis
diligat: nec licet facere peccatũ cũ illo cui
mutuas, quòd tibi mutuet, etiam quàdo tu
eges ſecũdum aliquos, ſed fiat ſimpliciter.
Probo etiam per legem Eccleſ. 14. q. 4. & H
15. & 16. & ĩ c. ſuper eo. & in c. cõſuluit ex
tra de vſuris. Itẽ non licet vendere mercan
tias ad terminos pro pluri pretio, quàm va
leant in præſenti. Nam mercantia eſt lici-
ta & neceſſara, ſed damnãr̃ ſtramazi, ſtochi,
& contractus illiciti, qui fiunt in ipſa, per
quos deſtruuntur boni mercatores. In cle.
de vſuris, & Eccle. vult, officiales & fauen-
tes talibus illicitis ſint ipſo facto excommu
nicati. & tenentes quòd vſura non ſit pec-
catum, debent puniri tanquam hæretici, ſi
ſint pertinaces. Et probo etiam per ratio-
nes legis naturæ, quia non eſt poſſibile, ꝙ

Papa

A Papa vel Imperator poſſit contra leg. natu-
ræ. vnde nota quattuor rationes. Primo, q̃a
expreſſe iniquum & iniuſtũ, quòd de mea
propria re ego habeam damnum, & tu vti-
litatem. Nã ſi habes gallinam, iuſtũ & con-
ueniens eſt, ꝙ oua ſint tua & non vicini: &
ſimiliter ſi perdis illã, ꝙ damnum ſit tuum:
vnde tua res dẽt eſſe tibi proficua, vel dam-
noſa. Similiter ſi mutuas alicui centũ duca-
tos, ſi ille cui mutuaſti perdiderit illos, tu
nihilominus vis habere tuos ducatos cen-
tũ: quos ſibi præſtaſti, & ita requirit iuſtitia,
ꝙ ſiue perdat, ſiue lucretur ille, cui mutua-
ſti, ꝙ reſtituat tibi mutuata. Sed non dices
B ſi quis affictat domum ſub certa annua pen
ſione, vel dat equũ ad naulum, vel locat vi-
neam ad partem recipiendo naulæ penſio-
nem, vel affictum, quòd ſit vſura. Rñ. primo,
quòd non eſt ſic in contractu mutui, ꝙ mu
tuum ideo dicitur, quia de meo ſit tuũ, &
transfertur dominium in accipientem: ſed
non eſt ita in re locata, quia locans retinet
in ſe dominiũ rei locatæ, & ſi in mutuo ſol
uerem vſuras de re mea propria, ex quo do
minium eſt in me translatum, tamen in lo-
cante equum ad naulũ põt committi vſura
iſto modo, quia faciendo æſtimare equum,
puta decẽ ducatis. Et ſi moritur, vel peiora
C uit vis ſolutionem precij equi vltra con-
ducturam ſeu vecturam, ſiue moriatur ex
culpa, ſiue ſine culpa conductoris equi: Et
ſunt tres rationes, quare in locatione &
conductione non eſt uſura. Prima eſt, quia
locans ſtat in periculo, quia ſi moritur e-
quus ſine culpa conductoris, cõductor non
tenetur ut dixi, quia eſſet proprie uſura,
ſed non eſt ita in mutuo. Secunda ratio,
quia domus locata ſemper ſtat in peiora-
re conditionem ſuam, & non ſic in de-
narijs. Item eſt ratio, quia de natura ui-
neæ eſt ſi vis laborare ponendo exercitium
D tuæ perſonæ, laborando cauas inde utili-
tatem, ſecus in mutuatis denarijs, quia
uſu conſumuntur: & ſi neſcis illos opera-
ri, nullum habes fructum dimittendo de-
narios in cumulo, niſi ſcires mercari. unde
caue tu uſurarius, ne amplius fœnereris,
quia omnes tui denarij habent Diabolum
intus, quia tui denarij corrodunt oſſa pau-
perum, & ſugunt medullas filiorum ſuorũ.
Ita tu o mercator, caue de cætero accipere
denarios niduarũ ad certũ lucrum ſub uſu-
ris ad diſcretionem, quia diſcretio talis eſt
tuſiana uſurariorũ. Et o uos notarij ad bar-
bam habetis faciendo talia inſtrumẽta uſu-
rariorum ſcienter, & tenebimini ſimiliter.
o vos teſtes intercedentes ſcienter in ta- E
libus inſtrumentis obligamini ad reſtitutio
nem. Item procuratores ſcienter procuran
tes pro vſurarijs tenẽtur ad reſtitutionem.
Nam vſura duplicat faciendo de vno duo:
quia vſuræ & denarij ſunt idem, & tamen
vſura diſtinguit vſum a denario, quia pro-
pter vſum denariorum vult duplicari ſuos
eoſdẽ denarios, qui vſu conſumuntur. Exẽ-
plum, ſi habes fialam plenam vini, & bibas
vinum, qualiter reſtituas mihi fialam ple-
nam eodem vino bibito, ꝙ vſu conſumptũ
eſt? vel do tibi ſaccum plenum pane, & co-
medis illum, qualiter reſtitues mihi illum F
ſaccum plenum eodem pane? Nam ſi dico,
dabo tibi fialã plenam vino, & volo quòd
hinc ad annum mihi reſtituas eandem fialã
cum eodẽ vino: & tu accipias cã bibendi;
quomodo poteris bibere niſi conſumes il-
lud? ſimiliter eſt in denarijs, & alijs quæ cõ
ſiſtũt in põdere, nnmero & mẽſura, quæ v-
ſu conſumuntur, quia in illis ſemper com-
mittitur vſura accipiendo vltra ſortẽ quan-
titatis eius quod mutuaſti. vnde vſura idem
eſt, quòd æris vſus. imò ſi cõcedis alicui va
ſa argentea, & facit illa æſtimari, & vis tibi
emendari quantum ſit perorata, facis vſu-
ram. Tertia ratio eſt, quia non eſt iuſtum G
quòd meus labor, & meum exercitium fiat
ad tuam vtilitatem, quia illud lucrũ eſt vſu-
ra, niſi tu poneres denarios tuos periculo,
& ille ponat ingenium, quia tunc non erit
mutuum, ſed erit ſocietas, & licet. Sed in
his qui dant boues æſtimatos laboratori-
bus mutuo ſub certa mercede vel penſio-
ne ad annum, & in capite anni accipiunt
penſionem ſeu mercedem, & vltra acci-
piunt boues cum emendatione deteriora-
tionis, ſi minus erunt æſtimati, quia vſu-
ra eſt. Item quinta ratio, quia volunt quòd
res incerta & dubia producant rem cer-
tam, quia dubium erit ſi boues erunt viui H
in capite anni, & quantum erunt peiorati,
quia boues vſu conſumuntur, & tamen
vult certum prouentum, & quotieſcũque
ex incerto ſequitur prouentus certus in ca-
ſibus ſupraſcriptis, & modis ſupraſcriptis,
ſemper erit vſura: Et omnes leges canoni-
cæ clamant contra iſtos vſurarios.

Secunda pars principalis.

TOlle ſecundam partem principalem,
quæ eſt vſurariorum abominationis
conſideratio. vnde ſanctus Ioan. in
Apoc. 6. c. & Ecce equus pallidus, & qui ſe-

A ſedebat ſuper eum, nomen illi mors, & infernus ſequebatur eum, & eſt data illi poteſtas ſuper quatuor partes terræ, &c. Nam multi dant ad vſuram, qui non credunt fore vſuram in multis caſibus. Vnde nota quatuor conſiderationes vſurariorum peruerſorum, quæ ſunt conſiderandæ in ipſis. Prima conſideratio eſt, cui aſſimilantur. Secunda, in quibus operantur. Tertia, à quo equitantur. Quarta, à quibus perſequitantur. Dico primo, quod vſurarius aſſimilatur diaboli equo, & eſt propriè equus diaboli, quia natura equi eſt dare calcitramenta, & magnas ſtomachatas, quę
B penetrant viſcera pauperum, & proximi ſui, iuxta illud, Qui manducat panem meű leuabit calcaneum ſuum contra me. & eſt ſimilis Iudæ, qui accipiebat decimam. & poteſt dici vſurarius Chriſtianus renegatus, eo quia facit contra legem Chriſti: nã merito ſunt ſequaces Antichriſti, & colunt dæmones pro ſuo Deo. facit contra eos 44. diſt. c. ſicut ij. quia cum maiori auiditate, & dulcedine vident denarios, quam ſolem: & facit vſurarius contrarium ruſticorum: Ruſticus enim cum pluit ſtat ocioſus: vſurarius vero non curat, quia ſiue
C pluat, ſiue non, vniformiter lucratur; & quandoque lætatur, maxime quando ſperat ex illa pluuia exceſſiue durante generari cariſtiam. Et cum exegit denarios, vadit domum, & imaginor, quod quando eſt domi oſculatur denarios, & ponit ipſos ſuper pectore. Item vſurarius cum vadit ad eccleſiam, facit ſicut fecit ſemel vnus, qui cum eſſet infatuatus, eius parentes ipſum induxerunt ad eccleſiam coram crucifixo, vt daret ſibi gratiam, vt reſipiſceret, & volebant, quod ſe genuflecteret: qui dixit, Chriſte te adoro, ſed non tibi credo. Ita faciunt vſurarij, vt fidem adhibeant alijs non cognoſcentibus eos.
D Et eſt hipocrita viliſſimus. Item vſurarius diſſipat omnes leges eccleſiæ, & facit contra eccleſiam, & ſic abnegat Deum. Nam Dei eſt dare omnia per gratiam; ſed vſurarius vendit gratiam. Ideo omnes amantes Deum deberent eſſe inimici vſurariorum, quia Deus donauit tempora, & ipſe vendit tempus. Et nota, quod aſſimilantur equo pallido. vnde Pſal. Et poſteriora dorſi eius in pallore auri. Et vide malignitates vſurariorũ. Prima malignitas eſt, quia dicit, ſeruio proximo meo: & capit caput lumbiculi pauperis, & paulatim extrahit viſcera, trahendo de die, & de nocte, donec euiſcerauerit eum, & eſt iniqua charitas euiſcerare proximum. Huic dicit Pſal. Sicut nouacula acuta feciſti dolum. ò vſurarie. uos ò barbitonſores, quan do vaditis in proceſſione ponatis iſtos vſurarios ante vos, vt antecedant, quia ſunt maiores magiſtri quam vos, quia ſciunt melius radere quam vos. E

Secunda peſſima conditio malignitatis vſurarij eſt, quia ſunt fures. Probo hoc per Chriſtum, qui expulit de templo vſurarios vocando ipſos latrones, dicens, Domus mea, domus orationis eſt, & vos feciſtis ipſam ſpeluncam latronum. Et vſurarius eſt latro domeſticus, quia furando, F licet videatur, non fugit, quia furatur omni hora, de die, de nocte, & in eccleſia, & ante Chriſtum, & in quocunque loco exiſtat: ſed latro occultus quando ſentitur, aut videtur, aufugit.

Tertia peſſima malignitas vſurarij eſt, quia eſt deſtructiua, & annihilatiua totius charitatis: quia nihil eſt, quod tantum annihilet charitatem, quantum vſurarius. vnde ſi vis reperire decem ducatos mutuo, & habes pignus, tu potius pro fęnore pignorabis, quam velis petere à proximo, ne ſis illi obligatus, quia ſi non reperirentur fęneratores, tu peteres proximo, G & charitas magis exerceretur, vnde tepeſcit. Similiter pauperes melius facerent, quod venderent res, quas ponunt ad fęnus ſub ſpe reluendi, & nunquam exigunt, & roduntur ſub vſuris, & ſic pro minimo perdunt res ſuas.

Quarta peſſima conditio vſurarij eſt, quia eſt vſura nutritiua omnium malignitatum, quia multotiens vidua, vel pupillus conſumitur ſub vſuris.

Quinta maledictio, quod vſura procedit à magna crudelitate: quia quanto proximus plus eget, vſurarius ſibi plus fęneratur, & plus aufert ſibi. vnde Iac. Qui viderit neceſſitatem proximi, & claudit charitatem in illo, quæ charitas viget in eo? H

Sexta, vſura eſt de natura proditionis, quia facit hominem proditorem, quia vſurarius bibet, & comedet cũ proximo ſuo, vel eius fratre, & corrodit ipſum cõtinue fęnerando, prædando, & præſtando ſuper domo, vel vinea fratris. Et ſic paulatim extirpat in pane, & caſeo ipſam domum, vel vineam de manibus fratris ſui. O vos filij vſurariorum attendite, quia ſi ſuccedetis in iniquitate vſurarum paternarum, efficiemini filij iniquitatis, & diabolus etiam

A etiam vos equitabit, niſi reſtituatis ſi poteſtis ablata, & incerta detis pro Deo. Vnde dicitur Effrain educit filios ad perditioné. Effrain interpretatur creſcens, quia vſurarij ſemper creſcũt in diuitijs. Septima peſſima conditio vſurarij eſt, quia eſt proditor pauperum. Vnde Io. Qui oſſa mea odiunt, non dormiunt. quia vſurarij de die, & nocte corrodunt oſſa.

Tertia principalis pars.

B TErtia pars principalis prædicationis eſt, à quo equitantur: quia qui ſedebat ſuper eum, eſt nomẽ eius mors, ideſt, diabolus infernalis, qui dicitur mammona, dæmon vſurariorum, qui ducit ipſos ad inferos. Et ille diabolus habet longa calcaria, & calcat ipſos ſperonando, ducendo, & trahẽdo ipſos à caſa calda veloci curſu, quia nullus, qui ita cito, & ita dulciter applicet in inferno, ſicut vſurarius. Vnde, ò vos vxores vſurariorum, attendite, quia diabolus dat xvij. ſperonatas maritis veſtris vſurarijs. Prima ſperonata eſt, quia facit eos excęcatos, quia vſurarius efficitur ita cęcus, quod non videt, neque cognoſcit
C Deum, nec charitatem habet: ſed Deus illorum forma denariorum eſt. Secunda ſperonata, quam ſibi dat diabolus eſt, quia ſemper ſitit, & nunquam ſaturatur, & quanto plus bibit, tãto plus ſitit, ad inſtar ignis, quia quanto plura ligna ſuperponuntur, tanto magis creſcit ignis, ſed ſi extrahantur, ignis deficit: ſed vſurarius ſemper ſitit, & ardet in cupiditate habendi, & creſcit amor nummi quantum ipſa pecunia creſcit. imo ipſi dant denarios Iudæis ad fęnus, vt fęnerentur Chriſtianis. Vnde fuit quidam peſſimus vſurarius habens filium ſibi ſimilem, & iniquum, & iam effectus ſenex induratus propter ſenium efficitur ſine
D moratus: & accidit, quod quando pignorabat ſuper aliquo pignore, ipſe ſcribebat ſuper libris ſuis vnum ducatum pro centũ, & non bene videbat; & quando aliqui veniebant ad reluendum pignus ſuum ipſi dicebant, facite rationem veſtram, quid debetis habere de vſura computata ſorte, & ille loco centum ducat. ſcriptum reperiebat vnum ducatum cum vſura: & illi tacentes dabant ſibi illud, quod petebat, & læti cum pignoribus ſuis inde recedebant. Vnde cum voluit videre calculum rationum ſuarum cum eius filio, reperit ſe multum perdidiſſe: vnde dixit, fili mi, ego video, ꝙ E
propter ſenium viſus amodo mihi deficit, non bene video, & careo memoria: vnde bonum eſt fili mi, ꝙ tu attendas banco fęnoris, & fac ita, ꝙ tu reſtaures deperdita, nec deſeras fęnus, quia eſt melior ars lucratiua, quæ ſit in mũdo: verum quia eſt vnũ modicũ infamiæ apud iſtos rudes, qui neſciunt dulcedinem denariorum: ego emam vnam cordam Pater noſter, vſque ad terrã, & leuabo bona hora, & ibo ad primã Miſſam, & ibi dicam Pater noſter, ita fortiter, ꝙ omnes audient, & cum videbo aliquem pauperem, cito clamabo eum fortiter, vt veniat ad accipiendum eleemoſinã, & per- F
quiram plures burſetos meæ taſchæ, & tandem cum fuerit bene viſus ſtare à perſonis coram me, dabo ſibi vnum bagatinum, nec timeas fili mi, ꝙ intendam propterea dare multum pro Deo, quia qui non habet de ſuo, poterit muſare de alieno: & hoc faciam propter eleuare à me iſtam murmurationem. vnde ſic factum eſt. & fecit vnum bancum extra domum filio: & ipſe cũ veniebat de Miſſa ſcartabellabat ſuos quaternos. Et accidit, ꝙ ipſe mutuauerat vni pręſbytero de villa ſuper vna veſte ſua quinque ducatos, qui presbyter propter ſuas zacharas deliberauit aufugere: & quia non volebat recedere ſine ſua veſte, accepit crucem G
cum crucifixo, & vadit ad domũ iſtius vſurarij antiqui, percutit ad oſtium, intromittitur, dicens, alias pignoraui meam veſtem hic, ego libenter vellem ponere iſtam crucem loco meæ veſtis, & ꝙ pręſtaretis etiam alios quinque ducatos ſuper ea, & iſto crucifixo: tunc inueteratus in malos dies incipit magna voce proclamare dicens, proh ſcelus, vade retro ſatanas, quia veniſti tentare me, vis ꝙ pignorem ſuper crucifixo, ſuper Deo meo, ego non ſum ille quem putas: imo omni die quo non audirem Miſſam, & non facerem eleemoſinam, videretur, ꝙ illa die non eſſem homo, & expulit H
eum: quo circa ſacerdos ille confuſus recedens iuit vſque extra portam domus: & cõſiderans ſenex, ꝙ perderet vſuras illorũ denariorum, magna charitate motus fecit eum vocari, & dixit, pater, ego valde compatior vobis videns vos in magna neceſſitate, vnde motus charitate feci vos vocari, & quia ego nullo modo fęnerarer, ego mittam vos ad filium meum, qui facit illam artẽ, qui bene ſeruiet vobis: imo multo peius faceret quam fęnerari ſuper crucifixo: & ſic ille pręſbyter fecit. Itẽ fęnerator ſemp̃ ſur-

A git bona hora, & habet in deuotione maximè Sanctum Antonium, & vadit tempore fori ſuper angulis, & cognoſcit pauperes, & quærit quę voret, & ſi reperit aliquem quærentē denarios, fingit ſe non habere, ſed quærere vnum qui ſeruiet ſibi, & dabit ſibi de vno ſtocho in ſlanchis, ex quo ictu nunquam liberabitur pauper ille, donec ſibi acceperit porcellum, vineam, & omnia quæcunq; habebit. Item dat ſibi diabolus quartam ſperonatam, quia ſemper eſt tribulatus, & non poteſt dormire ex anſietate auaritiæ, & triſtis illa mulier, quæ eſt vxor vſurarij, & triſtis eſt filius in eius vita,
B ſed poſt mortem omnes gaudentiſsimo ſępe vſurarius menſurat vinum, & panes connumerat, & ſemper conqueritur, ꝙ nimis comeditur in domo illa, & oportet, ꝙ vxor furetur modicum olei, carnium ſalitarum, & farinæ, vt ſibi emat ſubtulares &c. nec famuli vſurariorum vnquam habent pacem, nec poſſunt habere ſalarium ſuum; vnum tamen habent, quod non poſſunt peccare in gula. vnde Prouerb. c. Qui ſectatur auaritiam, conturbat domum ſuam. Et tu vxor vſurarij diſce facere coquinam marito tuo vſurario: accipe de ſpinacijs & noli multum lauare ipſas ne expandas multam
C aquam, & fritiga ipſas, & cum ponis ante eū die, eh marite mi, accipe iſtas ſpinacias fritigatas, quia ita diabolus fritigabit te & me: ſimiliter cum tu ponis ante eum aliquid dic, marite forte cras eris mortuus, & ibis ad infernum. Similiter, quando tu das ſibi camiſiam vt ſe mutet dic, marite memento quia forte iſta erit vltima camiſia, quam tibi pones, ſed caue ne te capiat, quia forte percuteret te: tamen iſti vſurarij ſunt viles & effęminati. Item dat ſibi diabolus quintam ſperonatam, quia ſemper ſitit, & eſt peior quā robator, & habet quatuor peſſimas conditiones. Prima, quia modi-
D cus labor eſt ſibi magna ſanitas, quia viuit ſub vmbra laboris alieni. Secunda peſſima eius conditio, quia efficitur cito diues, ſed parum durant eius diuitiæ. Tertia, quia eſt certus de lucro. Quarta, quia ipſe eſt ſecurus de pignore. vnde Iob. 5. c. Vnus eſt, & ſecundum non habet, & laborare non ceſſat, nec dicit in corde ſuo, cui congregabo diuitias, &c. Et eſt ita peſſimæ naturæ, ꝙ non audet comedere. vnde erat quidam vſurarius plenus denarijs, & erat ſolus, & iuit ad piſcariam, & vidit vnum pulchrum & delicatum piſcem, & volens mercari iſtū piſcem, piſcator petijt quinq; groſſos, & auarus conſiderauit, quod in capite anni ipſe haberet quinque groſſos, & fęnus ipſorum, & quod erat ſecundus ſanguis nummus, noluit emere. Superuenit vnus cerdo, qui mercatus eſt illum piſcem pro quinque groſſis: & vſurarius in ſe receptus dixit, væ mihi miſero, ego ſum ita diues & ſolus, & nunquam habui bonum paſtum, & neſcio gaudere, neque vti meis diuitijs, & dixit quod volebat prandere cum illo cerdone, qui læta fronte ſua vota ſuſcepit, fecitque nitide, & abundanter cum iucunditate parare: finito prandio vſurarius dixit cerdoni, ego neſcio gaudere diuitijs meis, ſi tibi placet, ego volo, quod ſis frater F
meus, & dedit ſibi claues domus, & capſæ denariorum, dicens, vade & fac me tecum gaudere donec vixero, poſt mortem meam facito ſicut vis: & ingrediens domum cerdo aperuit bene duodecim oſtia antequam reperiret capſam denariorum, & ingrediēs camerotum denariorum reperit vnum atrum dæmonem ſtantem ſuper capſam, & dicentem, abi hinc, quia nolo quod accipias iſtos denarios, quia mei ſunt, & vis ipſos dilapidare i breui, quos meus ſeruus & martir iam tanto tempore, & cum tot vigilijs, & fame, & ſiti acquiſiuit. Sexta ſperonata, quia eſt tenax, & moritur ſicut canis deſperatus, quia moriendo videt relin- G
quere diuitias ſuas, quas cum tanta affectione amabat, & vt plurimum videt ſe theſaurizaſſe, & neſcit cui, vel tali, quod ipſum pęnitet. unde parum eſt, quod audiui ab uno magiſtro in ſacra pagina, quod dum uxor unius uſurarij laborantis in extremis miſiſſet pro eo, ut confiteretur, & hortaretur maritum, ut confiteretur, & ille dixit, ad quid debeo dicere peccata mea huic fratri, da mi hi de brodeto, & ſi morior, quid curo facias me ſepelire: Notarius adeſt, ut faciat teſtamentum: inſtat frater, ut ablata reſtituat, & ille recuſat: inſtat uxor, hortatur Notar. H
at ille dixit, iam non fęneratus ſum, & accumulaui theſaurum, ut ipſum diſperdā, quid ergo feciſſem in hoc mundo toto tempore uitæ meæ, ego nō moriar: tamen ſemicoactus precibus & hortatu omnium, dicit, ꝙ uult reſtituere: Notarius incipit ſcribere teſtamentum, uxor dicit, vultis reſtituere tali: & dicit auarus, meſſe nò, quia non fuit parum ſeruitium illud quod ſibi feci, quia ſeruiui ſibi de meis denarijs in ſua magna neceſſitate, & quid mei denarij non debēt lucrari, uos eſtis bene fatui: & inſtat frater, dic in bona hora quod ſic ueſcis, quia

A nisi tu reſtituas, tu ibis in infernum: & ille dixit, creditis eſſe infernum? certe credo, quod anima moritur pariter cum corpore, deh non moleſtetis me, quia feciſtis mihi venire febre n: tandem cum precibus, & magna inſtantia omnium fecit ſcribere, quod erat contentus, quod ſi moreretur, bona reſtituerentur, & aliter non. Septima ſperonata, quia vſura eſt ars deſidum, & poltronorum, & dans ſe vſuris in iuuentute, nunquam poteſt recedere ab ea, & uiuit ſemper ad expenſas aliorum. Octaua, quia ars magis abominata, quam aliqua alia ars mundi. Et nota quod ſemel
B unus prædicator dixit, quod habebat libertatem dandi ueniam omnibus à Summo Pontifice, & quod omnes uenirent die Dominico, quia uolebat eos abſoluere, & quilibet deponeret de per ſe in acies ordinatas ſecundum eorum artes: & dato die conuocato populo in ordine, prout dixerat: primo uocat milites, ſecundo Doctores, tertio mercatores, & ſic ſucceſſiue per ſingulas artes: nouiſſimè uocauit vſurarios, & nullus uſurarius comparuit propter abominationem nominis ſui: & accidit de vſuris, ſicut de gatta, quia uocando omnia alia animalia ueniunt, excepta gatta,
C quando uocas dicendo, gatti, gatti, aufugit; ſic faciunt uſurarij. Nona ſperonata eſt deſperatio, quia nulla ars facit hominem deſperatum, ſicut uſura, quia quandoque uſurarius habebit bonas inſpirationes, & conſcientia corrodet eum, ut reſtituat, & reſpicit filios, & filias, & vxorem, & dicit inter ſe, ò filij mei, væ mihi, quia propter uos uado ad inferos, ſi reſtituero, eritis deſerti, ſi non reſtituero moriar damnatus: item ſi reſtituo, efficiam pauper, & uxor, & filij ſemper erunt in continuo bello mecũ. & dicit, ego uolo potius ſtare miſericordiæ Dei, quã hominum. & cum iſto
D propoſito moritur deſperatus, & plusq̃ deſperatus. Nã Iudas licet ſuſpẽdẽdo ſe deſperauerit, tamen confeſſus fuit peccatũ ſuum dicens, peccaui tradens ſanguinem iuſtum, & reſtituit triginta argenteos. Sed uſurarius, qui iam propoſuit fenerari, & non reſtituere, ſcit quod non reſtituendo non remittitur peccatum, & ſic non curat confiteri, nec reſtituit, nec pœnitet, non reſtituendo, ita quod moritur plus deſperatus quam Iudas. Vnde quidam auarus exiſtens Arimini conſiderauit, quod propter paucitatem bladorum futura eſſet magna cariſtia, & emit, & incanipauit omnia blada, quæ potuit, & tenuit E
ualde ipſa clauſa: & tranſactis aliquibus menſibus accreſcit pretium bladorum, & quanto plus diminuuntur blada, tanto magis creſcit, in tantum, quod ſtarium frumenti valebat quadraginta ſoldos, & uix reperiebatur. Et iſte diues auarus, cum ſibi petebatur, negabat ſe frumentum habere, & diſpoſuit non uendere granum, donec ſtarium ualeret quinquaginta ſoldos: & ne aliquis haberet cauſam petendi, quod ſibi uenderet, iuit rus, & ibi ſtabat, & continuè à ruſticis redeuntibus petebat quantum ualebat frumentum, & audiens, quod dietim eſſet carius, fingebat compati F
pauperibus ore, ſed corde gaudebat. Accidit, quod erant duo mercatores, qui audientes de iſta penuria caricauerunt vnam magnam nauim frumenti in Apulia, & apportauerunt Ariminum, & uidentes magnam famem ibi exiſtentem, diſpoſuerunt exercere officium charitatis, & pietatis uerſus proximos, & calculauerunt, quod poterant lucrari medium ſolidum de ſingulo ſtario, dando ſtarium pro tribus ſolidis cum dimidio, & ſic proclamari fecerunt, quod uolentes emere irent ad portum pro tribus ſolidis cum dimidio ſtarium: unde omnes uicini, & ruſtici ſcientes prædicta cucurrerunt, G
emunt, & Deo agentes gratias, plenis cum ſaccis, & oneratis aſinis redeunt domum, iubilantes, & cantantes, Gloria in excelſis Deo, &c. Diues uero auarus ignarus prædictorum, quia longe à ciuitate equitauerat ad ſuam poſſeſſionem, ut difficilius poſſet quæri, uidens, quod frumentum aſcenderat ad pretium quod uolebat, rediẽs domum gaudioſus, obuiat iſtis uillicis oneratis bono tritico in longa commitatiua, & inquit, boni uiri, quid portatis in iſtis ſaccis, eſt uerum, quod ſit tanta cariſtia in ciuitate, ſicut audio? At illi iubilando dixerunt, bone domine, iuimus ad forum tanquam deſperati, ſed gratia H
Dei apparuit nobis: ſiquidem heri duo mercatores, imo Angeli Dei, applicauerunt ad portum bono tritico onerati, & ex compaſſione omnibus uolentibus, indicta crida, ſtarium tradunt cum tribus ſoldis cum dimidio abundãter, pollicentes, q̃ iſto uendito de alio abundanter portabunt. unde iſte diues auarus ſubito ſtupefactus, uoce magna proclamauit, væ mihi tres ſoldos cum dimidio, An heu mihi, quia ſum deſertus, & ſe ſtringens equitando uadit dicẽdo puià, oime tre ſoldi e mezo, tres ſoldos cũ dimi-

A dimidio, ſi obuiauit vni ſibi noto, qui dixit ad eum, dñe bene ſteteritis : & ille reſpondit tres ſoldos cum dimidio : cum venit ad portam ciuitatis, Capitaneus portæ dicit, bene ſteteritis domine: & ille reſpondit, tre ſoldi e mezo: cum applicat ante portã domus, vicinę dicunt, bene veneritis : & ille dicit, tre ſoldi e mezo : ſtat attonitus inſenſatus, & nil dicit præter tre ſoldi e mezo: pulſatur ad oſtium, deſcendit vxor, recipitur in domo, vxor petit qualiter ſibi eſſet, & ille pur dicit, tre ſoldi e mezo: neſcit deſcendere de equo, vxor dicit, ꝙ deſcendat: & ſtupefactus ad oia reſpondit, tre ſoldi e B mezo : vxor facit ipſum accipere de equo, & facit enm aſcendere ſcalas, & dicit ſi vult bibere, & dicit, tre ſoldi e mezo: ipſum ponit in lecto, ſui mali ignara, & facit ferculũ bene conditum dicens, vultis comedere, & ille reſpondit, tre ſoldi e mezo: adeſt medicus, quærit pulſum, & nullum ſignum huius alterationis inuenit, & quærit ſi quid vidit, vel ſi quid dolet, & dicit, tre ſoldi e mezo: & non febrit, & neſcit cauſam ſtuporis, & dicit, vbi patitur, tre ſoldi e mezo: venit præsbyter, vt cõfiteatur, & quærit, nil aliud dicit, niſi tre ſoldi e mezo : & ſic dicendo præ dolore crepauit, & diabolus eius ani- C mam aſportauit: & de cætero vſurarij in illis partibus vocantur, tre ſoldi e mezo.

Decima ſperonata, quia eleuat verecundiam ab homine, & timorem Dei, quia vſurarius faceret omnia ſcelera propter denarios. Vndecima ſperonata eſt, quia ſemper exercetur in malo: nam omnes peccatores aliquã hora faciunt treguam cum Deo: vſurarius vero ſemper fęneratur, & lucratur tam in diebus Dominicis, quam Natalis, quam Paſcę, & nunquam facit treugam cum Deo, neq; de nocte, neque de die, & omni hora fęneratur, & nunquã ceſſat à malo. Duodecima quidem ita in- D uoluppatus, ꝙ ſemper eſt oblitus de Deo. Tertiadecima ſperonata eſt, quia eſt priuilegiatus valde, quia totiens eſt diaboli, quotiens fęneratur. Quartadecima, quia quando moriuntur omnes gaudent, primo filij, vxor, & tota familia: vel ſi non habet filios, vxor gaudet, ſubtrahit, & ſubito quærit alium maritum, cum quo poſſit gaudere ad expenſas vſurarij, cum quo ſemper fuit męſta, ad inſtar vnius dominæ cuius vir vſurarius de mane mortuus eſt, & in ſero accepit ſecundum virum iuuenem in vilipendium primi. Quintadecima, quia eſt porcus diaboli, quia in vita viuit ſicut porcus, E & moriens omnes pueri, & alij ſunt circa, & vnus petit caudam, alius aurem, alius veſicam, & vita nulli prodeſt, & nulli eſt vtilis, nec poteſt aliquis gaudere de ſuo, ſed poſt mortem omnes gaudent, quia pauperes ſperant rehabere vſuras, & ſimiliter fratres aliquid ſperant habere, & propterea gaudent, & quia eius vita omnibus eſt exoſa. Sextadecima ſperonata eſt, quod ab omnibus Sanctis eſt derelictus, quia mors peccatoris peſſima, quia omni die feſto Sãctorum fęneratus eſt, & nunquam cuſtodit feſta, ideo in morte derelinquitur ab omnibus Sanctis. Decimaſeptima, quia ab omnibus creaturis etiam eſt derelictus, F quia nullus facit ita turpem mortem, ſicut vſurarius, & eſt ſignum, quod omnes creaturæ pugnant ſecum : primo dæmones ſuſanando ducunt à caſa calda: Angeli, & Sancti deteſtantur eius vitam, cœli vociferantur, elementa deprauant eius damnatam artem: panes, vinum, & carnes, quas comedit, ipſum blaſphemant, quia conuerſa ſunt in eius ſanguinem, & carnem: domus, tectum, & paries conqueruntur, quoniam ea infecit; terra gemit, quia calcauit eam, & omnia clamant contra peſſimos vſurarios dicentia ad ignem æternum maledicti, deſperati iuſtitia: & ſic mul- G titudo magna ſequitur vſurarios, quia infinita mala veniunt propter auaritiam, à qua defendat nos Deus, vt peruenire poſſimus ad gaudia paradiſi, Amen.

FERIA SECVNDA Quartæ hebdomadæ Quadrag.

De Amore irato.

Sermo XXVII. H

C*Vm feciſſet quaſi flagellum de funiculis deiecit omnes de templo*, Ioan. 7. c. In quo apparet ſecunda penna Alę noſtri Seraphini, quæ vocatur Amor iratus. vnde, Iraſcimini & nolite peccare. Ita facit Chriſtus ad dandum intelligere, quod iraſci debemus contra peccata noſtra & aliena; non contra perſonam, ſed contra culpam, quia ſic ſunt diligendi homines, vt errores eorũ nõ diligantur, ſed quia à Deo

A ſacti ſunt: quę materia eſt neceſſaria, & vti
lis. Vnde dum Sanctus Franciſcus tranſiret
per vnam ciuitatem, & eſſet poſt eum vnus
dęmoniatus: quidam ciuis interrogauit
eum dicens, quod eſt maius peccatum mũ-
di? & S. Franciſcus reſpondit, quod homi-
cidium erat maius peccatum mundi: & dę-
moniatus exiſtẽs retro rixit dicens, eſt vnũ
aliud maius quã homicidium. Et S. Fran-
ciſcus dixit: In virtute Dei, dic mihi ꝙ eſt
illud peccatum maius homicidio? & diabo
lus reſpondit, quod tenere rem alienam eſt
maius peccatum homicidio, quia nulli va-
dunt tot ad inferos, quot vadunt de te-
B nentibus aliena. Dixit S. Franciſcus, dic cau
ſam, quare plures vadunt ad inſeros de te-
nentibus bona aliena, quam de alijs. qui
reſpondit dicens, poſtquam deduximus ho
mines ad accipiendum aliena, & acquiren
dum diuitias, bene iuuamus eos ad non re-
laxandum illa bona extorta, & ſic damnan
tur ipſi, & filij, qui eis ſuccedunt, & ſciunt,
ꝙ illa bona venerunt de rebaltio, & ſunt
male acquiſita: & ſimiliter illi, qui partici-
pant de illis male acquiſitis, ſicut vxores,
filij, & cęteri, damnantur: ad cuius noti-
tiam diſtinguendo nota tria damna, quæ
fieri poſſunt proximo. Primum eſt damnũ
C ſpirituale intus. Secundum eſt damnum
corporale, quod eſt apud. Tertium eſt dam
num temporale, quod eſt de foris. Et ſecun
dum iſta tria damna, diſce tres regulas.

Prima pars principalis.

PRima eſt de damnis ſpiritualibus fa-
ctis: vnde cape pro regula generali,
ꝙ omne damnum, quod fit ſpirituale,
ſeu datur proximo, inquãtum poſſibile ſit,
es obligatus ſatisfacere, quia non remitti-
tur peccatum, niſi reſtituatur ablatum. &
intellige, quod debet reſtitui tam damnum
D ſpirituale, quam corporale, & temporale.
Circa quam regulam nota, ꝙ tripliciter põt
dari damnum ſpirituale proximo. Primo
ſcandalizando ipſum, ſecundo infamando
ipſum, tertio ipſum inducẽdo ad faciẽdum
malum. Primum damnum in ſcandalizan-
do proximũ fit tripliciter: quia aut ſcanda
lizatur proximus cum verbis, aut cũ factis,
aut cũ actibus. dico ꝙ verbis ſcandalizatur
dicendo ſibi verba iniurioſa, vel generati-
ua ſibi ſcandalũ: & tunc teneris ſibi reſti-
tuere, quod tu derobaſti eius aĩam: vel per
te non ſtetit, quo minus faceres ipſum pec-
care: ideo oportet ꝙ tu vadas ad eum, &
dicas tuam culpam. Vnde Matt. 5. Qui ira- E
ſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio: irando
cum corde intrinſecus. Qui aũt dixerit fra-
tri ſuo, Racha, reus erit concilio. Racha eſt
actus irę, cum dicit, heyſi: quia ſi oſtendis
de ſoris ſignũ irę intrinſecę, etiã oportet
ſatisfacere, recõciliando te cum fratre tuo.
ſi autem dixerit, Fatue, reus erit gehennæ
ignis, q̃a peccauit mortaliter: quia ex quo
iratus fuiſti in mente, & oſtendiſti ſoris ver
bo iracundiam maledicendo proximum,
oportet te ſecum reconciliari, & facere pœ
nitentiam de illo peccato. Item tertio põt
offendi proximus cum factis, puta, tu de-
prędatus fuiſti proximum: & tunc fit dupli F
citer, aut palam, vel occultè: ſi palam, dãni-
ficaſti proximum, & tunc ſufficit reſtituerę
prædam, vel damnum, niſi ſecum reconci-
lieris, quia feciſti ſibi duo damna: vnum
temporale tollendo res ſuas: aliud ſpiritua
le ſcandalizando ipſum. Et ſi non potes re-
ſtituere res ablatas, ſaltem dicas tuam cul-
pam, & reconcilia te ſecum, offerens te ſa-
tisfacere cum potueris, ſi tibi remittere nõ
vellet damnum, vel vſuram, aut robariam.
Si vero damnum, vel furtum eſt occultum,
tunc non expedit, ꝙ tu vadas ad eum, & ſi-
bi petas veniam, niſi modo infraſcripto, &
reſtitues ſibi etiam modo infraſcripto abla G
ta. Tertius modus eſt, quia debet damnum
ſpirituale reſtitui cum modis. Nam Deus
non iudicat ſm modũ, quem facimus, ſed
ſm ſuum iudicium veriſſimum, & non ſm
noſtrum apparere: pone, quidam te offen
dit, interficit tuum patrẽ, vel te derobauit,
vel tibi tenuit loquelam, & tu dicis: parco,
ſed nolo ſibi loqui, nec me ſecum impedi-
re. Ego dico, ꝙ niſi facias illi omnes actus,
quos facis alijs tuis proximis, & amicis, ſm
amorẽ, & charitatẽ generalẽ cũ actis & ſi-
gnis, ſalutando eũ, cũ ſibi obuias, & ſi te ſa-
lutat, reſpondendo ſibi, tu peccas. & ſimi-
liter Iudęo, & cuilibet alteri pagano, niſi fo H
ret prohibitũ per eccleſiã, q̃a nõ debemus
hr̃e odio peccatorẽ, niſi ſm peccatũ: vnde
tuo inimico præterito teneris indicare ſi-
gnis & actis, ꝙ ſibi remiſiſti iniuriã, loquẽ-
do ſecũ, reſpõdendo ſibi cũ loquitur, & cæ
tera faciendo, quę faceres cũ alijs ꝓximis
tuis; ſaluo, ꝙ ſi eſſet talis perſona, cũ qua ſi
loquereris, poſſet ſequi peccatũ, ſicut ſi eſ-
ſet aliqua fęmina, q̃ ſtetiſſet in adulterio cũ
aliquo, & nollet ſibi loqui, ne inducat iterũ
ad peccandũ: dico, ꝙ tũc põt ſibi tenere lo
quelã, ne illud ſcandalũ ſequatur: & ſic de
alijs ſimilib. Sed pone, es ĩ circulo cũ pluri-
bus

A bus hominibus alloquentibus ; ſuperuenit
inimicus tuus tecū reconciliatus, tu mutas
colorē, & ſubito inde recedis, qa tu oſtēdis
illud ſignū odij, & fecilti ſcandalizare pro-
ximū, tu peccaſti mortaliter. Nā illud odiū
remanſit tibi ſecretū in corde : & nō vides
ꝙ diabolus tenet ipſum abſcōſum, ita ꝙ nō
vř tibi ꝙ ipſum odias. Sed Deus ſcrutator
cordiū, illud videt, & ideo obligaris de illo
actu dicendo tuā culpā. Et ꝙ hoc ſit verū,
vide Mat. 5. c. vbi Chriſtus dicit: Si ergo of-
fers munus tuū ad altare, & ibi recordatus
fueris, ꝙ frater tuus hēt aliquid aduerſum
te ; relinque ibi munus tuū ante altare, &
B vade prius recōciliari fratri tuo, & tunc ve
niens offeres munus tuū. aliàs perdis obla-
tiones. Sed intellige hoc ſolidè, qa vos ſta-
bitis per menſes & mēſes tenendo loquelā
vnus alteri, & male facitis, & peccatis. Non
dico, ꝙ ſi recordaris dè odio fratris tui, ꝙ
tu relinquas Miſſam, & oblationem, quia ſi
eſt ibi, vel poſſibile, ꝙ nō perdendo Miſſam
recōcilies te ſecū, vade & recōcilia te ſecū:
ſin autem audi Miſſam, & offeras cū propo-
ſito reconciliandi ſecū, quamprimum po-
teris, offerendo cum bona contritione. &
ſimiliter facito cū vis ieiunare, vel eleemo-
C ſinam facere ; alioquin parum prodeſt tibi
quantū ad ſalutem animæ, quia es in pecca
to mortali, & bona, quę facis non tibi pro-
ſunt, niſi cum cōtritione, & propoſito cōfi
tendi, & veniā petendi proximo tuo. Vide
modo ſecundū damnum ſpirituale in defa
mando proximum: & licet poſſit addi tēpo
rali, tñ pōt adaptari ſpirituali. Nam melior
eſt bona fama, q̃ diuitiæ multę. Et ſm Sco.
Bonauen. & S. Tho. & Ricar. in 4. etiam tan
git, & alios Doct. Iſte punctus diſtinguitur
tribus modis. Primus, qñ aliquis diffamat
alium cum veritate dicēdo verū, & cū cha-
ritate. Secundus, qñ dicit mendacium diffa
mando alium cū peruerſitate & iniquitate.
D Tertius, qñ diffamat dicendo verū ſine cha
ritate. Et nota, ꝙ eſſet periculoſum valde
diffamare proximum, quia nunquam pote-
ris ſaluari, niſi petas veniā. Et ſi impoſuiſti
aliquam infamiam alicui, & petēdo ſibi ve-
niā, vel dicendo, ꝙ fuiſti mētitus per gulā
reſtituendo ſibi famā apud illas perſonas
cui dixiſti, & diffamaſti proximū, deberes
potius incurrere oēm infamiam, vt eleues
infamiā a tuo proximo, & apparere vnus
mendax iuſtè, q̃ tuus proximus iniuſtè por-
tet infamiā, quia iuſtitia præfertur iniuſti-
tię, & fuiſti cauſa infamationis. Primus mo
dus, qñ tu corrigis fratrem tuum cum cha-
ritate dicendo verum, ſm euangelicam di- E
ſciplinā, primo inter te & ipſum ; ſecundo
ſi nō audierit te, dicēdo eccleſię, vt tibi præ
dicaui in ſeptimana pręterita, in prædica-
tione, quę incipit, ſi peccauerit in te frater
tuus. & ſi taliter diffamas ipſum cum chari
tate, nō teneris ad reſtitutionē: v. g. ſi tua vi
cina iuuenis tenet malos modos, & tu cum
charitate admones ipſam, & illa dicit, non
eſt verū: & dices ſibi ſecunda, & tertia vice,
& ſe nō emendet: accipias vnā, vel duas bo
nas fęminas tecū, & graues, & cum chari-
tate reprehendas ipſam: & ſi ſe non corri-
git, & emendat, dic patri, & fratri, &c. Et ſi
illa perſona, quę corrigitur dicit, ꝙ tu men F
tiris, &c. certe tu nō teneris dicere tuā cul-
pā, imo peccares, quia videretur ꝙ te pęni
teret feciſſe illud bonū. Secūdus mod⁹ eſt,
qñ per odiū infamas aliquē, vel accuſas pro
ximū cōtra veritatē : & iſto modo temera-
riè diffamādo, vel accuſando proximū con
tra veritatē, ſp peccas mortaliter, & obliga
ris ad reſtitutionē. Similiter ſi malo iudicio
iudicas proximū contra veritatē feciſſe ali
quid, qa tu peccas mortaliter. & iſtis caſib⁹
qñ diffamas aliquā perſonā, vel malo iudi-
cio, vel cōtra veritatē, tu teneris ad reſtitu-
tionē dupliciter. ſ. dicendo tuā culpam illi,
quē diffamaſti, & reſtituēdo ei ſuā famam G
penes illos, quibus diffamaſti, vel falſo mo-
do iudicaſti eū dicēdo, ꝙ mentitus fuiſti, ſi-
cut ſi eſſet aliqs philocaptus de aliqua iuue
ne, q̃ delectatur ſtare ad feneſtras, & ride-
re, &c. ſed nō hēt voluntatē peccādi; & ille
mentiēdo dicet aliàs, ꝙ habuit eam certè:
tu teneris dicere tuā culpā illi iuueni, ſi ipſa
ſcit, ꝙ deſamaueris eā, & retrahere īfamiā
apud illos, apud quos ipſam deſamaſti. Si-
militer ſi tu q̄ audiuiſti ab aliquo deſaman-
te aliquā perſonā, poſtea alias retuliſti illā
infamiā, & ille venit ad te dicendo, ꝙ men
titus fuit per gulā de eo, de quo diffamauit
eā, tu ſimiliter teneris ire ad quos tu retu- H
liſti illā infamiam, & dicere, ꝙ nō fuit, nec
eſt verū illud, quod dixiſti ex eo, quia ille à
quo audiuiſti retraxit reductus ad cōſcien-
tiā, & dixit ſe mentitū fuiſſe, & ꝙ illud di-
xerat ex odio, vel ex inuidia, vel temerario
modo : alioquin tu peccas. Tertius caſus
eſt, qñ tu diffamas aliquē cum veritate, ſed
nō cū charitate. Et ſi videris fęminā forni-
cari, ſi dixeris alij, niſi actu charitatis, tu pec
cas mortaliter totiens quotiens illud dicis,
niſi in actu charitatis, puta quia dixiſti illi
fornicarię, & nō vult corrigi, quia tūc ſer-
uādo euangelicā doctrinā, potes dicere al-

A ſe emendent, ꝙ ſicut prius fuerunt exẽplũ
vanitatis & mali, efficiãt exẽplũ, & ſpeculũ
honeſtatis & boni, quia debent portare ve
ſtes inferiores & viliores q̃ deceat ſtatum
ſuũ, & leues, ſuperfluas caudas, iocalia, ca-
pillos alienos, fucos & ſimilia, & caſtiget
alias & ipſas inducat quantũ ſcit & põt ad
habitum honeſtũ. Similiter in his, qui lucrã-
tur ex malis lucris vetitis, non ſufficit pę-
nitere, ſed oportet ꝙ reſtituant lucra, ſi poſ
ſunt. Similiter Scotus in 4.15.di. diſtinguit
iſta tria dãna ſpũalia, corporalia, & tpalia,
dicens ꝙ maius & periculoſius pctũ, qđ
eſt dãnum mali exẽpli illorũ, qui dẽnt dare
B bonum exemplũ, ſicut pr̃es qui debent da-
re bonum exemplũ filijs: magiſter ſcholari
bus, presbyteri ſubditis, &c. quia obligant̃
ad reſtitutionem. vide de hoc in decretis. 5.
q6. 1. c. ex merito. deteriores ſunt qui malis
morib. vitam bonorũ corrumpunt, quã qui
poſſeſſiones temporales arripiunt.

Secunda pars principalis.

VIde de damno corporali, de quo ſol
le ſecundam regulã principalẽ, quia
tu debes ſatisfacere dãnũ corpora-
le, & no. ꝙ ſunt tria dãna corporalia, quia
C aut tu facis dãnũ feriẽdo vel mẽbre muti-
lãdo, debilitãdo vel incidẽdo, aut occiden-
do. Cape primũ. pone ꝙ ferias aliquem, tu
ſm conſcientiã obligaris ſoluere oẽs expẽ
ſas pcuſſo. ſ. medici, & medicinę, damna &
intereſſe, vt de iniur. & dãda in c. ſi rixati.
ſu. in tñ ꝙ Doc. dicũt ꝙ ſi percuſſus hẽret
paruos vel patrẽ ſenem, &c. tu teneris ſol-
uere oẽs eorum expenſas. Et in veteri teſtõ
ẽt hẽs, Exo. 20. c. &c. Secundũ damnũ cor-
porale eſt incidendo membrũ, &c. iniuſte,
quia ſimiliter teneris ad expenſas quas fe-
D cit in liberãdo. & patris ſenis & totius fa-
miliæ, & ad dãna & intereſſe, ẽt ſi cã inter
ceſſiſſet. Tertiũ eſt, ſi occidiſti aliquem pu-
H blicè, debet dari publica pęnitentia, quia ſi-
cut publice ſcandalizaſti proximum, ita pu-
blice debet dari pœnitẽtia & fieri. & hinc
eſt quod in curia Romana faciunt ſpoliare
homicidas & vadunt in circulo vbi ſedent
publice pęnitentiarij & quilibet percutit
homicidam ter ſuper ſpallis. Scotus dicit ꝙ
qui interficit hominem, debet ponere vitã
in periculo mortis cum infidelibus pro fide
Chriſti, vt ex quo priuaſti proximum vita,
adeo quod non poteſt facere pęnitentiam
de ſuis peccatis, tu ſatisfacias pro eo ponẽ
do te in diſcrimine ſeu periculo vitæ pro
fide. vnde pro regula tene, ꝙ omne damnũ E
datum proximo, quantum eſt poſſibile, te-
neris ſatisfacere; quia omne quod habes de
alieno, quod ad tuas manus peruenit, vel
quod pertineat ad alios, ſine vero titulo, ſi
ue iniuſte, teneris reſtituere. Circa quod no
ta tria notabilia. Primum notabile eſt, quia
aliqua ſunt aliena, quæ peruenerunt ad tu-
as manus licitè, quia reperiſti denarios,
vel caligas alicuius: nunquid licet tibi tene
re illos? Reſpondeó, non. quid ergo facies?
certè tu debes inquirere cuius ſunt, & con
ſiderare & quęrere & teneris ei reſtituere
ad inſtar furti, quod eſt cõtrectatio rei alie-
næ inuito domino. ſic in re perdita, quia a
eſt veriſimile, quod ſi conuertis in tuos v- F
ſus, tu facis contra voluntatem eius, qui
perdiderit. Secunda regula eſt, ſi non repe
ris cuius ſunt, quid facere debeas? Tertia
regula, quia ſi es pauper, quia eges, tu de-
bes ire ad epiſcopũ & dicere neceſſitatem
tuã, quando non potes reperire illum, cu-
ius res inuentæ ſunt: & ſi conſulit quòd te
neas, tene cum aĩo reſtituendi, ſi reperitur
ille cuius ſunt. ſed ſi es diues, & faciendo ſu
praſcripta non reperis, cuius ſunt, & es pa-
ratus reſtituere ſi reperires, non reperien-
do debes dare pauperibus: tamen ſi ſpe-
ras reperire dominum, non peccas ſeruan- G
do animo reſtituendi ſemper. Sed ſecurius
eſt dare pro Deo, deſperando reperire do-
minum. Simile ſi licite veniant ad manus
tuas res dandæ pauperibus, quia es com-
miſſarius, &cæt. Si non das pauperibus,
tu es robator. & ſi das attinentibus tuis,
tu es robator. Similiter ſi vicina accom-
modauit tibi rem & eſt oblita, tu teneris ſi-
bi reſtituere, alioquin peccas, quia robas.
Simile ſi emiſti rem robatam, teneris re-
ſtituere Domino. Sed alias tibi dicam de
hoc. Similiter ſi mercator dedit ad ter-
minum tibi rem, ſi tu non ſoluis in ter-
mino, teneris ad intereſſe ſuum. Et
nota pro regula, ꝙ omne, quod tibi lici- H
tè ad terminum datum eſt, in termino I
teneris reſtituere, alias peccas duplici-
ter, quia primo omne promiſſum eſt de-
bitum: Secundo propter ingratitudinem.
Tertia regula eſt, quod omne quod eſt alie
num, & ad manus tuas licite peruenit, te-
neris reſtituere, ſicut eſt furtum, rapina, vſu
ra, tondere monetam & tributa & ſimilia.
Sed cui debent reſtitui, infra dicam alias.
Simile lucra ſuperflua & facta in malis pon
deribus & falſis menſuris, & omne lucrũ
quod vltra debitũ facis. Simile ĩ immiſcẽdo
malum

A malum granum cum bono,& cimatura cum lana, ad faciendum pannos, & aquam cum vino,& ruchetam in vino, & falſificādo iſto modo mercātias, qa illud plus quod vendis vel recipis ex huiuſmodi falſitate, reſtituere teneris.

Tertia pars principalis.

TErtiũ notabile eſt,quod omne quod pertinet ad alios,& licite peruenerit ad tuas manus, tu debes reſtituere: quia ſi habes cartas, inſtrumenta vel libros
B rationum alicuius, tu teneris reſtituere, & tenendo iura aliorum, propter quod ipſi non poſſunt probare & oſtendere iura ſua, omnia ſua damna & intereſſe & expenſas factas in recipiendo ſcripturas illas de nouo & in faciendo lites illa de cauſa teneris reſtituere:& ſi perderet cauſam ex defectu illorum iurium ſuorum occultorum: nam teneris ad reſtitutioné. Simile de decimis, in quibus es obligatus ſecundum conſuetudinem,debes reſtituere, quia quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei, Deo debenť. Sed dices,ſacerdos male expendit decimas in meretricibus & filijs ſuis,& non in erogando pauperibus. Reſpondeo, ſi male ex-
C pendit,nihil ad te,& ſibi imputet ſi non ſeruat mandata:ſed quantum ad te pertinet,tu ipſe ſerua. Sed pone, Dominatio ponit gabellam,mittit vnum exactorem:certè tu nõ teneris ſoluere, ſed ſi exactor male facit, quia conſumpſit denarios exactos, impute tur Dominationi, q̃ malum exactorem elegit. Sed quid ſi ſacerdos maritatur filiam ſuam, & dat ſibi dotem de bonis eccleſiæ: maritus, qui recipit dotem, tenetur ad reſtitutionem. 12. q. 2. c. gloria epiſcopi. quia qui dotes dant, ſimiliter tenentur reſtituere. Similiter fœminæ concubinæ presbyterorum viuentes ad expenſas crucifixi, tenétur ad reſtitutionem. Sed pone, aliquis cre-
D dit dare vni,& dat tibi per errorem,quia errauit in perſona, credens te fore illum cui dare debebat. certe licite illud datum peruenit ad manus tuas, tamen teneris reſtituere danti. Similiter ſi datur vel relinquitur hoſpitali,hoſpitalarius tenetur illud dare pauperibus. Similiter quærentes pro hoſpitali ſancti Boni,& pro ſancto Antonio. Certe illud quod recipiunt & expendunt gaudendo cum meretricibus & taxillando & expédunt in tabernis & malo modo, ſicut communiter faciunt iſti quæſtores, tenentur reſtituere pauperibus. Sed tu qui facis eleemo E
ſinas prædictis propter eorum fallaciam & mendacia verba, das eis bladum,linum vel carnes,& habes viciniam pauperrimã, melius faceres dare egeno quem tu cognoſcis, quam talibus ribaldis. Inſuper concedentes priuilegia iſtis talib. quęſtoribus, tenétur ad reſtitutionem pauperib. de illis eleemoſinis, quas inueniunt. Dixi de his qui acquirunt per errorem perſonæ: videamus ſecundum errorem, qui eſt error fortunæ. pone, tu facis eleemoſinam diuiti, non egeno, q poſſet tibi facere eleemoſinam: certe tenebitur accipiens reſtituere illi,a quo accepit. Simile in robatore, quia tenetur reſtituere F
illi a quo derobauit. Sed ſi robator eſt effectus pauper, debet cõfiteri & pęnitere & facere ſecundum q̃ conſulet confeſſor. Sed pone, quidam accipit precium pro eundo pro alio ad ſanctum Iacobum,& habuit ſolutionem integram,& vadit quærendo eleemoſinas & quæſtando: certè tenetur ad reſtitutionem illarum eleemoſinarũ alijs pauperibus, quia videtur ſpoliare illas eleemoſinas alijs pauperibus. Similiter ſi datur eleemoſina pro miſſis dicendis,& non dicat, tenet Deo reſtituere. Sed pone, aliquis eſt aptus ire ad Sanctum Iacobum de ſuis bonis, & facit votum ire toppinus ſiue eleemoſinando. dico quod ſicut non poteſt ire G
robando, ita non debet ire toppinãdo,vel eleemoſinando,& tantum quantum ſubtrahit, tantum tenetur reſtituere pauperibus. Sed ſi vult ire ratione pœnitentiæ debet dare tantum de ſuo pauperibus, quantum lucratur de eleemoſinis. Sed pone, quis interficit aliquem, an obligetur venire ad iudicium vt decapitetur? diſtingue in hoc caſu, & ſimilibus tria tempora, ſeu tres differentias, quia aut aufugit antequam capiatur poſt occiſionem & licitè fugit & poteſt mittere acceptum bona ſua ſine peccato ſalua conſciẽtia,& de ipſis facere quicquid vult. Aut poſt occiſionem capitur & aufugit ante latam ſententiam, ſeu condemnationem latam contra eum, & tunc fugiendo peccat mortaliter,ſed non tenetur redire in manu Iudicis. Aut aufugit poſt latam ſententiam iuſte, & tunc peccat mortaliter fugiendo, & tenetur redire in manu iudicis, ſi vult ſaluari ad ſatisfactionem ſententiæ vt decapitetur; ſi eſt taliter condemnatus,& ſi dat alteri res ſuas poſt latam ſentétiam, tenetur ad reſtitutionem,quia non ſunt ſuæ. Similiter ſi quis iuſtè condemnatus in pecunia vt in re alia tenetur perſoluere, alias peccat. H

Et

A Et ſic habes tria damna, quæ reſtituere tenemur, ſcilicet ſpirituale, corporale, & temporale, ſi volumus conſequi vitam æternam, quā nobis digneť dare ille, qui cum feciſſet quaſi flagellum de funiculis deiecit omnes de templo, &c. per ſuam miſericordiam. Amen.

FERIA TERTIA poſt 4.Domin.Quadrag.

De amore non conuentuato.

B

Sermo XXVIII.

NOlite *ſecūdū faciē iudicare, ſed iuſtum iudiciū iudicate. Io.7.c.* Iſta eſt vtilis & pulchra doctrina ad ſciendum & periculoſiſſima ignorare dicens, Nolite ſecundum faciem iudicare, ſed iuſtum iudicium iudicate, i. ſecundum iudicium intrinſecum: nam maior ars quæ ſit in mundo, eſt iudicium. Vnde fratres ſpirituales conuentuantur in duobus menſibus, & nullus faciet iudicare in vno anno. &

C diabolus facit in vno die. In quo ſacro eloquio tractabimus de amore non cōuētuato. In quo tres conſiderationes faciemus, ſecundum quod ſunt tria iudicia totius artis iudicādi & nō ſunt plura in mūdo. Primum eſt curioſum. Secundum eſt criminoſum. Tertium eſt periculoſum. Vnde ante quam veniam ad iſta iudicia, ego volo exponere textum. Vnde conſidera bene ſermonem Chriſti, quia per faciem intelligitur apparētia de foris, quia

Exemplū cortex qſique apparet bona, & medulla intus erit marcida, & arbor mortua. Et ſic nō poteris iudicare, ſecūdum exteriora. Et textus dicit, nolite iudicare: & non dicit, non

D iudicate, quia intereſt inter ipſa. Vnde

Auguſt. Auguſtinus ſuper prima epiſtola ad Cor.4.ca. dicens, quod ſi non poſſumus ſuſpicionem euitare, tamē cauere debemus temerarie iudicare, quia primos motus baliſtatos in intellectum ſecundum apparentiam extrinſecam expellere non poſſumus, quia primi motus non ſunt in poteſtate noſtra. Et ideo quando occurrunt nobis aliquæ ſuſpiciones in principio, ſcilicet prima facie, non debemus conſentire in tante illis primis ſuſpicionibus iudicando. Et nota vnum notabile, quod licet Chriſtus dixerit, Nolite iudicare: tñ ſunt aliqua ita expreſſe mala, quod iudicando aliter quam ſint peccatores, B ſicut ſi vnus eſſet publicus vſurarius, & iudicares bonum. Similiter ſi tu iudicares ſtatum Iudæorum eſſe bonum, non haberes bonum iudicium. vnde Ioan. Qui non credit, iam iudicatus eſt. Et Paulus ad Ti. Sunt quædam, quæ præcedunt ad iudicium, id eſt ſunt quædam quæ poſſunt iudicari. Vnde cum tria ſint iudicia ſupraſcripta, Chriſtus locutus eſt ſecundum illa iudicia. Cape primum iudicium curioſum, in quo eſt tota theorica iudicandi in mundo. In criminoſo eſt tota practica mundi in iudicando. In periculoſo eſt actus iudicādi. Et per hoc habes F principium, medium, & finem. Principium eſt theorica iudicandi. Medium eſt practica iudicandi. Finis eſt actus iudicij vniuerſi mundi.

Prima pars principalis.

CApe primam partem principalem, q̄ eſt iudicium curioſum & facio arborem, quam diuido in radices, trūcū & fructus. ita interuenit in primo iudicare, qa primo ſunt radices, & exinde extenditur virgella ſiue truncus, & poſtea producit fructus. Radix eſt conſiderare facta aliena G plusquam tua. Truncus eſt intrare in ſuſpi- *Radix* cionem aliorum, exinde producitur fructus, *Truncus* qui eſt temere iudicare. *Fructus.* Cape.ſ.primum iudicare curioſe, quod habet quatuor radices, in quibus appendit omne iudicare mūdi, quæ conſiſtunt in quatuor infraſcriptis. Quia actus, in quo apparet nullum bonum & omne malum. Aut actus, in quo apparet modicum bonum & multum malum. Aut actus, in quo apparet multum bonū & paucum malum. Aut actus, in quo apparet ſemper omne bonum & nullum malum. Ex his quatuor actibus procedunt quatuor ſigna, per quæ iudicamus facta proximi. Primum eſt ſignum violentum, ſecundum probabile, H tertium pœnæ, quartum temerarium, in quibus quatuor ſignis omnia iudicia recluduntur. Signum violentum eſt actus, quē *Signū violentum.* videre in proximo, totus malus & nihil boni, & eſt omne ſignum mali, ſicut eſt furari, fornicari, dare ad vſurā, occidere hominem & ſimilia. vnde pone in hoc violento exemplum. pone, eſt commiſſum furtum in *Exemplū de latronibus.* loco, vbi non ſunt niſi ſex, & neceſſe eſt q̄ aliquis ex illis ſex commiſerit furtum. Iſti ſex capiuntur & ducuntur coram iudice. Inquiritur de voce & fama & vita ac cōuerſatione iſtorum, & reperitur per fide dignas

A gnas perſonas, q quinq; ipſorū ſunt hoīes bonę vitæ, conditionis, conuerſationis & famæ. & ſextus eſt valde ſuſpectus, vilis cōditionis, malæ vitæ, conuerſationis & famæ. habita hac informatione iudex facit venire coram ſe iſtos ſex: primi quinq; bonæ famæ non mutant faciem, ſed ſtant cōſtantes vultu & animo: ſextus vero mutat faciem, trepidat & tremēti voce reſpōdet: certè iſtud eſt ſignum violentum. Et ſi iudex iudicat illum fore furem, non peccat & pōt ip ſum cum bona conſcientia torquere & eruere veritatem. Simile, quidā interfecit vnum in ſtrata & leuato rumore ignoratur quis interfecit: ſed circunſtantes currunt ad locum, interfector qui fugiebat vīdens multitudinem incipit currere verſus rumorem & ſe miſcens cum alijs deteſtat illud maleficium & fingit dolere & cū venit ſuper cadauere, ſubito ſanguis incipit exire de plagis, ſicut naturale eſt in ſimilib. certe, quia hoc eſt naturale, iſtud ſignum eſt violentum & pōt iudicari illum fore interfectorem. Simile habes in libro Regum 3. c. quando duæ meretrices in eodem lecto exiſtentes de partu & vna ſuffocauit filium & clam furata fuit filium ſociç viuū & poſuit iuxta illam dormientem ſuum filium mortuum, quæ videns nō eſſe filium ſuum accerſita ſocia coram Salomone petebat filium ſuum viuentem, & alia negabat. vnde Salomon iuſſit diuidi puerū in partes duas vnam vni, & alteram dare matri. Et illa, cuius non erat, laudauit ſententiam. Mater vero ſupplicauit, quod potius daretur integer illi, vt viueret, q̄ filius occideretur materna affectione compulſa. Altera vero, nullo fœdere charitatis inducta, ſed potius liuore commota dixit, nec mihi, nec tibi, ſed diuidat, iuxta ſententiā Salomonis. Quod audiens rex, hoc ſigno violento compulſus filium ipſum matri propriæ condonauit ex eo, quia natura non patitur quod mater morti filij conſentiret, & ex parte meretricis, quæ volebat puerum diuidi erat omne ſignum mali, & nihil boni, ideo violentum, & ſic de ſimilibus. Secundum ſignū dicitur probabile, verbi gratia maritus fuit vltra mare non rediturus in breui relicta vxore iuuene. vxor abſente viro vadit ad feſta multum vana & fucata cum capillis alienis, &c. Certè iſta nō facit propter placere marito, ſed eſt ſignū probabile quod hoc facit ob aliam cauſam. Similiter eſt vnus ſenex nullos habens filios & eſt cupidus, diues, vſurarius & nullam facit eleemoſinam & nil curat de diuinis. Certè hoc eſt ſignum probabile, per quod poteſt iudicari quod ille damnabitur. Similiter vnº iuuenis robuſtus & ſanus, qui ſtaret tota die ſine eſu & potu ad videndum armiludere, vel coreas & feſta, & dicet ſe non poſſe ieiunare, certè eſt ſignum probabile, quod mentitur: quia ſicut ſine comedere ſtat ad videndum vana, ita poſſet ieiunare. Vnde nota & tene menti, quod quotiens non ieiunas in diebus ab eccleſia ordinatis & prçceptis, totiens tu mortaliter peccas, & vide ſi potes ieiunare, quod ſi tibi daretur vnus ducatus pro omni vice, ſeu die, quo tu ieiunares: certe tu ſæpe ieiunares, vt lucrareris illum ducatum, conſidera intra te, & dicis te ieiunare non poſſe. Similiter tu fœmina dicis, maritus meus vult quod portem caudam, vel quod me imbrattem, vel portem capillos mortuorum. Certè tu mentiris: ſed ſi tu haberes malum ſuper capite, & medicus diceret quod non poſſes liberari, niſi inciſis capillis: Certè pro ſalute corporis permitteres tibi radi capillos, & pro ſalute animæ nedum tuos, ſed alienos capillos recuſas deponere, & iſtud eſt ſignum probabile. Similiter tu habes ribaldam, quam tenes & non uis repellere eam, ne malè capitet propter magnam charitatem, quam habes: illud eſt ſignum probabile, quod facis propter luxuriam, ad inſtar lupi, qui vidit agnum errantem, qui perdiderat matrem & flebat. vnde lupus motus ex paſſione & charitate voluit potius comedere eum quam perderetur vagando. vnde iſtud ſignum eſt probabile, in quo apparet modicum bonum, & multum malum.

Tertium ſignum leue eſt, in quo apparet multum boni & paucū mali. Exemplū, erit vna meretrix conuerſa, quæ ſtabit in confeſſione ad pedes vnius confeſſoris: Alius videns eam & cognoſcens eius præcedentem malam vitam, iudicabit dicens, vide illum presbiterum tenentem illam meretricem ad eius pedes: quid putas modo quod dicatur, &c. Iſtud eſt ſignum leue, in quo eſt multum boni, & parum mali, ſicut in Samaritana loquente cum Chriſto, ſed palliatur pp circunſtantias in illo euangelio tibi dictas. Quartnm eſt ſignum temerarium quando ſemper apparet oē bonū & nullū malum: verbi gratia, tu vides aliquē ſeruātē decem præcepta & ſpernere diuitias & frequentare eccleſias & ſempꝰ exerceri in oī opere bono & virtuoſo & tu iudicabis malum de eo, ſicut in euangelio hodierno, vbi

Iudçi

A Iudæi dixerunt. iudicantes Chriſtum, de-
monium habes: & ſic habes quatuot radi-
ces & quatuor ſigna, quæ no. in glo. ſi.c. ſi
quis in graui. de purga. cano. Sequirur ui-
dere de ramis iſtius arboris, & ſm quatuor
ſuſpiciones, quas potes habere de proximo
ita diſtingue. iſtam arborem in quatuor ra-
mos. Primus dicitur paruus. Secundus ra-
mus ſuſpicionis eſt mediocris, quando tu
ſtas in ſuſpenſo. Tertius ramus eſt ſortis,
& violentus, quia uidetur ꝙ tu ſis uiolen-
tatus ad credendum illud eſſe malum.
Quartus eſt determinatus, quando indeter
minare iudicas bonum eſſe bonū, uel ma-
B lum eſſe malum. Cape modo fructus iſtius
arboris, qui ſunt quatuor: quia aur iudicas
proximum de peccaro mortali uel ueniali,
uel ſciendo quod ſit peccatum mortale, vel
dubitando. vnde cape radices cum ramis &
fructibus, & poſſunt ire ſurſum directè, &
deorſum directè, & econtrario, & ſurſum
oblique, & per tranſuerſum, qualitercunq;
& quocunque uadāt, tu poteris iudicare eſ
ſe peccatum, vel non, & quale peccatum, vl
tra ueniale, vel grauiſſimū veniale, vel pec-
carum mortale, & quando. Veniamus ad
practicam, & incipe a primo ramo, qui eſt
parua, ſiue leuis ſuſpicio proximi, & va-
C de ad radices, & uade ad primam radicem,
quę eſt ſignum violentum, quod eſt de rege
Salomone, qui uolebat diuidere puerum,
& mater noluit: & de homicida, quo ſupue
niēte cadauer ſanguinauit. & de latrone rre
mente. in his & ſimilibus tibi cadit vna le-
uis ſuſpicio. & in hac leui ſuſpicione nullū
eſt peccatum. Et vade ad ſecundam radicē,
quæ eſt ſignum probabile, & non eſt pecca
tum. Vade ad rertiam radicem, & tertium
ſignum, & erir peccatū ueniale propter par
uam ſuſpicionem. Cape quartum ſignū to-
tum bonū, & ſi efficereris ſuſpectus, eſt pec
catum veniale maius. Cape ſm ramum, qui
D eſt ſuſpicio mediocris inter ſic & non. & ca
pe primam radicē ſigni uiolenti, & non eſt
peccatum. Simile in probabili in tertia radi
ce, uide ſignū leue, ſi non cōſentis, eſt pctm̄
graue ueniale, in quarta radice eſt grauiſſi-
mum ueniale. Cape tertiū ramum, & ē uio-
lenta & fortis ſuſpicio & cape primam ra-
dicē, quæ eſt uiolentū ſignum, in quo appa-
ret oē malum, & nullum bonum, & nō eſt
pctm̄ in ſecunda radice probabilis, in quo
apparet modicum boni & plurimum mali,
non eſt pctm̄. Vade ad tertiam radicem, ꝙ
eſt ſignū leue, in quo apparet mulrū boni &
parū mali, & eſt grauiſſimū pluſquā primū
ueniale pctm̄. Cape quartam radicē, & erit E
multo plus grauiſſimū veniale. Capio quar
tū ramum ſuſpecti temerarij, & terminati,
& oportet ponere radices cum fructib⁹ & ī
hoc cōſiſtit periculū iudicandi & non iudi
cādi. Vnde in hoc ramo cape primā radicē,
& eſt ſignū uiolentū in exēplo illius furis,
qui trepidat, eſt ſignū violentū ad inducen-
dum re ad credendū, ꝙ ille ſit ſur. et ita cre-
dendo tu non peccas mortaliter. Tolle mō
ſam radicē in probabili ſigno, & in hoc tē
ne brenam in manu, quia in hoc eſt pericu-
loſum iudicare, tn̄ non eſt ſemper pctm̄ mor
tale, ſed nunquā erir ſine ueniali peccato.
Cape mō tertiā radicē, vbi apparet ſignum F
leue, & apparet multū boni & parū mali, &
qn̄ in hoc tu cōſentis, ant tu iudicas teme-
rarie: ſi illud erat pctm̄ mortale, de quo tu vi
des plus boni quā mali, tu peccas mortali-
ter, qn̄ cū corde iudicas, ſicut ſi vna perſona
peccatrix confitebitur, & tu iudicabis ꝙ ſit
hipocrita, in hoc ſi iudicas vnum de pctō
ueniali, peccas venialiter: Si iudicas de pcō
mortali, peccas mortaliter, ſi credis ꝙ ſit
mortale. Vnde ſm ꝙ iudicas talē peccare ſi-
ue venialiter, ſiue mortaliter, tu taliter pec-
cabis. Et de eo de quo nō vides niſi bonū, &
cōſenris cum corde iudicando malum, pec-
cas mortaliter, ſicut ſi videbis bonum virū G
& tu iudicas eſſe unū hipocritā, ru peccas
mortaliter, quia tu es hipocrita, & quanto
es maior hipocrita, tāto magis deliberate
peccas, nec potes credere ꝙ ſit aliqua perſo
na bona, qa qd' intus nō habes, de ſoris tra
dere nō uales: & vides cū tuis oculis mar-
cidis ad inſtar ſolis percutienris in uitro va-
riorū colorū ror faciētis colores in terra, p
quot uariorū colorū vitrea pertranſit, vnde
cape pro regula, ꝙ nō pōr peccare mortali-
ter, niſi in his in qbus uides oīa bona, & nil
mali: vel in quibus eſt plus boni q̄ mali, aut
totum bonū. & qn̄ iudicas de reb⁹ q̄ eſſent
pctm̄ mortale, ſi eſsēt uera, & qn̄ iudicas de H
reb⁹ q̄ eſſent pcm̄ ueniale, credendo ꝙ eſſet
pcm̄ mortale. vnde caueto qualiter iudicas,
qa eodē iudicio quo iudicaueris, eris iudi-
cat⁹, & nolite iudicare, & nō iudicabimini.
Sed iudicando in iudicio veritatē, Deus te
nō iudicabir, niſi in veritate. Et ſi iudicabis
alios falſo modo, ita te iudicabit mediante
iuſtitia, ſicut alios iudicabis, &c.

Secunda pars principalis.

SECVNDA pars principalis eſt iudi-
cium criminoſum. Septem ſunt mo-
di perículoſi, per quos homo iudi-
cando

A cando periclitatur.Primus modus eſt peri-
culoſus.Secundus præſumptuoſus. Tertius
malitioſus.Quartus ſuperſtitioſus. Quintꝰ
pnicioſus.Sextus pôderoſus.Septimꝰ curio
ſus. Dico ꝙ primus modꝰ iudicãdi eſt picu
loſꝰ,vt quãtũ iudicas de dubijs vel occultis
alieni cordis: quia ſi iudicas illum peccare
mortaliter,tu peccas mortaliter, & quod ẽ
ats imbrattata,ſeu intricata.hoc poteſt acci
dete tribus modis,quia aut iudicas de præ
ſenti: vt quia vidiſti vnam fornicationem,
tu potes actum iudicare in qua forma ſit
ſuum cor diſpoſitum, quia potuit poſt for-
B nicationem confeſſum fuiſſe & pœnituiſ-
ſe,& peccas mortaliter. Item peccat peri-
culoſiſſime, quia ſit vnus ribaldus quantũ
velit,vel ſit de præſenti vſurarius, nõ tibi
licet iudicare,ꝙ ille erit dãnatus,quia Deus
his voluit ſibi reſeruare,quia multi in ſenio
poſſunt ſe reducere & teſtituete ablata, &
vſque ad finem vitæ põt ſaluari, quia cor
contritum & humiliatum Deus non deſpi
cies. Vnde Sanctus Paulus prima ad Cor.
4.c.dicit,quod non debemus iudicare pro-
ximum,donec veniat qui iudicaturus eſt vi
uos & mortuos, qui manifeſtabit ſecre-
C ta cordium & luminabit tenebras. De præ-
terito autem non potes iudicare ſine peri-
culo magni peccati mortalis, verbi gra-
tia vidiſti aliqui actum malum in proxi-
mo de præterito & modo vides, ꝙ facit
actum bonum & male iudicas, quod eſt hy
pocrita,&c.Certe tu peccas mortaliter.Tol
le ſecundum modum, qui eſt præſumptuo-
ſus, quia duo ſunt, quæ ſibi Deus retinuit,
& ſpectant ad ipſum ſolum, ſcilicet glo-
ria & Iudicium, quia omnia vult fore
facta & acuta & fieri ad ſuam gloriam &
honorem. Nam gloriam meam nemini da-
bo: quia dat tibi gratiam & ipſe vult glo-
riam. Vnde Ioan.5.ca.dedit filio hominis,
ſcilicet Chriſti iudicium facere,& quando
D tu iudicas,tu accipis ſceptrum de manu Dei
& detobas Deum, & iſte eſt modus præ-
ſumptuoſus,& huic dicit Pau. in e. epiſto-
la. Tu quis es, qui iudicas alienum ſeruũ,
quia ſuo domino ſtat, ſcilicet, iudicare, ſi
bene vel male facit, quia tibi non eſt da-
tum iudicare, ſed poteſtatibus in hoc mun-
do per iuſtitiam,& Deo ſuper omnia.Vnde
Paulus neſciebat ſe ipſum iudicare,qualiter
tu ſcies proximum iudicare,cum tu ſis ſer-
uus,ſicut proximus tuus, quem iudicas.
Tertius modus eſt malitioſus, vt puta quã-
do homo eſt malus & non vadit in rectitu
dine ſemper cogitat ſocium fore ſibi ſimi-
lem & talem,qualis ipſe eſt:& credit quod E
nullus bonus homo reperiatur & dicet,
non reperitur vnus bonus homo. Dico
quod non eſt verum,quia ſi non eſſet de bo
nis viris, quam multis mundus deficeret.
Sed dico quod malignitas, quam talis ha-
bet in corde,facit illum ita maligne iudica-
re. Vnde de directis difficulter male ſenti-
mus. De non directis difficulter bene ſen-
timus: quia vbi regnat affectio, perit om-
ne Iudicium. Et Gregorius in 6. mora. di-
cit,quod quando vnus bonus reprehendit
malum, ille malus ſemper credit quod iſte
bonus reprehendat ipſum ꝓpter arrogan-
tiam,& quod arrogantia moueat ipſum, & F
de hoc loquitur Chriſtus in 7.Matth.c.Aut
quando dicis fratri tuo, ſine eiiciam feſtu-
cam de oculo tuo, & ecce trabes eſt in ocu
lo tuo. Vnde trahe prius trabẽ in oculo tuo
quam trahas feſtucam de oculo proximi,
iudicando ipſum.Vnde Matt.12.cap.Chri-
ſtus dicit: Si autem ſciretis, quid eſt dicere
miſericordiam volo & non ſacrificium,nũ
quam condemnaretis innocentes.Et Iac.in
ſua canonica. Iudiciũ ſine miſericordia fiet
ei, qui iudicauit proximum ſine miſericor-
dia. Quartus eſt ſuperſtitioſus, quando ali
quit marcidus in peccatis de vno minimo
peccato iudicabit proximum, ſicut fuit ſe- G
mel Senis,tempote vnius magnæ cariſtiæ
erant certa granaria ſuper plateis in aper-
to,in quibus reponebatur farina ad ven-
dendum & de nocte in faucibus plateę ſta
bant cuſtodes. vnus fur ibat de nocte in
quatuor, cum manibus per terram curua-
tus, & habebat vnam campanellam ad col-
lum, & quando tranſibat faciebat verſum
vnius porci,ibat & furabatur farinam &
ligabat ſaccum ad collum & per tranſuer-
ſum & redeundo velut quadrupes cum cã-
panella rugiebat, & ſic redibat cum furto,
& cuſtodes credebant videntes a longe &
audientes vocem & campanellam ipſum
fore vnum porcum Sancti Antonij & di- H
mittebant ipſum tranſire ſine vlla ſuſpicio-
ne. Item accidit, quod vnus alius fur fuit
publice condemnatus ad furcas, & dum ſu
ſpenderetur iſte,alius fur farinæ dicebat ca-
ſtigãdo alios,fratres mei capite exemplum
ab iſto latrone, quia propter ſua latrocinia
eſt ſuſpenſus. caueatis,ne faciatis ſimiliter.
viuite de laboribus veſtris, quia ſi ipſe fe-
ciſſet & vixiſſet de laboribus ſuis, ſicut e-
go ipſe, non fuiſſet ſuſpenſus. Et paucis
diebus poſt, iſte fur fuit depræhenſus in
furto & etiã ſuſpenſus fuit. Et ſimiliter ac-
cidit

A cidit in alijs vitijs, qa erit vnus totꝰ ſceleratus & coopertus fornicator: & de vna fraſca proximi in aliquo paruo crimine diſcooperti facie t magnū faſcium. & tales dici poſſunt Iudices non conuentuati, & tale iudicium dicitur ſuperſtitioſum. Vnde huiuſmodi iudicantibus Chriſtus dicit, o Hypocrite. ſi autem ſciretis, quid eſt, miſericordiam volo & non ſacrificium, nunquā condemnaſſetis innocentes, & quia ſunt plurimæ ſpecies hypocriſiæ, vna die de his tractabo, quia hypocriſia non conſiſtit ſolum in portando collum tortum, ſed etiam in alios iudicando, &c. Quintus eſt perni-
B cioſus, qui pertinet ad officialem, quia in iudicando debet ſequi ordinem iudicij, ſecundum actitata & probata, quia non ſufficit iudicare recte, niſi ſeruare modo & ordine iuris. vnde in Deuteronomio. 6. ca. Quod iuſtum eſt, modo iuſto iudica. Sextus modus eſt ponderoſus, quia erit aliquis, cui videbitur habere bonam conſciētiam, & veram, & faciet de vna parua re vnum magnum quid. Nam non debet grauare rem pluſquam deceat, quia quando conſcientia non eſt bene formata in lumine veritatis, facit iudicium de vna feſtuca & valde iudicabit. vnde oportet quod ſi diceretur veritas, quia multotiens aliquis gra-
C uabit rem vltra quàm ſit veritas, quia iudicādo ſecundum veritatem non peccat: ſed iudicando aliter quam ſit veritas rei, vel contra veritatem, tunc facit conſcientiam groſſam. vnde oportet facere ſicut boni baliſterii, quia debemus dare in brocha & in ſigno veritatis iudicando, nec ire coſterii nimis hinc vel inde, vel ſurſum, vel infra, ſed iuſtum iudicium iudicare & non plus grauare quam oporteat. licet ſint aliqui dicentes, quod prædicando induco homines ad deſperationem. Ego dico quod non eſt verum, ſed volo oſtendere foueam, vt qui nolunt incidere in ea ſibi præcaueant. Nam
D verbum quod vobis prędico, non eſt meū, ſed patris mei qui miſit me. & ſunt qui dicunt, quod diabolus non eſt ita turpis ſicut pingitur. Sed quando ipſum videbunt ſciēt mihi dicere, qualis erit. Et nota quod malus homo eſt peior, quam diabolus diſcate natus, quando Ieſus dedit poteſtatem diſcipulis, dedit ipſam ſuper demonibus & nō ſuper hominibus, ad ſignificandum, quod diabolus incarnatus eſt peior ſpiritu maligno. Iudica ergo æquum, & ſecundum veritatem, & non cures de maledicentibus ad inſtar ſolis, qui nō deſinit lucere & mittere, nec curat de habentibus malos ocu- E
los, qui non poſſunt videre eius lucem, quia ſunt ſicut noctuæ amantes tenebras, & fugientes lucem veritatis. Septimus modus dicitur curioſus, & accidit illis, qui ita parum habent facere de factis ſuis proprijs, quod quærunt facta aliena, dicendo & iudicando, talia dicit talis, talia facit talis, &c. Et illi cadunt in altero de duobus quia impoſſibile eſt quin, aut ita accurate quærendo facta aliena obliuiſcantur ſuorum, aut ſi bene videant ſua, bene etiam videant aliena.

F

Tertia pars principalis.

TErtia pars principalis eſt videre tertium iudicium, quod dicitur periculoſum. Et nota quod ſunt bene ſeptem pericula in iudicare proximum. Primum periculum dicitur curioſitas. Secundū vagabundoſitas. Tertium præſumptuoſitas. Quartum crudelitas. Quintum rapacitas. Sextum iniquitas, & ſeptimum peruerſitas. Dico ergo, quod primum periculum in iudicando, eſt curioſitas, qui fructus male iudicandi eſt, quod talis obli-
uiſcitur ſua facta, & iudicat aliena, vt iam G
dixi. Secundum periculum, quod efficitur vagabundus, eſt beſtialis & vagando per aliena facta non conſiderat ſe ipſum ad inſtar filij prodigi, qui recedens a patre non conſiderans ſeipſum, diſſipauit ſua & iuit in longinquas partes, & talis cum audit aliquod verbum, ſemper iudicat. Tertium periculum eſt præſumptuoſitas, quia propter artem iudicandi, ſemper vellet eſſe iudex in iudicando alios, & non vult iudicari. Accidit & quartum periculum crudelitatis, quod propter habitum iudicandi alios, efficitur ita inſenſatus, malignus & H
crudelis, quod quando videt proximum facere aliquod malum, ipſe gaudet de malo proximi, & efficitur ſpretor proximi. Ex quo ſequitur quintum periculum rapacitatis, quia rapis & prædaris Deum, quia ſemper gaudebis de aduerſitate proximi. Sextum eſt periculum iniquitatis, quia non cognoſcis bonum, nec malum, quia bonum videbitur tibi malum, & malum bonum, & iudicabis de bono malum, de malo peius, & de peiore peſſimum. Idem ſequitur ſeptimum malum peruerſitatis, quia videndo & iudicando quod bonum ſit malum, & malum bonum, & malum peius, & peius peſſimum, efficitur detractor, & crepabit de bono

A bono proximi videndo, quod non poterit ipſum iudicare de bono. Inde venit, ꝙ comedit de carne non cocta, corrodendo, diffamando, & iudicando proximum: ergo nolite iudicare ſecundum faciem, ſed iuſtũ iudicium iudicate, vt Deus omnipotens in die iudicij nos taliter. iudicet, ꝙ ſimus de ſuis electis, & nos perducat in paradiſum per ſuam miſericordiam, Amen.

FERIA QVINTA. poſt 4. Domin. Quadrag.

B

De amore illuminato.

Sermo XXIX.

SI peccator eſt, neſcio: vnum ſcio, quia cæcus cum eſſem, nunc video. Ioann. 9. cap. Verba ſunt cæci illuminati cõtra ſcribas & phariſæos murmurantes de Chriſto dicentes, quod erat peccator. Scitis chariſſimi, quoniam habemus tractare de quarta flamma noſtri Seraphini amoris acuti, qui dicitur amor illumi-
C natus, de quo facimus tria lumina loquendo, quando debent ablata reſtitui. vnde dabimus tres regulas.

Prima pars principalis.

PRimo dicitur luminoſa, quia rem alienã, quam habes, debes reſtituere quã primum potes. Ad cuius declarationẽ, nota tria notabilia. Primum, ꝙ omne quod ad te peruenit de male acquiſito, ſicut eſt vſura, rapina, furtum, ſimonia, & huiuſmodi, incontinenti teneris illud reſtituere ĩtegraliter, & non debes induciare dando tãtum in anno. & ꝙ ſit verum, probo tribus ratio-
D nibus magiſtri Alexandri. Prima ratio eſt fundata in regula iuris, quæ dicit, ꝙ non remittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatũ: quia ex quo tu obligaris reſtituere, & non potes eſſe ſine pctõ, niſi reſtituas, ergo &c. Et vt abſoluaris, & uenias in gratiã Dei, et ſtes in illa, neceſſe eſt, ut reſtituas contra illos, qui occupantes bona aliena cõfitentur, & dicunt ſuam culpam, & bonus confeſſor ignorans dicit, abſoluo te, & remanes incatenatus, & perditus & non abſolutus. Scd'a rõ eſt, quia ſimilis iniuria eſt tenere rẽ alienam iniuſte, ſicut ipſam prędari, & aliq faciũt ſibi conſciam prędandi, ſed non retinẽdi pdã. E
Sed ego dico ꝙ minor culpa eſt prędari res alienas, q̃ ipſas retinere, quia citius parcet tibi de iniuria prædæ, quã ex eo ꝙ retines ipſas res ablatas, & in hoc non ſufficit dicere tuam culpam, qa demõ dicit meam turtã, & non prodeſt, niſi reſtituas, confitearis quantum velis. Imo abſoluendo te confeſſonus cõfirmat te in manibus diaboli, qa tu putas retinendo ablata eſſe abſolutus, & in totũ liberatus, & remanes iam cum illa tua malitia retinendi, & non reſtituendi ablata. Tertia ratio eſt, quia facis cõtra unum de decẽ mandatis Dei, de non habendo rem alienã & pcepta negatiua obligant ſemper, F
ſicut iſtud, Nõ furtum facies, nec rem cupies alienam, obligat ſemper, & iſtud, non rem teneas alienam, includitur in illo, non furtum facies. nec intelligas ꝙ tenere aliena ſit affirmatiuum, quia retinendo cõmittis furtum, contrectando rem ipſam inuito dño. exemplum ſi accipis unum carbonem in manu, non ita nocebit tibi, ſi incontinenti deponis illum, ſicut ſi diu illũ tenes in manu. Ita eſt in auaritia carbonis ęternalis ignis in retinendo aliena ablata & indebite. Nota in hoc vnum dubium. Doc. quærunt, ſi unus vſurarius publice in pũcto mortis condit teſtamentum, & relinquit ꝙ G
reſtituuntur ablata, vtrum ualeat tale teſtamentum? Magiſter Alexander dubitat, & aſſignat rationem, quia ex quo fecit malum, ipſe debet ſatisfacere, quando ipſe poteſt & ſatisfaciens non habet peccatũ, quia quando poteſt reſtituit. Sed ſi quando non põteſt, vult reſtitui, tunc non valet. Scd'a rõ, quia qñ pôt emẽdari, non vult. Et qñ nõ pt vult, & eſt periculũ ꝙ ſi eſſet ſanus, tunc ipſe non foret in illa opinione. Ideo vt ualeat illud teſtamentum pro ſalute animæ ſuæ, Doc. dicunt ꝙ cõfeſſor antequam abſoluat publicum vſurariũ, debet facere ꝙ ipſe pſtet publicam cautionem, & alia infra ſcripta de reſtituendo uſuras. Nã antequã abſoluas H
ipſum, ſi hẽt pecunias mittas pro ijs a qbus accepit vſuras, & incipias reſtituere magis egenis. Item eſt neceſſe ꝙ ſicut publicè dedit ad vſuras, ita publice fiant proclamationes in locis publicis per ciuitatẽ. et Alexander dicit, ꝙ ſi publicus vſurarius reſtitueret omnia male acquiſita, non poteſt abſolui, niſi mittat publicã proclamationẽ & cridã, quia oportet ꝙ ſicut publicè vituperauit, & confudit fidem Chriſti & ſacroſanctæ eccleſiæ, & legẽ bene viuẽdi & legẽ euangelicam & naturæ, ita publice ſe confundat

A fundat & vituperet per publicas proclama
tiones, qa nō remittitur pcm̄, niſi reſtituat
ablatum eo mō quo accepit. Nā in Quadra
geſima ꝑterita reperi ꝙ vnus vſurarius reſti
tuerat oīa male acquiſita pp eſſe in ſtatu ſal
uationis, & nihilominus fuit conſultū ꝙ vl
tra hoc erat neceſſe facere publicam ꝓcla-
mationē, & ita factum fuit. Et habes duo.
primū eſt, ꝙ ſubito ſoluat: Scd̄m, ꝙ fiat pub
lica crida. Itē oportet tertiū. ſ. ꝙ ſe obliget,
& ſua per publicū inſtr̄m de reſtituendo il-
lis, qui hēre debent, quia aliàs non pōt ab-
ſolui, vt in c. 2. de vſuris. lib. 6. Et vltra hoc
B oportet, ꝙ faciat vnū publicū inſtr̄m, ī quo
caſſent oīa inſtrā & quaternos, in quib. con
tinerēt vſuraria prauitas, vt nil petere poſ-
ſit. In his 4. facitis potes ipſum abſoluere, a-
lias non. Simile eſt de publico robatore &
ſtipēdiario, quia qn̄ eſt poſſibile ei ſatisface
re, non abſoluas eū, niſi reſtituat, vel cautio
nē p̄ſtet de reſtituendo: ſed in priuato roba
tore, infra tibi dicā, vt in c. ſuper. de rapto.
qui ibi lītatur de robatore publico prius ad
monito, licet Doct. intelligāt qn̄ eſſet vnus
robator prius admonitus nō vult ſe corrige
re, & aliqui intelligūt de non publicè roba
C tore tpe pacis, vel tpe guerræ non iuſtæ. vn̄
ſi pcm̄ non remittitur, niſi reſtituatur abla-
tum, & ex quo pōt reſtituere & non reſti-
tuit, ſignum eſt non bonum confeſſ. ſed ſi
vellet confiteri de alijs pcīs, tu potes eū cō-
fiteri & abſoluere, ne tm̄ ſe induret in pcīs,
& non facit contra præceptū eccleſiæ, tn̄ ve
rum eſt ꝙ confeſſor dēt ei dicere, qualiter
abſoluit eū ab alijs pcīs, ſed non ab illo, niſi
reſtituat & det ſibi pœnitētiam diſcretam,
hortando ipſum ꝙ bene viuat & bene fa-
ciat, & ꝙ diſponat ſe ad reſtitutionem, &
multum proderit ſibi illa confeſſio, quia po
terit diſponi ad res, per quas induceretur
ad reſtitutionem, & ad infuſionem gratiæ.
D

Secunda pars principalis.

ACcipe ſm̄ notabile plenum ſucco,
& artificioſum, quia quandocunque
hō eſt in aliqua neceſſitate, vel non
pōt reſtituere ſine ſuo diſcontio, debet pete
re licentiam a Dn̄o Ep̄o, & de eius licentia
pōt retinere, & poſſunt eſſe tres licentiæ, ſi
cut ſunt tria mala lucra. Prima eſt, quia qui-
dā pn̄t parum reſtituere, quia hn̄t magnam
familiā. Secunda, quia aliqui ſunt ita paupe
res ꝙ nihil reſtituere poſſunt. Tertia eſt, qa
quidā poſſent reſtituere, ſed diminuitur fa-
cultas eorū. Ita oportet tres licentias eſſe
Prima eſt licentia inuenta & conſentita. Se- E
cūda eſt petita. Tertia eſt licētia interpreta-
ta. Prima licentia conſentita. vt in hoc exē-
plo, erit vnus diues de vſuris & robaria: va-
dat ad illos, quos derobauit, & quib. tenet
reſtituere, & quærat licentiā de dando ſibi
10. in anno: & ſi ſunt cōtenti dare ſibi indu
cias, ille talis cū bona conſcientia pōt indu
ciare, & pōt pęnitentiam agere, cōfiteri &
ſumere corpus Chr̄i, maximè ſi facit debi-
tā cautionem de reſtituendo. Et dico ꝙ iſta
licentia talis debet eſſe libera, quia ſi nō fo-
ret libera non eſſet bona, ꝙ pōt accidere 4.
modis, ꝙ illa licētia non erit libera. Primo
mō ſi procedit per timorē, ſcd̄o mō ſi pro- F
cedit pp verecūdiam, tertio ſi procedit pp
deſperationem; quarto, qn̄ ſit pp ſpē, quia ſi
ꝓcedit propter aliquē ex ijs 4. modis, illa li
centia non erit libera. Per timorē, ſicut fuit
in quodā dn̄o, qui multas fecit extorſiones
indebite ſubditis ſuis, & laborans in extre-
mis fecit ſe portari in plateis cōuocato po-
pulo & dixit, ꝙ volebat, ꝙ parcerēt ſibi de
extorſionib. ſibi factis, & nihil reſtituit, qui
dixerunt ſe eſſe contentos. Tn̄ ſi fuiſſent au
ſi potius voluiſſent quòd reſtituiſſet ſibi ab
lata. vel erit potens, qui derobaſſet paupe-
res & diceret, volo quòd detis mihi termi- G
nū ad reſtituendū vſq; ad 10. annos, & illi
per timorē darent illū terminū, non eſt li-
bera illa licentia, quia illud fecerūt, quia ille
petijt cū vno aliquo actu damnabili, &c. Se
cunda licentia fit per verecundiā: vt puta tu
eris cōfeſſus alicui cōfeſſōno de ablatis per
vſurā vel robariā, & dices, eh male acquiſi
ui, & vellē reſtituere in certis terminis, ne
me ſiniſtrarē, confeſſonus ille beſtialis ibit
ad debentes habere, ſuadendo ſibi qualiter
ille vſurarius pur ſeruiuit ſibi in ſuis neceſ-
ſitatibus, & quòd dēat facere ſibi terminos,
infra quos ille poſſit cōmode reſtituere, &
ille pręuerecundia dicit, quòd eſt contētus, H
tn̄ ſi poſſet, potius vellet integraliter ſuos
denarios quàm facere ſibi inducias. Dico
quòd illa licentia non eſt libera. Per deſpe-
rationem fit, qn̄ deſperabat vnquā aliquid
rehabere ab illo vſurario vel robatore. Per
ſpem, quia dicet, ſi ego non do ſibi licen-
tiam, ipſe non ſeruiret mihi vna alia vice,
quia ſpe ſublata ille non daret ſibi licen-
tiam illam. Sed dices, ego dubito qualiter
ſciam, quòd illa licentia ſit libera vel non.
Ego reſpondeo, quia præſuppono quòd in
his tu ſis ſoluendo. & tunc accipe pecu-
nias, quas debes reſtituere, & vade ad il-
lum cui debes reſtituere, & dic, frater mi,

A ego accepi tibi indebite per vſurariam pra-
uitatem, centum ducatos. Ecce ipſos, & tra
de ſibi libere in manibus ſuis petendo ve-
niam de ſiniſtro, quòd ſibi feciſti & retinen
do eos. verumtamen ego valde egerem ip-
ſis in tali meo negotio, ſi tibi placeret ipſos
mihi mutuare vſque ad tale tempus, eſſet
mihi magnum ſeruitium, & ſi poſtquam ha
buit illos denarios in ſua libertate ſibi ſer-
uit vel donat, vel eſt contentus quòd in ter
minis ſibi reſtituas, tunc tu potes cum bo-
na conſcientia id facere dando ſibi bonam
cautionem de attendendo: vel ſi nõ habes
denarios, da illi pignus ſufficiens, ita quòd
B ſit ſibi bene cautum pro illa quantitate. vel
ſi nõ habes denarios nec pignora in bonis
mobilibus, & habes immobilia, cape vnũ
notarium, & vade ad illum, cui teneris di-
cendo, ego non habeo denarios, nec pigno
ra in mobilibus, accipe cautionem & cape
terminum, quem tibi dabit: potes tamen di
cere ſi velles, mihi inducias facere eſſet in
ſeruitium, facito tamẽ ſicut tibi placet. per
iſta tria ſigna ſupraſcripta tu poteris certi-
ficari, ſi illa licentia erit libera, & vocatur li
centia cõſentita. vnde parũ eſt, quòd Senis,
vbi prædicabam, erat vnus vſurarius, qui
tenuit iſtum modum, & reſtituendo pecu-
C nias viuis ſibi libero tertium, alius medie-
tatem, &c. Et ſi ille tunc mortuus fuiſſet,
moriebatur ſaluus. Secunda licentia peti-
ta, qñ non habes tantum, quòd poſſis com
mode reſtituere ſine tuo incommodo vel
diſcontio. in hac oportet habere magnam
diſcretionẽ, & conſulere valentẽ confeſſo
rẽ. pone, tu debes reſtituere quingenta, &
non habes In facultatibus vltra trecẽta, &
habes ſex filios, tu obligaris reſtituere, ſed
reſtituendo peris fame. quid facies? Sũt ali
q Doct. dicẽtes, ꝙ meliꝰ ẽ reſtituere & mẽ-
dicare q̄ inuito dño retinere, tum prudens
D confeſſor debet cõſiderare ſi ille, qui debet
habere, habet tantos ſumptus, quantos &
quot tu: & ſi eſt egenus, ſicut tu. tũc ſm Io.
Scotũ, cæteris paribus, conuenientius eſt,
ꝙ ille qui tenet indebite aliena, patiatur ne
ceſſitatem, q̄ ille cuius ſunt illa ablata. ſed
ſi ille, cuius ſunt ablata, eſſet diues, & qui
hẽt reſtituere pauper, tũ cõfeſſor põt dare
ſibi licentiã de reſtituendo tm̃ in anno, &
debes ſtare illi licentię confeſſoris, obligã-
do te illi, cui teneris: & licet non velit ille,
cui es obligatus, dare tibi illas inducias, ti-
bi ſufficit ad ſaluationẽ. Tertia licentia dr̃
interpretata, qñ pro aliqua iuſta cã ille, qui
dẽt habere, non dẽt velle ꝙ ſibi ſatisfaciat.

Et hoc põt interuenire, & eſſe 4. de cauſis. E
Primo, qñ reſtituendo põt oriri periculum
alicuius ſcandali, vel periculũ infamiæ, vel
periculũ perſonæ, vel periculũ aïæ, ſiue pci
mortalis, qa quotiẽs occurreret pp petere
inducias alterũ, vel plura ex iſtis periculis,
potes induciare & expectare tp̃s ad peten
dũ iſtã talẽ licentiã. exemplũ, qñ põt oriri
ſcandalũ. Tu es furatus alicui 100. q̄ nõ po-
tes reſtituere, ſi petis licentiã detegẽdo fur
tũ, ille cuius furtũ eſt, poterit ſcandalizari.
tu videns hoc, poteris induciare, donec ve
nerit tp̃s, quo ſine ſcandalo petere potes li
centiã. Simile ſi eſſet periculũ infamiæ. qa
obligaris incontinẽti reſtituere furtũ. ſi re- F
ſtituis, infamabis tu petes induciare expe-
ctãdo tp̃s. Tertiũ ſi eſt periculũ vitę, qa for
te quærẽdo licentiã, vel reſtituendo furtũ,
ille poſſet te accuſare, & poſſes perdere vi-
tã, quia potes expectare tp̃s. Quartũ, ſi eſſet
periculũ aïæ. v. g. q̄dã fœmina derobauerit
aliquẽ iuuenẽ, ſi petit licentiã, ille diceret,
niſi mihi conſentias, ego te accuſabo. certè
ſi times iſtud periculũ aïæ, & pci mortalis,
non tenet̃ petere licentiã, ſed poterit p̄ſto-
lari tp̃s habile, quo illud petere poſſit ſine
ſcandalo. Sco. in ſuo 4. 16. deſti. format vnũ
dubiũ. Si iſta pericula ſupraſcripta occurrũt G
illi, cuius eſt illa res, quã ſibi furatꝰ fuiſti, ſi
nõ manifeſtas te ſubtraxiſſe: an tenearis il-
lud manifeſtare? Rñdit ꝙ potius dẽs tu fur
iuſte ſubire periculũ q̄ pati, ꝙ ille iniuſte pa
tiat̃ aliqđ periculũ vitę infamię vel ſcãdali,
excepto q̄ periculum aïę, qđ euitare debes.
pone, duo ſũt in extremitate periẽdi fame,
quorũ vnus hẽt tm̃ vnũ panẽ, ſocius furat̃
ſibi illũ panẽ: ſi reſtituit illũ, moriet̃: ſi non
reſtituit, moriet̃ ſociꝰ. hic diſtingue, qa aut
ſocius eſt in maiori periculo periẽdi fame,
& teneris illi reſtituere: aut tu es in maiori
periculo periẽdi fame, q̄ ſocius, cui furatus
fuiſti, & non teneris ſibi reſtituere. Sed ſi
ſint in pari periculo, potius fur dẽt ſubire H
periculum, & ſic intellige ſupraſcripta. Sed
qd ſi tu mulier reſtituis, peccas mortaliter
cõſentiẽdo ſibi, vel aliter te accuſabit: & ſi
nõ reſtituis, ille cui abſtuliſti peccabit mor-
taliter, quia iurabit falſo aliũ ſubtraxiſſe, &
ſcis illũ iuraturum falſo, an tenearis potius
peccare q̄ dimittere illũ iniuſte peccare? cer
tè tu nõ dẽs illã rem reſtituere, nec petere
licentiã, donec durat illud periculũ, quia tu
teneris & debes p̄ferre aïam tuã oib. rebus
mundi. Sed pone, ꝙ ille cui furatus fuiſti, ſit
diues, & tu fur es pauper, & ille diues dicit
ꝙ nullo mõ parcit, nec vnquã parcet illi, q
ſibi

A ſibi abſtulit, niſi reſtituat ſibi. quæro, an te-
neris petere ſibi licentiam vel reſtituere ſi
cadit in aliqđ periculū ſupraſcriptorū ſcan
dalorū? certè tu nō obligaris, ex quo pōt ve
nire periculū petendo licentiā, vel reſtituē
do, ex quo ille diues non facit debitū ſuū à
ſuo cāto, quia vult ꝙ ſcandalizeris, vel per
das vitā, vel incurras infamiam, aut perdas
aīam pro ſuis diuitijs, quia charitas vult ꝙ
fama, vita & aīa ꝓferatur diuitijs. Sed ſi di-
ces mō, ille fur vel robator non reſtituēdo,
non ne ſtat in pcō mortali, & debet potius
perdere vitā q̃ peccare mortaliter, quia aīa
dēt præferri vitę corporali? dico ꝙ debet ꝓ-
B ferre aīam ſuam aīæ ſui ſocij, & vitā corpo
ris diuitijs mundi. Sed de hoc aliàs latius ti
bi dicā. bene lex naturalis vult, ꝙ ego plus
amem meā aīam, ꝙ illā ſocij mei, & debeā
ꝓponere meū corpus corpori ſocij mei, &
ꝓponere diuitias meas illis ſocij, & ſic de-
bes præponere aīam, vitā & famā diuitijs.

Tertia pars principalis.

TErtiū notabile, ꝙ in alijs bonis, q̃ non
peruenerunt ad tuas manus ex vſuris
& robarijs, ſed ex alijs contractib⁹, vt
C puta ex dotibus, teſtis, ſentētijs & mutuo,
depoſito, vel aliunde ex cōtractibus licitis,
tu non obligaris ita ſubito reſtituere, & ſol
uere, ſicut illa, q̃ peruenerunt ex robarijs,
& furtis, ſed debes conſiderare varias natu
ras contractuum & iuramentorū, quę inter
uenerunt in illis, quia quanto obligatio eſt
ſtrictior, tanto magis obligaris ad citius re-
ſtituendum. Sed pone, tu promiſiſti cum iu
ramento dare quingentos ducatos vigore
vnius dotis vni vſq; ad certum tps, interim
ſuperuenit guerra vel aliqua tribulatio, vel
comburitur ſubſtantia tua taliter ꝙ volēdo
nō potes adimplere, nec ſeruare promiſſa,
niſi alienes tuas poſſeſſiones ꝓ minori pre-
tio dimidię eius ꝙ valent. Certe Theologi
D dicunt ꝙ tu non obligaris iactare tua in fo
ro conſcientiæ, ex quo hēs bonam volunta
tē: Et debens habere non habet charitatem
in ſupportando te, ſicut tenetur in caſu iſto
neceſſitatis cōſiderando ꝙ leges obligatio
nū & ſtatuta ciuitatum quæ conditæ ſunt ꝓ
conſeruādo bonam vnionē charitatis inter
ciues & populū, non vr̄ ꝙ ex bona conſcie
tia illa lex vel ſtatutum debeat ita ſanctè in
terpretari, nec charitas ſuadet ꝙ ille ciuis
remaneat deſtructus pro ſatisfaciendo illi.
verumtamē poſſet accidere quòd creditor
tuus eſſet caſurus in ſimili damno, & in ſi-
mili promiſſione. Certè tu non debes in ſi- E
mili caſu & damno præponere tuū damnū
ſuo, quia tu iuſte es obligatus, & tuus credi
tor iniuſte patitur reſpectu tui. Et hoc pp
quattuor cās. Prima eſt gratia gratitudinis,
quia ex ſeruitio non debet pati damnum.
Secunda ratio, quia ex quo es obligatus ad
dandū illud. non potes dicere eſſe tuū ꝙ al
teri debetur, & ſic eſt ſuū & nō tuū. Tertia
ratio ex debito iuſtitiæ, quę vult ꝙ vnicuiq;
reſtituatur qđ ſuum eſt. Quarto, quia æqui-
tas requirit ꝙ quis de ſuo ſibi ſubueniat. Se
cunda regula eſt, ꝙ quotieſcunq; pp reſti-
tuere aliquam rem tpalem tu incurris peri- F
culum maius quàm ſit damnum proximi,
in tenendo illam rem temporalem, tu non
teneris reſtituere illā, donec durat illud pe-
riculum. vnde ad huius declarationē nota
3. notabilia. Primū eſt, ꝙ quotieſcunq; pote
rūt interuenire quattuor damna ſupraſcri-
pta quæ ſunt ſcandalum, infamia, mors, &
peccatum mortale, tu potes tenere illā rem
temporalē, donec ceſſant illa pericula, vel
aliquod illorum, in quod poſſes incurrere
reſtituendo. Secundum notabile pone, ꝙ il
le cuius eſt res, quam ſubtraxiſti, & reſtitue
re teneris, incurſurus eſt, ſi non reſtituis, ſi- G
milia pericula in quibus tu incurres reſti-
tuendo, quia incurret in periculū infamiæ
vel perſonæ: certè tu potius debes reſtitue
re & incurrere illa pericula īfamiæ & mor-
tis, quia iuſtè incurris illa pericula, quàm di
mittere illum incidere in illa iniuſte, quia
hoc requirit iuſtitia, & ſic debes iſto caſu
potius ſubire illa tria pericula. ſ. ſcandali, in
famiæ, & mortis corporalis q̃ ſocius. Ter-
tium vero periculum animæ, tu ſemper de-
bes præponere tuam aīam animæ ſocij. Mo
do ego volo reſpondere illi dubio ſuperius
quæſito, quia ſi non reddit, ſtat in peccato
mortali, & ſic in dubio perdendi aīam, di-
co ꝙ eſt minus malum ꝙ proximus perdat H
diuitias, q̃ ille perdat aīam: imò minus ma-
lū eſt ꝙ proximus perdat diuitias q̃ fur per
dat famā, & vitā, multo magis aīam, niſi ſi-
mile periculum incurret ille, vt ſup. dictū
eſt. ratio, quia vbi maius periculum eſt, ibi
cautius eſt agendum. Sed maius eſt pericu-
lum animæ omnibus reb⁹, & fama, & vita.
igit̄ præferenda ēt animæ proximi, vt dixi.

Tertia pars principalis.

TErtium notabile pone, vnus fecit fal-
ſum teſtimonium, propter ꝙ damnifi
cauit proximum in cētum: tenetur ad

A emendationẽ illius damni, ac ſi derobaſſet
eū. Modo pauper eſt teſtificatus falſè, & pp
illud falſum teſtimoniū damnificat vnū in
mille ducatis, ſi contradicit illi ſuo falſo te-
ſtimonio, ipſe perdet manum vel membrū,
qd faciendum? dēt ipſe dicere, ego depoſui
falſum teſtimoniū, ne ille damnificetur in
mille: certè non tenetur contradicere ſibi,
quia dēt præponere ſuā perſonā diuitijs ꝓ-
ximi proponendo ſibi in aīo de reſtituēdo
illud damnū, ſi veniret ad pinguiorē fortu-
nā. & cū habueris vñ ſatisfacias, ſatisfac &
ſufficit: tñ ſi potes tetractare ſalſum teſtimo
B nium ſine periculo perſonæ & inſamiæ, tu
teneris illud facere &c. Ad inſtar vnius, qui
per potentiam in ciuitate Paduæ miſit pro
vno notario, & dū eſſet in eius domo dixit,
ꝙ faceret vnum inſtr̃m contra alium de mil
le ducatis, alioquin ꝙ ſaceret eū occidere.
Ille notarius videns ſe male paratum, nec
poſſe euadere, timens periculū vitæ, nō in-
de receſſit ꝙ ſibi fecit illud inſtr̃um ſolem-
ne in publica ſorma, qualiter ille nequā mu
tuauerat mille ducatos tali ī præſentia duo
rum teſtium mortuorum, & vnius viui con
currentis cū voluntate domini. facto inſtr̃o
falſo ille notarius inde receſſit, & iuit ad
C domū obligati, & dixit, ego feci contra te
vnum inſtr̃m falſum de mille ducatis ad pe
titionem talis petentis metu a me extortū:
veni, quia ſum diſpoſitus ꝙ ſibi ſoluas de
moneta, quam tibi dedit, & fecit ſibi vnum
aliud inſtr̃m ſolutionis factum eodem die,
& in præſentia dictorum met teſtiū ſcripto
rum in illo primo inſtr̃o obligatorio. Tran
ſactis aliqnibus menſibus ſilentibus his, ec-
ce primns connenit ſm̃, & petit mille duca
tos, & producit illud inſtr̃m obligatorium.
Ille opponit exceptionem ſolutionis. datur
terminus ad probandū. Notarius vadit Ve-
netias. Secundus in termino probat ſolutio
D nem per ſm̃ inſtr̃m. Ille replicat ꝙ illud in-
ſtrumentum ſolutionis eſt ſalſum, & dicit
qualiter ſoluiſti mihi certè de eadē mone-
ta, quā mihi mutuaſti, & facto vno ſaluocō
ducto, Notariꝰ venit & narranit ſactū Pote
ſtati ſm̃ veritatē. & captis ſamnlis illius no
bilis, qui interſuerunt, reperit veritatem.
vñ ſi teſtis falſus poſſet ſine periculo cū ſua
prudētia recuperare dictū ſuum, & damni
proximi contra quem deponit, ſicut iſte no
tarius prudēs fecit, bene faceret. Secundus
caſus eſt, quidam Doctor dedit ſn̄iam iniu-
ſtam, vel falſnm conſilium: ſi non pōt ſatiſ-
facere damno in quod pp illud proximus
incurrit, obligat̃ in diſdicendo ſe, vel dicen
do ſe dediſſe falſam ſn̄iam, vel falſum conſi E
lium, niſi ex hoc incurret magnū periculū
inſamiæ vel perſonæ: tñ poſſet eſſe tā gran
de damnum, qđ deberet præponderare ſuę
famę, & pręponere illud damnū ſamæ ſuę,
ſicut ſi eſſet ſn̄ia de regno vel prouincia, &
ſimilia: quia ſicut nō ſunt ſacienda bona, vt
veniant mala: ſic nec mala ſunt facienda, vn
de veniant bona. Tertius caſus eſt, vna fœ-
mina, quæ cupiēs non pōt habere ſilios: ma
ritus vadit trāsfretando, & mercādo, & an
te receſſum habuit rē ſecum. & poſt receſ-
ſum mariti paulatim vadit ſibi ponendo de
bombice corpori, ita ꝙ vr̃ grauida, & ſcri-
bens marito qualiter eſt grauida. Inde ſup-
ponit ſibi vnum puerū, & dicit fore filium F
illius boni mercatoris & ſuccedēs patri pu
tatiuo ſpoliat illos proximos illius merca-
toris hæreditate, quæ ſibi ſpectabat de iure.
vel ipſa fœmina fecit fallum viro, & parit
puerum ex quæſtn adeptum, qui ſuccedet
illi ſuo viro, & ſpoliat proprios hæredes.
tenetur illa fœmina manifeſtare hoc ante
quàm moriaris, vel in puncto mortis? certè
tu debes tacere, & nihil dicere niſi tuo con
feſſori, & facere pęnitentiam. Ribalda, ò in
diabolata, q̃ ſic faciendo tu ponis te in peri
culo perdendi vitā & aīam: & poſtquā erra G
ſti ribalda, non te confidas de tua cōmatre,
nec tuo cōpatre, vel ſocia, nec de aliqua per
ſona mnndi, niſi de tuo confeſſore bonæ &
ſanctæ vitæ ēt in puncto mortis; quia nō de
bemus incurrere maius malū, vt euitemus
minus malū. Et hoc pluribus rōnibus. Pri-
ma rō pp ſcandalum occurrēs marito, & to
ti parentelæ donec viuunt. Secunda rō, qua
liter debet tacere, eſt pp infamiam, in quam
tu mala fœmina incurris, q̃ reputaris bona,
& es vna porca, quia maior theſaurus quē
hēt fœmina, eſt bona ſama. nam non eſt ita
in viro: quia ſi perdit caſtitatem, pōt habere
alias dignitates. Nam fœmina perdens pu- H
dicitiam, nil valet vltra, niſi mittatur foras,
vt cōculcetur à viris. vnde Sal. 20. ca. Melius
eſt bonum nomen, ꝙ diuitiæ multæ. Tertia
ratio eſt periculum vitę, quia dicendo illud,
poteris venerari cum filio baſtardo, vt non
participet de hæreditate tui mariti, & per-
des corpus & animā. Quarta ratio, quia da
to ꝙ illud diceres, non tibi crederetur in iu
dicio, niſi illud probes, ſicut vna fatua, quæ
irata cum filio accuſauit, & non erat filius
legitimus, ſed baſtardus, vt priuaret eum
ptrimonio patris, & proximorum patri vo
lens ſnccedere, non potuit illnd probare,
& ſic remanſit deluſus, & illa remanſit pro
vna

A una fatua. Quinta ratio, quia ultra fidem
quam rupiſti tuo marito, tu accipis ſibi fi-
lium ſuum, quem ipſe putabat ſuum, per-
inde amabat eum ac ſi eſſet filius ſuus, &
ſciendo hoc perdit charitatem filialem, quã
ſibi habebat. Nam pater amando filium, a-
mat æſtimationẽ reputationis filialis, quia
impoſſibile eſt ſcire illum eſſe filium ſuum,
& nulla lex obligat patrem amare filium,
niſi credat quòd ſit filius ſuus. unde obligat
patrem credulitas & æſtimatio, quòd ſit fi-
lius, amare ipſum ut filium, & non ueritas
ſecundum Deum, & ſecundum legem Im-
perij. Sexta cauſa eſt, quia adiungis ſibi ue-
B recundiam, quia ſemper credet quòd oſten
datur cum digito, reperias modo tot bona,
quæ eueniant, quot mala ex reuelatione hu
ius. Certè non reperiri poſſunt, glo. magis
eſt tacendum, quàm dicendum. Sed ſi dicta
pericula non euenirent, & ceſſarent ſupra-
ſcriptæ cauſæ, melius eſſet dicere quàm ta-
cere. Sed auiſo quòd talis fœmina, quæ ca-
deret in huiuſmodi peccato, tenetur emẽ-
dare & ſatisfacere omnia damna illis, ad
quos ſpectaret ſucceſſio ſui mariti, & de-
bet ſe ingeniare poſt eius mortem relin-
quere ſeu reficere illud damnum obligan-
C do dotem ſuam, & ſatisfacere ſi poteſt. Si-
militer pater adulter deberet nutrire illum
filium ſpurium & quantum poteſt occulte
regat ipſum ſi poteſt ſine ſcandalo, ſinau-
tem ipſum dimittat. Sed ſi diceres, melius
eſſet dicere quàm occultare, quia poſſet ac-
cipere unam ſuam ſororem in uxorem. di-
co quòd ſi ipſe non ſcit eſſe ſuam ſororem,
non peccat. unde eſt magnum peccatum
adulterium, quia poteſt eſſe cum cauſa hu-
ius ſceleris. Simile ſi baſtardus huiuſmodi
efficitur presbiter ſine diſpenſatione ſi ne-
ſcit. Sed quid ſi ſcit ſe fore baſtardum, quia
mater diſcreta ſibi dixerit cũ diſcretione,
& habet cauſam credendi? certè tenetur re
D ſtituere illam hæreditatẽ in foro conſcien-
tiæ. Sed ſecundum iudicium humanum
non tenetur, ſi non credit, uel non habet
cauſam credendi, quia forte mater odiet
eum, & illud dicet ad filij confuſionem,
& pudorem, & ipſe non tenetur crede-
re, niſi probetur in figura iudicij. ſimile
quia mater quandoque odiet filium pro-
pter naturam, uel quia magis diliget unum
alium filium, quàm ipſum, uel quia eſt fa-
tua, & non tenetur ſibi credere. Item me-
dici dicunt, quòd multotiens fœmina u-
tens cum pluribus, non poteſt eſſe certa,
cuius ſit partus, ita quòd in caſu dubij non
tenetur credere. Tertia regula eſt, quia ad E
impoſſibile nemo tenetur, de quo alias di-
cam. Et ſic concludendo habemus de no-
ſtro auctore luminoſo, per quem illumi-
nati ſimus, qualiter poſſumus gratiam Dei
conſequi in reſtituendo aliena, propter
quod poſſumus conſequi miſericordiam
Dei, qua mediante poſſumus conſequi vitã
æternam, quam nobis concedere dignetur
Chriſtus Ieſus, qui cęcum illuminauit, Am̃.

FERIA QVINTA post iiij. Domin. Quadrag. F

De Amore deſolato.

Sermo XXX.

C*Vm appropinquaret Ieſus portæ ci-
uitatis, & ecce defunctus deferreba
tur filius unicus matris ſuæ, & hæc
vidua erat.* Lu. 7. c. & in euãge
lio hodierno. In quo ſacro e-
loquio dicemus de quinta flamma amoris,
quam vocabimus amorem deſolatum, &
per iſtam viduellam intelligemus dominã
mercantiam, eius vir qui eſt mortuus, voca G
batur quódam dominus Iuſtus; ſuus filius,
qui etiam eſt mortuus, vocabatur quódam
rectus, quia in mercãtaria hodie ſunt mor-
tui iuſtus & rectus, ideſt iuſtitia & rectitu-
do ſiue lianza. Nam iuſtitia & legalitas eſt
prærogatiua mercantiæ, quia omnis ſtatus
habet prærogatiuam. Nam ſicut prærogati-
ua in fœmina eſt honeſtas, & prærogatiua
religio fratris vel monachi eſt obediẽtia, &
magiſtri Theologiæ defenſare fidem Chri-
ſti, & militum defenſare rempublicã, cum
iuſtitia: ita prærogatiua mercatoris eſt le-
galitas & rectitudo, quam ſi non ſeruat, nõ
poteſt eſſe bonus mercator. vnde in mea ci H
uitate Senarum, eſt mos quòd cum moritur
vnus honorabilis ciuis & magnus, ſui atti-
nentes ponunt aliquem ſuper vno equo,
qui vadit ſuper plateis & locis publicis per
ciuitatẽ, & alta voce proclamat omnibus,
ſit manifeſtum quòd Ser Antonius Franci-
ſci eſt mortu', ſui attinẽtes faciunt vos inui
tare, quatenus placeat ſuo funeri intereſſe:
Et ſimiliter ego volo vobis manifeſtare, ꝙ
Ser Rectus eſt mortuus: dña Mercãtia eius
mr̃ viduella, uos o mercatores, inuitat qua
tenus vadatis ad ſuum hoſpitium ad hono-
randum eius funus. Et in iſta flamma amo-

A ris formabimus tria dubia.
Primum dubium eſt, utrum ſit licitum fa
cere mercantiā: quia Io. Chryſoſtomus ſu-
per Matt. dicit, quòd eſt impoſſibile, ꝙ unꝰ
mercator poſſit unquā ſaluari. imò deberét
expelli de eccleſia Dei. Et ponit hoc ita a-
ſpere, non ex eo ꝙ mercantia non ſit licita,
ſed quia non ſit iuſte, nec licitè exercetur.
unde Alexander dicit ꝙ res pōt conſiderari
illicita dupliciter: qa aut res eſt illicita ſm
ſuam naturam, ſicut eſt fornicatio, luxuria,
mendacium, rapina, homicidium, & huiuſ-
modi, quæ nunquam ſunt licita de ſui natu
B ra. Alio modo conſiderari pōt illicita acci-
dentaliter, & malo uſu: nam mercantia li-
cet ſit licita, utilis & neceſſaria de ſui natu-
ra, tñ potes ita male uti, ꝙ accidentaliter
poterit eſſe illicita. & nota ꝙ ſunt ſex cau-
ſæ, quæ reddunt mercantiam illicitam. Pri-
ma eſt perſona, ſecunda eſt cauſa, tertia mo
dus, quarta tempus, quinta locus, ſexta cō-
ſortium. Dic ergo quòd prima cauſa qua-
re mercātia redditur iniuſta, eſt ratione per
ſonæ, quia presbyteri, fratres & religioſæ
perſonæ prohibitæ peccant mortaliter fa-
ciendo mercantiam, tamen non eſt eis pro-
hibitum emere neceſſaria. Et nota, quòd eſt
C tantum peccatum presbytero facere mer-
cantiam, quantum mercatori facere uſuras.
Et quicquid lucratur per presbyterum ex
mercantijs, eſt illicitum, cum ſit prohibitū,
nec illud poteſt tenere ſalua ſua cōſcientia,
ſed totum illud debet dare pro Deo. Secun
da ratio eſt ratione cauſæ. Nam erit unus
diues non habens filios, dico quòd mortali
ter peccat faciendo mercātiam propter lu-
crari, ex quo eſt diues, quòd mouetur ex
auaritia cauſa cumulandi, & non ex neceſ-
ſitate: Niſi illam mercantiam faceret cauſa
dādi lucra inde prouenientia, licitè tamen
habita pro Deo. Et nota quòd debent eſſe
D veriſſimæ cauſæ inducentes te ad faciēdum
mercantiam. vnde o vos qui facitis mercan
tiam propter ditari, & animo cumulandi,
& non ex cauſa neceſſaria, nec habendo fi-
lios, nec cauſa dandi lucra amore Dei, pec-
catis mortaliter. vnde Iob 5. c. vnus eſt, &
ſecundum non habet, & tamē laborare nō
ceſſat, nec ſaturantur oculi eius, nec dicit
in corde ſuo, cui congero diuitias iſtas, &
animam meam priuo omni gaudio, quia ne
mo poteſt duobus dominis ſeruire, quia
quanto plus ditaberis, tanto plus obliuiſce
ris de Deo. Nam auarus non implebitur pe
cunia. Inde Caſſiodorus ſuper illo verbo,
non cognoui literaturā, & introibo in do-
mum dñi, & memorabor iuſtitiā Domini, E
quia non cognoui mercantiam. & alibi hac
aīaduerſione plectitur peccator vt moriens
obliuiſcatur ſui, qui viuens oblitus eſt Dei:
nam ſemel fuit vnus huiuſmodi diues mer-
cator auarus, ſenex & ſine filijs, qui dū eſſet
grauiter infirmus, vxor hortabatur eum, vt
confiteretur, & ipſe rñdebat, venerunt no-
ua de galeis Flandriæ: & vxor dicit, dimitta *Exēplū.*
tis galeas & cogitetis de factis aīę, & ille di
cit, quantum valet piper, aſcendit vel deſcē
dit eius pretium. & illa dicit, amore Dei di
mittatis iſta, nunc ecce Frater, cōfiteamini,
& ille repellit vxorem, & oēs dicentes, ꝙ
confiteretur, dicens, vos facitis me mori an
te horā recordando mihi talia. & ſic dicen- F
do de ſuis mercantijs aīam diabolo condē-
nauit, dimiſſis denarijs & mercantijs ſuis,
quia in eo in quo homo verſatur cū delecta
tione viuendo, in eo delectatur moriendo.
vñ oportet tenere frenū parcitatis. Tertia
cauſa, quare mercātia ſit illicita, eſt modus:
nam bene defecit modus in mercatoribus,
quia dicunt mille mendacia pro vno dena-
rio, & vnus cerdo cā vēdendi vnū par ſub-
telariū vltra debitū, dicet multa mendacia,
illo modo ſemper peccat mortaliter, cū fal
ſificatione vendendi ſuā mercantiam, & cū G
malis ponderibus & ſcarſis menſuris iurā-
do, & mercantiā falſificando immiſcēdo &
imponēdo res falſificantes ipſas mercātias,
& exercetur hodie cōiter mercantia malis
modis. vñ verificatur dictū Io. in Apoc. 13.
c. in tpe Ant christi, qa faciet ꝙ nemo poſ-
ſet vendere & emere niſi habeat caracterē
in deſtra manu, vel in frontibus ſuis. Nam
mendaciū eſt ſigillū Antichri, quia vult di-
cere ꝙ nemo poſſet emere vel vēdere, ſi nō
hēat ſuum ſigillū, primo in corde, ſcđo in
opere, tertio in ore dicēdo mendaciū, quia
cum oī falſitate experietur decipere proxi
mū, ita ꝙ appropinquatur tp̄s Antichriſti, H
qui iam portat ſuum ſigillum. ſ. mēdacium
in fronte, quia nullus verecundatur d cere
aperte mendacia, & dolum pp decipere, p-
ximum. Quarta cauſa eſt tp̄s, quia in diebus
feſtiuis & Dñicis & prohibitis per eccleſia
licitum vendunt & emunt, & negotiantur
contra diuinum præceptum, & ſemper pec
cant mortaliter. Et illud lucrum tm̄ valet,
quantū vſura, exceptis licitis, de quibus de
clarabo die Dominico. licet tñ mederi &
dare medicinas ī feſto. Quinta cā eſt locus,
quia non licet vendere in eccleſia, ſicut iſti,
qui vendunt confortinos in eccleſijs, & ſu-
per ſacratis, & ſuper corporibꝰ mortuorū,

quia

A quia vendentes & ementes peccant morta
liter. & oportet facere ſicut fecit Chriſtus,
qñ expulit de templo illos, qui mercabantur.
Matt. 21. c. domus mea, domus orõnis eſt.
vos feciſtis eam ſpeluncam latronũ. Sexta
cã, quæ facit mercantiam illicitã, eſt conſor
tiũ, quia non licet tibi vendere plus vni q̃
alteri: plus ignoranti quàm aſtuto, vt in c.
placuit. de emp. & ven. quia ſic faciendo eſt
vna robaria. Si ergo vis bene facere mercã
tiam, ſerua contrariũ prædictarum rerum.
Primo ſit perſona nõ prohibita, & ꝓp ſub-
ſtentare ſe & familiam, ſerua modum, tp̃s,
B locũ, conſortium & ſine mendacio, dolo &
ſine fraude, & iſto modo placebis Deo &
mundo. Vñ fuerũt tres mercatores Senis, q
fecerunt vnã ſocietaté, & diſpoſuerunt re-
ctè facere mercantias ſuas ſine fraude, & in
proceſſu ipis effecti fuerunt ditiores alijs,
quia ꝓp bonum lucrũ, & bonũ nomen oẽs
concurrebant ad eos, & multa expediebãt,
& expediendo lucrabantur. Similiter reperi
me Ferrariæ pñt eſſe 15. anni, vel circa, vbi
fuit vnus qui diſpoſuit dare decimã de oĩ-
bus ſuis lucris, & rectè facere mercantiam
ſuã, & mõ rediẽs illuc reperi ipſum auxiſ-
ſe multum facultates ſuas, qui interrogatus
C mihi dixit, ex quo diſpoſui bene & iuſte vi-
Exẽplũ. uere, Deus fecit mihi grãm, quia oĩa mihi
ſucceſſerunt proſpere. vñ Deus permittit ꝙ
recti mercatores proſpere agãt & multipli
cent facultates ſuas ad cõfuſioné aliorum.
Nam melius eſt iuſto paruitas diuitiarum, q̃
iniuſto plena dom⁹, quia ſubito euaneſcit,
iuxta illud, de male acquiſitis non gaudebit
tertius hæres. vñ Scot. Doct. ſubtilis ĩ ſuo 4.
dicit. cum reipublicæ ſit neceſſe habere res
neceſſarias ad beneuiuẽdum, neceſſariũ eſt
eſſe mercatores, & eſſe duo genera merca-
torũ, aliquorum conducentiũ & portantiũ
de vltra mare, & de alijs locis ad loca, vbi
D non ſunt, & de illis rebus, & aliquorũ con-
ſeruantiũ res illas, q̃ portantur, & diſtribuẽ
tiũ ad tp̃s egentibus, & ex quo iſtæ res ſunt
neceſſariæ, ergo mercãtia eſt neceſſaria ad
cõſeruationem reipublicæ. & ſubiungit, ꝙ
poſtquã mercatores ſe ponunt in periculis
vitæ, & ponunt ſuũ ingeniũ & induſtriam,
& denarios ſuos, & periculum perdẽdi de
ſuis mercantijs, merito ergo licet eis lucra
ri: Sed quantum licet lucrari, impoſſibile eſt
dare certã regulam litatam, quantũ ſit lici-
tũ lucari. ſed dicã tibi in parabola iſta, quia
tñ licet lucrari, quantũ eſt licitum perdere.
v.g. Tu habes vnam mercantiam, q̃ valet cẽ
tũ ducatis, ponas tibi in aĩo ꝙ ꝓp nimium

E lucrari tu non vis perdere aĩam. reſpice &
conſidera cõem curſum, quantũ valent non
ſe cõcordantibus mercatoribus inſimul de
pretio, pro quo volunt currere dictã mercã
tiã. Modò ſi emiſti ꝑ 100. & cõis curſus in
illa prouintia, ad quã tu portaſti mercantiã
ipſam, eſt ꝙ valeat 200. vel 300. tu potes li-
citè vẽdere pro illo pretio, pro quo cõiter
currit. Volue ſimiliter per contrarium, quia
tu emiſti pro decé, & nõ reperis pluſquam
decé, vel emiſti vltra mare pro 100. & non
reperis hic ſm cõem curſum vltra 50. tu nõ
vis illam rem dare pro pretio, pro quo ſe-
cundum communem curſum currit, tu pec
F cas vltra vendendo illud quod valet ſecun-
dum cõem curſum, & dictus Doct. qñ con-
currit conſeruare & conducere iſta facien-
do cauſa reipublicæ conſeruandæ ſeu pro-
pter rempublicam, & eius vtilitatem; tunc
licet mercari apportando de loco ad locũ,
& cõſeruando res illas emptas ad tempus
pro ſubuentione ciuium, & tunc licet tibi
tñ lucrari, quantum perdere: nec potes ſm
bonam cõſcientiam plus vendere, quàm ſit
tibi cõis curſus valoris illius rei, & tenen-
do iſtud propoſitum firmum de vendendo
mercãtias ſm cõem curſum ꝓp publicã vti
G litaté, & nõ ꝓp propriam tuã priuatã vtilita
té, vendendo qñq; plus, qñq; minus, variã-
do ſm ꝙ variatur cõis curſus, & apportãdo
de loco ad locũ, vel portata cõſeruãdo, tũc
cũ illis circunſtantijs mercantia eſt ſcã & li
cita, alioquin ſi facis ꝓp tuã vtilitaté ꝓpriã
& priuatã, & ñ cõducis de extraneis locis,
vel nõ conſeruas, nec melioras ipſas mercã
tias, quia emis lanã & facis pannũ, vel emis
cerã, & facis cãdelas, &c. & non faciendo
iſta, ſed mercaris ré aliquã in aliquo loco &
illã ré talé vendis qualé emis, nulla ſcã me-
lioratione, ſp peccas niſi cõcurrant iſta tria
ſeu alterũ iſtorũ modorũ. Primus eſt in trã
H portando mercantiã de loco, vbi eſt, ad lo
ca vbi nõ eſt in copia. Scd̃s, qñ emunt cã cõ
ſeruandi, vt ſup. dictũ eſt. Tertius, qñ mer-
cantia empta melioratur, & iſtis trib. modis li
cet mercari ſecũdũ curſum cõem. Sed vltra
iſtos tres modos non licet, quia ſemper in-
teruenit auaritia, ſicut ſunt illi q ſtochizãt,
& tales deſtruunt ciuitates, & dẽtent ban-
niri, & expelli de ciuitatib. quia ſunt cõtra
rẽpublicam, & inde merito dñr ſtochi, quia
tranſigunt & deſtruunt hoĩes. vñ ego non
admiror ſi diabolus vos portat, ò vſurarij
& ſtochizatores proterui, quia ſtatis proui-
ſi, & venditis egeno vnum pannũ pro 50.
ducatis, & exinde facitis ꝙ ſocius emet ꝓ

A 40. & deſtruit illum talem ciuem, & dicitis
quòd eſt conſuetudo, ſed imò corruptela
& ars diabolica, & iſti ſunt ſtochi occiden-
tes mercatores alios.

Secundum dubium quęrit idē ſingularis
Doct. ſi licet mercatori vēdere ſuam mercā
tiam quantum pōt, & ecōtra, ſi licet empto
ri emere quanto minus pōt. & dicit, amice
ego non cogo te emere. vnde ad declaratio
nem huius dubij notanē tria notabilia. Pri-
mum notabile eſt, quia valor rei pōt conſi-
derari dupliciter. Primo mō naturaliter, ſe-
cūdo mō vſualiter. ſiue primus eſt vſualis,
ſcđs naturalis. Cape valorē naturalē, quid
B valet plus, vel vna pulex, & vna muſca, an
vnus ducatus. Certe ſm naturalem valorē,
vna pulex plus valet q̄ vnus ducatus, quia
habet vitā, & eſt plus ſimilis Deo q̄ vniuer-
ſum aurum mundi. Secundus valor eſt vſua
lis, & ſm iſtum modum vſualem plus valet
vnus ducat⁹ quā 10. pulices. Similiter vnus
panis, ſm modum vſualem valet pluſquam
100. muſcæ, & iſtud facit cōtra aliquos, qui
conſiderant tm̄ vtilitatem, q̄ ſequitur ex re-
bus. vnde erit vnus medicus, qui dicet, ego
dedi tibi talem medicinā, quæ liberauit te,
& vult æſtimare vtilitatem vitæ illi medici
C næ dicendo, ſi non fuiſſet illa medicina, tu
fuiſſes mortuus. Secundū naturale, quia res
pōt plus, vel minus valere trib⁹ modis. pri-
mo mō ſm ſuam virtutē, quia panis bonus
plus valet q̄ malus, ſm vigorem rei venditę
plus valet. Secūdo mō ſm ſuam raritatem,
quia ſunt multa in vili pretio cōiter, ſicut
aqua, quia cōiter eſt copioſa: tñ pōt eſſe in
aliquibus montibus, vel partibus ita rara, ꝙ
ibi non eſt copia aquæ, quia æſtimabiē pluſ-
quam aurum: ſed pp magnam copiā abun-
dantiæ aquæ, quæ hr̄, fit maior æſtimatio au
ri q̄ de aqua. Tertio modo pp ſuam placibi
litatem, quia ſicut habeo vnum librum, in
D quo ſtuduī, & ei afficior, quia poſui meam
memoriam ſupra illū librum, non darē pro
pretio cōi, quo cōiter æſtimaretur. Quar-
to, qn̄q; etiam cupiditas facit apparere rē,
puta pannum, plus valere ſuum quod alie-
num. Tertium notabile eſt, quia æſtimatio
mercantiarum non eſt poſſibilis quod fiat
æqualiter pp defectum humanum. Exem-
plum. pone decem petias panni, & erunt
10. æſtimatores, quilibet æſtimabit diuerſi-
mode, q plus, & qui minus, & iſtud accidit
pp humanam cæcitatem, & ignorantiam.
Reſpondeo ergo dubio ſupradicto, & dico
ꝙ non licet vendere quantū vis, quia cape
cōem curſum rei vſu hoīs, & virtutem ip-
ſius rei, & ſimiliter conſidera raritatē, quia E
plus valet res qn̄ reperitnr modicum, quàm
qn̄ reperitur multum. vnde vos qui emitis
frumentum tempore boni mercati, & faci
tis mercantiam tenēdo ipſum clauſum ex-
pectando cariſtiam, & tunc melius, & plus
venditis, ſemper peccatis, & non poteſtis
licitè tenere talia lucra, quia facitis illud
propter cupiditatem, & nocens reipublicæ
propter cariſtiam, niſi illud emeretis cau-
ſa portandi de loco ad locum: tñ ſi emiſti
pro te & tua familia, & ſupereſt, nō peccas,
quod ſupereſt vendendo ſecundum cōem
curſum. Item adiunge ſi eſt placibilitas ſeu F
amor vel affectio rei. Nam ſi eſt amor, quia
quis propter amorem vnius contratę dabit
de vna domo centum ducatos pluſquā va-
leat, & poteſt vendi, licet ſecundum cōem
curſum non tm̄ valeat: ſed ſi eſt placibili-
tas, debet vendi non plus, ſed ſecundum
cōem curſum, & non ſecundum affectionē
tam in emendo q̄ in vendendo. vnde pone
ꝙ ſunt 10. petiæ panni eiuſdem generis, v-
nus pannus plus venditur alio & varie: nā
vnus venditur pro ducatis 40. alius 41. a-
lius 43. Sed valor vnius nō tranſit vltra du-
catum medium plus altero. quæro, quan-
tum eſt licitum vendere communem cur- G
ſum realiter vendendo illos pannos? dico
ꝙ non licet vendere vltra communem cur-
ſum. vnde noli tranſire multum cōem cur-
ſum & noli tranſire 47. ſolidos vltra iſtum
communē curſum de lucro cuiuslibet pan-
ni, quia peccares ſi venderes pro ducatis
45. quia tu tranſis cōem curſum, & ſi vende
res vni pro 39. & alteri pro 41. non peccas,
dummodo non tranſeas communem cur-
ſum: ſed ſi dicis, ſi vendo ſcđum cōem cur-
ſum, ego perdo: certè melius eſt quòd tu
perdas rem, quàm animam, quia periculū
venditionis mercantiæ non ſtat in venden-
do pro minori pretio, ſed in vēdendo pro
pluri & maiori pretio, quàm ſit communis H
curſus valoris rei. & licet lex dicat ꝙ licet
contrahentibus ſe decipere vſque ad dimi-
diam iuſti pretij, dico illam legem non ha-
bere locum in foro conſcientię, quia in fo-
ro poli teneris ad reſtitutionē. Sed quid ſi
vnus vendit rem valentem ſecundum com
munem curſum, centum ducatos, & non
plus, & volēte emptore ſciente & conſen-
tiente vendet ei pro ducentis ducatis, cer-
te valebit: ſed ſi interuenit ignorātia, vt pu
ta, vendes lapidem pretioſum valentem
50. ducatos pro ſex, tamē non valet vendi-
tio, & tenetur emptor ſcđum conſciētiam
reſtitue-

A reſtituere. ſimiliter ſi propter animi lenitatem, res pro minori pretio venditur, vel ꝓ pluri emitur, tunc non valet venditio, quia aut retractatur, aut reſarcitur reſiduum pretij quod valebat. no. glo. ſi vẽdis rem pro maiori pretio quàm valeat, tu teneris ad reſtitutionem, & eſt magnum periculum animæ: & tales ſunt ſufficientes deſtruere ciuitates, qui ſtochizando plus vendunt, vel vident proximum in neceſſitate, & propter ſingularem neceſſitatem oportet redimere aliquas pecunias, & pro modico ſubtrahunt ei ſua bona.

B Tertium dubium eſt, in quibus caſibus poteſt interuenire in mercantia vſura? dicunt Doct. ꝙ poteſt interuenire mutuum: verbi gr̃a, tu dabis denarios mercatori, & vis eſſe certus de lucrando medietatem lucri mercantiæ, ſed ſi perditur, tu vis quòd periculum totum ſit ſocij, & capitale remaneat ſibi ſolidum, quia erit potius mutuũ quàm ſocietas, & ad declarationem huius dubij poteſt interuenire peccatum uſuræ in mercantia quatuor modis. Primus, quando mercator venditad terminos pluſquàm incontantis, vt in cap. conſuluit, extra de vſuris, quia accipit illas vſuras propter tem-
C pus, in quo eum expectat, ſiue propter inducias quas ſibi facit: verbi gr̃a, vnus hẽt decem pulchras petias panni eiuſdem generis, & bonitatis, communis curſus erit de quadraginta, & quadraginta cum dimidio, & iſtud pretium erit maius ſecundum curſum communẽ, minus pretium erit de quadraginta ſecundum cõmunem curſum, & mediocre pretium erit de quadraginta, & quarto uno, ſecundum communem curſum. Pone modo inter iſtum communem curſum maiorem, minorem, & mediocrẽ, duo extrema, vnum extendens iſtum communem curſum. ſ. quinquaginta, vel quin-
D quagintaquinque, & vnum infra iſtum cõmunem curſum, valet triginta, vel trigintaſex: modo conſidera, quòd erit vnus in neceſſitate poſitus, qui ſtramazabit, & propter neceſſitatem dabit pannum, qui valet ſecundum communem curſum quadraginta pro triginta, & iſto modo accipit ad vſuram, quia ille qui accipit pannum, tenetur reſarcire vſque ad ſummam recti pretij ſecundum illum communẽ curſum valet quadraginta, vel quadraginta cũ dimidio, vel quadraginta & vnum quartum, quia ſtochizat, & facit vſuram, & tenetur ad reſtitutionem illius pluris: ſed tu qui emiſti, vel pro maiori, vel pro minori pretio, quid facies:

licet ne tibi vendere pro 50. ſicut emiſti? E
certè non, quia efficieris robator, ſicut ille qui tibi vendidit. ſed dices, ſi do pro minori pretio ego perdam, quid faciam? certe tene medium, & reſpice communem curſum, & pro illo vende, quia melius eſt perdere rem, quàm animam, ſimile facito in alijs. Vnde ſi das ad terminos plures, & propter illum terminum ſibi accipis vtile, & ille habet damnum, ergo vſura. Sed quid ſi vendo ad terminum pro pretio cõmunis curſus, & ille non mihi ſoluat in illo termino, propter quod ego damnificor F
& accipio aliqua neceſſitate compulſus ad vſuras: vbi ſi mihi ſolueret in termino, dico quòd ille tenetur reſtituere omnia damna, vſuras, & intereſſe, quæ patior, quia tibi in termino non ſatisfacit, quia eſt in culpa, vel eſt cauſa damni mei. ſed quid ſi diceret. ille qui vendit ad terminos, quia dando ad terminos eſt vſura vendendo vltra communem curſum: quia ſi haberem meos denarios, ego interim lucrarer vltra. Reſpondeo ſecundum Butrigarium, tu potes etiam perdere, ſicut lucrari. Secundus caſus, quando tu emis frumentum in herba, & vinũ in vuis, pro meliori foro quàm va- G
let tempore recollectionis, dãdo denarios incontinenti, certe facis vſuram, quia propter illud præſtare, plus lucraris, quàm ſi dares ad vſuram, quia ibi cadit mutuum indirectum: ſecus ſi præſtares denarios pro blado & vino, pro pretio quod valebit tẽpore recollectionis. Tertius caſus eſt ĩ his, ꝗ mutuãt denarios ſuper vna domo, vel poſſeſſione, vt gaudeant domo, vel lucrentur fructus poſſeſſ. donec ſibi reſtituãtur denarij, certe eſt vſura, & tenẽtur computare illos fructus, & pẽſionem domus in ſorte. Quartus caſus eſt in illis, qui nõ volunt vendere poſſeſſionem, ſed pignorare, & mutuans H
denarios, vt cũ titulo poſſit lucrari fructus volet ſibi fieri inſtrumentum venditionis, & dabit modicũ pretium reſpectu ſui valoris: ſed faciet pactũ de retrouendẽdo, &c. Certe eſt vſura, & ſimiliter fructus debent cõputare in ſorte, & parũ eſt ꝙ hmôi cõtractus ſolebant fieri in quadã ciuitate, & factũ fuit ſtatutũ ibidẽ, ꝙ tales cõtractus non valerẽt: & fuit indicta pœna notarijs, qui talia ſcriberent inſtr̃a, vt extra de emp. & ven. c. ad noſtrã. Vnde caue de huiuſmodi contractibus. Vnde ſi vis cognoſcere, vtrũ ſit vſura, vel non, quære tuam conſcientiã, & poteſt apparere duobus modis. Primus eſt, ſi intelligis quòd ille non relaxet tibi poſſeſ-

A poſſeſſionem illam pro pretio, quod ſibi de diſti, ſi haberet modum exigendi, & de fru ctibus extrahendis in paucis annis lucraris pretium de foris in iudicio ſeculari po teſt apparere dupliciter. Primo modo, quã do pretium eſt multo minus quàm ſit ualor rei. Secundo modo, quando contrahẽs eſt vſurarius, & ſolitus facere ſimiles contractus: & tunc notarius, qui ſcienter facit talia inſtrumenta, tenetur. Similiter & teſtes, & proxenetæ tenentur de huiuſmodi contractibus vſurarijs ad reſtitutũ. lexi. Sed ſi venditur iuſto pretio, vel prope, & B venditor propter affectionem ſuæ rei venditæ vult quòd ſibi reſtituatur pro eodem pretio. certè poteſt fieri ſine peccato, & emptor primus lucratur fructus. Alius caſus eſt, quando das alicui artifici pecunias cum ſpe lucrandi octo, vel decem pro centenario ad diſcretionem, & non facis certum pactum de lucrando certum quid, ſed ad diſcretionem artificis recipientis, & eſt peccatum tam reſpectu recipientis, ſicut re ſpectu dantis, & diſcretio illa eſt ruffiana dictæ mercantiæ, quæ fornicatur tunc cum mammona accipiendo ad vſurã ſub diſcretione cx. pro 100. Et licet non facias pecca C tum, dum modo habeas illud tale propoſitum in mente accipiendo octo, vel decem pro cẽtenario in diſcretione artificis, alias tu non mutuaſſes ſibi illos denarios: certè ſufficit bona voluntas quantum ad hoc, ut commiſeris vſuram, licèt nihil inte acceptо, vt notat. in glo. in dicto cap. conſuluit, quia eccleſia facit tres intentiones voluntatem bonam, malam, & mediam. Bona intentio eſt, quando præſtas tali intentione & ſi tibi daret aliquid tu poſſes illud accipere, ſi modo habeas hanc intẽtionem, quòd ſine lucro mutuaſſes ſibi, charitatẽ animo nihil inde rehabendi. Secunda eſt non ita D bona, ſed mediocris, quãdo ſeruis mutuando alicui cum intentione inter ſic, & non videlicet quòd ſi tibi daret aliquid, acciperes illud: ſed nihilominus ſiue des, ſiue nõ, tu ſibi cum intentione libere ſeruiendi mutuas ſine aliquo ſeruitio, tamen ſi ſua ſponte, & liberalitate tibi dat aliquid, vel decẽ pro centenario de lucro, tu potes accipere, & ſi uis cognoſcere quando prouenit hoc potes accipere iſto ſecundo modo cum bona conſcientia, conſidera inter te, quòd quando eſſent tranſacti duo anni, & non dando aliquid de lucro, ſi peteres illos denarios tibi reſtitui, quos non peteres dãdo tibi illud lucrum. prima eſt meritoria, ſecũda minus; tertia quæ ſequuntur, eſt vſura, E quando ſcilicet ſeruis propter te, & non propter proximum.

Tertia principalis pars.

Sequitur tertia pars principalis, tenendo propoſitionem euangelij faciamus tres conſiderationes, ſcilicet quia aliqua præcedunt huius reſurrectionem, aliqua conſequentur, & aliqua ſubſequentur. Vnde dicit euãgelium, quòd Chriſtus ibat in ciuitatẽ, quæ vocatur Naym, & ibant cũ illo diſcipuli eius, & turba copioſa. Naym F interpretatur etiã fangoſus, & broda. Cũ autem appropinquaret portæ ciuitatis, & modo ſunt aliqua præcedentia reſurrectionem: ecce defunctus efferebatur, id eſt extra portam ciuitatis illius portabatur ad ſepeliendum, filius vnicus matris ſuæ: & hęc vidua erat. hæc vidua modo ſupraſcripto eſt domina mercantia priuata ſuo filio directo, quia pauci, imo rariſſimi mercatores ſunt, qui vtantur faciendo mercantias directè, & ſubiungit Euãgeliſta. Quam cum vidiſſet dominus, miſericordia motus ſuper eam dixit illi, Noli flere, & acceſſit, & tetigit loculum, &c. Ij autem qui portabant G ſteterunt. Loculus vocatur cadelectus, ſiue capſa diſcooperta, in qua portantur mortui: ſpiritualiter intelligendo dico ꝙ iſte loculus ſignificat malam conſuetudinẽ, quæ portat omnes animas mercatorum ad inferos, & quatuor ſunt portatores, qui portãt eos mercatores mortuos ad mortem æternam. Primus portitor eſt ſimilitudo peccati, qa unus mercator malus videbit alios committentes aliquas falſitates in mercantijs, vel facientes ſtochos, vel malam menſuram, & falſificantes pondera, & huiuſmodi, & bene vident quòd faciunt mala, ſed ſequetur ſimilitudinem talia mala fa- H ciendi dicendo, *A torto, e a dretto impie la caſa in fino al tetto*, &c. Secundus portitor eſt ſpes magna, quam habent in miſericordia Dei, ſed nõ recordantur dicti Gregorij dicentis: dicitis, quòd miſericordia Dei eſt magna, imo maior: ſed hoc ſcias, quòd non minor eſt eius iuſtitia. Tertius portitor eſt delectatio mundi, quam ponunt in iſtis caducis temporalibus. Quartus portitor eſt ignorantia, quia aliqui ignorant, & aliqui nolunt ire ad prædicationes, ne corrigantur & perſeuerent in ignorantia ſua, & iſti quatuor portitores portant malos mercatores a caſa calda. Vnde prædictus euangeliſta

A liſta ſubiungit, quòd quando Chriſtus teti-
git loculum, hoc eſt declarauit iſtam malã
conſuetudinem, ſteterunt id eſt ceſſauerũt
dicti portitores portare vlterius mercato-
rem mortuum in malis vſibus. Et Chriſtus
dixit, adoleſcens tibi dico, ſurge. o tu mer-
cator, qui pet præteritum male vſus fuiſti
tua mercantia. & o tu diſcorrecte, qui eras
mortuus propter malam conſuetudinem
mercatorum, ſurge & eleua mentem tuam
ad Deum, & reſedit, qui erat mortuus, &
cępit loqui, id eſt quia confeſſus fuit de om
nibus malis contractibus, & pęnituit malè
feciſſe cum propoſito bene faciendi in fu-
turo, & tunc Deus dedit illum matri ſuæ, id
B eſt reſtituit directum ſuæ matri mercan-
tiæ, quia proponit mercator deinceps recte
exercere mercantiam, & modo iſta ſubſe-
quẽtur reſurrectionem & ſubiungit, quòd
turba hæc videns incępit cum timore ma-
gnificare Deum dicentem, quia Propheta
magnus ſurrexit in nobis, & quia Deus vi-
ſitauit plebem ſuam, qui viſitando nos re-
ſuſcitare dignetur relinquendo peccata, &
reſtituere vitæ æternæ per ſuam miſericor-
diam, Amen.

C FERIA SEXTA
poſt iiij. Domin. Quadrag.

De Amore putrido.

Sermo XXXI.

I*Am fætet, quatriduanus eſt.*
Io. x i. c. Dilectiſſimi ſeu no-
ſcis habemus videre de ſexta
flamma noſtri amoris, quæ
vocatur amor fętens. & cras
prædicabimus declarando euangeliũ, quia
eſt pulcherrimum, in quo videbitis ſeptẽ
D gradus amoris Chriſti, quos habet verſus
peccatorem, & omnis gradus habebit in ſe
vnum verbũ amoris, quia donec habemus
flatum in corpore, ipſe nos eſt aptus recipe
re per ſuam miſericordiam, ſi modo veli-
mus, quia cor contritum, & humiliatum
Deus non deſpicies, & iſte nr̃ amor eſt pu-
tridus, & fętens, quia eſt ita difficile reſti-
tuere aliena auferendo indebitè, quòd pu-
treſcimus in vitijs & peccatis, & dicam ho
die de ijs, qui tenentur reſtituere, quia pri-
mo locutus fui, quis tenetur reſtituere. Se-
cundo die Mercurij, quãdo debemus reſti-
tuere. hodie non dicemus quid debemus
reſtituere. & no. quòd quando mammona E
exiuit in mundum cõſiderando facere om
ne malum, dixit Lucifero, poſtquàm fece-
ro accipere bona aliena, quid nobis prode-
rit, quia ipſi raptores reſtituent ablata? dixit
Lucifer, fac pur ſubtrahere, & extorqueri,
quia ego bene faciam quòd non reſtituent.
Circa quam cõſiderationem dabimus tres
regulas. Sed ante regulas moueo vnum du
bium ſingulare. Quærunt aliqui Doctores
theologici. Si homo poteſt ſibimet ſoluere
& ius dicere abſque eo quòd imploret offi
cium iudicis, verbi gratia aliquis per vim
extorſit mihi, & aliquid de ſuo peruenit ali
quo modo ad manus meas. Vel poſſum ali- F
quo modo ſubtrahere, & mihi ipſi ſatisfa-
cere, vel bene poſſum adire iudicẽ, ſed mu
tuaui ſibi centum nullo præſente, & negat,
vel me decepit habeo ius, ſed deficit proba
tio iuris, & ſic ſi ipſum conuenio coram iu
dice abſoluetur, quia actore non probante
reus abſolui debet, &c. Duæ in hoc ſunt o-
piniones. Vna Legiſtarum dicentium, ꝙ
nemo poteſt eſſe iudex in ſua cauſa: Alia
Theologorum dicentiũ ſecundũ aliquos,
quòd in duobus caſibus licet cum bona cõ
ſcientia ſibi ius facere, & ſibi ſoluere. Pri-
mo caſu, quando efficitur diſpẽſator, vt pu
ta commiſſarius illius, à quo debet habere. G
Secundo caſu, quando licite venit ad ma-
nus habere debẽtis de bonis dare debẽtis,
à quo non potuit debitum cõſequi. Aliter
non licet, quia poſſent ſequi quatuor mala
ſibi ipſi ſoluendo. Primum eſt periculum
ſcãdali, quia te accipiente clam aliena alius
poſſet inculpari, & propter tibi ſatisfacere
poſſet propter hoc proximus damnificari,
& periclitari. Vnde propter bona tempora
lia non debes ſcandalizare, & damnificare
proximum. Secunda ratio propter infa-
miam, quam incurrere poſſes, quia reputa-
reris latro, & fur, & debes præponere fa-
mam bonam diuitijs, quia melius eſt bonũ H
nomen quàm diuitiæ multæ, vt ait Salo-
mon, Prouer. 5. c. Tertia ratio, quia ſi poſſet
probari, poſſes puniri tãquàm fur & latro,
& debes præponere vitam temporalem di
uitijs. aliter peccas mortaliter. Quarta rõ,
quia tu es tranſgreſſor legis, & cõſtitutio-
nis eccleſiaſticæ, quæ non uult, quòd tu om
nino pecces. Item iunge quatuor cauſas.
Prima vt malefactor nõ ſe excuſet ſub alio
colore dicendo, ego mihi ſolui, quia habe-
re debebam, & aliter non poteram mihi ſa
tisfieri, quia nõ habebam probationes, vel
ſimilia, quia eſſet excuſatio furium: & ideo
lex

A lex vult quòd cauſatur ad iudicium ad po-
ſtulandum ſibi ius fieri. Secunda ratio, quia
eſſet vna guerra continua inter populos, &
poſſent ſibi ipſis ius facere : tamen vbi
non poteſt haberi ius, fiunt repræſaliæ, ſicut
ſolebat plerúque fieri in Foro Iulij contra
Theutonicos alicuius loci, vbi aliquis mer
cator fuiſſet ſpoliatus, & non poſſet ibi cõ
ſequi ius ſuum. Tertia cauſa, quia ſe homo
decipit ſe ipſum credens habere ius, cũ nõ
foueat iuſtitiam, quia credet debere habe-
re, & debebit dare, &c. Vt ergo non deci-
piatur in hoc, oportet ꝙ alius iudicet, quia
vbi regnat affectio, non poteſt eſſe rectum
B iudicium. Quarta ratio, quia tu non æſti-
mares rectè illud, quod tu acciperes cauſa
tibi ſatisfaciendi: quia vbi res valeret decẽ,
tu æſtimares quinque: ſed pone quòd tibi
ſatisfeceris, & confitearis, & dices, quòd tu
accepiſti tuo debitori tãtum, quia volebat
tibi ſoluere, &c. Quid debet facere confeſ-
ſor? dico quòd confeſſor in aliquibus caſi-
bus debet facere illud reſtituere, & in ali-
quibus non. Et nota quòd ſunt quinque ca-
ſus, in quibus debet iubere te reſtituere.
Primus caſus eſt, quando plus accepiſti, q̃
habere debes, illud plus debes reſtituere.
Secundus caſus, quando tenendo illam rẽ,
C eueniet ſcandalum proximo, quia inculpa-
bitur, & reputabitur latro. Nam iſto caſu cõ
feſſor debet facere reſtituere. Tertius, quia
occurrit tibi infamia. Quartus, quando eſ-
ſet timor futuri periculi vitæ tuæ, quia de-
bes præponere famam, & res vitæ, aliter fa
ciendo facis contra iuſtitiã, & peccas mor-
taliter. Quintus caſus eſt, quando propter
non reſtituere eueniret aliquod peccatum
mortale, vel periurij, vel huiuſmodi, quia
debes præponere animam rebus, quia for-
te daretur tibi iuramentum. ſi iuras male,
periuras, ſi dicis verum, eſt periculum inſa
miæ, vel vitæ, &c. Sed extra iſtos quinque
caſus, ſi habuiſti rem tui debitoris, à quo
D non potes aliter tibi ſatisfacere in foro iu-
dicij, vt ſupra dictum eſt, licet non habue
ris rem illam, vt diſpenſator, nec venit tibi
ad manus licite in caſib. ſupraſcriptis duo-
bus, nec eſt poſſibile quòd errores notati
in quinque caſibus propè dictis poſſint ve
nire, tu non obligaris rem illam reſtituere:
ſed debes dare confeſſori, & dicere tuam
culpam, & confeſſor poteſt concedere, ꝙ
rem illam retineas dicendo tuam culpam,
quòd rem ipſam ſubtraxeris. Et ad illam le-
gem, quæ dicit quòd nemo poteſt eſſe iu-
dex in cauſa propria, intelligendo quando
aliquis eſt iudex publicus, quia tunc non li E
cet ſibi ipſi ius dicere, vel ſi caſus eſt du-
bius, ſuper quo vis iudicare: ſed quãdo iſti
duo caſus non occurrunt, ſecundum con-
ſcientiam poteſt ſibi ſoluere, ſi non inter-
ueniũt pericula ſupradicta. Vnus meus Do
ctor dicit, licet lex ita inſtituerit, tamen in
duobus caſibus. primo ſupradictus, quãdo
res tibi licite venit, potes rẽ retinere, quia
ſi es diſpenſator bonorũ tui debitoris, tu
potes diſpẽſare ita tibi, ſicut diſpẽſas alijs,
& intelligitur permiſiſſe, quòd ſibi ipſi ſa-
tisfaciat, ſi nõ prohibuit, quia ſi prohibuiſ-
ſet, tunc non liceret ſibi ſoluere in alio ca- F
ſu, hoc eſt quando res debitoris licitè venit
ad manus creditoris, illam rem poteſt reti-
nere donec erit ſibi ſatis factum. Verbi gra-
tia, dedi ad vſuram ſaccomano, qui me dã-
nificauit in guerra illicita, & comburendo
mihi domum, vel prædãdo rem meam, cer
tè non teneor reſtituere ſibi vſuras, & dam
na vſque ad concurrentem ſummam mei
damni, & poſſum illud retinere cum bona
conſcientia: quia ſicut diſpenſator poteſt ſi
bi ſatiſfacere, ita vſurarius, ſi aliter non po
teſt habere ius, vel ſibi ſatisfieri, quia licèt
vim ui repellere, & dolus compẽſatur cũ
dolo. Et ut melius ſcias hoc, cape pro ſecun
da, quòd quotieſcunque concurrit aliquis G
ex ſeptem caſibus ſubnotatis in ſoluendo
tibi ipſi, ſemper peccas mortaliter. Primus
caſus eſt, quia ſi poteſt aliò modo conſequi
debitum ſuum, quàm ſoluẽdo ſibi ipſi pec-
cat. Secundus caſus eſt, ſi tu es cum aliquo
iudice in iudicando, faciendo tibi ius pec-
cas, quia generatur ſcandalum in populo:
quia licèt facias tibi ius ſecundum iuſtitiã,
dicetur quòd feceris de facto. Tertius ca-
ſus, quando eſt periculum animæ, quia eſt
dubium, vtrum debeat habere, vel non.
Quartus eſt, quando eſt periculum proxi-
mi, qui poterit inculpari contra debitũ iu-
ris. Quintus eſt, quando poſſet oriri pericu H
lum infamiæ, quia fama bona debet præfer
ri rebus. Sextus eſt, quando eſt periculum
vitæ, quia debet præferri rebus, & peccas
mortaliter. Septimus eſt, quando eſt peri-
culum animæ, quia in his ſeptem caſibus
ſupraſcriptis ſemper peccas mortaliter, qñ
tibi ipſi ſoluis. Et non tamen dico, quòd in
ſupraſcriptis caſibus ſemper tenearis reſti-
tuere, niſi in ſex caſibus. Primus, qñ plus ac
cepiſti. Secũdus, qñ ponis te in dubio. Ter-
tius, qñ venit in ſcandalũ proximo. Quar-
tus, ſi venit infamia. Quintus, ſi eſt pericu-
lum vitæ. Sextus, ſi eſt periculum animæ.

Secunda

A

Secunda regula principalis.

SEcunda regula principalis eſt, quia omne damnum quod tu das proximo, vel es cauſa damni, vel quòd ſibi fit damnum datum, ꝙ proximus ipſe nõ habuiſſet niſi dediſſes cauſam: tu teneris illud ſibi reſtituere, vt in c. ſi culpa, de iniu. & dam. da. quia qui occaſionem dãni dat, ipſe damnũ dediſſe vr̃. Ad cuius declarationem trado tres regulas, ſeu tria notabilia. Primum notabile eſt, quia erunt plures damnũ dantes, ſi omnes ſoluunt partem ſuam damni dati; tunc ſunt abſoluti, & non remanent am-
B plius obligati. Secundum notabile eſt, quando plures, vt puta vigintiquinq; damnum dant, & habent vnum caput: ſi principalis ſoluit totum illud damnum, omnes alij dãnum dantes ſunt obligati ſoluere partem ſuam illi principali, qui ſoluit totum, & nõ alij. Tertium notabile eſt, quòd quãdo plures dant damnum, qui plus dat cauſã damni, plus tenetur reddere ſecundum ratam ad eos peruentam, vel ſecundũ cauſam per eos damni dati. verbi gratia pone, erit vnus dñs volens facere guerram iniuſtam in aliqua prouincia, & habebit plures terras ſub
C ſe, & requirit à qualibet ex ſuis terris centũ homines, & faciunt ſuos Capitaneos, & cognoſcunt, quòd illa guerra eſt iniuſta, & dominus iſte mittet omnes iſtos ad comburendum, ſaccomanandum, & deuaſtandũ illam prouinciam, & omnes illi requiſiti vadunt, & damnificant, & depopulantur illã prouinciã, quis erit obligatus ad emẽdationẽ illius damni. Doct. dicunt, quòd primus dñs, qui miſit eos, & omnia eius bona ſunt obligata: ſed in illis, qui miſſi fuerunt diſtingue, quia aut omnes erant neceſſarij, puta erant trecenti, & habebãt tres Capitaneos: & tũc dico, ꝙ quilibet illorum trium Capi-
D taneorũ principaliũ eſt obligatus inſolidũ: ſed ſi ſuffeciſſent cẽtũ homines, tũc dico ꝙ quilibet illorũ Capitaneorum tenetur pro rata ad refectionem illius damni: famuli verò, ſeu ſaccomani erunt obligati eatenus, quatenus dederint damnum pro ſua ſpeciali cauſa, ſecundum plus, & minus, prout dãnificauerint, & quatenus fuerint cauſa dãni dati. Verumtamen licet nullum inferat damnum, tamen peccant, quia ſciunt illud bellum non eſſe licitum. Vnde concludendo dico ꝙ aliqui obligantur in totum, quando dant totum damnum, & ſunt cauſa totius damni. Aliqui in magna parte, qñ ſunt cauſa magnæ partis damni dati, vel ipſi dãt E
magnam partem illius damni. Aliquãdo in particula, quando eſt cauſa parui damni, & in tantum obligatur in quãtum dedit damnum, vel fuit cauſa illius damni. Modo veniemus ad praticã iſtius ſecũdæ regulę principalis, & pone quatuor cauſas. Prima eſt, qñ poteſt quis damnificare cum operibus, ſicut ſi eſt vnus vſurarius, qui recipit centũ ducatos ab aliquo paupere homine, qui habet vnam filiam nubilem, & ſoluẽdo iſtos centum ducatos, non poteſt ipſam maritare, & ſi vult eam maritare, oportet ipsũ accipere ad vſuras illos cẽtũ ducatos. Quære, quis debet ſoluere iſtã vſuram? dico ꝙ vſurarius tenetur ſoluere illud dãnũ vſurarũ. F
Simile ſi pignoro vnam domũ ad terminũ, infra quem ſi nõ reluo, perdo ipſam domũ. modo debeo habere centũ ab vno alio vſurario, quæ centũ ſi ille mihi reſtituiſſet, ego reluiſſem illam domũ meã. Certe ille vſurarius tenetur ad emendam illius damni: Imo fortius Canoniſtæ, & Theologi volunt, ꝙ quãdo vſurarius recipit aliquas res lucratiuas producentes fructus, vel penſiones, quòd non ſolum teneantur reſtituere res, ſed etiam fructus. Verbi gratia tu dediſti pro vſuris vnam poſſeſſionem in ſolutũ, certe teneris reſtituere poſſeſſionem, & fru- G
ctus inde perceptos. ſed ſi das denarios pro vſuris, quia non fructificant, non teneris ex eis dare fructum. Secũda cauſa, quare quis poteſt damnificari, eſt cũ verbis, quia multotiens vnum verbum poteſt eſſe cauſa faciendi magnum damnum proximo, & teneris ad reſtitutionẽ illius damni, in quod incurrit proximus propter illud verbum. Tertia cauſa damni poteſt fieri cum ſcriptura, eis faciendo inſtrumenta falſa, vel in falſificando libros mercationis, immutãdo numerũ, vel quantitatem, tenetur falſificans ad emendẽ. Similiter in litera, propter quã H
quis damnificabitur ſcribens tenetur reſarcire illud damnum. Quartus caſus, quando accidit in male conſulendo, ſicut ſi aliquis confeſſorius, qui facit te reſtituere vni pro vno altero, tu teneris iterum reſtituere illi, cui debes de iure: & ſi non reſtituis, confeſſorius ipſe tenetur reſtituere. Simile ſi eſſet vnus Doctor, qui daret vnum cõſilium falſum per imperitiam, vel propriam malitiam, aut negligentiam, tu teneris, quatenus ille damnificabitur propter illud falſum conſilium, vel ignorantia, vel malitiam, aut propter illam negligentiam. hoc probatur in cap. nuper.

A de ſen. excom. & dico quòd tu teneris de
imperitia, quia nõ debes exercere officiũ,
quod ignoras. Item ſunt alij quatuor ca-
ſus, in quibus quis tenetur ad damnum. Pri
mus, quando aliquis petens præcipit dari
damnum, ſicut facere comburi domũ, vel
occidere, vel incidere vineas, vel guaſtare:
certe principalis præcipiens, quia eſt cauſa
quare fit illud malum, tenet. x1.q.3. ca. Iu-
lianus. vbi dicitur, quòd plus peccãt, q̃ pre-
cipit, quàm qui infert damnum, quia illud
damnum non fuiſſet factum, niſi mãdaſſet.
Secundus caſus eſt, qñ aliquis cum minis
inducit aliquem ad inferendũ malum, alias
B non facturum, minans tenetur. Tertius eſt,
cum quis per blanditias, & adulationes in-
ducitur ad faciendum damnum proximo,
quia adulans, & blandiens tenebit ad dam-
num, vt 80.q.6.c. ſi inimicus. Quartus caſus
eſt, exhortando, quia ſi per exhortationem
inducis aliquem ad inferendum damnum
proximo, tu teneris. Nota alios quatuor ca-
ſus in aduocatione. Primus, quãdo aliquis
cum falſa aduocatione defenſabit aliquem
iniuſtè, tenetur aduocatus ille reſarcire om
ne damnum, in quod incurrit pars aduerſa
ſui culpa. Secũdus caſus, quãdo aduocatus
fauebit parti, quam credet fore vſurariam,
quæ ſecundum eius cõſcientiam vtetur in-
C ſtrumentis fęneratitijs, ille talis aduocatus
tenetur ad reſtitutionem dãni ex ſui culpa
illati alteri parti. Similiter officialis, q̃ cre-
dit contractum illum fore vſurarium, & po
teſt inducere per aliquod ius ad notitiam
veritatis, ſi poteſt, & non aperit veritatem
obligatur. Tertius caſus, quando aduoca-
tus cum falſis allegationibus defendit in-
iuſtitiam, tenetur reſarcire illud damnum.
ſimiliter ſi aduocatus defenderit ius, ſed
non poſſet illud defendere ſine falſis alle-
gationibus, certe tenetur ad reſtitutionem,
ſi propter illas allegationes damnificaretur
D proximus. ſimile in falſo teſte, & in no-
tario ſcribente ſcienter falſum inſtrumen-
tum, tenetur ad damni reſtitutionem, ſi-
mile in accuſante aliquem falsè, quia te-
netur ad damni reſtitutionem. Item nota
alios quatuor caſus. Primus eſt in illo cum
deberet præſeruare aliquem, & non præſer
uauit, propter quod ille talis damnificatus
eſt, ſicut in rectore, qui videt conculcare ali
quem contra iuſtitiam, cum poſſit eum præ
ſeruare, ſi non præſeruat, tenetur ad emen-
dam damni. ſimiliter ſi non præſeruat eum
propter ignorantiam, negligentiã, vel frau
dem, &c. Idem in medico, qui ſi eſſet do-
ctus & valens, ſubito liberaret infirmũ, & E
ſi eſt ignorans, vel negligens, tenetur ad
omne damnum, in quod incurrit infirmus
propter eius ignorantiam, vel negligentiã,
vt in cap. ſi culpa. de iniuri. & dam. da. Se-
cundus caſus eſt in aduocato, qui accipiet
defenſionem alicuius cauſæ iuſtæ, ſi perdit
propter eius ignorantiam, negligentiã, vel
culpam, tenetur ad illud damnum, in quod
eius pars incurrit, & caueans ſibi ſtudẽtes,
qui attendunt ad banculas, & truffas, & nõ
ſtudent, & poſtea reuertuntur domũ igno
rantes, & ferunt prauas, & iniquas ſenten-
tias, & non cõſiderant, quia in puncto mor
tis ipſi ſentient in futuro. Idem in prælatis, F
epiſcopis, & alijs, qui habent præſeruare
ſubditos: ſi non præſeruant, tenentur. ſed ſi
requiris medicum, vel alium aduocatum ad
patrocinandum tibi, &c. & dicat ſe non eſ-
ſe valentem, nec ſufficientem ad illud: cer-
te ſi tu accipis eũ, tibi imputet, quia tu fui-
ſti in culpa, poſtquàm certificauit te. & dam
num quod quis ſua culpa ſentit, ſibi impu-
tet. Idem in nauta periclitante ex ſua cul-
pa, vel ignorantia, vel negligentia, tenetur,
& ſic de ſimilib. Tertius, quando aliquis of
ficialis poteſt obuiare alcui malo, & non
obuiat, ille officialis tenetur ad damnum,
niſi forte eſſet in obuiando periculum ſuæ G
vitæ. Verbi gratia, ſi erit guerra, non poteſt
obuiari vnde, niſi poteſtas equitet ad ob-
uiandum, ſed eſt periculũ ſuæ vitæ, vel ſui
ſtatus. certe non tenetur iſtis caſibus ire,
nec reſarcire damnum inde ſecutum, ſecun
dum legem naturæ, imo peccaret, vt in c.
ſicut dignum, de homi. §. 3. Quartus caſus
eſt, quando aliquis mouetur ad inferendũ
aliquod damnũ proximo propter ſuas ex-
hortationes, alias non facturo. Idem in dã-
te auxilium, conſilium & fauorem. Verbi
gratia ſunt decem, qui vadunt ad prædan-
dum, & non habent quid comedãt, vadunt
ad hoſpitem: hoſpes ſcienter dat ſibi panẽ H
& victualia, quia alias non poſſent ire. Vn-
de dando ſibi, vadunt & derobant, hoſpes
tenetur ad damni refectionem. Accipe mo
do alios quatuor caſus in conſeruando,
quia vnus furabitur, & alius conſeruabit,
quia ſi fur non haberet cõſeruationem, ſci-
retur, & detegeretur eius latrocinium. ſi
conſeruator ſcit, tenetur ad damnum, ſi la-
tro non reſtituit. Secundus eſt in recepta-
tore, ſicut erit vnus caſtellanus, qui recipiet
robatores ſtratarum, tenetur ad reſtitutio-
nem. Tertius eſt in obuiando, ſi poteſt ob-
uiare, ne male ablata reſtituãtur; verbi gra-

tia

A tia erit vnus qui habebit ſuam vxorem, &
filios, & habet vnam domum de bene ac-
quiſito, & lucratur de vſuris tantum, quòd
illud lucrum vſurarium abſorbet illam do-
mum, ita detrahendo res alienas compu-
tatis expẽſis, quas ſemper fecit ille vſura-
rius ſibi, filijs, vxori & familiæ, nil ſupereſt
de patrimonio vſurarij, quòd non ſit obli-
gatum æri alieno pro vſuris, ad quarum
reſtitutionẽ tenetur, ita quòd nihil habet,
quod ſit ſuum. Modo vxor videns maritum
diuitem dicit, Ego nonne bene poſſum por
tare caudam, & ire bene induta? & dicet
B confeſſori, ego habeo tot perlas, tot veſtes,
& zonas, meus maritus eſt diues, & bene
poteſt facere ſic, &c. Sed o, o, o, o, ſatua cõ-
ſidera inter te, de quo lucro eſt diues mari
tus tuus, nonne omnia quæ habet ſubiacẽt
reſtitutioni eis, ex quibus extorſit per vſu
rariam prauitatem: & tu fatua teneris ad
reſtitutionem omnium veſtium, & expen-
ſarum, quarum tu es cauſa, quòd tibi fiant
citra illud quod facere poteſt de ſuo patri-
monio iuſte acquiſito non alijs obligato
prius quàm tibi pro vſuris illis, ſeu male a-
blatis acquiſitis, & extortis, & illas veſtes,
C quas conſumpſiſti non poſſunt reſtitui, vn-
de tu teneris reſtituere ex tua dote, alio-
quin diabolus te portabit. & certe in bona
conſcientia tua dos debet cõfundi per ex-
penſas, quas facis, & es cauſa quòd tibi fiãt
& etiam pro ſalario ſamulę, quã tenet tuus
maritus tui gratia. Itẽm familiares ſtantes
cum vſurarijs ſimiliter tenẽtur reſtituere ſa
larium iam annuo obligatum illis, à quib.
ille eorum dominus vſurarius extorſit per
vſuras, & expenſas oris, & omnia quæ inde
habuerunt. Quartus caſus eſt in re, quæ ad
tuas manus peruenit de robaria, quia aut
emis rem quæ ex certa ſcientia eſt dero-
D bata, & es in mala fide, aut tu eras bona fi-
de, quia ignoras, nec habes cauſam ſciendi.
Primo caſu tu teneris reſtituere illam rem
& omne damnum, quod euenit propter il-
lud illi, cuius eſt, cum fructibus inde perce
ptis, vel percipere potuiſti habito reſpectu
quanti plurimum valuerit res illa cum fęti
bus. verbi gratia ſi ego emerem tres vitu-
las, & creſcunt, & multiplicant in decem
tu teneris ſi morietur ad pretium, quanti
plurimum valuerunt, & teneris de omni
periculo, quia es in mala fide ſciẽter emen
do, vel habendo cauſam ſciendo rem alie-
nam. Verumtamen ſi fieret aliqua expenſa
vtilis, & neceſſaria in re ipſa, poteſt detra-
hi, & ſemper res illa vadat in quorumcun-
que manus, ſemper poteſt vendicare à vero E
dño, niſi obſtet præſcriptio. Secundo mo-
do poteſt conſtitui in mala fide, quando tu
neſcis, quòd res illa per te empta ſit roba-
ta, ſed habes iuſtam cauſam ſciendi illud.
Verbi gratia erit vnus ſaccomanus, qui ven
det vnum calicem, vel vnum miſſale, licèt
ignoras rem illam robatam, euidens præ-
ſumptio, & iuſta cauſa eſt quòd credas rem
illam ad manus illius peruentam fuiſſe de
robaria. Vnde caue ne emas, quia teneris
ad reſtitutionẽ. & ideo ſtatutum eſt, ꝙ iſta
ſacra, & talia publice vendantur & teneris
reſtituere libere, & perdis pretium reſpe- F
ctu eorum, qui vendicant res ſuas. Aliquan
do erit bona fide, & hoc poteſt eſſe duplici
ter. Vno modo, quia ſcis cuius eſt, & emis
animo ſibi reſtituendi, & tunc non peccas,
nec teneris ſibi reſtituere, niſi tibi pretium
reſtituat. Alio modo, quando tu neſcis cu-
ius ſit, & emis rem illam cum intentione
reſtituendi illi, cuius eſt, & quærendi cuius
ſit; aut tu emis bona fide, neſciens rem illã
furtiuã ĩ publico foro à ꝑſona q̃ veriſimili
ter poterat habere rem illam ſine ſuſpitio-
ne furti, vel rapinæ, & tunc quàmprimum
tibi venit ad notitiam rem ipſam fore alte-
rius, tu teneris reſtituere, & potes repetere G
ſocium illi à quo emiſti. Item lucraris fru-
ctur illius rei emptæ, donec durat bona fi-
des: ſed ſuperueniẽte mala fide, poſtquàm
tibi venit ad notitiam, teneris etiam reſti-
tuère fructus. Tolle alios quatuor caſus, in
quibus etiam damnificatur proximus cum
ſignis, quia quandoque damnificabitur cũ
ſigno indicatiuo. verbi grã, ſicut fuit vnus
forte eſt annus, qui erat ſtipendiarius, & co
gitauit ſaccomanare vnum caſtrum, in quo
erat, & ordinauit cum inimicis quòd ſtarẽt
in aguaito iuxta caſtrum, & cum audirent
clamare venirent: tunc dato ordine & ho- H
ra, iſte proditor aſcendit equum, & ligat ſi-
bi gambam, & fingit ſe habere malum in-
tenſum ad gambam, & fingẽs exire caſtrũ,
cum fuit ſuper pontem, ipſe incępit clama
re quantum potuit. Vę mihi gamba, uę mi
hi. inimici inuaſerunt pontem, quia ille ſte
tit cum equo ſuper ponte donec intraue-
runt & depopulati fuerũt illud caſtrũ, &c.
Secundus caſus cum ſigno narratiuo, ſicut
ſunt trõbetę, & tamborini, qui ducũtur in
campis propter uigorare equos, & animos
uirorum, quia omne damnum quod ſequi
tur uigore illius uigorationis impreſſę pro
pter trombizare debẽt reſtituere, ſine quo
ſigno illud damnum non fuiſſet datum.

Ter-

A Tertius caſus eſt, cũ ſigno inceptiuo, quia
vnus incipiet ponere ignem, vel incipiet
robare, & alij ſequuntur alias non facturi,
tenetur reficere omne damnũ. intellige ſẽ-
per in bellis illicitis. Quartus cũ animo ani
matiuo, quia erit vna ſocietas volens redi-
re, & non prædare, & unus inanimabit eos
& inducet eos ad faciendum illud malum
inanimans, & inducens tenetur ad emendã
totius illius damni. Tolle alios quatuor ca-
ſus. Primus eſt conſentiendo, quando dedi
ſti cauſam conſentiendo, ut 2. q. 1. c notum
ſit. Secundus, quando non confitetur uerũ,
B cum petitur. verbi gratia tu ſcis rem furto
ablatam, & officialis mittit pro te, & præ-
ſtat tibi iuramentum, ſi dicis uerum, recupe
ratur res, & fur ſuſpendetur. Tu uerũ prius
dicas, quàm tu dicendo falſum cõdemnes
animam tuam, quæ omnibus eſt præferen-
da, & ſibi imputet fur, qui eſt cauſa ſui ma-
li, ſaluo ſi eſſet periculum confitendo per-
dere tuum ſtatũ, uel tuam uitam, quia iſto
caſu non teneris, quantũ ad ſatisfactionem
rei furatæ: ſed tamen negando peccas, &
reſpectu peccati teneris propalare etiam in
periculo tui ſtatus & perſonæ, quæ debet
poſtponi ſaluti animæ, ubi vertitur pecca-
C tũ mortale. Tertius caſus in participando,
quia ſi comediſti de uſuris, teneris reſtitue
re. ſed cui teneris reſtituere, die Lunæ tibi
dicam. Vnde ſi participas de uſuris, uel fur-
to, uel robaria aut ſymonia, & de male ac-
quiſitis huiuſmodi, tu obligaris eatenus re
ſtituere, quatenus communicaſti, ut in c. ſi-
cut dignũ. §. ille. de uſuris. Quartus caſus,
quando tu obuias ne proximus habeat, qđ
ſuũ eſt, ſicut tenendo inſtrumenta, libros
mercantiarũ, & alia iura, propter quod pro
ximus ex defectu iurium ſuorũ non poteſt
probare, nec conſequi debitũ ſuũ, tu tene-
ris ad damna, quæ patitur propter hoc. Se-
D cũdus caſus, quando eueniret damnum pro
ximo propter tuam confeſſionẽ. uerbi gra-
tia teſtator inſtituit aliquem ſuũ hæredem,
& reliquit centũ ducatos pro aĩa ſua, pro
maritando quatuor domicellas. hæres ue-
nit ad te, qui habes filiam nubilẽ, & es pau
per dicendo: Si tu uis facere mihi unũ in-
ſtrumentum, quod receperis à me 25. duca
tos pro maritando filiam tuam, pro anima
talis teſtatoris, ego dabo tibi quinque. Cer
te tu confiteris habuiſſe 25. propter habere
illos quinque teneris ad reſtitutionẽ, quia
fraudas pauperes Chriſti, & ſimiliter nota
rius, qui ſcienter, & teſtes qui ſcienter in-
terfuerunt tenentur ad reſtitutionem, &

hæres etiam remanet doloratus. Et ſi ipſe E
hæres principalis non ſoluit, ſupraſcripti
tenentur, quia participant in illa fraude
conſentiendo, &c. Similiter quando impo
nũtur grauamina ciuibus, ſi ſuperſtites pro
pter odium grauant aliquem ultra modum
ſuarum facultatum, & minus grauant aliũ
propter amicitiam quàm debeant ſecundũ
eius facultates, & ſic ponũt grauamina inę
qualia, iſti tales tenentur ad reſtitutionem
tam proximo de damno dato ſibi, quã rei
publicæ de honore imponendo omiſſo. &
ſic habes ſecundam regulã de damno dan-
te proximo. F

Tertia principalis pars.

TOlle tertiam regulam, quæ eſt tertia
pars principalis, ꝙ omnis dans fauo
rem uſurario, ut per uſurariam pra-
uitatẽ acquirat uſuras & fęneretur, uel ob-
uiat uſurario, ne reſtituat uſuras, talis qui
eſt cauſa prædictorum, tenetur. ad cuius re
gulę declarationẽ facio tria notabilia. Pri-
mum notabile comprehendit notarios, te-
ſtes, proxenetas ſiue meſetos, inſtitores, &
familiares attendẽtes ſtationibus domino-
rum, & banchis fęneratorum. Et cape pro G
ueritate, ꝙ quotieſcũque tabellio credit ue
riſimiliter ꝙ contractus, quem celebrat, ſit
uſurarius, primo peccat mortaliter & eſt
infamis, quia eſt periurus, quia iurauit quan
do fuit creatus notarius, facere recte offi-
ciũ ſuũ, & tenetur ad reſtitutionem totius
damni, quod inde ſequitur proximo, quia
facit inſtra dupli in fauorem uſurarum, &
eſt cauſa ut uſuræ accipiantur per illũ mo-
dũ. Similiter teſtis tenetur, qui interfuit illi
inſtrumento uſurario, ſciens illud ſimiliter
proxeneta, ſeu miſetus tenetur ad damnũ
emendandum. ideo oportet ꝙ omnes uos
notarij, teſtes & proxenetæ qui interceſſi- H
ſtis in huiuſmodi contractibus, infeſtaretis
iſtos vſurarios, vt reſtituãt vſuras, alias uos
eſtis obligati, & facio hic duo dubia. Pri-
mũ ſi inducis unũ ciuẽ ad fęnerandũ hortã
do eũ ut fęnereť, q non erat ſolitus fęnera
ri, an tenearis ad reſtitutionẽ uſurarũ? Ale-
xãder dicit ꝙ nõ teneris reſtituere, ſed pec
cas mortaliter. ſecus in inducendo aliquem
ad robandũ, & reddit rationẽ diuerſitatis,
quia qñ datur cauſa robariæ: facis duo ma-
la. Vnũ qa eſt cauſa robariæ: aliud rerum
ablatarũ, ſed in uſura ſolũ eſt cã culpæ. Se-
cundũ dubiũ eſt, ſi meſetus, q eſt media-
tor ad faciendũ pręſtari ad uſura, teneť, uel
non.

A non ? & diſtinguе, quia aut qui accipit ad
vſurã,hẽt neceſſitatem accipiendi, uel nõ.
Volue manum , aut præſtans uoluntariè
præſtat, vel eſt inductus præſtare. Cape
primum caſum. vnus eget catare ad vſu-
ram, Meſetus vadit ad publicum vſurarium
& ſe interponit, vt mutuet: certè nec ipſe,
nec accipiens ex neceſſitate peccat, ſed mu-
tuans ſolus peccat. & probatur per unum
dictum Auguſtini dicentis, quod aliud eſt
malo uti in malo, ſicut vſurarius : Aliud eſt
uti malo in bono, ſicut eſt in egente, qui ac-
cipit ad vſuram. Pone ꝙ Meſetus non mo-
uetur ex charitate, vt fœneretur egenti, ſed
B propter proprium lucrũ, tunc Meſetus pec-
cat mortaliter, & tenẽ reſtituere illud dã-
num, ſed uſurarius non reſtituit illud. Sed
quidam mercator accipit dotẽ mulieris in
rationem decem pro centenario, non quia
egeat, ſed pp mercari & ſuperlucrari xx. ꝓ
centenario, peccat mortaliter: Similiter pro
xeneta peccat mortaliter: Similiter ſtipẽdia
rij pignotantes arma, ut ludant ad taxillos,
peccant mortaliter, quia utuntur malo in
malum. Similiter proxeneta ſeu interceſſor
ſi mouetur pro parte accipientis, non tene-
tur: ſed ſi mouetur pro parte vſurarij pręſtã
tis, tenetur reſtituere. Sed quid de inſtitori-
C bus, vel ſocijs & familiaribus ſuperſtitibus,
& attendentibus ſtationibus vſurariorum,
& ſimilib. Doc. diſtinguũt, quia aut ſtant ꝓ
famulis, & nil habent niſi ſuum certum ſa-
larium, & iſti non tenentur ad uſuras. ſed
quia ſalarium, quod percipiunt, eſt turpe lu
crum, ideo non poſſunt retinere illud tale
ſalariũ: ſed hñs partẽ & tenens uices prin-
cipalis, ipſe tenetur reſtituere totũ, ſi prin-
cipalis nón reſtituit. Secũdum notabile eſt
de vxoribus, filijs, repetitorib⁹ & familiarib⁹
vſurariorum. dicit Doctor meus, ꝙ qñ vxor
vſurarij non hñtis aliquid de proprio patri
monio quod non ſit obligat⁹ pro vſuris re-
D ſtituendis, & ꝙ omnia ſunt de malo acquiſi
tis: ſi ipſa domina poſuit dotẽ in domo, ita
ꝙ ante male acquiſita illa ſunt ſibi pro dote
obligata, & tunc poteſt viuere ſuper bonis
non obligatis pro vſuris: aut poſuit dotem
poſtquam omnia ſunt pro uſuris obligata,
tunc viuat ſuper dote, donec durat, & finita
dote viuat de ſuo filare, quia eſt capitata in
manu diaboli. Similiter filius vſurarij, qui
nil habet niſi de vſuris, non poteſt viuere
de illis bonis, quia ſunt alijs obligata ad re-
ſtitutionem. Sed pone, vſurarius moritur
relicto filio, & reliquit ꝙ reſtituãtur quin-
que milia, tamen fuerit lucratus de vſuris
decem, & expendit in filio pro ſtudio mille E
ducatos alijs obligatos pro vſuris: quæri-
tur, vtrum filius teneatur reſtituere illos
mille ducatos. dico, quod ultra illa quinque
milia, quæ reperiuntur in bonis vſurarij fi-
lius tenetur etiam reſtituere quicquid pa-
ter expẽdit pro eo in ſtudio, quia illa bona
ſubiacebant reſtitutioni, & erant alijs obli-
gata. Idem in famulo, quod in vxore, quan-
tum ad expenſas, quia non poteſt comede-
re de bonis vſurarũ, ſi omnia habet de vſu-
ris, imo tenetur reſtituere & expenſas &
ſalarium. ſimiliter medicus, aduocatus,
procurator, barberius & operarij tenentur
reſtituere quicquid percipiunt ab vſurario,
nil habente de bono patrimonio. Iudęus ta F
men bene poteſt capere medicinas a medi
co Chriſtiano, & Chriſtianus poteſt mede-
ri ſibi, ſed ſalarium ſibi datũ debet reſtitue-
re illis, qui habuerũt damnum de illa uſura.
Et nota, ꝙ nullus poteſt recipere præmium
ab vſurario ex ſuis operibus, niſi in faciẽdo
operas, per quas ſaluetur fundus & vinea,
niſi gratis fieret. In alijs uerò artibus nõ eſt
ita, quia artifex puta draperius, ſi dantur ei
denarij pro panno a Iudæo, uel vſurario,
tantum dat, quantum recipit, & ſic non ui-
detur damnificatum in aliquo patrimonio
vſurarij. & ideo non tenentur tales artifi- G
ces ad reſtitutionem precij. Idem in repeti-
toribus ſtantibus ſecum, ꝙ ſupradictum eſt
in familiaribus. Tertium notabile in mari-
tis filiarum vſurariorum, qui ſciũt ſocerum
non habere aliunde, quod de vſuris recipiẽ
tibus dotes, quia tunc ad conſcientiam non
poſſunt illas dotes tenere, & tenentur reſti
tuere, quia ſunt alijs obligatæ, & pater uſu-
rarius vxoris illius non potuit plus iuris in
illum transferre in illa dote alias obligata,
quam ipſe habebat. Veruntamen, ſi aliquid
ſupereſſet ex bonis incertis iſti⁹ vſurarij, cũ
auctoritate epiſcopi poteſt dos cõſtitui. Vn
de iam fœtet, quatriduanus eſt: vult dicere H
quod propter quatuor cauſas iſti tales reten
tores bonorum alienorum efficiuntur putri
di & fœtẽtes. Et prima cauſa eſt peccatum
in talia retinendo. Secunda cauſa eſt facere
operationẽ talis peccati, ſcilicet extorque-
re, fœnerari & robare. Tertia eſt dura re-
ſtitutio bonorum alienorum raptorum.
Quarta & vltima eſt putrida & fętẽs dam-
natio, quæ inde ſequitur, a qua nos Deus li
beret & me vobiſcum, qui eſt benedictus
& laudabilis in ſecula ſeculorum,
Amen.

A
SABBATO poſt iiij. Dom. Quadrag.

De amore euiſcerato.

Sermo XXXII.

D*Iligebat Ieſus Martã & Mariam ſororem eius & Lazarum*. Hoc ſcribitur in Euangelio præcedentis diei. Chariſſimi, ſicut ſcitis, habemus hodie lo-
B qui de ſeptima flamma de noſtro amore, qui dicitur amor euiſceratus, & faciemus talẽ intellectum in hoc euãgelio, quod per Mariam intelligemus intellectum illuminatum: nam Maria, illuminata interpretatur: Marta verò poteſt ſignificare virtutem operatiuam. ſ. memoriam. Nam Doctor meus dicit, quòd ſignificat partem inferiorem: Lazarus autem ſignificat adiuuatum. ſ. noſtrum uelle, quod ſemper adiuuatur a Deo, quia ego ſto ad oſtiũ & pulſo. Ita ꝙ in iſtis ſignificationibus tu habes omnes tres potẽtias animę. ſ. intellectum, voluntatẽ, & me-
C moriam. Vnde accidit ꝙ peccatori putrido in peccatis pur remanet aliquis intellectus. Ecce Lazar⁹ putridus. ſ. peccator quatriduanus fętet, marcidus in peccatis. & licet voluntas conſentiat & operetur in peccatis, & perſeueret & induretur cor peccatoris, dummodo remaneat ſibi aliquid memorię, & poteſt intellect⁹ adhuc reſuſcitare. Vnde per Lazarum intelligimus peccatorẽ, & ſic habes primum diem: Per Martam ſignificamus memoriam, & ſic habes ſm̃ diem. Per Mariam ſignificamus intellectum illuminatum, & ſic habemus tertium diem: Per Chriſtum ſignificamus adiutorium. Ecce quart⁹ dies. & ſic bene quatriduanus eſt. Et in iſto
D noſtro euangelio nos faciemus tres partes.

In prima parte tractabimus prçcedentia reſurrectionis Lazari. In ſecunda de reſurrectione. In tertia tractabimus ſequẽtia.

Prima pars principalis.

CApiamus primam partem de præcedentibus reſurrectionis. In qua nota ſeptem amores in ipſa, qui non deſerunt animam vſque ad mortẽ, qui ſequunt.

Primus amor eſt annuncians, qui annunciauit infirmitatẽ Lazari Chriſto. Secũdus amor retardans. Tertius amor ſequens. Quartus amor ſupplicans. Quintus amor E compatiens. Sextus admirans. Septimus amor approximans. Cape primum amorem, qui eſt annunciãs. Textus euangelij dicit, Erat autem quidam languens Lazarus a Bethania in caſtello Mariæ & Martæ ſororis eius. & ſm̃ Nico. de Lira, Languor eſt infirmitas incurabilis. Maria autem erat quæ vnxit Dñm vnguento, & exterſit pedes ei⁹ capillis ſuis. Cuius frater Lazarus infirmabatur. de quo habes Luc. 7. c. & Io. 12. cap. Et ſubiungit textus, Miſerunt ergo ſorores eius ad eum dicentes: Dñe, ecce quẽ amas, infirmatur. Et videtis ꝙ non mittunt quod ueniat vel mittat: neque petiuit aliquã gra- F tiam ſanitatis Lazari, ad denotandam magnam fiduciam amoris & charitatis, quam ſciebant Chriſtum habere Lazaro, ꝙ abſq; eo bene prouideret oportuniter. Nam uero amico ſufficit dicere neceſſitatem ſuam, quia nõ expectat preces ad prouidendum. quod ſignificat ſingularem affectionem, ita quod vtrique erat verus amor. Sed quis eſt iſte Lazarus infirmus? certè eſt peccator, qui conſentiendo tantũ uoluntate peccatis cadit in languorem incurabilem, & eſt impoſſibile ꝙ poſſit liberari ſine gratia Dei, iuxta illud, noſter ſpũs eſt iens & non rediẽs de per ſe, ſine gratia Dei, a peccato non po- G terit liberari. Sed ſorores iſtius volũtatis cõſentientis pcõ, videlicet intellectus & memoria, annunciãt Deo dicentes, Dñe ecce quem amas infirmatur: q̃ñ intellectus eleuatur conſiderans & intelligens p̃tm̃ aiæ, cui per uoluntatem conſenſit, & memoria recordatur de morte & iudicio Dei, penſando peccatum & pęnas inferni, & tunc mittunt nuncium iſtius cogitationis & cognitionis ad Deum, iuxta illud Dauiticum, Prouidebam in mente mea Deum meum, ſemper mittendo ambaſiatas ad eum cũ ſuſpiris, & dolore & lachrimis ſtratum meum ri- H gabo, quia frater meus eſt languidus. & quo languore. ſ. febris peccati icurabilis, cognoſcendo pulſum ſuum variatum, guſtum alteratum & ſtomachum multum faſtiditum & totum corpus aggrauatum. Ita facit anima, q̃ñ in ſe retenta conſiderans peccata ſua & ſe eſſe ita infirmam, ꝙ uidet ſe in manibus diaboli, & in ſtatu damnationis ſtringit ſibi pulſum, & conuertitur ad pœnitentiam. ſed ſi ſentit ſibi magnum pulſum, dicet: o magna eſt miſericordia Dei. & pulſus tunc aſcendit & poſtea deſcendit, quando peccator dicit in fine mortis, dicam meam culpã. & multotiens nõ poteſt dicere ſuam culpã,

& de-

A & deſcendit uſque in abyſſum per deſperationem, iuxta illud: Aſcendunt uſque ad cęlum, & deſcendunt vſque ad abyſſos. anima uero eorum male tabeſcebat. & in Prouer. Cor ſtulti diſſimile eſt, quia uellet gaudere ad expenſas aliorum, & habere paradiſum, & non reſtituere ablata, quia bene viuere & male uiuere, gratia & culpa nō bene cōueniunt, & uelle gaudere in iſto mundo, & in alio, non reperitur in hoc aliqua conformitas, & iſte eſt pulſus variabilis. Vnde o vos, qui habetis filias nubiles, notate quod quando accidit, ꝙ aliqua iuuenis erit philo-
B capta, & ſtabit attonita, & in lecto ita quod videbitur inſpiritata, & non cognoſcitur eius infirmitas, nec per pulſum dignoſcitur: tu cognoſces iſto modo, ſi dubitas ꝙ ſit inamorata, capias brachium & tange pulſum, conſiderando in quibus poteſt eſſe philocapta, tene modum quod intres in aliquibus verbis in quibꝰ nomines aliquos iuuenes, & nomina plures antequam nomines illum, de quo potes comprehendere, quod ſit philocapta, & continuè reſpice ipſam in oculis, & videbis quod ſicut nominabis ſuum amatorem, quod eſt valens, bonus & pulcher iuuenis, & huiuſmodi, ſubito mutabitur in oculis ſuis, & ſubito ſen-
C ties eleuari pulſum. Vnde quādo peccator cecidit ad propoſitum reuertendo, quando tangit pulſum ſuorum peccatorum, quæ habet ſi eſt uſurarius, non amplius fęneratur: & ſi inſpiratio aliqua fęnerandi amplius ſibi occurrit, facit ad inſtar equi marcidi ſuper dorſo, quia cum tangitur calcitrat. Similiter poteſt cognoſci infirmitas in variatione guſtus, quia ſi dabis infirmo zucharum, uidebit ſibi amarum. ſimiliter animæ putreſcenti in peccatis, ſi dicis ſibi de dulcedine Dei, ſibi fœtent verba Dei. ſi tangis de denarijs, luxuria, & huiuſmodi, ſubito lætatur, iuxta illud Iſaiæ. 5. c. vę vobis, qui dicitis malum bonum, & bonum malum, po-
D nentes dulcia amara, & amara dulcia. & quibus videtur lux tenebra, & tenebra lux. quia iſta faciunt variare eorum guſtum. ſimiliter facit corpus languidum, ad dādum intelligere, quod quando homo eſt bene incarnatus & attractus in amore mundi, eſt valde grauis, quia peccatum eſt grauior res mundi. quia peccatum ſuperbiæ fuit ita graue, quod deiecit luciferum de paradiſo vſque in profundum inferni, iuxta illud, fiant graues & immobiles, ſicut lapis, ſcilicet peccatores. Veniamus ad ſecundum arcum amoris, qui dicitur retardans. Vnde

Ieſus autem audiens dixit eis, Infirmitas E
hæc non eſt ad mortem, ſcilicet, ad finem mortis. ſed pro gloria Dei, ſcilicet vt glorificetur filius Dei. & ſubiungit amorem Chriſti dicens, diligebat autem Ieſus Martam, & ſororem eius Mariam & Lazarum. & dat duas cauſas, quare non iuit incontinenti. Prima, quia volebat ipſum mori propter ſuam gloriam demonſtrare, vt glorificaretur filius Dei per eum. Secunda, quia volebat, vt per reſurrectionem eius viderent dilectionem, quam ſibi habebat. & ideo ſubiungit, Diligebat autem Ieſus, &c. Moralitas.
quod moraliter intelligendo ſignificat, ꝙ quando anima cadit in peccatis, licet ve- F
niat ſibi quandoque aliqua bona voluntas, non videtur quod Deus ita cito intelligat attendendo ſibi, ſed dimittit ipſam languidam, & inſipidam ſui amoris, vt peccator rediens magis ſit in gratia, quia eſt maior gloria Deo de vno peccatore magno & peſſimo conuerſo, quam de vno non ita magno peccatore; quia quanto quis eſt maior peccator, & ſcit plura mala facere: tanto perfectior efficitur ſi conuertitur, & efficitur feruentior in amore Dei, & Deus facit eum longanimem, iuxta illud, Deus nunquid iraſcetur nobis per ſingu-
los dies. ſed o peccator, non confidas per- G
ſeuerando in peccatis, quia forte non eris de ijs, & poterit eſſe quod quando voles conuerti ad Deum, non poteris, quia noles efficaciter, & quia ignoras ſi tu habebis tempus, iuxta illud, Volenti dabitur, nolenti quod ſibi videtur habere auferetur ab eo. Et ſubiungit euangelium: Vt ergo audiuit, quia infirmabatur: tunc quidem manſit in eodem loco duobus diebus volens quod moreretur & putreſceret.

Tertius eſt amor vocatus ſequens, quia deinde poſt hæc dicit Ieſus diſcipulis ſuis, Eamus in Iudæam terram & non in Bethaniam. quoniam iubebat. & dicunt ei di-
ſcipuli, nunc Rabbi quærebant te Iudæi la- H
pidare, & iterum vadis illuc, ſcilicet ad faciendum dare mortem tibi, & nobis ad excitandum eos, qui nondum erant bene vigiles. Reſpondit Ieſus, nonne duodecim horæ ſunt diei? quaſi dicat, nonne potuerunt mutari de opinione ab illa hora citra? vel ſic, ego ſum lux mundi, & vos eſtis duodecim horæ diei: quia licet tranſiuerit pars iſtius diei, non dubitetis, quia ego non moriar priuſquam velim. nondum uenit hora mea. Et melius ſubiungit dicens: Si quis ambulauerit in die, non

A offendit, quia lucem huius mundi vidit. Si autem ambulauerit in nocte offendet, quia lux in eo non eſt.quaſi dicat,qui vadit cū intellectu rationis,non poteſt cadere,& qui vadit cum lumine fidei Chriſti, vadit in die.ſ.cum Chriſto, qui eſt lux mundi illuminans oēm hoiem,quia omnis Chriſti actio, eſt noſtra inſtructio,&qui eū ſequitur,non offenditur,nec vt deſperatus morietur, ſed mecum veniet,dicit dñs,& morietur in gratia. ſed qui ſequitur tenebras.i.infidelitatē ſine lumine fidei neſcit quo vadat, quia eſt excæcatus offendit, et vadit a caſa calda in profundum abyſſi. quia ſi cæcus.i.anima cæca,
B cæcum.ſ.corpus ducit:ambo in foueā cadunt. et ſubiungit, Ecce Lazarus amicus noſter dormit;Ecce ſignificat amorem, quem ſibi gerebat dicēs, ſed vado vt a ſomno exuſcitem eum. Sed diſcipuli non intelligētes, nec habentes caput ad intellectum Chriſti, intelligebant de dormitione naturali, quia non habebant mentem ad ea, de quibus intelligebat Chriſtus,& quia nō habebant voluntatem eūdi illuc propter metum Iudęorum.Ideo dixerunt diſcipuli,ſi dormit, ſaluus erit.& ſubiungit Euangeliſta,ꝙ Chriſt[us] palam dixit de morte eius. & illi putabant, ꝙ de dormitione ſomni diceret: ideo mani
C feſtè dixit:Lazar[us] mortuus,& dixit,gaudeo propter uos, ut credatis, quia non eram ibi quia tenuiſſem eum viuum,& videtur non facere ad propoſitū,ſed dicit, ꝙ reſurgēdo habebitis maiorem fidem videndo eū quatriduanum & marcidum, & putridū reſurgere,&ita efficiemini creduli magis.vbi nō videndo tantum miraculum non efficiemini ita creduli,ſed eamus ad eum.Dixit ergo Thomas,qui dicitur Didimus,ad condiſcipulos, eamus & nos & moriamur cum illo.& iſta uerba poſſunt referri ad duplicem
D intellectum. Primo de Lazaro. Secundo de Chriſto,ſm ꝙ ſunt hic duo nomina.ſ.Thomas & Didimus.Nam Thomas interpretatur amor,&Didimus interpretatur dubius. vnde Thomas ſignificat amorē & abyſſum charitatis,non ſm intellectum iſtum dixit eamus & nos,& moriamur cum illo, propter charitatem,& amorem quem ſibi gerimus. Et quia Didimus ſignificat dubiū, ſecundo modo poteſt intelligi, ꝙ dubitando de morte propter metum Iudæorū tanquā homo deſperatus dixit,ex quo vult ipſe ire ad faciendum occidere ſe & nos, ecce eamus & nos & moriamur cum illo. ſed moraliter,& debito modo intelligēdo,poteſt intelligi, eamus & nos & moriamur cum illo,cum carnę,ſed anima cū conſenſu E
innamorato charitatis diuinæ non deſerat D.& magiſtrum noſtrum. venit itaque Ieſus & inuenit eum quatuor dies iam in monumento habentem. vnde prima die facta fuit ambaſiata, & duobus diebus tardauit poſt ire: quarta autem die reſuſcitauit eum. Et ad literam uoluit hoc ponere Chriſtus,vt maius & magis appareret illud magnum miraculum. Et ſubiungit Euangeliſta,quod Bethania parum diſtabat a Hieruſalem. Erat autem Bethania iuxta Hieroſolymam,quaſi ſtadijs quindecim.Nam omne ſtadium eſt octaua pars vnius miliarij.vnde diſtabat Bethania a Hieruſalem duobus miliarijs minus vno quarto, & propter paruam diſtantiam multi ex Iudæis venerunt ad Martā & Mariā,vt conſolarent eos,&c. F
Sed nota hic vnum dubium, conſiderato quod Marta & Maria erant ita amicæ Chriſti & coniunctæ cū Chriſto,& iam Iudæi& phariſæi inietant conſilium contra Chriſtū & erat factum vnum præceptum ꝙ Chriſtus non reciperetur ab aliquo; & ꝙ cōicantes cum eo, eſſent excōicati & reputarētur tranſgreſſores legis. quare ergo tales perſonæ ibant ad conſolandum Martam & Mariam iam diſcipulas Chriſti & cōicabant cū Chriſto? Reſpondeo ꝙ erant tales perſonæ G
earū attinētes,& q̄ amabant eas,& erat maior affectio amoris,quem ſibi portabant, q̄ odium ꝙ tales perſonæ gerebant Chriſto.
Tolle tertium amorem,qui eſt ſupplicās,& dicit,quatriduanus eſt, i ſepultura Lazar[us].i. peccator eſt fœtens poſtquam mortuus eſt in peccatis, ſignificat quod Deus permittit q̄ſque ꝙ peccator moritur in cōſentiendo peccato in operatione & in perſeueratione & induratione,& tunc ſepelitur & lapis ponitur ſuper eius corpore, qui ſignificat duritiem cordis,& fętet propter infamiā quæ ſequitur:quia efficitur infamis & fœtidus: ſed pur viſitatur ab amicis ſuis. Marta & Maria, ſcilicet intellectus & memoria. amici ſui ſunt bonæ inſpirationes pulſantes intelligentiam & memoriam peccatoris, quia in ſe receptus peccator dicet, me miſerunt, quid feci in hoc ſeculo, ego ſum putridus in peccatis, non ne moriar, & ueniunt de Hieruſalem,quæ ſignificat terram pacis,in Bethania, quæ ſignificat domum panis, & angelus infundit tales inſpirationes, & venit in Bethania interpretata domus panis, vt dixi. H

Conſentiē do in operatione, & ſeuerantione. induratione.

Quartus amor eſt ſupplicans. & ſubducitur. Marta autem ut audiuit, quia Ieſus venit

venit

A venit, occurrit illi, quæ ſignificat rationẽ interiorem. & Maria ſignificat rationem ſuperiorem,quæ domi ſedebat.i.in mente altiori, quia omnis peccator habet lumen ſuperius,quia cognoſcit peccatum ſuum per cognitionem intellectus, & luminis ſuperioris per quod illuſtratur, & demonſtratur ſuum peccatum,ſit quicunque peccator velit. Marta, vt dixi, ſignificat rationem inferiorem,quia peccator in ſe reuerſus cogitat de ſua morte, & tunc genuflectit ſe coram Chriſto,& dicit,Domine ſi fuiſſes hic, frater meus non fuiſſet mortuus. quaſi dicat,

B moraliter loquendo, quod quando intellectus ſtat domi, & per cognitionem veri luminis penſat de morte crimina abhorrẽdo & mens conſentit nunquam peccaret, iuxta illud,Recordare nouiſſima tua,& in æternum nõ peccabis. Et ſubiungit,dicens,Sed ſcio quod quæcunque popoſceris a Deo,dabit tibi Deus. Ecce magna fides Martæ. Quaſi dicat,ſi tu das mihi vnam ueram cognitionem de te, inſpirãdo animam meam a Deo, habebis illud quod uoles & poſtulabis, quia ſaluabor: & reſpondet dicens Ieſus, reſurget frater tuus. Vult dicere,quãdo te ſentis in peccato, dices inſpiratus in anima tua,Deus faciet mihi gratiam, & alia

C cogitatio dicet contrarium, & iſto modo exercitatur ſpes & iuſtitia. dicit ei Marta: ſcio, quia reſurget in reſurrectione in nouiſſimo die. & Chriſtus magis confortat eã dicens,ego ſum reſurrectio & vita, qui credit in me,etiam ſi mortuus fuerit, uiuet;& omnis qui viuit, & credit in me, non morietur in æternum. quod ſignificat duas reſurrectiones, ſcilicet, reſurrectionem futuram,de qua loquitur Marta,quia in nouiſſimo die omnes reſurgemus: & reſurrectionem peccatoris mortui in peccatis, qui per pœnitentiam & contritionem cum propoſito amplius non peccandi reſurgit,quia uiuens

D cum Deo in iſto mundo nunquam moritur,ſed præſens vita continuatur cum alia vita æterna.vnde Chriſtus dicit,credis hoc? at illi ipſa,ſcilicet reſpondit, vtique domine,ego credidi,quia tu es Chriſt' filius Dei, qui in hunc mundum veniſti, & confitetur tria in Chriſto Ieſu. Primo confitetur Chriſtum fore filium Dei,& Deum & hominẽ. & eſt conformis cum Iohanne dicente, Verbum caro factum eſt: ad dandum intelligere,quod anima quæ vult ſaluari oportet credere iſta tria, alias non poteſt ſaluari. Quintus eſt amor compatiens. Et cum hæc dixiſſet,Marta abijt ab eo &uocauit Mariam

ſororem ſuam ſilentio dicẽs,magiſter adeſt E & vocat te.& tacite inſert Euãgeliſta,quod Chriſtus dixerit, vade,& voca Mariam,licet euangelium non dicat:vel etiã poteſt intelligi ꝙ propter intellectum proprium iuerit pro proprio motu ad uocandum eam,vt veniret,& ſecreto uocauit eã, quia ex conſuetudine ſolebat loqui ſecreto, uel moraliter intelligendo, ꝙ Marta. ſ.vita actiua annunciat Mariæ.ſ.cõtẽplatiuæ,quia multotiens vnus magnus peccator ꝓꝑ aliquod bonum opus,quod facit,& conſequẽt grãm Dei,ꝙ eius intellectus illuminabitur taliter, ꝙ remouebitur ab alio peccato. & tunc uocat Mariam.ſ. vitam cõtemplatiuã.Illa ut audiuit,ſurrexit cito & venit ad eum. F Et ſubiungit ꝙ nondum uenerat Chriſtus in caſtellũ, ſed erat in illo loco vbi occurrerat ei Marta,ad mõſtrandum eius humilitatem. & ꝓꝑ docere nos ꝙ in magnis operibus non debemus nos ponere ante alios, ſed oſtẽdere humilitatem & facere nos precari, quia qñ Chriſtus faciebat aliqua miracula,illa faciebat vel precibus motus aliorũ,uel cum actu humilitatis.et differt a facientibus miracula dæmonum, qui illa faciunt cum iactantia & apparentia dicentes, dimittatis me facere,&c. Iudæi ergo qui erant cũ eã in domo & conſolabantur eã, cum uidiſſent Mariã, G quia cito ſurrexit & exijt,ſecuti ſunt eam dicentes,quia vadit ad monumentum ut ploret ibi.Maria ergo cum ueniſſet,ibi erat Ieſus videns eum cecidit ad pedes eius & dixit ei,dñe ſi fuiſſes hic, frater meus non fuiſſet mortuus:& nõ dixit tm̃, quantũ Marta. primo propter multum plorare erat valde induta & afflicta:ſecundo, quia erat ita fidelis & habebat tantã intelligentiã & fidẽ, ꝙ credebat ꝙ Chriſtus faceret, ꝙ ipſa deſiderabat.vel moraliter intelligendo vult dicere ꝙ mens nr̃a,qñ venit ad lumen intellectus veritatis,ꝙ Deus nobis infundit ꝑ ſuã H grãm dicit,dñe ſi te cognouiſſem nunq̃ feciſſem tot peccata.Et nota ꝙ ſemper Maria cadebat ad pedes Chriſti. quare ergo ſemp cadis ad pedes Ieſu,ò Maria,quia ibi remittuntur peccata mea,Luc.7. & 10.c. quia ibi eſt locus meę cõſolationis, cũ ſto ad pedes mei magr̃i audiendo verba oris eius.& quia ibi reperio meam pugnationẽ cũ dixit,ſinite eã cum infudit vnguentũ.Luc.12.c. Et qa ibi reperio meam defenſionem, cum dixit, cur moleſti eſtis huic mulieri.Et etiã meam exhortationẽ.nunc vero credo etiam ibi ad pedes eius reperire reſurrectionem Lazari fratris mei. Ieſus autẽ uidens eã plorantẽ,

A tunc venit quintum verbum amoris, quia Chriſtus teneritate cordis infremuit ſpũ & turbauit ſe ipſum & conſenſit ꝙ ſua mens turbaretur: nõ paſſiuè, ſed permiſſiue dicẽs, vbi poſuiſtis eum? quod ſignificat fremere Chriſti paſſionem quantam habet aĩæ inuolutæ in peccatis, in quibus eſt poſita, & i quibus eſt mortua, iuxta illud, denigrata eſt ſuper carbones facies earũ & eſt priuata gratia Dei & poſita in maledictione Dei. & iõ petit vbi poſuiſtis eum, conſiderando ſerui tuté peccati: qm̃ qui facit peccatũ, ſeruꝰ eſt peccati, & facit priuare animam de ciuitate Dei, & promerere penas inferni: tunc dicũt B ei, dñe veni & vide. hoc eſt facito me uidere quãtum ſit eſſe tanta gratia priuata, & illud quod eſt infernus in quo ſum damnata, vt poſſim pęnitere & uiuere, ueni & uide. Et lacrimatus eſt Ieſus, hoc eſt dicere ꝙ qñ anima penſat de ſuo peccato, ſi non plangit cum oculis corporeis, plangit ſaltem in aĩa quod amiſerit vitam ęternam. Sextus amor eſt admirans, quia tunc dixerunt Iudęi admirantes: Ecce quantum amabat eum. quæ eſt iſta turba Iudæorum? certe ſunt aĩæ peccatrices, quæ videntes quòd Deus dat gratiam alicui peccatori ꝙ conuertetur & illuminabitur, tales admirabuntur ꝙ Deus illuminauerit illũ. & dicunt, ecce qũo amabat C eum. et ſubiungit Euangeliſta: quidam autẽ dixerunt ex ipſis, non poterat hic, qui aperuerat oculos cæci facere, ut & hic nõ moreretur? quaſi dicat ſi hic illuminauit cæcũ, qũo non tenuit viuum Lazarũ, qui erat ita ſuus amicus? & ſic aliqui dicebant propter murmurare. Aliqui non dicebant hoc propter infidelitaté. quaſi dicat, certe miraculũ cæci non ſuit uerum, quia ſi ſuiſſet uerum, pari ratione potuiſſet tenere iſtum viuũ, & aliqui illud dicebãt pure ſine malitia, ſed ꝓ D cedebat ab ignorantia, ſecundum Bedam. Et ſubiungit ſeptimum amorem, qui eſt approximans. Ieſus ergo rurſum fremens in ſemetipſo venit ad monumẽtum: erat autem ſpelunca, & lapis ſuperpoſitus erat ei. At Ieſus dixit: Tollite lapidem. & Marta non habens integrã fidelitatem dixit, dñe iam fœtet, quatriduanus eſt. quia pars procedebat, q̃a nondum erat bene perfecta in fide, & pars ꝓcedebat ex charitate ne fœteret Chriſto, pars ex confidentia quam habebat Chriſto, & pars etiam ex ignorãtia ſua, quia nõdum erat bene illuminata. Vnde dicit ei Ieſus, nonne dixi tibi, quia ſi credideris, videbis gloriam Dei. nos poſſumus hic præſupponere, ꝙ Chriſtus dixerat ei alia E verba præcedentia, ex quibus ſequebantur iſta verba: vel quòd alias ſibi dixerat ſimilia uerba. quaſi dicat, quod Deus præcipit animæ, quod ſurgat a propoſito male uiuẽdi & pœniteat de malis præteritis cum propoſito de cętero bene viuendi. & ipſe dabit ſibi ſuam gloriam amouendo lapidẽ duritiæ, & tenebræ, & ſuperueniente luce intellectus, & bene uiuendi.

Secunda pars principalis.

SEquitur modo ſecunda pars principalis, ſcilicet de reſurrectione, in qua ſa- F ciemus tres conſiderationes. Prima eſt orationis Chriſti. Secunda eſt exclamationis. Tertia eſt reſurrectionis. Prima eſt orationis, unde dicit Euangeliſta, quod cum hoc dixiſſet, & tuliſſent lapidem, Ieſus eleuatis ſurſum oculis dixit; Pater gratias ago tibi, quoniam ſemper audiſti me. Ego ſciebam, quia ſemper me audis: ſed propter populum qui circumſtat, dixit vt credant, quia me miſiſti. In iſto actu Chriſtus magiſter noſter docet nos qualiter debeamus orare faciendo actus, per quos mens moueatur & eleuetur in eleuando ſurſum oculos & manus iunctas eleuando & genuflectendo per actus exteriores, non ꝙ iſta ſigna ex- G teriora conferant orationi propter Deum, quia Deus eſt ſcrutator cordiũ & non mouetur propter ſigna exteriora. ſed hec fiũt ſeu fieri debent, ut ſcis iunctis orationi corpore & aĩa, quia faciendo ſigna cũ corpore efficitur conforme aĩæ: et quia tu debes te adiuuare ex tuo latere quãtũ ſcis & potes, & te Deus ẽt adiuuabit, quia Deus inſpirate, & tu debes illas inſpirationes cognoſcere, & te iuuare imitando illas, & non ſolum debes orare pro te, ſed etiam pro alijs. Secundus actus fuit, quia hæc cum dixiſſet voce magna exclamauit. Iſta ſunt tria verba. Primum eſt uoce, quod ſignificat diuinã H ſapientiam. Secundum eſt magna, quod ſignificat diuinam potentiam. Tertium exclamauit, ꝙ ſignificat diuinam clementiam, iuxta illud Ioſue. 11. c. Ducã eum in ſolitudinem & loquar cordi eius. ſ. in intellectu, & lactabo enim, &c. Nam clementia & charitas Dei eſt magna, qñ deſcendit trahere ad ſe peccatorem, & magna eſt miſericordia eius facere ſibi peccata ſua, quia eſt maius factum releuare vnam aĩam a peccato quã fuerit, facere & creare mundũ. Vnde oportet iſta tria interuenire. ſ. ſapientiam, clemẽtiam, & potentiam ad ſalutem animæ.

Iunge

A Iunge modo alia tria verba, & ſic erunt ſex
.ſ. Lazare exi foras, quæ tria verba ſignifi-
cant velle, ſcire, & poſſe. Nam Lazarus ſigni
ficat voluntatem, quia Lazarus conſentien-
do peccatis cum uoluntate mortuus eſt. Et
Lazarus interpretatur adiutus, quia cum vo
catur vt reſuſcitetur, per bonas inſpiratio-
nes adiuuatur, quia illuminatur vt cogno-
ſcat Deum, quo cognito tunc videt pecca-
tum ſuum. Vnde oportet, ꝙ cum uocatur in
tellectus & voluntas cum affectu, cõſentiat
& fiant conformes voluntati diuinę, & túc
volendo, potẽdo & faciendo ſuſcitatur, q̃a
B nõ ſufficit ꝙ illumineris lumine diuino, ni-
ſi te iuues, iuxta illud, q̃s ambulabit in ter-
ris, & non venit ei lumen, quia non ſufficit
lumen Dei, niſi te iuues, ſicut ſi claudis ocu
los non videbis ſolem, ſed aperiendo ocu-
los videbis radios ſolis, & alia quęcũq; me
diantibus radijs ſolis. vnde oportet ꝙ velis
ſuſcitari, & volendo conſentias: quia licet
voceris, ſi non cõſentis, nõ iuuaberis. vnde
nullus venit ad me, niſi pater meus eũ tra-
xerit. & alibi, non vos elegiſtis me, ſed ego
vos. q. d. ò tu te non cognoſces, ſi non miſe
ro tibi meas inſpirationes, iuxta illud, veni
de libano anima mea, & coronaberis. vnde
C oportet, ꝙ anima vocata per gratiã ſentiat
foras ſigna affect⁹, q̃a ſine me nihil poteſtis
facere. nam ſine ipſo factum eſt nihil, ſed
ſolum pctm̃ factum eſt per nos, ſed tolli nõ
poteſt ſine Chriſto. Et ſubiungit euangeli-
ſta, Et dictis his verbis ſtatim prodijt, qui
fuerat mortuus, ligat⁹ pedes & manus, &c.
& facies illius ſudario erat ligata. Vult in-
ferre quod dato quòd peccatorẽ pęnituit,
& habeat cor bene diſpoſitum, adhuc eſt li
gatus pedes, quia adhuc hẽt de alieno & nõ
reſtituit. manus etiam adhuc ſunt ligatæ,
quia nondum operatur in reſtituendo, &
bona ópera faciendo. oculos adhuc habet
D ſudario coopertos & alligatos, quia adhuc
eius anima non eſt bene illuminata lumi-
ne veræ intelligentiæ. Et tunc dicit ei Ie-
ſus: Soluite eum, & ſinite abire. quia cum
peccator eſt illuminatus, cognoſcẽdo Deũ
& pœnitendo de ſuis peccatis, confitetur
peccata ſua & eius cor conteritur & reſu-
ſcitatur & reuiuiſcit, & Chriſtus, ſcilicet cõ
feſſor repñtans Chriſtum abſoluendo eum
dicit, ſoluite eum & ſinite eum abire libe-
rum a vinculo peccatorum, & ſumẽdo cor
pus Chriſti pedes & manus a peccatis liga-
ti diſſoluitur, & oculi propter cœcitatem
velaminis ſudarij peccati diſſoluti illumi-
nantur lumine ueræ fidei & veritatis, quia
confeſſor dat tibi intelligere docẽdo, tale eſt E
magnum peccatum, & tale eſt maius, & pec
catum a non peccato, & ſic anima ſuſcitata
& liberata a vinculis abijt in gratia Dei to-
ta clara.

Tertia pars principalis.

SEquitur tertia pars principalis, de ſe-
quentibus iſtam reſurrectionem, quia
multi ergo ex Iudæis, qui venerant ad
Mariam, & viderant quæ fecerat, credide-
runt in eum, quod ſignificat moraliter lo-
quendo, quod Deus nunquã relinquit pec-
catorem: quam licet ſit marcidus & putri-
dus in peccatis, ſi mõ velit cõſentire in eũ, F
conſequitur gratiam Dei ſui, nec vadat ad
phariſæos, ſcilicet, ad dæmones, qui conci-
lium ineuntes vorant ipſos æternaliter in
igne æterno, A quorum manibus nos libe-
ret Deus, qui Lazarum ſuſcitauit, Amen.

DOMINICA QVINTA in Quadrageſima.

*In qua Dominica incipit quinta Ala Sera-
phini, quæ vocatur amor feruens. &* G
*habet ſeptem pennas, quæ ſunt Amor
fugiens, Amor reſtituens, Amor con-
terens, Amor honeſtans, Amor incar-
nans, Amor conuertens, & amor
præparans.*

De Amore fugiente.

Sermo XXXIII.

T*Vlerunt lapides, vt iacerent in eum.*
Io. 8. c. In quo ſacro eloquio,
iuuante & comitante gratia H
diuina, conducti ſumus uſq;
ad myſteria paſſionis Chriſti,
& eccleſia quaſi incipit abſcondere uelan-
do crucem in altari, ad ſignificãdum, quod
amor & omnis carnalitas humanæ of-
fenſionis debet a noſtris mentibus eleuari
& abſcondi. Et quia hucuſque tractauimus
de quatuor Alis noſtri Seraphini, nunc
verò dilectiſſimi, hodie habemus videre
de quinta ala eiuſdem; quæ uocatur Amor
feruens, & incipit demonſtrari triſtitia de
paſſione D. N. Ieſu Chriſti. Et iſtam alam

A ſicut alias diuidemus in ſeptem pennas, ſeu flammas, quia prima flamma uocabitur.

Primus amor fugiens, de quo vobis dicam hodie.

Secundus amor reſtituens, ſcilicet cui, quo loco, & qualiter debet reſtitui ablatum & quantum.

Tertius amor conterens, in quo tractabimus de vera contritione, ſecundum ſolidum intellectum.

Quartus amor honeſtans, de quo dicemus die Mercurij.

Quintus amor incarnans & humanans, B & tractabimus de euangelio Mariæ Magdalenæ.

Sextus amor cõuertens, vbi tractabimus de bonis dñabus & malis, ut conuertantur.

Septimus amor præparans mentem ad recipiendum nomen Ieſu in mente, ita quod nunquam excidat. Redeamus ergo ad primum amorem, qui dicitur fugiens: quia Iudæi tulerunt lapides, ut iacerent in Ieſum. Ieſus autem non ſecundum humanam naturam, ſed ſecundum diuinam potentiam ſe abſcondit ab his, quos uoluit: & dimittendo ſe apparere his, quibus voluit.

C In quo quidem amore faciemus unam utiliſſimam conſiderationem, propter quam multos peccatores pęnitebit propitio Deo peccatorum ſuorum præteritorum, & in præſenti. Et a futuris præcauebunt, ne peccent, & reducti ad frugem melioris uitæ, vitabunt futura ſcelera. Et nota, quod ſunt tria genera peccatorum, qui poſſunt uocari lapidatores Chriſti: & merito, quia omnis culpa blaſphemiæ, & omne peccatum mortale eſt unus lapis percutiens Chriſtum. Sed principaliores capitanei lapidatores Chriſti, ſunt baraterij & tabernones. Secundi ſunt peſſimi blaſphematores. Tertij ſunt illi, qui male cuſtodiunt feſta.

D

Prima pars principalis.

CApio primos luſores ad taxillos, & ad ludos uetitos, de quibus Dauid dicit: Odiui eccleſiam malignantium, & cum impijs non ſedebo. In quo eloquio iſta tria genera malignantium deſignantur. Primi uocari poſſunt exoſi. Secundi maligni. Tertij impij, & crudeles. Dico quod primi ſunt baraterij odiati, de quibus faciemus tres lucidas veritates.

Prima erit magnitudo peccati eorum.

Secunda erit ſtultitia ipſorum.

Tertia erit malitia ſua. E

Dico quod prima veritas eſt magnitudo peccati, quæ eſt in ludendo, in qua nota duodecim iniquitates, quæ oriuntur ex maledictione ludi. Prima iniquitas eſt, quia ludus generat vnam cupiditatem in luſore, quia perdendo accenditur cor ſuum, vt reludat propter recuperare deperdita: Etſi lucratur, magis accenditur auaritia ad ludum, vt magis lucretur. & hinc eſt, quod dicitur in Apocalypſi, 13. ca. Et vidi vnum de capitibus ſuis, quaſi occiſum in mortem, quod eſt quando multotiens accidit, quod luxorem pœnitet de ludo, & plaga mortis eius curata eſt, quia reuertitur ad ludum, & loquitur ibi de auaritia Sanctus Iohannes, quæ eſt radix omnium cupiditatum: quia cum perdit homo, deberet reſtare amplius ludere, ſed auaritia lucrandi trahit eum. F

Secunda malitia ludi eſt, quia facit hominem qui ſequitur ludos, prædonem & furem & robatorem; quia illud quod ego vinco, non eſt meum, quia luſor placibilius derobat quam graſſator, qui vadit ad ſtratam. nam taxilli non poſſunt mihi dare denarios: & luſores ſunt maiores robatores, quam ſtratarum graſſatores, quia graſſator non audet publicè G apparere: ſed baraterius eſt domeſticus & patens robator. Tertia malitia, quia facit hominem proditorem peſſimum, quia aſſociabitur baraterius cum uno, & ſic bibendo, & comedendo ſecum, & repellando in tabernis derobabit ſibi in vna hora omne illud, quod quis lucratus erit in ſeptimana, ex quo debent uiuere ipſe, vxor & filij ſui. & erit cauſa, quod tota familia peribit fame.

Quarta malitia eſt, quia facit hominem uſurarium, quia terribilior uſura quæ ſit in mundo, & turpior quæſtus, eſt ludus. Nam ex eo quod uſurarius accipiat centum pro centenario in vno anno, tu facies illud damnum proximo tuo in vna H hora. vnde iſta quatuor concurrunt inſimul. Sed ſi diceres, Ego ludo de uoluntate ſocij, &c. Reſpondeo, quod etiam vſurarius fœneratur de voluntate accipientis, & tamen peccat mortaliter, & non ſaluatur, niſi reſtituat ablatum.

Quinta malitia, dico quod ludus eſt nutritor mendaciorum, duplicitatum & fraudum & falſorum taxillorum & teneris ad reſtitutionem omnium lucrorum. de quo tibi cras dicam.

Sexta

A Sexta malitia, quia facit hominẽ blaſphe-
matorem Dei, eiusque Genitricis glorio-
ſæ, & omnium Sanctorum, & omne ma-
lum videretur ſibi paruum. Septima ma-
litia, quia facit hominem ſpretorem diui-
norum præceptorum, & eccleſiæ, & ſem-
per quando ludis ad ludos vetitos per ec-
cleſiam, facis peccatum mortale. Octaua
malitia eſt, quia facit ſcandalizare proxi-
mum, quia eſt cauſa paterfamilias, quod
propter ſuum exemplũ malum, quod perhi
bet filijs videntibus patrem ludere efficien
tur ſimiles, & mali: & quando vos datis
denarios filijs veſtris, vt ludant, peccatis
B mortaliter, quia datis ad malum exẽplum,
& ponitis eos in manibus diaboli. Nona
malitia eſt, quia eſt cauſa, qua perditur om-
ne bonum, quod facere potes, & in pri-
ma poſta tu perdis animam, quia nullum
bonum, quod facis, valet ad vitam æter-
nam, & ſic vetereſcendo in ludo vadis à ca
ſa calda.

Decima eius malitia facit generare odia,
iram, diſcordiam, homicidia, percuſſiones.
Vnde ſemel dum prædicarem de iſta mate-
ria, quidam baraterius audiẽs truffatus fuit
de me, & quamprimum iuit ad baratariam
C gladio percuſſus fuit. Vndecima malitia
eſt, quia inducunt homines ad rũpendum
præceptum Dei, & feſta ſolenniſſima, quia
in diebus Natiuitatis Domini ſolẽniſſimis,
& Dominicis vniuerſaliter plus luditur, &
taxillatur, quã in alijs diebus, & plura pec-
cata, extorſiones, & blaſphemię, & iniuriæ
Dei, & Sanctorum fiunt in illis ſanctis die-
bus, quam in alijs temporibus, & non va-
dunt ad miſſas, niſi quando eleuatur corpus
Chriſti, maxime in iſtis villis, & eleuato
corpore Chriſti ſubito fugiunt, & redeunt
currentes ad tabernam. Vnde ò vos ruſtici,
attendite, quia in diebus Dominicis, & ſo-
D lennibus ordinatis ab eccleſia, vos tenemi-
ni totam Miſſam audire à principio, & in
medio, vſque ad finem, & benedictionem;
alioquin ſemper peccatis mortaliter, iuxta
illud, Introite portas eius in confeſſione. ſ.
intra eccleſiam, & non foris ſtando, &c. Vn
de occurrit mihi ad propoſitũ, ꝙ dum vnus
noſter Frater iuiſſet ad celebrãdum in qua-
dam villa die Dominico, & iuxta eccleſiam
erat vna taberna, & beccaria: & dum plu-
ries pulſaſſet campanam vocãtem ipſos ad
Miſſam, nullus veniebat: egreſſus vocauit
eos ad Miſſam, & reperit, quod eorum mul
ti bibebant, & comedebant vocantes, & di
centes, Venite domine & bibite, quia me-
lius diceretis Miſſam: & rediens incępit Miſ- E
ſam, & dicendo Miſſam, beccarius incœpit
vendere carnes, & omnes concurrunt, &
vnus dicit, incide mihi de illo latere, &
alius dicit, da mihi, quia ego volo: alius di-
cit, imo ego volo: vnus blaſphemat Deum,
& Virginem, & Sanctos, alius capit carnes
dicens, ego volo videre quis mihi arripiet
de manibus meis iſtud fruſtum carnis.
Aliqui ſtant ante veſtibulum eccleſiæ, &
tractant de ſuis beſtijs, & bladis, & factio-
nibus ſuæ villæ, donec dictus Frater dixit
precationem, & cum eſt in procinctu ele-
uandi corpus Chriſti, vt moris eſt, pulſatur
campanella, & omnes currunt cum impe- F
tu, & ſe calcant intrando eccleſiam portan
tes in manibus fruſta carnium, baſtones, &
enſes, &c. Et eleuato corpore Chriſti va-
dunt & oſculantur altare cum ore vncto
roſtezanis, & madido vino, & ebrij, & in-
de aufugiunt redeuntes ad tabernam, & ſo-
rices poſtea corrodunt pannos altaris vn-
ctos. Vnde poſt finitam cum multo tur-
bine Miſſam, dixit eis, quod in ſequenti Do
minica deberent venire ad Miſſam, quia fi-
nita Miſſa volebat eis monſtrare vnum dæ-
monem. Et diuulgato hoc nouo, omnes
villici circunſtantes vtriuſque ſexus conue-
nerunt ad locum, vt viderent iſtum diabo- G
lum. finita ergo Miſſa, bonus ille Frater
aſcendit pulpitum, & incœpit prædica-
re de eorum prauis moribus, & pauca cre-
dulitate Dei: quia dum in alia præceden-
ti Dominica vocaret eos ad videndum cor
pus Chriſti, ſtabant potius in tabernis ad
ſe inebriandum quam vellent ire ad Miſ-
ſam ad videndum Deum, & modo vt vi-
deant diabolum, quia eſt dominus &
Deus eorum, non ſolum illi de illa villa
venerunt, ſed etiam prouocauerunt alios
circunſtantes, vt ipſum videant. Videte er-
go, dixit Frater ille, diabolum fore talem
& turpiorem quam ſit iſte, qui eſt pictus H
in iſto muro, quia in veſtibulo eccleſiæ
illius erat Sanctus Michael, & ibi erat
diabolus pictus, et inde receſſit dimiſſis
illis ruſticis cum dicto ſuo diabolo, di-
cens, Propterea, quæ Dei ſunt, vos non au-
ditis, quia de Deo non eſtis, quia homo il-
lud cupit audire, quod amat.

Duodecima malitia ludi eſt, quia facit
baraterium Deum renegare, et etiam om-
nium præceptorum Dei tranſgreſſorem
propter denarios extorquendos propter
auaritiam, et ludum.

Secũda veritas eſt baraterij fatuitas, quia
eſt

A eſt tantę fatuitatis, q̄ liber homo, qui hēt liberum arbitrium, cui Deus non pōt facere bonum, ſi ipſe homo non vult, ſe ſupponit impetio vnius modici oſſis, & obedit plus ſibi quam Deo. Et non eſt minus ridiculū recte cōſideranti, quam ſi tu videres, ad inſtar Boetij, vnum magnum murem ſtantem in duobus pedibus cum vno baculo in manu in medio multorum ſoricum imperādo alijs, quāto magis eſt deriſorium videre hominem rationalem, qui facit ſuum dominū vnum modicum oſſis. Secunda ſtultitia hominis baraterij eſt, quia nō ſolum ſubijcit ſe illi oſſi, ſed obedit illi oſſi, quia ſi impe
B rat quod det omnia ſua bona ſocio, dabit illico ſine contradictione propter obedire ſibi, & multotiens dabit pannos de dorſo vſque ad bracham: & ſemel fui in vno loco, vbi quis luxit bis propriam vxorem vituperandam, niſi ipſa auſugiſſet, & non daret vnam minimam veſtem amore Dei. Tertia ſtultitia eſt, quia facit, q̄ quādo bene baraterius obediuerit illi domino ſuo oſſi, & derobauerit eum, tamen eſt magis ſibi obediens in blaſphemando Deum, Matrē, & Sanctos, & facit amare illos, qui faciunt ſibi mala, & odire illos, qui faciunt ſibi bo-
C na. Quarta fatuitas eſt, quia multotiens inducit magnos Doctores, qui putabunt ſe magnos pataſios in iudicando, & conſulendo ad ſubijciendum ſe illi oſſi, & obedient ſibi, quia ſubijcient ſe ſuæ legi. Et ſi dicet, da centum iſti, incontinenti dabit ſibi ſine contradictione, & nolunt obedire mandatis Dei, neq; prædicatoribus; & ſunt tanto ſtultitiores illo taxillo, quanto ſunt magis inflati, & obediunt vni oſſi mortuo. Quinta ſtultitia, quia facit hominem apoſtatare, poſtponendo omnem delectationem amoris diuini, & ſuæ famæ, quia propter ludum efficitur infamis, & perdit gratiā Dei,
D ſolum propter delectationem oſſis. Sexta ſtultitia, quia ſunt aliqui, qui non habent aliam delectationem quam in ludo, & perdunt tempus, quod eſt maius bonum quam habeat homo in hoc mundo poſt creationē ſuam, & gratiam Dei, quam in hoc tempore acquirere poſſet, indulgendo ita ſeruitijs Dei, ſicut oſſi, de quo adhuc egebimus de eius perditione flendo, quia ſi bene conſideremus, non erunt ſo. anni, quod nullus ex hic preſentibus vita fruetur ętherea, ſed erunt puluis: vnde operemur bonum dum tempus habemus. Septima ſtultitia eſt, quando ſmemoratus baraterius ſtat ocioſus in ludendo credens ocium fugere. vnde Bernar. Stultiſſimum eſt ocium ocio vitare. quia oportet, q̄ luſor efficiatur vna cemera iniquitatis cōtra aliquos iuuenes, qui ſtant quotidie ſub lobijs ludentes, & credunt non reputari nobiles, niſi ſtent ocioſi, quod deteſtabile eſt ſe in aliquo opere virtutis non exercere. Octaua fatuitas eſt, quod cum manibus, cum quibus Chriſtus te liberauit cruci infixis, animam perdis ludendo. Nona ſtultitia eſt, quia iſti barate- E
rij perſeuerant ſemper in omni malo: nonne dicentes, quod talis foret bene fatuus. eerre ſic. Et fuit quidam, qui talia fecit, qui dum pro ſtatu foret captus cum filio, pater ſciens ſe non poſſe euadere mor- F
tem, dixit, quod volebat dare ſibi bonum tempus pro illis diebus, quibus viuere habebat. Et omni die vixit luxurioſe, & abundanter de omnibus, & noluit confiteri, & mortuus fuit tanquā deſperatus. Filius vero propter oppoſitum fecit, & confeſſus, ac contritus, & cum magna deuotione mortuus fuit. vnde multo maior eſt ſtultitia baraterij, quia continuè Deus cōdemnat eū: & ipſe ſtat continuè in ludo. Decima ſtultitia nōne eſt fatuitas magna, ſeruire diabolo illo tempore, quo potes ſeruire Deo, & acquirere animam. Vndecima fatuitas eſt, G
quia ſi homo, qui videtur ſapiens faceret aliquem actum puerilem reputaretur leuis & puer, quanto magis debet reputari luſor puerilis & fatuus. Duodecima ſtultitia, quia baraterius non credit reperire conſolationem niſi in ludo. Tertia veritas oſtēdit ludi malitias, vltra ſupraſcriptas ſūt duodecim. Prima eſt, quia ſi taxillator habet patrem, vel matrem, neceſſe eſt, quod efficiatur dæmoniatus verſus parentes, & expellit eos de domo, & eorum vita parentum vertitur in tædium baraterijs. Vnde ò vos patres docete filios taxillari, quia ſunt aliqui indiabolati, qui docent filios taxilla- H
ri, & dant eis denarios vt ludant. vnde merito patiuntur, quod filij rebellent eis. Secunda malitia, quia nunquā ſtant in pace in domo cum vxore, & verberant eā, & ſunt cauſa, quod efficiatur vna ribalda: vnde cauete maritare filias veſtras baraterijs, & luſoribus. Tertia, quia eſt familiæ turbator, & multotiens iſti filij baraterij efficiuntur fures, & latrones, quia patres conſumpſerunt facultates ſuas, ita quod eorum filij vadunt pro famulis aliorum, efficiuntur diſcoli, & furantur, & multotiens ſuſpenduntur, vel aliter male capitant propter patres. Quarta, quia maior pars baraterioru m inclinatur

A clinatur ad furandum,& pauci euadunt fur
cas, vel aliter male finiunt. Item vltra iſta
quatuor mala, alia ſex mala veniunt cauſa
ludi. Primum, danti domum, vt intus lu-
datur, quia fit particeps tot peccatorum,
quot ibi fiunt. Secundum,danti taboleriū,
quia totiens peccat mortaliter,quotiēs præ
ſtat. Tertium, præſtanti denarios pro lu-
do, ſicut qui conducunt baraterias, qui ha-
bent vnam capſam, & accipiunt denarios
de poſtis lucrantiū, & ponunt in illa capſa,
quia eſt maior vſura, & maior robaria,quæ
fieri poſſit. Quartum eſt præſtanti taxillos,
& fauenti, atque vendenti, quia impoſſibi-
B le eſt ipſos ſaluari, niſi relinquant illas ſuas
artes maledictas. Quintum, ſuperſtanti-
bus ad videndum ludere,quia ſemper pec-
cant mortaliter,& fiunt participes peccato-
rum,& partiales,quia immediate ſuperſtās
ludo capit partem, quia vellet alterum po-
tius vincere quam alium. Sextum malum
eſt officialibus & rectoribus ciuitatum, qui
ſunt negligentes in non prohibendo ludi,
cum poſſunt,quia non poſſunt aufugere de
manibus diaboli, niſi prohibeant. Iſte ſex
perſonæ poſſunt intelligi per ſex puncta,
quæ ſunt in taxillo. Et tu ò qui tenes bara-
tariam in domo tua,in die Natiuitatis,& fe
C ſtis ſolennibus, tu es particeps omnium
peccatorum & malorum, quæ ibi fiunt, &
nullus confeſſor poterit te abſoluere, do-
nec non remoueris illam tuam domum à
tali peſſimo vſu baratandi: & hi qui præ-
ſtant denarios,& tabuleria,& ſemper acci-
piunt denarios,nunc iſti, nunc illi, & tan-
dem omnes denarij remanent ſibi,ò male-
dicti,& indiabolati, ego vellem potius vi-
uere de denarijs aſſaſſinorum, quam de ta-
libus denarijs,qui habentur ex ludo, & cū
blaſphemijs Dei,& peius faciatis quam Iu
da,qui vendidit Chriſtum. væ ergo vobis,
quia vos venditis Chriſtum, & viuitis ex
D blaſphemijs,& maledictionibus Chriſti:vę
ergo vobis, qui talia lucra accipitis, &c.
Septimum, vendentibus baratarias, quia
non cerno fore maius peccatum quam ven
dere baratarias, quæ ſunt loca tot maledi-
ctionū,quia patres,matres,antiqui, & ma-
giſtri,qui non prohibent ludos, grauiſſimè
peccant,ſi prohibere poſſunt. Et iſti tales
baraterij, & luſores ſunt præsbyteri diabo
li. vnde aduertendum, quod ludus fuit re-
pertus iſto animo, quia dum Lucifer miſiſ-
ſet per mundum multas legiones dæmo-
num ad ſeminandum zizanias, & maledi-
ctiones, & tentationes, accidit quod tem-
pore Natiuitatis, dæmones erant valde tor E
mentati, & portabant maiores penas quā
toto tempore anni. vnde conuenerunt in
vnum,& miſerunt vnam ambaſciariam Lu
cifero,& miſerunt legatos ſuos Azardum,
& Sbarainum : vnde iſti ambaſciatores ex-
poſuerunt qualiter in illa nocte, & feſtis
Natiuitatis,dęmones erant magis tormen-
tati quam in alijs temporibus. vnde Pluto
voluit ſcire cauſam. dixerūt, cauſa eſt,quia
in illa nocte Natiuitatis omnes Chriſtiani
vadunt ad eccleſias cum magna deuotio-
ne,& quilibet ſacerdos celebrat illa nocte
tres Miſſas, & confeſſi communicant, &
ſucceſſiuè illis feſtis totis peragunt pęni- F
tentiam, & delentur taliter eorum pecca-
ta,quod parum poſſumus præualere eis, &
ſic dant nobis de magnis baſtonatis cū ſuis
orationibus, & multum torquentur, niſi
tua aſtutia capiat modum in iſtis.tunc dixit
Lucifer, qui ſunt iſti ſacerdotes,& quos ri-
tus ſeruant, & qualiter faciunt. tunc dixe-
runt legati: Dicemus tibi, ipſi habent pro-
uincias diſtinctas in epiſcopatibus, & qui-
libet epiſcopatus habet vnum, qui præeſt
alijs, quem vocant Epiſcopum, & ſub eo
ſunt omnes alij.ſ.archipresbyteri, præsby-
teri,diaconi,ſubdiaconi, & clerici, &c. &
habent parochias, in quibus ſtant iſti præſ- G
byteri: in iſtis eccleſijs parochialibus ſunt
altaria, ſuper quibus dicunt Miſſas, & pri-
mo induunt ſe & ponunt ſibi pluuiale,ca-
miſium,& planetam, & paramenta, & ha-
bent vnum Miſſale, ſuper quo legunt Miſ-
ſam: habent hoſtiam quam tranſmutant
in corpus Chriſti, & calicem, in quo ſacri-
ficant ſanguinem Chriſti, & eleuant cor-
pus Chriſti,& calicem,& de hoſtia faciunt
tres partes, & poſtea comedunt corpus
Chriſti, & populi ſtant ad videndum,& au
diendum iſtas Miſſas cum varijs, & multis
deuotis orationibus, & cum feruenti cor-
de, & faciunt multas cruces, & deuotio- H
nes, propter quæ concurrit in illo ſacrifi-
cio corpus Chriſti, cum multitudine Ange
lorum,qui expellunt nos de eccleſijs,& lo-
cis,& patimur magnas torturas,in tantum,
quod non poſſumus reſiſtere, nec durare ſi
ad hæc non prouides,quia iſti Chriſtiani in
illa nocte,et in illis feſtis efficiuntur ita de-
uoti,et feruentes, quod ſatis habent vſque
ad magnum tempus, et nos miſeri rema-
nemus confuſi,nec eſt modus tentandi ip-
ſos,etc. Tunc magnus Lucifer ait: Ego re-
periam vnum modum, ſi vos eritis mihi
obedientes,et fidi: Iube inquiunt, et iuſſa
perfi-

A perficiemus. Ego volo, quod illud, quod fit pro Chriſto, fiat econtrario pro meo nomine, faciatis quod in omni ciuitate ædificetur vnus epiſcopatus in nomine meo, & vocetur, la barataria, epiſcopum volo eſſe dominationem illius ciuitatis, quæ afflictat ipſam baratariam: dicunt legati, epiſcopi Chriſti habent vicarios, quis ergo erit vicarius tui epiſcopatus? Pluto reſpondit, vicarius erit conducens baratariam, ſiue ſuperſtes; plebani verò volo quod ſint tabernarij in ciuitatibus, & villis, & iſtas tabernas volo eſſe eccleſias meas plebanas, ſcilicet, tabernarij proprie vos eſtis plebani B diaboli, quia in tabernis veſtris ſemper ſunt baratariæ vbi luditur, & blaſphematur De^{9}, & ibi fiunt omnes ſpurcitiæ, laſciuiæ, & ebrietates, & eſtis participes omnium peccatorum, quæ ibi fiunt, & non debetis vnquam aperire tabernas, donec ſint celebratæ Miſſæ vſque prope tertias, maxime in diebus Dominicis, & feſtis præceptis cuſtodiri per eccleſiam. & ſimiliter in Quadrageſima non licet aperire tabernas, donec homines nō audiuerint Miſſas, & ſummo mane vos aperitis, & mittitis clamando per plateas ad leones ad leones, vbi véditur bonum vinum ad duos ſoldos bochale, ad duos ſoldos: nam vngit, & pungit, & C trahit ad maturum: & allicitis homines ante Miſſas ad ſe inebriandum; & ſic leuiter incurritis peccata mortalia, quia poteſt eſſe, quod ſint dies ieiuniorum, & datis cauſam, quod non ieiunent, ſeu frangant ieiunium, & eſtis etiam cauſa multorum, & multorum aliorum malorum: & canipę veſtræ ſunt baratariæ renegationis Chriſti, licet tamen vendere vinum in tabernis honeſto modo horis debitis viatoribus, & perſonis ſitibundis, & ſenibus, non tamen habentibus oculos ſcarpellatos propter nimias potationes. Item volo, quod barbariæ, & hoſtariæ, & etiam lobiæ nobilium D vbi luditur, ſint eccleſiæ parochiales meæ, & quod taboleriurn ſuper quo luditur ſit meum altare, & ſuper eo accendantur candelæ maxime de nocte, ſicut faciunt Chriſtiani in nocte Natiuitatis. Quæ erunt reliquiæ, quæ ponuntur in altari? reliquiæ inquit erunt, quia volo, quod taboleriurn, ſeu diſcus loco altaris ſit groſſus, & habeat vnum foramen per quod immittantur denarij, quos colliget vicarius mei epiſcopi, qui ſupereſt ab iſto, & ab illo, & illi denarij impoſiti volo, quod ſint loco reliquiarum. Miſſale autem iſtorum dicentium mihi miſſas, volo quod ſint tres taxilli, & volo, quod in eis ſcribantur litteræ, quas omnes ſciant legere, ſcilicet, viri, mulieres, & pueri, & omnes habeant cauſam eſſendi meos ſacerdotes, & volo quod ita mulieres poſſint dicere mihi miſſas in illa nocte Natiuitatis, & pueri ſicut viri, & volo, ꝙ non durent magnos labores in voluendo cartas in iſto miſſali, quia vndecunque voluant ipſos taxillos immediate ſciant legere lectiones & letanias, nec quod in iſto meo miſſali ſint plures vigintiuna literis, & volo, quod loco calicis ſit ducatus, & loco hoſtiæ ſit groſſus. Sed qui erunt ſacerdotes, volo quod omnes taxillatores, & luſores ſint mei ſacerdotes, & volo habere hanc prærogatiuam à Chriſto, quia vbi ſolum viri ſibi celebrant miſſas, & volo, quod tam ſenes, quam iuuenes, mulieres, & pueri ſint mei ſacerdotes, & poſſint celebrare miſſas meas: Ita quod omnes luſores ſunt dæmonis ſacerdotes. Sed qualiter faciemus de clericis, quia oportet etiam habere clericos. dixit Sathan, clerici mei erunt pueri, qui addiſcūt ludere, & iſti, qui vadunt colligendo taxillos: diaconi vero erunt iuuenes, qui ſeruiunt tabolerio in dando de taxillis, & luminibus, & pottando vinum vt reficiantur, &c. Sed quæ erūt planetæ, planetas volo eſſe zornetas, quæ proprie ſunt appropriatæ iſtis luſoribus, quę zorneta eſt fixa à lateribus, ſicut planetæ quibus vtūtur Diaconi, qui dicunt euangelium; & loco camicis faciemus ludere pannos, & remanebunt in camiſia loco camicis; loco manipuli, qui ponitur ad manus, faciemus iſtos baraterios ſurari, & ligabuntur ſibi manus: & loco ſtolæ, quæ ponitur ad collum, faciemus ſibi ponere vnum funem, & ſuſpendi eos pro pręmio miſſarum nobis dictarum. Sed ipſi dicunt introitum, Introibo ad altare Dei. & loco introitus, volo quod ſit inuitatio ad ludum, ſcilicet, altare diaboli, quando dicunt, volumus modicum ludere. & reſpondent, volumus. & tunc loco Gloriæ in excelſis Deo. volo quod mei ſacerdotes perdentes dicant, maledicatur Deus, Virgo, Sancti, Angeli, Archangeli, &c. Et iſti preſbyteri Chriſti dicunt, Dominus vobiſcum. volo quod loco illius dicatur, ſozo bruto in nomine diaboli: & quod reſpondeatur loco, & cum ſpiritu tuo, vtinam poſſit te portare & euellere oculos. & loco cruciū, quas faciunt ſuper calice, ego volo, quod percutiāt de pugnis ſuper taxillis, ita quod intrent

A intrent carnem præ rabia perditionis ſuorum denariorum: & loco euangelij, quod Interpretatur annunciatio, ego volo, quod quando iſti ribaldi ſunt accenſi in ludo, dicant, perdo in nomine diaboli, & dent malam annunciationem ſocio; & ille reſpondeat, intret corpus tuum: & loco tranſubſtantiationis hoſtiæ in corpus Chriſti, ego volo, quod ſit tranſmutatio denariorum ludi de vno in alium. Sed epiſcopi eleuant corpus Chriſti: & loco illius faciatis, quod leuent taxillos. Sed ipſi diuidunt corpus Chriſti: & loco eius vos diuidatis eis corpus, animam, & diui-
B tias: quia ſicut de corpore Chriſti fiunt tres partes, ita de ludo veniunt tres principales perditiones, ſcilicet corporis, quia vt plurimum interficiuntur, vel debilitantur propter vulnera & diſſolutiones, & perdunt famam, animam, & diuitias. Et ipſi comedunt corpus Chriſti: & vos comedetis eorum animas æternaliter damnatas. Sed eccleſiæ Chriſtianorum implentur Angelis: & vos iſtas eccleſias meas vbi luditur, implebitis de legionibus infinitis diabolorum. Reuertamini ergo ad principes meos, quos miſerunt, & facto concilio inter ſe, quilibet reperiat diuer-
C ſos ludos, vt diuerſimode poſſit nobis ſacrificari, & deleri ſacrificium Chriſti: & in præmium eorum, qui ludos reperirent, volo quod ludi iſti denominentur ab eis, & ſicut inuenti fuerunt ludi per diabolos in nocte Natiuitatis, vt ſacrificetur diabolo in deſpectum Chriſti: & ludus sbaraini repertus fuit per diabolum, qui dicitur Sbarainus: ludus azardi, fuit repertus per Azardum dæmonem: minoretus fuit repertus per Minoretum dæmonem, & ſic de alijs. Vnde quicunque ludit iſtis ludis prohibitis celebrat dia-
D bolo, quia ex ludo nil oritur, niſi malum, de quibus ſupradictum eſt, & multa alia infinita: & finaliter luſores malè capitant.

Secunda principalis pars. E

SEcundas pars principalis prædicationis noſtræ, lapidatorum Chriſti, ſunt blaſphematores. ò tatum ò linguæ diabolicæ, quid poteſt te inducere ad blaſphemandum Deum tuum, qui te plaſmauit, in quo tuū ſummum bonum conſiſtit, quī te cum ſuo ſanguine pretioſo redemit. Vnde faciam hic tres conſiderationes malignitatis iſtorum blaſphemantium. Prima in principiare, ſecunda in mediare, tertia in perficere conſiſtit. Ex prima tres iniquitates deſcendunt. Prima eſt intentio, ſecunda eſt delectatio, tertia eſt ingra- F
titudo.

Quantum ad primam malignitatem dico, quod intentio blaſphemantis eſt ſolum in offendendo Deo: & ſi bene conſideres, omnes alij peccatores licet habeant intentionem, & voluntatem faciendi omnia mala, & facinora, nihilominus intentio eorū eſt velle facere illa mala ſine offenſa Dei, & non cauſa deſeruiendi Deo, ſicut in luxurioſo, & homicida, vſurario, & fure, vellent poſſe exercere illa vitia ſine offenſa Dei. Sed tota intentio iſtius blaſphematoris, cuius lingua dirigitur ad blaſphe- G
mandum Deum, eſt ſolum ad iniuriandum Deo, & efficitur vnus enſis acutus, & percutit cum ille pectus Chriſti, & Virginis glorioſæ. O impij, & ſine miſericordia, quia miraculosè viſum eſt, quod iſti tales blaſphematores in iram conuerſi volentes percutere figuram Beatæ Virginis, ſeipſos percutiunt. vnde Dauid: Et gladius in labijs eorum, & fructus eorum de terra perdes, & ſemen eorum à filijs hominum propter ſuas blaſphemias.

Secunda iniquitas eſt delectatio, quia nullus eſt peccator, qui habeat tantam delectationem ſui peccati, quantam habet H
blaſphemator, quia nullam habet cauſam, quę inclinet illum ad blaſphemādum: quia in genere peccatorū habemus, quod quanto plus quis habet cauſam inductiuam ad peccatum, tanto minus peccat, ille qui minorem cauſam habet peccandi; quia in luxuria, & alio vitio ſubeſt aliqua cauſa inclinans, & inducens hominem ad id: ſolus autem blaſphemator ſine cauſa aliqua peccat. v.g. erit vnus, qui habebit magnā familiā, & erit non multum diues, minus peccabit fęnerādo, q̃ diues & ſolus auarus fęnerans. Similiter vna fęmina dilecta, & bene tractata à marito, & turpis, plus peccat meretricando,

A cando, q̄ vna pulchra exoſa à marito, & male tractata. Similiter ſenex luxurioſus plus peccat, quam iuuenis, &c. & pur in talibus ſubeſt aliqua cauſa: ſed in blaſphemando nulla eſt cauſa, ſed ſola propria malitia.

Tertia malignitas blaſphemiæ eſt ingratitudo, quod eſt terribile peccatum. vnde quæro, quod eſt maius peccatum, an peccatum naturale, ad quod aliqua cauſa naturalis appetitus inclinat hominem, an blaſphemia? Certè peccata naturalia, ſi pœnitentia interuenit, Deus parcit, & remittit: ſed blaſphemator efficitur inimi-
B cus Dei, & efficitur tantum ingratus, quod non vult ſibi illud parcere non confitendo illud, iuxta illud Matt. 12. c. Omne peccatum & blaſphemia remittetur hominibus, ſpiritus autem blaſphemiæ non remittetur. Et quicunque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ſibi. Qui autem dixerit contra Spiritum ſanctum, non remittetur ei, nec in hoc ſeculo, nec in futuro, quia propter eius ingratitudinem in puncto mortis non recordatur pœnitendi ſe, & iſto modo remanet damnatus, quia eſt extra gratiam Dei, &
C eſt peccatum in Spiritu ſancto, iuxta illud: Serue nequam nõne omnia dimiſi tibi, &c. & facit eum eijcere in carcerem. Vnde præpara dicere tuam culpam de talibus peccatis, & perage pœnitentiam, & noli amplius blaſphemare.

Secunda conſideratio iſtius ſecundæ partis principalis eſt mediare, & eſt offendere Dei bonitatem per malitiam, quia omnia alia peccata videntur procedere partim ex fragilitate, & infirmitate humanæ naturæ, partim ex ignorantia: ſed iſtud peccatum blaſphemiæ procedit ex propria malitia; & quanto eſt maior perſona offenſa, tanto maior eſt culpa, & plus creſcit mali-
D tia culpæ, & ſic blaſphemia continet in ſe maiorem malitiam alijs peccatis, & nullum eſt peccatum, quod habeat in ſe tantam iniquitatem, ſicut blaſphemia. Nam Deus offendi poteſt pluribus modis, quia poteſt offendi in rebus humanis, & mundanis, ſicut vſuratius, qui vſurpando bona proximi offendit Deum. Secundo modo poteſt offendi in perſona, ſicut occidendo hominem, quia magis offendit Deum, quã accipiendo bona. Tertio blaſphemando Virginem Mariam eius genitricem glorioſam, & Sanctos, quia occidit eum ſuo propoſito matrem Dei, & Sanctos. Quarto poteſt offendi in corpore Chriſti, quia qui E
proijcerẽt corpus Chriſti in terra, & calcarẽt illud pedibus, offenderent eius ſacrum velamen. Quinto offendendo Deum in propria perſona, & in ſuo eſſe proprio, & iſtud eſt maius peccatum, quod poſſit eſſe. vnde concludit Beatus Auguſt. quod eſt maius peccatum blaſphemare Deum, & offendere ipſum in eſſentia ſuæ ſummę bonitatis, & in ſua perſona, quam occidere hominem, & non eſt creatura angelica & humana, & pecudes, & quæque animalia, quæ non laudent benedicentes domino, iuxta illud, Laudate dominum omnes gentes. & ibi, Benedicam domino in omni F
tempore. & in Pſal. Benedicite Domino omnis terra, &c. excepto homine indiabolato patarino, qui blaſphemat Deum: ſed væ, væ ei, &c.

Tertia conſideratio malignitatis iſtius ſecundæ partis prædicationis noſtræ, eſt perficere. ſ. reſpectu finis iſtorum blaſphemantium, quia grauitas iſtius peccati eſt digniſſima punitio, quia omnia alia peccata videntur minoris ponderis quam blaſphemia Dei, quia in ſe continet infidelitatem, & infidelitas cõtinet in ſe omne peccatum, & alterat omnem virtutem, quia iniuriatur Deo, in quo conſiſtit omnis bonitas virtutis. vnde Sanctus Gregorius in G
ſuo dialogo dicit, quod erat vnus puer quinq; annorum, qui quãdo non habebat quod volebat, ſubito blaſphemabat Deũ, & pater & mater comportabant: tandem vna die, dum pater haberet eum in brachio, & puer iratus blaſphemaret Deum, diabolus extirpauit ipſum puerum de brachijs patris, & ipſum exportauit propter blaſphemias Dei. Simile tempore quo vigebat guerra inter Ducem Mediolani, & Florentinos, in Alpibus de Vbaldinis erat vnum caſtrum, vbi erant aliqui ſtipendiarij pro cuſtodia illius caſtri, inter quos erat vnus magnus blaſphemator: & vno H
die dum luderẽt ad azardum, & dum blaſphemaret Deum, venerunt diaboli, & viſibiliter ceperunt ipſum cauſa aſportandi eum, & ipſe cepit ſocios, & tenuit ſe illis, & illi tenuerunt eum, adeo quod non aſportauerunt ipſum pro tunc. Sequenti vero die iterum dum luderent, ipſe incœpit blaſphemare Deum, & Sanctos, circa meridiem diaboli viſibiliter ceperunt eum, & portauerunt eum per aerem omnibus ipſum videntibus, & per ſpatium vnius miliaris cadebat vna caliga, &

per

A per aliud ſpatium ſubtilaris, & per aliud
ſpatium veſtis, & ſic de alijs veſtibus, &
portatus fuit à caſa calda. Vnde dum ego
frater Bernardinus eſſem Florentiæ in lo-
co, qui dicitur Sancta Maria de Buſco, ve-
nerunt duo Fratres pro parte Reuerendi
Patris Domini Fratris Ioannis Dominici
Cardinalis, quos mittebat ad illud caſtrum
cauſa videndi iſtud prodigium. Similiter
vnus venerabilis magiſter ſacræ paginæ
mihi affirmauit, quod Cumis erat vnus fa-
ber magnus blaſphemator, qui dum vna
die blaſphemaret in ſua apotheca, diabo-
lus traxit ipſum per capillos in aere vſque
B ad grondam domus, & tenebat ipſum pen
dulum ſuſpenſum per capillos, donec reli-
gioſæ perſonæ venerunt ad illum locum,
qui cum aqua ſancta & orationibus confi-
tendo reatum ſuum, & pœnitendo, depo-
ſitus fuit. Et nota, quod ſunt generatio-
nes, quæ communiter faciunt malum fi-
nem, ſcilicet, luſores, blaſphematores, vſu-
rarij, & incantatores, & oſtendunt in men
te eorum cum turpibus ſignis malam eo-
rum mortem, ad ſignificandum, quod ſicut
viuunt, ita moriuntur. Vade ad æternam
conſiderationem æternalis damnationis,
quia incipiunt in hoc mundo loqui, &
C blaſphemare Deum, & Sanctos, ſicut fa-
cient in alio mundo, quando erunt in in-
ferno, quia in alio mundo tanquam deſpe-
rati videntes ſe eſſe priuatos diuina viſio-
ne in æternum, totus eius cogitatus, & lo-
cutio verſabitur circa blaſphemias Dei, &
eius diuinam potentiam, ſemper accre-
ſcendo eis plures dolores, & pœnas pro-
pter eorum tale blaſphemare. Vnde poteſt
dici, quod eorum pœnæ ſuæ damnationis
incipiunt eis in hac vita venire.

Tertia principalis pars.

D

DE tertia principali, ſcilicet de his,
qui non celebrant feſta, aliàs pro-
ſequemur. Caueatis ergo à blaſ-
phemijs Dei, vt dignetur conce-
dere ſuam gratiam nobis, qua
mediante conſequi me-
reamur vitam
æternam,
Amen.

FERIA SECVNDA E
Quintæ hebdomadæ Quadrag.

De Amore reſtituente.

Sermo XXXIIII.

S*I quis ſitit, veniat ad me & bibat.*
Ioan. 7. c. Chariſſimi, ſicut
ſcitis, nos habemus tractare
de ſecunda flamma, quæ vo-
catur reſtituens, ſiue reddẽs.
Vnde reſtat videre circa reſtitutionem fien F
dam, cui reſtitui debeat, & in quo loco, &
quo modo reſtitutio fieri debeat. Ad cuius
ſcientiam ego do vobis tres regulas, ſecun
dum tres conſiderationes.

Prima pars principalis.

PRima regula eſt, quod quilibet debet
ſatisfacere, & reſtituere illi, qui de iu-
re debet habere. Ad cuius regulæ
declarationem nos habemus facere qua-
tuor notabilia.

Primum notabile eſt, quod ſunt tria ge-
nera hominum, qui habent, & tenent bo- G
na aliena iniuſtè: quia quidam tenent cum
vero titulo iuris, ſed non iuſto. quidam te-
nent aliena cum vero titulo iuris, & iuſto.
quidam tenent aliena, qui non habent ve-
rum titulum iuris, neque iuſtum.

Tolle primum tenentium aliena cum ti-
tulo iuris, ſed non iuſto, ſicut vſurarius, cui
tu dabis tua bona liberè, licet illa tua volun
tas non ſit bene libera, ſed pur tu dabis
das ei, & ſi poſt datum velles illud datum
repetere, tu non poſſes propter titulum,
quem ipſe habet, & transfertur per tuam
traditionem dominium illius rei in ipſum
vſurarium, adeo quod ſi ſibi illam rem fu- H
rareris, tu ſuſpendereris. Ratio eſt, quia vo
luntariè dediſti, licet non liberè. Sed po-
ne, vſurarius dedit mihi vnam eius filiam
in vxorem, & centum nomine dotis, quia
nihil habet niſi de vſuris, vel dedit barbe-
rio, vel medico decem, cui reſtituetur illud
datum nomine dotis, vel nomine medici-
næ, vel barbariç, ſeu nomine patronatus,
vel huiuſmodi. & præſuppoſito, ꝙ nihil ha
bet quin ſit de vſuris, & ꝙ taliter data ſint
alijs obligata nomine vſurarum, cui reſti-
tuentur illa data. dico ꝙ debent reſtitui ei-
dem vſurario, ſaluo quam in aliquibus ca-
ſibus,

A ad vſuram, qui non pręſtaret, quia tunc peccat dupliciter in accipiendo, & inducendo, & quotiens aliquis non vellet fęnerari, licet moriaris famę, non licet tibi eum inducere, vt tibi fęneretur propter liberare tuũ corpus, quia ſalus animæ debet præferri ſaluti corporis. Vnde oportet, quòd duo interueniant ad hoc, vt accipiens ad vſuram non peccet. Primũ, quòd egeat, & neceſſitas inducat eum. Secundum, quòd accipiat à publico vſurario, quia non inducit illum à quo accipit, ad fęnerandum. & vides quòd quando procedit ex ſola culpa recipientis,
B & nõ dantis, debet reſtitui illi, cuius res eſt. Et volo reddere rationem, quare vnus qui inducit ad præſtandum ad vſuram, nõ tenetur perdere, & ille qui conſulit fieri prædã & robare, & etiã ille, qui inducit ad robandum, tenetur: ratio eſt, quia in vſura eſt aliqua voluntas dandi ad vſuram reſpectu dãtis, & recipiendi reſpectu recipientis. Sed in præda, & robaria ceſſat omnis voluntas reſpectu illius, cui violentia prędæ fit, & ſimiliter in furto. Item quando inducit aliquem ad dandum ad vſuram, illud lucrum quod ille inductus recipit per vſuram, non eſt propter illam ſuaſionem, vel inductio-
C nẽ alicuius: ille qui inducit eſt cauſa immediata, quia fiunt illæ prædæ, & illa furta, & dandi illud damnum & iniuriam paſſo. cuius nulla voluntas intercedit: & ideo vnus notarius qui inducit aliquem ad fœnerandum, licet peccet mortaliter inducendo, tamẽ nõ tenetur reſtituere illud damnum, niſi faciat inſtrumentum vſuræ, quia tunc bene tenetur. Tamen inducens aliquem ad fęnerandum, qui alias nõ fęneratus fuiſſet, ſimiliter eſt obligatus inducere illum ad reſtituendum extorta per vſurariam prauitatem, vt vitet peccatum. & ratio, quia nota-
D rius faciendo inſtrumentum uſuræ tenetur ad reſtitutionem vſuræ: ratio, quia ex illo inſtrumento acquiritur ius vſurario, in quo obligat ſe & omnia ſua bona, & ſuos hæredes, & ideo tenetur. Secundo modo, quando res peruenit ad tuas manus ex culpa dãtis tantum. exemplum erit, aliqua paupercula habẽs filiam nubilem pulchram, vnus ribaldus dabit matri aliquid. illa bona fide accepit, poſtea ipſa perpendit quòd intentio illius qui dedit, non fuit bona: cui debebit reſtituere iſta illud ſibi datum? Tunc diſtingue, quia aut ille qui dedit, potuit dare vel non, quia aut eſt in poteſtate ſua, aut in poteſtate aliena. ſi eſt in poteſtate ſua, tunc transfeṙetur dominium in te: ſi eſt in poteſtate aliena, quia eſt filius in poteſtate patris, qui non poteſt dare res patris, tunc non licet ſibi retinere illud datũ. E
ſimiliter in familiari dante rem domini ſine eius voluntate. ſimiliter in vxore, quæ non poteſt dare rem mariti. ſimiliter Frater, & Monachus, dantes ſine licẽtia ſui ſuperioris. ſimiliter in presbytero dante rem eccleſiæ mala intentione, licẽt receperis à prædictis bona intentione, tu teneris reſtituere, quam in ſe habeat, tamen ſi dans licet mala intentione ſit dominus rei datæ, accipiens bona intentione non tenetur reſtituere, probatur in 14.q.5.c.non ſane. & c.nolite. & c. imolantis. & c. forte. F
Tertio eſt ex culpa vtriuſque dantis, ſcilicet & recipientis, tunc non debet reſtitui, ſed dari pro Deo. tamen in foro ciuili in pari cauſa turpitudinis melior eſt conditio poſſidentis. Sed magiſter Alexander dicit, quòd ſi iſta res data foret cum iniuria alterius; verbi gratia aliquis dabit denarios aſſaſſino, vt interficiat ſuum inimicũ, cui dabuntur iſti denarij dati iſto modo? certe offenſo, & non pro Deo. Sed pone, vnus officialis qui debet iudicare ſine præmio aliquo, quia eſt ſalariatus de publico, non potes conſequi ius tuum ſine præmio, G
& tributo. tu dediſti ſibi aliquid, vt obtineas, quid fiet de iſto dato? Dico quòd non debes rehabere, ſiue iudex ille ſit de publico conſtitutus, ſiue à principe, quia potuiſti dare, ex quo tuum eſt: ſed nec iudex ille poteſt illud datum retinere, quia indebitè accepit, & ſic dabitur pro Deo. Simile in teſte, qui non uult dicere veritatem ſine præmio, non eſt obligatus reſtituere datum illi, qui dedit, ſed pro Deo. tamen iſta ſunt limitata iſto modo: quia aut dans erat certus & ſciebat ius fore pro ſe, & non dedit illud propter corrumpere iudicem, ſed H
vt vendicaret ius ſuum, quod ſciebat ſe habere, & non propter corrumpere teſtem, ſed ut obtineret ius ſuum: & tunc iudex & teſtis debent ei datum reſtituere. ſed ſi res eſſet dubia, & ille qui dedit, dedit propter corrumpere iudicem, vel teſtem: tunc non debet reſtitui danti, ſed dari pauperibus, quia videtur magis feciſſe propter corruptelam quàm ob aliam cauſam. Et quando venit ex culpa vtriuſque, nũquàm reſtituitur danti, ſed pauperibus dari debet. ſed præallegatus Doct. adiungit, quòd ſi quis dederit denarios alicui vt interficiat aliquẽ, & ipſum interfecit, illi denarij dabuntur hæredibus offenſi, & non pro Deo. Similiter tu, o mulier

A quæ habuiſti à tuo innamorato denarios, qui habet vxorem, certe teneris reſtituere vxori, quia illos recepiſti cum iniuria eius, & ſibi dare quicquid recepiſti ab eius marito: ſed ſi non habet vxorem, non teneris ſibi reſtituere: quia Doct. dicunt ꝙ meretrix turpiter facit luxuriando, ſed nō turpiter facit pretium recipiēdo. Tñ ſi dans meretrici, eſſet in poteſtate patris, vel alterius ſui ſuperioris poteſtate, tunc meretrix recipiēs debet reſtituere patri, vel dño, vel priori, ſub cuius poteſtate eſt. ſed qñ eſt in poteſtate ſua, et dat meretrici, tūc meretrix pōt id retinere, licet culpa ſit vtriuſque, quia in B pari cauſa turpitudinis melior eſt conditio poſſidētis. hoc habet locum in foro ciuili: ſed in foro cōſciētiæ, quia turpiter quæſitū eſt, eſt dandum amore Dei. Sed pone, vna maritata dat alicui ſuo adultero: adulter tenetur reſtituere marito, cui ſit iniuria illa. Imo ipſa adultera debet perdere dotē ſuā, vt in c. olim. de diuor. Iunge alium caſum, erit vnus officialis deputatus pro iure reddēdo, et habebit certum ſalariū ſibi ad hoc deputatum, ſibi præſentabitur aliquid et recipiet, totum illud quod recipit tenet̄ reſtituere illi Cōitati, vel Dñationi, q̄ poſuit eū C ad tale officiū, et dat ſibi ſalarium, ſicut ēt ſunt milites deputati ſuper mēſuris, et pōderib. panis, vini, et victualium, et ſimilib. totum illud quod recipit̄ per eos, vt populus fraudetur, tenentur reſtituere fiſco, ſeu cōitati quæ dat eis ſalarium, et tenent̄ ipſi officiales, et milites, et ſaltuarij reſtituere dānum totum, quod infert̄ propter eorum malitiam, vel negligētiam in inquirendo, vel omittendo. Sed ille qui eſt vſurarius cū ſola intentione habendi aliqđ præmium, illud quod ſibi datur, quid fiet? certe tenetur reſtituere illud ſibi datū non danti, ſed pauperib. et ideo tu qui dediſti, habuiſti intenD tionem puram, et bonā transferendi dominium in eum rei datæ. ſed ipſe ab initio habuit malā intentionem habēdi à te aliquod præmiū, licet nō fuerit expreſſū, ideo tenetur pauperib. erogare, quia vſura eſt. Tertium notabile pone, morit̄ vnus vſurarius, ſua bona remanent obligata reſtitutioni, et antequàm moriatur, cauet de reſtituendo, et relinquit hæredes, vel commiſſarios. et reperiūt bona certa et incerta, quia præſtauit certis perſonis ſuper aliquibus pignoribus ignotis, et neſciet̄ quæ ſunt illę perſonæ, et lucratus fuerit decem millia de male acquiſitis, et in morte nō reliquit vltra tria millia. reperiuntur de certis ſex millia, de incertis quatuor millia, quid fiet. epiſcopus E dicit, de incertis volo duo millia, et reſiduū volo reſtitui certis: poteſt ne illud facere eps licite? dico ꝙ ſicut non poteſt licite robare, ita nec licite poteſt aliquid pro incertis accipere, niſi prius ſatisfiat certis. ſimiliter fratres, & presbyteri, & omnes qui recipiunt aliquid, vel candelotos, ceram, pannum, vel denarios in ſua ſepultura talis vſurarij, tenentur reſtituere ac ſi robarēt, quia omnia illa bona ſunt illorum, à quibus ille vſurarius extorſit, vt in c. ſicut dignum. de homici. & totus mundus patiſcitur de talibus incertis, nec pōt fieri vna elemoſyna, F niſi prius ſatisfiat certis, & ſi quid ſupereſt, debet dari epiſcopo, vt illud diſtribuat pauperibus Chriſti, & aliter facientes tenentur de ſuo reſtituere. Et vos o hæredes & commiſſarij vſurariorum, aliter faciendo, tenemini reſtituere iterum certis. Quartum notabile eſt, & nota bene quòd ſemper debet primo reſtitui, & præponi in reſtituendo illud, quòd peruenit de male acquiſitis, quā illud quod peruenit de bene acquiſitis. Exēplum. vſurarius habet de male ablatis, & bene acquiſitis, & reliquit quòd hæredes faciant capellas, hoſpitalia, elemoſynas, vel eccleſias. dicò quòd primo debet reſtituere G illud, quod extorſit de male acquiſitis quā relicta pia. & ratio eſt, quia adimplendo legata, facis quod debes: ſed reſtituendo ablata, facis duo. Primum, quia iuſtitiam adimples: ſecūndum exoneras culpam, quia illa bona ita tenētur cum culpa, ſicut venerunt cum culpa. Nam in primo caſu ſoluendo legata, tu bene facis, quia facis quod debes: ſed tu nullam culpam habuiſti in acquirendo, ſicut in ſecundo caſu, ergo &c. Sed magiſter Bonauentura quærit de uno dubio, quæ eſt ratio quòd prius ſoluitur relictum, quàm furtum, rapina, & vſura? Reſpondet, quia petitur in iudicio vigore teſtamenti: H ſed ſi res forent pares, conſcientia rei alienæ debet purificari prius. Quintum verò notabile, cęteris paribus, qui prior eſt in tempore, potior & in iure. Sed priuilegiati, ſicut ſunt dotes, & habentes hypothecam expreſſam, & debitum fiſci præferuntur alijs debitis non priuilegiatis. & vltra hoc primo debet ſatisfieri creditori, qui habet pignus quàm alijs: Alij Docto. volunt dicere, quòd exceptis caſibus priuilegiatis depoſitum debet præcedere, ſicut etiam in tutelis, quia debent pręcedere. ſimile in diſtributione legatorum. Primo debet ſolui magis egenis. ſed vbi ſunt omnes priuilegiati

giati

A giati æqualiter, ſicut in pluribus ſororibus, &c. tunc ſequere leges, ſtatuta ciuitatis & conſuetudinem approbatam, & in cęteris conſcientia te regat cum diſcretione.

Secunda pars principalis.

CIrca ſecundam partẽ, ſcilicet in quo loco debet reſtitui. ego do tres regulas. Prima, quando habes reſtituere res alicui, qui ſit de longinquis partibus, & conſidera duo. Primum valorem illius rei, ſi eſt pretioſa. Secundum, ſi illa res peruenit iniuſte ad tuas manus. Tertium, ſi propter tuam culpam, vel negligentiam non reſtituiſti. tolle tres caſus contrarios, ſi illa res eſt parui valoris, & non venit de B malo lucro ad te, & ſine tua culpa, & iſto ſecundo caſu tu non obligaris mittere illam rem illi, cuius eſt: ſed debes deponere illam rem ſigillatam, & conſignatam in manu alicuius perſonæ idoneæ, & ſecuræ, & facis duo bona. Primum, quia te ſecuras: ſecundum, quia liberaris ab auaritia, & dabis bonam intentionem, & bonum exemplum de te, ſi veniret ille, cuius eſt res illa. Primo caſu, ſi commode potes rem illam mittere illi, cuius eſt, mitte quàmprimum potes: ſin autem, tene, vel depono vt ſupra, donec videbis tempus ſi-C bi mittendi. Sed ſi non eſſet ſpes, quòd ille rediret, cuius res eſt, & neſcis in qua parte ſtet: tu debes dare pauperibus rem illam, ſeu pretium: ſed ſi es pauper, vade ad epiſcopum, vel ſuperiorem, & dic neceſſitatem tuam & poterit fieri diſpenſatio. Secundum notabile eſt circa expenſas factas in mittendo rem illam, in longinquas partes illi, cuius eſt. & certè ſi robaſti, vel fuiſti robatus, tu es obligatus mittere rem illam, ſecundum bonam conſcientiam, tuis expenſis, vt in cap. 1. de rap. & cap. ſuper eo. Et ne decipias te ipſum propter varios caſus, qui poſſunt oc-D currere, & conſultor debet tria conſiderare. Primum valorem rei, ſecundum periculum quod eſt in mittendo rem illam, ſi eſt guerra, vel latrones, &c. tertio expenſam fiendam & neceſſitatem illius, cuius eſt, cui mittere teneris, quia erit vnus pauper cui eſſet magna expenſa in mittendo rem parui valoris vni diuiti. & ſi erit pauper aliter conſulet, vel dicet, expecta aliud tempus, & ſecundum varietatem temporis & perſonarum conſulet. Sed ſi pactum eſt mittere, vel ſoluere in certo loco, & in certo tempore, ſufficit ſi ad locum deſtinatũm, vbi promiſiſti mittere mittas, & in tempore ſtabilito. Tertium notabile eſt; B de incertis. & poteſt eſſe tripliciter, quia aũt perſona incerta eſt, quia habuiſti à cõmunitate: & tunc cui debet reſtitui? & dico quòd eſt maius peccatum accipere iniuſte à communitate, quàm à ſingulari perſona, & debet reſtitui ipſi communitati. Item poteſt eſſe incerta reſpectu multarũ gentium, ſicut in tondente monetas, quæ diuerſimode veniunt ad tuas manus, & in diuerſas perſonas expendendas, cui reſtitues illud lucrum? certe communitati, quia non videtur dari damnum perſonis, quibus diſpenſas illas monetas, ex quo currũt, licet in futurum poſsẽt damnificari aliquo F euentu mutationis monetarum, & ſimiliũ. Tamen aliqui volunt dicere, quòd poteſt dare pro Deo pauperibus in illa terra, vbi damnum datum eſt: ſed verius eſt dare cõmunitati. Alio modo poteſt eſſe incertum, ratione perſonæ, ſed locus erit certus, ſicut in vſurario, qui fęneratus fuerit in aliquo loco, ignorabit perſonas, ſed ſciet locum vbi debet reſtitui: certe in illo loco pauperibus illius loci, vnde habuiſti, & damnum dediſti. ſed ſi poſſes diſtribuere in vna alia terra, melius, quia eſt maior neceſſitas quàm in loco vbi habuiſti, tu potes illud facere ſine conſcientia, quando es certus ꝙ G eſt maior neceſſitas ibi. Sed, o vos Dñæ, quę ſępe fraudamini à fratribus, & presbyteris falſis, quibus datis pecunias in manibus diſpenſandas, ſi ipſi non dabunt, quibus de iure tenemini, vos tenemini ad reſtitutionem, ſi ſcitis perſonas quibus tenemini reſtituere, & nõ eſtis aliquo modo liberatæ. Sed formo vnum dubium, de cuius conſilio debent diſtribui talia bona incerta? dico quòd ſecundum conſuetudinem, epiſcopus poteſt dare licentiam quòd diſtribuatur, ſi ſunt bona incerta publica, ſed ſi non publica incerta, tunc epiſcopus non habet ſe impedire, ſicut ſunt occulta incer- H ta, quia commiſſarius habet dare pro Deo. Bona incerta publica, sũt bona publici vſurarij, quorum diſtributio ſpectat ad epiſcopum. ſed pone, hæres vſurarij habens de bonis incertis, & facit elemoſynas ſine licentia epiſcopi, quæritur, vtrum teneatur ad reſtitutionem illorum diſtributorum amore Dei? dicit meus ſingularis Doctor; quòd ſi bene diſpenſauit, nõ poteſt arctari verum ſatisfacere. ſi tamen fuit publicus vſurarius ille, cuius bona ſunt diſtributa, epiſcopus poteſt dare ſibi pœnitentiam ex eo quòd ſine ſua licentia præſumpſit diſtri-

A buere. ſed ſi male diſpēſauit, poteſt iterum
arctari ad ſatisfactionem. ſed pone, quidam
habet bona incerta diſtribuenda pauperib.
& conſtrictus eſt ab epiſcopo disburſare,
quæritur an poſſis certificari, ſi bene expen
duntur pro Deo, & perſonis egenis? certe
dico ꝙ tu potes velle eſſe ita & taliter certi
ficatus, quibus & qualiter diſtribuuntur, ſi-
cut potes eſſe coactus, & epiſcopus debet
conſerre, & eſſe contentus diſtribuere de
conſenſu, et ſcitu tuo ex hær. vſurarij eu-
ius intereſt reſpectu periculi animæ ſuæ,
nec poteſt epiſcopus pro ſe retinere, niſi
eſſet ita ꝙ oporteret ſe ſubſtentare. Quarta
B regula ſeu notabile eſt, quomodo debet re
ſtitui, & facio tria notabilia quātum ad mo
dum. Primum eſt, quòd quotieſcunque in
reſtitutione rei alienæ tibi occurrat aliquot
ex iſtis quatuor periculis, ſcilicet vel ſcan-
dalum proximi, vel infamia tibi, vel pericu
lum vitæ, aut peccatum mortale, nō teneris
reſtituere, donec imminent illa pericula:
ſed ceſſante cauſa periculorum, ceſſat iſte
effectus, et tunc teneris reſtituere: tamen vi
dendum eſſet, ſi non reſtituendo rem illā,
occurreret aliquod periculum iſtorū ſcan-
dalorum prius occurrerēt illi, cuius res eſt
quàm tibi, tu teneris prius ſubire illud tale
C periculū reſtituendo ex quo iniuſte tenes,
niſi eſſet periculum animæ, quia tu in om-
nibus rebus mundi debes præferre animā
tuam aīæ proximi. Tolle ſm notabile, quia
ſi habes rem alienā, quam nō potes palam
reſtituere ſine ſcādalo, tene modum ꝙ ille
rehabeat rē ſuā, ponendo rē ipſam ſecreto
in domo taliter, ꝙ reperiat rē ipſam, ſicut
factū fuit in Lombardia, maxime in Papia,
qñ fuit ſaccomanata per Facinum Canem:
quia dum prædicarē, fuerāt reſtituta multa
bona iſto modo, quia de nocte proijciebāt
in domo, vel ponebant ante oſtia taliter ꝙ
reperiebantur: vel ſi nō potes proijcere in
domo ſine periculo ſcandali, tene modum
D reperiēdo vnā perſonam fidā, quæ reſtituat
rem ipſam, & non noīet perſonā. Vel ſi nō
potes hoc facere, teneas modum ꝙ dones
illi rem æquiualentem, nec habeas reſpe-
ctum, ſeu quæras ex illo ꝙ tu donas in cam
bium rei reſtituendæ rehabere aliquod ſer-
uitium, vel præmiū, quia nō valeret, & te-
neris reſtituere iterum. Tertium notabile,
pone ꝙ vnus vſurarius venit ad conſcien-
tiam, & vult reddere, & vadit ad confiten-
dum vni cōfeſſono, qui dicet, dimittas me
facere, quia faciam ꝙ de illo quod habes
de vſura tu poteris aliquid retinere, & iſte

conſeſſonus ibīt ad illos, qui debent habe- E
re quod ex vſuris ſoluerunt, & dicet ſe in-
terponendo, tu ſoluiſti centum pro vſuris
tali, ipſe reductus ad conſcientiam, tu non
debes velle quòd per te ſtet quin reduca-
tur & ſe emendet. veritas eſt, quòd pur tibi
ſeruiuit in neceſſitatibus tuis, & allegabit
defenſionem vſurarij, quæ eſt, quòd ingra-
titudo eſt magnum vitium in non volendo
recognoſcere ſeruitia ſibi facta. Ego volo
quòd tu recognoſcas ſeruitium in partem,
quòd ipſe etiam recognoſcit meritum ſibi
factum per te, & volo accipere vnam me-
diā iuris prudentiā, videlicet ꝙ vbi habuit F
cētum, reſtituat quinquaginta. Et facias ſibi
pactū de amplius non petendo quicq̃ vltra.
& certe illud tale reſtituere, & paciſci non
valet. Vnde nota ꝙ ad hoc vt reſtituens nō
remaneat obligatus, oportet ꝙ quatuor in-
teruenïant. Primum, quia debens rehabere
nō remittat dare debēti per timorem, ſicut
fuit in quodā dño Regulo, qui fecerat mul-
tas extorſiōes ſuis ſubditis: & dū lethaliter
infirmaretur, fecit ſe portare in medio pla-
teæ, & accerſito populo petijt veniam, qui
dixerunt, parcimus tibi. & dū ille poſſet re
ſtituere populo ablata, potius voluit relin-
quere ſuo hæredi pecunias extortas, & ire
à caſa calda, quàm reſtituere. & parū ꝓfuit G
illa remiſſio, quia fuit per metū hæredū fu-
turorum extorta. Secundum, ꝙ illa remiſſio
nō fuit propter verecundiā, ſicut in primo
caſu, qñ cōfeſſor ſe interpoſuit, & induxit
habere debentem propter verecundiam ad
cōſentiēdum. Tertiū, ſi inducitur ad remit-
tendū ꝓpter deſperationē: quia ille qui reha
bere debebat, deſperabat vnq̃ habere ali-
quid, ita ꝙ deſperando accipiet quicquid
ſibi dabitur & minimū quid de una magna
quantitate. Quartum, ſi ex illo remiſſo ſpe-
rabis habere aliquod ſeruitiū, vel remune-
rationē: certe in iſtis quatuor caſibus non H
prodeſt remiſſio in totū vel in partē, quia
remanes obligatus eatenus, quatenus re-
ſtas ſoluere. Sed quæro, qualiter potero
cognoſcere quòd ego ꝑfecte reſtituerim,
& ſum abſolutus à tali obligatione? dico
quòd tu illud cognoſces per tria ſigna, quæ
dabunt tibi intelligere, quòd eris liberatus
libere, pure, & ſine ſcrupulo conſcientiæ:
nam tu debes liberè dare pecuniam, quam
teneris reſtituere, in manibus, & poteſtate
recipere debētis. & ſi poſtquàm illas libere
ī ſua poteſtate habuit, tibi reſtituat aliquos
ipſos, potes tenere ſine ſcrupulo cōſciētiæ:
& ſi tibi nullum reſtituit, noli turbari in
mente

A mente tua. & non facjas ſicut fecit vnus, qui dũ diſpoſuiſſet reſtituere ablata, & iuit ad vnũ, à quo habuerat qnquaginta ex vſuris, & ſibi reſtituit, & ille omnes retinuit nullo remiſſo, & iratus ad ſe reuerſus iurauit non reſtituere plures. Secundũ, quia ſi nõ habes denarios, dare debes illi pignus libere in poteſtate ſua, vel fac ſibi cautionẽ per publica inſtrumenta ita ꝙ ſit bene ſecurus cum illo termino, quem vellet apponere pro ſuo libito voluntatis: & poſtquàm feceris ſupradicta, ſi ille tibi aliquid remittit, vel donat ex tali debito, tu ſecure accipere potes: B & taliter faciẽdo remittet tibi culpa, et cõſequeris gloriã Dei, quã nobis cõcedere dignetur qui ſitientes potat, Amen.

FERIA TERTIA post v. Domi. Quadrag.

De Amore conterente.

Sermo XXXV.

Vos aſcendite ad diem feſtum hunc: Ego enim non aſcendam ad diem feſtum iſtum, quia meum tempus nondum impletum eſt. Ioan. 7. c. C Sunt verba Chriſti, qui reſpõdendo dixit fratribus ſuis. ſ. conſanguineis ſuis deſiderãtibus ꝙ Chriſtus iret ad feſtũ, vbi fiebat congregatio gentium, vt manifeſtaret ſe mundo, et faceret miracula, vt exaltaretur cum eo propter mundum, et faſtu. nondum enim credebant in eũ. Et nota ꝙ duo ſunt feſta. ſ. temporalia et ſpiritualia. De temporalibus Eſaias loquitur dicẽs, Calendas veſtras, et ſolennitates veſtras odiuit anima mea. Aſcendite ergo vos, ego autẽ non aſcendam. ſ. ad iſta feſta mundana; vana, & temporalia: D Alia ſunt feſta ſpiritualia, & ad illa iuit Chriſtus in occulto: feſta ſpiritualia ſunt diſplicẽtia peccati, dolendo de peccato facto, & ꝙ dolendo gaudet dolere, quia peccauit. ſimiliter gaudere de bono & de Deo, & triſtari ꝙ nõ gaudet de bono, & de ipſo Deo, & ſimiliter gaudere de mundo extrinſecus, quo ad corticẽ propter ſolã neceſſitatem viuendi: ſed gaudere intrinſecus in bono ſpirituali, & feſtũ noſtrũ debet eſſe in occulto. ſ. in cõſcientia noſtra pura bene cõtrita de perditione temporis, triſtando de tẽporalibus & caducis, & plorando peccata noſtra, & gaudendo, & iubilando de ſpiritualibus, & iſta eſt flãma amoris, qui dicitur conterens. In quo faciemus tres conſiderationes. Prima eſt contritionis varietas. E Scđa eſt contritionis ſua quantitas. Tertia eſt cõtritionis ſua cõtrarietas.

Prima pars principalis.

Dico primo, ꝙ conſideranda eſt cõtritionis varietas, & Doctores ponunt dubiũ & varietatẽ inter cõtritionẽ, & attritionem. Nam attritio eſt, qñ peccatori diſplicet malum groſſo modo: Contritio verò eſt, qñ peccatori diſplicet malum minutum, ſicut qñ cum Maria Magdalena flendo peccata noſtra, & diſcurrendo vitã noſtram fore inuolutã in fęce peccatorũ, & vndiq; plenam miſerijs & fętore, & pẽſando totum noſtrum tẽpus fuiſſe perditũ, F & in ſtatu damnationis pſalmũ facientes: Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus, cor cõtritum & humiliatũ Deus nõ deſpicies. Nã primo cor fit amaricatum, ſecundo cõtritũ, tertio humiliatũ. Vnde in quãtum eſt ſacrificiũ Deo, eſt cor tribulatũ: quia primo oportet ꝙ ſit amaritudo in corde, ſcđo cõtritio, tertio humilitas & obediẽtia. Vnde niſi habeas iſta tria, tu non es bene diſpoſitus ad cõfeſſionẽ, & non poſſumus ſcire ſi nos habemus veram cõtritionem oĩno, niſi ꝑ ſigna exteriora. & ſunt tria ſigna ſcḋm Dauid. Primum ꝙ ſit cor bene cõtribulatum, G à con, ꝙ eſt ſimul, & tribulatũ, ſicut cõſciẽtia dr̃ à con, & ſcientia. i. ſimul ſcientia. ſ. ꝙ pars inferioris ſciẽtiæ in cognoſcẽdo ſe ipſum & mundũ fragilẽ coniungat̃ cũ ſapientia intelligẽdo Deũ, & gaudia paradiſi. Inde venit vna cõſcientia, ꝙ homo abhorret peccata, & facit ſibi cõſcientiam bonam, & rectã in non vſurpando aliena, & vitando mala & faciẽdo bona, & honorẽ Dei. Similiter in contritione, quia pars inferior, quæ eſt cor con. id eſt ſimul teratur. i. cum parte martelli ſuperioris, qui eſt cõſcientiam ſibi facere de tot, & tantis ſcelerib. & peccatis H factis, & offenſis factis Deo teratur. i. cõterẽdo pulucrizetur, & martellet̃ cũ una amaritudine cõpunct. cordis: quia vbi cor primo erat durum, efficiat̃ molle, ſicut puluis: cape lapides, & piſta ipſos cũ vno martello bene, cũ percutis incutiendo ipſos faciunt rumorẽ, cũ frangunt̃: & quãto plus puluerizant̃, tãto minus crepitant ſiue ſentis facere rumorẽ. ecce duo. Poſtea cape puluerẽ, ſentis eum leuẽ & humilẽ. Ita cor induratũ propter peccata, qñ accipis martellum conſciẽtiæ, & percutis cor induratũ ſtridendo cridat, & ſuſpirat: & quãto lapides. ſ. duriores peccatorũ ſunt maiores, tanto maiora

A emittis ſuſpiria, & magis proclamas, & ſentis maiorem amaritudinẽ, & cũ iſto malleo doloris, & cõpunctionis, primo cor fit amarũ, ſecundo fit tritum, ſicut lapis, primo, q̃n frangitur eſt aſperũ, q̃n eſt bene tritum, & puluerizatũ, ſi miſces puluerẽ, nullum facis rumorẽ. ſi capis per digitos, & fricas, eſt lenis. ſi ponis ſuper puluerẽ lapidis triti manũ facis impreſſionẽ, & figuram manus, & digitorũ, ſi calcas cum pedib. cedit & imprimitur pes, & dimittit figurã pedis, ſi percutis ſuper puluerem, nullũ facit timorem, ſi proijcis in aere, eſt leuis. Vbi primo anteq̃ ille lapis eſſet tritus faciebat per oïa cõtra-
B riũ, quia erat durus, cridabat, erat aſper, offendebat pedẽ, percutiendo in eo erat granis, &c. Ita ad propoſitũ in vera cõtritione oportet ꝙ concurrant iſta tria. ſ. amaritudo cordis: tritio ſeu ſubtilitas cõſcientiæ. Tertiò humiliatio. vñ cor durũ i nouiſſimo malum habebit. occurrit mihi in iſta auctoritate iã primũ vna pulchra cõſideratio, quam prius nõ habuĩ: quia ſm ꝙ punctas, põt habere diuerſos intellectus: quia ſi dicis cor durũ, faciẽdo punctũ hic, ſignat, ꝙ cor durũ perſeuerans vſq; ad mortẽ. ſ. vſq; ad finẽ vitæ in nouiſſimo malè habebit. ſ. erit dãnatus in puncto mortis, quia ſic eſt vna ſnia.
C ſed dicendo cor durũ in nouiſſimo malum habebit. i. damnabit: oportet ergo ꝙ cor durũ ſit tritum, & cõfractum anteq̃ veniat ad punctum mortis, vt bene habeat, quia ſero addiſcit ſeruire Deo, cũ homo morit̃, quia in illo puncto hõ obliuiſcit̃ ſui ipſius. Et nota, ꝙ tres ſunt cauſæ quare cor dẽt amaricari. Prima eſt amor & dilectio, ſcda ẽ valor, tertia eſt cõtradictio. Dico ꝙ prima cã amaricãdi cor eſt dilectio. probo ꝑ auctoritatẽ: quia quid eſt pp quod tu odis mortẽ? certè eſt dilectio vitę, & tãtũ doles perdere diuitias, quantũ amas illas. & ſic tantũ doles ꝑdere honorẽ, quãtum amas illũ. Vñ Hiero.
D Qui diligit honorem timet verecundiã. Et Deus eſt oïa, & eſt nr̃ amor: q̃a oĩs cõſumationis eſt finis. ſ. Deus, q̃a Deus charitas eſt, & eſt tantũ largus in nobis, quãta eſt charitas, quã habemus, quia oïa dirigunt̃ ad illũ finẽ. ſ. vt gaudeamus & fruamur Deo: nam nos amamus medicinã propter finẽ ſanitatis: ergo plus amamus ſanitatẽ, q̃ medicinã & medicum. ſi ergo amamus aliqua ꝓpter Deũ, & ad finẽ ut fruamur Deo, & ꝓpter finẽ ipſius Dei, nos debemus odire illud, qđ tollit illum finẽ. ſ. peccatũ, per quod priuamur Deo. fac ergo ꝙ nihil opereris, per qđ impediat̃ ille vltimus finis beatific⁹ Dei, q̃a nõ habemus hic ciuitatẽ permanentẽ, quia E
peregrini ſumus. Salus ergo nr̃i finis Chriſtus eſt, & per cõſequens ipſum imitari debemus, in quo tota ſpes nr̃a cõſiſtit, & peccatores, & malandrini truces, ſuperbi, & luxurioſi deuiant ab iſto fine, quia ſunt indurati, & nõ intelligunt peccatum, nec eorum finẽ, quo priuant̃: quia damnati magis dolent de priuatione tãti infiniti ſummi boni, q̃ de toto igne infernali, quẽ perenniter patiunt̃. ſi ergo doles perdere quod amas, quãto res eſt magis pretioſa quã amas, tanto magis ipſam perdẽdo doles. cõſidera ergo, quanta eſt perditio Dei pp vnũ pecca- F
tum. Vnde Iere. 1. Lamentum & planctum vnigeniti, fac tibi lamentum amarum. ſ. q̃ſi peccas, quia tuũ theſaurum perdis. & iõ aïa videns ſe priuatã ſuo creatore, debet multũ dolere, quia nil eſt pretioſius illo, q eſt, finis oïum bonorũ. Nã Dauid dũ vnus eius filius infirmaret̃, poſuit ſe in ſolitudinẽ, & cõtinuè fleuit tota die & nocte, donec ſibi relatum fuit, ꝙ vnicus eius filius mortuus fuerat, quia tunc cõfortatus aliũ aſſumpſit. Nã bona volũtas, & bonus amor eſt filius, & peccatum cui cõſentit uoluntas delet, & accipit amorẽ & g̃ram Dei, & aïa infirmat̃ & cum intellectus intelligit ſe perdidiſſe amorẽ & g̃ram Dei, & aïam eſſe infirmatã, G
& ſtare in periculo mortis æternæ, nõ ceſſat flere ſuũ reatum, donec confiteat̃ & pœnitentiã agat, donec ſentit ſe recuperaſſe ſanitatẽ. ſ. Dei g̃ram, & amorẽ diuinum: quia tunc reuiuiſcit, & cibum capit ſpirituałẽ. ſ. corpus Chriſti. Tertia ratio eſt cõtradictio: quia ſi bene põderas, ꝑ culpã tu perdis qđ habes per g̃ram, quia per g̃ram tu cõſequeris vitã æternã, & fugis ignẽ æternũ, quod nõ eſt paruũ bonũ, & ſic per cõtrariũ non eſt parua perditio perdere g̃ram Dei. Vnde in Apoc. 7. c. & ẽt in 12. c. Facta eſt ſalus, q̃a deuictus & ꝓiectus eſt draco ille magnus. ſ. H
ſerpens antiquus, q vocat̃ diabolus, & Sathanas qui ſeducit vniuerſum orbẽ ꝓiectus eſt in terra, & angeli eius cũ eo imiſſi ſũt. & Io. 7. c. Benedictio, claritas, ſapiẽtia & gratiarum actio, honor, virtus, & fortitudo Deo nr̃o in ſecula ſeculorũ, Amẽ. Nam fortitudo eſt amor diuinus, ꝑ quã ſaluamur & ſaluati ſumus, quæ perditur pp peccatũ, q̃a nulla creatura mũdi poſſet priuare aïam ſuã libertate, excepto peccato, cui cõſentiẽdo perdit diuinã g̃ram & gaudia paradiſi: quia q eſt in g̃ra Dei, eſt in g̃ra oïum Sãctorũ, & totius paradiſi: & ecõtrario pp culpã ꝑdit g̃ram Dei, & oïum Sãctorũ, & gloriã para-

A paradiſi. Cóſidera ergo pulchritudinē aiæ,
quæ eſt facta ad ſimilitudinē Dei, q̃ pulchri
tudinē propter peccatum amittis, quãtum
deberet dolere perdere illã pp pcm̃ ad in-
ſtar mr̃is habẽtis pulcherrimã filiã, quã ſpe
rat maritare ſine dote pp decorem ſuæ pul
chritudinis, & ſibi ſuperueniret una lepra
quæ deformaret totã faciē, & pulchritudi-
nē eius filiæ: quantũ putas doleret illa inſe-
lix mr̃. Ita dolere debet aīa denigrata, & de
formata pp leprã peccati: & hoc quantum
ad cor amaricatum. Cor cõtritum, quia ſic
B dando de martello durus lapis ſubtiliat̄, &
pulueriza t̄. Ita oportet cor noſtrum teri &
ſubtiliari. i. de oib. pcı̃s dolere tã paruis, ſi-
cut de magnis: & tã de multis, ſicut de pau
cis, qa ſi ſic nõ ſit, nõ eſt vera cõtritio, nec
vera cõfeſſio. & ſi vis cognoſcere, qñ tu es
bene cõfeſſus, cõſidera ſi te pęnitet de om-
ni pcõ cõmiſſo tã verbo, q̃ opere, tam in o-
mittendo, q̃ in cõmittẽdo, & in quinq; ſen
ſib. corporis, & in oī mala cogitatione, &
cõſenſu. Vnde cor cõtritũ, &c. Contra ali-
quos dolentes de aliquibus pcı̃s magnis, &
ſquadernatis, & cõfitent̄ de illis tãtũ, & nõ
de paruis: ſicut vſurarius qui audiẽs pecca-
C tũ vſurarię prauitatis eſſe graue, dimittit fę
nus, ſed nõ reſtituit vſuras, & tunc eſt attri
tio, ſed nõ cõtritio. ſimiliter fęmina forni-
caria dimittit actum fornicationis, & dolet
de actu fornicationis: ſed multotiẽs cõſen-
tit corde ſine opere, & tñ dolebit de primo
actu, & nõ de ſcđo. ſ. de cõſenſu, & cõcupi-
ſcẽtia erit attritio, ſed nõ cõtritio, & nõ ſuf
ficit. Similiter dña faciet fieri vnũ veſtimen
tum pretij ducatorũ ducẽtorũ, ad quid per
ditio hæc? ſi cõſideras, o tu fęmina indiabo
lata, quæ inducis tuũ maritũ ad prædãdum
pauperes ad faciendũ iſtas veſtes ſumptuo
ſas tu reperies, i illis tuis manicis ſuffultis,
D & veſte caudata tot robarias, quæ comedũt
ſanguinē pauperum cum lachrymis vxorũ,
& familiolæ ſuæ degentium domi fame, &
frigore propter illam tuam veſtē, ꝙ vtique
nõ gauderes, ſed plangeres die, noctuque,
quia erunt teſtimoniũ tibi in die iudicij ad
perdendũ aīam tuã. Similiter fert capillos
mortuorũ, eſt magnũ peccatũ. Similiter ſi
fiet tibi iniuria, tu applaudes illi vultũ, & tñ
ſeruas in pectore vulnus, cõfitendo de hu-
iuſmodi, & nõ ſe corrigẽdo, nil valet. Simi-
liter in peccatis venialib. tu debes cõfiteri,
& dolere ſm̃ qualitatē, quantitatē, & graui
tatē peccatorum. & talis eſt vera contritio,
& occurrit in cõfeſſione, ſicut in mercatori
bus vẽdentibus pannos eiuſdem bonitatis

conditionis, & collationis, & vnus vendet E
pannum ſuũ pro minori pretio q̃ alter. cer-
tè ille mercator habebit maiorē cõcurſum
qui vendet minori pretio, quam qui vendet
maiori. Ita hodie accidit in cõfeſſione, qa
confeſſores, qui dant pęnitẽtias minores,
habẽt maiorē concurſum q̃ dãtes magnas,
& ſic fit mercantia de pœnitẽtijs, & ſic pec
catores decipiuntur, & mittuntur ad infe-
ros. & iſti qui vadunt ad tales, qui dant mi-
nores pœnitẽtias cauſa euitandi bonos cõ
feſſores, cauſa non habendi congruas pœ-
nitentias, & magnas, non plus contritionis
habent quàm diabolus, quia cõfeſſor cęcus F
non faciet cõſcientiam fœminæ de ſuis va
nitatibus, nec quærit, & non examinat de
debitis circunſtantijs peccatorũ, & ſic mer
gitur in profundo, & ſe mergendo, te pari
ter trahit ad æternum ſupplicium, niſi per
medium iuſtitiæ tibi conſulat, nec valet di-
cere, eſt ita conſuetudo Paduæ, ꝙ fœminæ
vadãt caudatæ, & cũ capillis alterius, quia
non eſt bona excuſatio, nec eſt cõſuetudo
approbata, ſed corruptela. Vñ oportet ha-
bere conſcientiã contritã, ſicut puluis. Non
tñ dico ꝙ conſulat nimis ſtrictè, nec nimis
late, ſed det in medio ſigni, quia virtus cõſi
ſtit in medio ad inſtar baliſtarij, quia non G
debet trahere ſagittam à dextris, nec à ſini-
ſtris, nec nimis ſurſum, nec nimis deorſũ,
ſed in medio ſigni. Et conſidera baliſtam
tuam, quia ſi plus trahit teneas per mediũ
ſignum, ſi minus trahit, teneas magis ſur-
ſum, & tunc bene auiſando recte trahes in
medio brochæ. Ita confeſſor cum diſcretio
ne, & prudenter debet conſiderare illum,
qui confitetur & eius conditionem, ætatē
& peccata, familiam, artem. & ſi eſt ſui iu-
ris, vel in alterius poteſtate, & recte conſu-
lat, &c. Tertium eſt obedientia. & ideo di-
cit humiliatum, id eſt pulverizatum, & be- H
ne contritum: quia ſi ponis manum ſuper
illo puluere, vel crucifixum, mõſtret formã
manus, vel crucifixi: & ſit ita mollis, quòd
forma ipſius crucifixi imprimatur in pulue
re illius cordis contriti, & non ſit aſperum,
ſed tenerum, molle, & humile, & ſi percu-
titur quòd non reſonet. Nam ſi ponis ma-
num ſuper lapidibus aliqualiter tritis, &
non pulverizatis niſi groſſo modo, nõ mo-
ſtrat ſignum manus: & ſi ponis pedem ſu-
pra, non imprimetur forma pedis. Imo no-
ceret pedi, ſi ires ſupra, quia eſſet nimis du
ri, & aſperi illi lapidi. & ſi diceres, vel per-
cuteres illos lapides cum baculo murmura
rent, & facerent rumorem, ſeu reſpirarent,

A ita eſt cor non bene contritum, ſed groſ-
ſo modo attritum. & ſi vis ſcire iterum, qñ
es bene contritus, quando confeſſor iniun
git tibi pęnitentiam, & licet ſit aſpera, & li
benti cũ obedientia ſine aliqua contradi-
ctione illã ſumis, & facis ſine murmuratio-
ne. ſed quando confeſſor facit tibi conſcien
tiam, & dicit, ego volo ꝙ tu deponas vani-
tatem, & quòd decetero nõ portes caudas,
nec capillos alienos, & criſtas, neque fuces
amplius tibi faciem & huiuſmodi: & tu di-
cis, ego non poſſũ, quia maritus meus vult
quòd portem uel faciam, quia facio etiam
propter placere marito meo. & ego dico,
B quòd tu mẽtiris, quia ſi faceres propter pla
cere tuo marito, tu ita ires per domum fu-
cata, ſicut tu vadis extra domũ, & iſtud eſt
murmur et rumor lapidum percuſſorũ. nec
facias ut ſolent dicere non nullæ mulieres:
habeo omnia peccata, excepto quia nõ pec
caui de corpore meo, & nunquam fornica
ta fui, nec noui alium virum quàm maritũ
meum: quia tales ſic dicentes mentiuntur;
quia millies mechatæ ſunt deſiderando a-
lios innamoratos. quia qui videt mulierem
ad concupiſcẽdum eam, iam mechatus eſt.
& econtra. & ſi non confiteris de omnibus
modo prædicto, & quando vadis ad cõfeſ-
ſionem cum vſuris, & cõtractibus illicitis,
C non ſeruando feſta, & animo nõ reſtituen-
di, nec deſerendi meretricem, quam tenes,
vel te non emendandi cum propoſito am-
plius non peccandi, peius facis quàm ſi nõ
fuiſſes confeſſus. O vos ſpeciarij, qui in die
bus dominicis vẽditis, & tenetis apothecas
apertas, niſi i caſu neceſſitatis medicinarũ,
& confitemini: & pur perſeueratis non co
gnoſcendo vos. Et o vos vſurarij diabolici,
qui ita fęneramini in diebus Dominicis,
Paſchæ, & Natiuitatis, ſicut in alijs diebus,
diabolus vos expectat. Sed ſi vultis ſalua-
D ri, eſtote obedientes confeſſoribus veſtris,
& peragite pœnitentiam, quia animæ reno
uantur ſicut flores tẽpore Veris per cõfeſ-
ſionem, & pęnitentiam, & frequentate prę
dicationes, vbi inſtruemini de his, q̃ igno-
ratis. Nã ſapiẽs interrogat, quare Deus de-
dit ſenſum homini ſapienti. reſpondit, ut
inſtrueret fatuos, & ignorantes.

Secunda pars principalis.

CApiamus ſecundam partem princi-
palem noſtræ prædicationis, ſcilicet
ſua quantitas contritionis. Circa
quam conſiderationem nota tria dubia.
Primum quærunt Doct. ſecundum Franci-
ſcũ de Maironibus, quãta debet eſſe contri
tio. Reſpõdit, quòd ſicut in infirmitate cor E
porali tanta dat medicina, quantus eſt mor
bus: ita in infirmitate ſpirituali animæ tan-
ta debet eſſe contritio, & pœnitentia, quan
ta ſunt peccata. Vnde in Deut. c. ordinabat
Deus pro multitudine peccatorum erit pla
ga eorum, nã morbus & plaga animæ pec-
catricis eſt infinita, quia priuat bono infini
to, & ita ſequitur pœna infinita, & ita de-
bent eſſe per conſequens pœnitentiæ infi-
nitæ. & videtur impoſſibile, & graue ualde
poſſe habere veram contritionẽ, quia opor
tet quòd plus doleas de vno peccato mor-
tali, quã ſi perderes filios, vxorẽ, diuitias, F
membra, vitam, & omnia bona tẽporalia,
et corporalia: quia propter vnum peccatũ
mortale, tu perdis animam, quæ cunctis re-
bus eſt præferenda. ergo, etc. Et verè potius
homo rectè cõſiderando deberet velle mo
ri quàm facere vnum peccatum mortale.
et eſt ratio, quia ſicut eſt melior anima quã
corpus, ita melius mors corporalis quàm
peccare, quia peccatum occidit animam.
Secunda ratio, quia tu debes præponere
Deum tibi: quia dicit Deus, ama me ſuper
omnia, et amare uitam corporalẽ, et iſta tẽ
poralia pluſquàm vitam ęternam, quæ nil
aliud quàm frui ipſo Deo, quam vitã æter- G
nam perdis propter peccatũ, eſt pręponere
ſe Deo. ergo. ſi igič eſt ita difficile, et quaſi
impoſſibile habere veram cõtritionẽ, quis
ſaluabitur? Cum videaẽ quaſi impoſſibile.
Dico, ꝙ hic eſt pũctus oĩum agibiliũ, dixit,
Lippotopus, et eſt cõcluſio totius operis vi
tæ hoĩs. Nã iſte Lippotopus fuit homo val-
de gaudioſus in mundo, et ſicut gaudioſe,
et ſolatioſe vixit in mundo, ita mortuus eſt
mundo. habebat enim pro ſolatio facere
ſuos familiares deſides et ita triſtes, ꝙ qñ
ipſos expellebat nemo ſciẽs illos ſtetiſſe cũ
Lippotopo accepiſſet eos aliqua via mũdi.
Vnde dum infirmaretur voluit facere teſta H
mentũ: et vocatis teſtibus, et notario, dixit:
primo relinquo hoſpitali Senenſi mille du
catos, dño epiſcopo mille. Item relinquo
carceratis quingẽtos ducatos. Item pro ma
ritando viginti domicellas, mille ducatos.
Itẽ viatorib. quingẽtos ducatos. Itẽ cuilibet
ordini fratrũ, mille ducatos. Item relinquo
presbytero Iacobo rectori S. Danielis de
Padua, mille ducatos. Itẽ pro põtib. aptãdis
vndecim ducatos. Itẽ pauperib. nobilib. ve
recũdis quinq; mille ducatos, etc. Et in eſſe
ctu reliquit triginta ducatos. Aſtantes vero
cõmiſſ. et not. qui cognoſcebãt ſuũ patri-
moniũ eſſe modicum, quia conſumpſerat
magnam

A magnam partem ſuarum facultatum in dã-
do ſibi delectat. & in ſolatijs, & gaudijs in
hoc mundo, dixerunt, Bene, tu bene ordi-
naſti ſic: vbi ſunt iſti denarij. vnde ille re-
ſpondit, hic ſtat punctus. Et exinde certo
vocabulo communiter dicitur, hic ſtat pun
ctus, dixit Lipotopus. vnde ad propoſitum
redeundo, iſta cõtritio eſt ita difficilis res,
✗ quòd niſi præponas Deum omnibus exi-
ſtentibus in mundo, & filijs, & vxori, & ſo
latijs, gaudijs & diuitijs, attinentibus, & a-
micis, & potius velles perdere vitam quàm
offendere Deum, tu in puncto mortis repe
B ries te deceptum: & crede mihi, quia non
dico tibi ſomnia, ſed veriſſima. nam ſunt ali
qui, imo infiniti, qui male viuunt & ſpe-
rant dicentes, cum moriar dicam meam cul
pam & ero ſaluus: & crede mihi, quia niſi
habueris iſtam contritionem, de qua iam
tibi cecini, eſt impoſſibile quòd tu ſalueris,
quia difficilior res mundi eſt ſcire ſeruire
Deo, & tu voles incipere ſeruire Deo in pũ
cto mortis. vere, niſi diſcas tempeſtiue viue
re ſecundum Deum, & habere veram con-
tritionem, ſero incipies, cum morieris, &
Exẽplũ. qui non recordatur de Deo in vita, non au-
C ditur in puncto mortis. Et accidit iſtis tali-
bus, ſicut accidit domino, qui annuebat ca-
pite quòd famulus iret ad eum. & fami-
liaris ſuus etiam annuẽdo & menando ca-
put ſignificabat, quòd volebat ire, & tan-
dem dominus vocauit eum ore dicens: es
tu ita groſſus, quòd quando annuo caput
iſto modo, tu ignoras, quod ego volo ꝙ tu
venias ad me. Et famulus reſpondit, igno-
ratis & vos, quòd quando ego meno ca-
put: ſignificat quòd ego nolo venire. ſimi-
liter facit Deus, quia quando peccator mo-
do ſupraſcripto vult vocare Deum, Deus
obaudit, dicẽs: amen dico vobis, qa neſcio
vos, quia nũquam vidi vos, nec veniſtis ad
D me in conſpectu meo per oratio. confeſſi.
& contritionem: ſed ſicut plus amaſtis ca-
duca quàm me cadendo in profundum, iu-
uemini ab his, quibus ſeruiuiſtis in proſpe-
ritate vitæ veſtræ. vnde hac animaduerſio-
ne plectitur peccator, vt Deus obliuiſcatur
eius, qui oblitus eſt Dei. Et B. Auguſt. dicit,
ꝙ quotiens homo viuendo, vel moriendo
non pęnitet propter amorẽ Dei, nec cuſto-
dit ſe a peccato amore Dei, ne ipſum Deũ
offendat, ſed tm̃ metu pœnæ infernalis, nõ
eſt actus contritionis, ſed iſto modo moriẽ
do portatur a caſa calda: quia timor illius
non eſt fundatus in charitate. Itaque funde
mus nos in timore dilectionis Dei. & iſte
timor ſit in charitate fundatus. & exone- E
remus grauitatem peccatorum per confeſ-
ſionẽ cum vera contritione fundata in cha
ritate Dei, vt in pũcto mortis leuiter proſi
lire poſſimus maximam foueam & latiſſi-
mam, quę eſt de iſto mundo in alium, ita &
taliter ꝙ onerati non potentes ſaltare ca-
damus in foueam profundi abiſſi. vnde ca-
piamus vnum rude exemplum Dominatio
ponit legem, ꝙ quicunque non exit ciuita
tem per talem portam, ſuſpendatur vſq; ad
vnam horam: & ante portã erat vnus pons
cum vna profunda fouea vndique mura-
ta, & pons eſt remotus, & illa fouea eſt ita F
profunda quòd qui cadit intra, non poteſt
exire, ſed oportet omnino ſuffocetur. Cer-
te non eſſet homo qui ſi iret bene onera-
tus auro & argento, & gemmis, cum vide-
ret periculum vitæ imminere nõ ſaltando
foueam, & ſaltando haberet ſpem euaden
di vitam ſi ſaltaret vltra. & ſi caderet vide-
ret ſe moriturum, non ne deponeret aurũ,
gemmas & veſtes, & faceret ſe leuẽ quan-
tum poſſet, & poneret ſe potius in pericu-
lo cadendi in foueam cum ſpe euadendi,
quàm remanere in ciuitate, quia ſcit etiam
quòd non exeundo ſuſpẽderetur. certe ſic.
imo ſi eſſet ille terminus appoſitus in præ- G
fixo die, omnes per vnum diem ante cona-
rẽtur experiri ſaltare, vt melius poſſent in
illo puncto ſaltare foueam illam, & pone-
rẽt ſibi in manibus duos lapides, vt melius
ſaltarent. vnde ſi ꝑ fugere mortem corpo
ralem, tu vtereris tãto ingenio: quãto ma-
iori ingenio tu, o homo cæce, vti deberes
& experiri diſcere ſcire ſaltare de iſto mun
do in alium in puncto mortis: quia ſi repe-
rieris eſſe onuſtus & caricatus pcis, tu non
poteris ſaltare: & ſi pones pedẽ baſſum, tu
facies magnũ fracaſſum. nec credas in illo
pũcto poſſe ita ſubito deponere ſarcinam
peccatorum. vnde diſce miſer, o peccator, a H
S. Ioanne Chriſoſtomo, qui in puncto mor
tis rogabat ſuos fratres orando & dicẽdo:
Fratres, orate ꝓ me, quia habeo facere vnũ
magnum ſaltum, quẽ nũnquã feci. Et Pau.
qui dicebat, conuerſatio nr̃a in cęlis eſt, di-
xit, neſcio qualiter ſciam ſalire, quia non in
hoc iuſtificatus ſum, &c. Et nos miſelli pec
catores, quid faciemus, & ſcimus ꝙ nobis
inuitis oportet, ꝙ nos moriamur, & lege
ſtatutum eſt ꝙ oẽs faciamus illum ſaltũ, &
tu, o vetula rẽcagnata, cũ tuis percantulis,
cum tua giba plena peccatis, qualiter ſalta-
bis. Sed tu o Bernardine, qui ſtuduiſti iam
20. annis in ſciendo ſaltare illam foueã, &
noluiſti

A noluiſti habere vxorem, nec filios, nec diuitias, vt ſis agilior in ſaltando illo puncto, quid facies? vere ego timeo valde quòd in illo puncto non ſim impatiens, vel aliquid tentationis impediat ſaltum meum, & per dam quæcunque fecero, quia dubius valde eſt ſaltus ille. ergo fratres diſcite & vos ꝓuidi ſcire ſaltare. volue modo, & ne forte deſperes, quòd non poſſis habere iſtam cõtritionem, ego volo tibi probare, quòd eſt bene habere eam primo per auctoritatem legis de re. iur. c. nil eſt tam naturale quam eodem vinculo diſſolui, quo ligatur, quia
B peccatum noſtrum a voluntate procedit, & voluntas eſt grauior, & eſt leuior res, quæ ſit in mundo. Nã ſi voluiſti facere malum, modo voles facere bonum. qui ſiue ſis diues, ſiue pauper, ſiue infirmus, vel ſanus, ſenex vel iuuenis, poteris leuiter tuam voluntatẽ exercere & dirigere in hanc ſententiam, quòd tibi diſpliceat malum adeo, quòd potius velles mori, quàm offendere Deum, quia Deus offenditur per peccata, & hoc eſt poſſibile, & leue volenti. vnde Bonauentura mouẽdo iſtud dubium, ſi homo deberet velle potius mori quàm offendere Deum & peccare mortaliter. Reſpon-
C det quòd dupliciter poteſt intelligi. ſ. ſenſitiuè in dolendo: & intellectiuè. ſ. in ratione intellectus volendo potius præponere Deum & animam oĩbus alijs rebus, quam ecõtrario. alius eſt dolor ſenſitiuus qñ homo dolet & lacrimatur compũctione cordis, & pœnitet ſe peccaſſe, & illud eſt ſignũ magnæ gratiæ, & iſte dolor ſenſitiuus nõ eſt poſſibilis & debitus omni creaturæ. Sed dolor intellectiuꝰ eſt inſitus naturaliter omnibus. vnde conſentiendo, & cum conſenſu volendo dolere, pęnitere & flere peccata noſtra cũ propoſito amplius non peccandi & emendandi vitam noſtram, eſt vera contritio. Sed quando dolor ſenſitiuus
D eſt procedens a ſenſu corporali communicato cum ſenſu intellectiuo, quòd velit potius mori quàm offendere Deum, tunc eſt magna gratia Dei, adeo quòd repertum eſt,
Exẽplũ. quòd dũ quædam meretrix audiret prædicationem, tanta gratia Dei proſiliuit in iſtum tantum dolorem corporalem communicatum cum ſenſu ſpirituali, ꝙ ipſa venit in tantam contritionẽ quòd intelligendo offenſam, quam fecerat Deo, cępit magna voce clamare, miſericordia, miſericordia: & ſic cridando expirauit, & ſine fallo ego credo quòd illa in hora illa ad gloriã pertrãſiuit. Sed tu ò mercator, & tu ò artifex, propter lucrari vnum ſolidũ dices mendaciũ, E & tunc præpones vnum ſolidũ, imò quandoq; vnum denariũ Deo: qualiter ergo poteris ſaluari. certè nunquam poteris ſaluari, niſi præponas potius nõ velle te eſſe imperatorem quàm velle peccare mortaliter. Et hoc totum conſiſtit in voluntate quæ eſt libera homini. Et non mireris ſi Deus voluit hoc eſſe difficile propter magnum lucrum, quod lucramur cum ſola voluntate, qua mediante leuiter & agibiliter poſſumus acquirere perpetua gaudia & theſauros paradiſi, & trãſubſtantiari in ipſo Deo. F
vnde ex parte carnis eſt difficile, ſed ex parte animæ in qua conſiſtit voluntas, eſt leue. Si ergo tu præponis animam corpori leuiter acquires veram contritionem. Nam ſic faciendo iuſtitiam & pax oſculabuntur, & facies quicquid voles ſuppeditãdo corpus, ſicut martyres, qui ibant gaudentes a conſpectu concilij ad martyrium, & S. Paulus dicebat, cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto. Secundum dubium eſt, ſi homo poteſt habere tantam contritionem, ꝙ poſſit ſibi remitti culpa & pœna. & dicunt Doct. quòd contritio poteſt venire duplicata reſpectu corporis & animæ, & poteſt eſſe tanta, & concurrere in tanto dolore, quòd anima a G
corpore diſcedens in illo dolore & pũctione corporis & animæ ſubito volat ad gaudia paradiſi, ſicut iã ſupra dixi de illa meretrice, quia in intellectu rationis tantus eſt dolor quanta eſt charitas, quemadmodum quanto plus ſol intrat cameram, tanto plus illuminatur camera; quia quanta eſt maior charitas in anima, tanto eſt maior contritio, in tantum quòd poteſt eſſe tantus dolor ſenſitiuus in corpore communicatus cum dolore intellectiuo animæ quòd Deus remittit culpam & pœnam, ſicut fuit in Maria Magdalena, quæ habuit tantam contritionem primo animæ, & poſteą in ſenſi- H
bus corporis flendo de pcis factis in viſu, odoratu, tactu, guſtu, & auditu, ꝙ Chriſtus dixit, vade in pace propter rationalẽ, quia remittuntur omnia peccata tua, propter ſenſitiuam. vnde nota quòd vna lachrima eſt tantæ virtutis quòd plus mortificabit ignẽ inferni quàm totum mare. vnde Bernardus: Humilis lachrima humile regnum impetras paradiſi.

A FERIA QVARTA
poſt v. Dominicam Quadrag.

De Amore honeſtante.

Sermo XXXVI.

S*I mihi non creditis, operibus credi-*
te. Io. 10. c. In hoc ſermone
intendo tractare de amore,
qui dicitur honeſtans. Et in-
tendo tractare de triplici ſpe
cie dñarum, quæ reperiuntur. Prima voca-
tur domina Honeſta, & de iſta maritus ha-
B bet gloriam. Secunda vocatur domina Va-
na, & de iſta maritus portat ſuſpicionem.
Tertia vocabitur domina Porca, & de iſta
maritus habet triſtitiam.

Prima pars principalis.

DIco quòd quædam dominæ ſunt ho-
neſtæ, modeſtæ & pudicæ, & multo
tiens habent maritos, qui ſunt mini
me digni habere tales dominas. & vbi ſint
tales dominæ, bona ſemper augẽtur, & ma
la conculcantur. vnde ſi accidit quòd talis
C domina honeſta habeat, vel habuerit mari-
tum, ipſe bene poteſt eſſe contentus: Si ve-
ro habet vanam vel porcam, ſemper vi-
uet in ſuſpicione zelotipiæ, & cum triſti-
tia & amaritudine cordis, & ſi habebit fi-
lios, erit dubius vtrum ſint ſui. & quia ars
malitiæ mundi eſt omne bonum conculca-
re & vituperare, neceſſe eſt quòd in illa do-
mo, vbi ſunt tales mulieres, mala augeãtur,
& bona conculcentur. Et no. quòd tres ſunt
cauſæ, quare maritus debet amare vxorem
honeſtã. Prima, quia eſt ab ipſo in fide de-
ſponſata. Secunda, quia debet eſſe ab eo, ſi-
cut eſt eccleſia a Chriſto amata. Tertia cau-
D ſa, quia debet eſſe propter eius honeſtatem
& virtutes appreciata. dico primo, quòd eſt
a marito in fide deſpõſata. vnde Propheta
loquens in perſona mariti dicit, Deſponſa
bo te mihi in fide in æternum. hinc eſt ꝙ
deſponſatur mulier in ſignum fidei. & ideo
cum ſunt ſibi ad inuicẽ infideles, ſunt pro-
ditores. Et nota quòd anulus datur vxori
ſub triplici conſideratione. Prima conſide-
ratio eſt, quòd digitus eſt longior anulo. Se
cunda, quia anulus eſt latior digito, & cir-
cundat digitum. Tertia, quòd ponĩ in digi
to venæ cordialis. vnde anulus excedit in
latitudine digitum, & exceditur in longitu
dine a digito, ad ſignificandum quòd ſecũ-
dum ſententiam S. Pauli, vir non habet po- E
teſtatem ſui corporis, ſed mulier, & ecõtra
mulier non habet poteſtatem ſui corporis,
ſed vir. & in hoc vir, & vxor ſunt æquales,
quia non debet alter alteri conſentire, niſi
in licitis & honeſtis, & cum modis, locis,
& temporibus indicẽdis. Sed quæro, ꝙ eſt
maius peccatum, vel quod maritus rumpat
fidem vxori, vel vxor marito. & primo di-
co, quòd ſecundum modum eſt maior vere
cũdia vxori, & maius periculum, quia cum
maritus ſit fortior, poteſt eã occidere. Sed
væ illi, qui occidit vxorem, maxime vt vin-
culum ſoluat propter accipere aliam, & ra-
ro diſpenſatur ſuper homicidio vxoris, niſi
in tribus caſibus. Primus, quando reperit F
ipſam in flagranti crimine, quia tunc di-
ſpenſatur. Secundo, quãdo occidit eam per
iram, & tunc raro diſpenſatur. Tertio, quan
do eſt philocaptus de alia, & occidit ipſam
propter accipere illam ribaldam, & nun-
quam diſpenſatur, & uř quòd occidẽs vxo-
rem plus peccat, quàm occidens matrem.
Modo reſpondeo ad quæſitum, & dico, ꝙ
eſt maius peccatum homini fallere fidem
vxori quàm econtra. ratio diuerſitatis eſt,
quia eſt caput vxoris, ſicut Chriſtus eſt ca-
put eccleſiæ, & eſt magis cõſtans, & mulier
eſt magis fragilis & mutabilis. Tu ergo ò
vir, cũ ſis caput mulieris, noli eſſe ſicut illi G
quorum caput eſt vxor, & vxor eſt ſupra
maritum, quia eſt magnus pudor homini,
quòd vxor ſit virtuoſior eo, & gubernet fa
miliam loco viri. Item vir ponit anulum
in digito cordis, in quo eſt vena procedens
a corde, ad ſignificandum quòd debent ſe
cordialiter mutuo amore diligere. vnde ſi
maritus, vel vxor ponant cor ad concupi-
ſcendum alium, vel aliam quàm ad ſibi inui
cem, licet nõ vellent eſſe in actu carnali cũ
illo vel illa, quem vel quam concupiſcunt
mentaliter tantum, tamen rumpitur fides,
& eſt fornicatio mentalis, & iam mœchati H
ſunt. Secunda ratio, quare maritus debet a-
mare vxorem bonã eſt, quia nos debemus
imitari Chriſtum. vnde S. Paulus dicit: viri
diligite vxores veſtras, ſicut Chriſtus dile-
xit eccleſiam, quia hoc ſacramentum ma-
gnum eſt, &c. Et Chriſtus amauit eccleſiam
tribus modis. Primo modo ad eius ſalutẽ,
ad dandum intelligere quòd ſimiliter debe
tis diligere vxorem: quia datur vxor viro
non ad perditionẽ, ſed vt ſit ei adiutorium.
vnde in Geneſi, primo, faciamus ſibi adiu-
torium, &c. vnde ſi vxores ueſtræ uolunt
ieiunare & facere bonum, orare & opera

A Dei ſacere, uos debetis eas dimittere facere; alioquin uos pœnitebit non ſolum in futuro, ſed forte etiam in hoc mundo: quia ſi impedis ipſas indulgere diuinis & uirtutibus, ut immergatur in broda & uanitatibus, tu ipſe eris cauſa tui mali. ò inſenſati, quot ſunt qui haberent uxores uirtuoſas & honeſtas, qui dant cauſam ſuæ pudori incitando ipſas in laſciuijs & uanitatibus mundi. damnum ergo quòd ſua culpa ſentiunt, tales ſibi imputent. Secundo amauit Chriſtus eccleſiā, quia ſuſtinuit paſſionem pro ea. Ita debet eſſe bonus maritus: quia ſi uxor infirmatur, compati ſibi & ſubuenire

B ei debet, ſi eſt ſenex, ſupportare eam in patientia: & ſunt aliqui, qui ſi uxores non erunt bonæ ad luxuriādum, non ipſas amabunt, &c. unde qui diligit uxorem ſuam, ſe ipſum diligit, quia hoc os de oſſibus meis, & erunt duo in carne vna. & relinquet homo patrem & matrem: quo ad habitationem, non tñ quo ad dilectionem: & adhærebit uxori. Itaque tempore peſtis ſi inficitur, non derelinquas eam, nec econtra: ſed prouideant ſibi ad inuicem neceſſitatibus animæ & corporis. unde Salomon dicit, In tribus complacitum eſt cor meum probatum Deo & mūdo, & concordia fratrū,

C dilectione cōiugatorum in unione, alias ciuium ciuitatum, quia pulchrum & laudabile ualde eſt concordia fratrū, dilectio uxorum & populorum unio. & tu, ò honeſta, conſentias uiro tuo inhoneſto. ſimiliter & uir. ſi igitur uult ire ad uillā & quòd ſecum uadas, uade ſi imperat tibi aliquid, dummodo non ſit contra Deum & bonos mores, conſentias ſibi, & econtra cum diſcretione ſemper: nam Chriſtus voluit pro eccleſia mori. Ita debent ſacere coniugati, ſed mariti communiter ſunt contrarij vxoribus.

Tertio oſtendit Chriſtus eccleſiæ ꝙ non eſt

D peccator, qui velit in veritate reddere ſe Chriſto, quin Chriſtus ſibi parcat. Sed non qui dixerit, Domine domine, ſalu⁹ erit: ſed qui ſecerit voluntatem patris mei, qui miſit me. Et nota duas regulas. Prima eſt, ꝙ cuique peccatori volenti redire ad Deum, Deus non poteſt ſibi denegare veniam peccatorum ſuorum, ſecundum pœnitentiam ordinatam. Secunda ratio eſt, ꝙ impoſſibile eſt, ꝙ Deus parcat ſibi, qui non vult voluntariè ſe ſibi reddere. vnde Iere. tu autē feciſti tot fornicationes, q̄a fornicatio eſt omnem aliam rē pluſquam Deum amare, & nihilominus ſi vis pœnitere & redire ad diuinum amorem, Deus parcit tibi. Similiter maritus debet cordialiter parcere vxori, quæ errauit marito, ſi ipſa in veritate velit redire ad frugē honeſtatis & laudabilis vitæ. Tertia cauſa, quia maritus debet mulierem honeſtam amare & appreciare propter eius virtutes & honeſtatem: Nam domina Honeſta debet talis eſſe, qualiter apparuit S. Ioan. in Apoc. 12. ca. Et ſignum magnum apparuit in cœlo, mulier amicta Sole & Luna ſub pedibus eius, & in capite eius corona ſtellarum duodecim, & in vtero habens &c. ꝙ ſignificat quòd domina Honeſta eſt veſtita Sole, qui eſt vigoroſus, luminoſus, & calens, quia domina Honeſta eſt illuminata radijs veræ fidei, & vigoroſa præmijs magnæ & indubitatæ ſpei, & habet calorem feruentis charitatis: quia vidi per experiētiā & probaui meliores eſſe fœminas quàm viros in ſpe, fide & charitate: nam in ſola Maria fides remanſit, & mulier ponit ſpem ſuā ſolum in Deo: Sed vir communiter ponit ſpem in diuitijs mūdanis. Luna ſignificat vanitatem: Nam Luna eſt lucens, tamen ex ſui naturali influentia eſt frigida, & lucet in tenebris. ſimiliter domina uana, eſt mundus apparenter de foris lucens: ſed influentia & fructus ſuarum vanitatum eſt plenius turbine, miſerijs, triſtitijs, infortunijs & peccatis: & eſt ad inſtar fumi, qui q̄que lucet de foris, intrinſecus autem eſt putridus. Similiter poteſt aſſimilari ligno marcido, quod lucet de nocte, & tamen eſt totum marcidum. Tu o innamorate fatue, vis uidere in quo poſuiſti amorē tuum. dic amaſiæ tuæ, quæ tantum te amat, ꝙ tu vis eam ſcorticare. Ego ſcio ꝙ propter ingētem amorem patiet̄ ſe ſcorticari: tolle eius pellem, & pellē vnius gattæ, & porta illas pelles uni pellipario, certè tu reperies plus de pelle unius gattæ quàm de illa pelle, quæ uidetur tibi ita ſplendens, in qua poſuiſti tuum amorem, & facis tot fatuitates: conſidera dempta illa pelle tuæ amatricis, quid remanet niſi unus ſaccus fœcis plenus putredine, & tandem efficitur eſca uermium & uertitur in cinerem, & anima uadit a caſa calda iſtius dominæ Vanæ. Nam dum quidā prædicaret de uanitatibus Dominarum, uidens quòd ſe non corrigebāt, poſuit in pulpito unam fœminam repertā ſiccam in quodā ſepulcro ualde uiſu horribilem. & dum prædicaret uolens ipſis oſtendere, quales dominæ uanæ efficiuntur, accepit illam mortuā, deformem & ſiccam, & ipſam palam oſtendit in pulpito illis dominam dicēs, iſta fuit uana, ſicut & uos, &

tandem

[Right-column margin letters: E (beside "ter maritus debet…"), F (beside "ſus, luminoſus…"), *Ex ēplū.* (beside "mina uana…"), G (beside "lucens: ſed influentia…"), H (beside "le, quæ uidetur tibi…")]

A tandem efficiemini ſicut iſta cum veſtris vanitatibus, & anima forte cruciatur in inferno. O vana, conſidera & contẽplare, qualis eris, cum ſis certa ꝙ morieris. Et no. vnam regulam, ꝙ ſi vna Domina vana & impudica ſcorticaret ſibi tempora & vultum quantum ſcit, & fricet pur faciam cum ſuis capillis poſtitijs, & veſtibus caudatis minus placebit viris ſuis quam domina Pudica & Honeſta etiam mariti, & facit ipſum zelotipũ & cenſebit eam impudicam & vilem, & non poterat pati cordialiter diligere ipſam fingat quantum ſcit, iuxta prouerbium an-
B tiquorum, ꝙ tria ſunt quę ſpernũtur ſenſus pauperis, portitoris fortitudo, & pulchritudo meretricis. Nam ſi Domina Vana tranſit per viam, omnes derident eam, & faciliter diffamatur. Sed ſi domina Honeſta pertranſit, omnes cedunt ſibi & benedicũt ei: & ſi quis maledixerit ſibi, multos habebit defenſores, & nihil mali poterit credi de ipſa. vnde B. Virgo Maria, mater glorioſi Dei, erat tãtæ modeſtiæ, pudicitiæ & honeſtatis, ꝙ hoĩes qui videbant eam, nõ ſolum nõ tẽtabantur, ſed oĩs tentatio, ſi quam habebãt, cadebat ab eis, & fuit honeſta honeſtatũ, & virgo virginum, & vidua viduarũ,
C & voluit eſſe maritata, ad oſtendendũ ꝙ ipſa erat capitanea nuptarũ, & fuit dux viduarũ, & gloria virginũ, & habebat 12. ſtellas in capite pp duodecim proprietates bonæ & honeſtæ mulieris, & erat amicta Sole: nã pulchrior res mũdi eſt Sol, ſic pulchrior res, quã põt habere ciuis, eſt vxor honeſta, quia excedit vitrum, argentũ, lapides pretioſos, veſtes, domos, poſſeſſiones, & oĩa quæ poſſideri poſſunt. vnde Eccl. 26. c. ſicut Sol oriens in altiſſimis Dei: ita bonæ mulieris ſpés in ornamento domus ſuæ, quia ſicut Sol illuminat totum mundum, creata
Exẽplũ. nutrit, & ſine eo deficerẽt omnia creata, & victualia morerẽtur, ſi ſol deficeret, ꝙ non
D faceret curſum ſuum per diem ſuper terrã ſecundũ naturales: ſic honeſta domina Pulchra & virtuoſa illuminat totam domum patrisfamilias lumine veræ fidei, quia eſt fundamentum oĩbus de domo in inducendo pulchris ſuaſionibus maritũ & filios atque familiam ad confitendũ, & ſumendum corpus Chriſti caſtigãdo filias ſuas, & faciẽdo ipſas modeſtas & virtuoſas, & ne filij blaſphemẽt & docet ipſos p̃cauere a malis ſocietatibus, & dom⁹ illa in qua eſt dña honeſta, eſt plena gratia & pace atque quiete. vnde Eccleſia. c. gratia ſuper gratiam mulier ſancta & pudorata, quia non ſolũ grã, ſed ſuper grãm, quia nõ portat caudam, non ſe E
ſcorticat, nec ſe fucat, non portat recamaturas, non quęrit placere marito niſi in licitis & honeſtis, quinque ſenſus ſubordinat rõni, honeſtè conuerſatur cum marito ſtando, orando in domo & in eccleſijs ſemper cum modeſtia & diſcretione, nunquam relinquit prædicationes & miſſas, ſacra venerarur & reliquias ſanctorũ, cuſtodit feſta, cõfitetur crebro, & cũ deuotione ſactificiũ corporis Chriſti ſumit, & ſi ſcit legere, cũ tp̃s ei vacat, maxime in feſtis dieb. deuotis libris indulget legendo & meditando; coteas non curat, nec in cantinellis verſatur, ſed honeſta ipſa omnia honeſte facit. F

Secunda pars principalis.

SEquitur ſecũda pars. ſ. videre de domina Vana. Et quia contrariorum eadẽ eſt diſciplina, volue per contrariũ conditiones Dñæ Vanę cum cõditionibus dominæ Honeſtæ: quia ſicut domina Honeſta eſt amicta Sole, & habet Lunã ſub pedibus, p contrariũ Vana eſt amicta Luna. ſ. vanitatibus, & ſub pedibus eius tenet ſolẽ. ſ. ſplendorem virtutum, & dic ſignũ magnum apparuit mundo. ſ. in inferno mulier amicta broda & luxutia, &c. In capite eius corona G
12. ſ. ſtultitiarum, de quibus infra dicam. quaſi ſtultitiæ quatuor pertinent ad iuſtitiã Dei, quatuor ad offenſam ſui ipſius, & 4. ad offenſam proximi. Et volo primo incipere a capite mulieris vanæ, & non cõſiderat vana fœmina vanitates fore pcm̃. Sed Alexander, primus mag. Theo. fons doct. & pelagus ſapientiæ, quærit ſi mulier vana portãs capillos alienos, licet portet pp placere marito ſuo, ſi põt ſumere corpus Chri. & diſputat pro & contra: tñ allegando Augu. & Ciprianum, qui tenent ꝙ Dña vana, quæ ſe paliat, peccat mortaliter, quia facit cõtra dictũ Chri dicentis, tu non potes facere albũ H
vnum de capillis tuis. Dicit, ꝙ dealbantes capillos & faciẽ, &c. conãtur interpretari dictum Chri, quia licet tenere capillos delicatos, tñ non licet teuere eos, & facere artificiatos: quia ita faciendo volunt facere Chriſtum mendacẽ, & non licet facere iſta, maxime mulieri nõ habenti virum. ſed nec etiam habẽti, niſi in certis caſibus, quia ſemper peccant mortaliter. Et ſimiliter vendentes comas, & facientes aquas, & ſimilia ad dealbandum capillos & facies mulierũ, & frappatores, & faciẽtes zorneas ſrappatas, qa zornea proprie eſt veſtis ſyris, & eſt ad inſtar

A inſtar copertellæ equi.ſ.hominis,quẽ equitat diabolus. Et ſtipendiarij communiter ferunt veſtes frappatas ad ſignificādum, ꝙ ſicut incidunt & frambellant pannos: ita demonſtrant de foris,ꝙ eorum intentio & propoſitum eſt incidere alios homines ad petias.ſimiliter de his, qui ferũt caligas gemini coloris ad gambam ſtortam. Similiter in fœminis imbrattantibus ſibi vultũ,quia huiuſmodi tales,& mulieres volentes facere ſe pulchriores, vel maiores quàm ſint, vel artificialiter facientes ſibi oſtẽdere mamillas, maiores vel pulchriores quam ha-

B beant,vel ponendo ſibi bambacem ad ſpatulas,vel ad ſinum,vel retro ſubtus crines, faciendo macagnonos,vel rebaltios, & huiuſmodi, ſemper peccant mortaliter. Nam macagnonus eſt vnum os in porco in renibus,ꝙ niſi recipiatur,facit putreſacere carnes,& eſt nomen diaboli,qui induxit illud, vt mulieres vtantur eo. vnde ſi Deus fecit nigram vel rubeam ſeu albam, & ſi fecit te paruam, vel magnam, groſſam vel gracilem,pinguem vel macram,tu debes contẽtari, quia Deus vult oſtendere ſuam omnipotentiam in ſingulis creaturis: nam tu vides ꝙ ex innumerabilib. faciebus quas crea-

C uit, vna non eſt ſimilis alteri: & ſm S.Cyprianum, Deus eſt ſimilis vni pictori.v.g. ſicut fuit Zotus, qui volẽs oſtendere dignitates ſui magiſterij pinget vnum hominem macrum,claudũ vel ſtrambum, vel gibbũ: vel pinget vnum equum macerrimum, & illud facit nõ quia non ſit magnus opifex, ſed quia eſt artificius magiſterium in faciẽdo picturam deformẽ & macram quã pinguem & naturalem.vnde Deus volens oſtẽdere nobilitatem ſui magiſterij, facit varias formas ſub varijs qualitatibus & quantitatibus, & ideo non oportet te facere aliter quàm ipſe ſummus opifex fecit:tamen ſi tu

D es clauda,poſtquam nupſeris, tu potes celare tuos defectus, & teneris antequam nubas dicere tuos defect⁹, ſi quos habes:alias tu fraudares eum de illa mercantia. nec facias ſicut vna parua, quæ dum vellet nubere,poſuit ſubtus pedes zupellos vnius cubiti, & ſup caput magagnos altos valde coopertos capillis poſtitijs, & circa pectus, & & ſpatulas bambacem in vna inueſtitura. vnde videretur habere perſonam bene formatam & groſſam, quia erat aliqualiter gibba:& factis nuptijs poſtquam maritus tranſduxit ipſam, illa bona domina depoſuit zupellos & magagnones,& remanſit ita parua ꝙ maritus credebat,ꝙ ſtaret ge- *Exẽplũ.*

nuflexa.vnde ipſe dixit:noli ſtare ita genuflexa,venias in lectum. & dum ſibi extraxiſſet zubam aſpiciẽs eam ita paruã & gibbam, & deformem dixit, vbi dimiſiſti reſiduum tuæ perſonæ? & exurgens reperit ꝙ ipſa dimiſerat ſuper banco lecti pluſquam dimidium ſuæ perſonæ? & exiens de thalamo repudiauit eã,quia vidit ſe ita deluſum. E

Cõtra ornatũ mulierum. Et iſtæ tales volunt fraudare Deum opificem,qui vult te talem eſſe ſtare & apparere,qualem te creauit,& eo modo & forma, quibus te creauit:& ſi voluiſſet te aliter apparere,aliter te creaſſet,& ſi non es contenta voluntate Dei,non poteris ſaluari. ſi ergo ſaluari cupis, fac te conformem diuinæ voluntati dicendo, fiat volũtas tua, ſicut in F cœlo & in terra. Cauete ergo,o vanę mulieres,cõtrafacere figuram veſtram, faciem & capillos, & a ſuperfluis veſtibus & caudatis. Tamen dominæ regum, principum & magnatum debent præferri alijs dominabus in veſtibus, ſm conditionem maritorum,honeſte tñ etiam in illo ſuo genere veſtimentorũ. Sed tales inferiores vxores artificum & pauperũ,quæ volunt æquari magnis & potentibus,& in dignitate conſtitutis,magis peccant & inducũt maritos ad fũrandum, ita ꝙ ſuſpenduntur. Et iſta eſt pri- G ma ſtultitia,quam fœmina vana habet. Secunda ſtultitia vanæ eſt, quia offendit Chriſtũ,qui incarnari venit in mũdum,ut & ipſam vanam ſaluaret in ligno amaræ Crucis,nudus ſuũ ſanctiſſimũ ſanguinem effudit.& tu,o indemoniata, cras ibis ad feſtum caudata & fucata, & bene criſtata,& occides mille animas, de qua Eccleſ.9.c. Et ecce mulier occurrit illi, mulier cũ habitu meretricio capiendo animas, quas Chriſtus redemit cum ſuo ſanguine precioſo. Notate ergo, vos o Confeſſores, quia tales vanæ non poſſunt ſaluari, niſi reſtituãt animas, quas occiderunt.ſ.eundo in humilio- H ri & depreſſiori habitu, quàm deceat ſuum ſtatum ædificãdo & dando bonum exeplũ illis,quos occidit cũ ſua vanitate.vñ Eccle. 58.Ecce vos accenditis ignẽ, oportet ꝙ ardeatis.Accenditis ignẽ,cũ vos baliſtatis & bellettatis vultũ cũ capillis dealbatis & caudis veſtris & habitu,geſtu,& viſu inhoneſto.Tertia ſtultitia,q̃a non ſolũ iniuriamini Chriſto,ſed Virg.Marię,quia cras uos uanę ibitis ad feſtum Annũtiationis B.Virginis, q̃ fiet in Arena cũ uanitatibus vr̃is,& ibi emetis ſcuffias & iocalia,& facietis etiã peccare uendentes,quia omnes ementes & uẽdentes in diebus feſtiuis pręceptis ab eccleſia

A ſia cuſtodiri, & in dieb. Dñicis peccant mor
taliter. Et uos o apothecarij, qui in talibus
dieb⁹ tenetis apothecas apertas, & vẽditis.
Aperite corda vrã, qa tot peccata mortalia
facitis, quot uenditiones exercetis. & uos
Dominæ vanæ demoniatę melius faceretis
ſtare domi, quàm ire ita vanæ ad eccleſias,
quia tales ſancti, ad quorum eccleſias uadi-
tis, indignari merito poſſunt, & dicere: Ri-
balda, domus mea domus orationis eſt, &
non lenocinij. Quarta ſtultitia eſt, quia mu
lieres debent intrare eccleſias cum capite
vélato & ire ad uenias honeſtæ, & nõ cum
uanitatibus. unde Paulus Apoſt. dicit, quòd
B mulieres in eccleſia portent caput uelatum
propter angelos ſeruientes altari. ſ. præsby
teros & fratres, qui ſeruiũt diuino officio,
quia habẽt oculos, & carnei ſunt. unde uos
Dominæ, quãdo ſtatis in eccleſia, uel uadi-
tis ad prædicat. uel coram Confeſſore, ne-
ceſſe eſt, ꝙ ſtetis ita honeſtæ ꝙ Sacerdos,
Prædicator, uel Confeſſor non videat ali-
quam uanitatem, ne ſibi occurrat aliqua
tẽtatio & mala cogitatio. Vel intelligas pp
angelos hoĩum, qui ueniunt ad eccleſiam:
nam quilibet homo habet unum angelum
ad cuſtodiam. unde homo quãdo pp tuam
C cauſam tentatur, diabolus ridet, & angelus
triſtatur videns, ꝙ propter mulierẽ vanam
anima illa peccat & tentat̃, & dicit: Deh ri-
balda, tu es cauſa damnationis illius animę,
per quam Deus miſit me ad ſalutem ipſius.
ego ero teſtimonium aduerſus te in die iu-
dicij. & ſic angeli odiũt tales vanas. Vel ter
tio intelligas propter angelos, hoc eſt qui
in miſſis & alijs miſterijs, & officijs eccle-
ſię, & in conſecratione corporis Chriſti in-
terſunt, quia illi veniũt infiniti angeli, quia
vbi eſt corpus Chriſti, ſunt angelorum
infinitæ legiones, & etiam ſunt angeli om-
nium perſonarum, qui ibi interſunt. & ali-
D qui Doct. dicunt quòd homines ratione of
ficij habet angelos, quia vltra ſuum quem
quilibet habet ratione officij, habet etiam
alium. vnde vnus miles, vel doctor ratione
officij habet angelos ſpirituales, ratione il-
lius ſui officij. Cõſidera ergo tu, o fœmina
vana, quot angelos offendis. Et tu, o ſacer-
dos, conſeroa manus tuas, & os tuum, per
quod intrat corpus Chriſti ab illicitis & ꝓ-
cacitatibus & mendacijs, quia dicendo mẽ
daciũ ſacerdos facit ſacrilegiũ. & tu, o dia-
bolata mulier, q̃ exerces ſacerdotem in vo
luptatibus, diabolus te equitabit in ęternũ.
Sequuntur alia quatuor mala ſeu malitiæ,
reſpectu offenſæ ſuiipſius & animæ ſuæ mi

ſeræ. Prima erit vana occupando tempus E
ſuum in fucando ſe, & dealbãdo faciem &
capillos, & portando vanitates, perdit totũ
tempus quod ſibi dedit Deus ad lucrãdum
animam ſuam, quia poſt animam nil poteſt
habere homo, ꝙ plus valeat, & maioris pre
tij q̃ tẽpus, quia in media & maioris pre-
tij q̃ tp̃s, quia in media hora põt acquirere
vitã ęternã, & perdit illud tp̃s & aĩam. Se-
cunda malitia eſt, quia deformat naturã &
pulchritudinem ſuam mulier vana pp eius
vanitatem. vñ Cyprianus dicit, ꝙ propemo
dum tolerabiliora ſunt adulteria, quia illo
violatur pudicitia, ꝑ hoc natura. ſ. propter
vanitatem. Et nota bene, quia hoc non di-
co ex me. Tertia malitia eſt, quia vana per- F
dit omnem operationem bonam quam fa-
cit, quia orando non exauditur, quia Deus
non dabit aliquam gratiã, ſi in vanitate ora
bit. vnde Paulus ad Timot. 2. c. ſuperbus ha
bitus non impetrat, ſ. homo orando in illo
habitu vano & ſuperbo, non exauditur.
Quarta malitia, ſeu ſtultitia eſt, quia de duo
bus erit alterum: quia fœmina vana aut eſt
fornicatrix, vel ſi non eſt reputatur, quia vi
dentes eam ita vanam, potius putabũt ma-
lum quàm bonũ, quia eſt maius ſignum ma
li quàm boni in ea in quocunque ſtatu exi- G
ſtat, ſiue in ſtatu virginitatis, ſeu matrimo-
nij: & ſunt ſicut canes quas ſequuntur catu
li, quia ſi illi canes non expellunt alios ca-
nes ſequentes ipſas, eſt malum ſignum. Et
nota ꝙ qñ catulæ vadunt in ſaltũ, catuli ſe-
quuntur eas, & non aliter: & qñ vadunt in
ſaltũ, licet percutias catulum, tñ reuertitur
& nunquã recedit, niſi cũ deſunt ire in ſal-
tũ, quod ſignificat ꝙ ſi mulier vult eſſe ho-
neſta expellit plus amantes q̃ enſis mariti.
Et ſi vis cognoſcere fœminam aptã cadere
in infamiã ꝙ facit ſicut illi qui volũt facere
magnos ignes, faciũt magnum caminũ. ita
facit fęmina ardens, quia facit caminũ latũ H
in capite cum ſuis macagnonis & criſtis, &
portando vanitates & caudas &c. & cũ vi-
des fumum vanitatis, tũc eſt impedita, quia
ſi nõ cadit in vitium, non euitabis infamiã;
quia tantum vadit gatta ad caſeum, ꝙ inci-
dit in caſſinem, & accidit de iſtis fœminis
vanis, ſicut de ijs qui volũt vendere equos,
qui ponũt paleas ſuper zuffo, & volẽs eme-
re non petit ſi mercator vult vẽdere illum
equum, ſed tantũ petit quid uult, quia ad ſi
gnum paleæ videt quòd eſt venalis: ita in fę
mina fucata & vana eſt, ꝙ illa vanitas & fu
catio, &c. oſtendit ſignum, per quod iuue-
nes ſciunt ꝙ ipſa eſt venalis, & ſolum petũt
de

A de pretio cum ſignis & actibus, & cito in-
de vituperatur, vel vno modo, uel alio, quia
ſaltem non euitabit magnam inſamiam.
Tolle alias 4. ſ. vltimas reſpectu offenſæ
proximi. Prima eſt, quia ſequitur iſtud dã-
num, quia viuo qđ maritus derobauit pro-
ximo pp facere caudas vxori, non reſtitui-
tur, & ſic damnificatur proximus, & dam-
natur aïa mariti tui. Et tu, o Dña vana, es cã
& teneris ad ſatisfaciẽdũ, & pariter cũ tuo
marito dãnaberis non reſtituendo ablata.
Secunda ſtultitia eſt, ꝙ ſi pateris filiã tuã ire
ita vanã, tu das intelligere alijs ꝙ nõ eſt tua
filia, quia ſi eſſet tua filia, natura inclinaret
B te ad amandũ ipſam, & amando eã non pa
tereris talia. & caueãt parẽtes, ne decipiãt
generos cũ filiabus ſuis. Tertiũ eſt dare cũ
ſuis vanitatibus malum exemplum alijs,
qa cũ facis caput de ciuetta cũ macagnonis
& crinibus alienis groſſum, & facis perſo-
nam tuam cum zupellis altis, & cum cau-
da longa, aliæ fęminæ omnes facere volũt
ſimilr. & ſic nocet ꝓximo & eius mulierib.
ſimiliter vana fęmina ſi docet alias facere
belletos, aquas, & ſucos & capillos al-
bos, & lucere ſibi viſum & unguenta ap-
propriata ad hæc. Caueãt ergo, qa tales sũt
C participes oium illorũ ſcelerũ, & ſicut vi-
dẽt aliquã publicã meretricẽ portare aliq̃
vanitatem in veſtib. vel in caliga, dña vana
incipit illam vanitatem portare, & dat cãm
alijs facerẽ ſimiliter. vñ vellẽ poti' hẽre pcã
illius, qui interſeciſſet hoïes, q̃ illius fœmi
næ malæ introducentis aliquã cõſuetudinẽ
alterius mali vſus & inhoneſtæ vanitatis.
Quarta malitia ſeu ſtultitia eius, quia ſemp
moleſtat ſuum virũ & dat cãm, ꝙ ſimiliter
aliæ mulieres moleſtent maritos ſuos, quia
ſicut vna vana induxit aliquã fogiã nouã,
immediate aliæ mulieres vanæ volunt ſci-
re vnde illa ſogia venit, quis fuit ille magi-
D ſter qui ſciuit ita bene facere, & quantũ cõ
ſtat, & tribulant maritos ſuos de die & de
nocte, & nunquã dant pacẽ marito donec
maritus facit aliquem contractũ vſurariũ,
vel extorquet à proximo tot denarios, ꝙ fa
cit fieri vxori ſuæ ſimilem veſtẽ vel fogiã.
Et ideo Florentiæ & in aliquibus ciuitatib.
eſt limitatum, ꝙ fœminæ portent veſtes &
iocalia ſm conditiones & ſtatus maritorũ,
quia nulla Dña auderet ferre variũ, neque
vir, niſi eſſet vxor militis vel Doctoris, &c.
& vide i Decr. de cõſecr. vlt. c. fucare. Et qñ
Confeſſor dicit, quare portas iſtas vanita-
tes, dicunt pp placere marito meo, & men
tiuntur, vt ſup. dixi, quia vſi mariti plus ui-
dent uos non uanas in domo q̃ extra do- E
mũ, & iſtas uanas uolo aſſimilari beccarijs,
qui oibus oſtendũt & poliunt carnes mor-
tuas, vt expediant eas. Item poſſunt æquipa
rari iſtæ uanæ tabernarijs tenentibus in ta-
bernis ſuis Piſtorium vinum. ſ. uinum de
monte optimũ, & hoc vendunt uiatoribus
& alijs dantibus lucrum tabernæ ſuæ, & ha
bẽt de uino planenſi nõ ita bono, & de iſto
dãt domeſticis de domo ſua. Ita facit Dña,
quæ dat pulchritudinẽ ſuã ornatã fuco &
capillis alienis cum criſtis & cauda alijs fo-
rẽſibus, & marito ſuo ſimplici apparebit in
domo tota imbrattata & indemoniata, & F
ab ea nunquã poterit habere unũ bonum
uerbum: ſed tanquã beſtialis, quando ibit
dormitum, ponit ſibi in capite unã zanſar-
dã ſuccidã & uidetur una bautilla. ecce qua
liter nõ facit pp placere marito ſuo. Et no.
ꝙ Dña uana ſemp portat lunã. i. uanitates
& caudã ſuper capite. In qua cauda conſide
ro 12. ſtultitias. Prima ſtultitia eſt in hieme
ſimus, quia oportet eam tirare & ſtraina-
re caudam per lutum, & facit liſtas luteas
in ſuis veſtibus, & tñ licet glorietur in ſtrai
nando poſt ſe lutum, mulier eſt nobilioris
naturæ quàm uir, quia uir factus fuit de li- G
mo terræ, & mulier facta fuit de carne, &
ſic de nobiliori materia, & in ſignum huius
quantuncumque uir lauet ſibi manus, ſem-
per aqua eſt lutoſa: ſecus eſt in fœmina.
& ideo eſt contra eius naturam, quòd appe
tat lutum. & ideo tu uides ꝙ Domina Ho-
neſta non portat iſtas caudas, ſed ueſtes ho-
neſtas uſque ad talos. ſed ratio eſt, quia Do
mina Vana eſt carnatia, & ſemper deſiderat
eſſe in broda, ideo inclinatur ad imbrodiã-
dum caudas in luto, ad indicandũ de foris,
quod intus habet. Scđa ſtultitia eſt puluis in
æſtate, quia ſunt uentoſæ & plenæ fumo,
dãt de ſunis & puluere ſub naſo alijs ſequẽ
tibus eas, & ſubluunt ſibi de fumo, quẽ ſe- H
quuntur. Tertia eſt, quia Dña Vana eſt incẽ
ſaria diaboli, quia dat incenſum ſub naſo ſe
quentibus eas. Quarta ſtultitia eſt, quia ſco
pat uias cũ ſua cauda, quã eleuauit maritus
eius de bucca pauperis, qui perit ſame cum
filiolis ſuis. Quinta ſtultitia eſt, quia Dñam
Vanã oportet ſemper habere famulas, quæ
hieme lauẽt & tergãt caudas ſuas pollutas
fimo: Et in eſtate quæ excutiant puluerẽ de
pellandis. & credo qđ multotiens pediſſe-
quę excutiẽdo ueſtes, cũ puluis uadit ſuper
earũ naſo, dicant de Domina uana, naſcan-
tur tibi uermis canis, & apoſtemata, cum
tuis caudis, quòd diabolus te portet, quia

tota

A tota die ſumus occupatæ circa tuas caudas.

Sexta ſtultitia eſt perditio temporis, quæ fit in acquirendo diuitias, propter quas homo poſſit ſequi voluntatem & voluptatem dominæ vanæ, quia tempus deberet expendere in ſeruitio Dei, & expendit in ſeruitio diaboli, & in perditione animæ. Et nota, quod etiam ille, qui vendit pannum volenti facere iſtas caudas ſciens, peccat mortaliter. Similiter ſartor ſciens & faciens caudas. Similiter & frambator peccat mortaliter, quia pauperum expenſis, & de ſudore eorum vultus fiunt.

Septima ſtultitia eſt, quia cauda eſt acci-
B piter diaboli: qa ſicut aucupator capit quaqleas, ita diabolus capit animas cum iſtis caudis damnatis.

Octaua, quia aſſimilatur ſerpenti, qui portabit vanam, & vorabit eam: quia quando vadit per viam, ipſa vadit menando nates, & ſquaſſando, ad inſtar vnius ſerpentis. vnde N. prophetauit de hoc, qđ veniret tempus quo mulieres portarent iſtas caudas, dicens, Mulieres in inceſſu ſerpentis, & greſſus plenus omni ſuperbia, & reædificabunt domos Veneris.

Nona, quia eſt ſella diaboli. vnde Cipria-
C nus, & Zeno diſcipuli S. Ambroſij, dũ irent poſt Sanctum Ambroſium, Zeno incepit ridere? & S. Ambroſius reuoluens ſe vidit aliquas dominas vanas inde tranſeuntes, & dixit verſus Zenonem, quid habes, quod rides: & dixit Zeno, Pater vides quod video? reſpondit S. Ambroſius, non. dic mihi, quid vides: non vides illos diabolos dormientes ſuper caudis illarum dominarum? vna ex illis fœminis tranſeundo illum lutũ leuauit caudam, & vnus diabolus, qui dormiebat ſuper ſuam caudam cecidit in luto, & eſt totus imbratatus: vnde alius ſuus ſocius incepit valde ridere, propter quod ego
D etiam videns iſtud ſolatium non potui me abſtinere riſu, & modo iſte diabolus, qui cecidit parat ſe figere in gambis illius mulieris ſtatim in tranſitu iſtius fimi, & videbis, ꝙ faciet cadere illam reſupinam cum ſua cauda: & ſicut dixit ita fecit, & imbrodauit totam illam dominam vanam cum ſua cauda: & vltus fecit magnum feſtum cum alijs ſocijs ſuis diabolis, & illa remanſit tota vituperata.

Decima, quia eſt ſimilis pauoni, quia ponit vanagloriam in ſua cauda, ſicut pauo; & ſi haberent bonum diſcurſum rationis, deberent verecundari ferre caudã, quia aut oporte ſe imbratare, aut oportet ſemper tenere caudam. Vndecima ſtultitia tamen colorata aliqua ratione, quia credo, ꝙ E
iſta cauda fuit reperta ab aliqua habẽte ſcabiem, quia leuando caudam ſe gratat, & ſcarpire poteſt. Alia & vltima ratio potuit eſſe propter iſtas plenas pulicibus, quæ fingunt tenere & leuare caudas, & ſe gratant vbi pulices pungunt eas, & illo modo expellunt eos, quia alias eſſet verecundia ſe gratare. Eſtote ergo honeſtæ, & virtuoſæ, & pudicę, vt conſequamini gratiam Dei, quam nobis concedere dignetur omnipotens Deus, Amen. Tamen non reperi alibi ita honeſtas fœminas ſicut in hac ciuitate. F

FERIA QVINTA
Poſt quintam Dominicam
Quadrageſimæ.

De Amore incarnante.

Sermo XXXVII.

OStende nobis Domine miſericordiã tuam, & ſalutare tuum da nobis. Audiam quid loquatur in me Dominus Deus meus, quoniam loquetur pacem in plebem ſuã. Pſal. 80. G
In quo ſacro eloquio demonſtratur quintus amor, qui dicitur incarnans, de quo faciemus tres contemplationes. Prima de amore incarnãte ab Angelis in cęlis à Deo petito ibi, Oſtende nobis Domine miſericordiam tuam. Secunda de amore incarnante à Sanctis antiquis deſiderato ibi, Saluatorem tuum da nobis. Tertia de amore incarnante Virgini glorioſę donato ibi,
Audiam quid loquatur in me Dominus H
Deus meus, quoniam loquetur pacem in plebem ſuã. Vnde tu vides qualiter Dauid in iſto eloquio in ſpiritu vidit iſtas contemplationes amoris Verbi incarnati. Prima fuit de amore incarnante ab Angelis deſiderato, ꝙ eſt primum contemplari. ſ. cum quanto deſiderio Angeli id expectauerunt. Secundum cõtemplari Sanctorum Patrum petentium, & dicentium, Salutare da nobis. Tertia contemplatio fuit Beatæ Virginis glorioſæ dicentis, Audiam quid loquatur in me Dominus Deus meus, quoniam loquetur pacem in plebem ſuam.

A *Prima pars principalis.*

Accipe primam contemplationem,
quæ eſt pro intelligẽtibus, quia An
geli petebant à Deo dicẽtes, Oſten
de nobis Domine miſericordiam tuam.i.
gratiam tuã nobis oſtende per mediũ incar
nationis humanę carnis, quã vis capere, q͂a
propter tuã gloriam, mediante Chriſto, vis
humano generi cõicare illã. Nam cum fecit
lucẽ dixit Deus, Fiat lux.i. Angelica natura.
Et primum lucere, quod oſtendit Angelis
contemplãtibus in ſpeculo diuinitatis fuit,
quia cõicando de diuinitate intellexerunt,
B & repręſentatũ fuit eis, ꝙ Dominus debe-
bat ſumere carnem humanã, & Verbũ in-
carnari debebat. Et quãprimum Deus crea
uit Angelos, ipſis tunc exiſtentibus viato-
ribus, & in libera voluntate, fecit primã le-
gem, quę eſt, ꝙ qui ſe exaltabit humiliabi-
tur, & qui ſe humiliabit exaltabitur: & vo-
luit ſeipſum humiliare, & ſumere carnem
humanam. Vnde Dauid: Gloria, & hono-
re coronaſti eum, & conſtituiſti eum, &c.
Faciẽdo Angelicas creaturas videre de ſum
mo ad infimum: & primo ad nouiſſimum,
quia in principio erat Verbum, & Verbum
caro factum eſt. & dicendo, ô Angeli crea
C ti, Ego volam propter meam humilitatem
profundam ſumere carnem, & filiũ meum
incarnari, & volo, quod inclinantes ſibi
exaltentur, & recuſantes ſibi inclinare, in
profundum pręcipitentur. Vnde Deus pręce-
cepit omnem creaturã inclinare ſe, vt ado-
raret filium Dei Chriſtum. Quapropter Lu
cifer videns ſe pulchriorem creaturam cæ-
teris, & tam excellentis naturę, & ꝙ homo
debebat eſſe vermis & puluis, iuxta illud:
Ego autem ſum vermis, & non homo. &
cum ſuo illuminoſo cõtemplari cernebat,
quod Verbum debebat incarnari, & fieri ho
mo, & ſe ita illuminoſum debere ſibi incli-
D nare, genuflectere, & eũ adorare, inuidens
homini, quod deberet præferri ſibi. Tunc
ſuperbia motus, & acceſus inuidia, inquit,
Ponam ſedem meam in Aquilone, & ſimi-
lis ero Altiſſimo. Et quia Deus fecerat illã
legem, qui ſe exaltabit humiliabitur, de cę
lo in profundum abiſſi præcipitatus eſt: ꝙ
probatur per vtranque.ſ. veteris, & noui te
ſtamenti ſcripturam. Et primo probo per
ſcripturam noui teſtamenti, vide Ioan. in
Apoc. 12.c. Et apertum eſt templum Do-
mini in cœlo, & viſa eſt archa teſtamenti
eius in templo eius, & facta ſunt fulgura,
& voces, & terręmotus, & grando ma-
gna. In quo ſacro eloquio notantur tres E
virtutes. Prima, quod Chriſtum velle in-
carnari, fuit Angelis demonſtratum. Se-
cunda veritas, quod Verbum velle incar-
nari fuit in archa teſtamenti eius in templo
eius Angelis denuntiatum. Tertia veri-
tas, quia Chriſtus fuit ab Angelis adoratus
conſentientibus voluntati diuinæ. Cape
primam veritatem, quę eſt Chriſtum debe-
re incarnari, fuit Angelis demonſtratum:
& probatur, quia dicit, Apertum fuit tem-
plum.ſ. eccleſia, quæ eſt duplex.ſ. militans,
& credẽtium in Deum. Vnde Sanctus Pau
lus: Templum Dei eſt ſanctum, ſcilicet ad
Sanctos Dei ordinatum. & in Apoc. 11.c. F
Et datus eſt mihi calamus ſimilis virgæ, &
dictum eſt mihi, ſurge, & metire tem-
plum Dei, & altare, & adorantes in eo. ad
dandum intelligere menſuram ſanctæ ec-
cleſiæ, qualiter debet menſurari. Sed quæ-
dam eſt eccleſia triumphans, ſcilicet in cę-
lis, quando lux creata eſt, ſcilicet Angelica
creatura. Et quod ſit verum, Dauid, in tem-
plo ſancto ſuo, & in cœlis ſedes ſua: in cœ
lis, ſcilicet in mente Angelicæ creaturæ: ſed
fuit apertum, quando intellectus Angelo-
rum fuit apertus in videndo Deum debere
humanam ſumere carnem; & creaturam
humanam, non ſuo præmio, ſed mediante G
gratia Dei, gloriari debere; quia non ſunt
condignæ paſſiones, &c. Adeo vt nec om
nia merita creaturarum humanarum & di-
uinarum poſſent promereri, quod ſolus ho
mo glorificaretur, ſed oportet vnum Chri-
ſtum per veram iuſtitiam debere incarnari,
vt pręmium infinitum acquireretur per in-
finitatem Chriſti acquirendo etiam gloriã
infinitam. vnde non erat cõueniens, quòd
Angelus poſſet promereri infinitum meri-
tum, quia eſt finitus. Ergo oportet vnum
eſſe cauſam tantæ gloriæ infinitæ, qui eſſet
infinitus ſecundum regulam iuſtitiæ. Vnde
iſta apertio templi Domini in cœlo, nil H
aliud fuit, niſi oſtendere Angelicę naturæ
incarnationem Chriſti. Cape ſecundam ve
ritatem, quæ eſt, quod Verbum velle incar
nari, fuit in archa Angelis denuntiatum.
Nota, quod eſt archa teſtamẽti eius in tem-
plo eius. Nam archa dicitur ab arcendo,
quia in archa tu ponis quod vis, & eſt archa
tum: ſed ſpecialiter loquendo, eſt fides no
ſtra: & fides merito dicitur archa, quia ar-
cet nos credere, quod videri non poteſt.
vnde Paulus, Captiuate omnem intelle-
ctum veſtrũ in fide Chriſti: quia ſicut oſten-
ſa fuit Angelis in cœlo illa fides, ita ne-
ceſſe

A ceſſe erat oſtendi hominibns in terra. & præcepit Deus Moyſi, quod fieret archa fęderis de ligno imputreſcibili, ſed quod poſſet ardere; & quod archa eſſet cooperta de foris, & intus eſſet de auro, in qua poneretur vas aureum plenum manna, quod pluerat in deſerto, & virgam Aaron floridam, & tabulas decem mandatorum datam à Deo Moyſi in monte Sinai. Quæ res repręſentant, & comprehendunt totam fidem Chriſti, ſcilicet Chriſtum Deum & hominem, Virginem, & legem timoris & amoris. Dico primo, quod in fide requiritur humanitas cum diuinitate credi in

B Chriſto. vrna, ſeu vas auri ſignificat humanitatem Chriſti. aurum ſignificat ſapientiam, quia caro plena ſapientia. manna eſt cibus delicatus, ſapidus de omni ſapore, ꝙ ſignificat diuinitatem, quæ pluit de cœlis inuiſibiliter, quando Verbum, ſcilicet diuinitas, caro, ſcilicet manna, factum eſt. Ecce vrna, ſeu vas auri. Secundario requiritur in fide credere Virginem in partu, ante partum, & poſt partum. Virga Aaron florida ſignificat virginitatem Mariæ Virginis florentem. Vmbra ſignificat verba Angeli annunciantis, & dicentis, Spiritusſanctus obumbrabit tibi. Fructus ſignificat fructum

C cum cortice dura, ad inſtar amigdalæ, ad figurandum fructum Virginis glorioſæ habentem corticem duram, ſcilicet duros labores in cortice, ſcilicet carne aſſumpta, & morte quam paſſurus erat Chriſtus. Tertio ad fidem Chriſti oportet credere teſtamentum vetus: ecce tabulæ præceptorum decem. & tenere legem timoris, & amoris per teſtamentum nouum. vnde oportet habere amorem cum timore, & timorem cũ amore. Vnde ſi bene intelligis, fuit demonſtratum intelligentiæ Angelicæ filium Dei in vtero Virginis obumbrandum, & qualiter debebat naſci, & mori, & qualiter oportebat Chriſtum pati voluntariè, & in-

D trare gloriam, & habere illud præmium pp ſaluare humanum genus: ſed qualiter poterant hoc videre, quia nõdum Chriſtus natus erat? Item qualiter poterant Patres noſtri antiqui, & beati habere gloriam, & promereri ante Chriſtum? Reſpondeo, ad dandum intelligere, quod Chriſti futurum meritum ita extendebatur beatis Patribus ante Chriſti natiuitatem, ſicut futuris beatis poſt eius aduentum. Tolle tertiam veritatem, quæ eſt, quod Chriſtus fuit ab Angelis adoratus in cœlis, quia aliqui Angeli conformantes ſe voluntati diuinę, ſicut in-

E tellexerunt Verbum incarnari debere, & ſumere carnem, & filium Dei naſciturum, ſubito humiliati genuflexerunt ei, & adorauerunt eum. Quidam verò ex Angelis admirantes celſitudinem incomprehenſibilis deitatis, & infinitatem, & fragilitatem humanæ carnis, debere incarnari, & diuinari, ſtabant inter ſic & non: ſed poſtea conſentientes voluntati diuinæ adorauerunt ſe humiliantes Verbum. Tertij verò nullo modo voluerunt conſentire diuinæ voluntati, nec ſe humiliare: ſed adhæſerunt Lucifero proclamanti, Ponã ſedem meam in Aquilone, & ſimilis ero Altiſſimo.

F Et ſubito facta ſunt fulgura, quia ſubito nubila rupit, & voces, & terręmotus, & grando magna, & factum eſt prælium magnum in cœlo. Michael & Angeli eius præliabantur cũ dracone: & draco pugnabat, & angeli eius, & non præualuerunt, neq; locus eſt inuentus eorum amplius in cœlo: & proiectus eſt draco ille magnns, ſerpens antiquus, qui vocatur diabolus & Sathanas, qui ſeducit vniuerſum orbem, proiectus eſt in terram, & angeli eius cum illo miſſi ſunt: & audiui vocem magnam de cœlo dicentem, Nunc facta eſt & virtus, & regnum Dei noſtri, & poteſtas Chriſti eius nubila eſt voluntas Dei, quæ cum rupit ſubito ſulgura facta ſunt, ideſt, ſubito Deus illuminauit ſplendore fulgurum ſuorum, ideſt, voluntatis ſuæ ſpiritus illos beatos, qui ſe humiliauerunt ad adorandum Chriſtum, quia per illam humiliationem, in qua inclinati fuerunt, voluit, quod confirmarentur in gloria. vnde Paulus: Lapidem angularem in Chriſto, in quo eſt gloria: quia non ſolum coniunxit Paganos cum Chriſtianis; ſed eſt angularis, quia coniunxit diuinitatem cum humanitate. Sed qualiter potuerunt Angeli gloriari, niſi per illum lapidem angularem, quia ſic placuit Deo, quod per Chriſtum vniretur non ſolum humanitas, ſed & Angeli vnirentur, & ideo dicit', Facta ſunt fulgura. ſ. Angelorũ. de quibus Iob, Fulgura miſſa ibunt & redibunt. Ecce iſta fulgura ſunt Angeli, qui videntes humiliari bonos, redeunt referẽdo Chriſto de his, qui humiliati ſunt, quia redeunt de natura ad gratiam, & de gratia ad gloriam. natura. ſ. Angeli boni ad gratiam conſentiendo, & de gratia ad gloriam. natura. ſ. angeli mali eſt ad culpam, & de culpa ad damnationem. vnde, Facta ſunt fulgura. ſ. bonorum Angelorum laudantium Deũ, & iubilantiũ, dicẽdo, Factæ ſunt voces, &c.

G

H

M 2 quia

A quia proiectus eſt accuſator fratrum noſtro
rum, qui accuſabat illos die, ac nocte: & ipſi
vicerunt illum propter ſanguinem agni, &
propter verbum teſtimonij ſui, & non di-
lexerunt animã ſuam vſq; ad mortem, pro-
pterea lætamini cęli, & qui habitatis in eis.
Vnde qui vellet contemplari quãtas laudes
exhibuerunt magnificando Deũ, mens ſtu-
pendo deficeret: quas laudes tu habes in
Apoc. 7. c. quia dicebant, Benedictio, & cla
ritas, & ſapiẽtia, & gratiarũ actio, honor,
virtus, & fortitudo Deo noſtro in ſecula ſe
culorũ, Amẽ. Et iſta ſunt ſeptẽ verba, in qui
bus cõſiſtit oĩs laus cõicata de Deo in Chri-
B ſto. Aliqui verò Angeli cõſiderantes ex vna
parte celſitudinem immenſi Dei, quẽ intel-
ligebant incarnari velle, & ex alia parte in-
telligentes imbecillitatem fragilis carnis,
& ꝙ homo erat vermis, & puluis, inter iſta
duo extrema ſtabãt dubij: & terra tremuit,
quia terræmotus factus eſt, quia ſignificat
vacillare, quia iſti Angeli vacillabant, terra
requieuit. Poſtea ad dandum intelligere, ꝙ
ipſi poſtea confirmati fuerunt, & glorifica-
ti. Et terni non conſentientes deiecti fue-
runt, & ideo facta eſt grando magna & ter
ribilis, quia ceciderunt ſicut grando. Vnde
nota, ꝙ grãdo, & tempeſtas ad nihilum cõ-
C fert, & ſignificat dęmones, quorum depra-
uata natura eſt ſemper apta nocere. Et vi-
des, ꝙ grando eſt parua, & magna, & ſigni
ficat varietatem dæmonum. Item grando
eſt aqua gelata, ꝙ ſignificat liberã in eis vo-
luntatem, quam habebant, quæ eorum vo-
luntas cum fuit amore Dei priuata, fuit cõ-
gelata, & indurata, & ruerunt pluentes ſi-
cut grando. Et boni Angeli præliantes dice
bant, viuat Ieſus, Ieſus, Ieſus, Ieſus, Ieſus,
quia facta eſt ſalus in ſanguine eius, quia
intellexerunt eum paſſibilem. Non tamen
intelligas, ꝙ ibi fuerint enſes, & arma: ſed
fuit in Angelis, ſicut eſſet in aliquibus ho-
minibus, quorum aliqui credunt vnã rem
D fore bonam, & aliqui malã. Ita fuit in An-
gelis, quia voluntas bonorum Angelorum
adhærentium voluntati diuinę fuit contra-
ria malis angelis: in tantum, ꝙ illa duo con
traria nõ poterãt ſimul ſtare, quia voluntas
Dei cum ſit contraria diabolo, non poteſt
ſimul ſtare, & ideo grando illa diabolica ce
cidit in terrã. Vnde boni Angeli patienter
terrę dixerunt, Væ terræ, & mari, quia de-
ſcendit diabolus ad vos habens iram ma-
gnã, &c. quia tempeſtabit oĩa: vnde tertia
pars Angelorum fuit grando malorũ. vnde
habes Ioſue 5. c. ꝙ dum populus Dei pu-
gnaret cum populo Mortcorum, venerunt E
ad locum, qui vocatur Veteron, vſq; ad Zo-
ta, & ibi venit grando, quæ fregit populũ
Dei, & intelligitur boni & mali. Veteron
ſignificat domum irę, & ſuperbię, quia dia-
boli non poterant ſtare ibi in cęlis, opor-
tuit eos cadere in profundum. Tempeſtas
eſt mens indurata vſq; ad Zota, quæ inter-
pretatur trapola, ſiue caſſis, in qua capiũtur
mures. Ita diabolus captus fuit ad trapolã,
quia primo Deus dixit, noli plus amare te,
quam me, quia remanebis captus in caſſi-
de, ſi non conſenties voluntati meæ. Vnde
diabolus dicitur induratus vſque ad Zota. i.
vſq; ad obſtinationem, fuit incatenatus in F
inferno. Vnde poſtea in cęlis Deus interro
gatus fuit ab Angelis dicentibus, Oſtende
nobis Domine miſericordiam tuam, & ſa-
lutare tuum da nobis. Si vis videre per ve-
tus teſtamentum, nota bene in Iob, 38. c. &
videbis breuiter, quis dimiſit lapidem angu
larem, cum dimitterent, & laudarent aſtra
matutina. Lapis angularis eſt Chriſtus, &
ſcripturę dicunt, ꝙ ille lapis, qui portatus
fuit in templo coniunxit arcus templi, &
figuratiuè aſſimilatur Chriſto vero Deo, in
cuius honorẽ ſtructum fuit templum, quia
Chriſtus quando fuit incarnatus, fuit lapis
angularis, quia coniunxit naturam humanã G
cũ Angelica, & tunc laudabant aſtra matu-
tina ipſi Angeli boni, cũ intellexerũt Chri
ſtũ naſciturũ, & naturã humanã ita exalta-
ri, & glorificari, & iubilauerũt, & concluſit
oſtiũ mali. ſ. alligando malos angelos, quia
qui creauit eum. ſ. dæmonem, alligauit eũ,
. ſ. Deus alligauit dæmonem in inferno, vt
non poſſet nocere Angelis, nec hominibus
pluſquam ipſe Deus velit, & tunc demum
alligauit eum, quãdo ipſi mali angeli inſur-
rexerunt contra bonos Angelos.

Secunda principalis pars.

TOlle ſecundam veritatẽ, quæ dat in- H
telligere, qualiter amor incarnãs fuit
à ſanctis Patribus deſideratus. vnde
Dauid ſubiungit: Et ſalutare tuum da no-
bis, ne ſimus damnati. In quo eloquio ſi-
gnificatur deſiderium ardens, vt Deus mit-
teret Saluatorẽ quis det te fratrem meum
ſuggentẽ vbera matris meæ. ſ. Virginis Ma
riæ. Rorate cœli deſuper, aperiatur terra, &
germinet Saluatorem. vnde, Rumpantur
cœli, & veni dulcis amor incarnãs, vt poſ-
ſim te amplecti, & annũciate dilecto meo,
quia totus ſum in ardore ſui amoris, vt vi-
ſitet plebem ſuam. Oſtende nobis Domine
miſeri-

A miſericordiam tuam, & ſalutare tuum da
nobis: oſtende faciem tuam, & ſalui eri-
mus. Vnde Sancti Patres proferebant hæc,
& ſimilia verba deſiderantes incarnationē
Verbi, & erat iam plenum tempus incarna
tionis, quando Chriſtus natus fuit præce-
dentibus prophetijs, & orationibus San-
ctorum Patrum, quibus credere firmiter
debemus.

Tertia principalis pars.

CApe tertiam partem prædicationis
noſtræ de Amore incarnante Virgi-
ni glorioſæ donato. Audiam quid lo
B quatur in me, &c. De quo amore nota tres
veritates, ſm ꝙ tres veritates Angelus Dei
ſpeciales in annuntiatione, quam fecit Bea
tæ Virgini Mariæ facere intendit in Euan-
gelio hodierno S. Lucæ in 1. cap. Et primo
Euangeliſta præmittit hiſtoriā narrando,
qualiter miſſus eſt Gabriel Angelus à Deo
in ciuitatem Galileę, cui nomen Nazareth,
quæ interpretatut flos, ad Virginē deſpon-
ſatam viro, cui nomen erat Ioſeph de do-
mo Dauid, & nomen Virginis Mariæ. Et
tria facit Angelus ingreſſus ad eam, quia
primo cum ſua oratione ſupertulliana red
dit ipſam attentam, mētem Virginis diſpo-
C nendo ad præbendum ſibi auditum ibi, cū
dicit, Aue gratia plena, Dominus tecū, &c.
Secundo reddit ipſam timentem ſecuram
ſuadendo ſibi, & docet, atq; informat eam,
cum dicit, Ne timeas Maria. Tertio inten-
dit ipſam doctam, & informatam inducere
ad conſentiendum ibi, Et reſpondens An-
gelus dixit ei, Spirituſſanctus ſuperueniet
in te, &c. Et tripliciter facit eam attentam.
Primo ex ſublimitate ſuæ creationis, cum
dicit, Aue Maria. qa eſt ſublimis ſuper oēs
creaturas in natura. Secundo ex ſublimita-
tis gratificatione, cū dicit, Gratia plena, Do
minus tecum. quia exuberat oēs creaturas
D in gratia. Tertio, quia excedit oēm creatu-
ram in gloriā, cū dicit, Benedicta tu in mu-
lieribus, &c. Dico primo, ꝙ eſt ſublimior
cęteris creaturis humani generis, quia exce
dit Euam primā parētem in natura: & ideo
dixit, Aue, ab a, ꝙ eſt ſine, & ve, ꝙ ſignificat
expreſſionem mentis dolentis, ꝙ eſt cōtra-
rium Euę. Nam Eua duxit gemitum in do-
lorem humano generi, quia damnauit. Per
iſtud Aue inducta fuit ſalus, & lętitia huma
no generi per Virginem Mariā, quia ſalua-
uit conſentiendo illi Angelicę ſalutationi,
ad dandū intelligere, ꝙ ſicut Eua nobiliſſi-
ma creatura fuit creata in gratia, quia ma-
nus Dei plaſmauerunt eā, & poſtea intulit E
mortem. Sic Virgo glorioſa reſtaurauit vi-
tam. Per Euā perdita fuit gloria, quam per
Virginē glorioſam recuperauim⁹, ideo me-
rito eſt ſublimior alijs creaturis. Dico ſe-
cundo, ꝙ Angelus facit ipſam attentā, lau-
dando eā à plenitudine oīs gratię ſingula-
ris, quā dare poſſet vni creaturæ Deus oīpo
tens, ſm ſuū poſſe ordinatū, & ſm intelli-
gentiā ſibi datā, quia verè cognouit Deum
creatorē ſuū, & Angelos, & oēs alias crea-
turas pp exceſſum gratiæ ſuo intellectui di
uinitatis attributę. Ideo merito gratia ple-
na in contēplando Deum, & cuncta creata,
pluſquā Paulus Apoſt. raptus ſine cōpara- F
tione, qa ſi eſſent tot Pauli, quot ſunt crea-
turę, nō attingerent ſuū cōtemplari. Nam
Paulus fuit vas electionis: Virgo verò Ma-
ria fuit vas diuinitatis, quia nulla creatura
tantū amat, nec tantū timet Deū, quantum
Virgo glorioſa. Dominus tecū: quia tāta eſt
vnio, & cōio tui cū Deo, ꝙ ſm ordinatā po
tentiā Deus eſt tecū pluſquā cū oībus alijs
creaturis: quia natura reſpectu intellectus,
& in gratia reſpectu volūtatis, & in memo
ria reſpectu glorię, & timoris, & amoris di
uini eſt ſublimior cęteris creaturis, & exu-
berat oēs mulieres in oī intelligentia, vo-
luntate, & memoria: ideo Benedicta tu in G
mulieribus. Vnde Virgo benedicta videns
tātam Angelicā ambaſciatā, & facta attēta
in oī attētione, quę dici, aut excogitari poſ-
ſit, dixit, Audiam quid loquatur in me Dn̄s
Deus meus, &c. Et nihilominus audiens ſe
tantū laudari, metu iactantię effecta fuit to
ta timoroſa, non tantum quia dixit, Gratia
plena: quia ſciebat ſe eſſe in gratia Dei: ſed
quia dixit, Benedicta tu in mulieribus. Nā
laus humilib⁹ eſt timoroſa: ſed facta ſuper-
bis eſt elatiſſima. Vnde Virgo Maria cū au-
diſſet iſtā ambaſciatā, turbata eſt in ſermo-
ne eius, & cogitabat qualis eſſet ſalutatio
iſta. Et Angelus vſus eſt maiore rhetorica, H
qua quiſquam vti poſſet, vel imaginari.
Nam ſi ipſe dixiſſet, tu ò Maria es maior
ribalda, quę ſit in mundo, non ita admirata
fuiſſet, quia ipſa reputaſſet ipſum dicere ve
rū pp profundā eius humilitatē. vnde ad-
mirādo turbata fuit de tātis, & cū tāto elo-
quio, & per tantum excellentem nuntium
laudibus ſibi attributis reputando & intel-
ligendo ſe eſſe fęminā humilē, & carnē pu
treſcibilem: & ideo dicit, Turbata in ſermo
ne eius: quod de alio non ita turbata fuiſ-
ſet: & turbata fuit, quia verebatur qua-
lis eſſet ſalutatio eius, qui ſicut ſuperbus

A turbatur audiendo ſibi dici turpia, & op-
probria, & in ſubitam proſilit turbinis irã,
& inflatur, & exaltatur cũ laudatur. Ita hu-
milis Virgo minime fuit exaltata, nec ſu-
perbia propter celſitudinẽ tantę ſalutatio-
nis, & laudis: imo tota verecunda turbata
eſt, & cogitabat cũ ſuo ſublimi intellectu,
qualis eſſet ſalutatio iſta. Et Angelus ſecun
dò facit eam attentam in docendo, & infor
mando, & aſſecurando eam dicens, Ne ti-
meas Maria, inueniſti enim gratiam apud
Deum. & demonſtrat ſibi, quã, & quantam
gratiam ſit cõſecuta, & quid eueniet ex hac
ſalutatione, dicens tria. Primum, Ecce con-
B cipies in vtero. ſecundum, Et paries filiũ.
tertium, Et vocabis nomen eius Ieſum. Et
narrat quinq; futura in iſto ſuo filio, quem
pariet; & reddit eam in hoc valde attẽtam,
& docilem, dicendo primum, Hic erit ma-
gnus. ſecundum, Et filius Altiſſimi vocabi-
tur. tertium, Et dabit illi Dominus Deus ſe
dem Dauid patris eius. quartum, Et regna-
bit in domo Iacob in æternum. quintum,
Et regni eius non erit finis. Dixit autẽ Ma-
ria ad Angelum, quærendo, Quomodo fiet
iſtud, quoniam virum non cognoſco? quia
voui virginitatem meam Deo, adeo ꝙ ex
propoſito meæ voluntatis ſi eſſem cõceptu
C ra filium Dei, nollem conſentire parere fi-
lium: tamen ex propoſito meę virginitatis,
quę eſt conformis diuinæ voluntati, Deus
poteſt dare mihi intelligere quicquid vult,
quia non intelligo habere virum, quia vi-
rum non cognoſco. Et reſpondens Ange-
lus ita occultè, ꝙ nullus potuiſſet id miſte-
rium conceptionis intelligere dixit ei, Spi-
rituſſanctus ſuperueniet in te, & virtus Al-
tiſſimi obumbrabit tibi. quia nec cito, nec
omnes Angeli ſumus ſufficientes intellige-
re tantum miſterium: ſed experientia facti
demonſtrabit, quia Deus omnipotens cum
ſua vmbra defenſiua demõſtrabit, & in tuo
D gremio intrabit, quia quem cęli capere non
poterant, tuo gremio cõtuliſti. Tertio ſua-
dendo ſibi ipſam prouocat ad conſentien-
dum ſibi oſtendendo, quod dicit per ratio-
nem demonſtratiuam dicens, Et ecce Eliſa-
beth cognata tua, & ipſa concepit filium in
ſenectute ſua. Conſentias ergo Maria, quia
ſicut poſſibile eſt, ꝙ Eliſabeth cognata tua,
quæ erat ſterilis, & ſenex, per potentiam di
uinam eſt ingrauidata: ita tu potes credere
Spiritumſanctum obumbrari tibi: Ideoq;
& quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur
filius Dei: quia & ipſa Eliſabeth concepit
filium in ſenectute ſua: Et hic menſis ſex-
tus eſt illi, quia non erit impoſſibile apud E
Deum omne verbũ. Contemplare aĩa, Vir-
ginis deuota, cum quanto ardore, & deſide
rio charitatis humani generis ſaluandi pijs
Oratoribus inſtabant Seraphini, Cherubi-
ni, Virtutes, Poteſtates, Dñationes, Throni,
Archangeli, & oẽs Hierarchię Angelorum
fuerunt concurrentes cũ voluntate diuina
Patris, Filij, & Spirituſſancti, in mittendo
Verbũ, quod ad inſtar miſſilis emiſſi ex for
ti baliſta mox cũ Virgo ſanctiſſima conſen
tiendo dixit, Ecce ancilla Dñi, fiat mihi ſe-
cundum verbũ tuũ. Cum virtus Altiſſimi
obumbrauit ſibi, & concepit de Spirituſan
cto. Et tunc iuſtitia, & pax oſculatæ ſunt. F
Vnde in illo actu antequã puriſſima Virgo
diceret, Ecce ancilla Domini, omnes Ange
li, & oẽs creaturæ, limbus, & mundus expe
ctabant conſenſum Virginis, dicentes, Con
ſenti Maria, & dic, Fiat volũtas tua, ſicut in
cęlo, & in me. Angeli quidẽ, vt adimplerẽt
ſedes Angelorum propulſorum. limbus;
deinde Sancti Patres exuto tartaro exirẽt:
inde mundus, vt liberaretur à poteſtate dia
boli, & fieret regeneratio, & ſublimatio na
turę humanæ. Ideoq; Beata mater Dñi deſi
deroſa adimplere voluntatem Dei, & ad ſal
uationem humani generis cũ profunda hu
militate dixit: Ecce, ad monſtradum largũ G
conſenſum. Ancilla Domini: & nõ mater.
Fiat mihi ſm verbum tuum: ad denotandũ
obedientiã, & latitudinẽ charitatis, & pro-
funditatem humilitatis in iſtis profundiſſi-
mis virtutũ abiſſis in tantũ fuit ſubmerſa,
ꝙ Verbum caro factum eſt, & habitauit in
Maria. Et ideo bene verificat illud dictum:
Audiã qd loquatur in me Dñs Deus meus,
quia loquetur pacem in plebem ſuã. Vnde
conſidera, ꝙ hodie fecit magnum feſtũ Tri
nitas. ſ. Pater, Filius, & Spirituſſanctus, &
Virgo Maria, & Sancti Patres, & oẽs Ange
li. Fecit inquam Pater feſtum de hac Incar-
natione prędicando illam in Angelica na- H
tura à principio, & in Teſtamẽto veteri per
Prophetas. Et fecit feſtum in Filio, in quan-
tum cepit carnem humanã, quia fuit verifi
catum, ꝙ à principio fuit demonſtratum, in
tantum, ꝙ credentibus in eum dedit pote-
ſtatem filios Dei fieri; ſed non vno & codẽ
modo, quia nos peccatores oportet mediã-
te Chriſto conſequi gratiam Dei, & per ip-
ſum conſequi gloriam. Et eſt feſtum Trini
tatis, & Virginis glorioſæ, quia poſſumus
facere de feſto iſto conceptionis feſtũ San-
ctorum, quia per hãc glorioſam, & ſanctiſ-
ſimam conceptionem mater Dei eſt poſita
in

A ſublimiori gradu, & excellentiori merito, & altioti gloria, quam aliqua cteatura, quia aſtitit Regina in veſtitu deaurato, circũamicta varietate. Feſtizant Angeli, quia vident, & cõtemplantur, quod fuit eis à principio demonſtratum. Feſtizat humanum genus, quia per hanc incarnationem gloria, & honore coronaſti eum, & conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum. O immenſitas & bonitas Dei, qui voluiſti exaltate humanitatem in tanta celſitudine gloriæ, quia videtur, quod plantæ, lapides, elementa, & animantia quæque, & omnes creaturæ terreſtres, & cęleſtes.ſ.& ſtellæ videntut om-
B nia exaltata fore per cteaturam, quæ creata ſunt ad vtilitatem hominum. Vnde nota, quod iſtud feſtum Incarnationis, & Annuntiationis Beatæ Virginis Mariæ incepit in die Dominica, quia primus dies fuit dies Dominicus. Et ideo Dominus præcepit ita ſtrictè quod cuſtodiretur dies Dominicus, & Sabbata.ſ.feſta per tres cõſiderationes. Ptima cauſa, quare vult cuſtodiri diem Dominicum, & Sabbata, eſt propter recordationẽ creationis noſtræ, vt habeamus menti noſtram creationem. Secundo propter peregrinationem, & recreationẽ, ac detra-
C ctionem ab operibus, vt quieſcamus. Tertio, vt exerceamus in his ſanctis diebus in ſancto exercitio, & deuotione diuini operis. Et propter hæc tria habes ptincipium, medium, & finem. Et ideo dicit, Memento, ad dandum intelligere, quod Deus te creauit: & eſt homo ita ſmemoratus, quod nõ cuſtodit feſta, quæ præcepit Deus, cũ & ipſe requieuit ſeptima die ab omni opere, qđ patrarat. Et cauſa dãnationis Luciferi fuit, quia primum feſtum huius Incarnationis Verbi ſibi reuelatæ noluit cuſtodire. Vnde ementes, & vendentes in diebus feſtis peccant mortaliter. Et tu ò auare, & vſura-
D rie, qui in diebus Dominicis, & feſtis continuè feneraris, & derobas pauperes, & facis ſicut dicit Sanctus Lucas 12.c. de illo diuite dicẽte, quid faciam, deſtruã hotrea mea, & maiora faciam, & illuc congregabo omnia, quæ nata ſunt mihi, & bona mea, & dicam animæ meæ, anima habes multa bona poſita in annos plurimos, requieſce, comede, bibe, & epulare. Dixit autem illi Deus: Stulte, hac nocte anima tua repetetur à te, quæ autem paraſti, cuius erunt? Sic eſt qui ſibi theſaurizat, & non eſt in Deum diues, quia ex repẽtina morte ſibi occurrente nõ poteſt dicere ſuam culpam, & diabolus eũ portat à caſa calda. & ideo, quia non habemus hic manſionem manentem, cuſtodi E
mandata, & feſta, vt cum hic à tua peregrinatione diſcedes, redeas ad tuam mãſionẽ diuinam. Tertia cauſa, quod recorderis de tua gloria. vnde, Theſaurizate vobis theſauros in cęlis. Et nota, quod in hoc mãdato dicit, Memento, & nõ dicit ſic in alijs mandatis. Vnde memento ptimo, quia es generatus. Secundo memento, quia es peregrinus, & ſemper es fatigatus, ſi de medio. Memento tertio de fine.ſ.cui laboraueris, & theſaurizas. Vnde nota, quod in die feſto tu debes tria ſeruare. Primo, caue tibi à laborando in diebus feſtiuis, ſcilicet, quod tu ò ruſtice non ducas plauſtra, neque artes F
exerceas manuales, quia teneo, quod Officiales deputati ad faciendum ſeruari leges & ſtatuta ciuitatum peccant mortaliter, quotiens non faciunt ſeruare ſtatuta, & leges, & ſeruare feſta. Et ita econtra, merentur faciendo cuſtodire, & ſeruare feſta, leges, ſtatuta, & ordinationes terrarum, & quotiens præbent cauſam ſeruandi prædicta. Similiter vos apothecarij, qui in diebus Dominicis, & feſtis, poſtponendo Miſſas, & ſacra, tenetis ſtationes vendendo gratia lucri, & auaritię, ſemper mortalitet peccatis, quotiens venditis. Similiter & ementes peccant his in diebus feſtis mortaliter, niſi forte pto medicinis dandis in caſu neceſſi- G
tatis pro ſalute corporum, quia in his duntaxat licet, vel in ſimilibus. Similiter in beccarijs vendentibus carnes in diebus Dominicis, & feſtiuis, & ementibus. Similiret in barberijs radentibus vſq; ad vnam, vel plures horas noctis in diebus prohibitis, ſicut in Sabbatis, & vigilijs Natiuitatis, & huiuſmodi. Similiter in alijs artificibus laborantibus in diebus feſtis, & horis prohibitis. Similiter in Notar. faciẽtibus inſtrumẽta illicita, & in diebus feſtiuis, & prohibitis, &c. Secũdum, quod debes ſeruare, ſeu præcaue re tibi in diebus feſtis, & Dominicis, eſt, qa H
debes tibi præcauere à peccatis illis diebus magis quam in alijs, quia peccata magis grauantur, & ſunt grauiora ſacta in illis dieb⁹ feſtis, quam in alijs diebus: & communiter à diabolo introductum eſt, quod in iſtis ſanctis diebus homines magis peccant, quã in alijs, qui expendunt ſuum tempus præcipue in illis diebus, in choreis, & tripudijs, luxurijs, tabernis, vanitatibus, pompis, & carnalibus deſiderijs, ac delectationibus corporis, magis quam ſactificando, orando, & eundo ad Miſſas, prædicationes, veſperas, & ad diuina officia. Nam quotiens

A tu tripudias in Dominicis, & diebus præceptis cuſtodiri, totiens peccas mortaliter, niſi eſſet in feſtiuitatibus communitatum, vel pro matrimonio honeſto tantúmodo. Tertium, ꝙ debes ſeruare, & ſugere, quia debes in iſtis feſtiuis diebus fugere ocioſitatem, & debes te exercere, primo in oblatione, ſecundo in oratione, tertio in prædicatione. In oblatione, quia debes offerre animam tuam totam in obſequijs diuinis iſtis diebus contemplando, & meditando Deum creatorem tuum. Item in audiendo Miſſas, & offerre animam cum corpore in Miſſis, & ſic exercêdo animam, & corpus,
B & cuſtodiendo feſta Dominus illuminabit tuam animã, ꝙ cognoſces Deum, & cognoſcendo vitabis peccata, & dabit tibi gratiã, quod habebis veram cõtritionem, per quã ſaluabitur anima tua, quia qui non eſt memor Dei in vita, Deus obliuiſcitur eius in morte. Et nota, quod oportet, quod homo audiat omni die Dominico, & in omnibus feſtis præceptis vnam Miſſam integram ad minus ieiuno ſtomaco: alioquin non euitat peccatum mortale, quia dicit præceptũ Dei, Sabbata ſanctifices. Et non debes facere ſicut ruſtici, qui ſtant in taberna bibêdo,
C & corpulentia adimplendo, donec audiunt campanellam, quæ ſignificat, quod corpus Chriſti debet eleuari, & bibunt, & velociter currunt: & ſicut corpus Chriſti eſt eleuatum, vadunt cum ſuis buccis vnctis, & ebrij ſępe oſculantur altare, & inde fugiũt, & redeunt ad vinum: & poſtea mures corrodunt mantilia, & tobalias altaris vnctas. Secundo debes te exercere in oratione, qa oratio penetrat cœlum, & eſt gratiarũ impetratiua, & facit animam appropinquare Deo, & ſibi, & alijs confert viuis, & defunctis. Tertio ſanctificare, & totum tuum tempus iſtis diebus feſtiuis, & ſolemnibus, & Dominicis debes expendere in audiêdo
D diuinum officiũ, & prædicationes, & poſtponere omnia mundana, & iſto modo tua anima dicet, Audiam quid loquetur in me Dominus Deus meus, quoniam loquetur pacem in plebem ſuam, quæ faciet opera ſua. Et ſic faciendo oſtendet nobis Dominus miſericordiam ſuã, quam nobis concedere dignetur, qui viuit, & regnat in ſeculorum ſecula benedictus, Amen.

FERIA SEXTA

E

Poſt quintam Dominicam Quadrageſimæ.

De Amore pręparante.

Iſtam prædicationem poſui hic, quia continuatur ad præcedentem, licet ſequens præceſſerit.

Sermo XXXVIII.

Volumus Ieſum videre Ioan. 12. c. Sunt verba aliquarum animarum deuotarum, & fidelium cupientium Ieſum videre. In quo ſancto eloquio ſequitur F
ſeptima penna amoris præparãtis. Intendo tractare qualiter anima debet ſe præparare ad ſumendum Ieſum. i. corpus Chriſti. In quo amore præparante faciemus tres conſiderationes. Prima conſideratio eſt in opere, ſecunda in verbis, tertia in corde. Prima conſideratio eſt præparatio in opere, ſcilicet honeſtę conuerſationis cum opere. Secunda eſt præparatio feruidæ orationis cum verbis. Tertia eſt præparatio cordialis G
deuotionis cum corde. Vnde hodie habebimus pauca verba, & bonum ſenſum. vnde in ſuperiori ſermone habuiſti qualiter glorioſa Virgo benedicta, quando fuit annuntiata, fuit præparata recipere Ieſum, qa recepit ipſum opere, verbo, & corde, quia beatiſſima Virgo nil aliud deſiderabat, niſi Ieſum. Et nota, quod quando beata Virgo fuit annuntiata, erat in camera, ſiue cubiculo, cũ ſeptem domicellis. Prima erat domina Clauſura, ſecunda erat domina Timoroſa, tertia domina Taciturnitas, quarta domina Honeſtas, quinta domina Prudentia, ſexta domina Humilitas, ſeptima domina Obedientia: ad dandum intelli- H
gere, quod volens ſumere corpus Chriſti, oportet, ꝙ primo ſe diſponat bene velle viuere. Vnde dña Clauſura erat portinaria Virginis glorioſę. Et cum Angelus in ſero venit & pulſauit ad portã, acceſſit ad ianuã, & dña Clauſura portinaria dixit, Quis es tu, qui pulſas? & reſpondens Angelus dixit, Ego ſum Angelus Dñi, qui volo loqui Reginæ mundi. ſ. Marię Virgini pro parte ſummi Regis creatoris ſui. Et dña Clauſura retulit Virgini, quę iuſſit aperiri Angelo. Hinc eſt ꝙ Euangelium dicit, Et ingreſſus eſt Angelus, &c. Vñ tu q̃ hẽs fęminas in cura, & cuſtodia,

A ſtodia, diſce ꝙ ſtent clauſæ in domo. Et ſi ha
bes filiam, non cures quod exeat domum
niſi vadat cum omni honeſtate ad miſſam,
vel prædicationem, vel niſi ducas eam ad lo
ca, vbi poſſit lucrari animam. Et cũ exis dò-
mum, caue ne dimittas filiam tuam ſolam,
ſed ſtet ad inſtar virginis clauſa, & ſociata
in domo. & poſſunt aſſignari tres cauſæ,
quare iuuenes fœminę non debent exire
domum, ſi non ſunt bene aſſociatæ:

Prima cauſa eſt, quia iuuenes ſunt ſicut
cera mollis, quę apprehendit formam ſibi
datam. & noſtri ſenſus fragiles ſunt ma-
gis inclinati ad malnm, quam ad bonum.
B vnde ſi ducuntur extra domum & non ha-
bent bonam cuſtodiam, diſcunt baliſtare,
& ſi non ſunt uſæ ſtant cum oculis graui-
bns, procliuibus & honeſtis. Similiter in au
ditu: quia ſi non ſunt vſæ extra domum,
cum audiunt iuuenes aliqua dicentes ſibi,
audiendo rubeſcunt & pauent. Similiter in
tactu, quia ſi tripudiant cum iuuenibus in
tactu manuum aſſecurantur & andaces ef-
ficinntur, & cum ſunt aſſecuratæ perdunt
verecundiam, quæ verecundia eſt vnus de
quatuor cuſtòdibus cuſtodientibus virgines,
ſicut habebitur in ſequenti prædicatione.
nam vbi non eſt uerecũdia, ceſſat amor Dei
C & pudicitia & perdit verecũdiam; dum eſt
baliſtata & facta domeſtica & ſecurata, tũc
male cedit ſuæ pudicitiæ, & eſt ad inſtar aui
culæ, uel animalis ſilueſtris, quod a princi-
pio cum capitur fugit a conſpectu hoĩum,
& non permittit ſe tangi: ſed cum tãgitur,
domeſticatur, & ſequitur hominem quocũ-
que vadat. Ita virgo modo ſupraſcripto aſ-
ſecurata efficitur domina Domeſtica; & eſt
magna ribalda, eo ipſo, quia eſt effecta dña
domeſtica, & eſt vna aſina, & vna porca.
Sed dña ſilueſtris eſt vna bona dña. Itaque
tene filiam tuam ſilneſtrem, adeo vt cum ui
det forenſem intrãtem domum fugiat a cõ
D ſpectu virorũ, & latitet ad inſtar vnius gat-
ti, quem habebant Fratres in uno monaſte-
rio, qui cũ uidebat ſeculares intrantes mo-
naſterium, ſubito fugiebat: ſed vidẽs fra-
tres non ſe mouebat. Caue ẽt ipſam a con-
uerſatione domeſticorum attinentium, &
etiam propriorum fratrum ſuorũ, nec per-
mittatis fratres & ſorores veripotentes ad-
inuicem in eodem loco dormire: nec credi
te mihi, quia confeſſor fui, & ſcio quid lo-
quor, imo & patres caueãt, ꝙ filiæ dormiãt
ſecum, ſicut ſunt aliqui fatui, qui non confi
derant diabolicas tentationes. vnde tenea-
tis filias veſtras in timore & pudore, quia ſi
iſta ſibi deficiunt, efficientur domeſticæ, & E
dimittent ſe manizare, & tandem vltra plu
rifarias infamias ſibi impictas malè capita-
bunt: & hoc de prima domicella, ſcilicet
domina Clauſura.

Secunda domicella, quæ dicitur timoro-
ſa erat cum beata Virgine. Vnde puella de-
bet eſſe ita timoroſa, quod cum audit hò-
minem loquentem, ſubito debet rubere &
tremere, & tunc eſt bonum ſignum. Et
hinc eſt quod cum Angelus dixit, Aue grã-
tia plena, &c. Virgo intemerata turbata eſt
in ſermone eius tremendo. quid ergo fe-
ciſſet in præſentia hominis? & eſt bonum
ſignum, quia qui tremit, ſapiens eſt: & qui F
eſt ſtultus, communiter eſt temerarius &
ribaldus. Vnde Eccleſ. 18. ca. Sapiens in o-
mnibus trepidat & timet, quia uidet peri-
cula. Vnde valens medicus ſemper dubitat.
& ſic de alijs, multo magis in Virgine quæ
non poſſet eſſe multum timoroſa. vnde ui-
de. 2. Reg. 53. de Tamar quę eſſendo cũ fra-
tre in camera, credens ſe fore ſecuram, fuit
violenter a fratre corrupta.

Tertia domicella fuit domina Taciturni
tas, quæ erat valde ſapiens, & pauca loque-
bàtur, & nunquam loquebatur de aliqua
vana, ſed ſemper de diuinis. vnde cogi-
tabat cum iſta ſua domicella qualis eſſet il- G
la ſalutatio, ſtando ſic taciturna: & do-
cet mulieres, quid facere debeant, cum
eis mittitur aliqua ambaſiata, quia non
debent ſubito reſpondere, ſed debent
duo prius cogitare, ſcilicet quid ſibi dici-
tur. & quid debeant reſpondere. propter-
ea Virgo beata merito cogitabat, qualis eſ-
ſet iſta ſalutatio. & nota quod tria mala acci
dunt fęminæ garrulæ. Primum, quia mari-
tus nunquam diligit vxorem loquacem,
quia efficitur tędioſa, & qnia in multo elo-
quio non deeſt peccatum. Ergo, quia fęmi-
na loquax cõiter eſt audax, & ꝓcax, & ex-
inde maritus efficitur zelotipus & genera- H
tur odium ſibi. Tertio, quia cum maritus di
cit aliquid, ipſa vult reſpondere, & reſpon
dendo protrahit maritum in iram, ex quo
ſequitur, quod ſæpe pulſatur a marito du-
ris verberibus, & ſemper fœmina loquax
eſt contentioſa in domo. Vnde ſolet dici, ꝙ
non eſt locus pacis, vbi eſt lingua loquacis.
Ad inſtar illius fœminę, quę dicebat ma-
rito, quod ipſe erat pediculoſus, & ma-
ritus verberabat eam, & nil proderant uer-
bera; qnia quanto plura ſibi dabat, tan-
to magis ſibi dicebat, quod erat ſexcupe-
doſus, & peius faciebat. Vnde una dierum

A dum iſta peſſima fœmina multiplicaret in malo eloquio, propoſuit obturare ſibi os taliter, quod non poſſet ſibi dicere quod ſoret pediculoſus, & portauit eam ſuper ripa fluminis, quod diſcurrebat ſecus domũ eius, & proiecit eam in aquam tenendo ipſam per pedes, & caput ſubter aquam. & videns quod non poterat loqui, & ſibi dicere pediculoſum, eleuauit ambas manus & cępit conglutinare vngues, & ipſas ad inuicem incutere, quemadmodum ſi ipſam interficeret ſexcupedes. Indicans per ſigna, quæ non poterat proferre ore. Vnde tu ò B mulier, fac quod domina Taciturnitas ſit tua ſocia, ne tibi ſimilia accidant, & ſtes in charitate cum tuo marito.

Quarta domicella fuit domina Honeſta, quia glorioſa Virgo fuit ita honeſta, quod nunquam uoluit aſpicere Angelum in vultu. Inde eſt quod Angelus Gabriel dixit, ne timeas, videndo ipſam ita uerecundari, & præ honeſtate & pudore turbari, quia tu habes actus ita honeſtos, tam corporales, quam mentales, quod tu feciſti innamorare Deum, quia nihil eſt quod faciat ita amare fœminam, ſicut actus honeſtus. Vnde in C veteri teſtamento dicit, quod plurimæ dominæ propter actus honeſtos placuerunt maritis. Vnde Eccleſia.c. gratia ſuper gratiam mulier pudorata.

Quinta domicella fuit Prudentia. nam licet non practicaret mundum, tamen ſciebat fraudes mundi & hominum propter eius prudentiam, quia non practicans mundum, melius cognoſcit illum, quam qui ipſum practicat: vnde dum quidam magiſter in Theologia prædicaret de vſuris: & qualiter vſurarij contrahunt, quidam mercator ibi exiſtens, dixit verſus ſocios: nos plus ſcimus dormiendo de huiuſmodi contractibus & practica mundi, quam iſte predicator vigilando. Sed ſi ipſum audiuiſſem, ego D ſibi reſpondiſſem, quod ille bene ſciuiſſet celebrare contractus illicitos vſurarios melius me. ſed ego melius cognoſcerem illos, & ſuos effectus. Exemplum, verbi gratia, ſi tempore caliginis vadis per plateam cum vno ſocio, ſi ille ſocius ſeparatur a te aliquãtulum, tu non poteris eum videre, nec ita bene uides nubem, licet ſis & tu in caligine, ſicut ille qui eſſet ſupra nubem, vel ſeparatus a nube, qui meli⁹ uidet & diſcernit ipſam nubem. Ita in homine, qui quanto magis eſt ſeparatus a mundo, tanto magis videt & intelligit caliginem & pericula mundi, quam ille qui eſt inuolutus in turbine & caligine mũdi. Ita erat in Virgine, quę cum E prudentia ſua ſpeculando in radijs diuinitatis ſupernę cum ſua immenſa prudentia ſciebat & cognoſcebat fraudes & dolos mũdi & hominũ. Et hinc eſt, quod Virgo quęrit a prudentia, quô fiet iſtud, quoniam virũ non cognoſco? quia credo ꝙ Virgo glorioſa nũquam reſpexit virum in vultu, ꝙ tamẽ intellige cum effectu. Vnde auiſa filiam tuã ꝙ omnia cum prudentia faciat. & ſi mater eſt male caſtigata & imprudens prudentia filiæ ſtat in magno periculo, ne pereat, quia pecora con pecora mal capita la pecora. & erit ſimilis exẽplo virginum fatuarũ. vnde Matt.25.c. Simile eſt regnum cœlorũ decẽ F virginibus, quæ acceperunt lãpades ſuas, & exierunt obuiam ſponſo & ſponſæ. Quinq; autem ex eis erant fatuę, & quinque prudentes: ſed quinque fatuæ acceptis lampadibus non ſumpſerunt oleum ſecum: prudentes verò acceperunt oleum in uaſis ſuis cũ lampadibus, &c. & media nocte clamor factus eſt. ecce ſponſus venit, exite obuiam ſponſo. tunc ſurrexerunt omnes virgines illæ, & ornauerunt lampades ſuas: fatuæ autẽ ſapientibus dixerunt, date nobis de oleo veſtro, quia lampades noſtræ extinguuntur. & prudentes recuſauerunt. Vnde dum fatuæ irent ad vendentes, prudentes intrauerunt cum ſponſo ad nuptias, quia paratæ erant: & nouiſſimæ reliquæ virgines fatuæ G venientes dicebant: Domine, domine aperi nobis. at ille reſpondit: Amen dico vobis, quia neſcio uos. Vigilate itaque, quia vigilantibus & non dormientibus, prudentibus & non fatuis aperitur porta regni cœlorũ. Anima eſt virgo ſapiens, ſponſus eſt Deus: ſponſa eſt virgo Maria Regina cœlorum. quinque ſapientes accipiunt & emunt de oleo ſapientiæ, & de lumine veritatis, & ſtãt paratæ, & ornant lampades ſuas, vt intrẽt cum ſponſo ad illas nuptias cœleſtis regni audiendo verba Dei & prædicationes, &c. H Accidit quod fatuæ non iuerunt ad prædicationes, ſed ſtando in domo ſe depilant, fucant & ornant, ac docent una aliam ribaldarias: quia dum matres ſtant ad prædicationes, iſtæ fatuæ ribaldæ remanent domi, & faciunt ribaldarias procando, cantando, ludendo, & tripudiando, & aliqua alia, quæ veſtrum aliquæ dum eſſetis iuuenes bene ſcitis, & non portant de oleo. & media nocte clamor factus eſt, cum venit hora mortis ecce ſponſus venit, & ſapientes iam præparatæ ornant lampades ſuarum virtutum, & cum ſplendore lucis veritatis æternæ timoratæ

moratæ

A moratæ & illuminatæ intrant cum ſponſo,
& ſponſa ad nuptias æterni gaudij, & fa-
tuæ ribaldæ plenæ malis vitijs, & tenebro-
ſæ cum ſuis belletis incidunt in manus ali-
cuius ribaldi: quia ſi moritur pater, vel alias
male capitant, quia non habent de oleo ſa-
pientię qua poſſint illuminari, & videre viã
rectitudinis & ſalutis ſuæ, & tandem ua-
dunt a caſa calda. Ideoque vigilate, &c.

Sexta eſt humilitas, quia licet virgo Ma-
ria benedicta eſſet pulchrior omnibus crea
turis, & eſſet plena gratia & regina: tamen
erat tantæ humilitatis quod tanto magis ſta
B bat depreſſa, quãto plures habebat gratias.
& ideo dixit, ecce ancilla Domini, quanuis
indigna, tamen fiat voluntas tua, ad docen-
dum puellas, quod ſint humiles in capien-
do bonam doctrinam & obediendo ſuis ſu
perioribus, & humiliter faciunt omnia ſibi
præcepta. vos ergo matres, quæ habetis fi-
lias ſub veſtra cuſtodia, faciatis quod veſtrę
filiæ ſint humiles & obedientes, & faciatis
quod filiæ veſtræ faciãt omnia exercitia do
mus & maſaritia, contra aliquas, quæ nolũt
quod earum filiæ faciant exercitia domus,
nec ꝙ filent, neque ſcopent domos, nec la-
uent ſcutellas, nec faciant coquinã, neq; pa
nem, &c. Sed tãtum attendunt ad ſcortican
C dum eas, & curandum earum vultum, & ad
ponendum eis crines poſtitios, & ad ducen
dum eas ad feſta, & choreas, et cum uadũt
ad maritum, nihil facere ſciunt, nec ſuere,
nec coquere, neq; filare & penitus nullius
ſunt valoris, niſi in ſe ſcorticando, & ſtando
ocioſè ad feneſtras cum inamoratis baucã-
do, & ſępe numero male capitant. vnde bo-
ni Romani faciebãt filias addiſcere filare la-
nas, & ſcire facere totam maſaritiã, & nun
quam ſinebant ipſas torpere, & ſtare ocio-
ſas. Vnde tu mater facito quod nulla mora
teneat tuam filiam ocioſam, quia neſcis qua
liter poſſit capitare, & ad cuius manus poſ-
D ſit peruenire: quia ſi erit uirtuoſa, exit ſuffi
ciens manutenere maritũ & familiam ſuã.
vnde doce eam facere omnia, ſuere & fila-
re vſque ad ſtamenta, quemadmodum fa-
ciunt Fratres, quia quantũcunque ſint nobi
les in ſua ſeptimana lauant ſcutellas, faciunt
coquinam & omnia alia uilia & neceſſaria.
vnde Virgo humilis dixit, ecce ãcilla dñi. i.
ſclaua. Tu ergo iuuenis, caue ne accipias v-
xorem, niſi ſit humilis, & ſciat omnia face-
re, quia melius eſt habere virtuoſam & pru
dentem & humilem indotatam, quã fatuam
& uanam plenam diuitijs. Sed communi-
ter in his partibus patres dotãt pulchriores
& dant ſibi magnas dotes, quæ cõmuniter E
nihil ſciunt facere, niſi ſe belletare & pila-
re, & turpiores dedicãt Deo, et ponunt ip-
ſas in monaſterijs contra earum uoluntatẽ.
hinc eſt, ꝙ poſtea nõ fundata in Deo & ma
le cõtentę maledicunt parẽtib⁹ & tãquam
deſperatæ ſupponũt ſe fratribus, & faciunt
filios cum fratribus & nunq̃ ſeruiunt Deo,
ſed ſemper attendunt vanitatibus: quia re-
gulariter nunq̃ fuit dña ocioſa, quin ſit va-
na: & ſi eſt vana, non poteſt facere quin ſit
putana. Ideoq; uos mariti teneatis uxores
veſtras in continuis exercitijs. Similiter tu
o mulier, caue ne accipias maritum, qui nõ
faciat aliquod exercitium, quia vir non vir- F
tuoſus nunquam fuit quin ſit vitioſus. Fu-
gite ergo ocium. Nam tu fœmina, ſi ali-
quod exercitium facis, tu ponis amorem il
li exercitio, quod facis. verbi gratia, tu filas
& facis camiſiam: tu dicis, iſta camiſia eſt
ex meo filato & geris ſibi amorem, et ſic de
alijs exercitijs, quia capiendo amorem illi
exercitio virtuoſo tu fugis amorem vitio-
ſum, & eſt ualde vtile domui, in qua eſt vna
virago, quæ ſciat gubernare filios & fami-
liam, quæ ſi neſciet facere, oportet tenere
multos ſumptus maſariarum et famulorũ
ueſtrum &c. quibus occurrentibus mari-
tus ui quadam impulſiua efficitur uſurari⁹, G
& ſic tu fęmina es cauſa perditionis animę
tui mariti & tuæ animæ.

Septima eſt domina Obediẽtia. nam Vir
go mater Chriſti intelligens uoluntatem di
uinam, fuit obediens effici mater Dei. Vos
o patres, & matres, facite quod filij ueſtri
ſint vobis obedientes, & quod filiæ ueſtræ
cum ſibi præcipitur aliquid, non dicant, fa-
ciam, vel nõ poſſum facere. quia quãdo fi-
lia eſt inobediens, eſt malum ſignum, ma-
xime cum excedit decimumquartum annũ,
quia eſt ſignum quod ipſa eſt inamorata. Et
ſi eſt obediens, ſubito cum ſibi præcipis, il-
lud faciet ſine mora, et ſine excuſatione. H
Vnde maximum ſignũ obedientiæ eſt ſem-
per mandata adimplere et nunquam ſe ex-
cuſare. Alia eſt præparatio, quæ in deuotio-
ne conſiſtit, in qua uolebam exponere Pa-
ter noſter. Tertio erat tertia præparatio cor
dialis, de quibus duabus alias vobis dicam.
Præparemus itaque nos, ut poſſimus Ie-
ſum videre, mediante miſericordia ſua,
quam nobis concedere dignetur, qui uiuit
& regnat per infinita ſeculorum ſecula,
Amen.

SAB-

A SABBATO
poſt v. Dom. Quadrag.

De amore conuertente.

Sermo XXXVIIII.

QVi minus dimittitur, minus diligit. Luc. 7. c. & in euangelio hodierno, quod ſacrum eloquium eſt magnę confortationis peccatorū: quia quā-
B to ſunt maiores peccatores, cum conuertuntur ad Deum, maiores faciunt operationes. & ideo magis diliguntur ab eo, & eſt mirabile dictum, quod plus dimittatur maiori peccatori, qui minus diligit: quia cum incipit guſtare de Deo, feruentius ſtudet in amando Deum. & ſicut fuit peruerſus, quando non cognouit Deum, tanto magis fit conuerſus ad ſeruitia Dei, cum intelligit ipſum. Sed quid in beata Virgine, quæ non poterat peccare? dico quod plus peperit ſibi, quam alicui alteri creaturæ. Et nota ꝙ per experientiam loquor, quia expertus ſum, quod erit una domina magnæ naturæ, & intellectus ſubtiliſſimi, quæ quia neſcit
C regere ſenſus ſuos, in peccatis cadet. Quæ quando conuertitur ad Deum, tanto efficitur melior alijs, quanto ſuum ingenium præualet, & ſcit facere maius bonum, & licet errauerit, fit melior. Vnde ſanctus Auguſtinus, Paulus, & ſanctus Petrus & Dauid, ſimiliter Maria Magdalena in luxuria deturpata, &c. quando conuerſi fuerunt, ſi ante ſciebant facere malum, tum viderunt veritatem effecti fuerunt magis ſingulares, & feruentiores in amando & ſeruiendo Deo, quam alij: quia multi ſunt, qui ideo nō faciunt malum, quia ignorant illud facere, ſed nec ſciunt facere bonum: & ſi faciunt bonum, illud tepide faciunt. Et in hoc de-
D notatur ſextus amor, qui dicitur conuertēs. In quo nota tres modos cōuerſationis.

Primus eſt animam euellere a peccato.

Secundus modus eſt animam a peccatis contrarijs defendere.

Tertius modus & proceſſus, eſt animam firmam in amore Dei inflammare, & in eo perſeuerare.

Prima pars principalis.

PRimus modus conuerſationis eſt dulcis & pulcher, & eſt ipſam animam a peccatis euellere. & in iſto modo conuerſationis anima per quatuor ſtatus E
vocatur & excitatur.

Primus ſtatus eſt offenſionis.

Secundus eſt conuerſionis.

Tertius eſt ſatisfactionis.

Quartus ſtatus eſt murmurationis.

Vnde ſi vis ponere te ad ſeruiendum Deo, diſpone te ad ſuſtinendū multas murmurationes contra te. Et notandum, quod dominus non facit tibi occurrere aliquas tentationes, quas non poſſis bene euadere cum triumpho & victoria, & eſt primus ſtatus offenſionis, a quo incipit euangelium: Rogat Ieſum quidam phariſæus, qui vocabatur Simon leproſus in peccatis. & F
inuitauit Chriſtum ad cibum non corporalem, ſed ſpiritualem. & credo quod illud fecit propter inanem gloriam magis quam ex charitate, ex eo quia non ſeruauit ſigna charitatis, quia nō lauit pedes Chriſto, nec oſtendit ſigna pacis in oſculando eum, nec vnxit caput eius vnguento, prout de more erat in illa contrata. vnde Chriſtus iuit non propter fumum inanis gloriæ illius phariſæi, ſed propter fructum ſpiritualem, qui inde ſequi debebat. Et nota tres modos oſfenſionis Dei. Primus eſt peccatorum magnitudo, ſcilicet, ꝙ presbyteri teneant meretrices & facere magna peccata. Secun- G
dus eſt peccatorum exercitium incertitudo. ſ. quod peccatum publice exerceatur, ut eſt in publica meretrice, publico vſurario & ſimilibus. Tertius eſt peccatorum multitudo, quod conſiſtit in frequentatione peccatorum, ſicut publicè fenerari, publicè fornicari, in committendo homicidia, falſa teſtimonia, ſodomias & ſimilia. omnes iſtos tres modos offenſionis Dei habuit Maria Magdalena. Et ſi uis videre magnitudinem peccatorum ipſius Magdalenæ, cōſidera verba euāgelij dicentis, Ecce mulier, ad demōſtrationem peccatorum ſuorum, ac ſi digito oſtendentur admiratione dicendo, ecce H
mulier proterua, &c. Vnde Iſaias ſimiliter dicit. Babilon dilecta mea. poſita es mihi miraculo, vt ſis ſuppoſita tot miſerijs & ribaldarijs: vt tu anima cum ſis bona, diues, & habeas tot attinentes honorabiles & ſis nobilis, et habeas imaginem ſimilem Deo, & memoriam ita notabilem & excellentiā intellectus, plus ames mundum fragilem & caducum quam Deum tuum creatorem, & plus diligas damnantia te, quam bona ſalutifera tibi. Vnde tu es mihi miraculo. Nam Babilon interpretatur confuſio, quia nil aliud cogitat, niſi de luxuria, de auaritia, de ſu-

A de ſuperbia, & de mundanis delectationi-
bus. & meritò es mihi miraculo, quia pro
pter modicum corporalis delectationis. vis
perdere infinitam, & perpetuam lætitiam
paradiſi.
Secundus modus, quia Maria Magda-
lena fuit in peccatis exercitata, quia fuit
meretrix occulta, & denotatur certitu-
do peccatorum illius ibi, cum dicit, quæ
erat in ciuitate peccatrix. Vnde fuge ribal-
dos, tu o mulier, quia ſi vni conſentis, ille
dicet alijs & publicaberis, & forte tu igno-
rabis credens illud fore occultum, & cum
B ibis per plateas, oſtenderis digito dicendo,
ecce illa ribalda meretrix, đprauata eſt, &c.
iuxta illud Iſaiæ 23. cap. Dum cum cithara
circuibat ciuitatem meretrix, adiutorium
non inuenit. Cithara eſt vacua, & ſignificat
meretricem, quæ habet melliflua verba.
ſic cithara habet dulcem melodiam. & eſt
vacua meretrix, ſicut cithara & vadit quæ-
rendo per ciuitatem & deſtruendo, forni-
cationes faciendo, donec eſt iuuenis, & po-
ſtea efficitur ruſiana & tabernaria, & adiu-
torium non inuenit. Tertius eſt multitu-
do peccatorum. & ideo ſubiungit, pecca-
C trix, id eſt meretrix. o magna miſeria, cuius
ars eſt diabolica, quia non ſolum animam
ſuam perdit, ſed ſtudet perdere animas tot
hominum, quibus conſentit & ſæpenume-
ro ipſa meretrix erit nobilis, & de bona fa-
milia & conſentiet viris viliſſimis, ſcabio-
ſis, leproſis, & cuilibet miſerrimo uiro, &
ſtabit cum uno uili ruffiano, qui uerbera-
bit eam, & percutiet ipſam, & ſtabit cum
ſeruitute & miſeria, & nō habebit ad quem
recurrat & erit peccatrix. Nota, quot mo-
dis fœmina periclitatur: & ſunt ſeptem
gradus, quibus fœmina inducitur ad peri-
clitandum, ruendum & peccandum.
Primus eſt in faciendo ſe pulcram & ſter
corizando ſibi vultum, pilando, fucando,
D & ſibi crines mortuorum imponēdo, ut vi-
deatur pulchra. & illa ſunt ſigna impudici-
tiæ & peccat ſic faciendo mortaliter: & ſi
marit⁹ cōſentiret, ſi ipſa nollet, nec ecōtra,
nec mulier tenetur cōſentire marito in his,
in quibus peccaret mortaliter. & caue tu
mater, ne permittas filias tuas ſe fucare &
faciem ſcorticare, &c. quia iſtud eſt princi-
pium, per quod fœmina errat & ruit.
Secūdus gradus eſt addiſcere cantilenas
vanas, & motetos. et tu mater, cogita de
te ipſa, ſi ceſpitaſti, vel ſi vidiſti aliquas a-
lias ruere per iſtam uiam, quia cantilena
eſt fauilla ad incendendum ignem. Nam
virgo filando, & ſuendo cogitat, & puel- E
mala de ſuo inamorato, & cogitando can-
tat, & cantando incitatur, & accenditur
taliter, quod quādo ſentit equitantes, vel
iuuenes cantantes, & tranſeuntes per viā,
currit ad feneſtras. vnde tu o mater, & tu
pater, cuſtodi filias tuas, et corripe, ne talia
faciant intercedente baculo.
Tertius gradus eſt portare capillos alie-
nos, uel ſuos inordinate & imbratare ipſos,
vt uideantur flaui. ſed conſidera bene, quod
ſi daretur tibi in pœnitentia, quod tu por-
tares vnum os alicuius mortui ſuper capi-
te de die, & de nocte, tu trepidares & time-
res, ne ille mortuus te portaret. Sed in por F
tando capillos mortuæ, diabolus adeo
excæcat te, quod tu non conſideras. Et no-
ta quod quando tu uides aliquam portare
capillos alienos, credas pro firmo quod aut
eſt tineoſa, vel habet aliquem defectum.
Quartus gradus ruinæ mulieris eſt ocu-
lus, quia cum ſupraſcriptis gradibus fu-
candi ſe, & cantandi, & portandi alienos
capillos facit ſe reſpicere, & baliſtare, &
baliſtata mittit non minus vrentes ſagit-
tas, & facit periclitari illos iuuenes ba-
liſtatos, et rediens domum conſiderando
amatores ſuos ſcinditur in varias curas &
ſtat in magno periculo periclitandi. G
Quintus gradus eſt reputatio ſuæ pul-
chritudinis, quia reputando ſe pulchram
ſuperbit.
Sextus gradus eſt, quia cum habet iſta,
neceſſe eſt, quod reſupina ruat, & poſtea
dicit, me miſeram, doloroſam me, quia
ſum nata ſub tali miſero ſidere. Si ergo
vis vitare iſta cum uadis ad feſta, vadas ho-
neſta cum capite inclinato, & cum ocu-
lis demiſſis, & ſerua modeſtiam & om-
nem pudicitiam.
Septimus gradus eſt, quia cum lauda-
tur ab amatore ſuo extollitur, & dat ſibi
aures, & reſpondendo capit audaciam,
& ſubito eſt imbratata & ruit. ſed ſi uis H
vitare iſta, cum audis homines tibi lo-
qui, non exaudias ipſos, neque reſpon-
des quicquam eis; ſed recurre ad crucem
Chriſti, & conſidera quod cito morieris.
et conſidera te eſſe puluerem, et in pulue-
rē reuerſuram, et pellē tuam quæ uidetur
ita pulchra eſſe ſaccum eſcæ vermium
et conſidera infernum, et eius duriſſimas,
et ſempiternas pœnas, et etiam con-
ſidera ſi cadis, quod eris ſemper diſ-
famata, & nunquam deſeres illa turpia,
quæ omnia habuit, et in eis inuolu-
ta fuit

A ta fuit Maria Magdalena. Nam cōmuniter
mulieres conantur ſacere, quod videantur
pulchræ: & quanto ſunt pulchriores, tanto
ſuperbiores. nam Maria Magdalena habuit
plures dotes. Prima, quia erat pulcherri-
ma in ſacie. Secunda eius dos, quia erat ma
gni naturalis, & boni intellectus. Tertia,
quia habebat ualde pulchros capillos.
Quarta, quia habebat pulchros & ſplen-
dentes oculos. Quinta, quia erat nobilis
& magnæ parentelæ, & reputabat ſe ma-
gni ſtatus. Sexta, quia propoſuerat ſibi
dare bonum tempus ad inſtar illius diuitis
dicentis, anima mea, epulare, &c. Ita credo
quod ſaciebat Maria Magdalena. et ideo
B propter prædicta ruit. Et nota quatuor
cauſas, quę conducunt mulieres in ruinam.
Prima eſt pulchritudo: quia quando mulier
eſt pulchra & fatua, illa pulchritudo eſt val
de periculoſa. vnde Salomon, circulus au-
reus in manibus mulieris pulchræ & fatuæ.
ſed quando mulier pulchra eſt & ſapiens,
eſt magna & bona gratia homini, qui poteſt
illam habere, quia eſt ſicut vitis abundans
in lateribus domus ſuæ. & ſequuntur mul-
ta bona in illa domo. Secunda cauſa ſunt di
uitiæ, quia ſi fęmina eſt pulchra & diues, eſt
ualde periculoſus ſtatus eius, quia ſi ipſa ha
C bet maritum, adiuuet eam Deus. ſi eſt vi-
dua, adiuuet eam Deus, Virgo Maria, & ſan
ctus Franciſcus. Si eſt virgo, adiuuet eam
Deus cum omnibus ſanctis. Tertia eſt liber
tas, quia ſi mulier habet illa tria, ſicut habuit
Maria Magdalena, tunc fac ſibi ſignum cru-
cis, quia eſt expedita, & nulla eſt redēptio,
niſi ſubſit quædam præexcellens virtus in
ea, quæ ratio reperitur in talibus. Quarta
eſt ſimplicitas, quia ſi illa quatuor concur-
runt, niſi concurrat iuuamen Dei adiuuans
illam, ſine ſallo ruet. Et nota tu o mulier
veſana, quod ſi cognoſceres ſtudia prodi-
D tionum & fraudum ac deceptiones uirorū,
tu nullatenus confideres de ipſis & fuge-
res ſua blanda verba, & adulationes leno-
num. nam vnus docet alium & ſenes reca-
gnati docēt iuuenes, quo peccato uos deci-
piant & capiant. & notetis uos o ſœminæ,
ſeptem proditiones virorum, quas exercēt
in prodendo uos. Prima proditio uiri eſt,
quia fingit atque docet diligere te bono a-
more & multa tibi promitto, &c. Sme-
morata nihil ſibi credas, nec quicquam ſibi
reſpondeas, neque in aliquo aperias te ſibi,
quia nihil aliud a te uellet, niſi ſpoliare tibi
ſamam & virtutes corporis & animæ, & te
vituperare & priuare te vita: quia ſi ſentient
tui parentes uel maritus tuus, te fore uitu- E
peratam, te venenabunt. Secunda proditio
eſt, quia dicet tibi, quod vult tibi dicere in
ſecreto tantum vnum verbum. & ſi tu es ita
fatua, quod ſibi applaudas & ducat te in ſe-
creto loco, te vituperabit. & per experien-
tiam loquor, & experti ſint mihi teſtes, ꝙ
quotienſcunque vnus inamoratus loquitur
mulieri in ſecreto, neceſſe eſt quod aut illa
uituperetur, vel diffametur, aut mala mor-
te moriatur. Et ſi incipit conuerſari ſecum,
oportet te cōtinuare, donec capiaris in caſ-
ſide & moriaris. Tertia proditio, caue fatua,
quia promittet tibi fidem ſeruare, & te ce-
latam tenere, & nullam aliam accipere in F
vxorem, præter te. & cum receſſerit a te,
non uidebit horam quo minus dicat conſo
cio, & ſocius reuelabit illud vxori, vxor ui-
cinæ, vicina marito, maritus ſuo conſocio.
& ſic de vno in alium, donec publice dica-
tur, & tota ciuitas erit plena: quia nihil o-
pertum, quod non reueletur: & nihil occul
tum, quod non ſciatur. Nam tria ſunt quæ
cęlari non poſſunt: Scabies, tuſſis, & amor:
quia inamoratus non poteſt ita occultè pro
cari, quin aſtātes perpendant, licet ſmemo-
ratus ille philocaptus credat, quod nullus
aduertat. Vnde dum ſemel vnus inamora-
tus capitaſſet ad manus meas, & totus an- G
xius mihi reuelaret quæ egerat cum ſua ina
morata: Ego dixi, qualiter poterant face-
re ita oculte, quod non perpenderetur: ipſe
dicebat quod quādo erat publicè, ita occul
tè faciebant quod nullus perpendebat. &
hinc eſt, quod amor pingitur cœcus, quia
inamorati ſunt cęci & credunt alios eſſe ita
cæcos, ſicut ipſi ſunt, & iudicium Dei, quod
talis mulier remaneat confuſa, ut cogno-
ſcat ſuum peccatum, quod ante non cogno
ſcebat: vnde imple domine ſacies earum,
ut reuertantur ad te. & hoc propter miſeri
cordiam Dei, qm̄ Deus permittit, ꝙ ſœmi-
na confundatur per iuſtitiam ſuggerentem H
propter tuum delictum reuelabuntur tua
pudenda, & caue ne ſecrete conſentias ali-
cui: quia ſi tibi promittit, non attendit. &
efficieris adultera. & tales merito poſſunt
appellari porcæ & vaccæ, & natura vacca-
rum eſt, quia vacca cum ſentit muſconos,
& pungitur ab eis, ſubito leuat caudam &
fugit quærendo latebras & arbuſta. Ita mu
lier indiabolata effecta una vacca, cum ſen-
tit muſconos muſchizare, leuat caudam, &
caute quærit opportunitatem & remanet
uituperata, & infamata. Quarta proditio
eſt, quia cum proditor homo non habet
ſuam

A ſuam intentionem minatur accuſare ipſam marito, vel patri, ſi habet; ſi ſibi non conſentit. ſed ſi tibi occurreret, o mulier, quæ amas Deum & pudicitiam tuam, quod aliquis uellet te vituperare ſub ficto colore minarum, fac ſicut feeit ſancta Suſana, quæ potius uoluit confidere in Deo, qui poterat defenſare ipſam innocentem, quam conſentire illis tribus ſenibus recagnatis, quæ adamando ab illa ruina profugit, iam iudicata uoce Danielica ſuggerente. Et nota, quod ſicut Daniel propheta liberauit Suſanam innocentem, ita decet reperire mulierem nocentem. 13. cap. Nam
B erat vnum templum paganorum Babyloniæ, in quo erat unū Idolum, cui portabantur per populum multa edulia: & rex ciuitatis faciebat portari multa fercula illi Idolo. & ſacerdotes ponebant illa fercula ſuper altari & immenſis, & dabant intelligere regi & populo, quod illud Idolum & dij ſui comedebant de nocte illas eſcas & omnes conabātur portare fercula delicata dijs ſuis. & ſacerdotes de nocte veniebant in templum cum mulieribus & filijs ſuis, & edebant illas eſcas. Vnde Daniel propheta dixit regi, Iſtud Idolum habet os, & non comedit; & habet oculos & non uidit. &
C clam fecit portari de cinere, & cribellauit cinerem circum circa illud altare cum rege, & clauſis ianuis templi rex ſeruauit claues & facto craſtino rex cum Daniele aperto templo, & non reperierunt de edulibus niſi oſſa. & rex dixit, ecce quia Deus noſter comedit omnia. quid uis tu modo dicere. vnde potuit aliquis intrare templum & comedere illa, præter iſtum Deum meum. & Daniel dixit, aſpice veſtigia rex, pedum tuorum ſacerdotum. quia aliqua ſunt magna, & illa ſunt ſacerdotum; aliqua mediocria, & iſta ſunt fœminarum ſuarum: & aliqua ſunt parua, & hæc ſunt puerorum ſuorum. et quærens ſub altari reperit oſtium
D occultum, per quod intrabāt per uiam ſubterreneam, per quam ueniebant de domo ipſorum in templum, propter quod rex interfecit ipſos. Vnde caue tu mulier, quia credes facere fuſas tortas, & credes quod tuus maritus nihil ſciat. Miſericordia ſeu iuſtitia Dei ſurgente manifeſtabitur tuus reatus & uituperaberis vel uitam perdes.

Sexta proditio eſt, quia multotiens iſti homines uentoſi fingunt ſe diuites, & habent vnam veſtem ad Iudęos, & permutant vnā veſtem cum alia ſub vſuris, vt uideantur diuites & habere plures veſtes & inuoluppabit viduam, & poſtquam erit prodita, ſero E
perpendet: vnde caueat. Septima proditio eſt, qa ſi dimittis te ſubducere ab homine, poſtq̄ deſponſauit te, ſemper habebit te ſuſpectā, qa homines mali credunt quod intus habent, quia credunt ꝙ omnes dn̄ę ſunt tales, quales ipſi ſunt: qa cōis opinio hominum eſt, ꝙ paucæ dn̄ę ſint caſtæ & pudicæ iuxta prouerbium Florentini. Fœmina nulla bona; ſi bona, nō caſta: & caſta, nō probata, ſed ego uidi contrarium. vnde conſidera, quanta ſit ſimplicitas mulieris, quæ dimittit ſe ſubducere & crede mihi, niſi matrimoniū quæratur debito modo per tuos maiores & per illos, quorum intereſt, aliter fit
mala fide. Nota modo remedia ad euitandū F
proditiones iſtas virorum. & Auguſt. in libro dat quatuor remedia ad fugiēdum proditiones hominum. Primum remedium eſt timor Domini, quia tu quicūque habes vxorem timentem Deum, bene potes regratiari Deo, quia raro reperis dominam timoroſam Dei impudicam, ſed erit omnibus virtutibus plena. et ſi infirmaberis, erit anxia in te iuuando: ſi occurret tibi aliquod infortunium, te confortabit. ſi peccabis, te diriget in viam ueritatis dulcibus monitis, & ſemper viues in pace cum iucunditate, cum ſupportatione & augmento G
tuæ domus. Sed ſi eſt mala, habebis tuum purgatorium in hoc mundo. Secundum remedium eſt bona cuſtodia, quia fœmina de ſui natura eſt timida & fragilis. Vnde oportet ꝙ habeat bonam cuſtodiam: propterea tu marite, noli confidere de tuis ſocijs, neque de tuis fratribus, neque de tuis compatribus, quia multotiens vidi a talibus mulieres fuiſſe ſubductas, & eſt bonum ſignum, quando fœmina ſtat & requirit ſemper eſſe bene aſſociata. Tertia cuſtodia eſt timor mundi, quando timet infamiam. Quarta cuſtodia & remedium, eſt timor legum: quia ſecundum Ius diuinum, fœmina debet lapidari, ſi rumpit fidem marito. & ita debet H
eſſe de iure ciuili. Item nota tu o mulier, duas cuſtodias, & duo remedia in viro tuo. Primum eſt timor Dei in viro. Secundum eſt uirilitas in ipſo, & non muliebritas. & effeminati, & abominabiles facti ſunt, ſicut quem dilexerunt. & nota quod eſt peccatum mortale etiam ire cum publicis meretricibus, quia aliquæ ſunt publicè deſpōſatæ, aliquæ clam maritatæ, aliquæ monachæ, & multotiens poteſt accidere quod tu poteris accidere peccare cum tua ſorore ſpirituali, quam tuus pater leuauit ex ſacro fonte.

A ſonte. quando etiam peccabis cum illa, cum qua peccauit pater tuus, vel frater tu⁹, aut germanus: Nam ſi erit nupta, committes adulterium: ſi erit monacha, committis ſacrilegium: ſi attinens, vel ſoror ſpiritualis ſit, inceſtus: & mulier fatua non intelligit iſta ſcelera, ad quam ſimiliter concurrunt presbyteri, religioſi, fratres ſpirituales, &c. Et omne quod ſibi datur ob tur pem hanc cauſam a filijs familias, vel exiſtentibus in aliena poteſtate, tenetur reſtituere. Similiter inuoluet ſe turpiter ori, per quod intrat corpus Chriſti & manibus
B ſacratis adminiſtrant filium Dei. o indiabolatæ, infernus vos expectat pariter cum ipſis religioſis. cauete ergo, &c.

Vide modo conuerſionem Magdalenę. vnde nota, quod oportet, quod anima conuerſa habeat tria. Primum oportet, quod habeat lumē, intellectum & cognitionem, quia ſi nō cognoſcit malum, non poteſt deſerere illud, & ſic moriendo in illo peccato damnatur. Secundum oportet, quod cognoſcendo malum anima habeat ardorem in deſerendo illud. Tertium, quod habeat vigorem in perſeuerando vſque in finem. Et omnia iſta habuit Maria Magdalena, quia primo habuit cognitionem. Ideo
C dicit tex. quod Maria cognouit, ꝙ ueniſſet Ieſus in domum phariſæi. vnde credo ꝙ Ieſus, quando prædicauit dicens, q ſitit, ad me veniat, &c. Et Maria audiens hoc, inebriata fuit illo fonte diuinæ ſapientiæ delectando ſe in odio carnis. et credo quod illa die locutus fuit Ieſus de vanitatibus & concupiſcentia carnis. et Maria ſtans in illa prædicatione, quia habebat bonum intellectum, & gentilem animum, eleuata eſt in ſublimitāte ſui perſpicacis intellectus, & incępit conſiderare ſtatum ſuum, & diſcurrere per vitam ſuam, & impudicitiam, & laſciuiam vitæ eius. et audiendo Ieſum Chriſtum di-
D centem, o paupercula, tu occidiſti mille animas, aperias modicum oculos tui intellectus, cur me tantum offendis, dilecta anima mea. Ignoras, quoniā iſti tui oculi ita procaces, & attractiui animarum ad luxuriam obſcurabūtur? Nonne conſideras, quod tu florida & uirens iuuentus ad inſtar floris, & uelut fęnum areſcet? & citata ſenectus te incuruabit. Nōne vides quibus, & quantis miſerijs tu es ſubiecta? o Maria, Maria, nimis amara animæ tuæ, aperias feneſtram tui intellectus, vt intret lumen veritatis & illuminet illum. Putas ne ſemper gaudere in hoc fragili mundo? cum ſenecta aggredietur te, hiſpida fies, capilli caneſcent
E pariter & cadent, dentes eburnei marceſcent. genæ tam floridæ facient rugas, flatus aromaticus putreſcet & olidus fiet, deorſum incuruabitur ſicut arcus, & omnes te fugient. et intelligendo prædicta, ſubitò compuncta repetit domum, & clauſa in camera incipit flere. & crede quod ſubitò omnia medicamina, fucos & vanitates abiecit, & repetit audita a ſuo magiſtro Ieſu Chriſto dicens, o anima mea, quid feciſti in hoc ſeculo, quia iam iam uideo te eſſe damnatam: o oculi mei indiabolati, euomite pelagus lachrimarum & plangite peccata
F veſtra, quia occidiſtis animas infinitas. & tu, o, os quod tantum offendiſti Deū verbo & opere, exprime gemitus. cor tanto tempore induratum eſſe cogitationes carnales, & vanitates conſidera quantas feceris offenſiones Deo conterete & humiliate Deo & creatori tuo, contra quem fuiſti ita ingratum, & nunquam cogitaſti gratias, quas plurimas tibi dedit. Quid faciam miſera, ibo ne ad conſpectum Ieſu Chriſti filij Dei uiui? Ego nocentiſſima ibo ad tantam puritatem & innocentiam? Ego fętida ibo ad tantum ſplēdorem lucis æternæ? Quid facies deſperata Maria, audebis comparere coram eo, qui palam omnia habet & cordis intima ui-
G dit? vince miſera, vince pudorem: pelle timorem, carpe iter, & vade ad illum, qui te poteſt ſolari pariter & ſaluare. Sed quis veniet tecum, ibis ne ſola? vade, quia ipſe eſt filius Dei: ipſe eſt miſericordia: ipſe eſt fons gratiæ. & eſt ita pius & miſericors ac miſerator dñs & iuſtus, quod tibi parcet, & credo quod his dictis accenſa ſpe, & fide accepto alabaſtro vnguenti venit audacter.

Et cape ſecundam partem. ſ. cōuerſionis. & venit portans vnguentum amoris dicēs, fac me ſmemorare ex amore tuo Chriſte, & inflamma me de amore diuino, ſicut fui
H inflāmata de amore mūdi. et Maria cōuerſa habuit tertiū. ſ. vigorē, quia uenit, ad dandū intelligere ꝙ nō ſolum cognouit eius miſeriā & malā vitam, ſed ēt ſuam conuerſionē. et nota ꝙ q publice portauit capillos mortuorū, publice dēt illos cōburere. Cape tertiā partē. ſ. ſatisfactionis. et cōſidera ſeptem modos offenſionis Dei, & uidebis remedia ſatisfactionis, q̄ fecit Maria Magdalena. vñ no. ꝙ fęmina, q̄ publicè offēdit Deū, debet publice oſtendere ſigna ſuæ pœnitentiæ. Itē dñs epiſcopus debet facere, ꝙ blaſphemator Dei & Virginis ac Scōrū, ſtet ante fores ecclię maioris horis miſſarū genuflex⁹

per

A per ſeptem dominicas, ita ꝙ omnes intran-
tes eccleſiam, videãt eum; & ſeptima Dñi-
ca ſtet nudus ante fores eccleſiæ; & ſeptem
dieb. ieiunet in pane & aqua, & paſcat duos
vel tres pauperes, ſm ſuam poſſibilitatem:
& ſeptima die epiſcopus introducat ipſum
ad audiendũ diuina officia. vnde ſatisfactio
debet eſſe condigna offenſioni. vnde ſi pu-
blice peccas, publica dẽt eſſe ſatisfactio. &
ſicut accepiſti publice hominem Deo, ita
obligaris publice ipſum reſtituere, & non
potes abſolui, niſi ſatisfacias. Modo vide,
qualiter Maria ſatisfecit per ſatisfactionem
contrariã peccato. & fac ſeptem gradus cõ-
B trarios 7. peccatis, quæ habebat: quia in ea
primo fuit virgo mentalis contra ſuũ ma-
lum propoſitum, quod habuerat prius. Se-
cundo in ea fuit pudor virtualis contra ſuũ
vitiũ actus carnalis. Tertio fuit in ea timor
reuerentialis contra eius ſuperbiam. Quar-
to fuit dolor pœnitentiæ contra procacita-
tem ſuorum oculorum & baliſtare. Quin-
to ſplendorẽ ſpiritualis contra modificatio
nẽ ornatũ ſuorum pulcherrimorũ capillo-
rum, in quibus habebat magnam vanitatẽ
& vanamgloriam. Sexto eſt ardor affectua-
lis contra imbrattare & fucare ſibi vultum.
C Septimum eſt ſapor ſapientialis contra per
petrationem ſuorum peccatorum. Dico ꝙ
primꝰ gradus ſatisfactionis Mariæ, vigoris
ſui mentalis fuit contra ſuum malum pro-
poſitum. & hinc eſt quòd dicit euãgelium,
ſtãs: quia fœmina ribalda quãdo conuertiẽ
debet ſtare firma, ita & taliter, quòd ſit ſem
per propoſiti quòd nolit amplius peccare.
Ita debet facere vſurarius qui debet firma-
re ſuum propoſitum de amplius non fœne-
rando contra ſuum primum malum pro-
poſitum. Secundus gradus eſt pudor virtua
lis contra actum carnalem, quod notatur
ibi, retro. quia Mariam pudebat ire ante vul
D tum Chriſti: ideo ſtabat retro dicendo an-
xia: miſeram me, quid feciꝰ nã Chriſtus qui
omnia vide, Virgo glorioſa eius mater pu-
riſſima, & Angeli viderũt mea mala & ſce
lera, qualiter potero facere vultum appa-
rendi corã eo. & ſic plangẽdo & lachrimã-
do tam confuſa ſtabat retro ad inſtar publi-
cani dicens, Miſerere mei domine, quia in-
digna ſum venire ante conſpectum tuum
præuerecundia de meis peccatis. Venit e-
tiam ad tertium gradum ſatisfactionis, qui
eſt timor reuerentialis ibi, ſecus pedes e-
ius. quod ſignificat, quòd vbi prius erat ſu-
perba & volebat ſibi inclinari & antecede-
re alios præſuperbia, nunc mutando propo
ſitum, ſtabat humilis ſecus pedes Chriſti, & E
infima in domo Phariſæi. ſimiliter in domo
eius ſtabat ad pedes eius, & in cruce, & in
horto ſemper reperis Mariã Magdalena ad
pedes Chriſti, quod ſignificat humilitatem
profundam contra eius ſuperbiam, & po-
ſtulationẽ veniæ & miſericordiæ. Quartus
eſt dolor pnĩtiæ &. ſ. lacrimarũ contritio-
nis, q̃ tanta fuit, ꝙ dolor corporis cõicatus
cũ cõtritione cõpunctionis cordis fuit tan
tus, ꝙ promeruit ſuorum remiſſionem pec
catorum ꝑꝑ compaſſionem quã ſibi habuit
Chriſtus dñs noſter. Et legitur Mariam ſem
per flere, & cœpit tũc ꝑꝑ contritionem, &
eius lachrimæ etiã mouerunt Chriſtum la-
chrimari pro Lazaro fratre, id fuit ꝑꝑ affe- F
ctionẽ proximi ad ſignificandum ẽt cõpaſ-
ſionẽ, quã ſibi habuit. Itẽ poſt Reſurrectio-
nẽ Chri plorando & quærendo Chrm̃ ma
giſtrũ ſuũ ĩ horto, meruit potius videre ip-
ſum, q̃ aliquis alius. Item fuit lachrima con
ſolationis, quia Maria 30. annis ſtetit in de-
ſerto, & ſepties in die ſumebat 7. viuandas
de Deo, quia ſepties in die eleuabatur a ter
ra in ſpũ contemplando Deum, quas omit-
to pro nũc, quia non hẽo tp̃s. Sed tu, o aĩa
peccatrix, diſce plangere tua pcã: quia pri-
mo conſidera offenſas, quas feciſti Deo, qa G
Maria ſtans ad pedes Chriſti plorabat & co-
gitãdo ſuſpirabat de ſuis pcis, & cum cor-
de contemplabatur Chriſtum, & os nõ po-
terat loqui, qua erat occupata a Deo, qa p̃ni
mio dolore ñ poterat vociferare cũ ore, ſed
bñ credo ꝙ in ſuo corde fortiter proclama
bat dicẽdo ĩ corde ſuo, ò pcã mea, qa cõtra
me eſtis ſemp: ò iniqtas mea, ò amor Dei,
vbi te reliquiꝰ o ætas mea, quàm turpiter &
inane expendi te, ꝙ decætero antequã ve-
lis offendere Deũ potius eligas mori q̃ pec
care aĩa deturpata, & in nimia pcõrum ſœ-
re ſubmerſa, quo vultu audebis reſpicere
Deum tuum, plange miſera peccata tua, o H
oculi mei baliſtarij, indiabolati, qui veneno
ſagittarũ veſtrarum infinitos hoĩes excæca
tos peremiſtis, qa hactenꝰ obtenebrati fui-
ſtis in caligine vitiorum, donec miſereatur
veſtri, lux vera q̃ illuminat oẽm hominem,
& agite pniam; vt qui dediſtis cãm cæcitati
madendo pedes Dei mei, inde mercamini
lumẽ veri luminis accipere ex claritate ve-
ræ fidei radiantis in Ieſu Chro. ò aĩa cæca
contemplare lucem tibi hactenus incogni-
tam, & ſic dicendo, plangendo & fortiter
dolorando in corde ſuo lachrimæ inunda-
bant ab imo cordis emiſſæ. & ſic adhærẽdo
pedib. Chri illo mõ lauit pedes eius ex abũ

A dantia lachrimarum. Sequitur quinta ſatiſfactio, quæ eſt ſplēdor intellectualis. deinde capiens capillos ſuos dixit, Capilli mei in quibus hactenus fuit poteſtas & vis diabolica, amodo relinquite omnē vanitatem & abrenunciate ſatanæ in pompis eius, & adhærete pedib. Saluatoris mei, in quo conſiſtit ſalus mea, & efficiamini Sacramentum Chriſti, & cum eis tergebat ſanctos pedes Dei. deinde dixit, Os meum pollutum tot ribaldarijs, purga te oī immunditia, taliter ꝙ decætero nunquam præſumas dicere, vel tangere vana, & trementi ore oſculata eſt pedes Chriſti. Deinde venit ad quintam ſa-

B tisfactionem, quæ fuit ſplēdor virtualis cōtra vanitates ſuorum capillorum, quia capillis capitis ſui tergebat pedes eius: nam capilli ſignificāt ſignum ſpirituale & clarum intellectū, quia capillus eſt pulcher & longus: & ſignificat illuminationem animi. Sexta ſatisfactio eſt affectus totus ardēs, infocatus & feruēs in amore Dei. Et hinc eſt, quòd ſubiungit, & oſculabatur pedes eius, ꝙ ſignificat charitatem indiuidui amoris diuini, q.d. porrò vnum neceſſarium eſt, vt te Chriſtum ſolū amem ex toto corde, & calcitrē mundo, quia amor mundi deficit, tuus eſt ſempiternus: ille damnat, tuus ſaluat.

C Ideo pie Ieſu, parce mihi & miſerere mei. Septima ſatisſactio fuit ſapor ſapientiæ, cōtra eius peccata per ignorantiam veræ cognitionis perpetrata, & vnguento vngebat pedes eius. Nam ſicut vnguentum purgat & ſanat plagam mortiferam: Ita ſignificat, quòd Chriſtus purgauit & ſanauit animā illius Mariæ miſeræ peccatricis, quæ mortua erat, & reuiuiſcit. Sequitur videre de 4. ſtatu conuerſionis Mariæ, per quem ipſius anima à Chriſto vocata fuit, vt inflammaretur amore diuino. & no. quòd quotieſcunque quis diſponit ſe ad faciēdum bonum,

D præparet ſe ad ſubſtinendum multas murmurationes, infamias, & perſecutiones. & ꝙ ſit verum, experientia docet: & Chriſtus permiſit, ꝙ murmuratio veniret ad campū. & nota, quòd eſt maius peccatum ſturpiare bonum, & turbare ſeu obuiare bonis operibus, quàm facere malum: quia facere malum, eſt peccatum fragilitatis: ſed obuiare bono & turbare volētes facere bonum, ne fiat, eſt peccatum malitiæ. vnde euāgelium dicit, quòd videns Phariſæus iſta, incœpit murmurare intra ſe. & primo murmurauit de Maria, ſecundo de Chriſto. Et Chriſtus videns cor Phariſæi murmurantis, reſpondit ei cum corde etiam. & red de retrogrado modo, & videbis murmurationē illius E

aduerſus illam Dominam. ſ. Mariam Magdalenam. & credo quòd ille Phariſæus in corde ſuo murmurabat dicens, quis diabolus conduxit modo iſtam mulierem huc, irato animo? Et Chriſtus in corde reſpondit, non fuit ducta a Diabolo, ſed a me vocata fuit in templo, dum dicerem: O vos qui ſititis, venite ad me, quia dabo vobis aquam vitæ ſalientis in cœlū. & ſecure venite vos omnes, qui eſtis grauati peccatis, quia teneo brachia aperta, & omnibus volentibus ſe emendare, volo eis parcere, & credo quòd ille Phariſæus dicebat in corde ſuo, hor F

qualiter iſta vagabunda vadit tornizando. vade in mala hora, inſtabilis mulier & diſcola. Et Chriſtus in corde reſpondebat, tu maledicis: imo ipſa eſt in bono propoſito firmata & ſtabilis: Ideo dicit, ſtans. & ille Phariſæus ſubiungit tertiam murmurationem dicens, vide qualiter iſta ribalda ſola venit faciens frontem meretricis ſine aliqua verecundia. & quia eſt diſcola & vagabunda, ſola vadit: & Chriſtus excuſabat eā dicens; imo non venit ita valde cum fronte meretricis, ſicut dicis: ſed venit cum anima puderata, & firmata in propoſito taliter emendandi ſuam vitam, quòd erit tota G

contemplatrix diuinitatis & humanitatis Chriſti, quia retro. Quarto murmurādo dicit, vide qualiter iſta male morigerata venit cum ſuperbia & magna audacia ſine ſalutatione aliqua. & Chriſtus ſibi reſpōdet, imo venit valde humilis, quia ſecus pedes. Quinto iterum murmurando dicit, iſta ribalda exuta omni verecūdia, inſtruit modo aliquas inſidias lachrimis ſuis. Ego credo, ꝙ diabolus duxit modo eā vt ploret & riget pedes eius, & tollat conſolationē Chriſti, quā habuiſſet mecum in iſto conuiuio. & Chriſtus dicit, certe non venit ipſa tribulari, ſed cōſolari, quia gaudium eſt Angelis H

ſuper vno peccatore plāgente pcā ſua, &c. quia Angeli rident, & diabolus plorat. Audit ſextā murmurationem dicens, non ſufficit tibi oſtendere ſuos flauos capillos ribaldis & ſecularibus, qui ēt modo oſtendit ipſos ſacerdotibus. ſ. Chriſto & diſcipulis ſuis, quia capillis capitis ſui tergit eius pedes, & Chrus eam excuſat dicens, imo venit contrita, & hoc facit, vt magis inflāmetur amore mei diuino: quia vulneraſti cor meum Maria in vno ictu oculorum tuorū, quia cerno per prædeſtinationem ꝙ debes contemplari guſtando ſepties in die diuinas contemplationes, & cum capillis cooperiet

A periet ſanctificata eius membra præ nimia
pœnitentia trãsfigurata in deſerto. Alia cõ
templatio credo quod murmurando ſepti-
mo dixit, vide de iſta vacca, ah porca ſine
aliquo pudore, quia non verecundatur in
pñtia tot & tantorũ virorũ oſculari pedes
eius. & Chr̃s rñdet, tu male loqueris, q̃a ca
ro eius iã facta eſt purificata & mũda, ſicut
caro vnius pueri hodie nati ſine macula.
Octaua murmuratio Phariſæi dicẽtis, ecce
quãta audacia & temeritas eſt in iſta ſtulta,
ah ſmemorata, ipſa venit ſola huc, vt aliq̃s
putet ꝙ ſim ſuus ruffianus, & nõ puduit eã
B vngère pedes eius vnguẽto. Et Chr̃s rñdet,
imo ipſa eſt ſapiẽs, & eſt repleta iã lumine
veritatis & diuinæ ſapientiæ, q̃a tota domꝰ
eſt repleta odore ſuauitatis vnguẽti ſuæ ſan
ctitatis. Sequit̃ 9. murmuratio de Chr̃o, q̃a
Phariſæus iſte intra ſe dicit, credidi facere
honorẽ vni Prophetæ: ſed hic ſi eſſet Pro-
pheta, ſciret vtique, q̃ & qualis eſt mulier
iſta, quæ tãgit eum, quia peccatrix eſt. q. d. ſi
Propheta eſſet, cognoſceret ipſam eſſe vnã
meretricem, & non permiſiſſet eã appro-
pinquare ſibi. Et tunc Chriſtus cum diſcre-
tione incœpit exire ad conuincendum pra
C uas cogitationes illius Phariſæi & ad de-
clarandum mentem ejus infectam pecca-
tis. Et eſt prima pars principalis.

Secunda pars principalis.

SEquit̃ mõ ſcd̃s, pceſſus, q̃ extrahit aĩam
de pcõ, quia Chr̃us incipit eã defenſa-
re, ſicut defenſabit illas dñas quæ con-
uerſæ dabunt ſuos capillos poſtitios mor-
tuorũ & macagnones, vt cõburãtur & fiat
ſacrificiũ Deo. ad confuſionẽ diaboli, & in
cidet ſibi caudas & deponent vana, ſicut fe
cit Magdalena. Et ecce ſcd̃am defenſionẽ,
de qua ſubiungit euangeliũ, ꝙ Xp̃s rñdens
D dixit: Simõ, habeo tibi aliquid dicere. & fe-
cit eũ attentũ. Et Simõ dixit: mãgiſter, dic.
Credens forte ꝙ p aliqđ ſignum Ieſus per
pẽdiſſet de cogitationib. ſuis, & dedit ei fu
nẽ, cum quo eũ ligauit dicẽs parabolã hãc:
Duo debitores erãt cuidã fęneratori: vnus
debebat denarios quingentos, alius 50. nõ
hñtibus illis vñ redderent, donauit vtriſq;.
quis ergo eum plus diligit? Rñdens Simon
dixit: æſtimo, quia is cui plus donauit. & il-
le dixit, rectè iudicaſti. Quis eſt iſte vſura-
rius? certe eſt Deus, quia væ non dãti debi-
tũ fœnus Deo, quia eſt territorium non la-
boratũ & incultum. Et ſunt duo debitores
huic fęneratori debẽtes vnus in cõmitten-
do. ſ. Maria Magdalena, q̃ peccauerat cũ 5. E
ſenſibus corporeis. Ecce, quia debebat iſti
fœneratori Deo quingentos denarios, pp
5. ſenſus corporeos. Alius debitor in omit-
tẽdo multa bona, q̃ facere poterat, quia cu-
ſtodiebat ſe a malo, & non faciebat bonũ,
qđ facere poterat: & iſtud eſt debitum 50.
den. vnde voluens ſe Chriſtus primo repre
hendit eũ de ſuperbia contra humilitatem
Mariæ Magdalenæ dicens Simoni: vides
hanc mulierem? Nã ubi regnauit iniquitas,
ibi regnabit & gratia. Intraui domũ tuam
ad faciendum mantellum tuæ hypocriſiæ,
aquã pedibus meis nõ dediſti de tua ciſter-
na, uel de flumine: hæc aũt lachrimis pedes F
meos rigauit cum aqua ſui cordis amarica-
ti pp profundam humilitatem, & capillis
ſuis terſit. Secundo reprehẽdit eum de ſua
tepiditate, quia oſculum mihi non dediſti:
hæc autẽ, ex quo intraui, non ceſſauit oſcu
lari pedes meos, non dico uultum, ſed pe-
des meos, ꝙ eſt ſignum magnæ humilitatis
& charitatis. pedes, ecce humilitas: meos,
ecce charitas, quia eſt transformata in me
propter magnam eius charitatem, quia iam
diſpoſuit relinquere omnia uitia pœnitẽdo
de peccatis iam factis cum contritione cor
dis cõicata cum lugenti dolore corporis cũ G
propoſito caſtigandi illud & comprimendi
quinque ſenſus corporeos ad uirtutem &
ſeruitia Dei contra uitia illius Phariſæi, qui
nondum incœpit ſe diſponere. Tertio re-
prehendit eum de eius ariditate, quia tu
non feciſti mihi aliqua ſigna amoris & cha
ritatis, quia oleo caput meum non unxi-
ſti: hæc autem unguẽto pedes meos unxit.
propterꝫ quod dico tibi, remittuntur ei pec-
cata multa, quoniam dilexit multum. cui
autem minus dimittetur, minus diligit.

Tertia pars principalis. H

SEquitur mõ 3. pars prædicationis nr̃æ,
q̃ eſt inflammatam aĩam in amore Dei
perſeuerare, quia Deus aĩæ perſeuerãti
in eius amore uſq; ad finem facit miſericor
diam, quia non qui incœperit, ſed qui per-
ſeuerauerit, ſaluus erit. Ideo Chriſtus dixit
ad illam, remittuntur tibi peccata. Quibus
dictis etiam aliqui, qui ſimul accumbebãt,
murmurantes cœperũt dicere intra ſe, quis
eſt hic, q̃ ẽt peccata dimittit? Et Ieſus reuol-
uens ſe ad mulierem dixit, fides tua te ſaluã
fecit, uade in pace. Quam pacem nobis cõ-
cedere dignetur dñs noſter Ieſus Chriſtus,
qui remiſit peccata Marię Magdalenæ, Am.

A DOMINICA SEXTA in Quadrageſima.

De Amore officioſo.

In qua Dominica incipit ſexta A'a Seraphini, quæ dicitur Amor liberalis, & habet pennas ſeptem, quæ ſunt Amor officioſus, Amor ineffabilis, Amor pauidus, Amor ſanatiuus, Amor ſaporoſus, Amor anguſtioſus, & Amor quietus. Et nota quòd ſequens ſermo adaptatur præcedenti.

B

Sermo XL.

D*Omus impleta eſt ex odore vnguenti.* Ioan. 12. c. & in euangelio hodierno loquente primo de Amore officioſo perſeuerato in Maria Magdalena, quæ vnxit pedes Ieſu, dum cœnaret in domo Lazari in Bethania. vnde ad euidẽtiam dicendorum nota tres domos ſiue ſtatus. Prima domus eſt naturæ, & iſta eſt anima noſtra. Secunda domus eſt gratiæ, & iſta eſt eccleſia.
C Tertia eſt domus gloriæ, & iſta eſt domus paradiſi. Nam a ſtatu naturæ tranſitur ad ſtatum eccleſiæ. ſ. gratiæ, & de ſtatu eccleſiaſticæ gratiæ itur ad ſtatum gloriæ. Et volumus loqui iſto mane de amore gratioſo, & ſic de prima domo, ſeu de primo ſtatu naturæ ibimus vſque ad domum gloriæ, vbi Deo propitio manſionem noſtram ſempiternam faciemus in gloria patris, vbi multę ſunt manſiones. vnde iſto mane conſiderabimus de vnguento multarum gratiarum poſito in anima noſtra. Et nota inter alias, nouem ſunt gratiæ, quas debemus cõſiderare. Prima ꝙ tu conſideres in quanta altitudine
D tu es creata. Secunda gratia eſt, ꝙ tu cõſideres, quanto theſauro tu es æſtimata. Tertia gratia, cum quanta diligentia tu es cuſtodita. Et iſtæ tres gratiæ ſpectant ad ſtatum naturæ. Quarta gratia eſt, ꝙ tu anima conſideres cũ quanto dolore tu es perdita. Quinta gratia eſt, ꝙ tu conſideres, cum quanto labore tu es quæſita. Sexta ꝙ tu conſideres, cum quanta culpa tua tu es perdita. Et iſtæ tres grãæ ſiue conſiderationes pertinent ad ſtatũ gratiæ. Sequunẽ modo aliæ tres, q̃ ptinent ad ſtatum gloriæ videlicet. Septima eſt, ꝙ tu aĩa conſideres, cum quanto gaudio & feſta iubilationis receperis in paradiſo. Octaua ꝙ conſideres, cum quãto pretio tu es redempta. Nona & vltima gratia, quòd E
tu conſideres, cum quanta gloria & beatitudine tu es beatificata.

Prima pars principalis.

REdeo ad primã grãm conſiderandi, in q̃ta altitudine tu, ò aĩa es creata. Et in hoc debes tria contẽplari. Primum, quis te creauit. Secũdum, qualiter te creauit. Tertium, ad quẽ finem te creauit. Primũ contemplari, eſt conſiderare, quis te creauit, q̃a infallãter ẽ ſumus opiſex & magnꝰ magiſter, & ingentis opificis eſt oĩa ſua opera facere mirabili artificio, quia nõ vult ꝙ aliquid exeat de ſuis manib. niſi ſit bene factũ, ſicut eſt in magno pictore. ſ. Zoto, & F
in bono ſcriptore, & i magno Doctore, & cõſultore, & ſimilib. quia volũt ꝙ oĩa q̃ ipſi faciũt, ſint ſine defectu aliquo. Sed quid dicemꝰ de Deo, in quo cõſiſtit oẽ ſcire, oẽ velle & oẽ poſſe, & q̃equid eſt: nã ex quo ipſe Deus magiſter magiſtrorũ creat aĩam, ipſa aĩa infallibiliter dẽt eſſe pur magna res, & tãto maior oĩb. alijs creaturis, quanto ipſa magis cõformis & ſimilis Deo. vñ faciamꝰ hoĩem ad ſimilitudinem nr̃am, &c. Si ergo cupis cũ magno deſiderio & deuotione videre picturas S. Lucę, certe multo magis ſi- G
ne cõparatione tu dẽres deſiderare videre & contẽplari aĩam, & eius dotes & grãs, q̃ eſt a Deo facta, & ad cuius ſimilitudinẽ, & tu es ita fatuꝰ, ꝙ nõ cõſideras quicq̃ de ea. imo plus caripendis & doles perdere vnũ porcellũ q̃ vnã aĩam. Capiamus ẽm videre iſtius aĩæ. i. qualiter te creauit, & qualis es. ſ. qualiter es facta, quia nulla lucida arma, nec caſtrorũ acies ordinata, nec palatiũ, neque elemẽta, nec ſtella, luna, neq; ſol, neq; cęlũ ſtellatũ ſunt ita pulchra, ſicut tu, ò aĩa. vñ volo ꝙ cum vno pulchro eleuato & nobili intellectu ſcias, cõprehẽdas & quæras, quid eſt aĩa. & quæras cãm pp quã Deus fecit aĩam. vñ Pau. 1. c. ad Ro. dat viã contem H
plandi aĩam ꝙ inuiſibilia Dei per ea quæ facta ſunt a creatura mũdi intellecta cõſpiciũtur. Et no. ꝙ Deus oĩpotens fecit elemẽta, aĩalia cætera, planetas & cęlũ ſtellatũ & criſtallinũ pp nr̃um corpus, q̃a creauit Deus oĩa corporalia pp nr̃um corpus, & creauit corpus pp nr̃am aĩam ꝓpter ſe Deum. vñ Aug. oĩa creauit Deus ꝓpter hoĩem, & creauit hoĩem propter ſe. Et io aĩa dẽt eſſe ſine cõparatione multo pulchrior q̃ ſit corpus, & cætera corporea creata, ex quo ipſa eſt facta ſolũ propter Deũ. Vñ conſidera in mente tua, ꝙ ex quo Deꝰ fecit iſta corporalia. ſ. elemen-

A elementa;planetas,cęlũ ſtellatũ & cęlũ criſtallinum,ſolum pp noſtrum corpus,& corpus pp animam,& animam propter ſe,& hæc fecit propter peruenire ad ſpũalia. Ita per oẽm gradum ipſe fecit ſpũalia, ut te cõducat ſenſim ad cęleſtia, ut quaſi per unam umbram uiſibilium tu poſſis comprehendere Angelos,ipſum Deum, & ſpũs intellectuales,ſemper tendendo ſurſum: quia illa pars inſtat terræ. Et iſta elemẽta ſunt ſcola Dei:nam uides, ꝙ ſpazaturæ cęli proijciuntur in terra,& fex,& oĩa turpia proijciuntur in terra. Et nihilominus tu vides quantum iſta fex terræ eſt pulchra, & pulchros producit effectus. Sed multo pul- B chrius, & pulchrioris naturæ eſt uidere de rebus naturalibus. Nam aqua eſt decies pulchrior terra,& aer eſt decies pulchrior,quã ſit aqua: & ignis eſt decies pulchrior, quã aer, & unum elementum inficit aliud, & uertitur in aliud. Nam terra corrũpit aquã, & aqua dẽſatur,& uertitur in terrã, & ecõtra. Poteſt terra ſic rarefieri, ꝙ uerti põt in aquam,&c. Ita ꝙ vbi unum elemẽtum prędominatur alteri,notabiliter alterat,& inficit illud,cui prædominatur, & trahit illud ad ſui naturam:& poſtea Deus fecit Lunã, C cum tam mirabili ſua influentia, quia cum luna mutatur, oĩa elementa alterantur; & ſimiliter Luna eſt pulchrior decies, q̃ ſint oĩa elemẽta:ſimiliter Sol eſt lõgè pulchrior q̃ luna. Et ſic diſcurrẽdo per planetas, ſimiliter cęlum ſtellatũ eſt decies pulchrius,q̃ ſit Sol; & cęlum criſtallinum eſt decies, pulchrius, quàm ſit cęlum ſtellatum,& cęlum emperium eſt decies pulchrius, quàm criſtallinum,& anima eſt decies pulchrior, quàm ſit cœlum empireum. conſidera, qualis,& quàm pulchra eſt anima, & quantæ excellentiæ,& dignitatis.

Contemplare modo terram, quæ eſt ſcola Dei, & res ualde abiecta reſpectu aliarũ D rerum creatarum, quantum eſt pulchra,& nobilis; quia nullum eſt ingenium humanum,qui poſſit comprehendere cum omni induſtria, & ſubtilitate pur ſolam terrã,& eius dignitatẽ. Reſpice in tempore veris vnum pratum, quantum eſt pulchrum, virens,& ex quot varijs floribus ornatum diuerſorum colorum,odorum, & ſaporũ,& quot ſunt genera herbarum,arborum,arbuſtorum,& fructuum. Sed & conſidera ornamenta tot montiũ, & quæ producuntur in his,deijce mentem tuã in uiſceribus terræ,ubi reperies aurum,argentum, lapides ꝑtioſos,& tot diuerſitates metallorum, & generũ lapidum ꝑtioſorum, & gẽmarum, E q̃ oĩa tñ ſunt terra, & ex ipſis fiũt tanta,& tot pulchra, & uaria in ſcia,ſicut ſunt organa,tubæ,cymbala, lauta, citharæ, ſimphoniæ,pſalteria, uiolæ,campanæ,& hmõi, tã dulcia,& tà ore reſonantia, oĩa ſunt de terra. vnde Dauid ſonando citharã,tantã melodiã ſentiebat. Similiter ĩ pſalterio,quòd rapiebatˢ in ſpiritu,& aĩa illius ſubleuabatˢ intantum, ꝙ ſubleuata contemplabatˢ Deũ, propter ſonũ unius modicæ terræ. Sed ſi audiuiſſet armoniã ſupercęleſtiũ,qđ feciſſet? & in illo raptu ipſe tunc faciebat illa diaſoſalina, cũ exibat extra ſe. ſimiliter ſapores zafrani,zuccari,aromatũ,balſami,& aliorũ innumerabilium ſaporum ex terrena ſpecie F ꝓcedentiũ, quorũ ſpecies ſunt diuerſæ,& infinitæ. Conſidera maneries mellifluorũ, fructuum infinitas,ficus,vuas,poma, & cętera, q̃ oĩa ex terra proceduntur,& in terra exiſtunt. Nam pelagus ſapientiæ Dei oĩa in ſapientia fecit. Et ſi omnes Philoſophi mũdi ſimul contẽplarentˢ,non poſſent cõprehendere unũ capillum,niſi ex gratia Dei infuſa. Nã legiˢ,ꝙ unus Philoſophus non potuit cũ oĩ ſuo ſtudio, & naturali ſcrutinio, in 30. annis diſcere,& cognoſcere naturam unius apis. Conſidera uirtutes lapidũ ꝑtioſorum,perlarũ, & gemmarum,ac colorum G lanerũ,& uarietates ſerici,& quot auiũ genera,& aĩalium maneries terra ſubſtentet, & quot maneries hoĩum nutriat ipſa terra. ò terra,terra,q̃ mirabilia ſunt opera,& uirtutes tuę,q̃ cum in tpe prouehis,producis, & nutris,cito in terram vertuntur, quæque ſunt ex terra producta, & oĩa immũda in alueo terræ proijciuntˢ: & ideo illi, qui nõ hñt altiorem intellectum, nil cupiunt, nilve amant,niſi terrã,ſicut ſunt auari, & uſurarij,q ponunt totũ ſuum affectum in iſta uiliſſima re terræ, & iſti tales ſunt ſimiles illi,qui eſſet rex, & recedens a gubernaculo regni poneret ſe in fece,& diceret illud eſſe beneficium ſui regni, & poneret ſuum H ſummum bonũ,& fęlicitatem in illa fece: certe iſte talis eſſet merito priuãdus, & expellendus a maieſtate ſceptri regalis tãquã indignus. Similiter eſt iſte cupidus,& auarus,q propter terrena,& fętida, & caduca deſerit aĩam, atq; Deũ: & iſti tales ſunt ſimiles uni puerulo,qui nondũ habet dies diſcretionis,cui ſi añ poneretˢ vnum cerasum, & diceretˢ,eligas quid mauis,an iſtud ceraſum,an unũ regnum? certè ille puer eligaret ceraſum potius q̃ illud regnum, & ſi eſſet filius tuus,tu multum doleres,q a tu co-

A gnoſceres iacturam, & damnum perditio-
nis illius regni pro uno ceraſo, & hæc pro
pter imbecillitatem, & ignorantiam illius
pueri indiſcreti. Similiter ſunt, qui propter
auaritiã perdũt regnũ cœlorum ęternali-
ter duraturum, in quo cõſiſtit ſummũ bo-
num, & oĩs fęlicitas pp iſta momentanea,
& caduca terrena, & pp ſtercus, quæ ſunt
ſimilia vni ceraſo, in cõparatione ad gaudia
regni cęleſtis; & tu diues auare, dices: de il
lo ſtercore, & de illa fece uellem pur habe
re in abundantia, & tu habeas in hoc mun
do, ex quo uis, quia tu habes liberum arbi-
triũ eligendi, qđ uis. Si ergo uoluntarie uis
eſſe potius fatuus, & indiſcretus, q̃ diſcre-
B tus, & illuminatus, & non uis cognoſcere
Deum, ſed perſeuerare in fece terrenorũ
in hac uita, tu digne proijcieris ĩ tenebras
exteriores, & in fece æternalis tormenti in
alia morte cũ omni obſcuritate ignorantiæ
tui intellectus, qui non vult illuminari, dũ
tempus habet in præſenti uita, quæ eſt me-
ritoria: & ideo noli perdere hoc tp̃s meri-
torium, dũ lucem habes ſpeculandi res ſu
pracęleſtes, & quanto res eſt ſuperior, tan
to eſt nobilior: & uides in iſtis elementatis
inferioribus, ꝙ aqua eſt nobilior terra, &
ignis nobilior aere, &c. Sed dices, aurum
C eſt pulchrius aqua, ſed tu non intelligis: nã
licet uideatur ſic oculo corporali eſſe pul-
chrius aurum, quàm ſit aqua: tñ ſm conſi-
derationẽ ueri intellectus, nõ eſt ita. Sed ſi
deficis intellectu uerę cognitionis rerũ na
turaliũ, quas uides, & palpas, & comedis,
& de quibus es compoſitus; quanto ergo
magis deficies in cognitione rerũ inuiſibi-
lium, & ſupercęleſtium, ac ſpiritualium?
ſed eleua altius mentem tuam, contemplã
do res incorporales, ut paulatim uenias ad
cognitionem rerum ſpũalium. Nam p in-
genium naturale ſi totum humanum inge
nium eſſet in unum conglutinatum, nõ in-
telligeret unam guttã aquæ: ergo multo mi
D nus curſum naturæ lunæ, niſi illuminetur a
patre luminum, qui deſurſum eſt. p̃terea tu
uides in iſtis inferioribus naturalibus, ꝙ
unum modicum aeris reuerberatum in cy
thara, uel organo, facit pulcherrimã melo-
diam. Sed quid ſi totus aer mundi eſſet ſi-
mul conglutinatus, & percuſſus in uno in-
ſtrumento apto comprehendere illũ, quan
tam credis faceret melodiam? certe tu iudi
cares non fore maiorem, nec pulchriorẽ ar
moniã in paradiſo: ſed quid foret in igne
uniuerſi orbis ſimul collecto? quãtas uires
credis haberet, tu non poſſes ęſtimare. cõſi

dera leuando mentẽ tuam altius, & metire E
curſũ lunæ, & eius decorem; reſpice ſolem
& eius uelociſſimũ curſum, & ſuos radios
uigoroſos, ſplendidos, & calentes, q eſt tã
tę uirtutis, & influentię, ꝙ naturales dicũt,
ꝙ ſi ipſe ſol ceſſaret uno ſolo die facere
circulum ſui curſus, oĩa aĩalia quæ in ter-
ra ſunt morerentꝰ; & ſi p uno ſingulo hoĩe
eſſent tot hoĩes, quot ſunt ſinguli: Iſte ſo-
lus ſol oẽs nutriret, & regeret. amplius ele
ua intellectũ tuũ magis ſurſum, & intra cõ
ſiderationẽ cœli ſtellati mobilis, & qs fuit
ille opifex, & tã bonus cõpoſitor, q fecit il
la ſidera ita fulgida, & cũ tanto ordine, &
uniformiter rotãtia ſine aliqua ſui ordinis
alteratione, & faciẽtia ſuos meatus conti- F
nuo curſu cũ influentijs proportionaliter
ſibi datis: & ſola una minima ſtella eſt pul
chrior, & maior, q̃ ſit tota terra, in cuius fe
ce tuus intellectus eſt merſus, & non cõſi-
derat ultra. ſed quid dices de cęlo criſtalli-
no tranſparente. cuius modicũ ſi poſſes ui
dere, uidereꝰ tibi tanto pulchrius cœlo ſtel
lato mobili, & alijs ſupradictis, quanto ſol
eſt pulchrior terra. Sed aſcẽde alium gradũ
altius, & cõſidera cęlum empireũ, quia ſi
poſſes uidere modicũ ipſius cęli empirei,
uidereꝰ tibi centies millies pulchrius cęlo G
ſtellato, & criſtallino, & alijs oĩbus, & tñ
diſtat ab illa in pulchritudine, quantum ſol
ſi luceret cẽties millies pluſquã facit: diſtat
a terra, quæ p ſe eſt corpus opacũ, & obſcu
rũ, & oĩa iſta ſupraſcripta ſunt facta pp cor
pus nr̃um; & unũ corpus beatũ eſt multo
pulchrius, q̃ ſit cęlũ empireũ. Et conſidera,
quantũ cęlũ empireum dẽt eſſe pulchrum,
in quo habitat Deus, & unicus eius filius
glorioſus dñs nr̃ Ieſus Chriſtus, beataq; vir
go, & oẽs Angelorum chori, & intelligen
tiæ, & oẽs Sãcti. Nam ſi eſſet unus Impera
tor, & dñs totius mũdi, & uellet facere ſi-
bi unũ pulcrũ palatiũ pro ſua habitatione,
& pro habitatione ſui filij, & uxoris ſuæ, H
& totius ſuæ curiæ, quanto cũ ingenio ma-
giſtrorũ, & ſplẽdore ædificiorũ, & multo
artificio habitationũ diuerſarũ curiarũ, &
lobiarũ, plauſu cordis illud palatiũ eleua-
ret? Et q̃ppe tñ excederet oĩa alia ædificia
mũdi, q̃tũ Impator ille totius vniuerſi dñs
p potentiã excederet alios potẽtatus, p̃ſup
ponẽdo, ꝙ ipſe hẽret ad hoc ſcire, poſſe, &
uelle. multo ergo magis ſine cõparatione
tu debes imaginari, ꝙ cęlũ empireũ, ubi eſt
mãſio, & domus ſuperni luminis, & in qua
Virgo glorioſa cũ oĩbus Sãctis, & nos, qui
ſumus filij Dei adoptiui inhabitamus, dẽt
mirabi-

A mirabiliter eſſe pulchrũ, adeo ꝙ lingua hu
mana ꝓferre nequiret, nec itellectus hois
capere poſſet ſm curſum ſuæ naturæ, niſi
quatenus ꝑmitteret a Deo; & omnia quę-
cunq; ſunt creata infra Angelos, nihil ſunt
reſpectu aiæ, quia aia eſt multo pulchrior q̃
ſit terra, aqua, aer, ignis, luna, ſol, ſtellæ, &
cęlum ſtellatũ, criſtallinum, & cęlum empi
reũ, & probo auctoritate Gen. 2. c. Creauit
Deus hoiem ad imaginẽ, & ſimilitudinem
ſuã: & dicit hoiem, i. aiam; & nota, ꝙ dicit
ſuã, ad denotandũ ꝙ ſi Deus crearet plures
mundos quã ſint ſtellæ in cęlo, continẽtes
ſingulos, oia cõtenta in iſto mundo nõ eſ-
ſent ita pulchra, ſicut eſt aia. Tu ergo, o pul
B cherrima aia, aperias lumẽ tui intellectus ĩ
hac tenebrarũ ualle, & conſidera tuã crea-
tionẽ, & pulchritudinẽ, atq; dignitatẽ; &
conſiderare cum admiratione debes, ſi ue-
ra dico, quantũ ſis pulchra, & pulcherrima
rerũ reſpectu tui opificis, ad cuius ſimilitu
dinẽ te fecit: qđ ꝓbo per exemplũ. pone ꝙ
eſt maior pictor mundi, & pulchrior oibꝰ
alijs hoibus, & uellet, ſciret, & poſſet face-
re unã imaginem pulcherrimã ad ſimilitu-
dinẽ ſuã, quãto artificio, & ſtudio, & mira-
biliꝰ ingenio credis, ꝙ ſtuderet facere illã?
Et quã pulchrã? immo pulcherrimã credis,
C ꝙ faceret illã, quã mirabilis pulchritudinis
credis ergo aiam fore, quam ad ſui ſimili-
tudinẽ fecit Deus, quem oculus nõ uidit?
q̃a inquit Deus, nõ uidebit me homo: quia
nullus intellectus põt cõprehendere Deũ,
q̃a finitũ non põt cõprehẽdere infinitum,
niſi ex uoluntate diuina ꝓcedat. ſi ergo eſt
ita ſapiẽs, q̃a lingua non põt exprimere, &
põt in ictu oculi quodcunq; vult, q̃a quæ-
cunq; uoluit fecit, & ĩ creatione ipſius aię
ad ſimilitudinẽ eius factæ cõcurrunt uelle,
ſcire, & poſſe. quantũ ergo dẽt eſſe pulchra
hęc aia nobiliſſima, q̃a audeo dicere, ꝙ ſi eſ
ſet poſſibile, ꝙ homo incarnatus poſſet ui-
dere aiam in abſtracto glorificatã; ipſe nõ
D crederet Deũ fore pulchriorẽ una aia. vñ
ſimilitudo eſt reſpectu gr̃æ Dei, & imago
eſt reſpectu triũ potẽtiarũ aię, ſ. memorię,
uoluntatis, & intellectus. quia cognoſcit,
vult, & intẽdit, ſeu intelligit: vñ, ſignatũ eſt
ſup nos nomẽ tuũ dñe: dediſti lętitiã ĩ cor
de meo. in lumine intellectus ſignatũ ſigni
ficat uoluntatẽ liberã. & ꝙ ſit ſimilitudo,
qđ dẽt uelle, eſt uoluntas Dei. vñ, uolunta-
rie ſacrificabo tibi, eſt ſimilitudo, & ꝓponã
Dñm in conſpectu tuo ſemp, ecce intelle-
ctus. ſed qñ eſt apta ad iſta, tunc eſt imago
Dei ꝑꝑ aptitudinẽ. uel ſic, imago eſt chari-
tas, a qua infinitus actus amoris procedit.

Itẽ habemus unã aptitudinẽ ad amandum, E
uel bonum incõmutabile⁊, qđ eſt Deus, uel
bonum cõmutabile: & ſic eſt peccatũ mor
tale, q̃a peccatũ mortale eſt relinquere bo
nũ incõmutabile, & adhærere bono com-
mutabili. Et adhærendo Deo, & cõicando,
aia tranſubſtantiatur in Deũ, & eſt imago
Dei. hinc eſt, ꝙ aia nunquã contentat, quia
eſt capax infiniti Dei, & ſi eſſet dña cœlo-
rum, & oium creatorum, & oium ſpirituũ
beatorum, & nõ haberet fruitionẽ Dei, nõ
eſſet cõtenta; & ſolum gaudendo Deo in
fruẽdo ipſo abſq; alijs, ipſa eſſet beata; q̃a
eſt una de dotib. aiæ gaudere de Deo. Im-
mo plus, q̃a ſi Deus faceret mille millia cę
lorũ, & ẽt eſſet dña oium illorum, & in ſe
hẽret oia gaudia beatorum ſimul congluti F
nata, adhuc non eſſet contenta ſine Deo:
ergo ò cęce, q relinqs ęterna, ꝑdẽdo Deũ,
ad cuius imaginẽ es creatus, ꝑꝑ caducũ, &
cõmutabile. Similitudo Dei in aia ideo dr̃,
q̃a ſicut in Deo procedit unus amor, & vna
charitas; Ita in aia: quia ſi tuus maritus eſt
Venetijs, tuus aius eſt Venetijs. Ita eſt tuus
aius uelox, quia ſpũs vbi vult ſpirat, & uno
ictu cor tuum leuat in paradiſo, & ꝓlixus
eſt, ſed non infinitus. Item tertio, quia ſicut
Dñs creans fuit principium oium creatura
rum: ſic homo primus Adã a Deo creatus G
generans fuit pater oium aliorum hoium;
q̃a oia gñata ueniunt, & procedunt ab vno
principio. Quartò ſimilat̃ aia Deo in hoc,
quia ſicut Deus eſt pure rõnalis. Ita homo
eſt animal rõnale. Quintò ſimilatur Deo;
quia ſicut Deus ſpũs eſt: ita nr̃a anima eſt
ſpiritus. Sextò, quia ſicut Deus eſt intermi
nabilis, & infinibilis: ita anima, licet habeat
principium, nunquã habebit finem, contra
aliquos ſtultos credentes, ꝙ mortuo corpo
re moriat̃ anima; quia tunc pulex eſſet ma-
ioris gratiæ, quàm homo; vñ dato ꝙ foret,
tu non deberes hoc credere. Septimò, quia
ſicut Deus eſt ſimpliciſſimus, & purus: ita
anima. Octauò, ſicut uides Deum eſſe in to H
to orbe: ita anima eſt in toto corpore. De-
cimò, quia ſicut Deus eſt ubiq;. ſ. in inferno
per iuſtitiam, in terra per præſentiã & gra-
tiam, & in cęlis per gloriam: ita anima eſt
in toto corpore, & eſt tota in qualibet par-
te ipſius corporis. ſed ſecundum diuerſas
operationes. Vndecimò, quia ſicut Deus
eſt inuiſibilis. Ioan. Nemo uidit Deum
unquam: ita anima eſt inuiſibilis; quia
ſicut cum calcaneo non potes uidere ſo-
lem, ſic nec cum oculis corporis potes
uidere animam, neque Deum. Duodeci-
mo, quia Deus in quocunque loco turpi

A exiſtat, nõ deturpaẽ, uel deformaẽ radius in ſimo, & in ſtercore. Ita aĩa in quocunq; corpore leproſo, infirmo, uel debilitato, & deformato exiſtat, nõ deturpaẽ, uel deformaẽ propter illud corpus: ſed ſolum ꝑpter peccata deturpatur, & inficitur. Sextodecimo, quia ſicut Deus nunq̃ dormit, q̃a neq; dormitabit, neq; dormiet: ſimiliter aĩa nunq̃ dormit. Quartodecimo, q̃a ſicut Deus ſtãs in toto mundo, oĩa uario modo ornat: Ita aĩa ſtando in corpore, uariat diuerſimodè mẽbra, dãdo unicuiq; mẽbro uarias, & mirabiles operationes: nam oculo dat uiſum, naribus olfatum & odoratum, ori guſtum, auribus auditum, manibus palpatum, & uarias operationes ad iuuamẽ corporis, & pe- B dibus greſſum, & ſic de alijs organis corpori ſeruientibus. Quintodecimo, quia ſicut Deus in oĩbus creaturis ſtãdo facit oĩa augeri, uidelicet, fructus, plantas, herbas, & cuncta aĩantia: Ita aĩa infuſa in corpore facit illud paulatim accreſcere, & augere membra. Sextodecimo, quia ſicut Deus ſtabilis manens dat cuncta moueri: Ita aĩa in corpore quieſcẽdo, facit humores diſcurrere per corpus, & mẽbra mouet diuerſimodè, ſm̃ corporis diſpoſitionẽ, & prout placet ipſi aĩæ. Cape modo ſecundam cõſiderationẽ contẽplationis ſecundæ grĩæ, q̃to theſauro, & ꝑtio tu es ęſtimata, & appretiata. Sed tu nõ conſideras hoc: nam unus ſtudẽs cognoſcens unum librum, appretiabit illum 30. ducatis. Et unus ruſticus plus appretiabit unum ſtarium frumẽti: q̃a eſt imperitus literarum, & nõ cognoſcit ualorẽ, & continentiã illius libri: ſimiliter unus armiger uidẽs unum pulchrum equum per cuſſum, magis appretiabit damnum illius equi, quàm mortẽ unius ſacchomani, quia nõ intelligit, neq; cognoſcit pretioſitatẽ aĩæ, q̃a aĩalis homo nõ ꝑcipit, q̃ ſunt Dei, ſed tm̃ ꝑcipit ea, q̃ ſunt de carnacia, & broda, & quæ ſunt cõgrua ſuo uitio, & brutali appetitui, & hoĩes creati ad imaginẽ Dei, D non intelligẽtes Deum, nec factum aĩæ, appretiant ſolummodo temporalia, & ſemper tenent oculos apud terram, & terram diligunt: & niſi eſſet experientia mortis, quia uident, ꝙ oẽs tam docti, q̃ indocti, & tam principes, & diuites, q̃ pauperes moriuntur; nullus crederet alium paradiſum fore, q̃ iſtum mundum. Conſidera ergo, ꝙ oĩa corpora hominum, & animalium moriuntur: & ꝙ rationalis anima nunquam moritur: vnde appretia animam mortalẽ pluſquàm corpus mortale, & cuſtodi aĩam

a peccatis, ſi uis uiuere in æternum. Vnde E nota, ꝙ ſemel diabolus miſit unam ambaſciatam Deo, ꝙ ſi Deus uolebat dare ſibi partem ſuam, ꝙ nunquam faceret amplius ſecum guerram. Vñ Deus fecit uenire diabolum ad ſe, & dixit, ꝙ ſi uellet facere ſecum pacem, ipſe daret ei totam terram: qui reſpõdit, ꝙ nihil habebat facere de terra, quia nolebat uoluere terram: deinde ꝓmiſit ſibi aquas: qui dixit, ꝙ nolebat ducere naues: deinde obtulit ſibi aerem: qui negauit dicens, ad quid mihi prodeſt mittere aerem hinc inde? Item obtulit ſibi ignem: & reſpõdit, nolle imperium ignis: quia tędet me ſtare ſemper in igne. Tunc dixit Deus: vis tu cęlum ſtellatum, & errantia ſidera? F qui recuſauit dicens: eſſet mihi magnus labor ſine utilitate rotare ſolẽ, & lunam ſingulis diebus: & nil aliud operarĩ. Tunc dixit Deus: bene, ego uolo tibi date cęlum criſtallinum, & eſto pacificus mecum. Cui reſpondit Sathan: ego nolo, quia eſſem minus uicinus tibi. Quid ergo requires a me? dixit Deus. Tunc reſpondit diabolus, nil aliud uolo, niſi animam: tunc dixit Dñs: animam non tibi dabo, quæ eſt ad ſimilitudinem noſtram facta, & ſic remanſerunt diſcordes: vnde plus appretiauit Deus omnipotens animam, q̃ cęteras crea- G tas: & tu, o auare plus amas unum ducatũ, q̃ ipſam animam. Similiter tu ſi memoraris, ſi perdis gallinã tuam, non poteris dormire, neq; quieſcere, nec pacẽ habere diſcurrendo per contratam, niſi reperta gallinã. Et ſi ipſam non reperis, valde dolebis, & de perditione animæ tuæ nihil curas, & ſtabis per 20. annos ꝙ non quæres recuperare animam perditam in peccatis, nec quicquã ſomniabis de ipſa. Et plus diliges tuos ſubtelares, q̃ animam tuam: quia omni ſero ſi ſunt infecti, & imbrattati, tunc tergis ipſos: animam uero quantumcunque ſit in fecta, & in fece peccatorum deuoluta, & deturpata, non curas mundare, & ter- H gere, ac lauare ipſam, & neque forte curabis quicquam de ipſa. Immo tu, ò cerdo, & artifex, pro uno ſoldo non curas perdere animam, adiurando corpus, & ſanguinem Dñi, ꝙ illa tua mercantia, uel ſubtelares tantum conſtant tibi, vt emptor alliciatur ad dandum tibi unum ſoldum plus: & falſo periurabis, & peccabis mortaliter ꝑiurando, & ſic moriẽdo, ut crebro accidit, uadis recto tramite a caſa calda dolendo. Vos ergo, ò boni ciues, artifices, & mercatores, capite, & habituate vos in bona con ſue-

A ſuetudine in non iurando, qñ uenditis ue-
ſtras mercantias, dicendo : res mea tantum
ualet, & tantum uolo ſine iuramẽto. Et ſic
dicendo, plus credetur uobis. Similiter ha
bituetis uos in non emendo, nec uenden-
do in diebus feſtiuis, & præceptis ab eccle
ſia coli: nam illi, qui ſunt turbatores ne bo
na fiant, & ne feſta cuſtodiãtur, & ſunt cau
ſa malorum, ſunt participes illorum pecca-
torum. Similiter barberij ceſſent a lucris in
feſtis, & cęteri artifices: quia aliter faciẽdo,
dñs permittet venire aliquod infortunium
non ſperatum, ꝙ tales contra faciẽtes, vno
in puncto amittent oĩa, tam lucra, q̃ totam
ſubſtantiam ſuam, ad inſtar unius, qui dũ
B confitendo diceret ꝙ mercabatur in feſtis,
& confeſſor prohibebat, ne uenderet In
feſtis : & ille dicebat, qm̃ ego plus lucror
in feſtis, q̃ in alijs diebus. & bonus confeſ-
ſor dixit, uidens ꝙ non poterat conuince-
re eum : bene, ex quo uideo pur te diſpoſi-
tum uẽdere in feſtiuis diebus, ego uolo ſal
tem a te, quòd tu ponas ſeparatim lucra,
quæ facis in diebus ſolemnibus, & feſtiuis,
a lucris, quæ facis in diebus non feriatis; qđ
cum mercator ille feciſſet, in capite oĩum
cernens lucra feſtiua, reperit denarios illo-
rum lucrorum uerſos in carbones : & re-
C diens ad confeſſorem, confeſſor dixit, dñs
rex permiſit propter ſuam miſericordiam,
ut Intelligas, ꝙ ſi perſeueras in tuo damna
to ꝓpoſito, tua aĩa ab iſtis carbonibus cru-
ciabitur in inferno; quid enim prodeſt ho-
mini, ſi totum mundum lucretur, & animę
ſuæ patiatur detrimentum? Cõſidera ergo
quanto pretio aĩa æſtimatur a Deo, & ap-
pretiatur a diabolo, qui recuſauit terram,
cęlum, & quæ continentur in eis propter
aĩam: & tñ Deus hoc facit ex plenitudine
gratiæ ſuę bonitatis, quia Deus ſine anima
non eſt minor, & cum aĩa non eſt maior.
Cape tertiam conſiderationem. ſ. cũ quan-
ta diligentia tu es cuſtodita. Tu ſcis, ꝙ ha-
D bens theſaurum, uel rem pretioſam, quan-
to eſt maior, & maioris pretij, tanto magis
& maior adhibetur ei cuſtodia, & cum ma
iori diligentia : quia intelligit pretioſitatẽ
illius theſauri. Et ſi a caſu habens illum the
ſaurum, eſſet cum eo in mari, & ſuperueni
ret quædam ualida tempeſtas, ita ꝙ timere
tur naufragium, talis abijceret aliquas ca-
pſas cum aliquali parte ſui theſauri in ma
re propter alleuiare nauem, & euadere cũ
ſuo theſauro ab illo periculo. Ita facit Deꝰ,
quandoq; permittit occurrere tribulatio-
nes corpori noſtro propter ſaluare animã:

Vnde Sap. 3. c. Iuſtorũ animæ in manu Dei E
ſunt : ita charas habet ipſe Deus animas,
Iob 1. c. qñ diabolus dixit Deo, Iſte Iob nõ
eſt, quem credis, quia benedicit tibi, cũ be-
nefeceris ſibi : ſed tange eum, & uidebis
qualis erit, quia non ita benedicet tibi. Vn-
de Deus dedit libertatem diabolo in cor-
pore Iob tãtum, dicẽs, ſed animam eius ſer
ua. Nota ergo cum quanta diligentia, tu ò
anima es cuſtodita. Sed dic quæſo tu ò fœ
mina, quid melius cuſtodis, & cum maiori
diligentia, an gallinã, uel animam? certè tu
melius cuſtodis gallinam, & prouides ſibi,
quàm animæ: & tu ò auare, qui cum tanta
cura, & diligentia accumulas, & cuſtodis
theſaurum tuum, certe tu non portabis il- F
lum tecum, ſed alieno quæris hęredi, & ani
ma tua portat ſecum peccatum, & gehen-
nã ignis æterni, quæ acquiſiuit pro accumu
lando theſaurum illum. Cape quartam con
ſiderationem, ſ. cum quanto labore tu es
perdita, quia Deus uidit deſtruere multa
regna, & nunquam fleuit; ſed pro anima, li
cet de ſua natura non ſit paſſibilis, tñ uo-
luit capere naturam humanam paſſibilẽ, ad
dandum intelligere dolorem, quem habe-
bat pro perditione animæ, & uoluit mori
pro redemptione animæ. Et ſimiliter uidẽs
ciuitatem Hieruſalem, cœpit flere ſuper eã G
& filios ſuos. O infelix anima, ſi tu intelli-
geres conditionem tuam, tu non ceſſares
lachrymari in iſta, i. in hac illuminatione,
quia Deus nunquam perdidit aliquam ani
mam, ſed quærit ſaluare ipſas animas, ſed in
diuerſis burſis : bonas, ſ. in burſa paradiſi,
& malas in burſa infernali. Vnde ait : Filiæ
Hieruſalem, flete ſuper uos, &c. quia dæ-
mones circundabũt uos cruciando in in-
ferno. Tu ergo, ò anima, quæ cupis ſaluari,
plãge tua peccata in hoc mundo, & fac uo
luntatem Chriſti, faciendo te conformem
ſibi, & ad hunc ſenſum loquutus de Laza-
ro, i. de peccatore fętente in peccatis, pro
quo Chriſtus fremens in ſe ipſo lachryma- H
tus eſt, non propter ſe, ſed quia Lazarus ſi-
gnificat animam peccatoris mortuam, i. ꝑ-
ditam, & damnatam, quæ non quærit reſur
gere, & liberari a peccatis. Cape quintã, ſ.
cum quanto labore tu es quæſita : nã Deus
receſſit de paradiſo, & uenit in mundum,
ut quæreret animam perditam, dicẽs. Quis
ueſtrum, habens centum oues, & ſi perdi-
derit unam in deſerto: nonne redit, ut q̃-
rat eam? &c. Ita Deus humanatus eſt, & de
ſcendit in hunc mundum, qñ uerbum caro
factum eſt, relinquendo ſuam gloriam, &

quæ-

A quærat animam perditam in deſerto iſto,
& ipſa n conducat ad ouile paradiſi, & ſe-
cundum B. Bernardum, ipſe Deus deſcẽdit
in uentrem glorioſæ Virginis Mariæ pp a-
nimam: & exiens de eius uentre flendo di-
xit: A, a, a; ad ſignificandum, ꝙ non quere-
batur de Adam, neq; de Eua, tanquam tu,
& ſicut alij infantes conquerunt, ſed ad a-
lium ſenſum, quaſi uellet dicere: Aĩa mea
conſidera, quia pro te ueni, & deſcendi de
ſummis cœlorum, & humanam naturam
aſſumpſi: ego uolo te dicere; veni ad me,
aĩa mea dilecta, audi me, ſemper deſidero
te. Fugit in Ægyptum, te longo itinere quę
rens: & poſtea reuertens de Ægypto Chri
B ſtus benedictus factus annorũ duodecim,
maiori labore quęrẽs te in Hieruſalem, &
non cognouerunt parentes eius; ſed quæ-
rentes eum inter cognatos & notos, poſt
triduũ inuenerunt eum, q ſedebat in me-
dio Doctorum, de te anima audiens, atq;
quærens: ubi credo, ꝙ inter alia diſputauit
de dignitatibus animæ, qualiter pro aĩa re-
cuperanda uenerat, & quanta poſſeſſio, &
fruitio Dei datur aĩæ in cęleſti regno, &
quantis pęnis aĩa cruciabitur in profundo
inferni. Deinde ſtetit uſq; ad triginta ãn-
nos quaſi dormitaſſet, ſed tñ quærebat ani
C mam; inde in fluuio Iordani, ubi baptiza-
uit eum Ioannes; & poſtea transſerens ſe
in deſertũ, quadraginta diebus ieiunauit,
& poſtea eſurijt, quia habebat famẽ deſide
rij ſpiritualis, ſ. ipſius aĩæ, diabolum cõfun
dendo in profundum demerſit, dum tenta-
retur, pp animam, & exiens de deſerto cũ
uictoria, circuit loca prædicando, & docen
do aĩam, & dicendo: ò uos, qui laboratis,
& fatigati eſtis, uenite ad me, quia reficiã
uos. Item oĩa miracula quæcunq; fecit, illa
fecit, ut conuerteret animam ad ſe, ut aĩa
ſaluaret; & oĩs actio ſua ĩ terra fuit pp iſtã
aĩam, dicens ei: pęnitentiam age, quia ap-
propinquat regnum cœlorum, & anima q̃
D ſitit, ueniat ad me & bibat; & ego uolo am
plecti te aĩa mea, & uolo tibi oĩa tua pecca
ta remittere. Veni ergo, ueni dilecta mea,
qa aperta brachia ſemp teneo, vt te cõple
ctar. Tu aũt es bene ſmemoratus, ſi ad Deũ
tuum, qui te plaſmauit, non uis uenire: &
ſicut aliàs habuiſti, fuit in omni ſua opera-
tione fatigatus in itinere, in prædicatione,
in fame, & ſiti pp te animam reperire, &
ꝙ erat anxius propter te ipſam refrigera-
re; ſed feſſus, famebundus, & ſitibũdus ne
ceſſe habuit redire in Ierico ad ſe refrige-
randum. Sed tandem poſt multos labores,

& afflictiones, cum uenit hora, uidit aĩam E
ſaluari non poſſe, niſi uita moreretur; unde
quærit uocans animam, paſſus eſt effici de
diuite pauperem, de rege regum ſeruulũ:
paſſus eſt ſe ꝓdi, capi, ligari, cędi, blaſphe-
mari, colaphis cędi, conſpui, neruis duris
flagellari, coronari ſpinea corona uſque ad
cerebrum profundum, & tandem crucem
baiulans ex itinere fatigatus, uſq; ad mon-
tẽ caluarium anxius uenit ſemper te aĩam
quærendo, ubi relinquens omnia, & ueſti-
bus denudatus, crucis patibulum aſcendit,
duriſſimis manus & pedes clauis cõfixus,
apertis brachijs ſemper clamabat, anima
dilecta mea, imago mea, ubi es? veni ſimili
tudo mea, veni anima mea: & uoluens ſe F
cum vultu uerſus oriens, dixit: venite ad
me, in quo eſt ſalus, ò uos infantes, & pue-
ri; voluens ſe in meridionali plaga iuueni
bus dixit: venite ad me; & uoluens ſe in
ſeptentrionẽ dixit ſenibus: & uos uenite
etiam ad me; deinde voluens plantas pe-
dum, uerſus occidens uocauit omnes ge-
nerationes, & omnes animas, vt ad uitam
uenirent per medium ſuæ mortis. Et poſt-
quàm ſaluauit omnes, dixit: cõſummatum
eſt. Et demum dixit: ſitio. iterum mori pro
ſalute animæ, dicens: reperi modo pecu-
dem. ſ. animam, quam perdideram, qua cõ G
perta inclinato capite expirauit ꝓpter te, ò
anima. vnde Chriſtus fuit maior peccator
omnium, quia omnium peccata ipſe tulit.
Conſidera ergo anima, cum quanto la-
bore tu es quæſita. Cape modo ſextam con
ſiderationem. ſ. cum quanta tua culpa, o a-
nima es perdita. Nam dedit quatuor pul-
chritudines ipſi animæ naturales, quia pri-
mo creauit ipſam pulcherrimam ad ſui ſi-
militudinem, & dedit ſibi liber. arbitrium,
quia fecit eam liberam in tantum, ꝙ nul-
lus Angelus poteſt eam ſua libertate priua
re; ac dedit ſibi gratiam, & finaliter gloriã.
Et uidens Deus, ꝙ propter unum peccatũ
mortale, tu, ò anima perdis omnes iſtas H
tuas pulchritudines naturales, quas tibi de
dit, & damnaris; non minus dolet ipſe pa-
ter animarum, quàm doleret unus paterfa-
milias, qui haberet unam pulcherrimam fi-
liam, quæ poſſet effici regina, & rex uel-
let ipſam deſponſare; & ipſa propter eius
fatuitatem diffamaretur in tantum, ꝙ ne
dum ipſe, ſed omnes cuiuſcũque minimę
conditionis illã uitarẽt in ſponſam accipe
re; quãtũ credis, dolorẽ haberet eius geni
tor? Ita facit Deus, quando anima uexana
denigratur, ſe inuoluens in labe peccato-
rum

A rum. Vnde ad inſtar Lazari dicere poteſt, ubi poſuiſtis eum, ò peccatores miſeri, & infelices, ubi poſuiſtis animam ueſtram in monumento inferni, fœtentem præ multitudine peccatorum: ergo ò peccator, exi foras de iſto monumento, & reſuſcita confitendo, pœnitendo, & euchariſtiam deuotè ſumēdo; & uiues teſtaurando gratiam, de qua tranſibis ad gloriam tibi paratam. Sequuntur aliæ tres conſiderationes, quæ p̄tinent ad ſtatum gloriæ. Et proxima iſtarum trium, quæ eſt ſeptima in ordine continuando cū ſuperioribus eſt, ꝙ tu aīa cōſideres cū quanto iubilo recipieris in paradiſo a Deo, & Angelis. Nam cum uno

B uerbo tu potes facere cœleſtem curiam iubilare, dicendo. ſ. tuam culpam. Nam tunc omnes Angeli gaudent facientes feſtum; quia magnum gaudium eſt Angelis ſuper uno peccatore pœnitentiam agente, &c. vnde conſidera, ò anima ſmemorata cum quanto feſto recipieris ad inſtar patris currentis uerſus filium prodigum, qui luxurioſè uiuendo conſumpſerat totam ſubſtātiam ſuā, quia cadens præ lętitia ſuper collum eius, & amplexando eum non quærentes, ubi eſt equus, nec vbi ſunt calceamenta, & ueſtes, &c. Immo cum iubilatione fecit

C eum annulari, calceare, & ueſtire, & uitulū ſaginatum mactari, & cōuocatis amicis, cū ſimphonijs epulādo gauiſus eſt, & diem feſtum egit. Ita facit Deus, quādo dando tibi grām pueniētē reuerteris in te ipſo; & cognoſcēs te peccatorē, diſponis redire ad domum patris tui, diſponendo, & firmādo te in bono, & ſancto propoſito bene agendi. Et tunc dat tibi gratiam ſubſequentē, & cadit ſuper collum tuum quando agis pœnitentiam de peccatis tuis, & confitetis de peccatis perpetratis cōterendo cor tuum, & tunc tu es in gratia Dei, & tunc dat tibi gratiam ſubſequentem, & cadit ſuper collum tuum, ſaginatum uitulum. ſ. gaudia pa-

D radiſi inducendo te in domum ſuam lętitiæ, ad dandum intelligere, ꝙ propter te ipſe mortuus eſt, & dat tibi calceamenta, & annulum, &c. ut ubi in primo eras ſeruus peccati, facit te liberum. Nam antiquis temporibus ſoli liberi erant annulati, quia ipſi ſoli ferebant annulos, & non alij. Cape octauam, & nota cum quāto pretio tu es redempta, quia cum ſanguine, & uita Chriſti, ad denotandum pretioſitatem animæ; quia unus paſſus pedis, & unicus ictus oculi Chriſti, & quilibet actus Ieſu, & una gutta ſanguinis Chriſti, erat ſufficiens pro redemptione decē millium mundorum. hinc ſanctus Paulus dicit: Empti

E enim eſtis pretio magno: portate Chriſtū in corpore ueſtro, &c. Nam ſi aliqs ueſtrū poſſet habere unā guttam ſanguinis Chriſti, certe haberet illam ualde charam. Sed quantum debes habere charam unam animā, pro qua totus ſanguis Chriſti eſt ſparſus, qui nullo pretio poteſt comperari, nec intellectus poteſt intelligere? conſidera ergo quanto pretio tu aīa fuiſti redempta. Nona, & ultima contemplatio eſt, ꝙ tu, ò anima, conſideres cum quanta gloria, & beatitudine tu eris glorificata, & quantum præmium datur intellectui de Deo propter

F unum modicum fidei, quia efficitur poſſeſſor ipſius Dei, & ipſe Deus. Nam ab Angelo infra, anima eſt pulchrior omni alia creatura, & Angelus eſt pulchrior anima. cōſidera modo q̄ pulcherrimus debet eſſe Deus creator, & factor omnium, cum minimus Angelus ſit pulchrior oī aīa, excepta anima Chriſti: & uide etiam quantum prę mium datur memoriæ; quia per ſpem conducitur memoria ad recolendum ſemper Deum & eius diuinitatem; & recolet anima beata, ſe nunquam habere finem, & ſemper debere frui ipſo Deo, cum omni ſummo bono, & fœlicitate, & ſine defectu G aliquo cum plenitudine gloriæ, ſine fine: & dabitur uoluntati tuæ, propter unum modicum affectus amoris diuini, ꝙ tu habebis charitatē æterni amoris, & charitatē Dei, quæ nunquam excidit. Et ſic anima ipſa pretioſa, & beata ſemper uidebit patrē, filium, & Spiritum ſanctum in oī perfectione trium potentiarum ipſius animæ, ſcilicet, intellectus, memoriæ, & uoluntatis: quia domus ipſius animæ eſt repleta ex odore unguenti, tranſeundo de domo gratię in domum gloriæ paradiſi, ad quam amor Dei gratioſus nos per du-

H cat per ſuam miſericordiam. Amen.

FERIA

A FERIA SECVNDA
ſextæ hebdomadæ.

De amore ineffabili.

Sermo XLI.

*IN nomine Ieſu omne genu flecta-
tur, cœleſtium, terreſtrium & in-
fernorum, & omnis lingua confi-
teatur: quia dominus noſter Ieſus
Chriſtus in gloria eſt Dei patris.*
Ad Philippenſes 2.c.& in Epiſtola hodier-
na. Charitas me pungit, & timor me repre
B hẽdit, hinc charitas me urget vt loquar, &
clamor, & timor me angit vt ſileam, non
poſſendo ad plenum dicere id, quod tali
congruit materiæ, videlicet in ſecunda epi
ſtola amoris ineffabilis, vnde loquendo ta-
ceamus, & tacẽdo loquamur. Et dicamus
de ſuo excelſo nomine, quod omnibus no
men contulit rebus, & humilitas mihi di-
cit, ꝙ non poſſim de ea loqui, conſiderata
ſua immenſa gloria, de qua non ſolum lin-
gua humana, ſed & angelica virtus defice-
ret in glorificando quantum decet & me-
retur nomen glorioſum Ieſu. Nihilomi-
C nus, quia charitas vult, quòd ego prædi-
cem uobis de tali nomine, ſm faculta-
tem, quæ ineſt mihi, nõ tantum de me, ſed
confiſus de illo, qui me fecit, quantum ille,
cuius eſt hoc nomen dicere faciet, & præ-
dicabo. Sed quid de eo dicemus boni ex no
bis? Si dicam, ꝙ ſit magnum, uidere uideor
dicere, ꝙ ſit paruum conſiderata ſua incom
prehenſibili magnitudine. Si dixero, ꝙ ſit
dulce, uidebor dicere ipſum fore unam a-
maritudinem, conſiderata ſua immẽſa dul
citudine. Si miſericors prædicetur, ipſum
crudele nominare uidebor, cõſiderata ſua
ineffabili miſericordia, quæ eſt infinita, ſi-
cut ſunt aliæ ſui nois dignitates. Non ergo
D pôt tantũ laudari, qn plures ſibi laudes cõ
niant, & quin pfectionẽ ſuarum plures
uirtutum magnificentiæ poſcant, iuxta il-
lud Dauiticũ, Pſal. 41. Sicut nomen tuum
Deus, ſic & laus tua in fines terræ. quaſi di
cat, ſicut Deus eſt unũ infinitũ, ita laudẽ in
finitam meretur illud nomen Ieſu. Vnde
ꝙ oẽs res creatæ finitę ſunt, & menſuratæ,
ſequiť ꝙ nulla res ſola, & particularis, nec
oẽs ſimul conglutinatæ poſſent iſtud ſubli
me nomen Ieſu iam a mentibus hoĩum
longa exciſum obliuiõne, & a memoria
caſſum ſuam copioſam ſufficienter laudare
E uirtutem. Ideoq; nos, recurrẽdo ad illam,
ſubſidiũ capiemus, quæ tale nomen mũdo
tenere uoluit. Quæ pp ſuam humilitatem,
uirtutem nobis, & gratiã dignetur augere,
qua mediãte poſſimus ad plenũ loqui, quã
to plus dici de eo pôt ad laudem, & gloriã
Dei eiuſq; nominis glorioſi, & aiarum no-
ſtrarum ſalutẽ pariter; & corporũ cũ mẽte
& uoce pia dicẽdo: Aue Maria, &c. Loquẽ-
tibus ergo uobis, cum dicit gratia, de hoc
nomine glorioſo Ieſu, de quo in themate
noſtro propoſito mentionẽ facit S. Paulus
Apoſt. dicendo, ꝙ in noie Ieſu oẽ genu fle-
F ctatur, &c. dico quòd dignè Apoſtolus lo-
quiť ſic: quia ſi bene cõſideramus, a princi
pio creationis mũdi reperiemus, ꝙ creata
Angelica natura, & ſpeculando in diuina
eſſentia, in quo futura uidentur tanquã prę
ſentia, ipſa natura Angelica comprehendit,
Ieſum incarnari debere, quem Angeli, qui
hodie ſunt beati, facientes ſe cõformes vo-
luntati diuinæ adorauerunt. Et draco ille
ſuperbus Sathanas, & ſui ſequaces, diffor-
mes diuinæ uoluntati ipſum adorare ſunt
dedignati. Vnde ſubito factus eſt rumor, &
tonitrua, & terræmotus, & prælia inter ip-
G ſos Angelos ĩ cęlo; & in noie Ieſu Angeli
beati victoriam habuerũt, & proſtrauerũt
ſpũs malignos de paradiſo in abyſſum: vñ
ego imaginor, ꝙ boni inter ſe dicebant: vi
uat Ieſus, uiuat Ieſus, quẽadmodum hodie
faciũt armigeri de ſuo capitaneo, & duce,
ad uocem cuius nois illi dæmones reſiſtere
non potuerunt, quin de paradiſi apice in
imum abyſſi caderent. Ex inde creati fue-
runt Adam, & Eua, qui ẽt pp tranſgreſſio-
nem mandati diuini ceciderunt, quia come
derunt de fructu ligni eis uetiti: & ppea
fuerũt expulſi de paradiſo. vnde dolentes,
& plangentes pniam egerunt in tm̃, ꝙ de
generatione in generationem ſuccedendo
H proceſſerunt uſq; ad prophetas, qui habue
runt per Spiritum ſanctum reuelationem
de hoc ſalutifero noie Ieſu, & ſic propheti
zauerunt naturã humanam per tale nomẽ
debere ſaluari: vñ nihil aliud deſiderando
clamabant, cum dicebãt: ſonet uox tua in
aurib' meis, dic aĩæ meę, ſalus tua ego ſũ.
Rorate cęli deſuper, & nubes pluant iuſtũ;
aperiatur terra, & germinet ſaluatorem. &
alibi, mitte dñe quẽ miſſurus es. Et poſt tot
plãctus, & deſideria placuit Deo mittere il
lud glorioſũ nomẽ de cęlo in terrã pro nr̃a
ſalute, qñ eius unicũ filiũ fecit de puriſſima
Virg. eius genitrice capere carnẽ, & inter-
pretať Ieſus ſaluator, vnde nomen bene eſt
conle-

A conſequens rei, & effectus reddit teſtimo-
nium rei, quia per ipm liberati ſumus à ma
nibus diaboli.& ideo benedicit S. Ioânes,
ſcimus quia verum eſt teſtimonium eius.
& nota celſitudinem iſtius ſublimis nois.
Nam dicit Io.de Piſis ſuper Cantica, ꝙ om
ne quod Deus vnq̃ fecit, facit, aut faciet,
dixit, dicit, vel dicet propter animã ſaluare
eſt in hoc ſacratiſſimo noie incluſũ.In hoc
noie tu reperies ſuam Incarnationẽ, Pere-
grinationẽ,Paſſionem, Mortem, & Reſur-
rectionẽ,& Aſcenſionẽ ad cœlos,quæ pro
pter nos fecit.Ibi qui bene contemplat,re-
periet omnẽ eius prædicationẽ, omnẽ ſuã
doctrinã, & legẽ, & oĩa ſua miracula, quæ
B vnq̃ fecit, & quicquid continet cœlum, &
terra eſt in hoc ineffabili noie cõprehenſũ.
& ideo dicit S.Paulus, Verbum abbreuiatũ
fecit dñs ſuper terram, vt nõ ſit, qui ſe ab-
ſcondat à calore eius.quaſi dicat,licet iſtud
nomen Ieſu ſit breue, quia aut per tres, vel
quinq; literas ſcribitur:nihilominus in ſen
tentia & virtute quicquid cœlum, & terra
continet,in ſe concludit.Vnde digne dicũt
verba propoſita, In noie Ieſu omne genu
flectatur,cœleſtiũ,terreſtriũ,& infernorũ.
Et didicit S. Paulus dicere hoc, quãdo fuit
raptus vſque ad tertium cœlum, vbi ſenſit
C tantam dulcedinem Ieſu,ꝙ exclamãdo di-
xit,Ieſu trahe me poſt te: ad ſignificandum
ꝙ tanta eſt dulcedo iſtius nominis glorioſi,
ꝙ trahit vſq; ad cœlos, qui bene guſtat ip-
ſum, & ad iſtud tale noiari nois Ieſu, ꝙ ſe
cit Paulus raptus ipſe vidit omnes Angelos
beatos breuiter per gloriam, & homines
per gratiam,& dęmones per pœnam,iuxta
illud,Sanctum, & terribile nomen eius.Et
iſtud nomen eſt ſanctum,& glorioſum atq;
gratioſũ beatis ſpiritibus, & illis qui quæ-
runt ſalutem animarum ſuarum:& eſt terri
bile malignis ſpiritibus, & hominibus ob-
D ſtinatis in malis operibus, ſicut lux radian-
tis ſolis eſt grata ſano oculo, & terribilis
oculo infirmo: ita iſtud ſacratiſſimũ nomẽ
Ieſu,eſt gratũ bonis,& terribile malis ſpiri
tibus. Et ideo ſerui Dei,quanto magis ſunt
in gratia,tanto maiorem deuotionẽ & dul
corẽ ſentiunt in noie Ieſu, ſicut de S.Pau-
lo,qui fuit ſingulariter acceptus à Deo,quẽ
admodum indicant verba Chriſti Ananiæ
de ipſo Paulo dicẽdo, Elegi ipſum mihi in
vas electionis,vt portet nomen meum co-
ram gẽtibus.elegit enim Deus inter alios
Apoſtolos ſpecialiter S. Paulum,qui ſuum
glorioſum nomẽ per mũdum ſpargeret,&
propalaret. & bene id fecit, quia legitur
in epiſtolis S.Pauli quinq; centies hoc glo- E
rioſum nomen Ieſu eſſe nominatũ.Et vos,
qui praticando agitis in mundo, ſi vultis ꝙ
res veſtrę proſpere vadat,regite vos in om
nibus operationibus veſtris cum noie Ieſu
ſm doctrinam, & regulam S.Pauli dicẽtis,
Quicquid facitis,aut dicitis,in noie Ieſu fa
cite,aut dicite. & ego magis infra demon-
ſtrabo non à me,quia nolo quòd ſolum mi
hi credatis,ſed per auctoritates noui & ve-
teris teſtamenti, quòd nõ eſt nomen in cę-
lo,neq; in terra,quod ſit tanti valoris,ſicut
eſt nomen Ieſu.In quo noie omnia antiqua
miracula,noua facta ſunt,fiũt,atq; fient. &
vt poſſimus de ipſo ordinatè tractare, di- F
ſtinguamus tres ſtatus. Primus eſt ſtatus
incipientium.Secundus eſt ſtatus proficien
tium.Tertius eſt ſtatus perfectorũ. Et æqui
perando iſtud grande nomen, quod eſt ſu-
pra omne nomẽ, Soli,iuxta illud, ortus eſt
ſol iuſtitię Chriſtus Deus noſter, capiemus
duodecim radios iſtius ſolis, quorum qua-
tuor appropriabimus primo ſtatui, & qua-
tuor ſecundo ſtatui,& alios quatuor tertio
ſtatui,quos omnes videas ordinatè.Primus
vocatur refugium pęnitentium. Secundus
auxilium bellantium. Tertius remediũ in-
firmantium.Quartus ſolatium patientium.
Iſti quatuor radij pertinent primo ſtatui, G
qui eſt ſtatus incipientium.Quintus honor
credentium.Sextus dulcedo prędicantium.
Septimus adiutorium proficientium. Octa
uus ſubſtentatio deficientium. Iſti alij qua-
tuor radij pertinent ſecundo ſtatui,qui ſta-
tus eſt proficientium.Nonus ſuſpiratio me
ditantium. Decimus ſuffragium poſtulan-
tium. Vndecimus, guſtus cõtemplantium.
Duodecimus gloria perſeuerantium. Iſti
alij quatuor radij pertinẽt tertio ſtatui, qui
eſt ſtatus perfectorum.

Prima pars principalis. H

ET incipiẽdo à primo radio dico,quòd
eſt refugium pęnitentiũ.Et ideo attẽ-
dite, o peccatores: quia quanto quis
plus fuerit ſceleratus,tãto magis tangit eũ.
Sed tu o iuuenis, ſiue ſenex, vis deſerere
tua peccata,recõmittas te glorioſo nomini
Ieſu deuotè, quia eſt impoſſibile quin te cũ
fide ad iſtud virtuoſiſſimũ nomen recurren
do non conuertaris, & peragas pęnitẽtiã,
& habeas veram cõtritionẽ tuorum pecca-
torũ diuino auxilio nois Ieſu coadiuuãte.
Et cogita de diuina iuſtitia, qa nõ eſt pecca
tor tã horridus, & crudelis, q ſe cognoſcit
illam

A illam non tremiſcat, iuxta illud Iob, Tremens factus ſum ego, &c. Vnde conſiderando quòd natura humanæ fragilitatis eſt ita hebes, quia vidit iuſtum ſepties cadere in die & releuare ſe: omnipotens Deus vidit quòd ſeruando illam ſeueritatem iuſtitiæ, quæ in veteri legitur teſtamẽto, pauci eſſent ſalui: Ideo de cœlo miſit in terrã iſtud nomen Ieſu glorioſum, quando fecit eius vnigenitũ verbum ex Virgine dulciſſima capere carnem, cuius nomine mediante ſumus in ſtatu gratiæ collocati. Vnde nõ eſt amplius tempus amoris, ſed modo eſt tempus gratiæ, & dulcoris: nec eſt amplius
B tempus vltionis, & vindictæ, ſed miſericordiæ: expectat enim Deus in præſenti tẽpore peccatorem, quòd conuertatur ad pœnitentiam, vbi in tempore veteris teſtamẽti, in quo nõ fiebat memoria de hoc dulci nomine Ieſu, ſubito poſt cõmiſſum peccatum Deus mittebat vindictam ſine mora & rigidam iuſtitiam ſuper populo ſuo, ſicut tu habes ab Iſaia, quòd centum & octuaginta quinq; millia hominum permiſit Deus trucidari de populo ſuo propter vnum peccatum. & ideo merito vocatur illud tempus timoris & vltionis. Vnde Iſaiæ 31.c. Ecce nomẽ Domini terribile venit de lõginquo.
C ſcilicet dominus iuſtus, feruẽs, & ardens & grauans. ardens inquam, quãtum ad voluntatem; feruens quantum ad intelligẽtiam; ardens & grauans quantum ad potentiam, ita quòd humana conditio non poterat tale pondus portare. Vnde non erat Deus illo in tẽpore viſibilis, & palpabilis, ſicut in tempore præſenti, quia apparendo Moyſi in rubo ardenti tantum ardorem & ſplendorem impreſſit in faciem Moyſis, quòd Iudæi non poterant ſufferre eius faciem redeuntes ad ipſos. Ita ſplendebat in tantum quòd oportuit quòd ſibi velarent faciem
D cum loquerentur ſecum, quod ſignificat, ꝙ non ſolum Deus, ſed & illi qui regunt pro ipſo, ſicut fuit Moyſes cum tanta ſeueritate iuſtitiæ procedebat, quòd populus non poterat ipſum ſufferre. Comprehende hoc cum iſto rudi exemplo, quia erat ad inſtar vnius magnæ maſſæ ferri bene infocatæ, & flãmizantis, in qua oculus vix poteſt videre quin lædatur viſus. nec poteſt palpari, niſi proijciatur in aqua: & extinguatur & refrigetur, quia tunc fit palpabilis, & viſibilis ſine pœna & læſione viſus. Ita erat Deus omnipotens tempore veteris teſtamenti præuaricatoribus ſuæ legis, rigidus cũ ſua ſubita iuſtitia rigoroſa, quam exercebat timoroſus & pęnoſus. ſed poſtquàm in illũ E fontem aquæ viuæ ſalientis in cœlum fecit deſcenſum, hoc eſt in vẽtre Virginis, intrando placatus & humiliatus, vnde naſcendo exportauit nobis in mũdum gratioſum nomẽ Ieſu, & eſt nobis factus viſibilis, & palpabilis & mutauit prædictas conditiones: quia vbi primo erat præuaricatorib. timor & pœna, & ſeuera iuſtitia, eſt modo factus ſpes & dulcedo per infinitã miſericordiã, & gratiam peccatoribus expectando, & cõfortando ipſos ad pœnitentiam. bene eſt ergo primus radius declaratus, ſcilicet ꝙ dulciſſimum nomen Ieſu eſt refugium pœnitentiũ. Vnde benedixit Angelus Gabriel F annunciando Virginem: Ideoque quod ex te naſcetur, ſanctum vocabitur, &c. Sãctus Ioannes 4.c. dicit: Scribo vobis filioli, quoniam remittũtur veſtra peccata propter nomen eius. Et S. Petrus in Actis Apoſtolorum. 4.c. Non eſt aliud nomen ſub cęlo datum hominibus, in quo ſit ſalus, niſi in nomine Ieſu. Et in ſumma intellige in hoc ſãctiſſimo nomine Ieſu noſtram humanã apprehendiſſe gratiam, & gloriam, quia per ipſum habemus eſſe, & potentiam redeundi ad pœnitentiam poſt peccatum, & finaliter poſt vitam præſentẽ conſequendi gloriam paradiſi. Vnde nõ eſt ita ſceleratus peccator, qui mediante nomine Ieſu nõ poſſit G ad pœnitentiam redire & animam ſuã ſaluare. & vide hoc per totum nouum teſtamentum, quia nullus fuit infirmus, qui deuote ſe recommitteret nomini Ieſu, quin fuerit ab eo ex corpore, & aĩa liberatus. & iſta de primo radio ſufficiant. Sequitur ſecundus radius, qui vocatur adiutor bellantium. Vnde nota, quòd habemus tres inimicos, cum quibus in vita præſenti continue bellari cõtingit, ſcilicet diabolum, mundũ, & carnem, contra quos fides eſt fortiſſima armatura & deuotio nominis Ieſu: & ideo H tu, o peccator, cum es bene confeſſus cum propoſito nolendi ad priora peccata redire, ſcio quòd tu eris multum ab iſtis inimicis tentatus, & tanto plus tentaberis, quãto meliorem vitam eliges. vt poſſis ergo illas tentationes aufugere, deuote & cũ magna fide debes te nomini Ieſu recõmittere, iuxta illud Dauiticum, Aſſumite ſcutum fidei. quòd ſi feceris, ego non dubito quòd cum Dei gratia de nomine Ieſu eris ita armatus quòd de omnibus prædictis inimicis remanebis victorioſus, iuxta illud Dauiticum, Scuto circundabit te veritas eius: nõ timebis à timore nocturno, à dæmonio meridiano,

A diano, à negotio perambulante in tenebris, &c. Et ego vere teſtificari poſſum de multis miraculis, quæ reperi ſequi à pauco tempore citra in benedicto nomine Ieſu, ſicut inferius vobis dicam. Vnde mihi videtur, quòd Dominus velit nuperrime miniſtrare antiquam & iam oblitam magnā virtutem nominis Ieſu, deſcriptum à S. Marco 3. c. ſui Euangelij, In nomine meo dæmonia eijcient, linguis loquentur nouis, ſerpētes tollent; & ſi mortiferum quid biberint, non eis nocebit: ſuper ægros manus imponent, & bene habebunt. hæc verba

B S. Marci fuerunt Chriſti Ieſu, qui eſt via, veritas, & vita. O indiabolate hæretice, qui non credis ꝙ in virtute nominis Ieſu glorioſi poſſint dæmones expelli, & alia miracula fieri. Tu ergo, o homo, & domina fidelis, crede ꝙ tali nomini hæc virtus fuit in cœlis donata, & in terra à Chriſto Ieſu cū ſuo proprio ore cōfirmata, & ſi aliquis dæmon, vel folettus moleſtaret domum tuā, vel te, ita ꝙ in ea domo nō poſſit habitari: ſi es in peccato aliquo, confitere & habeas contritionem peragendo pœnitentiam de perpetratis malis, & ſatisfaciendo cū propoſito corrigendi vitam tuam, & perſeuerandi

C in bono, & reductus in gratia Dei cum grandi fide vade per domum illā ſpargendo de aqua benedicta in nomine Ieſu, & liberaberis ab illa moleſtia. Vnde dum Exēplū. ego forem Mantuæ, quidam de Hoſtilia venit ad me pro conſilio, narrando mihi qualiter in domo ſua cōuerſabatur vnus folettus, qui videbatur innamoratus de eius filia, & tangebat ſibi manus, & genas, & ſenſibiliter faciebat multos actus perinde ac ſi eſſet vnus homo, adeo ꝙ vir ille, pater illius iuuenis, dicebat ꝙ folettus ipſe ſe collocabat inter ipſum & filiā in lecto, erat tamen inuiſibilis. & ego conſilium ſibi dedi,

D ꝙ & tibi do & trado, videlicet ꝙ ipſe cōfiteretur cum tota familia ſua cum bona fide & pura, & facta diligenti confeſſione ipſe iret proijciendo per domum, & lectum de aqua benedicta in nomine Ieſu. & ita mihi inde redeunti poſt multos dies retulit ſe feciſſe, & inde liberatum fuiſſe ab illa moleſtia. Exēplū. Similiter me prædicante in Alexandria de tali nomine Ieſu, quidā puer poſuit nomen Ieſu ſuper vna ſpiritata, & incōtinenti extitit liberata. & plura alia exēpla poſſem dicere: ſed quid expedit ꝙ vadam per exempla longinquiora? nam mihi ex fide digno relatu dicit ꝙ erat in hac veſtra ciuitate Paduæ in Burgo omnium Sanctorum, vna dæmoniata, quæ liberata fuit in nomine Ieſu. E & ecce ipſam hic, quæ de hoc poteſt vobis tribuere bonam fidē, quæ ex cetu aliarum mulierum conſurgens omnib. videntibus, & intelligentibus ſuo proprio ore confeſſa fuit ita fuiſſe & eſſe, & ſe in nomine Ieſu benedicti liberatam fuiſſe. Et nō miremini, quòd etiam hominibus ſunt ſubiecti diaboli in nomine Ieſu, prout deſcribit S. Lucas 10. c. ſui Euāgelij, quia Apoſtoli redeuntes cum lætitia ad Chriſtum dicunt ei, Neſcis magiſter, quia in nomine tuo etiam dæmonia ſubijciuntur nobis. & reſpondit Ieſus, videbam Sathanam tanꝙ fulgur cadentem de cœlo. quaſi velit dice- F

re, non admiremini, ſi in virtute mei nominis expellitis dæmonia de iſto mūdo, quia in nomine meo fuerunt expulſi de paradiſo impetuoſe, hoc eſt ruendo tanquam fulgur cum impetu deſcendit. Vnde ſi vos videtis aliquem dæmoniacum, ſi uultis eum liberare, habeatis aliquem ſancti uirū, uel aliquem habentem magnam fidem in nomine Ieſu, qui non ſit in peccato mortali, & nominet ei nomen Ieſu ſuper illo dæmoniaco, & liberabitur, ſi erit pro meliori animæ ſuæ. Vnde inter cætera miracula in hoc Exēplū.

G propoſito habetis, quòd dum S. Bernardus Mediolani rogaret pro uno dæmoniaco Deum, dæmon qui tenebat illum loquendo dixit, non exibo propter te Bernarde, ſed bene exibo propter magnū Dominū. Et S. Bernardus quæſiuit, quis eſt iſte magnus Dominus, & ſi unquam uiderat eū. Cui reſpondit diabolus, ꝙ erat Ieſus, quē uiderat ante quàm eiectus foret de cœlo. Et tunc S. Bernardus præcepit iſti dæmoni, ꝙ in nomine Ieſu exiret ab illo homine, & ita exijt, & homo ille remanſit liberatus. Itaque uos o patres, & matres deuoti nominis huius Ieſu, docete filios ueſtros, ꝙ

H omnia quæcunque faciunt, exceptis peccatis, faciant in nomine Ieſu, ſi comedunt, ſiue bibunt, ſiue in cubili ſe collocēt, uel ſurgant: ſiue legere uelint, ſcribere, aut loqui in nomine Ieſu ſemper incipiant, & uidebitis proſperos effectus ſequi & inimicos in noīe Ieſu uidebitis ſuperatos primos, ſcilicet dæmones. Secūdus inimicus noſter eſt mundus, ſcilicet mundanæ contrarietates, & mundani homines indiabolati, qui ſunt contrarij ſaluti animæ noſtræ, & pacifico, & ſancto uiuere, quia reperiuntur aliqui in malis ita obſtinati quòd ſufferre nequeunt quòd alij ſint diſſimiles ipſis. Vnde in una domo reperientur ꝙ frater uitioſus

truffa-

A truffabitur de virtuoſo, & ſimiliter in una
côtrata erit vna domina quæ timebit Deũ,
& vellet relinquere vanitatem: & vna alia
indiabolata meretrix truffabitur de illa, iux
ta illud, Inimici hominis domeſtici eius.
ſed tu o deuota, & fidelis nominis Ieſu, fac
in illo nomine tibi ſignum ſanctæ Crucis,
quando à tali inimico tu es ita tentata, &
ſancta videberis, & deludens te remanebit
deluſa. Similiter, tu qui vadis per mare ha-
beas deuotionem in nomine Ieſu, & te ſibi
fideliter recõmenda, qui te poteſt ab omni
tempeſtate euellere & defenſare. Et tu o
blaſphemator Dei propter malam tuã con
B ſuetudinem, in qua es habituatus ſæpe ca-
dis in tali vitio, vel periuras ex habitu de-
prauatæ conſuetudinis, vel ſæpe nominas
diabolum, ſi vis emendari, cum tu cadis in
aliquo iſtorum vitiorũ, ſubito genuflectas
te in terra deuote dicendo Ieſu, quia tu nõ
facies ſic decies, quòd mala tui habitus cõ-
ſuetudo te relinquet: quia dæmon, qui nos
conducit ad blaſphemandum, vel talia fa-
ciendum, multum cum talib. actibus cõfun
ditur. Et ſimiliter in omni tuo periculo de-
uote recurras ad noſtrũ Ieſum, & noli fer-
re breuia, nec alia ſignacula, vel ſuperſtitio
C nes, & bubulas, quia talia ſunt opera dia-
bolica, quę faciẽt te male capitare. ſed iſtud
nomen Ieſu, eſt breue breuium, quod in ſe
comprehendit omnem virtutem ſacræ pa-
ginæ aptum, & ſufficiens in omni tuo peri-
culo te iuuare, iuxta illud dictum Salomo-
nis, Turris fortiſſima nomẽ Domini. & per
os Dauid dicit Dominus, protegam eum,
quoniam cognouit nomen meum. Cape il
lud etiam per exemplum, ſi tu eris fidelis
alicuius potentis domini mundani, ſi humi
liter te ſibi recõmittens in vna tua neceſſita
te, non credis quòd te adiuuaret & libẽter?
certe ſic. multo magis crede de Deo, in
D quo non cadit ignorantia, nec ingratitudo,
neque aliquis defectus, ſed eſſe bonum co
gnoſcit, & vult & poteſt. & iam declaratũ
habes, qualiter de ſecundis inimicis tu po-
tes victoriam reportare in nomine Ieſu.
Tertij inimici ſunt caro propria, ſcilicet fra
gilitas, & durities cordis, quę remouẽt nos
à bonis operibus, contra quem non eſt for
tius obſtaculum quàm nomen Ieſu. Vnde
dicit beatus Bernardus, quòd non eſt res
quæ tantum humiliet cor noſtrum, quan-
tũ eſt nomen Ieſu dulciſſimũ. Iſtud nomẽq;
ſi te ſibi fideliter recommittis, ab omni ten
tatione te euadet, ſcilicet à tentatione car-
nis, iræ, ſuperbiæ, auaritiæ, &c. Et ideo non
immerito S. Bernardus æquiperat hoc be- E
nedictum nomen vni electuario ordinato
contra omnem infirmitatem, quia contra
omne periculum ſaluat animam atque cor
pus, iuxta illud dictum Prophetæ 2.c. Om-
nis, qui inuocauerit nomẽ Domini, ſaluus
erit. Et ſic habes ſecundum radium declara
tum, qualiter ſcilicet nomẽ Ieſu eſt adiuto-
rium bellantium. Sequitur tertius radius, q
dicitur remedium infirmitatũ. Et ideo vos,
qui habetis infirmos, attẽdite ad hunc paſ-
ſum, quæ ſunt illæ infirmitates, quæ in no-
mine Ieſu non ſint ſanatæ? Audies, quid di-
cit Chriſtus per S. Marcum vltimo cap. ſui F
Euangelij: In noīe meo dæmonia eijcient,
linguis loquentur nouis: & ſi mortiferum
quid biberint, non eis nocebit: ſuper ęgros
manus imponent, & bene habebunt. conſi
dera hic, quia quicunque dicit primũ, quia
homines fideles, & deuoti in meo nomine
dæmonia eijcient. & iſtud eſt ſupra declarã
tũ, in ſecundo radio, Secũdũ eſt, quia ſine
nocumento ſerpentes tollent in manibus:
& de hoc habes, quia legitur de S. Paulo,
quia vnus ſerpens pependit ſe digito eius,
fortiſſimè ipſum mordendo in multorum
præſentia, & nullam aliam læſionem ſibi fa
cere potuit, quia erat deuotus, & fidelis no G
minis Ieſu. Intellige etiam, quia multotiẽs
accidit quòd corrumpunt aerem, unde ſe-
quitur peſtilentia in aliqua terra, vel contra
ta, vbi regnant, & talis peſtilentia cum no
mine Ieſu auferetur. De hoc experientiam
vidi quòd me prædicante tempore vigen-
tis peſtis Ferrariæ de nomine Ieſu, ad tan-
tam fidem illius nominis fuerunt accẽſi, &
deuoti quòd quaſi totus ille Ferrariẽſis po
pulus mediante nomine Ieſu, quòd poſue-
runt per omnes domus in ſecurſum, & re-
mediũ illius peſtiferi morbi, meruit quòd
illa peſtis ceſſaret, quando ſecundum natu
ralem rationem magis debebat accreſcere: H
& exinde citra nulla fuit cauſa talis morbi
ſuſpectionis, & ita faciet Deus per ſuã gra-
tiam hic Paduæ & vbique, vbi vigebit fides
& deuotio ſui glorioſi nominis. Tertium
quod dicit Chriſtus eſt, quòd deuoti prædi-
catores nominis Ieſu, locuti fuerunt nouis
linguis. ſed reſpice, ſi ita eſt. omnibus vo-
bis videtur quòd prædictas res nouas prædi
cando vobis ea, quæ per alios dicta ſunt,
quia quod dicit Chriſtus eſt quòd ſi fideles,
& deuoti ſui benedicti nominis Ieſu intel
ligunt ipſi bibent res venenoſas, quæ natu-
raliter perducunt ad mortem, & eis nil no
cebit. Et hoc habes de S. Ioãne Euãgeliſta,
qui

A qui in nomine Ieſu bibit vnum ciatum veneni, & nil ei nocumenti fecit. Quintum, quod Chriſtus dixit eſt ꝙ fideles Chriſtiani nois Ieſu ſuper ęgros manus imponent & bene ſe habebunt. ſ. de aïa & de corpore, ad exemplum Chriſti, qui q̃ſi ſanabat de corpore, etiam ſemper ſanabat de anima. Et ideo tu, qui uis miraculoſe liberare infirmos, noli ire cũ breuib. & alijs fraſchis, & ſuperſtitionib. quę ſunt prohibitæ à ſancta matre Eccleſia: ſed vade cum regula, quam tibi moſtrauit Ieſus Chriſtus. ſ. in ſuo noie benedicti. Pone manum tuam ſuper infirmum, tangendo ſibi caput, vel aliud mem-
B brum honeſtum doloroſum cum ſigno pal pabile, & videbis quòd miraculoſe liberabitur, quia ſubito in nomine Ieſu erit ſanatus, & non liberabitur cum inducijs ſicut liberatur paulatim cum medicinis naturaliter. Iſtum effectum mirabilius reperies in nomine Ieſu. ſ. cum certis conditionibus procedes, quas magis infra tibi oſtendam. Tu habes dictum Chriſti pręallegatũ uerificatum iam per exẽpla: Capias modo per auctoritatem. Vnde ſancta eccleſia dicit in benedictione aquæ ſanctæ ad expellendos dæmones, morboſq́ue fugandos, diuinæ gratię ſumat effectum. Et Propheta dicit,
C Saluaui eos propter nomen tuum, vt notã eis facerem potentiam tuam. Et Petrus Rauennas ſuper illo paſſu ſalutationis Angeli id eſt, & vocabis nomen eius Ieſum, dicit: hoc eſt illud nomen, quod dedit cęcis viſum, ſurdis auditum, greſſum claudis, vitã mortuis, & potentiam diaboli extinxit. & habes tertium radium, qui declarat Ieſum eſſe remedium omnium infirmitatum. Sequitur quartus radius, qui vocatur conſolatio omnium patientium. Et quòd ſit verũ, reſpice. 5.c. Euangelij ſancti Matthæi, vbi Chriſtus dicit: Beati eritis, cum maledixerint vobis homines, & mẽtientur propter
D nomen meum, & gaudebitis, quia merces, ueſtra magna eſt in cœlis. Et ſanctus Paulus dicit: non ſolum alligari, ſed & mori pro nomine Ieſu paratus ſum. Et alibi, ibant Apoſtoli gaudentes in conſpectu cõcilij, & ſciebant bene, quòd quando eſſent deluſi & male tractati. à quo ergo erant cõſolati? non certe ab alio quàm à nomine Ieſu, pro quo pati volebant. eſt ergo nomen Ieſu ſolamen, & conſolatio patientium, qui eſt quartus radius, & vltimus ex radijs, qui pertinent primo ſtatui incipientium.

Secunda pars principalis. B

SEquuntur mò alij quatuor radij pertinentes proficiẽtibus quorum Primus vocatur honor credentium. & quod ſit verum cogita, quis eſt maior honor, quem nobis Deus facere poteſt? Certe eſt quòd faciat nos eius filios, quia ſi erimus eius filij, erimus etiam eius hæredes, & ſic erimus in honore, & in beatitudine ſimul hæredes cum Chriſto, qui eſt filius Dei, & honoratus in cœlo, in terra, & in inferno ſupra omnem alium, qui honorem mereatur, quia in eius nomine omne genu flectitur, cœleſte, terreſtre, & infernale, ſicut dicit noſtrũ thema propoſitum. Et quod ita F ſit, quòd in nomine Ieſu credendo fideliter acquiramus iſtum honorem, quòd efficiamini filij Dei, probat ſanctus Ioan. 1.c. ſui Euãgelij. vbi dicit, Dedit poteſtatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomine eius, ſcilicet in nomine Ieſu benedicti. debent fieri filij Dei. o magna exhortatio peccatorum, quia nullus eſt ita ſceleratus, qui non poſſit effici filius Dei. Emenda ergo o peccator tuam miſeram vitam, & efficieris mediante nomine Ieſu filius Dei: & noli tardare, quia tardatio boni, ſæpe vitium in- G ducit. Et in Apoc. 22.c. Tu habes quod ſanctus Ioannes voluit adorare Angelũ, qui apparuit ſibi ualde lucidus, oſtendendo aliqua ſecreta Dei: & Angelus dixit, noli me adorare, ſed creatorem adora, quia ſimul tecum, & cum ſocijs tuis ego ſum eius ſeruus. vbi apparet quòd propter nomen Ieſu nos ſumus ita exaltati, & in honore ita collocati, quòd angelica natura vocat ſe conſociam noſtræ naturæ humanæ, & non permittit quòd nos honoremus ipſam. bene eſt ergo nomen Ieſu honor credentiũ, & ſic habes primum radium ſecũdi ſtatus, qui eſt proficientium. Sequitur ſecundus H radius ſecundi ſtatus, qui vocatur dulcedo prędicantium, quia non eſt dulcedo alicuius rei cognitæ, quæ tranſeat, ſiue adiungat dulcedini cogniti nominis Ieſu. Vnde ſi vnus Philoſophus cognoſcit vnum lapidẽ pretioſum per ſcientiam, propter illam notitiam venit in amorem illius lapidis pretioſi propter auaritiam valoris eius. vnde plus eſt cognitio amata quàm res cognita. Sed non eſt ita de nomine Ieſu, quia plus cognoſcit ipſum, magis eum amat q̃ res cognita: & ſi nunq̃ deberes propter illud habere præmiũ aliqđ, tanta eſt illius ſui nois dulcedo, ꝙ ſolum cõtemplando illud bene reperis.

A reperis. Et ideo prædicatio veritatis, dulciſſime prædicat & ſentit de nomine Ieſu plus quam aliquis Philoſophus, vel quiuis alius ſcientificus, & ſcientiatus de aliqua re creata quàm per ſuam ſcientiam cognoſcat & etiam conſtringitur ab amore, quem ſibi gerit prædicare de eo, iuxta illud Petri deſcriptum per ſanctum Lucam Actuum Apoſt. 4. c. Quòd dum eſſet eis per principes ſacerdotum prohibitum & præceptio, quòd non prædicarent plus nomen Ieſu, reſpondit: non enim poſſumus quæ vidimus & audiuimus, non loqui. Tertius radius nominis Ieſu, qui pertinet iſti ſecundo ſtatui B proficientium, eſt adiutorium proficientium, quia ſi tu proficiens in amore Ieſu, præhendis ſpecialem deuotionem nominis ſui mirabiliter reperies tuam voluntatem ad maiorem & maiorem amorẽ accẽſam, iuxta illud dictũ Dauiticum, Deduxit me ſuper ſemitas iuſtitiæ, propter nomen ſuum. dicit Dauid, quòd Deus conduxit eũ per ſemitas iuſtitiæ mediante nomine ſuo. ſ. Ieſu benedicti. & nota ꝙ ſemita iuſtitiæ, eſt via ſecreta, qua itur in vitam æternã. ſed via cõſiliorum ſunt voluntaria paupertas, obedientia & caſtitas. & multi ducuntur in C paradiſum per iſtam viam, prout dicit Dauid, mediante nomine Ieſu, & etiam ꝑ viã latam vadunt multi in vitam æternam per virtutem illius nominis Ieſu glorioſi, & vocatur via lata, qua itur in vitam æternam, via præceptorum legis, quæ ſunt decem, ſicut tu ſcis. & ſi ignoras, diſcas ipſa decem præcepta bene, quæ in his verſibus continentur, qui ſequuntur.

Idola ſperne, Dei nomen non ſit tibi in vane:
Sabbata ſanctifices, habeas in honore parentes,
Non ſis occiſor, fur, mœchus, teſtis iniquus,
Non aliam raptam, nec rem cupies alienam.

Et per quãcũque viam eatur in vitam ęternam, D non ſine lumine & auxilio nominis Ieſu quiſquam ingreditur, iuxta illud Pſalmographi in lumine vultus tui ibunt, & in virtute nominis tui exultabunt. bene eſt ergo nomen Ieſu auxilium proficientium, ꝙ fuit tertius radius ſecundi ſtatus. Sequitur quartus radius, qui dicitur ſubuentio deficiẽtium, quia ſi aliquis eſt tepidus & piger in bene operari, vel frigidus quia ſit in peccatis inueteratus de malo in peius per viã infernalem ruens, poteſt ſi vult à nomine Ieſu mirabiliter ſubueniri. & ꝙ ſit verum, reſpice actum S. Petri verſus illum pauperem claudum, qui ſibi petebat elemoſynã. Cui dixit S. Petrus, ſicut habes Actuum Apoſt. 3. Mihi non eſt aurum, neque argentum, ſed quod habeo, tibi do, In noĩe Ieſu ſurge, & ambula, & ſubito ille claudus retractus lætus ſurrexit, & perfectè ſanatus iuit. Vide quantum ad ſenſum literæ, ꝙ nomen Ieſu fuit ſubuentio ad defectum ſanitatis illius pauperculi claudi eneruati, qui ex vtero matris ſuæ talis editus fuerat. Sed moraliter intelligendo, poſſumus per illũ claudum intelligere peccatorẽ in peccatis natum, qui eſt ſatis infirmus anima, & eneruatus & infirmatus corpore & claudus qui ex ſe non poteſt ire in paradiſum. Iſti dicit S. Petrus, ꝙ ipſe ſurgat & perambulet, & F hoc eſt quando cõfeſſor & prædicator ſibi conſulit ꝙ ſe remoueat à mala cõſuetudine peccandi, & confiteatur ſua peccata, diſponendo ſe decętero bene agere. & qñ peccator iſtud ſanum conſilium prendit, ſibi confeſſor, vel prædicator dat de eo qđ habet, non aurum, nec argẽtum, ſed ꝙ excedit aurum & argentum: quia ſecundum auctoritatem, quam confeſſor ipſe habet à vicario Chriſti Ieſu, ipſe abſoluit eum in nomine Patris, & Filij, & Spiritusſancti. & per iſtũ modum vadit ipſe abſolutus perſeuerãdo in paradiſum, vbi primo ꝑꝑ ſuum defectũ ruebat verſus infernum. Modo nomẽ filij, G quòd ſimul cum nomine Patris, & Spũs ſancti ille infirmus anima & corpore abſoluitur eſt, nomẽ Ieſu. Verum eſt ergo, ꝙ nomen Ieſu eſt ſubuentio deficientium, & ſic habes quartũ radium ſcđi ſtatus declaratũ.

Tertia principalis pars.

REſtat modo de quatuor vltimis radijs, qui ſpectant ad perfectos. Primus vocatur ſuſpiratio meditantiũ, qui in hoc ſtatu eſt & experitur, me intelligit, quia anima deuota, fidelis, & contemplatiua dulcis nominis Ieſu, non poteſt tacere, nec aſcendere quin indi. et ſæpe dul- H cia ſuſpiria, quæ habet & ſentit pro eo. & ꝙ ſit verum, audi illa dulcia ſuſpiria S. Bernardi dicentis: Ieſu dulcis memoria, dans vera cordi gaudia, ſed ſuper mel & oĩa, eius dulcis præſentia. Nil canitur ſuauius, nil auditur iocundius, nil cogitatẽ dulcius, quàm Ieſus Dei filius. Ieſus, ſpes pęnitẽtib. quàm pius es petẽtibus, quã bonus te quærentibus. ſed quid inuenientib. nec lingua poteſt dicere, nec litera exprimere. expertus nouit credere, quid ſit Ieſum diligere, Ieſus dulcedo cordiũ, Fons viuus, lumen mentiũ, excedẽs omne gaudium, & omne deſiderium. Ieſum quęram in lectulo, priua

tim

A tim & in publico, clauſo cordis cubiculo.
quæram amore ſedulo, cũ Maria diluculo.
Ieſum quæram in tumulo, cordis clamore
querulo. mente quęram, nõ oculo. Tumbã
perfundam fletib. locũ replens gemitibus,
Ieſu ꝑ rouoluar pedibus ſtrictis hęrens cõ-
plexibus, Ieſu rex admirabilis & triumpha
tor nobilis, dulcedo ineffabilis totus de-
ſiderabilis, mane nobiſcum Dñe. Mane no-
uo cum lumine. Pulſa noctis caligine, mun
dum replẽs dulcedine. Amor Ieſu dulciſſi-
mus, & vere ſuauiſſimus plus millies gra-
tiſſimus, &c. Experti recognoſcite amorẽ
pium, poſcite Ieſum, ardenter quærite, quę
rendo ardeſcite. Ieſu auctor clementiſſime,
B totius ſpes lætitiæ, dulcoris fons & gratiæ,
veræ cordis lætitiæ. Cum digne loqui ne-
queam de te, nec tantum ſileam, amor facit
vt ardeam, cum ſolum de te gaudeam. Ieſu
tua dilectio, grata mentis refectio replet ſi-
ne faſtidio, dans famẽ deſiderio. Qui te gu-
ſtant eſuriũt, qui bibunt adhuc ſitiunt, deſi
derare neſciũt niſi Ieſum quẽ ſentiũt. Quẽ
tuus amor inebriat, nouit quid Ieſus ſapiat
fęlix guſtus, quem ſatiat, nõ eſt ultra. quod
cupiat Ieſus decus angelicum in aure dulce
canticũ more mel mirificũ in corde nectar
cęlicũ deſidero te millies. Mi Ieſu, quando
C venies: quando me lætum facies, & tecũ
me ſuſcipies Ieſu mi dulciſſime ſpes ſuſpi-
rantis animæ te quęrũt pię lachrymę, & cla
mor mentis intimę, dilecte mi reuertere,
conſors paternę glorię. hoſtem viciſti pro-
ſpere. Iam cęli regno fuere. Iam proſequar
cum laudibus Ieſum hymnis & precibus,
vt nos det in cœleſtibus cum Chriſto frui
ſedibus, amen. Et ſi tu o homo, vel dña ha-
bes iſta, vel aliqua huiuſmodi ſuſpiria pro-
pter benedictum nomen Ieſu, ſępe deuote
meditando ſcias ipſa conſeruare, & ſi non
habes, quęre ipſa ſuſpiria, quęre & acquire,
quæ acquirere potes, ſi modo velis. Et tene
D pro regula ꝙ quotiens audis nominari no-
men Ieſu, totiens te genuflectas, ſicut in di
cere Aue Maria, Ibi & Chrs bñdictus, &c.
& in Salue regina. & in Ieſum benedictum
fructum, &c. & ſimiliter per omnem a-
lium modum, quem audis nominari Ieſu,
inclina tuum genu. & ſcito ꝙ illud non fa-
cies fruſtra, quia pro omni vice tu lucrabe-
ris quadraginta dies de venia. ex indulto ſa
cræ Romanę Eccleſię: & aliqui dicunt 80.
ſi vis ergo inter perfectos meditatos per-
tranſire, tu debes continue de noie Ieſu cũ
prompta memoria recordari & ipſum cũ
intellectu ſępe orare, & cũ voluntate ſum-
mã dulcedinẽ de eo guſtare & totis cona- E
tibus in dulcib. ſuſpirijs nois Ieſu perſeue-
rare. Et habes de iſto tertio ſtatu perfectio-
rũ primũ radium, qui dr̃ ſuſpiratio meditan
tium. Sequitur ſecundus radius, qui vocaẽ
ſuffragiũ orantiũ. Vnde ſi vis de aliqua in-
firmitate, vel aliquo malo te liberare, vel ſi
vis aliquã honeſtã gratiã à Deo poſtulare,
genuflectas te, & cum feruente oratione
poſce in noie Ieſu illud, quod vis, qm̃ tu il-
lud habebis, ſi cũ conditionibus, quas tibi
dicã, ꝓcedes. & ꝙ ſit verũ, vide S. Io. 15. c.
ſui euangelij. vnde dicit: Quodcunq; petie
ritis patrẽ in noie meo, dabit vobis. loquiẽ
Ieſus Chriſtus dicẽs, quodcunque petieri- F
tis, &c. quod ſi non credis, tu es hęreticus,
qñ veritas tibi dicit, quia ego hęc ex me nõ
dico. Sed tu dices, ego multas gratias petij
in noie Ieſu, quas ego nõ habui. Et ego rñ-
deo tibi, ꝙ tu nihil petijſti ĩ noie Ieſu, quia
nõ intelligitur peti aliquid in noie Ieſu, ſi
non fiant quatuor. Primũ eſt, ꝙ volens pete
re grãm, purè confiteatur cũ tota eius fami
lia. quia ſimiliter oportet facere cũ Deo, qđ
fieret cũ vno dño tẽporali, ſi velles aliquã
ſibi grãm poſtulare, quia primo tu quęres
facere te ſuũ amicũ & vitares recipere in
domũ tuã aliquẽ ſuum inimicũ. ſimiliter fa
cito cũ Deo, quia primo cõfitere, vt efficia- G
ris ſuus amicus: & fac confiteri totã tuã fa-
miliã, vt nemo eius inimicus habitare repe
riatur in domo tua. Et ſcito quãtũ eſt utilis
iſta tua confeſſio, quia à ſancta eccleſia per
vnũ decretũ pręcipitur medico, ꝙ ſi medeẽ
alicui infirmo, qui non fuerit de proximo
cõfeſſus, ante oia pro prima medicina de-
bet ſuadere ſibi, ꝙ ipſe confiteatur, cõſide-
rando ꝙ ſępe pro peccatis ſuperueniũt in-
firmitates: nõ ſolũ veniunt his, qui talia pec
cata perpetrant, ſed etiã ſuperueniũt filijs
vel perſonis, quas valde amant, vt tales pec
catores per tales infirmos tribulenẽ in hũc
mundũ, & affligantur: qui enim experitur: H
ſentit & põt de hoc teſtimoniũ perhibere,
quoniã nõ eſt modica afflictio videre amo
rẽ affligi in tribulationib. vexatũ torqueri.
nec ingerat tibi aliqđ dubium illud dictũ.
Nõ portabit filius iniquitatẽ patris, quia il
lud dictũ intelligiẽ in alia vita. hoc eſt dice
re, non damnabunẽ filij pp peccata parẽtũ.
Attñ non tollitur propterea, quin filius in-
firmeẽ corpore pp peccata patris. Et qñ mo
do ſupraſcripto tu feceris cõfeſſione. Secũ-
dario tu debes petere rẽ iuſtã, & non iniu
ſtã, quia vnus ſapiens dñs mundanus truffa
retur de te, ſi peteres ſibi rẽ iniuſtã. quanto

A ergo magis Deus faceret, in quo ſumma iu
ſtitia & ſapientia viget. & accidit, ꝙ filius
ſæpe ſanat, quia remouet cauſa, qua remo-
ta remouet effectus: ergo vtilis, imo neceſ
ſaria eſt cōfeſſio ad ſanitatē tui, vel aliorū,
propter virtutē noīs Ieſu acquirendā. Hęc
eſt ſnīa S. Auguſtini, ꝙ ſi iniuſtè vel te exi-
ſtēte in peccato mortali aliqd petis à Deo,
dato ꝙ dicas, & nomines cum ore nomen
Ieſu, non propterea intelligitur quòd in
nomine Ieſu facias tuam petitionem. Se-
cunda res, quæ tibi expedit eſt, ꝙ tu ſatisfa
cias pro tuis peccatis iuxta tuam potentiā
& facultatem pro omnibus tuis cōmiſſis.
B Verbi gratia, ſi recepiſti aliquid ab aliquo
ſub vſuris, vel alio modo de malè ablatis,
redde ſi tu vis habere gatiam, quam petis
& reſtitue ſamam illi, quem deſamaſti ini-
que, & etiam redde honorem ſacræ eccle-
ſiæ, quæ non vult quòd tu portes breuia,
nec credas iſtis ſuperſtitioſis percantulis,
ſed bene vult quòd tu credas in nomine Ie
ſu, ſe poſſe ſequi omne magnum miracu-
lum, quia ipſe Ieſus Chriſtus ſuo proprio
ore nobis id reuelauit, & ſimiliter alij Apo
ſtoli, & alij ſancti toti mundo cum magnis
miraculorum exemplis manifeſtauerunt.
O dęmoniata vetula rençagnata, nō bonis
C vetulis dico, ſed incantatricibus, & vos o
miſeri homines à diabolo excęcati, qui po
tius credere volūt vni vanæ fantaſię vnius
fęminellæ, & eloquio vnius zarlatoris, &
ceratani vagabūdi, quàm verbis & oratio-
nibus eccleſiæ ſanctæ, & verbis Ieſu Chri,
qui eſt via, veritas & vita. Crede ergo tu, ò
deuote & fidelis, quod omnis virtus bene
operandi incluſa ſit in virtuoſo noīe Ie-
ſu in tātum, quemadmodū adorares Ieſum
in carne, ita tu debes nomen Ieſu adorare:
nō dico ſculpturam, vel colorē, ſed saporē:
non ſignum, ſed ſignificatum, quia nomen
D Ieſu tibi ſignificat ſaluatorem, redemptorē
& filium Dei, & ideo laudo, ꝙ qñ de fonte
baptiſmatis vos leuatis aliquam creaturā,
in cambium aliorum vanorum donorum,
quæ ex conſuetudine dari ſolent ſub ſaſcia:
vos largiri debeatis vnum ex iſtis noībus
Ieſu de argentis deauratis magnum, vel pa
ruū ſecundum ſacultatem dantis, & reci-
piētis, ꝙ infantulus ſuper ſe ex deuotione
portet: & non quia ſit de argento, vel au-
ro, ſed ꝑpter virtutē illi ſāctiſſimo nomini
inſitam. Et puer veniēs in dies diſcretionis
poſſit cōprehēdere deuotionē noīs Ieſu.
& de illo cōtinue poſſit recordari ad inſtar
picturarū repræſentantium vobis B. Virgi-
nē, vel alios ſanctōs, quę picturę ſolū ſiūt E
ob memoriā ipſorū ſanctorū. Vnde no. ꝙ
reperiuntur quatuor ſpecies literarū: vna
melior altera. Primæ ſpecies ſūt literę groſ
ſę pro gēte groſſa, ſicut ſunt picturę. Secun
darię pro hoīb. mediocrib. reperiuntur lite
rę mediocres, ſicut ſūt literę ſcriptę. & iſtę
meliores q̄ primę literæ. Tertio ſunt lite-
ræ vocales repertæ pro illis, qui in actiua
pp charitatem ſe volunt exercere, petendo
& cōferendo vt remaneat docti, & alios
doceant & iſte ſunt pręſtātiores q̄ alię duę
primæ. Quarto & vltimo ſunt literę mēta-
les à Deo ordinatæ pro illis, qui volunt in
cōtemplationib. cōtinuando perſeuerare, F
& iſta inter alias eſt pfecta & excedit alias,
quia alię ad iſtā ſunt ordinatę, & nō iſta ad
alias, & qui poſſit has vltimas literas conti
nue habere, non oporteret habere alias, ſi-
cut tu habes de S. Ignatio, q fuit ita medi-
tatiuus, & cōtēplatiuus noīs Ieſu, ꝙ in ſua
morte euulſo ſibi corde repertū ſuit in eius
corde inſignitum nomen Ieſu cum literis
aureis. ſed quia paucis eſt conceſſa talis
gratia portandi nomen Ieſu cōtinue in cor
de, cōueniens & vtile eſt quòd aliæ ſpecies
literarum repertæ fuerint & ipſis diuerſi-
mode vtuntur ſecundum hominum diuer-
ſas ſacultates. Quartum, quo eges, & eſt ti- G
bi neceſſarium, vt tibi conferat nomen Ie-
ſu, ſi tu vis gratiam aliquam in eius noīe
petere, eſt ꝙ petas cum firma fide, quia ſi-
ne fide impoſſibile eſt placere Deo, ſecun-
dum Paulum Apoſtolū. Quintū eſt neceſ-
ſarium, ꝙ tu petas gratiā, quę cōferat aīæ,
quia multotiēs petimus ſtulte gratiā, quæ
eſſet omnino contra animā noſtrā, ſi Deus
illam grām concederet, & hinc eſt ꝙ non
exaudit nos Deus talia petendo, quia ipſe
plus amat aīam q̄ corpus. & iō dixit Chrs
illis duob. filijs Zebedęi, qui petebant effici
magni in mundo, dicens, neſcitis quid pe-
tatis. & ideo tu, qui uis habere gratiam
mediante nomine Ieſu, ſemper pete illā cō
ditionaliter, ſi bene cedit tibi ꝓ ſalute ani-
mæ tuæ, vel illius pro quo petis. Et vltima-
te humilia te dicendo, fiat voluntas tua.
Et ſi cum iſtis modis, & conditionibus,
quos ſupra dixi, procedes, ſine dubio in
nomine Ieſu eris exauditus. Et ego tibi di-
cam veritatem. Audi Dauid, qui probat
hoc fore verum: Beatus vir, cui ſpes eſt
nomen Domini, & non reſpicit vanitatē,
nec inſanias. Et nota hic vnum pulchrum
exemplum, ante quàm procedam ad vlte-
riora: quia cum eſſet vnus deuotus ſancti
Tho-

A Thomæ, valde ſuus familiaris in vita, & poſt mortem S. Thomæ grauiter infirmaretur, audiens miracula quæ faciebat, ex deuotione iuit ad ſepulturam ipſius rogando deuotè, quatenus per medium ſuæ interceſſionis liberaretur ab illa infirmitate, & ita obtinuit, & ſanatus cum lætitia redijt domum: & ſicut Deo placuit, quia erat & ipſe de electis ad vitam æternam, conſiderauit intra ſe quòd non petierat gratiam ſuæ ſoſpitati cum iſta conditione ſi foret pro meliori pro anima ſua, putans forte illam infirmitatem poſſe proficere ſibi ad ſa-

B lutem animæ ex diuina permiſſione. & ita timens ſe male petijſſe redijt ad ſepulchrū beati Thomæ, & veniam poſtulans ſi male imploraſſet, omiſſa conditione. Et iterum orauit dicens, quòd intercederet pro eius ſanitate ad dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, vt ſanaretur, & ſanus permaneret, ſaluo quòd ſi infirmitas illa eſſet magis vtilis pro ſalute animæ ſuæ, quòd reponeretur in eodem ſtatu infirmitatis, in quo prius erat, ita quòd conſeruaretur in ſanitate, vel infirmitate ſecundum diuinam voluntatem in eo ſtatu, qui eſſet ſalubrior animæ ſuæ, & completa oratione ſua ſubi-

C to reuerſus fuit in ſtatū ſuæ priſtinæ infirmitatis. ad dandum intelligere, quòd primo neſciuerat petere ex eo quia ſanitas erat damnoſa animæ ſuæ, & infirmitas erat ſibi vtilis, in tantum quòd cum bona patientia ferendo illam infirmitatem vſque ad mortem, promeruit glorioſè ire in vitam æternam. & ideo tu qui intelligis, diſce quærere gratias à Deo, modo & cum conditione prædictis. Sequitur tertius radius, qui pertinet ad prædictos, qui dicitur guſtus contemplantium. Et quod ſit, audi ſanctum Bernardum dicentem: aridus eſt omnis ſpiritus, niſi hac pinguedine con-

D diatur, loquendo de nomine Ieſu. Et Iſaias: Nomen Domini, & memoriale tuum deſiderium animæ, ſcilicet perfectorum contemplantium. bene eſt ergo nomen Ieſu guſtus contemplantium, qui eſt tertius radius. Sequitur modo videre de quarto radio, qui pertinet tertio ſtatui perfectorum. Et iſte quartus radius vocatur gloria perſeuerantium, qui nemini erat conſequens vitæ beatæ niſi illis, qui vſque ad mortem cum firma fide & deuotione nominis Ieſu perſeuerabunt. Vnde Apoſtolus: Non qui incęperit, ſed qui perſeuerauerit uſque in finem, ſaluus erit. & ſcito quòd nullus vnquàm ibit in vitam æternā, niſi cum iſto bolletino nominis Ieſu inſcri- E
pto ſuper fronte. Et quòd ſit verum, vide 14.c. Io. in Apoc. vbi ſanctus Ioannes dicit, Vidi ſupra montem agnum ſtantem, & cum eo 14000. omnes habentes nomen eius, & nomē patris eius ſcriptum in frontibus ſuis, &c. Et Dauid: Gloriabūtur in te omnes, qui diligunt nomen tuum. quaſi dicat Dauid: O Domine, nos recipiemus à te vltimatè gloriam omnes, qui perſeuerabimus in dilectione nominis tui. Et ideo tu, qui futuram gloriam expectas in nomine Ieſu, ſtudeas illud nomen taliter imprimere in tua mente, quòd in ultimo paſſu, quem habes facere de iſta uita in F
aliam, te aſſociet ad inſtar Pauli Apoſtoli, qui ita habuit illud impreſſum in ſua mente, & ita ab eo fuit aſſociatus, quòd in vita & in morte continue habuit ipſum quaſi in ore: Ita quòd non legitur aliquis ſanctus in eccleſia, qui plus nominauerit nomen Ieſu, quam fuerit Paulus, & cum illo prædicando magnum fructum fecit. Vnde inter alios mirabiles effectus cape duos. Vnum in vita ſua, alium in morte. In vita ſancti Pauli tu habes, quòd ipſo prædicante Athenis, vbi vigebat ſtudium, nomen glorioſum Ieſu, erat inter alios ma- G
gnos philoſophicos Dionyſius philoſophus valde incredulus, licet eum delectaret audire ſanctum Paulum prædicare. Cui ſanctus Paulus cum firma fide & deuotione dixit, Dionyſi, vade & dic illi infirmo quòd ſurgat in nomine Ieſu. Et Dionyſius licet eſſet incredulus, fecit ſicut ei dixerat ſanctus Paulus: & ſubito ille infirmus ſurrexit ſoſpes. quo viſo ſubito Dionyſius ſe conuertit, & ſcripſit poſtea factus Chriſti pugil et fidelis Chriſtianus, vnum librum mirabile ualde de diuinis nominibus. et in morte ſancti Pauli tu habes, quòd dum iret ad martyrium amore Ieſu Chri- H
ſti, ita ſæpe cum corde et ore nominabat nomen Ieſu, quòd dum caput fuit ſeparatum à buſto, et ipſum caput ſeperatum dicebat Ieſu, adeo quòd fecit tres ſaltus in terram, et in ſingulo ſaltu, ſingulum fontem aquæ viuentis terra ſcaturit, qui vſque in hodiernum diem apparent. Et ſic vides qualiter in deuotione nominis Ieſu perſeuerando ſanctus Paulus promeruit in vita, et in morte miracula facere, tam in creatura rationali, ſicut fuit in Dionyſio prius incredulo ad fidem cōuerſo, et in illum infirmum ſanando in virtute nominis Ieſu, quàm etiā in creatura irrationa-

A li, ſicut fuit in aqua producta de terra in illis tribus fontibus ſcaturientibus in ſingulis illis locis, vbi caput S. Pauli proſiluit, ſolum eũ tactu ſuo in virtute ſanctiſſimi nominis Ieſu. & ſic promeruit de hac vita cũ nomine Ieſu in vitam beatam tranſire. Vnde merito nomen Ieſu eſt gloria perſeuerantium, qui eſt vltimus radius.

FERIA TERTIA poſt vj. Domi. Quadrag.

B *De Amore pauido.*

Sermo XLII.

Peccatum meum contra me eſt ſemper. Pſal. 50. Chariſſimi, quia ſcriptum eſt, quòd diligentibus Deum omnia cooperãtur in bonum, ſecundum S. Paulum. quemadmodum in bono ſtomacho, in quo etiam malus panis, & malus cibus conuertitur in bonam carnem, & bonum ſanguinem: Ita ecõtra, quia Zucharus eſtus à ſerpente venenoſo, conuertitur in venenum. Et licet propoſuerim dicere hodie
C de miſericordia; quia eſtis pauci, reſeruabo illud pro die Martis futuro. & quia pridie vobis dixi de pulchritudine animæ, bene eſſe cenſui, hodie vobis dicere de ipſa anima facta aterrima propter peccatum, ſecũdum thema propoſitum, ſcilicet Peccatum meum contra me eſt ſemper. In quo ſacro eloquio declarabimus hoc tractando de Amore pauido, quia non erit homo, qui bene intelligat, quæ in hoc ſermone ſum dicturus, quin paueat conſiderando gratias animæ attributas, quas perdit propter peccata. Et conſidera bene de hoc amore pauido, quia quanto plura peccata habes, tanto
D plures gratias perdis, & plus anima denigratur. Et nota tria tẽpora ad huius rei declarationem. Primum eſt tempus præteritũ. Secundum eſt tempus præſens. Tertium eſt tempus futurum. hoc eſt ante mortem in morte, & poſt mortem.

Prima pars principalis.

ET capiamus primum tempus. Et nota, quòd ſunt ſeptem maledictiones peccati. Prima eſt peccatũ animę vulneratiuum. Secunda eſt peccatum omnis boni animæ ſpoliatiuũ. Tertia maledictio eſt peccatum animæ deturpatiuum. Quarta E
maledictio eſt peccatum in inferno animę obligatiuum. Quinta maledictio eſt peccatum malorum virorum conſcientiæ amaricatiuum. Sexta maledictio eſt peccatũ cordis indutatiuũ. Septima maledictio eſt peccatum ad inſenſibilitatem cordis inductiuum, & intelliges mirabilia peccata. Cape primam maledictionem, quæ eſt peccatum animæ vulneratiuum, quia anima percuſſa peccato mortali, eſt mortua, niſi per medicinam pœnitentiæ veniat ad vitam. Vnde cap. Inquit. homo quidam deſcendebat ab Hieruſalem in Ierico, & incidit in latrones, qui etiam ſpoliauerunt eum, & plagis F
impoſitis abierunt ſemiuiuo relicto, &c. In quibus verbis oſtenduntur tres potentiæ animæ, ſcilicet potentia intellectiua, memoria & voluntas, hoc eſt facultas faciendi bonum, quæ tres potentiæ percutiũtur, cum peccat anima. Vnde cum ipſa anima deſcendit de Hieruſalem, quæ interpretatur viſio pacis, quando ſtando in pace, & tranquillitate mẽtis recedit à pace, quæ eſt ipſe Deus, & vadit in Ierico, quæ interpretatur luna, quæ ſignificat vanitatem, inſtabilitatem, id eſt amorẽ peccati, & ignorantiam. Vnde anima ſtulta & ignorans deſcẽdens de Hieruſalem, & viſionem pacis di- G
uinæ in Ierico incidit in latrones, ſcilicet diabolos & fures. quia latro non venit niſi vt furetur & mactet, & diabolus ſimiliter venit vt animam furetur & mactet ipſam, priuando, & ſpoliando charitate Dei. Nam malus ſperãs in Deo faciendo malum decipitur, quia poſtea Chriſtus dicit, quõ huc intraſti non habens veſtem nuptialẽ, &c. & plagis peccatorum animæ impoſitis abijt relicta anima ſemimortua, quia ſpiritus eſt vadens, & non rediens: quia quando anima eſt vulnerata per peccatum intellectu, & eſt ſpoliata voluntate bona, & debi- H
litata in facultatib. operandi bonum cadet in ignoranriam, & cęcitatem viæ veritatis, & vadit in Ierico. & perdendo charitatem incidit in latrones, & ſpoliatur ipſa charitate, adeo quòd ipſam non poteſt recuperare ſine Deo. Nam peccator, quantumcumque ſit magnus: licet eius anima ſit mortua in peccato, tamen illud corpus, dum habet flatum, poteſt pœnitere & dicitur ſemiuiuere propter animam mortuam propter peccatum, & pęnitendo reuiuiſcit. Nam ſpiritus ex fide uiuit, & priuatus gr̃a ſemiuiuit, & põt adhuc penitentiã agẽdo, & exercendo virtutes reuiuiſcere & ſaluari. Scd̃a

ma-

A maledictio peccati eſt', quia peccatũ eſt omnis boni ſpoliatiuum & fugatiuum: quia cũ tu peccaſti, omnia bona quæ toto tempore vitæ tuæ feciſti, fugantur & delentur & perduntur: & hoc eſt, quod facit me multum tremiſcere. O frater Bernardine, quid facient ſmemorati peccatores? ex quo tu vides quòd ille qui ſemper bene & virtuoſe toto tẽpore vitæ ſuæ vixerit, & in ſolo puncto mortis propter vnum ſolum peccatum mortale damnabitur. ſi ergo tenes pedem baſſum, tu facies magnum fracaſſum. hinc eſt, quòd S. Hylarius hoc intelligens factus
B in agonia dicebat, dum eſſet in pũcto mortis: anima mea, quare times, quia nõ audes exire de fœtido corpore, &c. Et ſunt aliqui peccatores, quòd ita ſecuri ſunt, quòd nil pauent, quàm nunquàm aliquid mali fecerint. quia firmamentum poſuiſti ſanctum, formidinem. Vnde duo ſunt firmamenta. Vnum eſt ſanctorum, qui ſemper trepidãt: & iſtud eſt ſanctum firmamẽtum. Aliud eſt firmamentum diaboli, quia indiabolati nil trepidant, quia qui plus videt & cognoſcit peccatũ, plus trepidat, & plus illud vitat, & magis declinatur ad bonũ, & continuè
C plus confirmatur in bonis operibus, ſicut in habente oculos, & videndo pericula, magis illa vitabit quàm non videns illa. Nam malus quanto plus eſt induratus in prauis operibus & peccatis, tanto magis efficitur ſecurus & magis firmatur in illis ſcelerib. Vnde in eo in quo reperies te firmatum, in eo reperies te ſecuratum, qui firmamentũ timoris eſt Dei, & firmamentum ſecuritatis eſt dæmonis: & cũ peccas, priuaris omnibus bonis, quæ feciſti & gratia Dei. & ſi es timoroſus, ſubito cum cecideris, releuabis pœnitendo, & gratiam prædictam recuperabis: ſecus facies, ſi erit ſecurus. & nota
D hic, ꝙ Doctores ponunt differentiam in faciendo bonum in gratia, & faciendo malũ in culpa, quia illud bonum quod fit in gratia, valet & prodeſt, quia quanto plus boni facis in gratia, plus præmij expectatis in vita præſenti, & in futura. ſed faciendo bonũ in culpa, te exiſtente in peccatò mortali, quia vadis ad S. Iacobum: illud bonũ, ſecundum Doct. nil valet tibi ad vitam æternam, ſed bene valet ad duo. Vnũ ad bonum temporale, aliud ad bonũ ſpirituale. Ad tẽpora le valet, quia prodeſt filijs, & vxori acquiris amicos, & agibiliter habebis bona tẽporalia, & hẽbis bonas fortunas in ſtipẽdijs, & lucris in mari, & mercantijs, & ſimilia, ſicut aliqui ſtipẽdiarij, qui habebunt aliquã deuotionẽ, q̃a ieiunabũt diẽ Sabbati in honorem B. Virginis, defenſabũt mulieres ne E vituperentur, & nõ ludent ad taxillos, non cõburent domos, nec blaſphemabunt: quia nullũ bonũ irremuneratũ, Deus eis dabit præmiũ in hoc mũdo, quia forte multotiẽs poſſent capi & vulnerari, & cuſtodiẽtur à Deo propter illa bona quæ facit. Itẽ poſsẽt habere etiam bona ſpũalia, ſed indirectè & de ribalzo, quemadmodum accidit q̃nq; in percutiente in muto, quia lapis ille proiectus in muro reuerberat, & percutit in crure alterius, & q̃nq; ipſius percutientis præter eius propoſitũ. Similiter q̃nq; accidit, ꝙ ſi facis aliqua bona in peccato mortali, Deus tenet cor tuũ morbidũ & molle, vt nõ induret taliter ꝙ aliquo caſu, vel legẽdo, vel audiẽdo prædicator, vel in puncto mortis venit tibi cõtritio, & ſaluaberis. & de ribalzo ꝑ indirectũ. Sed ſi feciſti bona te exiſtẽte in pcõ mortali, & redis ad grãm, an recuperas illa bona? dico ꝙ non. Vnde verſus.

Sæpe reuiuiſcunt, quæ mortificata fuerunt.

Nunquàm reuiuiſcunt, quæ mortuata fuerunt.

Sed pone, homo facit bonũ, ſed cadens dãnabit, vel ecõtra: quid erit de illo bono, qđ ille fecit? dic ẜm Doct. ꝙ accidit i hoc ſicut G in diuite decedente ſine filijs ab inteſtato. Nã bona ſua trãsferunt in proximiorẽ. ſimiliter euenit in dãnatis, quia bona quæ fecerũt, veniunt ad proximiores ſuos parentes. ſ. ad aĩas proximioris gradus exiſtentes in grã, ſicut in viro, qui fuit cauſa ꝙ vxor fecerit aliqđ bonũ, alias non factura, quæ dãnatur, quia oĩa illa bona diſtribuunt viro., q fecit fieri illud bonum. & eſt contra Franciſcũ de Mairono dicentẽ, ꝙ Deus diſtribuit in aĩs purgatorij illa bona ẜm earũ grãm. Vñ Iere. Diſperſi ſunt lapides ſãctuarij. ad inſtar banniti, cuius bona & domus diſperdunt, & ſaccomãdant, & quilibet rapit. ſic accidit in aĩabus, quia oĩs virtus aĩæ H eſt unus lapis magnus, vel paruus, ẜm virtutes magnas, vel paruas, ex quib. fit ædificiũ in vita æterna. & aĩa virtuoſa oẽs iſtos lapides portat in vitã æternã, & ex eis ædificat ſibi palatiũ. Et nota, ꝙ iuſtus nunq̃ morit niſi cõpleta ſua domo, & tũc reperit ſuã domũ ædificatã: ſed cũ peccat mortaliter, oẽs iſti lapides deperdunt & diſſipant. Similiter in malis, qui ædificãt ſibi gehennã, quia ſẽper cũ peccas mortaliter, diabolus dat tibi ad cuſtodiam lapides illius peccatĩ in inferno. Et ibidẽ, tibi ædificat domũ infœlicẽ pœnarũ. Vnde tu nunq̃ deſiſtas facere bonũ, quia etiam ſi nũquàm eſſes aptus

 ſaluari,

A ſaluari, ſaltē tu habebis minus malū, ad in-
ſtar canceri rodentis patientē: quia ſi ſuper-
ponitur gallina, vel carnes ligātur ſuper il-
lo malo, nō vorat carnē patientis. Ita acci-
dit in peccatore ponente bona opera ſuper
peccato, quia facit pati minores pœnas in
inferno, ſi damnant. Tertia maledictio, q̄a
peccatū eſt aīæ deturpatiuū. Vnde no. hic
regulā, ꝙ quanto res eſt perfectior, ſi cor-
rumpit, tāto magis efficit putridior. exem-
plū, ſi vnus magni ſenſus, & boni naturalis
peccat, quāto plus ſenſus habet peccando,
tāto efficit peior, & magis diabolicus, quia
poſt nubilus, peccatorū, venit pluuia pęna-
B rū. Vnde Lucifer, quanto fuit pulchrior &
ſapiētior alijs ſpiritib. tāto magis effectus
eſt cæteris turpior & peior alijs ſpiritib. dā
natis. Ita accidit in aīa, quia quanto eſt nobi
lior, tanto magis peccando fit peior & tur-
pior, & deteſtabilior. Vn̄ Iere. 3. c. Denigra
ta ſup carbones facies earū aīarū peccatri-
ciū, quia tales aīæ ſunt priuatæ pulchritudi
ne ſibi à Deo data. Quarta maledictio, quia
peccatum eſt aīæ in inferno obligatiuū. Vn̄
hēs in Gen. quòd Deus dixit Adæ & Euæ,
Nolite comedere de hoc fructu: quia qua-
cūq; hora comederitis de eo, morte morie
mini, intelligendo de morte corporali pri-
C mo, & poſtea de morte ſpūali. ſ. aīæ, quia vi
ri ſanguinei & doloſi nō dimidiabunt dies
ſuos. Quinta maledictio eſt peccatū cōſcię
tiæ malorū amaricantiū. nonne percipitis,
quia mali incipiunt in hoc mūdo eſſe in in-
ferno, quia licet videant ꝙ conſcientia nō
remordeat, tn̄ eſt in peccatis & amaritudi-
ne, quia nunq̄ reperies vſurariū, vel pecca-
torē habentē vnitā horā quietā, & cōtentā
in hoc mūdo, quia comedendo rodunt. Vn̄
ſi bene cōſideras, boni & ſerui Dei ſemper
ſtant lęti & iocundi: ſiue bene habeāt, ſiue
male. & mali ſemp ſunt męſti, quantūcūq;
accumulēt iſta caduca, quia ſm̄ S. Paulum,
D diligentib. Deum oīa cooperant in bonū,
& cōſcientia ſemper rodit malos, licet ex-
trinſecus ab alijs videat oppoſitum. & ad
propoſitum pōt dari tale exēplum. Pone ꝙ
ſunt duæ dn̄æ, quarum vna eſt in continua
tribulatione, & habet vnā gattā valde pin-
guē, & morbidā & ludentē per domū: ſed
ipſa dn̄a & tota familia ſemper ſtat in ranco
re & tribulatione. Altera vero dn̄a ſemper
cū tota eius familia ſtat in cōtinuo gaudio
& lætitia, ſed habet vnam gattam valde ma
cram & triſtē. Modo ſi intrares domū illius
dn̄æ mœſtæ, & videres illa ſuam gattā pin
guē, ludentē & lętā, & ex illa ſua gatta vel-
les arguere ꝙ ipſa dn̄a et tota ei' familia eēt E
ſimiliter læta & iocunda, ſicut eius gatta,
nōne errares? Similiter ſi intrares domum
illius dominæ lætę, & velles arguere ipſam
fore męſtam ex eo, quia videres eius gattā
fore macram & triſtem, tu certe decipere-
ris. ſic eſt in propoſito. nam ſi conſcientia
enitens & libera, licet corpus ſit tormenta
tum: tamē anima ſemper ſtat læta & iocun
da ad inſtar S. Laurentij, qui licet gatta ſui
corporis ſuper graticula combureretur, ta-
men eius anima erat læta expectans coro-
nā gloriæ ſempiternæ: nam martyres ibant
ad martyrium gaudentes in conſpectu con F
cilij. ſed mali & vſurarij, licet habeant de-
narios & regnum, ſemper ſunt in cōtinuo
bello. & ſemper ſunt amaricati ab eorum
conſcientia. Vidē ergo anima, quantum ma
lum eſt relinquere Deum, & adhærere dia
bolo, quia incipis cruciari in hoc mūdo &
ſentire infernum antequàm moriaris. Sex-
ta maledictio eſt peccatum cordis indurati
uum ad inſtar chryſtalli. nam flauit Aquilo,
& indurauit: quia propter peccata indura-
tur cor noſtrum indulcibile, ſicut aqua quæ
flante Aquilone induratur adeo, quòd cō-
uertitur in chryſtallū. Vnde Iob indurabi-
tur cor eius, quaſi lapis. & quando cor eſt G
induratum, tunc in fine male ſe habebit,
quia nō poterit mulceri & morietur in per
ditione. Septima maledictio eſt, quia pec-
catum eſt inductiuum cordis ad inſenſibi-
litatem ad inſtar cadentium ex morbo ca-
duco, quia efficiuntur inſenſati & memoria
hebetatur in illis. Ita accidit in peccatori-
bus, qui ſæpe cadunt, quia ſæpe cadendo
anima ita habituatur in peccatis, quòd non
perpendunt, & nunquàm putant, nec con-
ſiderant quicquàm de peccatis, & efficiun-
tur inſenſibiles, quia nūquàm matureſcūt,
neq; curant de fama, neq; de Deo, neq; de
proximo, dūmodo accumulent & efficiun H
tur beſtiales, quia qui brutaliter viuit, bru-
tus efficitur & ęſt ſimilis beſtijs, ſequendo
tantum ſenſualia, & efficiuntur tales ſicut
aſini: quia ſi tu habes vnum aſinum & dice
res, aſine tu non vadis per bonam viā, quia
intrabis nemora, & lupi te vorabunt, flecte
à dextra, quia bene ibis: certe. aſellus te nō
intelliget, & recto tramite ſequetur iter
ſuum inceptum per arbuſta, & nemora, &
lupi vorabunt eum. Ita ſunt iſti peccatores
indurati, effecti beſtiales: quia licet audiant
prædicatores euangelizantes de gaudijs pa
radiſi, & pœnis inferni, & de gratijs ani-
mæ attributis: tamen nihil præcipiunt, nec
aducr-

A aduertunt, & æquiperantur canibus inutilibus, quos Dominus præcipit famulis ligari, & portari ad flumẽ, vt necentur, quia canes ipſi dimittunt ligari ſibi molam ad collum & pedes, & dimittunt ſe portari ad flumen, & nunquam aduertunt niſi quando ſentiunt ſe proiectos in aqua ſubmergi & necari. Ita accidit in peccatore indurato, quia expedit, vt tandem ſuſpendatur eius collo lapis molaris, & mergatur in profundum: quia ſecundum ſanctum Auguſt. impoſſibile eſt peccatorem bene mori. ô tu vſurarie, & ô tu mulier indiabolata, & vos excœcati in duritie peccatorum, audientes
B & non ad mea verba aduertentes, facti inſenſibiles & brutales, niſi corrigamini & emendetis vitam veſtram, moriemini in peccatis veſtris & diabolus portabit vos a caſa calda. Intellexiſtis inquam ſupraſcriptas ſeptem maledictiones peccati.

Et ſic ſucceſſiue. videatis modo alias ſeptem maledictiones. Prima maledictio, quia peccatum eſt animæ occiſiuum. Secũda maledictio, quia vnum peccatum eſt, & aliud tiratiuum. Tertia maledictio eſt, quia peccatum eſt inferno ſimilatiuum. Quarta maledictio eſt, quia peccatum eſt innocentię irrecuperatiuum. Quinta maledi-
C ctio eſt, quia peccatum eſt pœnæ temporalis obligatiuum. Sexta maledictio eſt, quia peccatum eſt temporis perditiuum. Quia ſi tu ſcires & bene intelligeres, quòd bona tua perdis propter peccatum, ſubito cum tu peccas, tu ires ad confitendum, & ageres pœnitentiam: quia dum es in peccato, totum tempus eſt perditum. quia quicquid boni facis, eſt perditum, quantum ad ſaluationes animæ. vnde iuxta ſententiam Ezechiel. 3. cap. nunquam redit quòd vendidit. Ideoque ſi vendis tempus tibi datum a Deo vendicandum paradiſum dia-
D bolo, tu nunquam illud poteris recuperare. Septima maledictio, quia peccatum eſt debilitatiuum, quia debilitauit hominem ad reſiſtendum peccatis ad inſtar Sanſonis fortiſſimi, qui habebat fœminam nomine Dalidam, quam Philiſtæi inimici Sanſonis induxerunt vt ſciret ab eo in quo conſiſteret vis eius fortitudinis, & perderet eũ qui primo dixit, quia ſi ligaretur cũ certis herbis, nihil poſſet aduerſus inimicos ſuos, & dato ordine dum dormiret & ligaſſet eũ cũ illis herbis, & ſuperueniſſent Philiſtæi, dixit, ſurge cito, quia hic ſunt inimici tui, qui ruptis vinculis herbarum exurgens fugauit illos cum cæde multorum. Secundo dum Dalida inſtaret vt ſciret, in quo conſiſteret fortitudo eius, inquit quòd ſi ligaretur cum funibus nouis, non poſſet ſe iuuare, ꝙ cum feciſſet ſuperuenientibus Philiſtæis excitatus ruptus vinculis iterum fugauit eos. Tertio iterum volens ſcire quid poſſet obſtare fortitudini ſuæ dixit, ꝙ ſi ligaretur cum fune capillorũ in terra affixo cum clauo nouo non poſſum præualere inimicis meis. vñ Dalida dato ordine ipſum ligauit cum fune capillorum cum clauo in terra affixo, & ſuperuenientibus hoſtibus rupto ligamine vinct⁹ eſt diſſolutus, & inimicos fugauit. Quarto dum Sanſon vellet E
dormire ſuper gremio ſuæ Dalidæ ipſa conquerebatur dicens, quòd non diligebat eam, quia nolebat ſibi dicere, vbi erant vires ſuæ: & tantum fecit quòd Sanſon ſibi dixit, quòd vires ſuæ conſtabant in ſuis capillis. Et dato ordine cum ſuis inimicis, dum Sanſon dormiret in gremio Dalidæ, ipſa tonſurauit, eum intonſuratus captus fuit a ſuis inimicis, & orbatus ac poſitus fuit ad molendum loco vnius aſelli. Nam Dalida ſignificat ſitim & deſiderium mundanæ delectationis, & anima conſentiendo ſibi, alligatur primo deſiderio cupiditatis, ſecundo ligatur funi peccato- F
rum operando peccata nunquam prius facta. deinde tonſis capillis, ſcilicet illuminatione mentis & veritatis: quia capillus ſignificat illuminationem clari intellectus eleuatur ab anima omnis cogitatio boni, & cogitatio veri, & tunc perdit vim, quia non poteſt reſiſtere peccatis. excæcatur a Philiſtæis inimicis ſuis, ſcilicet a diabolis, quia non videt viam veritatis, & cadit in ignorantiam, ponitur ad molendum loco aſini, ideſt beſtia factus vehitur a caſa calda. Et habes quatuordecim maledictiones peccati, in quas incurrit homo viuendo. G H

Secunda pars principalis.

SEquitur ſecũdum tempus, ſcilicet præſens tempus mortis, in quo videamus modo dolores, quos inducit peccatum animæ moriendo. Et nota, quòd ſunt ſeptem dolores peccatorum morientium: quia ſicut iuſta mors eſt precioſa in conſpectu Domini, ita eſt peſſima peccatoribus. vnde ſi non mihi credis, tu experieris. Primus dolor eſt, quia videt ſe priuari omnibus delectationibus, quas habere poteſt in hoc mundo: quia quãto eſt maior peccator

tanto

A tanto magis amat omnia tranſitoria.ſed iu-
ſtorum conuerſatio eſt in cęlis, quia vbi eſt
theſaurus tuus, ibi eſt cor tuum. & S.Pau-
lus dicit, noſtra autem conuerſatio in cœ-
lis eſt.ſic eſt in auro,quia ſi de duobus milli
bus ducatis perdit mille, ipſe ſuſpendit ſe,
ſicut actualiter fuit Paduæ:quia tẽpore quo
prædicabat.dicit frater Bernardinus,quidã
propter vnam ſententiam contra ſe latam
de ducentis libris pro vna fideiuſſione,
quam fecerat, ſe ſuſpẽdit, & repertę fuerũt
ſibi in capſa vltra quingentas libras. & ſic
accidit in multis,qui multotiens ſe ſuſpen-
dunt propter amiſſionem partis bonorum
B ſuorum, & tamen licet priuentur illis bo-
nis ſibi remanent alia bona & filij, & vxo-
res etiam poſſunt adhuc lucrari de alijs bo
nis.& ſi priuantur filijs & vxoribus non ſe
ſuſpendũt,& propter auaritiam ſic.Item ſi
priuãtur filijs, remanent adhuc vxores, bo
na & amici:ſed priuando ſe vita, priuantur
omnibus quibuſcumque rebus. Conſidera
ergo tu, ò auare, qui cumulare non ceſſas,
cum quanto dolore oportebit te relinque-
re omnia bona tua,& neſcis forte cui tu ac
cumulas, quia hæres tuus gaudebit, & tu
ibis ad reddendum rationem villicationis
C tuæ,vbi nunquam habebis aliquam delecta
tionem,ſed ſempiternum dolorem.Secun-
dus dolor eſt,quia peccatores & auari ante
mortem vident ſe priuari bonis, quibus
tantum gaudebãt & delectabantur, ad in-
ſtar illius diuitis, qui mortuus fuit inteſta-
tus, cui nepotes extirpauerunt ſibi caligas
de ſcarlato,quas medici faciebant ipſum te
nere in gambis propter infirmitatẽ, & dia-
bolus extirpauit ſibi animam, vt ſupra dixi
de diuite Lazari.Item ſemel in quadam ciui
tate vidi ꝙ filius deſeruit patrem, qui erat
vſurarius:& vnus alius filius,quẽ ille vſura
rius habebat, mortuus eſt.& dum infirma-
D retur,ſui attinentes intrauerunt & expule-
runt vxorem de domo,& clauſa porta fece
runt ipſum facere teſtamentum ſuo modo,
& ipſo crepante, & vidẽte aſportari de do-
mo oẽs ſuos denarios, & eius inuito mor-
tuus eſt deſperatus,& attinentes quos ipſe
odiebat,habuerũt omnia eius bona, & dia
bolus habuit eius animã. Similiter fuit qui
dam,quem cognouiſtis, ſi nominaretur vo
bis, valde diues & plenus denarijs, qui dũ
eſſet lethaliter infirmat⁹, vxor & attinẽtes
hortabantur quòd cõfiteretur, & non erat
modus ꝙ vellet confiteri. vocauit filium di
cens,aperi capſam meam, & porta mihi de
narios intus exiſtentes: quibus allatis iuſſit
ipſos poni in vno baccino, & incœpit cla- E
mare & ſuſpirare dicendo,heu mihi dena-
rij mei, debeo vos ita deſerere, & capiens
plenis manibus ponebat ipſos ad vultum
& ad pectus, & cum lachrimis ſe voluẽs ſu
ſpirando clamauit, & diabolus eius aiam
de corpore extirpauit & noluit confiteri,
nec ſacramenta capere. Similiter in alia ci-
uitate in Italia, quidam qui fuerat ſemper
magnus vſurarius, habebat pulchriorẽ do-
mum illius ciuitatis, & pulchros equos,&
argentarias, & denarios infinitos, & pul-
cherrimam dominam. Cui Deus miſit vnã
felirizillam, & nõ fuit recordatus de Deo, F
neque de anima, & vſq; eo peruenit quòd
medici dixerũt, ꝙ ſibi daretur quicquid vel
let.vnde vſurarius ipſe videns ſe moriturũ
incœpit blaſphemare Deum & Sanctos:di
cens, modo quòd accumulaueram vt gau-
detem,ego debeo mori, &c. & fecit ſe por
tari in loco,vbi poterat videre equos & v-
xorem,& filios,&c.& coram ſe fecit veni-
re vxorem & filios, ac duci equos ſuos &
omnes denarios, iocalia, veſtes precioſas,
& argentarias,& reſpiciens omnia blaſphe
mando Deum,exclamando diabolum,ca-
piebat argentarias cũ dẽtibus,& flendo dę
monem inuocando & blaſphemando in G
rabiem verſus animam expirando,diabolo
condonauit,& filijs mortuis vxor dilapida
uit in laſciuijs,& vidi ipſam magnam ribal
dam. vnde multotiens iſti auari cũ magno
dolore vident ſe priuari bonis ſuis.Tertius
dolor eſt, quòd malus quando moritur,effi
citur horribilis,ſicut diabolus.vnde quãdo
euenit pũctus mortis, ꝙ Deus facit ſibi da-
re tractus mortis, & ſpiccare animã a cor-
pore,ꝙ nullus veſtrum poterit euitare, ne-
que effugere,quin hoc probet,eſt tãta vnio
materialis inter corpus & aiam : qa anima
eſt vbique tota,in toto corpore, & tota in
qualibet parte corporis,quia anima videns H
ſe priuari corpore, oẽs nerui & oſſa & pul
pæ & medullæ corporis ſentiunt ſpiccare
animam cum tãto terrore & dolore, quòd
nullus exprimeret niſi experiretur, ꝙ qui
male vixit vltra illum dolorem conſiderat,
& ſibi appræſentat coram omnia ſua mala
opera & pœnas infernales eminentes. vn-
de moriendo extendit pedes, & voluit ocu
los,extenuat membra, torquet ora, & do-
lor mortis æternæ circundat eum,& effici-
tur turpis,ſicut diabolus. vñ Dauid in per-
ſona illius triſtis animæ dicit, Circundede-
runt me dolores mortis & pericula inferni
inuenerũt me.Sed iuſtus cogitat bona,quę
facit,

A ſacit & habet ſpem ſalutis,& conſiderar ꝙ
tranſit de morte ad vitam,quia nullus con-
fiſus in Domino derelictus eſt: & illius fe-
lix anima vna cũ Hieronymo dicit, anima
mea liquefacta eſt vt inuenire poſſim dile-
ctum meum, quẽ in mundo quæſiui & non
inuentum oſtende domine lumen tuum,il
lumina nunc me,vt nunquam amplius ob-
dormiam in morte,& ſic in Domino mori
tur,cupiens diſſolui, & eſſe cum Chriſto.
Quartus dolor eſt,quia ante quam ſpiretur
anima mali a corpore,diabolus ſibi oſten-
dit omnia mala,quæ vnquam fecit reuelan
B do ſibi omnia peccata & pudẽda ſua, & dat
ſibi videre,ꝙ eſt damnatus:nã mors animæ
eſt honorabilior quàm ſit mors corporis.
vnde modo tu potes conſiderare quantum
peccatum ſit horribile.vnde Dauid loquẽs
de iſta anima dixit, Torẽtes iniquitatis tur
bauerunt me. Torrẽs eſt quaſi terrens men
tem.Ita euenit animę in iſto quarto gradu,
quia ſpiritus ſpeculatur & videt ſe ruiturũ
in iſtum torrentem infernalem & omne
peccatũ de per ſe eſt vnus torrens,qui tor-
quet ipſam animam infœlicem in inferno.
Quintus dolor,quia in illo pũcto tranſitus
reuelatur ipſi aĩæ quanta iniquitas eſt pecca
C tum,& quanta pœna datur animę per pec-
catum,& aperiuntur ſibi cataractæ inferni,
& iam videt ipſas pœnas per intelligentiã
antequam per experientiam. vnde merito
dicit Proph.dolores mortis circũdederunt
me,& pericula ĩferni inuenerũt me. Dolor
eſt, qa ĩ extremo pũcto mortis aſpiciẽt viſi
biliter demones. Et ſimiliter vr̃ Dñs nr̃ Ie-
ſus Chriſtus,quia nullus moritur, quin vi-
deat Dñm nr̃um Ieſum Chriſtum,& demo
nes:quia ſi eſt malus, diaboli veniunt iubi-
lando,& Chriſtus apparet iratus & rigoro
ſus contra peccatores,& diaboli ſtant para
ti cum gaudio carpere illam animam dolo
D roſam. ſed bonus Chriſtꝰ apparet mitis &
benignus cum brachijs apertis paratus reci
pere & amplecti eius animam beatam. vn-
de Propheta dicit, videbit eum omnis ocu
lus bonus & malus:& qui popũgit eũ cum
gladio peccati mortalis audiet filium Dei
dicentem,proijcite eum in tenebras exte-
riores. Septimus dolor eſt, quia qñ anima
eſt ſpirata a corpore peccatoris,& rapta in
manibus diaboli,dicit cũ Propheta,Inimi-
ci eius appræhenderũt eã in anguſtijs eius.

Tertia pars principalis.

TErtium eſt tempus futurum poſt mor-
tem: quia ſi bene fecerimus, debemus
ſperare gaudia paradiſi: Si mala, debemus E
certi eſſe pati conluere pœnas, niſi in hoc
mundo fecerimus dignam pœnitentiam.
Operemini itaque bona, quibus medianti-
bus poſſitis cõſequi vitam æternam, quam
nobis concedere dignetur omnipotens
Deus, qui eſt vita viuorum & reſurrectio
mortuorum, Amen.

FERIA QVARTA
poſt vj. Dominicam Quadrag.

De Amore ſanatiuo. F

Sermo XLIII.

M*Emoriam fecit mirabilium ſuorum
miſericors & miſerator dñs eſcã de
dit timentibus ſe.* Pſ. 110. Hodie
tractare intendimus de quar-
ta Ala.ſ.de amore ſanatiuo.Et
dicemus.Quæ ſunt mirabilia Dei.certe sũt,
quia dedit ſe in eſcam timentibus ſe. Et iſta
prædicatio & craſtina ſunt maturatio fru-
ctuũ omnium prædicationũ, quas inſerui-
mus & ſeminauimꝰ in iſta Quadrageſima:
quia ante Quadrageſimam incępimus rum G
pere terram, & in hac Quadrageſima inſe-
ruimus & ſeminauimus:nũc vero inſtar tẽ-
pus metendi, quia metemus panem Ange-
lorum.vnde Chriſtus volens oſtendere ſuã
immenſam potentiam, largitatem, miſeri-
cordiam & charitatem;volens recedere de
præſenti vita, dedit ſe manducandum ſuis
diſcipulis,& per ipſos omnibus Sacerdoti-
bus,vt ſuum ſacratiſſimum corpus poſſent
in eius perpetuam memoriam ſacrificare,
& fideliter capere,& vobis alijs communi-
care,ſine quo cibo nullus poſſet ſaluari.qui
cibus in veteri teſtamento fuit præfigura-
tus & mõſtratus cum multis ſignis, ſicut ap H
parer in illo lapide a Moyſe percuſſo, ex
quo exiuit aqua,& ſaturauit populũ ſitien
tem,ad ſignificandum ꝙ in iſto ſacramen-
to corporis Chriſti,petra eſt Chtiſtus,quia
de illo ſacramento corporis Chriſti emana
to ex iſta petra,quæ eſt Chriſtus, omnis ani
ma ſitiens contrita & deuota poteſt ſatura-
ri.Similiter poteſt hoc ſacramentum aſſimi
lari diuino mãnę,de quo cras prolixiori ſer
mone dicemus, & non ſufficit ſolum ꝙ ſit
demonſtratum ſignis, ſed etiam fuit figura
tũ ĩ ſacrificio oblationis ſacerdotis Melchi.
ſedech in pane & vino, ad denotandum ꝙ
hoc

A hoc verum ſacramentum corporis Chriſti debebat fieri in pane & vino. ſimile etiam in omnibus alijs ſacrificijs veteris teſtamẽti fuit annunciatũ, ꝙ omnia ſacrificia facta per populum Dei præfigurabant hoc ſacrificium corporis Chriſti, quod eſt ſacrificiũ ſacrificiorum. & vide, quia victimæ vitulorum, hircorum, columbarum & aliorum ſacrificiorum, quæ fiebant tũc, habent miſterium de hoc ſacrificio ſanctiſſimo ſignificã dum cum actibus & ſignis demonſtrato, & cum ſacrificijs prophetizato. de quo ſacramento Dauid ſingulariter & ſpecifice vltra alios in ſermone nrõ propoſito denotauit
B dicens, Memoriã fecit Deus mirabiliũ ſuorũ, &c. iuxta illud, mirabilia ſunt opera tua Deus, quia tale ſacrificium eſt tm̃ miraculoſum, ad demonſtrandum ꝙ lingua humana nõ poſſet ad plenũ exprimere, & mens ſtupet guſtando. & eſt mirabile in contẽplando ſuam immenſam charitatẽ nobis cõicatam in tanto ſacrificio, cuius memoriã nobis reliquit, quæ oĩa includunt in propoſito verſu. Cuius verſus eloquium ſuſpendit mentem nrãm ad tres contemplationes, q̃ conſiſtunt in trib. miſterijs, q̃ ſunt in ipſo
C ſacramenti aloquio. Primum miſterium cõtẽplationis huius ſacramenti corporis Xp̃i, eſt memoriale. Secundum eſt admirabile. Tertium miſterium eſt deſiderabile. ſm ꝙ habemus tres potentias in anima noſtra. Prima potentia aię eſt memoria ad recolendum. Secunda eſt voluntas, in qua delectamur. Tertia eſt intelligentia, per quam cognoſcimus, deſeruimus, & intelligimus. Quæ tres potentiæ aiæ fuerunt deformatæ in nobis pp fructum vetitum, quem comedit Adam cõtra præceptum Dei, & primo fuit deformata memoria, non memorando tũc de Deo. Similiter intellectus Adæ tũc fuit offuſcatus & factus plenus ignorantia & tenebrarum. Similiter noſtra voluntas, q̃
D tunc ſubiacebat tm̃ rationi, & erat conformis volũtati Dei, fuit ꝑpter illud pcm̃ priuata charitate & deformata & ſuppoſita carnalibus deſiderijs, iuxta ſententiam ſancti Pauli dicẽtis: Et video in carne mea aliã legẽ, quæ reſiſtit menti meæ, quia non poſſum dirigere mentem meam ad Deum propter deformationem memoriæ, intellectus & voluntatis, quia lex carnis eſt torpere, dormire, ſtare in continuis ludis & delectationibus corporis: lex vero ſpũs eſt eſſe promptum ad vigilias, orationes, ieiunia & bellare aduerſus carnem, quia ſpiritus prõptus eſt, caro vero infirma & ſpiritus aduerſus carnẽ, caro vero aduerſus ſpiritum, &c. E
vnde in hoc ſacratiſſimo ſacramento ex ſpirituali cibo Deus ordinauit quòd memoria iam deformata reformaretur ad recolendum de Deo communicando eius ſacratum corpus in memoriam. Item ordinauit ipſe Deus vnum cibum mirabilem intelligentiæ ad reformandum ipſam intelligentiam, ideſt mirabilium ſuorũ miſericors & miſerator dominus. & ad reformãdum voluntatem tepidam factam promptam in delectando ſumere corpus Chriſti cum amore & timore; in eſcam dedit timentibus ſe. Et dicam hodie de duabus partibus principalibus. Tertiam partem reſeruabo ad diẽ F
craſtinam. Ex quibus reformationibus mentis poſtea venit reformatio corporis. Et nota quòd hodie volo procedere alio modo, quàm ſoluit facere cõis mos hominum, quia primo ponunt bonum vinum; ſed volo facere contrarium, quia volo ſeruare meliorem partem in vltimis pro intelligentibus, quia res diuinæ procedunt contrario modo q̃ mundanæ, quia ſemper vadũt creſcendo de bono in melius, & finiunt in gloria, & mundus finit in luctu & triſtitia.

Prima pars principalis. G

VNde primo conſideremus, qualiter eſt memoriale. vnde nota, ꝙ tres memorias voluit domin⁹ noſter Ieſus Chriſtus relinquere nobis. Primam ſuæ largæ dilectionis. Secundam nrę mirabilis transformationis. Tertiam ſuæ acerbæ paſſionis, & ſic habemus principium, mediũ, & finem. Tolle primam, ſcilicet ſuæ mirabilis & largæ dilectionis. Et ideo Chriſtus reliquit ſuum corpus glorioſum, vt ſacrificaretur in terra, vt cognoſceretur ſua immenſa charitas, quam nobis habuit ad inſtar vnius innamorati, quia ſubit omnẽ laborem pro re, quã amat: quia ſi amat ſcientiam, vel aliam rem magnam operatur, & ſubit multos labores, vt conſequatur id quod amat. Similiter tu vides in amore inordinato mulierum, quia qui amat illam, multa pericula ſubit, & magna facit. vnde Gregorius dicit, operatur amor magna, ſi eſt: ſi non eſt, non operatur. Ita voluit facere dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui voluit oſtendere quantum amorem habuit humano generi, quia quamquam eſſet cruci affixus propter nos & humanã naturam, & Iudæi perſecuti fuiſſent ipſum: tamen voluit oſtendere charitatem nobis, & reddere H

A dere pro malo bonum, quia ſi pater foret
male tractatus a filio, & pater bonũ ſibi fa-
ceret, & ſubiret pœnas, opprobria, iniurias
& mortem pro ipſo filio, nonne eſſet ſi-
gnum in patre feruido charitatis? Sic ita-
que Dominus noſter Ieſus Chriſtus, quan-
to plures ſubſtulit iniurias, & eſſet paratus
ſuſpendi propter humanam naturã dixit:
cũ dilexiſſet ſuos, qui in mundo erant præ-
ſentes, vel qui venturi erant vſque in fi-
nem, præcepit omni Chriſtiano, quòd co-
mederet ipſum in eius commemoratione
dicendo, comedite quia hoc eſt corpus
B meum. quotiens ergo comederitis meam
carnem, & biberitis meũ ſanguinem, mor-
tem Domini annunciabitis, donec veniat.
vt poſſimus comprehendere ſuum immen
ſum cuius charitatis diuinæ amorem. Se-
cunda memoria noſtræ transformationis
eſt, ſi amauit nos, debemus amare ipſum,
quia ſi vis amari, ama, ne ſimus ingrati, qa
magna ingratitudo eſt amantem non ama
re, & hæc eſt ſecunda memoria, vt quæra-
mus vniri cũ Deo, & docet nos amare ita
Deũ, ꝙ noſtra aĩa transformetur in ipſum.
vde Vgo de S. Victore dicit, ꝙ amor tranſ-
format amantem in amatum. vnde in rima
C dr, &c. Vnde anima transformatur in eo,
ꝙ amat fumum, transformatur in fumo, ſi
amat carnẽ vel denarios, &c. efficitur id qđ
amat: ſi amat Deum, trãsformatur in Deo.
vñ Aug. dicit, qui adhæret Deo, vnus ſpũs
eſt, quia ſi ponis ceram iuxta ignem, lique-
fiet: & ſi ipſam ponis in igne, efficit̃ ignis.
Ita accidit aĩæ, quia ſi appropinquat Deo,
calefit amore diuino: & ſi amat ipſum cor-
dialiter, non pp naturam, ſed per gratiam
vnitur cum Deo, & transformatur in ipſo
per vnionẽ. vnde S. Paulus transformatus
in Deo, raptus & eleuatus inquit, ſim in
corpore an extra corpus neſcio, Deus ſcit:
D & ipſemet neſciebat, qui erat in ipſo Deo
transformatus. vñ Dauid: ego dixi, Dij eſtis
& filij Dei participat & Chrs. ideo voluit
ſ. ſacramenta relinquere mundo, vt aĩa nr̃a
amet Deum, ſe transformando in ipſo per
mediũ iſtius ſacramenti, quia nı̃l eſt tã con
forme in pñti vita ad transformandum ſe
in Chriſto, quantũ hoc ſacramentum, & re
periuntur ſæpe nr̃is tpibus de his, ſicut Io.
de Lauernia, & alijs qui cõicando Corpus
Domini exiuerũt de mentibus ſuis propter
transformationem, quam faciũt in Deum.
& ꝙ hoc ſit nerum & credibile, ſcito ꝙ ſi-
cut ſubſtantia panis transformatur in ſub-
ſtantia corporis Chriſti: ita aĩa noſtra tranſ

formatur in Deo. Et qñ Deus facit hoĩem E
ad imaginem ſuam, non ppea homo erat
vnitus cum Deo, dato ꝙ haberet intellectũ
ad cognoſcendum, & memoriã ad memo-
randũ Deum & voluntatẽ, qua poſſet ama-
re & contemplari Deũ, quia ante hoc ſacra
mentũ nũquã fuit demõſtrata transforma
tio aĩæ cum Deo, niſi nunc: quia tpe crea-
tionis Adæ non transformauit eum in Deo
iſto modo, licet haberet corpus ita nobile:
& licet vniuerſa ſuppoſuerat illi & fecerit
illum Dñm mundi, tñ non erat vnitus cum
Deo: Et licet dedit ad ſuam cuſtodiã Ange-
los, non propterea erat vnitus cũ ipſo. & F
quamuis caperet carnem humanã, non tñ
quælibet particularis creatura erat vnita cũ
Deo: & dato ꝙ foret nr̃ pr̃, noſter frater, nr̃
dux, nr̃ corrector & præceptor, nihilomin⁹
nunquã fuit vnitus nobiſcum: ſed ad volen
dum facere talem vnionẽm, voluit ſe dare
ad manducandũ nobis, & ſic nos comeden
tes ipſum transformemur in Deo, & non
Deus transformatur in nobis. & licet ci-
bus corporalis efficiatur caro, non tñ eſt ſic
in iſto cibo ſacramentali, imo & ipſum co-
medendo efficitur cibus Dei, & ſubito trãſ
formatur in Deo, & efficimur corpus &
ſanguis Chriſti. Sed qñ tu comedis panẽ, G
vel carnes: cauſa quia conuertitur in tuam
carnem, eſt quia virtus potentiæ tui ſtoma-
chi naturaliter cõuertit minus potens. ſ. ci-
bum in eius carnem. ſed in hac transforma
tione aĩæ cum Deo potẽtior eſt Deus, quã
homo, & ideo hõ comedendo ipſum con-
uertitur in Deũ, tanq̃ in potentiorẽ & non
eſt contra, quia ipſe eſt creator & hõ creatu
ra, & iõ conuenientius eſt, ꝙ maior potẽtia
in ſe conuertat minorẽ potentiã, q̃ eſt con-
tra. vñ de hoc loquens Aug. dicit, Crede &
manducaſti, & non mutabor ego in te, ſed
tu in me. Et multi Cõfeſſores capientes cor
ticẽ verborũ, credentes ꝙ per li mãducaſti, H
ſufficiat ſolũ credere, quia credendo perin
de ſit ac ſi manducaſſent, mentiũtur, qa ois
perſona, q̃ hẽt diſcretionẽ, dẽt manducare
corpus Xp̃i ſaltem ſemel in anno ſub pęna
pc̃i mortalis, vt in c. oĩs vtriuſq; ſexus, de
pœni. & re. & niſi facias ẽt filios tuos, ſi eſt
fœmina, cum eſt 12. anno. ſi maſculus, cum
eſt 14. anno. ſumere corpus Chriſti omni
anno, tu peccas, nec potes digne capere tu
Chr̃i corpus. vnde Aug. dicit ꝙ talis cibus
transformat aberrantem in ſe, & non ecõ-
uerſo. Exemplum ſi proijcis vnam guttam
aquæ in fornace ardente, intenſus calor il-
lius fornacis, ſubito conſumando illã gut-
tulam

A tulam transformabit illam in ſe, & abſorbebit in ſe debilitatẽ illius guttulæ. ſimiliter corpus Chriſti eſt tantæ vigoroſitatis, ꝙ eſt vna fornax ignis diuini amoris, in quo qui intrat, non conſumitur, ſed conſolatur & delectatur, ſicut Daniel cum ſuis ſocijs fecit, & non transformatur, ſed transformat, & habes duas memorias: vnã dilectionis, aliam transformationis.

Tertia memoria eſt ſuæ acerbæ paſſionis, vt ſemper recordemur de ſua paſſione. Et ideo fuit ordinatum & formatũ in formam paſſionis. vnde Luc. 20. cap. & Paulus
B 1. Corinth. 11. dicunt, quotiens hunc panem comederitis, ſanguinem bibetis, mortem Domini annunciabitis, donec veniat. quaſi dicat, tantum vos, ò Chriſtiani amaui, quòd in cruce me conſumaui, vitam occidẽdo propter vitam veſtram. Item Paulus ideo dicit hoc facite in meam commemorationem, quaſi non ſufficeret tantum ſemel mortuum fuiſſe pro nobis: ſed vult, quòd omni die fiat commemoratio ſuæ paſſionis per quemlibet presbyterum cũ gratia, gratitudine & delectatione. Prima eius mors fuit in cruce per contrarium, quia facta fuit cum odio & liuore, & quia
C quotidie peccamus, ideo voluit nobis quotidianum cibum vitæ relinquere, ad denotandum quòd ſicut per mortem Chriſti ſuimus redempti, ita per eius paſſionis memoriam quam facimus mediante hoc ſacrificio corporis Chriſti recuperemur a peccatis, & reſurgamus a morte animæ. & datur quotidie, vt ſuſtentemur & fortificemur in fide. Ideo fuit quotidie ab eccleſia, & ſic vidiſti medium, & cauſam quare fuit ordinatum. Vide tertium, qualiter eſt formatum, quia primo hoſtia fit infra duo ferra infocata de paſta nobiliſſima; & vinum, cum quo ſacrificatur ſanguis Chriſti, eſt pu-
D rum & clarum, & videns quòd illa duo ferra infocata ſunt certæ futuræ: ſed a principio eccleſiæ ponebatur ab vno latere hoſtiæ ſolum nomen Ieſu, ab alio latere nihil eſt, & eſt azima, quod ſignificat ſinceritatem & purgationem, iuxta illud, Expurgate vetus fermentum, quia peccatum non fecit, nec eſt inuentus dolus in ore eius. Item duo ferra ſignificant duo. vnum ſignificãt iram & odium Iudæorum: & infocatum ſignificat odium Phariſæorum. Aliud ferrum ſignificat amorem & charitatem Chriſti. Et intra iſta duo ferra fuit ſcriptum corpus Chriſti a latere Iudæorum & ſcribarum remanſit ſculpturæ & ſigna Irarathem cum toto corpore tormentato, quia E
odium & liuor Iudæorum & ſcribarum ſuſpendit Chriſtum in cruce & occidit, quia in hoſtia a latere ipſorum Iudæorum remanſerunt vulnera, & paſſi Chriſti & flagella corporis Chriſti & oculi liuidi, a latere ſcribarum. Sed ex latere Chriſti nihil remanet. Ideo in cruce clamauit dicens, Pater dimitte illis, quia neſciunt, quid faciunt. & hoc quantum ad ſacerdotium: ſed quantum ad paſſionem Chriſti præsbiter frangit hoſtiam in tres partes. duas partes ponit ſuper patena, tertiam partem ponit in calice. frangere hoſtiam ſignificat verbera & flagella corporis Chriſti & paſſionis ſuæ, quæ habuit in vita ſua, & orare F
ſignificat murmurationes contra ipſum factas vſque ad mortem, dum dicebant Iudæi, vah qui deſtruis templum Dei, & poſt triduum reædificas illud & deinde venter & ſtomacus Sacerdotis, qui recipit ipſum corpus Chriſti comeſtum, ſignificat ſepulturam Chriſti, in qua poſitus fuit poſt eius mortem.

Secunda pars principalis.

SEcũda pars principalis prædicationis, G
in qua eſt ſecundum contemplari reformatiuum intellectus. vbi apparent ſuæ ſapientiæ mirabilia, in inſtitutione ſua immenſa potentia apparet in tranſubſtantiatione, & ſua clementia apparet, in communione & aſſumptione: quia ſcilicet principium, medium, & finis. Principium, quia in principio erat verbum infinite potens, & ſic medium, quia omnia per ipſum facta ſunt. Alpha & Omega, principium & finis. Ad primũ huius ſacramenti corporis Chriſti oſtendi tibi per tres cauſas, quia eius mirabilis ſapientia voluit illud fore nobis cœlatum & velatum, quia poſt eius conſecra- H
tionem, inſtitutionem tu non vides aliud quàm panem. nec adoras, niſi panes Prima ratio fuit, quia in hoc apparet multo plus profundiſſima eius ſapientia, quàm ſi mutaretur aliter. Secunda in faciendo tale, & tam altum ſacramentum. Tertia ratio, quia apparet adhuc profundiſſima eius ineffabilis ſapientia, quòd dederit ſeipſum nobis in cibum, & habet in ſe mirabiliſſimum ſtuporem iſta tertia cauſa, in qua incipiamus primo, quia videtur magis ſtupendum quòd dederit ſe nobis in eſcam. Et ſunt tres cauſę, quare dedit ſe comedendum nobis. Prima propter noſtram corruptio-

A ruptionem. Secunda propter noſtram defectionem. Tertia propter noſtram conditionem. Dico, prima cauſa fuit propter noſtram corruptionem, quia Adam comedit de fructu vetito & de ligno mortis, & nos de arbore vitæ: quia ſicut mors intrauit per lignum mortis in Adam: ita exiuit per lignum vitæ, ſcilicet S. Crucis ex nobis, per quam recuperati ſumus, iuxta illud Sapientiæ 3. c. lignum vitæ eſt, qui bene apprehenderit eam, & leue tenuerit & vocatur viaticum exemplo Heliæ, qui itinerauit cũ illo cibo, quem comedit vſq; ad montem Dei, B qui ſignificat vitam æternam, ꝙ fuit futuratio & demonſtratio cibi huius ſacramenti: & ſicut per cibum intrauit & venit mors, ita per hunc cibum eſt conſtituta vita. Et merito eccleſia bene intellexit hoc opus noſtræ ſalutis, ordo popoſcerat &c. & medela foret illi, vt vnde mors intrauerat, inde exiret, & vita intraret, quia per illum modum tolleretur mors, quo introducta fuit, quia aliter non poteramus ſaluari, ſecundum iuſtitiam ordinatam: quia nil eſt tam naturale, quàm diſſolui eo vinculo, quo ligatur. Secunda cauſa, quare debemus comedere corpus Chriſti, quia conſi-C derato defectu noſtræ fragilitatis: quia ſi non comedimus cibum corporalem, non poſſumus viuere: ita nec anima poteſt viuere ſine cibo ſpirituali, & non pôt dici illum habere animam, qui ſaltem ſemel in anno non accipit corpus Chriſti, & omnis anima deuota debet illud ſumere omni ſeſto pincipali, ſi eſt ſine peccato mortali. & antiquitus communiter ſumebatur omni die. & Auguſt. quòd ſumere illud diebus Dominicis laudat, ſed ſumere omni die nec illud laudat, neque vituperat, intelligendo de ſæcularibus & non de ſacerdotibus, qui D omni die debent illud ſumere, ſi modo nõ ſit cauſa legitima. Sed ſunt aliqui dicentes, ego nolo illud capere, quia ego poſſem peccare, poſtquam accepiſſem illud. ſed falluntur: nam ſi tu deberes reſiſtere inimicis & bellari contra ipſos & ſtares per tres dies, quòd non comederes: certè tu eſſes ita debilis quòd vincereris: nec poſſes eis reſiſtere: quia ſecundum Matthæum 4. ca. non ex ſolo pane viuit homo, ſed ex omni verbo, quod procedit de ore Dei, &c. vnde ſi non habes pro tua ſuſtentatione glorioſum ſacramentũm corporis Chriſti, tu non poteris reſiſtere, nec præualere alicui tentationi. Et hinc eſt, quòd Dauid dicit contra tales, percuſſus ſum ſicut fœnum & aruit cor

meum, quia oblitus ſum comedere panem E meum. Ita tu, ò peccator, qui non vis capere corpus Chriſti, es ſicut fœnum tectorũ, quòd prius quam euelatur exaruit, &c. & propter nolle capere hoc Sacramentum tu reperis te magis induratum & inuoluppatum. & iſtud dicitur in Pater noſter, quod ordinauit Chriſtus dici in orando, in quo nos poſtulamus tale ſacramentum omni die dicendo, Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie, & pur non vis illud ſumere. vnde ſi illud non capis, debilitaberis adeo quòd tu deficies, & anima finaliter tua damnabitur, in cuius ſignum dixit Chriſtus, Miſereor ſuper turbam, quæ tribus diebus me ſuſtinuit. & dixit ſolum tri F bus diebus, quia tria tempora erant præterita, quibus non dederat talem cibum Angelorum ſpiritualem. Primum tempus fuerat legis naturæ, ſecundum tempus ſcripturæ, tertium fuit tempus prophetiæ, in quibus non dederat iſtum cibum. Sed quando venit tempus gratiæ, quod fuit tempore Ieſu Chriſti, in quo tempore nos præſentialiter ſumus, voluit dare nobis ad edendum tale & tantum ſacramentum.

Tertia cã, quare dedit nobis ſe in eſcam, fuit quia conſiderata conditione humana, G ò altitudo ſapientiæ diuinæ, & profunditas iuſtitiæ ſuæ, quantum occulta & inuiſibilia miſteria ſua, quia dedit cibum ſecundum conditionem naturæ humanæ: nam homo habet animam & corpus, & ideo dedit ei cibum appropriatum & condecentem, Angelo non dedit cibum ſibi congruum, qui eſt firmus, qui conſiſtit in gaudendo & fruendo ipſo Chriſto, & ipſum vidẽdo facie ad faciem, iuxta illud, panem Angelorum manducauit homo. & iſte cibus non eſt velatus Angelis, ſed alio modo dedit iſtum cibum omnibus viatoribus, & non firmatis ita ſicut ſunt Angeli firmati, quia dedit iſtud ſacramentum cœlatum & H velatum reſpectu corporis & reſpectu animæ propter velatum ſpiritum, qui eſt intus in ipſo corpore. Item etiam apparet diuinæ ſapientiæ pelagus in dando ſuum corpus collatum nobis, & hoc immenſo ſacrato propter tres conditiones hominum, quia quidam boni, aliqui mali, aliqui debiles & imbecilles. Ideoque datus eſt nobis cœlatus iſte cibus, quia boni merentur in videndo ipſum cœlatum ad hoc vt fides locum habeat in nobis, quia ad habendum cor ſincerum, ſola fides ſufficit: nam fides eſt ſubſtantia ſperandarum

rerum,

A rerum, argumentum non apparentium, & ſi vides, non haberes fidem, nec meritum. vnde fides eſt mediũ inter infernum & paradiſum, quia fides nõ habet meritum, vbi humana ratio perhibet experimentum. & merito, quia ſicut venit mors propter male credere: ita debet venire vita credendo bene. nam diabolus dixit, non moriemini, & male: & Chriſtus dixit, moriemini, & bene: & nunquam dixit mendacium. Ideo audi Ioan. 6. dicentem, qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet & ego in ipſo, & ego reſuſcitabo ip-
B ſum in nouiſſimo die, &c. quod credas firmiſſime: nam exẽp. Eſau, qui fuit deceptus a Iacob fratre aſtutia matris Rebechæ. Nam poſtquam Iſaac pater vocauit Eſau dicens, fili vade venatũ, & affer de venatione tua, vt comedam & benedicam te prius quàm moriar: Iacob doctus a matre interfecit hædum, & ex eo parauit ferculum. & quia Eſau piloſus erat, brachia & manus cum pelle hędi cooperuit ſibi manus & brachia. & intrans ad patrem dedit ſibi ferculum dicens, quòd erat Eſau. vnde Iſaac audiens inquit, Vox quidem eſt Iacob, ſed palpans manus & brachia dixit fore Eſau, & dedit
C ipſi Iacob benedictiones dandas Eſau. vnde iſtud exẽp. præfiguratum fuit in hoc ſacramento, quia in Iſaac deceptus fuit viſus, quia caligati erant oculi. Item fuit deceptus in guſtu, quia credebat comedere ſilueſtria, & comedit hædinas carnes. Itẽ fuit deceptus in tactu, & odoratu. ecce odor fili mi, quia veſtis redolebat & credebat quòd redoleret, quia fuiſſent per flores & arbuſta fragrantia odorem in venando. Item fuit deceptus in tactu credens tangere manus & brachia Eſau, ſed non fuit deceptus in auditu, quia ait, vox quidem Iacob eſt, &c. ad dandum intelligere, quòd in quatuor ſenſibus corporeis
D nos ſumus decepti in iſto ſacramento quãtũ ad hoc, vt per actus exteriores per iſtos quatuor ſenſus poſſumus certificari, excepto quàm per auditum. ratio, quia fides comprehenditur per auditum & audiendo hoc comprehendit illud ſacramentum eſſe corpus Chriſti: quia dicit Chriſtus, hoc eſt corpus meum: quia fides ex auditu; auditus autem per verbum Dei: Nam etiam Deus eſt vſus ſuo immenſo & incomprehẽſibili ſenſu, videns hominem reputari ſe eſſe tanti ſenſus, quòd credit intelligere miſteria Dei.

Hinc eſt, quòd ſecũda cauſa, quare Deus voluit dare ſe cœlatum in hoc ſacramen- E
to, fuit propter ſuperbos & malos homines, qui ſunt ita curioſi, quòd eis videbitur eſſe ſapientiores homines mundi, & volent comprehendere tantum miſterium, quantum eſt illud ſanctiſſimum Sacramentum. vnde ad confundendũ ſuperbos voluit eſſe cœlatus. Nam dum Auguſt. vellet ſcribere & comprehendere in libello hoc incomprehenſibile miſterium, & iret contemplando ſuper hac materia, ſuper ripa maris, legitur reperiſſe infantulum accipientem de aqua maris cum vno cocleari, & imponentem ipſam in quadam foſſula: inquit Auguſtinus puerulo, quid facis? F
qui reſpondit, volo euacuare pelagus cum hoc cocleari in hac foſſa. ait Auguſtinus, quomodo poteris hoc facere, quia impoſſibile eſt? Cui infans dixit: ita poſſibile eſt te explicare miſterium corporis Chriſti, ſicut me euacuare mare, & diſparuit ad confuſionem curioſorum, & ſuperborum. & in ſecundo libro Regum. 3. cap. vbi figuratur hoc in arca fœderis, quia cum videbatur a malis, & a Paganis ſubito moriebantur ipſi mali. Ita facies tu, quicunque vis iſtud quærere, ſicut facit Auguſt. vt ſupra dictum eſt. Cui Deus exemplariter re- G
uelauit, quòd volebat iſtud miſterium fore ſecretum & cœlatum.

Tertia cauſa, quare cœlatur, eſt propter noſtram imbecillitatem, quia noſtra fragilitas & humana debilitas non potuit cõpræhendere ſolum ſuam transfigurationem, quæ apparuit Apoſtolis in monte Tabor in ſola ſua humanitate, oſtendendo ſuum corpus glorioſum ſimplex, ſed totum quomodo ſubſtinebimus transfigurat. ſuæ diuinitatis. & in Exodo 34. capi. dum deſcendiſſet Moyſes de monte Sinay erat ita ardens, quòd erat neceſſe quòd populus cooperiet ſibi vultum, ſi volebat ipſum vi- H
dere, & erat homo ſimplex. qualiter ergo nos ſubſtineremus diuinitatem, ſi appareret nobis ſimpliciter, & non velata. Nam ſi tu Doctor loqueris cum infantulo de apicibus iuris, reputaretis fatuus, iuxta ſententiam Pauli, loquimur ſapientiam inter perfectos. vnde ſi pet rationem firmiſſimam velles iſtud oſtendere, eſſet magna præſumptio tibi, & cuilibet humano corpori. Ideoque omnipotentis Dei ſublimis ſapientia videns intellectum noſtrum ita debilem, quòd non poſſet capere infinitam altitudinem huius ſacramenti diuinitatis, voluit oſtendere ſe

A celatum nobis; quia creatura non poteſt cōprehendere creatorem, nec finitum poteſt comprehendere infinitū, & per conſequēs in hoc me non extendam ad ulteriora.

Videamus modo de eius tranſubſtantiatione, & volo tibi monſtrare iſtius ſacramenti tranſubſtantiationem, quod non erit fœmina, quæ non poſſit ipſam intelligere cum viuis rationibus, qualiter eſt poſſibile, quod fiat iſta tranſubſtantiatiō remanentibus accidentibus.

Tertiam particulam ſecundæ partis principalis, vbi apparet in communione magna charitas Dei, cras tibi tangam, quia maius B factum, quod appareat in tali ſacramento remanentibus talibus accidentibus, ſcilicet conſiſtentibus in viſu, guſtu, tactu, odoratu, albedine & rotunditate, & huiuſmodi, illa ſubſtantia panis tranſubſtantietur in verum Corpus Chriſti, qui fuit flagellatus, paſſus, mortuus, & ſepultus. Et ad huius declarationem, volo cum ſubtili ingenio conſideres infraſcripta: et vide quinque mutationes, quæ ſunt in vniuerſo orbe. Incipias ab infimis gradatim aſcendendo de gradu in gradum, in modum ſcalarum.

Prima mutatio uocatur nālis, ſeu artificialis.

C Secunda mutatio vocatur ardoris, ſeu infocationis.

Tertia vocatur generationis.

Quarta vocatur nutritionis.

Quinta vocatur mutatio delectationis.

Sexta vocatur mutatio totalis tranſubſtantiationis.

Prima mutatio artificialis, ſeu naturalis. non ne videtur magna tibi mutatio, quod aqua tranſiens per uitem efficiatur vinum, quæ eſt mutatio naturalis ſecundum philoſophos, & eſt vnus ſtupor: pur in contemplando vnum racemum vuarum, qualiter generetur & procreetur, quod omnes phi- D loſophi deficiunt intelligendo & contemplando hoc. videas herbas, quæ naſcuntur ex terra, quæ producunt folia & flores, deinde fructus, conſidera mutationes humorum in illis herbis & arboribus, qualiter natura variat ſuos humores in diuerſitate foliorum, florum & fructuum & bladorum atque diuerſarum ſpecierum plantarum & arborum, quæ producunt folia, & poſtea cadunt & debito curſu temporis redeunt, & vides, qualiter vnus fructus eſt dulcis, alius garbus, alius amenus, alius amar⁹: & aliqua planta eſt longa, aliqua breuis, aliqua hiſpida, aliqua lenis. & ſunt tot varietates & mutationes in creaturis ex terra pro- E ductis, quod nulla mens hominis poteſt eſſe capax, & omnia ex terra producta terra ſunt. qualiter ergo poteris comprehendere tam grandem tranſubſtantiationem in Corpus Chriſti. & ita eſt de alijs rebus creatis. Vade ad mare, & conſidera quot genera piſcium & coralliū, perlarum & aliarum mirabilium rerum, quas producit, & uides piſces magnos comedere paruos, & vnus piſcis ſic comeſtus conuertitur in alium, & tranſmutatur in alium: Similiter in alijs beſtijs feris comedentibus vna aliam. & ſimiliter in auibus. ſimiliter vides, quod ouum transformatur in gallinam, & gallina F generat ouum. Item in naturalibus tu comprehēdis, quod corruptio vnius eſt generatio alterius, & in his tranſmutationibus naturalibus inferioribus humanus deficit intellectus. & cognoſcendo, & apprehendendo, qualiter fiant & vis capere, & intelligere tranſubſtantiationem incomprehenſibilem Corporis Chriſti?

Secunda eſt mutatio infocationis, quia ſi ponis ferrum in igne & infocetur, efficitur ignis. & ſic videtur, quod vna ſubſtātia vadat & mutetur in aliam, ſi ardet lignum, efficitur ignis. ſimiliter ſi ponis herbas, fructus, arbores, animalia, lapides & cūcta ter- G rena in igne prępotenti uertentur in ignē.

Tertia mutatio fit per generationem. nō ne vides, quod alterando formam rei in generatione alicuius animalis, res non vitalis producit animal vitale? & iſta mutatio eſt maior primis duabus, & videtur quod in ijs mutationibus ſine operatione plus deficiat intellectus, ꝙ in duabus primis.

Quarta mutatio fit per nutritionem: quia ſi comedis panem, ille panis tranſmutatur in comedentem, & efficitur caro, nerui & oſſa: ſimiliter vinum efficitur ſanguis, & ſic non ſolum mutat vnam ſubſtantiam in aliam, ſed efficitur propria ca- H ro, & proprius ſanguis illius, qui comedit rem illam: quia ſi tu comedis panem, efficitur tua propria caro.

Quinta mutatio eſt per dilectionem: nā poteſt eſſe tātus amor & dilectio, ꝙ diligēs efficitur illud, quod amat, quia amicitia eſt idem velle, & idē nolle, iuxta illud, amicus eſt alter ego, & erunt duo in carne una per dilectionem. non ergo vides, quod amans efficitur amatum. vnde homo poteſt tm̄ diligere tēporalia & denarios, ꝙ efficitur illud qđ amat, ſicut fuit ī miraculo beati Antonij confeſſoris de illo auaro, qui cum mortuus

A eſſet, beatus Antonius dixit, quod cor eius erat in ſuis denarijs: quia vbi eſt theſautus tuus, ibi eſt & cor tuum. et repertum fuit eius cor in eius capſa dñi. vnde anima poteſt uenire in tanta dilectione cum Deo, quod efficitur vnita cum Deo, iuxta illud, ad nihilum redactus ſum, & neſciui, quia non remanſit eſſe meum. quaſi dicat, quod totum ſuum eſſe erat eſſe Dei, & videre Deum ad inſtar ferri igniti, quod habet naturam ignis, quia relucet, & calet atque ardet, ſicut ignis. ſimiliter anima poteſt venire in tanto ardore amoris diuini, quod
B poteſt eſſe abſorpta & tracta, quod erit in Deo tota transformata, & non poteſt dici quod ſit in ſe, ſed in ipſo Deo. vnde Doctores dicũt, quod iſte annihilator apparuit in Deo, qui non erat ſuppoſitus alicui. & pur voluit annihilare. ſed in ſumendo carnem humanam, quæ caro Chriſti ita fuit aſſumpta in diuinitate, quod facta fuit filia Dei naturaliter, & transformata in Deo, & ſic filius Dei voluit ſe transformare in nobis, & nobiſcum in totum ſe coniungere, & venire mediante ſui corporis ſacramento. Videte, quid facit dilectio, quia de centum facit vnum, quia ſi nos omnes vocaremur a Deo, & amaremus Deum, nos omnes ef-
C ficeremur vnum, & eſſemus vna anima, iuxta illud, erat cor vnum & anima vna.) Conſiderate ergo, quod omnes ſupraſcriptæ quinque mutationes, ſimul collectæ nil videntur illud dicere, niſi quod in Deo eſt tranſubſtantiatio, & omnis creaturã varie mutatur, & videtur clamare, tranſmuta, transforma, tranſubſtantia, ideſt, mutando ſuum creatorem, quæ tranſmutatio creaturarum tantum differt a tranſubſtantiatione Dei, quantum intereſſet inter creaturam, & ſuum creatorem, quia tranſubſtantiatione Dei ſit remanentibus accidentibus. Si ergo ſupra decem quinque mu-
D tationes ſunt incomprehenſibiles ad intellectum humanum, multo magis ſine comparatione, ſexta tranſubſtantiatio corporis Chriſti erit incomprehenſibilis, & tanto plus quantum diſtat creatura a ſuo creatore. & iſta eſt maior trãſubſtantiatio, quam Deus facere poſſit. Poſtquam ergo vides quod omnes terreſtres, & cœleſtes ſemper mutantur, & uidentur clamare, muta, muta, muta: quanto magis ipſe creator omnipotens poteſt facere, & facit talem tranſubſtantiationem remanentibus ſupraſcriptis accidentibus.

FERIA QVINTA. B
poſt Domin. 6. Quadrag.

De amore ſaporoſo.

Sermo XLIIII.

Eſcam dedit timentibus ſe. iterum vbi ſupra. Sequitur tertia pars prædicationis proxime ſupraſcripta, in qua tractabimus de amore ſaporoſo, de quo tres contemplationes faciemus. F
Prima de conuiuatione, quia eſcã dedit.
Secunda de ꝑparatione, quia timẽtibus.
Tertia de fructificatione ibi, ſe. quia ſumentes digne hoc corpus efficiuntur Chriſtus per participationem.

Prima Contemplatio.

Cape primam de cõuiuatione, in qua
Primo datur cibus ſuauitatis.
Secunda viuanda eſt auiditatis.
Tertia viuanda ebrietatis.
Prima ſuauitatis. ſcis tu per illud manna, quod Deus pluit in deſerto, quia panẽ Angelorum manducauit homo, cum miſterio ſignificatum fuit iſtud ſacramentum altaris per ſeptem ſignificationes, ſeu conſiderationes. G
Prima conſideratio eſt ſuæ generationis modus, quo pluit illud manna.
Secunda conſideratio eſt locus generationis, ſcilicet in quo loco generatum fuit.
Tertia conſideratio eſt generationis tempus, in quo tempore pluit.
Quarta conſideratio ſuę menſurationis terminus, ſcilicet quantum pluebat.
Quinta præparationis eius, ſcilicet qualiter condebatur. H
Sexta reſeruationis vſus.
Septima eius ſaporationis guſtus.
Prima conſideratio eſt modus generationis, quia pluebat de nocte de cœlo miraculoſe. quia nullus poterat illud videre. ita facit hoc ſacramentum, quia venit de nocte. quia licet ſit aliquale lumen de nocte propter ſtellas, ſcilicet per fidem, non tamen videtur in totum, ſed ſolum per medium fidei hoc ſacramentũ, quia nõ uidetur per aliquod argumentũ experimentale, ſed per medium fidei capitur, quia omnis ſenſus corporalis decipitur in eo, excepto per auditum

A auditum ipſius fidei.

Secunda conſideratio eſt, in quo loco pluebat. quia in deſerto, vbi erat caſtrametatus campus & exercitus populi Dei: quod ſignificat, quod in deſerto uitę pręſentis populo Chriſtiano tantum communicatur ſacramentum, quia nullus eſt, cui Deus tantũ appropinquet, ſicut Chriſtiano. quia nõ eſt natio tam grandis, quæ habeat deos appropinquantes ſibi, ſicut adeſt nobis Deus noſter. quia extra fidem Chriſti, non eſt ſacramentum altaris.

Tertia conſideratio eſt tempus, quo pluebat,
B quia ipſum manna pluebat ſex diebus in ebdomada, et ſeptimo die reſtabat plue re.o vos indiabolati & auari, qui non vultis cuſtodire feſta; attendite, quia Deus ipſe omnipotens cuſtodiebat, quæ figuratiue ſignificant ſex dies. dies vitæ præſentis laborioſæ, quia ſeptimus dies ſignificat gloriã. et dicit gloriæ, quia in iſta vita præſenti habemus & utimur. iſto manna. ſ. huius ſacrificij. ſ. poſt diem iudicij. et in illo die iudicij uidebimus iſtud manna aliter quam in vita præſenti, quia videbimus eum facie ad faciẽ, vel cum gloria beatificati, vel per
C iuſtitiam in inferno tormentati.

Quarta cõſideratio eſt terminus ſuæ mẽſurationis, quia quicunque capiebat de illo manna ultra vnum gomor pro quolibet exiſtente in familia, illud plus euaneſcebat, nec plus reperiebat ſe habere, quam unum gomor pro ſingulo capite, & illud ſufficiebat. & ſi minus vno gomore capiebat pro ſingulo de ſua familia ad ſufficientiam reperiebat. Gomor enim erat vas certæ menſurationis, ſicut eſſet unum ſextarium apud nos, quod figurate ſignificat; quod ita capis integrum Corpus Chriſti in paruula hoſtia, & in qualibet, quantumcunq; minima particula vnius hoſtiæ fractæ in mille partibus, quantum ſi reciperes vnam magnam quan-
D tumcunq; hoſtiam cõſecratam, quia in qualibet particula hoſtiæ ſãctificare eſt integrũ Corpus Chriſti. quia Deus eſt totus in tota hoſtia & ĩteger in qualibet ſui parte, ſicut anima eſt tota in toto corpore, & tota in qualibet parte corporis, ſecundum philoſophum, contra aliquos fatuos, qui dicunt quod presbyter non dedit ſibi hoſtiam integram, & caueant ſibi ſacerdotes quod in talibus diebus, in quibus debent cõicare Corpus Domini populo, ne ſibi deficiant hoſtiæ ad dandum Corpus Chriſti. quia in omni ciuitate vbi prædicaui de hoc, auiſaui ſacerdotes de hoc, ideoque bene prouideant habere hoſtias in ſufficiẽtia: et ſi deficerent ſibi hoſtiæ Chriſti, poſſunt diuidere hoſtias cõſecratas in plures particulas: quia vt dixi in qualibet minima particula eſt integrũ Corpus Chriſti. Similiter ſi ſupereſſẽt plures hoſtiæ pſbytero, ipſe poteſt dare duas & tres, pluresve hoſtias ſimul tibi & tũ tu nõ caperes, niſi unum Corpus Chri. E

Quinta conſideratio eſt ritus præparationis iſtius mannæ. ſ. qualiter coquebatur. Nã qui ponebat ipſum manna ad coquendum ſuper igne, conſeruabatur & non demoliebatur: ſed ſi oſtendebat Soli, conſumebatur & corrumpebatur. figuratiue ignis ſignificat feruidam mentem amoris diuini, quia F
deuota mens, licet non videat miſteriũ Corporis Chriſti, tamẽ perinde amat & credit per fidem. ſed ſi oſtendatur Soli corrumpitur & conſumitur. Sol. n. interpretatur curioſum: quia quãdo aliquis valens Doctor vellet curioſè per rationes ſuperſtitioſas, & non per fidem videre & intelligere hoc ſacramentum, tunc conſumitur & non prodeſt ſibi, quia hoc ſacramẽtum per rationes probari non poteſt, quia impoſſibile eſt ꝙ intellectus humanus finitus poſſit capere per rationes miſteria Dei incomprehenſibilia ex infinitis: quia ſicut vas non eſt cõprehenſibile, nec poteſt tenere in ſe pluſquam ſit eius capacitas: Ita nec videtur humanus G
intellectus poſſe plus comprehendere per rationes, quam ſibi conceſſum ſit, & quam ſit capax, quia datus eſt ſibi terminus intelligentiæ naturalis, vltra quam præterire nõ licet, niſi quatenus de potentia abſoluta diuina ſibi concedatur, ſicut ſancto Iohanni Euangeliſtæ, & ſancto Paulo rapto, & ſimilibus conceſſum eſt, &c. Debet ergo in hoc ſacramento, & ſimilibus fieri fundamentum per fidem, videlicet quod habeatur fides indubitata quod per auctoritatem datam ſacerdoti, & per illa ſanctiſſima verba, quæ ipſe ſacerdos dicit in actu ſacrificandi Corpus Chriſti cum propoſito & in H
tentione ipſum ſacrificandi, & conficiendi illa hoſtia azima trãſubſtantietur in verum Corpus Chriſti. vnde iſtud manna huius altiſſimi miſterij ſacrificij Corporis Chriſti, deficit portatum ad Solem. ſ. in quocunque curioſo volente ipſum per rationem intelligere, cognoſcere & videre: ſed conſeruatur in fideli credente, ſicut Ambroſius dicens, panem iſtum quem ſumimus in miſterio, iſtum vtique intelligo, qui manu ſancti ſpiritus formatus eſt in Virginis vtero, & igne paſſionis decoctus, & ara crucis fuit.

A Sexta eſt reſeruationis uſus, quia qui reſeruabat illud māna inuermeſcebat & putreſiebat vltra ſeptimanam, ſeu tranſacta ſeptimana, ad dandum intelligere, quod qui ſeruat & nō vult ſacrificare propter auaritiā Corpus Chriſti reperiet rodi & conſumi a uerme conſcientiæ, & credo quód nō ſit peior auaritia, quam vendere Corpus Chriſti, & nolle celebrare ipſum propter cupiditatem auaritiæ. nón tamen dico, ꝙ qui ſeruit altari, non debeat viuere de altari: ſed intellige quæ ego dico ſane.

Septima conſideratio eſt ſeparationis guſtus, quia in illo manna erat cuiuſcunq; B materiei cibi guſtus, quem comedés cupiebat guſtare: quia ſi deſiderabat carnes ſiluestres, vel domeſticas, volatiles, vel piſces, herbas, legumina, vel ſapores cuiuſcunque cibi, guſtus & materiei, ſibi ſapiebat & guſtabat perinde ac ſi ad corpulentiam & ſaturitaté haberet de omnibus, quæ poterant imaginare & deſiderabant: & nihilominus ingratus ille populus dicebat & murmurabat, languet anima mea ſuper iſto cibo leuiſſimo. Vtinam mortui eſſemus, cum ſedebamus ſuper ollas carnium in Aegypto comedentes illas carnes deſiderantes carnatiam, & guloſitates, quas habuerant in C Aegypto. & tales ſunt homines imbrodiati, qui capiunt Corpus Chriſti ſine deuotione. Sed homines, qui illud ſumunt, deuote ſentiunt in eo omnes ſapores variorum deſideriorum, ſecundum quod ſunt variatę conditiones humanæ. Itare inquit Deus illud corpus, in quo intrat ſaturatum de deſiderio, quod cupit: nam ſicut hominum variæ ſunt facies: ita ſunt variatæ hominum volūtates & deſideria. & ſicut ſunt variæ hominum conditiones, ita in cibo ſpirituali Deus ſaturat mentem ipſam guſtantem omnib⁹ ſuę cupiditatis duſiderijs, diuerſimode tamen ſecundum quod diuerſa ſunt ſumentium deſideria. exemplum, pone ante D oculos duorum hominum vela diuerſorum colorum, ſcilicet rubei, & nigri, albi & azurri coloris. certe vnus uidebit vno modo, alius alio modo. ſimiliter habes quod in trāſiguratione Chriſti ſuper monte Tabor, aliter apparuit Petro, quia uidebatur eſſe totus feruens, quia ipſe erat feruens in amore ſuo. Iohanni apparuit totus contemplatiuus, quia & ipſe erat contemplatiuus. Iacobo verò apparuit totus actiuus, quia & ipſe erat actiuus. Similiter erit in recipiente Corpus Chriſti, quia ſi erit diſpoſitus in amando eum, erit totus feruens in tali ſacramento capiendo. E Si erit timoroſus, ſentiet timorem cum dulcore in ſumendo ipſum. Si erit contemplatiuus reperietur in contemplatione illud ſumendo: ſi erit pius in capiendo, liquefiet cor eius in pietate, & ſic in ſpe, fide, & charitate. & ſic varios dulcores ſentient in ſumendo ipſum, ſecundum uarias eorum ſumentium diſpoſitiones, in quibus reperiuntur tempore ſumptionis. et ſecundum quatuor complexiones hominum, ſcilicet melanconicas, colericas, ſanguineas, & phlegmaticas: ita illa anima ſentit illud ſacramentum ſecundum quod inclinabitur in complexione ſua. & dato quod quando- F que homo ſe præparet, non tamen ſemper dabitur ſibi tanta conſolatio, quia Deus vult oſtendere, quod illam conſolationem homo habeat de gratia, & ſecundum quod quis eſt præparatus, tantum lucrum conſequitur, iuxta Paulum dicentem, ſcio abundare & pœnitentiam pati. Nam frater Iohannes de Lauernia, aliquando in pulpito prædicando verba eius videbantur ſagittæ ignotæ, quia tunc erat in illa diſpoſitione, & amor ignis diuini erat in eo. Et aliquando exiſtens in pulpito non ſentiens ſibi ineſſe illum feruorem Dei dicebant, nihil eſt: G quia tunc non ſentiebat punctum de amore diuino. et gratia Dei tunc nondum venerat in eo, quia in prædicatione oportet, quod in eo ueniat vna præparatio talis, quod ardeat in charitate Dei & proximi, ad hoc vt efficaciter exprimantur verba Dei, et etiam audientes auferant fructum. Secunda viuanda ſignificatur in illo vitulo ſaginato, id eſt, impinguato, quod ſignificat plenitudinem gratiæ: quia in illo ſacramento eſt omnis dulcedo Chriſti, ſicut vnguētum, quod deſcendit de capite in barbam, in barbā aūt Aaron, & in prædam veſtimenti eius. hoc eſt quod intrinſecus cordis oportet, quod habeat tale ſacr̄m hu H miliando cor vſque in corpus purificatum.

Tertia viuanda eſt ebrietatis animæ. vnde Salomon in cantica. 5. c. Comedite & bibite & inebriamini chariſſimi.

Secunda Contemplatio.

SEcunda pars principalis de præparatione generali. & die ſabbati dicam de pręparatione particulari. & exponam Pater noſter, & ſignificat in agno, de quo in Exodo 12. cap. In quo facio quatuor conſiderationes.

Prima

A Prima conſideratio eſt tempus.
Secunda conſideratio eſt ritus.
Tertia conſideratio eſt cultus.
Quarta conſideratio eſt fructus.

Vnde primo conſidera tempus, quia primo menſe. Secundo conſidera ritus, quia decima die menſis. Tertio cultus, quia in xiiij. Luna. Quarto fructus, quia in hora veſpertina primus menſis, q̃ eſt menſis pœnitentiæ, qui eſt Aprilis, & ſignificat ſtatum gratiæ, & vtinam ſit iſte menſis Aprilis, in quo aperiatur cor tuum, & oporteret quod tria interuenirent; ſcilicet contritio, confeſſio, & ſatisfactio ad ſumendum ſacramentum? B Vnde vnum bonum principium erit cauſa manutenendi vos in longo tempore in bona diſpoſitione, & alteri veſtrum, qui ſunt confeſſi & non ſunt abſoluti, non debent illud capere, niſi modo quo dicam, quia oportet quod ibi ſit uera confeſſio, & vera contritio, & vera ſatisfactio. Et magiſter Alexander mouet unum dubium: ſi domina, quæ portat capillos alienos, poteſt illud capere. & dicit, quod non, niſi eſſet calua, quia tunc, & non licet niſi diſpliceret marito, nec etiam licet ei portare capillos alienos, ſi ſui cecidiſſent, niſi diſpliceret marito & timeret ne aliam amicam C quæreret, quia tunc poteſt portare alienos capillos factos, ſicut erant ſui, & non pulchriores, ſed ſimiles ſuis. Item magiſtri facientes taxillos caueant ſibi, ne ſumant corpus Chriſti, niſi prius deſerant illam maledictam artem cum propoſito amplius nō faciendi artem illam. Similiter franſitores & alij facientes ſimiles artes prohibitas, & damnatas non recipiant Corpus Domini, niſi deſerant illas tubetæ qui deſeruiunt caſtris, & exercent artem ſuam in bellis prohibitis. & ſimiliter timpanorum, ſiue tabulerij: quia multotiens ſunt cauſa quod D damna inferantur citando armigeros cum ſuis claſſicis, & inanimando: quia ut ſupra dixi in materia vſurarum, tenentur ad reſtitutionem: & donec non reſtituunt, non poſſunt digne capere Corp⁹ Chriſti, & nō dico de omnibus tubicinis generaliter, ſed ſolū ſupraſcriptis ſeruientibus bellis vetitis & qui ſunt cauſa damnorum illatorum. Similiter tu, qui vendis ad terminos pro pluri precio, quam venderes in prompta pecunia, ſi exiſtens in iſto peccato comedes Corpus Chriſti, diabolus te portabit, niſi proponis amplius illud non facere. Similiter tu, qui non vis cuſtodire feſta, & capis illud cum propoſito non te emendandi. & vos o barberij, qui laboratis vſque B ad duas horas noctis in ſabbato, & in feſtis prohibitis, & non proponitis de certo emendari, non capiatis. et ſimiliter vos o vſurarij publici, & quilibet peccator publicus abſtineatis a ſumptione huius ſacramenti, nec ſacerdos debet ſibi dare. & ſimiliter meretrici, quæ ſtat in peccato mortali, ſacerdos debet eam expellere. Similiter ſtans in concubinatu, debet repelli a ſacerdote ita maſculus, ſicut fœmina. Similiter mulier ſuſpecta ſtans cum ſacerdote, licet quod non peccet, debet repelli propter ſuſpitionem. Item inſtitores & famuli, qui ſtant cum alijs vendentibus ad terminos, F & vendunt pro eis, vel qui exercent fœnus pro alijs, non poſſunt ſupraſcripti ſumere corpus Chriſti, niſi emendēt ſe cum propoſito amplius taliter non peccandi mortaliter.

Secundum tempus eſt decima die menſis, numerus denarius ſignificat decem præcepta, quæ ſeruari debent, iuxta illud, qui in uno offendit, in omnibus factus eſt reus. vnde qui non proponit ſeruare ipſa non ſumat corpus Chriſti.

Tertium tempus eſt in xiiij. Luna, quod ſignificat numerum quadrarum, hoc eſt quatuor virtutes cardinales, ſcilicet iuſtitiam, G ſortitudinem, prudentiam, & temperantiam. Sed quas virtutes debemus moraliter viuere, ſm quas quicunque non uiuit, nec cuſtodit dies ab eccleſia cuſtodiri ordinatos, ſecundum ſuam poſſibilitatem, non capiat Corpus Chriſti.

Quarta eſt hora veſpertina, in qua Sol declinat & tendit ad occaſum & propinquat nox, quod ſignificat quod tu, o fœmina vana, debes cogitare de veſpertina hora, ſcilicet de tua morte, & amodo deponere vanitates: & tu o diues potens & ſuperbe, debes deponere, & amouere ſuperfluam gloriam, quæ non conueniet tuo ſtatui: quia ſi H non deponis iſta, tu nō poteris capere Corpus Chriſti digne hora veſpertina, ſ. mortis. fac ergo taliter, quod tu poſſis capere illud in meridie, & qualibet hora, ſcilicet dum iuuat viuere. attende ritum, quia Deus ordinauit illum agnum comedi. Sed aduerte quatuor.

Primum, quod nō comederetur crudus.
Secundum, quod non ederetur lixus.
Tertium, quod nō comederetur frictus.
Quartū, quod comederetur aſſatus. quæ ſignificāt, quod ſunt quatuor genera ſumentium Corpus Chriſti: quia aliqui illud ſu-

A munt crudum, non facientes aliquam præparationem: & iſto modo captum facit magis damnum quam vtilitatem. Non tamen dico de omni dãno, quia ſi non habent peccatũ mortale, non peccant: ſed tamen ſi nõ ſunt præparati, deuotio eis deficit. Secundi capiunt illud lixum cum mente occupata, & non præparata, ſed intricata in familia hinc, inde, & plena accidia nondũ facta aliqua præparatione, ſicut ſunt mercatores & magni ciues perplexi in occupationibus, & factionibus mundi, qui hodie quærunt & uolunt ditari, & cras uolunt capere corpus Chriſti. & ſic dum erit in actu capiendi illud, vacillabit mens eius ad negotia mũdi, & cogitabit, qualiter fuit deceptus in tali mercantia; & quod talis non ſoluit ſibi. & quod perdit tempus & horam ad faciendum tale forum, &c. Vnde primo debent ſe præparare, & poſtea cum mente compoſita & tranquilla illud ſacramentum ſacramẽtorum capere. Tertij ipſum comedunt frictum, ſicut ſunt aliqui curioſi, qui pur uolũt uidere & ſcire, qualiter tranſubſtantiatur corpus Chriſti in illa hoſtia. et uolo tibi dare vnum exemplum, ſi diſcere cupis. Nam res naturales prius intelliguntur, quam credantur: ſed in ſpiritualibus ſecus, quia oportet quod prius credantur quàm intelligantur. quia hoc ſacramentum quãto plus credis, tanto magis intelligis. ſicut accidit in magiſtro ſcholarum, cui quãto plus credit diſcipulus, tanto plus addiſcit: quia ſi non crederet ſuæ doctrinæ, nunquam addiſceret: ita accidit in curioſo infideli. quia ſi non credit, nunquam poterit intelligere. ſed quanto plus ſcrutatur ſcire per rationes, tanto plus fit rudior & induratur ſicut Iudæi, quia potẽtia diuina tranſcendens: nõ ſubiacet, nec poteſt concludi ſub noſtris rationibus finitis, quia ſapientia hominis eſt ſtultitia apud Deum. vnde oportet ꝙ ſimpliciter credas, alioquin tu comedis ipſum D frictum, quia talis tua curioſitas uolẽdi per rationes hoc intelligere, eſt cauſa tuæ perditionis. et multoticns diabolus repræſentabit tibi vnam aliquam rationem illuſiuam, quæ nunquam excidet mentem tuã, & ſemper ipſam tenebis, donec te perducat a caſa calda. Quarti comedunt hoc ſacrificium veri agni immaculati aſſatum ſiue roſtitum, & iſti tales ſunt perſonæ deuotæ, quæ ſunt in medio ignis ardoris diuini abſque eo ꝙ ſentiant, vel eis appareant, ſeu ſciant. Nam in roſto nihil eſt medium inter ipſum & ignem: ſed in carnibus ſricticatis in padella E eſt medium inter ipſas carnes, quę ſrictigantur, & ignem quod ſignificat tuum apparere, quia ſic tibi uidetur. ſed ad habendum cor ſincerum ſola fides ſufficit.

B (margin letter at "pus Chriſti") —

Tertia conſideratio eſt cultus, in quo notantur quatuor conditiones. Prima, quia Deus uolebat quod debentes comedere de illo agno, ſe calciarent. Secunda quod haberent baculum, ſuper quo ſe firmarẽt & appodiarent. Tertia, quod eſſent ſubcincti. Quarta, quod comederent cũ lactucis agreſtibus. Illud calciare duos pedes, ſignificat diſciplinam corporis calciatam ab affectionibus mundi, vel cogitationem animę cõculcationem. F Nam pedes ſignificant deſiderium noſtrum: quia quando reſtringimus noſtra deſideria in non plus amando mundum, quam Deum, tunc ſumus calciati per diſciplinam pœnitentiæ corporalis & mentalis, quod ſignificat vnum pedẽ, & alium eſſe cinctos, ſignificat reſtitutionẽ cogitationũ corporis & animæ, quia oportet eſſe purgatos omnibus malis cogitationibus ad uolendum comedere iſtum agnũ corporis Chriſti immaculatum contra illos qui uadunt ad altare, ſicut porci, quia debẽt eſſe mundi corpore & animæ. Tertio baculus ſignificat duo. vnum eſt peregrinatio, G quia non habemus hic manſionem manentem. aliud eſt patientia, ſupportationis tribulationum & laborum, quam habere debemus in hoc mundo, in quo ſumus peregrini. vnde etiam hodie peregrinantes ferunt bordonum, & uocantur peregrini. Vnde Paulus Patientia vobis neceſſaria eſt. & tu qui non vis parcere alijs tuis inimicis, non potes ſaluari capiẽdo corpus Chriſti, niſi eis parcas, & ſis ſine peccato mortali. Quarto eſt cum lactucis agreſtibus, ad ſignificandum amaritudinem contritionis, & duram pœnitentiam, quam facere debemus in iſtis ſanctis diebus, quia deberemus dormire veſtiti per tres dies ante aſſumptionem ipſius, & ſtare in orationibus. H Secunda, quia paſſio Chriſti fuit acerba, & quando accipimus corpus Chriſti, debemus reminiſci & contemplari paſſionem, & amaritudinem crucis Chriſti Ieſu, & domini redemproris noſtri.

Quarta conſideratio eſt fructus, qui ſequebatur ex comeſtione illius agni aſſati, quia Deus concedebat cuicunque facienti, quod ſibi præcipiebat in comedendo de illo agno duas gratias. Primam, quia auſugiebant aſportando omnia ſua bona, quæ habebant in domo, & omnia alia quę habebant

A bant extra domum: ſed uolebat quod de ſanguine illius agni tingerentur oſtia a parte ſuperiori, & a latere dextro, ungere ſeu tingere a latere dextro oſtij diuina cuſtodia, iuxta illud, dominus mihi adiutor, non timebo, quid faciat mihi homo. a ſiniſtro latere ſignificat cuſtodia angeli tibi dati a Deo, vnde eris magis ſuſtentatus, quia nulla tentatio carnis uel diaboli tibi poterit nocere, ſi accipis illud digne. Tingere oſtium de illo ſanguine deſuper oſtium ſignificat, quod tu efficieris illuminatus, & inamoratus in Deo, & mens reſormetur timorata in gratia Dei, qua cuſtodiris. Et nota bene
B quod volo primo ponere reſupinum, ſiue reuerſum, & poſtea directum.

Tertia pars principalis.

CApe tertiam partem de fructificatione, quæ ſequitur ex comeſtione corporis Chriſti. Si male ipſum capis in peccato mortali exiſtens & ſcias, et non ſis confeſſus, vel nō uis relinquere illud, tu capis diabolum. vnde uos o ſacerdotes, qui continue celebratis, cauete qualiter illud capiatis, ne ſitis in peccato mortali. Similiter vos ſeculares. tamē raro reperi ſeculares ca
C pientes illud cum peccato mortali. et legite pſalmum, Saluum me fac quando intrauerunt aquæ. vbi uidebis maledictiones indignè ſumentium hoc ſacrm̄. vbi dicitur, fiat menſa eorum coram ipſis in laqueum in tribulationē. et ſcādalum, obſcurentur oculi eorum, ne videant & dorſum eorū ſuperin curua. Effunde ſuper ipſos iram tuam, & furor iræ tuæ comprehendat eos, fiat habitatio eorū deſerta, & in tabernaculis eorū nō ſint qui habitent. Quoniā quem tu percuſſiſti, perſecuti ſunt. et ſuper dolorem vulnerum meorum addiderunt: appone iniquitatem ſuper iniquitatem eorū & non intrēt
D in iuſtitiā tuam. Deleātur de libro viuentiū & cum iuſtis non ſcribātur. Et ſic potes cōphendere, ꝙ duodecim maledictiones ſunt datæ per Deū talibus indigne recipiētibus hoc ſuum ſacrm̄ contentæ in illo pſalmo.

Prima, ꝙ tales ſemper ſint in illo pcō, in quo ſunt qn̄ recipiunt illud ibi, fiat mēſa eorum in laqueū. quia ſunt in poteſtate diaboli: quia menſa eorum eſt altare, & ſit in laqueum diaboli.

Secunda, quia præparent ſe damnationi: quia ſicut illud receperunt cum offenſione, ſic habebunt punitionem.

Tertia ſcandalum proximi. quātum ſcandalū eſt proximo, ꝙ ſacerdotes teneāt meretrices, & poſtea eant ad celebrandū & ſu E
mendū corpus Chriſti. o vos clerici & Fratres idiabolati aduertite, quia ſi crederetis, utique ſemper tremeretis.

Quarta, obſcurentur oculi eorum, ne uideant: & ita eſt ꝙ cōiter tales perſonæ, ſiue ſacerdotes uel frēs, aut ſeculares qui capiūt corpus Chr̄i in peccatis, ſemꝑ excęcant & obſcurant, adiungendo peccata peccatis in eorū confuſione & dānatione comedentes corpus Chriſti, ac ſi comederent vnum fruſtum panis, & moriuntur tādem deſperati. iō merito obſcurātur oculi eorū, ne videāt.

Quinta maledictio dorſum eorū ſuperin F
curua. vult dicere, ꝙ eſt ita in poteſtate diaboli, q̄ ſumit indigne hoc ſacrm̄, ꝙ facit eū cadere quotiens, & qn̄ & qūo vult, adeo ꝙ de Deo nūquam poſſit recordari, & in iſtis terrenis facit eum incuruare in tm̄ ꝙ quanto plus ſeneſcit, tāto plus efficitur indurat⁹.

Sexta maledictio. Effunde ſuper ipſos irā tuam. quia qn̄que in puncto mortis anteq̄ moriantur mittit eis infirmitates & tribulationes, ꝙ non habent aliquā conſolationē in hac uita. Imo incipiunt eſſe in inferno antequam moriantur, & poſt mortem mergguntur in profundum.

Septima maledictio, & furor iræ tuæ cō- G
prehendat eos. quia priuantur vita corporali ante tempus.

Octaua fiat habitatio eorū deſerta, in tabernaculis eorū non ſint qui habitent. quia Deus ꝑmittit ſuperuenire incurſus hoſtiū, & guerras et peſtes, quibus mediātibus habitationes, & loca deſtruuntur, deſeruntur & comburuntur, & nullus remanet in eis, qui habitet. Itē poteſt intelligi ēt, ꝙ corpus eſt habitatio, in qua intrat corpus Chriſti. vnde illud corpus qd̄ ſumit indigne corpus Chriſti, fuit deſertū gr̄a Dei. & ante tempus priuatur anima, quia moritur ante tempus.

Nona, quia priuātur intellectu & efficiū H
tur obſtinati, & ſūt crucifixores Chr̄i, iuxta illud, quem percuſſiſti perſecuti ſunt & aſſiictiones addiderūt. quaſi dicat, magis dolet Chriſtus iſta vulnera facta a peccatoribus ſumentibus corpus ſuum indigne, quia iterum crucifigunt eum q̄ vulnera ſibi facta a Iudæis, quia Deus permiſſiue dimiſit percutere Chriſtum a Iudæis, qui ignorabāt quid faciebant eo reſpectu, quia neſciebāt ipſum eſſe filium Dei, iuxta dictum Chriſti, Pater ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt. ſed iſti exiſtentes in peccato mortali ſciēter ſumunt ipſum indigne. & ſcienter addūt ſibi

A vulnera vulneribus. Et hoc eſt, ꝙ dicit, et ſuper doloré vulnerum meorũ addiderũt.

Decima maledictio, appone iniquitatem ſuper iniquitatem, & non intrent in iuſtitiam tuam, quia neſciunt inuenire uiam.

Vndecima maledictio eſt, deleantur de libro viuentium, quia de eis in paradiſo non erit memoria.

Duodecima, & cum iuſtis non ſcribãtur. quia dicet eis Chriſtus benedictus, Ite maledicti in ignem æternum, &c. Et inter nos & uos eſt magnum chaos. Et nota, quod iſtas met maledictiones incurrunt omnes homines vtriuſque ſexus, mares, ſcili-B cet poſt completos quatuordecim annos, & fœminæ poſt completos duodecim annos, qui non accipiunt corpus Chriſti ſaltem ſemel in anno.

Prima, quia Deus permittit quod anima non capientium illud ſaltem ſemel in anno ſit ligata in laqueo diaboli.

Secunda, quia nõ recipient retributionẽ.

Tertia, quia generas ſcandalum alijs con ciuibus, ſi illud non recipis. Ideoq; illud recipe publicè in tua parochia, palamque vt videaris, & des exemplum alijs, ut ſimiliter ipſi faciant. nec te moueat quod dicas, ego nollem uideri, ne reputer vnus hipocrita: C quia ſic luceat lux veſtra corã hominibus, vt uideant, &c. vnde niſi publicè communices, habebis iſtam maledictionem.

Quarta maledictio, quia plus excæcaris, nec valet quod dicas, ego non ſum dignus.

Quinta maledictio, dorſum eorũ ſuper incurua, quia ſi tu es inclinatus ad malum, non accipiendo, tu plus incuruaberis.

Sexta, funde ſuper eos iram tuam, quia infirmitates ſuperuenient tibi, filij & vxor morientur tibi, & multæ aliæ maledictiones occurrent, ſ. guerræ, peſtes, fames, &c. & conſideraui & per experientiam vidi, ꝙ in locis, vbi nõ capitur digne corpus Chri-D ſti, regnãt iſtæ maledictiones: imo in aliquibus locis, quando aliquis confitetur uel ſumit corpus Chriſti & huiuſmodi, alij deridenr eum dicentes, quod ipſe eſt unus hipocrita, & vult dare fidem hoſpiti, &c. vnde communiter ubi capitur corpus Chriſti ceſſant iſtæ maledictiones magis quam alibi, vbi non capitur.

Septima maledictio, quia citius moriuntur, qui non capiunt, quã qui illud ſumunt. ibi, & furor iræ tuæ eos comprehendet. Et nota bene, quia volo vos docere ſcire, quando vxor veſtra vos diligit, et quando nolet, ſeu erit contenta, quod moriamini, vt accipiant vnum alium. Pone menti, quia ſi non E curat tẽpore Quadrageſimæ, & tẽpore Paſcæ, quod tu accipias corpus Chriſti, & non ſtimulat, neq; te ſollicitat, quod tu illud ſumas, nec curat, ſcias ꝙ ipſa cupit & deſiderat tuam mortem. Similiter ſi infirmaris, & nõ curat, neque ſollicitat ꝙ illud ſumas, eſt ſignum quod ipſa uellet te mori. ratio eſt, quia citius morieris: & probo, ut 3. c. ibi infirmitas, de pœniten. & re. vbi notatur, quod multa mala veniũt propter peccata. Et ibi p̃cipitur medico, quod antequam medeatur infirmo, inducat eum ad ſe confitendum. ratio, qa infirmitates multotiens ueniunt propter peccata. Et boni medici fecerunt me hoc prædicare in aliquibus locis, quia euenit quod aliter faciendo medicus ſæpe re- F manet vituperatus & infirmus non ita deſperat de vita, neque triſtatur, ſi a principio medic⁹ ſibi dicit Amice habeo de morte, & ita iura eccleſiæ præcipiunt, quod nemini medear, niſi primo confiteatur infirmus, eo quia multotiens Deus permittit infirmitates venire hominibus propter eorum peccata. Nam ſi iſta tua infirmitas eſſet a Deo permiſſa propter tua peccata, mediãte confeſſione Deus te liberabit, alias parum valerent meæ medicinę aduerſus uoluntatem Dei, &c. Similiter tu, o domina, qñ tuus maritus non curat inducere te ad confitendũ, G ſcito quia parum curat de uita tua. vnde qñ pateris, non expectes, ſed ſubito mittas pro confeſſore & confitearis & communica.

Octaua maledictio, quia ſuperueniunt multæ maledictiones & infortunia tã corpori quam animæ & furor irę tuę comprehendat eos.

Nona maledictio, quia indurati & priuati intellectu Chriſtum crucifigunt de nouo, quando quem tu percuſſiſti, &c.

Decima, quia iungunt iniquitatem ſupra iniquitatem omni anno: quia licet confitearis, nihilominus non ſumendo corpus Chriſti, tu peccas, & non remittuntur tua priora H peccata, de quibus es confeſſus, & ſic iungis peccata peccatis, & non ualet tibi illa confeſſio, quia faciendo vnum peccatũ mortale de nouo, quia tranſgredieris mandata eccleſiæ, præcipientis quod ſaltem ſemel in anno quilibet accipiat corpus Chriſti. & ſic contrafaciendo tu peccas mortaliter, & nõ intras iuſtitiam, neque gratiam, & per conſequens non tibi prodeſt confeſſio illa.

Vndecima, quia deleris de vita viuentiũ, quia non poteris uiuere, & nõ uiuendo deleris de libro viuentium.

Duodecima

A Duodecima, quia cum iuſtis non ſcribe-
ris, nec miraberis: verùtamen grauiores
ſunt illæ maledictiones in his, qui indignè
capiunt corpus Chriſti, quam in his, qui
non capiunt.

Videamus modo fructus, quos recipit
anima, quæ dignè ſumit corpus Chriſti, de
ligno vitæ in medio paradiſi, de quo qui di
gnè comedit, non morietur: & ſunt duo-
decim fructus dignè recipientium corpus
Chriſti. Primus eſt animæ viuificatiuus,
prout ſcribitur in Apoc.c.pen. de ligno vi-
tæ. Secundus eſt intellectus illuminatiuus,
tertius eſt affectus mentis conſortatiuus,
B quartus eſt mentis fortificatiuus, quintus
eſt peccatorum purgatiuus, ſextus eſt pœ-
naruum ſatisfactiuus, ſeptimus eſt inimico
rum defenſiuus, octauus eſt caſus & ruinæ
releuatiuus, nonus fructus eſt meritorum
augmentatiuus, decimus fructus eſt bono-
rum conſeruatiuus, vndecimus fructus eſt
infirmitatum liberatiuus, duodecimus fru-
ctus eſt vitæ æternæ apertiuus.

Primus igitur fructus arboris vitæ eſt
animæ viuificatiuus, quia ſine eo impoſſibi-
le eſt animā poſſe viuere, vnde Io.6.c. Qui
manducat me, viuit propter me, quia iuſtus
ex fide viuit. & alibi, Non ex ſolo pane vi-
C uit homo, ſed ex omni verbo, quod proce-
dit ex ore Dei. & Sap.3.c. Lignum vitæ eſt
& q apprehēdiderit & tenebit, beatus erit.
& Io.6.c. Qui manducat meam carnem, &
bibit meum ſanguinem, in me manet, &
ego in eo: & niſi māducaueritis, nō viuetis.

Secundus fructus eſt intellectus illumi-
natiuus. nam in illo cibo corporis Chriſti
eſt tota ſapientia Dei, & ideo capiens ip-
ſum efficitur intellectus illuminatiuus lu-
mine veritatis: & iſti ſunt oculi Ionatam,
qui fuit illuminatus. & hoc eſt, quod dicit
3.c. Eccl.7. Vnge collirio oculos tuos, vt vi
deas. Colliriū eſt puluis purgatiuus oculo-
rum, qui poteſt æquiparari Chriſto, qui nō
D ſolum purgat oculos mentales, ſed etiā eſt
medela oculorum corporalium, quibus re
ſpiciēdo corpus Chriſti deuotè proficit ad
medelam. vnde tu, cui deficit lumen, audi
deuotè Miſſam, & ſume corpus Chriſti di-
gnè, & proficiet tibi corpori & animæ, &
vendicabis gratiam Chriſti: qui autē faciūt
ſecus, perdunt oculos ante horam. vnde ſi-
cut habes de vita & hone.cle.c. vbi dicitur,
quod ſtes cum honeſtate ad Miſſam, & non
impedias officiū. Tertius fructus, eſt affect⁹
mentis conſortatiuus, & refectiuus, quia
ſi recipis corpus Chriſti cum deuotione,
ſicut infra tibi dicā, tu recipies tantam con E
ſolationem, φ oīs alia delectatio videbitur
tibi pęna, iuxta illud, Paraſti mēſam in cō-
ſpectu meo. & alibi, Dominus regit me, &
nihil mihi deerit, & in loco paſcuę me col-
locauit. Et recipiens corpus Chriſti reperit
in eo de omni cibo, quē vult ſpiritualiter,
ſicut popul⁹ Dei comedēdo māna ſatiabat
guſtū de oī cibo, quē volebat corporaliter.

Quartus cibus eſt mētis roboratiuus cō-
tra aliquos, qui dicunt: ſi cōfiteor, & capio
corpus Chriſti, ego nō ero fortis cōtra ten
tationes: imo dico, φ capiēdo illud mēs ro-
boratur, & magis fortificaī, & magis amas
bonū, & vitas mala, & adhæres appropin- F
quādo magis Deo, & Deus te adiuuat, iux-
ta illud, Deus mihi adiutor, non timebo
quid faciat mihi homo.

Quintus fruct⁹ eſt peccatorū purgatiuus.
Nota, φ duo ſunt genera peccatorū, venia-
liū, & mortaliū, & in confeſſione remanēt
multa peccata venialia. In ſacramēto eſt ſa-
cramentū, & res ſacramēti: in quantum tu
cōſideras ſacramentū ſumendo illud purga
beris ab oī peccato veniali, & plus & mi-
nus ſm tuā deuotionē, q̄ reperis hre, quē-
admodum eſt in igne, qui operatur in reb⁹
poſitis in ipſo igne ſm materiā & cōditio-
nem, ſeu diſpoſitionē illarū rerū, q̄ ponun- G
tur in ipſo igne, qa ſi pōnis paleā, nihil du-
rat, & ſubito cōſumitur: ſi ponis lignū, plus
durat: ſi ponis lapidē, adhuc plus: ſi ferrum
multo plus, & ſic de alijs. Ita eſt in amore
diuino, quia ſm diſpoſitionē aīorū plus, &
minus operatur, quia capiēdo corpus Chri
ſti, q̄n̄q; oīa peccata venialia delētur. Ita pōt
eſſe charitas feruida, & cōtritio, ac dolor
animi, & cordis cōicatus cū dolore corpo-
ris, ſi p̄cedit cōfeſſio, & alia requiſita. Tolle
modo peccatū mortale, quia peccatum eſt
equus cōſcientię. Et quęro, vtrū valeat aſ-
ſumptio corporis Chriſti ī peccato mortali H
ad cauādū aīam de illo peccato. dico φ poſ-
ſibile eſt, φ ēt ſi hēs peccatum mortale, de
quo non recordaris, φ deletur illud pecca-
tum, de quo non recordaris, & non habes
animum illud peccatum faciendi. alioquin
ſi ſcies te habere illud peccatum, & recor-
deris, & nolis cōfiteri, vel habes animū il-
lud perpetrandi, tu iudiciū tibi manducas,
& bibis: quia ſicut mortuus non manducat,
ita tu in peccato exiſtēs, cēſeris mortuus, &
manducando non manducas ad vitam, ſed
ad mortem perditionis tuæ. vnde ſi habes
peccatum mortale, & illud ſumis, male
eſt. Et tamen nota, φ poteſt valere duobus
modis.

A modis. Vno modo diſpoſitiuè.v.g.tu non voles parcere, vel non vis reſtituere ablata. ô fœminæ caudatæ, quia credo, quod capiendo corpus Chriſti, dicendo, non mereor capere, & propter reuerentiam capies cum mente, & poteris venire ad contritionem. Secundo modo, quando tu habebis vnum peccatum mortale, de quo nô recordaberis, nec habuiſti præparationem mentis, & voles, quod confeſſor petat, & examinet conſcientiam tuam, & habebis peccata, quæ ignorabis fore mortalia, vel non intelliges fore peccata, ſi capis corpus Chriſti eum tali peccato, quod ignoras
B propter tuam negligentiam illud capiendo deuotè, faciet te recordari de illo peccato, & faciet tibi venire vnam bonam & feruêtem contritionem, & dabit tibi illam gratiam, quam non habuiſſes, & faciet te ſaluari, vbi ſi non accepiſſes, nô fuiſſes coactus, & per conſequens damnatus.

Sextus eſt pęnarum ſatisfactiuus, iuxta illud, Nullum malum impunitum, &c. vel in hoc mundo, vel in alio. Nam ſi capis corpus Chriſti ſæpe digne, poterit eſſe, quod pœnas purgatorij non ſenties. Primo, quia ibi eſt ſacramentum, quia ſacrat mentem.
C Nam ſacramentum idem eſt, quod ſacra mens, vel ſacrans mentem, & inamorat mentem ſacratam de Deo, & charitas purgat non ſolum culpas, ſed etiam pęnas, ſecundum magnos Doctores: quia ſi virtuoſe viuis, & capis ſæpe corpus Chriſti, ſæpe liberaris, non tantum à culpa, ſed etiam ab omni infirmitate corporis, & animæ. Et nota, quod ſecundum deuotionem, quam habebis ſubleuabit tibi pęnas in iſto mundo, & in alio. Vnde ſemel quæſiui, cum corpus Chriſti ſumitur, quare nô ardet mens? & reſponſum mihi fuit, quia propter diſpoſitionem accipientis, quia tantum habes dulcedinis, quantum es diſpoſitus. Simili-
D ter conſidera illud ſacramentum, in quantum eſt ſacrificium, quia faciês dicere Miſſas cum deuotione, non ſolum illud ſacramentum, ſeu ſacrificium habet purgare culpam, ſed etiam pœnas, non ſolum illi, qui facit dicere & facere illud ſacrificium Miſſarum, ſed etiam illis pro quibus in commemoratione animarum ſuarum dicitur, & fit, faciendo illud ſacrificium fieri, & illas Miſſas dici per perſonas timentes Deû, vt faciendo celebrare perſonis non timentibus Deum adiûgitur iniquitas ſuper iniquitatem, & faciêdo celebrari digne, Deus dimittit tibi pœnas, quas debebas propter tua peccata, & mitigatur pœna. Similiter E
tu ſumendo corpus Chriſti, potes leuare pęnas animarum exiſtentium in purgatorio, ac ſi faceres celebrare Miſſas.

Septimus eſt inimicorum defenſiuus. Et nota, quod habemus tres inimicos. Vnus eſt mundus, ſecundus eſt diabolus, tertius eſt fragilitas carnis, contra illos, qui dicunt, ego nolo accipere corpus Chriſti, quia non ſum dignus, nec mereor, & dico, quod eſt defenſio animæ, & corporis. Primo contra dæmones, quia non poterunt te tentare in ira, ſuperbia, luxuria, auaritia, & cuſtodieris ab omni peccato contra diabolum. vnde Dauid: Paraſti in conſpectu meo men- F
ſam aduerſus eos, qui tribulant me.ſ.dæmones. & eris ſic armatus, plus ſecurus quam ſi eſſes inermis aduerſus inimicos. Nec valet dicere, ego non ſum dignus, & nolo armari de armis huius ſacramenti: quia ſic operando tu eſſes fatuus, quemadmodum ſi deberes ire ad bellum, & diceres, ego nolo portare arma, quia poſſem cadere cum armis. Similiter ſi tu es cum Deo aſſociatus, tu ſtas magis ſecurus quam ſine Deo, & melius facis cum Deo, quam ſine Deo, iuxta dictum Iob, Pone me iuxta te, & veniat dæmon, & côtradicat mihi. Item G
habes carnem inimicam & contrariam tibi; & accipiendo corpus Chriſti expelles à te omnem tentationem carnalis deſiderij, iuxta illud, Super aquas refectionis educaſti me.q.d. ſicut aqua extinguit ignem, ita ſacramentum corporis Chriſti extinguit peccatum. Nam ſi ambulauero per mediû vmbram mortis non timebo.

Octauus caſus eſt ruinæ releuatiuus, ad inſtar aliquorum, quos vidiſti, qui hodie, q eſt dies Iouis ſancto, ſumût corpus Chriſti, vt habeant maiorem libertatem in die Paſchæ, vt ſe dent magis vanitatibus: & multi ſunt volentes hodie ſumere corpus Chriſti propter tenere illud per duos, aut H
tres dies in corpore: & poſtea, vt euomant illud in fęce. Nâ ſi tu haberes corpus Chriſti in vno vaſe, certe tu cuſtodires illud: ergo multo magis debes illud cuſtodire in tuo corpore. Sed ego volo reſpondere illis, qui dicût, ego nolo recipere illud, quia non ſum dignus, vel quia poſtea ego caderem iterum. Ad primum vbi dicis, quod tu non mereris, nec es dignus, reſpôdeo, quid intelligis promereri, & quomodo potes promereri illud ſacramentum? credis tu, quod ad ſumendum illud requiratur quod ſis ſacratus, ſicut fuit Sâctus Petrus, & San-

ctus

A ctus Paulus, aut ſi quis alius Sanctus? quia
audeo dicere, ꝙ ſi tu excederes in ſanctitate
omnes Sanctos, & Beatiſſimam Virginem,
tu nunquam poſſes promereri illud cape-
re. Sed duo ſufficiunt ad hoc vt poſſis il-
lud capere digne. Vnum eſt, quod ſis ſine
peccato mortali, & ſis bene confeſſus.
Aliud eſt, quod ſis diſpoſitus nolle pecca-
re, & iſta ſufficiunt. Ad ſecundum reſpon-
deo, quod ſi ieiunares ſemper, & nunquam
comederes, & ires peregre omni die, & fa-
ceres omnia opera miſericordię, non ſuffi-
cit. Item ſi faceres in ſeruitio Dei, quę nul-
lus homo vnquam fecit, non ſufficit. Vnde
B illud, Quod nos ex noſtra fragilitate face-
re non poſſumus, ipſe omnipotens Deus
facit, & ſufficit, ꝙ mandatis paremus, quia
quæ deſunt nobis, ipſe cognitor defectuũ
noſtrorũ ſupplet, exemplo infantuli tui,
qui vellet tibi ſalire in vlnis, & non poteſt
propter eius imbecillitatem, & tu inclinas
te, & apertis brachijs expectas donec pau-
latim venit, & capis amplexando eum, &
accipis in tuo ſinu ipſum oſculando. Ita fa-
cit Deus, quia ex quo fecit te hominem fra
gilem, Deus vult te iuuare in tua fragilita-
te, & ſupplere tuos defectus. Sed tu debes
C etiam ex tui parte facere tuum poſſe in te
iuuando, quia ſic Deus per ſuam gratiam
tibi infuſam facit te dignum. & ſi dicis,
poſtquam recepero corpus Domini, ego
iterum cadam: & ſtas propter hoc quo mi-
nus ſumas illud. certè ſic faciendo tu es ob-
ſtinatus, & efficieris diabolus, qui eſt obſti
natus, nec poteſt pœnitere, ſicut ſumendo
ipſum digne efficieris Deus, quia transmu-
taris in Deum. Exemplum, ſunt duæ domi
næ bene veſtitę, quę ambo cadunt in fimo,
vna eleuat ſe tota imbrattata, & vadit do-
mum, & lauat ſe, & mundat ſibi veſtem.
Alia non vult ſurgere, timens ſi ſurgit ite-
D rum cadere, quæ iſtarum dominarum erit
ſapientior? certè illa, quæ ſi milies cadit,
ſurgit ſemper, & ſe tergit, quam illa, quæ
ſemper ſtat in ſtercore, & fimo. Vnde ita fa
cito tu, quia ſi cadis, eleua, & vade ad con-
feſſionem, & terge te, quia etiam iuſtus ſe-
pties in die cadit, & ſurgit: & noli effici
obſtinatus, quia eſt peccatum obſtinatio-
nis, ſicut fecit Lucifer obſtinatus, qui nun-
quam ſurrexit. Sed Adam fragilis homo
cecidit, & ſurrexit pęnitentiam agendo.
Vnde iſti obſtinati propter vitare pecca-
tum fragilitatis incurrunt in peccatũ obſti
nationis, & propriæ malitiæ. Vnde tu ò
proditor animæ tuæ, redde te, & humilia
te Deo, quia accipiendo corpus Chriſti, tu E
eris fortior ad te leuandum ſi cadis, ad in-
ſtar vnius ceſpitantis in lapide, quia ſi eſt
agilis & fortis, ſicut ceſpitat, ſubito ſalit, &
ſi inclinat ſe verſus terram, ſubito ſalit in
pede: & ſi eſt debilis immediate ſicut ceſpi
tat cadit, & non poteſt ita ſe iuuare pro-
pter eius debilitatem. Igitur ſæpe ſume ip-
ſum, & fortificeris, & ſalueris.

Nonus fructus eſt meritorum augmen-
tatiuus ad tria, quia primo augetur deuo-
tio ad Deum, ſecundo augetur amor diui-
nus in te, tertio augetur charitas in proxi-
mo, quia ipſe Deus eſt fons charitatis. &
ideo vos ò matres inducite filias veſtras, & F
filios veſtros adultæ ætatis ad confitendũ,
& ad ſumendum corpus Chriſti, alioquin
non ſperetis, quod vnquam ſint boni.

Decimus fructus eſt bonorum conſerua
tiuus. Nam qui ſciret lucrari, & non conſer
uare, nihil faceret. vnde cum ſumis corpus
Chriſti, dic, Domine gratiam quam mihi
dediſti, cuſtodi mihi illam, tu Domine.

Tolle vndecimum fructum, qui eſt in-
firmitatum liberatiuus. vnde Apoſt. Pau-
lus in epiſtolis dicit, quod multi infirman-
tur, quia non accipiunt corpus Chriſti, vel
quia illud ſumunt indigne.

Duodecimus fructus eſt vitę ęternę aper G
tiuus, quia accipiẽs illud, poteſt eſſe ita con
tritus, & ipſum capere cum tanta deuotio-
ne, quod purgat ipſum ita, & taliter, ꝙ re-
cto tramite vadit in paradiſum, ſicut de-
monſtratur in Elia, qui iuit cum illo cibo
ſpirituali, quem ſumpſit ad montem Oreb,
quem nobis ſumere dignetur ille, qui ſuo
proprio ore conſtituit, & ordinauit hoc
ſacratiſſimum ſacramentum ſacramento-
rum pro ſalute animarũ noſtrarum nunc,
& in hora mortis per ſuam miſericor-
diam, Amen.

FERIA SEXTA H
In die Veneris Sancto.

De Amore anguſtioſo.

Sermo XLV.

L*ignum vitæ in medio paradiſi.* Gen. 2. In quibus verbis lo-
quemur de amore fructuoſo,
quia lignum vitæ, quia affert
fructum vitæ. Et etiã in hoc
ſermone loquemur de ſexta Ala, ſ. amore
anguſtio-

A anguſtioſo. Et quia vita non poteſt haberi ſine gratia, ideo oportet ipſam gratiam implorare, & ipſam gratiam nõ poſſumus hodie à conſueta Virgine implorare, nec ad eam recurrere. primo, quia nobis nõ adeſt audacia recurrendi ad eam, conſiderato, ꝙ eius vnigenitus filius hodie eſt pro nobis vituperatus, flagellatus, & mortuus in crucis patibulo, vnde propter hoc perdimus audaciam. Item quia etiam nobis deficit potentia, qui ſi volumus eã ſalutare dicendo, Aue Maria, quia aue ſignificat ſine ve, ab a, ꝙ eſt ſine, & ve. ipſa Virgo plena dolore ex paſſione ſui geniti, poteſt reſponde-
B re, ꝙ hodie eſt mãgis plena ve.i.triſtitia, & dolore, quam fuerit aliqua creatura mundi. Nam ſi vocabimus ipſam Mariam, quæ dicitur illuminata, quid poterit reſpõdere, niſi quod ipſa eſt omni lumine priuata? & ſi volumus ei dicere, Maria.i.amarum mare, ei multiplicabitur dolor. & ſi dicemus, Gratia plena, ipſa merito poterit reſpondere, imo plena pœna, & dolore, & omni triſtitia. Nec poſſumus dicere, Dominus tecum: quia reſpõdebit, quomodo eſt Dominus mecum, imo prædilectus filius nõ tanquam Dominus, ſed tanquam ſeruus viliſſimus eſt mihi cruce appenſus,
C & cum iniquis deputatus, & à me eſt proditoriè derobatus. Sed ſi dicimus, Benedicta tu in mulieribus: ipſa reſpondebit, imo videor hodie mundo cœco maledicta. Et ſi dixerimus, Benedictus fructus ventris tui: erit ſibi rememorare, & accreſcere dolorẽ, & poterit dicere, ꝙ imo apparet perfidis Iudæis eius fructus magis maledictus quam vnquam fuerit aliquis. Si dicemus, Sancta Maria ora pro nobis: ipſa dicet, Ego non poſſum pro me orando redimere filium meum, & multo minus hodie potero pro vobis orare. deficit etiam ſcire & velle, ꝙ eſt ita abſconſum in mente diuina, ꝙ
D ipſum alibi habere non poſſumus. vnde non habemus hodie recurſum, niſi ad crucem, quæ ſuſtulit talem fructũ. vnde orando ipſam ſalutabimus lachrimabili voce dicentes, Aue crux paſſiua. In propoſito.n. themate demonſtratur amor fructuoſus, de quo loquitur Ioan. 22.c. dicens: Oſtẽdit mihi fluuium aquæ viuę ſplendidum tanquam cryſtallum procedẽtem de ſede Dei, & agni in medio plateæ eius, & ex vtraque parte fluminis lignum vitæ afferens fructus duodecim per mẽſes ſingulos reddens fructum ſuum, & folia ligni ad ſanitatem gentium, & omne maledictum non erit amplius, & ſedes Dei, & agni in illa erunt, & E
ſerui eius ſeruient illi, & videbunt faciem eius, & nomen eius in frontibus eorum, & nox vltra non erit, & nõ egebũt lumine lucernę, neq; lumine ſolis, ſed Dominus Deus illuminat illos, & regnabunt in ſecula ſeculorum. Vnde eleuando mentem noſtram in iſto eloquio ſancto, quia ſunt quamplures intelligentes, & omnibus debitor factus ſum, diuidam in tres amores contemplandos. Primus eſt amor radicans, qui conſiſtit in radice huius arboris ligni vitæ. Secundus eſt amor fructificans, in quo videbitis duodecim fructus huius arboris vitæ, & hoc erit pro intelligentibus, quia vi- F
debunt in his paſſionem Domini noſtri Ieſu Chriſti, in qua ſtupebunt. Tertius amor erit ſanificans, quia folia eius ligni ad ſanitatem gentium, & erit pro omnibus gentibus. Et notetis bene vos, qui ſcribitis, quia declarabo vobis res de paſſione animæ Chriſti in ſecũda parte, quod faciam, quod vos intelligentes videbimini intus ſmemorati, quia commemoratio paſſionis Chriſti non fit propter corpus, ſed propter animã. Prima pars erit breuis, & ſic habebitis iſtũ arborem in cortice, & in medullis.ſ.in corpore, & anima Chriſti. G

Prima pars principalis.

VEnio igitur ad primam partem.ſ.ad fundamentum radicis illius ligni: quia lignum vitæ in medio paradiſi à quo anima capit cibum in medio paradiſi .ſ.comedendo eius fructum in hoc mundo acquirit gratiam, & poſtea gloriam in medio paradiſi à ſancta catholica eccleſia, & habet tres radices, ſecundum tria tempora continuo viſa per animam Chriſti cum diuino verbo vnitam: quia vt ſcias Chriſtus H
verus Deus, & homo, per vnionem quam habebat cum verbo diuino, cui omnia tempora præterita, præſentia, & futura ſemper ſunt præſentia ſciebat, & habebat in pręſentia omnia, quæ futura erant de ſua paſſione. vnde Ioan. 10.c. Videns omnia, quę ventura erant ſuper eum. quod videre illuminatiuum repręſentabat ſibi omnes iniurias ei factas, & omnes iniurias, & peccata, quæ vnquam facta fuerunt ab Adam, & deſcendentibus ab eo vſque ad eius incarnationẽ, & in vtero Virginis; & poſtquam natus fuit, & ſic omnia peccata, quę fiebant, & futura erant ipſe pręſentialiter ſemper habebat,

A bat,& ſic nulla fuit operatio preterita,preſens,vel futura,quin fuerit ſemper à Chriſto præſentialiter viſa. Et ſic habes tres radices viſionis Chriſti.ſ. trium temporum.ſ. præteriti,præſentis,& futuri,de quibus viſionibus fundamentorum,ſiue iſtarum triũ radicis iſtius ligni Dauid Propheta loquitur dicens, Fundamenta eius in montibus eius ſanctis.montes ſancti ſunt ſuum videre iſta tria tempora præterita,præſentia, & futura,de quo diuino videre ipſe Dei filius erat illuminatus.

Secunda principalis pars.

B

ELeua modo mentem tuam, & conſidera ſecũdam partem duodecim fructuum cuiuslibet menſis huius arboris,qui cõtinet dolorem, & amorem. Nam cortex eſt amara.ſ.dolor, & fructus eſt dulcis & ſuauis.ſ.amor. Primus fructus dicitur priuationis, ſecundus fructus eſt obligationis,tertius fructus eſt inciſionis,quartus fructus eſt fornicationis, quintus fructus eſt contritionis, ſextus fructus eſt cõpaſſionis, ſeptimus fructus eſt deformationis, octauus fructus eſt offenſionis, nonus
C fructus eſt receptionis,decimus fructus eſt ignorantiæ, vndecimus fructus eſt abbreuiationis, duodecimus fructus eſt reuerberationis.

Capio igitur primo fructus, & omnis fructus nihil aliud eſt, quam amaritudo animæ Chriſti, & illa amaritudo animæ Chriſti erat cum contentamento,& gaudio dolendi, quia ſecundum Aug. Nemo inuitus bene agit. vnde anima Chriſti tantum gaudebat,quantum dolebat.

Primus igitur fructus, ſiue pomum primum dicitur fructus priuationis,quia Chriſtus benedictus conſiderabat tria tempora
D priuationis æterni regni.ſ.præteritum tempus,præſens,& futurum,quia videbat omnes tam natos ab initio mundi, & qui erãt nati,& naſcituros fore priuatos, atq; priuandos gloria paradiſi. hinc eſt,ꝙ conſiderans,ꝙ propter eius paſſionem omnes credentes debebant ſaluari, dolendo de eius paſſione, gaudebat, quod doleret propter illum fructum priuationis dolendę, & redemptionis mediante eius morte fiendæ. Et omnem fructum diuidam in duas partes, & ſic erunt xxiiij. hore diei natur lis, & ſequemur Solem huius diei: quia eſt illa dies, de quo loquitur Proph. Ecce nox ſolum ſibi nota. quia ſolus Deus nouit illam diem. vnde ipſe Chriſtus intelligebat quot E
animę debebant priuari vita æterna,& dolebat,& cõtentabatur, ꝙ doleret, & tãtum dolebat, & gaudebat de illo ſuo dolore, quãtum erat bonum, quo bono priuari debebant.Secundo propter longũ tẽpus,quo priuabantur. Primo.n.quantũ erat illud bonũ,quo priuabantur? certè erat infinitum, & per cõſequens ipſe habebat infinitũ dolorem: quia ſi crearentur plures creaturę, quæ vnquã fuerunt,ſunt, & erunt, nõ poſſent comprehẽdere illũ ineffabilẽ dolorem paſſionis Chriſti. Vnde ẽt infinitè conquerebantur de tanto tẽpore iſtius priuationis.
quia illud bonũ,ꝙ exinde ſequebatur, erat F
infinitũ, ideo erat infinitus ille ſuus dolor. Ex alio latere tantum dolebat, quanto tempore videbat aĩas illo ſummo bono priuari:& illud tẽpus illius priuationis durare. Si ergo guſtas ſaporem huius conſiderationis,tu videbis,ꝙ tantum dolebat,quantum erat magnũ bonũ, qđ aĩæ perdebantur,& quantũ erat tẽpus immenſum, quo tãto bono debebant priuari. Exẽplo vnius Reginę matris pluriũ filiorũ expulſorũ de ſuo regno,quantũ credis,ꝙ ipſa doleret de expulſione ſuorũ filiorũ, & priuatione illius regni? certè tantũ ipſa doleret, quantus eſſet
valor illius regni, & ſm illud tẽpus per qđ G
cõſideraret illos ſuos filios debere ſtare priuatos illo regno, & tãto plus doleret,quãtũ plus ſciret, & cognoſceret magnitudinẽ illius regni,& quãto tpe videret illos debere eſſe exules à regno ſuo,vt dixi. Sic fecit Dñs & redẽptor noſter Ieſus Chriſtus, qa ſm valorẽ priuationis, & perditę paradiſi; & prolixitatẽ tẽporis, quo illa priuatio durare debebat,habuit paſſionẽ doloris. Fuit ergo ſua cũ ratione volũtas, quia gaudebat de ſuo dolore,per quẽ humanũ genus à priuatione tanti boni, & tã longa redimeret: vnde Hier. Triſtis erat, & triſtis apparebat
nõ ſolũ pro propria paſſione,ſed pro nr̃a diſperſione, nõ ꝙ eſſemus dãnati gaudebat, H
quia tunc poſſemus ſaluari tantam pœnam offerebat ſe portaturum pro noſtra ſaluatione,tantus erat eius amor.

Secundus fructus eſt obligationis, quia Chriſtus glorioſus intelligebat omnes,qui erant obligati in inferno, & dolebat, ꝙ incurrerent tantũ malum infinitè, ſicut infinitam eſſe intelligebat pœnam inferni, & tantum quantum erat tẽpus illorum, qui erant in inferno deputati. Ergo quanta eſt pęna damnatorũ, & futuram intelligebat; tantã pœnã portauit Chriſti aĩa benedicta,

& quan-

A & quanta erat ira Dei aduerſus damnatos implacabilis, quia in inferno nulla eſt redẽptio. & ſic erat dolor ille infernalis in anima Dei, & totum illum dolorem ferebat in eius mente ex compaſſione. Exemplum ſi eſſet vna mater, habens filium, quæ videret ipſum capi, & in atro carcere trudi, & ad proprium carcerem condemnari, & nunquam ſperaret amplius videre ipſum, quantum doleret illa mater. certè ipſa tantũ doleret, quantum intelligeret pęnas filij ſui fore magnas, & quantum intelligeret iram illius damnationis, quæ condemnaſſet eum fore implacabilem verſus ipſum. Ita erat B in Chriſto, videndo pœnas infinitas inferni, & iram Dei infinitam, & implacabilem aduerſus damnatos. Erat igitur tanta pęna in anima Chriſti, quanta datur, aut dabitur in perpetuum omnibus damnatis. vnde Hiere. Collocauit me in obſcuris ſicut mortuos ſeculi, & anxiatus eſt ſpiritus meus ſuper me. Ecce vna pars huius pomi, ſiue fructus huius. ibi, ſicut mortuos. Ecce alia pars huius pomi, in obſcuris. ſ. in inferno, vbi nullus eſt ordo, ſed ſempiternus horror, & priuatio lucis, & omnis boni, vnde eius pęna poterat dici infernalis.

Tertius eſt fructus, ſeu pomum inciſio- C nis, quia Chriſtus tantum dolebat, & tot dolores habebat, quot intelligebat fore corpora damnatorum, quæ diuidi debebãt ab eo, & quanta erat infirmitas illorum, qui debebant diuidi ab eo. Vis bene intelligere hoc? pone, quod ſit vnus, cui incidatur omnis iunctura membrorum, quot dolores ſentiet ille? certè tot dolores ſentiet, quot iuncturas abſciſſas habebit: ſic erat in Chriſto, cuius ſumus mẽbra, à quo ſeparamur propter peccata noſtra, quia tot dolores habebat, quot animas intelligebat ſeparari propter peccata ab eo. Et quando vnus prælatus diuiditur à Chriſto, tunc euellitur vnus D oculus Chriſto. Et ſi eſt vnus prædicator diuiſus ab eo, tunc abſcinditur ipſi lingua. Si eſt vnus peregrinus, tunc abſcinditur ſibi pes. Si eſt eleemoſinarius, abſcinditur ei manus; & ſic de alijs: & iſte erat ſibi vnus dolor immenſus. Adiunge modo ſupradictis doloribus pęnas infinitas, quas habebat, quæ eſt caput omnium. Nam habuit tot pœnas, quot intellexit fore infirmitates in membris ſuis. ſ. in nobis, qui ſumus mẽbra eius, quæ infirmitates inducunt nos propter peccata, per quæ peccata membra abſcinduntur, & ſeparantur ab eo, vnde renouatus eſt ei infinitus dolor abſciſſionis tot illorũ dolorum. vnde Thren. 1. foris interficit gladius, & intus eſt mors ſimilis, foris eſt inciſio hominis, & animæ Chriſti dolor intrinſecus, quia intus eſt anima, & foris eſt corpus. vnde quando homo per peccatum eſt abſciſſus intus in anima Chriſti eſt dolor peccati ſimilis morti propter ſeparationem hominis à ſe, qui mittitur in profundum propter peccatum. E

Quartus fructus eſt pomum fornicationis, quia valde dolebat, quia intelligebat animas amare cum totis viſceribus mentis plus mũdum, & res caducas, quam Deum, & ita poſtponendo amorem diuinũ mundanis rebus animæ taliter fornicarentur, F vnde ex hoc valde dolebat, quemadmodũ ſi eſſet Imperator mundi nobilis, qui acciperet per ſuam vnicam & legitimam vxorem vnam paupeculam villicam, quam veſtiret purpuralis veſtes, & eam inthronizaret, & ipſam amaret vltra alias creaturas, & ipſa ſubmitteret ſe vni ribaldo: quãtum credes, quod deberet dolere Imperator eius maritus? certè tantum dolorem haberet in eius mente, quantus eſt amor ille, quem ſibi portabat, & quanta eſſet gratia quam ſibi feciſſet. Ita facit Chriſtus, qui de ſtercore erigit pauperem animam, & tantũ dolebat, quanta erat fornicatio animæ, & G quantus erat amor, quem portabat animæ; ſed quot fuerunt, ſunt, & erunt animæ fornicatrices? certè innumerabiles, & certè tot dolores ipſe Chriſtus i eius anima habuit. Itẽ tot dolores portauit, quot animas amauit, quæ fornicatrices fuerunt, & erant, & fornicatarias futuras eſſe intelligebat, quarum numerus eſt infinitus. vnde Hier. de humana generatione loquens inquit: Tot autem paſſus eſt dolores, quot animas amauit, & quot animæ fornicariæ fuerũt, erãt, & eſſe futuras intellexit, qui omnia palam habebat.

Quintus fructus, ſiue pomum eſt contri- H tionis, quia Chriſtus tantum dolebat, quantum videbat multitudinem peccatorum, & eorum magnitudinem, & horribilitatem, intelligendo, quod omne peccatum mortale priuat animam gratia Dei, quia omnia peccata mundi præſentia, præterita, & q̃ futura erunt, ipſe Dei filius ita habebat præſentia, ſicut tu habes iſtud pulpitum, quia tanto plus videt te, quantum viſio creationis exuberat viſionem tuã, & omnes creaturæ ſine aliqua comparatione: & vos peccatores nunquam facitis peccatum, quin viderit ante quando fuiſtis in rerum natura.

A ra. & tu ò fœmina, nunquam fornicaris, quin te videat. caueto ergo. vnde Ioan. in Apoc. Videbit te omnis oculus, & qui eum compugerunt. Et ſic iſtud pomum eſt diuiſum in duas partes, quia videbit multitudinem peccatorum, & eorum magnitudinem. Exemplum, tolle quẽdam patrem habentem filium, qui pater timeat Deum, & diligat filiũ, ſed maxime eius animam. Iſte pater videt hunc filium ſuum committere homicidium, certè tantum dolet de illo homicidio, quantum ipſe pater amat Deum, & ipſum timet, & quantum amat animam filij ſui; & ſic propter duas cauſas dolet, qa
B prima deſeruit Deo: & de hoc tantum dolet quantum amat Deum. Secunda, quia dolet propter amorem, quem portat filio tantum quantum eſt amor filij. Ita occurrebat Chriſto conſiderata magnitudine, & altitudine peccatorũ, & eorũ multitudine ex ei⁹ anima Chriſti exibat infinitus dolor, quia & ipſe eſt infinitus, & peccata ſunt infinita. tu vides, quod vnum peccatum mortale eſt infinitum malum, & tam grande, & infinitè offendit Deum, & eſt cauſa tanti doloris ei: propterea caue quantum potes, ne pecces. vnde Hiere. 4. c. Magna ſicut mare eſt
C contritio tua. quia ſicut innumerabiles ſunt grand. maris, & innumerabilia ſunt peccata, & quam grande eſt mare, ita innumerabiles fuerunt dolores Chriſti, & tam magni.

Sextus fructus, ſiue pomum eſt compaſſionis, quia tot dolores habebat Chriſtus, quot erant ſui martires, qui debebant ſufferre paſſionem pro eo, & quot erant iuſti, qui debebant affligi propter eius nomen. Tolle ergo modo labores, & pœnas omnium ſuorum martirum, & confeſſorum, & iuſtorum, ipſe Chriſtus ſentiebat omnes pęnas, quas ipſi ſenſerunt, & ſimiliter
D ſenſit omnes pęnas quas tulerunt viri ſancti, & Prophetæ pro eo, ſicut habes in teſtamento veteri; & etiam pęnas aliorum martirum futurorum vſque ad finem mundi, & ſic ſentiebat pęnam S. Laurentij, & habebat maiorem pœnam quam poſtea habuit S. Laurentius; & ſic de Stephano, & ſic de alijs, quia in præſentia videbat futura, præſentia, & præterita, & oĩbus iſtis ipſe cõpatiebatur valde. Ita compatiebatur confeſſoribus, prædicatoribus, & alijs quibuſcunq; ſe affligentibus in alijs bonis operationibus propter eum: & tu nunquam dixiſti vnum Pater noſter, cũ labore, quin Chriſtus ſenſerit illum laborẽ, & ſic de ieiunio, quod facitis, & de alijs bonis operibus, quę E
facitis pro eo. ſimiliter ſi vides aliquem offendere Deum, & tu doles de illa offenſa tantum dolet Deus quantus fuit tuus dolor, & plus, & compatitur ad inſtar matris habentis filium, quem videbit ſuſpendi, ſmembrari, lacerari, & cruciari: quantũ dolorem credis quod habebit illa mater doloroſa? certè tantum dolorem habebit quantum dolorem & pęnam videbit ſuum filiũ pati. Similiter Ieſus Chriſtus videns pœnas omnium ſuorum martirum, quas pro ſuo nomine portare debebant, portauerãt, & portabunt, tot pęnas patiebat̃, quot pęnas paſſi fuerant, & paſſuri erant. Similiter F
ſi tu vides tuum filium vnicum ieiunare, & valde infirmari, vel valde preſſum, quantũ dolorem haberes? certè multum, & magnum. ſic fecit Chriſtus cõfeſſoribus, prędicatorib⁹, & alijs ſuis ſeruis. vnde Dauid, Sicut aqua effuſus ſum, diuide in duas partes, & diſperſa ſunt omnia oſſa mea. Oſſa Chriſti fuerunt ſancti martires, qui fuerũt tormentati, ſicut aqua ſignificat confeſſores fatigatos.

Septimum pomum eſt deformationis, quia tantum dolebat Chriſtus, quod anima eſſet deturpata, quantũ ipſa anima eſt grandis, & pulchra, & eius imago, & ſimilitu- G
do. nam imago Dei eſt infinita, ſimiliter & ſimilitudo. vnde Chriſtus videns imaginẽ ſuam fore ita deturpatam in nobis, & eius ſimilitudinem, quãta eſt magnitudo ipſius imaginis & ſimilitudinis, quas habemus cum ipſo Deo, tantum dolebat: & quia eſt eius imago infinita, ideo infinitè dolebat de turpitudine ipſius animę, quam videbat ad inſtar matris, quæ haberet vnam pulcherrimam filiam, circa quam poneret totum ſuum ſtudium, vt appareret pulchra, vt bene nuberet, & eius facies efficeretur tota leproſa, & capilli ſplendidi ſibi caderent, & efficeretur tineoſa, & tota defor- H
maretur. certè iſta mater tantum doleret quantus eſſet amor, quem ſibi portaret, & quanta erat ſua pulchritudo deperdita, & ſpes quam habebat in bene maritãdo eam. Ita fecit Chriſtus de anima noſtra deturpata in lepra peccatorũ: vnde Hiere. 4. c. Denigrata eſt ſuper carbones facies earum. vnde ergo Chriſtus habebat infinitũ dolorẽ, ſicut eius imaginis pulchritudo eſt infinita, & quanta eſt infinitas culpæ à peccatoribus perpetratæ.

Octauum pomum eſt offenſionis, & diuide iſtud pomum, quia Chriſtus infinitè

dole-

A dolebat quantum amabat Patrem æternũ offenſum, & quantum amabat creaturas ipſum offendentes, & ſicut infinitè amabat Patrem, & creaturas, ita infinitè dolebat, ad inſtar patris habentis vnum bonum filium, & tres filios malos, qui patet eſſet bonus, ſapiens, & gratioſus Deo & mundo, & tres ſui filij nequiſſimi veniunt ad tãtam iniquitatem quod verberarent patrem, & percuterent cum lapidibus, & blaſphemarent eum, & ſeuirent in eũ, certè bonus filius tantum doleret quantum amaret patrem ſuum & fratres ſuos. Ita facit Chriſtus videns Patrem æternum eſſe tantum
B offenſum, qui eſt infinitus, infinitè doluit, & quantum ipſum amabat, quia infinitè, & quantum habebat peccatores ipſum offendentes. vnde Dauid, Fiant filij eius orfani, & vxor eius vidua. quia anima faciens vnũ peccatum mortale, occidit Deum, & ſufficit tua malitia, quamuis ipſe non ſit mortalis. vnde ſi velis occidere Papam, vel Regẽ, licet non exiſtas ſtetuens in tuum malũ propoſitum, quia tu ipſum non occidiſti tantũ ex parte tua, perinde eſt ac ſi ipſum occidiſſes. ſic eſt in peccatore, quia peccatum mortale vult dicere, quia aufert vitam, vbi eſt, ſicut dicitur, Qui concupiſcit mulierem ad
C mechãdum eam, mœcatus eſt: licet non venerit ad actum. Vnde peccatum mortale nihil aliud eſt quam occidere te, & Deum, & priuare te Deo, quia priuatur omnium vita, & infinito bono, quia eſt infinita mors, & tollit vitam, vbi eſt. Nam anima habet vitam ab illo, qui eſt vita, iuxta illud: Ego ſum via, veritas, & vita. vnde quælibet res, quæ habet vitã, ſicut arbores, plantæ, herbæ, vermes, beſtiæ quadrupedes, piſces, aues, omnes dæmones, & Angeli, & quæque cætera habentia vitam, illam habent à Deo, qui eſt vita; & non eſſent elementa, niſi eſſet ille Deus, in quo conſiſtit vita, &
D eſt vita viuentium. vnde cum ſint quatuor naturæ. ſ. natura creata corporalis, & natura creata rationalis, & natura creata ſpiritualis, & natura naturans diuinalis: & cum tu peccas mortaliter quantum in te eſt, tu occidiſti Deum, qui eſt vita, quia negando in te infinita mors, deficit infinita vita in te, quantum eſt ex parte tui, & ſic tu tollis eſſe vitale corpori tuo, & ſimiliter animæ, ex quo tollis vitam animæ, tu tollis gloriam Angelis, & ſic deficiunt gloriæ Beatæ Mariæ Virginis, & omnibus alijs Sanctis paradiſi, quia non poteſt eſſe gloria paradiſi ſine ſanctis; tu ergo peccas mortaliter, occidis animam tuam, & tuum corpus, Beatam B
Virginem, Sãctos, & Angelos, &c. & quia ſi eſſes beatus augeretur gloria paradiſi per te, quæ conſiſtit in Sanctis, & ſic augeretur gloria Sanctorum omnium, & Angelorum, ac Beatæ Virginis. vnde occidendo animam tuam per peccatum, occidis in te Deum cum omnibus dependentibus ab eo. vnde ſolet dici, Remanſerunt orfani, quia filius occidit patrem, & vxor eius vidua. Conſidera ergo quantum dolorem habuerit Chriſtus filius Dei, qui videns occidere patrem, & matrem, Beatam Virginem, Angelos, & omnes Sanctos, totiens quotiens peccatores peccant mortaliter, quia tãtum F
doluit quantum amabat patrem, matrem, angelicam naturam, ſanctos, & ipſos peccatores.

Nonus eſt dolor reciſionis, vult dicere, ꝙ Chriſtus videbat quanto tempore debebat viuere, & tempus quo debebat mori, & recedere de hoc mundo. & ſic duo videbat. ſ. dolorem, quem portare debebat in eius mortem, & paſſionem, & amorem, quem portabat illi, qui erat mors. ſ. ſibi ipſi, & tantus erat eius dolor, quantus erat ille dolor, quem ipſe portare debebat in patibulo duræ mortis, qui dolor erat infinitus, G
& ideo infinitè dolebat ex illa parte pomi, quia ſe infinitè amabat, infinitè etiã ex hoc capite dolebat: amabat enim ſe propter ſe, & ſecundario, quia videbat eius mortem fore ſalutiferam animabus. vnde diuidendo illud pomum Chriſtus tantum dolebat quantum amabat, quia infinitè. & ſic conſidera, quod in eius anima fuit infinitus dolor, exemplo ſapientiſſimi ciuis, qui eſſet Capitaneus ſui populi, & videret ſe comburendum, vel moriturum, & non poſſet euadere, & intelligeret pœnam illius ſuæ datę mortis, & ab alio latere conſideraret iacturam ſui populi propter ſuam mortẽ, quia videret ſe eſſe valde vtilẽ populo, certè multum doleret propter iſta duo, & tantum quantum plus ſaperet, & intelligeret H
illa. Ita Chriſtus, qui infinite intelligebat, & ſe infinitè amabat, ita infinitum habuit dolorem in mente ſua. vnde Ioan. Videns omnia, quę ventura erant ſuper eum orans in horto inquit: Triſtis eſt anima mea vſq; ad mortem, quia licet non habeam illum dolorem per experientiam, tamen illum habeo per intelligentiam. & vide ſi erat magnus dolor ille, quia factus in agonia guttę ſanguinis emanauerũt vſq; in terram, &c.

Decimum pomũ eſt ignorãtiæ cęcitatis humani

A humani generis: quia primo cognoſcebat, quòd eius incarnatio non debebat intelligi à natura humana. Secundo, quia cognoſcebat infinitum beneficium ſuæ incarnationis, & tantũ dolebat, quantum erat illud beneficium ſuæ incarnationis, non intellectũ, & quantus erat amor, qui fecerat ipſum incarnari, & iſta duo miſteria ipſe intelligebat & infinite dolebat, quòd non erant intellecta ab anima. & quantũ amorem ipſe oſtenderat in tali ſua incarnatione, quia virtus tota venit in Maria Virgine: & ſic Deus dilexit mundum. ecce primum, vt filium ſuum daret mundo. ecce ſecundum.

B Exemplum ſi eſſet vnus pater habens filios & cauſa ditandi ipſos laboraſſet diu, ponendo ſe in multis periculis maris, & ſenex factus videret filios non cognoſcere hoc, & fore ingratos verſus patrem, & male ſe tractare, quantum doleret ſenex pater. certe tantum, quantum fuiſſet beneficium illud, & quantũ amorẽ ſibi ferret. ſed bñficiũ, qđ nobis donauit Deus ſe incarnando, eſt infinitum & non eſt appreciatũ in mundo cæco, neque cognitum, quia fecit nos filios Dei participatione & glorioſos, & videns noſtram ingratitudinem contemplare anima, quantum dolebat & quantum

C dilexit nos, & labores ſuos quos portauit pro noſtra ſalute vſque ad mortem crucis. vnde ſi in hoc non lachrimaris, bene eſt induratum cor tuum, & illud dediſti morti. vnde Ambroſi. Triſtis erat, quia paruulos nos relinquebat: quaſi dando tibi vnũ aliud exemplum magis groſſum, quia ſi moriendo videres relinquere poſt te plures filios tuos paruulos cum vna mala matre & prauis affinibus, & coniunctis, redderes te certum, quòd te mortuo omnes ſpoliabunt ipſos & male tractabuntur, quantũ dolores? & ſi videres filios tuos ludere in conſpectu

D tuo, quid diceres in corde tuo? certe ſi tu intelligeres hoc, tu fleres mecum. ſic fuit in Chriſto noſtro redemptore, qui infinite dolebat de noſtra cæcitate, & beneficio nobis dato nõ cognito, & noſtra perditione, quã non intelligamus.

Vndecimum pomũ fuit abbreuiationis, in quo præuidebat Chriſtus breuitatẽ temporis, in quo debebat ſtare in præſenti mundo & dolebat ſecundum humanitatem de ſua morte futura: & diuide pomũ, quia primo cõſiderabat meritum, quod acquirebat mundo in ſua conuerſatione, quæ erat infinitæ vtilitatis & infiniti meriti: quia omnis actus Chriſti erat infiniti meriti, quod infinitum meritum breuitas temporis quo debebat ſtare in præſenti vita auferebat humano generi. ex alia parte videbat ſe in breui paſſurum & moriturum, pp quæ duo præmeditamẽta Chriſtus tm̃ dolorem habebat quantũ erat illud infinitum meritum, quod promerebitur ſtando in mundo, & quanta futura erat pena ſuæ diræ mortis ad inſtar vnius valentiſſimi viri, qui faceret vnũ pulcrum opus quod foret factum in mundo, & eſſet ſapientior homo mundi & iuuenis, quãtum doleret mori conſiderãdo vtilitatem & meritũ, quod deberet ſequi, qui dolebat infinite de merito & ſua conuerſatione ſequebatur, & illud perdebat, & de ſua morte cito futura. vnde Iſaias. Vere dolores nr̃os ipſe portauit, & languores nr̃os ipſe tulit. Duodecimum pomum fuit reuerberationis, quia Chriſtus videbat matrem ſuam, dum penderet in cruce totam transformatam, & eſſe ita crucifixam, ſicut erat ipſe Chriſtus, quia erat vnita cum Chriſto, & econtra, adeo quod totus dolor Virginis Mariæ reuerberabat in Chriſto, & econtra, iuxta illud, Ipſius animam pertranſibit gladius. vnde ipſius Virginis dolor erat maior & pluſquã omnes creaturæ mundi poſſent portare in tãtum, q̃ ſi ille dolor foret partitus & diuiſus inter omnes creaturas mundi vitales, caderent mortuæ, quia quanto plus amabat Chriſtũ virgo beata, tãto plus dolebat, & amor ſuus, quem ipſa portabat Chriſto eius vnigenito filio, erat infinitus, ergo eius dolor erat infinitus. Et fac duas partes de iſto pomo. Prima eſt, q̃a ipſe Dei filius Chriſtus glorioſiſſimus tantum dolorem portabat, quantus erat amor, quem ſibi portabat virgo benedicta, & econtra, & quantũ Chriſtus de ipſa cõdolebat. & exinde ipſe Deus infinitũ dolorẽ ſentiebat coniungendo vtrunq; hinc inde. exemplo mr̃is ſapientiſſimæ videtis publicè affligi filium ſuum magni intellectus & prudẽtiſſimi: q̃a filius habebat dolorem ſuum & tm̃ maiorẽ dolorem ex afflictione matris, quãtus erat amor immenſus, quem habebit ad eam, & quãtum afflictã videbat eã: ita erat in Xp̃o & plus ſine comparatione, iuxta illud Iere. O uos qui tranſitis per viã, attendite & videte ſi eſt dolor, per reuerberationẽ, ſicut eſt meus. quia oẽs dolores mũdi, & alij ſupraſcripti, ſi eſſent ſimul cõiuncti, nõ eſſent tot & tanti, quãtus fuit dolor glorioſæ Virginis Mariæ reuerberati & recepti cum illa crudeliſſima paſſione Chriſti, & iſte eſt magnus ſenſus animæ eleuatæ in Chriſto.

(Right margin: B, F, G, H)

A Ego volo formare tria dubia. Primũ eſt, quare dolebat ita Chriſtus de damnatione peccatorum, vt ſupra dictum eſt, ex quo ipſe videbat cām damnationis ipſorum qui nō dolebant de paſſione ipſius Chriſti. Secundum dubium eſt, cum voluntas Chriſti eſt vniformis cum voluntate Dei, & ipſe Deus nō dolebat de damnatione ipſorum damnatorum, quare ergo debebat ipſe filius Dei qui in oībus debet concordare ſe cum mente diuina, cum nec ſancti dolent de impiorum damnatione, qui ſunt conſormes cum mente diuina. multo magis debe-

B bat gaudere, & non dolere Chriſtus ipſo exiſtente in peregrinatione. Ad quorum duorum dubiorum declarationem, nota ꝙ anima Chriſti habebat duo obiecta. vnum obiectum diuinitatis, in quantū erat Deus, & aliud obiectum humanitatis in quantum erat verus homo. vnde in quātum habebat obiectum diuinitatis ipſe Dei filius nō dolebat quemadmodum nec Angeli, neque beati dolent de damnatione ipſorum, imo gaudent etiam ſi viderent animas parētum & filiorum damnari, quia eorū animæ ſunt conformes voluntati diuinæ. ſed Chriſtus in quantum homo & viator, habebat om-

C nes dolores, quos tibi ſupra dixi, & plures, imo plus, quia de' volebat, quòd ipſe eius filius ſic vellet, iuxta illud, voluntarie ſacrificabo tibi, &c. Sed ſi diceres, quare ergo Chriſtus in quantum homo non moriebatur in ipſo inſtanti, ex quo habuit tot infinitos dolores, ſicut ſuperius demonſtratum eſt: quia ſi illi dolores, quos ipſe paſſus fuit fuiſſent partiti & communicati inter omnes creaturas mūdi, omnes ſubito mortuę prænimio dolore fuiſſent: Ego reſpondeo tibi ſecundum naturales, nullus poteſt mori in hac vita ex dolore aliquo, niſi dolor ille communicaretur cum ſenſualitate, &

D cū anima ſenſitiua. vnde licet Chriſtus perciperet tot dolores in anima ſenſitiua, tamen donū fortitudinis diuinæ tenebat illum dolorē recluſum ita, quòd veniret ad partem animæ ſenſitiuę, & nō communicaret cum ſenſualitate Chriſti, donec peruenit ad illum punctum, vbi ipſe dixit: Deus meus, Deus meus, vt cur me dereliquiſti. Tertium dubium eſt, quare erat neceſſe ꝙ Chriſtus pateretur tantam pœnam & tot dolores. Reſpondeo, quòd fuerunt quinq; cauſæ, quæ conduxerunt Chriſtum ad tantum dolorem & pœnas ſubſtinendum. & facio differentiam inter dolorem in corde & pœnam in corpore. & ipſe Dei filius voluit portare vtrunque quandoq; rationi- E

bus contradicentib. Prima cā fuit propter honorare patrem ex ſua ſanctiſſima vita & virtuoſa, quæ fuit tanti honoris patri, quòd omnes alij Sancti nō potuiſſent honorare tantum ipſum Deum patrem & creatorem omnium, quantum fecit Chriſtus cum illo ſuo dolore qui exceſſit omnes dolores omnium creaturarum in infinitum. Secunda cauſa fuit propter ſatisfacere æterno patri mediante eius vnigeniti filij immenſo dolore de offenſis & iniurijs ſibi illatis a no- F

bis. Tertia cauſa, quia voluit tantum dolorem ſufferre propter oſtendere viam cœlorum nobis, ad quos cœlos tu aſcendere non poteris ſine pœna, & niſi efficiatur tua anima humilis, quia via quæ ducit nos ad vitam eſt arcta, & vos o cæci & ſmemorati vos non poteritis intrare regnum cœlorum, niſi per viam Chriſti, quia ipſe Chriſtus eſt oſtium, per quod oportet ingredi, qui vult intrare regnum cœlorū, aliter autem qui vult aliūde intrare quàm per oſtiū, fur eſt & latro. Itaque ſi vultis intrare cœlū intrare per viā crucis Chriſti. Nā, vt ait Lucas vlt.c. oportuit Chriſtū pati, & ſic intrare gloriam ſuam. & alibi, primogenitus mortuorum & Princeps regum. & alibi, G

non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum. & ipſe Dei filius oſtendit, & fecit nobis viam intrandi paradiſum cum pœnis & doloribus crucis. & vos ſatui creditis cum veſtris gaudijs & mundanis delectationibus intrare vitam æternam. diſcite ergo a magiſtro veſtro Chriſto. exemplum etiam dedit nobis, vt quemadmodum ipſe fecit, & nos faciamus, &c. Quarta cauſa, quare voluit portare tot & tantos dolores fuit, vt ſatis faceret Deo pro nobis, quod habere debebat, & ſic liberaret nos ſoluendo debitum noſtræ culpæ cum culpa ſua, quam porta- uit pro nobis a vinculis inferni & a poten- H

tia diaboli, quia iuſtitia Dei volebat quòd tantum reſtitueretur Deo quantum erat ſibi ablatum. vnde nullus mortalis propter peccatum primi parentis poterat intrare regnum cœlorum, niſi ſolueretur illud debitum, quod perſoluere nullus erat ſufficiēs, niſi Chriſtus. vnde Chriſtus propter eius meritum ſoluit vinculum noſtræ obligationis cum multiplici & infinita eius pœna, quia oportuit ipſum pati, & ſic intrare gloriam & facere nobis viam, ad ſignificādum ꝙ ſimiliter & nos facere debemus, ita ꝙ Chriſtus voluit ſubſtinere tantum dolorem propter reſtituere Deo illud, quod ipſe habere

A bere debebat, quia infinita culpa erat ei facta per creaturam, vt ſupra dictum eſt.

Quinta cauſa fuit, vt demonſtraret perfectionem vitæ perfectæ, quæ conſiſtit in laboribus & pœnis, & omnes, qui perfectionem huius vitæ fugiunt, non poterunt ſaluari: quia ſi tu conſideras, beata Virgo, Apoſtoli & omnes ſancti intrauerunt in regnũ cœlorum per iſtam viam perfectionis vitæ æternæ & tu credis cum tuis vanitatibus & bene gaudendo attingere huius vitæ perfectionem. & certe tibi ipſi ſic alludẽdo diabolus tibi illudit.

B

Tertia pars principalis.

Sequitur tertia pars principalis noſtræ prædicationis, quę tangit omnes gẽtes magis communes, & in iſta parte eſt ſignificatio contemplatiua. & poſtquam diximus de fructibus iſtius arboris, in hac parte dicemus de folijs, quæ ſunt ad ſalutionem gentium. Et diuidemus paſſionẽ Chriſti in 12. folia duplicata, & ſic erunt 24. folia. videlicet duo folia in quolibet ſupraſcriptorum pomorum. Ita ꝗ cuilibet pomo attribuimus duo folia, quæ conſiſtunt in 24.

C amores, de quibus infra patebit. Prima duo folia vocantur Amor orans deuotus, amor ſanguinatus: Secunda folia amor totus inflammatus, amor captus & ligatus: Tertia folia, amor circumcirca intendens, amor renegatus: Quarta folia amor ſe demonſtrãs, amor ſententiatus: Quinta folia amor crucẽ portans, amor anguſtiatus. Sexta folia amor Mariam inſpiciens, amor debilitatus. Septima folia amor totus inflãmatus, amor crucificatus. Octaua folia amor ſanguiuerſans, amor tribulatus. Nona amor eridans, amor vita priuatus. Decima amor mundo vociferans, amor mundo mõſtratus. Vnde-

D cima amor percutiens, amor impallidatus. Duodecima amor cor feruens, amor intumulatus.

Primum itaque folium habet duos amores, ſcilicet amor deuotus orans, amor ſanguinatus, vbi eſt contemplandum, quòd ſicut Chriſtus contemplauit vltimam eius cœnam: ſciens quia debebat tradita Iudæ poſtquam prædixerat dicens, vnus veſtrum me traditurus eſt cum manſuetudine, & charitate, vt deſideraui cum diſcipulis ſuis iuit in hortũ & cœpit orare. & primo admonuit diſcipulos dicens, vigilate & orate, ne intretis in tentationem, ne me abnegetis & hortabatur Petrũ, cui prædixerat E antequam Gallus cantet, ter abnegaret eũ. dicens, ſpiritus quidem promptus eſt, caro vero infirma. & tunc cœpit orare patrẽ, & leuans oculos in Deum, & videbat Iudam, qui iuerat ad prodendum. & iram Iudæorum & ſcribarum & phariſæorum parantium ſe ad præhendendũ ipſum, & videns omnes pœnas, quas paſſurus erat, & ſic orando verſabatur dolor ex eius anima ſenſitiua, & ſecundum ſenſualitatẽ, & præanguſtia petijt dicens, Pater, ſi poſſibile eſt tranſeat a me calix iſte, ſecundum ſenſualitatem: quia tanto magis habebat mortem in orare, quanto plus erant nobiliores & F excellentiores naturæ & cognitiones. & eſt imaginandum, quòd ipſe etiam dixerit, Pater tu vteris tanta clementia & charitatis alijs & in ſubſtinendo tanto tẽpore peccata, quòd oro te pater mi, vt parcas eis ſine tot & tantis pœnis, flagellis & doloribus iſtius meæ ſenſualitatis. vnde vtere etiã tua charitate & clementia verſus meã ſenſualitatem, vt calix iſte tranſeat à me. Et pater reſpondebat. fili mi, tu debes eſſe contentus mori, quia iuſtitia poſcit quòd propter infinita & grãdia peccata humana generatio ſit tota perdita & deleta de libro vi- G uentium, niſi redimatur per mortem huius tuæ ſenſualitatis, ita quòd hoc modo oportet, quòd tu perſoluas debitum culpæ generis humani, & erat magna controuerſia inter rationem & ſenſualitatem Chriſti: quia ratio dicebat, pater mi, non tamẽ ſicut volo, ſed fiat voluntas tua: & venit ad diſcipulos ſuos, qui per agoniã melenconiæ non poterant orare & ſic ocium ſoporis obduxerat eos, & inuenit eos dormientes, & dixit Petro: & tu Petre, qui volebas facere tanta, & vos alij, non potuiſtis vna hora vigilare mecum? fortificate vos in oratione & vigilate & orate, ne intretis in tentatio- H nem: ſpiritus quidem promptus eſt, caro autem infirma. Iterumq́; ſecũdo abijt & orauit ſimilem orationem dicens, pater mi, ſi non poteſt hic calix tranſire, niſi bibam illum, fiat voluntas tua. Et pater reſpondit dicens, fili mi, non nunc vides, quia propter tuam ſalutiferam mortem tu illuminabis vniuerſum orbem radijs meæ dilectionis, & propagabitur mea gloria, quia propter eandem tuam mortem tot qui ſanctificabant diabolo, ſanctificabunt nomẽ meum. vnde ſubiendo mortem, tu ampliabis meum honorem magnum, quàm a-

A lio modo. Et ita faciendo ego dabo tibi potentiam infinitam & exaltabo te in gloriá, ſi te humiliaueris vſque ad mortem: quia qui ſe humiliabit, & exaltabitur, & volo videre te mori in cruce. gaude ergo moriendo, & morieris afflictus cum infinitis doloribus gaudendo. & Chriſtus iterum dixit, pater fiat ſicut vis, ſed oro pro ſalute meæ dulciſſimæ & chariſſimæ genitricis & pro conſeruatione iſtorum meorum diſcipulorum, quos mihi dediſti, quos digneris conſeruare in mea fide & charitate. eſt credendum, quòd pater reſpondit Chri-
B ſto in illa oratione: licet ego dimittam tuos diſcipulos conquaſſari & multa flagella pati, tamen non deſeram ipſos & tenebo tuam matrem in firma fide, nec dimittam eam in aliquod opprobrium cadere, ſaluo quòd veniet portare & participare pœnam pariter tecum, ſed ipſam tuam matrem & ſponſam meam ſemper iuuabo. Tunc venit ad diſcipulos ſuos, & dixit illis, dormite iam & requieſcite, & rediens ad orandum, factus eſt ſudor eius ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram. & ratio eſt, quia concurrerunt ad inuicem timor,
C & amor, ſcilicet timor pœnæ, quam paſſurum ſe intelligebat & videbat, qui timor pœnæ fecit currere totum ſanguinem ad cor. Et amor humani generis, pro quo paſſurus erat, ſimiliter concurrit ad cor, & tunc amor ita impleuit cor, quòd cum ſubito & magno impetu expulit de corde ſanguiné dicens, exi foras ſanguis, quia amor vincit timorem, quia volo ꝙ Chriſtus moriatur pro populo ſuo Chriſtiano, & cum tanto impetu ſenſit cor Chriſti, ꝙ omnes pori corporis aperti ſunt, & exiuit ſanguis pallidus ꝑ omnes poros & pilos corporis Chriſti vſq; in terram. Et ſic totus tremens & pallidus dicebat.

D Amor de caritate, perche m'ha ſi ferito, lo cor tutto partito, & arde per amore. Arde & incende, nullo troua loco, non po fugire perche l'è ligato, ſi ſe conſuma como la cera al foco, viuendo more languiſce ſtemperato, domanda poter fugire vn poco, & in fornace trouaſe locato, oime eo o ſun menato, a ſi forte languire, viuendo cu ſi morire, tanto monta l'ardore.

Inanzi ch'io prouaſſe domandaua, amor Chriſto penſando pur dolzura, in pace de dolcezza ſtar péſaua, for d'ogni pena & poi ſede in altura, prouo tormento qual nô cogitaua, chel cor me ſe ſende per caluta, non poſſo dar figura, de que ſollegno ſemblanza, ch'io moro in dolcetanza, e viuo ſenza core. B

Ho perduto core e ſenno tutto, voglia e placere & tutto ſentimento, ogni bellezza me par ſango brutto, delicie e richeze pdimento, vn arbore d'amore cû gran fruito, in cor plantato ſi me de paſſamento, che ſe tal mutamento, in mi ſenza demora, zettando tutto fora, voglia ſenno e vigore.

Per comparar l'amore tutto ho dato, lo môdo e mi tutto ho per barattato, ſe tutto foſſe mio quel che creato, darauil per amore ſenza ogni patto, e trouome damore quaſi ingannato, che tutto ho dato, & non ſo o io ſun tratto, per amor ſon desfatto, pazo ſi ſun creduto, ma perch'io ſun venduto, de mi non ho valore. F

Credeuame la gente reuocare, amici che ſono for de queſta via, ma chi e dato plu non ſe po dare, ne ſeruo ſare che ſuga ſignoria, inâzi la petra porraueſe mollare, che l'amore che me ten in ſoa balia, tutta ſa voglia mia, d'amor ſiè infocata, vnita transformata, chi gli torra l'amore.

Foco ne ferro non la po patire, non ſe po diuidere coſa tanto vnita, pena ne morte iam non po ſalire, a quella altezza o la ſta rapita, ſoto ſe vede tutte coſe zire, & ella ſopra tutte ſta grandita, anima com ei ſallita, a poſſedere tal bene, Chriſto da cui te venne, abbrazal cum dolzore. G

Io non poſſo veder creatura, al Creatore crida tutta mente, celo ne terra non me da dolzura, per Chriſto amore tutto mè feten te, luce de Sole ſi me par obſcura, vegendo quella fazza reſplendente, cherubin ſon niente belli per reſguardare, Seraſin per amare, chi vede lo Signore.

Nullo donca mai me reprenda, ſe tal amore me fa pazo zire, iam non e core che plu ſe defenda, ſe d'amor preſo che poſſa fugire, penſi zaſcuno como cor nô ſe fenda, cotal fornace como poſſa ſoffrire, s'eo poteſſe inuenire anima che me intendeſſe, de mi pietade haueſſe, che me ſe ſtruze'l core. H

Che celo e terra crida & ſempre clama, & tutte coſe ch'io dibbia amare, zaſcuna dice cû tutto core ama, l'amore che n'ha fatto briga d'abbrazare, che quel amore perzò chel te brama, ideſt creaturas, tutte nui ha fatte per ti a ſi trare, vego tanto abundare, bontate & corteſia, de quella luce pia, che ſe ſpande de fore.

Amar

A Amor voglio plu ſe plu podeſſe, ma co-
mo plu ami lo cor, iam nô troua plu ca mi
dare cum zo chio voleſſe, non poſſo queſt'e
certo séza proua tutto lo dato, perchio poſ
ſedeſſe quel amatore, che ſi me renoua, be-
leza antiqua & noua, da poi che to trouata,
o luce ſmeſurata, de ſi dolce ſplendore.

Vegando tal beleza ſi ſum tratto for de
mi non ſo o ſon portato, lo cor ſe ſtruge, &
como cera e desfatto, de Chriſto ſe retroua
ua figurato, iam non ſe trouo mai tal barat
to, per veſtir ſe Chriſto tutto ſe ſpoliato, lo
cor ſi transſormato, amor crida che ſente,
B anegata e la mente, tanto ſente dolzore.

Ligata e la mente cum dolceze, tutta
ſe deſtente ad abbrazare, e quanto plu reſ-
guarda ale beleze, tanto for de ſi plu fa ze-
tare, in Chriſto tutta paſſa cum richeze, de
ſi memoria nulla po ſeruare, oi mai ad ſi
plu dare, altra coſa non cura, ne po perdere
valura, de ſi omne ſentore.

In Chriſto trâsformata e quali Chriſto,
cum Dio vnita tutta ſta diuina, ſopra ogn'al
tura e ſi grande aquiſto, de Chriſto e tuttol
ſo ſta regina, or dunca con poraue ſtar plu
triſto, de colpa domâdò medicina, nulla ce
plu ſentina, o tu troui peccato, lo vechio
C ne mozato, purgato omne ſetore.

In Chriſto nata noua creatura, ſpogliata
homo vechio e fato˜nouello, ma tanto la-
more monta cum ardura, lo cor par che ſe
fenda cum coltello, mente cum ſenno tolle
tal calura, Chriſto ſe me tra tutto tanto bel-
lo, abrazome cum ello, e per amor ſi cla-
mo, amor che tanto bramo, fame morir
d'amore.

Per ti amor me conſumo languédo, e vo
ſtridendo per ti abrazare, quando te parti ſi
moro viuendo, ſoſpiro e plango, per ti ri-
trouare, e retornando cor ſe va ſtendendo,
D che in ti poſa tutto transſormare, dôca plu
non tardare, amor or me ſoueni, ligato ſi
me teni, conſumaſe lo core.

Reſguarda dolce amore la pena mia, tan
to calore non poſſo ſuffrire, l'amor m'a pre
ſo non ſo o io me ſia, que faza o dica, non
poſſo ſentire, como ſmarito ſi vo per la via,
ſpeſſo ſtrangoſſo per ſorte languire, non ſo
como ſoſtegnere poſſa plu tal tormento,
lo qual cum paſſaméto, da mi ſura lo core.

Cor me ſurato non poſſo vedere, que di
ba fare e que ſpeſſo ſaza, e chi me vede dice
vol ſapere, ſe amor ſenza acto a ti Chriſto
plaza, ſe non te place que poſſo volere, de
tal meſura la mente ma laza, lamor che ſi
m'abraza, tol me l'operare, voler & opera-
re, perdo tuto ſentore. E

Sappi parlare or ſun ſatto muto, vedeua
e mo ſon ceco douentato, ſi grande abiſſo
non fu mai veduto, tacendo parlo, ſugo e
ſon ligato, ſcedendo ſallo, regno e ſun te-
gnuto, deſora ſun dêtro, cazo & ſo cazato,
amor ſmeſurato, pche me ſai impazire, &
in ſornace morire, de ſi ſorte calore. Chr̃us

Ordena queſto amore, tu che m'ami,
non e virtu ſenza ordene trouata, poi che
trouare tanto ma brami, ſia la mente cum
virtu renouata, ad mi amare voglio che
chiami, la caritate che ſia ordenata, lar-
bore o prouata, per l'ordene del frutto, lo
qual demoſtra tutto, doni coſa valore.

Tutte le coſe che aio create, ſun fatte cû F
numero de meſura, & al ſo fin ſon tutte or-
denate, conſeruaſe per ordene tal valura, e
molto plu ancora caritate, e ordenatna in
la ſoa natura, donca com per calura, anima
tu ei impazita, ſora dordene ei en ſita, non
te in ſreni in ſeruore. Anima.

Chriſto lo cor tu mai ſurato, & dici che
ad amare ordin la mente, como da poi che
in ti ſum mutato, de mi po eſſer romaſo cô
uenēte, ſi come ferro che tutto è inſocato,
& aere dal ſol fatto relucente, de lor forma
perdente, ſo per altra figura, coſi la mente G
pura, de ti è veſtita amore.

E dache perde ſoa pod qualitate, non po
la coſa da ſi operare, como è ſormara ſi ha
podeſtate, opera cum ſrutto poder ſare, dô
ca ſe trâsſormato in veritate, in ti ſun Chri
ſto ſi dolce amare, a ti ſi po imputare, non
ami quel chio ſazo, per zo ſeo non te pla-
zo, tu non te placi amore.

Io ſo ben queſto che ſeo ſum impazito,
tu ſumma ſapiêtia me lai ſatto, e queſto ſo
da chio fui ferito, e quando cum l'amor ſe-
ci baratto, che mi ſpogliando ſui de ti veſti
to, a noua vira non ſo como fui tratto, de
mi tutto disſatto, or ſun per amor ſorte, rot
te ſon le porte, e iazo teco amore. H

A tal fornace, perche me menaui, ſe tu
voliui caueſſe temperanza, quando ſi ſme-
ſuraro me te daui, tolliui da mi tutta ſmeſu
ranza, per zo che picolello tu me baſtaui,
tenerte grande non aggio poſſanza, onde
fclce ſallanza, amor le tua non mia, perzo
che queſta via, tu la faciſti amore.

Tu dall'amore non te daſendiſti, de celo
in terra el te ſe venire, amore a tal baſſeza
deſcendiſti com homo deſpetto per lo mô-
do zire, ne caſa ne terra nô ce voliſti, tal po-
uertate per nui arrichire, in vita & in mor-
te moſtraſti per certanza, amor deſmeſu-

A ranza,che ardeua in lo to core.

Com ebrio per lo mundo ſpeſſo andaui, amor te menaua com homo venduto, in tutte coſe amor ſempre moſtraui, de ti quaſi niente perceputo, che ſtando in lo templo ſi cridaui,a beuer vegna chi ha ſoſtenuto, ſete d'amor auuto, chel gli ſerà donato.

Amore ſmeſurato che paſce cō dolzore, cō ſapientia nō te contineſti, che el to amore ſpeſſo non verſaſti. D'amor nō de carne tu naſceſti humanato Amor che ne ſaluaſti p abbraciarne con croce ſi corriſti.Io crezo che però tu non parlaſti. Ne ti amor ſcuſa-
B ſti dananti a Pilato per compir tal mercato in croce de l'amore,la ſapiētia vego,che ſe celaua,& ſolo l'amor ſe podea vidire, la potentia non ſe moſtraua che l'era la virtu in diſpiacere. Grande era quell'amore che ſe verſaua, altro ch'amor nō poſſando hauire. nel viſo, ne il volire, amor ſempre laſſando e in croce abbraciando lomo cum tanto amore.

Donca Ieſu ſeo ſonto innamorato inebriato per ſi gran dolceza, che me reſplende slo vo impazato,e i mi perdo ſenno & ogni fortezza,che l'amore ta ſi ligato,qua-
C ſi priuato de ogni toa grandezza.

Or come ſaria mai fortezza in mi de cō tradire,che io non volgio impacire per abbraciarte amore.

E quel amor che me fa impazir, pari che a ti toleſſi ſapientia, e quel amor che me fa languire a te per me tolſe la potentia:non volgio o mai nō poſſo ſofferire.d'amor ſon preſo non ſazzo retinentia, data me la ſententia, che d'amor io ſia morto.

Iam non volgo cōforto,ſe nō morir d'amore, Amor amore,che ſe mai ferito,altro che amor non poſſo cridare,amor amore ſi forte mai rapito lo core ſempre ſe ſpande per amore per te volgio ſpaſemar. amor che co reconoſcera.amor per corteſia ſame
D morir da amor. amor amore Ieſu ſon zonto a porto,amor amor Ieſu dami conforto. amor amor Ieſu ſi ma inflammato, amor amor Ieſu io ſon morto, fami ſtar amor ſempre abbrazzato cum teco transformato in caritade,& in ſumma verità de detransformato,amor amor amor,ogni coſa clama,amor, amor tanto ei profundo,che piu t'abbracia ſempre piu te brama:amor, amor tu ei cierchio rotondo con tutto el core, che tencia ſempre tama,che tu ſei ſtrame & trama per veſtire,e coſi dolce, che ſempre crida amore, amor amor, quanto tu mi fai amor nol poſſo fare, amor amor tanto a
me de ti, amor amor ben credo morire, E
a more tanto preſo mai,amor amor fami in ti tranſire. amor dolze languir, morir ſi de lettoſo, amor medecaroſo, anegami in amor, amor amor lo cor mio ſe ſpargia, amor amor tal ſente ferita, amor Ieſu trami a to belignam,amor amor per te ſonto rapita, amor amor viua, ce deſpregia, amor amor lanima teco vnita, amor tu ſei ſua vita,iā non ſe po partire,perche la ſai languire tanto ſtrugiendo amor, amore amor de Ieſu deſideroſo,amor voglio morire te abbrazando,amor amor dolze Ieſu meo ſpoſo,amor amor la morte te domando,amor F
amor Ieſu ſi pietoſo tu me te dai in te trāſformato,penſa che eo vo ſpaſemando non ſo o eo me ſia,Ieſu ſperanza vna, ormai va dormi in amore.

Vnde imaginor, quòd Chriſtus ex ingēti amore inflammatus vſus fuit in oratione verſus patrem ſimilibus verbis, & ſic habes duo folia:vnum,amore deuota orationis. Secundum:more ſanguinato, &c. Et dominus noſter Ieſus Chriſtus exiſtens ex ſudore ſanguinis,ita madidus penſa, quòd cum ſua veſte ſibi tergebat vultum ſuum. tamen aliqui contemplantes imaginan-
tur,quòd in Torrente ſe lauaret: ò vtinam, G
quis poſſet habere modicum de illo amore, vt ſanguis ſimiliter p̄ nimio amore pulſo timore per tempora emanaret, certe eſſet filius Dei.

Sequuntur alia duo folia, videlicet amor totus inflammatus, amor captus & ligatus, quia finita oratione prædicta Chriſtus venit ad diſcipulos dicens,venit hora, vt præparē me pugnę flagellorum. Ecce tradetur filius hominis in manu peccatorum: Surgite eamus cito, qui tradet, prope eſt. Contēplare anima,ſm aliquos docet quòd mos erat inter diſcipulos,quòd quando ali-
qui diſcipuli recedebant a Chriſto & con- H
ſortio aliorum condiſcipulorum Chriſtus dabat ei ſuam benedictionem, & redeuntes in ſignum pacis, amplexabantur Chriſtum eorum magiſtrum,& oſculabātur eū. vnde Iudas proditor dederat Iudęis hoc ſignum dicens,quemcumque oſculatus fuero,ipſe eſt,tenete eum, & ducite eum caute, & ſecundum conſuetudinem iā dictam Iudas admonēs Iudęos,qui venerant ad locum illum vbi erat Chriſtus cum multitudine armorum venientium cum magno ſtrepitu,cum gladijs & fuſtibus & lanternis,ſūmus Sacerdotibus & ſcribis & ſenioribus, vt caperent Ieſum,volens oſtendere,quòd

non

A non veniebat cā tradendi eum,ſed vt auiſa
ret eum ſeſtinanter appropinquauit ei di-
cēs,aue Rabi & oſculatus eſt eum,& Chri-
ſtus tunc dixit, Iuda filium hominis oſculo
tradis?& credo ꝙ putredo illius oſculi fuit
de horribilibus fœtoribus quos vnquā ſen
ſerit Chriſtus:ſed credo ꝙ Deus permiſit il
lud os fętidum dare ſignū ſuæ capturæ,de-
monſtrando deſiderium ſuæ mortis, per q̄
fœtores peccatorū debebat delere. & hoc
pp illum diuinum amorem immenſæ cha-
ritatis,quā habebat humano generi, & tūc
Chriſtus inquit,quem quæritis? Si ergo me
q̄ritis,ſinite hos abire. Ecce charitas immē
B ſa Chriſti glorioſi,quaſi ſe inuitando attri-
buit culpam ſibi, & alios excuſauit deſen-
ſando. Quod tñ videntes hi diſcipuli qui
circa ipſum erant,quod futurum erat,dixe-
runt, ſi percutimus in gladio, & Petrus in
illo fragore percuſſit ex illis ſeruū nomine
Malcum principis ſacerdotum, & amputa-
uit auriculam eius dextram. Et Chriſtus ſe
voluens verſus Petrum, ipſum reprehēdit
dicens:Petre,Petre gladium tuum in vagi-
na conuerte, quia qui gladio ferit, gladio
peribit:& dixit, Ducite huc vſque, & cum
tetigiſſet auriculam eius, ſanauit eum. &
C propterea illi perfidi Iudæi videntes hoc
miraculum non dimiſerunt eum. imo cre-
do quòd ille Malcus liberatus fuit primus,
qui ligauit Chriſtum, & de magis iniquis.
Cum ergo Chriſtus dixit, quem quæritis?
ego ſum:omnes retrorſum ceciderūt, quia
Chriſtus voluit oſtendere ſuam immenſam
potentiam. Et quòd ſi voluiſſet, non po-
tuiſſent compræhendere eum niſi voluiſ-
ſet conſentire,quia neceſſe erat ipſum mo-
ri pro ſalute noſtra. Et verum dixit, quem
quæritis, &c. Illi autem dixerunt, Ieſum
Nazarenum. Reſpondit Ieſus: dixi vobis,
quia ego ſum, &c. Tūc vero cohors & tri-
D bunus, & miniſtri Iudæorum comprehen-
derunt Ieſum & ligauerunt eum, & quan-
tam crudelitatem fecerunt tunc ei: cōtem-
plare Bernardum, quia aliqui depilabant
eum,aliqui percutiebant ipſum in vultu,ali
qui vno modo, & aliqui alio modo,& du-
cebatur cum tāto impetu, & quia nox erat
in monte, & diſcalciatus & trahebant per
ſcopulos & lapillos percutiendo cum pedi
bus in illis ſcopulis quòd ſe vlcerando ſan-
guis emanabat,& oēm deriſionem iam ſua
charitas ſuſtinebat, & ſic adduxerunt eū
ad Annā primum.erat autem ſocer Caiſæ,
qui erat Pontifex anni illius. erat autem
Caiſas,qui conſilium dederat Iudæis, quia
expedit vnum hominem mori pro popu- E
lo. & ductus coram pontificibus incœpe-
runt Iudæi inſerre ſibi grauiſſimas iniurias
dicentes, nūc videbimus ſi tu es filius Dei,
cum illis verbis acerbis & opprobrioſis
percuſſionibus,& ſputis,quia ille ſe reputa
bat beatum,qui magis ſibi iniuriabatur.&,
vt dicunt aliqui Doctores, poſuerunt eum
in quodam loco vili domus illius & ligaue
runt eū ad vnam columnam & Sacerdotes
& Pōtifices iuerūt dormitum dimiſſo Ieſu
in manibus illorum militū & perfidorū Iu-
dæorum & Phariſæorū ligato ad illam co-
lumnā, quemadmodum ſi oēm cōmiſiſſet
culpā percutiēdo ipſum,aliqui vno mō, ali F
qui alio mō colaphizādo ipſum cū pugnis
perfectis, & ita cū pedibus per perſonam
ſpuendo ei in ſuā diuinam faciē, depilādo
ſibi barbam & velando ei capillos, &c. Et
Chriſtus benedictus tota illa nocte fuit mō
prædicto angarizatus, & cum ſua profun-
diſſima humanitate oīa ſufferebat in pace,
& ipſi perfidiores & crudeliores magis effi
ciebantur aduerſus eū. Glorioſa aūt Virgo
Maria mr̄ Xp̄i,vt credo,erat in domo Marię
Magdalenæ: Ioan. vero adoleſcens relicta
ſindone nudus perfugiēs venit annunciatū
B.Virgini totus anxius & plenus triſtitia di G
cens,ò mr̄ gloriæ,mala noua,quia Iudæi ce
perunt magiſtrum meū cū tanto furore, &
cū tot duriſſimis verberibus & iniurijs ab-
duxerunt eū,ꝙ neq; ore proferre poterat.
& tunc Virgo glorioſa cū maximo dolore
leuatis oculis ad cœlū petijt miſericordiā
Deo dicens,pr̄ ſi miſereris pcōrum,miſere
re redemptoris filij tui. & Virgo quæſiuit,
vbi eſt Petrus & alij diſcipuli eius, & Ioā-
nes rūdit ꝙ ipſi confugerāt.& tunc Magda
lena accenſa dolore cum maximis querelis
volebat exire domum & ire mori cum ſuo
magiſtro increpans diſcipulos ꝙ auſugiſ-
ſent & non aſſociaſſent ipſum in vita & in H
morte, & Ioan. timuit & nō permiſit eam
exire illa nocte de domo. Sequitur videre
de tertijs folijs,quæ ſunt amor interno an-
dante,amor renegato circum vadens,quia
illa nocte nunquam dimiſerunt eum quie-
ſcere & interim vſque ad crucem Chriſtus
Dei filius nunquā quieuit.& leuādo ipſum
a columna ligauerunt ſibi manus & poſue-
rūt ſibi ad collū vnum capiſtrum, & vinctū
ſic conduxerunt ipſum ad domū Pilati to-
tū verberatū & vituperatum. Pilatus vero
examinato Xp̄o videns ꝙ per inuidiam tra
didiſſent eū,& audiens ꝙ Galilęus eſſet, ſę
exonerando miſit eū ad Herodem qui Iero

Q 4 ſolimus

A ſolimus erat illis diebus. Herodes aũt viſo
Ieſu gauiſus eſt valde: erat eñ ex multo tẽ-
pore cupiens videre eum, eo ꝙ audiuerat
multa de illo, & ſperabat ſignum aliquod
videre, & hoc faciebat propter vanitatem,
& Ieſus multis ſermonibus interrogatus
nihil reſpondebat ei. Spreuit autem illum
Herodes cũ exercitu ſuo, & illuſit induen-
do veſte alba, & remiſit ad Pilatum in mo-
dum vnius fatui. & facti ſunt amici Hero-
des, & Pilatus ex illa die: nam antea ini-
mici erant ad inuicem, & Pilatus exami-
natu Ieſu dixit, ego nullam cauſam inue-
nio in homine iſto ex his, in quibus eum
B accuſatis. ſed neque Herodes & Pilatus cõ-
ſiderauit ſi flagellaret Chriſtum quòd Iu-
dæi mitigarentur, & iuſſit eum ligari ad
vnam columnam, & ſic denodatus fuit to-
tus cæſus & flagellatus. & in nulla fui cor-
poris parte remanſit intactus. Ita quòd vn-
dique pluebat ſangninem. & tunc iuſſit Ie-
ſum duci & dixit turbis, ecce correxi eum.
emendatum ergo illum dimittam, & vi-
dens Pilatus, quòd nihil prodeſſet, imagi-
natus fuit aliam viam relaxandi eum. ne-
ceſſe autem habebat dimittere eis per diẽ
feſtum vnum vinctũ, & dixit turbis, quem
C vultis dimittam Ieſum, an Barabam. & illi
crudeliſſimi clamauerunt volentes Barra-
bam, qui propter ſeditionem quandam fa-
ctam in ciuitate, & homicidium fecerat
miſſus In carcere, & tenuerunt Chriſtum
in otento imo Saluatorem omnium cre-
dentium. Iterum autem Pilatus experien-
do ſi poſſet euadere Ieſum, locutus eſt ad
illos, volens dimittere Ieſum. At illi clama-
bant dicentes, crucifige. Conſidera anima
tuum Redemptorem & caſtigatorem paſ-
ſum ſe caſtigari a Pilato, qui conſiderauit
facere tantum verberando ipſum quòd cõ-
paſſione ducti plecterentur & inclinaren-
D tur ad parcendum ei vitam. Sed imagina-
re quòd diabolus intrauerat in illos, & e-
rant ita indurati, quòd licet viderent eum
totum implagatum ſuper faciem & per to-
tam perſonam, & ſimiliter deſcribit eum
Iſaias propheta dicens, vidimus eum, & in
eo non apparebat vlla ſpes, neque color:
nullatenus fuerunt mitigati. Petrus vero
qui viderat Ieſum deludi & cruciari in do-
mo Pontificis, dum ſecutus fuiſſet Ieſum
& ſtaret ad prunas, ſicut prædixerat Chri-
ſtus, ter negauit eum prius quàm Gallus
cantaret, & ſic abnegato, & periurando
quòd non nouerat hominem, Chriſtus re-
ſpexit eum, & tunc Petrus recordatus eſt
verbi Domini, & quòd ipſe ſubſtinebat il- E
las deriſiones propter ſuã culpam, vt eum
redimeret a manibus diaboli. & quòd ipſe
Petrus non ſeruauerat ſibi promiſſa, quia
dixerat, & ſi oportuerit me mori tecum,
non te negabo, exiuit foras & fleuit ama-
re agens pœnitentiam. Conſidera etiam ani
ma, cum quanto furore Phariſæi adduxe-
runt Ieſum ad Pilatum dicentes, quòd fe-
cerat ſe regem, & induerunt eum vnam
veſtem purpuream, non ad decorem, &
honorem, ſed fruſtam & totam imbrodi-
catam & ad vituperium, & coronauerunt
eum corona ſpinea, & cum vna binda ca-
ligauerunt ſibi oculos, ſicut quando ali-
quis ducitur ad iuſtitiam. Et ſecundum Ber F
nardum, ſpine illius coronæ fuerunt ita acu
tæ ꝙ pertranſierunt vſque ad cerebrum: &
tu o fœmina vana vis facere de capillis alie
nis co. onam diabolo: quia omnis capillus
alienus, quẽ portas, eſt vna ſpina Chriſto,
& tantum verſabat ſanguis ex capite, ꝙ ob
turabat oculos, ꝙ non poterat videre, nec
poterat tergere illos ſanctos oculos, quia
habebat manus ligatas. dic ergo, tu o mu-
lier, cum aptas tibi caput habere in reueré-
tiam ad illam coronã ſpineam Ieſu Chriſti.

Quarta alia duplicata folia ſunt amor ſe G
demonſtrans, & amor ſententiatus: quia
non erat membrum, neque pars membri à
ſummo capite vſque ad plantas pedis, quæ
non foret læſa & cruciata, & ita percuſſus
ſputis deluſus & coronatus fuit populo de
mõſtratus per Pilatum, vt ſuperius dictum
eſt. Et virgo benedicta tota anxia iam ve-
nerat. & cum Pilatus oſtenderet ipſum po-
pulo dixit, Ecce hõ. & tunc benedicta vir-
go ſuper omni eius membro faciebat vnã
lamentationem dicẽs, o fili mi coronate in
cęlo, tu es in mũdo ita vituperatus, o oculi
vnigeniti filij mei, qui illuminant totum
mundum, qualiter eſtis caligine ſanguinis H
tenebrati. Et credo quòd oculi Chriſti re-
uerberati erant cum oculis beatiſſimæ eius
genitricis, qui vix poterant eum videre pro
pter ſanguinem diſcurrentem ex Torren-
te capitis ſui. ſed audiebat pias voces Virgi-
nis proclamantis, o manus ſaluti feræ, quæ
plaſmaſtis hominem, quem permiſiſtis nos
creaturas ligari, & credo ꝙ peſſimi illi ca-
nes Iudæi expellebãt eã dicentes ſibi mul-
ta opprobria & cõtumelias. Et credo ꝙ Ma
ria Magdalena, quę aſſociauerat mrẽm Dñi
videns eius magiſtrũ ita deludi, & verbera
tũ, cępit magna voce clamare, ò os glorio
ſiſſimum, quod tã ſcãm doctrinã prædica-
ſti, &

A ſti & me à manib. diaboli liberaſti, qũo pfi-
di Phariſęi potuerunt pati tã decorã ſpeciẽ
vituperare? nã tu me peccatricẽ ab oĩ culpa
liberaſti. & credo ꝙ inter lamẽtandũ & do
lorandũ ipſa defecerit, adeo ꝙ exanimata
in terrã ceciderit. Tũc verò durę voces Pha
riſæorũ cęperũt clamare magis, crucifige,
crucifige eum. Et tunc Virgo beata eleuans
oculos ad ſydera dicebat, Pater nõ ſinas fi-
liũ meũ mori ſine me. Pilatus vero volens
populo ſatisfacere, lotis manib. dimiſit eis
Barabbam. & tũc lata fuit crudelis ſentẽtiã
per Pilatum & tradidit eis Ieſum flagellis
cęſum, vt crucifigeret. & Virgo mater Dei
clamabat dicens, o fili mi, oro te quatenus
B velis me trahere ad te, vt tecum pariter cru
cifigar in patibulo crucis. Sequitur aliud
quintum duplicatũ folium: Videlicet amor
crucem portans, Amor anguſtiatus. Nã po
ſuerunt ſuper ſanctis humeris ſuis ingentẽ
crucem ſine aliqua cõpaſſione propter eius
maiorem deriſionẽ. Et beata eius genitrix
hoc videns alta voce clamabat, fili mi, vita
mea, qui das vitam habentibus vitam, miſe
rere tuæ miſerrimæ matris, vt patiaris ipsã
tecũ pariter crucifigi, ne ita ſola orbataque
remaneat. Et illi perfidi ducebãt ipſum per
ciuitatem & per viam lõgiorem, vt maio-
C rem afflictionem adhęreret paſſo. Et Virgo
doloroſa iuit currendo per medium & bre
uiorem viam, vt videret filium ſuum pęno
ſum. & Iudæi ipſum cum fune ad collũ tan
quàm publicum latronem ducebant per ci
uitatẽ ſemper cum illa ponderoſa cruce ſu
per humeris ſuis. & hanc iniuriã magis ſi-
bi quàm alijs duobus latronibus faciebãt,
& Chriſtus ibat valde incuruatus & anxius
non poterat vltra crucẽ portare, & tunc an
gariauerunt, & Symonem ceperunt, & de-
derunt illi crucem. ſ. Symoni Cyrenæo, vt
citius expedirent ſuum malum propoſitũ,
ne forte interim Pilatus poſſet pęnitere fa-
D cere ipſum mori. Sextum folium duplica-
tũ, videlicet amor Mariam inſpiciẽs, Amor
debilitatus. Vnde B. Virgo Maria poſuit ſe
ſuper vno angulo & videns eius dilectiſſi-
mũ filium liuidũ, & totũ disfiguratũ occur
rit ſibi. & dolor matris reuerberatus in cor
de filij ita ſcidit eius cor, ꝙ cecidit in ter-
ram. & ſimiliter econtra dolor filij reuerbe
ratus in corde matris ita penetrauit eius in-
tima, ꝙ prolapſa fuit in terrã, & Magdale-
na, & Maria Iacobi minoris, & Ioſeph ma-
tri, & Solomæ, quæ ſequebantur eũ, dolen-
tes acriter flebant. & ſic exiſtente in terra
mortificata credẽdũ eſt, ꝙ illi perfidi Iudęi
calcabant eas cũ pedibus, & aliqui faciebãt E
eis vnam iniuriam, & aliqui alia, & tandẽ
violẽter & ſiniſtri releuantes eũ duxerunt
ipſum cũ multis iniurijs & blaſphemis vſ-
que ad montẽ Caluariũ. Sequitur ſeptimũ
foliũ duplex, ꝙ dr̃ amor totus inflãmans,
Amor crucificatus. imaginare ꝙ cũ fuerit
in loco, qui dr̃ Golgota, ꝙ eſt interpretatũ
Caluarię locus, ſuper vno ſcopulo aliqui fo
derũt lapidẽ, vbi poſuerunt crucẽ: & cũ fu-
ria & clamore poſuerũt crucẽ in illa petra,
quæ eſt altare noſtræ redẽptionis. & credo
ꝙ poſuerũt tres ſcalas ad crucem: videlicet
vnã ad pedes, & fecerunt Chriſtũ ire retro
ſuper illa ſcala, ſicut fures, qui ſuſpẽdũtur, F
nudatum veſtibus ſuis ſicut exiuit ex vtero
matris. & tunc poſtquàm aſcendit ſcalam
illam apertis brachijs oſtentauit ſe mundo.
O munde excęcate eleua mentales oculos,
& vide ſolẽ qui incipit apparere & appro-
pinquare tuo redẽptori. & credo ꝙ aperiẽ-
do brachia clamabat dicens, o vos omnes,
qui ſititis, venite ad me, quia reficiam vos.
quia volo hominib. credentib. parcere. Ve-
nite ergo, venite ad me, qui onerati eſtis, &
reficiã vos dicẽs, Pater mi, volo ſubire mor
tẽ pro ſalute totius humani generis. Confi-
gite ergo me, & petijt gratiã à Deo ꝙ in-
ſcriberẽtur in ſuis brachijs quinque literæ, G
quæ dicant, amor, amor, amor. & poſuerũt
illas duas ſcalas retro crucem ſingulo bra-
chio, vna ad brachium dextrum, & aliam
ad ſiniſtrum. & cõprehẽſis brachijs, & ex-
tenſis ſuper ligno tranſuerſo crucem acce-
ptis clauis, & martello incęperunt concla-
uare digniſſimas eius manus duriſſimis icti
bus, & mater glorioſa audiẽs illos impios
ictus alta voce clamabat, configite me, o
Iudæi pariter cũ meo filio innocente: & il-
le clamor percuſſionũ penetrabat ſibi cor:
& voluens ſe conquerebatur verſus diſci-
pulos, qui ibi aderant. deinde clauata pri-
ma manu conclauauerunt aliam manum. H
& confixis manibus eleuauerunt ſcalam de
ſubtus pedibus Chriſti. & dimiſerunt ſic
eum pendulum, & traxerunt eum ita con-
fictum. & ille ſic inuoluens ſe pendens in
cruce figurabat ſerpentem, qui fuit appen-
ſus in deſerto, quem morſi à ſerpentibus
aſpicientes liberabantur. Vnde tu o anima,
quæ es tribulata, reſpice hunc ſerpentem,
qui pro te voluit ita viliter pendere & mo-
ri in iſta cruce, & conforta te in eius paſ-
ſione, quia liberabit te. & deinde confixe-
runt etiam pedes, & ſic fuit adimpleta il-
la prophetia Dauid, qui dicit, Foderunt ma
nus

A nus meas, & pedes meos & dinumerauerunt omnia oſſa mea. Sequitur octauum folium geminatum, quod dicitur amor ſanguine verſans: amor tricoloratus. Ecce confixo Chriſto ſãguis verſabatur per manus & pedes, & tamen Magdalena vadit ad lignum ſalutiferæ Crucis ad pedes Chriſti, & leuatis manibus non poterat eius pedẽ iungere. ecce primus color medicina rubeus. pone iungere monitis: ecce ſecũdus, quia triũphus & tunc poſſidens. ſic clamat ad omnes exiſtentes in mũdo. ſ. pueros, iuuenes & ſenes, dicens: Chriſtiani cũ exaltatus fuero, omnes traham ad me. nunc ergo B exaltatus ſum in Cruce, vt omnes contemplentur in me. cõtemplare ergo aia Deum tuum creatorem & redemptorem: & conſidera, quia pro tua ſalute in cruce confixus fuit. & ideo ſequere eius doctrinam, vt te trahat ad ſe. & crucifixerunt alios duos latrones: vnum à dextra, & alium à ſiniſtra. & tunc Iudæi, & Phariſæi truſſabantur de eo dicẽtes, vah qui deſtruis templũ Dei, & in tribus diebus ædificas illud, ſaluum fac temetipſum, deſcende de cruce. Similiter ſummi Sacerdotis illudẽtes ad alterũ cum Scribis dicebant, alios ſaluos facit, ſe ipſum non poteſt ſaluum facere, Chriſtus rex Iſ- C rael deſcendat nunc de cruce, vt videamus & credamus, & diuiſerunt veſtimẽta eius. & mater Domini cum Ioanne adhæſerunt cruci, & ibi cõtemplabant Ieſum. Sequitur nonũ folium geminatum. ſ. amor alte cridans, amor vita priuatus. Et ut poſſis hoc folium amoris bene contemplari: Nota ꝙ Chriſtus clamauit ſeptem clamores. Et omne verbum illorum ſeptem verborum quæ protulit fuit vnã flamma ardentis amoris. Prima flamma fuit parcens. Secunda flamma fuit contemplans. Tertia flamma fuit transformans. Quarta flamma declarans. D Quinta amor ſciens. Sexta amor deficiens. Septima flamma amor recommittẽs. Dico, quod prima flamma fuit parcens. Dices tu, o peccator qui non uis parcere alijs de iniurijs tibi illatis, intellige ſuũ primũ verbũ amoris inflãmatum, quia primo Chriſtus efficitur excuſator & defenſor perſequentium ſe & orauit pro te peccatore, qui ipſũ videns cruci affixum cum mẽte, & effectus fuit tunc nr̃ aduocatus dicens, Pater ignoſce ijs, quia neſciunt quid faciunt. Vadit tã quàm ad patrem, non tanquàm ad iudicem excuſando & petendo vindictam & punitionem: ſed tanquàm excuſator & aduocatus & ſimplex filius, quia volebat propter maiorem, & dicit, dimitte, & non dicit, E conſidera culpam illorum, qui me crucifixerunt. & facit tria. Quia primo ipſe petit, ſecundo excuſat eos, tertio orat patrem pro eis. quaſi dicat, licet eorum iniquitates requirant iuſtitiam ſeueram contra eos, tua miſericordia ſit tanta, quòd ad ea nõ aduertat, ſed quaſi currentibus oculis pertranſeat, & dicit illos omnibus peccatoribus, quia me non cognoſcunt, & neſciunt quid faciunt, iuxta illud Pauli, Si cognouiſſent eum, non interfeciſſent. & allegat eorum ignorantiam. Vult dicere, ſunt homines. & adhuc poteſt eis parcere, iuxta illud affe- F ctio domino vos fili Dei ſuper aquas. Secũdus ſermo, ſeu ſecundum verbum Chriſti in cruce fuit amor condonans. & conſidera mirabilem amorem, quem Chriſtus oſtẽdit verſus latronem, qui erat ad dexteram Chriſti, dum dixit, memẽto mei Domine, cũ fueris in regno tuo. Et Chriſtus voluẽs ſe verſus latronem dixit, amẽ dico tibi, hodie eris mecum in paradiſo. O vos Sodomite, o vſurarij, & tu o fœmina vana, aperite oculos veſtri intellectus, & conſiderate qa datur in hoc inſtanti regnum cœlorum latroni, qui toto tempore vitæ ſuæ mala operatus fuerat. & primò datur latroni, & pec- G catori quàm alteri perſonæ, ad ſignificandum quòd Chriſtus ſubibat mortem pro ſalute peccatorum, & quòd ipſe erat oſtium, per quod oportet ingredi paradiſum. Et primo aperuit illud oſtium latroni per medium fidei, quia credidit dicens, Domine memento mei, &c. & nota ſeptem verba. Primum fuit, Amẽ. hoc eſt in veritate, quia iurauit Dominus, & non pœnitebit eum, Dico. ego Deus verbũ pietatis. Tibi. ſ. peccatori, cui parco cum tanto dolore, & charitate. Hodie. eſt tempus breuitatis. Mecũ. eſt quantum verbum dulciſſimę ſocietatis, H qa maieſtas diuina paſſa eſt aſſociari ab vno latrone, tantus erat amor, quem portabat humano generi. & ipſe latro non poterat habere meliorem ſocietatem. Eris. eſt verbum firmæ certitudinis. In paradiſo. eſt verbum vtile iocunditatis, & beatitudinis. Et nota bene, quia non videbis in tota ſcriptura ſeptem verba tantæ dulcedinis, & efficaciæ. Et non eſt mirandum ſi Deus dedit tãtam gratiam huic latroni, quia eſt de maioribus ſanctis paradiſi, excepta Virgine glorioſa, eo quia ipſe ſolus habuit plus fidei quàm omnes alij Apoſtoli, & quàm aliqua alia creatura, excepta beata matre Dei, quia Petrus negat Chriſtum in terra, & latro

A Chriſtum confitetur in cruce, & ſanctiſſima Virgo reſeruauit fidem in mente. Vnde fides remanſit poſtea in ſola Virgine, quia in omnibus alijs perdita fuit ita, quòd poſt Virginem ſola fides erat in latrone, quia ipſe ſolus credidit Chriſtum filium Dei. ſimiliter ſpes poſt Virginem ſola remanſit in latrone: nam Petrus ex ſe fuiſſet deſperatus, niſi poſtea audiuiſſet Chr̄m reſurgere, &c. Similiter in latrone ſuperuenit feruida charitas, quia quando audiuit quòd Chriſtus promiſit ſibi vitam æternam, & intelligens pœnas inferni quas intrare debebat, & per
B petuo inhabitare & contemplabatur paradiſum, vbi eſt sūma beatitudo indeficiens, fuit accenſus ardore tantæ charitatis, quòd cum corde ipſum amabat & in cruce defendebat eum cum lingua cridando firmiter Chriſtum filium eſſe Dei dicendo verſus alium latronem eius conſocium; nos quidem digna patimur: hic autem, quid mali fecit? Nam primo confitetur ſe eſſe peccatorem dicēs, digna ſe pati & reddit ſe in culpa. Secundo defendit eum ſuper cruce contendo ipſum eſſe iuſtum, & innocentem. Tertio ad proximum ſe voluens eum corripit dicens: nec tu times Deum. Quarto ſe
C voluens contra Chriſtum dixit, memento mei Domine, cum veneris in regnum tuū petens quòd eius ſpiritus eſſet ſibi recommiſſus in eius regno. Vnde nota bene iſta verba latronis, quia in tota ſacra pagina tu nō reperies peccatorem cum talibus, & tam efficacibus, & ſubſtantialibus verbis petere gratiam à Deo poſt Virginem Mariam, quia in illo verbo latronis includuntur Fides, Spes, & Charitas; amor ſui, Dei & proximi, & virtutes Cardinales. nonne apparet fides in latrone, quia ſolum in ipſo & beata Virgine remanſit, & nulli alij crediderunt. Tunc apparuit etiam ſpes in
D ipſo, quia videns Chriſtum ab omnibus ſpretum, deluſum, in cruce pendentē, morti damnatum, ſumma cum ſpe ſe eidem recommiſit dicens, memento mei Domine. Charitas etiam apparuit in hoc, quia dixit; memento mei Domine, propter amorem, quem cognouit Chriſtum portare ſibi & alijs peccatoribus, quia pro eis moriebatur: quaſi dicat, tu tantū amas me, quòd ſufficit quòd tu habeas memoriā mei, quia hic non petit potentiam, neq; diuitias, neque aliquid aliud, niſi quòd recordetur ſui. In illis verbulis latronis etiā virtutes quatuor Cardinales comprehenduntur. & primò prudentia, quia nō quæſiuit vitā tēporalē, ſed ſolum memoriam ſui. Itē fortitudo, cōſidera quia latro ipſe pendens in cruce in tormentis obliuiſcitur ſuorum peccatorum, & adhæret tantum Deo, & voluntati diuinæ qui nō petit ſe liberari ab alijs pœnis in præſenti vita: ſed faciens ſe conformē voluntati diuinæ dicit ſufficere ſibi ꝙ recordetur ſui in ſuo futuro regno. Itē temperantia, quia non dicit, fac me beatū, ſed petit illud, quod placet ipſi Deo, cū dicit, memento mei. Item iuſtitia denotatur in hoc, quod dicit, nos quidē digna patimur, quia iuſtitia requiritur propter noſtra ſcelera digna patimur, dicēdo de ſe & eius proximo, ſe inculpando. & etiam in eo ꝙ defendit Chriſtum cū iuſtitia ipſum excuſando, hic enim nihil mali fecit. Propter quæ Chriſtus ei donauit quinq; priuilegia, quæ alijs non donauit. Primum priuilegiū fuit, quia foret mortuus ſimili morte, & in eo loco & eo modo, quib. Chriſtus mortuus fuit. ſed ſi tu diceres: Iſte latro mortuus fuit propter ſua peccata, & dignè, & nō ita Chriſtus. rñdeo tibi, ꝙ amor fecit conuertere eius latronis animā in tantū, quia prius fuerat nequā & peruerſa in tātū, ꝙ omnia eius peccata conuerſa fuerunt in maximo feruore charitatis, ꝙ ſicut fuerat prius ſagax, prauus & ſubtilis in furando res mundanas, ita fuit feruidus in capiendo res diuinas. Secundū priuilegiū, quia ipſe latro ſolus plus cōpaſſus fuit Virgini glorioſę q̄ aliqui alij, quia alij aſſociauerunt Chriſtū tanq̄ hominē: ipſe latro, tanq̄ verū Deū, & hominē, & ideo cōpatiebatur ei tanq̄ matri Dei & veri hominis. Tertiū priuilegiū, quia nullus repertus eſt in paſſione Chriſti, qui publicè prędicaret nomen Chriſti, p̄ter furem, & excuſat eum: at inculparet Phariſæos, niſi ipſum ſolū, ſecundū aliquos Doctores, quia ipſe increpabat eos profitēdo, & prędicando Chriſtū eſſe verum Dei filiū & innocentē. Quartum priuilegium, quia latro fuit primus, qui tēpore vindemię gratiarū Chriſti, peteret gratiā Chriſto. Quintum priuilegiū fuit, quia nunq̄ fuit aliqua creatura, quæ magis ſignificet animas peccatorū redemptas, & ſaluatas per gratiam, q̄ ipſe latro. Tertium verbum, quod fuit ex ore Chriſti prolatū in cruce, eſt amor trāſformatus, quia videns eius beatiſſimam genitricem totam pęnoſam, & transformatā inquit humili voce ſua, Mulier ecce filius tuus: & diſcipulo, ecce mater tua. Conſidera anima, quantus fuit ille dolor Virginis glorioſæ conſiderando, qualem permutationem

A tionem faceret in capiendo creaturam pro filio loco creatoris, ſeruum pro domino. Sed ipſum pro ſuo filio acceptauit, ex quo vidit ita eſſe eius uoluntatem, cui ſemper erat conformis. & iſta fuit vox Dei intercedentis flamma ad plãtandum cor Virginis, quia Ieſus interpretatur fons gratiæ, q́ ſignificat ꝙ omnis anima deuota tũc effecta fuit filia B. Virginis Mariæ, & ſic exin de Virgo accepit eum in ſuum & ipſe eam in ſuam matrẽ. Quartum verbũ fuit amor declarans cũ dixit, Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me. ac ſi diceret, tu permittis, & vis me mori propter ſaluare hu-
B manam naturam, in quo declaratur ſpalãgatus amor, quem nobis demoſtrauit, iuxta illud, veni in altitudine maris, & tempeſtas demerſit me. Quintum verbum, quod in cruce protulit Chriſtus, eſt amor ſciẽs, cum dixit, ſitio. quaſi dicat, o animæ meæ tedemptæ propter meam exaltationẽ, venite ad me, & incorporemini de me, quia adimpletur quod ſcriptum eſt de me, cum exaltatus fuero, omnia traham ad me. Vnde ſitio, ac ſi dicerem, tãta eſt ſitis mihi trahere ad me humanum genus propter amorem & feruentẽ charitatẽ quam ſibi gero, quòd qua-
C ſi oportet me ſubire infinitas mortes, ſcilicet pro omni peccatore vnam mortem, & pro omni peccato iterum crucifigi, & pro omni prœmio peccatoris, vt ſaluaretur, ego vellẽ facere: quia ſicut ceruus ſitiẽs ad fontes aquarum, &c. Vnde tu, o anima ſitiens, ſequere iſtum amorem tui creatoris, ſicut ipſe ſecutus eſt verſus te, quia ſponte ſubiuit mortẽ pro tua ſalute. Sextum verbum eſt amor conſummatus, dũ dixit, cõſumma tum eſt. Nam omnis actus Chriſti indicabat vnum actum infiniti meriti animarum electis ſecundum illos, qui debent ſaluari. o fœlix illa anima, quæ includit in hoc ver-
D bo, conſummatũ eſt. & bene conſummatũ eſt, ſcilicet in perſona Chriſti, ſcilicet ſcripturæ & prophetæ iã conſummatæ ſunt in Chriſto. ſanguis meus iã conſummatus eſt. miracula & ſigna amoris iam conſũmata ſunt in me. Iniuriæ mihi factæ iã conſummatæ ſunt in me, quia omnino ſum oblitus iniuriarum, verborum, & lamentationum, & opprobriorum in mea perſona illatarũ & factarum, quia vox Domini cõfringens cedros, id eſt ſuperbos. Septimum verbum Chriſti eſt amor recõmendatus. tamen omnes conſummationis vidit finẽ Domini noſtri. Ieſus Chriſtus ardens in ſpalangato amore voluit caput ſuum ſanctiſſimũ ver-

ſus partem dextram cum eius facie verſus E eius Virginem genitricem. & ſic voluit caput verſus peccatores clamando ipſos, & oculos verſus matrem cum lachrymis, & voce magna clamando, in manus tuas Domine commendo ſpiritum meum, inclinato capite emiſit ſpiritũ. Decimum folium duplicatum eſt amor alta voce clamans, Amor mundo moſtratus. quia beatiſſima Virgo videns hoc fuit transfixa gladio, & cogitauit quòd tunc foret adimpleta prophetia Symeonis, dũ dixit in templo, quòd Chriſtus eſſet vnus gladius penetrans cor eius. & tunc totus mundus cœpit vociferare, & ſigna oſtẽdere de iſto immenſo amo- F te ſummi creatoris, quẽ portauit humano generi, quia omnia creata ad vtilitatem humani generis clamando oſtendit clarẽ iſtũ immenſum amorẽ vniuerſo orbi terrarũ. nam cœlum incœpit cridare de hoc amore, qa Sol ſe obſcurauit & tenebræ factæ ſunt ſuper terram. Infernus cridando obturatur, & clauditur. lapides cum magno ſtrepitu ſcinduntur & confringuntur. Vnde beata Virgo vna cum Sole, duriſſimis lapidibus, & tota machina mundi cridabat de iſto ſpalãgato amore indagantes ſigna dolorũ ex paſſione Chriſti: quia cum eſſet iuſtiſſimus, G portabat lãgores noſtros & dolores, quos nos pati debeamus pro peccatis proprijs noſtris, exceptis crudeliſſimis animabus, quæ non planxerunt, neque compatiuntur de morte Ieſu Chriſti, neque cridauerunt, de tanto diuino amore. Inde venit vndecimũ folium duplicatũ. Amor cor feriens. Amor impallidatus, quia poſtq̃ Chriſtus emiſit ſpiritũ, eius corpus remanſit pallidatum, et ita Sol fuit obſcuratus; et terra tremuit, et velum templi ſciſſum eſt. et B. Virgo contẽplando filium, et videndo ipſum mortuum, crepabat præ nimio dolore, et tunc eius cor pertranſiuit gladius. Duode- H cimum folium duplicatũ, Amor cor fruẽs, Amor tumulatus. Tunc venit turba ad rumpendum gambas latronibus, et Virgo glorioſa putans quòd vellent etiam rumpere tibias Chriſto genuflectens ſe corã eis incœpit facere nouos plantus orandi ipſos, ne frangerẽtur ſibi crura. Tunc miles vnus Longinus nomine cum vna lancea aperuit latus Chriſto, et exinde exiuit ſanguis, et aqua, et tunc beata mater Dei fuit transfixa, et nouus dolor ex illa fractione iterum penetrauit cor et animã matris glorioſæ attrito gladio, et ſic mater Domini, Ioannes, et Magdalena cum his, qui ſecũ erant

ince-

A inceperunt voces querulas, & nobis plan-
ctus facere. Quibus peractis turba inde re-
ceſſit dimiſſo Chriſto in cruce affixo, reli-
cta Virgine glorioſa, & tunc doloroſa cũ
Ioanne, Magdalena, & paucis alijs ſecum.
Conſidera anima deuota, quantos, quales
ve clamores, & querelas, anxietates, la-
chrymas & dolores ibi faceret B. Virgo, &
Magdalena, cũ alijs, &c. Et inde mater Dei
aſpiciens filium benedictum querula vo-
ce clamabat: fili mi, qualiter potero te e-
uellere de illa cruce, vt poſſem te tãtillum
tangere fili mi, &c. Aſpiciens vidit venire
B Ioſeph, & Nicodemum, & illico renouan-
do, & recapitulando lacrimas, & dolores
aſperrimos adinuicem depoſuerunt ipſum
de cruce adorando prius ipſum tanquàm fi
lium Dei viui, & deponendo ipſum erant
tres ſcalæ ad euellendum illos groſſos cla-
uos, duæ ſcalæ erant retro ab vtroque late-
re, & una à pedibus. & Ioſeph aſcendit ad
vnam ſcalã & euulſit clauum vnius manus,
& illum dat ſecreto Ioanni, ne Virgo illum
videret, quia beata Virgo contemplabatur
aſpiciendo eius beatam faciem totã diſco-
loratã, & manus Chriſti pendentes in latus
C eius tangebat. deinde euulſit ſecundum cla
uum alterius manus, & ſimiliter ipſum por
rexit diſcipulo, & corpus Chriſti prædicti
brachijs Ioannis Apoſtoli, qui erat de ſub-
tus, & aſcendit ſcalam pedibus poſitam
extraxit illum clauum, & tunc ipſum depo
ſuerunt. beatiſſima eius mater cepit eum,
oſculando eius caput, vultum, manus, &
omnes plagas dicendo cum duris lachry-
mis, & lamentationibus inſpiciendo ocu-
los eius: quis vos priuauit lumine, qui mũ-
dum totũ illuminaſtis, iuxta illud, ego ſum
lux mundi. ſimiliter dicebat, o ſacratiſſimũ
os, ꝙ alios docuiſtis, quomodo eſtis pri-
D uati eloquio veſtrorum ſacrorum dogma-
tum? o manus ſempiterni regis quę omnia
plaſmaſtis, quia permiſiſtis creaturam ita ſę
uire in ſuum creatorem. o caput coronatũ
corona gloriæ, qualiter permiſiſtis vos tam
crudeliter cum iſtis pungentibus ſpinis co
ronari vſque ad cerebrum penetrantibus,
& ſic de membro ad ſingulum membrum
diſcurrendo, & flendo conquerebatur ſim
pliciter poſtulãdo, ꝙ Deus faceret eã mori
cum Chriſto Ieſu filio ſuo, ex quo ſecum
viuere non poterat, &c. Et Maria Magdale-
na proſtrauit ſe ad pedes Domini, ipſos o-
ſculando, & ſuis ſolitis lachrymis balnean
do & clamando dicens, o ſanctiſſimi pedes
mei filij, qui me purgauit, & mundauit ab
oĩ peccato: vos docuiſtis me quo pacto de- E
beam aufugere, & exire de manibus diabo
li, & ſic diſcurrendo cum multis lamenta-
tionibus, & plãctis, ſuper quibus membris
corporis Chriſti faciebat vnum planctum
pariter cum Ioanne, & alijs ibi aſtantibus,
& ſic contemplando paſſionem Domini ſu
peruenit hora tarda. bonum eſt à modo, vt
ſepeliamus eum: & Ioſeph, & Nicodemus
dixerunt, matri Dei, quid volumus facere,
hora eſt tarda, ne recludamus extra ciuita-
tem: & volebant eum ſepelire, vt virgo Ma
ria poſſet requieſcere, quia illa nocte pręce
dente nunquàm quieuerat vſque in illã no
ctẽ, nec illa die comederat, neque biberat, F
ita quòd erat ita laſſa q̃d vix poterat ſtare:
& portauerunt ipſum ad ſepulchrum, te-
nendo ſemper Virgo Maria, ipſum per ca-
put, & Magdalena per pedes, & tãdem vix
poſuerunt eum in ſepulchro, quia Virgo
volebat ſepeliri ſecum. Et depoſito corpo-
re Chriſti in ſepulchro & reuoluto lapide
ad oſtium monumenti: tunc Virgo anxia ſe
voluit ad lapidem dicens: o lapis, qui tenes
meum vnigenitum filium, utinam me ſe-
cum pariter retineres. ſed ex quo me tibi
rapiunt iſti Ioſeph, & Nicodemus ample-
ctens lapidem illum inquit: tu anima mea G
remãneas hic: & tu intelligẽtiã mea rema-
neas hic: & omnis memoria mea non hinc
recedat, ſed omnis ſenſus corporis, & aiæ
meæ remaneat cũ ſocijs hic in ſepulchro,
& ſolus dolor gemitus, lachrymarũ fons,
& anxietas cõcomitetur corpus meũ, &
inde iuxta eandem recedens multi dicebãt
uerſus Virginem glorioſam eius, quãta ini-
quitas, & iniuſtitia eſt hodie tibi facta con-
tra ſanctiſſimum tuum filiũ, qui tot & tan-
ta miracula fecit: qui iam bonam doctrinã
prædicabat: qui mortuos reſuſcitauit: qui
ſurdos audiȓ fecit: q cęcos illuminauit, &c.
& Nicodemus & Ioſeph volebant ipſam
ducere ad domum ſuam, & cum grandiſſi- H
mis plãctis recedens ab eis deliberauit ire,
& iuit cum Ioanne, & Maria Magdalena
ad montem Syon ſemper querelando, &
velata ſicut vidua. & dum applicuiſſent in
montem Syon, intrauit domum & incępit
alta voce cridare, o mi Ioannes, vbi eſt
tuus magiſter & dulciter atque pie comme
morabat oẽs alios diſcipulos dicendo, fili
mi, hic heri de ſero cęnaſtis cum diſcipulis
tuis nouàm inſtitutionem tui ſacratiſſimi
corporis docẽdo, donaſti, & te ſibi come-
dẽdũ dediſti, o popule nequã: hoc eſt meri
tũ q̃d dediſti meo dulciſſimo filio de præ-
di-

A dictionibus, & doctrinis tibi datis. & de maximis miraculis per eum tibi oſtenſis. & tu popule tam crudelis tormẽtis ipſum crucifixiſti. o Maria Magdalena, ubi eſt tuus dilectiſſimus magiſter, qui te à tuis peccatis voluit liberare. o tu Petre, qui eras ita ſeruidus in amando filium meum. & ad verba vnius viliſſimæ ancillæ te remouiſti ab eo, ipſum tam viliter abnegando. o Ioãnes fili mi: vbi eſt tuus magiſter, qui te tantum amabat. o Ioannes, & Magdalena cum totis conatibus ſuis hortabãtur & quærebant conſolari eã: & ipſa mater Dei habens fidem & plenam certitudi- B nem de reſurrectione ſui ſanctiſſimi filij cępit aliqualiter uigere laudando, & benedicendo Deo dices. o humana natura, pro qua meus prædilectiſſimus filius recepit mortem, recepit mortem pro redemptione tua, contemplare hanc ſanctiſſimã paſſionem, quam filius meus puriſſimus ſubſtituit pro tuo peccato, & ſic ſaciendo non incurres peccatum, & peruenies ad eius gloriam, ad quam ipſe Dei filius nos perducere dignetur, qui eſt vita, mors & reſurrectio & pepercit latroni, Amen.

C IN DIE PASCHAE.

De Amore victorioſo.

Sermo XLVII.

VIcit leo de tribu Iuda, aperire librũ & ſoluere ſeptẽ ſignacula. *Ioan. in Apoc. 5. c.* Operante diuina gr̃a nos peruenimus ad deſideratum diem Paſchæ reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti per eius victoriam. in generali pro huma- D na generatione & in particulari verba propoſita faciunt ad propoſitum vniuſcuiuſque veſtrum, dicente ſancto Ioanne, vicit Leo, &c. Quod ſanctum eloquium ad tres contemplationes ſublenat mẽtes noſtras ad amorem victoriæ. Prima contemplatio eſt triumphalis victoriæ. Ibi, vicit Leo. Secunda eſt cordialis lætitiæ. ibi, de tribu Iuda. Tertia eſt ſpiritualis intelligẽtiæ ibi, aperire librũ & ſoluere ſeptem ſignacula.

Prima pars principalis.

DIco quòd primum contemplari eſt triumphalis victoriæ. Vnde ſubleuemus mentes nr̃as. quia vicit Leo de tribu Iuda. Vnde nota quòd habuit qua- E tuor victorias dominus noſter Ieſus Chriſtus. Prima victoria fuit peccati, quòd praua generatio Iudaica toto conamine facere procurabat. Secunda victoria fuit dæmonis, quia vicit dæmonem. Tertia victoria ſuit inferni. Quarta victoria fuit paradiſi. Vnde oportuit quòd Chriſtus haberet iſtas quatuor victorias, vt aperiret nobis portas paradiſi.

Prima ergo victoria fuit peccati. quia iſtis tribus diebus poſt mortem Chriſti nil aliud fuit niſi victoriam acquirere. Vnde primo vicit Leo peccatum, cui victoriæ F diabolica aſtutia Iudæorum, dum Chriſtus eſſet in cruce, obuiabat loquentium per os diaboli, & dicentium, ſi filius Dei es, deſcende de cruce & credimus tibi. Et dæmon ſaciebat eos loqui illa verba ad hoc, vt non haberet victoriam peccati. quia generatio praua & adultera ſignum quærit, & non dabitur ei niſi Ionæ prophetæ, quia oportuit Chriſtum pati & mori, & ſepeliri & poſt tertia die reſurgere à mortuis, ſicut Iona qui reputabatur mortuus, non tamen erat mortuus morte naturali, quando Cęte deglutiuit ipſum, & ſtetit ſepultus tribus diebus in eius vtero, & poſt triduum piſcis euomit eũ ſuper littore ma- G ris ad ſimilitudinem reſurrectionis Chriſti. ſed illis, qui vltra aliud ſignum datum eſt ſignum reſurrectionis Ieſu Chriſti, & eius aſcenſionis in eius ſignum datur intelligere, quòd ipſe habuit victoriam ex eo, quia noluit deſcendere de cruce, ad ſignificandum quòd ibi pendebat propter noſtra peccata, & voluit ſepeliri in alieno monumento.

Secunda victoria fuit contra dæmonem aduerſarium animarum noſtrarum. Quia Angeli boni vidẽtes guerram futuram inter nos & dęmones, quando propter ſu- H perbiam proiecti fuerunt de cœlo in terram dicebant, veh mundo, veh mari & terræ, quia diabolus venit ad nos. ſed fortis pugil & fortis Leo vicit. de quo ſanctus Lucas 12. c. loquitur dicens, Cum fortis armatus cuſtodit atriũ ſuum in pace ponit omnia quæ poſſidet: ſed cum fortior eo ſuperuenerit, expellit eũ. nã fortis armatus erat diabolus, in pace poſſidebat atrium ſuum, quia ſpoliabat animas generis humani, ſine contradictione. ſed cum fortior eo venit; ſcilicet Chriſtus, tunc princeps huius mundi eiectus fuit foras, & accepit arma dęmonis, ſcilicet tentationes, idolatrias & cul-

A pas, quibus mediãtibus ſanctificabatur nomen dæmonis, in eius ſignum ipſe fortis
Leo voluit deſcendere ad limbum poſtquã
ignorauerat mundo fuit per eius mortem
clarificata lumine veræ fidei, & conculcauit draconem, & eiecit poteſtatem diaboli
principis huius mundi foras. Vnde cum
aĩa & ſpũs Chriſti deſcendit ad limbũ, ſancti patres ſumpſerunt vigorem, & ſanguinem & dulcedinem ſui: & videntes ſplendorem tantæ ſuæ claritatis, & perpendentes prophetias iam factas, & adimpletas,
B & tempus inſtare ſuę deſideratæ liberationis cœperunt clamare, Attollite portas
principes veſtras, & introibit rex gloriæ.
Et inimici humanæ naturæ reſponderunt,
quis eſt iſte rex gloriæ. & videntes propius
appropinquare ſuam mirabilem lucẽ, quomodo omnes tenebras ortu illuminabat,
iterum clamantes dixerunt, Attollite portas principes veſtras, & introibit rex gloriæ. & iterum dixerunt dæmones, quis eſt
iſte rex gloriæ? & reiterauerunt patres ſancti, Dominus fortis, & potens, Dominus
potens in prælio, ipſe eſt rex gloriæ. & dicto hoc verbo confeſtim portæ infernales
C æreæ vltimo apertæ ſunt in modum quòd
non potuerunt reſiſtere, nec ipſas clauſas
tenere, quæ ſicut in primo tenebant infernum, vbi eſt limbus, in quo ſtabant ſancti
patres. Et tunc Chriſtus glorioſus cũ eius
ſocio latrone, qui ſecum erat de ſocietate
dedit eis viſionem ſuæ gloriæ donec reſurrexit à mortuis, & liberauit felices animas
beatorum patrum à limbo, & ſic habuit
duas victorias.

Videamus tertiam victoriam, quæ fuit
inferni, ex eo quia fecit quòd vbi primo ante eius mortem animæ ſaluari non poterant, neque intrare paradiſum bellãdo deuicit, & viam aperuit paradiſi iuxta canti-
D cum Eccleſiæ, Qui mortem noſtram moriendo deſtruxit, & vitam reſurgendo reparauit. Vnde propheta, O mors, ſcilicet o
inferne, ego ero mors tua, quia ego dabo
tibi unum morſum, quod fuit, qñ extraxit
quatuor partes exiſtentium in inferno, ſiue prophetam. & cum peruenit ad limina
inferni exeundo fontes tenebrarum cum
triumpho, & ſpolijs beatorum ſpirituum
habitum victoria tertia abeundo dixit dæmonibus, iam victi inferni ſunt.

Quarta victoria fuit paradiſi, in quem
nulla anima poterat intrare ſine violentia.
Vnde ipſe dixit, quòd à ſancto Ioanne contra auctore baptiſmatis facta eſt violentia E
paradiſo. Et ideo uos omnes qui in hac
ſancta Quadrageſima effecti eſtis boni armigeri, & eſtis armati clypeo corporis
Chriſti, venietis de Dominica proxime futura bene armati ſagittis, machinis, & bõbardis, quia volo quòd ſagittemus illa die
paradiſum, & audiemus Angelos violentiam pati, & omnes replebimur diuinis
diuitijs. & ſic in meo receſſu volo vos omnes diuites relinquere in gratia Dei, &
erit in illo ſacramento vna medulla ſuauiſſimi odoris, & qui non habet arma, veniat ad me, quia eis dabo arma fortiſſima ad illud prælium, & oſtendam uobis vnam viam, quando Ieſus ibat ad paradiſum terreſtre totus armatus cum ſuo F
vexillo victorioſo crucis, & cum tota illa ſanctiſſima comitiua ſanctorum Patrũ,
quos ſecum duxit de limbo reperit ibi ante fores vnum Chrubin ibi poſitum pro cuſtodia ad ianuam bonitate tempore, quo
Adam peccauit, & non permittebat intrare aliquam perſonam, niſi intraret violenter & erat bonus dimicator, & tenebat in
manu enſem uerſatilem. Iſte quidem Seraphinus ſignificat tria. Primo ſignificat
plenitudinem ſcientiæ. Secundo ille ſuus G
enſis erat igneus. Tertio ſemper ipſum
verſabat menando hinc inde ad portam,
quæ tria ſunt, primum ſcire, ſecundum velle, tertium poſſe, ad denotandum quòd paradiſus erat talis conditionis quòd niſi veniret vnus, qui ſciret, vellet & poſſet, nullus poſſet intrare, quia humana facultas
non habebat potentiam, neque uoluntatem amoris diuini ſignati per enſẽ igneũ,
neque ſcire ſignificatum per Cherubin,
niſi ueniret unus, qui ſuppleret iſtis tribus pro genere humano, quæ tria fuerunt
in Chriſto, quod ſignificat quòd per te nunquàm intrares paradiſum, niſi Chriſtus det H
tibi ſcire, velle & poſſe, quia tunc tu potes violentare cœlum, iuxta illud, regnum
cœlorum uim patitur. & Chriſtus intrando paradiſum remouit illud obſtaculum,
propter quod non poterimus intrare, neque poſſumus niſi mediante victoria, et
gratia Chriſti. et ad ſignificandum iſtas
quatuor uictorias homini cantata fuit Miſſa, quam cantare debuimus hodie, et eleuatum fuit heri uexillum ſanctæ crucis,
cum qua habitæ fuerunt iſtæ quatuor uictoriæ, ſcilicet contra peccatum, dæmonem, infernum, et contra paradiſum.

et po-

A & ponuntur in cruce quatuor lapides precioſi. vnus in quolibet cornu. nam gemma cornu ſiniſtri crucis ſignificat patientiam Chriſti, per quam vncit peccatum. gemma dextri cornu ſignificat obedientiā, per quā vincit dæmonem. Tertia gēma, quæ eſt in parte crucis inferiori, ſignificat victoriam inferni. Quarta, quæ eſt in parte ſuperiori crucis, ſignificat victoriam paradiſi, iuxta illud Dauidicum: Confregit potentia arcum, ſcutum, gladium, & bellum confregit. In qua potētia diaboli, iuxta illud Iob, non eſt potentia ſuper eum. & in cruce fuit conflictus & debellatus dæmon, quan-

B do impoſitus fuit titulus ſuper cruce. & tunc Chriſtus propter obedientiam vicit dæmonem factus obediens uſque ad mortem, mortem autem crucis. Itē magna erat potentia inferni, vt primo Apoc. Primogenitus mortuorum, & princeps regni terræ arcus eſt victoria inferni. nam arcus æquiparatur inferno: quia quādo extrahitur contra aliquem, qui eſſet ligatus, & ſagittatur, ille ligatus qui ſagittatur videt eū ante quàm ſagitta applicet ad eum, & percutiat cum expectatione ſuſcipere illud lethalem lethum: ita damnati vident cōtinuo ſibi præparari noua genera tormento-

C rum animæ quam experiuntur illi. Vnde Iob fiet arma ferrea, & irruet in arcum fereū, loquendo de damnatis. arma ferrea. quia damnati in inferno vident, & ſentiūt per experientiam diuerſa genera tormentorum de præſenti arcum ęreū, id eſt de expectatione pœnarum ſibi futurarum, quas à longe vident, & ſciunt ſe tanto tempore paſſuros, quanto tempore durabit infernus, quia nunquàm habebunt finem. Scutum eſt peccatum. Scutum habet tres cantus, duos ſuperiores, et vnum angulum inferiorem, quod ſignificat animam, quæ ha-

D bet tres potentias, ſcilicet memoriam per angulum dextrum, per ſiniſtrum intelligētiam, et per tertium inferiorem ſignificatur voluntas, quæ deſcendit à duobus ſuperioribus. Nam intelligentia defendit nos à peccatis, & voluntas procedit à memoria, et intelligentia. vult dicere qnòd peccatum eſt bona memoria obſcuriſſima damnatis, intelligentia eſt ignorans, et hebetata uoluntas eſt ſemper maligna damnatis: quia ruptum fuit illud ſcutum, et gladius, quia fractus fuit ille enſis illius Seraphin cuſtodientis portas paradiſi, & loco Seraphin poſitus eſt S. Petrus cuſtos, qui tenet

E net claues aperiendi, et claudendi paradiſum, et cuſtodit illum, et nobis data eſt poteſtas, ſciētia, et uoluntas acquirere paradiſum. bellū eſt dæmonis, qui ſemper eſt grauis animabus. Conſidera modò & inſpice melius in reſurrectione animæ quæ habuit victoriam ſecundum Chriſtum primo peccati, iuxta illud, ſic cum ſurrexitis cū Chriſto qui ſurſum eſt quærite. et habuit uictoriam aduerſus diabolum, et contra infernum, et acquiſiuit paradiſum. Vnde merito poteſt mihi dici regnum cœlorū. poteſtas intra uos eſt qui accepiſtis corpus Chri-

F ſti, cauete ne corpus Chriſti intret p os mēdax, et pergrans, qnia eſſet periculoſum animæ. et quòd ſit ita peccatū in ſenſu conſcientiarum veſtrarum, ſi uos reperitis vos bene diſpoſitos, et qui accepiſtis corpus Domini, et diſpoſuiſtis de cętero bene uiuere magis cōtentos quàm quādo male viuebatis, ſum certus quòd reſpondebitis: quòd ſic. Vnde ſi bene cōſideras, quantam conſolationem, et dulcedinem ſpiritualem accepiſtis in cōfitendo, et communicando uos procedetis faciēdo de bono in melius. et ſcite pro certo, quòd ſi bene confitebimini, et accipietis corpus Domini, vos cōſequemini gratiam Ieſu Chriſti, et de bo-

G no nūquàm uos pęnitebit, ſed de malo ſic. & illi qui negligunt, et recuſant capere corpus Chriſti, non poſſunt perdere gratiam Dei, quia iam amiſerunt illam.

Secunda pars principalis.

SEquitur ſecunda contemplatio cordialis lætitiæ. & nota, ꝙ quatuor ſunt hodie lætitiæ. Prima lætitia fuit materialis. Secunda lætitia fuit victorialis. Tertia lætitia fuit cordialis. Quarta fuit generalis. Dico ꝙ prima lætitia fuit materialis. & nota diſcere modicū contemplari, & qualiter

H conſolatus ē matrem. Vnde cum vidit tempus, reſurrexit. de hora reſurrectionis varię ſunt opiniones Doctorum. Bonauentura dicit quòd Chriſtus reſurrexit inter auroram, & matutinum: aliqui tenēt mediam noctem. Virgo glorioſa ſtans in contemplatione portabat in ſua mente illud ſecretum reſurrectionis, & Maria Magdalena cū alijs duabus ignorātes reſurrectionis Chriſti emerūt aromata, & iuerūt ad ſepulchrū Chriſti, vt ungerent corpus Ieſu, quia adhuc erant plenæ ſenſualitatis. Et nota quòd oēs actus, qui interuenerunt de Chriſto in

illa

A illa via Magdalena recapitulabat cum maximo planctu, quia iuit per illam viam, per quam ductus fuit ad crucifigendum, & ibat reſpiciendo per terram ſi videbat guttulas ſanguinis prolabentis de capite, & toto corpore ſui Magiſtri, & in omni loco vbi Dominus noſter Ieſus Chriſtus ductus fuit, adhæſit, & ſtetit per totam viam, Magdalena per totam illam viam querulis lacrimis & anxio corde dicebat: Heri hic Magiſter meus dixit tale verbum, hic depoſuit crucem, hic voluit ſe verſus flentes dominas, dicens, flete ſuper vos, & filios veſtros. ibi beata eius genitrix ſinco-
B pizabat, &c. Et beata mater Dei remanſit domi, contemplando Chriſtum, & eius reſurrectionem; & certè apparuit ſibi eius vnigenitus filius glorioſus, licet Euangeliſta nihil dicat de hoc. & quod apparuerit ſibi, plures rationes & ſuaſiones aſſignari poſſunt.

Prima rõ, quia conſiderato ꝙ illi qui ſcripſerunt, & teſtificati fuerunt de reſurrectione Chriſti, erant & ſunt veriſſimi & idonei teſtes: & conſiderato textu Marci, non ita traderentur ab ignorantibus & ſuperſtitioſis & maleuolis Iudæis, & propter fragilitatem humanam, quia poſſent
C dicere omnes infideles, mater propria teſtificatur hoc, & ideo teſtimonium eius eſt ſuſpectum, & non credendum. vnde Deus non permiſit, quod Euangeliſtę aliquid ſcriberent, quod Chriſtus apparuerit matri.

Secunda ratio eſt, quia conſiderato ineffabili & inexhauſto intellectu Dñi noſtri Ieſu Chriſti, & Virginis beatificę, fuiſſet neceſſe, quod in eius apparitione interueniſſent aliqua verba inter eos, quæ fuiſſent incomprehenſibilia humano generi, neque potuiſſent dici, neque ſcribi, neque intelligi ſecundum noſtrum corruptibile, & fragilitatem noſtram, quia pauca verba
D reperiũtur interceſſiſſe inter Chriſtum, & Beatam Virginem; & econtra illi ſermones apparerent noui, & extranei nobis, & tunc non intelligebantur, primo, quando Chriſtus dixit, Quid me quærebatis, neſciebatis, quia in his quæ patris mei ſunt oportet me eſſe. & alibi, quando fecit de aqua vinum, dixit Chriſtus, Quid mihi & tibi mulier? quia tales ſermones erant inter eos ita mentales & occulti in ſecreto ſuæ diuinitatis reuerberantes in mente & anima Virginis, quia licet inter ſe intelligãtur, non poterant percipi ab alijs. q. d. caro tua

eſt mea, & econtra caro mea eſt tua, quia E
eſt tantum ligamen dulcedinis charitatis inter nos, quod ſi non eſſet aliud, oporteret, quod facerem voluntatem tuam, quod eſſet ineſtimabile apud exteros, ad inſtar fluminis velociter currentis, & valde murmurantis, quod renui pertranſire, & tandem erit parum vnda, & ſine timore, & periculo poteris pertranſire: ſed ſimiliter per contrarium erit flumen placidum, & ſuaue, quod non videbatur diſcurrere, neque moueri, & tamen erit profundiſſimum & periculoſum, & erit cauendum ab eius vndis. Ita erat in verbis Chriſti, quæ erant
plena & magna dulcedine, & magna ſua- F
uitate, & erãt certiſſima & profundiſſima, quod eorum profunditatẽ homo fragilis, & mortalis attingere non poterat. & propterea Euangeliſta hoc reliquit diſcutiendum; & contemplandum à mentibus deuotis.

Tertia cauſa, quia ſi bene conſideres apparitiones quas fecit Chriſtus, nunquã apparuerunt vno modo, ſed diuerſimodè quia quandoque nomine vnius hortulani, quandoq; noīe vnius peregrini, oīa ſm diuerſitates mentiũ illorũ, quibus apparebat
diuerſimode ſe demonſtrabat, quia Marię G
Magdalenę apparuit ĩ forma hortulani, qa Maria Magdalena plãtauerat ſuos affectus in Deo, & ſuam voluntatem in mente diuina cum ſuis lacrimis, & ideo apparuit ei ſicut hortulanus. Alij diſcipuli fundauerunt ſuam voluntatem in Chriſto, vt peregrini, & ideo eis apparuit in forma peregrini. ſed Virgini apparuit mirabili ſplendore coruſcans, & mirabiliori quã apparuerit in mõte Tabor Petro & diſcipulis in eius transfiguratione, & tanto ſplendore, & mirabilior quantum intereſt inter cõtemplari, & perfectionẽ ipſius matris Dei, & inter Apo-
ſtolos, & alios, quib. apparuit, quia nõ poſ- H
ſet ſcribi, nec humano ore exprimi.

Quarta ratio, quia tu debes conſiderare iſta fundamenta, videlicet, primum, conceptionis, quia erat mater Chriſti. Secundum, quia erat virgo, & ſine aliqua macula & peccato. Tertium, quia in die paſſionis eius ipſa Virgo benedicta habuit tantum dolorem propter eius mortẽ, quod nemo poſſet illum imaginari, quia fuit infinitus, & ſi ille ſuus dolor fuiſſet communicatus inter omnes, certè omnes ſubito fuiſſent mortui, ſicut dixi in die Veneris ſancto. Vnde conueniens fuit, quod ſicut paſſa fuerat infinitũ dolorẽ, & infinitã afflictionẽ,

A ita ipſa debebat habere immenſam glo-
riam, & conſolationem infinitam ex appa-
ritione vnigeniti eius filij glorioſi: nam ſi
cōſolatus eſt Petrum, qui abnegauerat &
anathematizauerat Chriſtū, & alios diſci-
pulos, qui perdiderant fidē, multo infinitè
plus debebat conſolari matrem ſuam, &
tanto plus, quanto maiorem paſſionem &
dolorem paſſa fuerat, iuxta illud: Sicut fui-
ſtis ſocij paſſiōis, ita & cōſolationis. & cer
tè cōſolatio ſua fuit inexhauſta & infinita,
ne pœna exuberaret talem lętitiā. Et credo,
quod ipſa Dei mater habuit in vnum gra-
dum plures conſolationes quam alij, do-
B nec ipſa aſcendit cęlum. & ſi diceres, qua-
re Euangeliſta poſuit, ꝙ apparuerit primo
Mariæ Magdalenę, ſecundo Petro, ꝙ Euan
geliſtę illud poſuerunt, vt doceret exēplum
bonæ ſpei peccatoribus conuerſis, vt ſperēt
in Domino poſtquam conuerſi ſunt, & di-
ſpoſuerint rectè viuere ſecundum Deum,
ſicut fecerat Magdalena, quæ prius pecca-
uerat; deinde apparuit Petro, qui abnega-
uerat ipſum: ſed poſtea recordatus verbi
ipſius Domini, pœnitentia ductus fleuit
amare. & ideo Chriſtus voluit ſibi parcere,
vt daret ſibi conſolationem, tam de eius re
C ſurrectione, quam etiam vt intelligeret, ꝙ
remiſerat eius peccatum, vt peccatores cō-
fortentur ſi poſt peccatum emendauerint
ſe in eorum vita, quia ſimiliter poſſunt ſpe
rare remiſſionem ſuorum peccatorum, &
viſionem Domini in vita futura, & ſic hoc
ideo eſt propter cōfortare peccatores, qui-
bus prius apparuiſſe legitur, quam proprię
matri. Et inſuper adde etiam, ꝙ ipſe Dei
filius ſuæ dilectiſſimę matri apparuit du-
pliciter. ſ. ſpiritualiter, & intellectualiter:
& alio modo corporaliter. & ſic nota, ꝙ
duplex eſt viſio. ſ. ſpiritualis, & corporalis.
viſio poteſt leuiter decipi. vnde ſunt aliqui
ponentes de pinguedine ſerpentum in lu-
D cerna, & faciunt cum lumine illius lucernę
apparere totam cameram, ſolares, & mu-
ros, & omnia plena ſerpentibus; & ſic vi-
ſio corporalis illuditur & decipitur. Simi-
liter faciūt iſti incantatores apparitionem
illuſione diabolica, ꝙ in veritate non eſt.
Sed viſio ſpiritualis non poteſt decipi, quia
ſpiritus eſt, qui viſitat, & tm̄ intereſt inter
viſum corporalē & ſpiritualē, quantū in-
tereſt inter carnem, & ſpiritum. Sed Beata
mater Domini habebat intellectum ita il-
luminatum & refixum in mente diuina, ꝙ
dum cōtemplaret eius vnigenitum filium,
ſemper videbat omnem actum, quem ipſe
eius filius pretioſus faciebat in limbo, & E
extra limbum, & in ipſam reſurrectionem.
Vnde Dauid hodie in introitu eccleſię can-
tat, Reſurrexi, & adhuc ſum tecum; poſui-
ſti ſuper me manum tuam. Vult dicere pri-
mo ò dilecta mater, ego reſurrexi, & ſum
tecū, alleluia. i. Deus ſit laudatus. Secūdo,
poſuiſti ſuper me manum tuam. ſ. tuū cor,
quod habuiſti firmum in fide puriſſima de
me, & de mea reſurrectione, quę ſolum re-
manſit in te ſola in mea paſſione, quia om-
nes alij dereliquerunt fidem meam de me,
alleluia. i. laudetur Deus. mirabilis facta eſt,
. ſ. tua ex me, de qua regratiatur Deo dice-
mus alleluia. Et ſic habes tres apparitiones, F
vna eſt corporalis, ſecūda ſpiritualis, tertia
eſt mixta. ſ. temporalis, & ſpiritualis.

Sequitur ſecunda lætitia victorialis, quæ
apparuit Magdalenæ, quæ dixit, Quis reuol
uet nobis lapidem ab oſtio monumenti?
Monumentum non eſt ſicut communiter
pingitur, ſed eſt in vna ſpelunca, ad inſtar
vnius cauernæ ex lapide concauato, & in
illa cauerna eſt monumentum Chriſti, &
ante oſtiū illius cauernæ poſitus fuit vnus
magnus lapis rectus verſus Oriens: & re-
ſpiciens Magdalena verſus oſtium illius ſe-
pulturæ vidit Angelum candidum, qui eis G
dixit, Ieſum quæritis Nazarenum, ſurrexit
ſicut dixit, non eſt hic. & Maria non aduer
tens ad verba Angeli, licet audierat eum,
proceſſit ad lapidem exciſum, in quo po-
ſuerant eū, & introſpexit credens reperire
corpus ſuū. Et nota mirabilis naturā amo-
ris, quia quamuis audiuiſſet & vidiſſet An-
gelum illa ſibi dicentē, tantus erat ardor
amoris ſui magiſtri, & videndi ſuum ſacra-
tiſſimū corpus, quod vbi auris non applau-
dit, non audit, ſed oculus eius proceſſit ad
locum, vbi eſt, quem amat, & vbi cor habe
bat: & non inueniens eum, reuerſa ad di-
ſcipulos anxia dixit, ꝙ fuerat ſubtractus
ſurto. vnde diſcipuli omnes territi, & do- H
lentes volebant arripere inde fugam. Et
tunc ipſa Magdalena præ nimio amore ite-
rum cum ſociabus redit ad monumentum,
& quæritat hincinde diligenter per monu-
mentum inſpiciens pluries & pluries, &
aſpiciēdo modo hinc, modo illinc, ſurſum,
& deorſum per omnem partem, & ipſum
non videndo ſemper flebat amarè, repli-
cando eius paſſionem, & magis eius motio
nem, dicens: Magiſter mi ſaltem te ſemel,
te ſemel viderem antequam moriar: nam
amore langueo, niſi videam te. & iterum
introſpiciens, tunc duo Angeli apparuerūt

ei

A ei dicentes, Quem quæritis, Ieſum Nazarenum? non eſt hic, reſurrexit. & ſic loquẽdo: Ecce Chriſtus retro venit in forma vnius hortulani, & Angeli inclinantur Chriſto. & tunc Maria reuoluit ſe, & Chriſtus dixit ſibi, Quid quæritis? & ipſa non reſpondit ad propoſitum, non aduertens ad ea, quæ dixit, ſed tanquam amans, quę credit, quod oẽs ſciãt flãmas ſui amoris, dixit, Si tu ſuſtuliſti eum dicito mihi, & ego eũ tollam. Dic mihi Maria, ſi tuus Magiſter eſſet poſitus in domo Caifę, vel Pilati, tolleres eum? certę ſic. & ſum tuus, ꝙ tu contemplares eius caput, faciem, manus, & totũ corpus, B & tu oſculareris ſibi plagas, coſtatũ, & totum ſuum corpus lingeres pro amore & nimia charitate, & tunc ipſa ſtans in iſto rancore animi, & cogitatione, vbi poſitus fuerat Chriſtus, dixit, Maria, & ſic audiuit vocem ſui Magiſtri ſoliti eo modo vocare eã, ſubito cognouit eum, & voluit eum capere, & proſternens ſe voluit oſculari eius ſolitos pedes. & Chriſtus dixit, ſta retro, noli me tangere, quia nondum aſcendi ad meũ patrem æternum, ſm̃ tuam mentem, quæ deſererat me propter modicam fidem, quia non conſiderabas, ꝙ à tuis peccatis te liberaueram, & quia fuiſti infidelis, & non cre- C didiſti meam reſurrectionem: ideo ſta retro. & diſparuit ſubito. & tunc Maria dolens, & męſta remanſit, quia non potuit eũ tangere. inde læta, & gaudens de eius viſione, & reſurrectione redit ad ſorores dicens, Vidi Dñm, & apparuit mihi in tali modo, &c. & redeuntes domũ lætę annuntiauerunt Beatæ Virgini, & Apoſtolis.

Tertia apparitio fuit cordialis facta in medio omnium. Et tunc Maria videns eum proiecit ſe ad eius pedes, & cepit eum per pedes lacrimando, & ſtetit tunc firmus. & credo, ꝙ illi fuerũt dulciores lacrimę, quas D vnquã emiſerit & lacrimata fuerit. Et tũc Ieſus dixit, Ite ad diſcipulos meos, & dicite eis, quia ſurrexi, & habeatis firmam fidem. Et credo, ꝙ Chriſtus fecerit ſibi crucem dicens, Dicite Petro, ꝙ veniat, & videbit me. Tunc vero Maria Magdalena iuit ad diſcipulos ſuos, & referẽs dixit Petro, ꝙ iuſſu Domini iret ad eum. & Petrus Apoſtolus, audito verbo immediate iuit, vt ſmemoratus, licet ſcriptura nõ dicat de loco, tamen credo, ꝙ iuit ad locum, quem ſibi dixit Maria, vbi repererat Chriſtum: & reperto eo cum multis lacrimis de ſuo peccato, credo ꝙ Chriſtus confortauit eum, & firmauit eum in fide, abſoluendo eum de ſuo peccato. & credo, quod dixerit, permiſi te cadere, & te abſolui, quia volui, quod ſis vicarius meus in terra, quando dixit, tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam. E Et quemadmodum parco tibi, & tu non ſis durus ad indulgendum alijs, quia poſtquam crediderunt reſurgent, & volunt redire ad gregem tuum, & ad gremiũ ſacroſanctę eccleſię per me inſtitutæ.

Quarta apparitio, generalis dici poteſt, de qua Paulus inquit, ꝙ viſus eſt hodie à Iacobo minore. Aliqui dicunt, ꝙ viſus fuit à Ioſeph, ſecundum euangelium Nicodemi. Alia fuit viſio habita à diſcipulis euntibus in Emaus diſtantẽ à Hieruſalem per ſpatiũ F octo miliarium, qui non credebant reſurrectionem, quia non audierant niſi à Maria Magdalena de eius reſurrectione. Alia apparitio fuit vndecim diſcipulis clauſis ianuis abſente Thoma, qui audiens de eius apparitione dixit, Niſi poſuero manum meam in fixura clauorum, nõ credam, &c. hodie ad octo dies apparuit omnibus diſcipulis, & etiam Thomæ dicens, Inſer digitum tuum huc, & pone digitum in plaga. ſubito confeſſus fuit diuinitatem dicens: Dñs meus, & Deus meus. quantũ dulcorẽ ſenſit. vnde reſpectu diuinitatis dixit, Deus meus. quantum ad humanitatem dixit, Do- G minus meus. Alia vice apparuit ſicut dixit. Sanctus Paulus recitat etiam, quod viſus fuit à quingentis in die Aſcenſionis mirabiliter in omni apparitione, & generali viſione apparendi, & volando ad cęlos prouocauit omnes ad maiorem fidem, iuxta illud, Sicut aquila prouocat filios ſuos ad volandum. Et illud fecit, vt firmiores forent tempore Aſcenſionis, & Pentecoſtes, & vt annuntiarentur diſcipuli, & inſocarentur amore diuino, & reſiſterent perſecutionibus firma fide, & pducentur ad gaudia H vitæ, ad quã nos perducere dignetur, qui ſedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis, Amen.

Dimiſi tertiam partem breuitatis cauſa, quia eſſet nimis prolixa.

A IN DIE LVNÆ
poſt Paſcha.

De Amore miſericordioſo.

Sermo XLVIII.

M*iſericordia Domini plena eſt terra.*
Nota ad euidentiam dicendo
rum, quod tres ſunt miſeri-
cordiæ. Prima diuinalis, pec-
catorem amplexans propter
deſideria: ſecunda infernalis, peccatorem
deſperans propter affligere: tertia proxi-
B malis ſuo fratri parcens de offenſis ſibi
factis.

Prima pars principalis.

CApe primam miſericordiam diuina-
lem peccatorem amplexantem. Et
in hac prima me dilatabo magis quã
in alijs, & põt iſta miſericordia Dei diſtin-
gui in tres gradus, ſeu conſiderationes.
Dico, ꝙ prima eſt miſericordia Dei prę-
ueniens. & hoc eſt quãdo Deus præuenit
in anima abſq; eo, ꝙ anima mereatur illam.
Secũda eſt miſericordia Dei conſequẽs,
quando inſpiratur à Deo in tua anima, &
C tu non illa petas.
Tertia eſt miſericordia Dei ſubſequens,
& non eſt apta ſine illa petitione, iuxta il-
lud Pauli, Non ſumus ſufficientes cogitare
quicquã à nobis, tãquam ex nobis, ſed ſuf-
ficientia noſtra à Deo eſt. Et Dauid, Cito an
ticipet nos miſericordia tua. Secundus ſta-
tus eſt miſericordiæ conſequentis, & hoc
eſt quãdo anima vult illam miſericordiam
acceptare, & conſentit, & aſſociatur cũ ipſa
miſericordia humiliter implorando illam,
quia primo Deus oſtendit tibi miſericor-
diam ſuam, ſecundo ſuccedit tua voluntas,
quia ſm Aug. Si quęris & vis, iam habes ip
D ſam. de quo ſecũdo ſtatu miſericordia mea
cum ipſo eſt, dicit Propheta ĩ perſona Dei.
Tertia miſericordia dr̃ ſubſequens, quæ fa-
cit operari, & producit operationes bonas
ipſius miſericordiæ ſubſecutæ, & facit ope-
rari illud, ꝙ primo cognouit, & in ſecunda
eſt voluntas, quę oportet, ꝙ ſequatur ope-
rationẽ, & q̃a nõ facit operationes bonas,
vr̃ ꝙ nõ velit illã miſericordiã cõſequi, q̃a
primo infundit̃, ſecundo cõſumitur, tertio
operat̃, ad iſtar mercatoris, qui vult vẽdere
pãnũ ſuũ, & dicet, nemini dabo, niſi diſ-
burſat pecunias prõptas, & tu dices, da mi-
hi de panno tuo; & ille mercator dicet, vi-
dẽs, ꝙ nõ tradis pecuniã, ego bene video, E
ꝙ tu nõ vis de meo pãno, q̃a nõ facis op̃as
habẽdi de eo, hoc eſt, ꝙ nõ disburſes tu pe-
cunias tuas, & ſic videris nolle de meo pã-
no. Ita facit Deus, quia nõ faciendo opera,
vr̃, ꝙ nolit cõſequi miſericordiã ſuã, iuxta il
lud, Nõ q̃ dixerit, Dñe, Dñe, intrabit regnũ
cęlorũ, ſed qui fecerit volũtatẽ patris mei.
& alibi, Miſericordia eius ſubſequit̃ me oĩ-
bus diebus vitæ meę. Quia intendo ornare
oẽ noſtrũ ædificiũ, ꝙ ædificauimus in iſta
Quadrageſima volo dare vnam gentilem
particulã iſtis p̃dicationibus intelligentib⁹.
vnde iſtos tres ſtatus miſericordię Dei vi-
deas in 12. c. Apoc. Signũ magnũ apparuit F
in cęlo: Mulier amicta ſole, & luna ſub eius
pedibus, & in capite ei⁹ corona ſtellarũ 12.
& in vtero hñs, & clamabat parturiẽs. Cla-
mabat vt parturiret, & peperit filiũ marẽ.
Vnde venio ò ſapiens, quia hac in parte tibi
loquar, & oportet qñq; ſtultizare cũ ſtultis,
& cũ ſapientibus ſapiẽtizare. vnde iſta ver-
ba ſi bene intelligerent, poſſunt appropria
ri vni aię, q̃ ſit bene cõfeſſa, & acceperit cor
pus Chriſti, & ſit in gratia Dei, quia illa aĩa
erit iſta mulier, q̃ habebit iſtos tres ſtatus
miſericordię Dei ſupraſcriptos. primũ. ſ. mi
ſericordię pęnitẽtis, q̃a Deus trib. modis p̃-
uenit in aĩa, ſm tres potẽtias ipſius aię: nã G
p̃uenit in volũtate ipsã inflãmandò diuina
clemẽtia. pręuenit intellectũ replendo ip-
ſam fonte diuinę ſapiẽtię, & iſpirat memo
riã timorando ipſam diuina potentia. Et ſic
in ſole ſunt tria. ſ. color, vigor, & ſplendor,
quia calefacit, illuminat, & vigorat. Ita De⁹
qñ infundit gratiã ſuę miſericordiæ hẽt co
lorẽ ad inflãmandũ aĩam, & informando
volũtatẽ noſtrã in deſiderio caloris diuinæ
charitatis proximi ſui infundit ſcire in ipſa
aĩa, quę illuminat intellectũ: nã De⁹ eſt lux
mundi, & vigorat ipſam aĩam inducendo
ſibi memoriam timoroſam cum ſua poten
tia infinita. vnde ſi tu ſentis in tua anima H
iſta tria, in te eſt trinitas, & ſi bene intel-
ligis, ſicut in Deo ſunt iſta tria. ſ. clementia,
ſumma ſcientia, & potentia infinita, ita
Deus infundit in nobis prædicta tria, re-
formando animã, ſicut erat quando ipſam
creauit. Et hoc eſt, ꝙ dicit, Signum magnũ
apparuit in cęlo. ſignum. ſ. gratia inſpira-
ta in voluntate. Nam ſignum non eſt illud
quod ſignificat. certè tu vides nomen Ieſu
eſt vnum ſignum repręſentãs tibi oĩa, quæ-
cunq; Deus vndiq; fecit propter ſaluare hu
manam naturam, & die Mercurij tibi di-
cam, Deo dante, magnum miſterium, quod
eſt

A eſt in ſingula litera huius ſancti nominis Ie-
ſu. nam & miles, qui hēt ſignum auri, quia
fert aurum, ſignificat quod debet eſſe defen-
ſor Reipublicæ. & ſicut domina non poteſt
ingrauidari ſine viro: ita anima noſtra non
pōt aliquid velle, vel operari, diuina inſpi-
ratio non ingrauidat ipſam, iuxta illud: Nō
elegiſtis me, ſed ego vos. ita eſt intelligētia
noſtra, quia peruenit dando ſibi lumen, qa
intellectus illuminaē à Deo veritatis ad co-
gnoſcendum veritatem nihil valeret, ſi pa-
rum prodeſt, & valet habere oculos in ob-
ſcuro, & tenebris ſine lumine, quia nihil vi-
detur. Ita eſt intellectus noſter, quia licet ſic
B aptus natus videre, tamen niſi illuminetur
diuino lumine inſpirato, non poteſt per ſe
eū videre. vnde Deus dat lumen tibi, vt tu
cognoſcas veritatem. & hoc vult dicere il-
lud verbum, In cœlum, quia cęlum .i. cœla-
tus, hoc eſt in intellectu, qui eſt cęlatus, qa
nullus pōt eum videre, niſi Deus, qui eſt ſo
lus ſcrutator cordium, apparet lumen in-
telligentiæ à Deo infuſe. vnde Gen. 1. Crea
uit Deus cęlum, & terram. Auguſt. exponit
cęlum .i. animam intellectiuā, & terram .i.
corpus & ſenſualitatē. Similiter memoria
eſt prauata, & facit animam timoroſam cō-
C ſiderando Deum eſſe immenſum, & incō-
prehenſibilem, & conſiderando ſuam pra-
uitatem, & imbecilitatem fragilē, & cadu-
cam, ac momentaneam, ad inſtar vnius ſan
tuli videntis currere verſus ſe vnum maxi-
mum & fortiſſimum equum, quia fugiēdo
valde timet. Ita facit memoria nřa pręuēta
inſpiratione diuina, quia memorando ex ſe
nihil eſſe ſine Deo, & cōſiderando eius in-
finitam potentiam facit aīam timere Deū,
& offenſiōes Dei vitare, & viuere ſm Deū,
quia magnus eſt Dñs & laudabilis nimis.
Et hoc eſt, qđ dicit, Signū magnū in cęlo.
Vide ſecundū ſtatū miſericordiæ Dei, q eſt
cōſequens. Nam ſi aīa conſentit volēdo, &
D intellectus aperuit cōſentiēdo, & memoria
timendo, tunc verificatur illud, quod ſcribi
tur in Matt. 3. c. Ego ſto ad oſtium & pulſo,
& ſi quis audierit. ecce voluntas. & aperue
rit mihi. ecce intellectus conſentiens. ego
intrabo & cęnabo cum eo. ecce charitas cū
timore. Exemplū, quia ſicut ſolis radij nun
quam intrant tuam cameram circundatam
muris, tenendo feneſtram bene clauſam,
ſed cum aperis feneſtram ſubito ſol intrat
& ſpargit radios ſuos per totam cameram,
& efficit illam fulgentem & luminoſam,
ita q vbi primo nil poteras videre de his,
quę habuit in illa camera ſine eius turpitu-
dine, & per conſequens non poteras, neq; E
ſciebas vbi & qualiter debes eam ſcopare,
& mūdare ante quā irradiaretur: ſed poſt-
quam eſt modo luminoſa, mediantibus ra-
dijs ſolis, tu vides clarē vbi ipſa eſt infecta,
& telas araneas, & oēs ſpurcitias, ita q po
tes & ſcis vbi & qualiter debes ipſam ſco-
pare, & facere pulchram, & tunc tu delecta
ris habitare in illa. Vnde ita facit Deus, quia
poſtquam illuminauit aīam vera cognitio-
ne veritatis efficit clara, & videt ſe eſſe pul
uerem, nihil de per ſe ſine gratia Dei. Exin
de videt ſe plenam ſpurcitijs peccatorū, &
videt immenſam potētiā & iuſtitiā Dei, &
efficitur timoroſa, & voluntas vadit ad cō- F
feſſorem & bene ſe purgat. intellectus nō
cōſentit, & dolet de male geſtis pęnitēdo;
& ſi pōt ſatisfaciendo. & memoria facta ti
moroſa viuit deinceps ſm præcepta Dei, &
cōfitetur cōformis voluntatis Dei, & cōſe-
quitur eius grām; & ſic Deus facit tres effe
ctus produci exinde, quia primo voluntas
efficitur inamorata à mundo ſpiccata, quia
nil curat de mundo & deſiderijs carnis, ſed
rapietur charitate & amore diuino. Tertio
intellectus fit illuminatus radijs intelligen-
tiæ & ſapientiæ Dei. vnde qñ tu ſentis in
te bonam voluntatem, & tua anima eſt ac-
cenſa amore diuino, tunc illa tua bona vo- G
luntas eſt illa mulier amicta ſole, ſi recepit
corpus Chriſti in hoc Paſcha, quia Chriſtus
eſt ſol iuſtitiæ. vnde conſidera, q ſicut non
eſt res in hoc mūdo pulchrior ſole, ita nō
eſt pulchrior res in mundo, quam bona vo
luntas, de qua loquens Deus dicit, Regnum
cęlorum intra vos eſt, qui habetis bonam
voluntatem. & Paulus, Gloria mea hec eſt,
teſtimonium conſcientiæ noſtræ. & de hac
conſcientia loquendo dicit Chriſtus, Simi-
le eſt regnum cęlorum, theſauro in agro
abſcondito, &c. Nam tunc eſt gloria & con
tinua lætitia, dum adeſt bona voluntas. ſi-
militer ager eſt corpus noſtrum, in quo cō- H
ſiſtit ille theſaurus abſcōditus .ſ. bona vo-
luntas, in ſtricto cordis noſtri, quem qui in-
uenit, qñ Deus præuenit illuminando cor
noſtrū radijs veri luminis cognitionis, &
intellectus conſentiendo bonæ voluntati,
aperit feneſtrā, & ſine medio illuminat, &
memoria redditur timoroſa, tunc vidit oīa
quæ habet ſpernendo mundū, diuitias, con
cupiſcentias, & oia deſideria abijciendo, vt
emant agrum illum, in quo eſt theſaurus il-
le, quia qui habet voluntatem bonam, ha-
bet in charitate, & conſequitur theſaurum
ſupradictum, qui in cœlis eſt.

A Secundum ſignum eſt memoria à mun-
do leuata, & ſpirata.ſ.quod non velis offen
dere Deum propter delectationes & placi
ta mundi,& vanitates caducas, quæ ſignifi-
cant lunam,quæ eſt lucida,volubilis,& fri-
gida,& nunquam eſt ſtabilis, nec habet fir-
mitatem , & lumen quod habet , dependet
non ex ſe,ſed ab alio,quia à ſole;quia ſic eſt
mundus, & eius vanitates, & deſideria,quæ
videntur in apparentia pulchra , & tamen
nullam habēt ſtabilitatem , ſed omnia ſunt
tranſitoria & caduca, quia tu vides ſi es iu-
uenis , cito ſentis, ſi erat in iuuentute dele-
ctabilis,& placabilis, tu efficieris hebes, &
B diſplicibilis. Si acquiris diuitias cū magno
labore , tu illas perdis cum nimio dolore,
vel illis non potes vti,cum iuuarent.ſ.quan
do es infirmus,& ſenex;& ſic mundus iſte
ad inſtar lunæ creſcit,& decreſcit,& in eo-
dem ſiſtere neſcit , ad inſtar rotæ Fortunæ
cōtinuè rotātis,& qui eſt in ſummitate labi
tur ad infima, & qui eſt infimus aſcendit ad
ſumma:& qui eſt in ſumitate rotæ pingitur
aſinus, quia iſte mundus facit homines ſen
ſuales,cupientes,& amplectentes eum effi-
ci aſinos , & beſtiales, quia ſequuntur tan-
tum quæ mundi ſunt, & non cognoſcunt
Deum,quia deficiunt in eius lumen . Simi-
C liter,qui aſcendunt ad deſideria conducto
ris mundi amplexando mundum , & bona
fortunæ,habent caput aſini , & perſonam
hominis, quia mouentur paulatim à cogni
tione rationis,& efficiunt beſtiales, & aſi-
ni, ſequendo plus mundum quam Deum.
Ille vero,qui eſt collapſus ad ima , qui per-
didit ſtatum,diuina bona temporalia, ami-
cos,ſanitatē, filios,& huiuſmodi, tunc vbi
prius erant aſini in proſperis efficiuntur re-
tro homines rationales , & incipiunt de-
ſtruere, & intelligere iſtum mundum ſore
volubilem , caducum , & nil proſperitatis,
& ſtabilitatis manentis in eo,& quod om-
D nia prætereunt præter amare Deum , &
ideo non pinguntur aſini,& beſtiæ, ſed ho
mines rationales . Ideo iſta domina bona
voluntas cum intellectu illuminato tenet
lunam ſub pedibus.i.vanitates mundi . Nā
luna eſt frigida, & ſic delectatio vanitatum
mundi infrigidat hominem, & facit perde
re Deum,& facit hominem fieri aſinū, iux-
ta illud, Tranſit mundus & concupiſcentia
eius. Sed bona voluntas, ſecundum ſenten
tiam Fratris Iacoboni : Et ella ſopra tutto
ſta gradita, Alma como ſagitta à poſſede-
re, Tal bene Ieſu ſapel tenire,&c. Et vis co
gnoſcere vnam animam quādo amat Deū,
reſpice quando ipſa non curat de mun- E
do,& ſpernit illum,& pompas eius,quem-
admodum maius lumen offuſcat minorem
ſplendorem , & maior amor exuberat mi-
norem. Ita dulcor ineſtimabilis charitatis
& amoris Dei ſpernit , & offuſcat delecta-
tiones tranſitorias mundi.

Tertium ſignum, quādo tu potes cogno
ſcere quando tu habes miſericordiam Dei
conſequentem. ſ. quando tuus intellectus
eſt illuminatus cognitione Dei, & hoc eſt,
quando dicit, Et in capite eius corona ſtella
rum duodecim. Corona eſt circularis,& ro
tunda , & non habet finem , quæ ſignificat
potentiā Dei infinitā. Duodecim ſtellę ſunt F
duodecim ſigna, & ſplendores duodecim,
cum quibus anima efficitur luminoſa,& ir-
radiens , quibus mediantibus homo effici-
tur ſapiēs,& cognoſcens Deum, quæ duo-
decim ſtellæ hic ſequuntur. Prima ſtella eſt
in Deo confidentiam habere, ſecunda ſtel-
la eſt mundum ſpernere,tertia ſtella eſt car
nem caſtigare & refrenare, quarta ſtella eſt
prudentia ſpiritualis, quinta ſtella eſt expe-
rientia ſuæ fragilitatis, ſexta ſtella eſt reue-
rentia diuinorum , ſeptima ſtella eſt atten-
tio diuinorum teſtimoniorum,octaua ſtel-
la eſt cognoſcere malū , quod propter Deū
debes vitare, ne eum offendas ; nona ſtella G
eſt bonū cognoſcere , & illud operari pro-
pter Deū ; decima ſtella eſt firmam cōſtan-
tiam in mente habere; vndecima ſtella eſt,
quia quāto plures gratias reperis,tāto plus
te humilies; duodecima ſtella eſt cū diſcre-
tione ſtare inter bonum , & malum .

Dico,ꝙ prima ſtella eſt ſolum confidere
in Domino,iuxta illud:In te Domine ſpera
ui,non confundar in æternum.quia non eſt
ſapientia confidere in barca rupta. nā pup-
pis firma non timet procellas Pſali mundi,
& ducens nos ad portum ſalutis eſt ipſe
Deus,in quo ſolum eſt confidendum , quia
maledictus homo,qui confidit in homine, H
& ponit carnes in brachium ſuum. & be-
nedictus homo,qui cōfidit in Domino, ſe-
cundum Hier. Vos ergo ò patres & matres,
qui ponitis totam veſtram ſpem in filijs, di
ſcite non cōfidere in eis , quia vana eſt ſpes
veſtra,quia aut moriūtur, vel ſpe efficiūtur
ita indiabolati,ꝙ verberāt & expellunt pa
rentes. Et certè ſi tu cōfidis in vno,qui ſem
per decipit illos,qui confidunt in eo : nōne
peius credit tibi, quā ſi confidis in vno,qui
non poteſt te decipere? certè peius eſt. ſed
ſi confidis in iſto mundo proditore,qui de-
ludit,& decipit omnes, qui cōfidunt in eo,

nonne

A nonne decipiet etiam te: nam oſtendit tibi
facere bonum, & alludit tibi ridenti facie,
& poſtea facit tibi malum, & mutabit faciē
in turbine procellarum, ſicut dictum do-
cet & experientia mundi. Simile ſi tu cōfi-
dis plus de amicis quā de Deo, reperies te
deceptū, & ſic de alijs, q̄ promittit tibi mū-
dus iſte caducus & fragilis.

Secunda ſtella eſt ſpernere mūdum, quia
ſp te prodit, & decipit, & ipſum ſpernēdo
nō appreciabis illū plus, q̄ Deū. Exemplū,
ſi eſſet vnus valens Doctor, qui hr̄et vnum
librū in ſua facultate, quē bene ſciret intel
ligere, & bene operaret ex illo, cōſequeret
B magnum honorē & vtilitatē, ſine quo non
poſſet bene exercere artē ſuā, nōne iudica-
res illū fatuū ſi daret ipſum pro vno duca-
to, pl⁹ appreciādo vnū ducatū, q̄ illū librū,
ſine quo nihil facere poſſet? certè ſic. Simi
liter ſi hr̄es rē paruę vtilitatis, & nociuā, &
dares illā pro magno theſauro, nōne cenſe
reris ſapiēs? certe ſic. Similiter eſt de illo, q
ſpernit theſaurū reconditū in cęlis, pro ca-
ducis huius fallacis mundi, & talis eſt fa-
tuus. Ita ſapiens eſt, qui ipſum mundū no-
ciuū fugit, & ſpernit, & alienat pro illo ma
gno theſauro diuino. Ergo theſaurizate vo
bis theſauros in cęlis, &c. quia qui vtitur
C iſto mundo pluſquā viget neceſſitas, relin-
quet oīa in fine, & ſic ſpernit Deū pro iſto
mūdo, ita meret ſpē à Deo ī futuro ſeculo.

Tertia ſtella eſt carnē caſtigare rebellem,
quæ efficit maſſa vermium, quare ergo cū
tanta diligentia & delitijs nutris eam, & ip
ſam apprecias pluſquā aīam, qa propter car
natiā mortalē, & putreſcibilē, tu dānas tuā
aīam perpetuo duraturā, & tanto ſplēdore
decoram ad imaginē Dei factā. Ideo plus
dilige aīam, & nutrias eā in delitijs Dei, q̄
corpus in deſiderijs mūdi. Nam ſi hr̄es vnū
tm̄ cordialē & fidum amicum, & vnus va-
gabundus faceret aliquē cōtractum cū illo
tuo amico, & ſic cōtrahendo ſecum cautè
D quæreret decipere tuū amicū, qui non per-
penderet de illo dolo, & tu perpenderes ꝙ
ille quæreret infraſcare eum, nōne faceres
cautum tuum amicū de illo dolo viatoris,
& plus defenderes eum, ne decipiatur, qui
ſp dr̄ ſtare, & perſeuerare in charitate, &
fraterno amore tecū, q̄ illum viatorē, quē
nūquam vidiſti, nec ſperas vnquā amplius
eum videre, nec ab eo quicquam conſequi?
certè ſic. & eſſes fatuus facere oppoſitum.
Sic eſt in propoſito, quia qn̄ tu vides, ꝙ iſta
tranſitoria caro quærit aduerſus ſpiritū, tua
voluntas, & intelligentia, & memoria ti-
moroſa, debet adiuuare animā, & non con E
ſentire, ꝙ ipſa anima, quę ſemper debet vi-
uere tecum, decipiatur, & infraſchetur, &
inficiatur à carnatia, & ſubiugetur in bro-
da, quia non habemus hic manſionem ma-
nentem, ſed futuram inquirimus. Item qui
diligit iniquitatem, odit animam ſuam. &
quia caro cōcupiſcit aduerſus ſpiritū, ideo
carnem ipſam caſtiga macerando vigilijs,
ieiunijs cum diſciplina, & eſto contrarius
ſenſibus iſtius mundi, qui ſunt cōfidere de
mundo, onerare ſe diuitijs multis cū ma-
litijs, doloſitatib⁹, fraudibus, vſuris, & mul-
tis rapinis, concupiſcentijs carnis, aut ocu-
lorum, vel ſuperbia vitę. vnde ſi vis vitare F
iſta contra cupiditatem mundi, ſperne mū-
dum, & ſic de alijs rebus, & vitijs, ſi tenta-
ris ab aliquo vitio, reſiſte cum armis contra
rijs illi vitio, videlicet contra ſuperbiā acci
pe arma humilitatis, cōtra irā accipe clipeū
patientię, contra luxuriam ſit tibi comes ca
ſtitas ſancta, & de alijs. nam mundus & fa-
ſtus eius, & deſideria ſua ſunt cōtraria Deo.
& ideo Chriſtus incarnatus volens docere
ſapientiā Dei, dedit tria vota religioni. pri-
mum fuit humilitatis & obedietiæ, & fuit
in mane, iuxta illud, Qui vult venire poſt
me abneget ſemetipſum, & ſequatur me.
Secundū votum fuit caſtitas, & fuit in me- G
ridie, iuxta illud: Sunt amici, qui ſe caſtraue
runt pp me. Tertium votū fuit paupertas,
& fuit in ſero, iuxta illud: Si vis perfectus
eſſe, vēde oīa, quę hēs, & da pauperibus. Et
qn̄ vnus ſeruus Dei iſta tria mandata tenet,
hēt intellectum, & ſapientiā Dei infuſam,
ꝙ ſeruāt. ſibi in mente illa tria mandata. ſ.
caſtitatē, obedientiā, & paupertatē. & oīs
vera religio eſt vna ſcala ſapientię Dei. et
oīs ſpiritualis quāto plus eſt ſapiens, minus
cōfidat de ſeipſo, ſed ponat ſe ſub obedien-
tia, quia quāto plus erit humilis, tanto ma-
gis cōfideret in Deo. Similiter, ſi religioſus H
credat caſtigare carnē vincat in tāta dulcedi
ne caſtitatis, ꝙ vix eius aīa ſentiat illā tenta
tionē carnis, cōtra illos, qui nō poſſunt cre
dere, ꝙ aliquis religioſus poſſit ſeruare ca-
ſtitatē. nā talis mereretur igne cremari, qa
quales ſunt, et quales oculos hn̄t, taliter vi-
dent, et talia iudicia faciunt in alijs, quę
ſubſtinent in membris ſuis propter eorum
malum vſum viuendi.

Et ex iſta ſecunda ſtella ſequit̄ quarta. ſ.
prudentia ſpiritualis, quia aīa repletur ſpiri
tu ſapiētię, et prudētię ſpiritualis, quia qui
nō addiſcit, et ſtudet, nō pōt effici ſapiēs. vn
de vidi multos cōuerſos ſpirituales illitera-

A tos, qui neſciũt legere, nec ſcribere, qui ꝑꝑ
ſtudia tm̃ votorum ſupraſcriptorum.ſ.obe-
dientię, caſtitatis, & paupertatis, venerunt
ad perfectionẽ tanti luminis ſapientię Dei,
& prudentię ſpiritualis, ꝙ videbať vnũ mi-
raculũ, & ſtupor oib⁹, vt hẽs de S.Frãciſco
pauperculo, qui paucas ſciebat literas, & ad
tantã perfectionẽ venit ob illa tria vota ſer
uata, ꝙ videbat corda hoium, q̃ loquebanť
cum Deo, & tandẽ Chriſti ſtigmata meruit
victorioſè portare. Inde venit, ꝙ melius eſt
multotiens ire ad cõfitendum ſecũ vno ha
bente vitã bonã ſine ſcientia, q̃ ab vno ha-
bẽte ſolum ſcientiã ſine vita bona: ſed opti
B mum eſt hr̃e bonã vitam, & ſcientiã, tñ cũ
experientia iſtorũ trium votorũ. v.g. erunt
duo hoies, quorũ vnus ibit ad audiendum
de geſtis magnorũ virorũ, qui fecerunt ma
gna facta in geſtis armorum, & fuerũt pro-
biſſimi viri, ſicut ſunt de geſtis magni Ca-
roli, Orlãdi, Oliueri, & cęterorũ, & Ænee,
& aliorum fortium virorum, & per hoc ſo-
lum audiendo de geſtis ipſorum ſine ali-
qua experientia vult effici probiſſimus ar-
miger, certè nunquã per ſolum auditum de
magnis geſtis efficietur probus. Alius verò,
qui volet effici probus, vetè ibit in armata
militia, vbi habebit experientiam in dando
C & accipiendo, ſic efficietur valens armiger.
Similiter nõ tm̃ addiſcitur in libris ſapiẽtia
Dei, ſed melius addiſcit, qñ ſeruus Dei hẽt
experientiam ſeruiendi Deo, ſeruando illa
tria vota ſupradicta, quia tũc cõſequiť expe
rientiã Dei per prudẽtiam experimentalẽ.

Quinta ſtella eſt experientia ſuæ fragili-
tatis: nam Deus ante quã caperet carnẽ hu-
manam, ſciebat, ꝙ oportebat cõpati huma-
no generi ꝑꝑ fragilitatem ſuæ putreſcibilis
carnis: ſed poſt eius incarnationẽ, & poſt-
quam habuit experientiam carnis humanæ
viuentis, & per experientiã palpans miſe-
rias, & fragilitates carnis, & in quot miſe-
D rijs eſt ſuppoſita in paſſionibus, & tẽtatio-
nibus mundi, diaboli, & cupidini tot mane
rierum deſideriorum exinde citra ſemper
fuit magis miſericors & miſerator noſtrũ.
hinc eſt, ꝙ prouidentia diuina permiſit ca-
dere Petrum, vt ſimili exemplo eſſet miſe-
ricors alijs, ſicut Deus fuit miſericors eius
ex eo, quia futurus erat Princeps eccleſia-
ſticę fidei, & cephas Chriſtianorum. Et mo
dicum eſt, ꝙ vnus homo Dei dum viſitaſ-
ſet alium ſeruum Dei, qui ex reputatione,
quam faciebat de ſeipſo, erat cõtinens vltra
cõueniens, dixit ſocio ſuo in receſſu ab eo:
iſte amicus Dei habet neceſſe hr̃e vnã for-
nicationem, vel aliquam vituperationem. E
& ita fuit, quia pauco tempore poſt hoc, il-
le amicus Dei cecidit in vnam fornicatio-
nem, taliter ꝙ publicè ſecũ fuit, & fuit val-
de mortificatus, & tunc ſe magis humilia-
uit quam vnquam fuerit, reputans ſe eſſe
miſerum peccatorem, vbi prius ſe reputa-
bat veneratione dignum, & portare coro-
nam aliorum ſeruorum Dei, & hoc proue-
niebat ſolum propter ſpem, quam ille habe
bat, quia melius addiſcit ſumptibus ſuis, q̃
alienis, ad inſtar ragatiorum, qui multotiẽs
cadunt, & frangunt ſibi caput ante quã effi
ciantur boni caualcatores, & habent de ma F
gnis baſtonatis, & feritis, ac neceſſitatibus
antequam efficiantur armigeri, & tandem
efficiuntur magni Capitanei, & Magiſtri.
Similiter vidi, & ſunt aliqui ſtudentes pau-
perrimi, qui ſtabunt ſub pedibus alienis ma
le induti, & patiuntur magnas neceſſitates,
multotiens efficiuntur valentiores, quã illi,
qui faciunt eis expenſas, & habent modũ,
facultatem, & tempus ſtudendi. Similiter
talis fuit Dauid, qui non fuit ſapiens, nec
bene cognouit Deum, neq; ſe, neque mun-
dum, niſi poſtquam cecidit. vnde Iude lo-
quens ad hoc propoſitum dicit, Auertiſti
faciem tuam à me, & ego ſum cõturbatus:
Item ego dixi in abundantia mea, non mo- G
uebor in æternum.

Inde venit ſexta ſtella, quę eſt, rebus di-
uinis reuerentiam habere, revereri Deum.
Et hoc tangit nobilibus, qui quandoque
dedignantur reuereri Deum, & res diuinas.
Nam & ipſi Pagani quanto erãt ſapientio-
res, tanto plus colebant Deos. vnde quãdo
vnus non veretur, neq; reueretur Deũ, &
res ſacras, ac diuinas, eſt deterior quam ſit
vna beſtia. & quãdo quis magis timet Deũ,
tanto eſt ſapientior, & plus reueretur res
diuinas. ſ. corpus Chriſti, Beatam Virginẽ,
Sanctos, templa, res ſacras, & ſacerdotes,
non conſiderando, quod ſint peccatores, H
ſed gradum ſacerdotij. vnde S. Franciſcus
dicebat, quod volebat honorare ſacerdotẽ
tanquam vicarium Chriſti, ſecundum eius
gradum, contra illos, qui dicunt, ꝙ ſacerdo
tes, Fratres, Prælati, & Papæ, ſunt praui, &
malæ conditionis, &c. vnde quid ſint, tu
debes reuereri eos tanquam habentes gra-
dũ ſacerdotij, & dignitatis, & non tanquã
peccatores, & in quãtum delinquunt; &
ideo malè faciunt dicendo, quid presbyter,
quid Prior, q̃d Abbas, quid Ep̃s, quid Car-
dinales, & Papa? quia cõſiderato gradũ eo-
rũ, peccãt valde ſpernẽtes eos. Exemplũ, ſi
eſſet

A eſſet vnum vas plenum denarijs in ſtercore
proiectum : credis tu ꝙ auarus non caperet
illud vas, non obſtāte ꝙ eſſet fœtidū? certe
ſic. Sed illud non faceret propter vas, ſed
propter theſaurū incluſum. vnde ſapiēs im-
perator Conſtantinus, corā quo prælati &
ſacerdotes litigabant conſiderauit ipſos in
quantū hoīes eſſent fragiles & peccatores.
Cōſiderauit exinde eorum gradū, quia ſimi
liter eorū gradus repręſentant creatorē, &
ideo cū magna reuerentia, & bonis verbis
induxit eos ad ſe compromittendum in ip-
ſum, & facto cōpromiſſo audita eorum cau
ſa prudentiſſimè fecit ſibi dari oēs ſcriptu-
B ras, & capitula partiū, & cum bonis verbis,
& modis reduxit eos ad concordiā & igne
cremauit oēs ſcripturas hincinde ꝓductas,
& noluit ipſas legere, neq; legi, ne aliquid
cōuitij in eiſdē foret deſcripti in vituperiū
eius, qđ pateret alijs, ne exinde oriretur ali-
qđ ſcandalū. Vnde ſanctus Frāciſcus docuit
prędicari in genere, & non in ſpecie. Simi-
liter Chriſtus, qñ reliquit beatā eius genitri
cem iuit cum phariſęis & repertis dixit vir
go ei, fili quid feciſti nobis, &c. Qui rñdit,
neſciebatis quia in his, quę patris mei ſunt,
oportet me eſſe, & magis appreciauit phari
ſęos, qui habebāt gradum q̄ beatā Virginē,
C ex qua ceperat carnē, non reſpexit Deus ꝙ
eſſent maligni & magni peccatores, ſed qa
erant in gradu ſacerdotij. vnde ꝓpoſuit eos
carni Virginis Mariæ: quia ſi eſſent mille vir
gines Mariæ, nō poſſent cōſecrare Corpus
Chr̄i, vnus ſacerdos peccator poterit conſe
crare illud. Vnde quantū ad hoc oñdit̄ digni
tas & auctoritas ſacerdotij : qa ſunt vicarij
Chr̄i ꝓferendi carni beatiſſ. Virginis Mariæ.
Septima ſtella diuinorū teſtimoniorum,
quia oē verbū eſt teſtimoniū Dei, quia Sol
eſt teſtimoniū. ſi eſt pulchrum tp̄s, eſt teſti-
monium Dei. ſi pluit, eſt teſtimoniū Dei: &
qūocunq; creata reddūt teſtimoniū Dei di-
D uinorū operū, quia quęcunq; Deus facit, cū
miſterio facit: vñ quāto magis hō eſt ſapiēs
tanto magis cōtemplando de oībus fingit
ſenſum referendo oīa q̄cunq; vidit ſummo
opifici, & in omnibus uidet Deum eſſe tri-
num & vnum. et quanto plus habes de in-
tellectu, tanto plus habes teſtimonia de
Deo. vnde ſapiens extrahit de ſtultitia ſa-
pientiam, & teſtimonium Dei.
Octaua ſtella eſt cognitio mali, a quo tu
debes ꝓcauere. Attendite uos o dñę, quę di
mittitis filias vr̄as domi, & non ducitis eas
vobiſcum ad ꝓdicationē, vbi addiſcūt ſcire
ꝓcauere a malo & ſequi bonū, dicite mihi
quæſo ueritatem, a quot malis præcauiſtis E
uobis in iſta Quadrageſima propter prædi-
cationes, quas audiuiſtis? & hoc non fuit,
niſi quia uos didiciſtis eligere viam bono-
rum operum, & vitare mala, iuxta illud,
ignorans ignorabitur. et iuuenes ſunt ſi-
cut cera, quæ capit formam, quæ ſibi im-
primitur. vnde caueas homo, quod ducas
tis eas, quando ſenes venient, quia ſunt
magis aptæ ad diuina monita, quia non
ſunt induratæ.
Nona ſtella eſt cognitio boni propter o-
perari bonum propter Deū. & ut ſcias præ-
cauere tibi a malo: nam audiendo bonum
& ꝓdicationes, tu addiſces cognoſcere ma- F
lum & vitare illud, & ſciendo & cognoſcē-
do illud, quod eſt malum, tu vitabis illud &
ſequeris bonum. quot mala uitarentur, ſi
homines cognoſcerent prauitatem illius
mali eſſe tanti præiudicij, & periculi anima
rum, ſicut eſt ignorantia, quæ eſt maior ami
ca, quam habeat diabolus, & tamen non
excuſat peccatum.
Decima ſtella eſt mens conſtans & firma,
quia ſapientis eſt eſſe conſtans in perſeue-
rando in bono, & mutare propoſitum de
bono in melius, & de meliori in optimum.
Nam fatui qui incipiūt facere bonum, licet
habeant tunc bonum propoſitum, non per G
ſeuerabunt, ſed ibunt ad feſta peccando. &
portare incipient caudam, quam deponere
nunc propoſuerunt. & ſimiliter taxillato-
res incipient facere taxillos. & macellato-
res vendunt eis oſſa, vt poſſint facere taxil-
los. ſimiliter frappatores, qui continuant
artem frappandi panos, omnes huiuſmo-
di, & ſimiles facientes iſtas artes damna-
tas, licet incipiant habere bonum propoſi-
tum, ſi non perſeuerabunt ſunt fatui & in-
ſtabiles, & diabolus eos expectat. & caueāt
ſibi vxores taliū frappatorum & ſimilium,
qui in talibus artibus perſeuerabunt, quan-
do ſunt implicatę. ſis ergo conſtans, & in
bono propoſito perſeuerans, quia ſic fa- H
ciendo conſequeris gratiam Dei & firma-
beris in bono propoſito.
Vndecima ſtella eſt, quod quāto plus gr̄as
tibi ſentis, tāto plus te humilies, quam dif-
ferentiam facimus nos inter prædari res
ſpirituales, & deprædari res tempora-
les, & prædari Chriſtum vel diuitias mun-
di, aut diuitias Dei. certè maior timor
quam habeam in hoc mundo, eſt ne effi-
ciar prædo, & vadam prædatum ſtratas,
hoc eſt quod oīs gratia, quam Deus conce-
dit nobis, illā attribuamꝰ ſibi, & nō attribua
mus

A mus nobis. quia ſi attribuimus nobis gratias, quas habemus a Deo, nos prædabimur illas gratias Deo, quia ſi habeo aliquam bonam voluntatem, illam non ex me habeo, nec debeo illam ex me perſeuerare habere, ſed a Deo conſiderando, quod ex me nihil ſum. Vnde quanto homo aſcendit in diuitijs hominibus & fama, tanto magis incurrit periculum, quod non efficiatur prædo. hinc eſt, quod lucifer fuit præcipitatus de ſummo ad infima, quia noluit ſe humiliari Deo: ſed voluit furari gloriam Dei creatoris ſui. & ideo perdidit gratias infinitas, & fuit humiliatus vſq; in profundum abyſſi.
B quanto ergo plures gratias habeas diuitias & honores, tanto magis fac te humiliorem & cognoſcas te, ſiue ſint gratiæ temporales, ſiue ſpirituales.

Duodecima ſtella eſt diſcretio inter bonum & malum ſignificata per Beniamin, qui interpretatur diſcretio boni & mali, qui de xij. fratribus fuit vltimus ſcire quid poteſt habere: quia antequam poſſit reperiri medium, nam diſcretio inter bonum & malum eſt vltima & præcipua virtus, & vltimum iſtius diſcretionis multum laboratur, quia quando itur nimis ſurſum, quando nimis deorſum, quando nimis late, quando
C nimis ſtricte, quia virtus cõſiſtit in medio, quæ cum difficultate poteſt quæri & quæſita ſeruari eodem calle. & multotiens rumpitur caput animę reputantis fore indiſcretionem illud, quod foret melius diſcretionis, & foret diſcretio diſcretionis. probo p ſcripturam. Vide librum Iudicum: vbi vult, quod ſint duodecim iudices ad tollendũ populum de manibus alienigenarum & paganorum. vult dicere, quod ſignificat iſtas xij. ſtellas, ſcilicet virtutes ſupraſcriptas, quę cõ ſiſtunt in vera cognitione Dei, quæ cogni-
D tiones Dei ſunt xij. & producunt infraſcriptos effectus in anima.

Primus, quia adducit te ad pœnitentiam & cognoſcas quod Deus uocat te per pœnitentiam.

Secundus, quia uocat te ad gratiam per eius miſericordiam.

Tertius, quia oſtendit te non videre.

Quartus, quia cauet te de periculo, per eius manum.

Quintus, quia cognoſcas quod tibi augmentat gratiam per gratiam, per eius miſericordiam.

Sextus, quia cognoſcas, quia te releuat a peccato per ſuam miſericordiam.

Septimus te acceptat p ſuã miſericordiã.

Octauus, quia tibi parcit per eius miſericordiam. E

Nonus, quia obliuiſcitur tuorum peccatorum per ſuam miſericordiam.

Decimus, quia gratiam tibi datam conſeruat per ſuam miſericordiam.

Vndecimus, quia tuam animam per Dei miſericordiam tibi ſeruet.

Duodecimus & vltimus tibi dat gaudia paradiſi, & frui ſe ipſo Deo per eius miſericordiam.

Secunda pars principalis.

Cape gratiam Dei ſubſequentem. Et ſanctus Iohannes ſcribit, quod gratia Dei tria facit operari. F

Primum affectum gratioſum.

Secundum affectum laborioſum.

Tertium affectum gaudioſum.

Primum ſignificatᷓ habẽs in utero, vult dicere quod ſignificat mentem grauidantẽ amorem Dei propter cognitionem, quam hẽt de Deo. vnde cognitio charitatis Dei, eſt maritus, & uoluntas amans charitatem Dei, eſt vxor. Et quandoq; maritus eſt melior, quam ſit vxor, quandoque vxor eſt melior marito: quia quandoque erit uoluntas bona, ſed non erit intelligentia, quia deficiet intelligentia. et qui non intelligit, non poteſt amare, quod non intelligit. quãdoq; erit intelligentia, ſed deficit uoluntas. ſed quãdo coniungitur bona uoluntas cum intelligentia, tunc anima ingrauidatur lumine ueritatis, & tunc incipit facere operationes bonas & parit filium maſculum. vnde expedit quod interſit gratia. G

Secundo, quod adſit affectus laborioſus a principio, licet ex poſt facto ſit tibi lumẽ. et hoc eſt, quod dicit, & clamabat parturiẽs & cruciabat ut pariat.

Tertio expedit, quod ſit gaudioſus, & hic eſt fructus, quem parit, iuxta illud, mulier cum parit, triſtitiam habet. ſ. etiam cum peperit. ſequitur gaudium, quia natus eſt puer in mundo. vnde in bene operando a principio ſit fatigoſum, ſicut in dando eleemoſinas videtur durum & fatigoſum in principio, ſed poſtea parit fructum gaudioſum, & ſic in confitendo, & ſumendo Corpus Chriſti: quia quãdo non es ſolitus, videtur fatigoſum: ſed cum feceris, tunc efficieris totus gaudioſus. H

Sequitur ſecunda miſericordia, quæ dicitᷓ infernalis, & eſt proximum deſperans. & do tibi tria ſigna de iſtis deſperatis. Primũ

eſt in

A eſt in illo, qui male viuit & ſperat in Deo, & putat quod Deus det ſibi contritionem in eius morte. vnde Eccleſ. 4.c. Noli dicere o peccator, quod miſericordia magna eſt, quia non minor eſt iuſtitia. ſed ſi bene viuis & virtuoſe, in fine Deus dabit tibi gratiam contritionis. vñ ſanctus Paulus dicit, nihil mihi cõſcius ſũ. Et Dauid, ab occultis meis munda me, & ab alienis parce ſeruo tuo. Nam & ſeruus Dei recte uiuens, ſemper timet & dubitat de hora tranſitus. et tu o peccator, vis confidere male operando in Deo, & ſperas ſaluari ita de leui? conuertere ergo & de cętero auerte a malo cum pro-

B poſito bene viuendi, & ſic Deus miſerebitur tibi, & dabit tibi gratiam ueræ contritionis, ſed finaliter vitam æternam. Secundum ſignum, quia ſunt aliqui detractores qui non ſolum nolunt bona facere, ſed interrumpunt alios volentes facere bonum, ſicut ſi aliqua domina vellet deponere vanitates & caudas, vna alia indiabolata reprehendet eam, & conabitur remouere ipſam a bono propoſito: tales poſſunt dici deſperati. & ſi eſſet aliquis volens detrahere verbo diuino, quod nobis prædicaui p Dei gratiam, iſte talis eſſet in iſto gradu deſperationis. & nolite ſibi credere, maxime quia

C ſi tibi uidetur in me in aliquo maledixiſſe, veniat ad me & dicat mihi charitatiuè, qa ſi male dixero, uolo publice me emendare aliquantulum. Sed poſtquã receſſero ſi maledixerint mihi cenſeãtur detractores potiusquam ueridici. ſi aliquis prædicaret cõtrarium eius, quod prædicaui nobis, ſubito audientes recedant a talium prædicationibus. & ſi mihi ſcribitur quod aliquis prædicet contrarium eius quod vobis prædicaui, ſubito huc accedam, vbicunque fuero, ad defendendum uerbũ Dei, & ſi male loqutus fuero, me ipſum coram omnibus emendabo, & prædicabo contrarium eius quod

D male dixerim. Sed volo vobis dicere unũ, ꝙ nunquam fui in aliqua ciuitate, vbi prædicauerim tot ſubtilitates & veritates ſicut in hac veſtra ciuitate, quia alibi nõ fuiſſem auſus illas prædicare. & hoc quia fui intellectus a probiſſimis Doctoribus, & valentibus viris, in omni facultate, & alibi non fuiſſem ita intellectus. & ridentes crediſſent me dixiſſe multas hæreſes doct. & indoct. me tenere. Et credo quod ſanctus Antonius ꝓtector veſter impetrauit a Deo quod ego uenirem ad uos, quia quod locutus ſum, non ex me, ſed ex Deo eſt. et ſi quis contradiceret, non audiatis eum, quia proprie erunt ſpiritꝰ diabolici, maxime offendendo me ad ſupradicta. E

Tertia generatio eſt ſignum, quia volo dicere omnibus indebite tenentibus aliena bona, vel per vſuratiam prauitatem, uel per ſymoniam, aut prædariam &c. & non vult reddere, certe ille talis induratus perſeuerando & tenendo eſt deſperatus. Et ideo eccleſia prohibet vſurarios, & alios taliter morientes ſepeliri in loco ſacro, ſed faciat eos proijci ad alium locum, vbi bruta animalia proijciuntur tanquam deſperatos. de vſu. c. 2. li. 6. Sed ad exhortationem talium deſperatorũ vſurariorum & prædatorũ, & ſimoniacorum, & tenẽtium aliena indebite, vo- F

lo dare vnum exemplum, & ſimilitudinem ipſis. Erunt quinque in una barca & volunt ire ad ciuitatem Venetiarum, & barca ſubmergitur in flumine. vnus ſcit natare, exit flumine totus balneatus & terrificatus. Secundus cęlabitur infra aquã, & capit ſe vni ligno. Tertiꝰ magis labitur modo ſupinus, modo reſupinus & tandem apprehendit vnum ramunculum valde debilem. Quartꝰ uero magis ruit per aquam bibendo plusq̃ velit & pur apprehendit ſe vni ſpino ſubtili. Quintus autem petit fundum & ſuffocatur. & ſic ſunt quinque differentiæ inter eos, qui tenent bona aliena indebite & in- G

iuſte quæſita, quia aliqui reſtituunt aliena ſubito, & iſti euadunt periculũ fluminis infernalis. Aliqui uolunt ſaluare animam ſuã & tamen non reſtituũt illud, quod poſſent, ſed de mille denarijs quos reddere debent, reſtituũt in diuerſis temporibus & nõ omnes ſimul, & ſubito iſti tales non ſunt abſoluti, & moriuntur in peccato mortali, niſi reſtituant: & ſacerdos non debet tales abſoluere, niſi reſtituãt & admoneant de reſtituendo, & iſti ſunt ſimiles illis, qui ſe tenẽt, & ſtat ſuſpenſus ramiculo, quia ſtant in periculo mortis æternæ. ſed adhuc poſſunt ſal-

uari. Quartus eſt ſimilis illi, qui ſtat ap- H

prehenſus ſpino, qui diſponit reſtituere in 50. annis, adhuc eſt minus malum, quã nolle reddere quicquam, quia interim poſſet ſibi uenire vna voluntas de reſtituendo oĩa ſimul & ſemel, & hic etiam poteſt ſaluari. Quintus eſt totaliter deſperatus, quia ſubmerſus necatur; quia eſt induratus ad fenerandum toto tẽpore ſuæ uitæ uſque ad mortem, & nunquam reſtituit etiam moriendo, & ſic ſubmergitur in flumine ignis infernalis.

A ſpoliauit & poſuit ſibi ad collum unum capiſtrum,& vnam crucē de ligno ſuper humeris,& ſolus extra ſuum caſtrum exiuit: & iſto modo recto tramite iuit ad tentoriū Baronis offenſi, & coram eo ſe genuflexit miſericordiam poſtulando, et dicens, dñe mereor oē malum, & me reddo tuæ miſericordię magnanimę. ergo princeps miſerere mei per illum crucifixum, qui pependit ſup ligno iſtius crucis. At ille Baro magnanimus hoc audiens inquit, ex quo perdidi filium meum,& ita humiliter miſericordiā petit,pro Deo non perdam animā, & liberalitet parcuit ſibi et magno exercitu ſuo re
B licto offenſore in caſtro ſuo repatrauit. & intrans coram Barone crucifixus lugens in cruce affixus inclinauit illi Baroni omnibus aſtantibus ad videndum reddere ſibi gratias, quod eius amore pepercit illi, qui offenderat eum. ſimili exemplo, dum quidā interfeciſſet vnum, tunc relicta eius vxore pręgnante, quę peperit filium Mariæ: qui dum creuiſſet & homicida, qui fuerat bannitus propter mutationem ſtatus illius ciuitatis repatriaſſet & conuerſaretur cum illo iuuene filio quondam occiſi: Quidam dixit illi iuueni,o ſtulte ſi tu eſſes ſapiens,tu non appropinquares illi, quia ipſe ſuis manibus
C occidit patrem tuum. Et ille iuuenis mox veniens domum dixit genitrici ſuæ: Marer ego admiror valde,quod nunquam dixiſtis mihi,quis fuit ille qui interfecit patrē meū. Ego omnino uolo quod dicatis mihi, quis eum interfecit: & mater plorans dixit, o fili mihi,rogo te noli curare ſcire. & tādem vidēs pur filium diſpoſitum ſcire dixit: fili mi, fuit talis: ſed rogo te dimitte vindictā Deo,qui eſt iuſtus vltor. vnde iuuenis iſte quęſiuit opportunitatem vindicandi mortem paternam,& una die Veneris ſancta captis armis inſultauit eius inimicum inermem, & euaginato enſe dū vellet illū per-
D cutere,ſuus inimicus dixit, ego nō poſſum euadere mortē, ſed rogo te amore illius, qui hodie pependit in cruce, vt mihi vitam largiaris. et iuuenis ille dixit, tu taliter me ligaſti,quod non poſſum dicere contrariū. vade ergo in pace, quia amore Chriſti tibi vitā dono. et depoſitis armis & rancore intrauit eccleſiam,& dum diceretur officium & oſtenſa cruce & poſita in terra, vt mos eſt, quam omnes uadunt ex deuotione oſculatū, Ieſus Chriſtus ſpiccatus a cruce apparuit magnꝰ in forma humana, ſicut erat, quando fuit crucifixus cum plagis ſanguinolentis,apertis manibus iuit omnibus videntibus ad locum vbi erat ille iuuenis, & E
amplexatus fuit eum, & conuerſus fuit in cruce in materia ærea, ſicut prius erat. inde notandum eſt, quod nullum opus vere poteſt fieri magis quam parcere ſuis inimicis, nec aliquid eſt, quod tantum placeat Deo ſicut exercere opus tantæ charitatis contra ſuos inimicos amore Ieſu Chriſti. Simile fuit in comitatu Florentiæ, dum vnus obuiaſſet cuidam ſuo inimico ſoli, & inermi in quadam via, vnde nullo modo poterat euadere, ille nobilis exempto enſe irruit ſuper eum, dicens, modo non potes euadere, modo faciam vindictam meam de te, proditor nequam. & ille videns ſe male paratum proſtrauit ſe in terra dicens, F
o amore Ieſu Chriſti, qui pependit in cruce pro te, & tua ſalute, dimitte mihi offenſam tibi illatam. & ille ſubſiſtens inquit, ſurge quia adiuraſti me per illum,qui me creauit, eius amore tibi parco, & duxit illum ſecum ad villam, ad eius palatium, & dedit ſibi cœnam, & hoſpitium in bona charitate, & pepercit ſibi. & facto mane, dum intraret eccleſiam crucifixus inclinauit ſe illi. & ita vſque in hodiernum diem apparet, propter quod nobilis ille ſumpſit monaſticum habitum, & facto prȩlato monaſterij Deo ſeruiuit, & eſt G
ſanctus. Diſce ergo parcere alijs,vt miſericordiam valeas,conſequi a Deo, quę nobis concedatur, ameu.

IN DIE MARTIS
poſt Paſcha.

De amore glorioſo.

Sermo XLIX.

Ecce quam bonum, & quam iucundum fratres habitare in unum. pſal. cap. 21. Ad euidentiam H
dicendorum nota tres glorias, quas habet anima glorificata in paradiſo.

Prima eſt gloria ſubſtantialis. ibi, ecce quam bonum. & iſta datur in prȩmium aīę.

Secunda eſt gloria conſubſtantialis. ibi, & quam iocundum. & iſta datur in præmium corpori.

Tertia eſt gloria accidentalis. ibi, fratres habitare in vnum. Et iſta datur utrique corpori & animæ.

Prima

A *Prima pars principalis.*

CApio primam gloriã animæ, quę eſt
ſubſtantialis.i. de ſubſtantia animæ.
vnde nota, quod anima habet tres po
tentias.ſ.intellectum, volũtatem, & memo-
riam. et anima beata habet gloriam ſecun-
dum capacitatem meritorũ, cuiuslibet iſta-
rum trium potentiarum. Nam intellectus
cognoſcit bonum a malo, iuſtum ab iniu-
ſto, &c. Et iſte intellectus idem eſt, quod ra
tio, & viuit per medium fidei, quæ fides cõ-
format ipſum intellectũ. Item habemus uo
B luntatem, quæ delectatur in amando id, in
quo ponit deſiderium ſuum, & ſuum amo-
rem. et iſta voluntas conformatur per cha-
ritatem in amando Deum, proximum, &
ſe ipſum.

Item habemus memoriam, quæ conſiſtit
in eſſentia animæ, & iſta memoria confor-
matur per ſpem, & delectatur ſperãdo poſ-
ſidere Deum. Et ſic habemus tres virtutes
Theologicas.ſ.fidem, charitatem, & ſpem.
Ex quibus anima glorificata formatur, ſecũ
dum ipſius animæ tres potentia ſupraſcri-
ptas. quia intellectus meretur per fidem,
voluntas meretur per charitatem, & memo
ria meretur per ſpem. quæ tres potentiæ
C animę, cõſiſtunt in ſcire, velle, & poſſe. hæc
æquiparantur tribus perſonis diuinis: patri,
filio & ſpiritui ſancto. Et prædictæ tres vir-
tutes Theologicę coniungunt nos cũ Deo.
& fides eſt medium inter voluntatem &
memoriam, & inter charitatem & ſpem:
quia qui habet fidem indubitatam, neceſſe
eſt ut habeat ſpem futurę beatitudinis, quia
fides eſt ſperandarum rerum, &c. & vbi cha
ritas eſt, ibi amor eſt: & vbi eſt charitas &
amor, ibi Deus eſt. quicunque ergo credit
in hoc mundo, cum fide, ſpe, & charitate,
in alio mundo gaudebit Deo per meritum
fidei cum intellectu, videndo Deum facie
ad faciem.

D Item fruetur Deo per meritum charitatis
nolendo quod ipſe Deus vult, amando qđ
ipſe Deus amat, & nil aliud, adeo qnod ſi
pater tuus eſſet damnatus, tua voluntas eſ-
ſet ita conformis bonitati diuinæ, quod tu
eſſes valde lætus, nec velles ipſum ſaluũ fo-
re. Item contemplabitur Deum per meritũ,
ſpei ſpeculando in ſempiterna diuinitate
memorando, quod Deus eſt infinitus, & ip-
ſius animæ fœlicitas eſt circularis, & ſine
fine, ex quo memoria recipit ex hoc ſum-
mam fęlicitatẽ in recolendo, quod ſibi da-
bitur poſſidere Deum per ſecula infinita.

Deus ergo omnipotens, ita ordinauit qnod E
in paradiſo iſta premia darentur in paradi-
ſo animæ felici. ſ. prẹmiũ intellectus in vi-
dendo Deum facie ad faciem. voluntatis
in poſſidendo ipſum cum charitate infini-
ta. & prẹmium memoriæ in gaudendo, &
videndo ipſo Deo. vnde nos habemus tres
ſcalas ad eundum viſum faciem Dei, & id
quod oculus non vidit, nec auris audiuit,
nec aſcendit in cor hominis.

Prima ſcala eſt natura corporalis, quæ eſt
valde longa: nam incipit in profundo, &
aſcendit uſque ad rationalem.

Secunda eſt rationalis, quæ etiam eſt lon
ga, & iſta aſcendit vſque ad ſpiritualem. F

Tertia ſcala eſt ſpiritualis. & iſta eſt de
natura Angelica. et quot ſunt Hierarchiæ &
ordines Angelorũ, & quales & quot, & de
eorum officijs. &c. Vbi contemplando ap-
plicatur ad viſionem omnipotentis Dei.

Dico, quod prima ſcala eſt de natura cor-
porali, quæ eſt una ſcala, per quam tu potes
aſcendere per gradus ad contemplandum
Deum, & ſunt infiniti gradus. Vnde tu o
anima, quæ uis habere notitiam Dei, diſce
aſcendere ſcalones huius pulcherrimæ cõ-
templationis diuinæ. & primo conſidera
iſta naturalia & groſſa, quæ tu vides, pal-
pas, comedis atque tangis. G

Primus ergo gradus ſupradictæ ſcalæ na
turæ corporalis, & rudis, eſt terra, quæ eſt
ita opaca, & de ſui natura obſcuriſſima, a-
ſcende eius gradum, & conſidera lapidem
primo qui eſt res inſenſibilis & inanimata.
Conſidera ergo, quot genera lapidum ſunt
in orbe, & quot gẽmas producit terra diuer
ſorum colorum, viſu delectabilium, cum di
uerſis & mirandis virtutibus. Conſidera au
rum, argentum & diuerſorum metallorum
genera, & tot aromata, quotq; organa lau-
ti, ſimphoniæ, citharæ. & genera infinita
producentia, tam dulcem, & canoram ar-
moniam. & tamen nil aliud ſunt quam ter- H
ra. Aſcende ad conſiderandum animata,
& primo conſidera quot diuerſitates planta
rum, herbarum & arborũ, quæ habent ani-
mam vegetatiuam. Conſidera varietates flo
rum, roſarum, fructuũ, & odorum & mira-
bilium virtutum in eis inſitarum, atqne ſa-
porum diuerſorũ, ſecundum diuerſitatẽ na-
turarum ſuarum. & nihil aliud ſunt quã ter
ra. Aſcende etiam ad bruta animalia, quę ha
bent animam ſenſitiuam, & vegetatiuam.
& vide quot ſunt diuerſitates ſpecierum &
generum iſtorũ animalium, & naturarũ ſua
rũ, & qualiter viuunt, & de quibus viuunt.

& quod

A & quod vnum eſt in gradu perfectius alio. & pur in conſideratione iſtorum, quæ dicta ſunt, intellectus humanus nō ſufficeret cuncta rimari, quæ in his eſſent conſideranda: & tamen nihil aliud ſunt quam terra, & de terra. Et uides quod iſta terra eſt vilius elementum quod ſit: & producunt tot & tā pulchra, & grandia & admiranda.

Aſcende ſecundum gradum iſtius ſcalæ corporalis & naturalis, & contemplare naturam elementorū. ſ. iſtius terræ, & quæ generantur & producūtur ex ea, aqua, & quot quanta & qualia, & quot diuerſitates generum, ſpecierū, et maneriorum piſcium, & B animaliū generantur, et uiuunt in ea. et modus viuendi, quia eſt unus ſtupor imaginatu. Cōſidera etiā quod aqua eſt decies ſubtilius & nobilius elementum, quam ſit terra: et aer eſt decies ſubtilius, & nobilius elementum quam aqua. Et ignis ſimiliter eſt decies rari⁹ & nobilius aere. et ſunt inter ſe diuiſa iſta elemēta, quia terra grauis & ſicca et frigida eſt: Aqua eſt frigida, grauis et humida: Aer & ignis ſe habent per oppoſitum ad prædicta. et vides quod ex iſtis contrarietatib⁹ omnia corpora animata & inanimata, quæ continentur ſub ſideribus, ſunt compoſita. et licet ſint contraria, ſunt in tā C ta pace, charitate & confœderatione nexus naturæ incorporata, quod ſemper quærunt ſimul ſtare, neque quærunt, imo abhorrent diſſolui.

Aſcende altiorem gradum ſphæræ Lunę, Solis & aliorum planetarum, & contempta re anima eorum pulchritudinē, & ſplendores et diuerſas influentias, & eorum varietates & curſus circulares, cū quanto ordine poſiti ſunt. & nunquam ceſſent rotare. et nulla in parte turbetur curſus eorum. Et ſolum unus minimus eorum aſſis uel rota, ſeu quid aliud egeat reparatione a tot circulis annorum citra, quo creata fuerunt illa cor- D pora planetarum. certè ille ſummus opifex, qui creauit ea, debet eſſe magnus magiſter, & feciſſe ea de perfecta materia, quæ nunquam deficit. Conſidera cęlos, qui etiā ſunt corpora in iſta ſcala comprehenſa, & cęlum ſtellatum, & ſtellas fixas, et errantes, quam ſint pulchræ & decoræ, ut nullus unquam fuerit philoſophus, qui potuerit ſcire, de qua materia ſit minima ſtella mundi & cœlum. Conſidera etiam cælum criſtallinum, ꝙ eſt ualde pulchrius cœlo ſtellato. eleua mentem altius et contemplare anima gentilis, quid, quale ve et quantū debet eſſe cœlum empireum, vbi eſt habitatio beatorum ſpirituum, quia eſt adeo pulchrum, & E decorum, quod ingenium humanum non ſufficit exprimere. Conſidera ergo, ſi debet eſſe pulchrum, quia ſi unus imperator vellet facere vnum palatium conueniens ſuæ maieſtati & imperatrici, & filijs ſuis & ſuis aulicis, certè faceret ipſum pulchrius quā palatium mundi. Multo magis ſine comparatione debet eſſe pulchrius cœlum empireum, quam alij cœli, et quam Sol et cuncta corpora ſupercœleſtia lucentia ſine aliqua comparatione, in qua eſt habitaculum imperatoris & domini, ac creatoris totius vniuerſi, ac ſuæ reginæ genitricis virginis, & ſponſæ glorioſę et angelorum apoſtolorum cæterorumque ſpirituum bonorum. F quia ſi eſſet poſſibile, quod oculus corporis humani poſſet uidere vnum modicū illius cœli criſtallini, non poſſet imaginari quod nedum anima, ſed nec angeli, nec ipſe Deus poſſet eſſe pulchrior.

Sed anima, volo quod aſcendas ſecundā ſcalam naturæ rationalis, & conſidera animam rationalem, quia vna minima anima rationalis beata, eſt decies pulchrior quam ſit Sol, quam ſint ſtellæ, quam ſit cœlū ſtellatum, et criſtallinum, et aliquid quoduis corpus naturæ corporalis. Conſidera, quantum debet eſſe pulchra, cū ſit creata ad imaginem & ſimilitudinem Dei creatoris ſui. G Conſidera etiā, quia vna ſola anima eſt tantæ magnitudinis, quod implet vniuerſum orbē. & hinc eſt, quod anima rationalis nō contentatur, ſi eſſet domina totius terræ, totius aquæ, aeris & ignis. Item non contentaretur, ſi eſſet domina Solis, Lunæ & omnium planetarum, et omnium cœlorum & ſtellati & criſtallini, nec ſatiaretur, ſi poſſideret omnes angelos: et nunquam quieſcit, donec poſſidet et fruitur ipſo Deo. In quo ſolo reperit ſuam quietem, et fœlicitatem. et ideo ambit totum mundum, quia Deus vbique eſt, & oportet, quod ipſa anima ad hoc ut quieſcat contenta tranſubſtan- H tietur ideo & efficiatur Deus participatione. Et ſic ſi tu aſcendis iſta contēplando ſurſum, valde approximas Deo. Si ergo uides mirabilem huius animę pulchritudinem & magnanimitatem & eius conformitatem, quam ipſa habet cum ipſo Deo, ipſa anima eſt ſine comparatione infinitius pulchrior quam ſint aliqua corpora naturæ corporeæ. et cōſidera modo, quot ſunt illæ animę quę fuerunt creatæ ab Adam citra, & quæ modo viuunt in hoc ſeculo, & quot futuræ ſunt uſque ad finem mundi, quæ ſaluabuntur

quantum

A in ſua prima parte. 10. c. dicit quod muſcę & pulices & formicæ, & omnes creaturæ, & omnia creata habent unum angelum, ſecundum ſpecies ſuas. Secundū Origenem, Auguſtinum, Thomam, & Damaſcenum, ſimiliter et quælibet ſpecies pomorum & fructuum, plantarum & herbarum habet angelum ſuum, quia oĩa per ipſum facta ſunt. & eſt tanta ſapientia in contēplando eſſentiā vnius minimi pulicis & pediculi, ꝙ human⁹ intellectus capere & intelligere nō ſufficit, neq; pōt. qualiter ergo capies naturam angelicam & eius numerum incōprehēſibilē. nec mireris de his, quæ tibi dico, quia tu uides in una curia vnius domini temporalis,

B ꝙ quælibet res habet vnum ſuperſtitem & cuſtodem. Nā unus accipiter habebit unū aucupatorē ad ſui cuſtodiam & gubernationem. Itē canes habebunt canaterios ſuos ſibi cum magna cura & diligentia attendentes. Itē qui habebūt ſuperſtitē, & ſcutiferos & ragatios. Itē ſimiliter hēbunt magiſtrū & familiarē ſibi attēdentes ad cuſtodiā deputatā. Itē erunt camparij ſup vino, piſtores ad panem deputati, coqui & ſcotti ad coquinam: pincernę, domicelli, & ſic de alijs quibuſcunq; rebus. & inter iſtos unus erit reputatus maior ꝗ alius ſm varia & diuerſa offi-

C cia & honorabilia, ad quæ erunt deputati. et quilibet totis viribus conatur diligenter exercere offm̃ ſuum, & regere & gubernare miſteria, ad quæ ſunt deputati grã ſui domini. Multo ergo magis, & cum maiori cura & diligentia angeli ad nrarum aiarum cuſtodiam deputati exercent officia ſua, quantum intereſt inter ipſas aĩas rationales, & alia creata, quia oĩa in ſapiētia feciſti bone Deus, & ut intelligas, ſunt nouē ordines angelorū. ſ. Angeli, Archangeli, Virtutes, Principatus, Throni, & Dominationes, Poteſtates, Cherubin, & Seraphin. Et quilibet ordo angelorū eſt decies pulchrior altero, q̃a mi-

D nimus Archag. eſt decies pulchrior ꝗ vnus angelus. et unus angelus virtutis eſt decies pulchrior, quā ſit archangelus: ordinis principatus eſt decies pulchrior virtute. & ſic de alijs multiplicando pulchritudinē angelorum decies de ordine in ordinem. Item archangeli decies ſunt plures ꝗ angeli. et virtutes decies plures quam archāgeli, & throni decies plures quam ſint uirtutes, & ſic multiplicando de ordine in ordinē ſunt decies plures alijs. Conſidera modo, quis geometra ſciret facere computum: quia ſi eſſet vnus vſurarius, qui mutuaret unū ducatū in rōne quatuor ſolidorū in mēſe, & cōtinua-

E ret iſtud lucrū, & lucrum lucrorū ſemp accumulando uſq; ad quinquaginta annos tenēdo ſemp firmū capitale cum ipſis lucris; ego audeo dicere ꝙ nō ſūt tot ducati in tribus bonis ciuitatib⁹, quot eēnt illi multiplicati ex illo vnico ducato illi⁹ vſurarij. et uos o vſurarij, dicitis ꝙ uſura nō eſt pctm̃. Mō uideamus illā multiplicationē in ordine angelorū. & cape ordinē angelorū, & pone ꝙ ſint pur. x. angeli in illo ordine, et cape ſm ordinē. ſ. archangelorū, qui ſunt decies plures, & ſic erūt centū. Cape tertium ordinē, q ſunt decies plures ꝗ archāgeli, & ſic erūt mille. Cape quartū ordinē, qui ſunt decies plures tertio ordine, et ſic erūt decē millia.

F Cape quintū ordinē, qui ſunt decies plures quarto, & ſic erunt vnum milionum. vnde ſic multiplicādo tuus intellectus pur in hoc numero non ſufficeret.

Tertia conſideratio eſt contemplari eorum differentiam & diſtinctionē, quia ſm Doctores iſti ordines angelorū ſunt differētes ſpē: q̃a ſicut bos differt ab aſino, ita vnus ordo ſpecifice differt ab alio. Præterea in quolibet ordine angelorum, un⁹ angelus eſt decies pulchrior alio, verbi grã: Secundus angelus eſt decies pulchrior primo, et tertius eſt decies pulchrior ſo, et quart⁹ eſt decies pulchrior tertio. et ſi de alijs illi⁹ ordinis ſē-

G per multiplicando decies de pulchritudine vni⁹ reſpū alterius vſq; ad ultimū. Mō ordo ſcđs archāgelorū, ſe hēt ad primū iſto mō, quia turpior archangelus, eſt decies pulchrior ꝗ vltimus pulchrior angelus: et ſs archāgelus eſt decies pulchrior primo, & ſic de alijs ſp multiplicando uſq; ad ultimū archāgelū. Et primus angelus tertij ordinis eſt decies pulchrior, ꝗ ſit ultim⁹ pulchrior archāgel⁹, qui eſt decies pulchrior alijs, & ſic multiplicando per ſingulos ordines angelorū, uſq; ad vltimū Seraphin. Cōſidera aĩa prio pulchritudinē terræ, & creaturarū de terra, ſicut lapides ꝑcioſos, aurū, argētū, colores,

H ſapores, &c. Cōſidera aq̃, q̃ ē decies pulchrior terra, & aerē decies pulchriorē aq̃, & ignē decies pulchriorē aere. Conſidera ſtellas & planetas, q̃a vn⁹ ē decies pulchrior altero. ſi̅r celos, quorū vnū eſt decies pulchri⁹ altero. Cōſidera animas, quantum ſint pulchriores cęteris illis corporeis, et vna pulchrior altera. Conſidera etiam pulchritudinem angelorum, & quantum vnus angelus in ordine, & ſpecie ſua ſit pulchrior altero, & quātum unus ordo ſit pulchrior altero. et ſic diſcurre de uno in alium, & de ordine in ordinē, & uidebis mirabiles pulchritudines

A & incapaces noſtro humano ītellectu. Sed
quid dicendū de pulchritudine Dei & crea
toris omnium creaturarum & angelorū, in
cuius pulchritudine reſpectu prædictorum
cōparatio nulla cadit, nec cadere poteſt cō-
paratio, quia ipſe Deus eſt tantæ pulchritu-
dinis, ꝙ mens humana ſtupet & deficit ima
ginari et memoria timet ne deficiat in reco
lendo, q̄a finitū non pōt cōprehendere infi
nitū. Vn̄ ſm frēm Iacobonū diceř poſſum⁹:
O infigurabile luce, chi te po figurare, &c.
Contemplare anima, quantus ſplendor ru-
tilantis decoris debet eſſe in aula illius ſum
B mi imperatoris, & quanta beatitudo. & tu
anima per vnum modicū fidei poteris vide
re ipſum Deum facie ad faciem, ſicut eſt, &
frui ipſo Deo. & ſic per medium fidei habe
bitur prēmiū viſionis maieſtatis diuinæ, &
iſtud eſt primū præmium ſubſtāriale datum
aiæ.ſ. videre Deū. Tu ergo anima contēplā
do cū Paulo dic, noſtra cōuerſatio in cœlis
eſt: et ſimiliter per iſtas ſcalas contēplando
aſcendis ad videndum Deū, quē debes poſ
ſidere per mediū ſpei. Vnde Paulus, ſic cur-
rite, vt Chriſtum comprehendatis, per ſpē-
faciendo ſicut fecit Magdalena, quia primo
vidit Chriſtū. & ſecundo ipſum apprehen-
dit, & tenuit eum. vnde ſuge dilecte mi, ut
C anima ſequatur te & teneat te. Tertium prę
mium datur aiæ per voluntatē, ut gaudeat
in amore diuino, quia ſicut in hoc mūdo ha
buit charitatem & amorē Dei, in huius prę
mium in patria perēniter gaudebit in ardo
re charitatis Dei. & in iſta prēmia nunq̄ defi
ciant animæ, ſm ſuas tres potētias. & ſic po
tes aſcendere alias tres ſcalas aſcendendo p
iſtas tres potentias animæ, & earū præmia
iam dicta. Aſcende primam ſcalam. Et
oportet ꝙ intelligā iſta ſpiritualia per groſ
ſa exempla corporalia. Vnde do unum rude
exemplū. ſi tu haberes in vita præſenti vnū
ducatum talis conditionis & naturæ, ꝙ tu
D poſſes eum expendere pro omnibus tuis ne
ceſſarijs milies in die & ſemper reperires il
lum in tua burſa, & eſſes certus ꝙ nunq̄ tibi
deficeret, & ꝙ null⁹ poſſet ipſum tibi auſer
re, quantum haberes ipſum carū. certè cre-
do ꝙ valde. Sed ſi tu haberes decem milia
huiuſmodi. certe credo ꝙ multo plus cari-
pēderes. Sed ſi efficereris dn̄s totius Lōbar
diæ cum pacto & certitudine ꝙ nullus poſ-
ſet tibi rebellare, habendo illos ducatos cū
cōditionibus ſupraſcriptis: certe adhuc eſ-
ſes magis cōtentus, ſed plus ſi tibi daretur
imperiū vniuerſi orbis cū hac certitudine,
ꝙ nullus unquam poſſet te repellere, & ha-
beres theſauros totius mūdi & ceſſanter cū E
hoc ꝙ tu nunquā deficeres, neq; morereris
& nūquā ſeneſceres, neq; ſentires aliquod
incōmodū, neq; dolorē. certè tu recuſares
alium velle paradiſum. Sed ſi vltra prædicta
tibi adijceretur imperium quatuor elemen
torū cum oībus quæ intra ſe cōtinent, & ſo
lis, ſtellarū & planetarū, ita ut facerent cur
ſum ſuum pro tuo libito uoluntatis, & face
res dies & noctes longas & breues, ſecun-
dum tuam bonā voluntatē, & ꝙ plus eſt, ſi
haberes dn̄ium cęlorū, & ſtellati & criſtalli
ni, & cęli empirei, & oīum corporaliū. cer-
te tu ſecundum omnium reputationem eſ-
ſes magnus dn̄s. Sed aſcende ſecundam ſca F
lam ſpiritualium. Sed ſi adhuc retinēdo do
minium ſupraſcriptorū & toti⁹ naturæ cor-
poreę dominari, & poſſidere angelos, & ar-
changelos, Corpus Chriſti, et beatam Virgi
nem: certe tu reputareris quaſi ab oībus al-
ter Deus. Sed dico tibi, ꝙ certe tu es bene
gaudens. Sed ſi a Corpore Chriſti infra oīa
poſſideres, tu nō haberes felicitatē niſi poſ-
ſideres ipſum Deum. vnde Paulus dicit, cur
rite, vt cōprehendatis Deum. o Mundatie
o Mūdatie cęciſſime, tu es bene baſſus &
depreſſus in fętore ſtercoris tui deſiderij, a-
uaritiæ, luxuriæ, & ſuperbię, vt pro vna vilif
ſima re & cupidine denariorū, carnatiæ, & G
elationis uelis perdere tot prēmia tibi pro-
miſſa & dominium omniū creaturarum &
poſſeſſionē & fruitionem ipſius Dei. et tu
o, o, o mulier imbroliata & caudata cū tuis
capillis poſticijs & machagnonis, ac cadu-
cis vanitatibus, ſurge, eleua mentem tuā, &
conſidera, quanta cęcitas te comprehēdat,
& emenda vitam tuā, & adhære uirtutibus
vt poſſis aſcendere iſtas ſcalas viſionis diui-
næ bonitatis. Conſidera præmium aiæ, qđ
conſiſtit in eius volūtate ardētis charitatis
Dei. Et certe tu poteris cōprehendere quan
ta debet eſſe eius aiæ felicitas in paradiſo,
dum eſt ſubmerſa in puteo ardentis charita
tis diuinæ per iſta exēpla groſſa naturę cor- H
poralis, quia tu vides quantū gaudeāt & af-
fectent iſta corporalia ſtare ſimul & appe-
tere ſemper durare & perſeuerare naturali
ter in ſuo eſſe, in tm̄, ꝙ etiā uideť ꝙ inſen-
ſata corpora habeant iſtud deſiderium. q̄a
ſi tu rumpis vnum lapidē, uel vnum lignū,
uel aliud ędificium compoſitū, & colligatū
adeo amant ſtare, & ſic in ſuo eſſe perſeuera
re & durare cū ſuo principio, ꝙ frangendo
uel illa ab inuicē ſeparādo, uidētur murmu
rare & clamare, & faciunt magnum ſtrepi-
tum, ac ſi flerent & dolerent, pp eorū ſepa-
rationem

A rationem & diſſolutionem,& iſte amor ſtā
di, & perſeuerandi ēt eſt in ſerpentibus &
ſcorpionib⁹ venenoſis,& cuiuslibet rei,q̄-
tumcunq; peſſime & venenoſe.Si quęreres
aquam,q̄ eſt tua delectatio,dicet, mea dele
ctatio,& impiū eſt mare & ſtare in vnione.
Si quæris aerē,vbi eſt delectatio tua.Rñde-
bit,ſtare vnit⁹ in ſphera mea. hic eſt ꝙ ignis
ſemper aſcendit vſq; ad ſpherā ſuā , & ibi
contentus quieſcit & non vadit ultra, quia
ibi reperit deſiderium ſui centri,in quo de-
lectatur. itē cuncta aīalia gignunt,&capiūt
delectationē in generando & multiplican-
B do, ut augeant & cōſeruent ſpecies ſuas in
genere ſuo, & totum ſuū ſtudium eſt in bi-
bendo,comedendo,generando &in oībus
gaudijs ſuis pp amorem & deſiderium con
ſeruādi ſe,et ſpēs ſuas.Sed ſi tu haberes oēs
delectationes oīum aīalium ſimul conglu-
tinatas in te, quas ſentiunt in ſe in bibēdo,
comedendo,gignēdo,gaudendo, cātando,
tripudiādo, & oēs delectatiōes quas faciūt
& facere poſſunt, in effectu qd eſſet reſpe-
ctu gaudiorū ſuper cęleſtiū. Sed aſcende al-
tius:volo ꝙ tu habeas aīarū delectationes,
et oīum angelorum : non dico quas hñt in
Deo, ſed in ſe et inter ipſos ſunt certe ma-
gna . Sed quid credis,ꝙ ſunt oīa iſta gaudia
C oīum creaturarū, et aīarum beatarū & ſpi-
rituum electorū, q̄ inter ſe hñt reſpectu de-
lectationis cōicatę in Deo, & cū ipſo Deo.
& certè nihil ſunt.et cōſidera bene,quia tm̄
intereſt inter iſta gaudia creaturarū & crea
toris, quātum intereſt inter ipſas creaturas,
et ipſum creatorem. et tu,o peſſime uſura-
rie & auare,ſi tu haberes miliones mūdorū
cū oībus quæ intra ſe continerent,tu nihil
hñes cum oībus delectationibus tuis, reſpe
ctu delectationis amoris charitatis diuinæ.
& pro modico lucro perdis tm̄ gaudium&
tantā poſſeſſionem,quantus eſt Deus oīpo-
tens . Tu ergo aīa inamorata amore diuino
D aſcende cantando, et iubilando dicens, Aīa
peregrina che d'amor ſenti el zelo, tendi le
ale al cielo , e de volare non finar ſu l'alto
monte. Aſcende doue l'amor t'aſpetta. Co-
mo ſecto ta cende . E uerſo de lui in fretta
toſto ſpoſa diletta . Et dolce ſpoſo abraza.
E cō lacrimoſa facia dinanti a lui t'inchina.

Secunda pars principalis.

VIdeamus modo pręmium & gloriā
corporis,quæ eſt conſubſtantialis,q̄
notatur in ſecunda parte noſtri the-
matis ibi,et quam iocundum.et eſt ſecunda
pars pricipalis prędicationis noſtrę. In qua
ſecunda parte notātur tres contēplationes. E
Prima eſt , qualiter eſt ornatum corpus
glorificatū. Scđa eſt, quare eſt ita ꝑmiatū.
Tertia eſt, in quo eſt ita exercitatum .
Primū cōtēplari eſt,qualiter corpus bea-
tū eſt ornatū. et de hoc nota tres veritates.
Prima eſt ſui corporis ornatus .
Secūda eſt ſuę pulchritudinis fundam̄ .
Tertia eſt ſuorū ſenſuū corpeorū dotes.
Dico quod prima ueritas eſt de corporis
ornamētis.ad quod nota, quod corpus ſan
ctum habet quatuor ornamenta.
Primū ornamentū eſt , q̄a eſt ſplendidū.
Secundum ornamentum,quia eſt totum
impaſſibile omnis infirmitatis. F
Tertium ornamentum, quia eſt agile, &
in nullo fatigabile & ualde leue.
Quartum, quia eſt penetrabile ſine alicu
ius rei reſiſtentia .
Dico ꝙ corpus beatum primo eſt ſplēdi
dum & lucidum ſepties plusquā Sol. vnde
Mat. 10.c. Fulgebunt iuſti tanquā Sol in re-
gno patris eorum, & nō dicit ultra.et ęqui
parat Soli, quia nō eſt dare rem viſibilē,pul
chriorem et lucidiorē Sole in hoc mundo.
Secundus eius ornatus eſt , quia corpus
glorificatum eſt totū impaſſibile, ab omni
infirmitate et alteratione liberū, et in nullo
te fatigabit. Ideo in hoc mūdo bene labora G
& ipſum fatiga. Et in ſudore vultus tui ue-
ſceris pane tuo. ſi in futuro in nullo te fati-
get. Vnde Paulus oportet corruptibile hoc
ut efficiatur impaſſibile, & immortale.
Tertius ornatus corporis eſt, quia erit in
patria agile , et erit ita leue, ꝙ in uno mo-
mēto proſiliet de vna parte paradiſi ad aliā
partem,et de vna parte mundi ad aliā,&de
cęlo in terram. vnde Sap.3.c. tanq̄ ſcintillę
in arundineto tranſcurrunt.Ita corpora glo
rificata diſcurrūt ita leuiter & agiliter, ſicut
ſcintilla ignis. Quartus ornat⁹ eſt ſubtilitas,
quia erit ita ſubtile, ꝙ penetrabit murum ſi
cut Chrs intrauit ianuis clauſis cęnaculum,
in quo erant apoſtoli clauſi pp metū Iudæo H
rum, ſicut eſt tuus ſpūs et tua aīa,quia ſtans
hic poteris cū ſpū intrare turrim clauſam ,
et vnā capſam per imaginationem, ſed tūc
tu corporaliter intrabis ſine fractura muri,
uel capſę.vnde Paulus 1.ad Corin. c.Se-
minatur nunc corp⁹ aīale, ſed in alio mūdo
corpus ſpirituale. Nota modo ſcđam ueri-
tatē,quare corpus beatū eſt ita pręmiatum.
Prima cauſa eſt,quia intellectus eſt lumē
diuinum & habebit in patria lucem incom-
prehenſibilem. et quanto plus intelligit de
Deo,plus illuminabit.et quāto plus erit lu-

A ſed diuerſimode,& nõ eodem modo; quia
quanto magis aĩa per ſua bona opera facta
in hoc mundo promerebit magis uidere,
guſtare & intelligere Deum, tanto magis
patietur & fruetur ipſo Deo, adeo ꝙ erit
magis radians, & ſplendens, & magis im-
paſſibile, & magis leue, & plus penetrabi-
le corpus illius aię, quam alterius animæ,
quæ non fecit tot bona,nec tanta,non pro-
pterea,ꝙ ſit darę obſcuritatem, paſſibilita-
tem,grauitatem, ſeu penetrabilitatem ali-
quam alicuius groſſitiei in corporibus glo-
rificatis quibuſcunq; plus in vno, quam in
alio,ſed ſpiritualiter intellige.

B Tertio ſimiliter i oibus corporib⁹ beatis
erit odor admirãdæ ſuauitatis, offuſcãs oĩa
aromata ſimul cõgregata,ſed vn⁹ odor vni⁹
nõ erit ſicut alter,ſed aliter & alio modo.

Quarto nota,ꝙ i pr̃ia nulla aĩa cũ corpe
ẽ,q̃n cãtet & iubilet cãt⁹ diuinæ ſuauitatis,
& nulla faciet eundẽ verſum, ſed oẽs canta
bunt varios verſus,& varias melodias.

Quintum notabile eſt, ꝙ quilibet ſimul
& ſemel audiet omnes verſus & melodias,
& diſcernet vnã ab alia,& ſic de alijs,&c.

Sequit̃ mõ videre, qualiter in pr̃ia ſaluati
erũt ita p̃miati. & nota bñ,quare dabuntur
C iſtæ quatuor dotes corpib⁹ felicib⁹.&r̃ndeo
tibi,ꝙ hoc erit pp quatuor virtutes Cardi-
nales,q̃bus hoĩes in hoc mũdo vſi fuerunt.
Nam tu vides, ꝙ in hoc ſeculo eſt datum
homini exercere iuſtitiam, fortitudinem,
temperantiam, & prudentiam in hac vita
actiua. Et per conſequens in horum qua-
tuor virtutum præmium in vita æterna dan
tur quatuor dotes, ſecundum iſtas quatuor
virtutes, quia iuſtitiæ datur dilectio Dei, &
proximi, & tibi odium de peccatis, quæ ſi
feciſti in hoc mundo, quia dilexiſti Deum,
& portaſti charitatem proximo,& habuiſti
odio peccata: ideo in alio mundo tu radia-
D bis radio virtutis iuſtitiæ, & ſicut fuiſti le-
uis præcauendo tibi à mole peccatorum in
hoc mũdo, ita tu eris leuis in vita, & tuum
corpus erit leuiſſimum: & ſicut fuiſti for-
tis patienter ferendo labores, anfractus, &
tribulationes huius mundi,per hoc mereris
præmiari præmio impaſſibilitatis in patria:
& ſicut tibi prædominata fuit prudentia in
hoc mundo, diſponendo virtuoſe præſen-
tia, recolendo præterita, & prouidendo fu
tura, & ſic pęnitens de peccatis præteritis,
diſponẽs bene viuere pro præſenti,& pro-
uides in futuro augendo pęnitentiam de
perpetratis malis, & ſic ſubtilias corpus
propter vitæ aſperitatem,& mentem con-

ſiderando vitam beatam.Inde datur in prę- E
mium corpora ſubtilitas. & ſicut tem-
perantia eſt virtus temperans virum & mu
lierem,qui in proſperis tenent humilitatẽ,
& non ſuperbiunt, ſed ſunt temperati &
moderati in geſtis, veſtimentis non cauda-
tis, & alijs ſuis operationibus. & per hanc
virtutem datur eis luciditas in vita æterna.

Tertium contemplari eſt ſcire, quid fiet
in vita æterna, & quale exercitium exerce-
bunt ſaluati. & quidem in vita æterna nil
fit niſi cantare,ſonare,tripudiare, gaudere,
iubilare, & eſſe in continuo ardore amoris
diuini, & frui ipſo Deo, & eſſe inamora-
tus de ipſo Deo, adeo quod ibi nulla erit F
paſſio corporalis vel ſpiritualis, ſed gau-
dium, lætitia, & fęlicitas ſumma, & ſum-
mum bonum atque perpetuum & inexti-
mabile. Et nota,quod qui ballat,cantat,&
eſt inamoratus in carnalia huius mundi, &
in hac vita: & non truſſeris, quia dico,
quod veritas eſt,quod ibi citharizatur, iu-
bilatur,& cantatur in Chriſto Ieſu. Et no-
ta,quod in bene cantando requiruntur qua
tuor. Primum,quod vox ſit pulchra:ſecun-
dum, quod ſit bona: tertium, quod ſit al-
ta: & quartum, quod ſit flexibilis. vnde in
vita æterna non erit catarrus impediens vo
cem, ita quod vox ſecundum ſubiectam G
melodiam poterit eſſe altiſſima in excelſis
laudando Deum, & erit flexibilis & baſſa,
prout placebit. Secundum exercitium erit
ſonare, in quo bene ſonare quatuor requi-
runtur. Primum, bonum inſtrumentũ: ſe-
cundum,ꝙ ſit bene concordatum:tertium,
ꝙ manus ſit ita fortis,ꝙ ex labore pulſandi
non efficiatur feſſa & laſſa: quartum, ꝙ
manus ſit leuis. vnde omnia iſta quatuor
erunt in perfectione in paradiſo. Primum
enim inſtrumentum erit perfectum, quia
Deus illud faciet,a quo cuncta perfecta pro
cedunt, & temperabit, ac concordabit il-
lud. tertio manus erit fortis, quia impaſſi- H
bilis. & quarto erit leuis, quia totum cor-
pus erit leue: ita quod omnia requiſita ad
bene pulſandum interuenient. Item dico,
ꝙ in cęleſti curia tripudiatur, &.Chriſtus
etiam tripudiat. ſed ad bene tripudiandũ,
& ballandum quatuor requiruntur. Primũ,
ꝙ corpus ſit pulchrũ: ſecundum,ꝙ ſit bene
ornatum: tertium,ꝙ ſit leue: quartum, ꝙ
ſit forte, quia non recedat à tripudio, quia
ſit feſſum. Et ꝙ iſta ſint vera,quæ tibi dico,
probo tibi oĩa per auctoritatem ſanctę ſcri
pturę.Et primo tu hẽs i teſtõ veteri:Et exul
tabunt Sancti in gloria. ecce tripudiare.

Ięta-

A lętabuntur in cubilibus ſuis. cubile erit cor
pus ſanctificatum animæ, vel ſedes ipſorū
ſanctorum, & ipſum corpus glorificatum
erit inſtrumentum: nam exultationes Dei
in gutture eorum. ecce cantus præcedens
de gutture ſanctorum. Et Io.14.c. in Apoc.
Et audiui vocem de cœlo tanquam vocem
aquarum multarum, & tanquam vocem to
nitrui magni, & vox, quam audiui, ſicut ci-
tharędorum citharizantium in citharis ſuis,
& cantabant quaſi canticū nouum ante ſe-
dem, & ante quatuor animalia, & ſeniores,
& nemo poterat dicere canticum, niſi illa
centum quadraginta quatuor milia, qui em-
B pti ſunt de terra, &c. & 15.c.ibi, Et vidi tā-
quam mare vitreum mixtum igne, & eos,
qui vicerunt beſtiam, & imaginem eius, &
numerum nominis eius ſtantē ſuper mare
vitreum habentes citharas Dei, & cantan-
tes canticum Moyſi ſerui Dei, & canticum
Agni, dicentes, Magna & mirabilia opera
tua, Domine Deus omnipotens, iuſtę cun-
ctæ viæ tuę, Rex ſeculorum, quis non time
bit te Domine, & magnificabit nomē tuū,
quia ſolus pius es, quoniam omnes gentes
venient, & adorabunt in conſpectu tuo,
quoniam iudicia tua manifeſta ſunt, &c.
Vnde ego volo iſto mane cantare vobiſcū:
C cantemus ergo in regione viuorum, & di-
co, ꝙ Sācti in gloria chorizāt, in chorizādo
cantant, & mare eſt latitudo glorię æternę,
quia latum eſt mandatum tuum nimis: tu
vides, ꝙ mare eſt ſplendidum, quia ſignifi-
cat ſplendorem Dei, & erat ſolidum ſicut
vitrum, quia vitreum, quod ſignificat ſoli-
dationem animarum, & cæterorum beato-
rum ſolidatorum in ſpe, fide, & charitate.
& vidi ſuper hoc mare tres generationes
beatorum, qui vicerunt beſtiam. ſ. mundum
beſtialem: & virginum, qui vicerūt carnē:
& Doctorū, qui vicerunt, & confuderunt
diabolum, & hæreſes ſuas declarando fidē
D Chriſti, & vituperando & diſcooperiendo
numerum eius beſtiæ. ſ. malitias, fraudes,
& aſtutias diaboli, qui erant numeroſi deci
pientes vniuerſum orbem. Vnde iſti beati
ſtantes ſuper iſto mare vitreo. i. ſuper lati-
tudine miſericordię Dej, citharizāt, cantāt,
iubilant, & choreas diffuſas ducūt, laudan-
tes & benedicētes Deum de victorijs, quas
habuerunt contra mundum, carnem, & dia
bolum, & pſallunt in citharis bene ſonanti
bus. Nam cithara eſt vacua, vnde per reuer-
berationem chordarum ingeneratur melo
dia: & iſta cithara ſunt corpora beata va-
cua omni malitia & peccato, & omne cor-
pus beatum habet tres chordas. Prima eſt E
anima, quæ eſt biſcantus; corpus eſt tenor;
virtutes, quibus mediantibus adepti ſunt
vitam æternam eſt contratenor, & ad bene
pulſandum bonum inſtrumētum oportet,
ꝙ illud tale inſtrumentum ſit factum de li-
gno ad illud tale inſtrumentum. Nam legi-
tur Reg.10.c. ꝙ Regina Saba miſit Salomo-
ni certa ligna per mare apta ad faciendum
inſtrumentum ad pulſandū in templo Dei
per Sacerdotes, quia Regina Saba eſt eccle
ſia, quæ mittit ligna. ſ. homines aptos, me-
diante ſancto Baptiſmate, & ordinibus in-
ſtitutis ab ipſa eccleſia ad ſanctificandum F
corpora ſua per fidem, ſpem, charitatem, cę
teraſque virtutes, quæ corpora ſanctificata
ſunt apta ad faciendum inſtrumenta cano-
ra coram throno Dei, & mittit ipſa ligna,
hoc eſt corpora beata, per mare. i. per miſe-
ricordiam Dei, qua mediante peruenitur
ad portum ſalutis, & vitæ æternæ, vbi per-
uenitur per humilitatem, cęteraſq; virtu-
tes, quas ſancta mater docet eccleſia, quib⁹
virtutibus mediantibus corpora iſta beata
efficiuntur inſtrumenta vitæ æternæ. & di-
cit Io. vbi ſup. ꝙ cantabant faciendo duos
cātus. ſ. legis antiquę. ſ. timoris, & legis no
uæ. ſ. amoris, ꝙ ſignificat gaudium beatorū
iubilantium ex eo, quia vident ſe per Dei G
gratiam aufugiſſe à timore inferni. Agnus
verò eſt cantus amoris in benefaciēdo pro-
ximo: nā parcere de offenſis illatis tibi, pro
ximo tuo, & reddere bonum pro malo, &
ipſum amare ſicut teipſum in hoc mundo,
iſtud eſt cantare Deo in paradiſo.

Et nota, ꝙ Chriſtus Imperator noſter,
ducit choreā, & ē caput, & antecedit alios,
poſt quem ſequitur Virgo glorioſa eius ge-
nitrix, Regina coronata, ſole amicta, cū ful-
genti corona ſtellarum duodecim: deinde
ſequitur Seraphin, deinde Cherubin, cæte-
riq; chori Angelorum, ſecundum dignita
tes Hierarchiarum, & ordinum ſuorū. dein H
de ſequitur S.Ioan. Baptiſta, demum ſancti
Patriarchę, & Prophetę, S.Petrus, & S.Pau
lus, cęteriq; diſcipuli: deinde in chorea ſe-
quuntur martires, inde confeſſores, poſtea
Doctores, & Eremitæ, poſtea virgines, vi-
duę, & poſtremo ſancti coniugati, & tur-
ba magna ex omnibus gentibus beatis, quā
numerare nemo poſſet, & omnes cantant
dulcibus melodijs: & quanto ſunt beatio-
res, tanto melius cantant amicti ſtolis albis
dicentes, Magna, & mirabilia ſunt opera
tua, Deus omnipotens, & faciunt vnā pul-
chram cantilenam, in qua ſunt xxiiij. ſtātiæ,
quæ

A quæ ſequuntur, & retornellus eſt, Magna, & mirabilia ſunt opera tua, Deus omnipotens, & oīs ſtantia eſt vna laus Deo, quia omnis anima eleuatur ad magnificandum & laudandum Deum, gratias ſibi agens. & finita vna ſtatia, omnes cantant dictum retornellum. ſ. Magna & mirabilia ſunt opera tua, Deus omnipotens.

Prima ſtantia huius cantilenæ eſt, Benedictus & laudabilis Deus in æternum, quia fuiſti creator meus, & me formaſti ad imaginem tuam Domine.

Secunda ſtantia, Benedictus & laudabilis Deus meus, quia tu procuraſti meam ſal
B uationem.

Tertius verſus, O magne & bone Deus, benedictus ſis, & laudabilis, quia me defendiſti, ne periclitarer.

Quartus verſus, O magne & bone Deus laudabilis & glorioſus, quia fuiſti meus prædicator, & docuiſti me ſaluare.

Quintus verſus, O magne & bone De⁹, ſis laudabilis, & benedictus, quia me exercuiſti, & feciſti me in vita actiua fugere mala, & adhærere virtutibus, & bene operari.

Sextus verſus, O pater de cœlis Deus, ſis benedictus, & laudabilis, quia fuiſti
C meus illuminator per fidem, & clemētiam tuam, per cuius fidei lumen ſecutus ſum virtutes, & abhorrui vitia.

Septima ſtātia, O mitiſſime & pie Deus, ſis laudabilis in æternum, quia fuiſti meus transformator.

Nona ſtantia, Benedictus ſis tu Domine Deus, quia fuiſti meus redemptor cum tuo ſanguine pretioſo.

Decima ſtantia, Domine Deus virtutum tibi laus & gloria, quia tu es meus glorificator, & continuè experior tuam gloriam transformando me in te, & totus ardeo amore diuino.

Vndecima, O Deus bone, qui ab æterno
D cuncta nouiſti, ſis laudabilis & benedictus, quia te humiliaſti, & per infuſionem tuæ gratiæ me ſupra trahendo ad te feciſti tuæ gloriæ poſſeſſorem.

Duodecima, Miſericors Deus & benigne, tibi ſoli eſt laus & gloria infinita: quia cum in tanta pulchritudine fores, deſcendiſti à cæleſti patria in mundum propter meam ſubleuationem, ſummæ nobilitatis ſpeculum, ſanctè Deus, tu ſis per ſecula benedictus, quia propter me carnem induere voluiſti, vt tua immenſa charitas, atque gloria à me cognoſceretur.

Tertiadecima, O piētiſſime Domine, dominans toti mūdo, vniuerſa laus tibi red- E
datur & gloria per ſeculorum ſecula, quia tu Domine reliquiſti diuitias paradiſi, veniſtiq; in extrema paupertate huius mundi, vt me traheres ad inexhauſtas diuitias paradiſi.

Quartadecima ſtātia, ſiue verſus, O glorioſiſſime Domine Deus, qui cuncta cōſpicis ab ęterno, tibi honor & reuerentia in ſit ſemper, quia cum glorioſus exiſtens ſuper cęlos veniſti in hac lachrimarum valle, & miſeria huius mundi, vt de ſtercore traheres me ad regnum cœlorum, in quo nunc gaudeo, fruendo te Deo altiſſimo.

Quintadecima, Domine Deus delitiarū F
benedictus & laudabilis ſis, tu Pater miſericordiæ, quia cum exiſteres in tot gaudiorum iubilo, recedere voluiſti & deſcendere in mundum tribulationum, motus tua propria bonitate charitatis, vt me perditum ſubleuares.

Sextadecima, Dulcis Domine & benigne Deus, benedicta ſit tua ſancta eſſentia diuinitatis: quia dum eſſes meus iudex in me merito condemnando, fuiſti meus aduocatus in crucis patibulo in ſaluando dicens, Pater ignoſce eis, quia neſciunt quid faciunt. quia dum tibi mortem inferrent pa
tres mei, benigne Deus non ipſos inculpa- G
ſti, ſed pro ipſis aduocando eos excuſaſti, pro cuius morte me ſaluum feciſti, vnde ſint tibi gratię & laudes infinitæ.

Decimaſeptima, Deus vita & conſolatio beatorum, benedictum ſit tuum nomē glorioſum, quia dum eſſem tuus perfidus inimic⁹, tu Domine fleuiſti & gemuiſti, & eſſe ciſti te Deum fratrem meū, vt me mediantibus tuis paſſionibus recreares.

Decimaoctaua, O Domine Deus, qui per vnigenitum filium tuum humanā ſpeciem recreaſti, tibi omnis laus, honor, & benedictio tribuatur: quia dum eſſes creator omnium, & Dominus dominantium, H
effectus es ſeru⁹ propter me, vt me faceres participem imperio regni cœleſtis, in quo nūc. tecum cum gloria iubilo chorizando.

Decimanona ſtantia illius cantilenæ eſt, Singularis Domine Deus mitiſſime & benigne, benedictus ſis & laudabilis tu pater miſericordiæ, quia dum meus pater & creator exiſteres, per aſſumptionem humanæ carnis voluiſti effici filius meus. ſ. hominis.

Vigeſima, Deus, qui per incarnationem tuam me à morte perpetua liberaſti, ſit tibi laus & gloria, quia inueniſti tua mediante diuina prælectione meliorem, ac puriorem

rem

A rem,honeſtioremq; Virginẽ,quæ foret in to-
to orbe,in cuius vtero poſſes aſſumere car-
nem , quam per gratiam Sancti Spiritus
concipere voluiſti,vt mea humanitas à po-
teſtate diaboli redempta tecum fieret con-
formis.

Vigèſimaprima,O admirabilis bonitatis
Deus omnipotens, benedictus ſemper ſis,
& laudabilis Deus meus,quia exiſtens glo-
rioſus,& omnia replens, ac incapax,volui-
ſti in vtero Virginis compręhendi & in-
carcerari,vt me per tuam charitatem,& mi
ſericordiam eximeres à carcere infernali,
& transformarer in te, & efficerer tecum
B Deus , ſit tua incarnatio benedicta , quia
fuit cauſa exaltationis generis humani, qđ
per peccatum perierat primi parentis.

Vigeſimaſecunda, Deus, cui ineſt virtu-
tum omnium plenitudo,ſit laus tiiæ indiui
duæ trinitatis,quia dũ velles de hoc ſeculo
ad cęleſtem patriam remeare,voluiſti mihi
oſtendere charitatem,quam humano gene
ri portabas. In hoc etiam , quia voluiſti in
ſacramento altaris te mihi tradere mandu-
candum,vt tui fieret commemoratio quo-
tidiana,& comedendo teipſum in te tran-
ſubſtantiare.

C Vigeſimatertia, Deus, qui per mortem
vnigeniti filij tui humanæ miſericordiæ
ſuccurriſti,ſis ſemper laudabilis,& in om-
nibus tuis dignitatibus,& proprietatib° be
nedictus, quia feciſti legem, vt te ſemper
feruenti animo amem, ſicut tu me in tuæ
charitatis gremio recepiſti. Nam quicunq; D
cupit amorem,qui eſt inter tuam deitatem,
& humanitatem, cõtemplari oportet cum
corde feruenti ſignificationes tuarum diui-
narum virtutum, & humanarum qualitatẽ
recipere diligenter, ita quod a parte tuæ
diuinitatis tres virtutes comprehẽdat, quæ
ſunt poteſtas,ſapientia,& voluntas huma-
nitatis tuæ,quæ ſunt memoria,voluntas,&
intellectus, quę ſimul coniuncta, mea ani-
ma in cognitione amoris, qui eſt inter diui-
nam naturam & humanam mei naturam,
facit totis viribus contemplari, & tecum
miſericors Deus in omni charitate vinculo
inſeparabiliter alligari. E

Vigeſimaquarta eſt, Deus cui fieri com-
petit omnis actio gratiarum tuæ infinitæ ſa-
pientiæ, & ſummæ bonitati, laus omnis &
gloria tribuatur, quia fuiſti ita benignus,
miſericors, & miſerator Dominus, quod
tu tantum amaſti me, ꝙ omnis amor om-
nium creaturarum ſimul vnitus nihil eſt re
ſpectu illius charitatis, quæ te mouit no-
ſtram carnem ex puriſſima Virgine capere,
vt me traheres ad te, vt poſſim tecum cum
Sanctis tuis in tua beata gloria pſallendo,
cantando,& citharizando,ſumma cum fę-
licitate tripudiare: & poſſim iubilando di- F
cere cum beatis ſpiritibus, O quam bonũ,
& quam iucundum eſt fratres habitare in
vnum. Cuius iucunditatis participes nos
facere dignetur æternitas ſummi Dei, qui
ſemper ſit laudabilis,& glorioſus, Amen.

F I N I S.

SERMONES DIVI BERNARDINI EXTRAORDINARII.

De Regno Dei.

Sermo I.

ET vidi, & ecce Agnus ſtabat ſuper montem Syon, & cum illo centum quadragintaquatuor millia habentes nomen eius ſcriptum in frontib. ſuis, Ioãnes in Apocalyp. 14. Et loqtur de regno Dei,
B & omnium volentium fieri beatos, & phylocaptos amore diuino. In quo quidem ſacro eloquio notantur quatuor magnæ contemplationes, quæ hic infra dicuntur. Prima, ſ. de loco, vbi erunt beati, quia ſuper montem Syon, ſ. in paradiſo. Secunda de numero eorum, qui erunt beati, quia centum quadragintaquatuor millia. Tertia de ſigno, quod apparebit beatis, quia habebũt nomen Ieſus ſcriptum in frontibus.

Prima principalis.

C
ET prima contemplatio eſt de loco, de quo in præcedenti prædicatione ſatis dixi heri; & tantum quòd non curo multum me extendere: ſed tamen modicum dicam. Nota, quòd Syon interpretatur ſpeculatio, quia in ſpeculatione vidi agnum immaculatum Ieſum, ſ. ſtantem ſuper montem Syon, ſ. in paradiſo. Et per hoc ſanctificatur gloria æternalis, ad dandum intelligere, quòd caueatis a miſeria præſentis vitæ. Nam quis aſcendit ĩn montem Syon? certe innocens manibus in non faciendo mala opera: & mundo corde in non conſentiendo cum volũtate malis operationibus: & qui non accepit in vanum animam ſuam. i. non volendo mala facere, & ſic habes tria, quæ ſunt vitanda, ſi vis aſcendere in montem ſanctum Syon, ſ. velle operari; & conſenſus ſi iſta exercitantur in bono: ſecus vero ſi exercitantur in malo. Et nota, quod E beati erunt cẽtum quadragintaquatuor millia, & non plures, nec pauciores. Et non intelligas numerum ad literam, ſed interpretatiue & myſtice; quia omnes numeri ſanctæ ſcripturæ ſunt myſtici; & ſi bene intelliges iſto mane, tu videbis numeros ſcripturę: quia vel anologice, vel moraliter, vel interpretatiue ſumpti ſunt; & nota, quod ſunt tres numeri principales, ſecundum quos, & inter quos omnes alij numeri includuntur; F quia eſt vnus numerus decẽnarius, alius centenarius, alius eſt numerus millenarius, & vocatur alba Spiritusſancti. Numerus decenarius ſemper ſignificat, & interpretatur operatio bona vel mala. Numerus centenarius ſignificat delectationem bonam, aut malam. Numerus vero millenarius ſignificat cognitionem bonam, vel malam. Vnde vnus numerus, ſ. decẽnarius vocatur longus. Centenarius dicitur latus; Millenarius

A vocatur profundus, & eſt cognitionis, &
protenditur ſurſum. Cape numerum decé-
narium, qui ſignificat operationem, quæ eſt
duplex, quia quædam eſt actiua, quæ com-
petit corpori: quædam eſt contemplatiua,
quæ conuenit animæ; operatio actiua eſt
ſexcuplex, in quibus ſex cōſiſtit omnis ope
ratio corporis, ſiue bona, ſiue mala. Opera-
tio animæ eſt quadruplex, in quibus conſi-
ſtit omnis operatio animæ, ſiue bona, ſiue
mala. Sume iſtos ambos numeros ſimul, &
ſic habebis numerum decénarium, quia ſex
& quatuor conſiſtunt decem. Ad quorum
B declarationem nota, quòd Deus formauit
hominem cum decem gratijs, quarum ſex
conſiſtunt in vita actiua, & competunt cor-
pori, & quatuor vitæ contemplatiuæ, &
conueniunt animæ, cum libero arbitrio poſ
ſendi operari in bono, & in malo, quæ de-
cem gratiæ ſequuntur. Prima gratia fuit
ſcire bonum; ſecunda gratia fuit ſcire vel-
le bonum; tertia gratia fuit ſcire poſſe bo-
nū; quarta gratia fuit diſcernere bonum a
malo; quinta gratia fuit præmeditari bo-
num a malo; ſexta gratia fuit operari bo-
num, & non malum; & iſtæ attribuuntur
corpori: nam & ipſe Deus ſimiliter ſex die-
C bus fuit operatus actiuè. Iunge modo alias
quatuor gratias congruentes animæ noſtræ;
ſeptima, quia dedit vt homo vinceret, & ex
ſe ipſo nihil poſſet facere ſine Deo, niſi ſo-
lum peccatum; octaua eſt timere Deum,
non faciendo malum, & faciendo bonum;
nona eſt amare Deum ex toto corde, qui
iuuabit facere bonum; decima eſt, quia to-
ta ſua bona operatio faciet propter Deum.
Quas quatuor operationes contemplatiuas
& ſpirituales animæ homo exercet in qua-
tuor virtutibus; quarum prima eſt pruden-
tia, quæ eſt principalior: ſecunda eſt iuſti-
tia: tertia eſt temperantia: quarta eſt for-
D titudo. Prima eſt prudentia, cuius offi-
cium eſt cognoſcere bonum a malo. Se-
quitur iuſtitia, quæ ponit bonum in exer-
citio, ita quòd illud operatur. Inde venit
fortitudo, cuius virtutis officium eſt, eſ-
ſe fortis, & conſtantis, & perſeuerantis
animi, inferendo omnem grauitatem, &
in nulla aduerſitate declinare a bono, &
dimittere ſe cadere in faciendo aliquod ma
lum: & ſicut iſta virtus fortitudinis cogno-
ſcitur in aduerſis, quando liber & conſtans
animus non flectitur ad malum: Ita eius
contrarium, ſcilicet inconſtantia cognoſci-
tur in proſperitate mundana; quia proſpe-
ritas facit hominem præcipitare, & flecti E
ad quæque mala, & deſideria caduca, ni-
ſi temperetur fręno temperantiæ. Inde
ergo ſequitur iſta quarta virtus animi, ſci-
licet temperantia, quæ eſt fręnum in abun-
dantia proſperitatis in cognoſcendo ſe eſ-
ſe puluerem, & vermem, & ſe humilian-
do, & quis quid habet cognoſcere ſe ha-
bere a Deo, & niſi iſto fręno regaris, tu
præcipitaris, & ſicut Adam peccauit ip-
ſe perdidit omnes ſupraſcriptas gratias:
quia perdidit velle ſcire, & poſſe facere
bonum, & cæteras gratias prædictas tam
corporales, quàm ſpirituales: quia perdi- F
dit gratiam Dei, & ipſum Deum, qui eſt
amor vitæ, & generalis; & ita amor pro-
prius eſt amor vitæ propriæ, & ſpecialis:
vnde Auguſtinus de ciuitate Dei ponit Ie-
ruſalem interpretando pro viſione pacis,
& Babyloniæ pro amore proprio, & car-
nem noſtram, vbi eſt plantatus noſter a-
mor proprius ſpecialis, qui eſt contrarius
amori Dei, qui generalis: quia amor pro-
prius a diuino, & generali ſunt ita con-
trarij, & diuerſi, ſicut eſt mors contraria
vitæ; & econtra: vnde iungendo ſex ope-
rationes corporis ſupraſcriptas, cum qua-
tuor operationibus animæ, faciunt nume- G
rum decennarium, vt ſupradictum eſt; ſi-
cut etiam in quatuor Euangeliſtis appro-
priatis quatuor virtutibus ſupraſcriptis: qa
quilibet eorum interpretatur habere ſex a-
las, figuratas operationibus corporeis, ple-
nas oculis: quia bona operatio non fit ſi-
ne oculis claritatis cognitionis, & pruden-
tiæ, ſed in cæcitate, & ignorantia vitio-
rum. Videamus modo de centenario nu-
mero; & ſunt decem operationes, quæ
multiplicatæ, & applicatæ modo infraſcri-
pto conducunt mentem ad notitiam, &
delectationem damni. Primum eſt audi-
re teſtimonia Dei, & omnia, per quæ per- H
uenimus ad notitiam Dei, ſicut eſt ſcrip-
tura ſancta, & omnis ſcientia in ſui natu-
ra, & omnia creata: ſecundum eſt præ-
ponere bonum malo: tertium inuocare di-
uinum auxilium: quartum pœnitere de de-
fectibus ſuis, & abſtinere a malo; & iſta
quinque pertinet ad innocentiam in abſti-
nere a malo. Et nota, quòd homo nun-
quàm poteſt delectari in bono, diligen-
do malum: & econtra nunquàm delecta-
tur in malo, niſi dimittat bonum, quod
eſt eius oppoſitum: quia contrariorum ea-
dem eſt diſciplina: Ecce qualiter dimitten-

A do malum, & abſtinere ab ipſo malo, eſt innocentia, & facere bonum eſt iuſtitia; & ſunt quinque operationes pertinentes ad iuſtitiam; quia prima eſt operari bonum: ſecunda perſeuerare in eo: tertia negligere malum: quarta zelare bonum: quinta delectari, & quieſcere in bono; & de iſtis teſtimonijs Dei dicit Propheta: Mirabilia ſunt teſtimonia tua Domine, & cætera. Sed ſi teſtimonia Dei ſunt mirabilia, quid & quàm admirabilis debet eſſe creator omnium Deus? vnde nos non poſſumus habere delectationem, niſi per intelligentiam corporalem, aut ſpiritualem, ſcilicet B per auditum ſpiritualem, ſcilicet legendo; poteſt etiã iſta delectatio haberi per fidem: ſed vt ait Apoſtolus Paulus; Fides autem ex auditu venit: quia audiendo prędicationes, & verba diuina, eſt teſtimonium Dei; & ſic primo tu audis, & poſtquàm tu audiuiſti, tu proponis facere illud quod audiuiſti, & ſic peruenis ad ſecundum gradum: tertio tu non potes facere bonum, niſi inuoces Deum, & recommittas te ſibi: quarto ſi tu vis quòd Deus te adiuuet, fac ex latere tuo, quòd tu pœniteas de omni malo, quod tu feciſti, & ſatisfacias pœnitentiam agendo; C quinto, quia non ſufficit, quòd te pœniteat præteriti mali, niſi cum propoſito firmo abſtineas a malo pro tempore futuro; & ſic habes prædicta quinque pertinentia ad innocentiam; & ſunt etiam alia quinque pertinentia ad iuſtitiam: primum eſt operari bonum: ſecundum, quia non ſufficit, quòd facias bonum, niſi perſeueres in inceptis bonis, quòd recommittas te Deo, quòd te iuuet facere bonum: quarto nec hoc ſufficit, niſi venias in eo gradu, quòd tu truſſeris de malo, tibi ipſi dicendo, ò ſmemorate Daniel, quid feci, quia iam perdidi quadraginta annos in D vanitatibus, & carnalibus deſiderijs, & in miſeria, & cupiditate huius mundi; & ſic dolendo in te truſſeris de alijs, qui amant vanitates, & carnalia deſideria, & cupidines, atque miſerias huius caduci, & miſerabilis mundi: quia vbi primo tibi placebant prædicta, & non tibi diſplicebant: quia ſic faciẽdo eſt zelare bonum; vnde Dauid: Zelaui ſuper iniquos, videlicet quòd quãdo aliquis facit tale malum, adeo debeas, quòd videatur tibi euelli cor, & quòd cor tibi crepet, & eſt quòd in corde tuo tu ſentias dulcedinem de eo, quod tu zelas bonum, & facis ſuprafcripta; volue modo manum, & videas qualiter anima ducitur ad habendum ſemper diſplicentiam, & cape contrarium; quia ſicut primum operari erat facere bonum; ita modo ſit audire malum; quia colloquia mala corrumpunt bonos mores; & ſicut audiuiſti, tu conſentis, & vadis tunc per malam viam proponendo facere malum; tertio, quia confidendo de te ipſo, relinquis Deum, & recommittis te diabolo; quarto, quia tu non debes, quòd in præteritum feceris malum, immo gloriaris te iactando verſus alios, & doles de bono ſi quod feciſti; quinto eſt abſtinere a bono, & facere malum. Cape alia quinque; Primum eſt facere malum; ſecundum eſt perſeuerare in malo; tertium, quòd confidas de te ipſo, poſtponendo Deum; quartum eſt negligere bonum, & truffare de his, qui faciunt bona; quintum, quia veniunt tibi in odium facere bonum. Vltimo ſequitur delectatio in male operando, ſicut in Sodoma, & in Gomorra; & ſic habetis numerum delectationum bonarum, ſcilicet decem, & numerum malarum operationum decem. Si vis numerum centenarium, cape decem præcepta, & ex ipſis decem præceptis cape vnum, & appende ipſi vno præcepto omnia alia nouem pręcepta, & ſic multiplicata, erunt centum: verbi gratia; Capiamus primum præceptum, quod eſt, Vnum cole Deum, & cape iſtas decem operationes ſuprafcriptas, appende ipſas illi præcepto, videlicet tu non potes credere vnum Deum, niſi illud audias; qu a fides per verbum Dei ex auditu venit; ſecundum cum tu audis, tu proponis credere, & vnum Deum tantum colere, & tenere iſtam fidem indubitatam; tertium, quia non potes bene credere, niſi recommittas te Deo, quòd tibi det gratiam, vt inde credas; quartum, quia tu vides, quòd eſt forte credere, & tunc tu cum multa pœnitentia, & fide teneas illam fidem ſolidam, & firmam; quintum eſt abſtinere a peccatis, & malis operibus, faciendo quod docet fides, & vitando, quæ prohibita ſunt a fide, & quæ ipſam fidem corrumpunt; & ſic eris innocens in fide. Modo oportet, quòd tu habeas opera fidei, quæ ſunt quinque pertinentia ad iuſtitiam; primum eſt operari, quæ præcipit fides; ſecundum eſt perſeuerare in ipſa fide; tertium eſt negligere omnem perfidiam,

A diam, & ſuperſtitionem infidelem, & fac tibi truffas de omni incantatore, precantulis, & breuibus prohibitis, & de omni malia; quia ſi mille millium videres illuſionum, auriſpicum, ariolorum, & incantatorum, & huiuſmodi cum oculis corporeis, non credas, niſi in ſola fide Ieſu Chriſti, & eius nomine glorioſo: quia omnia alia ſunt truffæ, & buffæ; quartum eſt zelare fidem in tantum, quòd tu non poſſis habere patientiam in his, quæ ſunt contra fidem; quintum eſt, quòd in ipſa fide cum delectatione tu paueſces, & delectaberis, & ſi habes vnum præceptum
B continens in ſe decem operationes. Cape ſecundum præceptum, quod vult, quòd tu ames proximum, ſicut te ipſum. Prima operatio eſt audire, qualiter proximus debet amari; quia cum hoc audies, non poteris amare proximum. Vnde bonum eſt audire prædicationes; quia ſic audiendo primo tu audiſtis, qualiter te debes regere, & quæ debes facere, & quæ vitare, licet aliqui dicant: Iſte Frater Bernardinus minus reprehendit vſurarios; aliqui dicunt, quòd nimis grauat ferre caudas; aliqui dicunt quandoque dicit iocoſa, & facit ridere; Et tamen
C in fine poſtquàm bene audiuerint; Iſti, qui primo murmurabant, tanquàm excæcati in vitijs, quæ reprehendebantur, modo illuminati ſpeculo veritatis amant: quia veritas odium parit, gratia vero amicos. Nam veritas eſt magis exoſa, & magis amata, quàm aliqua alia res mundi. or a caſa; ſecundum eſt, quia poſtquàm audiſti, quòd debes amare proximum, ſicut te ipſum, tu proponis ipſum amare; tertio tu dicis, Domine ex quo propoſui amare proximum, da mihi gratiam, vt ipſum amem, ſicut me ipſum; quarto eſt, quia ex quo recommi-
D ſiſti te Deo, quòd tu doleas, quòd tu non amaſti in præterito; quinto, quia omnia reliquis, quæ ſunt contra proximum: quia vbi primo non loquebaris ſibi, & tu modo reconciliatus loqueris ſibi decem, & ipſum amas, delectando in amore ſuo. Cape modo alias quinque, quæ pertinet ad iuſtitiam, operando cum factis.

Primum, quia ſibi ſubuenis in ſuis neceſſitatibus; ſecundum eſt perſeuerare in faciendo bonum proximo; tertium eſt, quia ſi tibi ſit iniuria, remittis ſibi; quartum eſt operari quicquid potes in iuuando ipſum proximum in deſiderio operum miſericordiæ circa ipſum proximum; E
quintum eſt gaudere, quòd ponis in deſiderio tuo habere charitatem de proximo tuo, & delectando repauſas in illo ardente tuo deſiderio; & ſicut dixi de prædictis præceptis, Ita diſtare per ſingula alia præcepta. Modo volue prædicta in malo; & primo, vnde naſcitur, quòd odis proximum tuum; & certè primum eſt audire diabolum, ſeminantem zizaniam: quia præceptum ipſius diaboli eſt odire ſe ad inuicem; ſecundum eſt proponere ſe odire ad inuicem; tertium eſt F
recommittere ſe ipſi diabolo, poſtponendo Deum; quartum, quòd pœniteat te, quòd non nocuiſti ſibi: quintum eſt, quòd non proſis ſibi, cum poſſis, & non abſtineas a faciendo ſibi iniurias: Immo delectaris in nocendo ſibi: & hæc quinque pertinent ad nocentiam animæ; & alia quinque ſunt ad nocentiam corporis, quæ conſiſtunt in operando. Primum eſt nocere proximo; Secundum eſt perſeuerare in nocendo ſibi, quantum poteſt; & in illo malo propoſito: Tertium, quia videtur tibi quòd bracchia tibi cadant in faciendo ſibi aliquid boni, & ſubito cum G
tibi dicit diſſonum aliquid auribus; tu curris ad arma, & percutis proximum; Quartum eſt zelus odij, & rancor cordis, erga proximum; & velles ipſum eſſe potius de niue, quàm de carne, & loqueris ſecum cum magno odio; quintum, quia cum feciſti ſibi malum, vel damnum aliquod, tu gaudes, & delectaris; quòd gaudes, & ſic de alijs contrarijs præceptis: vnde ſi bene aduertis, ex ſingulo præcepto tu facis decem operationes bonas; ſex pertinentes corpori, & quatuor pertinentes animæ; accumulando omnes iſtas denas ſingulo præ- H
cepto, quæ ſunt decem; & ſic habes decem decas in delectatione boni, quæ conſiſtunt ſimul iuncta vnum numerum centenarium, qui dicitur numerus latus: & ſimiliter tu habes decem decas in delectatione mali contrario modo procedendo ad diuina præcepta, vt ſupra dictum eſt, quæ faciunt numerum centenarium. Videamus modo tertium numerum millenum, applicabile ſurſum: vnde ad huius intelligentiam cape decem intelligentias ſpirituales, & applica ipſas inſimul mo-

A do infraſcripto, & conſtituent numerum millenum: vnde in iſtis decem intelligentijs ſpiritualibus cum mens eſt certa, venit in cognitionem boni, & mali; & capiamus primo cognitionem boni, & capiamus numerum decem intelligentiarum. Prima eſt audire ſapientiam; ſecunda eſt ſedari a paſſionibus mentalibus; tertia eſt eleuare ſe a ſenſibilibus ad inſenſibilia; quarta eſt de ſpiritualibus meditari; quinta cognitio boni, & mali. Et iſta quinque pertinent ad diſcretionem boni, & mali; & alia quinque pertinent ad viſionem veri. Quorum primnm eſt delectari in vero: ſecundum eſt fulciri mentem lnmini- B bus veritatis; tertium congaudere in complacentia veritatis, quartum eſt admirari veritatem, quintum credere veritatem. Dico quòd primum eſt audire ſenſum, & ſapientiam; quia audiendo prædicationes, & operationes, miracula, vitas Sanctorum Patrum, & verbum Dei, homines efficiuntur ſapientes de Deo: ſecundum eſt fugare omnes paſſiones mentales, & deponere omnia alia opera in prædicationibus, & audire, & intelligere cum tota mente, & cum omnibus ſenſibus verba diuina: nam ſicut quando aqua eſt turbida, C non bene videtur intus: ſic eſt in mente turbida, quia verba Dei non bene poſſunt ſpeculari a turbine mentis, quando mens in prædicatione vadit vacillando, diſcurrendo per mercantias, & alia opera: quia vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt cor tunm: ſicut eſt domina vana zucha, quæ obaudit, quando audit prædicare de vanitatibus, de caudis, de capillis poſticijs, & mortuorum, & de ſuis fucationibus, & cætera. Vide Bonauenturam primum Magiſtrum Theologiæ in 4. & etiam Sanctum Auguſtinum in 4. de doctrina Chriſtiana; & Cyprianum, qui dicunt, quòd domina fucans, ſeu imbrattans, & imbellettans D ſibi vultum, non poteſt ſumere corpus Chriſti, niſi pœnitendo proponat deinceps non ſe fucare; Ita quòd mens quieta in audiendo verbum Dei proficiſcitur: & ſcholaris attendens tota mente ſuis lectionibus, efficitur valens. Similiter ſeruus Dei debet audire cum mente quieta lectiones in menſa, & in omnibus bonis operibus, & in cella ſtet cum mente tranquilla: tertium eſt, quòd debet leuare mentem ſuam, a ſenſualibus ad inſenſualia, ſcilicet a carnalitatibus, intrando cameram, vel cellam ſuam, & leuando manum ſuam E verſus cœlum, & vultum ſimiliter cum mente attenta orando: quia dato, quòd fortiter plueret, & tu ſtares ſubtus pluuiam, & tu teneres os clauſum, & plicatum verſus terram, tu nunquam cuperes aquam in ore tuo: ita accidit in mente oppreſſa, & procliua in terrenis deſiderijs: nam oportet ſubleuare mentem ab iſtis ſenſualibus ad inſenſualia, ſicut accidit Magiſtro ſubtili, ſcilicet Scoto, qui ita fuit extractus de ſenſualibus ad inſenſualia, & ita fuit eleuatus, quòd fratres, qui ignorabant hunc eius ſolitum morem, credentes ipſum fore mortuum, ſubterrauerunt F eum viuum. Et poſtea venientes eius diſcipuli, ſcientes id ſibi ſæpe accidere, quid foret de eius modo interrogantes, repererunt eum viuum ſubterratum fore, eſt ſuffocatum: quartũ eſt de ſpiritualibus meditari: quia cum mente eleuata ſtare, & in cœlis habitare: quia, vt ait Apoſtolus; Noſtra conuerſatio in cœlis eſt: quia quanto plus homo conſiderat cœleſtia, & ſpiritualia, tanto magis aſcendit, & releuatur ad ſpiritualia: quintum eſt diſcernere verum a falſo, bonum a malo, veritatem a falſitate: quia ſtando ſuper turri, diſcer- G nit domum magnam a parua. Vnde credis tu, quòd Doctores habuerint tantam cognitionem iudicandi bonum a malo, niſi per ſubleuationem mentium ipſorum!, per frequentem contemplationem, & orationem? & ſic tu habes quinque quæ pertinent ad diſcretionem boni, & mali. Cape modo alia quinque, quæ pertinent ad viſionem boni, & mali. Primum eſt delectatio boni; ſecundum eſt replere mentem lumine veritatis, cognoſcendo bonum a malo, peccatum mortale a veniali: quia qui delectatur de ſtudio alicuius ſcientiæ, replebitur ea, ſicut quando te delectat comedere de aliquo cibo, & habes ipſius a- H bundantiam, repleris illo. Ita accidit in propoſito huiuſmodi ſtudij; tertium eſt, quando tu delectaris in illa cognitione veritatis, & repauſas te in illa: quartum eſt admirari de illa veritate, quam intellexiſti, ſicut eſt admirari de magnitudine, & pulchritudine Dei: ſicut Petrus, & Apoſtoli videntes Chriſtum transfiguratum, ceciderunt in facies ſuas: quia ſicut veſtis eſt pura, & ſancta; ita magna, & admirabilis eſt ſapientia Dei; quintum eſt credere cognoſcendo Deum, & ſic

A habes decem cognitiones Dei, & pono illas ſic multiplicando per ſingulas, Iuxta ſupraſcriptum numerum centenarium, & habebis numerum millenum. Volue modo per contrarium, & vis tu cognoſcere ignorantiam, cape decem cōtraria ſupraſcripta: Primum eſt nunquam audire de Deo, ſed ſemp audire de luxuria, de contractibus illicitis, & vſuris, & de alijs huiuſmo di pertinentibus ad mūdana, & ad damnationē animæ; & certè tene pro cōcluſione, q tu adiſces illam ſcientiam, quę legitur in ſcola, in qua practicas. Secūdum eſt habere B mentem totam inuolutam in mundanis, & poſtponendo omne ſtudium, & cognitionē virtutum, tu ſolum ſtudeas in malitijs. Tertium eſt amouere tuam mentē ab omni cogitatione ſupercęleſtium, & bonarum virtutum, & tenere mētem affixam tantum in terram, & terrenis deſiderijs; quia bruta animalia tenēt oculos verſus terrā, & Angeli ſtant ſubleuati ſurſum, & homines habēt oculos medios inter vtrunque, quia habēt partem corpoream, & ſic reſpectu corporis habent oculos procliuos verſus terram; & partem animæ, & ſic habent oculos conformes Angelis; modo ſi tenēt mētem C procliuem, & affixam terræ, & carnalibus, atque terrenis deſiderijs efficiuntur ſimiles brutis animalibus; ſi vero tenent mentem ſubleuatam, & oculos affixos verſus cœlū, efficiuntur angelici, & diuini. Quartum eſt meditare de ſenſualibus, de carnatia, & broda, & de fumo, & vanitatibus huius trāſitorij mundi, ſicut ſunt iſtæ dominæ cereſiæ, & domina vana zucha, quę vadunt ſtirpiando, & turbando illas bonas dominas conuerſas ad benefaciendum. Quintum eſt habere mentē ad cameram falſitatum, ſicut ſunt peruertentes veritatem in falſitate, & laudantes malos, & vituperantes bonos.

D Vnde væ vobis, qui dicitis bonum malum, & malum bonum; & prima quinque pertinent ad diſcretionem boni a malo, per quā poteſt iudicare bonum bonum, & malū eſſe malum: Ita alia ſequentia quinque pertinent ad conſtantiam falſitatis. Primum eſt delectatio de falſo, quia nunquàm credunt verū. Secundum eſt replere mētem erroribus, & falſitatibus, quia ſi audiunt de fide, cōtradicunt. Tertium repauſare ſe cum delectatione in errorib. ſuis, & cęcitate. Quartum eſt admirari de ſua ignorantia, dando ſibi ipſis intelligere, & ſibi ſuadere, quòd ſint magiſtri ſapientes, & per hęc intelligi valentes, quando videtur eis ſe nihil E ſcire, quia quanto plus ſcit, tanto magis videt profunditatem ſcientiæ, & plus dubitat: ſed ignorans ignorabitur. Quintum, & vltimum eſt eſſe ignorantem, & credere ſibi ſoli, & nolle conſulere peritiores; & ſic habes mille intelligentias boni, & mille intelligentias mali, quia illud quod ſtultum eſt Deo, ſapientia eſt hominibus; quia ſcriptum eſt, Sapientia hominum eſt ſtultitia apud Deum; & ſic habes numerum beatorum cētùm quadragintaquatuor millia ſignati. Nam omnes qui bona facient, erunt de illo numero beatorum; nam numerus decennarius ſignificat operationem F bonam, vel malam, qui numerus multiplicatus decies facit centum, & ſic habes numerum centenarium. Numerus verò centenarius ſignificat delectationem bonam, vel malam, quę conſiſtit in quatuor operationibus animę, quę ſunt quatuor virtutes cardinales; ſ. Iuſtitia, Prudentia, Temperantia, & Fortitudo; & per hęc quatuor habes quadragintaquatuor, qui numeri centenarius decies multiplicatus conſtituit numerum millenum, qui ſignificat cognitionem bonam, vel malam; & ſic mille per fidem, centum per Charitatē, & decem per Spem, G & omnes per has virtutes ſaluabuntur, & erunt de illis numeris.

Tertia pars.

VIdeamus modo tertiam contemplationem, ſ. de ſigno, quod apparebit beatis; quia nomen Ieſu eſt illud, alias ſequitur ſignum beatorum, qui erunt ſignati in fronte de nomine Ieſu. Et nota, quòd Chriſtus elegit Sāctum Paulum Apoſtolum bollatarium, qui facit bullas in frontibus beatorum de hoc nomine glorioſo Ieſu, & nullus intrabit paradiſum, niſi habeat iſtud bolletinum in corde inſignitum, H & foris ſuper oſtio ſuæ domus, intra domum in omni opere ſuo; fac ergo vt ipſo ſemper vtaris in omni operatione tua, vt cum eo intres in vitam æternam: & ſcito, quòd Sanctus Petrus eſt portenarius, & nullum dimittit intrare, niſi habeat iſtud bolletinum inſignitum in fronte, & in corde; dum ergo es in hac vita, vendica tibi huius nominis bolletinum, vt cum eo intrare valeas paradiſum; aliàs tu ibis a caſa calda; & de iſto nomine dabimus quatuor intellectus iſtius nominis Ieſus. Primus literalis;

A teralis; ſecundus anologicus, id eſt, ſupernus ſermo, tertius allegoricus, quia de ſancta eccleſia; quartus theologicus, id eſt, moralis. Et capio primo intellectum literalem, de quo nota tres conſiderationes; Prima literarum; ſecunda loci; tertia formę. Dico, quòd prima conſideratio eſt, cum quibus, & quot literis debet ſcribi; & dico, quòd debet ſcribi cum tribus, hoc modo, quia primo fit y. ſecundo h. tertio s. & poſtea dicitur vnus titulus ſuper h; ad inſtar Crucis: verbi gratia, yħs, vel debet, & poteſt etiam ſcribi cum quinque literis, hoc modo, Ieſus; ſecunda conſide-
B ratio eſt loci, ſcilicet, in quo loco debet poni, & ſcribi; & quia eſt nomen ſuper omne nomen, & cæteris glorioſius, ad cuius nomen omne genu cœleſtium, terreſtrium, & infernorum flectitur: Dico quòd debet poni in magis glorioſo loco mundi, & quia nihil in hoc mundo videtur pulchrius Sole: Ideoque ipſum ponemus in Sole ad inſtar lapidis valde pretioſi, qui ligatur in auro, tanquàm in pretioſiori metallo mundi, quòd ſanè intelligens Dauid, non immeritò dixit, In Sole poſuit tabernaculum ſuum, & cætera. Et ſic in Sole ponemus glorioſum eius nomen cum duo-
C decim radijs magnis rutilantibus vndique. & inter alterutrum dictorum duodecim magnorum radiorum debent eſſe octo parui radij, & radiolus medius inter vnum radium, & alterum radium; magnus debet eſſe breuior alijs; ſecundus longior; tertius magis longus; quartus magis longus. & ſimiliter ab alio latere alterius radij magni, debet eſſe vnus radiolus maior altero, ad inſtar organi; & intra illos radios debet eſſe vnus campus de azuro cęleſti; & intra illos radios in dicto campo debet eſſe nomen Ieſus inſcriptum literis aureis, & illi radij circumcirca nomen Ieſus, de-
D bent eſſe rotundi ad inſtar vnius circuli circundantis literas nominis Ieſu, & rotundus orbicularis circuli circundantis radios illos, in quo ſunt inſcriptæ circum circa iſtæ literæ in nomine Ieſu omne genu flectatur cœleſtium, terreſtrium, & infernorum, debet diſtare bis tantum, quantum eſt bis vnus ex illis maioribus radijs: vnde prima cōſideratio huius nominis glorioſi Ieſus, eſt de literis, s; ex quibus, & quot literis ſcribitur, & dicitur intellectus literalis; ſecunda conſideratio eſt formæ, quia campus in quo inſcribuntur literæ, & pin-

guntur radij, debent eſſe de azuro; tertia conſideratio, quia color in quo ponitur iſte circulus, in quo eſt nomen Ieſus, cum omnibus radijs, & literis ſupraſcriptis debent eſſe virides: ſed tamen non curo; & poteſt fieri tripliciter, vel rotundo modo, vel in modum ſcuti, vel quadratè, & in his non eſt vis. Videamus modo ſecundum intellectum, qui dicitur anologicus, id eſt, ſermo ſupernus, & diuinus, in quo notantur tria, ſecundum quòd tres ſunt literæ, cum quibus ſcribuntur: nam y, ſignificat Patrem, h, ſignificat Filium, s, ſignificat Spiritumſanctum: quia in illis tribus literis Trinitas adoratur: nam E
F habet tria ſignificata: primum, quia I, eſt in medio quinque vocalium; ſecundum quia I, eſt minor litera alphabeti; tertium, quia non debet eſſe I, ſed Y. Et eſt prima litera Ieſus. Eſſe in medio vocalium ſignificat Filium, qui eſt medius inter Patrem, & Spiritumſanctum, & I, minor litera alphabeti ſignificat, quòd iſte Filius Dei Ieſus, factus eſt paruulus: quia incarnatus, & humilis, factus obediens vſque ad mortem, mortem verò Crucis: & adeo humilis, quòd vere noſtros dolores, & langores ipſe tulit. Et dico tibi, quòd quando Virgo conſenſit in ſalutatione Angeli,
G cum dixit: Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum; immediate Chriſtus ſanctus cepit tantum de ſanguine Virginis, quantum ſtare vix poſſet ſuper acie, ſeu puncta vnius paruulæ acus, & ibi erat integer, licèt eſſet ita paruus, quòd vix vidiſſes eum. hinc eſt quòd dicit Sanctus Paulus: Verbum abbreuiatum fecit Dominus ſuper terram: ſed dices y, non eſt minor litera; & quare ponitur y, dico quòd ideo eſt, quia y, eſt litera Græca, & breuior, quæ ſit, & proferendo more Græco, eſt breuius proferre, quàm Latine; & quia in prolatione eſt breuiſſima, & ſignificat in
H Græco Filium Dei, ideo ſcribitur per y, quæ gerit vices, I, quæ eſt litera Latina noſtri alphabeti. Cape modo, h, quæ non eſt litera, ſed aſpiratio: In qua notantur tria, primum, quòd non eſt litera, vt dixi: ſed aſpiratio: ſecundum, quia ponitur in medio alphabeti: tertium, quia habet corpus tumidum ad inſtar p̄gnantis, quod ſignificat tria, primum filium Dei conceptum ex Spirituſancto, & eſt aſpiratio Dei, in cuius ſignum Deus aſpirauit Spiritum ſanctum in diſcipulos: ſecundum, quia eſt

A octaua litera in ordine, in alphabeto, ad
ſignificandum octauam reſurrectionis, &
gloriam beatorum; quia ipſe Dei filius re-
ſurgendo a mortuis, eſt gloria beatorum:
tertium, quia h, habet corpus prægnans
ad ſignificandum, quòd Virgo glorioſa an-
te partum, in partu, & poſt partum fuit
ingrauidata, & concepit Ieſum Redempto-
rem noſtrum de Spititusſancto. Cape mo-
do tertiam literam, ſcilicet, S, quæ voluit
caput. T. flectendo ipſum, quòd ſignifi-
cat diuinam gratiam, quæ poſt peccatum
Adæ vſque ad Natiuitatem Chriſti volue-
bat, & voluit ſpatulas humano generi;
B & volucbat ſe ad R, quando dixit, Vbi es
Adam? & cætera; quia R, ſignificat erro-
rem ipſius Adæ; quia poſtquàm peccauit
ſe excuſans, inculpabat ſociam, & Deum,
dicens: Socia, quam mihi dediſti, fecit
me peccare, ac ſi diceret, ſi non dediſſes
mihi ipſam; ego non peccaſſem; & ſic tu
fuiſti cauſa mei peccati, dando mihi ta-
lem, & modo a tempore incarnationis ci-
tra reuoluit ſe ad nos, oſtendendo huma-
no generi miſericotdiam ſuam, & ſaluta-
re ſuum dedit nobis, & inclinauit faciem
ſuam, & caput ſuum ad T: nam Tau ſi-
gnificat maieſtatem diuinam, & ſe bre-
C uiauit in voluendo iſto modo; S, quan-
do fuit incarnatus, & inuolutus, atqne ſe-
pultus in illo paruo vtero Beatiſſimæ Vir-
ginis Matiæ. Nam Græci ſcribunt S, iſto
modo: Ad ſignificandum, quòd diuina iu-
ſtitia eſt inclinata cum miſericordia, & o-
ſculatæ ſunt faciendo pacem, quando Chri
ſtus pro nobis moriendo ſoluit debitum
peccati noſtri primi parentis Adæ; & ſic
habes tres conſiderationes in qualibet iſta-
rum trium literarum, ex quibus ſcribitur
nomen Ieſus. Cape modo conſideratio-
nem tituli, fit per tranſuerſum ħ, in mo-
dum Crucis, quòd ſignificat, quod in eius
D nomine nos ſumus redempti; in quo eſt
Trinitas, ſcilicet, Pater in mittendo, Fi-
lius in incarnando, Spiritumſanctû in con-
cipiendo, & tranſuerſum tituli in modum
ħ ſignificat labores Chriſti, quos pro no-
bis portauit, & noſtram conſolationem;
quia redempti fuimus propter eius mor-
tem a ſeruitute diaboli. Cape modo ſe-
cundam conſiderationem literalis intelle-
ctus huius nominis glorioſi Ieſus, S, lo-
cum, vbi ponimus eum; quia in Sole: vn-
de nota, quòd Chriſtus dicitur Sol, iux-
ta illud, quia ortus Sol iuſtitiæ Chriſtus
Deus noſter, & ſignificat duo, quia in Chri- E
ſto eſt diuinitas, & humanitas: quia in-
quantum Deus, eſt Sol paradiſi, & ſignifi-
cat tria, ſcilicet viſionem, fruitionem, &
poſſeſſionem Dei; & ita apparet in Deo
in Trinitate; ſicut Sol habet tria, ſcilicet
vigorem, ſplendorem, & calorem; Ita
& in Chriſto ſunt iſta tria; quia primo ip-
ſe eſt ſplendor; Ego ſum lux mundi, illu-
minans omnem hominem venientem in
hunc mundum: duodecim radij ſignificant
duodecim articulos fidei, per quos anima
illuſtratur: vnde Paulus; Lucem habitant
inacceſſibilem, Ecce abundantia; quia nul-
la creatura poteſt comprehendere ſplen- F
dotem, quem Deus habet in ſe; Octo ſunt
radij parui in modum organi exiſtentes in-
ter alterutrum duodecim radiornm ſupra-
dictorum, qui ſignificant beatitudinem ſpi-
rituum glorificatotum: nam omnes ſpiri-
tus beati ſignificantur per illum numerum;
quia in domo patris mei multæ manſiones
ſunt propter veritatem gloriæ beatorum;
& debent iſti radij pingi rotundi in orbe
circulari, ad denotandum quòd gloria a-
nimarum beatorum in paradiſo nunquàm
habebit finem, ſed inceſſanter manebit.
Campus in qno ſunt iſti radij, & nomen
Ieſus debet eſſe de azuro, quia azurum ce- G
leſtinum ſignificat fidem, quia ſine fide
non poſſumus habere gloriam. Et nota,
quòd tres ſunt cœli appropriati tribus vir-
tutibus theologicalibus. Primum eſt cœ-
lum, quod dicitur firmamentum, & hoc
fidem ſignificat: quia ad habendum cor fir-
mum, & ſincerum ſola fides ſufficit; ſe-
cundum eſt cœlum criſtallinum, quod ſi-
gnificat ſpes; tertium eſt igneum, quod
ſignificat charitatem: quia virtutes produ-
cunt animas ad vitam æternam. Capia-
mus modo tertium intellectum allegori-
cum, ſcilicet Sanctæ Eccleſiæ, videlicet
Chriſti cum ſuis membris, cum tribus alijs H
notabilibus: Nam tres iſtæ literæ, Ieſus ſi-
gnificat in Eccleſia tres perſonas, Patris,
Filij, & Spirituſſancti, v, Pater, h Filius,
S, Spirituſſanctus: Vnde in Cantica vo-
cat Spiritumſanctum in ſe, qui habetur per
gratiam, dicens; Veni dilecte mi; quia di-
lectus meus in me, & ego in eo; dilectus
Sanctæ Eccleſiæ eſt Chriſtus Ieſus. Spon-
ſa Chriſti eſt Eccleſia, & in ipſa amplexa-
ta eſt cum Ieſu, dicens; Amplexata ſum,
& cætera: Anima purgata peccatis eſt ſpon-
ſa Ieſu, & amplexatur ipſum transforman-

do

A do ſe in ipſum, quando ſumit corpus Chriſti, & Chriſtus tunc dicit, quàm pulchra es amica mea, quàm pulchra es & decora; oculi tui ſunt columbarum abſq; eo, quod intrinſecus latet. Et ſic anima in hoc mundo debet amare Ieſum per fidem amplam de ipſo, donec ſoluta accurrere huius putridi corporis libera videbit ipſum facie ad faciem in gloria paradiſi. Item poſſumus combinare nomen glorioſum Ieſus, per quinque literas, quæ quinque literæ repręſentant nobis quinque plagas, vel ſic. I, ſignificat filium Dei, E, ſignificat vitam dolentis, S, notas modum proferendi, he: quia videtur ſonare offenſiones
B filij Dei. Vnde in eccleſia continuo fit lamentatio de offenſa facta Ieſu Chriſto, vnde delebo hominem, quem formaui; quia quotidie homines offendunt eum adhuc dando ſibi de puncta, & blaſphemando eum, & peccando. Vnde oportet, quòd gemendo pro peccatis, & offenſis, quæ facimus, dicat, he. Sequitur S, Iſta litera S. media in iſto nomine Ieſus debet ſcribi lõga, quæ ſignificat diuinam ſeueritatem, & vltima litera S, debet ſcribi curuata, & breuis reflexa, & ſignificat iuſtitiam conculcatam, & altitudinem maieſtatis diuinæ in ventre Virginis incarceratam, V, quæ eſt
C penultima litera iſtius nominis Ieſus, & vltima vocalium, & in eius prolatione videtur ſonare vocem querulam Ieſu Chriſti cõquerentis, & clamantis in cruore dicente in vltima voce. V, I, Domine in manus tuas commendo ſpiritum meum, & inclinato capite emiſit ſpiritum: quia omnis cõſummationis vidi finem, V, etiam ſignificat magnam charitatem, quam habuit nobis: & ideo lamentabatur, quia videbat tot animas a diabolo deuorari, ideo ex maxima charitate voluit ſubire mortem, vt liberaret nos: & clauſit infernum, & aperuit
D paradiſum, V, ſi nos cõſideraremus iſta immenſa beneficia, ſemper portaremus hoc glorioſum, & victorioſum nomen inſignitum in corde, in fronte, n domo, & in quocunque loco, & in omni noſtro verbo, & opere; & habendo ipſum pro noſtro obiecto nunquam peccaremus.

Si tu vis conſiderare analogice, iſtud nomen Ieſus, potes conſiderare triplex. Primo quòd ſignificat honorem beatiſſimę virginis Mariæ, inquantum æquiparatur ſoli, quia mulier amicta ſole, & luna ſub pedibus eius, & in capite eius corona ſtellarum duodecim, & in vtero habens, &c. Ioan. in Apocalip. duodecimo capitu. Secundo modo poteſt ſignificare honorem E
Eccleſiæ. Vel tertio modo poteſt analogice ſignificare ſapientiam veræ fidei Chriſtianæ, quæ in tenebris lucet, & tenebræ eam non compręhenderunt. Vnde ſi intelligis de ſancta Maria matre Domini, ſignificat duodecim ſtellas radiantes in ea, ſcilicet virtutes, ſcilicet de eccleſia ſignificat duodecim articulos fidei. Si de ſapientia eccleſię ſignificat duodecim Apoſtolos, qui prædicauerunt fidem, irradiando totum mundum lumine fidei. Et per hoc tu habes duodecim radios circundantes nomen Ieſus. Item allegoricè de loco: & F
nota, quòd poteſt fieri in ſcuto, quòd ſignificat Trinitatem, quia habet tres angulos, attribuendo vnicuique illorum trium angulorum vnam perſonam diuinam, ſcilicet Patrem vni, Filium alteri, & tertio Spiritum ſanctum. Vnde Paulus. Sumite ſcutum fidei, ſcilicet Trinitatem, quę defendit Eccleſiam.

Quartus intellectus eſt theologicus, ſcilicet animæ, & moralis cum tribus conſiderationibus. Prima literalis, quæ ſignificat tres potentias animæ, in qua ſunt formatæ tres literæ, Ieſus, in Trinitate, ſcilicet cognitio, amor, & timor. Ecce I, quan- G
do amat filium Dei. Ecce h, quando memoratur de Deo. Ecce s, quando timet Deum, Ecce ſigillum, quod cognoſcat, amet, & timeat Deum. Inde ſanctus Paulus dicit; ſignauit nos Deus, & dedit nobis pignus vitæ æternæ in dilectione nominis Ieſu. Et ſi vis ꝙ literæ ſint quinq; diſtinctę, Ieſus, ſignificat quinq; plagas Chriſti in mente noſtra retentas. Aliud notabile eſt, quia ſol ſignificat gratiã, & charitatem Dei in nobis occultã. Et luſtratur ſol, quia ſicut ſol habet tres proprietates, ſcilicet ſplendorem, calorem, & vigorem. Ita gratia Dei, & charitas H
infuſa in nobis illuminat mentes noſtras gratia fidei infuſa in anima noſtra, & calefacit eas ardore charitatis, & vigorat ipſas ſeu per ſpem vitæ futuræ in gloria, quæ conſiſtunt in intuitu vultus Dei. Vnde Dauid. Sumatum eſt ſuper nos Deus nomen tuum. Duodecim radij magni ſignificant abundantiam charitatis infuſæ in nobis, vnde diffuſa eſt in nobis gratia Dei. Octo radij parui, qui ponuntur inter alterutros radiorum magnorum, ſignificant Doctores Eccleſiæ, aliquos maiores, aliquos minores, qui prærogatiue Virginis glorioſæ, & articulorum fidei, & Apoſtolorũ ve-

netant

A nerant in Doctoribus, qui habuerunt nos, declarando ipſa. Item octonarius numerus ſignificat gratias in nobis infuſas, aliquibus magnas, aliquibus paruas; quia aliqui ſunt ſapientiores alijs, aliqui doctores. Vnde Paulus. Alij ſic, alij ſic, &c. vel octonarius numerus, & virtutes quatuor cardinales, & ſpirituales, in quibus eſt fundata tota vita moralis. Et hoc de nomine Ieſu glorioſi dicta ſufficiant; habeamus itaq; notam eius ſcriptam in frontibus noſtris, vt poſſimus habitare cum eo ſuper montem Syon, cum illa caterua ſanctorum ſignatorum, de quibus in noſtro themate fit mentio, quod no
B bis concedere dignetur ipſe Ieſus, Dei filius, Amen.

DE SCIENTIARVM STVDIIS.

Sermo II.

BOnitatem, & diſciplinam, & ſcientiam doce me, quia mandatis tuis credidi. Pſalm 118. Nota mirabile eloquium ſtudiorum diſciplinæ, & ratio-
C nem infuſionis diſciplinæ, quia mandatis, &c. Ad cuius euidentiam, nota tria ſtudia. Tu o ſtudens, qui cupis ſtudere, & effici valens. Primum ſtudium eſt de ſcientia inſpirata. ibi, bonitatem. Secundum ſtudium eſt de ſcientia, & vita ornata. ibi, & diſciplinam. Tertium ſtudium eſt de ſcientia acquiſita. ibi, & ſcientiam doce me, quia mandatis tuis credidi. Nam primum ſtudium incipit a ſummitate ſcientiæ, quæ eſt ſcientia ſpirata, quæ eſt bonitas. Secundum ornat diſciplinam. Tertium eſt ſcientia acquiſita per feruentem continuationem, & frequentationem ſtudiorum, quæ omnia procedunt a Deo: quia omne datum opti-
D mum, & omne donum perfectum, de ſurſum eſt, deſcendens a patre luminum, &c. Iaco. 1. c. quæ omnia in fide fundata ſunt: & ideo ſubdit, quia mandatis tuis credidi.

Prima pars principalis.

INcipiamus ergo a primo ædificio, & incipiamus a ſummitate ædificij. Nã tanto plus ſcientia inſpirata, vel ornata, ſeu acquiſita adhæret ſuo principio, quanto plus bonitatis & fidei eſt in illo, qui ſciẽtiam ipſam cupit acquirere. Prima nanque E
ſcientia dicitur inſpirata, quia bona, & nullus bonus, niſi ſolus Deus. Ideo ſacra Theologia vocatur bonitas, qđ aduertens Dauid clamabat, dicens, Bonitatem, &c. doce me. Et ſi cupis ſcire, qualiter ſtudium ſcientiæ huius primæ bonitatis poteſt acquiri, lege in Apoc. 15. vbi tu recte habebis ſtudium in modum acquirendi ſapientiam. Nam dicit ipſe. Et audiui vocem de cœlo, iterum loquentem mecum, & dicentem; vade, accipe librum apertum de manu Angeli ſtãtis ſuper mare, & ſuper terram, & abij ad Angelum, dicens ei, vt daret mihi librum: & dixit mihi, accipe & deuora illum, & fa- F
ciet amaricare ventrem tuum. Sed in ore tuo erit dulce tanquàm mel, & accepi librũ de manu Angeli, & deuoraui eum: & cum deuoraſſem eũ, amaricatus eſt vẽter meus, & erat in ore meo tanquàm mel dulce, & dixit mihi, oportet te iterum prophetare populis, & gentibus, & linguis, & regibus multis, &c. In quo ſacro, & myſtico eloquio nota quatuor regulas, per quas anima poteſt in ſcientia proficiſci. Prima regula eſt de diuina inſpiratione. Secunda regula eſt de mentali acceptatione. Tertia regula eſt, de affectione, & affectuali ſaporatione. Quarta regula eſt, de fructuali exercitatio- G
ne. Dico, ꝙ prima regula eſt de diuina inſpiratione: qui niſi inſpiretur a Deo, tu nullatenus poteris ſciẽtiam adipiſci; & hoc eſt, qđ dicit, audiui vocem de cęlo dicentẽ mihi. Vade & accipe librum apertum, &c. quia nihil aliud eſt, niſi diuina infuſio ſapientiæ, quæ tacitè infunditur in mente inſpirante Deo, audiendo prædicationes, & Doctores legentes, & loquẽdo de diuinis, diſputãdo, ſe exercitãdo in diuinis ſcripturis, & legendo diuinam ſcripturam: ſed potiſſimum conſiſtit in audiendo ſcientiam, quam uis tibi in fundi, & inſpirari, & hic dicit Pſal. in oratione. Nõ enim humanam H
voluntatem locuti ſunt prophetæ, ſed inſpirati Spiritu ſancto locuti ſunt homines, ſicut Io. hic. & Hier. & alij Prophetæ, qui aperiebant os, & Spiritus ſanctus locutus eſt, Et hoc eſt, ꝙ ſanctus Io. dicit: vade ad Angelum, &c. Nã ire ad Angelum, nihil aliud eſt, ꝙ adhærere ſe Chriſto; quia quãto plus adhærebis ſibi, tanto magis efficieris ſapientior. Quæ ad Chriſtum eſt, cum deſiderio amoris, & ardoris, & timoris appropinquare Chriſto, timendo, & amando, & ecõtra, quia ipſe Chriſtus eſt magiſter veræ ſapientiæ, cui eſt data omnis poteſtas, ſicut in

A in cœlo,& in terra,& ideo qui plus ample-
ctitur Chriſtum, plus adiſcit, ſicut ſanctus
Ioannes, qui recubuit ſuper pectore Chri-
ſti, & in tantum repletus ſcientia Dei fuit,
ꝙ nullus alius ſanctus, tam lucidam, & altã
ſcientiam acquiſiuit, ſicut ipſe tam de ſcien
tia diuina, & cœleſti, quàm de ſcientia ter-
reſtri. Ecce ſcientiam, quam acquiſiuit a po
tentia diuina in cœlo. In principio erat ver
bum. Ecce potentiam vbi datam in terra.
Et verbum caro factum eſt, vel ſic, quia to-
tum ſuum euangelium primum fuit cœlũ.
Sed ſcilicet Apo. fuit terra, & ſic qui plus
adhæret Chriſto, plus acquirit de ſcientia
B diuinali. ſ. Theologia, & de ſciẽtia terrena;
hinc eſt, ꝙ dicit, ſicut in cęlo & in terra. Se-
cunda regula eſt, ꝙ homo præparat mẽtem
ſuam, & nolit ipſam ſcientiam a Deo infu-
ſam acceptare, quia licet, ſol luceat, & tu
clauderes oculos, tu nũquà n videres, quia
dicit Dominus Ego ſto ad oſtium & pulſo,
& qui aperiet, ego intrabo, &c. Et hoc eſt,
ꝙ dicit Io. & abij ad Angelum dicens, & vt
daret mihi librum diſponẽdo mentem ſuã
recipere infuſionem ſpiritus ſcientiæ pro-
pheticæ. vbi nota, ꝙ volo docere vos, o ſtu
deutes, habere ſenſum perfectum, & con-
ſentire bono. Nam ſi tu vis eſſe in iſto ſtatu,
C oportet te habere quatuor conditiones.
Prima eſt ſperare in Chriſto Ieſu. Secunda
eſt in Chriſto cõfidere. Tertia eſt cum ora-
tione humiliter petere. Quarta, quia tu cer
nas, repures, videas, & agnoſcas te ſolum
per gratiam, illam ſcientiam vel illud, quod
vis couſequi a Deo acquirere, & tibi infun
di, & non aliunde. Alioquin niſi iſta qua-
tuor concurrant, tu nunquam eris acceptus
Deo. Dico ergo primo, ꝙ ſi vis eſſe gratus
Deo, ꝙ oportet, ꝙ ſperes in eo. Et nota, ſi
vis cognoſcere inſpirationem tibi in men-
tem occurrentem, vtrum procedat a Deo,
vel a diabolo. Conſidera bene, quia ſi pro-
D uenit, a Deo cum tibi venit, & ſe præſentat
ante tuam mentem, non te violentat: quia
ſi aperis conſentiendo, ſola intrat, ſi nõ ape
ris ſibi, ſtat de foras, & non intrat, quia di-
mittit te in libero arbitrio. Sed diabolus fa
cit contrarium, quia ſi venit, & præſentat
ante fores tuæ mentis ſuam diabolicam in
ſpirationẽ, vt non claudas ſibi portas vlu-
lat, ſculpit cum pedibus ad fores, & cum
dentibus rodit portas, & experitur in tan-
tum, ꝙ vel cum faſtidio, vel violenter aperi
tur ſibi, & eſt ſicut ruſticus faſtidioſus. Sed
Deus non intrat, niſi per liberam volunta-
tem. Vnde ſi anima aperit, intrat: & intran-
do, anima delectatur & illuſtratur; Iuxta il- E
lud, aperi os tuum, & replebo illud: quia ſi
nõ aperis os, cibus nunquàm intrabit. Sed
natura diaboli eſt cõtraria, quia pulſat hinc
inde faſtidioſè, & vndique rugit, donec cõ
ſentias ſibi. Si ergo vis bene adiſcere ſcien
tiam in qua ſtudere propoſuiſti, fac ꝙ tu de
ſperes illam adiſcere. Non dico abſolutè
deſperes; ſed deſperes, ꝙ ex te poſſis illam
acquirere, & non repures te eſſe dignum il
lam acquirere ſine gratia Dei, & facito ſi-
cut ille, qui ſaltare vult vnam magnam fo-
ueam, quia incipit a longe currere, & ſic
currendo melius ſaltat vltra, quàm ſtando F
prope ſubito ſaltu ſaliret. Ita accidit in vo-
lendo captare ſapientiam & ſciẽtiam; quia
quanto plus longas te a tua ſpe, & curris
cum ſpe Dei, tãto plus ſaltas, & proficiſce-
ris in illa ſcientia. Vnde Canti. 7. c. vmbi-
culus tuus creatus tornatilis nunquàm in-
digens poculis; vmbiculus eſt magis fragi-
dus locus, & tenet quàm habeamus in cor
pore, quia eſt ſaccus ſtercorum, & interpræ
tatur cognitio tuæ fragilitatis, & iniquita-
tis. Propterea Dauid ſentiens in ſe hoc di-
cit, ad nihilum redactus ſum, & nihil ex me
poſſum ſcire, & ſicut vmbilicus ſiue ven- G
ter eſt plenus putredine, & fęce. Iſta eſt co
gnitio tuæ fragilis abominationis. Et iſte
vmbilicus eſt rotũdus, ſicut creator tornati
lis. Et nota ꝙ magiſter, qui facit ſcutellas,
vel crateres tornatiles habet vnam ſtãgam
longam pendulam alligatam cum vna cor-
da cum vno capite, & cum alio capite illa
met corda eſt alligata vni ligno affixo i ter
ra, ſuper quo magiſter tenet pedem: poſtea
magiſter illam met cordam, circa eius me-
dium circumligat illud fruſtũ ligni, ex quo
vult facere craterem. Cum ergo laborat,
calcat cum pede lignum affixum terræ, cui
alligata eſt illa corda, & ſtanga ſuperior ti- H
rata, quia eſt ligata cum illamet corda fle-
ctitur, & ſic vadit deorſum, & magiſter ele
nat pedẽ, lignum inferius eleuatur, & per
conſequens ſtanga ſuperior ẽt eleuatur, &
ſic vadit modo ſurſum, modo deorſum;
& illud lignum, ex quo vult facere cra-
terem voluitur, & rotatur. Et cum ferro,
quod magiſter habet in manu fit rotundus,
& cauatur. Item crater tornatilis ſtat inter
duo ligna, inter duo ferra oppoſita affixa
in ſingulorum duorum lignorum, & vnum
ex dictis duobus lignis poteſt trahi ante,
& retro & ſtringi, & laxari ſecundum ma-
gnitudinem, vel paruitatem crateris, vel
ſcutellæ, ſeu catini. Vnde magiſter crateris

facit

A facit quatuor, quia facit ire ſtãgam ſurſum,
modo deorſum ; & quandoque ducit ante,
quandoq; retro illud lignum , quod tenet
craterem infixũ: & quanto plus calcat ſtan
gam,& inclinare facit, tanto plus eleuatur:
ſic eſt mens , quæ quanto plus ſe humiliat ,
tanto plus exaltatur,ſicut fecit Beata Virgo
Maria . Nam quia reſpexit humilitatem an-
cillæ ſuæ , ecce enim ex hoc beatam me di-
cent omnes generationes . Ecce qualiter ſe
humiliauit , quia reſpexit humilitatem an-
cillæ ſuæ;ecce qualiter exaltatur,ecce enim
ex hoc beatam me dicent omnes genera-
tiones , &c. Similiter habes in Publicano,
B qui ſtans foris de templo dixit : propitius
eſto mihi peccatori . Amen dico vobis, de-
ſcendit hic iuſtificatus ab illo. ſ. Phariſæo,
qui dicebat ; gratias tibi ago Domine , quia
non ſum ſicut cæteri homines peccatores :
Ieiuno bis in ſabbáto,&c.& iſte deſcendit.
Ecce,qualiter tornus,quanto magis deſcen
dit,tanto magis aſcendit, & quanto crater,
& vas magis cauatur, & eſt magis vacuum,
tanto plus tenet, ad ſignandum , ꝙ quanto
plus homo ſe humiliat, & eſt vacuus vitijs,
& peccatis , tanto plus repletur gratia Dei;
quia reputat ſe vacuum , & ex ſe nihil eſſe,
ſicut virgo Maria ſe humiliata fuit plena
C gratia , quia Dom nus tecum ; & quanto
plus recedit a Deo, & plus confidit de ſe
ipſo,tanto minus participat de gratia Dei,
& hoc eſt, ꝙ dicit, abijt : quia quanto plus
confidit Deo , tanto plus deſidit de ſe ; &
hoc eſt, quod dicit,abijt ad Angelum , ſcili
cet Chriſtum Angelum magni cõſilij,qui
non ſolum venit mediator ad ſaluandum
nos,ſed fuit mediator de omni gratia . Vn-
de Dauid vnxit eum Deus oleo pręconſor-
tibus ſuis,& idem, ſicut vnguentum in ca-
pite,quod deſcẽdit in barbam Aaron: quia
illa gratia Dei primo deſcendit in capite,
ſicut vita deſcendit a capite,& deſcendit in
D barbam,ideſt hominibus virilibus,ſicut fuit
Aaron duce populi Dei , & hoc deſcendit
in montẽ Sion,ꝙ interpretatur ſpeculatio,
quia debemus ſpeculari in Deo , habendo
ipſum pro noſtro obiecto ſemper in omni
noſtro deſiderio, & operatione . Tertio,
quia volendo , ꝙ gratia Dei infundatur in
nobis,nos debemus feruenter orare, & pe
tere ab eo : ſed qualiter ſequitur mens no-
ſtra,& os noſtrum,Deo certè non,quia ipſe
Deus egeat noſtris orationibus , ſed vt
mens noſtra efficiatur feruida, & credens
in acquirendo ſcientiam , quam cupimus
mediante gratia Dei , & propter laborem
mereamur gratiam:quia iuſtitia vult, quòd E
laborando mereamur , quia omnis labor
optat pręmium , & merendo gratiam in-
funditur, ſine qua gratia Dei nunquàm ha-
bebimus ſcientiam,quia in maliuolam ani-
mam non introibit ſapientia:requiritur er-
go primo , quòd cum intellectu oremus in
ſpiritu , & veritate, implorando eius gra-
tiam,& ſuffragium , quia nos egemus gra-
tia Chriſti, & non ipſe eget nobis . Secun-
do requiritur voluntas calens in appropin
quando ipſi Chriſto cum affectu animi :
Tertio requiritur , quòd a parte noſtra co-
namur , & laboremus cum aſſiduo ſtudio , F
vt acquiramus ſcientiam . Vnde ſanctus
Lucas, cap. dicit, petite & dabitur vobis :
quærite,& inuenietis: pulſate,& aperietur
vobis . Cum triplici intellectu : quia dicit
primo petite, ſcilicet orando verbo , quæ-
rite cum affectu,& deſiderij feruidæ volun
tatis, pulſate cum mente , & intellectu ar-
dente in præparato recipere gratiam cum
feruida charitate , & ſic faciendo videtur ,
quòd impoſſibile eſt, quòd Deus non incli
netur ſecundum iuſtitiam ordinatam ad in
fundendum,& dandum tibi gratiam,quam
cupis obtinere , & ſcientiam quam diſcere
vis . Nam omnes ſancti cum his tribus mo
dis adepti ſunt gratias, quas voluerũt; quia G
mediãtib. orationibus cum voluntate pro-
na , & intellectu illuminato , & mente li-
quefacta, & ꝑparata reciperunt gratias Dei
magni . Quarto requirit,quòd tu reputes
te obtinere ſciẽtiam,vel gratiam,quam cu-
pis a Deo, non propter tuum meritum,ſed
ex mera, & propria liberalitate gratię Dei:
quia cum per orationes bene quæſieris , &
cum voluntate deſideres,& cum mente di-
ſponas gratiam ſumere , ſi credis gratiam
obtinere propter tuum meritum , tu nihil
feciſti, quia gratia dicitur gratis data : dic
quæſo,quid credis , ꝙ Deus curet de te , &
quid potes facere Deo,quo egeat,ꝙ ſi mil- H
le millia mũdorum eſſent, Deus propter ea
non eſſet maior,neq; potentior, neque di-
tior, nec dignitates ſuæ eſſent magis auctæ
in ſe,& ideo,vt ait Apoſt. Iaco. c. 1. Omne
datum optimum , & omne bonum perfe-
ctum , deſurſum eſt,deſcendens a patre lu-
minum , apud quem non eſt tranſmutatio,
&c.& non ex nobis: & hoc eſt quod Ioan-
nes in propoſito themate dicit,vt daret mi
hi librum ſapientiæ: quia quanto magis tu
putabis te fore indignum, tanto magis gra
tiam obtinebis. Vnde tu habes in Apoc.ꝙ
quando Ioannes vidit Chriſtum ita album,
ceci-

A ceciditad pedes eius tanquàm mortuus. ideo dixit, ſurge. Idem habes in transfiguratione ſuper montem Thabor, vbi Apoſtoli ceciderunt in faciem ſuam, & Chriſtus tetigit eos, dicēs: ſurgite, qđ ſignificat, quāto tu reputas te minus dignum, & te non mereri, & magis te humilias; tanto magis mereris gratiam Dei tibi infundi exemplo Virginis Glorioſæ, quæ reputabat ſe fore indignam fieri matrem Domini; & ideo promeruit gratiam Dei. Tolle modo tertiam regulam mentalis præparationis, quæ eſt de affectuali ſaporatione, qui poſtquàm petijt librum, Angelus dixit: accipe, & de-
B uora illum, & faciet amaricare ventrē tuū, ſed in ore tuo erit dulce tanquam mel; & accepi librum de manu Angeli, & deuoraui eum: & cum deuoraſſem eum, amaricatus eſt venter meus, & erat in ore meo tanquā mel dulce. Vnde conſidera, ꝙ duo ſunt ſapores; vnus dulcis. ſ. amoris, & alius eſt amarus. ſ. timoris; vel vnus charitatis, & amoris, alius humilitatis, quaſi dicat, ſi tu non ſentis amaritudinem, tu neſcis retinere dulcedinē, ſicut lucifer inexpertus amaritudinis iræ Dei. Et Petrus Apoſtolus, qa quaſi ſine labore acquiſiuerit gratiam Chriſti, & ſic de multis alijs. Ideo ille rebellādo,
C et iſte abnegando Chriſtum, leuiter perdiderunt gratiā Dei. Ideoq; Deus ordinauit iſtos duos ſapores: qa ſi tu vis guſtare dulcedinem de Deo, & ipſam ſcire conſeruare, oportet ꝙ tu guſtes amaritudinem, ſicut fuit in beata Virgine, quando quærebat Ieſum diſputantem in templo: ecce dulcedinem. fili mi, quid feciſti? ecce amaritudinē, quia dolentes quærebamus te. Similiter Chriſtus in Cruce. Deus, Deus meus; ecce dulcedo: vt quid me dereliquiſti: ecce amaritudo. Sic in ſtudio, amaritudo eſt labor ſtudij: dulcedo eſt, quando intelligitur, & poſtquàm adepta eſt ſcietia, quia inde mul-
D ta commoda ſpiritualia, & temporalia proueniunt ex gratia Dei. Cuius libri ſaporationem in ore, & amaritudinem in corpore ſentiens frater Iacobonus vna dierum meditando in ſubitum clamorē prorupit tanquàm ſinemoratus clamādo, oyme, oyme, oyme: propter cęcitatem hominum huius mundi, qui Deum non cognoſcūt, quia ipſe deuorauerat illum librū, & dolebat de dānatione infinitorum, quorum venter Deus eſt: & glutinatus eſt in terra eorum venter. Glutinare eſt cū ſpiritu panis, & miſcetur aqua cum farina imbrodiata; & nondū bene cōpoſita, & impaſtata: ſic homines huius mū-

di in broda, & carnatia inuoluti dicuntur E
conglutinati, & vetracij in fece, & ſtercore repleti, quia tales non cognoſcunt Deū, neque ſcientiam, & cognoſcētes Deum, & eius gratiam immenſam, quæ poſtponitur propter tam vilia, habentes notitiā, & ſciētiam huius libri, quem deuorauerunt, ſentiunt dolorem in intimis corporis ſui, ex cōpaſſione proximi ſui tam cęci, & incorrigibilis: & hoc eſt, ꝙ amaricauit ventrem Ieſus; quia quanto plus quis ſentit de Deo, tanto plus dolet de peccatis proximi ſui, ſicut veri prædicatores videntes peccata, q̄ regnant non corrigi, meritò dicunt; zelus F
domus tuæ comedit me, & non potendo ſerre; vociferant acclamando, & nota ꝙ dicis, accipe & deuora, & nota, ꝙ dicit, comede: nā accipe eſt lumen intelligentiæ: qa licet liber intret os, tu nondum guſtas: ſed cum tu illum deuoraſti, tunc tu guſtas, & ſaporas, & ſaporando intelligis, & intelligendō errores, & peccata proximorū propter quem damnantur, tu doles, & amaricatur corpus tuum: quia multotiens quis guſtat rem valde paruam, quæ videtur dulcis guſtui, & cum deuorabit, intrinſecus habet aliquam amaritudinē, quā ſentit poſtea, ſicut in breuibus, & capillis poſtitijs & caudis: G
quia videtur eſſe in ſerendo talia quædam dulcedo apparenter. Sed ſi guſtares offenſiones Dei propter ꝑdicta, tu doleres; dulcedo eſt, quod tu gaudes de offenſione Dei: amaritudo vero eſt, ꝙ gaudendo doleas de offenſione Dei, & de peccatis: vnde. Ventrem meum doleo, ſenſus cordis mei turbati ſunt: zelus domus tuæ comedit me. veh mundo, ò corpatium, ad quot mala protrahis homines, & propter te video multas animas damnati; & ideo doleo, & ſenſus mei ſunt turbati propter compaſſionē, quā habeo de te: & mel. i. ſapiētia, quia ſpiritus meus ſuper mel dulce, & veritas mea ſuper mel, & fauum. In cuius exemplū Chriſtus H
venit comedere mel, quod erat in fauo, ſeu in cera, quia mel erat cum cera mixtum: nā verbum eſt mel: cera eſt caro. Vnde Iſaias 5.c. Butirum & mel comedet, vt ſciat eligere bonum, et reprobare malum: butirum eſt humanitas, mel eſt diuinitas; et ſic habes tres præparationes. Tolle quartam præparationē, quæ eſt de fructuali exercitatione. Vnde oportet prophetare. i. ꝙ poſtquā vendicaſti ſcientiam, oportet ꝙ illa ſciētia ſit excitata populis, et gentibus, &c. quia quādo domū ſapiētiæ magis cōmunicatur cum charitate pluribus, tanto Deus plus multi-

A multiplicat illam. Nam Deus facit ſicut ſol, qui oritur, et venit de Oriente, et venit in Meridiem, et vadit in Occidētem. Nā Deus pluit ſuper iuſtos, et iniuſtos, ad dandū intelligere, ꝙ habentes doctrinā, et ſapiētiā, debent cōmunicare, et prædicare vniuerſaliter omnibus, quia quanto plus attenditur ſcientiæ, et doctrinæ diſtribuendo vniuerſaliter, tāto plus Deꝰ illā multiplicat ī illo. Sed quāto plus q̄s docet, et participat doctrinā particulariter, tāto magis abbreuiatur, & occultatur in illo. Itaque, o Frater Bernardine, conſidera bene hoc. Nam ſemel elegi viam confeſſoris, & audiebam
B homines, & mulieres: deinde habui curam fratrum, & eleuaui a me eloquium mulierum, & officium confitendi quenquam, & curam fratrum. Et video, ꝙ hoc mihi non ſufficit, quia adhuc veniet tempus, ꝙ non loquetur mihi homo: quia attendendo, & loquendo hominibus particularibus, omitto ſtudium, propter qđ ex ſtimulo cōſcientiæ oportet, ꝙ deſeram particularia bona, & adhæream vniuerſalibus, & prædicationibus pro maiori bono. Vnde dixit Angelus, oportet te iterum prophetare populis & gentibus, &c. Iſtæ gentes, & populi ſunt non habentes cultum Dei, & quæ non in-
C telligunt Deum, & nō habent cognitionē, niſi de mundanis, & carnalitatibus, & qui ſunt inuoluti, & polluti in ſpurcitijs, & peccatis, & linguis, id eſt intelligentib. nunciādo vitia, & virtutes, infernum, & gloriam paradiſi. Et quia iſta tria ſunt, quæ regunt animam, ſ. bonitas, ſcientia, & diſciplina, quæ nobilitant ipſam animam, quæ ſtudet in eis. Nota ꝙ quatuor ſtudia debēt habere nobiles, circa regimen ipſius animæ. Primum eſt, ꝙ eorum vita ſit immaculata; ſecundum, quod eorum vita ſit regulata: tertium, ꝙ eorum vita ſit diſciplinata: quartū, ꝙ eorum vita ſit exercitata. Dico, ꝙ primum ſtudiū eſt, ꝙ vita ſit immaculata: quia
D beati immaculati in vita præſenti; & beatus vir, qui non abijt in cōſilio impiorum: quia nobilitas animæ conſiſtit in non ſcire facere vnum peccatum: & ꝙ eius vita ſit immaculata, & ideo vocantur nobiles: ſed cum recedūt a Deo, efficiuntur maculati, & merguntur in broda, & in carnatia. Ad inſtar vnius nobilis, qui mortuus fuit, & habebat vnum ſuum catulum valde delicatum, quē nutriuerat in magnis delicijs, qui capitauit in monte noſtro. Et iſte catulus nolebat comedere, niſi ſuper vnam taboletam, & carnes ſimul fruſtatim inciſas, cum volebat ſe purgare, pulſabat ad oſtium donec aperie- E
batur ſibi, & extra ſe purgabat. Et fratres ponebant ipſum ad comedendum cum gattis, & paulatim propter famem venit ad tantum, quòd vbi prius non comediſſet, niſi modo ſupradicto carnes inciſas, & ſubmotenus ipſe vorabat omnia data gattis, & ſubmergebat totum os in ſcutella. Ita accidit in nobile ſpiritu, quia cum recedit a Deo, efficitur priuatus Deo, & incidit in manus diaboli, & merſus in labe peccatorum, efficitur vnus porcus. Nam Chriſtus cœpit ſuos diſcipulos piſcatores, & perſonas pauperes, artifices, & fecit ipſos no- F
biles. Et dixit Petro. Ego volo te facere Capitaneum, & te Ioannem meum domicellum; & fecit duas caſſatas: vnam duodecim Apoſtolorum, & aliam Euangeliſtarum, & erant ita innamorati de Deo, quòd non poterant ſeparari ab eo; & Chriſtus eis dixit: niſi receſſero a vobis Spiritus paraclitus nunquàm veniet in vos. Vult dicere, quòd Chriſtus ita diligebat Apoſtolos, quòd dixit, quòd volebat, quòd poſtquàm ponerēt ipſius Chriſti eius magnam humanitatem, & nobilitarentur in Spiritu ſancto, relinquendo carnem. Ita debet fa- G
cere nobilis ſpiritus, quia debet poſtponere mundum, & adhærere ſpiritui. Et videmus, quòd plus amat carnes, accipitres, equos, mūdum, & carnatiam, quàm ipſum Deum. Itaque ſi vis eſſe nobilis, ama Deū, & ſic habebis vitam immaculatam.

Secunda eſt vita regulata: & nota, quòd vita non poteſt eſſe regulata, niſi ſit immaculata, & vita non poteſt eſſe immaculata, niſi ſit regulata bonis moribus, & virtutibus, alioquin cum vita nobilium eſt irregulata, efficiuntur lupi rapaces, & tyrannizant. Et regulati efficiuntur ſicut agni im-
maculati. Nam quanto anima eſt nobi- H
lior, tanto eſt maior; & quanto eſt maior, tanto debet eſſe magis regulata, & cognoſcere ſummum Deum.

Tertium regnum animæ eſt, quòd eius vita ſit diſciplinata, id eſt quòd refrenet appetitus ſuos, & ſua deſideria illicita; quia quāto ciuis eſt nobilior, & ſublimior, tanto magis debet eſſe ſpeculum, & conſilium ſalubræ ſuæ patriæ, & econtra, quanto ciuis eſt innobilior, & indiſciplinatæ vitæ, & paruorum morum, eſt deſtructio ciuitatū.

Quartum ſtudium nobilis animæ eſt, ꝙ eius vita ſit exercitata in ſtudio virtutum, & ſcientiarum: & mundus eſt hodie ita cęcus, quòd vbi olim ſcientiæ, & artes liberales

A tales fuerant introductæ, quia ſoli liberi homines,& nobiles illas adiſcerent, & ſe exercerent in illis,& in virtutibus, & regerent ciuitates cum exercitio legum, & ſcientiarum, atque virtutum: hodie ipſi verecundantur ſtudere, & ſcire ſcientias, & facere mercantias: ſed ſtant in plateis truffando bonos homines, & mulieres trãſeuntes per vias, & ſtando in ocijs ſub labijs ludendo, & taxillando, & perdendo tempus, aut eundo ſuper beſtijs, cum beſtijs, poſt beſtias, & ſiluestria animalia, & ſic efficiuntur beſtiæ,& tanquàm beſtiæ moriuntur. Vnde tu, ò iuuenis, qui vis eſſe B verè nobilis, cape exercitium ſtudij alicuius ſcientiæ, in qua tu poſſis exercere tuum animum, & ingenium: & ſic mediante illa ſcientia tu efficieris valens,& clari intellectus, & tunc tu cognoſces Deum,& mundum; & cernes quantum intereſt inter tuam vitam,& iſtorum idiotarum, & perdentium tempus, cẽſendo ſe fore nobiles, & non curando adiſcere ſcientias, quia habent aliquas domos,& poſſeſſiones. Sed cape exemplum Regis Caroli, qui cum eſſet Rex; & fuit omnibus ſcientijs, & virtutibus illuſtratus, & Rex inter alios glorioſus. Similiter nobilis ſpiritus debet C ſtudere, vt exerceat ſuam vitam in virtutibus, & ſtudio ſcientiarum; & ſic vita talis nobilis efficitur delectabilis, & ſibi & proficua toti ciuitati; quia ſiue rethoricus, vel philoſophus moralis,vel legiſta, cum eſt in regimine ciuitatis ſuper agendis conſulendo eligit dicta maiorum ſapientum ad ſuum propoſitum ſuadendo cum bonis rationibus,& exemplis, & tales applaudendo alliciunt animos aliorum ad obtinendum,quod cupiũt, & iudicandum rectum iudicium; quia habent ſolidum ſenſum, & illuminatum: ex quo vt taliter eius vita exercitata in moribus, & ſcientia ſemper D ſit gaudioſa,honorabilis, & amoroſa toto populo: quia nullus intelligit delectationem ſtudij, niſi qui experitur. Sed iuuenis,qui non eſt ſtudioſus, eſt ſimilis aſino; qui non delectatur in ocio, & imparare vadit poſtquàm dormiuit vſque ad tertias, de domo ad plateas, & ibi expendit tempus in buffis, & truffis: & inde reuertitur domum, & comedit, ſeu ordinat inde ire cum beſtijs aucupatum, vel redit ad plateas cum ſociis alios deridendi, vel dat ordinem de nocte ire ad domum alicuius pauperculæ mulieris ad vituperandum filiam,vel alium malum perpetrandum, vel ad faciendum aliquam ribaldariam; & ſic E in veſtibus, & ſtudio guloſitatum gaudet, & gaudendo diſſipat poſſeſſiones vendendo,quas pater magno cum ſudore, & & peccato acquiſiuit: & ſic diſſipando efficitur pauper, & poſtea cum videt ſe in pauperiem trahi, cognoſcens ſe non poſſe facere ſicut ſoluit, immediate vendit aliquam poſſeſſionem, & danarios dat ad vſuras, prædatur, & omnia facit mala propter vendicare, quæ prodigus ipſe diſapidauit, & ſic moriendo conſumpſit in omni vili ſtudio vitiorum,ſuam vitam, & animam diſſipauit, & ita recte vadit a caſa calda. His ergo iuuenis, ſtude in virtuti- F bus,& ſcientia. Vnde Gregor. Ama ſcientiam ſcripturarum,vel diuinarum, vel naturalium,ex quibus conſequeris tria.

Primum,quia tu efficieris vtilis tibi.

Secundum tuis,& toti tuæ domui.

Tertium & ciuitati; quia vir valens, & ſtudioſus ſcientiarum in vno ſuo conſilio liberabit patriam ſuam. Si ergo habes iſta, quòd ſis immaculatus & integer, non duplex,non doloſus, non ſanguinoſus, & ſis regulatus, honeſtus, virtuoſus, & non procax,nec luxurioſus, & ſis diſciplinatus in ſcientiis, & tua vita ſit exercitata in ſtudio prædictarum virtutum: tunc tu es verus, & completus nobilis. G Sed ſi vis reputari nobilis propter ocium, certè vnus porcus eſt nobilior te, quia eſt magis ocioſus,& plus comedit,quàm tu. Sed dico tibi, quòd tuus equus eſt etiam nobilior te; quia magis eſt fatigatus,& laborat, & magis vtilis, quàm ſit porcus.

Sed tu ſtudens, qui vis applicare animum tuum ſtudio, & proficiſci in ſcientia, quam ſcire deſideras,oportet te ſeptem regulas diſciplinæ capeſcendæ ſeruare.

Prima eſt æſtimationis. Secunda eſt ſeparationis. Tertia eſt tranquillationis. Quarta regula eſt ordinationis. Quinta eſt H reformationis. Sexta regula eſt delectationis. Septima regula eſt diſcretionis, ſen menſurationis. Et nota, quòd in ijs facta magis requiruntur, quàm uerbo.

Dico, quòd prima regula eſt æſtimationis, hoc eſt quòd facias magnam extimationem ſcientiæ,quam diſcere vis; quia ſi non facis magnam eſtimationem illius ſcientiæ,tu nunquam adiſces.

Cum ergo vis ſtudere, conſidera de qua ſcientia tu facis maiorem æſtimationem, & proſequere ſtudendo in illa; alioquin tu nunquam efficieris valens; & tunc quære valen-

A valentiorem hominem, quem potes habe-
re, & noli facere ſicut aliqui faciunt, qui
propter concurrentia, vel rixas, ſeu pro-
pter denarios quos habent, iniurant ſub
ignorantibus, & ſic perdunt tempus. Æſti-
matio nanq; ſcientiæ facit aĩum ꝑparatũ.
Secunda regula eſt ſeparationis, quia
oportet, ꝙ ſtudens ſit ſeparatus ab omni
impedimento, ſcilicet a mala conuerſatio-
ne diſcolorum, et a malis mulieribus, et a
curis rei ſamiliaris, et ab omni impedimé-
to. Et nota, quòd primum impedimentum
ſtudij eſt non timere Deum, quia in mali-
uolam animã nõ introibit ſapientia. Vnde
B ſi vis adiſcere, pone te in timore Dei, et nõ
facias ſicut faciunt aliqui, qui ſic inueniunt
vnũ dictũ Auerrois, vel aliquod dictũ hęre
ticum, videntur impugnari, neq; tu volens
adiſcere, facias ſicut faciũt aliqui, qui ĩ die-
bus Dñicis, et feſtiuis vadũt ad ſcolas ad di
ſputandũ, anteq̃ vadant ad miſſam audien-
dã: et ſicut aliq, q cõſumunt ſua, viuẽdo lu-
xuriosè, et ludũt libros. Similiter sũt mul-
ti, q vadunt cũ veſtib. ſumptuoſis. Nã volés
bene ſtudere et indulgere ſtudio, nõ debet
curare de mollibus veſtib. et ꝑtioſis: quia
q̃ plus vadit cũ veſtib. ſobriè, et non curat
de politie corporis, eſt magnũ argumentũ,
C ꝙ talis ſtudens habet totam mentem at-
tentam ſtudio, quia nunq̃ videbis valentes
curare de vanitatib. et certe valde admira-
tus ſum in iſto ſtudio Paduano; quia vbiq; ĩ
alijs ſtudijs vidi ſtudentes ferre ſtatuta, et
cappas, et veſtes ad inſtar ſemireligioſi, ex-
cepto q̃ in hoc ſtudio Paduano; et certe ſco
lares, qui nõ incedunt in habitu ſcolaſtico,
nõ deberent gaudere priuilegio ſcolaſtico.
Nã vbi deberent ſtudere in ſciẽtijs, adiſcũt
furari de nocte gallinas, et poſtea portabũt
pẽnas ad ignorantiam, et ſumum domũ in-
dulgẽdo laxiuijs, baccanalijs, tripudijs cat
nis priuio, et qñ ſunt domi, vt videant do-
D cti et valẽtes, ipſi vadunt inflati, et contineñ-
tur, et portãt mantellũ, et capucciũ ſuffictũ
vario, et vna beſtia portat aliam, et poſtea,
dãt mala cõſilia, et obliquas ſñias ꝑp eorũ
ignorantiã, qa magis indulſerũt bautulis,
et laxiuijs, et ſatuitatib. q̃ ſtudio. Et nota ꝙ
faciẽtes la zuatas bautulas peccant morta-
liter, quia eſt cã laxiuiarũ. Leuate ergo cau-
ſas malarũ ſocietatũ, et meretricũ, et ſtu-
dete, ſi vultis effici valẽtes. Et vos, ò fęminę
indiabolatæ, q̃ conſentitis ſcolarib. faciẽti-
bus multa mala. Primo vos obſcuratis ſolẽ:
quia ſcolaris factus valens eſt ſol micans in
patria ſua. Et ſi ꝑp te fęminã indiabolatam
efficitur ignorãs, tu obſcuras ſolẽ, et tene- E
tis reſtituere dãna, q̃ inde proueniunt ſibi,
et patriæ ſuæ, in dãnũ datũ patri ſuo: qa tu
fuiſti cã oĩum illorũ malorũ. Tertia regula
eſt tranquillitatis: quia ſtudens debet diſpo
nere mentẽ ſuã in trãquillitate adeo, ꝙ ad
nihilum intendat, niſi ad ſui propoſitũ ſtu-
dij cum mente ſerena; atq; tranquilla, et tũc
in media hora plus intelligunt, quàm nõ fa
cit in vno menſe, ſi eſt intricatus in amore
re alicuius mulieris, vel practicis Doctorũ,
et Rectorũ, q̃ plerunq; ſolent fieri in ſtudijs
et in aliis ribaldariis, quia cũ debent ſtude-
re, vel lectiones audire in ſcolis, diuertunt
animos a lectionib. et non poſſunt ſtudere. F
Vos itaq; Doctores, quibus ſpectat hmõi
cura, ſcribatis eorũ patribus, ꝙ eorũ filii ſtu
dent in vaccis populi; et ſi qua mulier ha-
bet pro malo de hoc, dicatis ꝙ ipſa eſt vna
vaccha populi: eleuate ẽt rancorẽ animorũ
et timorẽ lucri, quia ſunt aliqui adeo auari,
ꝙ expẽdunt in ſtudio, et nihil lucrãtur, ſem
per cruciantur, et ſtando in huiuſmodi con
tinuo rancore, et timore perditionis ſnæ fa
cultatis, ĩpediũt ſtudiũ ſuũ deponite ab ani
mis veſtris dolorẽ, ne ꝑp malenconiã non
poſſitis ſtudere, ſæpeq; fugate, quia ſunt ali
qui ſtudẽtes boni ingenii, qui adeo cõfidũt
de ſuo ingenio, ꝙ negligunt ſtudere, dicen G
tes; in duobus annis explebo ſtudiũ meũ.
Et vidi aliquos rudis ingenii, dicentes. Veh
mihi: ego vellem, et non poſſum adiſcere,
et ſemper ſtudent, et tandem datur eis gra-
tia, ꝙ ꝑp frequẽs ſtudium accuũt ingeniũ.
Et iſti, qui habent magnũ ingeniũ, vt pluri-
mũ efficiunt ignorantes, eo quia nõ ſtudẽt,
et ſperant viuere longo tpe proficere, dicẽ
tes ẽt. poſtq̃ expediuero me, ego ſtudebo
domi, ſed valde errãt, quia quæ audit, intel
ligunt: et raro contingit, ꝙ ſcolaris ſi exit
de ſtudio ignorans, efficiatur excellens do-
mi, vbi immediate implicatur negotiis rei- H
publicæ, et curæ ſamiliaris. Ita ꝙ nõ poteſt
indulgere tunc ſtudio; et ſic qui cõfidunt in
ſuo ingenio, non ſtudẽdo, ſemper remanẽt
ignorantes. Similiter vt plurimũ ſunt pau-
peres iſti tales, qui cõfidunt in ſuo ſcire, et
ingenio: quia dicũt ſubito, habebo magnũ
cõcurſum, et lucrabor quicquid voluero, et
ſtando in hac ſpe, remanent deluſi, ignoran
tes, et pauperes. Si igit̃ vultis in ſtudiis ve-
ſtris profectũ facere, habete mentẽ trãquil
lam, et non ſperetis in veſtris ingeniis, et fa
cite quod dicit Boetius.

Pelle timorem, gaudia pelle, ſpemq; fugato, &c.

Et vide Bonauen. in lib. ſuarum paſſionum,
vbi

A vbi docet ſtudere. Quarta regula eſt or-
dinarionis, quia volens ſtudere deber or-
dinare vitam ſuam, & pręponere præpo-
nenda in ſtudio: & ante omnia debent vi-
tam ordinatam tenere, quia debet ſeruare
medium, in quo virtus conſiſtir; quia non
debet nimium comedere, neque bibere ni-
mium, ſed mediocriter: nam ſi plus come-
dit, & bibit, nō poteſt adiſcere, quia ſtoma-
cus grauatur, caput efficitur ponderoſum,
corpus pigrum, & ſomnus incitatur; & dū
eſt in ſtudio labeſit, & omnes ſpiritus ſunt
ſomnolenti, ita ꝙ literæ non poſſunr intra-
re, neq; ingenium exercere; quia ſi paſcis
B ventrem, non potes paſcere menrem: & ſi
comedit modicum, continuando, virtus ce
rebri, & ſpirituū panlatim debilitatur, adeo
ꝙ efficitur ſtultus: ita ꝙ inter vtrunq; vola;
quia medium tenuere beati. Irem ordina
tuam horam in comedendo, ſurgendo, &
ſtudendo, & dormiendo mediocriter, non
mnltum, neq; parum: ſimilirer in ſtando in
domo, ne nimium vageris; & ſi ſocij veniūt
pro te, vel deuiare volunr, noli ire; & pro-
ponas omni die videre & ſtudere ruam le-
ctionem, quam audiſti, & illud ſerua: ſimili
ter ſerua in audiendo ordinem librorū, qui
primus liber inrroductiuus cuiuſq; ſcien rię
debet primo audiri, & in eo primo debes
C ſtudere, & ſic tenere ordinem in audiēdo;
primo cunabula ſcientiarum, & capere lac;
deinde panē mollem, deinde fortiora, &c.
Quīta regula eſt reformatio, ſeu repetirio;
quia tu debes audita, & didicita repetere,
& fa cere ſicut docet Greg. in libro Mora-
lium, dicens, ꝙ ſi homo reperit aliquem in
via, & neſcit vnde ſit, vel bon⁹, aut malus:
primo ad notitiam prædictorum expedir,
ꝙ loquatur ſecum, & intelligat, cuius eſt
idiomatis; deinde interrogat de qua ciuita-
te eſt, & ſcir ciuitatem; deinde ſoluer hoſpi-
tiū pro te, & tu argues ipſum nobilē eſſe,
D loquendo amplius ſecum in itinere, ipſe di
cet facta ſua, & inrrinſeca ſui cordis: & ex
eius eloquio, & moribus ſuis compręhen-
des clarè eius bonitatem, vel prauitatem.
Ita accidit in ſtudente, quia cum incipit ſtu
dere, ignorat idioma ſcientię; quia in qua
incipir ſtudere, qa ignorar terminos, & au-
diendo adiſcit. Irem ignorat materias libro
rum, & ſtudendo adiſcir, & amplius ſtuden
do, & repetēdo inrelligit omni die medul-
litus intima cordis, & fir ita domeſticus il-
lius ſcientię, ꝙ intelligir clarè ipſam ſcien-
tiam, & eius ſententias. Er nota, ꝙ ſchola-
ris, qui vult proficere, non debet confun-
dere mentem ſuam in pluribus libris, ſed E
deber capere vnum librum, & bene ſtude-
re illum, & eum diſcere prius quàm diuer-
tat ab eo ad alium, quia poſtea agrediendo
alium melius intelliger quia liber librū ape
rit, & ſic efficieris in breui magiſter. Sexta
regula eſt delectationis, & ſaporarionis, qa
poſtea cum bene intelligis, ru incipis guſta-
re, & delectaris in guſtu illius ſcientiæ, & vi
tas deuiamina, & efficieris dominus verbo
rum, & ſenrentiarum, & diſcurrens mate-
rias, argumenta conrraria, deciſiones, ratio
nes, & ſubtilitares illius ſcientiæ, & efficie-
ris magiſter aliorum. Et caue ne facias ſicut
faciunr plerique primi prædicatores, ſicut F
fuir vnus, qui aſcendens pulpitum incœpit
prædicare, & vna muſca figit ſe ſuper naſo
valde pungens eum, & prę verecundia, &
timore perdendi ſe, non erat auſus expelle
re eam; quia ſunt aliqui ita verecūdi, ꝙ præ
verecundia in actis publicis perdunt ſe, &
maximè ignorantes. Septima & vlrima re
gula doctrinæ ſapientiæ capeſcendę eſt cō-
menſurationis, & diſcretionis: quia ſtudens
quando vulr ſtudere, debet commenſurare
ſe ſecundum ſuas facultates, & proſperira-
tem corporis, & animi: nam debet conſide-
rare ſuam ærarem. Item ſi ſibi ſuppetunr fa
culrates, quibus poſſit perficere ſtudiū ſuū, G
ſanitatem ſui corporis; ſi eſt ſanus, vel non;
vel nimium debilis; & tunc cum bona di-
ſcretione debet aggredi ſtudiū. Et ſi vide-
ret ſe annoſum, vel nō poſſe effici ita excel-
lens, ipſe debet remanere contentus nolle
plus ſapere, quàm oporteat ſapere: vnde ſi
non pores effici Procuraror, ſis contentus
effici Notarius: non potes effici Doctor, ſis
contentus effici Procurator: & ſi non potes
effici phyſicus, ſis contentus effici bonus ci
rogicus, & placebis Deo: & ſeruando ſupra
dicta Deus inſpirabir ſtudium bonitatis, &
ſcientiæ, per quam tua vita erit in hoc mun
do honorata, & diſciplinara propter ſcien-
tiam infuſam, & acquiſiram, qua mediante H
tu prouenis in noritiam Dei, ad cuius hono
rem ru taliter ruā vitam gubernabis regen-
do re, tuam familiam, & conſulendo rei-
publicæ radijs tuæ ſapientiæ, ſemper ha-
bendo Deum pro obiecto, quòd tu conſe-
queris gratiam Dei in hoc mundo: qua me-
diante perduceris ad viram beatam, quam
nobis omnibus concedere dignetur
ille, qui bonitarem, & ſcien-
tiam, & doctrinam af-
fluēter inſpirar,
Amen.

A DE TRIBVS STATIBVS viduitatis.

Sermo III.

HOnora viduas,quæ verè viduæ ſunt. 1.c.ad Timot.5.c. In hoc ſermone intẽdo deſcribere tres ſtatus viduitatis. Primus ſtatus eſt commendabilis ibi, Quæ verè viduæ ſunt. Secundus eſt honorabilis ibi, Honora. Tertius ſtatus eſt vituperabilis ibi, Viduas.

B

Prima pars principalis.

TOlle primum ſtatum viduitatis, qui eſt commendabilis in illis dominabus,quæ verè viduæ ſunt. Ad cuius euidentiam eſt ſciendũ,quòd ad hoc vt aliqua matrona ſit verè vidua, oportet, quòd eius vita ſit tribus virtutibus redimita. Prima,quòd ſit Deo deuota: ſecunda,quòd ſit operoſa: tertia, quòd ſit victorioſa reſiſtendo peccato.

Tolle ergo primam virtutem,quia quantum ad Deum oportet ipſam eſſe deuotã:
C nam ex quo perdidit eius dilectum maritũ, quem,poſt Deum, ſuper omnia diligebat, cui Deo erat impedita liberaliter ſeruire, ſtudens ſeruire viro; modo facta libera vinculo matrimoniali, ipſa debet vacare ipſi Deo cum toto ſtudio, & in omnibus operibus ſuis.Vidua ergo dicitur,quæ eſt priuata marito, & quæ deſolata remanſit, & iſta talis debet inſtare orationi, & deuotioni, die,noctuq;. Exemplo illius viduæ,de qua legitur Lu.21.c.quæ vacabat in eccleſia orationib⁹, & domi ieiunijs, quæ obtulit duo minuta ærea, & dixit Chriſtus ipſam plus omnibus alijs offerentibus magnum theſau
D rum obtuliſſe.Nam vidua,quę attendit deuotioni Dei, & caſtigationi corporis, ſiue carnis,impetrat a Deo omnem gratiã, quã requirit, ſicut Anna vidua, quæ nihil aliud deſiderabat,niſi videre filium Dei incarnatum,vnde promeruit ipſum videre in ſpiritu, dum oraret in templo cum iſto deſiderio. Et ꝙ ſit verum, Eccl. .c. dicit: Non deſpiciet De⁹ vota pupilli, & preces lachrymoſas viduæ. Non tamen dico, quòd tu vidua petas vindictam, vel illicita; ſed ꝙ tua vota ſint iuſta, & rationi ſuppoſita: vnde in Act.Apoſtolor.9.c. tu habes, quòd Petrus Apoſtolus, poſtquàm ſanauit in Lidaeua ab annis octo iacentem in grabato paraliticus;cum autem eſſet Lida ab Ioppe, diſcipuli audientes, quia Petrus eſſet in ea, miſerunt duos viros, vt Petrus veniret ad ſe,& procedens Petrus, introduxerunt eũ in cœnaculum, vbi erat Tobitas interpretata Dorchas, diſcipula Chriſti mortua, & circunſteterunt illum omnes viduæ flentes, & Petrus pietate, & lachrymis viduarum illarum deuotarum motus, conuerſus ad corpus, facta oratione,dixit:Tobita ſurge: & apertis oculis,viſo Petro,Tobita appellata Dorchas,reſedit,& illam viuam viduis aſſignauit: ad ſignificandum, ꝙ vidua debet eſſe deuota Deo,& ſeruis eius. E F

Secundo debet eſſe operoſa in domo,& & non ſtare ocioſa; vnde Paulus ad Timo. 5.c.loquens de verè vidua, dicit, quòd vidua vera eſt non minus quadraginta annorum,quę fuerit vnius viri vxor,in operibus bonis teſtimonium habens, ſi filios educuit,ſi hoſpitio recepit,ſi Sanctorum pedes lauit,ſi tribulationem patientibus ſubminiſtrauit,ſi omne opus bonum ſubſecuta eſt. Adoleſcentiores autem viduas de vita,&c. Vnde vidua ſi filios,vel nepotes habet, diſcat prius domum ſuam ornare, non intelligas de ornatu extrinſeco, ſcilicet, quòd domum ſcopatam teneat, & ornet bancalibus,& tapetis; ſed quòd doceat ipſos ornari moribus, virtutibus, & ſcientia, & ſciat G ipſos gubernare ſecundum Deum;& in gubernationem domus ſuæ ſit magnanima, ſicut docebat Hieronymus, viduam filios gubernare; quia oportet viduam ſupplere defectum mariti; vnde cum virga diſciplinæ corrigat filios adoleſcentes;mittat ipſis ad ſcholas, vt efficiantur docti, & virtuoſi, & faciat ipſos diſciplinare in grammatica, logica, & rhetorica: & tu vidua ſis ſolicita in faciendo filios tuos confiteri, & capere corpus Chriſti,cum ſunt intra dies diſcretionis, videlicet, ſi eſſet fœmina in duodecimo anno; ſi maſculus in quartodecimo anno:& non cures facere tuis filijs veſtes frãbellatas,& fraſcarias: & ſi habes filiam,tu vidua,nunquã dimittas ipſam ſine te; quia ſi vadis ad Miſſam, vel prædicationes, vel rus, vel quocunque vadas, ſemper ipſam ducas tecum; quia ſi dimittes ipſam domi, tu finaliter reperies ipſam prægnantem, ſecundum quòd communiter ritus, & ſtilus malè viuendi præſentis temporis portat, propter inſidias indiabolatorum iuuenum,& ſenum recagnatarum, quę con H

tinuò

A tinuò ſuis applauſibus, & lenocinijs, puris,
& maturis virginibus inſidiantur, quo pa
cto ipſas decipiant: & caue ipſam a con
uerſatione aliarum vanarum; quia quando
ſunt infimul, polluunt ſe, docent vna aliam
ſe fucare, & bellettare, & ratiocinantur
ſemper de fraſchis, & de ſuis innamoratis;
& cum ſentiunt aliquem equitantem, vel
tranſeuntem per contratam, ſubito profi-
liunt ad feneſtras cacchinãdo, & motetos
cantando, &c. Et annuntio vobis, quòd
quotiens vos fœminæ non ducitis filias ve
ſtras ad Miſſas, & prædicationes in diebus
Dominicis, & ſolemnibus, peccatis morta-
B liter: ſed hoc procedit, quia ſi ſunt turpes
nolunt videri, vt decipiant aliquem. Et no-
li dimittere filiam tuam adiſcere tales fraſ-
carias; ſed fac, quòd adiſcat ſcire filare, &
legere, & tunc in diebus feſtis fac ipſas le-
gere libros diuinæ ſcripturę, & legendas
virginum; & quòd non ſtent aliqua hora
ocioſæ, & cuſtodi ipſas, & greſſus ſuos; &
ſæpiſſime quære quid habet in eius capſa, ſi
reperis burſetas, manuſtergia, & huiuſmo-
di, examina ipſam, & ſubtiliter quære vn-
de habuit: videas ſi reperis buſſolettos, &
ampullas bellettorum, & quære ſubtus le-
ctum vbi dormit ſi habet de huiuſmodi ri-
C baldarijs: o ribalda tu bene intelligis me.
Nam quando dimittis tales ribaldellas do-
mi, multotiens loquentur cum ſuis inna-
moratis, & infamiant ſe, & domos ſuas:
facito etiam, quòd filia tua fugiat tripudia,
& feſta iocoſa, & quòd ſemper timeat re-
manere ſola, & quòd in domo ſit ſicut ſcla-
netta, & pro omni minima re argue eam;
quia filia carens patre minus timet, quàm
ſi haberet. Sed ſi vidua non habet filios,
vel nepotes ad gubernandum, tunc ipſa
debet frequentare eccleſiam, & die, no-
ctuque indulgere diuinis orationibus, &
quòd ſupereſt temporis, debet laborare, &
filare pro pauperculo, vt ſibi faciat cami-
D ſias; & debet viſitare, bene aſſociata, pau-
perculam vetulam infirmam, & ſeruare
eius bonam famam cum omni pudicitia, &
integritate, & ſit ſemireligioſa.

Tertiò requiritur, quòd vidua ſit virtuo-
ſa contra peccatum. Et nota, quòd a tri-
bus partibus inſurgit peccatum, vel a dæ-
monio tentante, & inſtigante, aut a car-
ne inſtimulante, & minante, vel a mun-
do infortunante, & proſequente: dico er-
go ptimo, vidua verè debet eſſe victorio-
ſa contra diabolum; quia dum diabolus
apprçſentat, & proponit tibi aliquam in-
ſpirationem malam, vel aliquam melanco- E
niam, & tentationem, tu debes reſiſtere,
dicendo: ego fui in tanta tentatione, quòd
non curo amplius de tuis malis cogitatio-
nibus diabole: nam multotiens diabolus
ipſe propter malas conſuetudines præteri-
ti temporis, facit te venire in prauas cogi-
tationes, & ſtimulationes carnis: ſed tu
appone clypeum Iudith, & ſicut ipſa, inci-
de caput Oloſerni, ſcilicet principio tenta-
tionis carnalis deſiderij, & aliarum mala-
rum tentationum, &

Principijs obſta, ſero medicina paratur.

Poſtquàm aperuiſti diabolo pulſanti oſtiũ
tuæ domus, quia tunc ſi conſentis ſuis ten- F
tationibus, tu nunquam poteris ſine tenta-
tione eſſe.

Item eſt alia victoria viduæ contra car-
nem, quia ſi vidua erit iuuenis, & nutrita
in delitijs, niſi ſit ſapiens, & ſciat exire
ignem, tunc comburetur domus illa, in
qua habitat: vnde tu virgo iuuenis, cui bul-
lit ſanguis, fac in tuo regimine, ſi vis, quòd
tuus ſanguis non bulliat, & non vis vti, fac
ſicut facis, quando tu vis, quòd tuus lebes
non bulliat: nam tripliciter obuiatur ne le
bes bulliat; vel quia tu caues ligna ardentia
ſubtus de igne, & ſubito ceſſat bullire, &
tantum bullit, quãtum ignem facis, & quot G
ligna imponis.

Ita regula te, ſubtrahendo cibaria, & vi-
na delicata, ieiunando, vigilando, laboran-
do, in paleis dormiendo, frigora ſubſtinen
do, aquam bibendo, & huiuſmodi, & in
continuis orationibus fortiter inſiſtendo:
certè ſic faciendo, tu non recordaberis de
luxuria, & vinces inſidias diaboli, & ſtimu
los carnis.

Secundo modo obuiatur remouendo
cauſas, & fugiendo conuerſationes malas,
& tu o vidua, caue tibi ab omni homine, &
in confeſſione reperias tibi fidum confeſ-
ſorem, & timentem Deum; quia homo eſt
fragilis, & fœmina fragilior; & ideo con- H
ſulo, quòd quęlibet domina deuota ſibi re-
periat fidum confeſſorem, & timoroſum
de Deo; & non cures multum conuerſa-
ri cum tuo confeſſore præter actum tuæ
confeſſionis.

Tertio modo obuiatur ponendo aquam
in lebete, ſcilicet temperando, & ſubijcien-
do ſenſus corporeos rationi: vnde Paulus
Apoſtolus dicit: Caſtigo corpus meum, &
in ſeruitutem repono imperio rationis, vt
prædicando alijs caſtitatem, non reperiar
in delicto. Sed quid faciet iuuencula vi-

A dua delicata, quia niſi ſit ſapiens, & regat ſe fręno prudentiæ, & temperantiæ, & dimittat intrare inimicos ſuos, quos vndiq; habet in eius domum, ſcilicet carnes, bonum vinum, & calidos cibos, & delicatos, vincetur, & ſine fallo cadet, & vadit poſtea ad ſe confitendum, & dicit; domine, ego affligor, & ſum vndique tentata, &c. Et non eſt mirum, ſi tu tentaris, & vreris, ponendo ſuper igne tuæ iuuenilis caloris cibaria delicata, & bona vina, & dormis in mollibus plumis, & ſtas ocioſa, & in malis curis. Sed aduerte, & fac ſicut docet Euangeliſta: Si oculus tuus ſcandalizat te, erue
B eum, &c. Hoc eſt diuertendo viſum in aliquam partem, remoue cauſas, & caſtiga carnem, & non dormias in plumis: non tamen dico, quòd tu dormias ſuper ſcamnis, nec in terra, ſed ſuper paleis: & dico tibi, quòd expertus loquor, quòd non eſt ſuauius, & melius dormire quàm ſuper paleis: quia in æſtate ſunt recentes, & in hieme ſunt calidæ, & homo non infirmabitur propterea; & ſic faciendo tu habebis victoriam carnis. Et nota, quòd contra iſtos tres inimicos, ſcilicet diaboli, carnis, & mundi, Deus præparat tres victorias, & exinde ſequuntur tria præmia. Primo, quòd ſi filios
C habet, De⁹ dabit eis bona temporalia, quia ſaturabit eos panibus, iuxta illud Auguſt. Vidi iuſtum derelictum: quia licet iuſtus quandoque ſentiat egeſtatem corporalis cibi, nunquam veniet in egeſtatem panis ſpiritualis, qui eſt melior cibo corporali; quia habendo cibum ſpiritualem, tu eris ita contentus, quòd tu habebis patientiam, & non curabis. Secundo benedictio, quia Deus dat ſibi gratiam ſuam. Tertio, quia ex gratia ſequitur benedictio æternalis animę, & corpori.

Tertiam victoriam debet habere contra mundum, quia ſi ipſa eſt diues, ſui parentes & affines ſui mariti quærunt deprædari fi-
D lios, & ipſam; ſi filias habet diuites, omnes quærent habere filias ſuas propter bona; & ſi habet pinguem dotem, ſit bene cauta, ne decipiatur a malis conſilijs, & accipiet aliquem ribaldum, ſicut quotidie accidit; quia ſecundum conſilium Pauli, ſi poteſt continere, conſulit, quòd non nubat, ſi poteſt reſiſtere carni: ſi verò non poteſt continere, nec reſiſtere carni, tunc melius eſt nubere, quàm vri. Et cauete vobis, o viduæ, ab iſtis vetulis recagnatis maledictis, & excœcatis, quæ faciunt ſicut becchari j, qui poſtquàm vendiderunt ſuas carnes, vendunt poſtea carnes alienas: nam iſtæ peſſimæ E
vetulæ veniunt filando ad domum viduellæ, fingentes ſe velle emere aliquam telam, vel aliqua alia; vel quando vadunt vendendo aliquas zanzarellas, & ponunt ſe ad ſedendum, & ſic ſtando, & confabulando reſpicient fixè vultum viduæ, & ſuſpirant, dicentes: filia mea, heu quàm magnum peccatum tu facis, perdere ita fruſtra tuum tempus; quæ compaſſio eſt iſta, tu potes acquirere multas animas Deo, & acquirere tam pulchros filios, qualis tu es; quia in veritate tu es pulcrior iuuenis iſtius terrę, Deus parcat illi, qui tale dedit conſilium F
tibi, quòd perdas iſto anno tempus, quia facit tecum magnum peccatum: & ſic dicendo intrant paulatim ſuadendo, donec ſuaſerit viduæ taliter, quòd faciliter, vel vno, vel alio modo decipiant eam. Sed tu, o vidua, fac iſtis talibus vetulis, ſicut fecit vna Veronæ, quæ ita verberauit vnam ruffianam, quòd væ ſibi: vnde caue, quia tales recagnatæ non quærunt niſi replere ſe de tua pelle: poſtquàm ergo Deo placuit, quòd ſis vidua, cape Chriſtum pro tuo ſponſo; quia vna de duodecim admonitionibus Chriſti eſt caſtitas; non tantum ipſe mihi noſter Chriſtus dedit hoc conſi- G
lium omnibus, ſed hijs, quæ poſſunt attendere animæ, & caſtitati. Nam vidua non habet maritum, qui moleſtet eam: & ideo ipſa poteſt facere pœnitentiam, ſurgere in matutino ad orandum: poteſt facere diſciplinam, ieiunare, frequentare eccleſias, & multa bona facere. Vnde Paulus ad Corinth. ſeptimo capitu. Mulier innupta, & virgo cogitat, quæ Domini ſunt, quomodo placeat Deo, vt ſit ſancta & corpore, & ſpiritu: quæ autem nupta eſt, cogitat quæ ſunt mundi, quomodo placeat viro, &c. & ſic faciendo verè vidua erit tripliciter victo- H
rioſa contra dæmonem, contra carnem, & contra mundum.

Secunda pars principalis.

SEcundus ſtatus honorabilis eſt deſcriptus hic a Paulo Apoſtolo, dum dicit; Honora viduas, quæ verè viduæ ſunt: vnde nota tres honores.

Primus honor ſtatus vidualis eſt, quia debent eſſe commendatę.

Secundus, quia debent eſſe confortatæ.

Tertius, quia debent eſſe defenſatæ.

A Nam primo debent commendari, quan-
do faciunt bonum in ſuis proſperitatibus.
Secundo debent confortari in earũ ad-
uerſitatibus, & tribulationibus.
Tertiò debent defenſari in ſuis neceſſi-
tatibus. Vnde Chriſtus diſtinguendo tres
ſtatus. ſ. virginalis, vidualis, & matrimonia-
lis, propoſuit ſtatum virginalem viduali, &
propoſuit ſtatum vidualem ſtatui matrimo
niali; vnde Matt. c. dicit, quòd virgo;
quæ non probauit delectationem mundi,
& actus carnales, magis experitur, & ſen-
tit de dulcedine Dei, quàm aliæ, ſcilicet vi-
B duæ, & maritatę. Et Ioannes Climacus di-
cit, quòd inexpertæ vitio luxurię non ten-
tatur, ita a ſpiritu luxurię, ſicut expertę ſint
in largo & in liberali homine, qui dando
vnum ducatum minus videtur elargiri, &
minus fatigoſum, quàm vni auaro, qui da-
ret vnum ſolidum. Et nota, quòd viduæ
dantur quinquaginta pro pręmio: & iſte nu
merus de quinquaginta ſignat mediam de-
lectationem, quia non eſt virgo: ſed pur ha
bet delectationem Dei per operam caſtita-
tis, per decem, ꝙ ſignificat operationem:
ſtatui verò matrimoniali, ſeu nuptæ dan-
tur pro præmio triginta; quia delectatio.
Et iſti ſtatui dantur duodena pauciora, quã
C ſtatui viduali: & vnũ decem eſt cauſę aliud
decem, & occaſionis: primum deca accipit
occaſionem caſtitatis ſanctæ, vnde Chri-
ſtus voluit ex Virgine naſci, vt præponeret
ſtatum virginitatis ab Anna vidua, voluit
recipi, vt laudaret ſecundum ſtatum vidui-
tatis. Tertiò in nuptijs in ſtatu matrimo-
niali fecit miraculum in triginta annis, vt
etiam ipſum ſtatum matrimonialem appro
baret, & laudaret, ſed non tantum. Item le
ge in Biblia in libro Ruth, de iuuene pul-
cherrima vidua, quæ iuit peregre tempore
mariti; & omni die ſe allongabat a Deo;
quia attendendo marito, non poſſet atten-
D dere Deo: & cum remanſit vidua, vidit ſe
elongatam valde a Deo, quia fecit ipſam
redire domum tempore quo colligebatur
ordeum; quia ordeum habet de foris corti-
cem aſperam, quæ ſignificat pœniten-
tiam, quam vidua rediens peregre, facien-
do pœnitentiam recordatur de Deo, & re-
dit ad Deum, &c. Secundo debet confor-
tare, quia ſi mulier viduata vult viuere in
illo ſtatu viduali, conforta ipſam, ꝙ perſe-
ueret in eo; & adimple Canonem tradi-
tum a Sancto Iacobo, de religio munda, &
immaculata apud Deum, hæc eſt, viſitare
pupillos, & viduas in earum tribulationi-
bus; & ſubuenire eis in eorum neceſſitati- E
bus, & defenſare eos: nec facias ſicut ali-
qui, qui ſpoliant eos, & earum dotes occu-
pant, vt vſurpant. Nec tu o iudex, aduocate,
& procurator, noli facere ſicut dicit Iob;
Vacuas dimiſiſti viduas. ſ. ſi debent habere
ſuum debitum. Tu o attinens, & vos iuſdi-
centes dimittitis ire vacuas, non faciendo
ſibi ius, &c.
Tertio vidua debet defenſari, quia licet
fratres habeat, & attinentes, non propte-
rea ceſſes defenſare ipſam, quia perdendo
maritum videtur omnia perdere, & quicun
que debet ipſam iuuare, & non dimittere
ipſam ire ad loca ſuſpecta; quia ſi ibunt, de F
duobus eueniet alterum; aut redibunt vitu
peratę, aut diffamatæ: o proditor, o digniſ-
ſime cremari, qui talia facis. Vnde Iſaias 1.
c. Quærite iudicium, vt cito fiat ius viduæ:
ſubuenite oppreſſo; quia ſi viduella eſt op-
preſſa, & occupatur ſibi debitum, facite ſi-
ne ſtrepitu, & figura iudicij ſibi reddere,
quod ſuum erit. Et tu o Aduocate, & pro-
curator, nota quod dicitur Deuter. 22. c. Pu
pillo, & viduæ ſi nocueritis, clamabunt ad
me, & exaudiam eos: quia orando procla-
mabunt vindictam; & dato ꝙ non benefa-
ciant, tamen Deus faciet vltionem; quia
vox oppreſſorũ, merces retẽta laborũ, &c. G

Tertia pars principalis.

SEquitur tertius ſtatus viduæ vitupera-
bilis, cum dicit, Viduas. Vnde nota, ꝙ
tria ſunt, quæ faciunt vituperare vi-
duas. Prima, ſi eſt ocioſa: ſecunda, ſi ipſa
eſt curioſa: tertia, ſi eſt luxurioſa.
Dico, ꝙ primum eſt ocium, quod facit
vituperare viduam. Vnde nota bene, quòd
ſi vidua eſt iuuenis, & viuit delicate, & in
ocio, ita eſt poſſibile, quòd ipſa ſit caſta, ſi-
cut eſt poſſibile, quòd homo ſit aſinus; quia
cum habebat maritum, erat ſibi ſubiecta, & H
non audebat ita recalcitrare, quia habe-
bat frenum continuo, quo gubernaba-
tur, &c. ſed quando eſt facta libera, tunc ip-
ſa eſt ſicut equus potens, & morbidus ſine
freno, & ſine ſella, qui vadit currendo, &
ſaltando, & neſcit quò vadat: ita eſt morbi-
dus; ſed dãdo ei de ordeo, tunc ſtat firmus:
nam ordeũ ſignificat penitentiã, vt ſup. di-
xi. Ita facit iuuenis in libertate poſita, & ni
ſi reperiatur bene aſſociata, oportet, ꝙ efficiatur
imbrodiata. Oportet ergo, ꝙ vidua iuuenis,
habeat ſpante de ordeo, vt ſtet firma, ſicut

A equus, & refrenentur ſui appetitus ſenſuales: ſurgat enim omni manę in matutino, & dicat horas canonicas, videlicet loco matutini, dicat xxv. Pater noſter, & totidē Aue Maria: in ſexta ſeptem Pater noſter: in tertijs totidem: in nonis tantundem: in veſperis dicat xij. in completorio ſeptem; & ſic omni die dicent orationes, ſeu horas canonicas; & hæc faciant tam maritatę, quā viduę; quia non eſt magnū factum: & ſcientes legere, dicant officium Beatæ Virginis; quia illud cauat ipſas a curis: & ſi habent tempus in mane, cogitent de gratijs maximis paradiſi, pręparatis volentibus ipſas,
B faciendo opera bona: in ſecundo verò cogitent de pęnis inferni, & omnia quæcūq; fecerūt illa die; & de paſſione Chriſti, quā portauit pro noſtra redemptione; & ſic ſemper cogitent de paſſione Chriſti, vel alicuius Martyris, vel de vita alicuius Sanctę Virginis, vel alicuius Sanctę Viduę, cōmutando earum vitam filando, ſuendo, & cætera opera faciendo. In diebus verò Dominicis, & feſtis dibent de mane ſurgere bona hora, & præparare prandium ad ignem, & omnia præparare, & poſtea ire ad Miſſam, & audire diuina officia, & audire prædicationes, & ſuos filios caſtigare, & inducere,
C ꝙ vadant omnibus diebus feſtiuis ad Miſſas, & ad prædicationes. Sed ſi eſt diues vidua, tunc non debet reſtare quin filet, & ſuat pauperibus pro Deo, & laboret, ne ocium ipſam deprehendat; quia ſic faciendo, multum placebit Deo. Item vidua debet omnia quæ portat, & quę portant ſui filij taiare, & ſuere ſuis manibus, ſicut quædam valens domina, quę bene ſciebat gubernare domum, & familiam ſuam ſapienter, & diſcretè, dixit, & proinde quando fuit prope mortem: Ego volo, ꝙ faciatis mihi vnā gratiam, ꝙ ponatis mihi, cum clauſero oculos, camiſiam, quam meis proprijs manibus filaui, & in meo labore quæſiui; quia
D nil aliud, nec alicuius portare volo: ad denotandum, ꝙ ſicut portabat virtutes, & fuit virtuoſa; ita fuerat laborioſa, & labores manuum ſuarum portare volebat in corpore ſuo; quia multum placet Deo, ꝙ viduæ ſint laborioſę; & multum placeret mihi, quòd vos dominæ viduæ fueretis de corporalibus ſubtilibus iſtis eccleſijs derelictis; quia eſt deuota eleemoſyna, vbi ſupponitur corpus Chriſti; & eſt modici ſumptus: ſed ſi vidua eſt pigra, & ſimiliter quęque alia mulier, & negligens, dormiens vſque ad medias tertias, non vadit ad eccleſiam, & efficitur camera omnium vitiorum. E

Secundum vituperat viduas. ſ. quando ſunt curioſæ, & verboſæ, loquentes, quæ non decet; quia non licet, neq; viduis, neque iuuenibus inamoratis complacere viris iuuenibus, & eſſe loquaces, & curioſas; quia inde vituperium conſequuntur: vnde Pau. ad Timot. 5. c. Simul autem & ocioſæ diſcunt circuire domos, non ſolum ocioſę, ſed & verboſæ, & curioſæ loquentes: contra iſtas fatuas mulieres, quæ mittunt filias ſuas capillatas, fucatas, & bene infraſcatas, quia docent etiam filias eſſe audaces, &c. quibus non licet maritatæ, debent F
ire ornatæ, tamen honeſto modo, & non debent ſe bellettare, nec ire cum caudis, & machagnonis, & fraſcarijs: ſed multo peius ſtat viduis, ꝙ ſint curioſæ, & imbrattantes ſibi vultus, & imponentes ſibi aquas, vt videantur morbidæ, & coloratæ; quia talia faciendo eſt malum ſignum, & eius anima eſt bene ſicca, ſi eius carnatia quærens imbrodiari eſt morbida; quia eſt eſca vermium, & ſaccus ſtercorum, & domus omnium vitiorum.

Tertium, ꝙ maximè vituperat mulieres eſt, ſi eſt luxurioſa, quia eſt impudica, & ſit G
ſecreta quantumcunq; velit, ſi non refręnat, extinguendo ignem ſui iuuenilis caloris, remedijs ſupraſcriptis, neceſſe eſt, ꝙ omnino ſit vituperata. Et nota, quòd ſunt variæ dominæ luxurioſæ, quæ quærunt varias cauſas luxuriādi: quædam quærunt maritari, vt liberius poſſit luxuriari; & iſtę quęrunt iuuenes; quia multotiens ſunt aliquę vetulæ recagnatæ ita luxurioſæ, quòd non ſufficit ipſas habuiſſe duos vel tres viros, quòd accipient quartum, iuniorem primo, qui poſſet eſſe filius ſuus, & nepos, & poſſent filios propter earum ſenium pro- H
creare: o peſſimæ mulieres, quia nil eſt deterius, quā ſenex luxurioſus. Quædam iuniores volentes luxuriari, reperiunt nouas cauſas ad ſe maritandū: nam dicunt, væ mihi miſeræ, ego ſum de nobili & bona progenie, & ſum diues, ſed ſum malè recta, & gubernata. Nota, ꝙ ſicut vidua dicit hæc, ipſa capit maritum: quandoq; dicunt. Bene eſt verū, ꝙ melius eſſet mori pariter cum ſuo marito, quā remanere vidua; quia nullus curat de vidua, & malè tractatur, quia vſque ad ſclauas, & famulos, & factores non timent me, immo dicunt mihi contumelias. Vel dicet, væ mihi miſeræ, quia non habeo pur qui mihi emat vnā libram

car-

A carnium. Et ſi habet filios, dicet, filij mei, ego bene video, ꝙ niſi prouideatur vobis, vos efficiemini ribaldi: quia non habetis aliquem, qui vobis ſit cordi, & qui caſtiget vos, & mittat vos ad ſcholas, nec qui defendat vos: & ſi pueri habent affines, tunc faciunt ipſos eis exoſos, dicendo, bene nomen eſt conſequens rei, & meritò vocantur parentes à paro paras, quia vos quærũt ſpoliare, niſi aliter prouideatur vobis filij mei dulciſſimi. Et tunc nota, quia quærunt ſibi prouideri de marito, vt luxurientur. Conſulo vnà cum Paulo, vobis, o viduę, ꝙ ſitis honeſtę, & non faciatis ſicut aliquæ,
B quæ volunt apparere honeſtę, & politę vadunt ſuper oſtijs ſuis ad oſtendendum ſe; & ſi pur vultis maritum, quia melius eſt nuberi, quàm vri, cape patrem, vel matrem, vel tuos proximiores, ad quos talis cura meritò ſpectari debet, & honeſto modo dic, quòd prouideant tibi de vno bono, & honeſto viro, & legitimo marito. Sed aduerte, ꝙ ſi capis maritum, de duobus erit alterum, aut tu capies vnum malum maritum, aut vnum bonum: ſi capies malum, & primus fuit bonus, tu nunquam habebis vnum bonum diem, & ſemper ſtabis in continuo bello, & continua afflictione, & omne verbum maledictum penetrabit tibi cor reſpectu primi tui mariti, qui fuit bonus: ſi
C erit luſor, tibi ludet veſtes, & omnia, & reducet te ſuper paleis: ſi erit ebrioſus, bibet in tabernis in vno die lucrum totius ſeptimanæ, & veniens domum ebrius, te verberabit, & ſemper ſtabis in continua afflictione, & continuo bello. Sed ſi habuiſti primum bonum, & reperies ſecundum bonũ; adhuc tu nunquam habebis bonum tempus, timens iſtum mori, ſicut primus mortuus fuit. Similiter ſi primus fuit malus, & ſecundus malus, duplicabitur tibi dolor, & poteris dicere, ꝙ tu incœpiſti eſſe in inferno prius quàm moriaris. Et ſi habes filios, vel filias ex primo, vel tuus ſecundus mari-
D tus habet filios, vel filias ex prima eius vxore; & tunc tu nunquam habebis pacem, quia ſi bene tractas filios tuos melius quã ſuos, tu eris inimica tui mariti, & filiorum ſuorum: ſi melius tractas ſuos quã tuos, tu efficieris inimica tuorum propriorum filiorũ. Et econtra maritis. Et ſic tu nunquam habebis pacem. Præterea ſi habes filios de tuo proprio marito, ad quid capere amplius maritum, ex quo habes prolem; & ſcis, ꝙ tua proles non bene tractabitur, ſicut experientia docet? Et ſi non habes filios, tu es bene fatua, ponere te liberam in tanta ſeruitute habendi liberos: & ſi habes liberos ex primo, ille ſecundus non poterit pati videre comedere ipſos ſuum panem, & oportebit te furari panem, & alia pro ſubueniendo eis; & ſic eris ſemper in continuo bello, & rancore. Et ſi ipſe habebit filios ex prima, ſimiliter ſemper tuus vir erit ſuſpectus, quòd non diligas eos. Et ſi infirmabuntur, infirmaberis, quia dicetur, quòd ex tua culpa, quia deſideras eorum mortem, & venenaſti eos; & ſi das eis comedere, dicetur, quòd facis, vt moriatur; ſi non, dicetur, quòd es crudelis; & ſic ſemper eris in continua guerra, & rancore. F
Et lege Hiero. in quadam ſua epiſtola, de hoc, qui nullatenus conſulit viduæ nubere. Sis ergo cauta bona vidua, & bene proſpice qualiter agas, & cui nubas, & ſi potes remanere vidua, conſulo tibi, quòd ſerues vidualem vitam, & ſis verè vidua, ſicut prædixi, viuendo in caſtitate, & in ſeruitio Dei; quod ſi feceris, gratiam Dei conſequeris, qua mediante, tu peruenies ad vitam æternam, quam nobis concedere dignetur Deus omnipotens per ſuam miſericordiam, Amen.

G

DE SACCOMANDO Paradiſi.

Sermo IIII.

Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt ipſum. Verba ſunt magni Capitanei Domini noſtri Ieſu Chriſti, agni immaculati. Quæ ſanctiſſima verba ad tres contemplationes extendimus.

Prima contemplatio eſt ad contemplandnm mirabilem exercitum, a quo cœlum vim patitur. H

Secunda ad contemplandum ſfortium violentum, quia violenti.

Tertia ad contemplandum triumphũ glorioſum, & ſpolia ditiſſima, & prætioſa; qui rapiunt cęlum.

A

Prima pars principalis.

PRimum contemplari eſt exercitus mirabilis. Vnde omnes vos ſtetis in puncto, & ſitis bene armati; quia Capitaneus, & tota militia eſt in ordine, quia volumus hodie ſaccomãdare paradiſum, & violentiam facere Deo, Angelis, & Sanctis paradiſi, & rapere cœlum. Ita ꝙ oportet habere optima arma, ire contra tantam poten. tiam; & qui in iſta Quadrageſima vendicauerunt bona arma, erunt bene ſecuri: alij verò aſcendendo ita in altum, ſi non erunt
B bene armati, percutiẽtur, & cadent in profundum. Et quia in vno tam grandi exercitu oportet habere plures Capitaneos ſub principali, ſecundum diuerſitatem plurium acierum, & officiorum armorum, quę requirunt in iſto futuro bello; oportet eligere officiales, & capitaneos, & facere moſtrã, vt oẽs reperiantur bene armati, & in puncto, cum ordinabuntur acies. Item oportet habere in tanto exercitu tubetas, & cancellarios, & alios officiales; de quibus & alijs ad talia requiſitis, tangitur per Io. in Apoc. 14. c. dicentem: Et vidi, & ecce agnus, qui eſt magnus, & principalis Capitaneus to-
C tius exercitus, ſtabat ſuper montem Sion: & cum illo 144. millia ſignati, habentes nomen eius, & nomen patris eius ſcriptum in frontibus ſuis. Et iſte magnus Capitaneus habet tredecim tubetas: ſed principalis eſt Ioannes Baptiſta, qui cum ſua tuba vadit concinendo: Ego ſum vox clamantis in deſerto, parate viam Domino; & omnes ſe ponant in puncto, & veniant ſuper montem Sion cum armis ſuis; quia Capitaneus noſter vult rapere cœlum, & ſaccomãdare paradiſum. Alij magni tubetæ ſunt duodecim Apoſtoli; quia in omnem terram exiuit ſonus eorum, tubicinantes, & clamantes, venite armati clypeo fidei. Et fue-
D runt etiam alij quadragintaduo Apoſtoli tubetæ minores, qui ſimiliter impleuerunt omnes contratas, maria, montes, & planities, quòd omnes ſequantur agnum immaculatum; & conueniant ſuper montem Sion, vbi parantur acies ad expugnandum, & violentandum cœlum, & paradiſum: & Capitaneus iſte ſenſit vnum futurum magnum tubicinatorem, qui nolebat venire ad ſuum exercitum; & fecit illum vocare, & ad eum duci ligatum, & caligatum, & multum conquaſſatum; & quia nolebat ire, & ibat ad ſtipendia inimicorum ſuorum; qui vocabatur Saulus, qui promiſit ſibi fidelitatem; & fecit ſignare in eius fronte nomen ſuum, & nomen patris ſui, & vocauit eum Paulum; & præcepit ſibi, dicens; vade, & concina tua alta tuba per omnes regiones, quòd nullus noceat alicui noſtro amico: & Paulus bonus tubeta agni immaculati, ferens ſignum eius in fronte ſua, & ſtigmata ſua in corpore ſuo, factus fideliſſimus, ſecundum præcepta magni Capitanei vadit. Et ſicut habes in Apocalip. ſeptimo cap. Concinit cum ſua tuba, & clamauit voce magna quatuor Angelis, quibus erat
F datum nocere terræ, & mari, dicens; nolite nocere terræ, neque mari, neque arboribus, quouſque ſignemus ſeruos, & armigeras noſtri Capitanei, in frontibus eorum de nomine ſuo. Et illi quatuor Angeli erunt capitanei ſuper guaſtatoribus, quibus data erat poteſtas nocendi terræ, mari, & arboribus, &c. Vnde fecit proclamare, quòd nemini amico noſtro noceret ſub pœna æternalis exilij; neque mari, ideſt, exiſtentibus in aduerſis; neque terræ, ideſt, exiſtentibus in proſperitatibus; neque arboribus, ideſt, ſpiritualibus,
G & contemplatiuis, donec omnes de exercitu erunt ſignati. Et factis cridis ſuprascriptis per ordinem, fuerunt electi quatuor protocancellarij. Primus notarius, Ioannes Euangeliſta ſecretarius magni Capitanei: vnde, Beatus es, cui reuelatum eſt ſecretum. Et eſt ſignum, quòd iſte ſecretarius habebat vnum tractatum in paradiſo, quem nullus ſciebat, niſi Capitaneus, & ipſe, cui reuelatum fuit illud ſecretum: & Ioannes ſeruabat in pectore ſuo omnia hæc. Alius erat Marcus, tertius Lucas, quartus Matthęus; & iſti protocancellarij habent ſub ſe alios quatuor optimos ſubcancellarios; ſcilicet quatuor
H Doctores eccleſiæ, & multos alios ſubſcribas propter maximum exercitum. Et poſtquàm omnes ſunt vocati, & congregati, magnus Capitaneus, conuocato conſilio ſuo, dixit; quis eſt dignus ferre vexillum exercitus? cui dabimus? oportet, quòd eligatur de toto exercitu vnus valens, & audax in eundo contra tantam potentiam: & circuentes totum exercitum, viderunt vnum paruulum malè indutum, ſed magnanimum, qui propter ſuam magnanimitatem ſpreuerat totum mundum, & liquerat oĩa, & diſperſerat, & dederat pauperib9 quicquid habebat: vnde dixerat ſibi, ſi volebat

lebat

A lebat ſeruire capitaneo magno: qui reſpon
dit, ꝙ ipſe erat paratus ponere vitã pro eo;
& relatum fuit capitaneo, qui miſit pro eo,
& adoratus eum, dixit, Domine quid placet
tibi, & dixit capitaneus, quo nomine voca
ris. At ille dixit. Ego vocor Franciſcus, be-
ne, ex quo vocaris Franciſcus, quaſi Francus
ſtans: Si vis venire mecum. Ego volo ſace-
re te meum vexilliferum, ſed oportet te diſ
ponere mori pro me: qui reſpondit, ꝙ erat
valde contentus, & iam diu diſpoſuerat ſic
facere. Et dato ſibi in ſocium ſancto Anto-
nio confeſſore de Padua, cõſignauit eidem
B ſuum vexillum in eius proprijs manibus. Et
hoc eſt, ꝙ dicit idem Ioan. in Apoc. & vidi
alium Angelum, ſcilicet ſanctum Antoniũ
angelice viuentem, conſocium S. Franciſci
vexilliferi Ieſu Chriſti, quibus datum fuit
vexillum crucis Chriſti. Cuius ſignum ſan-
ctus Franciſcus portauit in pectore, in pedi
bus, & manibus. Et ideo dixit. Ego ſum, ꝙ
porto ſtigmata Chriſti. Et S. Antonius fuit
magis fidus ſocius, quàm habuerit S. Fran-
ciſcus, & vocabat eum ſuum Epiſcopum.
Quibus pactis magnus capitaneus vocauit
ſuum tubetam ſecretarium altiſonantem,
& Paulum dicens, quòd tubizarent, quòd
C omnes capitanei ſui exercitus, ex omnibus
tribubus ſe cũ ſuis armigeris præſentarent,
vt ſignarentur, & facerent moſtram. Et fe-
cit primum ſuum bullerarium, & ſignato-
rem. Quibus appræſentatis omnes fuerunt
ſignati in frontibus ſuis de ſigno nominis
Ieſu Dei viui. Quibus per ordinẽ ſignatis,
& præſtita fide legalitatis ipſi magno capi-
taneo, miſit fieri moſtram, & ordinatè ſunt
deſcripti per Ioannem ſecretarium, & pro-
tho ſcribam magni capitanei in ſuo libro in
Apoc. Vnde omnes conductores gentium,
& numerum armatorum omnium tribuũ.
D Primus capitaneus fuit Iudas, qui interpræ-
tatur confeſſio, & eſt Princeps guaſtato-
rum. Et iſte Iudas habet quatuor capita-
neos ſub ſe, quibus eſt data poteſtas cum
ſuis guaſtatoribus nocere terræ, & mari, &
arboribus, & de iſta comitiua poſſunt eſſe,
& numerari omnes, qui cõfeſſi ſunt in iſta
quadrageſima; quia fuerunt, & ſunt guaſta-
tores peccatorũ. Inde venit, quòd Ioſue 22.
c. dixit Deus. Aſcendo in mõtem, & vt ex-
cidas, &c. deinde poteris procedere cũ oc-
cideris Cananæum. Cananæus interpetra-
tur domum zelans animam. Nam anima,
quæ amat Deum, & purgat conſcientiam
ſuam a peccatis declinando a malo, & fa-
ciendo bonum, occidit cananæum, ideſt dia

bolum: vnde primo eleua pcm̄ cum propo- E
ſito bene viuendi, & viues in grã, & eris ſi-
gnatus in frõte nomine Ieſu, & poteris eſſe
de numero, huius comitiuæ iſtorum guaſta-
torum. Ecce ergo primus capitaneus, qui
vocatur Iudas interpretatus confeſſio, &
de comitiua ſua fuerunt electi, & numerati
de numero ſignatorum duodecimmillia ſi-
gnati, omnes probiſſimi, & fortiſſimi viri
bene armati, & in ordine, quibus nihil de-
ficiebat. Secundus capitaneus fuit Ruben,
qui interpretatur filius viſionis, & de comi
tatiua tribus iſtius capitanei ſunt omnes va
lentes, & probiſſimi viri, verax cognitio- F
num magnarum veritatum fidei Ieſu Chri-
ſti, & eſt Princeps Baliſtrator, & omnes de
eius comitatiua ſunt veri electiſſimi, & tra-
hunt ita directè, quòd nunquam errant;
quia veri baliſtratores fidei, baliſtrant in
brocca, & in medio veritatis; quia ſi obli-
que, vel coſterie traherent, immediate re-
pellerentur de numero ſignatorum, & i-
ſtius comitiuę: vnde Dauid, vidi præuari-
cantes, & paueſcebam, quia iſti præuarica-
tores fidei, & peccatores intelligunt veri-
tatem. Et nota, quòd baliſtrator claudit
vnum oculum, vt rectè trahat, ad deno-
tandum, quòd ſcit bene, & directè trahere, G
oportet te claudere vnum oculum. ſ. vanita
tum, & deſiderij, cupiditatum huiuſmodi,
& poſtponere mundum, & habere vnũ ſo-
lum oculum apertum, tenẽdo ipſum rectè
fixum in Deum, & habere ſolum oĩbus oſ-
ſibus ſuis, ſignum fidei Ieſu Chriſti, pro ob-
iecto, & nunquam errabis; quia ſemper tra
hes in brocca: vnde ſi tu vadis ad auarũ; ip-
ſe non bene videbit, & dicet, ꝙ vſura non
eſt magnum pcm̄, & dare 10. pro centena-
rio, eſt potius charitas, quàm peccatum in
ſubueniendo proximum in ſuis neceſſitati
bus: ſed dicunt verum, ꝙ eſt magna chari- H
tas. Similiter ſi tu confiteris vni luxurioſo,
ipſe nõ multum damnabit vitium luxuriæ,
dicendo, ꝙ eſt vitium naturale, &c. vnde in
moſtra iſtius recti capitanei Ruben, ex tri-
bu ſuæ comitiuæ fuerunt electi viri, & opti-
mi baliſtrarij de numero ſignatorum, duo-
decim millia ſignati.

Tertius Princeps fuit Gad, & iſte eſt ca-
pitaneus Saccomandorum, & interpræta-
tus accinctus latrunculus, ideſt acontius la
trunculus. Iſti Saccomandi ſunt aliquæ vetu
læ, & viduellæ, ac perſonæ ſimplices, & de-
uotæ, quæ ſunt latrunculæ, & fures vitæ
æternæ; quia cum earum conſcientia bona,
ſimplice, & pura furãtur Ieſum Chriſtũ, &
ſimiliter

A ſe aliàs cernitas infinitorum militantium:
Et hoc eſt quod dicit.Io.Iuxta hoc vidi tur-
bam magnam,quam dinumerare nemo po
terat ex omnibus gentibus, & tribubus,
& populis,& linguis,ſtantes ante thronũ,
& in cõſpectu Agni,&c.Qui fact⁹ iſtis 12.
aciebus,ſequebantur ipſas,& implebant il-
lum innumerabilem exercitum. Sed videa-
mus modo, qualiter ſunt armati, & cer-
tè arma etiam neceſſaria habent, elmettos
pro capite,loricas cum coracib. ad tergen-
dũ corpus, bracchialia cũ manibus ferreis
ad tergendum brachia cum manibus,ingã-
B berias pro gambis. Et ſic quattuor gene-
ra armorum. Item poſſumus addere balli-
ſtas cum bõbardis,& arcus,lanceas, enſes,
dagas,& ſcuta. Dico quòd ꝓ tutela capitis
elmettos relucentes bene terſos,& imbru-
nitos cum viſerijs,quæ poſſunt eleuari ſur-
ſum,cum foraminibus intus, vt melius poſ
ſint videre. Item ſuper elmettis habent
chriſtas ſiue pẽnatios diuerſimodè factos:
Aliqui habent pẽnatios tendentes rectè in
ſurſum. Aliqui habent pẽnatios in modum
alarũ,aliqui tendentes retro, aliqui habent
pẽnatios inſrambellatos, vel varij coloris
cum collario ornato lapidibus pretioſis, &
C argento,balteos relucẽtes. Nam bacinettus
ſiue cimetus, qui eſt ꝓ defenſione capitis,
ſignificat timorem Domini, quia principiũ
capitis, & animæ eſt timor Dei, & hoc eſt,
quod dicit Paulus 6.c.aſſumite galeam ſalu
tis,ꝙ timor Dei eſt,principium fidei,& ſa-
lutis æternæ: vnde poſitis actibus magnus
capitaneus,miſit ſuum tuberum ante conci
nẽtum, ponite vobis elmettos,bacinettos,
bacinettos, bacinettos, ſurſum corda, ſur-
ſum,ſurſum,ſurſum;alto,alto, alto, hoc eſt
timete Deum,& date illi honorem,quia ve
D nit hora iudicij eius,& adorate eum, qui fe
cit cœlum,& terram, mare, & omnia quæ
in eis ſunt,& fontes aquarum,&c. Et ſubi-
to omnes poſuerunt ſuos bacinettos, qui
omnes erant imbruniti,& mirabiliter relu-
centes, & in omni parte bene exterſi, ꝙ
ſignificat timorem Domini, vt dixi, & ha-
bentes iſtam armaturam in capite, nõ poſ-
ſunt offendi ab aliqua mala cogitatione,vel
enſis,vel lapidis,ſiue miſſilis:videlicet dia-
boli,carnis, vel mundi: quia ſicut percuti-
tur in tali bacinetto bene terſo relucente,
& imbrunito,immediate vias profilit fintil
lando, vel diſcurrunt ſine læſione percuſſi,
quia timor Domini repellit peccatum: viſe
ria,ſignificat intellectum illuminatũ timo-
ris Dei, & habet buſettos,vt melius videat
offendicula, vt ſciat qua in parte debeat ſe E
tueri, & vitare pericula: quia qui habent
intellectum illuminatum,& timoroſum de
Deo,ſemper ſtãt in propoſito in omni ope
re ſuo vitandi peccatum, & vident in cun-
ctis ſi eſt peccatum, vel non, & intelligen-
tes ſore malum, armati nõ conſentiunt illè:
& licet percutiat ille primus impetus, pri-
mi motus in bacinetto,ſubito proſilit inde,
& non poteſt ſe firmare in illo,nec penetra
re cõſcientiam eius,vt perſeueret in aliquo
malo propoſito; ſed diuertunt, dimican-
do,& vidẽdo per viſeriã intellectus,& ve-
ræ cognitionis ipſius timoris diuini:ne of- F
fendant Deum,cædunt,& euitant periculũ
peccati: & homo qui vadit ad bellum ſine
iſto bacinetto,& ſine iſta tali viſeria, imme
diate percutitur. Et vno, vel alio modo ab
inimicis, qui interirabiles ſicut, non intelli
gendo,non videndo pericula offendiculo-
rum peccati percuſſus moritur,ſicut vna be
ſtia, quia non videndo neſcit vere pericu-
la,& proprie eſt beſtia diaboli, & iſte eſt ille
elmettus, de quo intelligendo bene Da-
uid dixit. Initium ſapientiæ eſt timor Do-
mini. Deinde loquẽdo de viſeria bacinetti,
intellectus bonus oĩbus facientibus eũ,&c.
Item ſuper elmetto ponitur etiã pennatius G
chriſtatus pennarum quandoq; protenden
tium in ſurſum rectè, quod ſignificat recti-
tudinem fidei,& timoris Dei, & opera ho-
minis recta tendentia ſurſum: quandoque
in pennatio,ſeu chriſta ſuper elmetto poſi-
tæ ſunt ſimul pęnnæ cõnexæ, & colligatæ,
quę ſignificãt memoriam cũ pnĩa præteri-
torũ,& illuminationem intellectus indiſpẽ
ſando bona pręſentia,& bonum propoſitũ
perſeuerandi in futurum: quandoque pęn-
natiũ,ſiue chriſta vadit retro elmettum, &
ſignificat intentionem bonam in anima ho
minis dicentis poſt ꝑteritum, tu fuiſti ma-
lus, & magnus peccator, & non timuiſti
Deum:ego volo de cætero firmare me in ti H
more Dei,quandoque pennatium eſt fram-
bellatũ,ſeu factum de pẽnis varij arbitris,
& appareat pulchrius, ſcilicet de zallo, ru-
beo,viridi, & albo:quibus quatuor colori-
bus poſſunt attribui quattuor virtutes car-
dinales,in quib.verſari debet optimus mi-
lies militans Chriſto,& cum iſtis ornamẽ-
tis anima efficitur,ſicut columba ornata,&
ſic facta ornamentum iucunditas:cum iſtis
armis bene tota intrat volando in Paradi-
ſum. Item habent iſti proceres,ſiue pance-
rias,ſiue loricas. Nam panceria incipit cum
quattuor annelletis, ex quibus cõglutinaẽ,
& in-

A & intexitur poſtea dilatãdo panceriã, & fit armatura aię, q̃ ſignificat fidẽ: vnde Paulus; & loricam fidei accipite, quæ ſignificat iſtas quattuor catenellas de azali, & omnis mallea eſt inclaudata, & eſt vnum clauiculum, vt ſit fortior: Et iſte clauiculus eſt, ita reuerberatus, ꝙ videtur ſimul innotus, & ſignificat primo feruidam fidem, ſolidam, & conclauata pars clauicul: iũgentis malleã iſtius panceriæ de ſubtus ſignificat humanitatem Ieſu Chriſti: pars ipſius clauiculi ſuperioris magis eminens, ſignificat eius diuinitatem, quia ſimul iuncta texitur fides loricæ Chriſti, quia verbum caro factum eſt: & iſta armatura eſt fortis, & firma, & armatus de B iſta armatura poteſt audacter intrare illum exercitum, & debellare paradiſum, & eius ſpolia portare: quia Adiutorium noſtrũ in nomine Domini, mediante fide.

Secunda maietta, ex qua fit panceria iſta, eſt quando clauatur tibi cor propter paſſionem Chriſti, & tunc eſt bene conclauata, quando tu conſideras, ꝙ propter te Chriſtus voluit mori. Et iſta maietta eſt illa, cuius clauus perfudit cor Virginis Glorioſæ, quia cor eius pertranſiuit gladius, &c. Item habere fidem cum ardenti zelo, quando tu audis, vel vides aliquam minimam rem cõ- C tra fidem Chriſti, non poſſe illud portare zelãdo ipſam. Tertia maietta ſignificat ſpẽ ſperandi ſummum bonum per medium fidei. Quarta maieta iſtius loricæ eſt abnegatio omnis triſtis imaginationis tibi rẽpſentatę per diabolum in mente, vel per auditum, vel legẽdo contra fidem aliquid, vel per aliquem ſenſum corporeum nõ percipientem, & incapacem alicuius articuli fidei: ſed ſolum ponere ſe in nauicula Petri, & ſimpliciter credere, ꝙ credit Sancta mater Eccleſia, & pure confiteri Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, verbũ incarnatum, & filiũ Dei viui, & in omnibus duodecim D articulis fidei puriſſime. Tertia armatura iſtorum procerum eſt coratia, & iſta coratia, ſiue coracinta: ſi ipſa eſt de ferro, nihil valet, quia reſpectu acuminũ, & ſtratiũ generum telorum, quibus vtũtur aduerſarij, parum prodeſſet talis coratia contra offendicula, & ſi eſt tota de calibe ſine azali, non eſt multum bona, quia cum percutitur veloci iaculo rumpitur, quia propter duritiem ſuam non ardit, ſed ſcalpitior: oportet ergo quòd ad hoc, vt ſit bona, ꝙ fiant duæ gemmæ filauſtre ſimul coniunctæ, & reuerberatæ ignito malleæ vna calibea aperte extrinſeca, & alia ferrea apertè intrinſeca: quia ſi prima plaſtra azalina ex forti ictu ſcalpit, E & rumpitur, emiſſum iaculum in illam perdidit, quaſi vires, & reperit aliam ferreã, & non vadit vltra, & iſta ſignificat charitatem Dei, & proximi, plaſtra extrinſeca ſignificat charitatem Dei, intrinſeca charitatem proximi: quia ſicut mors nemini parcit, ita charitas plaſtræ Dei nemini parcit: quia ꝓpter amorem creatus facit amare omnes creaturas, & iniungere illas duas plaſtras amoris & charitatis Dei, cum plaſtra charitatis proximi cum martello laborum, & igne charitatis diuinæ, & proximi faciunt opus perfectum, & coratiam approbatam, quia nil iaculi poterit ꝑterire: ecce plaſtra ferrea: di- F ligite inimicos veſtros, feruite, qui vos oderunt: nam fragilitati humanæ hij ſermones videntur valde duri: ſed iuncta ſibi plaſtra azalis, ideſt iuncto amore, & charitate Dei, qui pendens in cruce dixit, Pater ignoſce crucifigentibus me, quia neſciunt quid faciunt, &c. fit optima armatura, quia nos debemus imitari magiſtrum noſtrum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, vt quemadmodum ipſe fecit, & nos ſandonus. Item habebant duas arnexias cum gamberijs, quare vna eſt dextera, alia ſiniſtra: per dextram intelligas patiẽtiam inuincibilem: per ſiniſtram intellige magnam conſtantiam, G & magnanimitatem, qui non poteris ſaluari, nec tuto bellare ſine iſtis duabus armaturis, quæ aperiunt vſque ſupra pedes, quod ſignificat magnanimitatem, quę abundat de ferre pro iuuando pere cum humilitate, & intrinſecus magnam affectionem Dei, & proximi. Item habebat ſcutum in bracchio ſiniſtro, quòd ſignificat propugnaculum fidei: vnde Paulus aſſumite ſcutum fidei, & ſcutu fidei circundabit te; per bracchiũ dextrum intelligitur operatio boni viri; declina a malo, quòd eſt ſiniſtrum, & fac bonum, ꝙ interpratatur per dextrum. In quo dextro tenetur lancea, quæ eſt recta, quòd ſignifi- H cat operationem rectam, & bonam, & manus eſt armata manibus ferreis, quod ſignificat bonam voluntatem armatam, dimittẽdo malum cũ propoſito faciendi deinceps bonum, & perſeuerãdi de bono in melius. Item quoniam lancea portatur ſuper coſſa, quod ſignificat bonum exemplum: vnde Paulus prouidemus, enim bona non ſolum coram Deo, ſed coram hominibus, ſic luceat lux veſtra, &c. fertur, quandoque lancea poſt Dominum, et ſic retro, quàm ſignificat bonum exemplum vitæ præteritæ; lancea reſtata ſignificat bonũ exemplum bonę

A vitæ præſentis. Item habeant ſpatas, ſpata omnis portatur a lattere ſiniſtro,& eſt gladius ſpiritus, quod eſt verbum Dei,& eſt illa ſpata, cum qua Chriſtus habuit victoriā contra diabolum, quando tentauit eum, cū qua percuſſit eū, dum dixit: non ex ſolo pane viuit homo, ſed ex oī verbo, quod procedit ex ore Dei. Item dedit eidem diabolo de puncta, dum dixit, Deum tuū adorabis: & tertio dedit ſibi de daga, q̄ ſignificat zelum,& feruorem Dei,& percutiendo eum fecit ipſum cadere in abiſſum, dū dixit, non tentabis Dn̄m Deum tuum,&c. vnde enſis
B euaginatus eſt verbū prædicatum, guagina ſignificat membrum. Et ecce claſſica vndiq; ſonant, & inſtrumenta pulſantia cantant, ad equum, ad equum, ad equum: boni cōmilitones: to, to; tu tu, tu:& vt. Io. in Apoc. inquit, cantabant canticum nouum dicentes, dignus es Dn̄e magne capitanee, accipere librū,& aperire ſignacula eius, qm̄ occiſus es, & redemiſti nos Deo in ſanguine tuo,& ex oī tribu, lingua, populo, natione, & feciſti nos Deo nr̄o regnū, ſacerdotes,& regnabim. ſuper terrā, viui,& audiui vocē Angelorum multorum in circuitu throni, & aīalium,& ſeniorū, & erat numerus eo-
C rū millia millium dicentiū voce magna dignus eſt agnus qui occiſus eſt, accipere virtutē,& diuinitatem, ſapientiam, fortitudinē, honorem, gloriam, benedictionem, & oēm creaturam, quę in cęlo,& ſuper terrā, & ſubtus terram, & quæ ſunt in mari, & q̄ in eo ſunt oēs audiui, dicentes. Sedenti in throno,& agno. Benedictio, honor, gloria, & poteſtas in ſęcula ſæculorum. Et quatuor animalia dicebant, amen. Et 24. ſeniores ceciderunt in facies ſuas: & adorauerunt. Et vidi, ꝙ aperuiſſet agnus vnum de 7. ſignaculis,& audiui vnum de 4. animalibus dicen-
D tem, tanquam vocem tonitrui, veni,& vide equum album,& qui ſedebat ſuper illū habebat arcum. Et data eſt ei corona,& exiuit vincens, vt vinceret,&c. Vnde qn̄ agnus aperuit primum ſecretum Dei, vidi primum animal. ſ. Leonem, qui ſignificat Epum fortem, & vidi equū totum album ſellatum,& bene ornatū,& qui aſcendit, ſedebat ſuper illum equum: habebat arcum, & erat rex regum,& Dn̄s dominantiū. Equus iſte albus ſignificat corpus illius Dn̄i dominantium, ſplendidiſſimum, lucidiſſimum, & ornatiſſimum, ſuper quo,& in qua reſidebat diuinitas: vnde Dauid: iumētum factus ſum: ecce diuinitas corona. ſ. dominium, & poteſtas ſignificat, ꝙ miſericordia,& veritas ob
E uiauerunt ſibi, quia corda eſt miſericordia, quæ flectitur,& lignum eſt iuſtitia: vnde arcus ſignificat diuinam iuſtitiam,& ſuperior ſignificat diuinum amorem. Et ſic omnes iſto modo ſunt armati. Sequitur vniuerſa turba, ſcilicet illorum de villa.

Secunda pars principalis.

SEcunda contēplatio eſt vigoroſi,& violenti triumphi. Ideo dicit, violenti,&c. vnde ſciēdum, ꝙ ante quàm perueniat ad ciuitatem ſuperni regni, quam volumus impugnare, & violentare ac ſaccomādare,
F oportet nos tranſire per tria fortiſſima regna,& ſuppeditare ipſa,& totaliter ipſa vaſtare,& delere. Primum eſt regnū mundi. Secundum eſt regnū carnis,& peccati. Tertium eſt regnum diaboli infernalis. Et niſi vincamus iſta tria regna, non poſſumus acquirere victoriam paradiſi:& ſicut ſcitis, qū hr̄ victoria contra inimicos, victorioſi faciunt ſalodia magna: ſed non ſic apud vos dixit Chriſtus, quia primo oportet ſalodiū cum gaudio. Secundo cū victoria,& ſenſu, & cū magna diſcretione oportet ponere acies: vnde capitaneus nr̄ magnus cum ſumma patientia volēs tranſire per regnū mun-
G di,& ordinare acies ſuas, vocauit Iudā capitaneū guaſtatorum, dicēs: tu Iudas, veni cito, quia oportet nos tranſire per tria regna fortiſſima, dura,& bellicoſa. Et primo per regnum mundi; neceſſe eſt, ut ſis ualens,& des guaſtum mundo cum tuis gentibus, & guaſtatoribus. Secundo uocat Rubem capitaneum baliſteriorum,& ordinauit aciē baliſteriorum. Tertio ordinauit aciem ſaccomandorum. Quarto nobilium. Quinto ſeruorum Dei,& mendicantium ad hortādum, prædicandū, & confitendū alios qui ſuppeditent mundū, carnem,& diabolum. Sexta acies eſt bonorū monacorum. Septi-
H ma acies eſt filiorū obedientium patribus. Octaua acies fuit lumen patrum, qui habēt curam animarum filiarum. Nona acies fuit pauperum ex ſuo ſudore uiuentium rectè. Decima acies fuit armipotentum uirorum poteſtatum,& officialium. Vndecima acies fuit rectorum, & iuſtorum mercatorum. Duodecima acies fuit militum fortiſſimorum electorum, qui fauent iuſtę rei publicæ uiduis, & pupillis:& iubent ꝙ omnes ſub pęna æternalis perditionis ſequantur ordinate ſuos capitaneos. Et ſic omnes iuxta ordinem ſibi datum, inuadunt regnum mundi, clamantes, guerra, guerra, guerra:

niors

A mors, & lætitiæ exitiū mundo, & reperiūt tres militias in mundo.ſ.auaritia, luxuria, & ſuperbia, quia quicquid eſt in mūdo, aut eſt concupiſcentia oculorum, vel auaritia, vel ſuperbia. Et niſi iſta tria vincas, non habebis victoriam in paradiſo de regno vitæ. Et iſti valentes capitanei incipiunt aggredi acies ſibi oppoſitas mūdi prædictas, & dare guaſtum, clamantes, a terra, a terra, a terra, mundus omni auaritia, luxuria, & ſuperbia ſua, in quo tamen præſſuram vos boni cōmilitones habebitis, & in fine pacem: & ſic conuocatis iſtis tribus aciebus mundi, omnes incipiunt iubilando, annu-

B dando alijs exclamare forti voce, cecidit, cecidit, cecidit, Babilon magna, & facta eſt habitatio dæmoniorum, dicēdo ter, cecidit, propter tria peccata conculcata, ſcilicet auaritiæ, luxuriæ, & ſuperbiæ: quia cum vino ſuo potantes inebriauit omnes gentes amantes mundū, veh, veh, Ciuitas illa magna Babilon: Ciuitas illa fortis: quoniam vna hora venit iudicium tuum, &c. & poſt victoriam mundi inquit magnus, & victorioſiſſimus capitaneus, o boni cōmilitones, & victorioſi ingrediamur auda-

C cter, ſecundum Regnum, quia ſuppeditabimus ipſum, & ſic directis aciebus, & explicans vexillo aggreſſi ſunt, ſecundum regnum inteſtinum, ſcilicet peccati: quia deſtruatur peccatum mortale, & confortetur cor veſtrum, & viriliter agite, & exhortatur dicens; proſequimini inimicos veſtros, ſcilicet ſeptem peccata mortalia cadunt coram vobis: vnum, ſcilicet cor contritum fugabit mille, & vnus eſt numerus intelligentiæ duæ, ſcilicet cor humilitatum cum corde contrito, fugabit decem millia peccata, ideſt ſi leuabitur a te peccatum, poſt humiliationem percutiendo tibi pectus habebis

D victoriam contra ſecundum peccatum, & ſic vnum peccatum trahit aliud: Ita diſtractio vnius, & delectio alterius, & ſic faciendo confitendo, & ſe habendo cum propoſito amplius, non peccandi: ſed rectè viuendi vincunt ſeptem peccata, & regnum ipſorum. Et ſumendo corpus Chriſti; digne iubil ndo clamant victoria, quia ſuppeditamus duo regna, ſcilicet mundi, & peccati. Aggrediamur modo audacter puriſſimum regnum diaboli, quod eſt peius alijs. Vnde colluctatio carnis nihil eſt reſpectu diaboli: quia nō eſt poteſtas ſuper terram, quæ ſit tanta, quanta eſt poteſtas regni diaboli. Sed optimus capitaneus hortatur cum Iacobo dicens, pro requimini inimicos veſtros, & fugate diabolos ſuos, &c. E

Et Paulus ex alia parte cum ſua hortatur commilitones, dicens. Quis nos ſeparabit a charitate Dei, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque damnatio infernis quia propter charitatem omnia ſuppeditabuntur: & ſic habitauit etiam victoria contra diabolum: vnde cum maxima lætitia, & magno iubilo reſonantibus: vndique tubis Chriſtus victorioſus cephas conuocat omnes ſuas ſocietates, & facit moſtrā, & videt ſiquis ex ſuis eſt mortuus, & nullum reperiens mortuum, videt ſiquis eſſet percuſſus, in nomine Ieſu liberauit. F

Tertia pars principalis.

Videamus inquit, o proceres, & milites glorioſi, hodie faciam vos omnes diuites, quòd ſupereſt: Nam inſtat tempus, quo fortiamur glorioſum triūphum Regni cœleſtis. Aſpicite & videte arces cœlorum, & ciuitatem ſanctam Dei. Iſta ciuitas eſt fortior, & magis glorioſa, & plena fortiſſimis bellatoribus, quàm aliqua alia ciuitas mundi. Nam fundamenta eius in montibus altis, & eſt quadrata, & ſunt vndique aſperrimi montes, & habet foſ- G ſas, & ſaltes ampliſſimas vltra millia millium latas, & eſt valde arduum poſſe figere tentoria ſibi, & caſtrametari eam: ſed extope fortes, quia violenti rapiunt illam. Et ſcitote quòd ad eundum ad iſtam ciuitatem ſunt duæ viæ: vna eſt lata, ſed longiſſima: alia eſt breuis, ſed eſt valde arcta, & fatigoſa, quia vniuerſæ viæ eius aut miſericordia, aut veritas; via veritatis eſt breuis, ſed multum fatigoſa, & laborioſa: Sed via miſericordiæ eſt lata, vadunt omnes careazij, pueri, munitiones, machinæ, bombardæ, trabucchi, pontes, plauſtra, & ſca- H læ &c. Et Chriſtus dicit vltra vos, capitanei, ite per quam iſtarum viarum, magis placet vobis, vſque ad ciuitatem cœleſtem, & ibi congregabimini; & tunc aliqui vadunt per viam latam miſericordiæ, quia Beati miſericordes, quoniam miſericordiam conſequuntur: quia faciendo miſericordiam proximo, Deus miſerebitur ei. Sed ſanctus Franciſcus capto vexillo crucis ſibi dato a ſummo capitaneo, capit viam breuiorem, & celſiorem, ſed fatigabilem, arctam, & valde ſcopnloſam, quia ſecutus eſt iuſtitiam: & poſt eum ſuus ſocius Antonius, & cæteri ſui boni cōmilitones, ſequentes viam apoſtolicam veritatis, & iuſtitiæ

A ſtitiæ, & intrantes per anguſtam portam intrauerunt vnam vallem ſtrictiſſimam, quę vocatur vallis de Liuanza, quam vallē quāto homo minus portat, & minus habet; tāto læuior vadit per illam vallem. Et quia Sanctus Franciſcus nihil habebat, ipſe agibiliter eundo pertranſiuit illam vallem: Et poſtquàm omnes hinc inde per vtranque viam applicauerunt ad hanc glorioſam ciuitatem cum corazzis, machiis, & bombardis, magnus capitaneus iubet fieri paueſcam circumuallantem muros, & foſſas ciuitatis cum arcerijs, & baliſterijs, & figit bumbardas, trabuccos, & machinas cir-
B cumqua. Ita deinde ordinat acies, & fortes armatos omnes ſcalis ad ſcalandum arces, & pedites, deinde equeſtres, & ponit vnus arguartum ad portas, & iubet omnes tubicinas zelaſica continere, & clamare, bellum, bellum, bellum: arma, arma, arma: caro, caro, caro, Tūc vero Beata Virgo cum ſuo glorioſo Virginū, Choro, Angeli, Arcāgeli, Throni, Dnationes, Poteſtates, Cherubin, & Serafin tanto clangore attoniti admirantes, quid hæ inſolitæ nouitates ſibi vellent, venientes ad feneſtras arcium paradiſi, videntes illas tot acies violentorum armatorum velle rapere paradiſum, inci-
C piunt acclamare, arma, arma, arma: accurrite, currite, & feſtinate ad portas, & muros ciuitatis noſtræ, portantes propugnacula, & tæla fortiſſima, vt defendamus ciuitatem noſtram: & ſimiliter ordinant ſuos baliſterios, arcerios, cacciefuſtos, ſundas, manganellas, macchinas, et ſclopettos, et bombardas terribiles: et poſitis aciebus ſuis pedeſtrium, et equeſtrium incipiunt clamare, ad vitam, ad vitam, et ad gaudia paradiſi. Et ecce bellum crudele incipit. et Agnus iubet trahi vnam magnam bombardam cum multitudine miſſilium, et iaculorum, et percuſſerunt multos Angelos
D dicentes ſala, ſala, ſala. Nam quando tu ſuſpirando doles de peccato, quod feciſti, tu trahis arcum, et baliſtam, et percutis vnum Angelum. Similiter, quando tu genuflectis te, tu carigas baliſtam, et quando tu tendis manum verſus cœlum, dicendo, Pater noſter qui es in cœlis, etc. fiat voluntas tua, in omni petitione eſt catgare baliſtam, et percutis Angelos. Et quando tu dicis, Aue Maria, dicens Ieſus, tu percutis Virginem glorioſam, et multiplicando ſagittas orationum, et bombardas diſciplinarum, et iacula ieiuniorum, etc. Angeli, et Sancti qui cuſtodiunt arces paradiſi, taliter vulnerantur, et percutiuntur, quia ſagittæ acutæ E
cum carbonibus charitatis deſolatorijs, et incipiunt cedere, & tunc aliqui de militia agni proijciunt cum fundis lapides, ideſt lacrymas, quæ ſunt rotundæ ad inſtar lapidis, iuxta illud Bernardi: tuum eſt Regnum, o lachryma: tua eſt potētia cœli, vincit inuincibile, & percutit magnum Deū in peccatore: & facit eum reddere dicendo filij matris meæ percuſſerunt me, & ita multiplicauit lapides, & iacula violentorum, quòd vnus magnus lapis percutit beatam Virginem dicentem. Heu quia ſum victa, & atterita ab illo peccatore, quia non po- F
teſt fieri, quo minus parcatur ei, & ſic facta virgine: alius trahit vnum magnum iaculum, & percutit librarium Michaelem, ſcilicet cōtemplationem: vnde Paulus, noſtra conuerſatio in cœlis eſt. Alius extentendit trabuccum, & percutit perforando arcem paradiſi, ſcilicet quando trahitur amor, zelus domus tuæ comedit me: & ſubſequentur deſerantur vniformiter, & pariter magnæ congeries bombardarum, cum multis clamoribus, & clangere reſonantibus: nil aliud niſi amor, amore, crida tutto il mondo: amor, amor, amor: & omnis amor eſt vna bombarda: & ſic propter mul- G
titudinem machinarum, & bombardarum armigeri, ſancti Dei efficiuntur attoniti, mari ſanctæ ciuitatis inclinatur ad terram, & acies Agni immaculati tranſeuntes foſſos ſuper pontibus charitatis, quos ſecum tulerunt violenti manu intrant ciuitatem Regni cœlorum: omnes alta voce clamantes, ad vitam, ad vitam, ad vitam: Sacco, ſacco, ſacco: viuat Ieſus, viuat Ieſus, Ieſus, Ieſus, Ieſus, & veniunt ad arcem, vbi ſunt arcana Dei, quæ non licet homini loqui, nec lingua fari poſſet, necin cor hominis aſcendit: & cum applicuit illuc, Sanctus Franciſcus cum vexillo ſuo volens deprædari the- H
ſauros abſconditos Dei, & obuians Chriſto ſecutus eſt ipſum, & appræhendit Chriſtum, & voluit eum proijcere in terram: ſed Chriſtus fuit fortior, & deiecit, ſcilicet Franciſcum ſub ſe, & percuſſit ipſum quinque vulneribus, & ſuperuenientibus alijs gentibus Chriſtus fuit percuſſus ſimiliter quinque vulneribus: vnde dicit, videte manus meas, & pedes meos, &c. Et violentato Chriſto ſaccomandauerunt theſaurum omnipotentis Dei, & totum cęleſte regnū paradiſi, & vnuſquiſque rapuit prædam magnam cum plenitudine diuitiarum, ſecundum gratiam ſibi datam, diuidentes inter ſe theſau-

A theſaurum illum diuinum, quia aliqui per ſpiritum rapuerunt ſermonem ſapientiæ, alij autem ſermonem ſciẽtiæ, aliqui fidem, alij gratia ſanandi morbos, alij operationẽ virtutum, alij ſpiritũ prophetiæ, alij diſcretionem ſpirituum, alij genera linguarũ, aliqui rapuerũt interptationes ſermonũ, &c. factis ergo tot ſpolijs, non poſſunt arripe de illo theſauro, quando plus ſcatorizet in ærratio Dei, ſicut fluuium. Et beata Virgo glorioſa plena humilitate, & gratia, & charitate ſe interpoſuit ad faciendũ pacem inter humanam naturam, & diuinam, S. Franciſcus vexillifer conquærebatur, ꝙ fuerat a
B Chriſto percuſſus quinque vulneribus, & ꝙ multi in illo conflictu, pro obtinendo illam victoriam paradiſi fuerũt percuſſi, & mortui, & virgo glorioſa dixit, quòd filius meus dilectus fuit percuſſus etiã quinque vulneribus à tuis cõmilitonibus, & a te, & propter te, & ſic facta mutua compenſatione dolorum, vulnerum, & laborum fuerũt concordes, ꝙ natura humana fieret vnus populus cum natura angelica, & diuina, & eſſent plura mẽbra in vno corpore. Et hoc eſt, quod S. Paulus dicit ad Corin. 12. c. Nũc autem multa quidem membra, vnũ autem
C corpus ſumus, &c. Et vt habes in Apoc. 11. c. tunc factæ ſunt voces magnæ in cœlo dicentes, factum eſt regnum huius mũdi Domini noſtri, & Chriſti eius, & regnabit in ſæcula ſæculorum, &c. Et quia ante dictum conflictum iſtorum, qui violentauerunt paradiſum hominum mortaliũ facta fuit lex inter Deum, & Agnum, ꝙ quicunque eſſet ſignatus de nomine Ieſu, & Dei viui patris eius in fronte, ſi vinceret iſta tria regna. ſ. mũdum, peccatum, & diabolum poſſet intrare, & habilitare, incorporariq́; cum ſanctis Angelis in cœleſti patria, & frui ipſo Deo, ſicut angelica natura, & ꝙ omnes gra
D tiæ diuinæ communicarentur cuilibet in cęleſti patria, ſecundum coronam gloriæ ſuarum victoriarum. Ad quas nos perducere dignetur omnipotens Dominus noſter Ieſus verus homo, & verus Deus precibus B. Franciſci, eius vexiliferi, ac S. Petri, cui datæ fuerunt claues paradiſi, nec non Sancti Pauli bulleterij, bullitinorum nominis Ieſu Chriſti, & omnium Sanctorum per ſuam miſericordiam, Amen. Et ſanctus Franciſcus poſt hæc narrat iſtud prælium vt infra ſequitur.

In foco l'amor mi miſſe,
In foco l'amor me miſſe.
In foco d'amor me miſſe.

Lo mio ſpoſo nouello, E
Quando lanel me miſſe,
Laguelo amoroſello.
Poi in preſon me miſſe,
Ferime d'vn coltello tutto'l cor me diuiſe.
In foco l'amor &c.

Diuiſime lo core,
El corpo cade in terra,
Quel quadrelo dell'amore, che baleſtre
Deſſera perceſſe cum ardore.
De paco fece guerra,
Moromo da dolciore,
In foco &c.

Coſi come da dolciore,
Non ven marauoiati tal colpi, F
Ma denari de lanco mamorato,
Che'l ferro è longo, e lato:
Cento braccia ſacciate,
Che m'a tutto paſſato.
In foco &c.

Poi ſi fer le lancie ſpeſſe,
Ei ne maganozitaro:
All'or preſo vn paueſo,
Ei colpi piu ſpeſſaro,
Niento vn defeſo.
Tutto mi fraccaſſaro:
Di tal forza l'iſteſo.
In foco &c.

Diſteſelo ſi forte,
Chi do ſuai ſcontione; G
Et io ſcampai da morte,
Ce meui contra raſene,
Cridando molto forte,
Vn trabucco rizoe.
Che mai dio noue ſorte.
In foco &c.

Le ſorte che vndana.
Eran priete piombate,
Che ciaſchedunа granaua:
Mille libre poſate,
E ſi ſpeſſo gittaua,
Non l'harei mai numerate:
Nulla mai mi fallaua.
In foco &c.

Non m'harebbe fallato. H
Si bene trar e ſapeua,
In terra era ſternato.
Aita no mi poteua,
Tutto era fraccaſato.
Niente mo ſentiua,
Come homo ch'era paſſato.
In foco &c.

Paſſato non per morte.
Ma da diletto ornato.
Poi remiſſi ſi forte,
Dentro'l corpo formato tornato;
Che foſſi quelle ſcorte,
Che m'auean guidato,
Nella ſuperna corte.

In

A *In foco, &c.*
Poi che tornato fui
Toſto armato me fui
E a Chriſto feci guerra,
Caualchai in ſua terra
Scontrandomi cum lui,
Toſtomente la ferra
Vendicarmi de lui.
In foco.
Poi cho fui vendicato
I feci cum lui patto
Percho prima era ſtato
L'amor molto verace
De Chriſto innamorato:
Or ſon fatto capace
B *Sempre lo cuore formato,*
De Chriſto conſolato
Infra l'amor me miſſe.

DE EMENDA CHARITATE Diuina.

Sermo. V.

DA *mihi intellectum bonum, & ſcrutabor legem tuam, & cuſtodiam illam in toto corde meo.*
C Pſalmo 188. Dum eſſet quidam ſeruus Dei Pariſijs, di-
cendo iſtum verſum: ipſe venit in tanto lu-
mine intelligentiæ, ꝙ contemplando fuit
raptus, & eleuatus a terra in aere, in quibus
ſanctis verbis eleua intellectũ tuum ad tres
contemplationes trium diuitiarum. Prima
eſt ſapientia. ibi, da mihi intellectum bo-
num. Secunda eſt diuitia. ibi, & ſcrutabor
legem tuam. Tertia eſt pulchritudo. ibi, &
cuſtodiam illam in toto corde meo. Nota
ergo, quòd tria dedit nobis Deus, ſcilicet
ſcire, velle, & cognoſcere veritatem. Da
mihi intellectum. Secundum velle verita-
D tem. ibi, & ſcrutator. Tertium poſſe ope-
rari. ibi, & cuſtodiam illam, &c.

Prima pars principalis.

NOtetis in hoc ſermone, quòd Ieſus
Chriſtus eſt mercator, & vult ven-
dere mercantiam ſuam: & ego ſum
meſſeta. Et ſanctus Ioannes in Apoc. ſua,
in ſeptima eccleſia. 3. c. loquens in perſona
Chriſti. Suadeo tibi emere a me aurum
ignitum probatum, vt locuples fias, & ve-
ſtimentis albis induaris, & non appareat
confuſio nuditatis tuæ, & collirio inunge E
oculos tuos, vt videas: quæ verba ſancta
poſſunt adaptari noſtro themati propoſito,
quia tu petis dicendo, da mihi intellectum
bonum, &c. Et Chriſtus dicit; ego ſuadeo
tibi emere ante aurum ignitum probatum;
hoc eſt ſapientia, quæ illuminat intelle-
ctum, vt ſcias & cognoſcas veritatem:
nam aurum tanquàm nobilius elementum
poteſt æquiparari intellectui, tanquàm no-
biliori parti animæ, & tanquàm bonus
mercator allicit animum tuum ad emen-
dum de ſua mercantia, dicens, vt diues fias;
quaſi dicat, ſi tu emis de iſta mea mercan- F
tia, tu efficieris immediate diues, quia non
oportebit amplius fatigare te in mercan-
do, quia tu petis tunc ſcrutari legem
meam, quam emere quęris, cum dicis, &
ſcrutabor legem tuam, & tanquàm bonus
mercator ne recedas a mercato. Chri-
ſtus ſubiungit, ſuadeo tibi, quòd conclu-
das forum mecum, & emas de iſto meo
auro charitatis ignitæ, vt diues factus tu
induaris veſtimentis albis: & non appare-
bit confuſio nuditatis tuæ: quia tu es ita
male veſtitus propter tuam paupertatem
intellectus, & charitatis, quòd vndique ap-
paret tua nuditas ignorantiæ, & beſtiali-
tatis, & vt bene videas, quid merceris, & G
cognoſcas bene iſtam meam mercantiam,
vt tu ſcias bene cuſtodire eam in toto cor-
de tuo, inunge oculos tuos collirio, vt vi-
deas. Collirium eſt puluis, ex quo fit vn-
guentum, ex quo vnguuntur oculi, & cla-
refacit eos, vt melius videant: & cum emi-
ſti iſtam charitatem mediante intellectu,
qui diſcernit, & cognoſcit illam, tu ſcru-
taris legem Dei, & cuſtodis illam in toto
corde tuo, & es ita locuples, quòd Deus
infundit tibi gratias, & aperit theſauros
ſuos, qui ante erant tibi abſconditi, &
tunc tu habes quicquid cupis. Et nota,
quòd maior diuitia quæ poſſet peti, eſt cha- H
ritas, & ſtatio Dei, & plena iſta mercantia
charitatis amoris diuini. Et volo ad decla-
rationem huius veritatis mouere uobis no
uem quæſtiones, ſiue quæſita.

Prima quæſtio eſt: nunquid iſte amor di
uinus poſſit uendicari, uel furari, uel titu-
lo donationis, ſeu aliquo alio modo, quàm
titulo emptionis emendo ipſum, uel poſ-
ſet aliqua uia mundi, aliter haberi, quàm
per pretium? Reſpondeo, quòd chari-
tas, ſiue amor diuinus nullo alio modo
poteſt haberi, niſi ipſum emas: quia contra-
ctus emptionis requirit mutuus conſenſus

A vtriuſque, ſcilicet mercatoris vendentis, &
emptoris ementis, & niſi intercedat volun
tas vtriuſque, mercatum nunquam perfici-
tur; & licet, vt dixi tibi heri, quòd regnum
cœlorum vim patitur: Tamē iſte amor Dei
non poteſt violentari, nec patitur vim, nec
poteſt furari, ſed ſolum capitur per conſen
ſum, & non datur, niſi volenti. Vnde Aug.
Nemo inuitus bene agit, & hinc eſt, quòd
dicit, ſuadeo. quia ſicut ſol lucens non co-
git aliquem, quòd apprehendat lucem ſuo-
rum radiorum, ſed tantum ſuadet: quia ſi
tu vis aperire oculos tuos, tu capis lucem
ſolis, & vides: ſi non vis aperire, non co-
B git te, niſi conſentias. Ita facit amor diuinę
charitatis, quia ſuadet tēri, quòd aperias,
dicens. Ego ſto ad oſtium & pulſo: Si quis
audierit vocem meam, & aperuerit ianuā,
intrabo ad illum, et cœnabo cum illo, et il-
le mecum; ſi ergo bene conſideras, Deus
vult ſeruare volūtatem liberi arbitrij, quia
beneficium non confertur in inuitum, ſed
bene ſuadet tibi, vt aperias cor tuum, vt il-
le amor diuinus intret, & repleatur chari-
tate Dei, nec vult quòd poſſit prædari pluſ-
quàm velit. Vnde Ioan. in Euangelio. 15.
cap. Non vos me elegiſtis: ſed ego elegi
vos: & in eodem c. parum ſupra, qui manet
C in me, & ego in eo: quia ſine me nihil po-
teſtis facere: qui ergo Deum habet, eſt locu
ples. Vnde in quantum præuenit Deus te
vocando ſi conſentis, eius miſericordia ab
ipſo inſpirata præuenit cum iuſtitia ſubſe-
quente. Quemadmodum ſi velles facere
eleemoſynam centum pauperibus, & non
pluribus, & faceres cridam, quòd quicunq;
venerit tali die & tali hora, dabitur ei elee-
moſyna: & dico die multi conuenient ad
locum illum, & omnes ſedebunt ordinate:
modo dum facis eleemoſynam aliqui por-
rigunt manus ſimplices, aliqui volunt por-
rigere manus, certè eleemoſyna dabitur tā
D tum porrigentibus manus, & non dabitur
non volentibus, & non habebunt poſtea
conqueri ex eo, quòd ſibi non fuerit data
eleemoſyna. Ita venit in ijs, ad quorum fo
res Deus pulſat, inſpirando bonas inſpira-
tiones: quia qui aperiunt fores cordis vo-
lendo miſericordiam Dei, Deus infundit
illam: & ſic ad emendam iſtam mercantiā
requiritur voluntas vtriuſque. Secundo
quæro, cui venditur iſta mercantia charita-
tis diuinæ? Reſpondeo, quòd venditur om
nibus volentibus ipſam emere. Et dico, q
etiam diabolo venderetur, & damnatis, ſi
ipſi vellent eam emere. Sed quia diabolus,

& damnati ſunt obſtinati, & nolunt ipſam E
emere, neque pœnitere de ſuis peccatis,
propter ſuam obſtinationem; ideo nunquā
habebunt miſericordiam Dei, ſic eſt in hac
vita: quia quanto magis anima eſt obſtina-
ta, tanto magis eſt elongata a Deo. Vnde
dicit: ſuadeo tibi, & tibi, & tibi. i. omnibus
emere volentibus de mea mercantia cha-
ritatis. Tertio quæritur, vtrum poſſit fie-
ri barattum, ſiue furari? & reſpondeo, quòd
non, quia nullo alio modo poteſt quæri, &
haberi, niſi ematur. Vnde oportet vos
omnes volentes acquirere de iſta mercan-
tia diuini amoris, habere burſas plenas de-
narijs. Et qui non portant iſto modo de- F
narios pro emendo ipſam, ſibi imputet,
quia de cętero non videntur plus me pro-
xeneta, quia amplius non ero meſſeta iſtius
mercantiæ in hac ciuitate. Quarto quę-
ro, quis vendit iſtam mercantiam: & vbi
eſt apotheca vbi venditur? Reſpondeo,
quòd Chriſtus eſt mercator, & qui vendit
iſtam mercantiam. Statio vbi venditur eſt
crux, quia ſi vis emere, oportet te ire ad
ſtationem crucis: & nota, quòd dicit emi-
te a me, ſubaudi, & non ab alio, quia nul-
lus alius vendit de illa mercantia, niſi ſo-
lus Chriſtus, & ſi vis illam emere, opor-
tet te disburſare tantum quantum ipſe re- G
quirit, quia vnico verbo facit forum ſuum,
& non acciperet vnum denarium minus,
quàm quæſiuit, & accidit in hoc ſicut in
mea terra Senarum, vbi erat vnicus magi-
ſter, qui ſciebat facere ſtagnatas, & vnico
verbo dicebat quantum volebat de vna
ſtagnata: ita quòd qui volebat pro illo pre-
tio, poterat accipere: ſin autem dimittębat;
vnde, vt dixi, corpus Chriſti eſt amor diui-
nus, & Chriſtus eſt venditor: crux eſt ſta-
tio: Virgo Maria eſt optima proxeneta, &
mediatrix. Quinto quæro, quæ mercan-
tia eſt iſta? Reſpondeo, quòd certè eſt au-
rum purum & ignitum, quia aurum eſt prę H
tioſius metallum, quàm reperitur, & om-
nia alia pretioſa appretiantur cum auro ad
ſignificandum, quòd aurum, ideſt charitas
appretiat omne bonum: quia ieiunium,
peregrinatio, eleemoſyna, & cætera bona,
tantum valent cum quanta affectione, &
charitate fiunt, tam cum corpore, quàm cū
anima, ſicut viduella, quæ obtulit duo mi-
nuta gazofilatio cum iſta charitate Dei:
quia plus obtulit, quàm cęteri alij qui ob-
tulerunt tantam quantitatem auri. Vnde
tu poteris dicere vnum verbum orando
pro anima alicuius cum tanta charitate, q

A tantum meteberis, quantum ego dicendo vnam prædicationem: quia Deus reſpicit feruidam charitatem facientis aliquid ſibi, & pro eo, qui non habet neceſſe de aliquo extrinſeco a nobis, ſed tantum vult voluntatem noſtram ignitam cum feruida charitate ſui amoris. Vnde Paulus ad Corinth. 13. c. Et ſi tradidero corpus meum, ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt. Nam charitas patiens eſt, benigna eſt. Charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non eſt ambitioſa, non quærit quæ ſua ſunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet
B ſuper iniquitatem, congaudet autem veritati, omnia ſuffert, omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet: charitas nunquàm excidit, ſiue prophetię vacuabuntur, ſiue linguæ ceſſabunt, ſiue ſcientia deſtruetur, &c. Ideo charitas facit venire præmium, quo appretiatur res geſta cum charitate, ideo meritò vocatur aurum, quod eſt pulchrum, & pretioſum metallorum. Et ideo vocatur Regina: vnde aſtitit regina a dextris tuis in veſtitu deaurato, quia iſta charitas eſt magis conformis ars animæ, quàm aliqua alia ars mundi. Et omnes poſſunt illa mercandare; quia nihil aliud requirit,
C niſi quòd diligas Dominum Deum tuum, &c. Et quòd quicquid facis, ſemper habeas principaliter Deum pro obiecto in omnibus operibus tuis, & ſic omnis poteſt iſtam mercantiam emere, ſiue ſit magnus, ſiue paruus, ſiue ſanus, ſiue infirmus, ſiue diues, ſiue pauper. Sexto quæro, qualiter debet eſſe facta iſta charitas? Reſpondeo, quòd debet ardere, & bullire. Vnde Lucæ duodecimo capit. Ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi vt accendatur? & iſte eſt ardor dilectionis charitatis affectionis, & veri amoris: & ſicut ab igne procedit feruor bulloris exundantis, &
D ſalientis aquæ in lebete. Ita bullor ardentis, & feruentis amoris procedit a charitate. Nam charitas eſt amor conſumens vſque ad animam, & facit bullire lebetem cordis, et prope cadit in bullore charitatis, ſicut in bullore lebetis: quia quando tu ponis lebetem ſuper ignem, a principio non bullit. Ita ſubito tu ſuccendis ignem, & ſtans modicum incipit bullire. Tertio bulliẽdo tu eleuas ipſum bullientem ab igne, & ſic ſeparatus ab igne adhuc continet feruentem bullorem per aliquòd ſpatium, & ſic paulatim deſinit bullire, & refrigeratur paulatim. Ita accidit in nobis: nam puerulus, cum eſt baptizatus, habet chari- E
tatem: ſed nondum charitas ipſa bullit in puero, ſed cum creſcit, & cognoſcit, et habet verum intellectum, venit in notitiam veræ fidei, & facit eleemoſynas, compatitur proximo, et facit opera miſericordiæ, et alia bona, tunc bullit in eo charitas. Tertio cum peccat mortaliter, adhuc habet charitatem bullentem, ſed perſeuerando in peccato, paulatim refrigeſcit in eo charitas, & ſi ſubito cum peccauit confitetur pœnitendo, perſeueraret in eo bullor illius charitatis, quemadmodum cum eleuas lebetem ab igne bullientem, & mox reponeres ad ignem perſeueraret bullire F
ſine interuallo. Septimo quæro, de quot generationibus, ſeu generibus illius mercantiæ iſtius auri igniti reperitur? Reſpondeo, quòd reperitur ad mercatum de pluribus generibus auri: ſed poſſes emere de tali, quòd nunquàm efficieris locuples: ſed vt fias locuples, eme de probato, et purificato per ſeptem fornaces. Et ſi vis cognoſcere, quod eſt melius: ego qui ſum proxeneta, ſiue meſſeta, volo te docere cognoſcere melius. Vnde nota, quòd ſunt tres probationes auri. Prima probatio auri eſt verſus Deum; verbi gratia tu petis a G
Deo aliquam gratiam cum vna voluntate, vt puta, quòd dignetur tibi dare vnum filium, vel diuitias, et Deus non exaudit te; quia non dat tibi gratiam, quam petis, et tu propter hoc non deſinis, ſed creſcis in amando Deum, et in charitate amoris diuini, dicendo, Domine Deus, gratias tibi ago, quòd mihi gratiam, quam petebam, non mihi feciſti: quia fortè eſt melius non dediſſe mihi filium, quàm habuiſſe ipſum, quia ſapientia immenſæ tuæ prouidentiæ eſt mihi occulta: ſcio etiam te eſſe omnipotentem, et plenum gratijs, et ſemper te fore pronum ad gratiarum infuſionem, ſi modo ſunt còdignæ & tuæ voluntati con- H
formes, ſicut dixiſti diſcipulis tuis filijs Zebedæi, neſcitis quid petatis, etc. Ita Domine dico meam culpam, quia neſciui quid petierim: et ideo ſummè rengratior tuæ bonitati; quia melius eſt me non habuiſſe filium, quem affectabam, quàm ipſum habuiſſe, quia fortè eſt pro meliori. Et eſt ſicut ſi medicus dicit, non des aquam frigidam tuo marito infirmo, quia peiorabit; et recuſas ipſi ſimpliciter petenti propter intrinſecum ardorẽ febris dare aquã: quia licet pro tũc turbetur, tamen cum eſt liberatus plus diliget te, quàm ſi ſibi dediſſes,

A diſſes, quia vidit ꝙ dilexiſti eum, & certè
ſic faciendo, & dicendo, tu bene facis. Sed
ſi tu habes vnum filium maſculum, & petis
gratiã a Deo, ꝙ tibi det vnum aliũ, & Deus
non tibi dat illum, quem petis: imò accipit
tibi quẽ habebas, vel petis ſanitatem ꝑ tuo
marito, & Deus non exaudit te: imò tu etiã
infirmaris pariter cum eo: ſi tu regratiaris
Deo, & amas ipſum plus q̃ amabas ante,
dicendo, miſerere mei Dñe, ſi peccaui, quia
fortè mea petitio non fuit iuſta, nec condi
gna: tunc eſt aurũ ignitum, & approbatum,
& melius, q̃ primũ: ſed ſi minus amas Deũ,
q̃ ante amabas ipſum, tunc non eſt aurum
B approbatũ, & ſi tibi dat gratiã, quam pete-
bas, & amas ipſum, bene eſt, ſed tantũ quã-
tum in exẽplis ſupraſcriptis, qñ petẽdo nõ
exaudiris, vel nõ ſolũ non exaudiris, ſed &
damnificaris, & nihilominus plus amas ip-
ſum Deum. Octauo quæro, quare petitur
aurũ iſtud? Rñdeo, vt locuples fiat, quia nil
eſt, ꝙ ita ditat hominẽ ſicut amor Dei, quia
ſi feceris malum, & ames Deum, illud malũ
vertitur in bonum, quia amantibus Deum
oĩa cooperantur in bonũ: quia ſiue ſit quis
ſimplex, ſiue pauper, ſiue diues, aut ſapiẽs,
vel ſceleratus conuertetur in bonum, ſi cõ-
C uertatur in amorem Dei, & diligat Deũ, &
accidit, ſicut in viatore, qui vult applicare
ad aliquẽ locum de die, cum hora eſt tarda,
magis feſtinat greſſus ſuos, & magis pro-
perat. Ita accidit in peccatore conuertẽte
ſe in amorẽ Dei, magis properat faciendo
pęnitentiã ad Deum propter tẽpus perdi-
tum, vt recuperet illud, ſicut fuit in Maria
Magdalena: prętèrea fuit quędã ſanctiſſima
domina, q̃ habebat maximas reuelationes,
& ſtabat in deſerto ad ſeruiẽdum Deo. Re-
linquẽs Deum, venit ad ciuitatem, & dedit
ſe vanitatibus, & laxiuijs, ac perdidit oẽs
gratias ſibi datas a Deo, quia reliquit chari
D tatem, & amorẽ Dei. Similiter iſtis tempo-
ribus erat quidã frater Nichola Romanus
Eremita, q̃ prædicabat, & habebat magnas
gratias a Deo, præſentialiter iuit in Hieru-
ſalẽ, & abnegauit Chriſtũ. Et eſt factus per
fidus infidelis, & perdidit oẽs gratias Dei,
quia receſſit ab amore Dei: propterea qui-
dã Eremita videns hęc, plorare nõ ceſſabat
propter duo: vnũ, quia illa ſanctiſſima do-
mina, & iſte frater Nichola apoſtata perdi-
derant Deum; quia plus ſtudebant placere
mũdo, & laſciuijs, q̃ Deo. Secundo plus ſtu
debant placere hominibus, q̃ ipſe Eremita
ſtudebat placere Deo: ſed propheta Dauid,
licet fecerit fornicationem, & homicidiũ,
tamen nõ deſtitit ab amore Dei, quia fecit E
foſſam, & ſtans intus humiliauit ſe Deo, &
fecit pęnitentiam, & Pſalmos, & ideo pro-
meruit recuperare gratiam ipſius Dei. Et ſi
Deus præcipit aliquod malũ, ſeu peccatum
de ſui natura, & tu facis illud pp charitatẽ,
& amorem Dei, illud non eſt peccatũ. Nam
Moyſes de præcepto Dei interfecit 30. mil
lia hominũ, & nõ fecit peccatũ, imò malũ
conuertitur in bonum; quia charitas habet
maiorẽ excellentiã in faciẽdo creſcere bo-
num, q̃ vanitas in faciendo minuere chari-
tatem: ſed ſi tu facis aliquod bonum, puta
eleemoſynã, ſiue charitatem, eſt magis ma- F
lũ, q̃ bonum; & ſic aĩa habens charitatem
cadens in aliquo peccato, non auertens fa-
ciem ſuam a dilectis Dei, & reuertitur ad
Deum, & recuperat gratiam. Vnde Matth.
c. ſi lumen, quod in nobis eſt, tenebræ ſiũt,
quid erunt tenebræ. i. ſi bonitas vertitur in
peruerſitatẽ, quid erunt peruerſitates: quia
homo nõ recedens a charitate in omnibus
operibus ſuis, etiã malũ conuertitur in bo-
num, & finaliter ditabitur, quemadmodũ
vnus mercator, qui ſemper lucratur de ſuis
mercantijs, ſiue mittat vltra mare, & ſub-
mergantur ſuæ mercantiæ, ſiue fures ſibi
furentur, ſiue prædones ipſum depræden-
tur, tamen ſemper lucratur, & efficitur di- G
ues. Ita ſi ſemper perdit, efficitur pauper,
& mendicus: ita eſt in peccatore, qui licet
peccet, & nõ recedit a charitate Dei, lucra-
tur, & tandem reperit gratiam Dei, & emit
aurum illud comprobatum amoris diuini.
Tu ergo, ô mercator, hodie efficere diues,
quia ſi diligis Deum, omnia tibi cõuerten-
tur in bonũ, ideo amate Deum, & charita-
tem habete, quia Chriſtus nullum aliud pe-
culium, nullamve aliam hæreditatem reli-
quit diſcipulis ſuis in ſuo teſtamento, niſi
charitatem, dicens: Charitatem do vobis,
charitatem meam relinquo vobis, nõ quẽ- H
admodum mundus dat, charitatem do vo-
bis, &c. Nono quęro, cum qua moneta, vel
cum quibus rebus emitur iſtud aurum ap-
probatum? Reſpondeo, quòd non poteſt
emi, nec cum pecunijs, nec cum aliquibus
rebus tẽporalibus, neq; corporalibus, neq;
cum aliquibus rebus ſpiritualibus: quia iſta
talia tẽporalia, vel corporalia, ſiue ſpiritua-
lia non ſunt tua: dic quæſo, quid habes, ꝙ
non fuerit tibi a Deo cõceſſum, & quòd a
Deo non acceperis, & quòd non ſit ipſius
Dei? & certè tu non potes emere aliquam
rem ex pecunia, vel re alia, quæ non ſit
tua. Vnde ſi tu ires ad aliquem merca-
torem,

A torem,& velles emere ab eo vnam petiam
panni, & facto mercato, tu dicis, dimitte
me cauare de tua capſa prætium, pro quo
emi iſtum pannum, quia de illo pretio vo-
lo tibi ſoluere. certè mercator ille dicet:
Amice ego volo, quòd ſatisfacias mihi de
tuis proprijs denarijs, & non de meis, quia
perderem pannum meum: nam amor non
poteſt emi pro denarijs, quia denarij ſunt
Dei; nec poteſt emi cum veſtibus, nec cum
domibus, nec cum poſſeſſionibus, neque
cum equis, vel ſeruis, neque cum filijs, quia
ſunt Dei: nec emitur cum corporalibus;
quia oculi, manus, pedes, omnia corpora-
lia ſunt Dei, & nobis à Deo conceſſa: ſed
B nec poteſt emi amor iſte diuinus pro ſpiri-
tualibus, quia nec pro anima, quia ipſam,
& memoriam, intellectum, & voluntatem
habuiſti a Deo, & ſunt Dei: ſed poterit emi
cum ſapientia, vel cum humilitate, vel pro-
uidentia, vel cum iuſtitia, cæteriſque alijs
virtutibus; certè non, quia omnia iſta
etiam ſunt Dei, & a Deo nobis conceſſa,
cum quo pretio poteſt emi iſtud aurum,
& iſta mercantia? Certè ego reſpondeo
tibi, quòd tu non potes emere iſtam mer-
cantiam, niſi cum tuis peccatis: nec eſt mi-
rū, ſi ſpernitur iſta mercantia, ex quo emi-
C tur pro tam vili pretio; nec mireris, quia
hoc eſt verum: nam omnia bona ſunt Dei,
& omnia mala, & peccata ſunt tua; quia il-
la non ſunt Dei, ſed tantum tua; & nihil
aliud potes habere, quòd tuum ſit ad expen-
dendum; & nihil aliud pretium Deus re-
quirit a te, niſi quòd tu des ſibi tua peccata.
Quis ergo poſſet cogitare, quòd quanto
plura peccata tu habes, tanto maiorem mo-
netam, & plures denarios, & maiorem the-
ſaurum tu habes ad emendum iſtā mercan-
tiam? & probo tibi per Dauid prophetam
dicentem. Confiteor aduerſum me in iuſti-
D tiam meam Domine; & tu remiſiſti pecca-
ta mea; ecce qualiter peccata ſunt noſtra,
quia dicit, peccata mea. Sed ipſe Deus vult
etiā burſettum, in quo ſtat iſta moneta pec
catorum, quibus emitur iſta mercātia amo-
ris diuini, ſcilicet tuum cor, &c.

Et antequàm vendat ipſe Chriſtus ſuam
mercandariam, oportet quòd interueniat
mediator, ſiue meſſeta, & quòd ſcrutetur
quantam monetam tu habes ad expenden-
dum, & ratiocinetur hinc inde antequàm
concludatur, & poſtquàm mercator ſcit in-
tentionem tuam, ipſe accipit pretium, &
dat tibi mercantiam ſuam. Vnde prophe-
ta & ſacerdos, qui eſt mediator inter Deum
& te, ratiocinium, quod fit pro emēdo iſtud E.
aurum approbatum, eſt confeſſio, quem fa-
cis ſacerdoti; pretium & moneta quam tra-
dis, ſunt tua peccata, quæ reuelas ſacerdoti;
& reuelando ipſi in perſonam Chriſti reci-
piuntur tua peccata, & tot peccata quot re-
uelas, tot denarios tu ſoluis; & quanto plu
ra peccata tu habes, etiam confiteris pro tā
to pluri pretio tu emis, & habes plures de
narios ad emendum iſtam mercantiam. Et
caue ne valles, & non occupes aliquem de
narium, quia vult omnes denarios quos ha
bes; hoc eſt, ꝙ tradas omnia peccata tua,
quia ſi non tradas confitendo omnia pecca
ta tua, tu nunquam emes illud aurum: nec F
poteſt aliquo modo falli, quia ipſe ſolus eſt
ſcrutator cordium, & videt intima cordis,
neque purgat animam a peccatis, niſi ven-
dat, & reddat charitatem ſuam. Et nullus
eſt, qui ſe poſſit abſcondere a calore eius, &
iſto modo vnuſquiſque poteſt emere chari
tatem Dei, quia ipſa emitur pro omni mini
mo & vili pretio; quia nullus eſt, qui nō ha
beat aliquid ad diſtribuendum de iſta mo-
neta, & dico ꝙ ipſe mercator Deus vult ēt
burſam, ſ. cor, quia cor contritum, & humi
liatum Deus non deſpicies. Sed poſtquàm
emiſti iſtam mercantiā charitatis amoris di
uini, oportet te eſſe ſapientē in ſciendo be- G
ne cuſtodire aurum ignitum, & comproba
tū poſtquàm effectus es diues, & locuples:
quia non minus eſt labor, quàm ſcire parta
tueri, &c. vnde nota tres cognitiones ſiue
plures, per quas poteris clarificare lumen
tuum intellectus ad bene videndum, & cu-
ſtodiendum iſtud aurum taliter emptum,
vt ſupra, & unge collirio oculos tuos.
nam vt ſupra dixi, collirium eſt puluis, ex
quo cum oleo ſimul mixto fit vnguentum,
ex quo vngūtur oculi, & clarefacit viſum.

Primus puluis iſtius verę cognitionis eſt,
memento homo, quia puluis es, & in pulue
rem reuerteris: quaſi dicat, fac me recorda- H
ri, quia ſum puluis, & in puluerem reuer-
tar, & hoc viliſſimum habeo in me: quia fe
cit Deus hominem de limo terræ; & ſunt
tres cognitiones. Prima eſt cognitio Dei,
ſecunda tui, tertia cognitio proximi: quia
tu debes cognoſcere Deum plaſmatorem
tuum, & creatorem tuum, & debes etiam
orare flendo, & lachrymando, vt par-
cat tibi, & cognoſcere te viliſſimum
puluerem eſſe, & reuerſurum in eun-
dem. Tertia eſt cognitio proximi in a-
mando proximum, ſicut te ipſum, & ſubue-
nire in neceſſitatibus ſuis. Sed quid dicam

A de Iudæis, an ſunt Chriſti noſtri, &c. circa
quos, quia audio, ꝙ in hac ciuitate Paduæ
ſunt multi Iudæi, aliqua de eorum conuer-
ſatione, & aliquas veritates de ipſis dicere
volo. Prima veritas eſt, ꝙ quandocunq; tu
bibis & comedis cũ Iudæis, tu ſemper pec-
cas mortaliter, vt in cap. ſæpe, de Iudæis. &
27. q. 1. de Iudæis. Nã ſicut eſt prohibitum
eis comedere nobiſcum: ita eſt prohibitum
nobis comedere ſecum. Secũda veritas eſt,
ꝙ non licet alicui infirmo facere ſibi me-
deri per aliquem Iudæum: quia ſemper pec
cat mortaliter, vt in c. nulli, & in c. omnes.
c. 27. q. 1. Tertia veritas, ꝙ non licet intra-
B re in balneum cum Iudeis, vt in dictis iuribus
allegatis. Quarta non licet Iudæis amplia-
re, vel de nouo facere ſinagogas: ſicut ſcio
factum fore contrarium in hac ciuitate, vt
extra de Iudæis. c. Iudæ. Quinta veritas eſt,
quòd diebus quibus legitur Paſſio Domi-
ni: debent ſtare clauſi, ne truffentur de Paſ-
ſione Chriſti, vt ibi. Sexta veritas eſt, quòd
in qualibet terra, Iudæi debent portare ali-
quod ſignum, per quod cognoſcantur Iu-
dæi a Chriſtianis. Sed miror, quare nõ por
tant hic, Vicentiæ, & Veronæ ſigna, vt co-
gnoſcãtur. Et volens informari, dictum eſt
mihi quòd habent priuilegium a Papa. Et
C ſunt quidam dicentes, quòd Papa non po-
teſt id concedere contra 4. concilia. Sed de
hoc nolo me impedire contra determina-
tionem Papæ. Sed ciues deberent proui-
dere ſuper hoc, & facere ſtatutum: ratio
eſt: quia ſi non habent ſignum ſe mulieri-
bus Chriſtianis; & eſt contra c. non nulli,
de Iudæis. Et ipſi Iudæi ſi credunt ſuam fi-
dem fore meliorem; deberent portare ſi-
gna, vt cognoſcerentur, & non deberent
verecundari cognoſci pro Iudæis; ſed nil
aliud vult dicere, niſi quòd conſcientia re-
mordet eos, ſpernendo fidem ſuam: & be-
ne faceret communitas ſupplicare Papæ;
D quòd non obſtante priuilegio eis indulto,
concedere, quòd poſſint cogi facere ſigna;
quia ita incogniti poſſunt ſe immiſceri cũ fę
minis Chriſtianis, vel Chriſtiana quotiẽs
ſtat in domo cũ Iudęis famulãdo eis, totiẽs
peccat mortaliter: quia eſt prohibitum, de
Iudæis. cap. Iudæi cum Iudæis, contra iſtas,
quæ nutriunt, & lactant filios Iudæorum
ſimiliter in illis, quæ obſtetrizant, ſeu la-
uant pueros, & fętus Iudæorum, ſtando &
comedendo in earum domibus, peccant
mortaliter: nec licet ipſis obſtetricibus ac-
cipere pecunias a Iudæis pro leuando filios
ſuos, ſi ſunt vſurarij: quia illę pecuniæ ſunt
aliis obligatæ. Septimo quæro, nunquid E
liceat barberijs, procuratoribus, obſtetri-
cibus, aduocatis, medicis, & huiuſmodi
perſonis accipere ſalarium de ſuo labore a
Iudęis vſurarijs, ſeu a Chriſtianis vſurarijs,
nihil habentes aliud quàm de vſura. Tho-
mas dicit, quòd ſiue tales Iudæi, & Chri-
ſtiani habeant aliquid non acquiſitum de
vſura, tamen ſi eſt obligatum aliis pro vſu-
ris acceptis, quòd non licet aliquid accipe-
re a talibus, quia accipit illud, quod eſt alte-
ri obligatum: multo ergo minus licet acci-
pere aliquid ab eo, qui omnia habet ex v-
ſuris: quia accipit quod eſt alterius, & al- F
teri obligatum: tamen baila, ſeu obſtetrix
poteſt eleuare filios Iudæorum, & vſura-
riorum ſine aliquo præmio: ſed non licet
ſibi ſeruire, vel ſecum comedere, nec ſtare
in domo, vt dixi. Similiter medicus poteſt
mederi Iudæo, & vſurario ſine præmio;
quia peccatum in talibus eſt recipere ab eis
aliquid, quod ſit alteri obligatum. Vnde
nota duo genera ſeruitiorum in talibus:
quia ſi eſt tale ſeruitium propter quod vſu-
rarius non efficitur impotens diuitijs: quia
tu das tuum pannum, & ipſe dat tibi pre-
tium: vel das ſibi alias res priori pretio;
pro quo non efficitur impotens: quia habet
a te rem æquiualentem pretio tibi dato, & G
tunc tu potes illud facere ſine peccato, vel
alio modo, quàm effici impotens: ſicut ſi
notarius ſcribit ſibi: vel procurator, vel
barberius, ſiue medicus, & huiuſmodi, quia
recipiendo ſalarium, vel præmium ab eis,
diminuitur eorum ſubſtantia aliis obliga-
ta; quia non recipiunt rem aliquam, quæ
recipiat fruitionem, ſeu æquipollẽtem, nec
venit ſibi in bonis aliqua vtilitas, & tunc
eſt peccatum. Octauo quæro, quid debet
fieri de eo, quod tu recepiſti a Iudæo, &
vſurario. Reſpondeo, quòd tu debes illud
reſtituere, vt aliàs tibi dixi. Sed ante debeo H
reſtituere vtilitatem ipſi Iudæo, vel Chri-
ſtiano vſurario. Reſpondeo, quòd in Chri-
ſtiano facito ſicut aliàs tibi dixi: ſed quia
Iudæus nunquàm eſt aptus reſtituere, nec
tenetur licitè. Thomas dicit, quòd tu non
debes reſtituere Iudæis, ſed illis qui fue-
runt damnificati ab illis Iudęis per vſura-
riam prauitatem; ſed ſi aliquando recepi-
ſti damnum aliquod a Iudæis, tu potes de
illo lucro tantũ retinere quæſitũ quãtũ fui
ſti dãnificatus a Iudæis, & ab inde ſupra tu
debes omnia reſtituere; & ſi neſcis dam-
nificatus, tunc debes reddere pauperibus
Chriſti, vel vertere in pios vſus. Nona ve-
ritas,

A ritas, nunquid liceat recipere illud quod tibi donat Iudæus? Reſpondeo, ſi eſt vſurarius non. Idem in Chriſtiano fœneratore: & ſi recipis, debes reſtituere damnificatis ab eis per vſurariam prauitatem, vel vt ſupra dixi. Decimo quæro, ſi Iudæus vult effici Chriſtianus, & haberet multa bona, quid debet fieri de illis bonis? Et vtrum poſſint ſibi dimitti illa bona? Aut habuit de vſuris, & tunc plurimi dicunt reſtitui malè ablata his a quibus extorta fuerunt per vſuram: & ſi aliqua bona incerta ſuperſunt, & tunc de illis incertis dominus Epiſcopus poteſt ſibi prouidere, dando illa amore Dei ſibi, ſi non reperiuntur cuius
B fuerint, ſicut ipſe Epiſcopus daret alijs Chriſtianis pauperibus. Sed quæro, nunquid recipientes azima a Iudæis peccent; & dico, quòd peccant mortaliter. Item quæro, nunquid locando domos Iudæis peccent. Et dico, ſi tu locas domos tuas Iudæis vſurariis, & ſimiliter Chriſtianus ad vſum vſurarum, tu peccas mortaliter. Tertiodecimo quæro, vtrum ſacerdos poſſit petere decimas a Iudæis, ſub cuius parochia ſtant; & reſpondeo quòd ſic, vt in c. Quartodecimo quæro, nunquid liceat benefacere Iudæis, & amare eos. Reſpondeo,
C quòd in ijs, quæ concernunt amorem generalem, licet eos amare: Sed in his, quæ concernunt amorem ſpecialem, non: ſed fuge amare ipſos ſpeciali amore. Et ideo ſi concedis ad penſionem domum, vel ſtationem Iudæis, vt fœnerentur, tu teneris ad reſtitutionem, & peccas mortaliter. Vnde cauete vobis a prædictis, quæ ideo hic tetigi propter multitudinem Iudæorum, qui regnant in hac ciuitate, vt ſitis ſapientes a conuerſatione eorum.

Tertia pars principalis.

D SEquitur tertia pars prædicationis noſtræ, quæ eſt pulchritudo, quæ notatur per illa verba, & cuſtodiam illam in toto corde meo, ſcilicet charitatem, & legem amoris. Et hoc eſt, quod Ioan. dicit. Et veſtimentis albis induaris. Nam veſtis eſt triplex, ſiue tria ſignificat. Primo, quòd eſt habitus bonæ virtutis. Secundum eſt honeſta, quæ ſignificat bonam voluntatem, quia bene faciendo in habituatis tu habituaris in bene oparando, & tenet te calidum in amore Dei taliter, quòd moriendo tu reperis te habere ita habitum bene viuendi, quòd etiam bene morieris, & faciet te in omnibus honeſtum. Tertio tenet te ita
E calidum, quòd quanto melius facis, tanto melius operaris, & melius ſeruas charitatem, & gratiam tibi datam. Et ſic eris ſapiens quantum ad te, & honeſtus quantum ad proximum: & conſequeris iuſtitiam, quo ad Deum, qui miſereatur noſtri, per ſuam miſericordiam, Amen.

DE CONSCIENTIA decepta.

Sermo VI.

F VOca operarios, & redde illis mercedem ſuam. *Matth.* 20. capit. licet ſcriptum ſit, nullum bonum irremuneratum, & nullum malum impunitum: tamen principale propoſitum Chriſti eſt remunerare valde bene in bono. Tamen reperitur, quòd punit malos, & poteſt intelligi de operariis bonis, & malis. Sed vult hic tractare de operariis malis: vnde in Apoc. decimoquarto cap. ſanctus Ioannes dicit. Si quis adorauerit beſtiam, & imaginem eius, & accepit caratherem in fronte ſua, aut in manu ſua, & hic biberit de vino iræ Dei, qui mixtus eſt mero in calice
G iræ ipſius, & cruciabitur igne, & ſulphure in conſpectu Angelorum ſanctorum, & ante conſpectum agni, &c.

Hæc eſt ſapientia ſanctorum, qui cuſtodiunt mandata Dei, &c. vnde ſciendum, quòd triplex eſt retributio malorum. Prima eſt retributio dolorum mentalium. Secunda eſt retributio pœnarum corporalium. Tertia eſt retributio tormentorum æternalium corporis, & animæ. H

Prima pars principalis.

IN prima retributione dolorum mentalium notantur tres veritates.

Prima eſt tranſgreſſionis, & offenſionis in adorando beſtiam, & imaginem eius, &c.

Secunda eſt punitionis. ibi, & hic biberit de vino iræ Dei, &c.

Tertia eſt menſurationis pœnæ, & culpæ, quam habet anima; ibi, & cruciabitur igne & ſulphure, &c.

Et nota quòd animal & beſtia differunt

A valde. Nam animal eſt, quod ſenſualiter viuit, & nil ſentit de Deo: beſtia eſt animal crudele, vt lupus, leo, aper, vrſus, & huiuſmodi; & per beſtiam intellige affectualem & beſtialem amorem: & ſic diabolus poteſt dici beſtia, quia ſemper quærit fallere animas: & mundus poteſt dici beſtia, & qui diligit mundum pluſquàm Deum, mundus dicitur beſtia: & ille adorare dicitur beſtia, & ſi plus diligit diabolum quàm Deum, diabolus dicitur beſtia, & ille adorat beſtiam, & ſic de alijs; vnde non omne apparens eſt exiſtens; quia amare imaginem mundi, videlicet beſtialem concupiſcétiam
B carnis, vel oculorum, vel malorum morum, & vitæ brutalis, & cuiuslibet alterius apparentiæ, iſta talia ſunt imagines, & recipere caracterem in fronte, & facere plus voluntatem mundi & diaboli, quàm facere voluntatem Dei: ſic faciunt mulieres, quæ ornant filias, ponendo in fronte filiarum belletum, & fucum, & ſuper earum capita comas mortuarum, & faciunt ſibi zuffetos, & macharonos, & depilant earum facies, & ſunt earum ruffianæ. Nam iſtæ tales adorant beſtiam, & amant imaginem eius, ſcilicet mundi, & beſtialem concupiſcentiam. Vnde caueat, quoniam Infer-
C nus tales expectat, & cruciabuntur igne, & ſulphure. Vnde qui adorauerit beſtiam, &c. Hic habet de vino iræ Dei. Vnde debemus conſiderare triplex vinum. Primum dicitur gratiæ, & iſtud eſt clarum, dulce, & potens, ſecundum eius ſignificationes. Secũdum dicitur vinum culpæ. Tertium eſt vinum gloriæ.

Vinum gratiæ Dei eſt, quãdo anima inebriatur vino Dei, per fidem, charitatem, & claritatem virtutum, guſtando de illo vino gratiæ Dei, dulci, claro, ſuaui, & potenti, quod aſſimilatur vino maluatico de Tiro, & huiuſmodi pretioſis vinis.

Vinum culpæ, eſt ignorantia, & ſtultitia
D hominis. Ignorantia, quando non conſiſtit in veritate, fide, & charitate, & in cæteris virtutibus. Stultitia, quando operatur malitiam, vitia, & falſitates. Vnde hic bibet de vino iræ Dei, quod eſt amarum, debile, & tenebroſum.

Vinum verò gloriæ eſt videre, & guſtare diuinam ſapientiam, facie ad faciem, & eſt ſuauiſſimum, & luminoſum, vinum potẽs, eſt diuina miſericordia, præmium fidei, & cognoſcere Deum, videre Deum, tollere ipſum, & frui Deo in Paradiſo ſine fine. Quæ quidem in hoc mundo ſeruanda ſunt cum magno timore, qui timor eſt triplex: E
quia quidam timor eſt gratiæ, qui eſt clarus, dulcis, ſuauis, & potens. Secundum eſt timor culpæ, & iſte eſt debilis, terribilis, amariſſimus, & tenebroſus. Tertius eſt timor gloriæ, & iſte eſt luminoſus, & timoroſus. Nam ſi quis biberit de vino gratiæ Dei & gloriæ, illud tale vinum deſcendit de anima in corpus, & illud corpus efficitur lucidum, & glorioſum cum anima participando, & communicando ſimul; & efficitur Deus, & participat cum Deo de eius diuinitate, & ſummo bene. Anima verò bibens de ira Dei, ſeu de vino iræ F
Dei: Illud vinum iræ Dei deſcendit de anima in corpus, & diffunditur per ipſum corpus, & tunc illud corpus efficitur opacum, paſſibile, groſſum, grauiſſimum, & tenebroſum; & efficitur diabolus in furore iræ Dei venier, & ſemper debilitabitur, & cruciabitur æternaliter. Vinum dulce mundi ſunt diuitiæ, pulchritudo, ſanitas, &c. Et quanto plus homo delectatur in diuitijs, & delectationibus huius mundi, tanto minus participat de rebus diuinis. Calix in quo ſtat iſtud vinum, ſignificat menſuram iræ Dei. Vnde nota duos calices; vnum a dextra, alterum a lęua. Et G
iſte calix ſtat in manu Dei, & potes bibere de quo malis. Et vnus eſt dulcis, alter eſt amarus: & dedit tibi liberum arbitrium. Nam ſi bibis de calice dulci, & bene operaris, tantam gloriam conſequeris, quantum eſt præmium tui boni operis. Et econuerſo ſi male operaris, reperies tantam pœnam æquipollentem tuo ſceleri. Et quando diabolus inducit te ad peccandum, & fornicandum, ex quo ſequitur tibi pœna, tunc irridet te: vnde caue, ne in fine mortis tuæ diabolus te irrideat in puncto mortis, & ne trahat te de morte corporali ad mortem æternam; quia mors corporalis H
tantum differt a morte æterna, quantum mors picta differt a morte corporis.

Secunda pars principalis.

SEquitur modo videre de pœnis, & punitione, ſeu mercede male operantium. Vnde nota hic tres veritates.

Prima veritas eſt, cum quo punientur damnati.

Secunda veritas eſt, vbi punientur damnati.

Ter-

A Tertia veritas eſt, quomodo torquebuntur damnati. Quantum ad primam veritatem, dico quòd damnati punientur, & puniuntur igne, & ſulfure, ſcilicet in fœtore, qui ſignificat per ſulfurem tribulationem pungentem per ignem. Et nota duas pœnas tormentorum vniuerſales in inferno; vna eſt reſpectu corporis, ſcilicet ſulfur; & alia reſpectu animæ, ſcilicet ignis, vltra alias pœnas infinitas particulares: quia ſicut ſunt quatuor dotes beatorum, ſcilicet lenitas, & luciditas, fulgebunt iuſti in regno cœlorum. Tertia eſt B impaſſibilitas, quia ſicut corpus in hoc mundo eſt animale, & paſſibile: Ita in alio mundo corpus beatificum eſt ſpiritale, & impaſſibile. Quarta eſt ſubtilitas, quia penetrabit murum, & ferrum ſine ruptura ad inſtar Solis penetrantis vitrum. Ita per contrarium corpus damnatum habet quatuor dotes. Prima eſt grauitas, quę eſt contraria leuitati beatorum, quia vnum corpus damnatum ponderat plus, quàm ſi totus mundus, & quæ in eo continentur, eſſent ſimul collecta in vna maxa plumbi: & in tantum ponderat, quòd ſi eſſet in cœlo empirio frangeret omnes cœlos, C & perforaret terram, & tranſiret vſque ad infimum centrum abyſſi, ad locum ſibi deſtinatum. Secunda dos eſt obſcuritas, quæ eſt contraria luciditati beatorum: quia vnum corpus damnatum excedit omnes tenebras huius mundi. Tertia dos eſt paſſibilitas, quæ eſt contraria impaſſibilitati beatorum ſpirituum: vnde corpora damnatorum ſunt ita receptibilia paſſionum, quòd ſi tu tangeres vnum corpus damnatum in quacúque parte illius corporis cum vno capillo, haberet tantam paſſionem, & maiorem, ſi maior cogitari poteſt omni paſſione, quam homo viuens pati poſ- D ſet ad inſtar habentis vnum vulnus in loco neruoſo, ſicut tangitur neruus cum vno filo, generatur dolor quaſi ſpaſmaticus. Ita generatur dolor ſpamaticus in toto corpore damnato toto paſſibili. Quarta dos eſt, quia eſt groſſum cõtrarium ſubtilitati corporis glorificati. Nam vnum corpus damnatum eſt adeo groſſum, quia ſi totus mundus eſſet vna porta, non poſſet inde pertranſire; ſed qualiter iſta intelliguntur, alias dicetur veracibus rationibus; & ſemper aqua peſtifera, ignis, ſulfur, & omnis ſpiritus tempeſtatum ſuper damnatis inceſſanter pluit. Secunda veritas, vbi punientur damnati. & certe in inferno. Nam totum corpus ratione ſuatum radicalium E pertinet affligetur, quia anima odiet corpus, & corpus odiet animam, & ipſam abhorrebit, & omnes partes corporis ſimiliter ad inuicem erunt diſcordes, & appetent ſeparari ab inuicem, nec poterunt diſſolui: vnde oportebit affligi vtrunque, ſcilicet anima, & corpus. Corpus quidem, quia a ſua anima torquebitur in æternum: Anima vero, quia recolet, & intelligit corpus ſuum in æternum torqueri, & diliget naturaliter habere gloriam, quam deſperabit attingere. Item erit pœna in corpore ratione elementorum cõtrariantium ſibi ad inuicem, & ſic quælibet pars cor- F poris, reſpectu elementorum ad inuicem contrariantium in toto corpore totam quamlibet partem, quas corporis damnati affliget, & cruciabit, & ſic ſine corruptione, ſemper in æternum quæret vna pars corporis ſibi ab inuicem ſeparare, & ſe mutuo corrumpere. Item erit alia pœna, quia tota operatio naturæ corporis damnati peruertetur in contrarium circa materiam, & formam: quia vbi proprium formæ eſt agere, & proprium materiæ pati, ſecundum naturam: ibi erit per contrarium. Item eſt & alia pœna, quia ille ignis, qui cum alijs elementis continet il- G lud corpus, fortificabit vires ſuas ratione coniunctionis flammæ infernalis. hæc autem fortificatio erit contra aquam, & contra terram, & contra aerem, de quibus ipſum corpus eſt ligatum. Et quoniam aer, aqua, & terra non poterunt ſub illo igne conſumi, multiplicabitur corporis pœna: & ſic econtra per ſingula de cæteris electis. Item eſt alia pœna, quia in inferno omnes partes corporis, alia contra aliam appetet iuuamentum, & ſic habebit homo appetitum comedendi, bibendi, infrigerandi, calefaciendi, quieſcendi. Ita quòd pars corporis inquantum erit frigida, appetet H calefieri, et humefacta deſi. et econtrario. Et erit iſte appetitus mutuus ſine fine, videlicet in æternum, Ita quòd appetitus ſemper erit appetibilis, et nunquàm attingibilis ad id, quod appetet. Item erit alia pœna, quia anima omnes pœnas animales ſpirituales, et intellectuales ſuas adminiſtrabit corpori in ſua radicali, et maiore ſenſualitate, et econtrario. Item erit alia pœna, quia in partibus corporis, in quibus frigiditas damnatur, tunc caliditas intenſa ſummis cum doloribus prævalebit, ſicut eſt in cerebro, et in par-

A tibus corporis, vbi calor eſt radicalis: ſicut in corde, vbi intenſa frigiditas dominabitur; & in cerebro, vbi intenſus calor præualebit; & ſic in cæteris membris. Item erit alia pœna: quia elementa quæ ſunt in corpore humano concordantia, & operantia actus ſuos in hac vita ad ſuſtentationem corporis, ſecundum regulas naturę, & Dei, in inferno vnumquodque ſecundum ſuam ferocitatem naturę fortificabit vires ſuas ad affligendum illud corpus, & nunquàm corrumpent illud, licet crucient ipſum: vnde ibi eſt dolor, & ſtridor dentium peremptis ſine fine in omni diſcordantia, & peruerſitate. Et quia contrariorum eadem eſt diſci-

B plina, conſidera per omnia eſſe contrarium in paradiſo in omni cõcordantia. Item nota, quòd illa regula fallit in inferno, quæ dicit: Quòd ſolatium eſt miſeris ſocios habere pęnarum: quia quanto plures ſunt damnati, tanto magis augentur pœnæ ipſis damnatis: ſicut in paradiſo, quanti plures ſaluantur, tanto plura augentur gaudia paradiſi. Item habent plures alias pœnas, quas ad præſens omitto; tertia veritas eſt, quando torquentur corpora damnata: & iſta eſt ſecreta valde; vnde verifica per exemplum: vt puta in platea erunt plures, qui combu-

C rentur pro ſodomitico ſcelere. hic conſidera tria genera perſonarũ: vnum eſt eorum, qui comburuntur; ſecundum eſt eorum, qui ſunt ita prope ignem, quòd ſentiunt fumum ignis, ſicut ſunt lictores, & officinæ eorum, qui ſtant ita longe, quòd vident ignem, & fumũ, & combuſtionem eorum, qui patiuntur, & tamen ſunt lęti in cordibus eorum, & nihil participant, neque ſentiunt de huiuſmodi pœnis, & fumo, & calore. Modo conſidera tres pœnas hic: vna eſt pœna animæ ſubſtantialis; alia eſt pœna ſubſtantialis corporis; alia eſt accidentalis, ſcilicet conuerſationis dæmonum: & pix, ſulfur, oleum: quę omnia imponuntur cum

D alijs nutrientibus ignem, vt pœna ſit fortior, & iſta eſt pœna ſubſtantialis corporis, & ignis eſt pœna ſubſtantialis animę, fumus eſt pœna accidentalis ſociorum, & fumus vnius tranſit ad alium, & econtrario. Ita quòd vnuſquiſq; ſentit fumum, & tormenta omnium aliorum, quemadmodum ſi eſſet vnus pater cum ſeptem filijs morituris: ipſe pater haberet dolorem ſuum, & omnium ſuorum filiorum, & econtrario, & dolor vnius tranſiret ad alium participatione, Ita quòd haberet, & ſentiret ſuum dolorem, & participaret de dolorę aliorũ:

filiorum ſuorum, & econtrario; ſic eſt in inferno apud damnatos, & hoc eſt, quod dicit, quòd fumus tranſibit de ſęculo in ſæculum, & omnis beatus videt pœnas damnatorum, & hic eſt fumus in oculos beatorum, & gaudentes, & cõtemplantes Deum nil ſentiunt de his pœnis, & fumo: & hoc eſt, quod dicit Dauid: Aſcendit fumus intra eius, & ignis venit a facie eius: ſimiliter eſt in beatis per contrarium, quia in vita æterna omnes recipiunt gloriam ſubſtantialem corporis, & animæ: & accidentalem ſociorum, cum quibus participant de illa gloria alterutrius, & gloria vnius tran- E

ſit ad alium in omni charitate, amore, & dilectione. Vltima veritas eſt, quòd niſi eſſet miſericordia, & gratia Dei, nullus poſſet a diabolo aufugere: & nota, quòd duo ſunt oculi, videlicet dexter, & ſiniſter; oculus dexter eſt cognitio boni: & ſiniſter eſt cognitio mali, culpæ, & pœnæ: oculus dexter eſt pręcauere a malo, & a peccato: quia qui mala operatur, mala habebit: oculus ſiniſter eſt econtra. Item oculus dexter reſpicit ſurſum per aera, & oculus ſiniſter deorſum; & ſicut habẽs alas, & oculos ſuos volant agiliter ſurſum per aera, ſicut anima F

ſeruans decem mandata Dei, & virtutes, G volat ad ſidera; & ſicut columbus non habens alas, neque oculos, capitur faciliter: ſic anima carens virtutibus, & non cognoſcens Deum, nec habens oculos veritatis, fidei, & charitatis, velut cęca capitur a diabolo, & corruit ad inferos, vbi habet mercedem ſuam, ſcilicet tormenta exterminata ſupraſcripta, & vnuſquiſque recipit mercedem ſuam, ſcilicet boni, & mali, ſecundum quòd operatus fuerit in hoc mundo: vnde voca operarios, & redde illis mercedem ſuam, quod fuit thema impoſitum. operemur itaque taliter, quòd conſequamur in hoc mundo gratiam, qua mediante

poſſimus peruenire ad gloriam. Amen. H

DE VITIO TEPIDITATIS.

Sermo VII.

M*Vlti ſunt vocati, pauci verò electi.* Matth. 20. cap. Veriſſima, & admirabilis ſententia. Multis modis vocat Deus animã, quos potes intellectualiter videre, ponderare, & mirabiliter conſidera-

re,

A re, & meditari in Apocal. 3. cap. Ego quos amo, arguo, & caſtigo. Æmulare ergo, & pœnitentiam age; Ecce ſto ad oſtium, & pulſo; ſi quis audierit vocem meam, & aperuerit ianuam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ille mecum, &c. Iſtud eloquiũ eſt ſecretum valde, in quo nota tres amores, & tres modos, quibus Deus vocat animam. Primus amor eſt, quem Deus habet animę ipſam ſemper vocando; ſecundus amor eſt animę ad Deum in ſibi reſpondendo; tertius eſt amor, qui eſt inter Deum, & animam in cœnando ad inuicem.

B *Prima principalis.*

PRimus amor eſt ſemper ipſam animã clamare. Ibi, multi ſunt vocati. Et nota hic tria ſigna, per quę poteris conſiderare, & ſcire, ſi Deus te diligit: & ecõtra, ſi Deus te odit. Primum ſignũ eſt, quando homo videt, & ſentit ſe multis tentationibus perturbari: ſecundum ſignum eſt, quãdo homo ſuſtinet patienter reprehẽſiones: tertium ſignum amoris Dei eſt, quando homo fert tribulationes patienter. De primo ſigno conſidero, quàm mirabiliter eſt abſconſum in cancello illius eloquij,
C quos amo, arguo, &c. Ad cuius intelligentiam nota tria genera hominum odiatorum a Deo. Et tria genera hominum amatorum, quę verifica per exemplum: Ecce ſunt duo domini, qui ad inuicem faciunt guerram, & vnus eſt potentior altero: potentior inuadit regnum minus potentis. Modò conſidera tres varietates hominum inter ſubditos iſtius domini inuaſi minus potentis; quia aliqui odiunt illum dominum ſuum, adeo quòd in cõtinenti ſine reſiſtentia aperiunt portas ciuitatis inimicis domini ſui, qui venerunt cauſa obſidendi ciuitatem illam: aliqui magis odiunt illum dominum
D ſuum, quia non ſolum aperiunt portas ſuas illius ciuitatis inimicis domini ſui ſine reſiſtentia: ſed cum hoc faciunt magna ſolatia, & feſta de perditione ſtatus domini ſui: Sunt & alij, qui multo magis odiũt eius dominum, & iſti tales antequàm inimici appropinquent eorum ciuitati, quęrunt inimicos domini ſui, vt veniant, & mittunt eis claues, antequàm appropinquent, & ſucceſſiue introducunt eos in iubilo. Econtra ſunt tria genera amicorum, quia aliqui ciues, quando veniunt inimici eorum domini circa ciuitatem, ſe viriliter defendunt; & dimittunt ſibi dare guaſtum, & comburere domos, & tandem ſunt feſſi petita venia a E
domino ſuo ſe reddunt. Alij plus diligunt, & iſti tales non ſolum ſe viriliter defendũt, & dimittunt ſibi guaſtare blada, & comburere omnia ædificia villarum, ſed dimittunt ſe obſidere vſquequo oportet eos comedere canes, equos, gattas, & mures; & tandem quando non habent quid comedant licet inuiti: tamen ſe reddunt. Alij multo plus diligunt eorum dominum in tantum, quòd dimittunt non ſolum ſe prædari, & comburere omnia, ſed permittũt ſe ſame, igne, & peſte cruciari, immo & perſonas violare, & ſe interfici, & occidi priuſquàm velint ſe reddere, & perdere ciuitatem. Modo F
ad propoſitum, Deus odit iſta tria genera hominum, quorum aliqui cum eis ſuperuenit aliqua tentatio carnalis concupiſcentię, vel auaritiæ, ſeu alicuius alterius ſceleris, ſine reſiſtentia aliqua aperiunt ſibi oſtiũ conſcientiæ, & intromittunt hoſtes, & iſtos odit Deus. Aliqui non ſolum aperiunt oſtiũ conſcientiæ malis tentationibus, ſed cum gaudio, & delectatione intromittũt hoſtes malorum operum. Et iſtos tales magis odit Deus: Alij qui non expectant tentationes, ſed quærunt tentationes, & conſentiunt ipſis: & licet natura non requirat, quærunt ſatiare eorum peruerſum appetitum, & tales G
multo magis odit Deus. Sequitur modo triplex genus amatorum a Deo; quia aliqui contra tentationes pugnant, & tandem cõſentiunt, & tales diligit Deus tãtum, quantam reſiſtentiam faciunt aduerſus tentationes. Aliqui contradicunt tentationibus, & ſuſtinent multas aduerſitates, & pur tandem conſentiunt, & cadunt, & tales magis diligit Deus. Aliqui vero ſunt, qui ſemper reſiſtunt, & omnia mala ſubſtinent, & tandem violenti cadunt, & iſti ſunt philocapti de Deo: & iſtos multo magis diligit Deus; & per hoc conſiderabis, & perpendere poteris, quando Deus te odit, vel diligit: quia H
quos amo, arguo, & caſtigo: & ſic habes primam veritatem. Secundum ſignum, per quod perpendes, ſi Deus te amat, eſt quando tu ſubſtines patienter tentationes, & varie vtitur Deus arguere peccatores, quandoque mediante prædicatione, quandoque mediante lectione, & quandoque mediante inſpiratione per medium prædicationis: quia mittit Deus ſæpe prædicatores, vt increpent vitia, vt audientes conuertantur ad Deum, quandoque medium lectionis, quia inclinant peccatores ad legendum libros aliquos deuotos, & aliquando illuminat ani-

A animam peccatoris: & iſto modo vocat ad eum; & quando corrigitur peccator, tunc Deus amat illum. Quandoque mediante inſpiratione: vt quando ex aliqua inſpiratione homo ſe ipſum reprehendit, & tunc ſuperuenit ei contritio de ſuis malis operibus, & pœnitens reuerſus in ſe ad inſtar filij prodigi dicit, quòd mercenarij abundant in domo patris mei, & ego fame pereo. Et reuerſus in ſe cogitat de iuſtitia, deinde meditans ſua peccata, ponderat iudicium: quia ſemel poſt mortem oportet vnumquemq; ſtare ante tribunal Dei, & reddere rationem de bono, & malo. Nam iudicium Dei
B in puncto mortis abyſſus multa; non ergo confidas in barca fracta, quia ſubmergeris: & relinque vitia prius, quàm vitia ipſa deſerant te, quòd aliter faciendo diabolus te vorabit. Tertium ſignum, per quod tu perpendes ſi Deus diligit te, eſt ſi portas patienter tribulationes, quia quos amo, arguo; ſed tu poteris dicere, qualis eſt iſte amor, ſi Deus tribulat amicos ſuos infamia, aduerſitatibus, & tribulationibus? intellige, habent amorem eſſe ad inſtar matris, quæ depilat filiam in temporibus, & fronte eleuando ei pilos cum magno dolore. certe mater non facit illud ex odio, quia a-
C mat eam, vt videatur pulchrior. Similiter potes dicere de matre, quæ purgat tineam de capite filiæ tignoſæ cum magnis doloribus. Nam illud facit propter dilectionem, vt liberetur, & nō ex odio. Nā ſicut purgat medicus vulnera vulneribus. Sic Deus purgat tineam peccatorum per tribulationes, & aduerſitates: & tunc diligit Deus illam animam purgatam, & probatam, tanquàm aurum in fornace. Apocal. 3. c. Quos diligit filios, corrigit, & caſtigat, &c. & ſic habes tria ſigna amoris diuini.

Secunda principalis.

D ET econtrario nota tres veritates animæ reſpōdentis amori clamantis Dei. Prima veritas animę reſpōdentis Deo clamanti eſt incipere; ſecunda continuare; tertia perſeuerare. Æmulare ergo et, age pœnitentiam, & intellige ęmulare in bono, non autem in malo: vnde nota hic tres ęmulationes; vna eſt mortua, & hæc conſiſtit in anima, quæ quando audit prædicationes, quanto plus audit, peius facit, quia non capit illam cum bona voluntate, & deſiderio Dei, ſed vadit ad prædicationem cauſa murmurandi, & peiorandi ad inſtar Iudæorum. Interdum fingebant velle ædificere a Chriſto, & ipſum interrogabant, vt deprehenderent eum. Secunda ęmulatio eſt frigida, quæ eſt in illis, qui audiunt prædicationes, & verba Dei, & vellent facere bonum, ſed ſine labore ad inſtar illius, qui dixit Chriſto: magiſter quid faciendo, vitam æternam poſſidebo? Qui reſpondit, ſerua mandata, & ille reſpōdit, feci: deinde Chriſtus dixit, Si vis perfectus eſſe, vende omnia quæ habes, & da pauperibus; & reuerſus contriſtatus eſt. Tertia ęmulatio eſt tepida, & hæc eſt in illis, qui vellent facere bonum, ſed craſtinant, dicentes, cray, cray, ad inſtar coruí. Iſtud dicitur deſiderium tepidum, & aſſimilatur illi iuueni dicenti Chriſto, habeo voluntatem ſequendi te, ſed volo prius ſepelire patrem meum: & Chriſtus reſpondit: Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos: & iſtud deſiderium melius eſt, quàm deſiderium frigidum: & frigidum adhuc eſt melius, quàm deſiderium mortuum. Vnde ſi tu habes deſiderium bene faciendi, Deus præſtabit tibi gratiam, quòd ibis de bono in melius: & illud deſiderium tepidum poteſt dupliciter intelligi: verbi gratia ſi ponas aquam ad ignem; primo efficitur tepida, deinde calida. Volue modo manum, & remoue iſtam aquam calidam ab igne, primo efficitur tepida, deinde frigida: hic ſunt duæ tepiditates, vna, quę protendit de tepido ad calidum: Alia, quæ protendit modo retrogrado de tepido ad frigidum. Prima eſt bona, ſecunda mala; Æmulare ergo de tepido ad calidum meliorando, & perſeuerando in amando Deū, ſi vis quòd in te charitas augeatur. Similiter ſi tu habes duo ligna frigida, frica bene illa ad inuicem, & calefient: & ſi magis, magis calefient. Ita accidit incipiendo amare Deum, & perſeuerando in amore Dei, ſi non habes charitatem in te veniet: & ſi habes, augebitur, & multiplicabitur dietim. & ſimiliter accidit in philocapto: quia philocaptus omnia agibilia melius, & feruentius operatur, quàm ſi non eſſet philocaptus, quia nil ſibi videtur difficile. Amor enim illorum, qui vocantur, & reſpondent, per tres actus oſtenditur. Primus in vocatione; ſecundus in reſponſione; tertius in cœnando, qui notantur in ſupraſcriptis verbis: Ego ſto ad oſtium, & pulſo, &c. Nota, quòd oſtium habet duas partes; vna pars eſt intelligere, & cognoſcere voluntatem Dei: Alia pars eſt conſentire; & ſi intelligis, & conſentis, tunc aperitur porta, ſi denegas,

E F G H

A negas, tunc clauditur. Vnde quando pulſatur ad portam conſcientiæ, conſcientia venit ad feneſtram, & reſpicit quis pulſat, & tunc cognoſcit, & intelligit pulſantem, & vocantem, ſi vult conſentire, aperit ſibi portam, & tunc voluntas Dei intrat ad conſcientiam: & ſi denegat conſentire, tenet portam clauſam, & non aperit, & voluntas Dei non intrat, & ſic econtra. Et nota, quòd variè, & multis modis vocat nos Deus, & multi ſunt vocati, pauci verò electi. Vnde quandoque vocat Deus aliquem ad oſtium ſuæ conſcientiæ B voce prædicationis, vel lectionis, aut inſpirationis; & ſi ſubito reſpondet, iſta eſt optima vocatio. Si verò non reſpondet, tunc percutit oſtium cum manu, dando illi vocato vnam febrecellam quartanam, vel aliquam aduerſitatem: & ſi adhuc non reſpondet, tunc percutit fortius cum pede; quia morietur ille, vocatus filius, vel maritus, aut vxor, vel infamabitur de adulterio, & huiuſmodi in amiſſione diuitiarum, vel honorum. Et ſi non audit, tunc percutit cum vno lapide ad oſtium fortius, & dat ſibi percuſſiones magis terribiles; quia accuſabitur pro ſtatu, C habebit torturas, &c. & habebit ſubuerſionem, perditionem ciuitatis, bonorum, & efficitur pauper, & huiuſmodi. Si vero ad huc obaudit, & aperire recuſat, tunc Deus aperit ad oſtium percutiendo cum ſecuri mortis æternalis, & amplius non pulſat; ſed facit ſicut medicus viſitans infirmum, & videns quòd non eſt ſpes ſalutis de vita infirmi; dicit vxori, date ſibi quicquid vult; quia habeo ipſum pro derelicto. Vnde caue, ne tardes cum vocaris a Deo, reſpondere; ne diabolus te vocet. Et nota, quòd Deus nunquàm intrat per gratiam; niſi anima velit, ex quo D habemus liberum arbitrium, vbi miſericordia fit cum iuſtitia concurrente cum tuo velle acceptante; ſed quando Deus præuenit, tunc eſt miſericordia. Vnde pro regula ſeruo, quòd Deus non intrat ſine conſenſu: tamen Deus videtur intrare quaſi per vim quandoque, ſed raro, ſicut fecit in ſancto Paulo Apoſtolo; cui in inſtanti data fuit gratia per ſingularitatem, quia fuit vas electionis, vel melius Deus, quando videtur violare aliquem, ſeu conſcientiam animæ, ſine conſenſu intrat, quòd non expectabitur, ſicut fecit poſtquàm reſurrexit, quando intrauit ad diſcipulos ſuos inopinatè; vel quando infudit ſpiritum Prophetiæ, licet omnino quæratur, vel aliquam ſingularem gratiam: vnde ſunt aliquæ animæ deſiderantes trahi ad E aliquam ſingularem gratiam ſupernaturaliter, reperiunt ſe multotiens deceptas propter talem earum præſumptionem; ſed quando Deus videns, quòd illa anima meretur illam gratiam talem ſupernaturaliter, ei concedit; ſed eſt de raro contingentibus; ſicut fuit in beata virgine Maria, quæ licet non deſideraret, nec reputaret ſe dignam fieri matrem Dei: tamen Deus omnipotens illam elegit pro eius matre; & hoc eſt ſingulare priuilegium, quando coactus trahitur: tamen Virgo glorioſa F conſentit; Vnde videlicet velle conſentite, quia Deus regulariter non intrat ſine conſenſu propter liberum arbitrium nobis datum; ſed diabolus facit contrarium, quia nunquàm intrat portam conſcientiæ, niſi per vim tanquàm ruſticus; vnde modo pulſat per luxuriam, modo per ſuggeſtionem auaritiæ, modo per accidiam, & ſic per infeſtationem omnium tentationum, peccatorum, & vitiorum, & quando induxerit hominem ad peccatum iræ, luxuriæ, auaritiæ, vel alterius peccati, venit ad inducendum eum cum impetu ſolis vento magnę poteſtatis, qui percutit feneſtram con- G ſcientiæ cum tanto impetu, quòd ipſa aperit violenter, & proijcitur in terram cum maximo turbine; ſed Deus nunquàm intrat niſi conſentiente anima, & voluntarie conſentiente ſibi feneſtram conſcientię, & oſtium eius: quia tunc tanquàm nobilis, & curioſus, ac honeſtus intrat, & facit ad inſtar ſolis intrantis feneſtram cameræ apertam, qui illuminat cum ſubito ſplendore ſuorum radiorum totam cameram; ſic Deus intrans clarefacit intellectum, & illuminat totam cameram conſcientiæ, ſibi ſpontè aperientis; quia omni lumine veritatis vidit, & cernit omnem veritatem. H

Tertia pars principalis.

Tertia veritas, ſeu actus eſt cœnare cum Deo, poſtquàm intrauit, & cęnabo cum eo, & ipſe mecum. Cœna eſt vltimus cibus diei. Nam Deus ſeruat morem Ianuenſem, quia vbi prandit, ibi cœnat, & econtrario; cui Deus dat prandium, & ibi dat ſibi cœnam. Prandium Dei eſt conſolatio puræ conſcientiæ plenę gratiæ; & econtrario delectatio virtutū te

tenet,

A tenet, quãdo das prãdium Deo: ſed quãdo perſeueras vſque in finem, tunc das etiam cœnam Deo, quæ cœna eſt vitæ æternæ, ad quam multi ſunt vocati, pauci vero electi. Ad quam nos Deus emittet in fine vitæ noſtræ per ſuam miſericordiam. Amen.

DE FLAMMIS SEPTEM Amoris.

Sermo VIII.

B

Qvam dulcia ſunt faucibus meis eloquia tua Domine. In mente Beatiſſimæ Virginis Mariæ tanta erat dulcedo charitatis, & amoris Dei, quòd nil poterat loqui, niſi de amore Dei: & eijciebat de ſanctiſſimo cellario cordis ſui intenſiſſimam flammam amoris diuini eloquij ad inſtar ardentis fornacis, quæ tantam flammam eijcit, quatenus in ea præualet ardor ignis. Et nota quòd non reperitur in ſacratiſſimo Euangelio beatiſſimam Virginem Mariam fuiſſe locutam, niſi ſepties.
C Intellige tamen, quòd illa ſeptem eloquia ſua non fuerunt ſine maximo myſterio, in quo dulciſſimo eloquio rumina bene, quòd Deus communicatus in ipſa Virgine glorioſa, quæ in omni ſapore guſtabat ipſum, dat nobis intelligere, quàm dulcia ſunt eloquia ſua, & quàm ſuauiſſimus ſit guſtus eius. Vnde nota, quòd ad bene guſtandum, tria requiruntur.

Primum quòd cibus ſit bonus, & ſaporoſus: ſecundo, quòd appetitus ſit bonus, & feruens: tertium, quòd comedens illum ſit famelicus, & bene diſpoſitus ad ſumendum illum cibum. Ita occurret tibi;
D ſi gratia diuini amoris eſt, ſcilicet, quòd mens tua ſit illuminata gratia Dei, quia primo requiritur gratia Dei: ſecundo appetitus, id eſt bona operatio: tertio, quòd mens tua ſit diſpoſita velle amare Deum. Et ſic gratia Dei eſt, quàm dulcia ſunt: eſt appetitus, ſiue fames in faucibus meis, & guſtus eſt eloquia tua. Et dixi non reperiri beatam matrem Dei in Euangelio, non fuiſſe locutam niſi ſepties. In quibus ſeptem ſermonibus ſeptem amores, & ardores charitatis Dei notantur, quos beata Virgo Maria habebat in ſe.

Prima flamma eſt ſeparans, ſecunda flamma eſt transformans, tertia flamma eſt E
communicans, quarta flamma eſt iubilans, quinta flamma eſt ſaporans, ſexta flamma eſt compatiens, ſeptima flamma eſt conſumans.

Quæ ſeptem flammæ amoris diuini conſiſtunt a principiare amare Deum vſque ad finem, & ſeu conſummationem. Et omnes iſtas flammas intenſiſſimi amoris Dei, beatiſſima mater Dei habebat in ſe per varios gradus. Et quælibet dictarum flammarum amoris intenſiſſimi Dei, quas beatiſſima Virgo mater Dei habebat in ſe, habet vnam ſingulariſſimam vim incendi, vi- F
gorandi, & inflammandi animam.

Prima flamma.

NAm prima flamma amoris Dei ſeparans habet vim ſeparandi, & fugandi omnia diſplicentia Deo; & declinandi a malo, & inducendi ad opera bona, & quanto erit maior flamma amoris Dei, tanto magis ſeparabit mentem a malo. Vnde beata Virgo Maria plena ardore iſtius flammæ ſeparantis, dum fuiſſet nuntiata ab Angelo, & firmaſſet ſe ſeruaturam ſemper ſuam virginitatem integrã, & intemeratam, quam vouerat illibatam G
Deo. Primum verbum, quod legitur dixiſſe tota pauida, & aborrendo, qualis foret illa ſalutatio, fuit dicens, quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco? ſciebat enim bene Chriſtum naſciturum, ſed ignorabat infinitos modos, per quos omnipotens poterat facere ipſum naſci: ſed quantum reſpectu ſui propter ingentem amorem ſeperantem a ſe omnem ſordem vitiorum, dicere volebat, quòd ſi ipſa deberet generare filium Dei corrumpendo ſtatum ſuæ ſanctiſſimæ virginitatis, quam vouerat Deo, nolebat fieri illo modo mater Dei, ſed volebat potius conſeruari illi- H
bata a corruptione corporis, & animæ, & hoc reſpectu ſui: ſed reſpectu Dei fuit voluntas ſua. Ita quòd in flamma iſtius amoris Dei ſeparante eſt ſeperare a ſe omne vitium. Sed cum beata Virgo ſciret omnia: vnde eſt, quòd Deus non reuelauerit ſibi ſe futuram matrem Dei? Reſpondeo: hoc ideo fuit, vt prępararet ſe ad humilitatem profundiſſimam, & fieret exemplum nobis charitatis, & amoris Dei ſeparantis a nobis omnem malitiam, & malam operationem.

A *Secunda flamma.*

SEcunda flamma diuini amoris, dicitur transformans, quia transformat amantem cum amato. Nam amor capit formam rei amatæ, ſicut tu amas caduca, ſuperbiam, luxuriam, & vana capiunt formam illius rei amatæ, & transformant te cum illa re, quam amas, ita quòd tu efficieris ſuperbus, luxurioſus, vanus, & carnalis, & illud quod tu amas. Ita ſi tu amas Deum, tu efficieris transformatus cum Deo ſuo amato, & efficieris bonus, ſanctus & virtuoſus. Et vt transformeris in Deo, requiruntur quatuor. Primum eſt mens
B præparata per obedientiam, ſecundum eſt humilitas profunda, tertia eſt voluntas côſentiens, quartum eſt fides in anima.

Quæ omnia profundiſſima fuerunt in ſacrata Virgine gloriosa matre Domini. Primum fuit mens per obedientiam perpetratam, cum dixit, ecce. Nam ſicut Eua per inobedientiam fuit ſeparata a Deo: ita Maria Virgo per obedientiam fuit vnita cum Deo.

Secundum fuit in ea humilitas profunda, cum dicit: ancilla Domini, & non mater Dei, ſed ancilla: nam Domina mundi,
C non Regina cœlorum, ſed ancilla.

Tertium fuit voluntas conſentiens, & charitas, cum dixit, fiat mihi.

Quartum fuit fides, cum dixit, ſecũdum verbum tuum: quia charitas beatæ Mariæ virginis propriata amore proprio vniuit, & eius fides colligauit, & nodauit ligamen cum Deo, quod ante erat diſſolutum. Quæ quatuor concurrentia in Virgine Maria conſentiendo, & volendo transformauerunt eam in Deo totaliter, vt in illis ſalutiferis verbis, quæ protulit: ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuũ: in illo inſtanti efficeretur mater Dei, & fuit
D transformata in Deo propter eius profundiſſimam humilitatem. Et ideo beatiſſima mater Dei plena Spiritu ſancto, & transformata tota in Deo iubilando dixit, decem iubilationes.

Primus iubilus fuit, quia videns, quòd venerat tempus, in quo humanum genus reſtauraretur propter incarnationem verbi ſecundum prophetias, & in quo animæ erant glorificatæ in Deo: magnificauit Deũ ſic iubilando: magnificat anima mea Dominum: quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ; propter quam dignatus eſt, vt efficiar mater eius. Et voluens faciem ſuam verſus gentes, annuncians tem pus veniſſe deſideratum, quo humanum genus reſtaurabatur, & glorificabatur in cœlis, dixit: Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Et nota hic, quòd Bernardus refert, quòd glorioſa Virgo vidit omnes ſaluandos per eam, & portas vitæ æternæ clauſas reſerari per eam. E

Et ideo dixit faciens ſecundum iubilum: & exultauit ſpiritus meus in Deo ſalutari meo. Quia ipſa habebat tantam lætitiam in corde, quòd non poterat ipſam abſcondere, quoniam reuelaret alijs ad inſtar deſiderantis habere filium, cui natus fuiſſet vnus pulcher filius maſculus, vel qui acqui- F
ſiuiſſet vnum regnum ex inſperato, quia iu bilaret in eo, in quo exultaret. Ita beata virgo exultauit in Deo ſalutari ſuo, quaſi dicat, ſingularis ſaluator meus: quia aliqui Doctores ſpeculantes dicunt, quòd Deus aſſumpſit carnem potius propter ſaluare Virginem ſingularem, quàm omnes alias creaturas.

Tertius iubilus; quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ, &c. Vnde nota iocoſam & deuotam conſiderationem. Nam poſtquàm Deus creauit Euam valde pulchram, quia ipſa fuit pulchrior cęteris mulieribus: quia ſummus magiſter magiſtrorum plaſ- G
mauit eam: ipſe ſummus opifex in ſuo viridario delitiarum iuit ad auram poſt meridianam, & delectabatur in pulchritudine creaturæ ſuæ. Et ecce diabolus poſt puſillum in forma ſerpentis cum facie muliebri aſcendens arborem incœpit adulari Euæ puræ, & innocenti, volens inducere eam multis ſuaſionibus ad comedendum de pomo vetito: & audiens Deus, quòd Eua reſpondit, nequaquàm, ne forte moriamur: dixit Deus intra ſe, quid faciet iſta? Et iterum diabolus ſuadet ſibi, quòd habebat ſcientiam boni, & mali; & vi- H
dẽs Deus, quòd Eua titubabat, quia poſuit ſe in ſortè, dicens, ne ſortè moriamur, &c. dixit iterum intra ſe, expecta modicum, iſta fatua contraueniet mandatis meis, quia ipſa eſt in libero arbitrio, & diabolus magis ſuadens dixit ei: ô Deus eſt miſericors: nec credas, quòd Deus velit te mori pro iſta minima re, quid nocebit ſibi hoc? ſicut faciunt aliqui peccatores, quibus diabolus ſuadet, qui peccando dicunt, ô Deus eſt ita miſericors, quòd miſerebitur mei: ſed Deus habet vnam taſcam habentem multos burſettos, & ſecundum opera hominum ipſos locat in burſettis diuerſis ſuæ iuſti-

A iuſtitiæ ordinatæ, & ſic neminem perdit: quia in vno burſetto ponit ducatos, in alio groſſos, in alio ſolidos, & in alio bagattinos: quia in domo patris mei manſiones multæ ſunt: & habet vnum alium burſettum, in quo ponit monetas falſas factas ſractas, & extraneas. Et tandem ſuaſionibus diuerſis diaboli Eua innocens comedit de illo pomo vetito, & facta fuit nocens, & videns ſe nocentem, etiam ſuaſit ſuo ſocio Adæ, in tantum, quòd poſtpoſito præcepto Dei, etiam comedit de illo pomo vetito, propter quod Deus omnipotens indignatus auertit faciem ſuam ab humano gene-
B re, & ſtetit per quinq; millia annos, ꝙ nũquam aliquis hominum potuit eum videre. Et quando Deus fecit beatiſſimam Virginem eius matrem, ipſam fecit ſuo modo, & fecit eam in omni perfectione virtutum & cõtrariã Euæ. Nam Maria interpretatur Domina, vel ſtella maris, & fundauit eam in tanta humilitate, & profunditate virtutum, ꝙ ipſa ſalutifera virgine matre Domini mediante, Deus ipſe conuertit ſuam clementem faciem, quam auerterat propter peccatum Adę, & Euæ humano generi: & tunc vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti, &c. Et hoc eſt quòd dicit
C iubilando Virgo beata: quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ, &c. Conuertendo ſe, verſus Virginem: quaſi dicat, venit tempus acceptabile, quo ſaluabuntur creaturæ rationales & mortales, & quo ſaluabuntur animæ glorificatæ in Deo. Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia per Euã generatio humana fuit doloroſa, & perdita, & per me fiet gaudioſa, & recuperata. Ideo beatam me dicent omnes generationes redemptæ.

Quartus iubilus: quia fecit mihi magna, qui potens eſt, & ſanctum nomen eius; quaſi dicat, ſi me dicent beatam omnes ge-
D nerationes. Ego non feci illud, nec a me prouenit; ſed proceſſit a Deo, qui mihi fecit magna. Et verè magna, quia fecit matrem, & virginem intactam, & intemeratã, & verè magna: quia fecit me matrem Dei. Et quid maius potuiſſet mihi facere? ſed nonne potuiſſet Deus facere ipſam æqualem, ſibi certè non; quia hoc eſt impoſſibile Deum poſſe ſibi æqualem habere, qui potens eſt facere, & ſanctum nomen eius.

Sequitur quintus iubilus: & miſericordia eius a progenie in progenies: quaſi dicat de Iudæis in Grecos, &c. timentibus ſe: quaſi dicat miſericordia Dei eſt præpa-
rata, non tamen omnibus, ſed ſolum volen- E
tibus in veritate timere eum. Et verè eſt magna, & maior quàm credas: ſed & magna eſt iuſtitia Dei; & ſicut nullum bonum eſt immuneratum: ita & nullum malum tranſit impunitum: ſed ſuper quibus eſt miſericordia Dei, certè timentibus eum. Et ideo non qui dixerit, Domine Domine, intrabit regnum cœlorum, ſed qui fecerit voluntatem Dei.

Sextus iubilus: fecit potentiam in brachio ſuo. Nota regulam impaſſibilem, ꝙ gratia Dei bonis bona facit, & malis mala. Vnde ſi eſt data vna gratia populo: vtputa F
quia habet bonos prælatos, vel bonos prædicatores, audientes verbum Dei cum bona voluntate efficiuntur meliores: & talibus continuè augebitur gratia, & mali efficiuntur peiores; vnde Chriſtus venit in carne bonis in reſurrectione, & malis in ruinã, iuxta illud: ego veni in mundum, vt qui non videt, videat; vnde Virgo iubilans dicit. Fecit potentiam in brachio ſuo: quia verbum caro factum eſt. Diſperſit ſuperbos mente cordis ſui: & venit ad illuminandum mentem meam, ſcilicet beatiſſimæ Virginis.

Septimus iubilus loques de hominibus G
malis. Quia virgo Maria conformis voluntati Dei gaudet, quando diabolus portat ad inferos malos. Vnde iubilando dicit. Diſperſit ſuperbos mente cordis ſui.

Octauus iubilus de Angelis collapſis, ſ. dæmonibus gaudet, quia depoſuit potentes de ſede diuina. Et verè potentes; quia vnus diabolus eſt potens trahere animas infinitas ad inferos; ſed modo nõ poſſunt, quòd ante incarnationem verbi poterant: & exaltauit humiles, ideſt Angelos conformes diuinæ voluntati in vita æterna ipſos confirmando.

Nonus iubilus: exurientes impleuit bo- H
nis; quia ſicut homo famelicus appetit cibum, & ſaturari: ita eſt in fame mentali, & animæ: quia anima videns ſe priuatam gratia det, tanquàm famelica de diuina gratia, quærit illam. Ita homines priuati gratia Dei, exuriebant, & expectabant adimpleri prophetias de natiuitate Chriſti, vt recuperarent gratiam mediante profunditate humilitatis Virginis beatæ, quam perdiderãt per Euam, mediante ſuaſu ſuperbientis, & inuidentis diaboli. Et diuites dimiſit inanes. Vnde nota, quòd non loquitur de habente diuitias, qui non multum amat diuitias; ſed ſumitur hic diues pro illo, qui

A qui amat valde diuitias, ꝙ eſt valde periculoſum: ſimiliter perículoſũ eſt habere ſcientiam, quando inflat hominem: ſed ille, qui plus diligit diuitias, quàm Deũ: vel qui propter ſcientiam inflatur, non poteſt dici dites, vel doctor: ſed poteſt verè dici pauper, & dolor, & miſerabilis, quia huiuſmodi diuites dimiſit inanes. Decimus iubilus. Suſcepit Iſrael puerum ſuum. Iſrael interpretatur videns Deum: quia receperunt aſſumptionem corporalem, ſeu perſonalem puerum, ſcilicet Chriſtũ ſuum, ſcilicet promiſſum ſibi per prophetas, mediāte Deo. Sicut
B locutus eſt ad patres noſtros, Abraam, & ſemini eius in ſęcula. Et nota, ꝙ ſi oēs creaturæ angelicæ, & humanæ recolligerēt ſuum, velle inſimul in vna voluntate, non haberēt tantam vnionem cum Deo, quantam habet B. Virgo Maria ſola: quia hoc ſuum conſentire, & velle, efficit ipſam fieri matrem Dei in tantum, ꝙ Deus non poſſet ipſam ſeparare a ſe: v. g. Imperator mundi nō habet vxorem, & volens ſe maritare, audit de vna virgine, quę eſt pulchrior, ſapientior, & magis morigerata, pudica, & humilior omnibus alijs, quæ reperiri poſſunt, & non curat de fumo mundi: vnde iſte imperator audiens
C tot virtutes, & dotes iſtius virginellæ, quærit habere eam in vxorem, & mittit legatos ſuos ad eam cum libertate, & pleno mandato, ꝙ ſi ipſa conſentit, & vult eſſe eius legitima vxor, ꝙ & ipſe Imperator vult, & ſic cōſentiēte illa virgine perficitur matrimonium inter eos per verba de præſenti: quo perfecto tāta eſt facta vnio inter eos, quòd nunquam poſſunt ſeperari amplius in æternum ab inuicem, quia facti ſunt duo in carne vna: & quos Deus coniunxit, homo non ſeparet. Sic fuit in beata Virgine: quia per vtriuſq; conſenſum Dei, & ipſius facti ſunt
D duo in carne vna, & ipſe Dei filius aſſumpſit humanam carnem a carne ipſius Virginis glorioſæ.

Tertia flamma.

TErtia flāma eſt communicans: quia anima philocapta in Deo conatur communicare illum amorem cũ omnibus alijs per opera charitatis, & aliarum virtutum, ſicut ignis communicat flammam, & calorem ſuum omnibus circunſtantibus, & ſicut ſol communicat radios ſuos, & ſplendorē ſuæ lucis per vniuerſum orbem: ſic in amante Deũ, qui communicat de ſuo amore etiam cum non amāte ipſum. Et ſic fecit benedicta Virgo Maria, quę cum fuit obumbrata virtute altiſſimi poſt Annuntiationem angelicam, plena amore diuino, ſubito conſurgens abijt in montana, &c. Et primo E communicauit flammam ardentis ſui diuini amoris Ioanni Baptiſtæ, tanquā iam ſanctificato in vtero matris, & magis capaci participationibus illius diuini amoris, quia debebat eſſe fundator fidei Chriſti. Ego ſum vox clamantis in deſerto, parate viam Domini: & interpretatur gratia. Secundo communicauit illum ſuum ardorem amoris diuini cum Eliſabeth, ſalutando eā. Sed qualiter ſalutauit eam, euāgelum non dicit: Sed credendum eſt, ꝙ ipſa dixerit, Chriſtus F ſit tecũ. Et ſubito repleta eſt Eliſabeth Spiritu ſancto. Ecce amor communicans, quia amor communicatus Ioanni cōicatur Eliſabeth matri, & cōicatur poſtea Zacharię, & ſic de communicatione in communicationem, de vno in alium. Et amplexantes ſe, Eliſabeth ſenſit puerum ſuum Ioānem genuflecti ſe in vtero ſuo, vteri Virginis Marię glorioſę.

Quarta flamma.

QVarta flamma eſt amore Iubilans, quia diuino amore iubilatur: vnde G Virgo dixit, non nobis Dn̄e, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam: vnde in cantico decem iubilationes facit in Pſalterio decem cordarum. Sed vt intelligas fundamentaliter, nota duo fundamenta diuini cultus generalia: vnum eſt altiſſime de Deo ſentire, aliud eſt experientiam de Deo habere. Et vnum haberi non poteſt, ſine alio, ſine defectu, & diminutione, quia timens Deum debet eum timere cum amore. Ita fuit in virgine dicente, Magnificat anima mea dominum: per li dominum, ſignificat timorem: per li Deum, ſignificat dulcorem amoris: quia vidit ſe habere maiorem gra- H tiam, quàm aliqua alia creatura, ſcilicet vidit ſe matrem Dei, & Reginam regni cœlorum: referendo deſuper omnes prędictas gratias: & quia erat ſuper omnes creaturas ipſa ſola, magis magnificat Deũ, quàm omnes alię creaturę cœleſtes, vel terreſtres.

Quinta flamma.

QVinta flamma eſt ſaporans: vnde nota vnā regulā, quòd omnes ſapores amoris diuini pn̄t reduci in duos principales ſapores. ſ. in dulcorē, & dolorē, amarũ, dulce, & oēs alij poſſunt reduci ad iſtos

A iſtos duos:vnde quando anima eſt humiliata agens pœnitentiam,ſentit in ſe amarum ſaporem, & dolorem compunctionis conſcientiæ de paupertatis malis in ſe, & ſentit dulcorem amoris Dei in ipſo Deo:vnde Apoſtolus ſcio abundare, & penuriam pati:abundare de quo, ſcilicet granis Dei mihi datis, & iſte eſt ſapor dulcis, & penuriam pati: quia quandoque Deus dat abundantiam ſaporis ſui amoris, & gratiarum, & poſtea recedit totus ille ſapor ab anima, & relinquit ipſam nudam, & patitur penuriam gratiarum, quibus primo abundabat, & anima tunc amaricatur, & remanet tota triſtis, & colapſa in aliquod peccatum; vel
B fornicatorem, clamans Deum, quęritat eũ, & pœnitentiam agendo guſtat tunc illum amarum ſaporem: quia ſi Deus ſemper ſtaret tecum, non ita cognoſceres dulcorem amoris ſui: ſed deficit tibi, tunc magis deſideras eum,& multo magis cognoſcis eũ. Sic accidit in fratre Ioanne de Lauernia: qui dum eſſet plenus gratia Dei, & poſtea gratia Dei receſſiſſet ab eo, remanſit infirmus, & tanquam homo perditus, & lapideus, & inſcius ſui ipſius: vnde ſcriptum fuit per quendam fratrem: magnum reputaui, & reputo ſcire abundare de Deo: ſed
C maius reputaui, & reputo ſcire penuriam pati de Deo. Scire de Deo, eſt bene ſtare cum eo: & vti ſapore dulcoris,amoris ſui: ſed magis eſt ſcire habere penuriam de eo, ſcilicet ſentire tentationes corporales, & aduerſitates, ſicut Iob, qui maledixit diem ſuæ natiuitatis,ita fuit corporalibus,& temporalibus tentationibus inuolutus. Et quare eſt magis ſentire penuriam de Deo? quia tunc fides magis augetur, & plus eſt credere ſine miraculis,quàm credere propter miracula. Item ſpes eſt tunc ſine ſpe præmij,& charitas ſine dilectione, & peccator magis humiliatur, & obligatum magis ſe reputat Deo: verbi gratia erunt tres: vni iſtorum
D interfeciſti fratrem, alteri nunquam feciſti, nec bonum,neq; malum:alteri donaſti medietatem bonorum,quæ poſſides,& omnes iſti tres te æqualiter diligunt in charitate: quis plus te diligit? certe ille,cui interfeciſti fratrem,quia amor verus eſt ille,qui prouenit ſine ſpe præmij, & cum charitate vera, & non ficta, & ſine amore coleratiuo. Nam ſunt aliqui hominum, qui nunquam irent ad eccleſiam, nec dicerent vnum Pater noſter, niſi impetrarent habere præmium a Deo.

Sexta flamma. E

SExta flamma eſt amor Dei compatiens; nam glorioſa Virgo compatiens humano generi propter eius caliginem ignorantiæ,nihil aliud voluit dicere, quando ipſa dixit, vinum non habent: niſi ꝙ mundus adhuc te non cognoſcit:vnde clarifica te,vt te cognoſcat, & cognoſcendo te credat, & credendo ſaluetur, & fuit ſextum verbum, quod reperitur dixiſſe in ſacra ſcriptura: Nam ad ſalutẽ humani generis oportet, ꝙ tu cognoſcaris: & primũ miraculum, quod fecit Dominus noſter Ieſus Chriſtus clarificando ſe,fuit factum mediãtibus precibus, F
& orationibus Virginis Mariæ, ad denotandum, quòd fuit Beata Virgo fons gratiæ: vnde Deus fuit dolor, Chriſtus mediator, Virgo vero fuit interceſſor.

Septima flamma.

SEptima flamma conſumans:vnde Virgo intemerata plena deſiderio implẽdi omnem voluntatem Dei,habebat in ſe flammam amoris diuini, cõſumandi omnia mandata Dei, & oĩa ſigna voluntatis Dei, & id quod ipſa in ſe fecit, voluit cõicare cũ G
oibus:quia voluit omnes ſanctos fieri,ſicut ipſa;in tantum,ꝙ voluiſſet lapides, & omnes creaturas ſanctificari, & amorem Dei habere. Et ideo Virgo ſanctiſſima dixit, facite quæcunque dixerit vobis, quia ego feci id,quod dixit mihi per Angelum:& ſimiliter vos faciendo,quæcunq; dixerit vobis, habebitis amorem eius conſummantem,& alias flammas amoris diuini ſupradictas, ſicut, & ego habeo; & ſic digne dicetis mecum, quàm dulcia ſunt faucibus meis eloquia tua Domine in vita æterna? ad quã nos perducere dignetur per ſuam miſericordiã Dominus noſter Ieſus Chriſtus,Deus & homo,filius beatiſſimæ Virginis Glorioſæ, qui H
trinus viuit, & viuet per infinita ſæcula ſæculorum ſemper benedictus, Amen.

IN FESTO Purificationis.

Sermo IX.

SV*ſcepimus Domine miſericordiã tuam in medio templi tui.* Pſal.42. Eloquiũ miſericordiæ eſt dulce, ſicut eloquium de iuſtitia eſt terribile, & ſeuerum. In quibus quidem verbis propoſitis

A ſitis poſſunt conſiderari tres contemplationes. Prima, vbi miſericordia Dei eſt data nobis: quia in medio templi tui. Secunda de miſericordia Dei, quæ eſt data nobis in tanta ibi, miſericordiam tua. Tertio cui hęc miſericord a eſt data tanta, quia nobis ibi, ſuſcepimus Domine.

Prima pars principalis.

TEmplum intelligitur anima ſancta, quia templum Dei eſt ſanctum, quod eſt in nobis. Sed templum ſanctum ſanctorum eſt Virgo beata, Mater Dei, & B Domini noſtri Ieſu Chriſti, in qua poſſum' notare ſex notabiles gratias ſibi attributas ante ānnūtiationem, per quam recepimus miſericordiā: vnde in primo ſuo ſtatu, quæ hic infra ſequuntur. Prima, quia fuit ab omni culpa libera. Secunda fuit eius latitudo ſopita ad peccata, quia fuit in omnibus virtutibus habituata. Quarta, quia fuit per gratiam ſanctificata, & facta ſancta ſanctorum: ſancti eſtote, quia ego ſanctus ſum. Quinta, quia fuit voluntate Dei, tota philocapta. Sexta, quia fuit in intelligentia tota illuminata. Vnde non immerito Angelus nunciando dixit, Aue gratia C plena. Item Virgo glorioſa habuit etiam quattuor cognitiones, dum Dei filium haberet in vtero. Prima, quia habuit cognitionem totius creaturæ irrationalis creatæ, quia ſciebat, cognoſcebat, & intelligebat omnes creaturas irrationales.

Secunda, quia habuit cognitionem totius creaturæ formatæ, quia ſciebat, & cognoſcebat iuſtos, & peccatores.

Tertia cognitio fuit, quia cognoſcebat, ſciebat, & intelligebat omnes intelligentias, & habuit cognitionem omnem ſpirituum. Quarta cognitio; quia cognouit verum Deum, & verum hominem; quia in ip D ſa glorioſa, & pia matre Dei fuit cognitio omnium ſcientiarum, & rerum atq; naturę creatæ, & increatę. Nam etiam Adam ante peccatum erat ita ſapiens, & ita bene cognoſcebat res, & earum proprietates, quòd omnibus rebus nomen impoſuit, ſecūdum proprietatem, & veritatem ſui nominis appropriati. Hæc quidem Virgo glorificata vere fuit templū reformationis, quia poſt annuntiationem ipſa habuit 12. gratias, quæ poſſunt appropriari 12. ſtellis radiantibus in corona capitis ſui. Prima fuit nouus habitus virtutis, quantū erat conueniens matri Dei, quia in ea erant omnes virtutes, & ſcientiæ: quia Deus determinauerat ipſam B beatiſſimam Virginem futuram eius genitricem, & ideo habebat habitum virtutum tantum, quantum erat conueniens, & decens matri Dei. Et licet in reſponſione, quā ipſa fecit Angelo annunciati, dicēdo, quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco? quaſi non ſciret omnia: quia ſi ſciuiſſet ſe futuram matrem Creatoris, eo modo quo non fuit, non ſic reſpondiſſet. Dicendum eſt, quòd Deus voluit ipſam hoc ignorare propter eius profundiſſimam humilitatem. Et vt plurimi dicunt. Iſta mater Dei benedicta Virgo Maria glorioſa, dum cōtemplaretur prophetiā illam Iſaię. F Ecce Virgo concipiet, & pariet filium, &c. & meditaretur hoc, quę, qualis, & quanta foret iſta Virgo benedicta, quæ erat conceptura creatorem mundi, inter ſe meditando dicebat, o vtinam eſſem digna, eſſe ancilla illius Virginis, & Reginæ cœlorum, & ſibi ſeruire. Et ſic contemplando: ecce Angelus Domini rutilans annunciando dixit, cum omni pudicitia, quæ poteſt imaginari. Aue gratia plena, &c.

Secunda ſtella fuit dolor, & compaſſio, quos Virgo Beata ferebat omni creaturæ dignę dolore, & compaſſione, quantum erat dicens, & conueniens illius creaturę, & G ſibi compateretur: quia omnis creatura erat preclusa a via paradiſi, ante incarnationem Chriſti, & ideo compatiebatur ei.

Quarta ſtella, & gratia, quia in aliqua parte ſuę mentis, Ipſa erat impaſſibilis per ſingularem gratiam ſibi datam, vt participaret cum Sanctis, quando Chriſtus fuit in eius vtero benedicto.

Quarta ſtella, quia eius ſpiritus erat pacis, & quietus. Nam mens eius fuerat letus Dei reſedentis in ea per nouem menſes in omni pace, & quiete, & ideo ſpiritus eius erat pacificus.

Quinta ſtella erat altiſſimi ſenſus, qui fuerunt in ipſa baata Virgine, quia ſicut in corpore ſunt quinque ſenſus corporales, qui H viuunt ex quattuor elementis, & nutriuntur ex eis: ita ſenſus ſpirituales nutriunt animam ſecundum Deū, & recipiunt animam ipſam virtutes in Deo, quos ſenſus glorioſa Virgo, habebat ſuper omnes creaturas, quia ſicut in maiori gradu erat cęteris creaturis, ita tanto magis participat illis, quia dormiendo contemplabatur plus in Deo, quàm quiſquam alius vigilans.

Sexta ſtella erat dolor inconſiderabilis, quia dū ipſa Virgo gratioſa habuiſſet Chri-

A ſtũ in vtero participabat, & ſentiebat cum Chriſto paſſiones, & gaudia in amando proximum, & dolendo de offenſis in longum, & tranſuerſum ſecundum crucem Chriſti, quæ habebat duo lingua: longum per quod notatur paſſionem Chriſti extendi ad omnes, & breue, per quod ſignificatur humilitas Chriſti, in naſcendo in paupertate, viuendo in ſobrietate, & moriendo humiliter.

Septima ſtella eſt inuariabilis amor, quia amor aliarum creaturarum eſt variabilis: ſed amor virginis intemeratę ſemper fuit inuariabilis tam in creatore, quàm in crea-
B tura. Octaua ſtella.

Nona ſtella fuit potentia faciendi miracula, & quamquam viuendo non legitur Beatam Virginem feciſſe miracula: Tamen Chriſtus in nuptijs faciens de aqua vinum, ad eam miraculum illud retulit: & licet dixerit, quid mihi, & tibi mulier, locutus fuit, tanquam perſona domeſtica, ſibi illud miraculum referendo, requirenti illud, & dicendo: quodcunque dixerit vobis, facite, &c. Similiter in Ioannem Baptiſtam dici poteſt, quòd ipſe in vita nullum reperitur feciſſe miraculum, quia illa reſeruauit
C Chriſto omnium creatori. Tamen ipſa Virgo ſemper intacta, & ipſe Ioannes potuiſſent omnia miracula facere: quia ſi multi Sãcti inferiores, & minores Ioanne Baptiſta miracula fecerunt, multo magis feciſſet ipſe Ioannes Baptiſta, & Virgo ſemper Glorioſa, cum inter natos mulierum non ſurrexit maior Ioanne Baptiſta. Decima ſtella.

Vndecima ſtella, quia omnes ſcientiæ erant in mente Beatę Virginis irradiatę.

Duodecima ſtella, quia omnium linguarum intelligentias habebat: vnde illud, Beatam me dicent omnes generatioues.

D

Secunda pars principalis.

Ad ſecundam partem noſtrę prędicationis miſericordia Dei, quę eſt data nobis tanta, &c. In quo notandum eſt, quòd in templo ſex genera animalium offerebantur, quarum tria reſpiciunt purgationem peccatorum ſpiritualium, ſcilicet paſſer, columbus, & turtur. Et alia tria purgationum peccatorum carnalium, ſcilicet boues, lyci, & oues: vnde ſciendum eſt, quòd ante peccatum Adam habebat ſex proprietates: videlicet primam ſagacitatem in ingenio. Secundam rectitudinem
in animo. Tertiam humanitatem in affe- E
ctu. Quartam, quia poterat omnia bene operari. Quintam, quia omnia guſtabat, & non edebat ordinate ſine vitio. Sextam, quia habebat manſuetudinem in conſeruando. Quę omnia Adam ipſe in ſtatu innocentię habebat: ſed illa perdidit cũ filijs, & deſcendentibus ſuis propter peccatum, & peruertit in malum: vnde oportuit humanum genus habere ſex gratias. Primam vigilantiam, ſecundam innocentiam, tertiam beniuolentiam, quartam obedietiam, quintam ſobrietatem, ſextam patientiam,
quæ ſunt figurata ſex generibus animalium F
ſupradictorum per vigilantiam: vt redderet lumen intellectus, & hoc ſignificat paſſerem ſolitarium: vnde in pſalmo factus ſum, ſicut paſſer ſolitarius in tecto: quia multum vigilat, & ſolers eſt per innocentiam, quæ æquiparatur columbæ, quia innocens eſt, & oportet rectè iudicare, & rectè viuere, per beniuolentiam figuratur turturi, quæ ſignificat bonitatem in affectu, quia turtur mane neſcit amare: nam ſemel vni nupta marito ſemper addit ſimul cum ipſo ſola volabat, &c. per obedientiam appropriatur boui, qui obediens eſt bubulco,
& fatigabilis: per ſobrietatem figuratur G
capræ ſeu hirco, qui ſignificat aſperitatem, qui ſemper aſcendit rubos, & albos, ſcopulos, atque dora, dorſa montium, ac comedit ſpinas, & arbuſta, ac aſpera, & ſemper operatur ardua, & nunquam quieſcit, & æquiparatur agentibus pœnitentiam, & aſperam ducentibus vitam propter peccatum perpetratum, & amore Chriſti per patientiam figuratur pecudi, quæ eſt manſueta, & contra impatientiam, & ex ea omnia bona procedunt, lana, lac, agni, & etiam ipſa in ſe bona eſt, vſque ad ſtercus ad purgandum agros, propter quas ſex gratias
Adam Pater noſter, qui peccauerat, meruit H
miſericordiam: vnde hodie per exemplum noſtrum ſublata ſunt ſacrificia illorum ſex animalium, ſcilicet paſſeris, columbæ, turturis, bouis, hircorum, & ouis, quàm Chriſtus in cruce ſe immolauit, & in hoſtiam ſe dedit, in cuius commemorationẽ hodie ipſius Domini noſtri Ieſu Chriſti corpus in ſola Hoſtia ſacrificamus. Et per hoc habemus ſex contemplationes, ꝙ per Mariã Dei ſublata eſt iuſtitia, & facta eſt concordia inter pacem, & miſericordiam: quia hodie miſericordia, & pax obſculatæ ſunt, & apertæ ſunt portæ paradiſi volentibus introire, & hic quo ad ſecundam partem.

Tertia

A *Tertia pars principalis.*

SEquitur tertia pars, in qua videamus cui donata, ſeu data eſt miſericordia nobis: & quidem a Regina cœlorum, glorioſa Virgine Maria. Nam Deus pater dedit filium Virgini, quæ inde ipſum propriũ filium nobis obtulit, vt per eius miſericordiam ſaluaremur: Et profectò, primo dedit ipſum nobis cum charitate feruida, quia dedit filium mundo. Secundo dedit ipſum cum liberalitate, quia ipſum liberaliter dedit. Tertio ipſum dedit cum veritate, vt per ipſum efficeremur beati. Item per exẽplum eſt datus nobis, vt pro nobis ſeu noſtra moreretur ſalute. Item in præmium da- B tus eſt nobis, ſiue in pretium, quj per nos non ſumus ſufficientes ſaluari, & ad futuram gloriam peruenire, niſi Dominus noſter Ieſus Chriſtus noſtros ſuppleuiſſet defectus pro nobis. Item in ſocium datus eſt nobis, vt nos omnes ſaluaret: vnde cum ipſe Dei filius datus, vt ſupra per Beatam Virginem eius genitricem portaretur ad templum. Symeon Propheta in ſpiritu vectus ſancto venit ad templum, quaſi datus a patre nobis in procuratorem ad recipiendum gratiam nomine humani generis. Quæ gratia recepta, & nobis data, fuit triplex: pri- C mo eligens, quæ attribuitur pater: Secũda amãs, quæ attribuitur filio. Tertia fuit diſponens, quę attribuitur Spiritui ſancto, qui repleuit Symeonem Prophetã, ſuo ſancto ſpiritu, vt tanquam procurator humani generis proſiliret ad templum, ad videndum promiſſionem ſibi factam a Spũ ſancto, vt ante finẽ vitę ſuę videret Saluatorẽ mundi. Et vero fuit procurator generis humani a Deo electus, quia habuit oẽs gratias ſperantes ad tale ſuum offm̃, ad quod electus fuerat. ſ. procurationis: vnde hic notanda eſt vna regula gñalis, qñ Deus eligit aliquam creaturã ad aliquem ſtatum ſingularem, ſp D ſibi donat oẽs gratias competẽtes illi creaturæ inſitas illi ſtatui ſuo ſingulari, ſicut in Petro, in Paulo, in Moyſe, & Ioſue capitaneis, & veteribus plebis Dei. Et ſicut in Salomone, Dauid, & in iſto Symeone, & in Beata Virgine, quibus oẽs gratias integre contulit ſuis officijs congruentes: iuxta regulam iuris, quę dicit, ꝙ cui iuriſdictio data eſt, illa videntur eſſe conceſſa, ſine quib. iuriſdictio illa expediri, & exerceri non poſſet: vnde dũ procurator nr̃ S. Symeon Propheta a Spũ ſancto, ductus in templum appropinquaret Xp̃o, Ieſus inclinauit ſe verſus Symeonẽ pueriliac diuino affectu, innuens ſe velle in eius vlnis proſilire, vt diuina promiſſa ſentiret. Et mater eius Virgo B glorioſa, toto affectu porrexit volẽs infantulum Chriſtum in eius bracchijs tradere: Tunc ſagax humani generis procurator, officium ſuum accuratè gerens inquit. Non recipiam infantulum hunc, niſi tu pia Virgo primo ipſum mihi tradas, hoc pacto, vt infantulus iſte innocẽs filius tuus, o mater tanto filio digna pro ſalute totius humani generis nocentis moriatur, dico morte patibuli amaræ crucis, & gladius perforet animam tuam, o Maria. Quæ Virgo pijſſima tota conformis voluntati patris, & filij, F & Spiritus ſancti, illum vnicum genitum ſuum dilectiſſimum Symeon tradidit cum charitate feruenti, & liberalitate gratioſa, ac cum veritate donauit. Tunc procurator noſter Symeon Propheta, hoc ineffabile donũ recipiens diuinitatis, amplexando puerum cum ipſo iubilando dicere cœpit. Nũc dimittis ſeruum tuum Domine, ſecundum verbum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei ſalutare tuũ, quod paraſti ante faciem omnium populorum. Lumẽ, &c. Quæ quidem lux fuit pacificata, & trãquillans, quia venit in pace. Item fuit lux irradians, quia G lumen ad reuelationem gentium. Item lux beatificans, quia gloriam plebis tuæ Iſrael, o lux ſingularis lucens in tenebris, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, illumina mentes noſtras radio fidei tuę claritatis, vt dignemur recipere miſericordiam tuã in medio templi tui, qua mediante perducamur ad vitam ſempiternam, Amen.

DE SEMINATIONE Dæmonij.

Sermo X. H

EXijt qui ſeminat ſeminare ſemen ſuũ. Lu. 8. c. Ita prædicatio ꝑparat nobis viam per totã quadrageſimã. Et dñs Frater Bernardinus, nr̃ ꝑdicator intendit tractare in ꝑdicatione nr̃a de ſemine, qđ diabolus exigens de inferno ſeminat in hoc mundo, in ſua poſſeſſione aĩarum, quas poſſidet: q̃ ſemina diaboli ſũt zizanię, tẽtationes, Rixe, ſuperbia, luxuria, auaritia, & oĩa vitia, & peccata, & diabolicæ inſpirationes: & ꝙ ſit verum, ab aduentu Chriſti, citra nũquam fuerunt tot tentationes diabolicæ, & tot mala, quot hodie

A ſunt in mūdo: quia ſicut Chriſtus exijt ſeminare diuinas inſpirationes, & virtutes, bona; ſic per contrarium, diabolus exijt ſeminare ſemen ſuum ſupradictum: vnde Ioã. in Apoc. c. 9. Audiui vocem: vnã de quattuor cornibus altaris, &c. Dicentem: ſoluere, ſoluere, &c. quattuor diabolos ligatos, qui parati erant dare malam horam, malum diem, menſem, & annum, & cauſa occidendi tertiam partem mundi, &c. In quo quidem eloquio conſiderandæ ſunt tres cauſæ, vnde hodie proueniunt tot mala in mundo. Prima cauſa eſt tua culpa præcedens. Secunda cã
B eſt diuina iuſtitia permittens. Tertia cauſa eſt malitia diaboli operans. Dico quòd prima cauſa eſt noſtra culpa, hoc eſt noſtra mala operatio. Similiter eſt iuſtitia Dei, quæ requirit, ꝙ cũ bene operaris, bene habeas: ſi malum facis, habeas malum. Tertia eſt, quia Deus permittit diabolum tantum operari, quantum peccata requirunt.

Prima principalis pars.

NAm vita hominis in mundo eſt in continuo bello, & in continuis, & diuerſis tentationibus, & eſt in libero arbi-
C trio: Si ergo conſentit malis, habebit malum: & ſi bonis, habebit bonum, & debitã coronam præmij. Ad quorum intelligentiã nota quattuor tempora. Primum tempus eſt gratiæ mundi datæ. Secundum tempus eſt malitiæ dæmonis incatenati in inferno. Tertium tempus eſt gratiæ mundo ſpretæ. Quartum tempus eſt malitiæ diabolicæ diſcatenatę. Dico ergo primo: ꝙ primum tẽpus eſt gratiæ diuinæ mundo datæ: & hoc tempus fuit tpe Incarnationis Chriſti: vnde ſcias, ꝙ q̃n Chriſt⁹ fuit Incarnatus, & poſtea natus reperiat totum mundum corru-
D ptum, & plenũ vitijs, malitijs, & peccatis. Et media nocte clamor factus eſt. Ignorantia prælatorum, pontificum, & ſacerdotum: Et conſidera, ꝙ tanta malitia & peruerſitas, tunc regnabat in ſtatu ſpirituali ſacerdotũ, ꝙ dum veniſſent tres reges Magi ad adorandum Chriſtum regem Iudæorum, quia tunc alius Rex non erat in Iudæa, vt quærerẽt cum Herode ab eis, vbi Chriſtus puer Rex naſceretur: erant ita pleni erroribus, ignorantes, & cæci, ꝙ ſcientes prophetas, & docentes magis: vbi naſceretur, nedum ire voluerũt ad videndum: vbi Rex, & Saluator ſuus natus eſſet, vt adorarent eum, vt conſequerentur gratiam diuinam mundo datam, ſed nec mittere vnũ minimum nuntium curauerunt. Et nota, ꝙ gratia diuina E
eſt quadruplex: quia prima eſt iuſtitia, ſecũda fortitudo, tertia eſt prouidentia, quarta eſt temperantia. Et iſta ſunt illa quattuor cornua altaris ſupradicti. Altare enim dicitur, quaſi alta res, & habet quattuor cornua, & quattuor virtutes ſupradictas, quæ ſignificantur per quattuor Angelos altaris: vnde Abacuch. Et cornua in manibus eius. Ecce gratia diuinalis modo dotata, ſcilicet Chriſtus. Secundum tempus fuit malitiæ dæmonis cathenatæ in inferno, quod fuit quando Chriſtus dixit: Princeps huius mundi eijcietur fores, cũ exaltatus fuerit filius hominis, ſcilicet ſuper ligno crucis. Et hæc F
dixit propter quattuor diabolos, qui erant ligati in magno flumine Eufratis, ꝙ interpratatur eccleſia, quia eccleſia dicitur Eufrates, quaſi frugifer, vel creſcens, ꝙ fuit quãdo Chriſtus eam plantauit in principio, & q̃n Apoſtoli prædicabant, & martyres. In patientia martyrium ſuſtinebant, quia tunc dæmones erant ligati. Et nota, ꝙ ſunt quattuor illi principales dæmones. Primus vocatur Vehemot, & eſt princeps luxuriæ, & ante dominatur efficitur beſtia, de quo Iob 41. c. virtus eius in vmbilico eius: quia luxurioſi viri habent vim luxuriæ in lumbis: & luxurioſæ fœminæ habent vim luxuriæ in G
vmbilico, & iſte diabolus, & eius operatio eſt contrarius primo cornu altaris Dei, ſcilicet gratiæ Dei, mundo datæ, quæ eſt iuſtitia. Secundus principalis dæmon .i. Sebtauo Abedon, Latinæ dicitur exterminans, Grecæ appellatio, & iſte dæmõ eſt princeps zizaniarum, diuiſionum, guerrarum, inimicitiarum, homicidiorum, incendiorum, prędarum, & infinitarũ tribulationũ, & perſecutionũ: vnde merito dr̃ exterminãs, & iſte dæmon eſt contrarius, ſecundũ cornu altaris Dei, dicitur fortitudo, quæ conſiſtit in patientia. Tertius dæmõ vocatur Belzebub, qui eſt princeps muſcarũ, & interpratatur vecchia magna muſca, & eſt contrarius tertio cornu altaris Dei. ſ. prudentiæ, & hẽt po H
teſtatẽ in hoĩes, qui ſunt infideles, & maxime in ſenib. qui non fuerunt fideles in iuuẽtute in fide Xpi, & iſte eſt dæmon hæreticorũ, & hęreſiarum, incantationũ, & ſuperſtitionum fidei Xpi. Et iſto dæmon habet magnã poteſtatẽ in iſtis vetulis recagnatis magna: ſed muſcæ, q̃ vadũt incantando, ſignando, & vaticinando, & dicunt, ꝙ loquuntur cũ ſtellis, & vadunt cũ Herode ad flumẽ Iordanũ in nocte Epiphaniæ, & ſciũt vaticinare, & dicũt ſe loqui Martius, & facere factu-

ras,

A ras, quæ accidũt in eis, qui in iuuentute ſua non habuerunt fidem, q̃ in ſenectute dant fidem iſtis truffis præcantulis, & incantationibus, credẽtis de his quicquid audiũt: quia nullũ habent fidei ſundamentum, quia ſi haberent fidẽ in Chriſto, nõ ponerent fidem ſuã niſi in Chriſto. In quibus pars maxima mundi eſt corrupta fide in Euangelio. In Belzebub principe dæmoniorum, eijcit dæmonia. Quartus dæmon incatenatus, dicitur Mãmon: Et iſte demon eſt princeps auaritiæ: vnde nemo poteſt ſeruire duobus heris, Deo, & mãmone: & iſte dæmõ eſt con-
B trarius temperantiæ. Nam mãmona interpretatur auaritia, quæ auaritia quantum regnat in mũdo, vſurarij docent, mercatores demõſtrant, artifices ferè omnes artis ſuas falſificantes inſinuant, Romana curia, & clerus ſine pudore in ſimonijs, & auaritijs, quibus infitæ ſunt, aperte indicãt, pauperes ſentiunt, & infirmus exultat, o inopia auaritia, o mammona infernalis, quot animas ſurripis paradiſo?

Et nota, quòd in principio ſacroſanctæ eccleſiæ in Petro ſundatæ, poſtquàm Chriſtus ſuper ligno fuit exaltat⁹ ſalutiferæ crucis, omnia erãt in fide, & malitia diaboli e-
C rat cathenata in inferno. Et nunc fuit ſecũdum tempus malitiæ dæmonis cathenatæ in inferno, vt ſupra dictum eſt.

Tertium tempus eſt gratiæ diuinalis ſpretæ, quia homines ſpernunt quattuor ſupraſcriptas virtutes, ſignificatas per quattuor formas altaris ſupradicti, iuſtitiã.ſ.fortitudinem, prudentiam, & temperãtiam, & ipſas virtutes peruerterunt; iuſtitiam videlicet in luxuriam, fortitudinem in impatiẽtiam, & in guerras, & tribulationes: & prudentiam, ſcilicet fidẽ in infidelitatem, hæreſes, & incantationes: Et temperantiã in auaritiam,
D cupiditatem, & vſuras, ita quòd in omnibus hodie gratia Dei mundo data eſt ſpreta, & vnuſquiſque vult facere mundum ſuo modo; & per hoc pater clare perpendere, quòd hodie iſti quattuor diaboli, qui erant ligati, ſunt diſligati, & ſoluti: vnde propter tot mala, & peccata merito dicitur: ſolue, ſolue, ſolue, quattuor ſpiritus, qui ſunt in flumine Eufratis. Et nota, quòd ſeptem ſunt ſtatus Eccleſiæ.

Primus fuit tempus iuſtitiæ in primo ſcilicet ſtatu, quando Chriſtus natus fuit; quia ortus eſt ſol iuſtitiæ Chriſtus Deus noſter. Secundus ſtatus eccleſiæ fuit tempus potentiæ, & fuit tempore martyrum, incipiendo a ſancto Stephano, & durauit vſque ad ſan-
ctum Silueſtrum ferè per ducentos annos, E
& vnum tempus cathenatur in alium tempus, & hic ſtatus eccleſiæ fuit, tempore ſancti Silueſtri Papæ, & Conſtantini Imperatoris, in quo tempore eccleſia aucta fuit.

Tertius ſtatus eccleſiæ fuit ſapientiæ, & fuit tempore Sanctorum Auguſtini, Hieronymi, & Ambroſij, Doctorũ Eccleſiæ, quo tempore multiplicati erant errores, & hæreſes peſſimæ, qui remoti, & declarati fuerunt propter eorum ſapiẽtiam, & ſanctam doctrinam.

Quartus ſtatus eccleſiæ fuit gratiæ, &
fuit iſte ſtatus tempore ſancti Gregorij Papæ, quia illam gratiam ſibi a Deo datam cõ- F
municabat populo Dei.

Quintus fuit ſtatus innocentiæ. Et incępit tempore Caroli Magni, quo tempore ædificatæ fuerunt multæ abbatiæ.

Sextus ſtatus eccleſiæ eſt iſto præſenti tẽpore, & dicitur ſtatus humilitatis profundæ, & incępit tempore S. Franciſci, & ſancti Dominici, & aliorum qui fecerunt monaſteria, & regulas obſeruantiarũ, licet pauci illas ſeruent. Septimus ſtatus eccleſiæ dicitur probationis periculoſæ, & erit tempore Antichriſti, quo tempore charitas refrigeſcet multorum, & veh prægnantibus, ſci-
licet malitiæ, & peruerſitatis. Et de his ſe- G
ptem ſtatibus, & temporibus habetur in ſacra ſcriptura de ſeptem diebus creationis, appropriando cuilibet diei vnus ſtatus eccleſiæ. Item appropriari poſſunt ſeptem bellis, quę habentur in teſtamento veteri. Item habetis iſtos ſeptem ſtatus eccleſiæ in pſalmo Dauitico. Scuto circundabit te veritas eius. Primus fuit tempore veritatis incarnatæ. Scutum eſt diuina luminoſitas, & fides Chriſti. Secundus ſtatus non timebit a timore nocturno, quia de nocte mulieres:
ſunt ita timide, quòd timent ſtrepitum cu- H
iuslibet rei, & ſoricis motum. Ita fuit tempus patientiæ mortuorum, quia ante Aduentum Chriſti homines timebãt mortem: & hoc ideo, quia erat clauſa porta paradiſi, & dãnabantur. Sed poſt tempus Natiuitatis Chriſti, quia porta paradiſi fuit nobis aperta, non timebant Martyres pro Chriſti fide, quia ſaluabantur, & ideo dicit non timebis ab illo timore nocturno.

Ille verſiculus, non timebis, a Sagitta volante in diem, ſignificat claritatem, & fuit tempus ſapientiæ Doctorum eccleſiæ Dei, qui illum inauerunt fidem, & fugauerunt lumine claritatis ſuę ſapientię nubes hęreſiarum, & errorum, qui regnabant in orbe. Et

A eccleſiarum. In quinta tuba ſunt leproſi,& peſtilentes. In ſexta tuba, ſcilicet in iſto noſtro tempore regnant ſuperbi, peſtiferi, & ſeminatores zizaniarum, & guerrarum. Ideo dicit in iſto ſexto tempore, ſolue, ꝙ incępit forte a quinquaginta annis citra; quia incipiendo a diabolo luxuriæ,& a diabolo hæreſiarum,& a diabolo auaritiæ,diſcurrendo per opera diaboli ſuperbiæ, videbis in vniuerſo orbe totum ordinem iuſtitiæ, & bonarum operationum, ac morum honeſtorum, & pacis, & quietis fore peruerſum. In omni genere luxuriæ,auaritiæ, & hæreſiarum in eccleſia Dei: vide

B ſchiſmata Paparum: conſidera errores Encliſ in Anglia quantum regnent: Vſones in Boemia, quã pullulauerint, & iam diſperſiut in mentibus plurimorum in Italia; & vtinam mentiar,quòd hinc ad tempus modicum,Italia,& mundus totus non repleatur illis hæreticis prauitatibus: reuolue guerras, quæ fuerunt a quinquaginta annis citra, & quot ciuitates, regna, & ædificia ſunt deleta, quot partialitates,quot incendia, homicidia, & proditiones fuerint, & hodie regnent in vniuerſo, tam in Italia, quàm in Francia, & Anglia, & in alijs

C mundi partibus; & videbis, quòd ſunt ſoluti ſupradicti ſpiritus infernales. Ideo bene venit tempus, vt dicatur, Solue, &c. quæ omnia præparant veſtro Antichriſto cito venturo.

Secunda pars principalis.

SEcunda pars prædicationis noſtræ eſt ſecunda cauſa diuinæ iuſtitiæ permittentis; ſequitur, Sunt quatuor Angeli, &c. Vnde ad euidentiam nota bene hanc reuelationem domini Fratris Bernardini prædicatoris noſtri, quòd Sathanas in

D iſto ſexto tempore, in quo ſumus ad præſens, videns frequentem multitudinem animarum dietim magis præſentari in inferno, & dietim magis ſolito multiplicari, & tot vitia,errores, & peccata in mundo regnare, conſiderauit, quòd prope erat tempus, quo diſligari debebat,& ſuus Antichriſtus paſci: vnde præcepit ſuis, vt exirent in mundum, & præconizarent, quòd omnes dæmones in mundo diſperſi venirent coram Lucifero; & exeuntes prouocauerunt omnes ſpiritus immundos coram eo: & adorantes eum ſtiterunt coram turbine atri ditis; quibus in dicto ſilentio annuit vnde ſederent; & raucis faucibus ſic exordiendo dixit. E

Filij ſuperbiæ & perditionis æternæ, ac facinorum omnium mei boni commilitones, ſcitis quàm ille Deus cœli ſit inimicus noſter, primò nos præcipitando de cœlo in tenebras exteriores deiecit, & noſtris priuauit ſedibus relucentibus; ſedique noſtræ, quam in Aquilone figere propoſueramus,ne ſibi ſimiles fierem*,obuiauit: attenti ergo eſtote, quid velim, & animos veſtros incitate contra Chriſtum. Scitis etiam virtutum omnium inimici, qualiter Deus ipſe creauit ad noſtram iniuriam, Adam,& Euam, quibus promiſit, & ſemini ſuo noſtras ſedes. Et videns hominem, F inuidia accenſus, mea virtute diabolica dixi, volo videre ſi facere ſciam, quòd Deus non habebit, nec hominem, neque me; & ſcitis quàm pulchre deceperim Euam, & Adam, propter quod, mea aſtutia mediante,fuerunt eiecti de paradiſo,credens, ꝙ Deus nunquam ſecum reconciliaretur. Inde videns, ꝙ Adam,& Eua,eorumq; filij pœnitentiam faciebant ad Deum, vt ipſum placarent, & ꝙ Deus promiſit multiplicare ſemen ſuum, & capere carnem humanam;propter quę feci ipſos luxuriari,& tot mala perpetrari,ꝙ Deus dixit, pęnitet G me feciſſe hominem; & miſit diluuium ſuper terram, ita ꝙ perijt omnis caro, excepto Noe cum familia ſua; & videns, ꝙ ita pauci remanſerant in gratia Dei, lætaliter gaudens dixi, mihi etiam hos paucos in irã Dei prouocare curabo. Et vidẽs ipſos multiplicare,induxi ipſos ad idolatriam,& ipſos poni feci in ſeruitutem Pharaonis,a cuius manu fugientes per medium rubri maris,credidi ex eis portare in ipſos ſubmergendo triumphum;ſed nondum ira Dei venerat ſuper eos. Quocirca videns eos in deſerto murmurare feci,& interfici ſputis, & aureum vitulum adorare. Inde in ſuum regnum profectum feci, quòd occiderunt H Prophetas,& nuntios Dei,& multiplicarẽt peccata. Demum vidi vnam virginellam, pluſquàm humano ingenio congrue, virtuoſam, & exuberantem, humilitate profunda,& ſibi alludens,cũ omni mea aſtutia & inſpiratione diabolica, nunquam potui quicquã habere in ea verbo, vel opere, ſeu mẽte:vnde ruminans ſcripturas,& prophetas, & conſiderans Iſaiam dicentem, Ecce Virgo cõcipiet,& pariet,&c. Audiẽsq; parẽtes in limbo clamantes: Cœli rorent,& aperiatur terra, & germinet Saluatorem.

A Et alios exclamantes: veni Domine,& no-
li tardare. Alioſque dicentes: mitte Do-
mine,quem miſſurus es; timui meditans,
an foret illa, de qua loquerentur, & poſtea
vidi, quòd accepit maritum; hinc fui gaui-
ſus, quòd maritum acceperat: inde videns
Ioſeph ſenem,& Virginem, adhuc hæſita-
ui: demum vidi ipſam prægnantem; & tunc
a me remoui omnem ſuſpitionem. Et exin-
de vidi Magnos, & ſtellam prius non vi-
ſam, ipſos ducentē ad adorādus ipſum, tūc
dixi, quid erit hoc? iſtud ſignum non mihi
placet. Sed cerno Prophetas dicentes, ꝙ
Saluator debebat eſſe Rex; & quòd infantu
B lus ille erat natus in præſepio in paupertate
extrema,& quòd plorat, luctat: & dixi, o
non erit ille, quem puto, quia homo eſt: ſed
conſiderans, quòd Propheta iterum dicit;
butyrum & mel comedet, & filius Altiſſi-
mi vocabitur; ſteti perplexus: ſed cernens
maturius video puerum pati, cū fugeret a
manibus Herodis,& puerilia facere; & tūc
a me remoui omnem ſuſpitionem. Hæc
vltra vidi infantulum ipſum in duodecimo
anno diſputantem in templo, cuius ſapien-
tiæ nullus reſiſtere poteſt; quid erit hoc? di
xi, iſti actus non placēt mihi: ſed poſt hæc
cerno matrem dicentem, fili, vbi fuiſti? ec-
C ce tuus pater & ego quærebamus, &c. Et
nota, ꝙ in ſacra ſcriptura non legitur alibi,
quòd Beata Virgo vocaret Chriſtum in fi-
lium, niſi tunc: vnde videns, quòd iſte puer
ſequitur patrem & matrē,& eis ſubiectus;
confortatus ſum: & poſtea vidi baptizari
ipſum, tunc pelli timorem, dicens, ergo hic
homo peccator eſt, ſicut & cęteri homines.
Et poſt puſillum video ipſum prædicātem,
miracula facietem, & quadraginta diebus,
& noctibus quotidie ieiunantē, ac audiēs
Ioannem in deſerto dicētem: Ego ſum vox
clamantis in deſerto,&c. tunc valde timui.
Sed videns, quòd poſtea exiuerit, cępi ali-
qualem vigorem,& conſideraui, ꝙ erat ho
D mo, ſicut & Moyſes, qui ſimiliter ieiunauit;
& tunc ego deliberaui fieri certus, quis,&
qualis homo eſſet iſte: vnde propius acce-
dens cępi ipſum extollendo tentare, dicen
do, quòd erat magnus Propheta,&c. dicēs;
dic vt lapides hi panes fiant,&c. qui reſpō-
dit; nō in ſolo pane viuit homo, ſed ex om
ni verbo,&c. demum portaui ipſum ſuper
pinnaculū templi, & obtuli ſibi regna,&c.
qui dicens; non tentabis Dominum Deum
tuum: fecit mihi, neſcio quid, ex quo me
iterum in profundum pietate deiecit: hor
pur adhuc incertus de eo, videns tot mira-
cula, ſurdos audire, cœcos videre, claudos E
ambulare, mortuos reſurgere, & pauperes
euangelizare de eo: tunc propoſui me ex-
pedire de eo, & intraui corpus diſcipuli Iu-
dæ, qui prodidit eum. Et videns eum liga-
ri, deludi, cędi, ſpui in faciem eius,& demū
in ligno illius noſtrę inimicæ crucis leuari,
dixi; modo ſum certus, ꝙ eſt purus homo.
Et ſtans modicum audio, ꝙ alta voce pro-
clamat, hely, hely: hoc eſt Deus meus,
Deus meus, vt cur me dereliquiſti? Et poſt
puſillum, dum certior fierem, inclinato ca-
pite emiſit ſpiritum. Et expectans habere
victoriam, heu miſer, ſe eſſe Saluatorē mun
di, & Deum & hominem ſe moſtrauit aper F
tē; & mox timidus deſcendi ad inferos, &
velut ſcitis recluſimus portas inferni. Qui
deſcendens ad inferos ſua voce clamauit:
Attollite portas principes veſtras,& introi
bit Rex gloriæ,&c. & reſeratis ianuis intra
uit in infernum, & me ſicut cernitis alliga-
uit, eliſeaſq; ſedes Patrum ſpoliauit limbi:
& nos in inferni miſeria reliquit, & cū ſpo
lijs noſtris volauit triumphando ad cęlos:
& non ſolum noſtrum ſpoliauit infernum;
ſed & me principem mundi eiecit de re-
gno terræ, cum noſtis, & luendo ſentitis.
Deinde incœperunt ſui diſcipuli prędicare G
lucem veritatis nobis contrariam: & tunc
miſi ſequaces meos contra eos,& ipſorum
aliquos lapidari feci, aliquos ſcorticare, ali-
quos in cruce figi, & quibuſdā capita trun-
cari,& nonnullos igne cremari, & cędi, ac
pęnarum omnium cruciari tormentis cum
martyribus ſuis, qui quanto plures pro ſuo
nomine trucidabantur, tanto plures creſce-
bant. Sed Imperator ille, cui mundi impe-
rium dederam, me prodidit Conſtantinus:
vnde videns multos amore Chriſti augeri,
multas in mundo hæreſes ſeminaui: ſed ne
ſcio quis Ambroſius, & quidam Hierony-
mus, & Auguſtinus, etiā hæreſes ipſas ſua H
ſapientia abſtulerunt, & fidem Chriſti ma-
gis auxerunt. Inde in mundo multas ziza-
nias ſeminaui: ſed adoleuit quidam Gre-
gorius, qui gratiam ſibi datam communi-
cando cum alijs, illas extirpauit. Inſuper vi
dens creſcere Abbatias,& ſanctis Monacis
repleri ædes, quæ nobis a Gentilibus dedi-
catas deſtrui, miſi guerras, & gentes ſuper-
bas temporibus ſuis, quæ tribularent eos:
demum huic ſuperbię oppoſuit ſe vnus ho
montio Franciſcus, qui Chriſti ſtigmata ſua
cum humilitate profunda habere prome-
ruit: & normam ſuæ humilitatis,& pauper
tatis mundo reliquit, licet a ſuis quamplu-

ribus

A ribus ſit laceſſita rebellibus, tam adhuc in
Sanctis, quàm multis eius Fratribus tenen-
tibus ſuam, quam docuit, obſeruantiam,
euangelizando relucet. Vnde conſiderans,
ꝙ homines nunquam fuerunt ita corrupti
in mundo, & non eſt, qui bona faciat vſque
ad vnum, & ꝙ hæreſes dietim augentur, &
viam noſtro Antichriſto video præparari,
quo tempore debeo ſolui, & meum regnũ
recuperare mundanum, propterea hoc con
cilium fieri decreui. Et vos o filij perditio-
nis æternę, cõuocaui, vt vos mecum, & ego
vobiſcum, maturius vobiſcum deliberare
poſſimus, quo pacto noſtrũ tartareum for-
B tium faciendo, acies noſtras ponamus in
puncto, vt exeundo tenebras orti campum
ponere valeamus in partes mundi diuer-
ſas, & recuperare regnum integrum meum
mundi, in quo liberũ me regnare valeat An
tichriſtus, & fidem Chriſti totaliter deſtrue
mus. Sed quia veſtrum, quàplures iam iam
a 50. annis fuerunt per mundum diſperſi,
vt poſſetis experiri de factis mundi, & de
fide Chriſtianorum, audiam libenter ab ali-
quo veſtrum dæmones, qui tenentur in or-
be, & eius conſilium, vt maturius poſſimus
deliberare ſtudia huius rei, & remedia ſalu
bria malitiarũ, & perditionum, quibus me-
C diantibus facilior ſit nobis aditus domi-
nandi modo, profectò ſi hæc res ſortitur
effectum, ſicut in ſagacitate malitiæ veſtræ
ſpero, dum ero Dominus mundi, vos faciã
participes animarum, & omnia mala, ſecun
dum curſum veſtræ perfidiæ habenas laxan
do vobis, ad libitum faciendi permittam.

Tunc Aſmodeus princeps vnus dæmo-
niorum ſurrexit, dicens: o terribilis rex dã-
natorum immenſe, & vos cæteri mei tenta
tionum ſodales, attendite, quia vobis me-
lius nouum annuntio, quàm vnquam ha-
bueritis a tẽpore Chriſti citra, vera loquar,
& experientia manifeſtat, quia circuiui vni
D uerſum orbem terrarum, & reperi mũdum
nunquam fuiſſe ita ingratum verſus Deũ,
ſicut nunc: nam homines ſunt ita luxurio-
ſi, ſuperbi, auari, & ſuperſtitioſi, ꝙ non
credunt alium eſſe Deum, niſi vitia, & pec-
cata, quoniam Deus eorum venter eſt: &
ſunt ita deſperati, ꝙ nihil de alia vita putãt.
Ego ſolus credo ita bene ſeruire tibi, o rex
terribilis infernorum, ꝙ faciam, quòd Deꝰ
modo iterum dicat, me pęnitet feciſſe ho-
minem: de ſacramentis eccleſiæ nihil cu-
rant, vilipendunt ſacramenta, & excommu
nicationes non timent, in corpore Chriſti,
& ſacerdotio fidem non habent, & ad ve-
recundiam ſibi ſcribunt confiteri, & agere E
pœnitentiam, & nunquam communicant
de corpore Chriſti, maximè in ciuitate iſta,
abutuntur matrimonio, & factum eſt re-
gnum Sodomæ mundus iſte, & ita ſunt de-
ſperati, ꝙ deficit omnis fides: nulla eſt cha
ritas, neq; ſpes de vita futura: ſed penitus
omnia vitia regnant, & is melior, & pro-
bio reputatur, qui in aſperiores blaſphe-
mias Dei, & Sanctorum ſuorum ſubita cũ
ira proſilit: & ille ſapientior dicitur, qui in
maioribus proditionibus ſtudet. Quo fit, vt
ſi me tuum legatum mittis ad Deum, fa-
ciam equidem ſic, ꝙ Deus ſe ſoluet, iuſtitia
mediante, & dabit tibi libertatem exeun- F
di de tenebris, & inſultandi mundum, ac
dominandi illi terreo, digno dominio. Tũc
Pluto impius ait; bonum eſt ergo, vt hunc
affabilem oratorem noſtrum mittamus ad
Deum: qui omnes conſentientes eandem
ſibi propoſitam ambaſciatam Deo fieri cõ-
miſerunt, & reliqua, prout ſuæ malitiæ vi-
deretur. Tunc Aſmodeus pro ſua equitatu
ra capit vnam valde pinguem fœminam
Sacerdotis, & equitat eam pungenti calca-
re ſuarum vnguium acutarum, ſcarpitque
crines habenarum loco, & facit illam cur-
rere duro morſu: dumque equitat Aſmo-
deus, & Lucifer ardens inquit; verè iſte Aſ-
modeus diem optimũ mihi dedit, & ſpem G
quaſi indubitatam meo cordi infixit: ſed in-
terim ne ſtemus in ocio, dum reuertitur, eſ-
ſet ne aliquis veſtrũ, qui velit boni aliquid
etiam perorare?

Tunc fętidus luxuriæ princeps Amon
ſurrexit, dicẽs; ingens rex principum dam-
natorum, ego ſum inimicus iuſtitiæ Dei, &
ſemper ſtudeo facere homines luxuriari;
ego offero me facturum, quòd pueri ante-
quàm ſint doli capaces, propter malũ exem
plum parentum, propter turpia, quæ in eo-
rum oculis facient, adiſcent exempla mala
luxuriæ, matres docebo depilare facies filia
rum, & ſibi crines poſtitios ponere mortuo H
rum, & fucum ei imponere ſuper vultu, vt
pulchriores iuuenibus videantur; & faciam
ꝙ matres docebunt filias allicere viros ad
ſuum amorem, annuendo eis oculis, atque
viſu, ita quod propriarum filiarum efficien
tur peſſimæ ruffianæ. Item faciam, ꝙ iuue-
nes a ſenibus docti puellas decipient, &
ſub ſpe ſecum matrimonij contrahendi fu-
turas ipſas decipiẽt, & eas poſtea grauidas
deridebunt, dicentes, ſicut mihi, ita & alte-
ri deſeruient. Item faciam, quòd ferè om-
nes mares, & fœminæ contractum matri-

monium

A moniū non ſeruabunt. Ideo faciam, ꝙ maſculi nulli,& virgines paucę ſeruata pudicitia ſuæ virginitatis copulabuntur. Item faciam ſenes recagnatas ruffianare puellas diſcurrendo per domos ſub ſpecie alicuius boni, & eis iuuenum facere ambaſciatas, & dona. Quinimmo faciam,quòd ipſi mariti vxores ornabunt, & efficientur vxorū propriarum lenones. Item faciam vnum mirabilem edictum, quod Deus non fecit, ꝙ mulieres portabunt caudas longiores quàm habeat vna vacca: & vt concludam, regnum ſodomorum faciam, quòd in toto mundo ſpargetur, & in ſtatu in quo erat
B ante diluuium, mundus redibit. Sed volo acerrime, ꝙ tu mihi tradas in ſocium bau, quia faciam,ꝙ iſte meus ſodalis bau in hoc carniſpriuio iuuenes iucundabit,& cū ſuis feſtis,& ludis laruatis incatenabit, ita ꝙ ſatis habebunt de huiuſmodi ſuis ludis nedū per totam Quadrageſimam,ſed per totum annum.Et reuoluens ſe ad bau dixit,vis me cum venire bau? volo,inquit bau:nos quidem faciemus pulchros ludos,& faciemus quòd iuuenes ponent tuum vultum ſibi ad inſtar vetulę, & ibunt per domos ciuium tripudiando; & matres permittent ſuas filias mathiolas tripudiare cum bautulis, & facient ita pulchra feſta, ꝙ ante finitā Qua
C drageſimam reperient ſuas filias fore grauidas. Et ſic faciemus matres filiarum ruffianas ſuarum. Itē faciemus,ꝙ Fratres proterui dabunt iuuenibus ſuas cappas,vt ſolatia faciant cum veſtibus ad religionem deputatis. Item faciemus,ꝙ monacę,& maritatæ pulcherrimæ cum facie tui vultus exibunt monaſteria,& domos maritorum, & ibunt per ciuitates vagando incognitę, & poſtea reperientur prægnantes. Similiter faciēt Monaci,atq; Fratres. Item faciemus Fratres, & religioſos ire ad ſtuffas publicè & palàm,& ibi facient pulchra feſta,maximè in hac ciuitate. Item faciemus,ꝙ preſ
D byteri tenebunt cōmatres ſuas, vt ſub com maternitatis venereis potiantur ſine ſuſpitione. Et faciemus ita pulchros ludos, ꝙ in laſciuijs, & luxurijs corrumpemus totū mundum, tollemus pęnitentiam, ieiunia, atq; deuotionem, & prædicationes, ac diuina per totam Quadrageſimam perturbabimus.

Deinde magna arrogantia ſurrexit diabolus exterminij, imponēs ſilentium Ammoni luxuriæ principi: & dixit, o ſuperbiæ rex Deo infeſtiſſime, iſte Ammon promittit de bubulis ſeruire tibi,& de mulieribus,

& ludis laruatis cum ſuo bau. Aſt ego ſu- E
perbiæ princeps vocor exterminans,& diuiſionis dominus. Caciam ego vniuerſus orbis ſentiet nominis mei vires, & ſeminabo zizanias,& diuiſiones inter maritum,& vxorem,inter patrem,matrem,& filios,inter fratres & fratres,inter ciuitates & ciuitates, inter ciues & ciues, inter dominos, reges,& reginas. Sed volo habere duos ſocios mecum.ſ.Guelfum, & Gibellinum, & videbis ſi bene exercebo officium meum. Ego quidem faciam vnum magnum exercitum cum iſtis duabus ſocijs meis, in quo intrabunt Papę, Imperatores, Cardinales,
Epiſcopi,Abbates ,Fratres, & Monaci, & F
etiam Monacę,& Sacerdotes,intrabunt Reges, Principes, & Barones, intrabunt hac in committiua ciues,& ruſtici,& mulieres; & diuidam exercitum meum in duas partes, hinc Guelſus capitaneus erit, inde Gibellinus alterius partis exercitus.Et ponam inter ipſos diuiſionem,& tunc exterminabo regna,prouincias, & ciuitates, & faciā terras ſaccomādare, ciuitates dirumpere, mulieres publicè violare, palatia igne cremari,hinc inde ſtrages ingentes fieri; & faciam grauidas euiſcerari, & extrahi partū, pueros in muros elidi. Item faciam carnē
humanam ad macellum vendi,& qui emūt G
in rabiem verſi pro vlciſcendo ſimilem ſtragem parentum, humanam carnem comedent tanquam canes. Item faciam tibi multos martyres ſub nomine Guelfi,& Gibellini. Item faciam homines capi in tāto amore horum nominum, quòd beſtias hijs appropriatas nominibus adorabunt, & amabunt pluſquàm Deum; & vniuerſaliter tot ſeditiones,& diuiſiones, ac ſcandala ponā, ꝙ totus mundus ſentiet nomen meum. O fere animarum omnium rex, vidiſti ne ab annis quinquaginta citra,quibus ſolutus vagaui per mundum, ſi tibi infinitas animas
vendicaui. Sentit Apulia vires meas, cum H
toto eius regno. Sentit Romana ciuitas cū Romandiolę patrimonio, & Ducatu cum omnibus locis ſibi propinquis. Tuſcia non ignorat horum facinorum. Iam eſt Lombardia magiſtra; nec ſe abſtinuit Marcha Taruiſiana; nec eſt inexpers iam Furlanorū libertas: de regnis Francię, Angliæ, Burgūdiæ,& Boemiæ,quid referam? & vt vnò verbo tibi concludam, me iam iam trepidat omnis plaga. Credo ergo tibi taliter ſeruire, crede mihi experto in mundo, ꝙ ego ſolus cum ſocijs meis Guelfo,& Gibellino, exterminabo taliter mundum, quòd

A pauco in tempore te reperiã in regno mundi, & taliter viam aperiam tuo filio Antichriſto, quòd omnia faciliter ſubiugabit;& cauſam dabo, quòd nec magnoopere remunerabis.

Aſt tũc ſurrexit Beelzebub magnus princeps, & dixit; magna quidem promittunt iſti, ſed ego promitto tibi regi hæreſiarũ, quòd ego ponam ſciſmata inter Papas, & diuidam Cardinales, & clerum. Item ſeminabo multas hæreſes in mundo: ego faciam, quòd multi credent falſas opiniones Euclif, maximè in Anglia. Item faciam, quòd in Boemia ſurgent vniuerſaliter in toto regno illo errores Vſionis. Sed volo B harum hæreſiarum auctores in ſocios, ſcilicet Euclif, & Ioannes Vs, vt repleant totum mundum ſuis falſis erroribus. Ego faciam deſtruere omnia templa religioſorum, & ipſis religioſis incidere digitos, ne poſſint ſacram Euchariſtiam ad altare leuare. Item faciam in diebus natiuitatis Domini facere tibi pulchras miſſas in blaſphemando Deũ, & Sanctos, & per ipſos preſbyteros taxillantes;& faciam, quòd plures ſeruiant tibi, quàm Chriſto. Item faciam, quòd vetulæ recagnatę dicent ſe ire in curſio cum Heroida in nocte Epiphaniæ, & faciam ipſas ſcire faticinare de mal incontro, C & qualiter pueri faſcinantur, & ſtrigantur. Item faciam, qnòd iſtæ vetulæ magna moſchæ, quando aliqua erit de partu, faciant dicere, quòd eſt pagana, donec intrabit eccleſiam, & quòd prohibebunt, quòd ſe ſignent, & quòd nominetur pagana, donec puer baptizatus fuerit. Item faciam, quòd ſignabunt ne poſſint ſibi nocere la chachapola. Item faciam incantare ſera in nocte natiuitatis Domini, & qui habuerit de illis feris ſuper ſe, non poterit mori ex ferro, vel ſagitta. Item faciam fieri breuia ad vermes pro pueris, ad febres, D & etiam quòd ſuper ſe portantes non poterũt mori in igne, in aqua, nec ſine pœnitentia. Item faciam incantare in natiuitate Sancti Ioannis Baptiſtæ, ante Solis ortum. Item faciam incantare diabolos in fiala aquæ, & cryſtallo: & faciam Sacerdotes exorciſtas dæmoniorum. Item faciam fieri præcantulos aduerſus zobianam. Item faciam, quòd matres docebunt filias ſuas ſponſas, quòd portent ſecum aliqua breuia, & ligent in duplone mariti, quòd nunquam poterit habere vires contra eam. Item quòd ſponſæ præcipiant primo aliquid maritis ſuis, vt ſemper prædominentur. E Item non incipient dormire ante maritum, quia maritus morietur ante. Item ſi maritus incipit præcipere ſibi, quòd ipſa recuſet facere, quia ſemper præualebit ſibi. Item faciam, quòd omnes fœminæ vetulæ, & pars magna præsbyterorum, maximè in hac ciuitate erit herbariæ, præcantulæ, & vaticinatrices, & ponent omnem fidem in talibus ſuperſtitionibus. Item faciam ponere tantam fidem vniuerſaliter in iſtis præcantulis magis quàm in fide Chriſti.

His dictis ſurrexit quartus dæmon auaritiæ Mammona ſcilicet, dicens; o Imperator auaritiæ tenax, ego verè faciam, quòd F auaritia iſta abundabit in mundo, quòd quilibet artifex artem ſuam falſificabit, & faciam mercatores, vt plus vendãt mercantias ſuas ad terminos potius vendent, quàm pro pecunia numerata, & faciam multiplicari vſuras, & faciam, quòd vnuſquiſque ſe decipiet cupiditate habendi adinuicem. Item faciam, quòd mundus ad tantam deueniet auaritiam, quòd volentes facere vindictam de inimicis ſuis, reperient homines, qui pro modico pretio interficiant eos. Item faciam fieri irruptiones viarum, & deprædari, ac occidi perſonas, furta, & latrocinią multiplicari, G pupillos, & viduas deſraudari; faciam etiam, quòd teſtamenta, & legata ad pias cauſas, non habebunt locum. Item faciam, quòd auaritia ita abundabit in clero, quòd Miſſæ, & ſacra vendentur, & beneficia per ſimoniam vendentur indignis, & ſepulchra mortuorum non niſi pretio donabuntur. Item faciam, quòd ita erit modica fides, quòd Sacerdotes ſi poſſent, venderẽt corpus Chriſti minori pretio, quam venditum fuit Iudæis. Item faciam, ꝙ aliqui Sacerdotes, & vera loquor, facient fœnus, & facient cantare inſtrumenta in perſonas concubitarum ſuarum. H Item faciam fieri ſententias falſas pro pecunijs. Faciam in paucas lites perdi periuria falſorum teſtium: faciam etiam, & non mentior, quòd filij venenabunt patrem, & matrem, cupiditate ſuccedendi; & ne teſtentur, vt prouideant animæ ſuæ. Item faciam, quòd pro peccatis prædictorum reperientur genera infinita; & vt concludam, faciam homines excęcari, ita quòd ſolam auaritiam homines deam colent, dicentes, ꝙ alia vita nihil eſt, vel qui bonum habebunt in hoc mundo,

A mundo, ſimiliter bene habebunt in futuro; & quòd melius eſt ſtare miſericordiæ Dei, quàm hominibus mundi. Quibus auditis Lucifer ait: verè nunquam memini me habere tantam lætitiam infernalem, neque ſpem me ab his vinculis diſſoluendi, ſicut modo.

Et ecce Aſmodeus princeps dæmoniorum Legatus, cum impetu velut diabolus percutit ad ianuam paradiſi, inquiẽs; aperi, voce rauca: cui attonitus Petrus clauiger, inquit: quis diabolus es tu, qui cum tanto furore cupis intrare? Aſmodeus replicat; Legatus ſum regis magnę perditionis æternæ, B qui Deo habeo loqui. Cui Petrus; quæ velis, dic mihi referenda ſibi; qui ei dicere recuſauit. Tũc Petrus, iuſſu Dei, portas aperuit paradiſi. Et dum Aſmodeus ad thronũ omnipotentis Dei appropinquaret, diabolica voce cœpit clamare, iuſtitiam, iuſtitiã, iuſtitiam. Cui Deus omnipotens, inquit; o inimici iuſtitiæ, quid tibi volunt iſta verba ſignificare, vt quæras iuſtitiam? tunc Aſmodeus dixit: circuiui totum mundum, & nullum reperio Chriſtianum, qui curet de tuo ſanguine, quem ſparſiſti pro ſua ſaluatione, nulla fides, nulla pietas, ſpes deficit, humilita eſt diſperſa, nuſquam charitas inueni- C tur, non eſt amplius fortitudo, nulla temperantia, nulla prouidentia, & tota iuſtitia eſt ſubmerſa, nulla lex ſeruatur, & penitus nõ eſt vſq; ad vnum, qui faciat bonum; quia redijt genus hominum, quos per diluuium perdidiſti: vnde petimus, iuſtitiã requirentes, Luciferum regẽ noſtrum ammodo ſolui, quia inſtat tempus, vt veniat Antichriſtus, & dominetur mundo: nam ferè omnes animæ veniẽnt a caſa calda. Cui Altitonans dixit, nõdum venit tempus. Aſmodeus replicat infernalis: immo tempus eſt, & ſigna apparent, quæ Apoſtolis docuiſti: nam regnum contra regnum inſurgit, do- D mus ſuper domum ruit, &c. hæreſes iam vigent, & tuam legem euangelicam diſſipauerunt, & deficit omne bonum; cum ſis iuſtus, iuſtitiam mihi facito. Tunc Deus creator omnium, videns hæc omnia fore vera, dixit; vade ergo & ſolue omnes alios diabolos, excepto Lucifero, quia nondum tẽpus eſt quo ſaluatur. Et tunc diſcatenati fuerunt quatuor ſpiritus ſupradicti infernales cum ſequacibus ſuis, qui velut agmine rupto, exeuntes infernum, per vniuerſum orbem ſunt diſperſi. Et quòd hoc ſit verum, opera facinorum, & malorum, quæ quotidie videmus in vniuerſo mũdo fieri, demoſtrant apertè; & ideo non mereris, ſi E Deus plus permittit tẽtare homines, quàm vnquam fecerit, quia conſentiunt peccatis, & culpę, & culpa quærit culpam dare malam horam, eſt conſentire; malum diem, eſt principiare, malũ menſem, eſt malum operari, malum annum eſt continuare mala opera, & ſeptem peccata mortalia.

Tertia pars principalis.

TErtia pars prædicationis noſtræ eſt tempus malitiæ diabolicæ diſcatenatæ. Et hoc tempus erit tempore Antichriſti, in quo tempore, qui bene exierit F ſeminare, bene recolliget: & qui male ſeminauerit, male recolliget: & erit tempus tentationum: & væ prægnantibus, intellige, peccatorum: a qua Deus defendat per ſuam miſericordiam, Amen.

DE INSPIRATIONIBVS.

Sermo XI.

EXijt, q ſeminat ſeminare ſemẽ ſuũ. Luc. 3.c. Ad euidentiam dicendorum præmitto, quòd in G hoc ſermone ſeminare, idem eſt, quòd inſpirare, & inſpiratio eſt mentis excitatio ad aliquid operandum, vel non operandum, vel neutrum. Et intellige ad aliquid operandum. ſ. bonum, vel non. i. malum, vel neutrum: ſed quando mens eſt dubia, vel differens in aliquid operando; circa quæ tria ſunt conſideranda. Primo, quot ſunt ſeminatores: ſecundo, quot ſunt genera ſeminum: tertio, de effectu, ſeu de certis regulis cognoſcendi ſemina bona, & mala. H

Prima pars principalis.

AD primum nota, quòd ſunt, ſeu reperiuntur ſeptem ſeminatores, ſcilicet Deus, Angelus bonus, virtus propria, Angelus malus, malitia propria, neceſſitas, & conuenientia: & de his ſingulariter.

Primo proſequamur: vnde primo dico, ꝙ primus inſpirator, ſeu ſeminator eſt Deꝰ; quia omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens

A dens a patre luminum,&c. Iacobi 1.c.& in Gene.1. Inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ.

Secundus eſt Angelus datus ad noſtrum exercitium.ſ.ad noſtram cuſtodiam: vnde Paulus Apoſtolus dicit;Omnes ſunt adminiſtratores ſpiritus in miniſterium miſſi.

Tertius eſt virtus propria, quæ quandoque prouenit ſine Deo, & ſine Angelo, vt in bono viro accidit, qui deuotè orãs,propria virtute inſpirante, & cum magna charitate aſſueta bona ſingulariter inſpirat intellectum; quia ſicut culpa inducit, ita virtus virtutem inſpirat.

B Quartus eſt Angelus malus, qui eſt ſeminator zizaniæ, ſicut paliate fecit in Eua, inſpirando ei,& ſuadendo,ꝙ induxit eam ad comedendum de pomo vetito. Et hoc accidit tam in ſpiritualibus operationibus,quã temporalibus,vt infra dicetur;quia ſub ſpecie boni fallit homines.

Quintus eſt malitia propria, quæ habituatur in malis, ſemper inſpirat tentationes malas ſine alterius inſpiratione, ſicut accidit in pluribus latronibus,quorũ prior & habituatus in longa ſua praua conſuetudine derobandi,& interficiendi,exiens dicit alijs: ego volo antecedere, ſequimini me: ego, quia ex ſua propria malitia habi-
C tuata in ſimilibus malis,inſpirat,& inducit eum ad perimendum homines,quibus obuiat magis quam ſocios, qui forte in talib' non ſunt ita habituati; & habituati in facinoribus ſunt ſimiles lapidi rotundo, qui proiectus grauedine it diſcurrendo ad locum decliuiorem, donec requirat ſuũ centrum,ſeu locum vbi ſtet. Similiter & peccatum,quod per pœnitentiam non deletur, mox ſuo pondere diſcurrendo, & inſpirando trahit animam ad aliud peccatum: vnde Dauid; abyſſus, abyſſum inuocat. Et Iſaias 5.c.Cor impij quaſi mare feruefcens,quod nunquam habet requiem, ſicut & cor im-
D piorum feruet iniquitatibus. Et ſicut mare conuertit dulce in amarum, & amarum in dulce. Ita cor impij: vnde Iſa.5.c. Væ vobis, qui dicitis bonum malum,& malũ bonum,& ponitis amarum in dulce, & dulce in amarum. Et ſcias, ꝙ diabolus facit ſicut mater, quæ nutrit filios ſuos; quia quando ſunt ita paruuli, quòd non poſſunt ire de per ſe ,blandiendo,ducit eos in circulis,donec de per ſe adiſcunt ire. Et poſtea dimittit eos ire de per ſe ſine cuſtodia. Ita facit diabolus, quia primo allidit ſuis filijs iniquitatis, inſpirando paulatim mala:& dum in malis ſunt habituati, nec ſe corrigunt E
amplius,non expedit,quòd tentetur a diabolo;quia ex ſua propria malitia habituata contentantur ad malum: & quia ſcit iſtos perſeueratores in malis,amplius non tentat eos; quia ſine ſua tentatione, ex habitu propriæ malitiæ, de per ſe iraſcuntur,luxuriantur,blaſphemãt Deum,decipiũt alios, & omnia mala faciunt.

Sextus ſeminator eſt neceſſitas; & quia neceſſitas non habet legem,hæc inſpiratio non inducit meritum, nec demeritum; vt ſi habes famem,neceſſitas inſpirat te ꝙ comedas: & mater nõ poteſt obliuiſci infantulum ſuum neceſſitate aſſiſtente: & hæc F
neceſſitas quandoq; eſt reſpectu ſui ipſius, quandoq; reſpectu proximi.

Septimus ſeminator eſt conuenientia.i. conformitas conuerſantiũ adinuicem,quę neq; a Deo, neq; ab Angelo inſpiratur,&c. de quibus clarius indicetur.

Secunda pars principalis.

AD ſecundum principale.ſ.quot ſunt genera ſeminis; quia tot ſunt,quot ſunt ſeminatores; quia primum genus cognitionis ſeminum eſt Dei ad ani- G
mam: ſecundum eſt Angeli ad animam:tertium virtutis propriæ ad animam,&c. differentia quarum inſpirationum quaſi incognoſcibilis eſt:immo infallibiles ex iſta tria ſemina inſpirationum ſemper bona ſunt. Et etiam quartum genus inſpirationis a diabolo ſeminante, quandoq; non cognoſcitur,vtrum ſit a Deo, vel ab Angelo, vel a virtute propria: transfert enim ſe diabolus quandoq; in Angelum lucis:& iſta inſpiratio quandoq; eſt bona, quia meritoria, rariſſime tamen: ideo ſis cautus quando talis inſpiratio ſeminatur in mente, quia vix poteſt deprehendi,an ſit bona,vel mala,an H
a Deo,vel ab Angelo,&c. Inſpiretur,quia in principio,medio,& fine, apparentis conueniunt; quia apparet,ꝙ talis inſpiratio ſit de bono; & cum apparentibus rationibus, & cum apparente diſcretione, & propter eum videtur fieri debere inſpiratio illa, licet a diabolo inſpiretur. Et nota,ꝙ inſpiratio procedens a diabolo, & a noſtra malitia propria regulariter mala eſt: vnde quandoq; tu propoſuiſti facere ex aliqua bona inſpiratione aliquid boni, diabolus inſpirat,quòd ſi facis tale quid,erit maius bonũ, quàm ſi facis quod propoſuiſti, tu dimittis

prius

A prius bonum ex bona inſpiratione ſibi inſpiratum; & turpis maius bonum a diabolo inſpiratum, & magis meritum conſequaris, quo incępto poſtea videbitur tibi ita arduum, ꝙ illud reliquis, & ſic non facis primum, nec ſecundum, & ſic de alijs ſimilibꝰ inſpirationibus. Neceſſaria, & conuenientia, ſunt ita cônexę, & commixtę, quòd vix vna inſpiratio proueniens ex neceſſitate, vel ex conuenientia diſcernitur ab alia, & in his duabus ſi eſt verè neceſſitas, non meretur.

Tertia pars principalis.

B AD tertium principale. ſ. de effectu ſupradictarum inſpirationum. Et nota bene. Ad cuius declarationem nota, quòd decem regulæ ſunt notandæ.

Prima eſt, quæ in diſcretione conſiſtit, vt ſemper maius bonum proponatur minori, cæteris paribus: & ſic incipiendo de minori bono ad maius bonum, & de maiori ad maximum gradatim, quia iuſtitia præcipit magis bonum magis diligi: vnde bonũ ſpirituale eſt eligendum, magis quàm corporale, & bonum generale eſt præferendum bono ſpeciali: vnde ſi maiora, & plura poſſunt ſimul fieri, & exerceri, & ſunt cõpaſſibilia, C ſunt fienda, magis quàm pauciora, & vnum ſolum, & cum perſeuerantia, vbi illa plura non requirunt totius hominis exercitium; ſed ſi requirit totius hominis exercitium, ſicut eſt prædicare, & habere curam animarum, illud eligi debet, quod eſt magis fructiferum, & alterum tantum facere: quia alterum illorum duorum officiorum occupat totum hominem: vnde Paulus ait, Non me miſit Dominus baptizare, ſed euangelizare.

Secunda regula eſt, quòd in præſenti materia in cognitione crucis propter ea, quæ ibi dicentur, attendas, quòd ex ſui natura D ſit crux, & non propter te. ſ. propter tuam delectationem temporalem, vel vtilitatem propriam, vel propter alium. ſ. propter proximum, vel vtilitatem proximi, vt ibi declarabitur: circa quę nota quinq;.

Primo, ꝙ omnis virtus poteſt dici crux, aut inſpirata a Deo, aut ab Angelo, vt ibi declarabitur: hæc denotantur in cruce Chriſti, in qua conſidera quatuor ligna, vnum eſt longum, aliud eſt lignũ ſuper quo Chriſtus tenebat pedes: tertium eſt, quod eſt per tranſuerſum: quartum eſt lignum deſuper caput Chriſti, vbi inſcriptus fuit titulus, videlicet, Ieſus Nazarenus, Rex Iudæorum. E Et per lignum longũ deſignatur amor Dei; per inſerius lignum ſuper quo tenuit pedes, notatur amor proximi: per tranſuerſale intelligitur delectatio aduerſitatis propter amorem ipſius crucis: per lignum ſuperius intelligitur gaudium, & ſpes vitæ æternæ.

Secundo nota, ꝙ non eſt propter ſe tantum laborare, ſed eſt laborandum, ne Deus offendatur, & vt amplius honoretur. Pſal. Labores manuum tuarum, quia manducabis: beatus es. ſ. in præſenti vita, & bene tibi erit, in futuro.

Tertio nota, ꝙ non eſt operandum reſpectu delectationis corporalis, & vtilitatis tantum, ſed reſpectu Dei: vnde poſito, quòd ieiunes vt magis acuas appetitum, & delectabilius comedas, vel vt ſanior viuas, & ſimilia, quia non fit propter Deum, ſed propter te tantum, ideo recipis mercedem tuam ab eo, propter quod id facis, iuxta illud: Amen dico vobis, receperunt mercedem ſuam. ſ. a delectatione, vel ſatietate. Si pater, qui naturaliter inclinatur ad amandũ filium, ipſum ditat, veſtit, & alit, in hoc nil meretur, quemadmodum & pecora, & animalia naturaliter alunt filios, & naturaliter appetunt viuere, & ſimilia. Item nec G propter conuenientiam ſocietatis tantum debemus amare ſocios, ſeu aliam creaturã, nec taliter amando meretur: nam & bruta animalia, aſini, equi, & ſimilia animalia naturaliter amant ſibi ſimilia, & ſocios, quia omne ſimile appetit ſibi ſimile: & quando ſimilia ſunt conuenientia neceſſitatis, non meretur. Sed ſi ille naturalis amor, vel conuenientia ſocietatis perueniunt, vt Deus minus offendatur, & perfectius ſeruiatur ſibi, tunc meretur taliter amans: vnde pater filium diligendo, inſtruendo, & ei neceſſaria faciendo, vt valeat viuere ſine peccato, H & ſeruire Deo, & non offendere ipſum, tũc præmiabitur de ſuo labore; & talis inſpiratio naturalis amoris, & conuenientiæ, procedit a Deo, vel ab Angelo, vel a virtute propria; poteſt etiam procedere a diabolo, tamen contra ſuam intentionem finalem: & nota, quòd quando quis operatur propter naturalem, ſeu carnalem amorem tantum, vel propter ſe tantum, illud procedit ex inſpiratione diabolica, & non referendo illum amorem principaliter ad Deum. Item nota, quòd quãdo ſenſualiter tantum amatur, vt puta plus amare iuuenem, quàm ſenem, & pulchrum, quàm turpe, & ſic de

ſimilibus,

A ſimilibus, non referendo illum amorem ad Deum, talis inſpiratio eſt etiam diabolica: ſed ſi amatur iuuenis, vel pulchra res plus ſene, quàm res turpis, non propter ſe tantum, vel propter illum amatum tantum: ſed vt Deus non offendatur, & vt ei magis ſeruiatur, tunc eſt meritorium, aliàs ſecus: vnde Matth. 16. c. Qui vult venire poſt me, tollat crucem ſuam, & abneget ſemetipſum, & ſequatur me. Abnegare ſemetipſum, eſt ſeruire: ſed non propter ſemetipſum tollat crucem. Et ſic nota, quòd volens ſequi Chriſtum, neceſſe habet tollere crucem, & debet tollere ſuam,
B ideſt ſecundum ſuum poſſe, & meam, ſicut Chriſtus accepit; quia opera Sanctorum aliqua ſunt admiranda, ſed non imitanda: ſequatur me. i. honorem, & amorem meũ, & non ſuum.

Tertia regula generalis eſt, quòd accipere crucem vltra paſſibilitatem corporis, nõ eſt inſpiratio Dei, ſed diabolica tentatio: ratio eſt, quia Deus nihil odit eorum, quæ ipſe fecit: vnde non odit corpus noſtrum, immo diligit, & vult nos ipſum diligere, & ad ſuum honorem ipſum conſeruare, & non deſtruere, nec dare ei onus, quod non poſſit portare: nam iugum meum ſuaue eſt, &c. & liceat videatur Sanctos feciſſe
C magna, &c. dico, quòd ſunt admirandi, & non per omnia imitandi: & ſic non eſt iudicium inter nos, & Sanctos; ſed inter Deum, & nos, eo quia omnes fecerimus præcepta ſua, nec bonum quantum facere poteramus; & non ex eo, quia non fecerimus, quod Sancti fecerunt; vel quia non fuerimus imitati Sanctos: vnde Beatus Auguſtinus in prima ſua dicit, quòd medium tutiſſimum eſt inter extrema tenere; quia medium tenuerunt Beati. Et ſcias, quòd parum operari, non perducit ad regnum; nimium vero operari, vltra regnum tranſit, & ad infernum demergit: vnde Paulus
D 2. ad Corinth. 5. c. Tanquam morientes, ecce viuimus: vt caſtigati, & non mortificati, tanquam morientes tenendo extremitatem: & ecce viuimus, tenendo medium pœnitentiæ corporalis; vt caſtigati a præſumptuoſitate noſtra in non tenendo amplius extrema, & non mortificati propter negligentiam, & puſillanimitatem noſtram: ſed tenendo medium, & exercendo virtutes, & bona opera, quæ exercere poſſumus, viuamus; vnde exemplum. Erant duo, qui volentes ſeruire Deo, conſuluerunt, dictũ: Fratrẽ Bernardinum prędicatorem noſtrum, quibus conſuluit, quòd E ſubirent obediẽtiã religionis alicuius pręlati; & alter tenuit ſuum conſilium, alter verò noluit ſequi conſilium ſuum, ſed intrauit vnum eremitorium, & voluit regulari ſecundum caput ſuum; & fecit ita auſteram, & extremam vitam illo anno, quòd in effectu debilitauit cerebrum, & vires corporis, quòd incępit vacillare, & intrauit ciuitatem; vnde ciues videntes auſteritatem vitæ ſuæ, incęperunt ſequi eum, vt amicum Dei, & ferè Sanctum: & incępit prædicare, quòd erat Papa, & quòd debebant apparere certa ſigna quadam die; qua die congregata multitudine gentium expectantes F ſigna, incępit ſtultizare; propter quod dominus Frater Bernardinus accepit eum in cuſtodiam, & gubernationem in quodam hoſpitali, dando pro regula, ꝙ quis dicit ſe eſſe Imperatorẽ, vel Papam, oua ſunt ſibi danda: vnde vna die dictus fatuus accepit vnam ſtangam oſtij, & amenauit, cauſa dandi poſt caput D. F. Bernardini; & niſi vidiſſet vmbram, & præcauiſſet, ipſum interfeciſſet: & notauit hoc, quòd ſi inſatuans reperitur in peccato mortali, & moriatur fatuus, damnatur. Item notauit, quòd nouitius primo anno, quo ſtat in probatione religionis, ſi infirmatur, aut non perſeuerat, aut vix perficit vitam monaſticam. G

Quarta regula principalis eſt, quòd omnis crux importabilis animæ, nunquam eſt aſſumenda etiam a quocunque inſpiretur, quia nunquam perficietur: hoc tamen non in omnibus, quia ſeruor animæ debet attẽdi ſecundum virtutem portabilẽ, ſeu quæ portari poſſit, & ſecundum plus, & minus exerceri cum diſcretione. Tamen Maria Magdalena ex multa dilectione, quia multum dilexit, promeruit veniã multorũ peccatorũ, & gratiam abundantẽ: vnde Chriſtus dixit, fides tua te ſaluã fecit. Vnde Mat. 4. Non tentabis Dñm Deũ tuũ: ꝙ facit imponens nimiã crucẽ aię ſuæ. ſ. nimiũ orare, H nimium meditari, quaſi vř tentare Deũ, & propter faſtidium, quaſi deſperans mutabit propoſitũ faſtidiius, quia nõ ĩ multitudine, ſed in deuotione, & feruore deuotionis cõſiſtit oratio: vnde B. Franciſcus itinerabat quandoq; per decẽ milliaria, ꝙ non dicebat niſi vnum Pater noſter. Nec eſt tamen orãdum nimis parum, ſed medium eſt tenendum, vt ſupra dictum eſt: & reperto medio debet ſe ſtabilire, & perſeuerare in illo, nec interim donec reperieris illud medium, eſt deſiſtendum a bono; quia ſicut

A verarius, vel figulus non ceſſat facere cia-
tos ſuos, vel ſcutellas ſuas, licet aliquos frã-
gat; ſic nec volens ſeruire Deo. Sed vnum
procedit, quando erit vnus infirmus & ſe-
nex, qui plus operatur in ſeruitijs Dei, quã
iuuenis, ſicut in beato Franciſco reperitur;
illud procedit ex feruore, & amore, & vi-
gore virtutis animæ redundante in corpo-
re illius: ſecus ſi cætera eſſent paria, quæ-
rere enim mori propter Chriſtum, ſicut ſe-
cerunt Martyres, non eſt naturale, ſed eſt
ex virtute, & feruore animæ; ſed an cen-
ſeatur indiſcretus ille, qui propter pœni-
tentiam, & bene agendo, & diſcretè infir-
B matur? Reſpondeo, ſi quis infirmatur in
bono opere, infirmatur non ex indiſcretio-
ne, ſed a Deo, ad ſui profectum: & ad co-
gnoſcendum, vtrum hæc procedat appro-
batio Dei, vel ab indiſcretione: nota, quòd
qui ex proatione Dei infirmatur, cum gau-
dio ſuſtinet infirmitatem, & laudat pœni-
tentiam, & hortatur alios ad ſimilia facien-
da, & ad patientiæ ſupportationem; cuius
infirmitas non eſt ad mortem, ſed vt glo-
rificetur filius Dei propter eum: ſed quan-
do infirmitas ab indiſcretione procedit,
tunc impatienter portatur, & infirmans
diſſuadet alijs, ne ſimilia faciant; & eſt ſi-
C gnum indiſcretionis, & tentationis: vn-
de Apocalyp. ſecundo. vbi prælatus repr-
henditur de feruore, ſed laudatur de odio
Nicolaitarum, qui ſub triplici differentia,
ſed triplicem differentiam, infraſcripti ver
bi Nicolaitarum, ſignificat literatos corpo-
rales, & ſpirituales. Nicolaus enim vnus
de ſeptem Diaconibus fuit, qui cum cen-
tum viginti Spiritum ſanctum receperunt,
& poſtea effectus eſt caput hæreſis, & con-
duxit ex dictis centum viginti, vndecim
ex ſua ſecta: vnde conſiderando, quòd di-
ſcipuli, qui receperunt Spiritumſanctum,
ſicut effecti hæretici valde tremendum eſt:
D vnde pſal. Poſuiſti firmamentum eius for-
midinem.

Item exierunt quidam ex nobis, ſed non
fuerunt ex nobis; quia non qui incœpe-
rit, ſed qui perſeuerauerit, ſaluus erit. Et
iſte Nicolaus hæreticus tripliciter errabat.
Primo, quia non ſtudebat niſi in carnali-
bus deſiderijs mulierum, & dum repræ-
henditur, negauit ſe luxuriari, ſed dixit,
quòd bene communicabat propriam vxo-
rem alijs, quia omnia ſunt communia; &
hoc faciebat ex charitate, quæ erat canitas:
vnde Nicolaitæ dicti ſunt. Secunda diffe-
rentia eſt corporalium, quia ſequebantur
carnalia inordinatè; vnde ſtultus populus E
interpretatur. Tertia differentia erat ſpi-
ritualium, quia vitioſè, & indiſcretè vi-
uebant: vnde ſtultus populus interpre-
tatur.

Quinta regula eſt, quòd omne, quod non
eſt ſecundum vſum rationis, omnino non
eſt fiendum. Et ſi Sancti videntur feciſſe
òppoſitum, ſunt mirandi, ſed non imitan-
di, quia potius tentatio eſſet, & maximè
contra præcepta diuina, vt mulieres in ha-
bitu monachali cum monacis in monaſte-
rio habitare; quamuis reperiatur in libris
vitæ Sanctorum Patrum, aliquas in habitu
monachali inter monachos habitaſſe, & F
Sanctas fuiſſe. Et eſt etiam contra vſum ra
tionis, quòd iuuenis fœmina peregrinet,
quia periculoſum eſt ſuæ pudicitiæ, ſecun-
dum rationem: vnde Paulus ad Corint. ait:
Rationabile obſequium veſtrum.

Sexta regula eſt, quòd nihil eſt fiendum
contra ſenſum, & conſilium expertorum
in via Dei, accipit pœnam ſine præmio ex
ſua cruce ex ijs, quæ facit; vel ſi accipit cru-
cem delectationis ſpiritualis ſine conſilio,
vt ſupra, male ſibi veniet; ſicut ſi aliquis pe-
regrinus volens tranſire per locum pericu-
loſum contra conſilium habitantium in lo
cis proximis, & ſcientium pericula illius lo G
ci, incidit in latrones, & ſpoliatur, & mul-
totiens interficitur; & hoc reſpectu illo-
rum, qui recipiunt crucem pœnitentiæ cor
poralis. Item etiam eſt periculoſum ac-
cipere crucem delectationis ſpiritualis ſi-
ne conſilio peritorum, & expertorum in
talibus; quia multotiens diabolus transfert
ſe in Angelum lucis, ſicut fecit vni ſocio
Sancti Franciſci, cui apparebat in forma
crucifixi, dicens, quòd non deberet mora-
ri, nec credere illi Franciſco tam deſpecto,
& vili perſonæ; & recipiebat in animo
conſolationem, credens fore Chriſtum.
Et hoc faciebat diabolus, vt apoſtataret, & H
relinqueret ſeruire Deo. Et diu occulta-
uit prædicta, tandem reuelauit Sancto Fran
ciſco, qui dixit dicto Fratri ſuo, quòd ſi am-
plius appareret ſibi, quòd ſpueret in eius
faciem; quia ſi eſſet Angelus lucis, vel
Chriſtus, patienter portaret: & ſi eſſet
diabolus, cum ſuperbia, & impatientia
recederet. Quod cum ita feciſſet, diabo-
lus deluſus inde receſſit cum magno impe-
tu, & dirupauit ſcopulos, vnde tranſiuit:
vnde expertus crede magis. Et etiam ſunt
ſcandalizandi: vnde Paulus ait: Si ſcanda-
lizauero fratrem meum, non manducabo
carnem

A carnem in æternum. Et non dixit, ſi ſcandalizauero ęmulatorem iniquum, malitioſum, proteruum, &c. ſed dixit fratrem, ſcilicet ſimplicem, virtuoſum, & ſimilem. Et de ęmulationibus Chriſtus dixit: Sinite ęmulatores, quia cœci ſunt, & duces cœcorum.

DE SEMINE inſpirationis.

B

Sermo XII.

Exijt, q ſeminat, ſeminare ſemē ſuū. De ſemine inſpirationis variæ ſeptationes præmiſimus: ſed in iſta prædicatione dicere intendimus de ſemine inſpirationis: vnde ad euidentiam nota tres regulas, ſeu conſiderationes.

Prima conſideratio eſt diſcretio.

Secunda eſt inſpirationum operatio.

Tertia conſideratio eſt fructus inſpirationum, ſeu inſpirationum fructificatio.

C Item nota decem regulas, de quibus heri diximus de ſex per ordinem. Reſtat in præſenti ſermone tractare de alijs quatuor.

Prima regula eſt, quòd quando occurrit in mente tua cogitatio aliqua faciendi quod magnum factum, & intellectus tuus ſtat ſuſpenſus, & non es ſolitus facere tale factum; nunquam illud incipias, donec non es bene clarus, quia ſi illud aggredie-ris, niſi fueris bene clarus, male capitabis. Nam operationes magnæ de ſui natura ſunt magni effectus, & debent capi cum magno intellectu, & cum matura deliberatione: verbi gratia, ſi vis effici religio-

D ſus, & tuus animus intricatus ſtat in ſuſpenſo, non facias donec tibi alia cogitatio non occurrat; & donec bene intelligas, & es clarus animo repauſato, maxime in his, in quibus experientiam non habes; quia ſi fundamentum eſt debile, quando magnum ædificium eſt fabricatum, ruit, nec poterit ſtare: vnde priuſquàm curras ad actum naturæ, delibera: vnde quando talis cogitatio tibi occurrit, in qua tuus in ſuſpenſo ſtat animus, & neſcis quid facias deliberare. Primo recurre ad orationem, & orando Deum inſtanter precare, vt tuum clarificet intellectum. Et ſi orationes tibi non proſunt, quære conſilium ab experto: & ſi adhuc non es clarus, nullo modo te impedias. Et dixi primo, quòd inſiſteres orationi, quia ſi illa inſpiratio a Deo procedit, ipſe paulatim declarabit tuum intellectum, quòd illa inſpiratio ab eo procedit: & ſi a diabolo procedit, adhuc te Deus illuminabit paulatim, quòd illa eſt diabolica inſpiratio in proceſſu. Ideo non feſtines. Secundo quære conſilium ab aliquo in talibus experto. Et ſi non reperis conſilium, ſuperinde expecta tempus, & paulatim Deus tibi declarabit, quid ſis facturus, ad inſtar fortunæ; F quia marinarius dubius de fortuna maris, expectat in portu ſecurus, donec paulatim fortuna recedit, & eſt clarus de tranquillitate, & tunc ſecure tendit in altum. Nam multoties menti occurrit aliqua bona cogitatio a diabolo inſpirata, vt ſub ſpe ceboni ſi incœperis, in proceſſu non proſequaris, decipiat: propterea non feſtines, niſi Deus tibi mittat per ambaſciatorem tempus, quod paulatim te declarabit quid melius ſit faciendum, quia conſultius eſt deſiſtere, & non principiare, quàm principiatum deſerere: iuxta illud, Non qui incœperit, ſed qui perſeuerauerit, ſaluus erit. G

Secunda regula eſt, quòd quando tibi occurrit aliqua inſpiratio alicuius cognitionis, in qua ſit aliqua delectatio naturalis, quæ ſit ſine peccato, & illa naturalis delectatio ſit minor, quàm pœna crucis, illa operatio ſemper eſt facienda: verbi gratia, quando tu ieiunas propter appetitum accenſum, tu habes maiorem delectationem de cibis groſſis, puta de vno cępe, quàm de carnibus, vel de vno capone, quando tu non ieiunas; vel cape delectationem naturalem cum vxore tua, dico ſemper ſine peccato mortali; & illa delectatio eſt minor, quàm pœna crucis. Tu H non debes dimittere ieiunium, ſeu aliam operationem virtuoſam propter illam talem delectationem naturalem, quia maior eſt pœna crucis, ſcilicet ieiunium, quàm ſit illa delectatio naturalis; & dixi, ſi eſt ſine peccato mortali; quia ſi eſſet cum peccato mortali, nullatenus eſt facienda: verbi gratia, ſi Abbas præceperit ſuo monaco, quòd non comederet cepe; & ille monachus ieiunaret, vt poſſet comedere, & comedit cepe. Et quia delectatio naturalis, quam ipſe habet in comedendo illud cepe, eſt

A cum peccato mortali, quia facit contra obedientiam, licet ſit minor, quàm pœna crucis, hoc eſt, quàm ieiunium, non eſt facienda. Similiter potes ponere exemplum. Tu vadis ad audiendum prædicationem propter audire facundiam prædicantis, & delectaris naturaliter in ea, tamẽ ſubſtines frigus, vel aliquam neceſſitatem, licet non habeas delectationem ſpiritualem, tu non debes relinquere prædicationem; quia pœna crucis maior eſt, quàm illa naturalis delectatio, ſi eſt ſine peccato mortali, ſicut eſt in mercatore, qui ſcit, ꝙ ſi mercat, perdet vnam ballam; ſed ſcit, ꝙ de illa mercantia,
B vltra illam ballam, bene lucrabitur, non ſtabit quo minus mercetur, quia plus lucrabitur, quàm perdet. Idem in agricola, qui ſcit, ꝙ ſeminando diſperdit multa grana; tamen quia ſcit per experientiam, ꝙ multo plus granum habebit, & lucrabitur, quàm ſit illa grani diſperſi perditio. Similiter in prædicante naturaliter venit ſibi delectatio quædam videndo ſub eius audiẽtia multas perſonas: ſi illud refert ad Deum, non peccat: ſed ſi ſibi appropriaret, incideret in peccatum inanis gloriæ, quòd eſt mortale: & tũc melius eſſet deſiſtere peccando mortaliter; quia licet faciat multum fructum alijs, quid
C prodeſt ſibi, ſi totum mundum habeat, & animam perdat? vnde ſcias, ꝙ natura ſtat inter gratiam, & culpam; ſi delectaris in bono, habes gratiam; ſi delectaris in malo, habes culpam; & illam delectationem naturalem, quam habes, ſi refers ad Deum, eſt bona, & conſequeris gratiam; ſi ad te refers, eſt culpa: vnde Iob 28. c. Dulcedo illius vermis nõ ſit tibi in recordatione, &c. Dulcedo illius vermis, ſcilicet delectatio, non ſit tibi in recordatione, referendo ſemper ad Deum tantum; quia non nobis Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriã: quia ſi deſcendit in operatione aliqua delectatio naturalis, & refertur ad Deum, &
D non relinquitur via, & operatio virtuoſa. ſ. crucis, tunc ſequitur gratia, & lignum naturæ frangitur infructuoſum: ſimiliter econtra ſequitur contrarium; & ideo quando ex aliqua operatione ſequeretur illud contrarium, ſemper deſiſte ab illa inſpiratione illius inſpirationis.

Tertia regula eſt, ſi tibi occurrunt duæ delectationes, vna naturalis, alia ſpiritualis; & ſpiritualis ſuperat naturalem ſine peccato, ſemper debes illam ſequi, aliàs ſecus: verbi gratia, tu vadis audire Miſſam propter audire organa, vel cantores, & naturaliter delectaris in illa melodia, magis, E quàm in ſenſu ſcripturarum, & in Miſſa; quia naturalis illa delectatio exuberat ſpiritualem, nec refertur ad Deum, ſed ad te; tunc eſt deſiſtendum, & non ſequendum: ſed ſi exuberat in te plus delectatio ſpiritualis ſenſus, quàm naturalis, illa eſt inſpiratio diuina, nec eſt relinquenda propter delectationem naturalem: vnde Paulus ad Epheſ. 4. c. Gaudete in Domino, ſemper ſpiritualiter intellige. Iterum dico, gaudete, licet. ſ. habeatis aliquam delectationem naturalem.

Quarta regula eſt, quia regulariter homo poteſt gaudere, & hoc dupliciter; vno mo F do per virtutem patiendo, alio modo per gratiam: vnde quando pono delectationem in anima, vel per gratiam, vel per virtutem; illam virtutem omnino capere debeo, delectatio per virtutem patiendo, ſicut Apoſtoli ibant gaudentes ad martyrium; ſic nos debemus gaudere patiendo, & amando Deum; & omnia alia aduerſa virtuoſe patiendo pro eo. Nam Deus non præcipit, quòd aliquis moriatur pro eo, nec det omnia alijs: ſed dixit, Ama me, & ſermones meos ſerua: & ſic præcipit, quòd gaudeamus; & ideo ſecundum, quòd gau- G demus amando Deum, lætemur in eo per virtutem in perſecutionibus noſtris. Aliud eſt gaudere in Deo, ſcilicet quando anima ſit liquefacta in gratia Dei: verbi gratia, quando vadis ad confitendum, tu vadis mœſtus, & cum magna grauitate tuorum facinorum: & quando es confeſſus, anima remanet tota gaudens, & leuis: & ſi eſt bene contrita, & ſibi placet, quòd ei diſpliceat, quòd mala fecerit per præteritum, & potius vellet illam talem contritionem habere, quàm omnes illas delectationes, ſi eſſent ſimul conglutinatæ il- H lorum ſuorum omnium peccatorum, quas habuit illa perpetrando, & plus delectatur in diſplicentia peccatorum illorum, quàm delectata fuerit in perpetrando illa, tunc eſt vera contritio illa: vnde Dauid, pſalm. Ducam eam in ſolitudinem. ſ. quando deſeret peccatum; & lactabo eam, ſcilicet in placendo pœnitere de malis operibus; quia tunc peccator delectatur in Deo, & contemplando dicit animæ ſuæ: anima mea quã fuiſti ingrata verſus tuum Creatorem, & amaſti tuam damnationem, & mundum periculoſum, & peccata, dereliquiſti Deũ, & ſaluatorẽ tuũ, &c. & hoc procedit partim ꝑ inſpirationẽ, & qñq; ꝑ diui-

nam

A nam gratiam. Et ſimiliter ſi contemplando gaudia paradiſi ſentires animam liquidari: vnde aliqui Sancti etiam delectationes ſpirituales in hoc ſæculo fugerunt, ſicut Frater Iacoponus, qui reperiens Chriſtum fulgentem in cella, dixit ei: Foras Chriſte: & Chriſtus dicebat, Veni intra fili: & ille reſpondit: Non intrabo niſi exieris. Ecce qualiter aufugit Deum, vnde hoc, & quidem vt vitaret illam ſpiritualem delectationem, vt cruciſigeret ſe cum Deo, non delectando de eo pro tunc, ſicut Chriſtus in cruce, quãdo dixit: Deus meus, vt cur me dereliquiſti? vnde Cant. 7. c. Ego delector in eo, & a me
B conuerſio eius, &c. Vnde prima dalectatio eſt virtutis, ſecunda eſt delectatio a Deo data. Et hoc quando euenit non expectata.

Secunda conſideratio eſt operatio inſpirationum, & in hoc eſt quadruplex differentia; quia quædam eſt operatio inſpirationum cum voluntate & opera.

Secunda eſt cum volũtete, & ſine opera.

Tertia eſt cum opera, ſed ſine voluntate.

Quarta, quia aliqua non debent ſine opera, & ſine voluntate fieri.

Prima inſpiratio intelligitur melius inter ſupradictas regulas, quæ ſunt decẽ; quia omne, quod bonum eſt, debet cum voluntate, & opere exerceri, vt in extremo ſer-
C mone continetur.

Secunda regula, quando aliqua bona inſpiratio non plus imponit, quàm poſſit ferre corpus, tunc fac, & cum voluntate, & opere.

Tertia regula, quando delectaris ſecundum rationem, cum factis debet fieri.

Quarta regula, quando non das ſcandalum alteri, non debes operari cum factis, & voluntate, ſi das ſcandalum, ſufficit tantum bona voluntas, quia pro facto reputatur.

Quinta regula, quando perfecte intelligis rem cum deliberatione, fac cum opere,
D & voluntate.

Sexta regula, quando minor eſt delectatio naturalis ſine peccato, quàm ſpiritualis, fac opere, & voluntate.

Septima regula, quando eſt maior delectatio ſpiritualis, quàm naturalis, fac opere & animo. Vnde Paulus, Hoc ſentite in vobis, quod ſenſit Chriſtus in ſe. ſ. gaudium, & pœnam: gaudium in bene viuere, & virtuoſè: & pœnam crucis, quia oportet Chriſtum pati, & intrare regnum ſuum; & qui Chriſtum volunt ſequi, debẽt ire per viam Chriſti cum voluntate & factis; & habes primam differentiam, quæ eſt in exercendo cum voluntate, & opere. E

Secunda differentia eſt, quia ſufficit inſpiratio voluntatis ſine opere: verbi gratia: vxor iuuenis, & pulchra alicuius ciuis inſpirat ſeruire pauperibus in aliquo hoſpitali; vel peregrinare; tunc ſufficit ſola voluntas, ſi id facere non poteſt propter inſufficientiam propriam: vel ne faciat ſcandalũ alijs, videlicet marito, & ſuperioribus, & ſic de ſimilibus; quia ſi vna iuuenis inſpiraretur peregrinari, & timeret pudicitiam; quia aliàs poſſet peccare itinerando, & eſſet tentatio diaboli; iſta inſpiratio debet perfici ſola voluntate, & non in opere.

Tertia inſpirationum differentia eſt, quia aliqua inſpiratio debet fieri cum opere ſine voluntate: verbi gratia, maritus præcipit vxori ieiunanti in die non præcepto ieiunari, vt comedat aliquos bolos; vxor licet voluntas non concurrat, debet obedire, & comedere, & non erit peccatum, ſed meritum; licet ſi aliàs faceret, eſſet peccatum veniale: ſecus autem ſi propter illud obedire peccaret mortaliter, quia tunc nec vxor marito, nec monacus prælato obedire tenetur. Nam Chriſtus dixit, deſcendi de cœlo, vt facerem voluntatem patris mei, & non meam. Nam Sanctus Franciſcus diſcretè videns, quòd vnus ex ſuis Fratribus propter abſtinentiam quaſi deficiebat, media nocte mandauit ipſum comedere, & ipſemet voluit comedere ſecum, licet voluntas non foret; ſed id fecit opere, vt alliceret ſocium ad comedendum ſecum, & non deficeret. F G

Quarta differentia eſt, quia aliquæ inſpirationes fieri non debent, nec opere, neq; conſenſu. ſ. malæ inſpirationes, & vitioſæ; quia non conſenſu, nec opere ſunt fiendæ, & ſimiliter nimia crux Chriſti, & animę eſt fugienda: vnde in Gen. Manuſque veſtras tenete contrarias. ſ. decem regis ſupradicti. Similiter econtra bonæ inſpirationes, H & virtuoſæ, & quæ non imponunt ſuperfluam crucem corpori, & animæ, ſemper ſunt faciendæ.

Tertia conſideratio principalis, eſt fructificatio iſtarum inſpirationum; vnde ſicut ſupradictum fuit in externo ſermone, tu habuiſti tria genera inſpirationum: bona ſemper, ſcilicet Dei, Angeli, & virtutis propriæ: mala ſunt dæmonis, & malitiæ propriæ: nec bona, nec mala ſunt quę proueniunt a neceſſitate, vel conuenientia: fructificatio inſpirationum, quæ inſpira-

A tur a Deo, Angelo, & virtute propria, eſt,
quia homo per illas aliquando recipit, &
colligit bona temporalia, aliquando bona
temporalia, & ſpiritualia, aliquando bona
temporalia, ſpiritualia, & æterna.

Recipit temporalia bona, quia licet ho-
mo ſit in peccato mortali, & faciat bonum
ieiunando, peregrinando, & eleemoſynas
dando, & bona alia faciendo; tamen expe-
ctat recipere remunerationem in hoc mun
do in bonis temporalibus. ſ. diuitias, ſanita
tem, filios, pacem, &c. & procedit ab inſpi
ratione diuina, angelica, vel propria vir-
tute.

B Aliquando remuneratur faciendo bo-
num ſpirituale, ſicut ſi meretrix in pecca-
to mortali ieiunet dies Beatæ Virginis,
quandoque per illud bonum taliter inſpira
tur, ꝙ in puncto mortis poteſt habere tan-
tam contritionem, ꝙ conſequitur gratiam
temporalem, & ſpiritualem.

Tertium præmium, quod colligit homo
ex inſpiratione, quandoque eſt temporale,
ſpirituale, & æternale, quando homo ope-
ratur ſecundum gratiam ſibi datam, & in-
ſpirationem a Deo inſpirante prouenien-
tem. Et nota, quòd diabolus poteſt inſpi-
rare, quòd tu facias bonum, & faciendo il-
C lud bonum, potes conſequi bona tempora-
lia, ſpiritualia, & æterna. Raro tamen hoc
accidit: verbi gratia, diabolus inſpirabit, ꝙ
tu ieiunes, & valde extermines corpus
tuum, volens ſequi vitã auſteram alicuius
Sancti, & hoc facit, vt infatueris, & prædi-
cta faciendo aliquis te repræhendit, & de-
ſiſtis ſequi vitam illam inſpiratam a diabo-
lo: quia principium fuit bonum, & tu ieiu-
naſti cum bona voluntate, & puritate; &
quia principium fuit bene terminatum, te
præmiabit Deus, & per hoc potes conſe-
qui bona temporalia, & ſpiritualia, & æter-
na, quemadmodum ſi te Deus inſpiraſſet,
quemadmodum ſi aliquis malus vir face-
D ret monetam falſam, & bonam, ad cuneum
bonæ monetæ dominationis alicuius; ta-
men bona moneta illius mali viri per eum
fabricata expendetur ita bene, ſicut mone-
ta bona illius dominationis, licet mala nõ
expendatur. Modo ſimiliter, quia contra-
riorum eadem eſt diſciplina ex quota inſpi
ratione, quæ eſt diaboli, & quæ eſt quinta,
quæ a malitia propria hominis procedit,
quæ ſunt contrariæ inſpirationibus ſupra-
dictis. ſ. Dei, Angeli, & propriæ virtutis:
quandoque quis meretur mala temporalia,
aut mala ſpiritualia, aut mala temporalia,
ſpiritualia, æternam damnationem: vnde- E
nota, ꝙ ſicut nullum bonum irremunera
tum, ſic & nullum malum tranſit impuni-
tum: vnde malum temporale eſt perdere
filios, vxorem, diuitias, & ſpem tempora-
lium bonorum, & ſimilia. Malum ſpiritua-
le, quando anima priuatur delectatione ſpi
rituali, & virtutibꝰ, & replet vitijs, & pec-
catis, & verſatur ſemper in continuo con-
flictu, & labore accidiæ, iræ, melenconię, &
nunquam habet aliquam delectationem ſpi
ritualem. Tertium præmium eſt fructifica-
tio malarum inſpirationum, eſt habere ma
lum in corpore, & in anima, & æternaliter
in perditione corporis, & animæ; & ſic om F
nia præmia bonæ, & malæ inſpirationis re-
ducuntur ad hæc.

Duæ aliæ inſpirationes, quæ proueniunt
ex neceſſitate, vel conuenientia, non indu-
cunt meritum, nec demeritum, vt plurimũ:
verbi gratia, tu ſitis, bibis: tu ſamęs, & co-
medes, &c. id ex neceſſitate cogente facis:
vel ſi ſeruis amico, vt tibi ſeruiat: vel nu-
tris filium, vt in ſenectute ipſe te nutriat, id
ex conuenientia facis, & non mereris, nec
demereris: ſed ſi ea facies, vt ſeruiatur Deo,
& Deus non lædatur; tunc inde debes præ-
mium expectare. G

Vt ergo habeas plenam notitiam iſtarũ
inſpirationum a diabolo prouenientium,
nota, quòd ſeptem ſunt ſpecies iſtarum in-
ſpirationũ, quia prima dicitur importuna,
ſecunda dicitur dubia, tertia dicitur ſubita,
quarta occulta, quinta violenta, ſexta frau-
dulenta, ſeptima & vltima dicitur perple-
xa. Et illæ ſemptem ſunt tentationes om-
nes, per quas diabolus tentat animam.

Prima importuna habet iſtam malitiam,
quia dæmon varie tentando conatur tra-
here animam per importunitatem ſuam,
quia tentat in vno vitio; & ſi non poteſt
induere animam ad peccandum per illum H
modum, tentat in alio, deinde in alio, do-
nec per importunitatem facit peccare.

Secunda dicitur dubia, quæ habet natu-
ram inuoluppandi animam, quando homo
non clare diſcernit, quid ſit facturus; & iſta
habet peiorem naturam, quàm prima, quia
continet etiam malitiam præcedentis. ſ. im
portunæ.

Tertia ſubita, ita ſubito occupat intelle-
ctum, quòd nõ diſcernit verum, ſicut quan
do dicitur alicui iniuria, ille ſubito ira ac-
cenſus prorumpit in iniuriam Dei, blaſphe
mando Deum, vel Sanctos, vel ad iniuriam
proximi; & habet naturam peiorem pri-

A mis duabus, qui continet in ſe etiam illas duas primas, ſ. importunam, & dubiam.

Quarta dicitur occulta, & iſta obſcurat ita intellectum, quòd neſcit diſcernere verum, & habet peiorem naturam omnibus ſupradictis, & in ſe continet omnes præcedentes.

Quinta dicitur violenta, & iſta dominatur ita tantú homini, quòd ſibi videtur, quando perſeuerat in alio peccato, ꝙ non poſſit aliter facere, nec ſe abſtinere ab illo; diabolus quando eſt in poſſeſſione alicuius animæ, ipſe facit ſicut vnus canis paruus,
B qui exiſtens in domo domini ſui, latrat etiam magnis canibus, & expellit cum magna audacia illos de domo ſua. Sic diabolus quando facit cadere aliquem in peccato luxuriæ, vel alio continuato, licet ille vellet relinquere illud peccatum propter aliquas bonas, veraces, & magnas inſpirationes, dæmon latrando expellit illas de anima illius, quam poſſidet, adeo quòd videtur, quòd ille quodam modo ſit coactus illud facere, & ꝙ non poſſit aliter facere, nec ſe abſtinere: & iſta eſt peior omnibus præcedentibus; quia vltra ſuam malitiam continet etiam malitiam omnium præcedentium.

C Sexta dicitur fraudulenta, cuius malitia facit mentem effici ſmemoratam, & inſenſatam, & eſt peior omnibus alijs ſupradictis, & illarum omnium malitias in ſe continet.

Septima dicitur perplexa, & iſta eſt peſſima, & vltra ſuam malitiam etiam continet omnes malitias præcedentium, de quarum naturis ſingulariter infra dicitur: vide pſalmum decimum cap. Qui habitat in adiutorio Altiſſimi, in protectione Dei cœli commorabitur. Dicet Domino, ſuſceptor meus es tu, & refugium meum Deus meꝰ, ſperabo in eum. Quoniam ipſe liberauit
D me de laqueo venantium, & a verbo aſpero. Scapulis ſuis obumbrabit tibi, & ſub pennis eius ſperabis. Scuto circundabit te, veritas eius: non timebis a timore nocturno. A ſagitta volante in die, a negotio perambulante in tenebris, ab incurſu, & dæmonio meridiano. Cadent a latere tuo mille, & decem millia a dextris tuis: ad te autem non appropinquabit. Verumtamen oculis tuis conſiderabis, & retributionem peccatorum videbis. Quoniam tu es Domine ſpes mea: altiſſimum poſuiſti refugium tuum. Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Quoniam Angelis ſuis mandauit E
de te, vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis. In manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Quoniam in me ſperauit, liberabo eum, protegam eum, quoniam cognouit nomen meum. Clamauit ad me, & ego exaudiam eum, cum ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. Longitudine dierum replebo eum, & oſtendam illi ſalutare meū. In iſto pſalmo comprehenduntur omnes malitiæ ſupradictarum tentationum. Scuto circundabit te veritas eius, continet pri F
mam. ſ. importunam; non timebis a timore nocturno, includit ſecundam. ſ. dubiam. A ſagitta volante in die, continet tertiam, ſ. ſubitam: a negocio perambulante in die, cōtinet quartam, ſcilicet occultam. Ab incurſu, cōtinet quintam. ſ. violentam. Et dæmonio meridiano, continet ſenxtam. ſ. fraudulentam. Cadent a latere tuo mille, continet perplexam. Supra habuiſti etiam in prædicatione, quæ incipit iſta prædicatio præparat nobis viam per totam Quadragesimam, &c. Quòd ſtatus eccleſiæ erant incluſi, etiam in iſto pſalmo. Sed vt melius intelligas, nota iſta notabilia. Primum, ꝙ G
licet ſtatus ſeptem eccleſiæ ſint vnuſquiſq; per antonomaſiam, ſiue excellentiam excellentius altero in ſuo tempore: nihilominus quilibet eorum eſt in ſigillo eorum, & in eorum quolibet; quia in vno quoque eorum omnes alij includuntur. Secundum notabile eſt, quod ſecundum, quod dicitur currere ſtatus eccleſiæ per iſta ſeptem tempora, ſeu per illos ſeptem ſtatus. ſ. iuſtitiæ, patientiæ, ſapientiæ, gratiæ, innocentiæ, humilitatis profundæ, & pro bonis periculoſe. Ita omnes homines, moraliter intelligendo, currunt per iſtos ſeptem ſtatus; & non incipit a iuſtitia, ſed ab vltimo. ſ. a probatione; quia quando homo eſt deditus H
mundo, primo Deus incipit probare eum, dando ſibi perſecutiones, & infortunia; & tunc homo humiliatur, & tranſit ad innocentiam, & fit innocens eius anima, quia confitetur; & de innocentia tranſit ad gratiam, quia communicat gratiam ſibi datam a Deo cū alijs, quia inducit oēs alios quoſcunq; poteſt, vt humilientur, & confiteantur; & de illo ſtatu gratiæ trāſit ad ſtatum ſapientię, quia guſtat de ſapore Dei. Et ſi tunc incurrit in aliquam aduerſitatem, fert illam patienter, & ſic de ſtatu ſapientiæ tranſit

A ſit ad ſtatum patientiæ; & ſic factus patiens redit ad domum, & ſemper vadit de bono in melius, de meliori in perfectius accreſcendo. Tertium notabile eſt, quòd illi ſeptem ſtatus hominis ſic iunguntur cum ſeptem ſtatibus prædictis eccleſiæ, in tentationibus: vnde ita eſt in mente humana diſcurrendo per animam, ſicut per ſtatus temporum tentationum eccleſiæ, vt infra videbis. Quartum notabile eſt, ꝙ omnes tẽtationes poſſent quandoq; omnes eſſe vna ſola; & quælibet ipſarum poteſt venire ſola; ita ꝙ poſſunt venire ſimul, & ſeparatim, ſicut legiť in diabolo ampullarum, qui ap-
B paruit Beato Benedicto Abbati, qui habebat circum circa multas ampulletas plenas tentationibus; & ſi non poteſt facere, ꝙ bibas de vna, tentat te, ꝙ bibas de alia, & ſic de ſingulis; ſicut baliſterius, & bombarderius, qui proijciunt multos miſſiles, & bõbardas, donec obtinuerint pugnam, &c. Quintum notabile eſt, quòd iſtarum tentationum malarum, ſecunda eſt maior prima, quia continet illam; & tertia eſt peior ſecunda, quia continet primam, & ſecundam; quarta eſt adhuc peior, quia continet omnes præcedentes: quinta adhuc peior,
C quia etiam cõtinet præcedentes: ſexta etiã peior eſt, quia & ipſa præcedentes omnes continet: ſeptima vero eſt peſſima, in qua etiam omnes aliæ continentur, vt ſupra dictum eſt. Sextum notabile eſt, quòd Deus permittit, omnes iſtas tẽtationes venire homini propter animam exercitare, & meliorare, illuminare, & ipſam animã ſolidare, calidare, & fortificare; & ſicut iſta tria. ſ. calidare, illuminare, & fortificare, proueniũt ex parte Dei; ſic per contrarium frigidare, cęcare, obſcurare, & debilitare animam prouenit ex parte diaboli: vnde tres ſunt ex parte voluntatis, aliæ ſunt ex parte intelligentiæ: prima cum tertia probantur,
D & per voluntatem, quinta videtur eſſe voluntas violentata: intelligentia illuminatur per intelligentiam. Salomon ait, Qui non eſt tentatus, qualia ſcit? &c. Et ideo vt intellectus illuminetur, Deus permittit venire tentationes in anima, quæ eſt dubia. In quarta occulta exercetur etiam intellectus. In ſexta, ſcilicet fraudulenta, etiam exercitatur intelligentia. Vltima, ſcilicet perplexa, etiam exercetur per intellectum: vnde quando diabolus te tentat, tu debes aperire omnes intelligentias ad obuiandum iſtis tentationibus, ſicut faciebat ſimia numularij, quæ cum vidiſſet vnum, quî obturabat ſibi oculos cum manibus, E voluit ſimiliter facere, & cum obturaſſet etiam ſibi oculos, ille ſubtraxit denarios de banco, propter quod dominus ſimiæ videns ſibi deficere denarios, ipſam valde verberauit ſberſellando ſibi oculos: vnde exinde cum ipſa ſimia videbat aliquem tranſeuntem iuxta cambium ſibi ſberſellabat ambos oculos: ita tu fac, aperias bene oculos omnium intelligentiarum in tentationibus, ſi non vis decipi; quia quando cadis, vix potes releuari, niſi intelligas modos, quibus te decipit diabolus: & niſi intelligas periculum cuiuslibet iſtarum tentationum, & remedium obuiandi. F

Vnde diuide ſingulas iſtarum diuiſionũ in tres partes, ſeu conſiderationes. ſ. in videndo modum decipiendi periculum, & remedium obuiandi.

Vnde nota, quòd quatuor ſunt modi, quibus te tentat diabolus: per hanc primam, ſcilicet importunam, videlicet ante, & poſt, a dextra, & apertè ſiniſtra: & nota per ante, præſentiam: per poſt, abſentiam: per dextram proſperitatem: per ſiniſtram, aduerſitatem: vnde væ mari, & terræ; quia mare deſcendit ad vos, in Apocalyp. c. . per mare intelligitur aduerſitas; G per terram intelligitur proſperitas: vnde diabolus incipit tentare a dextra, ſcilicet à proſperitate; & percutit ante, ſcilicet in præſentia: verbi gratia, tu videbis vnam pulchram iuuenem, ſi es luxurioſus, ſubito te importune tentat diabolus, & concupiſcendo illam, & iam męcatus es. Vel quædam mulier videt vnam magnam caudam veſtis alterius, ſubito repræſentatur ſibi tentatio importuna, vt ſibi faciat vnam ſimilem; & dicitur percuti ante, quæ ante oculos repræſentatur: tentatio retro eſt, quæ fit in abſentia rei viſæ, vel actus: verbi gratia, vidiſti pulchram iuuenem in eius abſentia, diabolus tentat luxurioſum H repræſentando ſibi illam, & tunc delectatur in illo: vel aliquis te offendit, vel odiſti aliquem, ſed feciſti pacem, & poſtea diabolus te importunè tentat, vt facias vindictam; & tunc te pungit retro.

Siniſtra interpretatur aduerſitas, vt cum aliquis dicit tibi iniuriam, tu ſine patientia ſubito prorumpis in contumeliam, & non potes te refrenare, & pungit te a ſiniſtra: & ſic diabolus nunquam ceſſat tentare animam ante per pręſentiam, retro

per

A per abſentiam, a dextra in proſperitatib. & à ſiniſtra in aduerſitatibus: vel in terra, ideſt in proſperis, & in mari, ſcilicet in aduerſis: vnde oprtet te habere ſcutum, de quo dicit pſalmus ſupradictus, ſcilicet veritatis ibi. Scuto circumdabit te veritas eius: & non timebis a timore nocturno, &c.

Et niſi ſcias dimicare cum iſto ſcuto, vndique ante, retro, a dextra, & ſiniſtra, efficieris malus per continuam importunitatem tentationis diaboli, ſi ſibi conſentis; quia gutta cauat lapidem non ui, ſed ſæpe cadendo. Sic per continuam guttam tentationum non reſiſtendo, licet ſint paruæ tentationes: B nihilominus continuando facit animam conſumare per continuationem, ſicut pluuia continua aufert pinguedinem terræ, & ſicut febris continua, auſert vires corporis, & conſumit carnem, &c. Similiter, & muſca punget caluum ſemel, bis, & continuando prouocat ad iracundiam. Et ſimiliter, dum vnus ſcriberet in cella, vbi erant zinzalæ: ſcriptor obturauit cellam ne intraret aliqua zinzala, & credens eſſe ſecurus dum incipit præſcribere, audit vnam volantem, facientem ziſſi, ziſſi, ziſſi, ſcriptor C ſumit calamum dicens, vide qualiter modo ſcribam, & continuato ziſſaro iſtius zinzalæ eleuat, & cum ſabello vadit amenando per cellam, tunc zizala ſiſtit. Scriptor non audiens eam, iterum incipit ſcribere, & ſtando puſillum ecce zinzala zizaniando ziſat. Iterum ſcriptor dicit, credebam te interfeciſſe, & iterum me impedis, & ſurgendo iterum cum ſabello cernit cellam pluries, & iterum zinzala ſe fermat, & non zizaniat. Iterum credens eam occidiſſe, reddit ad ſcribendum ſcriptor, & ſtans modicum iterum zizala ziſſat, & tunc propter importunitatem iſtius modicæ zizalæ D tentationis ſcriptor proijcit calamum, & blaſſemando exit de cella, & reliquit opus ſcribendi. Multo magis diabolus zizaniando animam cum modica, ſed importuna tentatione facit hominem peccare mortaliter: vnde ſis prudens, quia diabolus te percutiet ante, vel retro faciendo te ita importune cogitare de aliquo, quòd inducet tibi tibi delectare in illo, & faciet te peccare mortaliter.

Secunda conſideratio eſt videre periculum iſtius importunæ tentationis. Et nota, quòd habet quattuor pericula: primum delectatio, ſecundum conſenſus, tertium operatio, quartum eſt damnatio, quæ ſequitur ex prædictis. Dico quòd primum periculum eſt delectatio. E Nam ſicut delectaris in minima tentatione importuna diaboli: illa delectatio inducit conſenſum: & ſicut conſentis, ille conſenſus conducit peccatum. Nã ſicut modica fauilla facit magnum ignẽ; ita parua tentatio inducit magnũ peccatum interueniente conſenſu, & conſentiendo habebis malam horam, & diem, &c.

Tertium eſt operatio: quia ſicut conſentiendo operaris actum tẽtationis, videlicet luxuriam, iram, inuidiam, accidiam, auaritiam, &c. immediate imbrattaris, ſicut auis inuiſcata: quia quanto plus voles inde auſugere, plus inuiſcaberis. F Quartum eſt damnatio, ſiue conſummatio: verbi gratia homo propter nimiam fœlicitatem, & abundantiam diuitiarum, & pacis paulatim venit in tantam tentationem, quòd non recordatur de ſuo Creatore, ſed extollit, & alios vilipẽdit. Superbia creſcit, & incurrit pericula infinita, & peccata, propter quæ conſumit animam, ſicut facit Salomon, qui fuit ſapientior, ditior, & potentior in populo Dei, & in tantam tentationem diabolicam venit, ꝙ relicto Deo, adorauit idola, propter cæcitatem luxuriæ, & vnius fœminæ: ita Sanſon fortior mundi, qui tandem ex importunitate dixit Dalidæ, G in quo conſiſtebat fortitudo ſua, ſcilicet in capillis: propter luxuriam illius mulieris, perdidit fortitudinem, &c. vnde nota hic, ꝙ quandocunque vna creatura acquiſiuit aliquam gratiam temporalem, vel ſpiritualem, vel vtrunque ſimul, ſine labore, vel contradictione, nõ ſolum eſt in periculo cuſtodiendi ipſam gratiam, ſed eſt in periculo perdendi illam, ſicut fuit in lucifero, qui ſubito acquiſiuit gratiam tantam, quæ nihil conſiſtit ſibi, & ſubito perdidit illam. Similiter in Adam, & Eua, qui cito perdiderunt gratiam, ſibi donatam, nullo ſuo labore acquiſitam. Item Dauid perdidit gratiam pro luxuria cũ vxore Vriç, & H ſic de ſimilibus: vide Petrum Apoſtolũ, qui gratiam ſibi datam aperiendi portas paradiſi, ſubito abnegãdo Chriſtum vni fœminæ perdidit, quam per pœnitentiam poſtea recuperauit: vide etiam, Dietim quòd filij diuitum, & vſurariorum ſubito diſperdũt patrimonium ſibi relictum, quia nullum laborem habuerunt in vendicando illud: vnde caue, ne theſaurizes propter ditari filios. Nam ſi erunt virtuoſi, nunquam deficit eis: ſi erunt vitioſi, tu damnaberis, & diſperdẽt patrimoniũ ſibi acquiſitũ: no. itaq; ſciẽtias, cuſtodire, gr̃as tibi ſine tuo labore datas ne ex importunitate diabolicę tẽtationis perdas,

A das, & damneris in profundum. Nunc videamus remedia ad reſiſtendum iſtis tentationibus, quæ ſunt tria. Primum remedium eſt vna damnatio intelligentię veritatis in non dimittendo ſe excęcare, ſed dicendo, cognoſco quòd hoc procedit a diabolo, & non conſentias, & ęquiparatur illi verbo pſalmi noſtri ſupradicti, & veritas eius. Et euades diabolum, & euades cum ſcuto veritatis, ſicut fecit Chriſtus, Lu.c.4. quãdo ſanauit ſororem S.Petri, cum dicit, ſtãs importune, ꝙ ſignificat importunitatẽ: vnde veritas Dei: vndecunq; circũdabit te B ſcuto, ſi venit ante, videndo pulchrã mulierẽ, & inciteris ad concupiſcẽdum eã, dicas, quid eſt iſta mulier? vere eſt puluis, & vile cadauer: qd ſi introſpectis viſceribus, nonne eſt oĩ putredine plena? &c. Et victor eris ſimiliter retro, & dextra in proſperis, & ſiniſtra in aduerſis, & ſic faciendo, & meditãdo euitabis tentationes, & conculcabis leonem, & draconem, &c. Sicut in Centurione, qui in hoc æquiparatur aix. Nam cum diabolus tentat animam in luxuria, anima debet vocare caſtitatem, & imperari ſibi, ꝙ fugiat luxuriam, & faciat eam caſtam, & ſic in alijs tentationibus aliorum vitiorum C debet vocare virtutem contrariam vitio illius tentationis, & imperari ſibi, vt fugiat illud vitium à quo tentatur, & ſibi virtus illa deſeruiat, contrariando & reſiſtendo illi tentationi, & ſic euades.

Secundum remedium eſt, vt cum tentaris, confitearis, & ſic cum illa tua humilitate, & gratia humilitatis in confitendo confunditur dæmon, & ſic virtus teportabit iſta duo remedia, ſcilicet reſiſtendo, & confitendo, & per frequentationem iſtarũ duarum virtutum liberatur in totum anima, & ſuggeſtione diabolica.

Tertium remediũ eſt oratio: quia ſi ſcis D vti oratione, id eſt tenere mentem fixam, & occupatam in ſola oratione, tunc valet oratio: ſed ſi in oratione habes mentem occupatam in alio, parum videlicet, immo ſi habes in oratione mẽtem occupatam in alijs vacillando cogitationibus, eſt periculoſa, quia efficieris fantaſtica. Et ſic nota tria remedia contra iſtam tentationem importunam. ſ. vſus rationis, vſus confeſſionis, & vſus orationis. Quartum remedium eſt, ꝙ anima tua non ſtet ocioſa, quæ ſtat ocioſa, efficitur camera tentationũ diaboli: & ideo tene ſemper mentem tuam occupatam in aliquo bono opere, & exercitio, vigilate, & non dormite, &c. Sequitur videre de ſecunda ſpecie tentationis, quæ dr̃ dubia: in qua E ẽt nota tres conſiderationes. ſ. dæmonis tẽtandi: ſcd̃a de periculo, tertia de remedijs: & in iſto verſiculo pſalmi noſtri, Non timebis a timore nocturno, continetur modus tentationis de modo, quem tenet in hoc dubia, & conſidera quattuor in eo, qui vadit de nocte: Primum, quia vadit dubius, ſecundum vadit timidus, tertium quia vadit vacillans: quartum quia vadit inconſtanter: ita concurrunt iſta quattuor in hac dubia tentatione diaboli: & eſt periculoſior prima ſupradicta: Vnde qui vadit de nocte maxime tempore guerræ, vel per loca F ſuſpecta latronum, ſicut audit vnam foliam cadere, ſubito fit dubius, & dubitat ne aliquis latro ſit ibi: vel ſi videt aliquam arborem ſiccam de longe, credet, quòd ſint lanceæ inimicorum: vel ſi videt aliquem lapidem magnum: vel ſtipitem alicuius ligni, credit, & timet, ꝙ ibi ſit vnus lupus, & huiuſmodi, & multotiens incidit in inimicos, credens quòd ſint amici. Et econtra aufugiet amicos, credens quòd ſint inimici, & tunc trepidat, & ideo non timebit a timore nocturno. Ita occurrit in huiuſmodi tentatione, quia quandoque, quòd videbitur bonum, erit malum, & econtra: vnde propheta non trepidauerunt timore, vbi erat G timor: vide qualiter facit dubium, ſicut Marinarius videns fortunam de nocte, multum timet appropinquare terræ, ne frangatur nauis. Et cum videt nubem, quandoque videre timet montem: dicet ſocijs: caueamus, quia video terram. Ita occurrit in hac tentatione, quia cum anima tentatur, dicet, bonum eſt facere hoc. Alia tentatio dicet, immo eſt malum: vnde propheta dicit. Anxiatus eſt in me ſpiritus meus, & totum cor meum eſt alteratum: vnde non timebit. Tertium ſimiliter ire de nocte facit hominem vacillantem, ita vt neſciat, quo vadit: vnde ſæpe itinerantes ſunt dubij. Et vnus dicit, vadimus bene, alter reſpondit, ignoro, & ſæpe itinerant tota nocte, & in craſtinum reperiunt ſe vicum in H craſtinum itineraſſe: vnde Iob 20.c. cogitationes meæ, variæ ſuccedit ſibi, & mens mea rapitur hinc inde, ſurſum, ſ. & deorſum. Quarto efficitur inconſtans itinerando de nocte, quia cum itinerauit modicũ, dicitis, certe non debeo bene ire, & reuertitur, & dum reuerſus eſt, dicit, certe credo, quòd bene ibam, & eum bene iuerat vltra vidẽs arbuſta, vel aliud dicat, o ego omnino non bene vado, & iterum reuertitur, & ſic eundo,

A eundo, & redeundo pluries reperit ſe nihil itineraſſe. Similiter mens inconſtans nunquam ad portum ſalutis applicat deſiſtendo ab eo, quod bonum eſt: vnde Dauid. Errauerunt in ſolitudine, ſcilicet non vera via habituali Dei non reperierunt, quia deſtiterunt a bono opere.

Septimo nota, quòd communiter ſi homo cognoſceret malum, non faceret illud. Quattuor ſunt pericula tentationum.

Primum eſt ignorantia veritatis, ſicut in populo Dei, qui valde deſiderabat exire de manu Pharaonis, & exiſtentes in Deſer-
B to, & habentes dulce manna, & ignorantes de tot beneficijs murmurabant, dicentes. Vtinam ſederemus ſuper ollas carnium in Ægypto, &c. Similiter in Pharaone, qui dum tentaretur a plagis, dicebat Deum fore iuſtum, & poſtea licentiato populo, faciebat claudere portas. Similiter in anima tentata, quia ita excæcatur, quòd non cognoſcit bonum a malo, nec verum a falſo, & hoc ideo, quia homo efficitur fragilis ad cognoſcendum malum, ſicut fuit Eua, quæ tentata dixit diabolo interroganti, quare non comederet de pomo
C vetito? ne forte moriamur, & tunc fuit immediate capta, quia poſuit in forte præceptum Dei: ſciebat enim, quòd Deus dixerat, quacumque hora manducaueritis moriemini, & ſic fuit. Ideo cognoſce cauſam tentantis, & non deſeras prædicationes.

Secundum periculum, quia cum incœperis facere malum geris lentus in dimittendo illud.

Tertium periculum eſt, quia ſi cognoſceres illud eſſe malum, non ipſum faceres.

Quartum periculum eſt, quia ſi cognoſceres veritatem, non deſiſteres a bono. Ecce quattuor pericula occurrentia in non
D cognoſcendo veritatem.

Similiter nota quattuor remedia contra huiuſmodi tentationes.

Primum eſt in ſacra ſcriptura ſtudere, quia declaratio ſermonum illuminat, & intellectum dat paruulis, ideſt qui non intelligebant credentes malum bonum, & econtrario. Secundum remedium eſt capere cõſilium ab experto in illo, in quo dubitas quid ſit bonæ diſcretionis, & Deus tunc mirabiliter te quærentem cum diligentia, & confidentia illuminabit, ſicut ſæpe accidit in ſanctis Patribus.

Tertium remedium eſt videre, & contemplari diſcurrendo vitas ſanctorum Patrum: quia ſi reperis aliquid tale, de quo dubitas factum fuiſſe per aliquem ſanctum, E elige illam viam, quia omnis actus Sanctorum ad noſtrum exemplum eſt: quia quæcunque ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcipta ſunt, vt cognoſcamus veritatem.

Quartum remedium eſt: vide & conſidera nomen Ieſu infirmari fide, & dicas Pſalmum, Deus in nomine tuo ſaluum me fac: exemplum Actuum Apoſtolorum. cap. 6. Erat vnus claudus ab vtroque latere, qui ſignificat dubitantem, quia neſcit a quo latere debet ire: reſpicit in templo ad Petrum, & Petrus dixit, aurum & argentum non eſt mihi: ſurge, & ambula, & ſubito ſurgens ambulauit, magnificans Deum, & ſic F
accidit in eo, qui confidit in Deo: quia ſic mons Syon exaltabitur, &c. vnde oportet, quòd in conſulendo euitare tentatis diaboli interueniat concilium Petri, & Ioannis. Petrus interpretatur experientia: Ioannes ſapientia ſeu intelligentia: quia ſi conſultor ſit Petrus, ſcilicet habeat experientiam, & non interueniat Ioannes, ſcilicet intelligentia, non conſulas eum.

Vnde conſiderato modo iſtius tentationis, quæ dicitur ſubita, poſſumus ipſam æquiparare ſagittæ, & ſic a ſagitta volante in diem, quia in eſſe baliſtrato quattuor concurrunt. G

Primum, quia non videtur ſagitta, ita velociter tranſit.

Secundum, quia baliſtatus non expectat ſagittam.

Tertium, quia ſagitta ſubito percutit.

Quartum, quia ſi homo non defendatur aliquo ſcuto, vel non perpendit, percutitur a ſagitta volante: ſimiliter in tentationibus, quare dicit ſagitta volante in diem, quia non viſa percutit: vnde vbi ſagitta non videtur, ibi non poteſt eſſe diſcretio ad præcauendum ſibi: & vbi non eſt viſa, nec expectata, neque diſcretio, ibi non poteſt eſſe conſilium ad præcauendum ſibi, neque H
prouidentia; ita quòd venit ſubita, & ideo ſi non videtur, non poteſt eſſe diſcretio prouidendi, & ſic homo non circundat ſe ſcuto, nec defenſatur, & percutitur: verbi gratia, ſi dicitur tibi iniuria, ſubito blaſfemas Deum, & ſanctos: vel prorumpis iniuriam proximi, & peccas mortaliter: vnde nota regulam, quia quotiens venit ſubito offenſa Dei, licet non præceſſerit cogitatio: licet communiter primi motus non ſint in poteſtate noſtra, ſemper eſt peccatum mortale. Similiter ſi prorumpis iniuriam proximi, ſubita ira percutiendo, &c. vnde

A vnde Hierem. 4. velociores fuerunt inimici mei, quàm Aquila cœli, quæ habet naturam, quòd ita velociter deſcendit ſcindendo aera cum tanto impetu, quòd ſubito percutit aues, & occidit. Similiter facit dæmon ad inſtar baſiliſci, qui ſolo viſu venenat, & occidit, & ſicut vipera, quæ dicitur venenare, antequàm mordeat, ſimiliter in tentatis: niſi primo habeas remedia ſupradicta, & non defenſeris ſcuto, ſubito percutit te. Et ſicut in homine, qui ſubito cadit mortuus ex aliqua infirmitate occulta, quia ſi ſciret infirmitatem, cepiſſet remedia, & non eſſet mortuus ſubito. Similiter in peccato luxuriæ, cuius cupido pingitur cum arco, & ſagitta, niſi tenueris remedia danda, tibi te taliter perforabit, quòd nunquam te deſeret illud vulnus:
B vnde cum tu vetus in tanta ignorantia veritatis rationis, quòd non diſcernis tentationes, tu non conſulis, & non conſulendo non potes facere rectè Iudicium, vtrum ſit bonum, vel malum, & non defenderis, & non defenſus ſcuto veritatis Dei, ſagitta te percutit ad exitiũ: ideo cauſas iſtas. Videamus modo remedia, q̃ ſimili ſunt quatuor.

Primum, cum peccas, ſubito confitearis.

Secundum, quia cum es confeſſus, ſaltem ſemel in die recorderis de illo peccato.

C Tertium fuge cauſas, ſcilicet luxuriæ, auaritiæ, iræ, accidię, & aliorum peccatorũ, ſi non vis in illos cadere.

Quartum remedium, ſtare ſemper paratas obuiare peccator: vnde ita faciendo, facies vnum habitum virtutum, quòd faciliter præcauebis: vnde Anſelmus fortis habitus, &c. Sed in his tentationibus eſt magnum periculum in homine habituato in vitijs, & peccatis, qui eſt ita debilitatus in virtutibus, quòd ſi cadit, quia faciliter cadit, nunquam poteſt per ſe eleuare, ſicut etiam in homine debili, & infirmo, quia faciliter cadit, & per ſe nunquam poteſt ſu-
D perferre: ſed iuuenis fortis, ſi aſpicias hoc aliquo lapide, vel duro, quaſi aſpirando cadit: Sed tantas eſt eius vigor, ſalit, & ſalendo currit, & vitat periculum, ita quòd non cadit: vel pur ſi cadit conatur percutiendo in terram, & ſubito ſugit, ita facit homo habituatus in virtutibus, qui eſt ita fortis in charitate, & amore Dei, quòd licet tentetur, non faciliter cadit, & ſi cadit mediante habito ſuarum virtutum, & confeſſus ſurgit, vnde tales Antichriſti in omnibus erunt ita debiles in fide, & non habituati in virtutibus, quòd niſi fuerint abbreuiati dies illius, perirent quaſi omnes: vnde ſequitur Matth. 8. c. Veh prægnantibus malitiæ, & vitiorum. Similiter in infantia, qui cadens eſt ita debilis, quòd niſi iuuetur, non leuatur. Sed maior factus nõ eget auxilio alterius in eundo, & ſurgendo. Fac ergo, vt ſerues remedia ſupradicta, vt fortius exiſtas, & nõ cadas, & ſic venies ad portum ſalutis, ad quem nos Deus perducat. Amen. E

DE OCCVLTATIONE Diaboli. F

Sermo XIII.

Sequitur videre de occultatione diaboli. Et iſta tentatio eſt peior omnibus præcedentibus, & continet in ſe omnes malitias præcedentium, & ſuas. In qua conſidera, ſicut in alijs tria, ſcilicet modum ſuæ tentationis. Secundum periculum, tertium remedium. Vnde propheta dicit in pſalmo ſupradicto. A negotio perambulante in tenebris. In quo ſacratiſſimo eloquio non modos, quibus tentat animas, quia ad inſtar furis, qui G fur habet quatuor proprietates, ſiue modos furandi. Primus dicitur occultus. Secundus plenus. Tertius ſubitus. Quartus abſconditus. Primo furatur occulte. Secundo furatur plene id, quòd intendit furari. Tertio ſubito recõdit furtum. Quarto quia latet malitioſe, ſicut facit diabolus, quia primo venit occulte: vnde ſi ſciret paterfamilias, qua hora fur veniret, vigilaret: vtique pro diuitijs temporalibus: ſed pro diuitijs ſpiritualib⁹, quid facere debemus? & ſic fur ipſe diabolus venit in abſcondito, & furatur preſto, quia multotiens credit homo eſſe bene confeſſus, & reputat ſe bonum, & eſt totum oppoſitum. H

Tertio cito recidit. Quarto quia ſicut fur cito abſcondit res furatas: ſic diabolus occultat peccata tua cito, ne conquæraris iudici, ſcilicet ſacerdoti confitearis: vnde Iob 13. cap. quantas habeo iniquitates, & ſcellera mea oſtende mihi. Et nota, quòd in primis præcedentibus capitulis, Iob non timebat ſe peccaſſe in aliquo, & dixit, meas ſcelerationes, quas ſcilicet ignorabat ſibi futuras a diabolo: vnde timebat habere aliquod ſcelus, & dicebat, oſtende mihi, quia ego non video illas. Nam peccator eſt, ſicut

A cut auarus abundans multis delitijs, qui licet fur furetur modicum furti de magno tumulo, non perpendit, ſed ſemper ſtat in tentare, & ſuſpitione ne ſibi fatetur. Sic homo zelotipus animæ ſuæ, ſemper tremat ne furetur ſibi, & ne decipiatur a negotio perambulante in tenebris.

Vide Dauid: Domine ne recorderis de peccatis meis perpetratis in iuuẽtute mea, ne perdam gratiam tuam: ab occultis meis munda me, Domine, & ab alienis parce ſeruo tuo. Et nota duo genera peccatorum, ſcilicet occultorum, de quibus homo B non recordatur, & ſcitorum, de quibus homo recordatur ſcit.

Adde, & tertium genus peccatorum, quæ homo non intelligit: vnde dic, dico meam culpam, &c. de peccatis meis, de quibus recordor, & de quibus non recordor, & de quibus non intelligit, & ideo dicit, ab occultis munda me, da mihi cognitionem, vt intelligam mea peccata occulta, quæ ſunt valde periculoſa: quia de illis homo nunquam confitetur, & ita damnatur de occulto, ſicut de eo quod ſcit: vnde Dauid dicit. Et ab occultis meis munda me. Sed quare de occultis punior, C videlicet de his, quæ non intelligo? dic quòd ſi puerulus percutit patrem, ipſe non peccat, quia non habet dies diſcretionis.

Sed ſi minor percutit patrem, peccat mortaliter.

Item minus peccat, qui minorem habet diſcretionem, quàm habens maiorem diſcretionem, & cognitionem. Et licet non cognoſcat veritatem facinoris, tamen punitur.

Sed quæ ſunt peccata aliena, quia licet non confitearis, & habeas contritionem, nihilominus apparebit volũtati non D habere peccata, quo ad intelligentiam, tamen quo ad Deum puniatur, vide in nouo teſtamento. Nihil mihi conſcius ſum, ſed tñ non confido, quia ne io ſi ſum debitor Dei, quia non eſt creatura inuiſibilis in aſpectu ſuo. Vnde ſi Iob, & Sãctus Paulus valde timent illum dæmonis dolum: nos quid faciemus?

D E S A C R O B
Baptiſmate.

Sermo XIIII.

VOx *Domini ſuper aquas.* Pſalm. 28. Dauid intendens loqui de ſacro baptiſmate, quia loqui eſt vnum de ſeptem ſacramentis, de quo ſolo hodie intendo tractare, dixit, vox Domini ſuper aquas. Ad cuius declarationẽ notandum eſt, ꝙ in ſacro baptiſmate tria ſunt neceſſaria, ſine quibus non poteſt eſſe baptiſmus. Primum eſt materia, quod ſignificat per li, aquas. Secũdum eſt forma, quod F conſiſtit in verbis per li, ſuper. Tertium miniſter, quod ſignificat per li, Domini.

Incipiamus ergo a primo: vnde nota tria dubia etiam circa factum materiæ. Primum dubium eſt, quæ materia dedit eſſe in baptiſmate. Et certè dico, quòd debet eſſe ſolum aqua: quia cum alio liquore baptizari non poteſt, contra aliquos baptizantes cum ſaliua, quia talis creatura non eſt baptizata. Et bene fuit ordinatum cum magna ratione, quòd illud ſacramentum fiet ſolum cum aqua. Primo pp myſterium: quia ſi tu bene conſideras, aqua habet tres proprietates. Primo, quia mundar, purgat, & lauat, G ad ſignificandum, ꝙ vbi primo eramus deturpati, & infecti peccato primi parẽtis, & originali, per ſacrum lauacrum aquæ fontis baptiſmatis nos purgamur, & lauamur. Secunda proprietas aquæ eſt, quia aqua eſt clara, ad denotandum, quòd nos ſumus propter baptiſmum, & ſanctam fidem Domini noſtri Ieſu Chriſti clarificati, & illuminati, vbi primo eramus excæcati a tenebris infidelitatis, & vitiorum, & apertus eſt nobis intellectus ſacrarum ſcripturarum.

Tertia proprietas eſt, quia aqua recens, & frigida ad ſignificandum, quòd vbi primo eramus aridi, & arſi propter peccatum: nunc vero ſumus refrigerati, & refecti in H lauacro S. Fontis huius miniſterij baptiſmatis. Secunda cauſa, quare ordinatum fuit, quòd fieret ſolum cum aqua, eſt literalis: & cauſa fuit, ne aliquis poſſet ſe excuſare propter impotentiam, & penuriam denariorum: quia ſi fieret cũ vino, oleo, melle, vel cum alio liquore, ne quis poſſet dicere. Ego non habeo: vnde poſſem emere de illo tali liquore propter paupertatem: quia vbique reperitur aqua in copia, propterea aliquis non poteſt ſe legitime excuſare, ꝙ in aliqua repones, vbi cõiter non reperitur vinum.

A num, vel elongât lac, ſeu melioris ſi ſaluus fuiſſet ordinatum fieri de alumno, hmôi liquore, homines illius regionis potuiſſent ſe colorate excuſare, dicentes, quia non reperiebatur de illo liquore in noſtra contrata: ideo non fuimus baptizati: ſed quia vbique locorum habetur arpia aquæ mullus poteſt ſe excuſare. Et ideo hoc ſacramentum fuit ordinatum fieri in aqua.

Secundum dubium eſt, nunquid baptizari poteſt cum aqua mixta, vt puta cum lexiuio, vel vrina, vel vino, huiuſmodi. Et ad huius declarationem, quòd aqua poteſt eſſe mixta dupliciter, quia aut per immixtionem aqua mutat naturam, aut mu-
B tat ſpeciem.

Nam quandoq; aqua mutat ſpeciem, qđ poteſt multipliciter accidere, vel per digeſtionem, vel per corruptionem, aut per myſticum; per digeſtionem vrinam, & tunc quia mutauit ſpeciē, non licet baptizare cū vrina: per corruptionem, ſicut eſt de aqua, quæ naturaliter tranſiens per vites, amputando vicem cadit a vitæ, quia de illa aqua non licet baptizare, ſimiliter nec cum agreſto, neque cum vino, quia tranſit in aliam ſpeciem, & ſimilibus. Per immixtionē, vt quia in modico aquæ miſcendo, ponis plus
C de alio liqnore ſuperanre aquam; nam tunc non licet, quia mutat ſpeciem.

Quandoque mutantur accidentia: verbi gratia, poſuiſti aquam puram in vaſe, vbi fuit vinum nigrum, & mutauit, proptea colorem: propter hoc non impeditur, quoniam poſſis cum ea baptizare.

Item ſi miſceatur cum tertia parte vna, adhuc licet baptizare cum ea, dummodo non tranſeat medietatem aquæ: ſed conſultius, & melius eſt baptizare cum aqua pura. Similiter, & cum aqua ſalita poteſt baptizari, ſed nunquam baptizari poteſt cum aqua ſulfurea, & dico, quòd ſic: ſed nunquid cum aqua turbida licet baptizari?
D Reſpon. quòd ſic, & concluſiuè cum omni alio genere aquę licet baptizari, dummodo ſpecies aquæ non immutetur: quia ſi mutatur ſpeties, & non poteſt. Sed pone, tu non habes aquam, an poterit baptizari aliquo modo? & diſtingue, quia aut baptizādus eſt puer, vel homo adultus. Si eſt puer, tunc dico, ꝙ non poteſt baptizari ſine aqua: vnde notetis vos, o obſtetrices, quia cum Domina venit ad actum partus, faciatis ꝙ ſemper habeatis ibi aquam perpetuā propter caſus occurrentes, quandoq́ue, ne ſi puer aliquo caſu moreretur, dum vadis acceptum de aqua propter baptizare eū, interim mo- E
riatur. Tamen eſt vnus alius modus, quo puer pro baptizato habetur: vt puta ſi quis in deſpectum fidei Chriſtianæ teneret infantulum de occulto, vel aliter ipſum interficeret, in deſpectum, & contemptum Chriſti. Nam tunc ille puer habetur pro baptizato in ſanguine Chriſti. Sed ſi eſt homo adultus, & magnalis: ibi cupit baptizari, & ibi non habet aqua, & eſt in procintu mortis, ſicut fuerūt plurimi conuerſi, & martyrizati propter fidem Ieſu Chriſti, tunc duo adhibentur remedia: vbi non habetur de aqua, vel non poteſt habere modos baptiſmatis.
Primum eſt, vt habeat voluntatē baptizan- F
diſe, ſi poſſet, & bonam contritionem, & hoc dicitur baptiſma fluminis, ſicut ſi eſſet carceratus, & cuperet baptizari, & ibi moreretur, quia bona voluntas ſufficit, & pro facto tunc reputatur. Secundum eſt, quando aliquis moritur pro fide Chriſti, cupiens baptizari, & non poteſt, quia tunc illud baptiſma dicitur ſanguinis: & per hoc habemus tria baptiſmata. Primum eſt aquæ, ſecundum eſt ſpiritus ſiue flamminis, tertium eſt ſanguinis. Et hæc ſufficiant, quantum ad materiam.

G

Secunda pars principalis.

CApe modo ſecundam partem principalem noſtri ſermonis circa formam baptiſmatis: vbi nota quattuor dubia.

Primum dubium eſt, quæ forma verborum debet ſeruari in baptiſmate? Et dico, quòd licet aliter ſeruauit iſta forma vxor. Ego baptizo te. In nomine patris, & filij, & Spiritus ſancti, Amen. Et dicendo iſta verba, ſimul & ſemel, debet ſuper infundi, & proijci aqua, proferendo verba illa, aliàs nō eſt baptizatus. Ideo bene dicit vox Domini ſuper aquas. In vulgare vero ſermone di-
citur hoc, homo Io te battezo in nome del H
Padre, & del Figlio, & del Spirito ſanto, Amen. Et in, o mulier, proferendo iſta talia verba, ſimul & ſemel, tu ipſa proijcias, & infundas ſuper caput pueri aquam, quia ſi in duriori illa verba, & illa mater dicendo proijceret aquam, non erit baptizatus puer ille. Similiter ſi eſſent duo ſacerdotes, quorum vnus diceret verba, & alter infundat aquam, non eſſet baptizatus.

Item non licet immutare, vel corrumpere, ſeu adiungere aliqua alia verba, neque interponere, vel præponere, vel poſtponere,

A ponere, ſeu tranſponere aliqua alia verba,
quàm ſupradicta.

Sed quæro, ſi licet leuare ſeu omittere
aliquod dictorum verborum, Docto. di-
cunt, quòd ſi omitteres, ego, & diceres ba-
ptizo, &c. quòd peccas mortaliter, & ta-
men valet baptiſmus. Sed ſi obmitteres te,
tunc puer non eſt baptizatus: quia dicen-
do, ego baptizo, & non dicis quem, nul-
lum baptizas: ſimiliter ſi omittis, baptizo,
vel aliquod, & illis verbis patris, vel filij,
aut Spiritus ſancti, non eſt baptizatus. Si-
militer ſi dicis, ego baptizo te in nomine
Dei, vel Trinitatis, non eſt baptiſmus. Sed
B quid ſi dicis, baptizo te in nomine Christi?
Theologi dicunt valere. Canonici dicunt
non valere, quia data eſt certa forma in ver
bis, & non licet maiores mutare, nec varia-
re formam illorum verborum. Tamen in
hoc conſidera duas formas: vnam ſubſtan-
tialem, & aliam accidentalem. Si mutatur
forma ſubſtantialis, puer non eſt baptiza-
tus in mutando, vel omittendo ſubſtantia-
lia formæ. Similiter in accidentalibus, ſicut
in faciendo aliquid ad fontem imponendo
ſal in ore inſufflando, dando candelam in
manu, & cætera, quæ fiunt in illo actu ba-
ptiſmatis. Nam iſta ſunt de accidentalibus
C baptiſmatis: quia licet non ſit de ſale, & a-
lia non interueniant: tamen erit baptiza-
tus, dummodo ſubſtantialia intercesserint.
Sed ſi aliquid de accidentalibus ipſis omiſ-
ſum fuerit, ſacerdos peccat mortaliter, ſi
per negligentiam id feccrit.

Secũdo quæro, vtrum vnquam liceat mu
tare, vel corrumpere aliquod verbum ſub-
ſtantiale, & dico vt ſupra, quòd non, quia
tunc non eſſet baptizatus: vnde quando
mittis pro aliqua, vel pro aliquo in caſu
neceſſitatis, vt baptizet, fac dicere uerba
requiſita ad baptiſma: quia ſi neſciret, uel
corrumperet aliquod uerbum ſubſtantia-
D le, non eſt tuus puer baptizatus, & hoc po-
teſt tripliciter accidere.

Primo modo per malitiam, quia bapti-
zans peruerteret, uel omitteret aliquod uer
bum, uel malitioſe dicat. Ego baptizo te in
nomine patris, & filij, &c. Quandoque per
ignorãtiam, ſicut accidit in mulieribus, quæ
propter ignorãtiam dicunt, dona beſſodia:
quia omne uerbum baptiſmatis eſt ita ſub-
ſtantiale, quòd corrumpendo unum uerbũ
minimum, nõ eſſet puer baptizatus. Sic nec
in conſecrando corpus Christi, ſicut accidit
in duobus ſacerdotibus, quorum unus dice
bat, ꝙ in conſecratione debebat dici, hoc
eſt corpus meum. Et alijs dicebat, ꝙ homo E
debet dici corpus meus, & poſt uaria con-
promiſerunt in Dominum plebanum ma-
gis ignorantẽ, qui dixit, ad quid ualet dice-
re tot truffas: ego dico Aue Maria, & ſubito
expedio me. Et nota, quòd ſic dicendo, non
ualet: uide de hoc. c. retulerunt, de conſec.
ubi dicitur, ꝙ in baptiſmate dicendo, nomi
ne patris, & filio, &c. & non corrumpitur:
unde nota, ꝙ corruptio uerborum poteſt
fieri dupliciter, uel in principio, uel circa fi-
finem. Si corruptio uerbi ſit circa finem, eſt
malum. Sed tñ non irritatur ſubſtantia re-
rum, ſicut bergabenſes, qui dicunt peter,
quando uolunt dicere Piero, & dicunt ue- F
ter, &c. quia ſi Domina baptizans dicat, in
nomine patre, & filia, &c. ualet baptiſmus.
Sed mutando principium, ſicut dicendo, in
nomine patris, & filij, & Spiritus ſancti, &
huiuſmodi, tunc non ualet. Tertiũ dubium
eſt, ſi licitum eſt iungere alia uerba, ſcilicet
in nomine B. Mariæ Virginis, & omnium
Sanctorum, &c. & tunc hoc poteſt duplici-
ter accidere, quia aut baptizans hoc facit, ut
ſit difformis ab eccleſia, & propter facere
mundum ſuo modo, uel inducere nouã ſe-
ctam, & non ualet. Similiter dicendo, in no
mine patris, qui eſt omnipotẽs, &c. aut hoc
iungit, uel facit ſupradicta per ſimplicitatẽ: G
quia dicit, in nomine Patris, & filij, & Spiri
tus ſancti Amen. Et in nomine B. Virg. Ma-
riæ, & omnium Sanctorũ: & tunc facit pro-
pter ſimplicitatem, & nõ propter difformi-
tatem ab eccleſia, ualet, & ratio poteſt eſſe,
quia utile per inutile nõ uitiatur. Quartum
dubium eſt. Si dicẽdo, ego baptizo te in no
mine patris, o clerice ueni huc, & filij, &
tu ſcribis multum, &c. nunquid ualebit ba-
ptiſmus? & dico ꝙ non, quia in illis uerbis
nulla interiectio debet intercedere, ſed ſuc
ceſſiue ſine ullo interuallo tpis uerborum,
aut interiectionis interuenientis fieri, & pro
ferri debet, & aliter non ualet. Sed quid ſi
propter ſenectutẽ, uel algorationẽ, aut ali- H
quam cauſam baptizando presbyter dũ di-
cit, in nomine patris, tuſcẽdo facit hen, hẽ,
hen, & ſic tuſcendo continuãdo dicit, & fi-
lij, & Spũs ſancti, hen, hen, hen, hu, hu, hu,
nunquid ualet baptiſmus? & dico ꝙ ualet.
Quintum dubium, quærunt Doct. ſi licet ꝑ-
ponere, uel poſtponere, uel interponere ali
quod de dictis uerbis ſubſtantialibus ſic di-
cendo. Ego in nomine patris baptizo te, &
Filij, & Spiritus ſancti: uel ego baptizo in
nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.
Docto. in hoc uariãt, tñ tutius eſt tenere, ꝙ
in

A in hoc puer ſit baptizatus. Sextum dubiū quia ſit Docto. nunquid, qñ dña prægnans moritur, puero exiſtēte in corpore puer ille nondū natus poſſit baptizari? Aug. dicit, ꝙ nō natus baptizari non pōt: tñ ſi caput pueri ſolum eſt de foris vidēdo periculum, pōt baptizari: ſed ſi habet aliud mēbrum, q̃ caput deforis, expectādum eſt, ꝙ exeat totū, ſi eſt ſperandū, ꝙ debeat exire: ſed ſi eſt periculum, & non ſperatur ꝙ exeat, tunc potius eſt ſperandū de miſericordia Dei, q̃ de iuſtitia, & ideo iſto caſu potius eſt baptizādus, & pes, aut manus, ſeu mēbrū exiēs, &c.
B q̃ non habendo ſemper ſpem miſericordię Dei: ꝓ obiecto, ꝙ miſereatur illius animæ. Septimum dubiū, puer naſcitur cum duobus capitibus, vel cum quattuor bracchijs, vel naſcitur monſtruoſus: quæro, nunquid debet baptizari ſemel tm̄, tanquam vnus tm̄, vel bis ſuper vtroque capite, tanquam cenſeantur eſſe duo, & duæ aīæ, adinſtar vnius, quem audiui magiſtrū meum vidiſſe, qui de vltramontanis partibus ibat Romā, qui habebat duo capita, & dico ꝙ quia habent duas aīas, debet baptizari ſingulum caput de per ſe, vnum poſt aliud. Sed nūquid poſſint ambo capita ſimul baptizari? dico ꝙ
C in caſu neceſſitatis poſſunt baptizari, aliās aūt non. Sed quid in dubio, ſi eſt dubiū ſint duæ aīæ, vel vna ſola in corpore? dico ꝙ debet primo baptizari vnū caput pure, & ſimpliciter. Secundum debet baptizari ſm̄ ſub conditione, ſi ſunt duæ animæ in illo corpore, &c. Octauum dubium eſt, ſi puer debet in continenti, & cito baptizari. Et Doct. dicunt, ꝙ pueri debent cito baptizari ꝑ periculum vitę. Secunda rō, quia dæmoniū non hēt tantā poteſtatē in puero baptizari, ſicut in non baptizato, vel male baptizato per presbyteros ignorantes, vel per malitiam ſeu per alium ex ſupradictis modis, & tunc
D matres dicunt, quòd ſtrigæ deuaſtāt eos, & ſunt male inſcontrati, &c. Alia tertia ratio eſt, quia pueri, quando in puetitia baptizantur, melius inſtruuntur in fide, quàm eſſent maiores. Sed quid ſi aliquis eēt magnus infidelis, ſicut Iudæi, ſaraceni, & huiuſmodi, & velit baptizari, nunquid ſubito? ſine mora debeat baptizari? dico quòd tales infideles non debent ita cito baptizari, ne fides noſtra chriſtiana deludatur.

Nam primo debent doceri in fide, & circa articulos fidei, & quid, & qualiter, & qūo debent credere, & viuere ſecundum fidem Chriſti. Et poſtquàm ſunt bene inſtructi, ſi perſeuerant in bona voluntate fidei Chriſti, tunc in nomine Ieſu Chriſti E baptizentur, quia multotiēs Iudæi deridendo fidem noſtram in diuerſis prouincijs faciunt ſe pluries baptizare, & taliter vendicant ſibi denarios.

Tertio vt ſint magis præparati. Tamen Docto. dicunt, quòd ſi talis Iudæus eſſet diſcretus, & haberet notitiam noſtræ fidei, poteſt ſubito baptizari.

Nona quæſtio eſt, ſi Abbas, vel monachus, vel frater regularis poteſt eſſe compater. Docto. dicunt quòd quilibet religioſus leuando filiocios, peccāt mortaliter, vt 16. quæſt. 1. in c. cum placuit, & de conſecra. c. F non licet, & ratio non poteſt eſſe ne fiant domeſtici commatrum ſuarum.

Decimum dubium ſi licet habere plures compatres: ad hoc dicendum eſt, quòd ſugienda eſt multitudo compatrum, quia propter nuptias conficiendas inter filios, & filiocias, inter quos eſt quædam fraternitas ſpiritualis, & ideo gratia honeſtatis non poteſt haberi niſi vnus compater de iure canonico, vt de conſecr. diſt. 4. c. Non plures. Et nota quòd compatres ſunt obligati admonere, & caſtigare, & docere filiocios ſuos articulos fidei, ſcilicet Credo, & Pater noſter, & Aue Maria, ſi non habeant parentes, G qui doceant eos. Tamen in ſexto dicitur, quòd ſi plures ſunt compatres, tamen tenet compaternitas, quia multa fieri non licet, quæ tamen facta tenent.

Tertia pars principalis.

SEquitur tertia pars prædicationis noſtræ. ſ. quantum pertinet ad myſterium baptiſmatis: vox Domini. Circa ꝙ nota tria dubia. Primum dubium eſt, nunquid cuilibet liceat baptizare? Et ad hoc Reſpon. ꝙ aut interuenit neceſſitas, aut non. Si non H interuenit neceſſitas, & tunc ſolo ſacerdoti conuenit baptizare, & iſto caſu vbi non eſt neceſſitas, baptizans alius, quas ſacerdotes ſemper grauiter mortaliter peccat, & ſimiliter omnes conſentientes, & non prohibētes, cum poſſint, mortaliter peccant, niſi in caſu neceſſitatis, & periculo mortis, vt dixi: quia vbi imminet periculū manifeſtum de morte pueri, omnes tam maſculi quàm fœminæ baptizare poſſunt. Sed nunquid Iudæus poterit in iſto caſu baptizare? Ad hoc reſpondeo, quòd Iudæus licet non credat in Sacramento baptiſmatis, ſi benedicit verba ſubſtantialia, & intendit facere illud, quod vult ſacroſancta mater eccleſia,

& quod

A & quod credit eccleſia Romana, ſeruando bene ordinem verborum, & credendo in genere illud, quod credit eccleſia Romana, quòd baptizatio talis iudæi valet.

Sed nota, quòd vbi poteſt haberi presbyter, nullus alius baptizet. Si presbyter haberi non poteſt, quæratur diaconus, deinde ſubdiaconus, & ſic de alijs ſecundum ordines inſtitutos in eccleſia. Et ſi tales haberi non poſſunt, tunc ſi aliquis maſculus haberi poteſt, eligatur potius maſculus, vt baptizet quàm fœmina; ſinautem tunc in ſubſidium mulier baptizet in caſu magnæ neceſſitatis, vbi alij prædicti reperiri non poſſunt.

B Sed ſi dubitauerit, quòd mulier non bene baptizauerit puerum, quid fiendum? dico, quòd non licet reiterare ſacrum baptiſma: & ideo presbyter dicere deberet; ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritusſancti, in caſu in quo non ſis baptizatus; vt de prædictis plenè habes de conſecra. in c. mulier, & in c. Roman.

Sed pone, presbyter non vult baptizare ſine ſolutione. Doct. diſtinguunt, quòd ſi presbyter vult vendere aquam, cum qua debet baptizare, vt puta, quia eſt in loco, vbi non habetur aqua, niſi ematur: & tunc

C tu potes emere ipſam aquam ſine peccato, & ipſe etiam vendere poteſt ſine peccato, ex quo ipſam emit. Aut presbyter vult vendere Sacramentum: & tunc dico, quòd debet potius abſtineri ab illo baptiſmate, & mori non baptizatus, quàm emere illud Sacramentum, quia tali modo moriendo habetur pro baptizato, & hoc intelligere debes in magno, qui habeat voluntatem baptizandi: in puero verò baptizando ipſum non eſt peccatum. Sed nunquid licet hæretico, ſuſpenſo, vel excommunicato, ſiue ſciſmatico baptizare? Reſpondeo, quod non, niſi in caſu neceſſitatis, vbi alij reperiri nõ poſſent, ſeruando formam verborum, &c.

D Sed nunquid Angelus poteſt baptizare? dico, quòd non, niſi ex diſpoſitione, Deus illud præciperet.

Nũc vero ego quæro. Eſt vnus paganus in aliqua extrema parte mundi, qui nunquam audiuit nominare Chriſtum, nec eius fidem, ſemper facit bonum, & mortaliter viuit, & non peccat: & ſi peccat cõteritur, & ſeruat legem naturalem, & ramẽ eſt diſpoſitus, quòd ſi ſciret fidem Chriſti baptizari: nunquid iſte talis ſaluabitur, vel damnabitur? Doct. dicunt, quòd iſte talis licet ſeruet legem naturæ, & ſit apus conuerti, & baptizari, ſi haberet notitiam fidei E Chriſti, tamen moritur damnatus: tamen ſperandum eſt, quòd ſi huiuſmodi perſona reperiretur, quòd a Deo aliquo priuilegio prouideretur ſibi, vel inſpirando taliter, quòd veniret ad loca, vbi haberet notitiam fidei, & poſſet baptizari, vel quòd per Angelum ex diuina diſpoſitione baptizaretur. Ita quòd poſſet ſecundum ordinatam iuſtitiam ſaluari; ſed nunquid Angelus poſſit eccleſiam conſecrare: & dico, quòd non, niſi ex imperio Chriſti, ſicut de eccleſia ſancti Michaelis Archangeli. F

Sed nunquid diabolus poteſt baptizare dicendo verba? Doc. dicunt, quòd non, & diabolus non poteſt habere bonam intentionem, nec poteſt facere, niſi malum.

Sed quæro, ſi in ſacro baptiſmate intentio eſt neceſſaria? dico, quòd ſic, ſaltem in genere, licet non ſit actualis: verbi gratia presbyter præparat aquam, & omnia neceſſaria ad hæc ſacramentum, & baptizando ſimiliter in conſecrando mens ſua vadit in lebete, quid bullit in pignata, vel in foro: & nihilominus dicit verba, & dicendo infundit aquam habendo intentionem generalem ad illum actum; licet non habeat ipſam actualem? dico: quòd nihilominus eſt baptizatus. Et idem in conſe- G cratione corporis Chriſti, & ſimilibus: ſed ſi baptizans, vel conſecrans non habet intentionem, vel eſt ebrius, vel fatuus, & mentecaptus, baptizare non poteſt.

Sed quæro, puer moritur: ſunt plures concurrentes propter periculũ imminens mortis, ne moriatur ſine baptiſmate: vt puta viginti ibi aſtantes, qui omnes ſimul dicunt cum intentione baptizandi infundendo aquam. Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritusſancti. Nunquid erit baptizatus? dico, quòd ſic, vbi autem neceſſitas non foret, non lice- H ret aliter baptizare, quàm ſupradictum eſt: & hoc quantum ad materiam baptiſmatis pro nunc dicta ſufficiant, quæ intacta pertranſire non volui, quia ſæpius hęc accidũt frequentari: vt viri, & mulieres imperiti ſciant, ſi occurreret aliquid ex dictis caſibus, quid facere debeant.

A

DE PVRGATORIO.

Sermo. XV.

MIſericordiã, & iudiciũ cãtabo. Pſalmo. c. In quo ſacro eloquio ſecundum iſta tria verba nota tres ſtatus animarũ, quæ ſunt in purgatorio. Vnde capio primum ſtatum, & intendo procedere per dubia declarationes. Vnde moueo quatuor dubia. Primum eſt hoc, vbi eſt purgatorium: ſecundum dubium eſt, qui ſunt, B & qui vadunt ad purgatorium: tertium eſt, quas pœnas habent animæ, quæ vadunt ad purgatorium: quartum, qui ſunt torquentes animas illas, quæ vadunt ad purgatorium.

Ad primum dubium deſcribunt Doct. ꝙ quatuor ſunt purgatoria. De primo in 4. dialogorum, Gregorius facit mentionem, dicens, quòd eſt in Sicilia in Monte de Bectena, vbi nauigantes ſæpe audiuerunt voces petentes eleemoſynas ſpirituales, & temporales; & qui fuerunt. ibi, dicunt, ꝙ in illo monte ſemper eſt magnus ignis, & ſemper proijcit cinerem, ſicut dicit Augu. C de ciuitate Dei, quia ſemper ardet.

Secundum purgatorium ſtat in centro terræ, in loco arcto & priuato, quia qui habuerunt propriũ arctum, & priuatum amorem in hoc mundo pluſquàm Deo, dabitur ille locus arctus in centro terræ. Et per contrarium: beati ſtabunt in loco latiſſimo, & amæno paradiſi, quia amor eorum fuit latiſſimus verſus Deũ: & ſi recordaris, aliàs dixi, quòd quatuor ſunt loca in inferno: & inferior eſt locus, vbi ſunt dęmones. In ſecundo ſuperiore loco magis ſurſum eſt purgatorium, vbi ſtant purgantes ſua peccata. In tertio loco ſuperiore ſtant animæ puerorum non baptizatorũ innocentiũ a pro- D prio peccato: ſed mortuorum in peccato originali, &c. quartus locus ſuperior eſt limbus, vbi ſtabant ſancti Patres.

Tertium purgatorium reperitur eſſe in hoc mundo, & non intelligas, quòd loquar, quòd purgatorium in hoc mundo ſit reſpectu laborum, quos portas in præſenti vita: quia Gregor. dicit in dialogo, quòd quandoque animæ in hoc mundo ſuperant aliqua peccata leuia, & permiſſione diuina faciunt purgatorium in hoc mundo, ſicut de Paſchaſio ipſe refert, &c.

Sed quæro nunquid ſpiritus, qui aſcendunt aliquas perſonas inſpiritatas dicẽtes E quandocunque facietis talem eleemoſynã, vel mittetis vnum ad ſanctum Iacobũ, &c. Nunquid facient ſuum purgatorium in hoc mundo? ſimiliter de ſolletis, qui quandoq; reperiuntur conuerſari, & loqui & ſtrammazare in domibus, quid dicẽdum de his? Et ad hoc reſpondeo, quòd ſi eſt anima dãnata, non eſt poſſibile, quòd ſtet in illo corpore ſpiritati: quia aut anima eſt in corpore, vel extra corpus. Si eſt in corpore, non poteſt intrare aliud corpus: aut eſt extra corpus, & tunc aut eſt in paradiſo, & non curat recedere inde, & venire huc, & intrare fętida corpora inſpiritatorum. Si eſt in F inferno, ſatis habet facere ibi de ſuis tortuis abſque eo, quòd vadat torquendo alios: aut eſt in purgatorio, & iam illa anima eſt ſanctificata, & habet arrhas paradiſi, licet purgatur, nec curat diſcurrere mala operando, quia eſt conformata, & non poteſt mala facere, ſed purgat mala iam perpetrata in hoc ſæculo. Et per conſequens fatuum, eſt credere, ꝙ aliqua anima poſſit mirare corpora aliquorum. Vnde quando tu vides aliquem inſpiritatum vexarum ab aliquo ſpiritu, dicente, quòd ipſe eſt anima talis, nunquàm facias illud quod dicit, quia eſt diabolus vexans illum. Nam omnis ho- G mo habet duos ſpiritus; vnum bonum, & vnum malum: & ille malus ſpiritus poteſt ſcire omnia facta illius, ad cuius cuſtodiam datus fuit: & talis malignus ſpiritus vexãs aliquam perſonam, dicet ſe fore animam illius talis, ad cuius cuſtodiã deputatus fuerat propter cooperire ſe, & quia non poſſet fieri peius, quàm facere dicere miſſas vnũ paruum ſacerdotem, quia tunc dæmones gaudent, quia celebrans indignè, peccat mortaliter: & licet videatur illum ſpiritum dicere aliquas veritates, illud facit, vt adhibeas fidem ſuis dictis, & ſub vero velabit aliquam falſitatem, & aliquem errorem, vt H te inducat in illum errorem, & in illam falſitatem, ſicut quãdo miſcentur cum melle, & zucharo venenum. Vnde nil credas iſtis ſpiritibus, & follettis, nam differunt ab inſpirationibus datis a Deo. Et nota, ꝙ quędam mulier, quæ erat auia vnius fratris, retulit, quòd vna eius vicina pepigit cũ eius marito, & econtra, ꝙ quis eorum præmoreretur, ſuperſtes daret omnia, quæ habebat pro Deo. Accidit, ꝙ vir primo mortuus fuit: eius vxor non expectato anno ſubito nupſit, & nil dedit pro Deo: tranſacto aliquo tpe, auia huius fratris, quæ nupſerat, dum

A dum dormiret apparuit ei in ſomnis, ꝙ intret eccleſiam, vbi erat ſepultus maritus vicinæ ſuæ, & vidit maritum vicinæ ſuæ præmortuum clamantem coram Crucifixo: iuſtitia, iuſtitia, iuſtitia. Et poſtquàm bene clamauit, voluit ſe verſus auiam dicti fratris, dicens, commater, rogo vos, ꝙ eatis ad vxorem meam: & ſibi dicatis, quæ vidiſtis, & dicite ſibi pro parte mea, ꝙ niſi fecerit eleemoſynas de patrimonio, quod ſibi reliqui, ſicut mihi promiſit hinc ad triginta dies, quòd in fine triginta dierum ſubito morietur: qua ambaſciata eidem relata: illa truffando dixit, vos eratis modo bene ebria. Ego feci quod debui, & nihil de
B his facere voluit. Et tranſactis triginta diebus, dum lauaret vnum vas, & vellet proijcere aquã infra feneſtram, præcipitauit ſe ex illa feneſtra, & mortua eſt in illo præcipitio: vnde potuit eſſe Angelus, qui inſpirando fecit illud apparere illi mulieri.

Quartum purgatorium eſt ignis, de quo ſupra alias tibi dixi in prædicatione: ibunt in ſupplicium, &c. vbi dixi, ꝙ erunt quatuor ignes, & erit ignis purgatorij illorum, qui purgabuntur in hoc ſæculo.

Secundum dubium, quærunt Doct. qui ſunt, qui vadunt ad purgatorium. In quo
C nota quatuor veritates: prima veritas, quòd nullus vadit in purgatorium, qui moritur in peccato originali, ſicut ſunt pueri, qui moriuntur ſine baptiſmate, vel male baptizati. Sed nunquid huiuſmodi animæ puerorum non baptizatorum, vel male baptizatorum patiuntur aliquam pœnam in inferno? In hoc ſunt duæ opiniones: aliqui dicunt, quòd habent ſolum pœnam priuationis gloriæ: aliqui Doct. vt Grego. dicunt, quòd habent pœnam etiam vltra priuationem gloriæ. Notate ergo, ò vos mulieres indiabolatæ, quæ propter veſtram culpam facitis abortiuum, & mittitis illas
D animas ad inferos, quid erit de animabus veſtris, quas orationes creditis, quòd innocentes damnati fundant pro vobis? ſed quid dicemus de illis diabolicis mulieribus, quæ poſtquàm fecerunt ſe damnabiliter impregnare, faciunt cum ſuis herbarijs, & ſtricturis ſe diſperdere? quid de illis, quę poſtquàm pepererunt in lucem, ſuffocant partus etiam. Nam tales multo grauius peccant, quàm ſi interficerent hominem magnum: quia anima illius magni poteſt ſaluari, & eſt ſaluata: ſed in abhortiuo, & diſperſo, quia non habet baptiſmum, ſaluari non poteſt: & ideo Doct. dicunt, quòd circa actum matrimonij non debent habere tantam rabiem, quòd ponant ſe in periculo diſperdendi, & perdendi animas filiorum: quia tu vir, ſi bene conſiderares iſta pericula, & peccata, quæ inde prouenire poſſunt, te abſtineres, quando videres vxorem tuam prægnantem. E

Secunda veritas eſt, quòd illi vadunt in purgatorium, qui ſunt in aliquo peccato veniali, vel qui non fecerunt debitam pœnitentiam in hoc mundo pro ſuis peccatis: circa quod diſtingue, quòd aut cõfeſſor dat tunc paruam pœnitentiam, & non tantam quanta eſt condigna pro ſatisfactione tuorum peccatorum, & tunc tua anima vadit in purgatorium: & ibi ſtat, donec purgetur. Sed ſi tantam dat pœnitentiam, quanta ſufficit, tunc non vadit in purgatorium: aut datur maior pœnitentia, quàm ſit condigna, & expediens tuis peccatis, & tunc anima illa ſalit in paradiſum cum maiore gloria. Ideo gaudeatis, quando datur vobis magna pœnitentia. Vnde Prouerb. 25. cap. de animabus iſto modo purgatis, leua rubiginem de argento, & erit vas puriſſimum. Ita accidit in anima purgata, quæ relucet abſque vlla macula. F

Tertium dubium, quærunt Doct. quæ pœnæ, & quantæ ſunt in purgatorio: & dicunt, quòd animæ dupliciter tormentãtantur in purgatorio, vno modo, quia ſunt priuatæ, ſeu ſemotæ a conſolatione Dei. Secundo modo, quia habent pœnas ſimiles pœnis infernalibus; ſed differũt ab animabus, quæ ſepultæ ſunt in inferno, in hoc quia damnati ſunt in æternum, æterna gloria paradiſi, & ſentiunt æternam pœnam ſine ſpe redemptionis: quia in inferno nulla eſt redemptio. Et nota, quòd damnati habent maius tormentum propter priuationem æternæ gloriæ, quàm pœnæ æternalis. Exemplum duorum, quorum vnus eſt filius Regis, qui ſperat ſuccedere in regno patris: & alter eſt filius vnius ruſtici, qui ſemper ſperaret eſſe ſatigatus circa opera ruralia, & vterq; eorum captiuaretur, & poneretur vniformiter in eodem carcere, & in eodem aculeo tormenti. Vterq; haberet labores, & pœnas, quis putas haberet maiorem pœnam, an ruſticus, vel filius Regis? certè ruſticus, qui ſemper fuit ſolitus circa labores, & cibaria groſſa, non tantum curabit de huiuſmodi pœnis, quantum filius Regis, qui plus dolebit de regno gloriæ maieſtatis ſuæ deperdito, quàm de pœnis illius acerrimi carceris. Similiter G H

A accidit in damnatis maximè Chriſtianis, penſantibus, quòd erant filij adoptiui æterni patris, & eſſent reges coronati, & poſſiderent regnū Dei, & fruerentur ipſo Deo, & viderēt ſe fore priuatos ſequendo fętidū mundū: ex quo vltra pœnas ſenſitiuas, habent tantam pęnam. Et Aug. dicit, quòd eſt tanta damnatorum pœna ſenſitiua, purgatiua, & dolor, & ſenſus omnis generis tormentorum, ꝙ in hoc mundo cogitari non poteſt, nec probari, nec alirer conſiderari; quia omnes pœnæ, quæ poſſunt excogitari in hoc mundo, & pœnæ Chriſti, & omnium aliorum Martyrum, cæterarumq́; per-
B ſonarum, & creaturarum, nihil ſunt reſpectu pœnæ purgatorij: & tātam intereſt inter ignem noſtrum naturalem ab igne purgatorij, quantum differt ignis pictus a vero igne naturali. Idem in igne infernali. ſimiliter gaudium animarum, quæ ſunt in hoc mundo, nihil eſt ſine comparatione a gaudio paradiſi. Quartum dubium eſt, a quibus animæ tormētantur in purgatorio? Aliqui dicunt, ꝙ ſunt illi dęmones met, qui fecerunt illas peccare, quia boni Angeli non torquent: tamen ipſi Angeli boni ſunt abſtractiui gratiarum Dei ad inſtar Iob. Cui Deus ſubtraxit gratiam, & demum pecca-
C uit. Aliqui dicūt, ꝙ dæmones non poſſunt tormentare animas purgatorij, niſi per viſum: quia animæ videndo terribilitatem dæmonum terrentur, & dęmones ipſi incutiunt terrores: tamen in hoc mundo in aere poſſunt tentare animas, & facere ipſas peccare.

Secunda pars principalis.

SEquitur ſecunda pars, ſeu ſtatus iucunditatis animarum exiſtentium in purgatorio. Et nota verba propoſita pſalmi noſtri, quia dicit. Miſericordiam, & iu-
D dicium cantabo. Nam animæ poſitæ in purgatorio, licet torqueantur, tamen cantant, & plangunt, quòd eſt mirabile. Vbi nota quatuor dubia: primum dubium eſt, quare cantant in purgatorio: Secundum, de quo cantant: tertium dubium, quæ animæ plus & melius cantant: quartum dubiū, de quo melius cantant. Dico, ꝙ primum dubium eſt, quare cantant? ad quod reſpondeo, ꝙ quatuor ſunt cauſæ, quare cantant: prima cauſa eſt, quia vident ſe eſſe in gratia confirmatas; ſecunda cauſa, quia vident ſe eſſe de gloria certificatas: tertia cauſa, quia ſunt de iuſtitia innamoratæ: quarta cauſa, quia ſunt de charitate Dei humiliatæ. Dico, ꝙ prima E
cauſa ſuæ iubilationis eſt, quia ſunt in gratia Dei confirmatæ: vnde nota, ꝙ omnis aīa purgatorij eſt confirmata in gratia Dei, & eſt certificata de ipſa gratia Dei. Nam in hoc mundo nullus ſcit, vtrum ſit dignus odio, vel amore diuino, & ſunt ita certæ aīæ illæ fęlices purgatorij, ꝙ dolentes, & purgantes ſe, ſemper iubilant, ſicut martyres, qui ibant gaudētes ad martyrium, quia videbant, ꝙ de illa morte quaq; pati debebant, debebant mortē æternā vitare, & debebant certificari taliter, ꝙ non poterāt de vita ęterna priuari? Et ſicut ſi rex te adopta- F
ret in filium, & obligaret tibi regnū taliter, ꝙ ſperares ſucceſſionē illius regni: certè tu valde iubilares, ſperans indubitanter coronari: ita accidit in illis fœlicibus animabus purgatorij. Alia ratio, quia iam ſunt beatæ per ſpem certificatæ, ꝙ non poſſunt priuari gloria paradiſi: ſed in hoc mundo licet habeamus gratiā, tamen ſemper ſumus dubij perdendi ipſam diuinā gratiā, quia ſumus ſubiecti peccatis: & propter vnū peccatum mortale perdimus gratiā Dei acquiſitā: ita ꝙ in purgatorio ſunt certi de gratia, & licet ſint certi de ipſa gratia Dei, tamen non ſunt certi de gloria. ſ. quā gloriā, & quantā G
habebunt: vnde nota, ꝙ ſunt tres ſtatus. ſ. naturæ, gratiæ, & gloriæ. Et nō pōt haberi ſtatus gratiæ ſine ſtatu naturæ: nec poteſt haberi gloria ſine gratia, in hoc mundo nos ſumus certi de ſtatu naturæ: ſed nō gratiæ, neq; gloriæ. In purgatorio verò animę ſunt certæ de ſtatu gratiæ, ſed non glorię. In paradiſo autem ſunt certæ de ſtatu gloriæ: tamen in hoc mūdo ſumus certi de gloria per ſpem mediāte gratia. Et ideo nō eſt mirandū ſi animæ pp certitudinem, quam habent de ipſa gratia, & futura gloria cantant, & iubilant. Et ideo ego paciſcerer de ſtando p cētena millia milliū annorum in H
purgatorio, quia eſſem certus de gloria paradiſi: ò munde tenebroſe, tu nō intelligis, neq; cogitas myſteria Dei, & pericula quibus ſubiaces perditionis æternæ, & quia non cogitamus iſta, non eſt mirum ſi mergimur in profundum. Tertia cauſa, quare gaudent in purgatorio, eſt, quia ſunt de iuſtitia innamorati ad inſtar boni filij habentis bonum intellectum, quem mater verberat corrigendo ſuum errorem, dicens, fili mi, tu pecccaſti. Ego volo corrigere tuum peccatū. Nā ſenſualitas fili dolet, ſed fert patienter verbera, quia videt, ꝙ iuſtè corrigitur. Ita accidit in animabus, quæ

pur-

A purgãt ſua peccata in purgatorio, quia quanto magis intelligunt iuſtitiam Dei ſe purgando, vt magis reluceant in æterna gloria: tanto magis patiendo gaudent; iuxta illud. gaudebit iuſtus cum videbit vindictam, & dicet iuſtus in ſanguine peccatorum, &c.

Quarta cauſa, quare gaudent animæ in purgatorio eſt; quia abundant in charitate. Nam Vgo de ſancto Victore vult, quòd anima in hoc mundo poteſt venire in tanto ſtatu charitatis, quòd ſenſualitas poteſt ſe concordare taliter cum ratione dicendo, fiat voluntas tua, quòd plus gaudebit de aduerſis, quàm de proſperis in
B tantum, quòd vellet in æternum ſtare in purgatorio, ſi eſſet talis voluntas Dei. Et poteſt eſſe ita vnita cum voluntate Dei, quòd vellet potius ſtare ſemper in purgatorio cum gratia Dei. Vnde Eccle. 4. c. conſiderando dubium animarum, & pericula ipſarum in hoc mundo, & complacentiam iuſtitię, in ſe reuertens dicit, laudaui magis mortuos, quàm viuentes, ſcilicet exiſtẽtes in purgatorio, &c.

Secundum dubium, ſcilicet de quo gaudent, & ſunt quatuor bona, quæ faciunt
C animas gaudere; primum eſt ſanctorum oratio, ſecundum eſt iuſtorum coniunctio, tertium eſt ipſorum perfectio, quartum eſt noſtra ſubuentio.

Dico, quòd primum eſt ſanctorum oratio. Nam omnes ſancti de paradiſo videntes ipſas animas purgatorij futuras eorum ſocios, & debere replere ſedes paradiſi cum beata Virgine matre Dei, orant Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum pro eis, quia deſiderant ipſas animas ſalire in paradiſum, & ſæpe Sancti, & Angeli vadunt in purgatorium ad confortandum animas, & maximè Angeli, qui fuerũt deputati ad cuſtodiã illarum animarũ.

D Secundum bonum eſt iuſtorum coniunctio, quia Chriſtus eſt caput noſtrum, & omnes ſancti ſunt membra. Vnde Paulus; Chriſtus caput eſt, nos membra eius; & ſic vides, quòd membra ſimul ligata ſe mutuo adiuuant. Sed ſi manus eſt abſciſſa, non poteſt iuuare: ſic animæ exiſtentes in inferno, ſunt membra abſciſſa, & non poſſunt ſe iuuare; immo ſunt in omni genere diſcordiæ, & ſicut os comedit non ſolum pro ſuo commodo; ſed pro vtilitate omnium membrorum, vt vnum membrum adiuuet aliud. Ita in paradiſo iuſti omnes orant omnes pro exiſtentibus in purgatorio, ſicut quando dicis Pater noſter, prodeſt omnibus. Vnde Dauid: participes ſum omnium cuſtodientium mandata tua, & timentium te. Vnde ſi fit bonum per aliquem in Francia, prodeſt etiam tibi: ſi tu es gratia, & omnibus exiſtentibus in gratia; ita quòd quilibet habet partem ſuam illius boni; ſed vnus habet maiorem partem, quàm alius, ſcilicet tantum quantum habet plus gratiæ altero; ſed quid ſi dicis Pater noſter, pro vna perſona tantum, nunquid valebit illi ſoli, an omnibus exiſtentibus in gratia? ad hoc dico, quòd ſanctus Thomas dicit, ꝙ poteſt dupliciter fieri bonum. Aut propter debitũ, & obligationem, & tunc extenditur ad illum, cui tu es obligatus; ſed ſi fit bonum pro charitate, dico quòd diuiditur; ſed nunquid quanto plus illud bonum diuiditur minus ſingulis datur? dico, ꝙ quanto plus diuiditur, tanto plus accreſcit, & multiplicatur; & quanto maiorem neceſſitatem habet anima, tãto magis ſuccurritur, & ſubuenitur ſibi, quemadmodum natura ſuccurrit locum debiliorem prouidendo ſibi, ſicut quando incidis tibi digitũ, immediatè natura impellit ſanguinem ſuccurrendo ſibi, ſic fit animabus purgatorij: quia eleemoſyna magis cõfert animæ egenti, quàm alteri non ita egenti: quia propter cõnexionem membrorum, & charitatis, quam habent ad inuicem, illud pronenit, quia reputant bonũ vnius fore alterius, quemadmodum cum homo dolet pedem, vel manum, aut oculum, cętera membra languent. Ita eſt in animabus purgatorij. Vnde quando aliquis moritur, bonum eſt orare pro anima eius, & eleemoſynas facere pro defunctis.

Tertium bonum eſt perfectio ipſorum, qui ſunt in purgatorio. Vnde Auguſtinus vult, ꝙ ſi aliquis pauper oret pro diuite, vt conuertatur, & ſaluetur, & prædicat ſibi, & propter ſuas orationes, & prędicationes, & exhortationes diues ille inducitur ad faciendum aliquod bonum, vel reliquit aliquas eleemoſynas ſi ille diues damnatur dicit, ꝙ ille pauper qui orauit pro eo, vel induxit ipſum ad faciendum illud bonum, & illas eleemoſinas, habebit magnam partem illorum bonorum, quorum fuit cauſa; & ſi ſaluatur diues ille participabit etiam de illo bono, cuius fuit cauſa: & ideo oretis pro omnibus, & ſuadeatis alijs, vt bona faciant quantũ, poſſibile eſt, & conforta aias peccatorum, vt conuertãtur, quia de elee-

E F G H

A moſynis, quæ fient pro animabus eorum participabis. Similiter vxores confortant maritos ad bene viuendum, & ad lucra licita, quia participabunt ſecum de eorum precibus, orationibus, & eleemoſynis, quę fient pro eis: Vnde oratio mea in ſinu meo conuertetur, ſ. oratio, quæ fit pro peccatoribus: quia qui pro alio orat, pro ſe laborat. Quarta cauſa quare animæ in purgatorio gaudent, ſunt bona, & eleemoſynę, quæ fiunt in hoc mundo. Et notatur 13. q. 1. cap. animæ, ꝙ quatuor ſunt bona, quæ poſſunt fieri pro animabus: quia aut celebrantur miſſæ, vel fiunt eleemoſynę, vel ie-

B iunatur, vel peregrinatur: tamen peregrinare poteſt dici ieiunium: vnde bonum ſuper nos eſt corpus Chriſti, intra nos eſt oratio, apud nos eſt ieiunium. Extra nos eleemoſyna, & poſſunt reduci ad duo bona, ſ. vel iuſtitiæ aut gratiæ generalis, ſicut miſſa, aut gratiæ ſpiritualis, & particularis, vt oratio: iuſtitiæ, & tunc aut deliberatiuè, vt remittere offenſam, vel debitum: aut ſatisfactiuè, vt facere eleemoſynas, & ieiunium. Sed miſſa eſt maius bonum, ꝙ poſſit fieri pro animabus propter communicationem corporis Chriſti. Nam vna miſſa eſt ſufficiẽs euellere omnes animas de pur-

C gatorio. Sed quęro, qualiter animę poſſunt ſcire ſi fiunt legata, & relicta per eas, & ſi commiſſarij fraudant eas, & quæ eleemoſinæ fiunt pro eis? Ad hęc dico, ꝙ hæc poſſunt ſcire quadrupliciter, vel per illuminationem diuinæ inſpirationis infuſæ in ipſis animabus, vel per reuelationem Angelorum, vel quia eis referuntur per alias cauſas, quæ de hoc ſæculo recedunt, ſcientes prædicta: quia dicunt, filius tuus noluit mihi dare legatum, quod mihi reliquiſti, &c. Quarto modo, poſſunt ſcire per experientiam: quia ſentiunt ſibi alleuiare pœnas, quemadmodum gamba debilis ſentit, quando tu comediſti, & es refectus; quia eſt for-

D tior, & melius itinerat, & ſic portator oneratus lignis, qui exoneratur de aliqua parte lignorum, qui ſentit ſe alienari. Tertia petitio eſt pulchra, & breuis. Quæro ex ipſis animabus plus gaudet: vbi nota, quatuor veritates. Prima veritas eſt, ꝙ quotiens tu facis aliquod bonum pro anima exiſtente in purgatorio, ipſa plus gaudebit pro illo bono, quàm gauderet magis tribulatus exiſtens in hoc mundo de maiore bono, quod ſibi facere poſſes. Et ꝙ hoc ſit verum, probo per rationem: & per exemplum, & per auctori. per rationem: nam qui plus eſt fatigatus, ſi ſibi ſubuenitur, magis gaudebit, E quàm alius minus fatigatus. v. g. vnus eſt oneratus de libris 25. alius eſt infirmus, & tribulatus, & eſt oneratus de vno pondere librarum quingentnrum. Cui maiorem facies gratiam an illi, qui habet 25. lib. ponderis, aut illi qui habet quingentarum, & eſt infirmus, & fatigatus? ſi ex exoneras eos, certè non eſt dubium, ꝙ facis ſine comparatione maiorem gratiam illi, qui habet lib. quingentarum. Concluditur in propoſito: nam eſſe in purgatorio eſt habere pondus lib. quingentarum, reſpectu tribulationum huius mundi, quæ omnes ſimul iunctæ nihil ſunt reſpectu tribulationum animarum F purgatorij. Secunda veritas eſt, ꝙ quotiens tu facis aliquod bonum pro anima exiſtente i purgatorio, tibi magis prodeſt, & plus mereris, quàm faceres decem, tantundem pro vno exiſtente in hoc mundo etiam ſi eſſet carceratus, infirmus, nudus, & famelicus: nam quanto tu facis magis egenti, tanto magis eſt bonum: quia ſi vides vnũ ſenem infirmum, & vnum iuuenem ſanũ, melior eſt eleemoſyna ſenis infirmi, q̃ iuuenis ſani, quis maiorem habet neceſſitatẽ ſenex, quàm iuuenis: & licet charitas exigat, ꝙ ſuperueniatur proximo in ſuis neceſſitatibus, tamen placet Deo, ꝙ ſuccurratur prius in maiore neceſſitate conſtituto, G quàm minus egenti, & per cõſequens plus meretur dare pro animabus exiſtẽtibus in purgatorio in hoc mũdo, quia magis egẽt, & non poſſunt promereri: tamen bonum eſt etiã facere proximo in hoc mundo bonum, quod fieri poteſt. Et nota contra capitaneos carcerum & officiales, qui occupant eleemoſynas carceratis datas, qui non poſſunt quærere; quia maximum peccatum faciunt, & debent diſtribuere plus egentibus fideliter. Tertia veritas, quã tene menti, eſt, ꝙ quotiens tu facis aliquas eleemoſynas pro animabus parentum tuorũ, plus H valent ipſis, quàm alijs, contra illos, qui dicunt, ꝙ ſi facis dicere aliquam miſſam pro anima alicuius, ꝙ omnibus alijs animabus confert. Circa ꝙ nota in miſſa tria merita: vnum eſt Chriſti, de quo nullus habet facere, quia vult ipſe diſtribuere cui vult, & quantum in hac parte confert omnibus. Secundum eſt meritum ſanctæ eccleſiæ, & hoc diſtribuitur, vt infra dicam in quarta veritate. Tertium meritum eſt illius, qui facit dicere miſſam: nam poteſt dare hoc meritum cui vult, ſicut ſi eſſemus plures, quibus darentur vnicuique mille ducati,

vnuſ-

A vnuſquiſq; gauderet de mille ducatis, cuilibet ſociorum: ſed illi mille ducati ſunt illorum, quibus dantur: vel ſicut eſt in candela accenſa, quæ lucet omnibus ibi aſtantibus: ſed plus confert illi, cuius eſt. Similiter ſi dicis miſſam quinquaginta, & es obligatus vni, quantum ad meritum dicẽtis poteſt dicere pluribus: ſed ſi es obligatus, tu debes dare ipſam miſſam ſolum illi, cui es obligatus; ad inſtar debentis facere dicere, ꝙ quinquaginta animabus ſingulas miſſas: ſi dicit tantum vnam miſſam pro omnibus tempore non ſatisfactis. Item ſi dicis vnam miſſam pro multis, & ſis tamen vni
B obligatus, valet ſolum illi, pro quo es obligatus. Quarta veritas eſt, ꝙ ſi ſunt plures communes, & dicantur communiter miſſæ, ſicut in die mortuorum, ꝙ plus percipiunt, ſeu participant de illis miſſis animæ, quæ ſunt in gratia, quàm aliæ, & quanto plus ſunt in gratia, tanto magis participant de ipſis. Vnde Franciſcus de Marone dicit, ꝙ in bonis communibus ſicut relinquere hæreditatem pauperibus Chriſti, & ꝙ celebrentur miſſæ pro animabus defunctorum, &c. ꝙ in huiuſmodi plus participant illæ animæ, quæ habent maiorem gratiam, & plus gratiæ apud Deum, quàm habentes
C minus gratiæ, ad inſtar militantium in diuidendo prædam, ſeu butinum communiter factum, quia valentior miles præferretur alijs; quòd ſi erit aliquis pulcer equus, vel aliqua pulchra armatura, dabitur ſibi potius, quàm alijs, quia eſt magis dilectus in ortu militum propter probitatem ſuam, quàm alij. Quarta petitio eſt, de quo magis gaudent illæ animæ purgatorij, & breuiter dico, ꝙ quanto magis eſt bonum ſibi factum in ſe, tanto magis gaudent.

Tertia pars principalis.

D SEquitur tertia pars principalis noſtræ prædicationis, ſeu tertius ſtatus animarum in purgatorio exiſtentiũ per illud verbum, quod ſubiungit, miſericordiam. Quæro, de quo cantabo miſericordiam? ſ. de iſto tertio ſtatu, & videbimus in hoc quatuor veritates. Prima veritas eſt, ſecundum Franciſcũ de Maiorano: quia quanto magis ille, qui facit aliquod bonum per de fectum eſt in maiore gratia Dei, tanto magis placet Deo, & animæ recipiunt maiorẽ conſolationem, & præmium: quia quanto eſt magis iuſtus, plus valet, & prodeſt animabus: quia Deus eſt magis conformis, &

E gratus ſuæ orationi, quàm alterius non iuſti, quemadmodum ſi amicus dominationis peteret aliquam gratiam pro aliquo ipſi dominationi, magis exaudiret eum, quàm ſi foret ſuus inimicus. Secunda veritas eſt, ꝙ eleemoſyna facta a iuſto pro defunctis, plus placet animæ in purgatorio exiſtenti, & maiorem conſolationem recipit, quàm facta ab vno peccatore, & iniuſto. Ratio eſt, quia ex quo illa anima in purgatorio exiſtens eſt in gratia, fit conformis voluntati diuinæ, & placet ſibi, quod placet Deo; & diſplicet ſibi, quod diſplicet Deo. Et ſicut Deus magis exaudit orationem iuſti, &
F accipit eleemoſynam ipſius potius, quàm peccatoris: ita accidit in animabus purgatorij, quia magis placent eis bona iuſti, q̃ peccatoris. Tertia veritas eſt, ꝙ etiam licet homo ſit peccator, & faciat aliquod bonũ pro animabus purgatorij, tamen illud bonum poteſt valere ipſis animabus; & mihi placet, quia eſt magna confortatio peccatoribus: quia pluries ſupradiximus in alijs prædicationibus, ꝙ bona quæ peccator facit in peccato mortali, non valent ſibi: ſed quomodo valebit animabus in purgatorio exiſtentibus, quia videtur, ꝙ nõ poteſt plus conferre alijs, quàm in ſe habeat? Et ſi bene
G recordaris, vbi tetigi de iſta materia: ego dixi, ꝙ confert peccatori bonum, ꝙ facit in habendo bonam fortunam in hoc mundo, & valet ſibi de ribalzo ad conſequendum propter illud gratiam Dei, & cõtritionem peccatorum ſuorum, & ſic huiuſmodi valet exiſtenti in purgatorio, quia exiſtẽs in purgatorio habet pœnas temporales: ideo illud bonum poteſt valere ad breuiandum illam pœnam, quæ eſt temporalis: quia valet peccatori de ribalzo ad gratiam conſequendam, & ad fortunas, & honores pro ſe, & filijs ſuis, & quantum ad bona tẽporalia in hoc mundo. Similiter & pariter debent valere, quantum ad bona temporalia
H animarum in purgatorio locatorum; ideo quamuis ſis in peccato, non ceſſes orare pro defunctis, & facere eleemoſynas, & alia bona pro eorum animabus; quia etiam orabunt pro te, ꝙ Deus det tibi gratiã pœnitẽdi, & conterendi de tuis peccatis. Quarta veritas eſt iſta, ꝙ dato, ꝙ nõ valeret illud bonum pro parte illius, qui illud facit, poterit valere reſpectu ſanctæ Eccleſiæ, ſicut ſi hæreticus dicit miſſam. Nam illa miſſa non prodeſt illi hęretico; immo tendit ad eius damnationem. Tamen ſi dicit ſecundum ordinem eccleſiæ, illa miſſa parit meritum

A eccleſiæ, & meritum Chriſti, & abbreuiatio boni. Et nota, quòd ſi tu ſcis aliquem manifeſtè in peccato mortali, quotiens tu facis ipſum celebrare totiens tu participas de illo peccato mortali, cuius tu es cauſa, et illa talia merita, quæ præueniunt ex celebratione talis miſſæ, nihiſominus velit, vel non ipſe celebras in peccato mortali, confert animabus in purgatorio exiſtentibus, quoniam ad meritum eccleſiæ, & Chriſti.

Tamen aduerte hic, & diſtingue inter bonum, quod de ſui natura eſt bonum, & bonum quod accidétaliter fit malum, quia dicere miſſam eſt naturaliter bonum: ſed ſi
B dicitur per presbyterum exiſtentem in peccato mortali, accidétaliter fit malum reſpectu ipſius dicentis, quia tendit in iudicium ſuum. Iuxta illud, qui indignè manducat, iudicium ſibi ſumit: ſed quare non confert miſſa celebranti, ſicut eleemoſyna peccatoris? dico per rationem ſupradictam: quia miſſa licet de ſui natura ſit bonum, tamen dicta per ſacerdotem in peccato mortali conſtitutum, fit malum reſpectu ſui tãtum: & ſic facta malum prodeſſe nõ poteſt, quia malum nunquàm prodeſt, ſed bonum licet fiat per peccatorem, non deſinit eſſe bonum, & per conſequens puer debet pro-
C ducere aliquod bonum reſpectu ſui finis. Et hæc pro nunc dicta ſufficiant: faciamus ergo bonum, vt cõſequamur gratiam Dei, qua mediante perueniamus ad gloriam paradiſi, ad quam nos peruenire concedat miſericors Deus per ſuam miſericordiam. Amen.

DE SANCTO FRANCISCO

Sermo XVI.

D *ET vidi alterum Angelum aſcendentem ab ortu Solis, habentem ſignum Dei viui: & clamauit voce magna quatuor Angelis, quibus datum eſt nocere terræ, & mari, dicens: Nolite nocere terræ, neque mari, arboribus, quouſque ſignemus ſeruos Dei noſtri in frontibus eorum, &c.* In Apoc. c. 7. Sed quæro, de quo intendit ſanctus Ioannes loqui. Et certè dico, ꝙ intelligit loqui de ſancto Franciſco. Et volo vobis dare tria teſtimonia. Primum eſt Abbatis Ioachim, qui exponẽdo Apocalypſim dicit intelligendo de ſancto Franciſco: hic eſt ille Angelus, quem Chriſtus per concordiam reſpicit. Et nota, ꝙ ille Abbas Ioachim fuit mirabiliter illu- E
minatus: quia mirabiliter concordat ſacras ſcripturas: ecce concordiam, quam ſanctus Franciſcus habet cum Chriſto, quia habuit ſtigmata plagarum Chriſti, in concordantia paſſionis, & Euangelicæ imitationis, pacis, & paupertatis. Similiter Bonauentura, dum eſſet generalis, & fuerit Peruſij coram vniuerſitate, & toto populo quatuor veritates prædicauit de iſto ſancto homine beato Frãciſco: dixit enim, ꝙ ſanctus Franciſcus fuit iſte Angelus, de quo loquitur in 7. ſigillo ſanctus Ioannes, affirmãdo, ꝙ ſanctus Franciſcus eſt idem ille Angelus a ſancto Ioanne deſcriptus, cum ſigno Dei viui. F
Secunda veritas, ꝙ intelligitur de ſancto Franciſco in 5. ſigillo. Tertia veritas, quia affirmauit, ꝙ ſanctus Ioannes viderat in ſpiritu ſanctum Franciſcũ habere plagas Chriſti. Quarta veritas, quia dixit, ꝙ in ſexto ſigillo in ſexta tuba, & in ſexta fiala, &c. ſemper intelligebat de ſexto ſtatu eccleſiæ, ſ. de ordine fratrum Minorum, quos quatuor veritates Bonauentura dicebat, quòd erat certus & certificatus, ꝙ iſtę quatuor veritates erant verę, & verificabantur in ſancto Frãciſco, & aliqui volunt dicere, ꝙ de hoc habuit reuelationem, ꝙ in omni ſenario nu- G
mero ſanctus Ioan. in Apoc. loquatur de ſancto Franciſco. Tertius, qui intelligit iſtũ ſenarium numerum, loqui de ſancto Franciſco, & de ſexto ſtatu eccleſiæ, fuit ſanctus Ioãnes, qui fuit ſextus Generalis in ordine ſancti Franciſci, & fuit valentiſſimus Doctor, & mortuus eſt in Marchia, & miris miraculis coruſcauit, ſuſcitãdo mortuos, &c. & legi vnum librum, in quo vnus ſuus diſcipulus dicit, ꝙ a ſancto Frãciſco citra, nullus fecit tot miracula, & vt dixit, intelligit illum ſenarium numerum de ſancto Franciſco. Similiter in ciuitate Venetiarum in eccleſia S. Marci, beatus Ioachim per centũ H
annos ante aduentum S. Franciſci, fecit depingere ſanctum Dominicum, & ſanctum Franciſcum cum ſtigmatibus Chriſti in forma, in qua pingitur, & ita ibi videre potes. In quo ſancto eloquio demonſtrantur tres ſtatus. Primus ſtatus eſt radioſę conuerſationis. ibi, & vidi alium Angelũ. Secundus ſtatus eſt glorioſæ Aſcenſionis. ibi, aſcendentem ab ortu Solis. Tertius amoroſæ cõſignationis. ibi, habentem ſignum Dei viui. Et nota, ꝙ S. Franciſcus vocatur Angelus propter ſanctam vitam & Angelicam, quam fecit. Et de iſto primo ſtatu, nec de ſecundo, ſ. qualiter ſanctus Frãciſcus aſcẽ-

dit

A dit de perfectione in maiorem perfectio-
nem non intendo tractare in præſenti ſer-
mone. Venio ergo ad tertium ſtatum, ſci-
licet amore conſignationis ſigni Dei viui.
In quo tertio ſtatu eleua mentem tuam ad
tres contemplationes de plagis S. Frãciſci,
ſecundum tria myſteria quæ videbis. Pri-
ma contemplatio erit reſpectu Chriſti. Se-
cunda contemplatio erit reſpectu S. Fran-
ciſci. Tertia contemplatio erit reſpectu no-
ſtrum. Tolle ergo primum myſterium con-
templationis plagarũ reſpectu Chriſti. Nã
in Chriſto ſunt tria. Primo, quia apparet
B ſua miranda ſapientia, quam infudit in ſan-
cto Franciſco; ſecundo, quia apparet fer-
uens charitas inſita in S. Frãciſco, & ſua cle-
mentia transformans: Tertio, quia apparet
ſua vigoroſa potentia conſignans. Dico
primo, ꝙ apparet mirabilis ſapientia Dei,
mediante perſona S. Franciſci, quia intelli-
gebat mirabilem theſaurum, quẽ poſuerat
in ſapientia S. Franciſci: quẽ theſaurum vo-
luit innouare in corpore S. Frãciſci, ponẽ-
do in illo quandoq; lapides pretioſos, per
quos Golias fuit occiſus, & expulſus de mũ-
do, ad denotandum, ꝙ tẽpore S. Franciſci
pauci erant, qui a modo recordarentur de
C paſſione Chriſti, &c. Vnde Chriſtus voluit
ponere in corpore S. Franciſci iſtos quinq;
lapides ſuæ paſſionis, ꝑ quos expelleretur
Golia, i. diabolũ infernalẽ de hoc mundo.
Et ſciendum, ꝙ quidã ſocius S. Franciſci ha
buit reuelationẽ, ꝙ erant diſcatenati ſexa-
ginta millia dæmonum deputatorum ad
pugnandũ cum S. Franciſco, & multotiens
fuit inſultatus a dæmonibus. Et propterea
ipſe quærebat multũ ſolitaria loca, vbi dæ-
mones citius conuerſantur, vt poſſet ſecũ
durius dimicare: & vt maiores tentationes
pateretur. Sciebat enim, ꝙ Deus non dat
maiorem libertatem dæmoni aduerſus ho
D minem, quàm ipſe homo velit. Vnde dice-
bat ipſe Chriſtus: ponã te iuxta me: iuxta il
lud prophetiæ, ponã te quaſi ſignaculum,
quia ego elegi te: & propterea vos videtis,
ꝙ S. Franciſcus ſemper pingitur cum Cru-
ce in manu. Et nota, ꝙ ſunt tria verba: po-
nam te iuxta me. Primum eſt ponã. ſ. ego,
non ſignaculum, ſed quaſi ſignaculum po-
nam: quia ſicut egomet cępi carnem huma
nam ex Maria Virgine. Et verbum caro fa-
ctum eſt. Et ſicut ego dedi exemplum per-
ſonæ meæ: quia cępi facere, & poſtea do-
cere; & ita veniam in perſona iudicare; ita
per me metipſum, ego te ſignaui, dicens
Dominus, nec credas, quòd quando ſan-
ctus Franciſcus recepit ſtigmata, quòd ap- E
paruit ſibi ſeraphinus; quia fuit Ieſus Chri
ſtus in propria perſona ĩ forma Seraphim.
Et qui aliter credit.; & quòd ſanctus Fran-
ciſcus non habuerit ſtigmata Chriſti, ipſo
facto eſt excõmunicatus, hæreticus, & ma
ledictus. Et ſubiungit ſecundam veritatem.
Ponam te quaſi ſignaculum: nam filius Dei
eſt ſignaculum: & ſanctus Franciſcus fuit
quaſi ſignaculum, & non ſignaculum, ſed
per imitationem, quaſi Chriſtus: & fuit
Chriſtus per transformationem. Vnde in
rima quaſi transformato per humilitatem
fuit quaſi Chriſtus effectus, quoniam ego
elegi te; quaſi velit dicere; ego elegi te F
Angelum ſexti ſigilli. Et elegi te quaſi
meum vexilliferrum, & banderarium, &
confalonerium, & portantem ſtigmata
plagarum mearum. Ecce qualiter elegi te
ad inſtar ſancti Pauli, dicentis. Non elegit
Deus multos potentes, neque reges, ne-
que dominos terræ, ſed tantum homines
infimæ conditionis, & deformes, vt no-
men Dei eſſet magis glorioſum. Attamen
aliquos valentes elegit, ſicut Dionyſium,
& Paulum Apoſtolum vas electionis; de-
inde doctores Eccleſiæ, &c. Sed multo
plures fuerunt ignorantes, quos elegit, vt
daret intelligere, quòd quilibet erat capax G
ſui. Et elegit ſanctum Franciſcum paruu-
lum, & turpem de perſona, & valde de-
iectum. Et ſi quis vellet videre effigiem
ſancti Franciſci, vadat Aſſiſium, ad ca-
pellam ſancti Anaſtaſij, vbi ſancta Cla-
ra fecit eum pingere in tanta ſtatura,
quanta ipſa erat, & qualis erat; quia
erat paruus humuntio, & inter alios di-
ſparens: ſed fuit vir maximi cordis, &
tanti corracij, quòd ipſe fuit Dominus
mundi adeo, quòd ſæpe ſuppeditauit
vniuerſum mundum, & nulla terra re-
bellauit ſibi, quia docebat fratres ſuos
humilitatem, amorem, & charitatem; H
& quòd vbicunque calcabat pes eorum,
ſuum foret; ita quòd quicquid calcat
pes Fratris Minorum obſeruantis regulæ
ſancti Franciſci, ſuum eſt. Nam ſanctus
Franciſcus erat liber ab omni cura. Et
ſimiliter ſui ſequaces ſunt quaſi omnia
habentes, & nihil poſſidentes; & ſunt
liberi ab omni cura mundi, & calcitrant
mundo.

Et omnes laboratores, & mercato-
res, & artifices laborant pro Fratribus
minoribus. Nam qui mille mundos ſper-
nit, donantur mille mundi. In hoc

ergo

A ergo poteſtis comprehendere Chriſti ſa-
pientiam profundam, & radioſam, quia vo
luit eligere Franciſcum humunculum ſpiri
tum, & pauperculum, vt in illo apparet mi-
rabilis ſapientia eius, quoniam ego elegi te
paruulum, & deſpectum a conſpectu gen-
tium, &c. Secunda contemplatio apparet
in ſuis mirabilibus plagis, ad dandum intel
ligere, ꝙ quia mundus erat iam paſſionis
Chriſti oblitus, voluit transformari ſuam
paſſionem in ſanctum Franciſcum in carne
humana, vt ſua charitas demonſtraretur
mundo in corpore Franciſci renouata. Et
ſi vis facere pingere ſanctum Franciſcum,
fac pingere plagam ſui coſtati latam, & ſan
B guinolentam, releuatam in modum vnius
roſæ rubeæ, ſicut in florib. ſancti Franciſci
legitur, & fiat cappa ita breuis, ꝙ videātur
plagæ pedum, ſimiliter ad manus pingatur
taliter, ꝙ videantur plagæ manuum, & pin
gantur claui in manibus, & pedibus releua
ti & carnei. Et nota, ꝙ Chriſtus ſua propria
manu fecit plagas, & claues ī corpore ſan-
cti Franciſci: & fecit illos clauos carneos,
ſiue de carne ipſius ſancti Franciſci, ſiue de
alia carne: & teſta clauos illorum erat rele-
uata, & contumens in palmis manuum, &
ad pedes, & punctæ clauorum erant refle-
C xæ ab alia parte retrogada manus: & ſubdi-
tus pedis: & claui illi erant tāquàm de ner-
uo, & mouebantur ſurſum, & deorſum, &
tamen erant incarnati in manibus, & pedi-
bus. Et ſicut Adam a Deo fuit formatus,
ſic & illi claui a Deo formati fuerunt, & il-
la plaga coſtati a Chriſto fuit aperta pro-
pter feruentem amorem, quaſi inde fieret
ignis in illa eſca ardentis amoris, qui erat
in fornace corporis ſancti Franciſci, & ideo
omnis ſpiritualis ardens in amore Dei, di-
ligit ſanctum Franciſcum, & habet eum
in deuotione propter conſormitatem cha-
ritatis diuinæ ſibi; & ſicut aliqui Fratres sūt
D paſſionati in ſtatu ordinis ſui, & vadūt ſcā-
tonando, non habent de iſto amore. Nam
quilibet debet laudare ſanctos: nec poſ-
ſunt laudari, quantum decet. Et Chriſtus
volens demonſtrare ſuam transformatio-
nem. In Exo. 9. c. dicit, ꝙ erit quaſi ſignacu-
lum in manu tua, ſcilicet plagarum paſſio-
nis Chriſti, & dilectionis, & charitatis, &
tanquàm pendentium ante oculos tuos,
quia volui mori, & crucifigi pro te. Ita de
nouo propter te volo oſtendere, quàm ſi-
gnum per imitationem, & figurationem
paſſionis meæ in corpore tuo S. Franciſce:
quia ſanctus Franciſcus ſemper portabat in
corde ſuo paſſionem Chriſti, in cuius ſignū E
cum ſanctus Franciſcus conuerſus fuit ad
Chriſtum, poſuit ſe in oratione, & ſtās ante
Chriſtum orando cum feruore. Chriſtus
viuus apparuit ſibi, ſicut eſt pictus in Aſſi-
ſio, & dixit ſibi, Franciſce, vade & repera
domum meam, quia ruit: & volo renona-
re in te vitam meam cum tua ſocietate, &
dedit veſtes ſuas vni pauperi, qui erat Chri
ſtus. Et illa nocte vidit in cœlo magnum
palatium, & arma, & vexillum crucis, &
credidit ſe futurum magnum capitaneum.
Similiter beatus Frater Silueſter vidit in
ſomnis vnam Crucem exire per os ſancti
Franciſci tenētis per totum mundum per- F
ſequētem draconem, quod ſignificat ſuam
prædicationem. Similiter quidam cancel-
larius Imperatoris, qui vocatus fuit Frater
Pacificus, prædicādo in Francia vidit duos
euſes, vnum tendentem vſque ad pedes,
alium de vna manu ad aliam ſancti Franci-
ſci. Similiter ſancto Antonio, prædicanti
apparuit ſanctus Franciſcus iuxta ſcalas.
Illa viſio ſignificat figuratos in fronte de
nomine Tau, ſcilicet Ieſu: intellexiſtis ergo
ſapientiam Chriſti radiantem, & eius cle-
mentiam transformantem. Sequitur ter-
tium, ſ. ſua vigoroſa potentia ſignans, quòd
ſit verum in potentia Chriſti, etiam eſt ſu- G
per naturale, ꝙ ſanctus Franciſcus fuerit ſi-
gnatus in coſtatis, ad oſtendendum mirabi
lem terrorem: quia aliqui ſunt terribiles
peccatores, & ideo volo dixit Chriſtus, ꝙ
plaga coſtati ſit ſignum terribile malis ho-
minibus. Aliqui ſunt fragiles & debiles, &
iſtis volo oſtēdere vigorem in vigore, quē
habuit ſanctus Franciſcus, & debiles, & fra
giles conſortentur, & ſint vigoroſi. Aliqui
ſunt infrigidati: & frigidatis volo oſtende-
re flammas ardoris per radios ex illa plaga
exeuntes, vt calefacti amore diuino, ar- H
deant in fornace charitatis amorum Dei,
& doloris peccatorum ſuorum conſortati
in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti, amo-
ris, & doloris, quæ fugat dæmones. Et fuit
ita vigoroſus ſanctus Franciſcus, quòd licet
non poſſet ambulare per ſtigmata pedum,
& manuū: & propter plagam coſtati, quæ
continuo madebat ſanguine: tamen non
quieſcebat aſellus, & gubernabat ſuos fra-
tres, & ibat prædicando verbum Domini.
In cuius in Exodi. cap. Dixit Dñs Moyſi.
Ego ero tecum, cum eduxeris populū meū
de Ægypto, & dabo tibi ſignum. Et cum
exieris, volo ꝙ facias ſacrificium. Et 4. di-
xit. Ego ero tecum dando tibi ſapientiam,
illu-

A illuminando mundum, & dabo tibi poſſe, & dabo tibi tantum amorem, ꝙ voles facere, & exequi omnia prædicta, &c. Vnde Dominus noſter Ieſus Chriſtus, quando ipſe dat aliquam gratiam alicui, dat ſibi omnia opportuna, & neceſſaria ad illam gratiam perficiendam, & habebis hoc ſignum, quando, cum eduxeris populum meum, ſ. chriſtianos, peregrinos de mundo, ſ. Fratres, qui conuerſi exierunt de mundo, & reliquerunt, atque exibunt, & relinquent omnia mūdana, & viuent de eleemoſynis exeundo de Ægypto, i. de mundo ad ſeruitia Dei: quia ſanctus Franciſcus poſt eius
B conuerſionem ſtetit per decem annos, antequàm haberet ſignum, & in primo Capitulo, quod fecit, fuerunt in illo Capitulo quinque millia Fratrum. Et cū habuit ſtigmata in alio ſuo Capitulo reperti fuerunt 30. millia Fratrū vndiq; cōfluentiū de eius regula obſeruantiæ. Et miſit octo Fratres ꝑ quatuor plagas mundi, & cœpit poſſeſſionem totius mundi, quia propter ſpretum mundi ipſe fecit tantum profectum. Et nota, quòd quotieſcunque tu vides in aliquo tria. Primum ſpernere diuitias, ſecundum fugere pericula carnis, tertium non quærere gradus, nec prælaturas, tu iudica fore bonum ſignum in illo. Vnde Auguſtinus dicit,
C ꝙ mundus magis cōuerſus fuit propter ſpretum diuitiarum Apoſtolorum, ꝙ propter magnitudinem ſuorum miraculorū: quia ante nunquàm fuerat viſum ſpretum eius diuitiarum, cum eduxeris populum meum de Ægypto, hoc eſt tertium: quartū eſt, ſacrificabis in monte. ſ. Auerniæ, qui eſt mirabilis mons. Nam primo eſt magis excelſus alijs, & circundat per tria milliaria: & ſi bene conſidero, habet duodecim monticulos, & tres valles, & eſt ſterilis, & plicans verſus Occidens, & eſt lapideus, & lapides ſunt ſciſſi a ſummo vſque deorſum.
D Nam mons lucidus ſignificat Chriſtū, petra autem erat Chriſtus: quia ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & illi lapides ſunt ſciſſi, quia tpe Paſſionis Chriſti, petræ ſciſſæ ſunt. Et multi Doctores ordinis noſtri dicūt, ꝙ mons ille diuiſus fuit, & petræ eius ſciſſæ ſunt tempore paſſionis Chriſti, ad ſignificandum, ꝙ ibi plagæ paſſionis Chriſti debebant renouari: tria milliaria, quæ circundant ipſum montem, ſignificat fidem indiuiduæ Trinitatis, vel perfectionem regulæ ſancti Franciſci, quia profitentes vouent tria, obedientiam, paupertatem, et caſtitatem: duodecim montes ſignificāt duodecim Apoſtolos, et ſanctū E Franciſcum cum duodecim ſocijs, cū quibus fundauit ordinem ſuum, et regulā Fratrum Minorum, & ſicut Chriſtus habuit ex duodecim ſuis diſcipulis, vnum. ſ. Iudam, qui ſe laqueo ſuſpendit: ita ſanctus Franciſcus ex ſuis duodecim fratribus primitiuis habuit fratrem Ioannem de la Capella, qui ſe ſuſpendit. Alij aut ſui fratres fuerūt omnes ſanctiſſimi viri, & habuit vnum fratrē, qui vocabatur frater Petrus pectenarius, ꝙ faciebat pectines, et erat de tertio ordine, et dicebat vnico verbo poſtulāti quantum volebat de ſuis pectinibus. Et dicto verbo F ponebat digitum ad os, et eſt ſanctus: et hodie ille digitus eſt integer in carne et oſſe: Cæterum corpus eſt puluis; et ſemel dum ipſe iret ad matutinū, reperit eccleſiā apertam, et duo Angeli occurrerant ſibi cum duobus duplerijs, et genuflectens ſe ante Corpus Chriſti, ſentit magnum ſtrepitum, et reuoluens ſe vidit Chriſtum cum beata Virgine, et Apoſtolos, et cum magno exercitu: et Chriſtus poſuit pedem ſuper lapide, et ibi dimiſit formam pedis: et ſimiliter beata Virgo poſuit pedem ibidem: et ſimiliter Apoſtoli poſuerunt pedes ſuos iuxta formam pedis Chriſti ibidem relictam. Sed ſanctus Franciſcus poſuit pedem G ſuum in eodem met loco, vbi poſuit Ieſus Chriſtus pedem ſuum. Ad dandum intelligere ſuam vitam Apoſtolicā, quam imitatus fuit. Et ecce mons ſterilis, et plicans verſus plagam Occidentalem, quod ſignificat, quòd fides Chriſti erat debilitata. Ecce aperui tibi oſtium, quia tuus mons pēdet verſus partem Occidentalem, vt vadas ad humilitatem, et dirigas montem fidei. Et ſanctus Franciſcus dicit, ad nihilum redactus ſum, quia in baſſiori, et humiliori loco montis Auerniæ data ſunt ſibi ſtigmata Chriſti, ad denorandum, ꝙ propter humilitatem ſuam promeruit habere ſtigmata ſancta Dei: et ſic habes primam partem H contemplationis reſpectu ſapientiæ Chriſti, quæ conſiſtit in tribus ſupradictis myſterijs. ſ. admirabili ſapientia Chriſti, et in ſua clementia transformatiua, et in ſua vigoroſa potentia conſignata. Capio ſecūdum cōtemplari reſpectu ſancti Franciſci, in quo ſunt tria ſigna contemplationis. Primū eſt ſuæ mirabilis, & prudentiſſimæ puritatis. Secundū eſt ſuæ feruentiſſimæ charitatis. Tertium eſt eius ſtrenuiſſimæ puritatis: nam ſi bene conſideras, habemus in nobis quatuor affectiones, ſ. gaudere, dolere,

A lere,ſperate , & timere , & anima efficitur
talis , in quali exiſtis quatuor affectionib.
quia ſi anima gaudet mundanis,anima ipſa
efficitur illud,quod amat: quia ſi gaudet va
nitatibus,efficitur vana:ſi dolet pdere mũ-
dum, efficitur mundana:ſi dolet perdere tẽ
poralia , efficitur temporalis : ſi ſperat in
mundo,mundus efficitur : ſi timet mundũ,
efficitur mundana : ſi timet inimicum,effi-
citur inimicus. Similiter ergo,ſi anima gau
det Deo,ſi ſperat in Deo,ſi timet Deum , ſi
dolet de offenſa Dei , in omnibus efficitur
Deus . Similiter ſi dolet perdidiſſe caſtita-
tem,efficitur caſta:ſi ſperat in paradiſo,effi
B citur paradiſus,& ſic de ſimilibus . Et quia
S. Franciſcus illas quatuor affectiones vo-
luerat in Chriſto,totus per transformatio-
nem,imitationem,& eleuationem effectus
eſt Chriſtus .

Quia ergo Chriſtus erat totus purus ho
mo,& anima: & quicquid erat in Chriſto ,
eſt in Franciſco transformaro : erat ergo
neceſſe,ꝙ S.Franciſcus trãſformatus, eſſet
per transformationem effectus Chriſtus .
In cuius ſignum in quarto ſigno Apoc. Et
dabo ei potentiam ſuper gentes, &c. dabo
ei baculum,& virgam ferream, vt frangar
illas gentes,ſicut vas figuli, & loquit̃ ibi de
C puritate corporis , & animæ ſancti Franci-
ſci,quæ conſiſtit in hoc,ꝙ caro ſupponatur
animæ,& imperio ſpiritus : quia oĩa ſubie-
ciſti ſub pedibus eius ; hinc eſt,ꝙ credo,ꝙ
quãdo Chriſtus cum ſuis manibus aperuit
latus ſancti Franciſci , ꝙ mundauit illã eius
carnem, & eam ſanctificauit taliter , ꝙ illa
caro mundata,& purificata, fuit reducta ad
ſtatum innocentiæ , & hæc intelligitur per
illa verba ſupradicta . Et dabo tibi pote-
ſtatem ſuper gentes,&c. Et nota,ꝙ in ſan-
cta ſcriptura vbicunque fit mentio gentis,
intelligitur de . Nam ſicut ſanctus Franci-
ſcus fuit factus dominus carnis ſuæ p ma-
nus Chriſti,ipſe fuit factus vniuerſi , quaſi
D omnia habens, & nihil poſſidens,quod nõ
reperitur niſi in ſancto Franciſco approba-
tum a ſancta eccleſia: quia non habet iſtud
priuilegium, niſi de nouo Papa duret alte-
ri,& iſtud eſt ſignum,ꝙ regebat carnem in
virga ferrea, ſupponendo carnem imperio
ſpiritus,ſicut ſuppouitur vxor imperio vi-
ri ſui,& tanquàm vas figuli confringet cor
pus:quia vas figuli, ſ. terræ ſignificat tria,ſ.
pictum,quia rumpitur primo , & ruptum.
Secundo nihil valet , tertio ruptum nunq̃
poteſt conſolidari,& reintegrari , quaſi di-
ceret,ita faciam ſpiritũ prędominari carni,
ꝙ non poterit ampius peccare . In cuius ſi- E
gnum ſanctus Franciſcus ſentiebat ſuã car-
nem ita promptam, quia erat purificata, ꝙ
in omnibus efficiebat eam conformem ſpi
ritui, ſine aliquo labore . Nam & Chriſtus
recepit a patre tantam poteſtatem , ꝙ nul-
lum peccatum poterat eum tentare : quia
quando diabolus tentauit eum, prima ten-
tatio remanſit foris : ſimiliter ſecunda , &
tertia tentatio remanſerunt de foris : quia
nulla tentatio potuit intrare carnem Chri
ſti,ad inſtar vnius ciuitatis, quæ habet bur-
gos debiles, qui faciliter poſſunt capi ; ſed F
tamen habet arces fortiſſimas,quæ capi nõ
poſſunt : nec inimici ingredi poſſunt : ſic
nos habemus carnem , quæ caro eſt burgus
tentationis diaboli, quia diabolus faciliter
intrat carnẽ : ſed anima concupiſcens ad-
uerſus carnem fortiter dimicat,& bellatur
non dimittendo inimicum tentationum in
trare arces ipſius animæ . Sed in Ieſu Chri
ſto,& beata Virgine , & in ſancto Frãciſco
non fuit ita,ſicut eſt in nobis, qui in carne
ipſorum nulla tentatio intrare poterat : &
hoc eſt,ꝙ dicit, ꝙ dedi ſancto Frãciſco per
gratiam patticipantem, & non ſicut in me
abundantem,quod recepi a patte , vt caro
ſua obediat ſpiritui . Et Ezechiel 29. c. lo- G
quitur Deus ſancto Franciſco. Tu ſignacu-
lum ſimilitudinis, ſ. puritatis , plenum ſa-
pientia, & decore in paradiſo Dei mei , &
de omni lapide pretioſo veſtis tua. Nã ca-
ro ſancti Franciſci eſt ſignaculum puritatis
Chriſti,plena ſapientia, quæ fuit prudens .
Nam ſicut aliquorum, quia neſciunt facere
malum,exiſtentes puri , ſicut columbæ; &
ſapientes,ſicut ſerpentes,& plenum ſapiẽ-
tia ; quia ſanctus Franciſcus parum gram-
maticè ſciuit, ſed habuit ſapientiam diui-
nam infuſam; quia ſapientia mundana adi-
ſcitur cum ore emiſſa infra . Sed ſapientia
diuina infunditur cum ore deſurſum ema- H
nata a patre luminum ; apud quem non eſt
tranſmutatio , nec viciſſitudinis obumbra-
lio . Vnde ſi vis adiſcere eſſe pluſquàm ma
giſter in Theologia: reputa primo,ꝙ ſapiẽ
tia huius mundi,ſit ſtultitia apud Deum; &
ſic faciendo,& ſpernendo ſcientiam huma
nam , tu appretias ſapientiam Dei . Vnde
Paulus . Qui vult inter vos ſapiens fieri , in
hoc mũdo ſtulius efficiatur, vt ſapiens fiat.
Illud intellexit ſanctus Franciſcus,qui ſæpe
faciebat actus ſtultos , & reputabatur ſtul-
tus: nam ſemel dum fuiſſet infirmus, & co
mediſſet per obedientiam coactus carnes,
collegit omnia oſſa , & ligauit ſibi illa oſſa
ad

A ad gulã, & cum vna corda ligata ad collũ iuſſit vni ex fratribus ſuis, ſe trahi nudum per ciuitatẽ ad lapidem vituperij, & omnibus concurrẽtibus viſuris huius rei nouitatem aſcendit lapidẽ vituperij, & dixit, aſpicite gentes, quia reputatis me ſanctam ducere vitã, & ſum vnus guloſus, quia comedi gallinas, & guloſitates. In cuius ſignum videte oſſa pẽdentia in meo collo; & ſimiliter in principio ſuæ conuerſionis ibat, cũ videbat pueros equitantes cãnas, & ligna, currendo, equitando ſimiliter ligna cum pueris, & propterea reputabatur ſtultus,
B & incepit in illo deſpicere. Nam & Chriſtus fuit ſtultior homo mundi, quia ſic reputatus fuit agentibus, iuxta illud.

Qual fo mazor materia,
Mazor fo vna pazzia,
A prendere queſta via, &c.

Et iſta eſt ſcola magnæ ſcientiæ, & ſcientiarum. Vnde Salomon. Stultiſſimus ſum virorum non didici ſcientiam, & non noui ſapientiã ſanctorum. Et loquens S. Franciſcus a principio dicere poterat; ſtultiſſimus ſum virorum, quia non didici ſcientiã hominum, ſed ſapientiã ſanctorũ; & ſubiungit, perfectus decore, ſ. in puritate cor-
C porali: quia quando S. Franciſcus mortuus fuit, de ſua natura erat niger, & propter pœnitentiã erat magis denigratus, & ſquallidus, & ipſo mortuo eius caro tota apparuit dealbata, ſicut caro vnius pueruli, ad ſignificandum puritatem carnis ſuę, & corporis ſui ſancti. Ex quo nã illa anima exiuit albiſſima. Reſpice charitatẽ, feruentiſſimam abundãtem in S. Franciſco, quia ſi vis bene contemplari iſta ſigna, quæ apparuerunt in eo, poteris cõtemplari, ꝙ dum S. Frãciſcus poſt peractam quadrageſimã S. Michaelis, ſtando in illo monte de Auernia in ſilentio tempore auroræ, & in ſua ſolita admirabi-
D li contemplatione, vt opinor, eleuatus in aere. Et ecce ſibi apparuit Seraphinus mirabili ſplendore coruſcans cum ſex alijs; videlicet duabus ſurſum tendentibus, & duabus infra ad pedes ſe extendentibus, & cum duabus alijs veniens velando veluti cruci affixus; & ſicut ſanctus Franciſcus vidit ipſum venire, cor eius ardens tanquàm in fornace poſitum inſocatum ſpiritu diuini ardoris, tanto ardore fuit accenſum diuini nominis, ꝙ ſubito fuit transformatus in Chriſto, & recepit ſigno ſtigmatum Chriſti: & fecit quemadmodum fornax accenſa forti igne, quam oportet vaporare, & crepare aliquid in parte, vnde ignis vaporet. Ita fuit in fornace corporis ſancti Franciſci, quia ille diuinus amor ardens vaporauit recipiendo ſtigmata cõformia ſui incendij amoris Chriſti. Et hoc eſt quod dicit Salomon in Cantica. 8. cap. O Frãciſce, pone me, vt ſignaculum ſuper cor tuum, vt ſignaculum ſuper brachium tuum, quia fortis eſt vt mors dilectio dura; ſicut infernus æmulatio, lampades eius, lampades ſignis, atque flammarum: aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam, &c. q. d. ego nolo, quòd aliquid aliud ames, & quòd deſidero quàm me, quia volo trãsformare te in me, & me in te brachium eſt, quia cum brachio operatur, ſ. quòd operando vitam meam exemplo vitæ Crucifixi, quia fortis; dilectio dura, quia ſicut mors omnia ſoluit: ita volo, quòd tu ſeparatus ab omnibus alijs, mihi ſoli adhæreas, & volo ꝙ ꝓpter me, &c. omnem creaturam, quia aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem meam, quia quicquid operabatur ſanctus Franciſcus, erat amor; ecce qualis & ſicut ĩfernus æmulatio, lampades eius, &c. quia volo, ꝙ aquæ multę nõ poſſint extinguere charitatem tuã, ad dandum intelligere, ꝙ ſua regula nunq̃ deficeret; vnde dum S. Franciſcus ſemel contemplando conſideraret, ꝙ poſt G
eius mortem ꝑ pſeudo fratres ſua regula poſſet deficere, & triſtis in iſta contẽplatione ploraret, Chriſtus ſibi dixit, q̃s fecit iſtũ ordinẽ Fratrũ Minorum? tu, vel ego? & S. Frãciſcus, tu Dñe: & Chriſtꝰ dixit, nõ ergo fleas, quia ego volo, ꝙ iſte ordo, & regula duret ſemper; & ſi ſunt de malis Fratribus, ego etiam plantabo de bonis. Nã a xx. annis citra in iſto meo tẽpore ſunt factę multę trãſformationes, ſicut in hac ciuitate Paduæ in ſancta Iuſtina, & in ſancto Ioanne decollato, & in monaſterio noſtro ſanctæ Vrſulæ, & in multis alijs monaſterijs, & accidit in his, ſicut in parturiente, quæ parturiendo dolet, & poſt partum lętatur. H
Ita inuidi, qui inuidebant ordini S. Dominici, & S. Franciſci, ſed poſtea inuidẽtes gauiſi fuerunt, ſicut poſtq̃ peperit mulier dolens primo, poſtea gaudet; & credo, ꝙ ĩ iſto noſtro ordine meis diebus ſunt aucti, vltra tria millia hominũ, & cõuerſi ſunt ad obſeruãtiam, & ſic credo in alijs ordinibus. Dico ergo, ꝙ aquæ multæ nõ potuerũt extinguere iſtã charitatẽ ad inſtar orti, in quo inſeruntur nouę plãtę, cũ veteres deſunt. Sed q̃ fuit cã, quare S. Frãciſcus prius habuit plagas, q̃ alij? Et fuit triplex cauſa. Prima fuit imagina-

A imaginatio diſpoſitiua: ſecunda fuit admi-
ratio contemplatiua: tertia cauſa fuit chari
tas trãsformatiua. Dico ergo, ꝙ prima cau-
ſa fuit imaginatio diſpoſitiua, quia S. Fran-
ciſcus ſemper vbique ſtabat, imaginabatur
de paſſione Chriſti: vnde naturales dicunt,
ꝙ ſi tu habes quendam melenconiam, &
ſtas fixus in imaginatione diſpoſitionis il-
lius melẽconię, adeo imprimitur in corde
tuo, ꝙ inducit diſpoſitionem talem, qualis
eſt imaginatio illius profundæ melenconię
tuæ. Vnde dum quædam mulier audiuiſſet
maritum ſuũ fore mortuum, videns ipſum
ſubito redeuntem ſanum, fuit in tantum
B lætata, quòd expirauit. Item fuerunt tres
ſocij volentes imprimere timorem vni ſuo
conſocio, & ſolatioſe deliberauerunt om-
nes ſeparatim dicere, ꝙ videbatẽ mortuus:
vude ſummo mane vnus ex ſocijs expectat
illum ante oſtium: & tum ille exit domũ,
ſalutat ipſum cum admiratione dicẽs, quid
habes? vere tu videris ſemimortuus. ſic ra-
tionantes obuiauerunt alteri ſocio, qui ſe
ſignauit dicens, qualiter fuit ſibi iſta nocte?
quia verè tu videris ire mortuus per viam:
verè tu non bene ſtas: amore Dei, redeas
domum, & diſpone facta tua: tunc ille ter-
tius cõſiderat, ſi in aliqua parte ſui corpo-
C ris dolet, & facit ſibi vnam imaginationẽ,
ꝙ male habeat, & ſic imaginando erret,
& pur dicit: ego credo bene ſentire me:
cumq; eſſet penes eccleſiã ſic ratiocinan-
do, ſuperuenit tertius ſocius, qui cum ma-
xima admiratione reſpicit iſtum in vultu,
dicens, quo ducis iſtum? non videtis, qua-
liter ſtatis, quia videtur mortuus in vultu:
dic quæſo, qualiter ſtetiſti iſta nocte; quia
tantum intereſt inter faciem tuam heſter-
nam, & hodiernam, quantum inter diem,
& noctem. Ego volo, ꝙ tu redeas, & pro-
uideas tibi, & factis tuis, qa ægrè te habes,
qui audiens eum impreſſit ſibi talem ima-
D ginationem, ꝙ rediit domum cum vno er-
rore, & proſternit ſe in lecto cum gemitu
clamans, ego ſum mortuus. Et ſic imagina
tio illa fecit caſum, ꝙ mortuus fuit: ex hoc
ſimiliter viſum eſt in peſte, ꝙ aliqui timidi
imaginando caſum, ex ea mortui ſunt. Ita
fuit in ſancto Franciſco, qui habebat tan-
tam imaginationem in paſſione Chriſti, ꝙ
illa imaginatio habituata diſpoſuit illum
ad recipiendum plagas Chriſti. Secũda fuit
admiratio contemplatiua, quia venit cum
triumpho, & quia morientis ſuus ſpiritus
fuit transfiguratus in Chriſto, & in eius
paſſione, & totus fuit transformatus in

E Chriſto. Et dicunt illi, qui habitant in illis
partibus circunſtãtibus Auerniæ, ꝙ ille ſe-
raphinus, ſ. Ieſus Chriſtus in forma ſera-
phini, venit cum tanto ſplendore, & ardo-
re, ꝙ ſumerij videntes illum ſplendorem
credentes eſſe crepuſculum, & ſolem oriri
cęperunt cum ſumerijs ſuis perambulare:
& ſic dum proceſſerunt per aliquod ſpa-
tium, diſparuit Seraphinus, & remãſerunt
inter ſcopulos illos tenebroſos, quia non-
dum erat dies. Tertia cauſa fuit charitas
transformatiua, quia credo, ꝙ Chriſtus da-
bat ſancto Franciſco deſideria magna, &
amorem ardentem, & proijciebat verſus
F ſanctum Franciſcum trabuccos, & baiulã-
das amoris percutientes, & diuidentes cor
S. Franciſci cum dulcore tanti amoris lan-
cearum, & telorum innamoratorum, &
tunc ſentiens ſe a Chriſto in corde percuſ-
ſum cœpit gridare.

Amor di charitade,
Perche m'ha ſi ferito
Lo cor tutto partito,
Et ardo per amore.
Arde e incende,
Nullo trouo loco,
Ne po fuggire,
Perche lè ligato,
G *Si ſe conſummato.*
Como la cera al foco,
Viuendo in amor,
Languiſſe ſtemperato, &c.

Et vide de iſta laude in prædicatione ve-
neris ſancti, in qua eſt poſita ſerioſè, quæ
etiam cadit hic ad propoſitum. Vide ergo
ſuam mirabilem probitatem, quando po-
ſuit ſignum ſuæ paſſionis in manu, quia in
nomine Ieſu, eſt nomen Saluatoris, & ha-
buit ipſum in tanta reuerentia, ꝙ in ſuo te-
ſtamento præcepit fratribus ſuis, ꝙ vbicun
H que reperirent nomen Ieſu, haberent eum
in maxima reuerentia. Tolle modo ter-
tiam partem noſtræ prædicationis, quæ
pertinet ad contemplandum de plagis ſan
cti Franciſci reſpectu noſtri, & de gratia
nobis conceſſa in hoc mundo precibus ſan
cti Franciſci, quia ſanctus Franciſcus ſtans
in ardore, & iacens in ſpinis Ieſus Chri-
ſtus fecit ſpinas producere roſas albas, &
rubeas, & fuit tempore Ianuarij, & dixit
ſancto Franciſco, cape de iſtis roſis, & cę-
pit de eis: deinde dixit, intra eccleſiam, &
ipſe intrauit, & vidit Ieſum cum beata Vir-
gine, & dixit. Domine fac de me, ſicut pla-
cet tibi: & Chriſtus dixit, Franciſce, quæ-
re quicquid vis; & ſanctus Franciſcus re-
ſpondit,

A ſpōdit, Domine ego quæro, quòd quilibet intrans hanc eccleſiam contritus, & confeſſus purificetur adeo, quòd ſit abſolutus ab omnibus peccatis ſuis, & a culpa, & etiam a pœna. Cui Chriſtus dixit, magna petis. Et ſanctus Franciſcus reſpondit, Domine magnos magna decet. Cui Chriſtus dixit: vade ad Vicarium meum, & quære hanc gratiam, quam dabo tibi; vnde mox ſanctus Franciſcus diſcedens de Aſiſſio, vbi hæc fuerunt, iuit Peruſium, vbi erat ſummus Pontifex, & dixit ei hanc reuelationem, & petit per ipſum ſibi confirmari in terra, iuxta iuſſa Domini. Et Papa iam
B ſciens ſanctam vitam ſancti Franciſci, omnia credens immediate dixit, & ita ego confirmo. Et Cardinales exiſtentes dixerunt, Pater ſancte aduertatis, quid faciatis, quia vos per iſtam indulgentiam, annullatis indulgentiam ſancti Sepulchri: & tunc Papa reſtrinxit dictam indulgentiam, quæ erat quotidiana ad primum diem Auguſti. Et poſtquam Papa confirmauit dictam indulgentiam de culpa, & pœna in dicta eccleſia ſancti in Aſſiſio, ſanctus Franciſcus accepta licentia, inde recedebat ſine aliqua bulla ſuperinde. Et Papa dixit ſancto Franciſco inde recedenti, vbi bulla? Ego non
C curo de bulla, quia Deus bene ſcit hanc indulgentiam fore veram; & beata Virgo, & multitudo Angelorum, & Sanctorum ibi exiſtentium, quando Deus conceſſit iſtam indulgentiam, fuerunt teſtes. Sed ſunt aliqui increduli, qui nō credunt iſtam indulgentiam fore veram, quia non reperitur bulla Papæ de iſta indulgentia; ſed ego volo vobis oſtendere bullam huius indulgentiæ plumbeam: Nam bulla plumbi eſt ordo ſancti Franciſci primitiuus, facta a Chriſto primo Papa; ſcriptura bullæ eſt ſcientia Fratrum ſancti Franciſci in primo ordine coſtitutus. Vis tu legere priuile-
D gium? certè eſt experientia ſui ordinis ſparſa per vniuerſum mundum: Nam iſta bulla eſt authentica per tria experimenta. Primum eſt per ſanctitatem: ſecundum eſt per ſcientiam: tertium eſt per experientiam. Creditis ne, quòd ſanctitas vellet decipi a quoquam, quæ ſignificat, quòd ſanctitas ſancti Franciſci, & Fratrum ſui ordinis obſeruantiæ nollet decipere tot animas, quot ibant ſuo tempore ad dictam indulgentiam, quia mentiretur quicunque auderet ſuo temerario auſu hæc dicere; volue manum, quia ſanctitas nō vult decipi, nec poteſt decipi: aliàs ſequerentur infinita incōuenientia, quòd eſt impoſſibile. ergo, &c. E
ſed lege literam huius bullæ, ſcilicet ſcientiam. Nam iſta indulgentia ab eius principio vſque in hodiernum diem, ſemper perſeuerauit, & fuit nota Bonauenturæ, & Alexandro, & omnibus alijs ſummis Pontificibus, & paſtoribus Eccleſiæ Romanæ. Et non eſt veriſimile, quòd ſummi Pontifices, & primi ſanctiſſimi viri, & cæteri, qui præfuerunt in eccleſia, detenuiſſent iſtum errorem a tanto tempore citra, niſi ita foret nota rei veritas. Tertium eſt experientia rerum, quia notorium eſt & publica vox & fama, & longiſſima conſuetudo, quæ vocantur verum; & veritas nunquàm F
decipit, nunc vult decipi, ſicut nec Deus, qui dicitur verax, & ſic eſt ſcientia in ordine Fratrum Minorum, qui non dimiſiſſent a tanto tempore citra pullulare tantum errorem. Nam per experientiam vidi omni anno multiplicare ad iſtam indulgentiam gentes in tantum, quòd vidi quandoque cētum millia hominum Chriſtianorum ad iſtam indulgentiam, quod indicat, hâc bullam & indulgentiam fore veram. Quare hortor vos oēs, vt diſponatis vos ire iſto anno ad hanc ſanctiſſimam indulgentiam, vt remittantur peccata veſtra, & conſequamini gratiam Dñi noſtri Ieſu Chriſti, qua G
mediante perueniatis ad gloriam, quam nobis cōcedere dignetur omnipotens Deus, Amen.

DE CONVERSIONE ad Deum.

Sermo XVII.

Eratis ſicut oues errantes: ſed nunc conuerſi eſtis ad paſtorem, & ad epiſcopum veſtrum Chriſtum, patet in primo Canone Epiſtola 2. hodierna. Quæ quidā verba poſſunt adaptari ad quēlibet veſtrū, qui fuiſtis ſicut oues errantes; ſed nunc per gratiam Ieſu Chriſti eſtis cōuerſi ad veſtrū paſtorem Ieſum Chriſtum, dicētem hodie, Ego ſum paſtor bonus, & cognoſco oues meas, & oues meæ cognoſcunt me; & Epiſcopus animarum veſtrarū, & patronus veſter ſanctus Antonius cōfeſſor, quem S. Franciſcus vocabat Epm ſuum; & iſte eſt ſermo meus, qui erit finis mearū prædicationum, quas feci & facturus ſum in hac H

veſtra

A vestra ciuitate Paduana: in quo ſacro eloquio, ſicut ſemper ſolui ante quadrageſimam, & in ipſa quadrageſima, & poſt ad tres amores intentum mei propoſiti reducam. Primus eſt in amando Deum: ſecundus eſt in amando te ipſum: tertius eſt in amando proximum. Et quia in iſta ſancta quadrageſima ſemper prædicaui de amore mei ſeraphini: Et quia iſta eſt vltima prædicatio, quam intendo in hac ciuitate facere, volo, ꝙ hic ſermo ſit concluſio noſtri amoris, qui conſiſtit in prædictis tribus amoris. ſ. Dei tui, & proximi, id eſt, ꝙ animæ veſtræ conuertantur ad Deum, quia conuerſi B eſtis ad paſtorem, & ad epiſcopum veſtrū Chriſtum. Et ꝙ animæ reuertantur ad ſeipſas, & eratis ſicut oues errātes: tertio, quia animæ inclinentur ad dilectionē proximi. Et ſic ſunt tres amores. Primus amor eſt diuinalis, quia conuerſi eſtis ad paſtorem; ſecundus amor cordialis, quia eratis ſicut oues errantes: tertius amor proximalis, qa ad epiſcopum veſtrum Chriſtum in plurali: & iſta prædicatio concludit quicquid prædicauit, & poteſt prædicari.

Tertia pars principalis.

C

INcipiamus ergo a primo amore diuino: vnde in hoc nota ſeptem affectiones reflexas in Deū: & ſeptem reflexa in ſeipſum, & ſeptem reſpicientes proximum. Capiamus primo ſeptē affectiones, quæ ſemper cum ardenti deſiderio reflecti ad Deum debent; prima affectio vocatur deſiderium ardentiſſimum ad Deum, ſecunda affectio vocatur timor reuerentiſſimus ad Deum, tertia affectio dicitur verum conſtantiſſimum, quarta affectio dicitur regratiari dulciſſimum, quinta affectio dicitur laudare grandiſſimum, ſexta affe- D ctio dicitur humiliare profundiſſimum, ſeptima affectio vocatur delectari ſuauiſſimum. Incipiamus ergo a prima affectione, quæ dicitur deſiderium ardentiſſimum, quia ſemper cor ſuum ardet in amore diuino, quia noſter Seraphinus habet ſigna, de quibus in Cantica c. 7 dicitur; pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum: vt ſignaculum ſuper brachium tuum, quia fortis eſt vt mors dilectio; dura ſicut infernus æmulatio: lampades eius, lampades ignis atque flammarum. Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illā: ſi dederit homo omnem ſubſtantiam domus ſuæ pro dilectione, quaſi nihil deſpiciet eam, quia conſidera cum E quanta dilectione Deus te creauit, & te amauit, & te confirmauit: pone quarto, vt ſignaculum ſuper brachium tuum, quaſi dicat, quòd cum corde ſemper debemus amare Deum, quia cor debet concordare cum voluntate; & ſubiungit, ſuper brachium tuum, quia cum brachio operatur; quaſi dicat, quia quicquid operaris, debes cum dilectione Dei operari, & ſemper in omnibus operibus noſtris habere Deum pro obiecto, & ſic faciendo homo efficitur intelligens; quia fortis eſt, vt mors dilectio, dura. Nam ſicut mors nemini parcit; quia moritur doctus, indoctus mo- F ritur, diues ſicut pauper, nobilis, & rex ſicut ignobilis. Ita dilectio dura Dei omnia poſtponit temporalia, & mundana, patrem, matrem, vxorem, & filios propter dilectionem Dei. Et ideo dicitur dura, quia ſicut mors nemini parcit; ita amor diuinus omnia poſtponit, iuxta illud, qui non reliquerit patrem, & matrem, &c. Propter me, non eſt me dignus, & alibi: qui diligit me, tollat Crucem ſuam, & abneget ſemetipſum, & ſequatur me. Et iterum, qui diligit animam ſuam, perdet illam; dilectio dura ſicut infernus, quia cor quando non poteſt ſuum G creatorem amare, videtur eſſe in inferno, ſicut glorioſa mater Dei, quando quærebat Ieſum, ego & pater tuus dolentes quærebamus te, propter illam dilectionem duram, quā habebat Virgo Chriſto filio ſuo, quia Virgo glorioſa habuit maiorem dolorem quàm poſſent habere omnes mulieres mundi de perditione omnium filiorum ſuorum, ſi omnes illi dolores eſſent ſimul iuncti, quia nulla alia affectio dilectionis poteſt æquiparari illi ſanctæ affectioni Virginis glorioſæ, quia ille dolor fuit durus, ſicut mors, quia lampades eius erant ardentes. Nam lampas amoris diuini facit H intellectum illuminatum ſignis, & lumine veritatis, & replet eum charitate, & feruida operatione; & ſubiungit, quòd ſi tu habebis iſtud deſiderium ardētiſſimum ad Deum, quanta maior tibi occurret paupertas, & aduerſitas, tanto magis iſta flamma ardentiſſimi amoris diuini, & charitatis augebitur: vnde Dauid. Concupiuit anima mea deſiderare vias tuas in omni tempore; quaſi dicat, voluntas mea eſt tepida; ſed habeo deſiderium deſiderandi diuinum amorem, ſicut ſanctus Franciſcus in vltima perfectione poſt ſtigmata cum illis

ſuis

A ſuis plagis eundo per mundum dicebt ſocio, quando incipiemus facere bonum, & hoc eſt qđ dicit in omni tempore.q.d. non ſufficit incipere cū amore, ſed verus amor charitatis diuinæ eſt perſeuerare in omni tempore. Secunda affectio eſt timor tenerentiſſimus,& vnus dependet ab alio amore:quia ſi habes deſiderium amoris, & non habeas timorem, parum prodeſt. Nam in oratione primo eſt petitio,patet: quia hic eſt amor Dei,cū dicitur, pater, & eſt timor reuerentiſſimus cum dicitur, noſter, & ſic eſt hic vnum deſiderium, & poſtea ſubiungitur,qui es in cœlis,ad dandum intelligere timorem reuerētiſſimum, de quo etiam Beata Virgo participauit, cum dixit. Magnificat anima mea Dominum:ecce amor. Et exultauit ſpiritus meus in Deo ſalutari meo:ecce timor,& reuerentiſſimus a Chriſto ſibi datus per doctrinam, & a Virgine Maria per diſciplinam, quæ amorem reuerentiſſimum debemus bene conſiderare: vnde qui vult timere Deum, debet conſiderare iudicium Dei, & de maieſtate Dei, & de potentia diuina:ſed nos quid ſumus, niſi vermiculi reſpectu Dei?Nam ſi vna pulex vult tibi tebellare,tu vis occidere eam: C ſed quid ſumus? certe infinitiuè ſine operatione ſumus viliores vna minima pulice in comparatione ad Deum: vnde Iob. Deus, cuius iræ reſiſtere nemo poteſt, ſicut nolens mori, & pur crepando oportet mori, quantumcunque Imperator mundi, & fortium exercituum ſit: ſed fiat voluntas tua, quia velis, vel non, oportet te mori. Ideo fac quod ex tua virtute velis fieri ſecundum voluntatem Dei, quod de neceſſitate facere te oportet, & ſic humiliaberis, & humiliatus poteris dicere, & exultatus ſum ſicut lilium libani, quæ ſunt, & non inueni:quia oportet quòd ſuperbus D reperiatur,& ſepeliatur in inferno, quia durū eſt cōtra ſtimulū calcitrare; & ita accidit menti, quæ non vult humiliare ſe Deo. Et hoc eſt, quod dicit S.Ioannes in Apoc. timete Deum, timete Deum, quia iſte amor reuerēriſſimus,& paternus, eſt dulciſſim', & non viliſſimus,& ſeruilis:quia ſicut bonus filius præcauet ſibi ne lædat patrē non metu verborum, ſed ne offendat ipſum,& cōtriſtetur ipſum propter dilectionem, & timorem reuerentialem, quem ſibi portat: Ita multo magis ſine comparatione nos facere debemus aduerſus Deum Patrem, & Creatorem omniū,& recordor de vno verbo, cuiuſdam ſerui Dei, qui dixit, quid eſt homo?certe modicum pulueris:ergo timor E Domini Sanctus in ſæculum ſæculi. Ideoq; timete Deum reuerenter, & nolite timere ipſum pp pœnas infernales,quia ille timor non eſt reuerentialis,nec propter timorem prouēniēs,ſed metu pęnarum:vnde timor animarum glorioſarum quanto ſunt ſubliniores,& ſunt magis vnitæ Deo, tanto magis amat ipſum cū maiore reuerentia. Nam vnus in hoc ſæculo reputatur ſapiens, qui poſtquā incidit in manus officialis, ſcit exire de manibus ſuis:ſed horrendum eſt atq; timendum incidere in manus Dei viuētis, homine inuito,qui non vult venire ad eius F manus per reuerentiam, quas nullo modo euitare poterit. Tertia affectio eſt verum conſtantiſſimum: quia quando anima cognoſcit Deum,amat Deum, & timet eum, & ſuam ſeueritatem,valde reuertitur eum: ſic mater, quæ cognoſcit patrem terribilē, qui quando iraſcitur,percuteret filium. Ita de vno gladio, ſicut de vno pane decet filium reuereri patrem, & timere eum,& ſibi applaudet in omnibus ne iraſcatur. Et ideo,quid credis,ꝙ ſit cauſa,quare ſuadeo, vt venias ad pdicationes niſi zelus charitatis, veritatis, & tuæ ſalutis,qui debēt conſumere mihi cor, ꝙ non perdas vnum verbum,quia zelus domus tuæ comedit me.Et G hinc eſt ꝙ Auguſt. dicit, quòd quotiens tu ſtas ad prædicationem, & dimittis cadere vnum verbum,propter quod tu perdis prædicationē:ita peccas ac ſi proijceres corpus Chriſti,& verbū Dei viſum, & illud eſt verbū Chriſti auditum,& intellectum,& ideo zelus domus tuæ comedit me : video aliqd quod impedit auditum diuini verbi, & eſt zelus conſtantiſſimus per experientiam: ſecus eſſet in alio non habente cœlū conſtantiſſimum ad inſtar duorum ſacerdotum celebrantium:vnus celebraret miſſam cū charitate, & iſte talis nolet audire quid minimum, quod impediret eius deuotionem, H & aliorum aſtantium:aliàs vero celebraret ſine charitate,& ſine deuotione,& iſte talis inuoluppabit miſſam, nec curat de aliquo ſtrepitu, quia ita celebraret in taberna, dicendo ſe expediret, & ratio eſt, quia non habet charitatem,& qui non habet,non timet perdere illud,quod non habet,ſicut accidit tempore guerræ,quia qui nihil habēt, nihil curant de guerra, quia nihil timent perdere. Ita accidit in non timenti Deum, nec de perditione animæ ſuæ, quia qui non curat de anima, non curat de impedimentis ſalutis animæ: & econtra, qui

A timet Deum, amat eũ, & qui amat Deum,
timet offendere Deum, & amat animam
ſuam, & per conſequens creat de ſalute ani
mæ ſuæ, & ideo attende ad prædicationem,
quia vnum verbum erit ſufficiens ſaluare
centum animas. Nam auati, quando ſpargi
tur modi um grani, faciunt illud leuare ne
gallinæ illud comedant, qui intelligunt va-
lorem illius grani. Sed verbum Dei nun-
quam amabis, neque ipſum leuabis, niſi in-
telligas eius prætioſitatem: vnde Ieſus in-
trans templum Dei, videns numularios,
mercatores, & auaros mercantes in tem-
B plo, dixit expellendo ipſos, & ſubuerten-
do diſcos, zelus vocat me. Nā domus mea,
domus orationis eſt, & illud proceſſit ex ze
lo conſtantiſſimo: quia cum intelligit, &
cognoſcit Deum, tunc aſcendens cum men
te Aquilina dicit, o munde, quàm modi-
cum cognoſcis Deum? o Deus quāta eſt ma
ieſtas, & potentia tua, & facit ſicut ille ſer-
uus Dei innamoratus, qui credendo dixit,
oime, oime, che l'amor de Dio ſolo è com-
prenduto, ne Dio è cognoſciuto, &c.

Quarta affectio vocatur laudare dulciſ-
ſimum: quia ſi anima habet deſiderium ar-
C dentiſſimum, & timorem reuerentiſſimum
amorem conſtantiſſimum exinde proce-
dit: quarta affectio, qui eſt laudare dulciſſi-
mum: & volo docere te laudare Deum.

Et primo in genere: quia ſi vis laudare
Deum, intra cubiculum tuum, & leua ma-
nus ad cœlos, dicens. Domine Deus, ſint
tibi laudes, & gratiarum actiones infinitæ
de tot beneficijs nobis datis: quia cum tua
immenſa ſapientia creaſti mundum, & or-
dinaſti illum, & tu Domine trinus, & vnus
Deus ſempiterne creaturas humanas for-
maſti ad imaginem, & ſimilitudinem tuam,
ſint tibi laudes infinitæ, quia dediſti intelle-
D ctum hominibus ad cognoſcendum te, &
memoriam, vt recordemur de te, & de tot
beneficijs nobis illatis, & voluntatem, &
deſideramus tuum amotem, & amamus te
creatorem noſtrum, & animas noſtras, &
proximos noſtros. Et feciſti a cœlo em-
pireo omnia creata propter nos homines,
ſcilicet elementa, Solem, Lunam, & Stel-
las, & animalia, o Domine Deus, quantam
gratiam feciſti nobis, quia creaſti nos de li-
mo terræ, & ſubieciſti ſub pedibus noſtris
oues, & boues vniuerſas, inſuper & pecca-
ta campi. Domine Deus quantas tibi red-
dere teneamur gratiarū actiones: quia poſt
quàm primus homo parẽs noſter fecit trāſ-
greſſionem a te, tu Domine dixiſti ſibi man
data, & eriam partibus, & prophetis dedi- E
ſti per reuelationem ſcire tuum filium in-
carnari debere. O mitiſſime Deus omnipo
tens, quātum beneficium feciſti nobis, quia
dignatus es vniri tuam ineffabilem diuinita
tem noſtrę fragili carni, vt mortui reſuſcita
remus, &c. ergo Domine fac nos intellige-
re tātum myſterium, & beneficium factum
nobis: quia dixi tñ, vermis factus ſum, &c.
Item diſcurre laudando, & magnificando
omnipotentem Deum, quia non ſolū crea-
uit nos ad ſimilitudinem, & imaginem ſuā,
ſed voluit incuruari, & naſci de Maria Vir-
gine propter redemptionem noſtram: quia F
propter peccatū primi parentis eramus pri
uati vita æterna, & voluit naſci in tā extre-
ma paupertate, ꝙ quando natus fuit B. Vir-
go nullum panniculum habebat, niſi facie-
bam ſuum, & nihil habebat paratum ad ſu-
ſtentādum ſe, neque cibum, neque potum,
o Ieſu Chriſte glorioſe, quantum amorem,
& charitatem oſtendiſti nobis, quia etiam
inter beſtias voluiſti naſci: & quot, & quan
tos labores ſuſtinuiſti pro noſtra redem-
ptione: diſcurre vitam ſuam, ieiunia, prædi-
cationes, miracula, & cum dilexiſſet ſuos vſ
que in finem, inſuper bone Ieſu eum appro
pinquaret hora, tantus fuit tuus ingens ar- G
dor amoris, quia in vltima cœna tu dediſti
te comedendum nobis, vt tranſſubſtantia-
remus in te, & dimiſiſti te nobis communi
candum: ac dimiſiſti cibum Angelorum in
mundo, o charitas immenſa, te ſuppliciter
exoro, quatenus ſicut dediſti cœleſte man-
na in deſerto de diuerſis ſaporibus. Ita do-
nare mihi digneris gratiam, quòd illud ſan
ctū manna tui ſaporiſſimi corporis ita ope
retur in me, vt cognoſcam me vermem, &
tot, & tanta tua benefitia mihi data, quòd
inflammer ingenti deſiderio ardoris tui a-
moris: deinde contemplare crucifixum, di-
cendo, o pater miſericordiarum, quatenus H
fuit ille ineffabilis tuus amor imponendo
illam tuam ſanctiſſimam perſonam pro me
vermiculo.

Amor ben ſo materia,
Tu dall'amore non te defendiſti,
De cielo in terra el to ſe veniro.
Amor a tal baſſezza deſcendiſti.
Com'homo deſpetto per lo mendo giro.
No caſa, ne terra voleſti tal pouertà.
Per noi arecchire in vita,
E in morte moſtraſti per certanza.
Amor deſmeſuranza,
Che ardeua in lo tuo coro.
Con ello ſpeſſo per lo mondo andaui.

Amor

A *Amor te menaua com' homo vendute.*
In tutte coſe amor ſempre moſtraui,
De te quaſi niente percepute.
Che ſtando in temp'o ſi èridaui:
A beuer venga chi ha ſoſtenuto.
E ſite d'amor hauuto,
Che'l gli ſarà donato.
Amor ſmeſurato.
Che paſſe cum dolore, &c.

Cumque bene contemplaueris dolores, & paſſionem illius relegati amoris crucifixi, tunc conſidera pœnam ſui corporis glorioſi cum amore immenſo, quem nobis oſtendit in patibulo duræ crucis, pro noſtra redemptione, reprime dura corda, & ſuppliciter extra ora, vt ſicut voluit mori, &
B ſpargere ſuum ſanctiſſimum ſanguinem, qui purgauit nos a peccatis primi parentis: ita illuminare dignetur mentes noſtras radijs veræ fidei, & veritatis. Et conſecrãdo, & meditando iſta mens tota inebriatur dulcedine ſui amoris: contemplare amplius beneficium beneficiorum, quia reſurgendo vitam noſtram raparauit. Et propter confeſſionem nos reſurgimus, & noſtra reſurrectio fit ſpiritualis, ſicut reſurrectio Chriſti fuit corporalis.

Inſuper eleua mentem tuam in montem Syon meditando aſcenſionem dicens, Do-
C mine Ieſu Chriſte, qui viſibiliter voluiſti aſcendere in cœlum, vt nobis præpares ſedes cœleſtes, concede propitius mihi vnam de ſedibus ſanctis, & facto ſicut vnus magnanimus rationalis, qui diſpenſauit ſuum tempus in multis peregrinationibus, & poſt multas peregrinationes, iuit ad ſepulchrum.

Et primo iuit ad locum, vbi Chriſtus natus fuit, & ibi contemplandum ad natiuitatem Domini, & gratiam nobis per eius natiuitatem indultam. Deinde iuit ad locum, vbi Hærodes fecit interficere innocentes pro nomine Ieſu, conſiderãdo quòd
D in ipſis cunabulis mundus tenebroſus inceperat perſequi Chriſtum, qui venerat illuminare ipſum mundum, & cõſiderauit labores ſuos, & eius glorioſæ Virginis Matris, quos ſuſtinuit in fugiendo in Ægyptum, & inibi ſtando, & redeundo per illa loca arida, & ſterilia: deinde iuit ad templum, vbi Chriſtus diſputauit contemplando immenſam ſapientiam Dei, dicens, & hic fuit Dominus noſter Ieſus Chriſtus.

Item iuit ad locum, vbi Chriſtus fecit miraculum de aqua vinum, contemplando eius immẽſam potentiam. Deinde iuit per E
loca, vbi Chriſtus fuit tentatus a diabolo, meditando illud duellum, & immenſam ſapientiam Dei latentem ſub vmbra carnis, & aſtutiam diaboli: deinde iuit vbi Lazarum ſuſcitauit, contemplando tam grande miraculum, & miſericordiam Dei: & ſic diſcurrendo per omnia loca dicens, hic fuit Dominus. Item fuit vbi Chriſtus fecit vltimam cœnam, contemplando omnia myſteria illius cœnæ, & confectionis ſui ſacramenti corporis Chriſti, & gratiam, quam nobis reliquit, & ingentem amorem, quem nobis oſtendit in dando ſe manducandum F
nobis: deinde iuit ad locum, vbi orando verſauit ſanguinem, conſiderando dolores carnis, qui erant ſibi præſentes, quos paſſus fuit pro humano genere. Amplius peruenit ad locum, vbi Dominus noſter Ieſus Chriſtus fuit crucifixus, & hic ſe proſtrauit in terram, cum effuſione multarum lachrymarum meditando, quòd pro ipſo voluerit ſubire tam aſperam mortem, dicens, Deus meus hic ſparſiſti tuum ſanguinem pretioſum, concede Domine, vt in eo mea anima abluatur, vt candida fiat, ſicut columba, & ibi poſuit linguam ſuam dicens, Domine mi, hic me recuperaſti, hic G
acquiſiuiſti victoriam contra diabolum, hic mundum recuperaſti: deinde intrauit ſepulchrum, in quo ſtetit tribus diebus in orationibus, dicens, Domine hic poſitus fuit tuum ſanctiſſimum corpus, & poſt tertiam reſurrexiſti deſcendens ad inferos, & animas Sanctorum Patrum ex limbis traxiſti, dignare Domine trahere animam meam de limbo huius putridi corporis, & ipſam trahe ad te.

Poſtremo miles iſte glorioſus venit ad montem Syon, vbi Chriſtus aſcendit ad cœlos, & hic extendit manus in altum verſus cœlum cum oculis fixis in cœlum dicens, Domine Ieſu Chriſte, ego neſcio H
amplius quo vadam, vt poſſim reperire veſtigia tui greſſus: vbi Domine te reperiam, concede propitius Domine, vt aſcendam per loca, quæ tu cum ſanctis tuis aſcendiſti ad cœlum, trahe Domine me poſt te, & concede animæ meæ, vt proſiliat in paradiſum, vbi te videam facie ad faciem, ſicut eſt mihi ardor mei deſiderij, & ſic dicendo, & contemplando, illa fœlix anima expirando, aſcendit ad cœlos, & aſtantes aperuerunt ipſum, & repertum fuit, quòd ex amore nimio contemplando ex-

A pirauerat. Contemplare anima etiam, qualiter poſt eius reſurrectionem apparuit diſcipulis, qui primo erant tepidi, & modo ſeruentes, conſidera Petrum primo Chriſtum abnegantem, & modo vſque ad maiorem ipſum conſtanter ſequendo, o beneficia immenſa: deinde recipe mentem in temetipſum, & conſidera infinitas gratias tibi datas, dicendo, Domine Deus meus, infinitæ ſunt gratiæ, quas mihi feciſti vltra alias creaturas: quæ cum poſſes me vermem facere, feciſti me per manus miſericordiæ ad imaginem, & ſimilitudinem tuam.

B Item feciſti naſci me ex patre Chriſtiano, & Chriſtianum, & non Iudæum, vel Paganum, & illuminaſti mentem meam lumine veræ fidei, o Domine Deus meus, quantum mihi feciſti gratiæ, in expectando me, vt poſſim confirmari, cum eſſem in ſtatu perditionis, Domine Deus omnipotens, qualiter mereor tantam gratiam, quia me recuperaſti: Domine mi vnice Sanctæ Deus, confirma me, quia intelligo, quòd non poſſum intelligere tãtam meam ingratitudinem, & diſcurre tot, & tanta beneficia reſcripta a te Deo meo: & ſic fa-

C ciendo tanto plus gratiæ multiplicabunt tibi, quanto magis intelliges.

Quintum eſt laudare grandiſſimum. Ego volo docere vos facere ea, quæ nullus Angelus facere poteſt: vnde nota quòd dupliciter poteſt laudari Deus: vno modo ſecundum Dionyſium, & alio modo ſecundum Auguſtinum: quia ſecundum Dionyſium poteſt laudari Deus per negationem: verbigratia, tu dices, Deus eſt infinita bonitas, Deus eſt clemens, pius, & iuſtus, &c. tu bene facies: ſed cum dicis, Deus eſt iuſtus, percutias tibi pectus dicendo, hei

D mihi, quia dixi quòd Deus eſt iniuſtus dicendo ipſum fore iuſtum: vel dixi Deum paruulum, dicendo ipſum eſſe ſanctiſſimam ſapientiam.

Hoc eſt dicere, quòd reſpectu tui, dicendo Deum fore magnum, eſt paruulus: quia tu es finitus, & ipſe eſt infinitus, & tu qui es creatura finita, volens prædicare de dignitate Dei infiniti, & creatoris, videtur diminuere ſuas dignitates reſpectu ſuæ infinitæ magnitudinis, & bonitatis: quia nos videmus dicere, quòd ſit defectiuus, quantumcunque velimus magnificare laudes ſuarum dignitatum, reſpectu noſtræ infimæ imbecillitatis: quia magnus Dominus, & laudabilis nimis.

E Et ideo cum noſtra finita laude non poſſumus attingere ad laudandum Deum omnipotentem, & infinitarum virtutum. Alio modo poteſt laudari Deus, ſecundum Auguſtinum, per affirmationem, &c.

Sextum eſt humiliare profundiſſimum, quia quàm tu plus ſentis te quæſiuiſſe de Deo, & magis adhærere ſibi, tanto magis ſi te humiliabis dicẽdo, veh mihi, quia Deum non amaui, nec ſibi gratias retuli de tot gratijs per eum mihi datis: nec eum laudaui, & opera ſua non feci: & ſic faciendo te abiſſabis, & abiſſus abiſſum inuocat, ſcilicet abiſſum immenſæ charitatis, iuxta illud, ad nihilum redactus ſum, quia neſciui cogitare de Deo, neque amare Deum, nec imitari opera, & mandata ſua, & tunc tu eleuaris in Deo. Septimum eſt ſentire, & delectare de Deo ſuauiſſimum.

F Nam cum es famelicus, & comedis bonos cibos, videtur tibi ſaporiſſimum. Ita eſt ſentire, & delectari de Deo. Ita accidit animæ noſtræ, quando anima dulciter ſentit de diuinis, quia repletur in quinque ſenſibus de guſtu Dei, & tunc fit munda, hilaris, & iucunda: quia gloria noſtra hęc eſt, hoc eſt teſtimonium ſentire in Deo.

G Et Sanctus Franciſcus dicebat, ſcio bene quid habeo. Nam guſtãti Deum omnis delectatio mundi videtur amaritudo: guſtate ergo, & videte, quia dulcis, & ſuauis eſt Dominus, & nunquam te pœnitebit de guſtu Dei, &c. Secus eſt in amando mundum, quia latet amus in eſca illius amoris: quia ille amor mundanorum ſemper producit fructus multorum dolorum: quia ſi amas vxorem, filios, poſſeſſiones, domos vel honores cum moriuntur, & deperduntur, tanto maiores dolores tibi inferunt, quanto maiorem affectionem, & amorem habeas illis bonis, & rebus, &c.

H Sed nota, modo alias ſeptem affectiones, quas habeo in te poſt Deum.

Prima affectio tui eſt pudor, ſecunda eſt dolor, tertia eſt error, quarta eſt rigor, quinta eſt ira, ſexta eſt vigor, ſeptima eſt diſcretio. Nota ergo, quòd pudor eſt prima affectio in te, ſi te reperis vxorem in fornicatione, eſt magnus pudor, & confunderis ſimiliter, & ſibi. Sed dic quæſo, quoties amaſti plus mũdum, quàm Deum, & plus filios, vxorem, denarios, & poſſeſſiones, quàm ipſum Deum? Et certe totiens commiſiſti fornicationẽ, quoties plus amaſti

A ſti creaturas Deo, qui bene vidit, & cognouit illam terminationem, quia eſt ſcrutator cordium, nec poteſt ſalli. Conſidera ergo tu, domina Vana, quotiens tu comiſiſti fornicationem ipſi Deo tuo in omittendo tuũ vultum filia Babylonis, plena confuſione, & miſeria.

Secunda affectio eſt dolor, quia poſt confuſionem pudoris ſequitur dolor, & planctus. Ita fac tu, o peccator, plora, & contriſtare, poſtquàm perdidiſti Deum propter mundum, & reuertere in te, & age pœnitentiam pro peccatis tuis.

Tertia affectio eſt horror, quia poſt peccatum tu debes habere tantum horrorem, B ꝙ nunquam debes ampliare fornicationeque peccata, ſed ſemper horrere locum, & actus, & circunſtantias illius peccati, & anima peccatrix dicat, o munde iracunde, proditor, & caro indiabolata, tu fornicando, & taliter peccando offendiſti Deum cum tali, in tali loco, & cum talibus circũſtantijs: & ſic ad fugiendum peccatum, oportet ꝙ tibi veniat in odium, & horrorem locus, in quo peccaſti, non tranſeundo per illum locum, & horrendo, & fugiẽdo, ac odiendo illam fornicationem, & illud peccatũ. Et hoc eſt quod dicit Chriſtus, qui odit animam ſuam in hoc mundo, cuſtodit illam in paradiſo.

C Quarta affectio eſt rigor. Tu, o vana, & tu, o amare, poſtquàm confeſſus fuiſti bene, & nutrias animam tuam in rigore, vt illud, ꝙ ante confeſſionem ſolebas lucrari indebite, & deinceps abſtine ab illicitis lucris, & reddere qđ indebite accepiſti, & extorſiſti, quia non ſufficit ad ſaluationem ſi ſcandalizaſti alios, vel derobaſti ſolum confiteri, niſi reſtituas famam, & ablata indebite: & ideo tu, o vana, quæ cum tuis veſtibus caudatis, & habitu inhoneſto occidiſti mille animas, reſtitue deinceps eundo in habitu humili, & vultu depræſſo cum exemplo omnis honeſtatis in geſtu, greſſu, & veſti-
D tu, aliàs autem tu nunquam ſaluaberis, vt ait Doctor ſubtil in ſuo 4. diſt. 15. & iſte eſt rigor tene lora. Et ſi fuiſti guloſus, nunc ieiuna: ſi fuiſti luxurioſus, nunc eſto caſtus, & continens: non frequentaſti eccleſiam, fac ꝙ omni die audias vnam, vel duas miſſas, non dediſti eleemoſynas, nunc ſis ſollicitus in frequentando aleemoſynas. Nõ fuiſti diligens in confitendo, nunc confitere bis, ter, & omni menſe; & fac, ꝙ in omnibus reſtaures pterita, & fac ſicut ille, qui torquet baculum, vt dirigat illud. Ita tu cum omni rigore vitam tuam torquatam, & obliquam torquẽdo dirige. Quinta affectio eſt ira, vt E
iraſcaris faciendo impatienter pcm̃ ccõmiſſum intra temetipſum: quare credit ꝙ Deꝰ dederit homini partem iraſcibilem, niſi vt iraſcatur contra malum perpetratum, & de tpe in vanitatibus perdito, o tu qui nunquã accepiſti corpus Chriſti, memento temporis præteriti, & ſi confeſſus fuiſti, modo iraſcaris tibi, & contra te dicendo, me miſerũ, quid feci, quia tanto tempore vitæ meæ perdidi tempus meum, & vſq; nunc ſemper ſteti in perditione? & iraſcaris etiam contra illum, qui conduxit te in periculum animæ: non dico tamen, ꝙ iraſcaris odio reprobo: F
ſed iuxta illud pſalmiſtæ dicentis. Iraſcimini, & nolite peccare. Iraſcaris ergo contra offendentes animam tuam, quia amas illam quemadmodum iraſcaris contra offendentes corpus, eo quia amas illud modo iam dicto. Sexta affectio eſt vigor: Nam ſi oculus tuus ſcandalizat te, auerte oculos tuos, ne videant vanitates, & erue eos abter, &c. Remouendo cauſas, ſi ſunt baliſterij, ponatis uos in loco, ne videatis vanitates. Similiter in gula, refrena eius appetitus inordinatos. Similiter in delicto, tactus refrena, tactus carnales, & auditus immundos, & ſic de alijs ſenſibus corporis.

Septima affectio eſt diſcretio, quia in ve- G
teri teſtamento in omni ſacrificio ponebatur ſal, ad ſignificandum, quòd in omnibus ſupradictis tu debes te regere cum diſcretione; quia ſal diſcretionis debet eſſe bene conditus, vt omnia bene fiant cum ponderata diſcretione.

Capio modo ſeptem affectiones reſpectu proximi. Nam prima affectio proximi vocatur pietas, ſiue pia compaſſio. Secunda affectio proximi dicitur congratulatio dulcis. Tertia pacifica ſupportatio. Quarta dulcis, ſiue benigna locatio. Quinta honor proximi. Sexta vnanimis concordia. Septima pro proximo tuo ponere te in pœna, morte, & in paſſione. H

Tolle primam, quæ eſt affectio proximi, pia compaſſio: quia videndo proximum in peccato, & in aduerſitatibus, tu debes habere ſibi compaſſionem, & pietatem, atq; miſericordiam: beati miſericordes, quñ miſericordiam conſequentur. Et ſanctus Paulus dicit dolere cum dolentibus, & flere cum flentibus, &c. Et quis infirmatur, & ego non infirmor? Et vnus meus Doctor, qui fuit magiſter ſanctæ Brigidæ, qui illuminauit cum ſua mirabili doctrina ſacram ſcripturam, & vocabatur magiſter Matthias

A de ſcientia, dicit ꝙ vera compaſſio Chriſtia
nalis eſt, quando homo venit in tanto gra-
du, & in illo ſtatu, in quo non ſolum com-
patitur proximo, ſed potius velles habere
illam paſſionem, quam habet proximus,
quàm ipſe proximus. Et ſcis tu, in quo cō-
ſiſtit charitas proximi, conſiſtit in hoc: quia
quando vides proximum tuum habere fœ-
licitatem, & diuitias, & bonam fortunam,
tu gaudes, & non inuides ſibi; quia inuidia
facit quòd vbi tuus proximus eſt vnus An-
gelus, videtur tibi inui o quàm ipſe ſcit v-
nus diabolus: ſed cum difficultate male ſen
B timus de eo, quem diligimus: ſed cum odi-
mus odium generat in animo noſtro, quòd
cum difficultate bene ſentiamus de eo, quē
odimus, adeo quòd exoſus, quantumcun-
que ſit bonus, videtur malus, & diabolicus,
ſicut Iudæis propter inuidiam, & liuorem
odij cordialiter videbatur, quòd Chriſtus
eſſet prauus, & diabolus, dicentes: nonne
bene dicimus, quia dæmonum habes, &c.
Et ideo ſi homo eſt bonus, gaudet de bono
proximi, quia charitas neſcit odire: & gau-
dere cum gaudentibus de omni gaudio bo-
ni, quod poſſit vocari bonum, & iſta eſt dul
cis congratulatio.

C Secunda affectio proximi eſt pacifica ſup
portatio, quia ſi proximus tuus; puta vxor
tua, eſt ſenex, ſupporta eam. Si te derobat,
prouideas patienter, & cum diſcretione.
Si tibi fit iniuria, fer patienter. Si dicitur
malum de te, patientiam habe. Et in omni
modo charitas vnit, & pacificat, quia altet
alterius onera portate, & ſic adimplebitis
legem Dei. Nam Chriſtus in carne viuens,
primum mandatum, quod dedit, fuit chari-
tas; & diabolus facit contrarium, quia pri-
mum mandatum diaboli eſt odium, rācor,
& ira: Paulus nos, qui firmiores ſumus, de-
D bemus ſupportare fragiles, & eſſe fortes,
nec curare de nugis, & truffis mundi: ſed eſ-
ſe ſicut Aquila, quæ non curat capere mu-
ſcas. Nam infirmus non poteſt portare for-
tem, ſed econtra ſic: vnde ſi eſt tibi illata in-
iuria, ne cures, & parcas; quia parcēdo plus
mereberis, quàm ſi ires ad S. Iacobum, &
ad ſepulchrum: & niſi parcas proximo, nō
eſt poſſibile, ꝙ tu ſalueris, niſi remittas of-
fenſas tibi illatas, quia eadem menſura me-
tietur vobis, qua metieritis alijs. Ideoque
maior eleemoſyna, quę fieri pōt, eſt parce-
re lædenti, ꝙ Chriſtus exemplariter, & vi-
ſibiliter, & miraculoſe voluit demoſtrare.
Nam Florētiæ, dum S. Ioan. Guabertus ſtre-
nuus miles ſęcularis, cui interfectus fuerat
eius frater Armanus: vt moris erat haben- E
tibus inimicos obuiaſſet in die Veneris ſan-
cti ſuo inimico, & euaginaſſet enſem pro-
pter occidere eū, ſe proſtrauit genuflectens
in terram, dicens, propter paſſionem Chri-
ſti, quæ colitur hodie, parce mihi. Cui mi-
les reſpondit, ſurge & intremus iſtam ec-
cleſiam, quæ ibi prope erat, & conduxit eū
ante crucifixum dicens, ſi iſte crucifixus par
cit tibi, & ego parcam tibi. Et crucifixus pē
dens in cruce ſe inclinauit, & oſtendit mi-
raculoſe, quantum meritum eſt offenſis par
cere. Tu ergo, o cor lapideum, & induratū,
humilia te, & parce propter Chriſtum, vt F
& ipſe Dominus noſter Ieſus Chriſtus tibi
parcat, & ſi ſcis aliquem inuicem ſibi inimi
cantē, te interpone ad faciendum illa pacē,
vt ſias particeps tanti boni.

Quarta affectio proximi, eſt benigna lo-
cutio, quia ſi habes affectionem ad proxi-
mum, tu debes benigne loqui, quia durus
ſermo ſuſcitat furorem, & molle verbum
mulcet animum ſuperbum, licet quando-
que, quando ego ſum fatigatus, nō poſſum
loqui ita benigne: Nam bonus theſaurus,
quem habet homo, profert bona. Et ſic ex
vaſe pleno bono vino non poteſt exire, niſi
bonum vinū: ſic ex bono homine non poſ- G
ſunt exire, niſi bona verba: vnde noli vinci
a malo, ſed vince in bono malum. Et ſi pro
ximus errat, charitas ſuggerit, quòd cū cha-
ritate, & diſcretione corripias eum.

Quinta veneratio ꝓximi: vnde Paulus:
honore inuicem præuenientes: quia ſicut
Deus fecit varias ſtellas cum diuerſis lumi-
nibus, & Angelos cum diuerſis gradibus:
ſic in mundo fecit diuerſos gradus homi-
num cum diuerſis luminibus virtutum: &
ideo honora proximum ſecundum ſuum
gradum, in quo eſt, & licet Dominus ſit ma
lus, & tirannus, honorate eum vos qui eſtis
ſubditi, & ex toto reuerentes Dominis ve- H
ſtris, quia omnis poteſtas à Deo eſt, & dili-
gentibus Deum omnia conuertuntur in bo
num: & ſi prælati maiores, & Domini ſunt
mali, quandoque Deus illud permittit pro-
pter punire ſubditos, & ideo ama illos, &
honora eos, & non reſpicias de eorum ma-
lo, & malitia. Nam in damnatione repræſen
tatur maieſtas Dei, & in milite repræſenta-
tur iuſtitia: vnde ſic honorando tales ſecun-
dum eorum vocationes, & dignitates, ho-
noratur Deus, & ſic introductum eſt, & vi-
demus quòd minor, & pauper cedit maio-
ri, & diuiti: & diues debet cū charitate ho-
norare minorem in gradu ſuo: quia honor
eſt

A eſt in honorante, & benignitas, & charitas eſt in exercente officium charitatis.

Sexta eſt vnanimis concordantia, quia vir, & vxor ſunt vnanimes, & vxor obediat viro, filij ſunt ſubditi parentibus, & ſerui Dominis, minores reuereantur maiores, & verſetur intus eos benignitas in concordando ſe adinuicē, & non ſint ſeditioſi, ſed concordes. Nam vir & vxor, qui ſemper debent conuiuere, debent ita in vna concordia voluntatis eſſe vniti, quòd ſint duo in carne vna: & Matt. c. vbicunque erunt congregati duo, vel tres in nomine meo, ibi in medio illorum ſum ego. Et vbi eſt ani- B morum diuiſio, ibi regnat diabolus: ſed vbi eſt charitas, & amor, ibi Deus eſt. Et Salomon in parabolis. In tribus complacuit cor meum, quę ſunt grata Deo, & mundo, concordia populi, concordia fratrum, & vxoris, & viri.

Septima affectio eſt ponere pro proximo tuo te in pœna, morte, & paſſione: vnde in hoc conſidera tria. Res, corpus & animam. Nam tu debes præponere animā proximi tui, tuo corpori, & tuis rebus: quia ſi videres tuum proximum eſſe inductum a Iudæis, vel infidelibus ad negandum fidem C Chriſti, tu debes te ponere in periculo perdendi corpus tuum, & vitam, & omnia bona tua, vt redimas animam proximi tui a perditione: ſed tua anima eſt præferenda, animæ, & corpori, & rebus proximi, & omnium aliorum, & toti mundo, quid prodeſt mihi ſi totum mundum habeam, & anima mea patiatur detrimentum? &c.

Reſtant modo aliqua memoranda reuerentijs veſtris. Primum eſt, quòd quia prædicaui veritatem, & doctrinā Domini noſtri Ieſu Chriſti, cum zelo animæ, & cum modico labore, & Dei gratia reperio me magis recentem, quàm vnquam fuerim in D prædicando veritatem: ſi videretur vobis, quòd nimis grauauerim aliquem veſtrum, parcite mihi quæſo, qui incidendo ad inſtar boni medici, id facere decreui, vt extirparem errores veſtros, & ignorantiam, & illuminaretur anima veſtra in via. Nam curat medicus vulnera vulneribus. Sed per Dei gratiam non fui plus ſpretus in hac ciuitate quàm alibi. Nam vbicunque prędicaueram, per experientiam vidi, quòd illi qui fuerunt incluſi magis contrarij, audiendo animo repoſato prædicationes meas, tandem videntes veritatem expulſis tenebris, & cæcitate ſui intellectus ſuperueniente lumine veritatis, redeuntes in ſemetipſos per gratiā Ieſu Chriſti effecti fuerunt maiores mei E amici quàm alij. Nam veritas odium parit, & eſt res magis exoſa, quàm ſit aliqua alia res mūdi apud non intelligentes. Sed theologicè loquendo, veritas eſt eo magis amata omnibus alijs rebus mundi. Et ideo quia prædicaui veritatem, credo quòd nulli diſplicet. Sed quia, vt ſæpe accidit, ſi quis poſt me pſeudo prædicaret propheta contrariū meæ doctrinæ, quàm prædicaui vobis, peccabit niſi recedat a ſua erronea opinione, & reuocet quæ prædicaret.

Nam quilibet bonus prædicator, ſed Bonauenturam debet habere in ſe tria. Primū F quòd cognoſcat veritatem: Secūdum quòd amet illam. Tertium, quòd defendat illam. Et profectò euangelizaui libentius in hac alma ciuitate Paduæ, quia fecerim alibi, quia dixi multas concluſiones, & veritates in hac ciuitate, quas non fuiſſem auſus dicere, & propalare alibi, quia putaſſent me non dicere verum propter eorum malas cōſuetudines, & modos viuēdi reprobos: ſed hic audacter protuli declarando omnia propter valētes, & ſtudioſos Doctores, ſtudētes & viros literatos in omnibus facultatibus, qui intelligunt, & bene ſciunt, & intellexerūt, quæ prędicaui: ſed alibi fuiſſet ma- G gnus labor poſſe dare intelligere illis rudibus, & idiotis prædicta. Secus autem hic, quia valentes poſſunt dare intelligere, & declarare idiotis, & minus valentibus. Et ſi aliquis putar me male dixiſſe in aliquibus, veniat ad me antequàm a vobis recedā charitate ſecundum euangelica monita: quia ſi oſtendet mihi viuis rationibus contrarium: eorum vel aliquorum, quæ dixerim, ſum paratus ſubijcere me correctioni, & me in pulpito coram populo emendare, quòd vellem potius mori quàm contra monita euangelica, & contra veritatem. Similiterq; ſum paratus mori pro veritate. Et ſi poſt meum H diſceſſum audieritis aliquem prædicantem, & detractorem eorum, quæ vobis dixi, mulieres, & vna hoc audientes immediate ſurgantur, & inde recedant, quia illud potius procedet ex inuidia, quæ eſt inimica fraternæ gratiæ, quàm aliunde, & eſt cōtra vnam de ſeptem gratijs, & eſt peccare in Spiritu ſancto, & volo quàm viri ſint mei defenſores, & ſiqui inſurgent detractores, credatis ſibi ſicut diabolo: quia ſi quis vult dicere cōtrarium, mihi dicat: quia ſi maledixero, ſum aptus id reuocare, vt dixi, & ſicut ſcitis, hoc ſæpe proteſtatus ſui, & nullus huc vſque ad me venit contradicturus, & ſi quid contra-

A dixerint poſt me,non erit bonnm ſignum. Et prædicaui multum de vſuris: de cætero ergo nullus contrahat ſenſus, quia hucuſq; non ita bene intellexiſtis quantum fuerit, & ſit peccatum vſuræ, ſed ſpero quòd duce Deo ibitis profugiendo in omnibus de bono in melius. Similiter dico, quòd de illis numularijs,& campſoribus,qui dant paruulos pro ducatis, vel pro monetis, vel econtra parum lucrando non eſt illicitum, ſed vendendo,vel traficando paruulos pro ducatis,& monetis,& eſt peccatum: vſura tamen proprie cadit in mutuo. Item recordor vobis,quòd bonum eſſet, ꝙ iſti Domi-
B ni ciues facerent ſtatutum in ciuitate iſta,ꝙ prouideretur,ne mercetur in diebus Dominicis,& vetitis per eccleſiam. Similiter vadatis ad prædicationem, & capiatis bona, & veritates,quas prædicator dicit:& ſi prædicat veritatē,ibi ſtate, alioquin incontinenti recedite.Item nolite dare denarios ioculatoribus, & cantatoribus de geſtis in diebus feſtiuis,quia dando talibus denarios in dictis diebus,peccatis mortaliter. Item villici cuſtodiunt feſta,quia propter ea veniūt tempeſtates. Item non ematis, neque vendatis diebus feſtiuis nebulas, & fraſcarias in cimiterijs, & ſacratis locis eccleſiarum
C ſuper ſepulturis mortuorum. Item non credatis in præcantulis, & de menſe Maij non vultis ducere vxores, quia dicitis ꝙ veniūt rabioſæ tales credentes, & ſequentes iſtas truffas,& ſimiles idolatrias,& peccant mortaliter. Item caueatis accipere animas Iudæorum,quia nó poſſunt credere quin ſuæ mulieres mingant intus in vilipendiū Chriſtianorum. Sed quid dicam de illis, qui mutuant ſacramenta,& calices Iudæis?credo ꝙ mingant intus, & faciant omne dedecus in vilipendum fidei Chriſtianæ.Item reperi alibi,quòd vna eccleſia fuerat affictata Iudæis, immo peius audiui,quòd Iudæi in
D præſentia Chriſtianorum dicunt aliqua in vilipendium Chriſti. Item ciues videāt priuilegia Iudæotum, & ſtatuant ſtatuta, vt ferant ſignum, vt cognoſcantur ab alijs non exempti. Item caueant Chriſtiani emere a Iudæis in diebus feſtiuis. Item quicunque locat domos Iudæis fenerantibus, peccant mortaliter tenendo illos denarios, & ſimiliter Chriſtiano vſurario, & obligatur reſtituere illis, a quibus acceperant vſuras, vt extra de vſur. c.quamquam. Et nota quòd ſi prælatus locat domos Iudæis fænerantibus,eſt ipſo facto ſuſpenſus. Similiter religioſi affictantes domos Iudæis fænerantibus,ſunt ipſo facto excōmunicati: ſibi ſi E
collegiū, vel vniuerſitas locat domos Chriſtianis vſurarijs, vel Iudæis fœnerantibus, eſt ipſo iure interdict⁹. Similiter in nutrire Chriſtiano nutriente filios Iudæorum, vt aliàs dixi,prohibitum eſt alios capere denarios pro mercede, &c. Similiter non licet emere res per meſettarias Iudæorum, nec contrahere matrimonia per meſettarias,& interceſſiones Iudęorum.Item prohibitum Iudæis de nouo facere ſinagogas. Item caueatis vobis mederi per Iudæos, & accipere medicinas Iudæorum. Nam Auinioni fuit vnus Iudæus medicus, qui in puncto mortis gloriatus fuit,quòd cum ſuis medicinis mori fecerit multos Chriſtianorū. Pri- F
die, quando prædicaui de baptiſmo, poſt prædicationem aliqui interrogauerunt me, ſi pater baptizauerit filium: vtrum poſſet amplius conuerſari, & requirere debitum ab vxore. Reſpondeo quòd aut pater fecit per malitiam,vt diuideretur thorum,& tūc non poteſt vti matrimonio, aut id fecit propter neceſſitatem, quia nulla alia perſona erat ibi, quæ baptizare poſſet infantulum in periculo exiſtentem, niſi pater: & tunc pater baptizando iſto caſu filium,poteſt vti matrimonio, & licet quando maritus per G
malitiam baptizans puerum, non poſſit petere debitum vxori, tamen in vxore ſecus eſt:ſed quid ſi pater baptizauit filium de voluntate, & conſenſu vxoris, vt abſtinet a thoro coniugali?tunc dico quòd neuter poteſt petere debitum. Hæc volui rememorare, vt illa faciatis.Sequitur modo venire ad gratiarum actiones.Et primo regratior omnipotenti Deo, & noſtro Seraphico de tot gratijs nobis factis,quia ſemper habuimus tempus opportunū, & ſine pluuia, & paſſus fuit nos prædicare excepto die, in quo prædicauimus de broda, quia tempus voluit fieri conforme noſtræ prædicationi ex eo,quia prædicauimus de broda,voluit bro- H
dam dare. Item regratior ipſi Deo pro fructu recato animarum, quia necubi memini me tantum fructificaſſe, quantum in hac ciuitate. Et ſecundo regratior de patientia veſtra,quia nunquam fuiſtis feſſi, imò dietim multiplicaſtis cū feruentiori deſiderio audire prædicationes diuini verbi, cum magna charitate. Ex quibus laudes, & gratiæ infinitæ luceſcant coram maieſtate eius, a quo omne datum optimum, & donū perfectum deſcendit, qui mihi conceſſit gratiā dicendi,& vobis gratiam audiēdi, & opus optimum auditorum perficiēdi. Sint etiam

laudes

A laudes ex his attributæ infinitæ Beatæ Virgini glorioſæ meæ deuotę, & Beato Antonio, qui voluit renouari eius deuotionem. Itē regratior dominis Rectoribus, & Officialibus huius almæ ciuitatis veſtræ Paduanæ, & valentibus Doctoribus, & honorabilibus ciuibus, & ſtudentibus, qui dignati ſunt me perſeueranter audire, quibus ero in Chriſto Ieſu in æternum obligatus, ac cęteris bonis viris, & dominabus, qui, & quæ orauerunt pro me; & ſufficiat quantum ad hoc.

Modo ego volo gerere morem boni patris, volens ſe a ſuis filijs ſeparare, meum B vobis relinquo teſtamentum in hunc modum, videlicet, quia primo relinquo vobis pro vno cariori zoiello, quod poſſim vobis relinquere, nomen deuotiſſimum Ieſus, qđ eſt nomen ſuper omne nomen, & ipſum dulciſſimum, & altum nomen ſemper habeatis in ſignum in mentibus, & frontibus veſtris; vt ſemper vos aſſociet in omni loco, ita quòd quando ſurgitis, ſit principium veſtræ intentionis, opus ſignaculum ſanctæ crucis in nomine Ieſu, quando vultis diſcū-bere ſit principium nomen Ieſu, ſimiliter in ſurgendo a menſa, & cum ſcribitis literas, primum verbum ſit in nomine Ieſu. Et ſic in omni veſtro opere, vt in nomine ſuo C omnia veſtra opera fiant; & caueatis iurare in nomine Ieſu, ſemperq; ſit vobiſcum, Amen. Item volo relinquere vobis vnam orationem breuem, quam omni die ſinguli veſtrum dicant. Primo in die Dominico orando dicatis: Domine mi amoroſe Ieſu, præſta quæſo, vt poſſim te amare.

Signor mio amoroſo Ieſu dammi gratia, che ti poſſa amare.

Die Lunę dicatis, vt ſequitur: Dome mi amoroſe Ieſu, ego vellem te amare, ſed nequeo ſine te.

Signor mio amoroſo io ti voria amare, ma ſenza te non poſſo. E

Die Martis dicatis ſic: Domine mi Ieſu, accende me amore tui.

Dolce amor Ieſu inamorame del tuo amore.

Die Mercurij dicatis ſic: Dulcis amor mi Ieſu, da mihi vnum dulcorem ſuauiſſimum de te, & vnam humilitatem profundiſſimā, vt poſſim languendo mori amore tui.

Dolce amor mio Ieſu dammi vno dulcore ſuauiſſimo, & vna humiltà profondiſſima, ſi che languendo poſſa morire d'amore.

Die Iouis dicatis

Die Veneris dicatis genuflectēs ante crucem dic, Domine Ieſu pro me crucifixe, & F conclauate, euiſcera te in me; ita ꝙ iſti tui claui ſint confixi in me, & deſiderem crucifigi pro te.

Signor mio Ieſu per me crucifiſſo, & conclauato, euiſcera te in me, che queſti chiodi ſiano confitti in me, e deſidero d'eſſere crucifiſſo per te.

Die Sabbati dicatis ſic: O amoroſe mi Ieſu, qui ſeptima die requieuiſti, quando videbo tuam glorioſam faciem, fac me peregrinum per gratiam tuæ miſericordiæ in te æterno in gaudio requieſcere.

O amoroſo mio Ieſu, che il ſettimo dì ti riposaſti da ogni tua opera, che tu feſti, quando vederò la tua faccia glorioſa, fammi pellegrino per gratia della tua miſericordia in te aterno gaudio riposare. Amen. G

Item relinquo charitatem, quam vobis prædicaui de Deo, & de vobis ipſis, & de proximo. Item oro, vt ſim vobis in veſtris orationibus recommiſſum. Vltimo oro, vt ſim vobis ligatus, & vos mecum, catena ſinceræ charitatis in Chriſto Ieſu, taliter, ꝙ inueniamur in paradiſo, ad quem nos perducere dignetur per ſuam miſericordiam Deus, qui eſt vita viuorum in ſæcula ſæculorum, Amen.

A HIs itaq; per virum Dei peractis viri, & deuotæ mulieres ex teneritate cordis, voce querula ſupplicabant, quatenus adhuc per aliquos dies vellet præſtolari receſſum ſuum, a lacrymis non abſtinentes: ſed vir Dei volens etiam alibi adimplere ea, ad quæ ex Dei nutu prouocabatur, titubans mente, vt que ſuos dirigeret greſſus verſus Venetias, vel verſus Vincentiã, indixit orationes fieri ad Deum per confratres, vt infunderet mentibus ſuis deliberationem eundi, vbi magis Deo fructificaret;
B & arceſſitis Fratrib⁹ oratione facta, vnanimi quaſi voce, dixerunt ſe Vincentiam profecturum: vir ergo Dei ea die ſubterfugia quærens, ſuos verſus Vincentiam ſanctos greſſus direxit, & ſic ciuium multitudo, qui cõcurrerant ad Portellum, quo itur Venetijs, vt benedictionem acciperent, a viro Dei deluſa remanſit, nec tam potuit occultè exire portam Sauonarolæ, qua itur Vincentiam, quando inter eundum concurrerunt, ſe poſitis artibus per vicos, vltra quingentos, non ſolum mares, ſed fœminæ
C plures; & dum aſſociaſſemus virum Dei vſq; ad eccleſiam S.Mariæ nouæ, aſcendit per montorium, & aliqualiter prædicauit ad populũ, perorando, vt nõ incederent vltra, & aſperſit omnes cũ aqua benedicta, & nobis dedit benedictionem paternam, & omnes concurrebant, vt eius manus oſcularentur: & ita vidi ipſum affannatum, vt vix graderetur: ſicque ex dulcore animorum videndo patrem noſtrum ſpiritualem, nos deſere, omnes flebant; & vidi ſublimem vtriuſq; iuris Doctorem domi-
D num Proſdocimum de Comitibus; tamen tacta eius manu ſeceſſit ab eo vix inter eã calabi, & non poſſe a lacbrymis abſtinere, ex cordis nimia teneritate. Similiter, & quàmmulti fecerunt alij, qui ibidem aderant Doctores eximij, ſtudentes, & alij ciues notabiles: tandem pauci redierunt, & quàmplures anteceſſerunt eum ante pontem brentellæ, multi etiam ipſum aſſociauerunt, neſcientes ab eius vmbra recedere. Tandem duo ex ſuis Fratribus videntes virum Dei hæc ęgre ferentem, anteceſſerunt, & rogauerunt Capitaneũ illius pontis cuſtodem, pontem leuari, & neminem exire permittere. E Sicq; dimiſſo viro Dei cum paucis, omnes cęteri mœſti, Paduam redierunt. Cumq; Releſegam applicuiſſet cũ his non paucis, qui ante exierant comitantes eum, ibidem quieuit; & villicis circunſtantibus poſtquàm innotuit omnes confluebant, qui panes ferentes, aliqui ſitulas vini, & nonnulli pro ſufficientia carnes, & ſic mihi retulerũt; ex communibus aliqui, F
ꝙ paratis menſibus in viarum medio, poſt quàm ſaturati fuerunt, ſuperfluerunt tot eſcæ continuo confluentes, ex quibus etiam totidem corpulentiã ſaturaſſent, & ſic cũ benedictione Dei obuiãte populo in mœnia Vincẽtina, magno cũ bonore receptus fuit.

In ciuitate autem Paduæ mirabiliter fructificauit; & quædam ſigna apparuerunt, quæ indicant Spiritumſanctum operatum fuiße in viro Dei: nam dum prædicaſſet, renouando dignitates celſitudinis G
nominis Ieſu, & virtutes quas nobis reliquit Dominus noſter Ieſus Chriſtus, in nomine eius quidam adoleſcens videns quandam mulierem de contracta Sanctæ Sophiæ à ſpiritu immundo vexari, ſuper caput patientis manum impoſuit, dicens, in nomine Ieſu exi ab hac muliere ſpiritus immunde; & mox liberata fuit. Et ſic dum de hoc prædicaret vir Dei, ipſamet mulier ex cętu aliarum ſurrexit magnificando nomen Ieſu, in cuius nomine ſe liberatam fore profeſſa eſt, aſtantibus ibidem vltra vi- H
ginti millia congregatorum ad prædicationem illam. Aliud ſignum apparuit mihi à Sancto viro relatum, D. Fratre Petro de Hiſpania, patre meo ſpirituali, ꝙ dum nobilis vidua audiret prædicationem viri Dei, videbatur, ꝙ vndique ex longa ſua menſtruali labe foret madefacta, & tota terra vbi cubabat, foret repleta ſanguine, propter quod finito ſermone non inde auſa præ verecundia exſurgere, niſi omnes aliæ dominæ inde feciſſent diſceſſum. Cumque tota verecunda preces ad Ieſum fudiſſet, ꝙ

A in ſuo nomine prædicato dignaretur eam ab illa infirmitate longæua fluxus ſanguinis liberare. Eadẽ ſurrexit, & aſpiciens in terrã nil ſparſi ſãguinis vidit; & cũ domi fuit, extractis pãnis nil maculæ ſanguinis vel labe interulã aliqua ĩ parte reſperſa inuenit, & ſeſe ab illa infirmitate liberatã dixit. Aliud ſignũ apparuit cuidam mihi fide, quæ dum expectaret ſummo mane audire verbum diuinum a viro Dei, & contemplaretur, leuatis oculis verſus cælum, B vidit cælum apertum cum tanta decoris pulchritudine, ꝙ id in ſecreto referendo deficiebat, & non potens viſionem ſufferre, dũ præ letitia voluit clamare, & alijs oſtendere nouitatem, ſubito diſparuit viſio illa magna amplius. Itidem vir Sanctæ religionis Frater Petrus de Hiſpania indixit, ꝙ dum vir Dei prædicaret attente laudes S. Antonij confeſſoris, quædam virgo Chriſtianorum, apertè vidit quendam Fratrem ſimilem Fratri Bernardino, ſtantem in aere ſuper vertice capitis Fratris Bernardini, C qui faciebat omnes geſtus, & actus ſuos donec prædicauit, quã puella retulit eius matri viſionem; quæ domina poſtea retulit Fratri Petro. Aliud ſignum ego ipſe vidi, ꝙ tanto tempore quo prædicaui ad aerem per totam Quadrageſimam, & ante, & poſt, nunquam pluit, niſi vna die, quo prædicauit de broda fetentis luxuriæ, ad denotandum, ꝙ tempus voluit conformẽ fieri materiæ, de qua ſermo fiebat; & in pluribus diebus ante tertiam. ſ. hora qua prædicabat, tempus pluuiam minabatur, D & ibat rotundo atris membris, & facto crucis ſignaculo ſuſtinebat, donec ſuo faciebat finem ſermoni; & vidi pluries, ꝙ benedictione peracta poſt prædicationes mox velut agmine rupto membri cum exundatione aquarum plurimi inualeſcebãt, quaſi data ſibi licentia inundandi.

Vincentiæ autem in hoc maxime proficuit, quia ſuarum prædicationum ſuaſu omnes diſcordias ſedauit, & illam ciuitatem tanto tempore in affractu multiplicium ſeditionum, & offenſarum hinc inde paſſarum nutritam, quas neque dominatio, neque E mors, nec amicorum hortamina potuit abolere, Spiritu ſancto intercedente, ad bonum, & pacificum ſtatum reduxit, in qua hucuſq; durauit, & per Dei gratiam diutius perſeuerauit; & itidem fecit in ciuitatibus Feltrenſi, & Belunnenſi; & dum de Marchia ſeceſſiſſet Bononiam, & pluribus prædicaſſet diebus ibidem, & commeatum inde a ciuibus recepiſſet; & ex diuina prouiſione, niues, & pluuiæ creuerunt in tantum, quòd vir Dei inde nequiuit recedere: & interim quidam pſeudofrater, F inuidia plenus, aſcendens pulpitum, & credens virum Dei a Bononia receſſiſſe, temerario quodam auſu cœpit oppoſitum prædicare aliquorum, quæ euangelizauerat Frater Bernardinus, dicens, quòd ſeminauerat certas hæreſes in ſuis prædicationibus, maximè de nomine Ieſu. Quod audiens vir Dei, quindenas prædicationes perfecit, confirmando veris rationibus, & ſanctis ſcripturis, omnia quę prędicauerat, offerens ſe velle ſubire acuieum diræ mortis pro veritate, & ſe velle ſuſtinere veritatem G eorum, quæ dixerat, niſi euidenter ſibi contrarium probaretur; quia ille in caſu erat contentus acquieſcere veritati. Et ſic pſeudo ille Frater ſi noluit, per dominum Legatum, & Epiſcopum, de male dictis luere pœnas condignas, ſuadente ratione coram populo omnia turpiter, ſed veridice reuocauit, quæ malè dixerat de viro Dei, & taliter confuſus remanſit, & venerandus religionis vir Dei cum magno honore Florentiam iuit, vbi ex fide relatu nunc prædicãdo fructificat mirabili- H ter oĩpotenti Deo, ad eius honorem, laudem, & gloriam ſempiternam, Amen.

Te precor, quicunque hæc legis, quatenus ſi minus benedicta, imperfecta, vel omiſſa, vel plus addita reperis, quæ ſuo animo alicuis ſuſpitionis erroris inducerent, me, & non Dei virum, culpabilem reddas, & tua charitas magis corrigat, vbi eſt error, & vbi eſt defectus ſuppleat, quam mordeat liuor edax.

DE

A **DE POENIS damnatorum.**

Sermo XVIII.

PLuet ſuper peccatores laqueos ignis, ſulſur,& ſpiritus procellarum pars calicis eorum. Pſal. 10. In quo verbo tria reperiuntur inſerta, quæ ſequuntur.

Primo, damnatorum incarceratio ibi, Pluet ſuper peccatores.

Secundo, ſpiritualis afflictio ibi, Spiri-
B tus procellarum.

Tetio, damnatorum cruciatio ibi, Ignis, ſulfur.

Quantum ad primum, ſciendum, quod carcer damnatorum eſt infernus,& hoc ratione triplici. Primo, ratione contrariorum ſtabilitionis. Secundo, ratione iniquitatũ contributionis. Tertio, temporalium æternis præpoſitionis.

Prima ratio, quandoq; inuenitur res, quę in ſe continet duo contraria, oportet, quod ſi vnum illorum inuenitur per ſe, inueniatur & reliquum: vel ſic, ſi de duobus contra-
C rijs eſt repente, alter extremum, ſeu extremorum, hoc eſt ex radice ſtabiliendi contraria apud Philoſophos: verbi gratia, in mundo iſto ſenſibili vbi habitamus, inuenitur abundantia, & indigentia; lætitia, & triſtitia; ſanitas, & infirmitas; claritas, & obſcuritas: ſed.ſ.dicta Sanctorum, cęlum, vt eſt vita Beata, eſt locus vbi eſt abundantia ſine indigentia, lętitia ſine triſtitia, claritas ſine nebula; quia ſicut dicit Bern. Ciuitas cœleſtis totum continet, quòd delectat; ergo oportet alium locũ eſſe vbi omnia contraria his inueniantur.ſ.indigentia ſine vlla abundantia, triſtitia ſine lætitia, infirmitas ſine ſanitate, obſcuritas ſine aliqua claritate; & iſte locus talibus miſerijs repletus di-
D citur infernus. Irem in igne ſunt duæ qualitates.ſ.ſplendor, & calor in hoc mundo; ſed in cœlo eſt ſplendor ſine calore; ergo in inferno eſt calor ſine ſplendore. Bonau. diſt.4.& auctoritas ſcripturæ, Matth.25.Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo,& angelis eius. Auctoritas in veteri teſtamento, Iſa.vlt. Vermis eorũ non morietur, & ignis eorum nõ extinguetur. Exemplo etiam monſtratur per Gregor. in dialogo. Quòd quidam Iulianus narrauit, quod pater ſoceri ſui, temporibus Theodorici in Sicilia, exactionem canonis egerat,& rediens ad Italiam, applicuit cum naui ad E
inſulam, quæ Liparis dicitur, in qua quidam vir Sanctus habitabat, qui acceſſit ad eum, vt ſe ſuis orationibus commendaret, cui vir Sanctus dixit: Theodoricus Rex mortuus eſt; nam externo die hora nona, inter Ioannem Papam, & Simacum patritium, diſcinctus, & diſcalceatus, & vinctus manibus, deductus in hac vicina olla Vulcani iactatus eſt. Illos enim duos Sanctos occiderat.

Secunda ratio eſt, iniquitatum contributionis: nã ſicut merito debetur gloria æterna, ſic demerito pœna æterna; iuxta ſymbolum Athanaſij: Qui bona egerunt, ibunt F
in vitam æternam, qui vero mala, in ignem æternum. Pſal. In inferno autem quis confitebitur tibi? Apocal.20. Et diabolus, qui ſeducebat eos, miſſus eſt in ignem, & in ſulfur, vbi & beſtię, & pſeudopropheta cruciabuntur die, ac nocte in ſęcula ſæculorũ. Exemplo monſtratur per Greg. 4. dialog. Quòd quidam nobilis, Reparatus nomine, venie ad mortem,& cum diu mutus, & rigidus iaceret, viſum eſt, cunctis aſtantibus, quòd flatum vitalem emiſiſſet; cumq; familia iam lugere cœpiſſet, qui putabatur mortuus, reuiuiſcit, & ait: Citius ad eccleſiam Sancti Laurentij Damaſi puerum mittite, G
vt quid de Tiburtio præsbytero agatur videat, & renuntiare feſtinet. Hic enim Tiburtius tunc carnalibus deſiderijs ſubiacere ferebatur, pergente puero, idem Reparatus narrauit aſtantibus, quod illuc vbi ductus fuerat eum agnouit, & quòd ibi ingens lignorum rogus paratus fuerat, & Tiburtius præsbyter illuc adductus rogo ſuperpoſitus, & aduſtus. Alius autem parabatur rogus, cuius cacumen cœlum tangere videbatur; & ille clamauit, cuius eſt? Nec vltra valens aliquid Reparatus dicere, mortuus eſt. Puer verò, qui ad Tiburtium miſſus fuerat, iam eum mortuum inuenit. Nota tamen H
quòd dicit Greg. quòd ligna ardeant apud inferos, hoc dicit narratiue. Vides ergo, quòd ex recta retributione diuina, ſicut iuſti præmiantur in cœlo, ſic iniqui puniuntur in inferno: nam ſicut beatitudo electos lætificat, ita credi neceſſe eſt, quòd a die exitus ſui ignis reprobos exurat.

Tertia ratio eſt, tẽporalium æternis præpoſitio, quia qui mortaliter peccat, præponit commutabile bono æterno, & infinito; ergo contemnit,& offendit bonum æternum, & infinitum. Sed tanta eſt offenſa, quantus eſt is qui offenditur; ergo cum ipſe

A ſe ſit infinitus, offenſa debet iudicari infinita. Cum ergo pęna debeat proportionari offenſæ, neceſſe eſt, quòd peccato mortali reddatur pœna infinita. Sed non poteſt reddi infinita intenſione, ergo duratione. Auctoritate probatur Iob 21. Tenent tympanum, & cytharam, & gaudent ad ſonum organi. Ducunt in bono dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt. Qui dixerunt Deo: Recede a nobis, vias tuas nolumus. Et Lu. 3. verba ſunt Ioannis Baptiſtę: Congregabit triticum in horreum ſuum, paleas autem comburet igne inextinguibili. Exemplum naturale ponit Auguſtinus, B dicens, quòd peccator decedens in mortali, punitur æternaliter, quia peccatur contra bonum æternum. Et hæc ſic oſtendit in humanis iudicijs, & legibus. Peccans contra rempublicam aliquo graui crimine, morte moriatur; non quia mora in qua occiditur eius ſupplicium eſſe leges æſtimēt, cum ſit hora breuis: ſed quia eum in ſempiternum auferunt a ſocietate viuentium. Vnde in propoſito ait Gregor. 4. dial. Ideo peccator cruciandus eſt æternaliter, quia peccat in ſuo æterno. Sed ſi forte obijceres, Deut. Iuxta menſuram peccata, erit & plagarum modus. Sed nullus peccat æternaliter, ergo nullus cruciatur æternaliter. C Bonauentura huic reſpondet, quòd duo ſunt in pęna. ſ. duratio, & intenſio. Intenſio reſpondet intentioni libidinis, quæ finita eſt: duratio vero reſpondet durationi peccati, & in hac vita, quo ad voluntatem, & in alia quo ad obſtinationem, quia in inferno in ea voluntate, qua diſcedit, in ea remanet. Peccatum enim licet ſit finitum, tamen durat in infinitum, ideo punitur pęna infinita duratione, accerbitate tamen finita. Vnde 4. dial. ait Petrus: Scire vellem quomodo iuſtum ſit, vt culpa, quæ cum fine perpetrata eſt, ſine fine puniatur. Cui D Gregor. Hoc recte diceretur ſi diſtrictus iudex, non corda hominum, ſed facta penſaret. Iniqui enim adeo cum fine deliquerunt, quod cum fine vixerunt. Nam voluiſſent vtiq; ſi potuiſſent ſine fine viuere, vt potuiſſent ſine fine peccare. Ad magnam ergo iudicantis iuſtitiam pertinet, vt nunquam careant in gehenna ſupplicia, qui in hac vita noluerunt carere peccato. Sed iterū videre ſupereſt ex quo eſt infernus, vbi ſit. Et dicitur, ꝙ eſt ſub terra, & hæc monſtrat triplici ratione. Primo ratione corporum elegantię. Secundo ratione ſtatuum concordantiæ. Tertio ratione meritorum diſtantiæ. Prima ratio eſt, quia quanto corpus eſt nobilius, tanto locus debetur ei nobilior. Si ergo nobiliſſimis corporibus, puta glorioſis, debetur locus ſupremus. ſ. cęlū E empyreum; ergo reſtat, vt corporibus ignobilibus, puta corporibus dānatorū deleatur loc⁹ infimus, hoc aūt eſt ſub terra, ergo &c. Auctoritas Iſa. 14. Infernus ſubtus conturbatus eſt in occurſum aduentus tui. Et in Symb. Apoſt. Deſcendit ad inferos: cū deſcendere dicat motum ad illud, quod deorſum eſt; & ipſe erat in terra, ergo infernus eſt ſub terra. Secunda ratio eſt, quia locus per concordantiam debet reſpondere ſtatui. Status viæ eſt medius inter pęnam, & F gloriam; ergo locus debet eſſe medius: ergo cū ſit inferior loco Beatorum, debet ſuperior eſſe loco damnatorum. Exemplum vnum, quodque in ſuo proprio loco locatur, ſicut patet in corpore humano, vbi oculi locātur ſurſum in alto loco, quia debent totū corpus dirigere: & pedes in infimo, qui debent totū corpus portare: & cor in medio, quia debet omnibus mēbris vitam influere. Et ſm hunc modum, Angeli, qui ſunt luminoſi per gratiam, oportet, ꝙ ſint in loco ſupremo, & luminoſo: & dānati, qui ſunt obſcuri per culpā, debent eſſe in loco tenebroſo. Sed nullus locus in mundo G eſt tenebroſus, niſi mediū terræ, ſicut patet ad viſum; qa cęlū eſt luminoſum, & ignis, & aer, & aqua, & terra in ſuperficie illuſtratur; & ſic nullus locus, præter centrū terrę, manet tenebroſum; vnde vocātur tenebræ exteriores: auctoritas Lu. 12. Ligatis manib. & pedibus proijcite eū in tenebras exteriores. Et Iob 17. In profundiſſimum infernū deſcēdent oia mea: putas ne ſaltem ibi erit requies mea. Raba. ſuper illud Matt. 12. Sicut fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus, ſic erit filius hominis in corde terræ. Sicut cor animalis in medio eſt, ſic infernus in medio terræ. Tertia ratio eſt, quia ſicut ſtatus dānatorū perfecta diſtātia diſtat a ſtatu bonorū, ita locus H a loco. Et ſicut ſtatui beatitudinis daī locus ſupremus, ita ſtatui miſerię locus infimus; quia peccatū, cū ſit viliſſimū, diſponet hominē ad locū viliſſimū ad infinitū. Aug. 9. de ciuitate Dei, 13. c. Ordo eſt pariū diſpariūque rerū ſua cuiq; loca diſtribuēs diſpoſitio. Auctoritas Lu. 16. Mortuus eſt diues, & ſepultus eſt in inferno. Sepeliri dicitur fodi ſub terra, Prouer. 9. loquitur de mala muliere, & ignorat, quòd ibi ſint gigantes, & in profundum inferni conuiuæ eius:

Qui

A Qui enim applicabitur illi, deſcendit ad in-
feros: nam qui abſceſſerit ab ea, ſaluabitur.
Exemplum enim naturale habemus, loca
vt ſint conuenientia, oportet, quòd conue
niant ſuis ponderibus. Nam quia lapis gra
uis eſt, ſemper tendit ad centrum, niſi ſit
remouens pro ibens. Ignis autem quia le-
uis eſt, per appetitũ ſuum naturalem ſphę-
ra appetitur aſcendere: tunc enim bene
ſtat, & in quiete eſt, quando eſt in loco ſi-
mili & conuenti. Sic autem eſt in ſpiriti-
bus: verbi gratia, amor meus, pondus meũ,
eò feror quocunque ferror: animæ, quæ
perfectè amauerunt Deum, & corpus di-
B miſerunt ſuo pondere, ad cœlum tendunt,
quæ verò terram amauerunt, ad centrum
tendunt; quia impedimentum reſiſtẽs non
habent; ſicut lapis ab alto cadens ad cen-
trum terræ tenderet; niſi aliquod meritum
reſiſtens teneret eum, nec vltra centrum ſe
moueret. Anima cum ſit ſpiritualis non li
cet reſiſtens, & exuia, in hora tranſiti opor
tet, quòd deſcendat. Greg. 10. dial. Si idcir-
co infernum dicimus, quia inferius iacet, ꝙ
terra ad cœlum eſt, hoc eſſe infernus, & ſe
rius debet ad terram; vnde & fortaſſe per
Pſalmiſtam dicitur: Liberaſti animã meam
ex inferno inferiori; vt infernus ſub terra
C eſſe videatur. Et Ioannes vix in ea æſtima
tione concordat, Apoc. 2. qui cum ſigna-
tum librum, & ſigillis vidiſſe ſe diceret; qa
nemo inuentus eſt dignus, neque in cœlo,
neque in terra, neq; ſubtus terram, aperire
librum, & ſoluere ſignacula eius. Et nul-
lus in cœlo, quia videlicet Angelus; nullus
in terra, quia videlicet homo viuens in cor
pore; & nullus ſubtus terram, quia videli-
cet animæ a corpore exutę. Cum ergo ad
ſoluendum librum nullus ſub terra inuen-
tus eſt dignus, quid obſtet nõ in Deo, quia
infernus ſub terra eſſe credatur. Secundũ
ſi forte obuenies, quòd multi plures erunt
D damnati, quàm ſaluati, ſed cœlum erit ple-
num electis, ſecundum quod dicitur Matt.
22. Implete ſunt nuptiæ diſcumbentium:
& Luc. 10. Exi in vias, & ſepes, & compel-
le intrare, vt impleatur domus mea: ergo
incertũ eſt, quòd damnati habeãt maiorem
locum, quàm ſit locus cœli, cum ſit multo
plures: ergo cum infernus complectatur
omnes dãnatos, neceſſe eſt vt ſit tantę am-
plitudinis, vt cœlum; ergo impoſſibile eſt,
ꝙ ſit ſub terra: ratio, ꝙ cum obijcitur, ꝙ
cœlum plenum eſt electis, dicendum, quòd
iſtud non intelligitur de plenitudine coan-
guſtationis, ſed plenitudine pulchritudinis
qua dicitur cœlum plenum eſſe ſtellis, & E
mare piſcibus, & mundus hominibus. Si
quæras imaginatione qualiter captatur id
quòd tanta multitudine hominum ſub ter-
ra dici poteſt, quòd omnes homines, qui
nunc ſunt, vix caperẽt milleſimam partem
terrę ſi ſimul eſſent. Si ergo omnes homi
nes, qui fuerũt ab initio, & erunt vſque ad
finem, vix excedunt homines, qui nũc ſunt
in nulla culpa, proportione omnes homi-
nes vix caperent ſuperficiem terræ; ſi ergo
concauitas maiorum ſit capacitas, quàm ſit
ſuperficies, multo magna poterunt capi in
concauibus terrę, quæ quàmuis non nobis
appareant, cum multę ſunt, ſicut nobis o- F
ſtendunt decurſus aquarum de montibus,
& concuſſiones terræmotuum. Et infernus
creditur eſſe maxima concauitas; hac per
M. Matt. capacitates habeo, omnia ſunt ra-
tiones. Bonauen. in 4. diſtin. 20. Sed nihil in
eadem dicit, ꝙ damnati in inferno ita com-
premuntur, ꝙ continere poterunt in con-
cauitate terræ, ſicut in quadam rota. Pſal.
Pone illos vt rotam: vel poteſt dici, quòd ſi
concauitas, quæ eſt terra, non ſufficit, Deus
terram augebit; vel de nihilo, ſicut de ni-
hilo creat, vel rotam aeris, quam occupa-
uerunt aquæ diluuij conuertit in terram.

Secunda pars eſt intrinſeca, & ſpiritualis G
pœna damnatorum, cũ dicit, Spiritus pro-
cellarum, &c. vnde vero, quòd damnati
habet duplici pęnam. ſ. intrinſeca, & extrin
ſeca damnatorum pęnę innumerabiles exi
ſtunt, quibus explicãdis, nec vox, nec hu-
mana lingua ſufficeret; iuxta illud Pſal. Cir
cundederunt me mala, quorum non eſt nu-
merus: tamen ex ſacra ſcriptura aliquę ſunt
ex parte animæ, aliquę ex parte corporis.
Ex parte animę, quę extrinſecę nominatur,
ſunt plures. Prima eſt priuatio beatitudi-
nis, quæ maior eſt omnibus. Nam, vt ait
Aug. Non inueni locum animæ meæ, præ-
ter te Deus meus: ita animæ, quæ priuan- H
tur ſummo bono, & optimo Deo, nũquam
quieſcent, nec contentę eſſe poterunt, pro-
pter inclinationem naturalem ſpiritus ad
ſpiritum, ſed reuerentur a multis prohiben
tibus. Omnes autem damnati, vt ait Chry
ſoſt. Sciant ſe priuatos eſſe beatitudine.
Matth. 21. Auferetur a vobis regnum Dei.
Et Iſa. Tollatur ipſe ne videat gloriã Dei.
Sed diceret, non me creat Deus, vt me dam
naret, nec tanta paſſus eſt pro me, vt me
perderet. Reſpon. Si aliquis emiſſet à Sara-
cenis vnum captiuum, & conſtituiſſet eum
ſupra domum ſuam, tradidiſſetque ei in cu
ſtodiam

A ſtodiam vxorem propriam, & omnia bona, ipſe autem vxorem pollueret, & filios interficeret, & omnia bona diſſiparet: non ne dominus hunc ſeruum in ſuo redditu puniret; non obſtante, ꝙ eum redemiſſet; quanta autem ſit iſta pęna, oſtendit Aug. dicens: Mali ſi poſſent, mallent, & in pęnis Deum videre, quàm extra pœnas. Secunda pœna ſciant ſe non videre eſſe ex ſe ſolus Deo, & maledictos, non quia talis paſſio cadat in Deo, ſed quia non apponit miſericordiam ſuam. Sap. 9. Odio ſunt Deo ipſius, & impietas eius. Iob, vſque ad inferos peccatum. Ioan. 2. Obliuiſcere eius miſereri. Tertia
B pœna, quia vident gloriam Beatorum, & maxime eorum, quos in hac vita contempſerunt. Sap. 2. Videtes turbabuntur in ſubitatione inſperatę ſalutis; & præ anguſtia ſpiritus gementes, & dicent, hij ſunt quos aliqñ habuimus inderiſum, & ſimilitudinem improperij; ecce quomodò computati ſunt inter filios Dei, & inter Sanctos ſors illorum eſt. Vnde nota ſecundum Bonauẽ. in 10. diſt. 50. Damnati, & ſaluati ſe vident adinuicem vſq; ad diem iudicij, ſecundum peracto video, & boni malos videbunt, ſed mali non videbunt bonos. Et rationem aſſignat, dicens: Boni gaudebunt, & laudabũt Dei iuſtitiam; mali ſimiliter dolebunt de
C gloria omiſſa. Ergo ſi non contingit gaudere, & dolere, vnde cogito vtrique cognoſcunt. ſ. boni ſeueritatem iuſtitiæ, & mali dignitatem glorię, ſed boni hoc non vidẽt in ſe, nec mali in ſe; ergo conſtat, ꝙ vident inuicem. Sed vero, ꝙ conſideratio ſum congratulatio Beatorum gloriæ eſt reprobari pœna. Et conſideratio ſim congratulatio pęnæ reproborum eſt electis gaudium, ꝗa damnati conſiderant gloriam ſub ratione amiſſionis iſti ſubdent euitionis, & euaſionis: vnde Pſal. Lætabitur iuſtus cum viderit vindictam, manus ſuas lauabit in ſanguine peccatoris. Et quoniã gloria Beatorum
D ſuper manat, & poſt iudicium erit copioſior, ideo electi, & nunc, & tunc videbunt pœnam reproborum. Et reproborum pena ſimiliter poſt iudicium intendendi, & adeo intenditur, vt Beatorum gloriam nõ liceat eis conſiderare, nec ab eis auxilium petere, vt diues petijt, quia tormentorum ſuorum magnitudinem, non poterunt ſuſtinere, ita ꝙ liceat alijs, vacare immo abſorbebuntur totalitet a pœnis. Greg. ſuper Lu. Infideles in imo poſiti ante diem iudicij fideles ſuper ſe in requie attendunt, quorum gaudiũ poſt contemplari non poſſunt.

Quòd autem boni videant malos, teſtificat Mag. ſenten. in 10 diſt. 50. Sicut Sancti tradunt, & boni malos, & mali bonos vident vſque ad diem iudicij; poſt iudicium vero boni videbunt malos, ſed non mali bonos. Quia pœna eſt vermis ſimilius, & remorſus conſcientiæ de malis commiſſis. Iſa. Vltra vermis eorum nõ morietur, quia ſemper remanet in eis, ſi de reliquis reprę-hendens. Bonauen. in 10. diſt. 50. Ipſa tranſlatio vermis, & dolorem ſpiritualem manifeſtat. In quibus, & qualis ſit vermis. Si attenditur ratio transferẽdi in verme autem materiali conſiderata, origo, eſt in ordinatione. Oritur enim ex putrefatione, & mordet illud in quo oritur. Sic in ſpirituali dolore non quibus dolor eſt vermis, ſed quinaſcit̃ ex putrefactione peccati, & tũc peccatum dicitur putritum, quando anima in eo requieſcit finaliter. Rurſus oportet, ꝙ ſit in dolore morſio. Homo etiam eſt in concurſu duorum mouentium: ſi inuicem obuiantium, & reſiſtentium, & duo mouentia ſunt in homine, voluntas naturalis, & deliberantium, quarum vtraque mouetur. Iſta concurrunt per cõſcientiam dictantem aliquod factum eſſe indebitum, & obuiant quando naturalis deteſtatur indebitum, & deliberantem. Tuncautem reſiſtunt quando vtriq; in ſuo actu viget, ꝙ illa efficitur deteſtata, & ita immutabiliter adhæret. Secundum 1. 2. h. patet, in quibus eſt vermis, & quando: nam deſiente concurſi, qui eſt per peccatum, conſcientia non eſt vermis ſicut in hæreticis, & in hijs qui credunt peccando beneſeciſſe deficiente obuiatione non eſt vermis, vt puta in hijs, qui dolent de culpa, ſed voluntatem, non tamen naturalem, ſed etiam deliberatiuam, vt ſunt punientes deficiente reſiſtentia, non eſt virginis, vt puta quando voluntas tanta delectatione fertur in peccatis, quòd abſorbet motum voluntatis naturalis, vt non ſentiat. Et etiam patet quare vermis deficit, & propter defectum putrefactionis in iuſtis, & concurſus iniecit, & cbinationis in pinentibus vere, & reſiſtentiæ in hijs, qui peccant ex magna libidine. Et ex hijs patet, ꝙ in damnatis videbit vermis, quia ibi erit peccati putrefactio ex hoc, ꝙ finaliter remanſit in anima eorum, vbi erit concurſus propter peccatorum apertiſſimam viſionẽ, quia iuſto Dei iudicio fiet, vt mali ſimul omnia peccata memorentur, vt & de omnibus continue torqueantur. Et ideo vermis eſt pro omnibus, & non intenſior nunc, quàm ante.

A ante. Ibi erit obuiatio propter voluntatis deliberationem, obuiatiouem, & ſyndereſim, remurmurationem; ibi erit reſiſtentia: delectatio peccati erit per pœnæ accerbitatem; & ex hoc vermis ipſius ſyndereſis actio fortificat; ex hoc vermis mirabiliter rodens, & puniens; quia voluntas rationalis, ſecundum quòd natura eſt recta, ſeruit creatori, & tunc creator creaturę deſeruiēs armabitur contra creaturā in tormentum. Iob 2. Obliuiſcatur eius miſericordia dulcedo illius vnus glo. quia ꝙ fit primo dulcius in culpa, fit vermis amarus in pœna. Iſte autem vermis in hac vita propter non B reſiſtentiam quaſi, hic eſt ſopitus, tunc euigilabit. Sed quæratur hic nunc ab illis, qui iam fuerunt ſpirituales, & poſt ceciderunt, quomodo ſtat eis cōſcientia, & quomodo mordet. Greg. lib. 60. moral. vlt. Peruerſę itaq; menti dulcedo vermis eſt, quia inde delectabiliter paſcitur; vnde per inquietudinem inceſſanter agitatur.

Quinta pœna, ignis affligens ſpiritus; qui ideo magis contriſtant, quia ſciunt damnatorum animæ, quòd conſtat ſpiritus, ſe tamen pati a corpore, ꝙ eſt ignis. Iob 1. Deuorabit eum ignis, qui non ſuccendetur: & vt recitat dominus Bonauen. in 10. diſt. 20. quòd per operationem artis poteſt fieri, ꝙ C ignis non extinguatur, ſicut dicunt alij, qui experti ſunt, ꝙ ſi ignis cum ſulfure includatur in vaſe, ex quo nulla poſſit fieri euaporatio, in æternum duraret ſine nutrimenti appoſitione; licet autem nihil prohibet in igne infernali intelligere cū ſub terra conſtat incluſum eſſe, Deut. 32. Ignis ſuccenſus eſt in furore meo, & ardebit vſque ad inferni nouiſſima; videtur autem hoc impoſſibile. ſ. ſpiritum poſſe pati ab igne corporeo, quia omne agens in aliquid agit per contrarietatem, & contactum: ſed ignis ad animā, nec cōtactus poteſt eſſe, nec contrarietas aliqua, quia anima eſt impalpabilis D quia ſpiritus plena: in 10. q. 20. circa prædictam quæſtionem tripliciter ſit via. Aliqui vero Prophetarū negauerunt ſimiliter ſpiritum incorporeum poſſe cruciari, attendentes eius incorruptibilitatem pro eo, ꝙ ſenſerunt omne incorporeum impaſſibile. Sed iſte eſt error manifeſtus: ſi enim dolor generaliter ex amore cum priuatione amati, ſicut ſi dolet quis de morte patris. Item contrario nota, ſicut filij circa idem. Et ſpiritus incorporeus pōt gaudere, quare eſt non dolere, cum naturaliter in mente eius poſſint aſſertiones, ēt alternari, ideo aliorum Philoſophorum modernorum poſitio ſit, ꝙ ſubſtantia ſpiritualis poteſt dolere, pati, non per actionem alicuius, ſed potius per priuationem intellexerunt, ꝙ anima deſiderat ſummum bonum, quo poteſt priuari per multa mala merita in hac vita, & ideo ex eius carentia generatur in eo maxima triſtitia, & hanc pœnam dixerunt eſſe. Poſt hanc vitam, & non aliam, ſicut non eſt aliud gaudium ſpiritibus, niſi in contemplatione ſummi boni. Iſta poſitio ſit Algagelis, quamuis veritati magis appropinquent, tamen deficit. Si enim originali peccato, vt eſt pura priuatio inſcientię debetur pœna damni, & carentia beatitudinis æternæ: tertia catholicorum, ꝙ actuali peccato, ꝙ licet non tamen conſiſtit in priuatione, ideo in deordinata delectatione non tamen debetur æternæ beatitudinis carētia; ideo etiā aliqua pęna afflictiua, ideo dicit fides Chriſtiana, ꝙ ſpiritus ſeparati cruciantur, nō tamen per ſummi boni abſentiā, ſed per affiictionis præſentiam, ad ꝙ credo ſufficit auctoritas veritatis, Matt. 25. Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo, & angelis eius: iſti autem ſunt ſpiritus; ergo Greg. 10. dial. Sicut viuentis hominis incorporeus ſpiritus, ſic ēt corporeo igne teneantur. Et idem ibidem, Certe reprobis veritas in fine dictura eſt. Ite in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo, & angelis eius. Si igitur diabolus eiuſq; angeli cum ſint incorporei, corporeo ſunt igne cruciandi, quid mirum ſi animæ, antequam recipiant corpora, poſſunt corpora ſentire tormenta? Quantum vero ſit terribilis inſinuat. Et Aug. dicit, Ille ignis ſic ſe habet ad præſentem, ſicut alius fictus pictus ad verum. Sexta memoria ſpiritualis proſperitatis, Luc. 3. Recordare, quia recepiſti bona, &c. Sap. 2. Quid nobis profuit ſuperbia, aut diuitiarum iactantia contulit nobis? tranſierunt omnia illa tanquam vmbra. Pſalm. Cum interierit non ſumet omnia, neque deſcēdet cum eo gloria eius. Septima eſt pauor continuus. Sap. Venient in cogitatione peccatorum ſuorum pauidi, & traducent illos ex aduerſo iniquitates ipſorum. Bonauent. in 10. diſtin. 90. vtrum in damnatis ſit actus memorandi. Octaua pœna eſt ignominia, quia ſciunt ſcelera omnibus eſſe nota, ideo quia cognoſcunt ſe contemptos eſſe a Deo, & ab Angelis, & a beatis animabus, atq; ab ipſis dæmonib⁹, & ab alijs dānatis hominibus, ſicut per ſimilē homo verecūdatur ſtare nudus coram alijs,

A aliȷs,& maxime ſi habet aliquam deformitatem,quanto magis apparere nudus, & tã deformis coram Angelis,& hominibus,& omnibus,cum anima damnata ſit magis deformis quàm excogitari poſſit?prouer. 18. Impius cum in profundum peccatorum venerit,contemnit:ſed ſequitur eum ignominia,& opprobrium.

Nona pęna eſt malum velle, ſed impotens,quia quod malum volent perficere nequeunt:ligatis manibus,& pedibus proȷjcite eum in tenebras exteriores,& hoc propter eorum ſuperbiam. Quanta pęna putas eſt ſuperbia, quando non poterunt ſe vindicare, & non poterunt ſuum malum ex-

B pellere?Iſta eſt pęna magnatum mundi,q̃ moriuntur dolore,quia non poſſunt ſe vindicare, vel ſuum malum velle expellere. Iob,qui diſſipat cogitationem malignorũ, ne poſſint implere manus eorum,quos cæperant. Bonauent. in 4.diſt. 50. dicit, q́d mala voluntas dicitur duplex ſ.actus,habitus, dico quòd timor ſeruilis damnatis non aufert habitum malæ uoluntatis, ſed aufert actum.Iſte autem non vult luxuriari, quia timet puniri de ipſa mala voluntate,tamen habitum non aufert:quod patet, quia ſi ſepararetur impunitas, vellet vtique luxuriari:

C ſicut in damnatis eſt intelligendum, quòd dolor pænalis aufert ab ipſorum voluntate actum volendi peccare : re vera damnati non appetunt luxuriari,nec dominari, propter pœnas, quas ex illis actibus ſentiunt ſe incurriſſe : habent tamen habitum uolũtatis malæ,per quam appeterent peccare,ſi non crederent ex hoc puniri. Si ergo quæris,utrum damnati vellent peccaſſe:dico q̃ nollent peccaſſe, non propter hoc quòd peccatum eis diſpliceat, quia iniuſtum Dei offenſiuum,ſed quia diſplicet peccata iuſta, & ideo malam habet volũtatẽ hoc volendo,& ita fuit in eis uoluntas peccandi, licèt dolore pęnarum impediatur ne exeat

D in actum ſuum. Sap. 5. dicentes intra ſe,& pęnitentiam agentes, & prę anguſtia ſpiritus gementes. Aug. de fide ad Pet. c. 26. Qui in hac vita fructuoſam non fecerit pęnitentiam, habebis quidem in alio ſeculo pęnitentiam de malis ſuis. Sed indulgentiam in conſpectum Dei non inueniet: qa etſi ibi erit funiculus pęnitudinis, nulla ibi erit correctio voluntatis; a talibus enim ita culpabitur iniquitas ſua,vt nullatenus poſſit ab eis diligi,vel deſiderari iuſtitia: uolũtas enim illorum talis erit, vt ſemper habeat in ſe malignitatis ſuæ ſupplicium,nã-

que tamẽ poſſet recipere bonitatis affectũ: B quia ſicut illi, qui cum Chriſto regnabunt, nullas in ſe malæ voluntatis reliquias habebunt:ita illi qui erant in ſupplicio ignis etenim cum diabolo,& Angelis eius deputati,ſicut nullam vlt. habent requiem, ſic bonam nullatenus poterunt habere voluntatem;& ſicut perfectio gratiæ dabitur cohæredibus Chriſti ad æternam gloriam,ita conſortibus diaboli cumulabit ipſa malignitas pænam, quantum ad æternitatem.

Decima pęna eſt iracundia contra inflictionem pęnæ:iracundi enim ſunt ſicut furioſi, Sap. 6. ſuperuenit illa ſęua beſtiarũ irã pſ.peccator uidebit, & iraſcetur, dentibus ſuis fremet,& tabeſcet: exemplum in vitis F patrum legitur, quòd quidam uſurarius habuit duos filios quorum alter remanſit cũ patre in ſæculo,alio exiſtente in religione: ſed poſt modicum tempus mortuus eſt pater,cui ſucceſſit filius: poſt modicum tempus mortuus eſt filius. Audiens hoc alter q̃ erat in religione,orat Deum, vt aliquid ſcire poſſet de conditione patris, & fratris,& raptus ad infernum,neminem eorum uidebat: & cum diligenter inſpiceret, egrediebantur de vno puteo inflammati, & ligati, & ſibi inuicẽ maledicentes. pater dicebat filio, Maledictus tu ſis filius, quia propter G te fui vſurarius, & hanc pœnam intraui: Filius verò dicebat patri,maledictus tu ſis pater,quia ſi tu vſurarius non fuiſſes,& iniuſtè non exegiſſes, ego iniuſtè non poſſediſſem,& hanc pænam non ſuſtinerem.

Vndecima pęna ẽ diſplicẽtia. nihil enim in eis eſt quòd gaudeant, ſed ſibimet ſunt odio. Ezec. Diſplicebat ſibimet. Et Iob 7. Factus ſum mihimet grauis. Et verè tanta eſt diſplicentia,quòd damnati mallent non eſſe,quàm ſic eſſe damnati. Vnde Bonauent. in 4.diſt. 50. dicit quòd non eſſe nullo modo eſt appetendum appetitu recto. Similiter non eſſe damnatum,vel eſſe infœlicem, & ſi aliquid horum appetatur, fantaſtica H eſt non ordinatio vera: ſed vtrumque horũ fugiendum eſt:& cum ſe habeant ſicut excedentia, & exceſſa utrumq; altero magis fugiendum eſt diuerſis conſiderationibus, quia enim non eſſe amittit totum bonum, pęna partem : ideo hoc magis fugiendum eſt.Simpliciter tamen loquendo, quia corruptio in non eſſe excedit in infinitum intenſiue infinitum ſecundum proportionẽ: pęna verò exceſſiue in infinitũ ſecundum veritatem. Ideo credo,quòd magis appetẽdum eſſet,ſi poneret in electione non eſſe

A omnino quam in æternum torqueri. Et loquitur de appetitu qui refugit in commodum. hoc enim iudicat mens mea magis portabile ſicut decollationem magis quàm ignis diuturnam aduſtionem, Matt. 26. Melius erat ei ſi natus non fuiſſet homo ille. Et Iſidor. Melius eſt non uiuere, quàm male viuere. Veruntamen ſecundum appetitum honeſti, quia cruciatus iniqui ſpiritus eſt ad gloriam Dei, utique male deberet ignibus ſubiacere ad continuam Dei laudem, quã per omnimodam corruptionem manum Dei effugere. Concedo igitur ꝙ dãnati mallent non eſſe, & omnis homo rectè illud deberet appetere, conſiderata grauitate u-
B triuſque pęnæ. non tamen dico quòd ſit magis appetendum ſimpliciter tamen ipſi magis appetunt. Auguſt. lib. de miſeria huius mundi, loquens de damnatis ait. O mors quàm dulcis es, quibus tantum amara fuiſti: te ſolum deſiderent, qui te vehementer oderunt.

Duodecima pęna inuidia beatorum, & omnium ſaluandorum. Eccl. 9. Amor quoque & odium, & inuidia ſimul perierunt. Bonauent. in 4. diſt. 50. Inuidia inſurgit ex defectu charitatis, & amore proprij boni, ſed utrumque in damnatis eſt. Ergo in eis
C eſt maxima inuidia. Si ergo inuidus nollet aliquem videre bonum, nec beatum: ergo damnati vellent quòd omnes cum eis eſſent damnati. Aug. de cathec. Cautus eſto, ne tibi aliunde hoſtis ſubrepat, quod ſolatium mali volentiſſimum ſuum voluntati cum quibus damnetur inquirit. Vnde nota quòd ſi in damnatis aliquo modo remittantur affectiones libidinis propter pęnarum magnitudinem, illæ inquam affectiones, quæ habent annexam delectationem, in quibus & penalitas uigoratur. Vnde etſi ceſſet actualis affectus luxuriandi, & dominandi, non intenditur affectus ſiue furor impatientiæ, & liuor inuidiæ. Vnde tunc denti-
D bus ſuis frement, & tabeſcent. Et quoniam vigebit in eis odium, & inuidia, & vehementer triſtabuntur: & tabeſcent in gloriam electorum: & ideo ad faciendam ſuam impijſſimam ęmulationem vellet nullos eſſe bonos, immo omnes miſeros. Et quia nec ipſi ad beatitudinem poſſunt pertingere, nec alios poſſunt a ſtatu beatitudinis amouere, ideo in ſeipſis uehementer tabeſcunt & confunduntur. Sed ſi obijcis de diuite, qui nolebat fratres ſuos venire in locum tormentorum. Reſp. quòd nullos ita diligunt naturaliter quin vellent eos eſſe dam-

natos hoc pacto, quòd nullo modo eſſent E
aliqui beati. Exemplum patet in illis qui habent odium capitale, qui deſiderant vitam conſanguineorum, attamen vellent quòd multi ex conſanguineis eſſent mortui, ubi poſſent affectionem vindictæ de inimicis ſuis adimplere. Sed nota quòd non deſiderant damnationem quorumcunque in hac uita, ſed eorum quibus inuident, & oderunt. O partiales maledicti, o odientes peſſimi, in inferno accreſcet rabies ueſtra. ſi quem veſtrorum ęmulatorum uideritis ſaluatũ, adhuc magis creſcet ueſtra rabies, Iob. 10. de tędio eorum loquens, ait: Fuiſſem quaſi non eſſem de vtero translatus ad tumulũ. Apoc. 9. Quærent mortem, & non F
inuenięt eam, & deſiderabunt mortem, & mors fugiet ab eis.

Tertiadecima pęna, deſperatio ſalutis. Iob, Deſperaui nequaquam vult iam uiuã.

Quartadecima pęna eſt certitudo damnationis, quoniam hoc faciunt, certum eſt quòd in proditionem traduntur.

Quintadecima pęna eſt amens, & furor dæmoniacus, proueniens ex morte non data. pſal. furor illis ſecundum ſimil. ſerpentis, id eſt dæmonis.

Sextadecima, cęcitas intelligitur. Matt. 15. Cęci ſunt, & duces cęcorum: ſi cęcus cę- G
co ducatum præſtet, ambo in foueam cadunt. in inferno priuati ſunt lumine gratię ſcilicet fide, per quam cognoſcimus creatorem, & creaturas ſimiliter, & lumine gloriæ, id eſt viſione beata, & ppetua, qa ſecũdum Greg. qui mentis oculum Deo clauſerunt, perpetuã in eo retinent cęcitatem. pſ. introibit vſq; in progenies patrum ſuorũ, & vſque in æternum non videbit lumen. Sed no. ſecundum Bonauent. in 4. diſt. 50. quòd in damnatis non eſt omnimoda cęcitas intellectualis, dicens ꝙ ſicut eſt triplex actus loci corporalis ſcilicet manifeſtare, dirigere, & delectare: ſic eſt in luce ſpiritua-
li. ſi loquuntur quantum ad primum actũ, H
ſic dico quòd non omnino extra lucem erunt, quia aliqua eis erunt manifeſta: ſed illa ſolum, quæ fiunt ad cumulum pęnæ, circa non: & ideo illa lux eſt ad manifeſtandũ tenebras, & ducens in tenebroſitatem non ſiſtens in lumine. ſi loquamur quantum ad ſecundum actum quod eſt dirigere, ſic dico quòd omnino erunt extra lucem, quia non poterunt dirigi. erunt enim extra omnium viam, & tempus, & locum bene agendi. Eccl. 9. Quantum poteſt facere manus tua, inſtanter operare: quia nec opus, nec ratio,

A nec ſapientia, nec ſcientia erunt apud infe-
ros, quo tu properas. Si quantum ad ter-
tium, quod eſt delectare, ſic dico ſimiliter
quòd erunt extra lucem omnino, quia ni-
hil cognoſcent actu, in quo delectentur, e-
runt enim omnino abſorti a magnitudine
peccatorum, ita vt non liceat cogitare ali-
qua delectabilia. Quantò etiam dicitur om
nino excecati; & extra Deum eſſe, & hoc
intelligitur quantum ad directionem, & de
lectationem. Exemplum eſt diuitis, qui
eleuans oculos Abraham uidit, & gloriam
Lazari ad ſui maiorem pęnam, & agnouit
periculum fratrum, nec potuit obtinere bo
num reſponſum. Ecce quocunque ſe verte-
B bat, habebat crimen pęnę. Aug. ſuper pſ. 6.
& in 4. ſent. diſt. 50. c. 5. Sanè exteriores te
nebrę intelligi poſſunt quędam malignitas
odij, & voluntas, quæ tunc excreſcet in mé
tibus reproborũ, & quædam obliuio Dei:
quia tormentorum interiorum, & exterio-
rum doloribus adeo afficientur, & turba-
buntur, vt ab illis ad cogitandum aliquan-
do de eo vix, vel rarò, vel nunquam menté
reuocent: vt qui nimio pondere præmun-
tur, adeo ſtupeſcant, & turbentur, vt inte-
rim in aliam cogitationem non extendãt,
ſed illuc tendit impetus cogitationis, ubi
C ſentitur uis dolorum, hæc ille. Sed hoc ma-
gis fiet poſt iudicium, aliqua peccata cogno
ſcent non per noui luminis donationem,
ſed per pęnæ afflictionem, quia ut dicit
Grego. pęna aperit oculos, quos culpa
claudit.

Decimaſeptima blaſphem. diuitis. Apo-
calyp. 13. loquens de amore proprio, quæ
eſt illa beſtia, & aperuit os ſuum in blaſphe
mias ad Deum blaſphemare nomen eius,
& tabernaculum eius, & eos, qui in cęlo ha
bitanr, Apoc. 16. & eſtuauerunt homines
ęſtu magno, & blaſphemauerunt nomen
Dei habentis poteſtaté ſuper has plagas, vi
delicet egerunt pœnitentiam, vt darent il-
D li gloriam.

Decimaoctaua pęnarum intimitas ſum-
ma præſens pœna eſt leuis, & breuis fru-
ctuoſa: Quia ſi aliquis in inferno tantum
lachrymarum funderet, quanta eſt aqua in
toto mundo, non ſufficeret ad ablutionem
maculæ vnius mortalis: Plus virtutis habe
ret hæc vna lachryma, quàm omnes illæ.
Auguſt. de fi. ad Pet. in inferno, & ſi ibi
erit cumulus pęnitudinis, nulla ibi erit cor
rectio voluntatis, a quibus ita culpabitur
iniquitas ſua, ut nullatenus poſſit ab eis, vel
diligi, vel deſiderari iuſtitia. Conſidera. n.
quòd tranſit tempus merendi, & quòd in E
hac uita quaſi in momento temporis, ſicut
latro potuiſſet mereri beatam uitam. Ier. 8.
Tranſit meſſis, & nos ſalui non ſumus.

De tertia principali dãnatorũ pęna ex-
trinseca, q̃ ex multis cauſis prouenit ex par
te loci, qui erit extra orbem, id eſt erit ſub-
terraneus, in quo uelut in carcere claude-
tur, vt iam probatum eſt eſſe ſub terra, Iob
18. expellet eũ in tenebras, & de orbe trãſ
feret eum, hæc ergo ſunt tabernacula ini-
qui, & iſte locus eius, qui ignorat Deum.

Secunda præſſura corporum. Compreſ-
ſa enim erunt mutuo corpora damnatorũ;
ita vt nec contrahere, nec extendere ſe poſ
ſit. Iob 41. De corpore dæmonis, quod eſt F
omnium damnatorum, dicit; corpus eius
quaſi ſcuta fuſilia, compactum ſquamis ſeſe
præmentibus, vna vni coniungitur, nec ſpi
raculum quidem incedit per eas, vna adhæ
rebit alteri, & tenentes ſe nequaquam ſe-
parabunt. Alio quoque modo exprimit pſ.
ſicut oues in inferno poſiti ſunt, mors de-
paſcet eos: quia ſicut oues fortiter ſe com-
primunt in hieme propter frigus, & in ęſta
te ad vmbram ad declinandum ęſtum: ſic
peccatores in inferno ordinabunt. Alio mo
do dicens Matth. 12. Colligite primum zi-
zania, & alligate ea in faſciculos ad cõbu- G
rendum. Notabiliter dicit faſciculum. ſicut
enim habetur quod reſurget unuſquiſque
in ſuo ordine, & ſic nunc præmiantur ſicut
Apoſtoli in ſuo ordine ſcilicet Apoſtolo-
rum: martyres in ordine martyrum: ita om
nes peccatores qui erunt infecti uno gene-
re peccati, ſcilicet prædamnante, erunt vno
faſce conſtricti: nam de omnibus vſura-
rijs fiet vnus faſciculus, de omnibus adulte
ris alius. de omnibus ſuperbis alius. Iſa. 24.
Et congregabuntur in cõgregatione unius
faſcis in lacera, & claudentur in carcere, &
poſt multos dies uiſitabuntur, id eſt in
iudicio.

Tertia eſt horror tenebrarum, quia nul- H
lum lumen, nec ignis, nec ſolis poterit ha-
bere. Sap. 14. & ignis quidem nulla uis pote
rit illis lumen præbere, nec ſyderum limpi-
dę flammæ illuminare poterunt illam no-
ctem horrendam, apparebit illis autem ſub
terraneus ignis timore plenus exiſtimabãt
eſſe deteriora, quæ non videbantur. Bona-
uent. in 4. diſt. 5. dicit quòd Iſidorus dicit;
ignem gehennalem habere lucem, aliquan
do non habere uerum eſt. Lucebit enim ad
deſolationem, vt habeant vnde doleant
non ad conſolationem, vt habeant unde

A gaudeant, ad quod intelligendũ notandũ
eſt, quòd ignis eſt in triplici differentia, ete
nim ignis purus, vt eſt in propria materia.
& ignis incorporatus aut eſt ĩ materia alie
na, vt in terra, vel aere, & eſt ignis non
ſolum incorporatus, ſed etiam permixtus,
vt ignis ſulphureus, & conſumoſus. Pri-
mo eſt lux & pure lucet, & abundanter.
Secundo eſt ignis Carbo, hic etiam lucet,
& tenebras expellit. Tertio eſt ignis fumo-
ſus, & talis eſt tenebroſus, & hic erit in in-
ferno. Rurſus noct. quòd lux illuminat ocu
lum ad videndum. poteſt ergò illuminare
ad videndum delectabilia, vel indifferẽtia,
uel in triſtitia: primo, & ſecundo modo nõ
B erit lux in inferno, ſed tertio modo, & hoc
ſentit Greg. 4 dial. Mitte Lazarum, &c. in
qua enim congregatione utriuſque partis
cumulus retributionis excreſcit, vt boni
amplius gaudeant, qui ſecum eos lętari cõ
ſpiciunt, quos amauerunt; & mali dum cũ
eis torqueantur, quos in hoc mundo deſpe
cto Deo dilexerunt eos non ſolum ſua, ſed
etiam eorum pœna conſumat. Magiſter in
4. diſt. 5. cap. 5. hic quæri poteſt, quarè illæ
tenebræ quibus inuoluentur mali in ge-
henna, dantur exteriores, quia tunc mali
erunt pœnitus extra lucem corporalem, &
C ſpiritualem, ſcilicet extra Deum erunt.

Quarta eſt aſpectus dæmonum. tantum
enim ſunt horribilia monſtra, quòd ſi aſpe-
ctui non poſſent ſe demonſtrare. Iob. 20.
vadent, & venient ſuper eum horribiles.
Sap. 17. perſonæ triſtes illis apparentes pa-
uorem præſtant.

Quinta conſortium iniquorum. Iob. 30.
frater fui draconum, & ſocius ſcorpionũ,
ſicut per exempla quantam pœnam credes
uni eſſe, qui eſt nobilis homo, & fuiſſet cõ
uerſatus cum nobilibus, & ipſe per ſuam
culpã fuiſſet priuatus, & expulſus, & opor
teret eum ſtare cum miſeris, & ribaldis fœ-
tidis, & leproſis. Sic conſidera de dæmoni-
D bus, qui ſunt nobiles, & alijs nobilibus
quanta pœna erit eis? Iſa. 13. vnuſquiſq; ad
proximum ſuum ſtupebit, facies combuſtę
vultus eorum.

Sexta incendium non conſumens. Eccl.
7. vindictam carnis impij ignis, & vermis.
Bonauent. diſt. 70. in 4. ſi de corporibus dã
natorum quæratur vt cum ab igne affligẽ-
tur, ſimiliter eſt concedendum. Si autem
quæratur vtrum conſumantur, ſimiliter eſt
negandum, ſed ſi quæratur vtrum corrum-
pantur, hoc eſt diſtinguendum, nam corru-
ptio vno modo dicit defectionem rei quã
ad eſſe ſubſtantiale, & hoc modo idem eſt E
quod conſumptio, & tali modo non cor-
rumpuntur cum non moriantur. Alio mo-
do corruptio idem eſt quod priuatio bonæ
diſpoſitionis, & hoc modo, quia a corpori-
bus damnatorum aufertur quies, & bona
diſpoſitio, quæ generat in anima volupta-
tem, hinc eſt, quòd continue corrumpun-
tur, & ibi corruptio afflictionis ne interem
ptionis, ſiue conſumptionis, & hoc fit per
aduſtionem ignis. Si autem quæratur quò
capi, & intelligi poſſumus ad hoc manu-
duci, & exẽplo, & ratione: videmus enim
quædam in igne uiuere, ſicut ponit Auguſ.
de Salamandra 21. de Ciui. Dei. ſi ergo mi-
rabilius eſt aliquid aliquando in igne con- F
ſeruari ſine afflictione, quàm affligi ſine cõ
ſumptione, & illud eſt ſecundum naturam:
poſſibile ergo nec illud debet uideri im-
poſſibile: quod ſi dicas, hoc non eſt ſimile;
quod natura illius animalis conformis eſt
igni, natura uero humani Corporis omni-
no difformis. Rñderi poteſt dupliciter, vno
modo quòd quamuis natura humani cor-
poris prædictum ſtatum præſentem ſit ab
igne conſumptibilis, nihil prohibet quod
mercator qui naturam quando uoluit, om-
nibus, & ſingulis dedit, talem naturam ho-
mini dare poſſit: nec mirum cum humanũ G
lapſum alterius diſpoſitionis, & uere cor-
pus habuit poſt lapſum: quia poſſibile eſt
ad mortalitatẽ modo neceſſarium ad mor
tem: hoc ipſum perſuaderi poteſt exemplis
ſumptis a parte ignis, ideo illud vrit, & nõ
conſumit; quia pabulum non requirit, & eſt
exemplum manifeſtum in inflammatione
auri ab igne, quod quidem inflammatur,
ſed non conſumitur quia igni non præbet
pabulum: ſic nec humanum corpus igni in
fernali. Euidentiſſime autem exemplum
patet de igne, qui eſt in partibus Siciliæ ſi-
cut patet aſpicientibus, quòd ille ignis mõ
tes illos ab antiquis temporibus eſtuare fa
cit, & tamen adhuc integri perſeuerant, & H
illi ſunt ſatis idonei teſtes, quòd non omne
quod uritur conſumitur, & in legenda bea-
ti Nicolai etiam ſcribitur, quòd in partibus
orientalibus quidam ignis inuenitur, qui
appoſitam ſibi manum vehementer affli-
git, & tamen de manu nihil conſumit. Si
autem quæratur ratio huius eſt quòd hoc
venit ex parte agentis, & ex parte patien-
tis. iſti enim igni data eſt virtus ad inflam-
mandum non ad conſumendum, & corpo-
ri data eſt uirtus paſſibilis. Si autem quæra-
tur ratio huius: dicendum, quòd a parte na

turæ

A turæ paſſibilitas eſt ad ſuſcipiendum, & ex parte Dei eſt poteſtas ad dandum, ex parte finis eſt congruitas ad ſic ſciendum, quia in infinitum debet homo in corpore cruciari, vt manifeſtetur iuſtitia Dei infinita. Gregor. 15. Moral. cap. 7. ſuper illud Iob licet quę fecit omnia, nec tamen conſumentur, perſoluit enim in tormentis ea, quæ hic illicite ſeruat deſideria, & flammis vltricibus traditus ſemper moritur, quia ſemper in morte ſeruatur; non enim in morte conſumitur: quia ſi conſumeretur vita morientis, cum vita etiam pœna finiretur. Sed vt ſine fine cruciatur viuere ſine fine in pęna compellitur, vt cuius vita hæc mortua
B fit in culpa, illic eius mors viuat in pęna: non autem ſunt iſta duo impoſſibilia, quòd aliquod corpus tangitur a calido, & non conſumatur, cum videamus naturaliter aliquod corpus tangi à frigido, quod potius calefacit, quàm infrigidet: ſicut manifeſtum eſt in aqua, & calce: & ſicut illa corpora uruntur, & non conſumuntur; ita compoſitum ex anima, & corpore affligitur, & non moritur. Si verò quæritur de corporibus malorum, quomodo in igne ardeant, & non conſumantur, Auguſt. Varijs exemplis aſſerit, ſempiternis ignibus
C ea ardere, & non conſumuntur illa combuſtione ſicut animus, cuius præſentia corpus uiuit, & dolorem pati poteſt, & mori non poteſt. hoc enim erit tunc etiam in corporibus damnatorum, qui nunc eſſe ſcimus in animis hominum. Sed ſi modo quæreres, nunquid iſte ignis æqualiter cruciet reprobos? Gregor. 10. Dialog. Vnus quidem eſt gehennæ ignis, ſed non uno modo omnes cruciat peccatores. vnuſquiſque etenim quantum exigit culpa, tantum illic ſentitur pęna. nam ſicut in hoc mundo ſub vno ſole multi conſiſtunt, nec tamen eiuſdem ſolis ardorem æqualiter ſentiunt, quia alius plus æſtuat,
D alius minus: ita illic in vno igne non vnus eſt modus incendij, quia quòd hic diuerſitas corporum, hoc illic agit diuerſitas peccatorum, ita vt ignem non diſſimilem habeant, & tamen eoſdem ſingulos diſſimiliter exurat. Si ignem non habeant ſimplicem, ſed compoſitum ex fœtore ſulfuris, Apoc. 21. Pars illorum erit in ſtagno ardenti igne, & ſulfure.

Septima pęna rigor frigoris. Quanta ſit pęna iſta, quia continue ducitur de calido exceſſiuo ad frigus exceſſiuum, & econtrario. Faciunt enim ſicut coquinarij, qui quando volunt ſtatim carnes coquere, ſæpe de lebete feruenti mittunt carnes in aquam frigidam. Et conſidera, quòd in hieme homo maximè frigeſcet, ſi ſtatim uadit ad ignem, & maximè appropinquat, ſentit quaſi pęnam ſpaſmi. Matth. 8. Ibi erit fletus, & ſtridor dentium, & Iob 24. Ad nimium calorem tranſiet ab aquis niuium, & uſque ad inferos peccatum illius.

Octaua rabida fames. Pſal. Et famem patientur, ut canes, erit enim ibi tanta penuria, quòd nec unam guttam aquæ habere poterunt, vt patet in diuite epulone in inferno ſepulto. vbi dicit glo. Diues
in inferno cogente inopia vſque ad minima petēda perductus eſt, qui ſua tētatione uſq; ad negāda pauperib' reſtrictus boni, ut mors quæ in mundo eſt præ cæteris timetur, ab omnibus deſideretur. Apocalyp. 9. Deſiderabunt homines mortem, & mors fugiet ab eis. vtilius eſſet homini ſi tunc ſe interficerent, quàm ſi dæmonem; quia diabolo interfecto, non propterea ceſſaret cruciatus eorum. Iſa. penult. Ecce ſerui mei comedent, & uos exurietis; ſerui mei bibent, & vos ſitietis.

Erit etiam fames rabida ſpiritualis, non ſine ratione deſiderij, ſed ratione carentis. Greg. 9. Moral. cap. 28. Tunc quippe reprobi uaſtitatem famis, quam paſſuri ſunt, cum damnati extremo iudicio ab æterni patris uiſione ſeparantur. Scriptum namque eſt: Tollatur impius, ne uideat gloriam Dei, & per ſemetipſum Dominus dicit: Ego ſum panis viuus, qui de celo deſcendi. Simul ergo quos uaſtitas, fameſque cruciat, qui non ſolum foris tormenta ſentiunt, ſed intus etiam inediæ peſte moriuntur; uaſtat gehenna, quia concremat; fames interficit, quia ſuam illis faciem Redemptor abſcondit: pęnæ namque contributionem interius exteriuſque recipiunt, quia & cogitando miſeri, & operando deliquerunt.

Nona pœna, ſitis inextinguibilis, Iob. 18. Exardeſcet contra eum ſitis.

Decima, guſtus amariſſimus. Ier. 23. Ecce cibabo eos abſinthio, & potabo eos felle.

Vndecima, fœtor ex corporibus damnatorum. Iſa. 30. Et de cadaueribus eorū aſcēdet fœtor, qui etiam ipſis damnatis eſt intolerabilis. 2. Mach. 9. Nec ipſe fœtorem ſuum ferre poterat. Immo erunt ibi morſus ſerpentum, Ier. 8. Ecce ego mittā uobis ſerpentes peſſimos, quibus non eſt incanta-

A tio,& mordebunt vos, dicit Dominus ex
carne eorum ſcaturient vermes. Iudit.16.
Dabit eis ignem, & vermes in carne eo-
rum,vt vrantur,& ſentiant vſque in ſem-
piternum. Gregor. 10. Dialog. Nam li-
bro Geneſeos atteſtante didicimus, quia
ſuper Sodomitas ignem, & ſulphurem
pluit, vt eos ignis incenderet, & fętor ſul-
furis necaret; quia enim amore illicito cor-
ruptibilis carnis arſerant, ſimul incendio,
& fętore perierunt, quamuis in pœna ſua
cognoſcerent, quia æternæ mortis fętoris
fuiſſe delectatione tradidiſſent.

Duodecima eſt confuſus dolentium ca-
lor. Sap.18. Reſonabat inconueniens impio
B rum vox, & flebilis audiebatur planctus.
Exemplum habemus de quodam noui-
tio, qui nolens portare pœnam ordinis in
quo erat, propoſuerat in animo ſuo exire,
dicens, quòd non erat illius infernus? &
apparuit ei mater ſua, dicens, vis exire; &
ille, volo; ſubito factus eſt ſonus tam horri
bilis, quòd viſum, quòd cęlum ſcinderetur,
& ſtatim defecit; & confortans eum mater
ait, vis audire aliquid de melodia paradiſi?
dixit, voló; & ecce ſonus dulcis factus eſt,
C ꝙ omne genus muſicorum ſuperat; & ſic
confortatus manſit in ordine. Apocal. 16
Et quintus Angelus effudit fialam ſuam ſu
per ſedem beſtiæ, & factum eſt regnũ eius
tenebroſum, & manducauerunt linguas
ſuas, & blaſphemauerunt Deum cœli præ
doloribus, & vulneribus ſuis.

Tertiadecima, totius corporis languor;
languoribus enim quantumcunq; diuerſis
totum corpus occupantibus, damnatorum
corpora affligentur, vt febre, lepra, parali-
ſi, & cęteris. Deut. 18. Percutiet te Deus
vulnere peſſimo a planta pedum, vſque ad
verticem. Mach.9. Vt de corpore impij ver
mes ſcaturient ac viuentes in doloribus
D carnes eius effluerent. Et nec mirum, vt di
cit Bonauent. in 4. diſt. 20. quia enim mali
peccauerunt, per totum corpus punien-
tur, & hoc quia quantus quatuor electorũ
erunt ibi in ſua actione contraria in cor-
pus damnatorum. ſicut enim ex ſcriptura
colligitur, quatuor elementa eſſe credun-
tur ad perfectam damnatorum punitio-
nem; ignis. Mat. 25. Aer, pſal. ignis, ſulfur,
ſpiritus procellarum. Aqua. Iob 24. Terra.
Iob 10. Terra miſerię vt omnis creatura ex-
candeſcat in tormentum contra iniuſtos,
& armetur in vltionem creatorum, & per
eadem puniantur, ex quibus conſtituuntur:
quia vero ibi ad pœnam, ideo illa ibi eſſe di
cuntur, quæ vigent in qualitatibus actiuis. E
Si autem quæratur per quem modum ibi
elementa eſſe intelligantur, dicendum, ꝙ
elementa ſunt ibi cõfuſa, non diſtincta, nec
ordinata, nec illa confuſio pęnam minuit,
ſed auget pro eo, ꝙ actio elemẽtorum mu-
tua poſt reſurrectionem ceſſabit, cum ceſſet
generatio, & corruptio; ſed tamen mane-
bit actio eorum, virtus dirigitur, non tan-
quam intendentia multiplicare ſpiritũ, ſed
ſm imperium Creatoris intendunt vindi-
care diuinam iniuriam, quod quidẽ ſit affli
gendo humanam naturam, immo tantus
erit languor, & diſtimpana, ꝙ nõ poterunt
Beatos videre, nec ad aliud attendere. Sap.
18. Sanctis tuis maxima erat lux, & horum F
quidem vocem audiebant.

Quartadecima eſt ſingulorum membro-
rum dolor proprius, & maximus. Nam ibi
eſt tortio inteſtinorum, & dolor capitis,
oculorum, aurium, dentium, &c. vt per ea,
quæ peccauerit, in ea torqueatur. & Ma-
chab.9. Appręhendit eum dolor durus vi-
ſcerum, & amara internorum tormenta. In
quodam ſermo. & glo. Prouer. 30. Singulis
membris, quæ fuerunt arma iniquitatis ſit
adhibẽda pęna, vt patet in diuite Epulone,
qui petebat refrigerari in lingua vbi tor-
quebatur, cum qua Deum maxime offen- G
derat. Greg. in Homil. diuitis: quid ergo eſt,
quod immutatur, quia in tormentis poſitus
diues linguam ſuam refrigerare poſtulat,
niſi quia is, qui in conuiuando magis delo-
quacitate peccauerat, per retributiones iu-
ſtitiæ, in lingua atrocius ardebat.

Quintadecima pęna eſt mors immorta-
lis, perpetuo. n. quaſi morientes anguſtiabun
tur, nec tamen morte finietur. Pſal. Appro-
pinquauerunt vſq; ad portas mortis; in an-
nis. n. mortis ſunt, nec mortis remedio libe
rantur. Greg in mor. Horrendo modo eſt
miſeris dolor cum formidine, flamma cũ
obſcuritate, & in eorum interitu ipſa a ſuis
qualitatibus tormenta diſcordant; quia à H
conditoris voluntate, dum viuerent, diſcre
pabant, ſic miſeris mors ſine morte finis ſi-
ne fine, defectus ſine defectu, quia mors
ſemper viuit, finis ſemper incipit, & defe-
ctus deficere neſcit; mors perimit, & non
extinguit, dolor cruciat, & pauorem nõ fu-
gat, flãma comburit, ſed tenebras nõ diſcu
tit; quia enim cum diabolo contra ſuũ crea-
torem creaturæ concordarunt, creaturæ
contrariæ venient ad pœnas eorum.

Sextadecima tactus inſupportabilis: nã
corpora damnatorum erunt ita ſenſibilia,
quòd

A quòd ſi quis illa tãgeret capillo, grauiſſimã pęnam ſentirent. Exemplum, ſicut quando medicus tangit plagam infirmi: quomodo ergo facient cum vnus ſtet coniũctus alteri, & vnus ducit ad aquas glaciatas, deinde mittitur in faſcem ſuã, credo, ꝙ vnus alium blaſphęmet, & continua ſit rixa. Sap. 18. Suſcepta eſt autem a populo tuo: ſanitas quidem Iuſtorum, iniuſtorum autem exterminatio.

Decimaſeptima pęna, grauitas grauabilis. Anſel. lib. ſimi. cap. 9. In inferno tanta ponderoſitas eſt in damnatis, vt nec pedem, nec manum, vel aliquod membrum ſui corporis poſſint mouere. Exo. B 15. in figura, deſcenderunt in profundum, quaſi plumbum in aquis vehementibus.

Decimaoctaua, omnium iſtarum perpetuitas. i. ſatis ſuaue eſt iacere in vno lecto & mundo; & tamen ſi alicui poſito in tali loco diceretur, iace, & quietè, quia oportebit te ita iacere viginti annis: & ipſe rñderet, potius vellem eſſe mortuus: quid ergo & de illo, qui erit in igne ardenti? & ſcit ſe manſurum ibi, non tamen viginti annis, vel centum, vel mille, ſed per infinita ſæcula ſæculorum? In hac meditatione di- C citur fuiſſe Fulco, qui poſtea fuit Epiſcopus Tholoſanus. Greg. 10. dial. ſicut finis non eſt gaudio bonorum, ita finis non erit tormento malorum; nam cum veritas dicat, ibunt hi, ideſt in ſupplicium æternum: iuſti autem in vitam æternam, &c. a quibus vos liberet, qui cunctorum eſt liberator, Amen.

DE HVMILITATE.

D

Sermo XIX.

Recumbe in nouiſſimo loco. Luc. 9. Verbum eſt Sanctorũ ad veram humilitatem nos inducẽtiũ, quæ eſt via, ſine qua nemo venit ad regnum, ſicut dicit beatus Greg. Debemus igĩ recũbere in nouiſſimo loco per humilitatem, quia humilibus Deus dat gratiam ſuam, vt habetur Iac. 1. Notandum eſt autem, quòd quadruplex eſt nouiſſimum. Primum mortis, E in quo debemus recumbere, ipſum quotidie meditando, de quo Eccl. 5. Cor durum & impęnitens malum habebunt in nouiſſimo. Secundum iudicij, in quo recumbere debemus, ipſum multum timendo, Iob. 19. In nouiſſimo die de terra ſurrecturus ſum. Tertium inferni ipſum expaueſcẽdo, Prouerb. 15. Semita vitæ ſuper eruditum, vt declinet in inferno nouiſſimo. Quartum nouiſſimum eſt paradiſi, ipſum ardenter deſiderando, de quo, dico primo, quòd primũ nouiſſimum dicitur eſſe mortis, in quo debemus recumbere, ipſum iugiter meditando; & hoc propter ſeptem beneficia, quæ inde nobis proueniũt. Primo, quia facit pec- F catum fugere. Secundo, mundum contemnere. Tertio carnis deſideria domare. Quarto, caute ambulare. Quinto, bonis operibus inſiſtere. Sexto, nos timorem facit habere. Septimo gratiam Dei poſſidere.

Primum beneficium, quòd mors facit, eſt, quòd facit peccatum fugere. Eccleſ. 8. Memorare nouiſſima tua, & in æternum non peccabis, ideſt peccatum dignum æterna morte non facies, ut dicit glo.

Secundum eſt, quòd facit mundum contemnere. Ber. Qui ſunt, & qui fuerũt homi- G nes, qui nouiſſima ſua non meditauerunt: ſicut enim tu es, fuerunt, comederunt, & biberunt, & in bonis dies duxerunt, & in pũcto in infernum deſcenderunt, & caro eorum plena vermibus, & inde quid profuit inanis gloria, lætitia, mundi pompa, carnis voluptas, falſæ diuitiæ, magna familia, ac magna concupiſcentia? vbi uiſus? vbi iocus? vbi arrogantia? de tanta lętitia, quanta triſtitia: poſt tantam voluptatem, tam grandis miſeria, vnde de modica lætitia ceciderunt in magnam miſeriam, grandem ruinam, in magna tor- H menta: vnde concludit quicquid illis accidit, quia homo es, tibi accedere poteſt.

Tertium beneficium eſt, quia facit carnis deſideria domare. Gregor. Valde ſollicitat in bono opere, qui ſemper cogitat de extremo fine, & inde nil tantum valet ad domandum carnis deſideria, quàm cogitare qualis finis.

Quartum beneficium eſt, quia facit cautè ambulare. Deuteron. 10. Cuſtodi cor tuum; & animam tuam ſolicitè, & memento, quoniam mors non tardabit.

A Quintum facit bonis operibus inſiſtere, quia monens Dominus dicit, Io. 8. Operamini bonum, & ſummum bonum eſt aſſidua mortis meditatio.

Sextum facit timorem habere. Ber. quid horribilius morte? quid terribilius iudicio? quid intolerabilius gehenna ignis excogitari poteſt?

Septimum facit gratiam Dei poſſidere. 1. Reg. 22. Factus eſt ſpiritus Dei ſuper Saulem in Ramatha. quod interpretatur memoria. Recumbe igitur in nouiſſimo loco, ſcilicet mortem meditando: Sed notandum, quòd memoria mortis multis eſt amara, vt patet Eccl. 9. O mors quàm ama- B ra eſt memoria tua, homini iniuſto, & pacem habenti in diuitijs ſuis. quibus tamen eſt dulcis, o mors bonum iudicium tuum homini indigenti. Sed de his duobus in ſerm. Dominus mortificat, & viuificat in ſexto, & ſeptimo conſiderationibus magis luculenta habetur doctrina.

Sequitur ſecundum nouiſſimum æterni iudicij, In quo debemus recumbere, ipſum ſemper timendo, & hoc propter ſeptem:

Primò propter omnium Sanctorum timorem, & ſolicitam meditationem; ſecundò propter operum noſtrorum denudatio- C nem, tertiò propter dæmonum præparatorum ad recipiendum aſſitionem, quartò propter cęleſtium, & omnium Sanctorum turbationem, quintò propter Dei, & omnium creaturarum contra peccatorum accuſationẽ, ſextò pp Dei in vultu benigniſſimo furoris oſtenſionem, ſeptimò propter ſententiæ irreuocabilis prolationem.

Primò dico, quòd nouiſſimum æterni iudicij eſt timendum propter omnium Sanctorum timorem, & meditationem ſolicitam. Omnes enim perfecti, & Sancti de ipſo timore in cuſtodiendo dicebãt, H Iſa. 13. Vlulate, quia prope eſt dies Domini crudelis, & indignationis plenus, & D iræ & furoris ad ponendum terram in ſolitudinem, & peccatores eius conterendos de ea; quia unuſquiſque ſtupebit ad proximum ſuum, facies combuſtæ vultus eorum. Et idem, dies illa eſt ultionis, ut ſumat vindictam. ſupple de inimicis ſuis. Soph. 1. Vox Dei Domini amara, & tribulabuntur ibi fortes, dies iræ dies illa, dies tribulationis, & anguſtiæ, dies calamitatis, & miſeriæ, dies tenebrarum, & caliginis, dies nebulæ, & tenebrarum, dies tubæ, & clamoris. Et Iob. 13. Quid faciam cum ſurrexit ad iudicium Deus. q. d. timen- E da eſt dies illa.

Secundum timendum eſt nouiſſimum iudicium æternum propter omnium operum noſtrorum denudationem. Eccl. 11. in fine hominis denudatio operum eius. Et Iſa. 46. Reuelabitur ignorantia tua, & videbitur opprobrium tuum. Et Matth. 10. Nihil opertum, quod non reueletur.

Tertiò timendum eſt propter dæmonũ præparatorum ad recipiendum aſſitionẽ. Immittet filius hominis angelos, id eſt dæmones, & colligent de regno omnia ſcandala. Supple in conſummationẽ ſæculi. Et Eccl. vlt. Liberaſti me a rugientibus præparatis ad eſcam. Et Greg. Illum diem, fratres F charissimi, ante oculos mentis ponite, & quicquid graue cernitur in eius comparatione leuigatur.

Quartò eſt timendum propter virtutum cęleſtium, & omnium Sanctorum turbationem. Matth. 23. Virtutes cęlorum commouebuntur, ſcilicet propter paſſionem humanæ naturæ. Et Iob 26. Columnæ cæli contremiſcent, & ponent ad vultum eius. Hier. Quid faciet deſerti virgula, ubi timore percutitur cedrus paradiſi? Chriſoſt. Si rex terrenus progreſſurus contra aliquem, expedendum mandantur in populo digni- G tates quibus omnes mouebuntur exercitus, exultare tota ciuitas feruet, & contremit; quanto magis rege cęleſti ſurgenti iudicare viuos, & mortuos, cęli, & Angeli mouebuntur, terribiles miniſtri terribilem Deum præcedentes, & pro candelabris fulgura præcedent, pro tubis horrenda tonitrua, nec reſiſtendi alicubi, nec fugiendi facultas, nec pœnitentiæ locus, nec ſatisfactionis tempus aderit, ex anguſtia omniũ rerum nil remanet niſi fletus? totum illud tempus erit iuſtitiæ, & vindictæ, natura iudicij nec recipit, nec quærit munera. hæc ille. Immo ſi omnes Sancti, & Ange- H li boni rogarent tunc pro uno damnato, non obtinerent iuxta illud prou. 6. Zelus, & furor ui non parcet in die uindictæ.

Quintò timendum eſt propter Dei, & omnium creaturarum contra peccatores accuſationem. Primus erit creator, quem offenderunt; ſecundus creatura, qua abuſi fuerunt; tertius ſcriptura, quam tranſgreſſi fuerunt; quartus conſcientiam, quam polluerunt; quintus culpa, quam perpetrauerunt; ſextus dæmones, quibus ſeruierunt; ſeptimus infernus, quem non timuerunt.

Dico

A Dico quòd primus accuſator erit creator, quem offenderunt. Iere. 19. Ego ſum iudex, & teſtis. Secundus creatura. Sapient. 5. Armabit creaturam ad vltionem inimicorum. Tertius ſcriptura. Ierem. 5. Et qui accuſant uos? Moyſes in quo ſperaſtis. Et lex Moyſi ſine ſcriptura, quod Chriſto, Rom. 2. Teſtimonio perhibente illis conſcientia ipſorum, & inter ſe inuicem cogitationũ accuſantiũ etiam defendentium in die, cum iudicabit Dominus occulta omnium. Prouerb. 50. Arguet te malitia tua, &c. increpabit te. Bernard. Vitia multis, & multiplicibus criminibus accuſabunt animas, multaque teſtimonia fal-
B ſas aduerſus illos inuenient, quanquam vera ad damnationem poſſint ſufficere. Pro ſexto occurrent dæmones, & clamabunt alter ad alterum. Bernard. Dæmones terribili vultu, & horribili aſpectu terrebunt animas, & ingenti furore eas perſequẽtur, vt comprehendat tam horribiliter volentes retinere, & poſſidere ubi ſit qui eripiat. Pro ſeptimo miſeri, & deſperati dicent, Iſa. 28. Pepigimus fedus, cum inferno fecimus pactum. Sic igitur aperient ſeptem accuſatores peccata in nouiſſimo iudicio.

C Sed notandum, quòd creator accuſabit impios de ſeptem in die iudicij. Et primo de tempore, quòd infructuoſè perdiderunt. Bernard. omne tempus tibi impenſum requiretur a te, quare fuerit expenſum, ſicut pilus de corpore, aut de corpore non peribit quo ad agendum pœnitentiam, ad acquirendum gratiã, ad promerendum gloriã miſeratio cõditoris tibi dedit. Secũdò de Sacramẽtis Eccleſiæ, quæ uilipenderunt. Ezech. Polluerunt ſanctuaria, & inter ſanctum, & profanum non habuerunt diſtantiam, & inter pollutum, & immundum non intellexerunt.

Tertiò de feſtis quæ non coluerunt, ſed
D potius inquinauerunt. Ezech. In eis auerterunt oculos ſuos, coinquinabat in medio eorum, & medio eius quaſi lupi rapientes prædam ad effundendum ſanguinem, & perdendas animas.

Quartò de præceptis quæ non ſeruauerunt. Ezech. In præceptis meis non eſt inuidia, nec proiecerunt, & Sabbatha mea inuocauerunt vehementer.

Quinto de exemplis uitæ Sanctorum, quæ non timuerunt. Cant. Leuaui oculos meos, & vidi, & ecce vir Chriſtus, & in manu eius funiculum menſorum. Funiculus ſit de lino, qui multis nijs ducitur ad E candorem. per quem deſignatur uita Sanctorum, qua per tribulationes multas, per flagella, per contumelias, & carnis afflictiones ad cæleſtis gloriæ peruenerunt candorem.

Sextò de peccato ſuæ paſſionis, quàm non cognouerunt: ideo in præparando dicit eis Ezech. Multo labore ſudatum eſt, & non exit de ea nimia rubigo eius, nec per ignem. q. d. multum laborando ſudaui in paſſione mea, & tamen ad me non aſpexerit, & paſſionem meam non cognouerunt, nec peccata ſua per eam deſtructa reuelauerunt. Ideo loquens Domino patri, dicet Ier. Videam vltionem tuam ex eis. F

Septimò de præmijs uitæ æternæ, quæ non crediderunt. Iſa. Nunquid non audiſtis præmia, ſcilicet vitæ, quæ promiſſa ſunt in diuinis ſcripturis, ſcilicet, Prouerb. 8. Meæ ſunt diuitiæ, & gloria. Et Iſa. 1. Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit Deus diligẽtibus ſe. De iſtis ſeptem accuſabit creator impios in die iudicij. Secũdo dixi, quòd accuſabit eos creatura, quia ea abuſi fuerunt, & non ſimpliciter creatura, ſed omnes creaturæ accuſabunt, & expugnabunt peccatores in die illa, creaturæ G dico inferiores.

Primò cælum in peccatorum reuelatione, Iob 22. Reuelabunt cæli iniquitatem eius, & loquitur de peccatoribus.

Secundò Sol, & Luna, & Stellæ in ſui hominis abſconſione. Ezech. 13. Dicit Dominus, Operiar cœlos, & ingemiſcere faciam ſtellas eius, quas nube tegam, & luna non dabit lumen ſuum.

Tertiò aer, Ezech. 13. Erumpere faciam ipſum tempeſtare, & indignatione mea, & imber inundans, & dabo lapides prægnantes deſuper irruentes, & uentum procellæ diſſipantem.

Quartò terra in motus agitatione, Apo. H 7. Terræmotus factus eſt magnus, qualis non fuit, ex quo gentes eſſe cœperunt.

Quintò, quia aqua in ſua abſconſione, ſeu ſiccatione. 3. Reg. 18. Poſt dies autem aliquos ſiccatus eſt torrens.

Sextò ligna, & lapides in ædificiorum cõpoſitione. Abac. 2. Lapides de pariete clamabunt, & lignũ qđ in iunctura ædificiorum eſt, reſpondent; væ qui ædificat ciuitatem in ſanguinibus, & præparat vrbem in iniquitate. Septimo aurum, & argentũ, & diuitiæ in utilius congregatæ. Diuitiæ

A ueſtræ putrefactæ ſunt, aurum & argentum eruginauit. Octauò uolucres cęli, & piſces maris in delicatiſſima comeſtione. Ita quòd quæcunque fuerunt eis in delectamentũ, conuertentur eis in tormentum. Sap. 5. omnis creatura tibi factori deſeruiet. Sic igitur apparet, quòd timendum eſt nouiſſimum iudicium propter creaturarum omnium contra peccatores accuſationem.

Sextò eſt timendum pp Dei vultu benigniſſimo furoris oſtenſionem, Iſai. 13. Ardens eſt furor eius, & grauis ad portandum labia eius impleta ſunt indignatione, & lingua eius quaſi ignis deuorans: Spiritus eius quaſi torrens inundans ad
B perdendum gentes. Et Amos 10. quaſi leo rugiet, quis non timebit? Ideo nos dicamus, Domine ne in furore tuo, &c.

Septimũ timendum eſt propter ſentẽtię irreuocabilis prolationẽ, & hęc dicitur eſſe dubia, quia neſcimus de quibus erimus interrogati, pro quo dicitur Eccl. 12. Omnia in furore reſeruabuntur, & poſito quòd interrogati neſcimus, vtrũ dicatur nobis, venite benedicti: vel ite maledicti. Matth. 25. So. 12. apparet ſecundum nouiſſimum, qđ eſt, & in iudicio multum timendum. Tertium nouiſſimum, dicitur eſſe infernus, de
C quo debemus recumbere, ipſum expaueſcẽdo, ſeu ipſa ſupplicia, ſępe meditãdo. Iſa. 13. vadam ad terram tenebroſam, & opertam mortis caligine. gl. vadam, vt euadam, vadam mente, ne vadam in corpore. Et notandum, quòd iſtud nouiſſimum timẽdum eſt, & pręcipue propter ſeptem. Primo propter Sanctorum conſor. perpetuam ſeparationem, ſecundo propter diuinæ iuſſionis priuationem, tertio propter tenebroſi carceris horrendam habitationem, quarto propter dæmonum terribilem apparitionem, quinto propter pœnarum corporis
D indicibiles cruciationes, ſexto pp miſerarũ animæ pęnarum continuationẽ, 7. propter in his oĩbus æternam damnationem. Dico primo nouiſſimum inferni timendum eſt propter ſanctorum conſortium. Bern. quis putas, tunc qualis mæror, qualis luctus, quæ triſtitia, cum ſeparabunẽ impij a conſortio oium Sanctorum? Et dicetur eis, ite maledicti, &c.

Et idem, quid erit, cum ſe viderit illa miſera concio omnium conſolationum nudam, & in illas tenebras exteriores includi, & ab illa ſanctorum ſe illa perpetua communione excludi. Secundo timendum eſt propter diuinæ miſſionis priuationem. Chriſoſt. multi horrent gehennã grauiorem, puto: vnde ſimile ponit aquis gehennas, nihil certe dicit quale: ſed obtenta illa gloria excidere: hodie Chriſti habere audire non noui. Tertio timendũ eſt propter tenebroſi carceris horrẽdam habitationem. Iob 10. vbi vmbra mortis, & nullus ordo: ſed ſempiternus, &c. Hier. tanta erit in inferno vis doloris, ꝙ mens ad aliud dirigi non poterit, vbi erit fletus, & ſtridor dentium. Iſa. 13. vnuſquiſque ad proximum ſuũ ſcopebit, facies combuſtę vultus eorum, & de dæmonibus dicitur, facies hominum ſicut nigredo ollæ. Auguſtinus, in inferno erit horribilis viſio dæmonum, & draconum, & miſerabilis clamor dentium, & vlu- F
lantium damnatorum. Quinto timendum propter pœnarum ex parte corporis cruciationẽ. vbi notandũ, ꝙ dãnati nouẽ pœnis affliguntur in inferno, quia nouem ordinibus Angelorũ: quia tot ſunt opera meritoria in præſenti vita ſociali, require eas in ſermone, vidi mortuos, &c. Sextũ nouiſſimum eſt timendum propter miſerarum animæ pœnarum continuationẽ: vbi ẽt notãdum eſt, quòd nouem pęnę cõtinuę ſuccedunt miſeris damnatis in inferno, vbi etiam notanda ſunt nouem.

Primo labor ſinè requie, ſecundo dolor G
ſine mitigatione, tertio peccatorum cruciatoria recordatio, quarto totius rationis obſcuratio, quinto ſcitorum deferẽs obliuio, ſexto tędium viuendi, ſeptimo timor peiora patiendi, octauo opprobrium, & æterna diffiſio, nono furoris & inuidiæ deprauatio.

Primo pœna damnatis in inferno danda erit, labor ſine requie. Pſal. laborabunt in æternũ, & viuent ad huc in finem. Sed ſi quæras: vnde viuẽt, dico, quòd mors depaſcet eos, ſicut dr̃ in Pſal. Secunda pęna erit dolor ſine mitigatione Iob 12. Oĩs dolor H
ruet in eũ. Greg. Quod hic pęna praua concupiſcentiæ damnatur, illic quãdoque pęna vltionis diuinæ cremabit. Tertia pęna erit peccatorũ cruciatoria recordatio. Iſa. 12. Reuelabitur ignor. ſua, & videbitur opprobriũ ſuum, & Sap. 10. veniẽt in cogitationẽ pcõrum ſuorũ timidi. Quarta pęna erit totius rõnis obſcuratio. Iob 18. lux obtenebreſcet in tabernaculo illius, & lucerna, quæ ſuper eã eſt, extinguetur. Quinta pęna erit ſcitorũ. i. de illis, de quibus ſcientiã habuerũt obliuio. Iob 12. Decimas quas deuorat, euomet, & Deuter. 19. extrahet eas Deus, obliuio eas euomet: quia talis ſeruorũ noluit iuſto

A iuſto iudicio de eius memoria euellet.
Sexta pęna erit tędiū viuendi, tędebit eos
viuere, & deſiderabunt milleſies mori, &
fugiet mors ab eis. Septima pęna erit timor
peiora patiēdi. Iob 12. fuget arma ferrea,
& irruet in arcum æręunt, Greg. timor nāq;
pęna, & ideo infęlix tanta patietur quanta
pati timebit, & inde qui ſupplicijs poſiti do
lorē ſentiunt, & in dolorē anguſtia pulſati,
ſp pauore feriūtur. Octaua pęna erit oppro
briū, & ēt diffiſio deridebūt eos dæmones,
& ad ſe inuicē damnati. Sap. 10. in cōtume-
lia, & inter mortuos in perpetuū. Nona pę-
na erit furor mentis, & inuidię deprauatio,
quod promittens Dominus, Deut. 28. ait
B percutiente amentia in centro, & furorum
mentis, vt palpes in meridie, ſicut palpa-
re ſolet cęcus in tenebris. Sic igitur appa-
ret, quòd timendum eſt nouiſſimum infer-
ni propter miſerarum pęnarum animæ
continuationem. Septimo timendum
eſt propter in omnibus ijs etiam damna-
tionem. Matth. 5. Aduerſarius tradet te
iudicio. Iudex miniſtri, miniſtrum mittet te
in carcerem. Amen dico tibi, non exies ti-
bi, dicit dominus. i. nunquam, vt dicit glo.
ergo timendū eſt illud nouiſſimum inferni,
q̄d dr̄ carcer tenebroſus, fœtidus, horribilis,
C dilatatus, & profundus. recūbe igiẽ in tali
nouiſſimo, eum continue meditando. Quar
tum nouiſſimū, dr̄ eſſe paradiſus. Prou. vlt.
Redibunt ſupp. iuſti, in die nouiſſimo. i. in
paradiſo, dicit gl. in iſto igiẽ nouiſſimo re-
cumbere debemus ardēter, eū deſiderādo,
dignātur propter 7. beneficia, quę habemus
ibi primum. Primo noſtrę glorificationis di
gnitas. 2. oīum bonorum fertilitas, 3. loci
quem inhabitas, amęnitas, 4. plenę pacis
ſecuritas. 5. oīum Beatorum iucūda ſocieta
te. 6. ſummæ trinitatis viſionis ſublimitas.
7. diuinæ fruitionis perpetuitas.

H Dico primo, quòd primum beneficium
paradiſi eſt dignitas noſtræ glorificatio-
D nis, & hic erit in duplici ſcola, ſcilicet in do
tibus corporis, & animę, Iſa. 9. in terra
ſua duplicia poſſidebunt. i. duplicem ſco-
lam, ſeu dotē. Et Apoc. 6. & datę ſunt illis
ſanctis, & electis ſingulis ſtolę albæ. Primo
videamus de dotibus corporis. Nā corpus
nr̄um, & dotes, ſeu beneficia, ac glorias im-
mortalitatis habebit in paradiſo. Prima eſt
pulchritudo ſiue formoſitas. 2. agilitas. 3.
fortitudo. 4. libertas. 5. voluptas. 6. ſanitas.
7. diuturnitas. Dico ꝙ corpus nr̄um in para
diſo habebit pulchritudinē ſiue formoſita-
tem: placeret ne tibi eſſe ita formoſus, ſicut
Abſalon, de quo dr̄ 2. Reg. 18. porrò ſicut E
Abſalon, qui erat ita pulcher, ꝙ a planta
pedis, uſq. ad verticem capitis nō erat, nec
poterat in eo reſpici aliqua macula: vel ſi-
cut Mardocheus, de quo dr̄ Heſter. 8. Mardo
cheus de palatio. & de cōſpectu regis ordi-
nis fulgebat ueſtib. regijs hiacintinis, & co
ronā aureā in capite portās, & amictus pa-
leo ſerico, atq; purpureo; oīsq; ciuitas exul
tauit, & lętata eſt. ſup. videndo eum. Sed
iſtorū formoſitas erit ibi difformitas in cō-
paratione electorū: vnde Sap. 7. fulgebunt
iuſti, ſicut ſol in conſpectu Dei, & Matt. 13.
Sol tūc fulgebit ſeptuplū, ſicut lux 7. dierū.
Iſido. Sol pręmiū ſui laboris accipiet, & in-
æſtimabili claritate veſtiẽ in ſimil. clarita- F
tis corporis Chr̄i, ꝙ nobis ꝓmittiẽ. Epheſ.
Expectamus Saluatorē, qui reformabit cor
pus noſtrum configuratum corpori clarita-
tis ſuæ. vnde Anſel. O quàm inquit magni-
fica pulchritudo erit, quando Sanctorum
millia numeroque arenę aſſimilata clarita-
te corporis Ieſu Chriſto, cum ipſo ap-
parebunt. Secundo habebit corpus no-
ſtrum agilitatē ſiue velocitatē. Sufficeret ti
bi, vt velox eſſes ſicut Azael, de quo dr̄. 2.
Reg. porrò Azael curſor velociſſim⁹ fuit, ſi-
cut vnus de campis, qui moranẽ in ſiluis. ſ.
illius uelocitas erit ibi tarditas reſpectu ele G
ctorum. Electi enim ita veloces erunt, vt
quàm cito radius viſus oculi clare viden-
tis aperta palpebra in cęlum dirigitur, &
in ſe mox reuelabitur. Ita electi veloces e-
runt. Et ſicut Angeli in cœlo, ſup. quātum
ad velocitatem, Lu. 12. Æquales ſunt Angeli
Dei, in cuius figura dr̄ Dan. vlt. ꝙ Angelus
tulit Abacuch vno pilo de Iudęa in Babilo-
nē, vbi erat Daniel. Et mox reſtituit in locū
ſuū. Aug. vbicunq; volet ſpūs, protinus ad
erit corpus. Tertio dico, ꝙ corpus nr̄um in
paradiſo fortitudinē mirā hēbit, ſufficeret
ne tibi fortitudo Sāſonis, de quo dr̄ Iud. 15.
ꝙ accipiēs maxillā aſini interfecit mille vi-
ros. Et idē dr̄, ꝙ dormiēs i Gaza, vſq; ad me H
diū noctis inde cōſurgens appræhendit am
bas portas ferreas, impoſitaſque humeris
ſuis portauit vſq; ad verticē montis. Et plu-
ra, q̄ ibi apparēt. Sed fortitudo illius erit in-
ualidatio in conſpectu electorū. Nā ſi mō-
tes, & oīum molę terrę electi pedē vertere
vellent, poterūt tā faciliter facere, quā vide
te, vñ Anſel. dicit, ꝙ diabolus ex fortitudine
ſuæ naturæ mouet, atq. excitat vētos, & tē
peſtatē, & interdū terręmotū facit, pp ꝙ in
Euāg. fortis armatus vocatur. Si igitur De⁹
fortitudinem ſuis inimicis dedit: non eſt du
bium,

A biũ, ꝙ multo meliorem fortitudinẽ electis dabit. Pſal. voluntatẽ timẽtiũ ſe faciet, & deprecationem eorũ exaudiet, & ſaluos, &c. Quarto habebit corpus nſum in paradiſo libertatẽ: eſſet ne tibi ſatis eſſe liber, ſicut Cæſar Auguſtus, cui totus ſeruiuit mundus, ſicut narrant Hiſtoriæ, vt Luc. 2. Exijt edictum a Cæſare Auguſto, vt deſcriberetur vniuerſus orbis, & multa alia, &c. Et tamen paſſus fuit multa incommoda, quæ S. Dei pati non poterunt: nulla enim creatura retinere, vel impedire poterit electos: quia omnia obſtantia libere præſentabunt, ſicut ſepulchrum non potuit retinere corpus Dominicum, quin reſurge-
B ret, & ianuis clauſis ad diſcipulos intrauit. Anſel. tanta erit Sanctorum libertas, quanta fuit habendi voluntas. Quinto habebit corpus noſtrum in paradiſo voluptatem. putas ne placeret tibi ita delitioſe viuere, ſicut Salomon, de quo dicitur. 3. Reg. 10. quòd omnia vaſa in quibus potabat, erant aurea, & omnia ſupellectilia domus, ſaltum libani de auro puriſſimo, propter quod ipſe poterat dicere illud Eccleſ. 2. Coaceruaui mihi aurum, & argentum, & ſubſtantias regni, & prouinciarum: ſed illius deliciæ erunt tunc mi-
C ſeriæ reſpectu electorum: vnde Anſel. etiam ſanctorum delectatio ſic ſentietur, quemadmodum ſi aliquis eſſet in igne, & ignis per totum corpus ſentiretur: ſic per omnia corporis membra voluptas paradiſi ſentietur, quaſi totum corpus eſſet gula. Et idem ſi mali mala in omnibus partibus corporis, quòd bene agere noluerunt, multo magis huiuſmodi electi bona habebunt in omnibus membris ſuis, quia bonum fecerunt. Vbi notandum, quòd Deus mirabili uoluptate quinque ſenſus noſtros corporales decorabit.

D Primò viſum, quia perfectè & apertis oculis regem cęli videbunt electi in deco-
E re ſuo, & gloriam Angelorum, & omniũ Sanctorum, & inimicorum ſuorum, qui eos olim afflixerunt in mundo, in inferno pęnam videbunt, de quo ſumme gaudebunt oculi videntium, & aures diligenter auſcultabunt: omnia enim membra interius, & exterius cogitationes, & apertè videbunt ſingulorum omnia.

Secundò auditum, quia inceſſanter ſonabit armonia cęlorum, cui cętus omnium Angelorum, & dulciſſima organa omniũ Sanctorum reſonabunt.

Tertiò olfactum mirabilem delectationem habendo, quia ſuauiſſimum odorem. E
Vnde in figura dicitur Iſa. de hac ueſtimentorum fragranria, Ecce odor filij mei ſicut odor agri pleni.

Quartò guſtum, cum epulabuntur, & exultabunt in conſpectu Dei ſemper, inebriabuntur ab ubertate domus tuæ. Vnde Ber. In torrente uoluptatis nihil ultra apparet cumulata ſocietas, tanta erit fęlicitas, & voluptas.

Quintò tactum, quia omnia aſpera, & dura abierunt; & omnia blanda, & ſuauia arridebunt. Aug. Tranſit dolor, & pęna cũ fine, venit gaudium, & lætitia ſine fine, de omnibus iſtis ſenſibus in ſimul dicit Auguſt. In paradiſo erit pulchritudo F
inæſtimabilis obiecta aurium armonia Angelorum reſonans, auditui fragor omnium aromatum fumigans, olfactui dulcedo incomparabilis effluens guſtu ſuauitatis ineffabilis ſubiecta tactui. Sic igitur patet qualem corpus noſtrum in paradiſo habet voluptatem. Secundò dico, quòd habet ſanitatem, eſſet ne ſatis tibi, ut ita ſanus eſſes, ſicut Moyſes, de quo dicitur Deuter. vlt. quòd non caligauerunt eius oculi, & dentes eius non ſunt moti: ſed eius ſanitas tunc erit infirmitas reſpectu electorum. nam ſalus illorum a G
Domino erit: quia ſi tentare, interrumpere, uel frangere minimè poſſes cum ſit nocere eis ſicut de radio ſolis, quia omnis doloris materia ab eis remouebitur, ſicut dicitur Apocal. 12. Quòd abſterget Deus omnem maculam, aliàs lachrymam, ab oculis Sanctorum; & iam non erit amplius, neque clamor, neque ullus dolor, quoniam priora tranſierunt. Anſel. Electis Dei nulla læſio ſuperuenire poterit, nec ferrum, nec ignis, nec aqua eis nocebit: nulla erit eis egeſtas, imbecillitas, ſeu infirmitas. Septimò habebit H
corpus noſtrum longęuitatem, ſeu diuturnitatem. Sufficeret ne tibi longęuitas Mathuſalem, de quo dicitur Geneſ. 5. Quòd ferè uſque ad mille annos peruenit, & tamen illius vitæ longęuitas erit tunc mortis propinquitas reſpectu electorum.

Qualem putas habebunt Sancti diuturnitatem, qui in fine uitæ habebunt hæreditatem? Vnde Sapien. 5. dicitur quòd iuſtitia, quia iuſti in perpetuum uiuent, perpetua eſt, & immortalis. Iſtis igitur ſeptem dotibus decorabitur corpus noſtrum in paradiſo: anima

autem

A autem alijs ſeptem effulgebit. Prima erit ſapientia, ſecundo amicitia, tertia concordia, quarta potentia, quinta honor, ſexta ſecuritas, ſeptima gaudium.

Dico primò, quòd ſapientia effulgebit. 2. Reg. 9. Dedit Deus ſapientiam Salomoni, & prudentiam nimis, ſed iſtorum ſapientia incompatabilis erit ſapientiæ electorum: quia tanta ſapientia effulgebunt, quòd omnem ſapientiam de ipſo fonte ſapeintiæ haurient: omniaque præſentia, & futura perfectè ſcient, & omnium hominum genera; ſiue in inferno, ſiue in cœlo, & nomina, & opera tam bona, quàm mala, & quæ ab eis geſta ſunt,
B perfectè cognoſcent, & uidebunt. Anſel. Aliquid non erit, qđ ſanctorũ notitiæ ſubtractum ſit, omnium linguarum, omnium erit; omnium quæ ſunt habebunt ſcientiam, & ſapientiam: Superabit igitur iſta ſapientiam Salomonis, & Dauid. Secundò anima in paradiſo effulgebit mirabili amicitia. Amicitia enim Dauid, & Ionatæ nihil ibi reputabitur, de quibus dicitur primo Reg. quòd anima Ionatæ conglutinata eſt animæ Dauid, & dilexit eum quaſi animam ſuam. Vnde amicitia ſanctorum in patria figurata fuit 3.
C Reg. 6. vbi dicitur quòd anima, quæ erat in templo Dei, id eſt in cœlo habitant, incorruptibili immortalitate ueſtiuntur; vt habeant ſicut habent cor vnum, & animam vnam. Vnde dicitur Act. 10. Multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna. Et ſequitur, nil erat in templo, quod non auro tegeretur: quia in ſuperna patria ſola charitas regnat, vbi eſt præſens ipſe Deus, qui eſt charitas ipſa, & inde Angelorum, & hominum vnum gaudium communicantium, unum conſilium erit in cœlo. Tertiò anima mirabili concordia effulgebit. Concordia enim ſanctorum maior erit, quàm concordia oculo-
D rum duorum corporis humani, quæ quidem tanta eſt, quòd ex quo vnus reſpexit, mox alter ſe uertit, & cum alio ſimul reſpicit, qa quicquid unus ſanctorum vellet, & Deus voluerit. Anſel. Talis erit concordia in illa patria Beatorum, vt nulla diſſenſionis macula ullatenus inueniatur, quia vbi Deus in omnibus erit omnia. Quartò anima mirabili potentia in paradiſo fulgebit, & maiori, quàm Magnus Alexander, de quo hiſtoriæ dicunt, quòd potentia ſua ſubuertit ſibi Aſiam, Africam, & Cappadociam, & cœlum vitreum fieri fecit: quia potentia ſanctarum anima- E
rum tunc erit ita efficax, ut aliud cęlum & aliam terram poſſent facere, ſi uellent; iuxta illud Ioan. 1. Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri. Sunt enim ſancti filij Dei, & hæredes, propter quòd dij appellantur in Pſal. Ego dixi, Dij eſtis; & filij excelſi omnes. Verum quia omnia quæ fecit, in pondere, & menſura fecit, & nihil imperfectum reliquit: ſi ſancti aliud cęlum facerent, eſſet ſupefluum: tamen in oriente tanta erit poteſtas ipſorum beatorum, quania ſuis uoluntatibus uoluerunt vti, quia uoluntatem timentium ſe faciet, &c. Quintò mirabili honore in paradiſo fulgebunt, quòd figuratum eſt Geneſ. 14. F
vbi dicitur, quòd Pharao dixit Ioſeph exiſtenti in Egypto, Tu eris ſuper domum meam, & ad imperium oris tui cunctus populus obediet: & iterum! Ecce conſtitui te ſuper uniuerſam terram Ægypti, & tulit anulum de manu ſua, & poſuit in manum ſuam, ſcilicet Ioſeph, & veſtiuit eum ſtola albiſſima. O quantus honor in verbis iſtis ſanctis figuratus eſt? Deus enim vt filios ſuos honorabit nos, quia filium Dei metuerunt honorare in via iſta. Ioan. 12. Si quis mihi miniſtrauerit, honorabit eum pater meus, qui eſt in cę- G
lis. Angeli etiam honorabunt, quia numerus eorum meritis ſuis meruerunt adimplere cęlum, & terram: honorabunt eos & omnis creatura, quia bonis operibus continuè in uita præſenti uoluerunt inſiſtere ac vacare. Sextò anima mirabili ſecuritate in paradiſo fulgebit, & maiori quàm Elias, & Enoch in paradiſo terreſtri, quamuis de Enoch ſcriptum ſit Geneſ. 5. Quòd ambulauit Enoch cum Deo, & non apparuit ultra, quia tulit eum in paradiſo terreſtri, & Elias raptus eſt etiã, vt dicitur 3. Reg. 2. vbi quanto magis tranquillitate carnis: ſpiritus viuunt alimonia Spiritus ſancti, & fructu ligni vitæ ſu- H
ſtentantur, ſicut dicunt glo. Vnde Bern. Fęlices, & uerè fęlices Enoch, & Elias, quibus omnes viæ ablatæ ſunt, quæ eorum impediunt intellectum, vel affectionem, qui ſoli Deo unientes, non inuenerunt niſi Deum: ſed incomparabilirabiliter maiorem ſecuritatem habebunt ſancti in paradiſo, quia nec mortem, nec aliquid imperfectum timebunt, ſemper certi, & de poſſeſſione ſecuri glorioſa; & hoc promittit eis Deus, Iſa. 13. dicit ſecuritas erit uſque in ſempiternum. Septimo anima.

A ma mirabili gaudio fulgebit in paradiſo
quia patrem in filio, & verbum in patre,
& ſpiritum ſanctum in vtroque, ſicut eſt
facie ad faciem uidebit, ſemper gaudium
habebit de conſortio, & ſocietate Angelo-
rum, de contubernio omnium ſanctorum,
Iſa. 15. Lętitia ſempiterna ſuper capita eo-
rum, & in domo iſta plena delitijs iubet
Deus quęlibet iuſtum intrare, dicit intra in
gaudium Domini tui, Matth. 25. ſic igitur
apparet primum beneficium, quod habe-
mus in paradiſo nouiſſimo, quod eſt no-
ſtræ glorificationis dignitatis, quæ ſe exten
dit quantum ad animam, vt dictum eſt, quā
nobis cōcedere dignetur ille Dei filius, qui
B per infinita ſæcula viuit redemptor bene-
dictus. Amen.

DE LVXVRIA.

Sermo XX.

*SAna me Domine, quoniam contur-
bata ſunt oſſa mea. Pſal. 6.*
Hæc eſt autem tertia pars ſer-
monis de Luxuria ſcilicet,
C *Del vitio della carne la ſanatione*,
Vnde nota nouem remedia. Primum eſt di
uinorum contemplatio, ſecundum ſcriptu-
ræ contemplatio, tertium corporalis exer-
citatio, quartū corporalis maceratio, quin-
tum tribulationum incuſſio, ſextum occa-
ſionum oblatio, ſeptimum mentis humilia
tio, octauum frequens confeſſio, nonū eſt
ſubita expulſio.

Contra igitur huius incontinentiæ im-
pietatem multa remedia inueniuntur. Quo
rum primum & præcipuum eſt diuinorum
contemplatio. ſ. vt mens circa contempla-
tionem diuinorum occupetur, & hæc eſt
ratio, quia inter omnes cogitationes ma-
D las mens ad peccandum inclinat cogitatio
nes delectatione carnis. Cuius ratio ſecun-
dum Philoſophorum doctrinam duplex aſ
ſignari poteſt. Vna quidem, quia cum hæc
delectatio ſit homini grata, & a iuuentute
coniuncta, facilè appetitus in eam fertur,
cum eam cogitatio præponit. Vnde Philo-
ſoph. 2. ethic. dicit, quòd delectationem iu-
dicare de facili non poſſumus, quando acci
pimus eam. Secunda ratio eſt: quia, vt idem
dicit in 3. ethic. in particulari ſunt magis
voluntaria, quam in vniuerſali. manifeſtum
eſt autem quòd per moram cogitationis
ad particularia quæque deſcendimus. Vn- E
de per cogitationem diutinam maxime li-
bido prouocatur. Et ideo cum cōtraria cō-
trarijs curentur, hinc eſt quòd delectatio
diuina abſorbet carnalem; & meditatio di
uina reponit carnalem. nam oratio deuota,
cum ſit aſcenſus mentis in Deum tendens,
& decentium petitio a Deo reprehenſionis
facultatem huius turpiſſimi vitij: nā quic-
quid orantes petitis, credite, quia accipie-
tis, & fiet vobis. Vnde Iſa. 48. laude mea in
frenabo te, ne intereas. eſt enim quoddam
frenum animam ab interitu peccati retra-
hens, laus diuina. Contemplatio diuina pro
ximè valet ad expulſionem huius vitij.
Et ratio eſt, quòd cum natura ſit ad unum F
tantum Deum, dum intendit diuinis, non
poteſt ſimul & corporalia deguſtare: nam
guſtato ſpiritu deſipit omnis caro. Vnde
Vgo de Clauſtro animæ, c. 1. dicit, contem
platio clauſtrum animæ dicitur, in cuius ſen
tentia ſe recipit, animus ſola cœleſtia men
dicatur, a terrenis ſeparatur, a turba carna-
lium cogitationum longe ponitur, deliciæ
carnis reſurgunt in domo, delectabiliter va
gos ſenſuum motus reſtringit, angelica
dulcedine fruitur. Legitur in lib. Vitæ, pro
ſilentio pacem in choro virginum ſeruat
concordiam, noſtri ſummi patris conſide- G
rat potentiam, ſapientiam filij inueſtigat,
Spiritus ſancti benignitatem amat: hæc il-
le, & per hæc anima erigitur ad ſpem maxi
mam, quia per potentiam ſcit ipſam poſſe,
per ſapientiā ipſam ſcire, per benignitatē
ipſam velle, & dulciter audit cū pſal. Cū ip
ſo ſum in tribulatione: & glorificabo eū.
Sed nota quòd inter alia remedia medita-
tionum noſtrarum, potiſſima eſt meditatio
paſſionis Chriſti, ſtatim cogitare de eo cru-
cifixo, ac ſi videres oculis tuis in cruce pen-
dere manus. figura Nume. populus murmu
rans contra Dominum dicit: Anima noſtra
nauſeat ſuper cibo iſto leuiſſimo, & appe-
tens carnes miſit in eis dominus ſerpentes H
ignitos, & reuerſi ad Moysē orauit ad Do-
minum, & præcepit, vt faceret ſerpentem
ęneum, & ſuſpenderet in ligno: & quicun
que aſpiceret illum morſus a ſerpentibus,
viueret. Serpens ignitus eſt luxuria: nam
teſte Iob, Ignis eſt nec ad conſumptionem
deuorans. Serpens in ligno eſt ipſe Chri-
ſtus, qui aſtutia ſua percuſſit ſuperbum id
eſt diabolum. Vnde Aug. in ſerm. vnius mar
tyr. & cum exaltaret Moyſes ſerpentem in
eremo in ligno, populus qui morbebatur
a ſerpente, attendebat ſerpentem, & ſana-
batur.

A batur. Sic & modo quemcunque momorderit aſtutia Satanæ, intueatur Chriſtum in ligno pendentem, ibi mors occiſa eſt, Dominus autem ſuperuiuet. Secundum remedium eſt ſtudium ſcripturarum, & ratio huius eſt, quia in litera abſconditus eſt fauus mellis, & adueniente igne ſpiritus ſancti, extinguitur, & conſumitur ignis noſtræ paleæ carnis, Luc. 2. non ne cor noſtrum ardens erat, dum loqueretur nobis in uia: nam in ea inuenit uocem dulciter arguentis, Apoc. 3. Ego quos amo, arguo & caſtigo, & hoc exemplum in Paulo 2. Cor. 12. Et ne magnitudo reuelationum extollat me, datus eſt mihi ſtimulus carnis Sathanæ, q me colaphizet: propter quod ter Do- B minum rogaui, vt diſcederet a me: & dixit mihi, ſufficit tibi gratia mea: nam uirtus in infirmitate perficitur. Et ſequitur, libenter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Chriſti, in ea etiam inuenit vocem dilecti ueraciter permittentis, Io. 14. Qui diligit me, ſermonem meum ſeruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum ueniemus, & apud eum manſionem faciemus. In ea etiam inuenit vocem dulciter ſuadentis, Apoc. 3. Suadebo tibi emere a me aurum ignitum, & probatum, vt locu- C ples fias. Tantam in ea melodiam audit, vt cogatur cum ſponſa proclamare. Cant. 1. In odorẽ vnguẽtorũ tuorũ cucurrimus. & Cant. Anima mea liqueſacta eſt, ut dilectus locutus eſt, quia relicto fœtentis carnis curſat in odore dilecti pulſantis. Vnde Hier. ad Ruſtic. monachum, Ama ſcientiam ſcripturarum, & carnis vitia nõ amabis. Vnde Apoſt. cum dixiſſet Tim. 4 exemplum eſt fidelium in verbo, in conuerſatione, in charitate, in fide, in caſtitate, ſtatim ſubdit, dũ venio, ergo attende caſtitas lectioni.

Tertium remedium eſt corporalis exercitatio, & etiam mentalis. Vnde nota, quòd ocium eſt duplex. ſ. corporale, & ſpirituale: ocium ſpirituale duplex eſt. ſ. bonũ, vt eſt D ocium Mariæ: & malum, vt circa inutilia verſari. Et primò no. q ocium ſpirituale, vt dicitur Eccleſ. 33. multam malitiam docuit ocietas, & ſpirituale ocium, cum interiore vitiorum carnal. Et ratio huius eſt. Cor. n. noſtrum, cum ſit in cõtinuo motu, ſemper vult circa aliquid occupari, etiam dormiendo. Et quia cor pronius eſt ad malum, quàm ad bonum, ideo niſi occupetur circa bonũ, ſemper verſatur circa malum, & maxime circa delectabilia, & ſenſibilia. Io. Caſſianus, Mens ocioſi nihil aliud cogitare uidetur, quàm de ventre, & libidine. Et ideo E ſummum remedium eſt quibuſcunque bonis cogitationibus animum occupare. Vnde Chriſoſt. ſuper Matth. dicit, quòd obſeſſio membri non ita reprimit tentationes, & tranquillitatem facit, vt cogitationis frenum. Vnde Apoſt. Epheſ. 4. ait, De cætero fratres, quæcunque ſunt vera, quæcunque pudica, quæcunque caſta, quæcunque ſancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonę famæ; ſi qua virtus, ſi qua laus diſciplinæ, hæc cogitate. Secundo no. quòd ocium corporale eſt maxime inductiuũ ad luxuriam. Et hoc exemplo patet de nobilibus ocioſis. Si quis a me quæreret, quam putas fore bonam mulierem. Reſpondeo, unam pauper- F rimam ruſticam, quæ vnum filium geſtet in corpore, & alium in brachijs, & accedit ad agnum ad laborandum, & poſt ſumpto cibo, ſtatim accedens ad lectum, antequàm ſit excalciata incipit dormire. Et ſimiliter dico de ruſticis hominibus, qui præ nimio labore antequàm ſint cenati, incipiunt dormire, & obliuiſcuntur in matrimonio commiſceri. Sed econuerſo mulier maxime delicata, & ocioſa, quę ſe in tot delicijs nutrit, quod ſi quando cadit, niſi ſe inclinaret ad recipiendum, quia ſclauam vocaret, Deus tamen dedit ſibi manum in capite quod G maxime indiget. Similiter loquor de viris quod nõ ſolum ſufficit equa, quãdo ẽt vult iumenta. Ezec. 16. Hæc fuit iniquitas ſororis tuæ Sodomæ ſuperbia, ſaturitas panis, & ocium. Et ideo optimum remedium eſſet talibus dare exercitium, vt ducerent molam aſinariam. Remedium autem vniuerſale eſt, vt homo ab ocio deſiſtens in corporalibus laboribus ſe exerceat. Exemplum enim habemus ab omnibus rebus, quomodo ocium ſit reprehenſibile: quia ſi conſideramus ipſam primam cauſam, non inuenimus ab æterno patrem ꝓducere filium, & ambos Spiritum ſanctum ſpirare. Io. 1. In principio erat verbum, & verbum erat H apud Deum. Si conſideramus naturam angelicam, illam creat ſemper mobilem, pſal. Qui facit Angelos ſuos Spiritus, miniſtros ſuos flammam ignis, quia ſicut ignis habet ſempiternam motionem; ita & Angeli, qa ſemper in Deum mouentur ſempiterna dilectione. Si conſideremus corpora cęleſtia, quotidie mouentur ab oriente in occidentem, & ab occidente in oriens. Si elementa conſideremus, ſunt ſemper in continuo motu, agunt circa generationes, & corruptiones. Si te ipſum in natura cõſideres,

A ſemper tranſis de præſenti mane, ad futurum. Et ideo remedium optimum, eſt exercitium. Vnde Hier. ad Ruſtic. monachum, fac aliquid operis, vt ſemper diabolus te inueniat occupatum.

Quartum eſt carnis maceratio. hoc eſt verum, quòd equus multum famelicus non recalcitrat: ſic & caro macerata non recalcitrat contra rationem. dicunt viuẽtes porcini, non poſſum continere: hoc durum. hoc mihi impoſſibile. Nota quòd ad hoc, vt ignis extinguatur, triplex remediũ adhibetur, aut per effuſionẽ aquæ, aut p lignorũ ſubtractionẽ, aut per elongationẽ ab igne. Audi ꝙ puerbiorũ dr̃, Furnus calefit p os.

B volunt iſti per effrenatam comeſtionẽ caſtitatem ſeruare: neceſſe eſt ergo addere aquã ieiunis, uel literaliter ieiunare, uel uinum temperare, vel de lignis ſubtrahere. hoc eſt medium ſeruare, qui volunt caſtitatem, vel prudentiam ſeruare. Et in hoc reprehendẽdæ ſunt matres, quæ quando uident filias ſuas pallidas, ſtatim ad nidum currunt: & oua coquũt, & eis præbent de uino puro, & hoc ut genas faciant rubicundiores, & dicunt, volo filiam meam caſtam ſeruare. Audiant quid Hier. ad Euſt. ſcribit: ſi autẽ hæ ſufficiãt illi tentationes libidinum, quæ

C exoſo corpore ſolis cogitationibus oppugnantur, quid patitur quæ in delicijs viuit? nempe illud Apoſt. viuens mortua eſt. Si quid itaque in me poteſt eſſe conſilium, ſi experto creditur, hoc primum moneo, hoc obteſtor, vt ſponſa Chriſti uinum fugiat pro veneno: & non ſolum loquor carnalibus, ſed ſpiritualibus: quia ad conſeruandã pudicitiã neceſſaria eſt abſtinentia. Et ad hoc facit exemplum, quo interrogatus frater Egidius, ſocius B. Franciſci ſi condecebat viros perfectos ieiunare, & carnem macerare, cum iam habeant carnem ſubditam rationi: reſpondit, quare carnes recentes ſaliuntur. & ille, ne putrefiant. Et pri-

D mnm euangelicæ perfectioni præcurſor educatur in remedium quòd propter abſtinentiam eminentem magnus prædicatur angelica uoce, ſicut refert Lucas Angelum dixiſſe ad Zachariam, erit enim magnus coram Domino, vinum & ſiceram non bibet: decet enim uas cęleſti gratiæ mancipatum, a ſæculi illecebris abſtinere. hoc ipſum vas electionis in ſe ipſo commendat Cor. ſcribens, Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutẽ redigo: ne cũ alijs prædicauerim, ipſe reprobus efficiar. Glo. poſſibile nõ caſtigarẽ, & ad hoc agoniſtarũ exẽplo cũctos prouocat, id eſt milites cum præmittit: omnis qui in agone contendit, ab omnibus ſe E abſtinet, & illi quidem non corruptibilem coronam accipiunt: nos autem incorruptam. Vnde Hier. ad Euſt. ſolicite prouidẽdum eſt, ut quos ſaturitas de paradiſo expulit, eſuries reducat: non ꝙ Deus vniuerſalis creator, & Dominus in teſtinorum noſtrorum rugitu, & in auiditate ventris pulmoniſque delectetur ardore, ſed quòd aliter pudicitia tuta non poſſit eſſe.

Quintum remedium eſt, adhibere contra carnis concupiſcentiam etiam. peraliquas animi perturbationes: nam ex experimento uidemus, quòd ſi quis laſciuiſſimus capiatur a poteſtate, & expectet per F aliqua tormentorum genera debere cruciari; tantus erit timor, ꝙ obliuiſcitur alicuius. Vnde Hier. ad Ruſt. refert quòd in quodam cęnobio quidam iuuenis adoleſcens nulla operis magnitudine flammam poterat carnis extinguere: vnde cum eum periclitantem pater monaſterij uideret, hanc artem ſeruari imperauit cuidam uiro, vt virgis, atque conuitijs eum inſectaretur, & poſt irrogatam iniuriam primus uenirec ad quærimoniam, & uocati teſtes pro eo loquerentur, qui fecerat iniuriam: ſolus pater monaſterij defenſionem ſuam capiebat, ne abundanti triſtitia frater abſorberetur, & ueniens ad confitendum, non tantum patri confitetur tentationem, quãtum G tribulationem illatæ iniuriæ dicit patri: ego tanquam dæmon perturbo totum monaſterium, & tunc pater videns illuminari, præcepit, ut mitius fratres cum eo agant. Et iterum ueniens ad confitendum, non amplius confiteтur de uitio carnis, ſed de illatis iniurijs patribus monaſterij, aſſerens ſe pluſquàm dæmonium in monaſterio teſiſtere, & ſic expeditur: interrogatur adoleſcens a patre monaſterij ſuper cogitationibus priſtinis: reſpondit patri, mihi viuere non licet, quomodo fornicari libet? Aug. In fornace ardenti purgatur aurum; illo in cinerem uertitur, & illud ſordibus exuitur. Et H non ſolum moleſtiæ ſpirituales ſunt remedium contra concupiſcentiam carnis, ſed & corporales. Exemplum habeo de S. Bernardo: qui vt refert Greg. Dialog. lib. ꝙ tentatus grauiter a tentatione carnis, proiecit ſe nudus inter ſpinas, vt per moleſtias, & puncturas ueprium exteriorum, ſanaret peſtes, & puncturas intrinſecas. In uita patrum habemus de patre illo, qui recipiens meretricem quandam in cella, quæ ſe fingebat

A bat exire poſt tentatum grauiter,poſuit di-
gitos ad lumen candelæ, & totum ſibi com
buſſit marmum : & ſic per ignem exterio-
rem extinxit interiorem. Aſper autem ha-
bitus ad hoc ſatis adfert ſuper ſtraminibus
iacere, neſcit dormire. nam ut refert Bona.
de B. Franc. Franciſci ueſtis ſimplex, rugo-
ſa, & hiſpida, pro eo quòd experientia iam
didicerat hoſtes malignos, duris, & aſpe-
ris in fugam conuerti : delicatis autem, &
mollibus ad tentandum fortius armari.
Vnde Bern. Modo ætatem teneram ordi-
nis aſperitas terreat. Memento quòd aſpe-
rior lana facit pannum leuiorem, & aſpe-
ritas conſcientiam uelut ſpina latitans,
B & fratribus habitus mollis eſt uia ad luxu-
riam.

Sextum remedium eſt fuga occaſionũ,
& cuſtoditio ſenſuum, & primo de uiſu:
nam uiſus eſt hauriens ſpecies ab extrin-
ſeco, & ideo multos facit corruere. nam
Geneſ. 34. Cum uidiſſet Dinam, &c. Heuei
princeps terræ illius adamauit eam, & ar-
ripuit. 2. Reg. 11. Dauid cum uidiſſet Ber-
ſabeæ ſe lauantem, adamauit eam, & adul-
terium commiſit, & homicidium: quia ma-
ritum Berſabeæ fecit interfici. Eccl. 9: ne cir
cumſpicias ſpeciem alienam : propter ſpe-
C ciem mulieris multi perierunt. Et per hoc
reprehendendi ſunt patres, & fratres, qui
exiſtentes in domibus portant diploides,
& habent iuuenculas in domo : putant ne
iſti, quòd ſint lapides. Similiter & mulie-
res, quæ habent pectora ſua denudata. O
inſenſate munde, quot fatuitates aſpicio ?
permittunt enim viri vxores quas amant,
præbere occaſionem alijs tanquam mere-
trices adamari. Prouer. 5. Ecce occurrit ei
mulier ornata meretricio ad capiendas
animas. Et ideo optimum remedium eſt
auerſio oculorum, Iob 31. Pepigi fœdus
D cum oculis meis, ut non cogitarem de
virgine. Super quo uerbo dicit Gregor.
E vt munda ſit mens in cogitatione a laſci-
ua uoluptate, deprimendi ſunt oculi quaſi
quidam raptores ad culpam. Hoc etiam di-
cit Iſidor. Oculi ſunt patella libidinis: aſpe
ctus enim animam titillat, & cor vulnerat,
ſubtrahe ergo uiſum, reprime oculos a pe-
tulantia, non eos figas in ſpeciem carnis,
ſi uis eſſe a malis cogitationibus tutus. Et
ratio hæc eſt, quia uiſus diſponit animas ad
cogitationes turpes. nam anima nihil in ſe
habet, niſi quæ recipit per ſenſum. Vnde
uidendo mulierem, ſpes eius imprimitur
in oculo, oculus tranſmittit imaginationẽ,
imaginatio autem operatur in nocte, & in E
die. In die quidem, quia poſt abſentiã rei,
in ſe imaginat eius ſpeciem in nocte, quia
anima conuertens ſe ad imaginationem,
uidet ſpeciem mulieris, quam de die ui-
dit, ſicut homo uidet imagines reſultantes
in ſpeculo, & ſic facit perſonam forma-
re : illa imaginatio tranſmittit ad intelle-
ctus uoluntati: & quia uoluntatis eſt ama-
re pulchrum, homo incipit mulierem pul-
chram amare : ex tali autem amore homo
incipit calefieri, & concupiſcere ardore.
Hiero. Gladius igneus eſt ſpecies mulieris,
quæ quaſi ex omni parte ſagittas emittit.
Ex tali ardore incipit delectari, & delecta-
tio eſt coniunctio conuenientis cum con- F
uenienti. Ariſt. lib. Ethic. Qualis enim unuſ
quiſque eſt, luminis ei uidetur: ſicut tem-
perato uidetur bonum temperatè uiuere,
nam temperato concupiſcentia refrena-
tur : & famelico uidetur bonum comede-
re, & luxurioſo luxuriari. Ex tali namque
delectatione carnali naſcitur conſenſus, &
iſte conſenſus eſt peccatum mortale. Vn-
de Pſalmiſt. Deprecans ait : Auerte oculos
meos, ne uideant uanitatem.

Secunda cautela adhibenda eſt in audi-
tu : nam ex auditu cedrus libani corruit.
Vidi ergo virginem unam iam 38. ann. in G
virginitate permanſiſſe propter Chriſtum,
& ex uno uerbo deho neſto audito corruiſ
ſe ita terribiliter, quòd uix diabolus ſi car-
nem haberet, taliter corruiſſet. O patres in
ſenſati, o fratres porcini, qui non uerentur
in præſentia filiarum, uel ſororum nefanda
proferre. O vir ſi quærerem, quid ſummè
optas ? reſpondens, honeſtatem in do-
mo mea opto, & uolo, & tamen dehone-
ſtate carnẽ ex uerbis turpibus. O quot ſũt
uiri, qui fecerunt ribaldas mulieres propter
ribalderias per os prolatas : nam teſte Pau
lo 1. Cor. 15. Corrumpunt bonos mores
colloquia mala. Vis ergo mulierem hone-
ſtam ſemper de honeſtis ſecum loquaris. O H
inſenſati mittũt ad choreas iuuenculas, vbi
amatoria, & turpia cantantur, & uolunt ho
neſtas eſſe. Audi Salomonem Eccl. 4. Cum
ſaltatrice non ſis aſſiduus, nunc audias illã,
ne forte pereas in efficacia illius ocio.

Tertia cautela adhibenda eſt in tactu.
nam corpus mulieris eſt totum igneum :
ad hoc facit exemplum, quod recitat Greg.
in 3. lib. Dial. Quòd Andreas ciuitatis epũs,
cum uitam uirtutibus plenam duceret, &
continentem, quandam monialem ſecum
habuerat, & cum ea ſpirituali conuerſatio-

A ne frequenter loquebatur, noluit ab epi-
ſcopatu ſuo repellere, certus de eius, & ſua
cōtinētia: ſed hoſtis cępit ſpeciem in oculis
eius imprimere, aditū tētationis exquirēs:
& tandem poſt tergum eius percuſſit ma-
nu, & calefactus eſt luxuria: eadem die Iu-
dæus ueniens de campania ad propria ten-
dens, cum iam eſſet nox, neſciēs quo decli-
naret, iuxta templum ſe contulit: nocte ue-
ro media cum præ timore vigilaret, uidit
malignorum ſpirituum multitudinem con
gregatam, & eorum principē examinare
eos de ipſorū operib. iniqs perpetrātes. Iu-
dæus timens fecit ſuper ſe ſignū crucis, li-
cèt non haberet fidem Chriſti, ſciens hoc
B ſignum defenſiuū cōtra ſpiritus malignos.
Inter alia, quæ ille Iudæus audiuit a dæmo-
nibus: unus, qui dixit ſe ꝓcuraſſe, quòd An-
dræas ep̄s. prædictus habuit concupiſcentiā
carnalem ſupradictę monachæ, & in tantū
conduxerat eum, quòd cauſa ſolatij manu
percuſſerat eam in facie: de quo princeps
dæmoniorum multum exultabat, & iſtum
ſuper omnes alios commendabat, monēs
eū, ut perficeret cępta. Interim Iudæus fuit
a principe viſus; & dum quæreret, quis ille
eſſet, Dæmones reſponderunt, quòd eſſet
vnum vas vacuum, ſed ſignatum: & uir-
tute ſanctæ Crucis non potuerunt ei noce-
C re. Poſtmodum Iudæus narrauit epiſcopo
viſionem hanc, quo audito epiſcopus repu
lit de domo, nō ſolum monacham, ſed om
nes alias mulieres ſeruientes in epiſcopa-
tu. Ecce quantum periculum habet conuer
ſatio cum mulieribus. Ecce qui tenet eam
quaſi quòd apprehendit ſcorpionem. Et
hoc arguet uacantes choreis. Vnde non ſo
lum tactus in alio; ſed etiam in ſeipſo perti
meſcendum eſt. Vnde Dominus Bonau. in
lib. Nouitiorum, dat iſtam regulam, quòd
nouitij nunquam dormiant cum manibus
ultra corrigiam, ſed manibus cancellatis
ad pectus. De ſenſu guſtus ſatis dictum eſt.
De olfactu ſatis timendum eſt, ſed non tan-
D tum. Occaſiones autem uitandæ ſunt, ut
eſt conuerſatio. Sed notandum quòd con-
uerſatio poteſt eſſe eiuſdem, vt mulieris cū
muliere, uel viri cum uiro, uel viri cum mu
liere. Prima multum cautè ſeruanda eſt. vn-
de pater, vis tuā filiā honeſtam, & uxorē?
vide cū quibus conuerſat̄. nam multotiens
euenit, ꝙ mala mulier facit bonā, malam:
nam uetula cum in iuuentute fuerit mere-
trix, cū non poteſt amplius meretricari, ef-
ficitur lęna, & ꝑ potum meretricati uini
vendunt carnes honeſtarum. Ioel. 3. Puel-
lam uendiderunt pro vino, ut biberent. Sic E
iuuenis meretrix vellet omnes eſſe mere-
trices. Vnde cauendum eſt ab iſtis. Vnde
Eccl. 28. Lingua tertia mulierem fortè, ſ.
eiecit, & alia litera habet mulieres īuictas.
Aut eſt conuerſatio uiri cum muliere, &
hoc eſt maximè cauendum. Eccl. 42. In me-
dio mulierum noli commorari, de ueſtimē
tis. n. ꝓcedit tinea, & de muliere iniquitas
viri. Hier. Ego iudico ſi cum uiris fęminæ
habitant, viſcarium diaboli non deerit. Sed
tria ſunt quæ ſolent deipere conuerſantes
cum mulieribus, ſ. ſanctitas mulierum, fidu
cia de propria caſtitate, & conſanguinitas.
Contra primum dicit Hier. Si pudicam
quæris fœminam, quam bene uideris con- F
uerſantem, mente dilige.
Contra ſecundum idem Hier. Hoſpitio-
lum tuum raro, aut nūquam mulierum pe-
des terant. Vide ne ſub eodem tecto man-
ſeris, nec in præterita ſanctitate confidas:
nec Dauid ſanctior, nec Sanſone fortior,
nec Salomone potes eſſe ſapientior: me-
mento ſemper ꝙ paradiſi colonum de ſua
poſſeſſione deiecit. Sed dixerit forsā aliqs,
ſe non ſtuppam eſſe, immo ferrum. Reſpō.
quòd ignis ipſum ferrū immutat, & quaſi
ignem reddit, &c.
Contra tertium idem Hiero. Si generis G
gratia iudicas mulieres nullo modo dimit-
tere, memēto ꝙ Thamar a fratre ſuo ſit cor-
rupta. Et 2. Reg. 13. & fuit ratio, ꝙ ſolus cū
ſola. Nota ꝙ uirgo non debet eſſe nimis do
meſtica, debet etiam cauere a donis, &c. nā
inquit Hier. Crebra munuſcula, & ueſtes
ori applicatas, ac deguſtatos cibos, blādas
& dulces literas ſanctus amor non habet.
& generaliter tene, ꝙ hoc uitium non uin-
citur niſi fugiendo, & hoc triplici ratione.
Prima quòd luxuria ignis eſt, homo ue-
rò fœnum, & ſtuppa. Iſid. Omnis caro fę-
num. 7. Eccl. Stuppa collecta eſt ſynagoga
peccantium, nulla ſecuritas eſt fœno, uel
ſtuppis iuxta ignem eſſe. H
Secunda ratio eſt, quia peccatum luxu-
riæ eſt ualde immundum. Vnde ſicut non
eſt bonum luctari cum homine inuoluto
in cęno, qa licet nō diceret, tñ inquinaret:
ſic nō eſt ſecurum luctari cū peccato iſto:
nā uix pōt eſſe, ꝙ homo non coinquinet.
ibid. Eccl. 13. Qui tetigerit picem, coinqna-
bitur ab ea.
Tertia ratio eſt, quia nō eſt bonū luctari
cū hoſte qui ſumit uires de prope, tale eſt
corpus noſtrum, qđ prius erat nobis pacifi-
cum, cōuertit in hoſtem. Vñ ſicut princeps
vnus

A vnus timeret pugnare cũ hoſtibus ſuis, qñ credit ꝙ cũ exercitu ſuo multi ſunt proditores, qui debeant iuuare hoſtes ſuos, qñ conflictus uenerit: ſic debet homo timere pugnare cum luxuria, cum corpus noſtrũ ad modum proditoris contra nos cum pugna illa fiet. Vñ Paul. 1. Cor. 6. Fugite fornicationẽ. Vñ glo. ibid. dicit, cũ alijs uitijs pt expectare conflictũ, ſed hanc fugate ne approximet, qa nõ aliter põt vinci. Septimũ remedium eſt mẽtis humiliatio. diuino iudicio homo per ſuperbiã eleuãs ſup ſe iuſtè a Deo deijcit ſub ſe tanq̃ iumentũ, & rõ eſt, vt dicit Aug. nullũ uitiũ eſt ita ſenſibile, & beſtiale, ſicut luxuria, & ideo q per ſu-
B perbiã vult effici, datur ut ſe cognoſcat, ꝙ nõ differt a iumẽto. Exẽplũ in Adam, qui ſtatim, ut accepit eẽ, ut Deus, ſtatim habuit reuelationẽ carnis, & ideo fecerũt ſibi perizomata. Exẽplũ habemus in uita patrum: e cõuerſo, de quodã patre, q tribus annis cõtinuè uigilãdo, & dormiẽdo impugnabaẽ a vitio carnis, & ieiunando duobus, & tribus diebus ebdomada nihil comedens, nullũ exinde remediũ inueniebat. tandem proſtratus ĩ terrã orauit dicẽs, Dñe pauxillũ terræ mihi in cuſtodiã dediſti, & illud a me cuſtoditũ nõ ſufficio, & ſtatim curatus
C eſt. Iſid. Sicut ꝑ ſuperbiã mẽtis itur in proſtitutionẽ libidinis, ita ꝑ humilitatẽ mẽtis ſalua fit caſtitas mẽtis, & carnis. Octauum remediũ eſt frequẽs eorũ cõfeſſio, qa diabolus vidẽs, ꝙ nõ tenet eũ ſecretũ, cõfuſus diſcedit, ſicut dicebat qdã probatus ſenex cuidã fratri impugnato a peſſimis cogitationibus. Vt. n. legiẽ in uita patrũ. nihil. n. ita allidit dæmonẽ, ſicut immũdarũ cogitationũ reuelatio. pſ. Cõfeſſionẽ, & decorem induiſti, amictus lumine ſicut ueſtimento. Nonũ remediũ eſt eorum ſubita expulſio, hoc cum ſtatim aggrediaẽ talis cogitatio, ſtatim expelliẽ cogitãdo aliqd boni, ſed maximè timor dñi expellit hæc, ut. ſ. hõ imagineẽ Deũ eſſe pñtẽ, & uidere ſecreta cor-
D dis. Multa. n. peccata operis nõ cõmittũtur ꝑp timorẽ hoium, ne uidelicet hoib. innoteſcãt. qs. n. turpitudinẽ hãc uellet cõmittere in pñtia hoium? multo magis timere dẽt homo pñtiã Dei in corde, q uidet cogitationes nr̃as multo clarius q̃ hoĩes uideãt facta. nihil. n. occultũ eſt oculis eius. prou. 18. In timore Dñi declinaẽ a malo. Ad hoc facit exẽplũ in Cronicis S. Frã. cũ ſemel cõgregati eſſent F. Egidius de Aſſiſio, Simõ, & Ruffinus, ac Iuniperus de Aſſiſio, & inſimul de Deo loqrẽtur, dixit alijs F. Egidi⁹.

Quid facitis uos cũ tẽtationib. carnis? Rñ. E
F. Simõ, ego cõſidero turpitudinẽ illi⁹ peccati, & ex tãta abominatione euado. F. verò Ruffinus dixit, ego proijcio me in terrã, & tãdiu in orõne proſtratus Dei, & B. Mariæ imploro clemẽtiã, donec me ſentio perfectè liberatũ. F. verò Iuniperus ait, qñ ego tales diabolicas ſuggeſtiones quaſi in bugo carnis audio pro ſerpentes, ſcribit oſtio cordis fortiter claudo, & ſãctis meditationib. ac deſiderijs ꝑ tota cuſtodia totũ reddo cordis fortilitiũ occuparũ. Cũ uerò illę ſuggeſtiones oſtiũ cordis quaſi pulſãdo ꝑcutiũt, ego rñdeo ab intus parte nullatenus reſerata d. extra, exira, quia hoſpitiũ captũ eſt, & ideo hic recipi nõ poteſtis, & ſic F
nunq̃ intrare permitto. illi uerò quaſi uicti de tota cõtrata recedũt. F. verò Egidius ſtatim rñdit, tecũ F. Iunipere teneo, qa cũ illo peccato tuti⁹, & diſtrictius pugnat fugiẽdo vbi ab intus eſt ꝓuocatio carnis, appetitus ab extra per ſenſus ſentitur tãtus, & tã fortis hoſtiũ exercitus. nã aliter eſt tibi fortis pugna & rara victoria. Vñ Hier. ad Euſt. qa impoſſibile eſt in ſenſũ hoĩs nõ irrurre motũ medullarũ calore: ille laudatur, ille prædicatur beatus, qui ſtatim, vt cęperit cogitare, interfecit cogitatus, & allidit os ad petrã, petra aũt eſt Xp̃s, cui pr̃ nobis concedat G
inhærere, qui eſt bñdictus in ſęcula, Amẽ.

DE LVXVRIA.

Sermo XXI.

Miſerere mei Dñe, q̃m infirmus ſum, ſana me Dñe, q̃m conturbata ſunt oſſa mea. Pſal. 6. In quibus uerbis tria continẽtur, & primo di q̃ſto uitio la impoſſibil curatione, ibi: Miſerere. Secũdo di q̃ſto uitio la inuiſcatione, ibi: q̃m infirmus ſum. Tertio di queſto uitio la uiuificatione, ibi: ſana me. Quantum ad primũ notãdũ, ꝙ cũ cæteris operib. bonis, & defenſionibus a peccatis nõ ſit in hoĩs pñte poſſe opari, & a vi- H
tijs ſe tueri ſine gr̃a Dei, teſtante glo. ſuper illud Pauli 1. Cor. 15. vbi Paulus aiebat, virtus uero peccati lex, cõtinuò ſubiecit, Gr̃as aũt ago Dño, qui dedit nobis uictoriã per Ieſum Chriſtũ Dñm nr̃um. ergo victoria, qua pecca tum uincitur, nihil aliud eſt, quã Dei donũ i iſto certamine adducas liberũ arbitrium tam in iſto, quã maximè uitio carnis, & hoc eſt, quod eſt in carne, & oſſibus; quouſq; enim non depoſueris corpus per mortẽ, ab illo igne non poteris liberari. habet enim hominem in ſe, quouſque

A ad decrepitam ætatem : nulli parcit ſtatui,
nulli religioni, nulli ſexui. Et uerè per-
ſentiens iuuenis elegantiſſimus Criſan-
tus Martyr, filius Polemij illuſtriſſimi
Alexandriæ, & in Vrbe Roma honora-
rus, & primus, qui Chriſtianus effectus,
& prædicans Chriſtum Ieſum, & nuntiatū
eſſet patri a parentibus, quòd ex hoc incur
reret periculum capitis, & patrimonij ſui:
tunc pater poſuit eum in carcere ſqualido,
reficiens eum pauco pane, & aqua, ex quo
conſtantior factus eſt, & patre hoc referēte
ait unus ex audientibus, ſi filium tuum ab
hac uſurpatione conaris eripere, magis cū
delicijs, & uoluptatibus occupa, & cuiuſ-
B cunque elegantiſſimæ, atque prudentiſſi-
mę puellæ coniugio trade : vt cum didice-
rit eſſe maritus, obliuiſcetur eſſe Chriſtia-
nus. Audiens hoc pater iubet ſericis ue-
ſtibus ſtrata parari, ipſum quoque confe-
rens de ſqualida habitatione ueſtibus ſecit
prætioſis indui, & ponere cum in triclinio,
elegit quinque pulcherrimas virgines ex
ancillis ſuis, & accuratis ſibi veſtibus, & or
namentis compoſuit, & cum Criſanto
poſuit, & comminatus eſt eis, niſi ueſtris
iocis, & amplexibus reuocaueritis ab in-
tentione Chriſtianitatis, faciam vos di-
C uerſis interimi ſupplicijs : iacebat autem in
oratione immobilis, & oſcula earum quaſi
uiperas ſpernens, clamabat ad Dominum
dicens: Exurge Domine, adiuua me, & ſuā
fragilitatem coanguſtās aiebat orans. Quis
enim contra hanc pugnam a diabolo agi-
tatā præualet, niſi tua pro eis dextera fue-
rit dimicata? Errat qui ſe putat caſtitatem
perfectam ſuis iuſſibus obtinere : niſi enim
imbre fuerit extincta flamma libidinis, non
poteſt animus uenire quo pergit. Et hoc
eſt, quod quæſiuit Maria ab Angelo, Luc.
1. Quomodo fiet iſtud, quoniam virum
non cognoſco? ideſt non propono cogno-
ſcere, & Angelus, Spiritus ſanctus ſuper-
D ueniet in te, & uirtus altiſſimi obumbra-
bit tibi, ideſt umbra refrigerationis præſta-
bit, & ideo in Cantico dicebat : Quia fe-
cit mihi magna, qui potens eſt. Hoc idem
perſentiens Salomon, ſcilicet eſſe perſeue-
rationem ab hoc uitio, gratias agebat. Sa-
pient. 8. Cum ſcirem, quia nemo poteſt
eſſe continens, niſi Deus det. Et hoc eſt
quantum ad primum principale. Nota
quòd hoc uitium multa mala inducit. Pri-
mo, quia eſt homini utiliſſimum, & hoc tri-
bus modis.

Primo che fa l'homo beſtia deuentare,

quod patet ſic. Quælibet uox habet eſſe E
ſua forma, ſicut cultellus denominatur cul
tellus a ſua forma taliter, quòd non clauis:
& e conuerſo : qua deſtructa non amplius
denominatur cultellus, ſed ferrum. Simili-
ter de ueſte, & homo, quibus deſtructis ue
ſtis non eſt amplius ueſtis, ſed pannus : &
deſtructa forma domus, remanent tñ lapi-
des : ſed formæ rerum comparant̃ nume-
ris, in quibus unitate addita, uel amota mu
tatur ſpecies numeri : ſicut ſi ſumamus
ternarium, ſi auferetur ab eo unitas, rema-
net binarius, qui differt a ternario. Sed ſi
addatur unitas, fit quaternarius. Et ſecun-
dum hunc modum ſunt aliqua, quæ ha-
bent tantum unitatem, ſicut metalla, quæ F
habent tantum eſſe : & quædam habent
dualitatem, ſcilicet plantæ quæ habent eſ-
ſe, & viuere, & quædam quę habent trini-
tatem, ſcilicet eſſe, viuere, & ſentire, & ra-
tionari, ſicut homo: ſi auferatur ratio ſine
intellectu non remanent niſi tria, quæ fa-
ciunt beſtiam, ſcilicet eſſe, uiuere, & ſenti-
re. Ratio autem maximè per luxuriam per-
ditur, quia in actibus venereis impoſſibile
eſt aliud intelligere. Sunt enim ſicut iu-
menta, quæ ducuntur tantum ardore ap-
petitus ad delectabile, quod potius dicun-
tur duci, quàm ſe ducere. Sic eſt in luxu- G
rioſo. Exemplum patet in ſenibus, qui exar
ſerunt in amorem Suſannæ, Dan. 13. Et
exarſerunt in concupiſcentiam eius, &
euerterunt ſenſum ſuum, & declinauerunt
oculos ſuos, vt non uiderent cœlum, ne-
que recordarentur iudiciorum iuſtorum.
erant autem ambo vulnerati amore eius:
& lege legendam, Eſd. 4. Fornicatio uiri, &
ebrietas auferunt cor. Comparatur enim
luxurioſus porco. ſi enim ex una parte ui-
deret luti uolutabrum, & ex alia parte le-
ctum roſarum, potius eligeret in uoluta-
bro luti reuolui, q̄ in roſarum lecto: ſic ta-
les immunditiam luxuriæ, delicijs paradiſi
præponunt : nam quòd hoc ſit uerbum H
Dei, quòd menti bene diſpoſitæ maximè
ſapit, teſtante pſalmiſta, qui ait, quàm dul-
cia faucibus meis eloquia tua, ſuper mel
ori meo, a luxurioſo minimè appretiatur.
Et quòd hoc ſit uerum, patet, eleuetur cor-
pus Chriſti in Eccleſia, & ſit ibi amaſia
luxurioſi, potius reſpicit amaſiam, quàm
corpus Chriſti pretioſum. Similiter ſi
prædicet prædicator an ſit ibi amans, &
amata, nihil horum quæ a prędicato-
re de delicijs paradiſi dicuntur, audietur
ab eis. Vnde pſalmiſta. Homo cum in
hono-

A honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt eis.

Secundò tolle omne bene operare. Ad hoc autem quòd aliqua bona fiant requiritur, quòd ſit imperans, & hoc eſt uoluntas, & ſic dirigens, & hæc eſt ſapientia: nam ſapientia dirigit voluntatem, uoluntas autem imperat membris, membra perducunt in opera. Sed deſtructa ſapientia, quæ eſt principium directiuum, omnia opera pereunt. Pſal. Succedit ignis, & non uiderunt ſolem. Succedit ignis, ſcilicet concupiſcentiæ, & non uiderunt ſolem, ſcilicet iuſtitię. ſicut enim abſtracto corpore totum corpus
B deſtruitur, & ſuffoſſo fundamento totum ruit ædificium: ſic etiam eſt de radice: ſed ſapientia tota deſtruitur per luxuriam: quia ut ait Philoſophus in Ethic. Concupiſcentiæ Venereorum multas miſerias adducunt: tales enim commune perdunt bonum. patet: Nam ſi totum mundum exquiras, & quæres, quòd pulchrius i hominibus: reſpondebunt, honeſtas, & tamen, & in geſtibus, & loquelis, & tactis tam hominum, quàm mulierum bene dicitur omnimoda inhoneſtas, & quaſi omne meretricium. Ideo Hier. ait, Luxuria ini
C mica eſt Deo, inimica uirtutibus, perdit omnem ſubſtantiam patris. Subſtantia patris eſt intellectus, memoria, & uoluntas cum omnibus gratijs.

Tertio fa l'homo del ſuo loco ſtare. Res enim conſeruari nõ poteſt, niſi in proprio loco, ſicut aqua in fonte, & uinum in uege te: ſed animę eſt ipſe Deus, iuxta illud Auguſt. Non inueni locũ animæ meæ præter te Deus meus. Sed homo non poteſt redire ad Deum, niſi per amorem, nam eſt ipſe pons, & pondus, quo anima tẽdit in Deũ, iuxta illud Auguſt. Amor meus, pondus meum, confero quocunque feror. Sed per luxuriam homo impeditur redire ad Deũ,
D quia anima non poteſt redire, nec amare ſine cognitione, iuxta illud Auguſt. Inuiſa diligere poſſumus, incognita nequaquam. Sed luxuria carnalis deſtruit cognitionem, ſicut nebula in aere impedit claritatem ſolis. nam ſicut fumus reſoluitur ab igne, & totam domum obtenebrat, & denigrat: ita ab igne concupiſcentiæ reſoluitur fumus, quæ obnubilat rationem, & ideo luxurioſus tanquam cęcus neſcit, nec curat reuerti ad locum proprium. Oſe. 5. Non dabunt cogitationes ſuas, vt reuertantur ad dominũ, quia ſpiritus fornicationis in medio eorum eſt, & dominum non cognouerunt. E

Secundo peccatum luxuriæ eſt Deo contumelioſum, & hoc tribus modis.

Primo che fa il palazzo di Dio guaſtare. nam Deus conſtruxit palatium unum, quod eſt corpus noſtrum, iuxta illud 1. Cor. 3. Neſcitis, quia templum Dei eſtis uos. nam omne peccatum, quod facit homo, extra corpus ſuum eſt, qui autem fornicatur, in corpus ſuum peccat. 1. Cor. 6. Quid enim faceret Dominus temporalis, ſi feciſſet ſibi unum palatium ad ſui complacentiam, q nequiret pulchrius reperiri, nec pulchrius fieri: ſi ille cui dediſſet in cuſtodiam, immiſiſſet porcos, & beſtias, & F omnem immunditiam? certè credo, quòd diſperderet illum de terra. Porci ſunt luxurioſi, iuxta illud Marci, Mitto uos in porcos cito. Dæmones illi erant dæmones luxuriæ. glo. ſuper illud 1. Cor. 6. Qui fornicatur in corpus. Cętera peccata tantum maculant animam: fornicatio non tantum animam, ſed corpus contaminat. Quia enim eſt immunditia corporalis, & ſpiritualis. De luxurioſis poteſt dici illud Pſal. Deus uenerunt gentes, in hæreditatem tuam, polluerunt templum ſanctum tuum. Glo. Si non parcis tibi propter te, uel propter G te tibi propter Deum, qui ſe fecit Dominum parce.

Secundo fa il ſignacolo di Dio ammaſcarare: Petẽs enim ab homine Deus, dicit: Fili præbe mihi cor tuum. Et poſtquàm homo Deo cor ſuum exhibuit, Deus ipſum ſuo ſignaculo ſignauit, iuxta illud Cãt. 8. Põne me, vt ſignaculum ſuper cor tuum. Sed luxurioſus facto ſignaculo Dei poſt ſignaculum diaboli, quod ſic patet. Nullum enim peccatum ex tanto ardore, & carnali amore committitur, ſicut luxuria carnalis. Ardor autem amoris, ſiue ille ſit bonus, ſiue malus, habet amantem trãsformare in amatum. Oſe. 9. Abominabiles facti ſunt, ſicut ea, quæ dilexerunt. Quod au- H tem talis transformatio fiat in bonum, & malũ, patet in bono in B. Ignatio, in cuius corde inuentus fuit ſcriptus Ieſus Chriſtus aureis, & B. Franciſcus ex ardore amãs fuit diuinis ſignaculis inſignitus, & Claretta in monte Falco. Et ſimiliter patet in malo, quia ardor concupiſcentiæ transformat homines in peccatum, & inſignitur homo diabolico ſignaculo. Et ſic homo luxurioſus eſt proditor domini ſui falſificando ipſius ſignaculum, & apponendo contra-

A trarium. 1. Cor. 6. An neſcitis quòd qui
adhæret meretrici, unum corpus efficitur?
erunt.n.inquit, duo in carne una, qui ad
hæret Deo unus ſpiritus eſt cum eo.
Tertiò fà tutto il regimento di Dio ri-
uerſare. Deus enim totam uniuerſitatem
creaturarum per ſeipſum regit, & per ſuos
officiales, ita ꝙ per creaturam ſpiritualem
regit corporalem, & per creaturam nobilẽ
regit ignobilem, ſicut per Angelos monet
cęlos, & per cęlos monet iuferiora, & per
reges, & Principes regit populares. Sed in
hoc luxurioſo peruertitur hoc dominiũ,
quia dum anima deberet carnem regulari-
ter regere, totus ordo peruertitur, & homo
B efficitur caro, iuxta illud Gen. 6. Non per-
manebit ſpiritus meus in homine, quia ca
ro eſt. Et glo. ſup illud 1. Cor. 6. Qui forni-
cař, in corpus ſuũ peccat in fornicationis
opere totus homo abſorbetur a carne, vt
iam dici non poſſit animus ſuus eſſe: ſed
ſimilis totus homo dici poſſit caro. Et ideo
dicunt alij Doctores, ꝙ ſunt aliqui dæmo-
nes, q memores ſuæ antiquæ nobilitatis, tẽ
tare de luxuria dedignantur, & eſt ſignum
ad hoc, ꝙ lucifer tentans Dominum nõ di-
citur eum tentaſſe de vitio carnis. Et nota,
vt dicit Alex. de Ales, in ſuo 2. ꝙ ſpiritus
C prophetiæ etiam in actu matrimoniali, nũ-
quam datus eſt, & hæc eſt ratio, quia ſpiri-
tus prophetiæ datur homini facto in ratio-
ne ſpiritus: ſed actus ille eſt hoĩs, inquantũ
totus efficitur caro. Nam actus prophetiæ
eſt ipſe contentus in ſpeculum æternitatis.
Tertio eſt mundo nociuum, & hoc tribus
modis: & primo il cielo ſmenuare. Nam
ſicut dř Apoc. Draco traxit tertiam partem
ſtellarum, i. Angelorum. Nam Angelorum
quidam ſunt aſſiſtentes, quidã miniſtrãtes,
illi verò; qui ceciderũt, dicũtur tertia pars,
quia noluerunt eſſe de aſſiſtentibus, nec
de miniſtrantibus: ſed illa curia cœleſtis,
ne diminuta remaneat, debet repleri per
H creaturas rationabiles, ideſt per homines,
quia ad illam curiam cœleſtẽ non aſſumũ-
tur arbores, & beſtiæ: neque aliquæ crea-
turæ inferiores: ſed tñ creatura rõnalis, lu-
xuria autem inter alia peccata, maximè de-
ſtruit rationem, ſicut iam dictum eſt, & per
peccatum luxuriæ, maximè adeptio pa-
triæ cœleſtis impeditur, quia prædicta ra-
tione homo efficitur beſtia, & beſtiæ non
ſunt factæ ad habendum vitam æternam.
Vnde Ioc. Compurruerunt iumenta in
ſtructore ſuo. Glo. iumenta in ſtructore
ſuo computreſcere, eſt homines in fętore
luxuriæ vitam finire. Secundo ſa l'homo E
a corruttione andare. Nam non eſt aliquod
vitium, per ꝙ mũdus tantũ ſubijciatur dia-
bolo: nam non parcit Dominus, & non
pauperibus, non diuitibus. Hierony. In
ſerico, & in pannis eadem libido domina-
tur, nec regis purpuras, nec mendicantium
ſpernit ſquallorem. hoc vitium vincit etiam
ſapientes, & inſipientes, vel etiam, quia in
alijs peccatis diabolus vnum hominem ac-
quirit, ſicut in ſuperbia, & inuidia: ſed in lu
xuria ſemper requirit duos, ſ. perſonam lu
xuriantem, & perſonam cum qua luxu-
riatur. Tertio lętificat infernum: Nam hoc
peccatum eſt, quod quaſi totum mundum
turbat, & trahit ad ſupplicium, & illo dia- F
bolus multum lætificatur. Hic cadit exem-
plum de conſilio luciferi, in quo dæmones
per totum mundum diſperſi referebant
mala, quæ commiſerant, & omnes percu-
tiebantur. Et ſolum dæmon, qui per 40. an-
nos monachum ad luxuriam prouocaue-
rat, fuit a lucifero coronatus. In hoc enim
peccato luxurioſus eſt diabolo deterior,
quia diabolus bene ſuperbit, & inuidet: ſed
nunquam luxuriatur. Sed econuerſo cõtri-
ſtat Angelos: nam in vita Patrum legitur
exemplum de Angelo, qui obturauit nares
ſuas ad aſpectum cuiuſdam luxurioſi, nam G
ſcriptũ eſt, Angelis ſuis mandauit de te,
vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis. Nam
ſi filia regis Franciæ tradita eſſet alicui, vt
cuſtodiret eam, non parum diſpliceret ſibi,
ſi in eius cuſtodia fornicaretur. Quãtum er
go Angelis diſplicere poteſt, cum filiæ Re-
gis cęleſtis, quibus ipſi ad cuſtodiã ſunt de-
putati, fornicãtur. Bern. in quouis diuerſo-
rio in quouis angulo reuerentiã habe An-
gelo tuo, nec audeas eo præſente, quod
me vidente non auderes. Et poteſt oſten-
di in hoc, ꝙ iſto peccato quædam cõtume-
lia ſit ſpirituali naturæ, cum anima magis
eligat iumenta naturæ, quàm in ſpiritua-
litate ſe ſeruare: hæc autem nõ fit abſq; cõ H
tumelia Angelicæ naturæ, q̃ eſt ſpiritualis
natura, vt aĩa. Vnde Aug. Angelus, & ani-
ma ſunt pares natura, officio diſpares: ſic
etiam non fit abſque dedecore aliorum cle
ricorum, quando aliquis clericus apoſtatar,
& ſit laicus, malens ſimilis eſſe ruſtico, quã
clericis. Quòd autẽ lætificet dęmones, pa-
tet per glo. ſuper Leuit. ꝙ cum dæmones
de omni peccato gaudeant, præcipuè autẽ
gaudẽt de fornicatione, qa illius corpus, &
anima commaculatur, vltra hoc, quia dia-
bolus comparatione fornicatorum, poterit

A ſe iuſtificare coram Deo, cum in eo non inueniatur peccatum, quod ipſi habebunt, & hoc de ſecũdo principali ſequitur ſecundus ſermo, qui erit de tertia parte, ideſt del vitio della curatione.

DE SATISFACTIONE pro peccato.

Sermo XXII.

B *QVoniam ego in flagella paratus ſum, & dolor meus contra me eſt ſemper*. Pſal. 37. Poſtquàm pſalmiſta in præcedenti pœnitẽtiali pſalmo dixerat, dixi, confitebor aduerſum me iniuſtitiã meã Domino, & tu remiſiſti impietatẽ peccati mei: ipſe verò agnoſcens, ꝙ poſt cõfeſſionẽ ſequitur ſatisfactio, quia vt ait Anſel. Cur Deus homo peccata ordinauit in pœnam: cum dixit, ego in flagella paratus ſum. In quibus quidem verbis duplex modus ſatisfaciendi, ſiue duplex ſatisfactio miam ho-
C norans ibi, dolor meus, & ſatisfactio iuſtitiam ſuperexaltans ibi in flagella. De prima nota, ꝙ ſatisfacere peccatorem Deo per ſe, vel per aliam perſonam eſt impoſſibile, niſi mia adiuuetur: & verè hoc manifeſtat, quia tanta eſt offenſa, quantus ille, qui offenditur. Sed Deus eſt infinitus qui offenditur: ergo quanta eſt, tãta debet eſſe ſatisfactio: ſed offenſa eſt infinita, ergo ſatisfactio debet eſſe infinita: vnde Bonauen. in 4. diſt. 15. arti. 1. q. 1. ꝙ de oi eo qđ eſt in peccato, nõ fit ſatisfactio, qñ hoc eſt impoſſibile: vñ Deus nõ exigit ſatisfactionẽ de omni eo, ꝙ eſt in peccato, ſed aliqđ cõdonat per miſericordiã, & de aliquo requiritur ſatisfactio
D ꝑ iuſtitiam, vt in omnibus operibus monſtratur, ſimul miſericordia, & veritas, quia teſte Pſal. vniuerſæ viæ Domini miſericordia & veritas, nec unquam eſt ſatisfactio niſi præcedet condonatio; ſic nunquã eſt meritum, niſi præcedat donum gratuitum. Vnde notandum, ꝙ in peccato duo ſunt, ſ. offenſa Dei, & libido deordinata. Offenſa Dei infinita, & pro iſta non fit ſatisfactio, non, quia non exigatur, ſed quia ex miſericordia condonatur: ideo dicit, dolor meus contra me eſt ſemper: libido autem peruerſa eſt, & quia Deus iuſtus eſt, & non totum remittit, ſed pro illa exigit E pœnam condignam. Et quantum ad hoc poſſibile eſt Deo ſatisfacere: & hoc eſt, qđ ſequitur, in flagella paratus ſum, vbi tangitur ſecunda pars. ſ. ſatisfactio iuſtitiam ſuperexaltans. De hac ſatisfactione plures ſunt notandi articuli. Primus eſt de la ſatisfattione, la diffinitione, vbi duæ diffinitiones a Doctoribus dantur: & prima eſt Anſel. in lib. Cur Deus homo, ſatisfacere eſt honorem Deo debitum reddere: alia Aug. ſatisfactio eſt cauſas peccatorum excidere, & earum ſuggeſtionibus, aditum amplius non indulgere. Has exponit Petrus de Tarant. in 4. diſt. 15. Iuſtitia nõ tantum tendit ad hoc, vt præcedẽtem inæqua- F litatẽ auferat: ſed ẽt vt in futurũ æqualitatẽ cuſtodiat cauendo culpam futuram. Vnde ſecundum Philoſophum lib. Ethic. Pœnæ medicinę quædam ſunt propter quod & ſatisfactio, quæ eſt actus iuſtitiæ, pęnam inferent. eſt medicina, curans peccata præterita recompenſando, præſeruando, & a futuris cauendo, & ideo per actum primum diffinitur ab Anſelm. ſ. recompenſare, ſ. honorem Deo debitum reddere, nunquam uero ratione beneficij accepti: ſed peccati commiſſi. D. Bonauent. in 4. diſt. 15. artic. 4. ſic dicit. Cum peccator peccat, ſe G ad pœnam æternam obligat: cum enim diuina miſericordia iuſtificare mittit omnem culpam, & reatum pœnæ æternæ, qui inſeparabiliter adhęret culpę, ſed qa miſericordia non poteſt præiudicare iuſto, eiius e malo punire: ideo ſimul abſoluit a culpa, & pœna, vt remaneat tamen obligatus ad aliquantulam pœnam temporalem, & pro iſta poterit, vt dicit Petrus, recompenſare. Alex. de Ales, in 4. ſic dicit, ſi omnis honor eſt Deo debitus maximè honor ſatisfactionis: tamen honor ille eſt emendatorius peccati, quod propriè committitur in iniuriam Dei. Tamen quia eſt de perfecta reconciliatione cum Deo cum erat factus H peccator aduerſarius per peccatum tantũ, quia eſt humiliatio ſub creatura cõtra præceptum, quo efferebatur peccando contra ſuum creatorem, tamen quia honor iſte eſt unitus ad exhibendum Deo, propter multa alia. Per actum ſecundum, ſ. perſeuerando, & a futuris præcauendo diffinitur ab Auguſt. quia per cauſarum morbi abſciſſionem perſeuerantio a futura infirmitate. vocat autem Aug. cauſas intrinſecas peccatorum radices proximas, ſ. libidinem ex actu malo, vel conſuetudine relicta, & peccato

A rum reliquias, ſ. difficultatē ad bonum, &
earum ſuggeſtionibus. Suggeſtionem ve-
rò vocat opportunitates extrinſecas, vt tē-
pus, & locum, & perſonam, hęc Petrus. Bo
nauen. vero in 4. q. 1. Cauſas has vocat oc-
caſiones ſiue duces: quædam proxima, vt
cęna ſplendida eſt occaſio edacitatis. quæ-
dam remota, ut inuitatio ad bonam cęnā,
q bene vult ſatisfacere, neceſſe eſto ccaſio-
nes propinquas excidere, & tales ſunt in
noſtra poteſtate, remotæ autem non. Vel
ſecundum Alex. de Ales cauſæ peccatorū
poſſunt dici habituatio, quæ peccatum in-
ducerent, niſi exciderentur, ſicut nimia vi
ni potatio ebrietatem, ebrietas luxuriam,
B quę ſunt abſtinenda per opera iuſtitię con-
traria, Eccl. 34. Qui baptizatur a mortuo,
& iterum tangit mortuum, quid prodeſt
lauatio eius?

Secunda eſt della ſatisfattione l'ope-
ratione. Qualia debent eſſe opera ſatisfa-
ctionis, dicitur cominuniter a Doctoribus,
quòd debet fieri per opera pęnalia. Et rō
Petri eſt iſta, quia per talia opera ſit ſolu-
tio emendæ debitæ pro offenſa præterita,
& ſic etiam præſeruatio de futura offenſa,
C quia pęnæ, medicinæ quędam ſunt. Vnde
Bonauē. in 4. diſt. 15. Quadruplex eſt ratio,
& prima eſt honoris ablati redditio. Vnde
honorem dēt hō reddere amplins, quàm ſi
non abſtuliſſet: & ideo requiritur, ut non
tantum deificetur per operationem bo-
nam, uerum etiam ſeipſum deijciat per pę
nam aſſumptam. Et Petrus dicit, quòd pę-
na ſatisfactoria indicitur etiam per emen-
dam culpæ preteritæ, & ſic maiori culpæ
maior debetur pęna contra illos, qui plu-
rima peccata ſecerunt; & dum vident ali-
quem in uia Dei a iuuentute ſemper perſe
ueraſſe, & debilit. naturæ volunt ei coæ-
quari, & in modo uiuendi exterius, dicēs,
D nolo amplius facere, quàm ille. cōtra quos
clamat uerus Chriſti præco. Luc. 3. & Iob
3. Sic Baptiſta inquiens facite fructus di-
gnos pęnitentiæ. Mag. in 4. diſt. 16. ſcilicet
vt ſecundum qualitatem, & quantitatem
culpæ ſit qualitas, & quantitas pęnæ. non
enim par debet eſſe fructus boni operis
eius, qui nec & minus peccat, & eius qui
grauiter cecidit. Iuſtum eſt, vt peccator tā-
to maiora ſibi inferat lamenta per pęnitē-
tiam, quanta maiora intulit damna per cul
pam. Hæc Gregor. in Homil. & aliquando
propter cautelam culpæ futuræ, & ſic ali-
quando minori culpæ maior imponitur pę
na, vt in iuuene fornicante, quàm in ſene:
quāuis ſenex magis peccet, tamen iuuenis E
indiget fortiori retrahēte. Hęc etiā Thom.

Secunda deordinati ordinatio, quia de-
ordinatum per culpam optimè in pœnam
ordinatur.

Tertia infirmitatis curatio, quia infirmi
tus per delectationis calorem curatur per
pœnalitatis algorem. Vnde Greg. in Ho-
mil. ſuper Matth. Si quis vult poſt me veni
re, quia Dominus noſter nouus homo ne-
nit in mundum, noua pręcepta dedit mun-
do. vitæ enim veſtræ ueteri in uitijs enu-
tritę, contrarietatē oppoſuit nouitatis ſuæ.
quod enim uetus, quid carnalis homo no
uerat niſi ſua retinere, aliena rapere ſi poſ
ſet, ſi non poſſet, concupiſcere? Sed cœle- F
ſtis medicus ſingulis quibuſque uitijs ob-
uiantia adhibet medicamina: nam ſicut in
arte medicinę calida frigidis, & frigida ca-
lidis curantur: ita Dominus noſter contra-
ria appoſuit medicamina, peccatis, vt lubri
cis continentiā, tenacibus largitatē, ſuper-
bis præciperet humilitatem. Certè cum
ſe ſequentibus noua mandata proponeret
dixit, Niſi quis renunciauerit omnibus, q̄
poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus,
ac ſi apertè dicat, Qui per uiam veterem
aliena concupiſcitis, per nouæ conuerſa-
tionis ſtudium ueſtra largimini. Sed con- G
tra hoc poſſet aliquis dicere, quædam pec-
cata ſunt quæ committuntur cum triſtitia,
ut accidia, & inuidia; & ſatisfactio debet
fieri per contrarium; ergo ſatisfactio fiet
ſine pœna. Reſp. Alex. de Ales in 4. dicen-
dum, quòd ſi quædam peccata perpetran-
tur cum triſtitia, nihilominus eorum ra-
dix eſt libido, & fluxus cum quadam com-
placentia libidinoſa, quæ non meritò lęti-
tia culpabilis eſt interpretanda.

Quarta debiti abſolutio eſt, quia pecca-
tor eſt debitor pęnæ, ideo debet per pœnā
ſatisfacere. Quæ autem ſunt opera pęna-
lia ab omnibus Doctoribus tradūtur tria
fore. ſ. ieiunium, oratio, & eleemoſyna, cō H
tra illud ternarium 1. Io. 4. Omne quod in
mundo eſt, aut concupiſcentia carnis, aut
concupiſcentia oculorum, aut ſuperbia ui-
tæ. Contra concupiſcentiam oculorum eſt
eleemoſyna, contra carnis concupiſcen-
tiam eſt ieiunium, contra uitę ſuperbiam
eſt oratio. Dicit enim Petrus in 4. diſt. 15.
Iſtæ ſunt tres partes principales ſatisfactio
nis, & ad has omnes ſatisfactiones quaſi
partes reducuntur, ſicut vigiliæ peregrina-
tiones, diſciplinæ, & omnia opera carnem
affligentia reducuntur ad ieiunium: Omnia

A uero opera miſericordię ad eleemoſynam, & omnia opera ſpiritualia ad orationem. Item quia offendimus Deum, offendimus proximum, offendimus animam noſtram & corpus noſtrum, & ſic per orationem bene ordinamur ad Deum, per ieiunium ad nos ipſos, per eleemoſynam ad proximum. Item ſit ſatisfactio de bonis exterioribus ſubſtantiæ, per eleemoſynam, per ieiunium de bonis corporis, per orationẽ de bonis animæ: ſic etiam in ferendo relaxationis offenſæ, aut per punitionem ieiunando, aut ſecundum redemptiones eleemoſynas dando, aut per ſupplicationem orando. Vnde Iob 12. Bona eſt ora-
B tio cum ieiunio, & eleemoſyna. Sed quia oratio eſt pars ſatisfactionis, quæritur quia cum triplex ſit oratio, ſcilicet mentalis, vocalis, & mixta, quæ iſtarum ſit magis ſatisfactoria; non pura mentalis, quia in ea eſt maxima delectatio. Vnde ſignificatur per ſuauitatem vnguenti: unde Alex. in 4. ſic dicit, quòd eſt quædam oratio valde delectabilis, ut oratio uiri contemplantis, quæ in mente dirigitur ad bonum æternum: & hæc non eſt ſatisfactoria. Quædam eſt, quæ habet aliquid amaritudinis, quod ſignificatum eſt Exod. 13. vbi
C præcepit Dominus, quòd in compunctione. In hac conuertitur oculus nunc ad culpam, nunc ad Dei miſericordiam, & ſpẽ cęleſtium, hoc ſignificatur per duplex irriguum, ſcilicet inferius, & ſuperius. Iud. 1. Alia eſt tota triſtabilis, quæ ſit ex conſideratione culpæ, & pęnæ debitæ. De hac dicit Gregor. Quòd ueraciter orare eſt amaros in compunctione gemitus, & compoſita verba reſonare. Et licèt gemitus talis uideatur eſſe contritionis, quia tamen oratio addit petitionem, vt patet de publicano in templo, qui petebat peccatorũ remiſſionem in templo, dummodo fiat in charitate, ſatisfactoria eſt. Nec oportet
D ſemper quòd oratio ſatisfactoria ſit pęnalis communicanter, ſed antecedenter, vel communicanter, uel conſequenter, & illa eſt magis ſatisfactoria, in qua eſt maior gemitus, & maior clamor ſpiritualis pro venia peccatorum pari exeunte in charitate, ad hoc omnis oratio, vt opinior, contemplatiuorum pęnalis eſt. Eſt enim oratio aſcenſus mentis in Deum ſecundum, Ioan. Damaſc. & maximè contemplatiuorum, hoc autem non poteſt anima ſine pęna: nam Sapient. 9. Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam: & ideo in principio talis orationis, anima nitens aſcende- E
re in Deum, de neceſſitate grauiter cum corpore dimicabit. Caro enim eam deorſum trahit, ideo in euolando a carne ad Deum pęnalis eſt animis hæc oratio, ſed poſtquàm aſcendit, delectabilis eſt, Eccleſ. 7. Melior eſt finis orationis, quàm principium, adhuc tamen in pęna eſt, quia eſt alia, licèt modicum, & ad momentum guſtans aliquid de Deo, vnitur carni corruptæ. Continentiæ enim ab ipſa carne retrahitur, & quia quanto plus guſtat, tanto plus guſtare uellet; ideo in guſtu illo pęna eſt, & etiam poſt eum deficit a guſtu, ad ſe reuerſa uehementer dolet, & languet anima, & ideo huius oratio, tũ quia penalis F
eſt maximè, tum quia maximè charitate fluens maximè eſt ſatisfactoria, quia habet pęnalitatem ſubſequentem.

Dicit Bonauent. in 4. diſt. 15. Si quæritur, quę oratio ſit ſatisfactoria, credo quòd omnis, quia nulla eſt, in qua non laborent omnes uirtutes animales, & quantum delectantur Spiritus, tantum caro frequenter tabeſcit, & uirtutes animales minus ſunt intentæ regimini corporis. Credo tamen ꝙ illa eſt magis ſatisfactoria, in qua magis homo attendit ad gemitus.

Tertius articulus della ſatisfattione l'an- G
nullatione, quæ partes habet duas, prima ſi poſſumus Deo ſatisfacere de vno ſine alio. Reſpondet Petrus de Tarantalia, quòd non, & ratio eſt iſta, quia peccata ex parte conuerſionis differunt, quia unus ad amorem pecuniæ conuertitur: alius ad amorem luxuriæ, & ſicut prima dicitur auaritia, ſecunda luxuria, ſed ex parte auerſionis conueniunt, quia ab uno, ſcilicet Deo ſe conuertunt: ex parte autem auerſionis, magis habens rationem offenſæ, quàm ex parte conuerſionis. Vnde Auguſtinus, peccatum non eſt appetitus malarum rerum, ſed deſertio meliorum. Satiſfactio uerò tollit offenſam, ergo tollit H
auerſionem. Cum ergo impoſſibile eſt, anima, quæ ſimplex in parte auerti ab uno ſimplici, & in parte oportet, quòd tollat omnem offenſam, ergo omne peccatũ. non enim tollitur offenſa, niſi per reſtitutionem amicitiæ: amicitia verò non poteſt reſtitui, quandiu manet aliud contrarium amicitiæ. vnde idem eſt, ac ſi homo de vna alapa alicui data ſatisfacere uolens, ſibi daret alteram, vnde Auguſtinus in Homil. Qui ſic alia plangit, ut alia committat, pęnitentiam agere, aut igno-

A ignorat,aut diſſimulat.Sed ſi forte diceres,
ſcio, quòd imponatur aliter pro aliquo
peccato pęna debita,& exequatur;illa am
plius non poteſt, nec debet exigi ab eo
aliud ſi poteſt exequi committendo culpã
aliam,ergo poteſt. Rñdet Bonauē.dicendo
quòd illi peccato debetur tanta pęna de ſe
niſi remittatur per gratiam, quoniam im-
poſſibile eſt, quia infinita, & ideo non po
teſt taxari pęna debita,quouſque manet in
culpa,admonemus fratres noſtros,ne fal-
ſis premijs laicorum animas decipi, & in
infernũ protinus trahi patiãtur.Falſam au-
tem pęnitentiam eſſe conſtat,cum ſumptis
pluribus de uno ſolo pęnitentiam agi, uel
B cum ſic agitur de vno, vt non diſcedatur
ab alio. Secunda pars eſt,ſi eſt poſſibile ſa-
tisfacere hominem abſtinentem a pecca-
tis, extra charitatem. Reſpondit Alexã.de
Ales,quòd non, quia ſatisfactio in quantũ
ex ui nominis imponit diutinam accepta-
tionem,& reconciliationem cum Deo: &
quoniam ſine gratia gratificante impoſſi-
bile eſt,vel perſonam placere Deo, uel e-
ius opera acceptare. Gen. 4. Reſpexit Do-
minus ad Abel,& ad munera eius:ad Cain
verò, & ad munera illius non reſpexit,&
1.Cor. Etſi diſtribuero in cibos pauperum
C omnes facultates meas, etſi tradidero cor-
pus meum,ita ut ardeat:charitatem autem
non habuero, nihil mihi prodeſt. Poteſt
quis tamen extra charitatem præparare ſe
ad charitatem habendam, & ſatisfactionẽ
faciendam,ſic debet intelligi conſilium Da
niel.4. Nabuchodonoſor peccata tua ele-
moſynis redime, ut ſibi præpararet ſe ero-
gatione eleemoſynarum ad gratiam ſuſci-
piendam, qua ſuſcepta multiplicando elee
moſynas peccata ſua ſatisfactio redime-
ret, & licet ſatisfactio ſit magis pęnalis, fa-
cta extra gratiam, quàm in gratia, non ta-
men ſufficit, quia ſi opus pęnale requiritur
in ſatisfactione, illud tamen non ſufficit ſi-
D ne fundamento charitatis;quia ſolutio de-
biti ſine illa eſt, ſicut debitum ſolutum per
monetam reprobam. vnde ſatisfactoribus
in mortali poteſt dici aliud Ierem. 6. Fru-
ſtra conflauit conflator.i. ſacerdos indigẽs
ſatisfactione,malitiæ eorum non ſunt con
ſumptæ, argentum reprobum uocate eos.
Probatur h oc exemplo,nam quædam mu-
lier vidua p rolabens in fornicationem, &
uerecundans hoc confiteri, omnia alia cõ-
fitebatur excepto iſto; ſed cogitauit in ſe
portabo ſacchum faciam abſtinentiam ma-
ximam,& alia plura, & habendo dolorem
in corde, & hoc ſufficiet. & ad tantum ue- E
nit,quòd quaſi ſancta reputabatur: veniens
ad mortem,etiam defuncta dum ſacerdos
quidam deuotus oraret ſupra funus per-
mittẽte Deo anima redijt ad corpus, &
manifeſtauit,quomodo damnata erat, &
manifeſtauit peccatum ſuum,& quomodo
omnis ſua pęnitentia nihil ſibi profuerat,
& deinde anima egreſſa de corpore iuit
ad domum calidam. Auguſtinus in enchi-
ridion cap.54. Sanè, qui ſceleratè uiuunt,
nec curant talem vitam moreſque corrige
re,& inter facinora ſua eccleſias frequenta
re non ceſſant fruſtra, ideò ſibi blandiun-
tur.Sed ſi diceres,ſi nullus ſit cui poſſim ſa
tisfacere.Reſpondit Alex.quòd ſicut in ſa- F
cramento altaris non neceſſario requiritur
ꝙ homo accedat ex charitate,ſed ſi ſe quã-
tum ex ſe præparat,ſufficit, nec habet in ali
quo remorſum conſcientiæ, non peccat ac
cedendo,ſic eſt de ſatisfactione; poteſt er-
go dici ſi opera iniuncta ab eccleſia ſine
remorſu mortalis impleuit, dum non ſuf-
ficienter ſe præparauerit ad gratiam quan-
tum in ſe eſt,eſt abſolutus in foro conſcien
tiæ,& in foro eccleſiæ, & ſine præiudicio,
dico etiam in foro Dei; ita quòd non dam
nabitur, licet iterato non ſatisfaciat, licet
per huius opera non ſoluatur omnino,pro G
pter ꝙ dicitur Eccl.5. De propitiato pecca
to noli eſſe ſine metu.

Quartus articulus eſt della ſatisfactione
la reiteratione,ſi homo tenet̃ ad ſatisfactio
nem iniunctam, & in peccato mortali ex-
pletam,tenetur iterare, Alexan.de Ales in
ſuo 4.Reſpondet dicendo, ꝙ pęnitentia ex
pleta in peccato mortali eſt reiteranda pro
tanto,ſ. tempore,quo fecit in peccato mor
tali:quia illa quam fecit in ſtatu gratiæ ad-
ueniente charitate, & contritione reui-
uiſcit,quia nec eſt Deo accepta,nec Deo re
conciliatiua, propter ꝙ nulla reputatur.
Ier.4.Nouate uobis noualæ,& nolite ſere-
re ſuper ſpinas,ſed qui pęnitentiam iniun- H
ctam facit in peccato mortali, non nouat
ſibi mortale.i. non purgat cor a peccatis:
immo ſeminat ſuper ſpinas, quæ ſuffocant
ſemen.Luc. 8.Sed ſi dices ad nullum præce
ptum Domini tenetur homo facere in cha
ritate,vel extra, & hoc conſtat quia ſi quis
loco, & tempore parentes honorat,etiam
non habens charitatem,non peccat: ergo
nihilominus tenetur ex charitate implere
ſacerdotis mãdatum, ſed ſatisfactio eſt mã
datum ſacerdotis, ergo poteſt fieri exrra
charitatem. Alex.de Ales reſpondet,quòd
quando

A quando opus ſatiſfactionis ab homine im ponitur homini, non tenetur opus illud ſa cere extra charitatē, vel in charitate, quia præceptum, ſed neceſſitatem habet in charitate facere ad hoc ut ſit emēdatorium, & ideo placitum. Sed ſi obijceres ſi alicui iniungitur in ſatiſfactionem peccatorum da re pauperibus centum marchas, quas dat in mortali. ergo ſi reiteranda eſt pęnitētia, tenet dare; iterū dico, ꝙ impoſſibile eſt, q̄a non habet, reſpondet Alexan. dicendum, quòd ille, qui dat centū marchas in mortali ſibi iniūctas nō ſatiſfacit, nec eſt abſolutus a pænitentia iniuncta, nec tamen ſequitur, ergo tenetur dare iterum centum, ſed tenetur hanc, vel aliam pœnitentiam facere
B iuxta arbitrium eccleſiæ. Tho. 1 t. in 4. diſt. 15. Aliquæ ſatiſfactiones ſunt, ex quibus manet aliquis effectus in ſatiſfactionibus & poſtquàm actus ſatiſfactionis tranſiuit, ſicut ex ieiunio manet debilitatio corporis, & ex eleemoſynis largitis ſubſtātię diminutio, & ſic de ſingulis ſimilibus, & tales ſatiſfactiones factæ non oportet, quod iterentur, quia quantum ad illud, quod de eis manet per pęnitentiam ſequentem acceptæ ſunt: ſatiſfactiones autem quæ non relinquunt aliquem effectum in ſatiſfactio-
C ne, poſtquam actus tranſit, oportet quòd iterentur, ſicut eſt de oratione, & ſimilibus. actus autē interior, quia totaliter tranſit, oportet, quòd iteretur, quia non modo viuificatur. Idem Alex. addit Viel. quod talis tenetur, poſtea ad ſuſcipiendam pęnitentiā, non tamen imponenda eſt ei tanta pęnitentia, quanta ſi nulla ei fuiſſet impoſita; quia præſumendum eſt, quòd propter illam iniunctam extra charitatem Dominus maiorem ei contritionem dedit, ſed ſunt, quod ſi ſtatim cum eſt in peccao mortali cōteritur, amplius non eſt in peccato mortali, quia in contritione delentur mortalia: & ſic operans, & ſatiſfaciens, nō opor-
D tet, quòd iteretur, ex quo dicitur correlato riè, quod ſi ſatiſfaciens in mortali, non recordatur de pęnitentia ei iniuncta, tenetur de iam confeſſis, iterum confiteri. Intellige de illis, pro quibus impoſita fuit ei pęnitentia cum illa diſtinctione, quę dicta fuit de non facientibus pęnitentiam. Vnde ſanum Conſilium eſt, quòd ſacerdos det breues pęnitentias, quia in contritione dimittuntur peccata. Magiſter in 4. diſt. 17. cap. 1. Sine etiam leproſi illi, quibus Dominus præcepit, ut oſtenderent ſe ſacerdotibus in itinere antequàm uenirent ad ſacerdotes mundati ſunt ex ea infirmitate, quod E
antequàm ſacerdotibus hora nulla operationis. i. peccata confiteamur a lepra peccati mundamur, & de Pęn. diſt. 1. dixi. Vnde Propheta; dixi, confitebor, &c. ꝙ exponēs Caſſianus ait (dixi) ideſt deliberaui apud me, ꝙ confiterer, & tu remiſiſti magis pietatis dicitur, ꝙ ad ſolam ꝓmiſſionem peccatum dimiſit, uotum enim pro operatione iudicatur. Magiſter in 4. diſt. 18. cap. 2. Et eſt auctoritas pij Papæ. non igitur dicenda eſt illa ſatiſfactio peccati, quam quis facit pro uno peccato, dū perdurat in altero, q̄a nihil prodeſt ieiunare, & orare in alio, ſ. in alia bona agere, niſi mors reuocetur a peccato, etſi aliquando conuerſus tacitum pec F
catum ſacerdoti fuerit de utroque imponenda eſt pęnitentia ei, uel ſatiſfactio, quia de prima condigne non ſatiſfecit.

Sextus articulus della ſatiſfattione la viuificatione, gratia cuius quæritur vtrum opera de genere bonorum quę, uel fuerūt facta in charitate, & poſtea per peccatum mortale mortificata, vel facta in peccato mortali, cum uenerit peccator ad pęnitentiam, reuiuiſcent. Reſpondent Raimundus & Tho. diſt. 15. Et Petrus, & Hoſt. ꝙ opera uiua, quæ fuerunt facta in charitate, mortificantur per peccatum mortale, ſi poſtea G
ſequatur uera pęnitentia, reuiuiſcunt. de Pe. diſt. 3. pium eſt credere, & fides noſtra hoc expoſtulat, vt cū gratia Chriſti i homine deſtruxit mala priora, & reuiuent bona; & cum deſtruxit, quod ſuum non inuenit, diligit bonum, quòd in peccāte plantauit. hæc auctoritas intelligitur de ſatiſfactione de operibus factis in charitate, quæ mortificata, poſtea per peccatum, & uera acta pœnitentia poſtea reuiuiſcunt, illa uero quæ nunquam uiua fuerūt, puta quæ fuerunt facta in peccato mortali, uiuere nō poſſunt, quia mortua nata fuerunt. Magiſter in 4. diſt. 14. & eſt Auguſt. mortificatur enim illa pœnitentia, antecedens, quando H
acta bona perſequens poteſtatem, ut non ſortiantur mercedem, quàm haberent ſi peccatum non ſuccederet, ſed tamen de peccato ſuccedendo pęnitentia agatur, & pænitentia quæ proceſſit, & alia ante bona reuiuiſcunt, ſed illa tantum quæ ex charitate prodierunt: illa enim ſola uiua ſunt, quæ ex charitate fuerunt, ideoque ſi per peccata ſubſequentia mortificantur ꝑ ſubſequentem pænitentiam reuiuiſcere poſſunt: quæ uero ſine charitate fiūt, mortua, & in anima generantur, & ideo per pęnitentiam

A tentiam reuiuiſcere non ualent.
Sextus articulus della annullatione la
retributione, vnde notandum, quòd quã-
uis dictũ ſit, quòd ſatisfactio facta in pec-
cato mortali nihil valeat ad ſalutem, ualet
tamen ad plura.
Primo ad pęnam æternam tollerabilius
ſubeundam, ſicut dicit Auguſtinus, quòd
valet, vt tollerabilior fiat eorum damnatio.
Bonauent. in 4. diſt. 15. artic. 1. 4. 6. iſtud di-
uerſimode a diuerſis intelligitur. Quidam
enim dicunt, quòd facit pęnam tollerabi-
liorem non mutando pœnam, ſed fortifi-
cando ſubiectum; ſed hoc non eſt congruũ
dicere, quòd uirtus aliqua detur damnato
B propter opera illa, quæ facit minus ſuſtine-
re; quia aut daretur ſemper aliquod tem-
pus, utrunque eſt inconueniens. Illa enim
uirtus, aut eſt naturalis; aut gratuita, quo-
rũ neutrũ facile eſt itelligibiliter aſſignare.
Aliqui dicunt, quòd ualet ad remiſſionẽ
pęnæ vermis, quia non tantum habeant re
morſum conſcientię, quantum ſi nulla bo-
na opera feciſſent; ſed illud non ualet, quia
remorſus conſcientiæ erit ſecundum quan
titatẽ culpę, ſicut ignis, ergo ſi non ualet
ad ignem, nec ad uermem. Ideo tertio
modo dicendum, quòd ualet ad intol-
C lerabiliorem ex conſequenti, quia impe-
diunt culpam factam aggrauari, & etiam
retrahit hominem a peccati frequentia, &
ab intenſione libidinis, & contemptus, qa
non ex tanta libidine peccat, qui aliqua bo-
na opera facit quidem obliuiſcitur, & ad
vermem, quia minus cruciabitur, & mino
rem habebit remorſum, quam ſi opera il-
la non feciſſet, nõ de illa culpa, quàm cõmi
ſit, ſed de malis, quę commiſiſſet, & de bo-
nis, quæ ommiſiſſet, ſi illa bona nõ feciſſet.
Reſpondetur in 4. diſt. 15. artic. quòd aliqui
dicunt, quòd propter illa opera ſi moriatur
ſine pęnitentia, minorem pęnam ſuſtine-
D bit in inferno, nec ſic debet intelligi, quòd
propter illa minuatur pęna, quæ prioribus
peccatis debebatur, ſed quia interim, quòd
faciunt illa bona, cauent ſibi a malis, quæ
ſi facerent, amplius punirentur. Aug. lib.
de Pęn. trãſumptiue de pęn. diſt. 3. uerſus
finẽ, & in 4. ſent. diſt. 18. cap. 3. Si quis autẽ
non habens charitatem, quæ pertinet ad
unitatem ſpũs, & uinculum pacis, quo ec-
cleſia catholica congregata connectitur in
aliquo ſciſma ſciſmatum conſtitutus, ne
Chriſtum neget, patitur tribulationes, an-
guſtias, famem, nuditatem, ſitim, perſecu-
tiones, pericula, carceres, uincula, tormen
ta, gladium, vel flammas, uel beſtias, uel ip- E
ſam crucem, timorẽ gehennarum, & ignis
æterni; nullo modo iſta culpãda ſunt, immo
uero, & hæc laudãda eſt patiẽtia, nõ. n. dice
re poterimus melius fuiſſe, vt Xp̃m, vel cru
cẽ pateret, q̃ paſſus eſt cõfitẽdo, ſed ęſtimã
dũ eſt fortaſſe, & tollerabilius futurũ iudi-
ciũ, q̃ ſi Chriſtum negando, uel crucem pa-
teret, vt illud qđ ait Apoſtolus. ſi tradidero
corpus meum, ita vt ardeam, charitatem
autem nõ habeam; nihil mihi prodeſt, nec
prodeſſe intelligatur ad regnum cœlorũ
obtinendum non ad extremi iudicij tolle-
rabilius ſupplicium ſubeundum; primo va-
let ad temporalem proſperitatem, & tem-
poralium multiplicationem obtinendam. F
Iſa. 1. Si uolueritis, & audieritis me, bona
terræ comedetis; & de pęn. diſtinc. 3. c. ca-
uendum, & eſt Greg. in Homil. Lazari, &
dicit, cauendum nobis eſt, vt ſi forte aliqđ
bonum agemus in præſenti ſæculo remu-
nerationem non accipiamus, ne forte di-
catur de nobis, receperunt mercedem ſuã,
niſi enim diues iſte aliquod bonum egiſset,
vnde in præſenti ſæculo remunerationem
accepiſſet, nequaquam Abrahã ei diceret,
recipiſti bona in uita tua. Et idem Io. Chry-
ſoſt. Quando itaque uidemus malignũ di-
ſcedere, non ſubruamur; & quando uide- G
mus bonum mala pati, non turbemur: illi
corona, illi ſuppliciũ eſt; & alia ratio, quia
non poteſt malus in omnibus malus eſſe,
ſed habet aliqua bona, neque bonus in om
nibus bonus eſſe, ſed habet aliqua pecca-
ta; quando ergo proſperitatem habet ma-
lus, malo capitis ſui eſt, cum enim pro illis
paucis bonis retributionem hic accipiat, il
lic iam plenius punietur, tertio ad gratiã
impetrandam Ioſ. 6. Traditam enim Ierico
in manus populi Dei, deinde dixit Ioſue ſo
la Raab meretrix uiuat cum uniuerſis, qui
cum ea domi ſunt: abſcondit enim nuntios
quos direximus; hac figura demonſtratur,
quòd bonum factum in peccato mortali, H
animam habilitat ad gratiam recipiẽdam,
& maximè illa quæ fiunt motu diuini amo
ris, & ad gloriã Dei, vt dicit Alexã. de Ales
in 4. ſuo. vnde Apocal. 3. Ego ſto ad oſtium
& pulſo, ſi quis audierit uocem meam, &
aperuerit mihi ianuam; intrabo ad illum,
& cęnabo cum illo. Sed exiſtens in morta-
li non poteſt aperire domino, niſi facien-
do opera de genere bonorum, cũ nec vel-
le bonum poteſt a ſe: ſed ſi forte diceres,
opera bona facta in mortali ſunt omnino
mortua, unum contrarium diſponit ad
aliud,

A aliud, ergo opera mortua non diſponunt ad opera viua. Alex. Opera mortua dicũtur dupliciter: vel quia ſunt cauſa mortis æternæ, cuius nõ ſunt peccata mortalia ad Hebræos 9. qui emundabit conſciẽtiam noſtrã ab operibus mortalibus: vel quia non habent uitam gratiæ, habent tamen uitam naturæ ornatam gratia gratis data, & bonitatem moris, quæ quodammodo ſunt Deo accepta, & Deo propinquantia: & quia hoc tendit ad complementum gratiæ gratum facientis, vt ad ſuam perfectionem poteſt dici, quòd hæc habitant ad gratiam, licet opera huius modo ſint mortua, quia carẽt: tamen ſub iſtis contritionibus conſiderata

B non habent oppoſitionem cum operibus viuis, quia quædam uita viuunt, unde diſponere poſſunt ad uitam. de Pœn. diſt. 5. Falſas, & eſt Greg. Falſas pęnitentias dicimus, quę non ſecundum auctoritatem ſanctorũ patrum pro quantitate criminis imponuntur. ideoque miles, vel negotiator, vel alicui officio deditus, qui ſine peccato exerceri non poſſit ſi culpis grauioribus irretitus ad pęnitentiam uenit, uel quia bona alterius iniuſtè definet, uel quia odiũ in corde gerit, recognoſcat ſeueram pęnitẽtiam non poſſe agere, per quam ad æternam uitam peruenire non ualeat, niſi negotium,

C vel officium relinquat, & odium ex corde dimittat; bona quidem, quę iniuſtè abſtulit, reſtituat, arma deponat, vlteriusq́; non ferat niſi conſilio religioſorum epiſcoporũ pro defendenda iuſtitia, nec tamen deſperet interim qdqd boni poterit facere hortamur, vt faciat: ut oĩpotẽs Deus, cor illius illuſtret ad pęnitentiam 4. ad bonæ uitæ aſſuefactionem tenetur 3. bonum eſt viro, cũ portauerit iugum ab adoleſcentia ſua, ſicut de baptiſmo Ioannis dicitur, quòd non ualuit ad remiſſionem peccatorum, ſed ad

D aſſueſactionem boni; de conſe. diſt. 4. non generabantur. quinto ad reprimendam poteſtatem diabolicam credendum eſt, quòd diabolus non habet in eo tantam poteſtatem, quantam haberet, ſi nullum bonum faceret, quod patet ex eo, quod refert Beatus Gregorius in dialogo de Iudæo, qui muniuit ſe ſigno crucis, ꝓ referens dæmoni maiori dixit vas uacuum eſt, ſed ſignatum. ſexto ad peccati reſciſſionem, quia peccatum ſuo pondere attrahit Eccl. 3. Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemoſyna reſiſtit peccatis. ſeptimo ad temporalis uitæ diminutionem, ut habemus 3. Regum cap. 1. nonne uidiſti Achab humiliatum corã me? quia ergo humiliatus eſt, non inducam malum in diebus eius, ſed in diebus filij eius. lege Hiſtor.

E Septimus articulus d'alcune ſatisfattione la ceſſatione, dico ſecundum The. quòd illarum eleemoſynarum elargitiones, ad quas quis alias non turbatur, poſſunt eſſe ſatisfactoriæ, cum ſint opera bona pœnalia, & ſic intellige de alijs bonis ad quæ qs aliter turbatur, non poſſunt dari in pęnitentiam, vt puta quòd obſerues mandata Dei, & quòd ſi ſacerdos iniunxit alicui in pœnitentia, quòd faciat celebrari miſſas, nunq̃ poteſt recipere pęnitentiam pro ijs miſſis oblatam. Reſpondet ſumma Hoſtien. c. 16. Et ad quid tenetur ſub §. Quid ſi ſacerdos, & ſequenti, non debet miſſas, quas ſic iniũ-

F xit celebrare, quia ſpecies mali eſt. Extra de uita, & hone. cle. cum ab omni. Sed vel non iniungat hanc pęnitentiam, uel ſi iniũgat, dicat, quòd per alium illas miſſas faciat celebrare, & per talem quis ſibi uicem non reddat, ſicut doloſe fieri poſſet ſi ad uicinũ ſacerdotem mitteret, qui ſibi poſtea uicem rederet: tutius tamen eſt, & ſanum conſiliũ a talibus abſtinere impoſitionibus: quia quamquam auari ſacerdotes ſub prętextu charitatis, & pietatis defecerunt per aliquas cogitationes, tamen ſuas, & intentio-

G nes, quas habent de recipiendis oblationibus, omnipotenti Deo nequeũt occultari: ergo ſi dicat præsbyter, quòd charitas ipſũ ad hoc moueat cupiditas, quid forte pęnitens non poteſt peregrinari, nec ieiunare, nec orare, nec aliquid facere oſtendat hoc peccato opera, ut credam ei, vt ſi faciat per alium, nam ſuſpectum celebrare, vel ipſe gratis celebret, vel oblatum hac actione pauperibus eroget.

Octauus articulus eſt della ſatisfactione commutatione, hoc eſt dicere, ſi ſacerdos poteſt commutare pęnitentiam iniũctam, & primo quæritur an ſacerdos poſſit commutare pœnitentiam, quam ipſe iniunxit. H

Reſpon. ſecundum Rain. Credo, quòd ſic, dura tamen diſcretè, & propter cauſam, & circa ſubditos ſuos, aliter non: diſt. 82. dicit præsbyter, & hoc exponẽs, uel dicit, quod ille idem, qui iniunxit, aut inferior eius, abt ſuperior eius ſicut ordinarius pœnitentis iudex poſſit pęnitentiam commutare, uel relaxare: Si vero ſit alius confeſſor a quo commutatio petitur, quia pari ambo curam minus habent, vt duo epiſcopi, in quorum epiſcopatibus pęniteus domicilium habet, hoc dicendum, quòd ſi pęniten-

A tia fuit publica, requiri debet conſeruus primi, qui dedit eam ne ſcandalizetur, dico ſi de facili poſſit requiri, maximè ſi pęnitens iam publicè incohauit pęnitentiam, quod ſi de facili non poſſit requiri, aut ſi pęnitentia fuit occulta, poterit ſecundus cōfeſſor commutare, uel relaxare. Vtrum inferior poſſit relaxare pęnitentiam a ſuperiori iniunctam? Reſpondeo ſecundū Viel. Si pęnitentia iniuncta eſt in tali caſu, de quo ab iniuncta inferior poterat pęnitentiam iniungere, poteſt relaxare, uel commutare, niſi ſuperior reſeruauerit talem commutationem, uel relaxationem argum. ad hoc 5. diſt. accedens. & 33. q. 13. Latium, &
B in glo. vtriuſque cap. ſi uero pęnitentia iniuncta eſt in caſu reſeruato a ſuperiori, nō poterit inferior relaxare, uel commutare abſque licentia eius, qui iniunxit, niſi urgeat neceſſitas, aut ſuadeat utilitas. Pium enim eſt interpretari, ꝙ ſuperior conceſſerit iniſtis inferioribus potentiam commutandi, uel relaxandi.

DE IVDICIO EXTREMO.

Sermo XXIII.

C *Cum venerit filius hominis, &c.* Matth. 28. Apoc. 24. Et uidi alterū Angelum uolantem per medium coelum, habentem Euangelium æternum, ut euangelizaret ſedentibus ſuper terram, & omnem gentem, & tribum, linguam, & populum, dicens uoce magna: timete Dominum, & date illi honorem, quia uenit, iudicium eius timete.

Primo Iudicis pręceſſionem, ſecundo iudicandorum diſceptationem, tertio præmiorum retributionem. Vnde notat Alex. in 6. parte prima tria hæc erunt in iudicio, quia ſicut in opere primæ condictionis
H triplicamus actus ut, ſ. opus creationis, opꝰ diſtinctionis, & opus ornatus; ita in opere vltimæ conſummationis triplicatur actus ut. ſ. actus purgationis, & opus diſtinctionis iudicij, & opus retributionis; quantum ad primam principalē iudicij præceſſionē notandū, quòd ſicut in condeprecatione reprobi pręcedunt ſatellites, ita in iudicio præcedet turbatio totius creaturæ uolentis uindictam facere de offenſione patris, & ſui creatoris; ſicuti ſi aliquis filius bonus uideret patrem ſuum offendi. 2. conaretur uindictam facere patris ſui, unde Hieronymus dicit ſe reperiſſe in annalibus Iudæorum 15. ſigna præceſſura iudicium. E

Primum eſt, quòd prima die maria omnia exaltabuntur 15. cubitis ſuper omnes excelſos montes orbis terræ, & effluentia, ſed ſicut nunc æquora faciunt.

Secundum omnia æquora proſternentur in imum profundi, ita ut vix queant humanis obtutibus aſpici, & de illis. Luc. 12. Et in terris pręſſura gentium præ confuſione ſonitus maris, & fluctuum.

Tertium omnia maria reducentur in antiquum ſtatum, qualia ab exordio creata fuerunt.

Quartum beluæ omnes, & omnia, quæ F
mouentur in aquis, congregabūtur, & eleuabuntur ſuper pelagus more contentionis inuicem mugientes neſcientque homines quid cogitent.

Quintum omnia uolatilia cœli congregabuntur in campis, unumquodque genus in ordine ſuo, eodē modo uolucres inuicē plorantes erunt non guſtantes, nec bibentes, ſed tamen aduentum iudicis timentes.

Sextum flumina ignea ſurgent ab occaſu ſolis contra faciem firmamenti vſque ad ortum concurrentia.

Septimum errātia ſidera, & ſtatio noīa G
omnia ſpargēt ſe igneas comas qualiter in cometis apparet. Luc. 23. Et cadēt de cęlo.

Octauum terræmotus magnus erit, ita vt nullus homo poſſit ſtare, & nullum animal, ſed ſolo proſternentur.

Nonum lapides tam parui, quàm magni ſcindentur in quatuor partes, & unaqueq; pars collidet alteram partem, neſcietque homo ſonum illum, niſi ſolus Deus.

Decimum omnia ligna ſyluarum, & oīa olera herbarum ſanguineum fluent rorem.

Vndecimum omnes montes, colles, & oīa ædificia humana arte conſtructa in puluerem redigentur.

Duodecimum omnia animalia terrę uenient ad campos de ſyluis, In montibus rugientia, & mugientia, non guſtantia, neque bibentia. Decimumtertium omnia ſepulchra ab ortu ſolis, uſq; ad occaſum patebūt cadaueribus ſurgentibus, uſque ad horam ſepulchri finalis iudicij. Decimumquartū omne genus humanum, quòd inuentum fuerit de habitaculis deſcendēt velociter, non intelligētes, nec loquentes, ſed diſcurrentes tanquam amentes. Decimumquintū homines morientur, vt reſurgant cum mortuis longe ante defunctis, & vnumquodq;

ſignum

A ſignum in vnoquoq; die. Bona. in 4. tecitās
hæc dicit a ēt hæc ſicut ſe habeant Deus no
uit, nota quòd indubitanter præcedent, pri
mum erit ignis, vide quatuor, 10. mors, 42.
iuſta, 3. iux. literam, 4. Angeli eſt illa, quia
ſicut Bona. in 4. diſt. in prima condittione;
condidit ſubſtantiam ſpiritualem, corpo-
ralem, & mediam, & in oībus cōicauit, &
dedit poteſtatem, vt ergo ordo ſeruarēt in
rebus, & oſtendaē virtus creaturarum col-
lata, & amplius virtus illa, vt oñdatur, adeo
uoluit dñs miniſterium creaturarum ſibi
deſeruire, & iterum creaturam angelicam
corporalem, & mediam; vnde fiet ad mini
ſterium Angeli ad actionē ignis, & poſtre-
B mo ad nutū, & vocem Chriſti hominis, &
vox ad corporale hēt nihilominus & ali-
quid ſpirituale, mors vero aderit, vt etiam
priuationes ſuo obediant creatori. Si autē
homo per peccatum, qđ eſt priuatio boni, &
ſeparatio a Deo, nūc vero mors, quę eſt pri
uatio euntis pariat, & Deo ſeruiat, vnde
Apoſtolus. Stipēdia. n. peccati mors eſt, &
primo pręcedet ignis iuxta illud pſal. Ignis
ante eum pręcedet. vnde notādum, ꝙ in iu
dicio præcedet ignis faciem iudicis, & ſe-
quetur functo iudicio. vnde glo. ſuper il-
lud Malac. 3. Ipſe Deus ſedebit conflans,
C & emundans argentū, & purgabit filios,
leui. et duos ignes, legimus futuros, vnū,
qui purgabit electos, & præcedet iudiciū,
alterum, qui reprobos cruciabit. Bona. in
4. dicit diſt. 47. q. vlt. ſecundum hanc gloſsā
dicendum, ꝙ ſi dicantur duo ignes quantū
ad ſubſtantiam ſunt duo ratione duorum
effectuum, tamen futurus ignis in iudicio
ad electorum purgationē, quæ debet vniuſ
cuiuſq. opus purgare, & purgari in igne, vt
totaliter ſiſtant in gratia Dei mundati, &
hoc præcedet faciē Dei iudicis, & purgan-
do amicos, & inflammando inimicos; eſt
& ignis futurus ad purgationem mundi, &
eius innouationē, & ille eſt, vt dicit, ꝙ ſe-
D quetur iudiciū, eximet faciē mundi, & pur-
gabit, & dæmū reꝓbos cruciabit. Aug. 20.
de Ciuit. Dei. Conflagratio erit poſt iudi-
cium, quare fiet per ignem tantum. Bonau.
in 4. diſt. 28. art. 2. q. 1. Reſp. dicendū a pec-
cato, & a parte purgationis mundi, ex par-
te purgationis hominum, quia ſicut in ini-
tio ardor regnauit concupiſcentiæ, ſic in ſe-
nectute mūdi frigus auaritiæ. Sicut ait A-
poſt. Abundabit iniquitas, refrigeſcet chari
tas multorū, & ideo, quia purgatio dēt fieri
per contrarium, ſicut purgatio ardoris con
cupiſcētiæ facta eſt per aquam, ſic purgatio
frigoris auaritiæ, fiet per ignē. alia tō eſt ex E
parte hoīs, qa illud fuit ad delendū hoiem
vetuſtum, & nouos hoīes procreādos, hoc
erit totum ad meliorandum, & in meliorē
faciem cōmutandum: & quia ignis vrit, &
ſubtiliat, aqua non, ideo in igne vrit, dilu-
uium vero non in igne fuit, ſed in aqua.
Quartum aſcendet illuc ignis. Bonau. in 4.
vbi ſup. q. 3. Sicut dictum eſt ſupra, ꝙ duo
ſunt ignes, & iſtorum duplex eſt officium
purgandi, & ſic duplex eſt purgatio, vna, q̄
fit a fęditate peccati, alia quę eſt a vetuſtate
corruptionis; dico ergo ꝙ fœditas culpę ſe
extendit per caliginoſum aerē, non ꝙ in ip
ſo aere fit peccatum, ſed quædam fœditas
contrahīē in loco ex peccato, & etiā fumo F
ſacrificiorū Idolorum quodā modo eſt aer
infectus, & quantum ad illam purgationē
tantum aſcendit quantum aqua diluuij, vñ
Mag. in 4. diſt. 47. Dño. n. veniente ad iudi-
cium præcedet ante eū ignis, quo combure
tur facies mundi huius, & peribet cœlum,
& terra, non ſecundum ſubſtantiā, ſed ſecū
dum ſpeciem, quæ immutabit cœlum qui-
dem aereum non ethereum, tm̄. n. aſcendit
aqua in diluuio, ille autem ignis malis, q
reperti fuerint viui erit conſumptio: bonis
autem nō, vt. n. ait Aug. Hoc erit incendiū
mundi ſanctis, ꝙ fuit tribus pueris, in qui- G
bus ſi aliquid purgandum fuerit, purgabiē,
alijs vero nullam ingeret moleſtiam, & ſic
purgabitur: in loco etiam aeris, iuxta illud
Agathæ ad Quintianū: verba tua fatua sūt,
& uana aerem maculantia, & iniqua: alia
purgatio eſt a uetuſtate corporis ſine cor-
ruptibilitate, hoc eſt in cæteris electis, quæ
debent eſſe incorruptibilia poſt corruptio-
nem, & quantum ad hanc aſcendet uſq; ad
ultimum ſphæræ ignis, & ſic intelligitur il-
la auctoritas, i. Pet. ultimo cœli ardētes ſol
uentur, ſ. elementares; non. n. intelligendū
eſt de illis cęlis quaſi ſint incorruptibiles,
quia per illum tolletur, & purgabitur cor-
ruptibilitas, & ſic nō cęli accipiūtur in ſcri- H
ptura. Matth. 13. Et uolucres cœli comede-
runt illud. Secūdo præcedet mors, quia bo-
ni qui nō fuerint cōſumpti ab igne moriē-
tur, & ſtatim reſurgent; quia, vt ait Apoſt.
Qui ſeminat non uiuificatur, niſi prius mo-
riatur, vnde ambo in ipſo raptu eorum, qui
viui reperienē, mors erit, & reſurrectio, vt
aīa quaſi per ſoporem egreſſa de corpore,
idem in momēto reddatur de iſto raptu 1.
Theſſ. 4. Deinde nos qui uiuimus, qui reſi-
dui ſumus ſimul rapiemur obuiam Chriſto
in aera. de tertio. ſ. Angelis, Angeli autem
habe-

A habebunt miniſterium antecedens iudiciũ
qa congregabunt electos a quatuor parti-
bus mundi. Matth.34. Et mittet Angelos
ſuos cum tuba, & voce magna, & congre-
gabũt electos a quatuor ventis terræ a ſum
mis cęlorum, vſq, ad terminos eorũ, malos
autem, qui habent corpora grauia, & ter-
reſtria ſicut terram, dilexerunt, portabunt
Angeli ad iudicium, ſicut Abacuch. Per ca-
pillos capitis in Babylone, unde Magiſt. in
4. diſt. 47. tunc miniſterio Angelorum uen-
rilabitur arca, quia boni congregabuntur
quatuor partibus mundi Angelico mini-
ſterio, quo rapiẽtur obuiã Chriſto in aere,
reprobis in terra remanentibus, quam dile
B xerunt. Alex. in 3. Angeli habebunt vltimũ
miniſterium, ſ. congregandi ad iudicium,
mortuos ſuſcitãdi 1. Theſ. 4. Quoniã Deus
in uiſu, & in voce Archangeli: non Angeli,
ut Angeli, quia non poſſent, ſed viſu, & uir
tute diuina, ſicuti nunc Sancti dñtur mor-
tuos ſuſcitare, habebunt miniſterium ſepa-
ratum ante iudicium, & poſt iudicium.
Matth. 25. Et congregabuntur ante eũ om-
nes gentes, & ſegregabunt eos ab inuicẽ,
ſicut ſegregat paſtor oues ab hędis, & ſta-
tuet quidem oues a dextris, hædos autem
a ſiniſtris. Item habebunt miniſterium da-
C ta ſententia mittendi malos in caminum
ignis, ſed ſi ſorte obijceres, quòd Angeli
ſunt nobiles miniſtri, & Dei filij, & ſic nõ
vere eis conuenire officium tortorũ. Bona.
Reſpondet, aliud eſt deducere ad tormẽta,
aliud eſt in ipſis tormentis cruciare: pri-
mum nõ eſt tortorum, ſed nobilium mini
ſtrorum, qui aſſiſtunt regi ad eius iuſſionẽ
implendam, vnde non dicitur, quòd An-
geli ſint tortores in igne, ſed producent,
erunt teſtes, ſicut inferius dicetur, porta-
bunt etiam uexillum crucis. Matth. 24. Et
tunc apparebit ſignum filij hominis in cę-
lo, & omnia inſignia paſſionis. Chryſoſt.
Crux multo ſolaribus radijs lucentior ap-
D parebit. Ciprianus, in die iudicij tantum
Chriſtus rationem requiret a nobis pro ne
gligentia noſtra, diceſque: propter uos ſum
incarnatus, & in terris palàm conuerſatus,
cum ſputis, & palmis in facie cęſus, Crucifi
xus, aceto potatus, paradiſũ uobis aperui,
regnum meum uobis obtuli, ſpiritum ſan-
ctum vobis miſi: quid ultra debui facere, &
non feci? quartum præcedet vos iterum do
minus in uiſu, & in uoce Archangeli, & in
tuba Dei deſcendet de cęlo. Bonauen. in 4.
diſt. 43. iuxta literam uox Chriſti ſecũdum
diuerſas proprietates, iſta tria ſortitur no-
mina, vox enim Chriſti erit uirtuoſa ad ſu E
ſcitandum. Idem dicitur miſſus, quia præce
ptum, dicet enim & erit authẽtica, & ideo
dicitur, uox Archangeli. i. Principis, & erit
nihilominus ſerena, & ideo vox tubæ dici-
tur Magiſter in 4. diſt. 43. Si vero quæritur
cuius, vel qualis erit illa vox, Apoſtolus di
cit, quòd erit Archangeli. i. ipſius Chriſti, q
eſt princeps Archangelorum, vel uox erit
alicuius, uel plurimorũ Angelorũ, vox. n.
eſt cauſa noſtrę reſurrectionis. Io. 5. Omnes
qui in monumentis ſunt audient uocẽ filij
Dei, & qui audierint uiuent. Bonauen. in 4.
diſt. 43. artic. 1. vlt. in Chriſto eſt aſſignare
noſtræ reſurrectionis duplicem cauſam. ſ.
efficientem, & exemplum, efficiens autem F
duplex eſt, aut ſicut primum principium,
aut ſicut inſtrumentum efficiens: ſicut pri-
mum principium eſt ipſe Chriſtus ſecundũ
diuinitatem, & tota beata trinitas, quia eſt
uirtutis infinitæ. efficiẽs autem ſicut inſtru-
mentum eſt vox Chriſti, ad comprobatio-
nem mortui reſurgunt: cauſa autem exẽpla
ris duplex eſt, vna in qua res cognoſcitur,
& diſponitur, & ſi eſt Chriſtus ſecundum
naturam diuinam, & tota trinitas; alia in
qua res inchoatur, & exemplificatur, & ſic
eſt reſurrectio Chriſti. Aug. de Ciuit. Dei ta
lia erunt corpora noſtra, quale Chriſtus in G
reſurrectione monſtrauit, Eph. 7. Conuiui-
ficauit nos Chriſtus, & reſuſcitauit: quia
ſicut caput non poteſt eſſe ſine membris,
ſic nec reſurrectio capitis, quia conſeque-
tur reſurrectio membrorum: etſi obijcies,
quare ęqualis virtutis eſt corpus reſurgere,
ſicut & cauſam, ſed hoc eſt uirtutis infini-
tæ, ergo, & illud reſpon. Deus virtute infi-
nita faciet, ſed per vocem tanquã inſtrum.
ſed ſi obijceres, ſi mortui audient uocem,
aut antequam reſurgant, aut poſt, ſi ante, er
go ante audient, quàm uiuant: ſi poſt, ergo
vox non erit cauſa reſurrectionis. Reſpon.
dicendum, quòd ſimul tempore reſurgunt,
& audiunt; tamen prius natura reſurgunt q̃ H
audient, vnde uoces auditus nõ reſuſcitãt,
ſed virtus communicans, in euigilatione
autem corporali auditus uocis excitat, ſed
in auditu ſunt duo. ſ. receptio ſpeciei in or-
gano, & iudicium de recepta, quantum ad
receptionem præcedet excitationem, ſed
quantum ad iudicium, ſequitur Magiſter in
4. diſt. 43. Cauſa reſurrectionis mortuorũ
erit vox tubę, quæ in aduẽtu iudicis ab om
nibus audietur, cuius virtute excitabuntur
mortui, & de monumentis reſurgent. Vn-
de propheta: dabit voci ſuæ uocem virtu-
tis.

A tis,i.effectum reſuſcitandi mortuos, hæc il
le:poſt hoc, veniet Chriſtus ad iudicium.
Sequitur ſecundũ principale,ſ. iudicando
rum diſceptatio, & in hoc erunt tria, quæ
in omni iudicio ſolent adeſſe, ſcilicet. Pri-
mo rei malignitas, ſecũdo teſtium veritas,
tertio iudicis maieſtas. Quantum ad mali-
gnitatem rei,nota tria,& primo, quòd om
nia legunť in conſcĩa ſua.Secundo ꝙ oĩa le
guntur in conſcĩa alterius. Tertio ꝙ oĩa
uidebuntur ab oĩbus, & quãtum ad primũ
ꝙ oĩa leguntur in libris conſciẽtiæ ſuæ,&
hoc oñditur rõne,ſ.diuinæ iuſtitiæ,quia lu
crũ eſt,ut ſciať quantitas meritorum,ſed nu
merus hoĩs ſic legiť,ut ſciat quot,& quan-
B ta bona,& quot mala,& quãta fuerint, vñ
iuſtitia ſummè ibi declarabitur, & quãtum
ad retributionẽ gloriæ,& pęnę, ergo meri
ta debent ſummè declarari, ſed nõ poſſunt
niſi omnia bona,& mala ad memoriã reuo
centur.Vñ dicendum,ꝙ ibi erit lectio om-
niũ meritorum, & demeritorũ memoria,
quia reuocatio actuũ, & cogitationum p̄-
cedentium ad memoriã erit, & pp oſten-
ſionem iuſtitiæ in retribuendo mala, & bo
na,in quibus permãſerunt,finietur, hæc.n.
ſola digna retributione ſunt, & pp oſtẽſio-
nem miæ de præterito rememorabunť ma
C la bonorum, a quibus ſunt miſericorditer
liberati,& bona malorũ, quę in eis miſeri-
corditer operatus eſt Deus, qui ſolem ſuũ
oriri facit ſup bonos, & malos;cũ oĩa bo-
na,& mala ſua erunt ibi in memoria,ſed tñ
in beatis memoria malorum nõ cõtriſtabit,
quia memoria malorũ põt eſſe extra,aut cõ
ſiderandum malum euentũ, & ſic generat
triſtitiam,ut patet in eo, qui conteriť, uel
conſiderandum bonum euentum, ſ. ꝙ de
tantis malis eſt ereptus, & hoc generat lę-
titiam,ſimiliter de memoria bonorũ diſtin
guendũ eſt. Aug.20.de Ciuit. Dei, uirtute
diuina fiet,ꝙ cuiq; opera ſua, uel bona, uel
mala in memoriam reuocentur, & mentis
H intuitu mira celeritate cernanť, & conſcia
accuſat conſcientiam,oĩa leguntur in con-
ſcientia alterius, vnde Ber.tractãs illud pri
mo Cor.10.Illuminabuntur abſcondita te
nebrarum dicit cuncta arcana cunctorum
cunctis ibi patebunt. glo. r. geſta, & co-
gitata bona,& mala, & tunc aperta,& non
erunt oĩbus,vnde not.Bonau. in 4. diſt.43.
iuxta literam;rõnabilius eſt,ꝙ oĩum iuſto-
rum peccata oĩbus iuſtis tunc patebunt,&
hoc quiã erit magni Dei gloria, dum mani
feſtatur eius ad filios unam, & dum oſten-
detur eius nulla erit erubeſcentia, & ſi E
quæras quomodo id poſſit eſſe?Reſp.quòd
rõ eſt ex parte eius cuius peccata manife-
ſtantur,quia erubeſcentia eſt timor in expe
ctatione conuiuij,cum in beatis non cadat
timor,ideo in eis non erit erubeſcentia,qa
perfecta charitas foras mittit timorem.Se-
cundo etiam erit ex parte uidentium, quia
nullus ibi uituperat nullus aſpernatur, ſed
potius Deum collaudat, dum attendit Dei
virtutem in ipſo,& eſt exemplũ in Magda-
lena, cuius peccatum recitamus, nec tamẽ
facimus ei contumeliam, quia non recita-
mus ad eius contumeliam, ſed ad laudem
diuinam,& ſuam, unde nec ipſa de hoc ha
bet erubeſcentiam;nec cogitamus de ea tã F
quam meretrice, ſed tanquam de nobiliſſi-
ma domina,quę de multis malis eſt erepta,
& exemplum eſt de bono confeſſore, &
pęnitente, bonus.n. confeſſor feruentius
pęnitentem diligit,quia clarius, & fidelius
ſuas ignominias, & peccata aperit,maxi-
mè dum attendit ipſum conteri, & uin-
cula eius reſolui per uirtutem, & miſeri-
cordiam Dei,& hoc ibi multo magis erit,
ubi omnes cogitationes erunt ordinatiſſi-
mæ,amplius tamen hæc omnia ſecreta ſine
uerecundia communicet amico, & ibi eri-
mus nos amiciſſimi, ubi vnꝰ diligit alterũ, G
ſicut ſemetipſum,ſed mali non uidebũt ma
la bonorum,ſed ſolum bona; ſed tam bo-
ni,quam mali uidebunt bona, & mala ma-
lorum,quia de bonis laudabitur Dei poten
tia,& largitas,ſi mala,laudabitur Dei iuſti-
tia,ſed fuerunt aliqui dicere uolentes om-
nia,ſiue mala bonorum, & malorum erũt
nota omnibus tam bonis, quàm malis ad
oſtenſionem largitatis diuinæ miſericor-
diæ,& hæc erat eorum ratio, qui ſunt cica-
trices ſpirituales in pęnitentibus, quia vi-
cerunt culpam ſicut illi pęnam, ſed credo
primum dictum uerius, unde Magiſt. in 4.
diſt. 43. Si uero quæritur utrum peccata,
quæ fecerunt electi,& prodeant in notitiã H
omnium, ſicut mala dãnatorum omnibus
erunt nota, non legi hoc in ſcriptura exem
plum, unde non irrationabiliter putari po
teſt peccata hic propter miſericordiam te-
cta,& delicta,illic etiam tegi alijs, alia ue-
ro cunctis propalari, tertio uero omnia fi-
mul ab omnibus uidebuntur, ad quod in-
telligendum,notandum eſt, quòd ſimul vi
dere multa homo, ſunt etiam tripliciter,
aut ratione eius,in quo uidet, quia uidet
multa uno,& ſic in ſpeculo æterno eſt ui-

A dere multa, quia per idem homo uidet diuerſa, aut ratione ſublimationis itellectus, quia efficitur deiformis per gloriam, vnde uidet plura, ſicut & Deus, licet nō oimodè ſicut Angelus bonus ſimul cognoſcit Deū in ſe, & in creaturam; ideo & in ꝓprio genere, aut ratione diuinæ uirtutis homo faciens, quæ tamen oīa nō efficiūt gloriā, vt oſtendat ei exemplar æternum, ſed leuat intellectum, ut poſſit aliquid ſupra ſe, uel ad gloriam, uel ad pęnam, & iſto tertio modo uidebunt omnia ſimul. Iob. 8. Qui oderūt te induentur confuſione, & tabernaculum eorum non ſubſiſtet. glo. uiſo iudice omnia mala ante oculos mentis uerſantur.

B Quantum ad primum, ſ. teſtium ueritas notādum, quòd plures erunt teſtes, primus erit ipſe creator, quem offendimus. Ierem. 29. Ego ſum teſtis, & iudex. Secundus ipſe Chriſtus. Apo. 1. Ecce ueniet cum nubibus. & uidebit eum omnis oculus, & qui eum pupugerunt, & tunc plangent ſuper eum omnes tribus terræ. Cyprianus in die iudicij cum Chriſtus rationem requiret a nobis pro negligentia noſtra, dicet, propter uos ſum incarnatus, & in terris palàm cōuerſatus ſum, ſputis, palmis in faciē cęſus, crucifixus, aceto potatus, paradiſum uobis

C aperui, regnum meum uobis obtuli, ſpiritum ſanctum uobis miſi, quid ultra debui, & non feci? Tertius teſtis erit Angelus bonus, dans teſtimonium de miniſterio nobis in ſalutem noſtram exibito. Quartus teſtis erit diabolus accuſans nos de malis operatis. Tren. 2. aperuerunt ſuper me os ſuum omnes inimici tui. Quintus conſciētia quā polluimus, ad Rom. 2. Et teſtimonium reddente conſcientia ipſorum de ijs. Anſel. in orationibus iudex erit ſtrictus accuſator meus, & ego manifeſtus reus coram eo, omnes ſpiritus me accuſabunt, boni & mali; boni quia diligunt Dei æquitatem, mali quia memoria ſeruant iniquitatem, heu,

D heu, qualē habebit excuſatorem? quis erit interceſſor eius, ſi omnes ſunt accuſatores & iudices? ſed ipſe ego, & conſcientia sū accuſator, & iudex meus. Ipſa. n. irrationabilia, & inſenſibilia me confundunt, intelligo ergo coram omni creatura me debere erubeſcere. Sextus ſancti quos ſequi noluimus. Iſa. 43. Vos teſtes mei, dicit dominus. Septimus ſcriptura quam contempſimus. Io. 8. Scrutamini ſcripturas Octauus opera quæ geſſimus. Iere. 2. Arguet te malitia tua. Nonus ætas quam in peccatis conſumpſimus. Iob. 15. Nugæ meæ teſtimonium dicunt contra me. Decimus tempus quod negligenter amiſimus. Tren. 1. vocauit aduerſum me tempus, &c. ſicut non peribit capillus de capite meo, ita nec momentum de tpe. Vndecimus peccata omnia. Gen. 4. vox ſanguinis fratris tui clamauit ad me de terra. Duodecimus creaturæ, quibus abuſi ſum⁹, Abacuch 2. Lapis de pariete clamabit, & lignum quod eſt intra iuncturam ædificij, reſpondebit. Vgo de archa Noe, ignis dicet, a me combureris: aqua dicet, a me ſubmergeris, terra, dicet a me abſorberis: ifernus: dicent, a me deglutieris. Chryſ. In die illa cœlum, & terra, aqua, ſol, & luna, dies, & noctes, & totus mūdus ſtabit cōtra nos in teſtimonium noſtrorum peccatorum; & ſi omnia tacebunt, ipſæ cogitationes noſtræ, & opera noſtra ſtabunt ante oculos noſtros accuſantes nos coram domino. pro tertio, ſ. iudicis maieſtas, maieſtas aūt eſt in duobus, ſ. ex parte iudicātis, & ex parte iudicati, ex parte iudicātis, qa apparebit iuſtis blādus, ſed reꝓbis iratus; nā iuſti uidebūt eius deitatē, ſed reprobi non, vñ Iſa. 26. Tollatur ipſius ne uideat gloriā Dei, & tantus erit timor, & tremor, ꝙ uellent montes cadere ſuper ſe. Apoc. 6. Et dicent montibus, & petris, cadite ſuper nos, & abſcondite nos a facie ſedentis ſuper thronum, & ab ira agni, quando uenit dies magnus iræ ipſius, & quis poterit ſtare? tertium principale iudicans apparebit in maieſtate, quia in iudicio, quatuor ordines apparebunt, ut dicit Greg. alij enim iudicantur, & peribunt, alij iudicātur, & regnant, alij non iudicantur, & regnant, iudicanť & pereunt diuina acclamatione domini, eſuriui. n. & non dediſtis mihi manducare. nā iudicantur, & pereunt, quibus diuina acclamatione dicitur, qui non credit iam iudicatus eſt, eorum enim damnatio toti eccleſię eſt nota, & certa, & ideo non dicunť tunc iudicari, quia ad conſpectum diſtricti iudicis cum aperta damnatione ſuæ infidelitātis accedent, qui uero profeſſionem fidei ſine operibus habent, iudicabuntur, & peribunt, i. redarguentur, ut pereant: qui vero nec ſacræ fidei tenuere interpretationem, iudices in ſe fieri non audient, quia infidelitatis ſuæ tenebris pręiudicati, eius quem deſpexerunt inuentione redargui non meretur. Illi uero uerba iudicis audient, qui eius fidem ſaltem uerbo tenuerunt: illi autē in damnatione ſua æterni iudicis nec uerba perci-

A percipiunt, qui eius reuerentiam, nec uerbo tenus ſeruare uoluerunt, & ideo illi iudicandi, iſti non dicuntur iudicandi, ex electorum uero parte alij iudicantur, & regnant, ſcilicet, qui uitæ maculas lachrymis tergunt, & eleemoſynarum ſuper inductione operiunt, quibus iudex ueniens in dextera conſedentibus dicet: exuriui, & dediſtis mihi manducare: illi autem non iudicantur, & regnant, qui etiam pręcepta legis perfectionis ueritate trāſcendunt, quia uere hoc ſolum, quod lex præcepit implere contenti ſunt; ſed quod etiam ad perfectionem conſulit, implere ſtudeant, de quibus Iſa. ait. Dominus ad iudicandum ueniet cum ſenatoribus populi, ij ergo rectè
B ſub generali iudicio non tenentur, ſed iudices ueniunt, quia & pręcepta generalia uiuendo uicerunt, & omnibus relictis Chriſtum ſecuti ſunt, ad quòd notandum, Apoſtoli iudicabunt; ſed nota, ut dicit Bonauentura in ſuo quarto, quòd iudex dicitur in aliquo duplici ratione, aut quia ipſius eſt ferre ſententiam, aut quia aſſiſtit ferenti, ſecundum quòd alij iudices aſſiſtunt, ut quodam modo aſſiſtunt iudici pulſabili, qui ergo fert pœnitentiam ille eſt iudex principalis, & talis eſt ſolus Chri
C ſtus, ſicut Matth. 25. patet; ubi exprimitur, ubi, & quia fert ſententiam; qui etiam aſſiſtunt iudicanti, etiam nomen, & dignitatem iudicantis ſortiuntur, & tales ſunt uiri perfecti, & præcipue Apoſtoli, non tamen ad conſulendum; quia conſilio non indiget, ſed ad honorem: Iob 36. Non ſoluat impios, & iudicium pauperibus tribuat, vnde notandum quòd iudiciaria poteſtas triplici ex cauſa debet eſſe communicata Apoſtolis, ſcilicet, ratione comparationis, approbationis ſententię, & honorabilis aſcenſionis; ratione comparationis, iudicium erit bonorum, & malorum. Matth. 12. Viri niniuitæ ſurgent in iudicio
D cum generatione illa, & condemnabunt eam, quia egerunt pœnitentiam in prędicationem Ionæ. Ratione approbationis nō erit hominum bonorum tantum, ſed hominis, & Angelorum, ratione honorabilis aſcenſionis erit perfectorum tantum; quādo autem dicitur, quòd Angeli uenient ad iudicium, non ad condemnandum, ſed tāquam miniſtri.

De tertio autem principali, ſcilicet, præmiorum retributione, & ratio, primo quòd diabolus, & Angeli eius iudicabuntur iudicio condemnationis, ſed non E
diſcuſſionis, ratio autem condemnationis uenit tantum ex parte iuſtitiæ Dei, quia ſicut iudicium uniuerſale omni fiet, ut Dei iuſtitia omnibus clareſcat, & appareat; ſic iudicium Angelorum; & condemnatio fieri debet, tum etiam ex parte gloriæ Chriſti, quia Chriſtus triumphauit de diabolo; ideo debet authoritatem habere ſuper ipſum tum etiam ex parte demeriti, qui enim participes fuerunt culpæ humanæ, debent & participes eſſe pęnæ, & contumeliæ tam etiam ex parte ſupplicij conſumandi; ſicut enim omnes homines expectant iudicium, uel ad conſumationem gloriæ, uel pęnæ; ſic & dæmones iudicium non debent euadere, inuoluē- F
tur ſimul condemnatis, & macerabuntur. Iob. 41. Loquitur de uehemoth. ecce ſpes eius fruſtrabitur, ſecundo omnes homines. Apoſtolus. 2. Cor. 5. Omnes autem nos oportet manifeſtari ante tribunal Chriſti, ut referat unuſquiſque propria corporis prout geſſit, ſiue bonum, ſiue malum, & congregabunt ante eum oēs gētes in uallē Ioſaphat bonis in aere exiſtentibus, & malis in terra quam dilexerunt, & primo virgo cum uirginibus, ſecundo Adam cum omnibus primatibus, Dauidem inſequitur G
numerus prophetarum, Petrum numerus Apoſtolorum, Ioannem Baptiſtam, & Paulum Heremitam omnes anachoritæ; Stephanum militiæ numerus. Aug. omnes de ſuo ordine, Benedictus omnes de ſuo ordine, Franciſcum ſimiliter omnes minores, Ioachim, & Annam omnes confeſſores in matrimonio exiſtentes, Paulum quaſi totus mundus. Gregor. Homil. ſuper Matth. Ponamus ante oculos noſtros illum tantæ deſtructionis diem, quo iudex ueniet, & rationem cum ſeruis ponet in illo tanto examine electorum omnium reproborum multitudo deducitur, & uniuſcuiuſque, quid operatus ſit, oſtendit ibi Petrus cum Iudæa conuerſa quam poſt ſe tra- H
xit, apparebit ibi Paulus uniuerſum mundum, ut ita dixerim, conuerſum ducens ibi Andræas poſt ſe Achaiam, ibi Ioan. Aſiam. Thom. Indiam in conſpectu iudicij conuerſam ducet, ibi oēs greges dñi acclamantes cum aīarum lucris apparebunt, q̄ ſanctis ſuis prędicationibus Deo poſt ſe ſubditū gregem trahunt. Cū igit̄ tot paſtores cū gregibus ſuis añ æterni paſtoris oculos vexerint quid nos miſeri dicturi ſu-

A mus,qui ad Dominum noſtrum poſt negocium vacui tedimus,hic paſtores vocati ſumus,& ibi gregem nō ducimus.Iero. enim inquit,peccatores dicunt apud ſe, quis nos aſſociabit ad excuſandum, aut conſottandum? certe propria peccata accuſantia,& dicēt,opera veſtra ſumus,nō vos deſeremus, vobis cū ad iudicē pergemus,& vt ait Ber. Sicut ſub vno capite Chori ſanctorum venient;ita & omnes iniqui ſub vno capite; & primo omnes mali ſacerdotes ſub Caipha,omnes ſupetbi ſub Nabuchodonoſor,omnes proditores ſub Iuda proditore, & ſic cęteri omnes quos ducet diabolus;& primo vertit ſe Chriſtus ad illos,qui a dex-
B tris eius erūt,dicens:eſuriui, & dediſtis mihi manducare, &c. ſitiui, & dediſtis mihi bibere,&c.tūc dicet ijs,qui a ſiniſtris erūt, diſcedite a me maledicti in ignem æternū, q̄ paratus eſt diabolo, & angelis eius, o q̄d facient tunc peccatotes? ſupra habebunt iudicem iratum, inferius chaos horrendum, intus conſcientiam mordentem,foris mundum ardentem, a dextris Diabolum attrahentem.Bern.erunt anguſtiæ vndiq; cū reprobis,ſuperius erit iudex iratus, inferius horrendum chaos,a dextris peccata accu-
C ſantia, a ſiniſtris infinita dęmonia ad ſupplitia cōtrahentia,intus conſcientia veſtra, exterius mundus ardēs, miſer peccator ſic deprehēſus quo fugiet? latere erit impoſſibile,apparere intollerabile,dato quòd reprobi ſibi dicunt,non ſumus digni Dominum noſtrum poſſidere,ſed tamen placeat vobis, vt apud pedes veſtros poſſimus manere:reſpondebit:diſcedite a me, & dato quòd ſibi dicūt,& ſi nos repellis a te,ſaltē da nobis benedictionē tuam, & reſpondebit:vos habeatis maledictionem meā, ideò ſubdit maledicti: & dato quòd dicant ſibi, mitte ſaltem ad locum refugij, reſpōdebit in ignem;& dato quòd dicāt; ſaltem ad ali-
D quem bonum Dominum qui nos clemēter regat præfigatis,reſpondebit, qui paratus eſt diabolo, & dato quod ſubiungant;aliquam bonā ſocietatem da nobis, cum quibus poſſimus nos conſtare,reſpondebit,& angelis eius, quaſi dicat pro Deo habeatis diabolus, maiorem pro ſocijs veſtris diabolos minores, & videntes hoc peccatores quod nec precationem, nec mitigationem per ſe poterunt impetrare, cogitabit refugere ad Beatam Virginem,& ad omnes angelos,& ſanctos,vt pro eis iudicē, qui eos dilexit:rogent,ſed ſtatim reſpondebitur eis illud prou. 6. Zelus,& furor viri nō pariet E
in die vindictæ, nec acquieſcet cuiuſquam precibus, nec ſuſcipiet pro redemptione dona plurima. In iudicio dęmones dicenr, æquiſſime iudex, iſti peccatores ſunt noſtri per culpam, qui voluerunt eſſe tui per gratiā,tui per redemptionē,& mei p malā operationem,a te receperunt ſtolam immortalitatis,a me damnoſam tunicam,tuā imaginem dimiſerūt,ſed cum mea huc venerūt:ergo iuſte iudex iudica illos,& Chriſtus:diſcedite a me maledicti,ſ.qui ſum vita,ite ad mortem,qui ſum pax,ite ad guerrā, qui ſum gaudium, ite ad pęnam,qui ſū cantus,ite ad planctum,qui ſum bonus, ite ad malum,maledicti a me,cuius p̄cepta nō F
ſeruaſtis,a Virgine matre Maria quā paruipendiſtis,& honorem debitum non impendiſtis,ab angelis,quorum inſpirationibus non conſentiſtis, a ſanctis quos in mūdo oppreſſiſtis, & ab omnibus creaturis, quibus abuſi fuiſtis,maledicti, ſ.a meo cōſpectu,a meo corde,a meo cōſortio, a mea hæreditate, ab angelo cum protectione,a Sāctorum interceſſione. Ite maledicti ſen ſibus abutendo.ſ.oculis vanitates vidēdo, claudantur igitur oculi, ne lucem amplius videant,ſed viſione horribiles aures ne cātus audiant, ſed mugitus,& doloroſos cla- G
mores,nares,ne vnquam ſentiant odorem, ſed fętorem, guſtus vt famem patiātur,vt canes; ideo diſcedite a me, ad quem locū, in ignem æternum,ſed quantum ſtabimus? in æternum, ſed præcipue quare ibimus? quia eſuriui in pauperibus & not.quòd cōdemnauit eos, & præcipue non quia fecerunt malum, ſed quia non bonum,arguendo a minori ſcilicet tanta pœna datur ijs, qui non fecerunt hoc,quid erit de te, qui non ſolum eſurientem nō pauiſti, ſed multos famæ, & ſiti mori feciſti?qui non ſolū peregrinum non recepiſti, ſed hoſpitium abſtuliſti,& hoſpitalia depredatus fuiſti?
qui non ſolum nudum non veſtiſti, ſed indutum veſte ſpoliaſti, qui non ſolum infirmum non viſitaſti,& incarceratum, ſed in carcerari & in carcerib. mori feciſti.Bonis erit contraria ſententia; venite, illis dixi, diſcedite a me: illis dedi meam maledictionē, ſed vobis do modo benedictionem.ſ. benedicti, illos mitto in ignem infernalē vos introduco in regnum cęleſte,ideo poſſidete regnum,illis dixi vt maneant in igne in perpetuum, vobis vt regnetis in ęternū,qui paratus eſt vobis ab origine mūdi, H
illis

A illis dixi,ut habeant principem diabolum,
vobis aût dedi patrẽ meû , ideo benedicti
patris mei,illis dixi,ut hẽant ſocios diabo-
los,uobis,ut Sâctos,& Angelos , de qbus
ſup.cú uenerit filius hoĩs , & notandum ꝙ
miniſterijs Angelorum deducentur ad In-
fernum,& inuoluẽtur in igne totius mun-
di,qui deſcendet cum eis , immò ẽt totius
ignis purgatorij,lux aût ignis iſtius mundi
aſcẽdet cû Angelis,& ignis ſine lumine de
ſcendet cû eis,iuxta uerbû pſ.Vox dñi in-
tercidentis flammã ignis;hoc igĩ diſcedi-
te a me maledicti in ignẽ æternû,ut q nûe
in mea pſentia eſtis,in æternû me non ui-
deatis,nec dicit,maledicti patris mei, ſicut
B dixit benedicti patris mei, quia pater mini
ſtrator eſt benedictionis, non maledictio-
nis,& in ignem æternû, qui eſt aliter lõge
ab iſto quo utimur,qa iſte, nec æternus du
ratione,nec afflictionis immẽſitate,ut ille,
& dr̃ diabolo parato, & Angelis eius,non
hoibus,quia non fuit factus pp hoĩes, niſi
inquantû operibus diaboli ſe conformãt,a
quo nos liberet ille benedictus Ieſus:re-
ſponde. Amen.

DE CONFESSIONE,

C Sermo XXIIII.

Primam, & ſecundam partem huius ſermonis require in ſuperiori tertio Tomo.

TErtia prudentia ſubſequẽs, ibi
dicit, reliquiæ cogitationis.
Vñ notandû,ꝙ ex confeſsio
ne eliciuntur duodecim fru-
ctus.Primo eſt mẽtis illumi-
natiua:illuminat.n.ad peccati cognitionẽ,
tum pp peccati cogitationem, tû pp pec-
cati conſiderationem,tum propter confeſ-
ſionis diſcretam inſtructionem. Leui. cap.
47.Si difficile, aut antiquum apud te iudi-
D ciû pſpexeris inter ſanguinẽ & ſanguinẽ ,
leprã & leprã,veni uſq; ad ſacerdotes Le-
uitici gñris,qui indicabunt tibi iudiciû. Et
Deut.17.Loquĩ Dñs confitẽti:Aſcende ad
locû,quẽ elegerit Dñs Deus tuus:veniẽſq;
ad ſacerdotes Leuitici generis,& ad Iudicẽ
qui fuerit illo tpe, q̃relq; ab eis, qui indica
bût tibi iudicij ueritatẽ.Luc.18. Cæcus cla
mans ad Ieſum ſecus uiã humiliaĩ.Io.9.La-
ui,& vidi.pſ. Notus in Iudęa Deus. Gl.ſup
illud pſ. Delictû meû cognitû tibi feci. Si
homo agnoſcit Deû, ignoſcit. Secûdo eſt
miæ impetratiua. Cõfeſsio.n.eſt curia miæ E
Dei.Cû mia Dei ſit ſuper oia opera eius:
Curia miæ eſt ſuper curiam iuſtitiæ Dei.Vñ
ſi quis uidet ſe grauari in curia iuſtitiæ,ſecu
rè appellet ad iſtam , & neceſsitate habet
cedere iuſtitiam appellationi. Iſa.2. Maria
ſuperexaltat iudicium, forma aût huius iu-
dicij dulcedine plena eſt, tum quia credĩ
ratio factum ſuum narranti, cû adducaĩ ꝙ
ſuppleat defectum ſuum,nec teſtis qui pro
bat cuntrarium,nec hic habet locum illud
Io.8.Tu de te ipſo teſtimonium perhibes,
tum quia in hoc iudicio iudex ponitur fa-
miliaris,& fauorabilis,ubi deberet ſummo
iure poni perſona media, ſicut fiet in iudi-
cio,cum Chriſtus iudicabit,vt Deus & ho F
mo, tum quia in hoc iudicio non ferẽtur
niſi ſententiæ abſolutionis,quantumcunq;
fuerit homo peccator:abſoluitur.n.pecca-
tor ſicut funis a collis latronis. Tum, quia
cum ille qui uenit ad iudicium dignus ſit
infernali patibulo,ipſe remuneratur æter-
no regno.Exemplum de latrone,prouerb.
28.Qui abſcondit ſcelera ſua non dirige-
tur,qui autem cõfeſſus fuerit, & reliquerit
ea,miſericordiam conſequetur . Tertiò eſt
a morte ſuſcitatiua.Amb. ſer.40. Cõfeſsio
a morte animam liberat:quandoq; ante cõ
feſsionem non conteritur,ſed in ipſa con- G
feſsione daĩ gratia contritionis,& ſi habet
augetur.pſal.Veritas de terra orta eſt , & iu
ſtitia de cœlo proſpexit. Vnde glo.confeſ-
ſio de homine peccatore nata eſt, vt ſe ac-
cuſet cinerem,& terram ſe eſſe cognoſcẽs,
cui dictum eſt . Terra es,& in terram ibis.
Et ſic iuſtitia de cœlo proſpexit , ſicut pu-
blicanus confitens rediјt iuſtificatus . Item
cum ad confeſsionem os operatur , mors
exit,& uita ingreditur.Proueib.18. Os iu-
ſti uena uitæ , os iuſti operit iniquitatem a
ſe exire. Huius autem uiuificationis ſignû
eſt,ſcilicet,quando aliquando uidemus ho
mines ad confeſsionem uenire quaſi mor-
tuos,non ſentientes vulnera ſuorum pec- H
catorum:& dum confitentur, datur eis do-
lor de peccatis , qui dolor vitæ atteſtatur;
membrum enim mortuum non dolet.
Matth.9.Eiecta turba,filia ſuſcitatur.Quar-
tò eſt,a diabolo liberatiua : qui enim eſt in
peccato mortali,eſt in ore diaboli, quòd in
tranti eſt ualdè latum , exire uolenti ualde
eſt arctum .Iob 36.Saluabit ex ore anguſto
latiſsimo.Ecce facilis modus liberationis a
peccato;clamor confeſsionis,quòd ipſa na
tura auicuIam docuit , ut clamet , quando
eſt in ore vulpis .

A Quintò eſt animæ purgatiua. Matth. 12. Inuenit eã ſcopis mundatam, & ornatam. Pſal. Scopebam ſpûm meum. Qui. n. in peccato mortali ſunt, lepram ſpũalem habent; ſed periculoſior eſt hæc lepra, quàm corporalis, quanto anima præcellit corpus. Item infirmitas periculoſior eſt in nobiliori mẽbro. Item lepra corporis eijcitur a cõſortio hoĩum: lepra uero animæ a conſortio Dei, & Angelorũ, & oĩum ſanctorũ. Inſuper lepra corporis eijcĩt a ciuitate. Sed illa aĩæ nõ põt eſſe in paradiſo, non in terra, ſed in inferno. Sed uide facilitatem remedij in tauto periculo. 1. Reg. 5. dicente Eliſeo Naaman leproſo: uade, & lauare ſepties, &c.
B vide hiſtoriam. Pſal. Confeſſio, & pulchritudo. glo. Confitendo fit homo de fędo pulcer. Si ergo amas pulchritudinem, confitere, vt ſis pulcer. Pſal. Dixi, confitebor iniuſtitiam meam Domino.

Sextò cum Deo pacificatiua. Iſai. 57. Creaui fructum labiorum pacem. Vna gl. ideſt, ex nihilo confeſſionis, & humilitatis feci. Qui enim in mortali eſt, guerram habet cum omnipotenti: valde quippe periculoſa guerra eſt iſta. Vide facilẽ modũ pacificationis: non oportet te mactare uitulos, uel oues, vt fiebat antiquitus. verba
C enim humilis confeſſionis pro uitulis recipiet Dominus. Oſe. vlt. Reddemus uitulos labiorum noſtrorum, humilis confeſſionis fuit figura ramus oliuæ, Gen. 8. quẽ attulit columba ad arcam: ramus oliuæ ſignum eſt pacis. Sic etiam confeſſio: nam pacificat nos Deo. Ramum oliuæ ad ueſperum attulit. Sic ſpiritus ſanctus in fine ipſam eccleſiam ordinauit. nos autem ſumus, in quos fines ſæculorum deuenerunt. Vel columba eſt Eccleſia. Cant. 6. Vna eſt columba mea. Columba in ore ramum oliuæ portat in ſignum pacis, quia Eccleſia habet confeſſionem in ſignum pacis inter nos, & Deum. pſal. Dixi, confi-
D tebor aduerſum me iniuſtitiam meã Dño.

Septimò conſcientiæ alleuiatiua. Iob. 7. Poſuiſti me contrarium tibi, & factus ſum mihimetipſi grauis. Alleuiatur enim pœna peccati, tum ex ui clauium, tum ex erubeſcentia. pſal. Ibi dolores, vt parturientis. Ioan. Mulier cum parit, triſtitiam habet. natura hoc dictat: nam ſi homo comedet quid nociuum, cor dolet, & ſtatim euomit.

Octauò diaboli confuſiua. pſal. Exurgat Deus, & diſſipentur, &c. Dæmones confuſi diſſipantur, cum eorum falſitas per confeſſionem aperitur. Tunc accidit ſicut ple- E
rumque accidere ſolet, quando leuatur lapis: nam colubri, & reptilia, quæ ſubtus ſunt, apparent, & tunc diſſipantur, quia huc, & illuc diſperguntur; ſic dæmones quando reuoluto duri cordis lapide, eorum ſuggſtiones per confeſſionem aperiuntur confuſi. Et Mich. 7. Velut reptilia terrę perturbabuntur de ædibus ſuis, ideſt cordibus confitentium. pſal. Diſſipati ſunt, nec compuncti. ſolent fures confundi, quando deprehenduntur. non enim diabolus cum confunditur, ita libenter ſuggerit poſtea, cum credat ſecretum ſuum ab homine reuelandum. Eccleſ. 17. Qui denudat arcana amici, fidem perdit: pſal. F
Obſtructum eſt os loquentium iniqua.

Nono pęnæ diminutiua. Verecundia eſt maxima pars ſatisfactionis. eſt enim quaſi pallium prætioſum operiens peccatum ad hoc puniendum. pſal. Confeſſio faciei meę cooperuit me. Eccl. 10. Eſt confuſio adducens gratiam, & gloriam.

Decimo animi iucundatiua, & ſecuratiua ex cognitione ueniæ acceptæ. Chriſoſt. Dic peccata, vt cognoſcas, quorum acceperis ueniam; & ideo in mente efficit lætitiam. Prouerb. 15. Secura mens quaſi iuge conuiuium. pſal. in uoce exultationis. Item G
pſal. Exultauerunt filiæ Iudæ, &c.

Vndecimo a malo præſeruatiua. Si enim aliquis fluctuat ad caſum confiteatur pronitates ſuas, & confirmabitur. Aug. Si cępiſti fluctuare, confitearis motum, non plãgas ruinam. Exemplum de dente putrido, qui extrahitur, ne alij putreſcant.

Duodecimo cęli aperitiua. Aug. O leue uerbum, peccaui, peccaui, quod aperit portas paradiſi. Exemplum de dextro latrone: ſed melius exemplum Ezechielis pęnitentis, cui iuxta fluuium Cobar apertum eſt cęlum, Ezech. 1. Ad denotandum, quòd perfectè pęnitentes ſtatim euolant. Amb. in ſer. Quadrag. H
Ecce nunc tempus acceptabile. Pſal. Introite portas eius in confeſſione. Rom. 10. Ore autem confeſſio fit ad ſalutem. Pſ. Facta eſt Iudæa ſanctificatio eius.

Con-

A CONFESSIONIS
Tractatus.

Sermo XXV.

*Onfeſſio,& pulchritudo in conſpe-
ctu eius.* Pſal.95. Tria tangun-
tur, primo confeſſionis quid-
ditas.ibi, confeſſio, ſecundo
confeſsionis pręceptio. ibi,
pulchritudo, tertio conſeſsionis acceptio,
ibi, in conſpectu eius. de primo, ſ. cōfeſsio
nis quidditate, confeſsio ab Aug. ſic defi-
nitur: confeſsio eſt per quam moribus la-
B tens ſpe ueniæ aperitur, ad cuius intelle-
ctum notando, quòd confeſsio ſit triplex,
aut in foro animæ interius coram Deo, aut
in foro conſcientiæ exterius coram Dei vi-
cario, aut in foro contentioſo coram iudi-
ce: in prima confeſsione peccatum latens
non aperitur, quia Deo apertum erat. Heb.
4. Viuus eſt enim ſermo Dei, & efficax, &
penetrabilior omni gladio ancipiti, pertin
gens uſque ad diuiſionem animæ, & ſpiri-
tus, compagum quoque, & medullarum,
& diſcretor cogitationum, & intentionum
cordis, & non eſt ulla creatura inuiſibilis
C in conſpectu eius; omnia enim nuda, & a-
perta ſunt oculis eius. In ultima uero ape-
ritur ſpe ueniæ. in media vero non aperitur
ſpe ueniæ. Vnde confeſsio ſacramentalis,
quæ eſt pars pęnitentiæ ibi conuenienter
deſcribitur, & per materiam, quæ eſt pecca
tum, & per actum, qui eſt aperire; & per fi-
nem, qui eſt ſpes ueniæ, quia ſine ſpe uenię
non fit remiſsio peccatorum; uideamus &
nunc rationem deſcriptionis, dicit enim,
confeſsio eſt per quam morbus latens, &c.
pro quo notādum, quòd in lege gratiæ eſt
duplex conuenientia inſtitutionis, & con-
feſsionis, prima eſt propter deletionem
peccati, & manifeſtationem, & ille eſt finis
D confeſsionis in ſe, ſecunda propter recon-
ciliationem faciendam Deo, & eius eccle-
ſiæ; primo igitur fit propter peccati dete-
ctionē, peccator enim dum male agit, odit
lucem, & ideo ad reuerſionem ad iuſtitiā
oportet redargui opera īfructuoſa tenebra
rum. Ephe. 5. Quia quæ arguuntur, a lumi-
ne manifeſtātur, hoc autem fit per confeſ
ſionem, ideo debuit in ea lege inſtitui con-
feſsio, inquit, eſt manifeſtatio veritatis, id-
eſt Chriſti, in ea inquam lege, in qua verbū
caro factum eſt, vt intelligibile fieret ſenſi-
bile, & manifeſtum in ea lege debent oc-
culta, & tenebróſa opera manifeſtari, & E
verbo cordis formā uocis induere, hæc e-
tiam eſt lex gratiæ, & ideo confeſsionis in
ſtitutio quantum ad primum finem compe
tit legi gratiæ, & propter hoc dicit, confeſ-
ſio eſt, per quam morbus latens, &c. Se-
cunda conuenientia finis eſt ad reconcilia-
tionem faciendam, & hoc arbitrio median
te, ideo fit homini, homo fit iudex, & arbi
ter inter dominum; & peccatorem arbiter
autem talis debet eſſe, qui manum poſsit
ponere in utrumque, talis autem non po-
tuit eſſe quouſque Deus factus eſt homo;
& tunc homo deificans poteſt eſſe, ſeu da
tus eſt nobis mediator, & arbiter Chriſt⁹,
qui potuit cognoſcere, & manum ponere F
in utrumque, v.g. ſi eſſent duo maximè ini
micisſimi, nec poſſent reconciliari, eſſet ne
ceſsitatis, quòd ad hoc, vt pacem facerent,
haberent unum medium, qui eſſet amicus
alterius partis, & notus, quia ſi eſſet inco-
gnitus vni, tunc merito ille ſuſpicaretur de
eo, & ſic non poſſet fieri pax; & hæc eſt ra
tio, quare Angelus non fuiſſet mediator,
quia ſi fuiſſet cognitus Deo per ſuam ſpi-
ritualitatem non fuiſſet cognitus homini,
& propterea Deus factus eſt homo, nam
homo nobis ſimilis, Deus Deo familiariſ-
ſimus, quia filius; hic autem in eccleſia reli G
quit ſucceſſores, quos in arbitros cōſtituit,
& rectores eccleſiæ, quibus commiſit au-
ctoritatem reconciliandi, & merito in quā-
tum habens caracterem, & poteſtatem aſ-
ſumptam, & ſic Deo amiciſsimus, & ratio-
nabiliter; nam ſi fuiſſet Angelus, nobis nō
fuiſſet compaſſus, quia impaſsibilis, quia
impeccabilis, ſed ſacerdos, homo peccabi-
lis, & paſsibilis, de Chriſto autem dicitur
Heb. 4. Nō enim habemus pontificem, qui
non poſsit compati infirmitatibus noſtris:
tentatum autem per omnia pro ſimilitudi-
ne, abſque peccato; adeamus ergo cum fi-
ducia ad thronū gratiæ eius, & miſericor-
diam cōſequamur, & gratiam inueniamus H
in auxilio opportuno: nota quia dicit, pro
ſimilitudine, ꝙ non habuit tentationem in
trinſecam de ſacerdotibus noſtris, inquit
Pau. Heb. 5. Omnis namque pontifex ho-
minibus aſſumptus, pro hominibus conſti
tuitur in ijs, quę ſicut ad Deum, ut offerat
dona, & ſacrificia pro peccatis; qui condo-
lere poſſit ijs, qui ignorant, & errant; quo-
niam & ipſe circundatus eſt infirmitate, &
propterea debet quemadmodum, & pro
populo, ita etiam pro ſemetipſo offerre ꝓ
peccatis. vnde Leo Papa, trāſumptiuè verò

A ſonitur 4.diſt.17.c.4.multiplex miſericor
dia Dei, ita lapſibus humanis ſubuenit, ut
modo non per baptiſmum, ſed etiam per
pœnitentiam ſpes in te reparetur, ſicut diui-
næ uoluntatis præſidijs ordinatur, ut indul
gentiã Dei ſupplicationibus ſacerdotis ne
queat obtinere: Chriſtus enim hanc quæ
ponitur, eccleſiæ tradidit poteſtatem, ut cõ
fitentibus ſatisfactionem pœnitẽtiæ darẽt,
& eoſdem ſalubri ſatisfactione purgatos
ad communionem ſacramentorum pro il-
la miſericordia recõciliationis admitterẽt,
niſi ſupplicantibus, i. abſoluens, in quibus
ſacerdos orat ꝓ illis, quos abſoluit per viã
reconciliationis in abſolutionem, hoc eſt,
B quod dicit ſecũda pars diffinitionis, ſpe ve
niæ aperitur, niſi fieret ſpe ueniæ nihil ua-
leret confeſſio, & hoc de primo: de ſecun-
do uero, ſ. præceptione cum dicit, & pul-
chritudo, ordo enim dicit pulchrum in na-
tura, ordo autem Deus eſt, quòd patri obe-
diant filij: ſerui dominis, &c. Vnde nota, ꝙ
præceptio confeſſionis eſt duplex. ſ. Chri-
ſti, & Eccleſiæ præceptum habet. Ioan. 20.
cum dixit poſt reſurrectionem, accipite ſpi
ritum ſanctum, quorum remiſeritis pecca
ta, remittũtur eis: & quorum retinueritis,
retenta ſunt: ſed forte diceres, hic non fit
C mentio, niſi de confeſſionibus, quę debeãt
ligare, & ſoluere, non autem quòd homi-
nes debeant confiteri: ad hoc reſpondet
Bonau. quòd præcipitur omnibus implici-
tè confiteri, quia ſicut quando quis ægrotat
non eſt neceſſe, quòd quis ei dicat, quod q̃-
rat medicũ, ita ſuppoſuit Chriſtus de ęgro
tante ſpirituali, hoc teſtatur Vgo lib. de ſa-
cramentis ſic inquiens: medicis dixit, vt cu
rarent, ſed infirmis non dixit, vt ad medi-
cos curandi cauſa uenirent, hoc quaſi cer-
tum eſſe uoluit, quòd ægri libenter ſalutẽ
quęrerent, & ſe curandos offerent ſi medi
D cos inuenirent, ſed poſtea publicatum eſt
a Iacobo Hieroſolymitano epiſcopo, &
hoc eſt ex ſpiritus ſancti inſpiratione Iac.
5. confitemini alterutrum peccata ueſtra,
& inde congrue refert Petrus de Tarant.
ſuper 4. ſent. diſt. 17. In omni iudicio bene
ordinato, oportet alterum eſſe reum, alte-
rum eſſe iudicem; in pœnitentia uero eſt ali
quod iudicium, ideo debet ibi eſſe, alium
reum, alium iudicem; iudicium autem con
tra reum procedit, aut per probationes cõ
tra inuitum per cõfeſſiones ſponte factas,
cum ergo iudicium pœnitentiæ ſit ſponta-
neum, oportet procedere ex confeſſioni-
bus rei, & non alijs probationibus; in iudi
cio uero non debet eſſe iudex principalis, E
niſi qui poteſt abſoluere, & condemnare;
& ideo aliquod iudicium ſoli Deo conue-
nit principaliter, qui ſolus poteſt peccata
relaxare. ipſe uero, quia Deus erat, & non
homo, ideo ei ſufficiebat mentalis confeſ-
ſio, vſq; ad ſumptionem humanæ naturæ,
ex tunc etiam uocalem confeſſionem, quæ
fit homini, requirit ab homine; & quia etiã
ipſe in forma humana nobiſcum, ubiq; præ-
ſens eſſe non poteſt, uicarios conſtituit ho-
mines, quibus deberent confeſſiones face-
re, in hoc autem, ꝙ eis poteſtatem ſuam iu-
diciariam ligandi, & ſoluendi dedit, confeſ
ſionem eis, tanquam iudicibus debere fieri
inſtituit, ipſe ergo inſtituit confeſſionem E
tacitè, ſed Apoſtoli ꝓmulgauerũt expreſsè
immo tanta eſt uis huius præcepti, quòd
etiam Papa non poſſet homines ab hoc p̃-
cepto abſoluere. vñ Hoſtien. in ſumma ſua
allegat rationem iſtam, miniſtri eccleſiæ in
ſtituuntur, & eccleſia diuinitus fundata, &
ideo inſtitutio eccleſiæ præſupponit ad o-
perationem miniſtrorum, ſicut opus crea-
tionis ad opus uere, & quia eccleſia eſt fun
data in fide, & in ſacramentis, ideo ad ec-
cleſię miniſtros nouos articulos fidei ede-
re, uel editos remouere, aut noua ſacrã
inſtituere, aut inſtituta remouere non perti G
net, ad hoc eſt poteſtatis excellentiſſimæ, q̃
ſoli Chriſto debetur, ꝙ eſt eccleſiæ funda-
mentum, & ideo ſicut Papa non poteſt di-
ſponere, ut quis ſine baptiſmo ſaluetur, ita
qui, nõ ſaluatur ſine confeſſione, ſecũdum
quòd obligat ratione ſacramenti: aliam aũt
rationem allegat Petrus de Taranto. in 4.
diſt. 17. omnis. n. peccati, ſiue originalis, ſi-
ue actualis eſt remedium paſſio Chriſti, il-
lius autẽ paſsionis Chriſti in ſacramentis
eccleſiæ impreſſa eſt, vñ non poſſumus a
peccato, ſiue actuali, ſiue originali ſaluari ſi
ne ſacramẽtorum ſuſceptione, vel in re qñ H
habet opportunitas ſuſcipiendi, vel in pro
poſito, in articulo neceſsitatis excludit ſa-
cramenti ſuſceptionẽ, & non contemptus
religionis confeſsio nõ pertinet ad ſacrũ
inſtitutum cõtra morbũ peccati mortalis,
ideo tenet̃ confiteri, & iſta eſt rõ, quam nõ
poſſet tollere Papa, ꝙ aliquis nunquã confi
teatur, quia ut dicit Tho. in 4. Papa in ſacra
mentorũ neceſsitate, nec tollere, nec impo-
nere põt noua. ſ. ſacrã, ſicut ex inſtitutione
diuina, ſed diſpẽſare põt, i. de tẽpore, ut
differat ultra annum, & iſta eſt rõ, quia eſt
p̃ceptũ affirmatiuũ, ꝙ obligat per ſemper,
ſed nõ ad ſemper, i. pro loco, & tpe, ideo

A Papa pôt tempus determinare, ſicut & determinauit non differre confeſsione ultra annũ, ita poſſet differre ad tres, vel quatuor annos, vel plus; confeſsio.n.eſt de iure diuino, ita & oẽs partes pœnitentiæ, nã contritio pcipit. Iocl 2. Scindite corda ura, de cõfeſsione Iacob. 5. Confitemini alterutrum peccata ueſtra: de ſatiſfactione. Matth. 3. Facite dignos fructus pœnitentiæ; omnia aũt hæc a Dño præcipiuntur. Matth. 4. Pœnitentiam agite, appropinquauit.n. regnum cœlorum, tanta eſt.n. uis huius præcepti, ꝙ ẽt propterea non poſsit ſeipſum abſoluere, ſed contra cõfeſsio dẽt fieri iudici in quolibet foro, Papa uero ſuperiorem iudicem non habet, ergo nõ tenetur Hoſt. in ſumma,
B immò hẽt iudicem Chriſtum, cui dẽt per ſuum uicarium confiteri, quia licet eo ſit inferior ſecundum quòd prælatus eſt, tñ eo inferior in quantum eſt peccator, & ipſe Dei miniſter, hoc Tho. Licet ẽt unus Papa non habeat imperium in ſucceſſorẽ ſuũ, tamẽ Deus habet imperium ſuper eos, qa præcipit confeſsionem præsbytero eſſe faciendam, & rõne huius tenetur obſeruare præceptum huiuſmodi de neceſsitate, ſed circumſtantias ordinatas a conſilio generali tenetur de cõgruitate, i. poteſt ultra annũ differre. 25. q. 1. c. Iuſtitiæ. Iuſtitiæ ra-
C tionis ordo ſuadet, ut qui ſua a ſucceſſoribus deſiderat mandata ſeruari, prædeceſſoris ſui, proculdubio uoluntatẽ, & ſtatuta cuſtodiat. hæc ille. ſ. ſecunda præceptio eſt eccleſiæ, cui omnes obtẽperare debẽt iuxta ſniam Chriſti dicẽtis. Matth. 6. Quodcunq; ligaueris ſuper terram erit ligatum, & in cœlis, hoc aũt præceptum habetur extra de pœn. & rem. c. oĩs. ꝙ ſaltem ſemel in anno oẽs teneanẽ cõfiteri, hoc tribus de cauſis ab eccleſia inſtitutũ eſt, prima ẽ uniuerſalis indigentia. oẽs aũt peccauerũt, & egẽt gloria Dei, & Eccl. 7. Non eſt, qui faciat bonũ & nõ peccet, & ideo debet Deũ quilibet glorificare confitendo ſe peccatorem, qui.n.
D peccatorẽ ſe confitetur, Deũ glorificat, oſtẽdẽs ſe Dei gratia, & mĩa indigere, ſecunda ratio ſit ſacræ euchariſtiæ reuerẽtia, quia oẽs tenentur ad minus in Paſcha communicari tam perfecti, q̃ alij, & tunc quia agnus Paſchalis cũ ſolẽnitate manducãdus eſt, ut digni eſſent manducantes, & mundi operũ pmitti remediũ purgationis, & probõnis, & hoc qd eſt in confeſsione, tertia ratio ſit diſtructio gregis diuini, lupi, ſe abſcõderẽt in grege, & manducarent agnos, ideo inſtituta eſt, ut vultus conſcientiarum homines ſacerdotib. oñderent, & ne hæretici innocẽtiã palliarẽt, & ſub pelle innocẽtiæ E
ſe abſconderent, & ſic oẽs q̃tumcunq; ſint boni, tenẽtur confiteri, hæc Bona. in 4. diſt. 20. nota ergo textũ c. oĩs utriuſq; ſexus fideles poſtquã ad annos diſcretionis puenerint, omnia ſua ſolus peccata ſaltẽ ſemel in anno fideliter proprio confiteatur ſacerdoti, & iniunctã ſibi pniam proprijs uiribus ſtudeat adimplere, & inf. aliqñ, & uiuẽs ab ingreſſu eccleſiæ arceaẽ, & moriẽs careat ſepultura, vñ nota ꝙ in hoc pcepto inſerit tres partes pniæ; primo cõtritionẽ cũ dicit fideliter, ſecundo oris cõfeſsionẽ cũ dicit proprio cõfiteãtur, tertio ſatiſfactionẽ cũ dicit iniũctã pniam; dicit ergo text⁹ oĩs utriuſq; ſex⁹ fidelis poſtq̃ ad annos puene- F
rit diſcretionis. No. ꝙ oẽs tenẽtur ad cõfeſſionẽ, ſiue ſit ſanctus, ſiue nõ, & hoc cũ venerit ad annos diſcretionis. glo. ſ. dũ ſit doli capax, i. ſeptẽ annorũ, ſiue ſm Hoſt. tps in quo diſcernit inter bonũ, & malũ, quia tũc peccare pôt ꝙ acceleratur citius in uno, q̃ in alio, oĩa ſua glo. aliàs nõ eſſet fructuoſa pnia, ut de pœ. & re. c. ꝙ quidã, ſed ſi homo non hẽret niſi uenialia, nunq̃ teneteẽ cõfiteri, cum dicit oĩa ſua glo. nõ rñ uenialia, qa illa p orõnẽ dñicã tollunẽ, & per aquã benedictã, ut hr̃ de pnia di. 1. de quotidianis breuibus leuibuſq; peccatis, ſine quib. non G
dr̃ hæc uita quotidiana, orõ fideliũ ſatiſfacit: cotũ.n. eſt dicere, pr̃ nr̃ qui es in cœlis, q̃ iã patri ſic regenerati ſunt ex aqua, & ſpũ ſancto, delet.n. hæc orõ minima quotidiana peccata, delet & illa, a qbus uita fideliũ ſterilitate geſta ſunt pœnitendo, in melius mutata diſtendit, nihilominus dicũt aliqui qui ad peccata uenialia cõfitenda tenenẽ, aliqui nõ quidẽ ex ui ſacri, ſed ex ui eccleſiaſtici ſtatuti, qñ non habẽt mortalia, quæ cõfiteanẽ, aliqui tñ dicũt, ꝙ tales nõ tenenẽ cõfiteri ẽt ex ui eccleſiaſt. ſtatuti, ꝙ ſtatutũ eccleſiæ nõ obliget nõ habentes mortalia peccata, ꝙ vr̃ ex hoc, ꝙ dicit, ꝙ debet oĩa peccata ſua cõfiteri, quia de uenialibus nõ pôt intelligi, quia pceptũ eſſet imple, ꝙ ne- H
mo teneẽ, quia nullus omnia uenialia confiteri pôt, & ſm hoc non habens mortalia nõ teneẽ ad cõfeſsionem, ſed ſufficit ei adimplendum pceptum eccleſiæ ſe præsbytero repreſentet, & oſtẽdat ſe abſq; conſcia mortalis eſſe. ut ad cõmunionẽ recipi poſſit, & hoc ei pro cõfeſsione reputaẽ. Cadit magis ſub pcepto taxatiuo tpe q̃ actus confeſsionis pñtis, ſicut Bonau. Tho. Riccar. & Pet. dicẽtes, ꝙ prima ſnia eſt ſecurior, Scotus uera eſt 2. ſniæ, primã reprobãs dicit, ꝙ uenialia parte poſſunt uenia conſequi, ſine

pro

A pro priam interiorem, ſeu exteriorem, ſiue per aliquod remediũ competens, & ido naũ, uñ nõ tenet̃ ui primi pcepti.i. Xpi, nec etiam ui ſecundi, ſ. eccleſiæ, quia cum extra de penit. & rem. omnes, &c. dicat omnia peccata ſua, aut eſt diſtributio pro peccatis uenialibus, aut non, ſic ergo habens mortalia, tenetur etiam uenialia confiteri, & ſic uidetur contradictio, quòd ille tenetur, iſte non; & ſi ex ſtatuto eccleſiæ generali nullus tenetur uenialia confiteri, ſi uero quæratur, quo cognoſcet eum præsbyter; niſi confiteatur, qui non habet uenialia. Riccar. Veniat tamen ad præsbyterum, & dicat ei, domine ex quo confeſſus fui per gra B tiam Dei non habeo conſcientiam de peccato mortali pro præſenti, & ſufficit eum agnoſcere hęc, & plura alia. Scotus diſt. 17. in 4. & licet de ratione ſui generis non ſit confiteri neceſſitatem; tamen congruum, & maximè uiris perfectis, quia utile eſt & iuſtum, & pęna illi debita manet ex ui clauum, præcipue autem confitenda ſunt peccata uenialia frequenter iterata. Mag. ſenteṫiarum in 4. diſt. 21. Sic inquit, uenialia uero, quæ innumerabilia ſunt, ſufficit generaliter confiteri, niſi frequenter aliqua ſint reiterata, perfectius tamen eſt illa exprimere C ſi ualet: hæc ille, & propter uitandum periculum, quia conſuetudo frequenter ducit in libidinem, & contemptum, hæc Bonau. Sed nunquam ille, qui non habet remorsũ de aliquo peccato, etiam ueniale tenetur confiteri. Reſpon. Bon. Quod credit imple ſecũdum ſtatum mutationis, quòd aliquis diem, uel ſettimanam, & multo maius trãſeat ſine remorſu peccati uenialis, & uix credit donum hoc, niſi in Chriſto, & matre eius fuiſſe, & ideo quòd hoc habet, vel habere debet, uel in omni hora petendum dimitte nobis, &c. ſi tamen aliquis eſſet, q̃ non haberet remorſum propter ſuper abundantem gratiam, ſufficeret, ſe diceret in confeſſione nullum peccatum commi- D ſiſſe, uel poteſt dici, ꝙ talis non tenetur ad illud ſcandalũ, quia ſolũ peccatorib. & uiatoribus eſt datum; talis aũt iam habitat in cęlis, pręterea hoc non poteſt conuenire homini, niſi ex priuilegio ſpeciali, & ſtatuta non ſe extendunt, niſi ad ea, quæ de iure communi eueniunt. 19. q. cap. duæ. & §. lex. qui enim a lege priuata ducitur, nulla ratio exigit, a lege communi diſtinguatur digniorem lex priuata, quàm publica, ſpiritus, quòd Dei lex eſt, & qui ſpiritu Dei aguntur lege Dei ducuntur, & quis eſt, qui

poſſet dignè ſpũi sãcto reſiſtere: ſi uero nõ E haberet remorſum propter ignorantiam, uel negligentiam, non excuſaretur a mandato, hoc Bona. Scotus tamen dicit, quòd ſimplex innocẽs a peccato ueniali, & mortali, tenetur ſimiliter non confiteri, vnde ſi beata virgo fuiſſet confeſſa beato Petro poſt Chriſti aſcenſionem, peccaſſet; quia cõfitendo fuiſſet mentita, ſed ſi eſſet ſolum innocens a peccato mortali, de uenialibus confiteri non tenetur, niſi vt dictum eſt ſup. Sequitur in textu, fideliter confide eccleſiæ, uel cum fide, qua ei remittuntur peccata, uel cum debita contritione, ſ. n. quis non vult eſſe proditor, oportet, & ſi cui offendit vult reconciliari, quã intentio F cõcordet cũverbis, aliter eſſet proditor, nã ſi uerbis oſtenderet pacem, & intentio eſſet eum occidendi, uerè proditor eſſet; ſic eſt in propoſito, ſi nnus confitetur peccata ſua, & habet intentionem reuertendi, proditor eſt, q̃a vult ſtare in mortali odio, & tunc non eſſet fructuoſa confeſſio. de pęn. diſt. 3. & ſic ſecũdum Aug. arbiter ſuæ uoluntatis, non poteſt incohare nouam uitam, niſi pęniteat eum ueteris uitæ, quomodo ad nouitatis indulgẽtiam peruenit, qui odij uetuſtatem non deponit? ſequitur, proprio ſacerdoti, quia aliter non eſſet abſolu G tus: quis autem dicatur proprius ſacerdos, dicitur tripliciter, primo modo cõmiſſiuè, ſecundo communiter, tertio propriè. Cõmiſſiuè dicitur primo, ſacerdos quicunque poteſt pęnitentem abſoluere, ſiue per propriam auctoritatem, ſeu per commiſſionẽ, uel mandatum, utpote ſunt illi, qui habẽt priuilegium, ut prædicatores, & minores; qui tamen priuilegiati non poſſunt dare licentiam ipſi alijs, nomine eorum confeſſiones audiendi, communiter proprius ſacerdos dicitur, omnis ille, qui ex propria auctoritate, uel officio tanquam prælatus ordinarius poteſt abſoluere, ut Papa, & epiſcopus, & delegati ab ijs. proprie uero H dicitur proprius ſacerdos ille, qui adminiſtrat ſacramentum, & cui commiſſa eſt ſpiritualis cura, & iſte eſt ſacerdos parochianus, & etiam cui dat licentiam, & confeſſus a quocunque iſtorum non ex neceſſitate, quòd confiteatur ſuo parochiano, ſed ſufficit, quòd innoteſcat, de pęn. diſt. 6. ca. placuit, Vrbanus 25. placuit, ut nulli deinceps ſacerdotum liceat quemlibet commiſſum alteri ſacerdoti ad pęnitentiam ſuſcipere ſine illius conſenſu, cui ſe prius commiſit: ſequitur & iniunctam ſibi pœnitentiam,

A tiam,&c. quia non faceret,confeſsio nihil ualeret,ſed plenius hoc inferius anno tabimus,& hæc de tertia parte principali.

De tertia parte principali,ſ. eius acceptione dicit,in conſpectu eius.Illa.Deus dicitur acceptare,quę ſunt in eius conſpectu, illa reprobare,quæ non ſunt in conſpectu eius.pſal.9.non eſt Deus in cõſpectu eius, inquinatæ ſunt uiæ illius, in omni tempore,ad hoc autem, ut ſit confeſsio anima in eius conſpectu accepta, neceſsitate eſt, ut habeat 16.conditiones, quæ in his uerſibus continentur.

Sit ſimplex, humilis confeſſio, pura, fidelis,
Atque frequens,nuda,diſcreta, libens, uerecũda,
B *Integra,ſecreta,lachrymabilis,accelerata,*
Fortis, & accuſans, ſitq; parere parata.

Quantum ad primam conditionem,ſ. ſimplex,ut.ſ.non recitentur niſi quæ pertinent ad quantitatem peccati,ſ. grauedinẽ eius per ſimilitudinem hominis, qui eſſet indutus pluribus ueſtibus, ad hoc,ut ueniret ad ſimplicitatem, ſubſtantiæ appeteret exui primo ueſte,deinde diſploide, & ut uſque ad nuditatem.ſic in cõfeſsione oportet non ſolum peccata, ſed etiam circumſtantias peccatorum, quod bene figuratum
C fuit Leui.4.Anima cum peccauerit p ignorantiam,& de uniuerſis mandatis domini, quæ præcepit,ut non fieret,quiſpiam fecerit.Si ſacerdos qui eſt unctus,peccauerit delinquere faciens populum, offeret pro peccato ſuo uitulum immaculatum,&c. Et in eodem,ſi peccauerit anima per ignorantiã de populo terræ, ut faciat quicquam de ijs, quę de lege Domini prohibentur,at qui delinquat,& cognouerit peccatum ſuum,offerat capram immaculatam, ecce quòd ex oblatione perpendebantur circumſtantiæ peccatorum,ratione etiam oſtenditur,ut dicit Alex.de Ales in 4.& Bona.in 4.diſt.17. artic.2.q.vlt.diligentius eſt curandus ſpiri-
D tualis morbus,quàm corporalis; ſic magis diligentia eſt habenda circa ſpiritum, & maior quàm circa corpus. Sed ſic eſt morbus corporalis,ſufficienter non detegitur, niſi etiam circumſtantiæ detegantur, ergo ſic oportet fieri in ſpiritualibus morbis,unde Alex.de Ales in 4.quòd ſicut ex quadã glo.habetur ſuper illud Leui.Iuxta menſuram peccati æſtimationem offerent, quid pro qualitate,& quantitate culpæ menſurãtur flagella pęnitentiæ?& Deut.25.Pro mẽſura peccati erit, & plagarum modus,propter hoc,ad hoc, ut pęnitentiæ, ſeu pęnæ

modo debito iniungãtur,neceſſe eſt, quòd E
ſciatur qualitas culparum; hoc autem non poteſt fieri,niſi ſciantur circumſtantiæ:pręterea quia peccator non erubuit offendere diuinam præſentiam in peccando,debet erubeſcere peccatum ſuum puniẽdo,quod maximè accidit in confeſsione circumſtantiarum. Circumſtantiarum quadruplex eſt genus, quædam nec agrauantes, nec alleuiantes, quædam grauantes, & quædam in aliquid genus trahentes; primas non eſt neceſſe confiteri, ut uerbi gratia. Circumſtantia,nec grauans,nec alleuians eſt,ſi unus furaretur cum manu dextra,hoc enim non refert ad peccatum,aliæ.ſ.alleuiantes, ut dicit Bona.in 4.diſt.17.art.2.q.vlt.& Alex.in F
4.& Tho.in 4.confiteri nõ eſt bonum, niſi propter hoc,vt ſatisfaciat alienę inquiſitioni,uel ut prouideatur eius ſcandalo,& perturbationi;vtpote ſi timet confeſſorem ex hoc accipere occaſionem ad malum,v.g.vt ſi aliquis,de cuius bonitate eſſet magis pręſumptio,interfeciſſet latronem ſe impetẽtem de nocte, ne ſcandalizaret ſacerdotẽ, qui poſsit eum credere iugulatorem hominis,& Hippocritam; ſi ſimpliciter,& abſolutè confiteretur ſe commiſiſſe homicidiũ, debet exprimere caſum, & occaſionem homicidij commiſsi,non ut ſe excuſet, ſed ut ſcandalum euitet, uel etiam ſi comederit carnes in quadrageſima ex infirmitate, ſi ta G
men in comedendo propter aliqualem delectationem peccauerit uenialiter,aliàs nõ eſt bonum,& ratio huius,quia peccator in confeſsione non debet ſe excuſare, ſed accuſare. De circumſtantijs,quæ aggrauant, ſi genus peccati mutatum non eſt, opinio inter doctores diuerſa eſt, quidam enim dicunt,quòd pęnitens tenetur confiteri,& eſt præceptũ affirmatiuũ,quod obligat,nõ ad ſemper,ſed pro loco, & tempore.ſ.quãdo eam cognoſcit,ſiue per ſe, ſiue per inquiſitionem alienam, vnde ſapiens, & intelligens tenetur eas cõfiteri, abſque inquiſitione ſimplex tenetur eas confiteri, ſi ab eo inquiratur huiuſmodi opinionis eſt H
Alex.de Ales.in ſuo 4. & Guglielmus Altiſiodorenſis dicit,quòd circumſtantiæ notabiliter aggrauantes tenemur de neceſsitate confiteri;non enim ſufficit illi, qui furatus eſt centum lib.dicere,ego accepi alienum, ſicut qui tamen unum denarium accepiſſet,nec ſufficit illi,qui gladio vlnerauit ꝓximum,dicere, ego percuſsi proximum, Alex.de Ales in 4.ſuo dicit, ſic ſine præiudicio,dico, quòd confitendæ ſunt circum-

A ſtantiæ aggrauantes, ex quibus apparet augmentum contemptum peccati, &c. dictat conſcientia contemptum peccati maiorem eſſe ex circunſtantia aliqua tenetur illam confiteri, etſi non confitetur illam, vt eſtimo non ſufficiēter dolet de peccato ad quod quæritur, vt cum confitendæ ſint ſolummodo illæ, quæ trahunt in aliquod genus, dicitur quod non ſunt hæc, & aliæ nec videtur mihi quòd quæ trahunt in aliquod genus peccati inquantum talis confitendæ ſunt, & dicendæ circunſtantiæ vſu ſint qua ſi partes peccatorum, & per ſe deformantes actum peccati, vt comedere carnes in quadrageſima, & cognoſcere ſuam in ec-
B cleſia, vt nō habeat copiā aliorum locorū, comedere carnes, non eſt peccatū, & cognoſcere ſuam, ſed cognoſcere tali loco & tali tēpore comedere carnes: patet ergo, quòd deſignata per hoc quod dico tali loco, & tali tēpore deſignant actus prædictos, & faciunt actum peccati, nec cognoſcere ſuam in eccleſia eſt fornicari, nec adulterari, nec committitur inceſtus, ſed potius ſacrilegium, vnde cum hoc duo in eccleſia eſt illud ſolum, quod deſerant actum & quod fecit illud eſſe actum peccati diſtincti ab alijs ſpeciebus peccati, non
C videtur mihi dicenda circunſtantia ſed gratia peccati potius. Iac. verum eſt ſi actus prius, vt eſt comedere carnes non erat peccatum de ſe Bonauentura notat in 4. di. 17. art. 2. q. vlt. ſic inquit: aliqui dicunt quòd nō tenemur ad confeſſionem harum circunſtantiarum tempore neceſſitatis, ſed de bono, & æquo, & quanto magis ſapientes, & perfecti, tāto magis debent diſtinctius, ea explicare, ſed non tenentur ad hoc niſi ex propria conſcientia obligentur, hāc opinionem credo probabiliorem; cum eo cōcordat Tho. eget vnde dicendum, quòd
D confeſſio circunſtantiarum in aliquod genus trahentium, vt fornicari in eccleſia qđ eſt ſacrilegium, ſpectat ad confeſſionem de neceſſitate confeſſio aggrauantiū de congruitate confeſſio alleuiantium potius facit incongruitatem, & hoc intelligendum niſi in caſibus prædictis. Sed contra, circunſtantiæ non trahunt in aliam ſpeciem: quia omne quod tribuit ſpeciem & formā debet eſſe eſſentiale intrinſecum, & vnicum, ſed circunſtantiæ ſunt extrinſecæ, & accidentales, & variabiles; ergo nulla circunſtātia trahit in genus peccati noui; ergo videtur quòd non oporteat circunſtantias confiteri Rñ. Bonauent. vbi ſupra, eſt enim duplex eſſe, ſ. eſſe non & eſſe moris quāmuis E
circunſtantiæ ſi accidentales actui, ſecundū eſſe naturæ, ſunt tamen eſſentiales ſecundum laudem, & vituperium, quę laus venit ex parte moris vel eis contrarius, & ſi obijcias, quòd non debeant dici circumſtātiæ: dicendum quod aliqua eſt circumſtantia reſpectu eſſe naturalis, quæ non eſt circumſtātia reſpectu peccati, ſed forma vtpote furtum eſt accipere rem alienam inuito domino, alia circumſtantia eſt accidentalis reſpectu actus quantum ad eſſe non in quantum peccatum, quia ſine ea nihilominus eſt peccatum: ſicut accipere rem alienam, & ſacrā F
de loco ſacro, & iſta eſt circumſtātia, & forma; ſed circumſtantia reſpectu peccati furti quæ ſine ea poterat eſſe furtum, ſed forma reſpectu ſacrilegij, & ideo dicit Bonauentura, quòd neceſſe eſt mutantes ſpeciē peccati confiteri: quia quod eſt veniale propter circumſtantiam efficitur mortale, vt verbi gratia comedere carnes tempore cōceſſo vt aliquali ſuperfluitate veniale eſt peccatum, etſi cum æquali delectatione: tēpore quadrageſimæ mortale eſt propter præceptum. De omni mortali neceſſe eſt confiteri & de alijs trahentibus ſpeciē, non G
tamen venialis in mortali, ſed minoris mortalis in grauius mortale. Magiſter in 4. diſt. 21. omnia criminalia ſemel ſaltem oportet in confeſſione exprimi nōn a mente aliqua exciderint; circumſtantiæ autem quæ ſolū aggrauant ſpeciem peccati, ſunt 7. quæ in hoc verſu continentur,

Quis quis, vbi, quoties, per
Quos, cur, quomodo, quando.

Quis vt puta ſi aliquis percutit aliquē leui iniuria nec multum animo irato percutit, peccatum eſt veniale; ſed ſi percuſſerit pactum ſiue leui ſiue graui iniuria peccat mortaliter. Item negociari cum aliquali cupiditate citra Deum peccatum eſt veniale H
ſeculari, ſed ſacerdoti peccatum eſt mortale propter prohibitionem eccleſię, itē cum meretrice fornicari & ſoluta ē fornicatio: dicitur cum virgine ſtuprum, cum ſua conſanguinea inceſtus, ſacrilegium cū ſacrata, contra natura m cum maſculo &c. ecce qđ perſonæ circumſtantia mutat ſpeciem peccati, de ſecunda circumſtātia enim loci mutat ſpeciem peccati in foro vel domo ſeculari rem non ſacram, furtum dicitur, ſed in loco ſacro furari ſacrilegium vocatur; mulieres vanæ vanitatem portare extra eccleſiam ad homines prouocandos eſt peccatum mortale, ſed ad eccleſiam ſacrilegium eſt

A eſt & non ſolum ſacrilegium, ſed eſt ſtabu-
lum diaboli facere, Item tripudiare extra
eccleſiam ſi peccatum eſſet veniale, ſed in
eccleſia eſt mortale de his duobus. Ier. 41.
dicitur, quid eſt quòd dilectus meus in do-
mo mea fecit ſcelera multa? ecce hoc habe
tur de circumſtantia dilectionis, quæ eſt cir
cumſtantia perſonæ, & de circumſtantia lo
ci cum dicit in domo mea, & Io. 3. Tu es
magiſter in Iſrael, & hęc ignoras. q. d. igno
rantia eſt magis culpabilis in magiſtro quá
in nõ magiſtro; & eſt magiſterium, uel ſcia
circumſtantia perſonæ, de tertia, ſ. quoties
quia neceſſitate eſt dicere quot uicibus pec
cauit eadẽ peccato, quia ſingulatim opor-
B tet confiteri omnia mortalia, ita qñ confite
tur dicat; tot uicibus peccaui tali peccato,
& ſi non recordetur, faciat ęſtimationes
iuxta ſuam conſcientiam, & ratio duplex
eſt, prima, quia ut dictum eſt, omnia morta
lia ſingulatim confitenda ſunt, ſecunda qa
maior pęnitentia iniungenda eſt pro trib.
mortalibus, quàm ꝓ uno. Deut. 25. pro mẽ
ſura peccati erit & plagarum modus, addi
poteſt, tertia ratione medici, & medicinæ
adhibendæ, quia ſicut in corporalibus mor
bis, alia medicina datur plagæ recenti, &
alia fiſtulæ. ſic in ſpiritualibus; quia aliquod
C conſilium, & remedium datur peccato ſe-
mel facto, uel pluries, quàm in conſuetudi
nem pertracto, quarta circumſtantia, ſ. per
quos, ubi ſi homicidium fieri pręcipiatur ꝑ
principem, ſiue alium, ſecus eſt ſi fiat per
perſonam ſecularem, uel eccleſiaſticam. Itẽ
ſi fiat lęnocinium ſecus eſt, ſi fiat per perſo
nam conſuetam tale quid exerceri, & ſecus
ſi faciat fieri per matrem bonam, uel uxo-
rem, uel filium, &c. de quinta circumſtan-
tia, ſ. cur, in qua intentione, uel quo, ſ. fine,
nam in moralibus finis tanquam forma ul
timata, & perfecta dat denominationem
uirtuti, & uitio, nam mulier, quæ ſe ſolum
ornat, ut ſibi ipſi placeat peccat uenialiter,
D & ut dicit Ar. potius eſt dicenda uana, quã
mala; ſed ſi fecit, ut placeat aſpectib. uiro-
rũ, peccat mortaliter, ſimiliter ſi uir utiť cũ
muliere ſua cauſa incontinentiæ, uel forni
cationis uitandę; eſt peccatum ueniale, vn
de Aug. incontinẽtiæ malum eſt, quòd uir
cõgnoſcat uxorem etiam ultra neceſſitatẽ
procreandi ſimul, ſed ille eſt nuptiarũ bo-
num, & ita non poteſt hoc bonum, ſed il-
lud malum fit veniale propter bonum nu-
ptiale, ſed ut dicunt Tho. 2. pet. hoc intelli
gas cùm quis propter uoluptatem, ſeu dele
ctationem commiſcetur coniungi, ita tamen
quòd iſta uoluptas ſi ſtat intra limites ma- E
trimonij, videlicet, quòd cum alia mulie-
re hoc non faceret, & tunc eſt ueniale pec-
catum, ſi autem delectationem quærat in
ea, ut in meretrice extendendo affectus ex-
tra uires matrimonij, ita quòd ſi non eſſet
uxor, tamen idem faceret, & tunc eſt mor
tale peccatum, vide ergo quòd intentio. ſ.
uti cum uxore habenti intentionem ad a-
liam, facit de ueniali mortale. 32. q. 4. Ori-
go quidem; unde & Siſtus in ſent. adulter
eſt inquit in ſuam uxorem amator arden-
tior, in aliena quippe uxore omnis amor
turpis eſt in ſua nimis, glo. hic talis adul-
ter dicitur non reatu criminis illius capita
lis, ſed ſimilitudine adulterinę libidinis, ſi- F
cut enim adulter in adulteram ardet, ita
iſte in propriam, & Hiero. ibidem trãſum-
ptiuè ſapiens uir iudicio debet amare con
iugem non affectu, ſ. libidinis, non regnet
in eo impetus uoluptatis, ne præceps fera-
tur ad coitum, nihil. n. eſt fędius, quàm uxo
rem amare ut adulteram, ad quod exemplũ
eſt, aliquis qui facit eleemoſynam, non ut
appareat ſanctus, ſed ut ab hoibus laude-
tur tanquam largus, & ſolum iſte eſt finis,
uocatur uana gloria, aut ſuperbia, hoc idẽ,
facit eleemoſynam, ut ſanctus ab homini-
bus reputetur, & uocatur hypocriſis, ecce G
quòd uariatio intentionis uariat ſpeciem
peccati, ſ. uanæ gloriæ, & hypocriſis. de ſex
ta, ſ. quomodo, nota quòd circumſtantiæ
modi uariat ſpeciem peccati, v. g. eſt unus,
qui emit ab uno paupere boues, & poſt lo-
cat eidem pro annua penſione, & hoc ex
ſingulari auaritia, quod apparet ex maxi-
ma penſione, & quaſi in excidiũ pauperis:
quocunque ueniente caſu ſiue grandinis, ſi
ue penuriæ, non dico ex parte bouum, ut
puta locaui boues, quos a te emi cum hoc,
ut des mihi è omni anno 20. corbes tritici,
ſiue ſit penuria, ſiue grãdo, & hoc ex auari
tia ſolũ peccatũ auaritię dř, ſed ſi emerem a
paupere boues, quos ſcio nõ hře, & quaſi H
tradidiſſet mihi ei loco pro aliqua annua
penſione uſura eſt, uel præſumitur in frau-
dem uſurarum, quia in emptione requiri-
tur res, qa plus ualet, quòd eſt ſm Aug. quã
quod fingitur. c. plus ualere, quòd agitur ꝑ
totum, eodem modo, & unus, qui cogno-
ſcat uxorem ſuam modo, & loco debito,
ſed non cauſa prolis procreãdæ, uel debiti
reddendi, uel tentationes euitandi, ſed ex
cauſa ſaturandi libidinis peccatum, eſt mor
tale, & fornicationis ſimplicis, ſed adda-
tur, quòd agat coitu maſculino dicitur tũc
pecca-

A peccatum contra naturam, quammaximū peccatum eſt cum uxore, plus cum matre agere. 32.q.7.& eſt ibi textus tranſumptus Aug. de adulterinis coniugijs, c. adulterij: adulterij malum uincit fornicationem, uincitur autem ab inceſtu, peius eſt enim cum matre, quàm cum aliena uxore concubere, ſed omnium horum peſſimum eſt, quod contra naturam fit, ut ſi uir membro mulieris non ad hoc conceſſo uti uoluerit, uſus enim naturalis ſi ultra modum prolabitur in uxore quidem ueniale eſt, in meretrice uero damnabile; ſed iſte, qui eſt cōtra naturam, execrabiliter quidem fit in meretrice, ſed execrabilis in uxore: de ſeptima
B circumſtantia, ſcilicet, quando, nota quòd circumſtantia temporis, aggrauat, & mutat pęnitentiæ ſpeciem. nam diebus non feſtiuis laborare ex aliquali auaritia peccatū eſt ueniale, ſed laborare eadem auaritia in caſibus non conceſſis diebus dominicis, & feſtis, in dictis peccatum eſt mortale; quia contra dominicum præceptum Sabbatha ſanctifices, tempore feſtorum ordinato nō continuo uti ſciés, ut notauit Vgo, & agés cū uxore peccat mortaliter, & ēt mulier, ideo tpe petens debitum, uide ꝙ illud qđ aliàs forte fuiſſet peccatum ueniale, ratio-
C ne temporis efficitur mortale, & eodem modo de comeſtione tempore ieiuniorum circumſtantias has de neceſſitate tenemur confiteri auctoritate ſacræ ſcripturæ. Iſai. Perdam Babylonis nomen, reliquias, progeniem, & germen. Alex. de Ales. Babylon confuſio peccati ducens ad ignominiam quæ debet deſtrui, ideſt circumſtantiæ ſequentes, & progenies, ideſt protendentes, & ipſum germen, i. ipſe actus peccati cum circumſtantijs, quibus deformatur, & germinat in culpam; & Aug. lib. de pęnit. tranſumptiue uero de pęnit. diſt. 5. c. conſideret. Conſideret qualitatem criminis in loco, & tempore, in perſeuerantia, in uarieta-
D te perſonæ, & quali hoc fecerit tentatione, & in ipſius uitij multiplici excuſatione, oportet enim pęnitere fornicantem ſecundum excellentiam ſui ſtatus, uel officij, aut ſecundum modum meretricis, ut in modo operis ſui, & æqualiter turpitudinem ſuam pegit, ſi in loco ſacrato, aut cui debuerit excellentiam fidei, ut ſunt domus dominorū, & aliorum multorū, ſi tempore orationis inſtituto, ut feſtiuitates ſanctorum, & tempore ieiuniorum, conſideret quantum perſeuerauerit; & defleat, quòd perſeueranter peccauit, & quanta uirtus fuerit in pugna

tione, ſed præueniunt uoluntatem, & pertractant ſecum, quam multiplici actione uitij delectabiliter peccauerit, omnis iſta uarietas oſtendenda, & confitenda eſt, & deflenda; & cum cognouerit, quòd peccatū eſt multum citò inueniat eum propitium. Gratia autem huius quæritur cum aliquoties circa eundem actum contingat multipliciter, & multa genera peccatorum committere, ut v.g. aliquis committit adulteriū in eccleſia, quid horum dicendum eſt peccatum, uel circumſtantiam? Alex. in ſuo 4. mouens hanc q. ſic arguens reſoluit, primo arguit ſic, uidet, quòd quæcunq; uelint ibi deformanda, & faciēda nouum genus peccati: confitenda ſunt, ut peccata, ut v.g. virgo aliqua tradita nuptui, ſtatim poſt cōſenſum expreſſum per uerba de præſenti trāſfert ſe ad frugem melioris uitæ, & conuolat ad religionem, poſt cognoſcitur a facto proprio carnali; conſtat, quòd cognoſcens eam in ſtatu hoc, committit ſtuprum, adulterium, inceſtum, & ſacrilegium committit, ergo iſta genera peccatorum in uno cō cubitu, omnia ergo hęc confitebitur, ut peccata, quia quinta ratione hęc & illud, & ita nullum confitebitur ut circumſtantiam, ſi diceretur, quòd in caſu propoſito non eſt niſi unum peccatum, quia uno actu ſingulari non poteſt fieri, niſi unum peccatum: contra ponatur, quòd aliquis uolens deflorare uirginem, deflorando interficiat, conſtat quòd uno actu ſingulari committit ſtuprum, & homicidium, quę ſunt diuerſa genera peccatorum. Reſpondeo ſine præiudicio, quòd uno actu ſingulari committitur non niſi unicum peccatum, cum enim ad eſſe peccati neceſſario requiratur actus, & deformitas ad eſſe peccati multiplicis requiritur neceſſario multiplex actus deformatus; vñ & ſi unicꝰ actus multipliciter deformaret, non eſt niſi unicum peccatum, tamē multipliciter deformatum; vñ poſito quòd aliquis cognoſcat uxorem ſuam virginem ductā in uxorem, & monialem, non committitur niſi unicum peccatum, ad ꝙ obijcitur pro eadē ratione, quæ perpetrat adulterium, perpetrat inceſtum, &c. dicendū ꝙ committit ſacrilegium, eo ꝙ uiolat mulierē Deo conſecratam. aliàs autem non ſunt dicenda peccata, ſed circumſtantia peccati; vñ committit ſacrilegiū cum uirgine, & cōſanguinea, & ducta in uxorem, ſi quæratur ad hoc ſic conſtat, ꝙ corrumpit uirginem non ſuam: igitur committit ſtuprum, ſimiliter inceſtum. Hæc autem ſunt diuerſa peccata:

A cata: ergo diuerſis peccatis peccat, dicendum quod non ſequitur, ſed ſequitur quòd multis modis peccat. peccando uero peccato, ſ. peccato ſacrilegij, quòd eſt maximũ & præcipuè deformat actum peccat; iudicãdum eſt enim peccatum aut conditiones, q̃ maximè deformant in eodẽ genere, ſi obijcias, quòd circumſtantia magis aliqñ grauat peccatum, quàm illud quod deordinat, ut q. forma dicendum quòd hoc accidit qñ illud quod eſt, quia quaſi forma, & circũſtantia nõ ſunt eiuſdem generis ſicut ſi aliquis fornicaẽ in ecclesia iuxta corpus Chriſti, uel ſuper altare conſecratum, ſed quãdo ſunt eiuſdem generis, ut adulterium, ſtuprũ, inceſtus, & ſacrilegium ab illo, qđ eſt B maximè deformans, & aggrauans peccatum, debet iudicari.

Si obijciatur, quòd quando committitur adulterium in eccleſia, & committitur ſacrilegium, nihilominus, ſicut dictũ eſt, peccatum hoc iudicandum eſt adulterium, & non ſacrilegium, ſed eſt circumſtãtia aggrauans, & confitenda eſt, ꝙ circumſtantia in alio caſu dicitur ſacrilegium peccatum, & adulterium circumſtantia aggrauans, & confitenda eſt quaſi circumſtantia, in alio caſu dicitur ſacrilegium peccatum, C qñq; circumſtantia dicenda, quę in iſtorũ caſuum uno committitur ſacrilegium ex fœdatione loci conſecrati, in alio ex cognitione perſonæ conſecratæ, & fœdatione perſonæ cognitæ, & fœdata eſt materia actus, vñ eſt ſubſtantiæ actus locus, in quo efficitur fœditas, hoc eſt omnino extra actum, vnde fœdatio rei ſacræ in uno caſu magis intẽtæ & eſſentialibus reſpicit actum peccati, quã in alio, propter quod in uno iudicatur forma peccato, in alio circumſtantia. Ad quod obijcitur, quòd qui deflorando ſine actu ſingulari committit duo peccata, dicunt ꝙ non eſt uerum, ꝙ hoc ſit ibi vnus actus diuiſionis, ſeu defloratiónis, eſt tñ alius conſequens, ſ. actus interfectionis, vnde deflo- D rando committit actum ſtupri, & interficiẽdo actum homicidij, ſecunda conditio dẽt eſſe humilis, & hæc humilitas attenditur duobus modis, ſ. interius, & exterius; quantum ad actum exteriorem, ſ. confitens ſi eſt vir humilis ſe genuflectat corã ſacerdote, & ſi non poteſt ſtare tamen genuflexus, debeat ſedere ad pedes ſacerdotis more Mariæ Magdalenæ, q̃ ſedebat ſecus pedes Dñi, ſimiliter ẽt ſtet ex tranſuerſo, nec faciẽ ſacerdotis aſpiciat. Abac. 1. facies earum uentus auſter; contra illas, q̃ ad confeſſionẽ ita ſuperbè, & ornatè procedunt, ac ſi prẽsbyterũ in coniugem uellent. Oſeæ 2. Auferat E fornicationes ſuas a facie ſua, & adulteria ſua demens vberum ſuorũ. gl. 1. Signa & incenſiua fornicationum, ut fucum, & alios ornatus inhoneſtos, exemplũ. n. habemus. Luc. 18. In parabola Phariſæi, duo inquit hoies aſcendebant in templũ, unus Phariſæus, & alter Publicanus; Phariſæus autem hæc apud ſe orabat, dicens: Deus, grãs ago tibi, quia non ſum ſicut cęteri hoies, raptores, iniuſti, adulteri, uelut etiã hic Publicanus; ieiuno bis ĩ Sabbatho, decimas do omnium q̃ poſſideo. & Publicanus a lõgè ſtãs, nolebat nec oculos ad cœlum leuare, ſed percutiebat pectus ſuum, dicens: Deus pro F pitius eſto mihi peccatori, amen dico uobis, deſcendit hic iuſtificatus ab illo in domũ ſuam, & Luc. 2. Ecce mulier, quę erat in ciuitate peccatrix, ſtans retro ſecus pedes Dñi lachrymis cæpit rigare pedes eius, & unguẽto ungebat, & ex hoc meruit uerbũ illud ſuauiſſimum, corã remittunẽ tibi peccata tua, ꝙ in ueritate ſe ſentiat peccatorẽ, quia ſi dixerimus, quòd peccatum non habemus noſmetipſos ſeducimus, & ueritas in nobis non eſt. 1. Ioan. 1. de pę. diſt. 1. quẽ pęnitet ſine humilitate uera alicui ueniã G ſperare non licet, ſi autem diceres, mihi nõ poſſum agnoſcere, nec ſentire me peccatorem magnum, accipe doctrinam poſitã in alio tractatu de confeſſione, qui incipit, cogitatio hominis, &c.

Sunt nempè quidam, qui ita attendunt peccata magis aliorum, quàm ſua, aut nulla, aut modica æſtimat, ita fructum humilitatis perdunt, contra quos Chryſoſt. Tranſumptiuè eſt uero in 4. ſent. diſt. 17. Si habueris peccata tua in mente, continuo nunquam malum aduerſus proximũ tenebis in corde. Debet eſſe humilis, non tamen falſa humilitate, hoc eſt, quòd ſcienter non te accuſes peccatorem, in eo quod non es peccator; & iſta eſt ratio, nullus dẽt H accuſationem aliquam ponere in iudicio exteriori, ſi non habet probationem iuris, vel per teſtem; ergo ſimiliter, nec in iudicio pœnitentiali debet quis aliquid proponere, ſi non habeat teſtem conſcientiam, uel legem mentis hoc dictet; ergo cum in peccato, quod non fecit non habeat teſtem conſcientiam, uidetur, quòd ſuper illo non poteſt ſe accuſare in iudicio confeſſioni, contra illos, qui ad confeſsionem ueniunt accuſantes ſe oĩa peccata ꝑpetraſſe, & ſi q̃raẽ ſingulatim de

A de quolibet dicto, hoc, & illud non feciſſe,
quid.n.de confeſſione ſuper lucrati ſunt, de
non peccatore efficitur peccator, ut teſta-
tur Aug. uerbis Apoſtoli tranſumptiuè ue
ro. 22.q.2. humilitatis, cum humilitatis cau
ſa mentiris, ſi nō eras peccator, antequàm
mentireris, efficieris mentiendo, quòd eui-
tas, ueritas autem ipſa non eſt, niſi ita dixe
ris peccatorem, ut etiam eſſe cognoſcas,
ueritas autem ipſa eſt, ut quod eſt dicas, nā
quomodo eſt humilitas ubi regnat falſitas?
ſic ergo tene, quòd nullus ſcienter debet
confiteri peccata, quæ non fecit. Bonauen.
in 4.diſt.21. ſic dicit, quòd differt inter mē-
tiri, & falſum dicere; mentiri eſt quādo ex-
B primit uox aliter, quàm ſentiat mens, etiam
ſi per uocem uerum dicatur in re. Falſum
dicere, quando uox diſcordat a re ſignata;
mentiri quidem quia ſemper importat abu
ſum ſigni, & obliquationem hominis quā-
tum ad uim intellectiuam, & exteriorem,
inter quas eſt diſcordia ſemper eſt malum,
& ita ſecundum ſe malum, quod nulla po-
teſt bona circumſtātia ueſtiri, ut bene fiat,
ſicut dicit Aug. lib. de contra mendacium,
falſum uero dici poteſt frequenter merito-
C riè cum mens decipitur, & ita creditur eſ-
ſe, ut loquit̃ Apoſtolus, q̃ dixit ſe in Hiſpa-
niam profecturum. Rom. 15. Si ergo tu q̃-
ras utrum liceat addere ad confeſſionem.
Reſpond. dicendum, quòd aut tu loqueris
quantum ad teſtificationem conſcientiæ,
aut quantum ad conformitatem ueritatis
in re; ſi quantum ad conſcientiam, ut con-
ſcientia minus accuſet, & uox amplius, ſic
eſt peccatum, & mendacium, & perditur
confeſſionis meritum, in qua debuit eſſe
uerbum uerax, & q̃ñ aliter exprimit lin-
gua quàm ſentit conſcientia; ſi autem intel
ligas de additione quantum ad rei uerita-
tatem, ita quòd conſcientia non diſcordet
a lingua, dicendum tunc quòd talis addi-
tio poteſt eſſe meritoria; quia impius cre-
dit grauiter ſe offendiſſe, & ſi cōfiteẽ quaſi
grauiter offenderet, abſque dubio profe-
D it in ſua confeſſione, cum hoc concordat
Tho.2.pç.in 4.diſt.21.Ray. uerò dicit, cum
quis dubitat, ut dubium confiteatur, ut ſem-
per uox concordet cordi, cum autem quis
dubitat an peccatum, quod commiſit, ſit
mortale, uel non, tenetur illud confiteri, p-
pter dubium, aliter periculo ſe committit ſi
negligit confiteri, ſicut etiam mortaliter
peccat, qui cōmittit, uel ommittit, in quo
dubitat eſſe mortale peccatum; talis autem
dubitans non tamen debet illud aſſerere eſ-
ſe peccatum mortale, ſed factum narret, & E
iudicio ſacerdotis relinquat. Sed ſi forte
obijceres, quòd ut ait Greg. Bonarum men
tium eſt ibi timere culpam, ubi culpa non
eſt, ut in c. conſiliū. de obſeruat. ieiu. Tho.
intelligitur non de ſubſtātia actus, ſ. vt cre
dat ſe commiſiſſe, quòd non commiſit, q̃a
hoc eſſet errare, ſed intelligit de conditio-
ne actus, quia ſemper eſt in formidine, ne
aliquis defectus ſit ex parte ſui, ut ſuperbia
uel uana gloria, aut huiuſmodi, iuxta illud
Iob. 9. verebar omnia opera mea, ſciens, q̃
non parceres delinquenti. Tertia cōditio,
quia debet eſſe pura, ſ. pura intentione ſa-
cta, non propter uanam gloriam, uel hypo-
criſim contra multos, qui ad hoc, vt boni F
reputentur, ut ſicut quandoq; quidam fe-
neratores, de cuius fenore eſt ſuſpitio, &
ſicut ſūt quædā mulieres fornicariæ, ſed tñ
occultè, ut poſſint mundo ſuam turpitudi-
nem celare, faciunt actum, & oſtenſionem
confeſſionis, ſed omnibus nihil ualet con-
feſſio, quia non faciunt, ut placeant Deo,
ſed mundo, & ſimiliter ſunt quidam ſæpe
confitentes non ob aliam cauſam niſi, ut
ſanctiores alijs reputentur, uel ut depoſita
uiduarum poſſint hēre, contra quos cla-
mat ueritas ſumma. Matth. 5. Attendite ne
iuſtitiam ueſtram faciatis corā hominibus, G
vt uideamini ab eis, alioquin mercedem nō
habebitis apud patrem ueſtrum, qui in cœ-
lis eſt: uel pura. c. timore, non ſeruili, ſed fi-
liali, ſed ſaltem initiali, quia timor ſeruilis
non eſt in charitate, non dico perfecta, ſed
neceſſaria ad ſalutē, ſine charitate impoſſi
bile eſt Deo placere, iuxta illud Apoſt. 1.
Cor. 13. & ſi tradidero corpus meū, ita ut
ardeā, charitatem autem non habeo, nihil
mihi prodeſt: timor enim ſeruilis eſt cum
per timorē gehēnæ homo cōtinet ſe a pec
cato, ablato illo timore nil boni fieret, &
ideo ſemper eſt affectus peccandi, licet nō
ſit actus. Mag. 3. diſt. 34. c. 5. Aug. quoq; ſer
uilem, & caſtum timorem apertum deſcen H
dit dum epiſtolā ad Ro. illum locum expo
nit, non.n. accepiſtis ſpiritum ſeruitutis, ite
rum in timore, &c. ita dices duo timores
hic inſinuantur, unus, qui eſt in perfecta cha
ritate, ſ. inſeruilis, in quo quamuis Deo cre
datur, non tamen in Deum, & ſi bonū fiat,
non tñ bene: nemo.n. inuitus bene facit, et
ſi bonum eſt, quod facit. Notanter dixit,
non tamen in Deum, nam idem Magiſt. in
3. diſt. 23. & eſt teſtis Beda; aliud eſt.n. cre-
dere in Deum, aliud credere Deo, aliud cre
dere Deum. Credere Deo eſt credere uera

eſſe

A eſſe quę loquitur, qđ mali faciunt; Credere Deum eſt credere, ꝙ ipſe eſt Deus, qđ etiā mali faciunt. Credere in Deum eſt credendo amare, credendo in eum ire, credendo ei inhærere, & eius membris incorporari. Iſte aūt confitens ſolum timore gehennæ, ſi nō eſſet gehēna, non reconciliaret Deo, & per conſequens, nec diligeret. O inſania mundi, ꝙ cōtentur, & non ſibi prodeſt, & maximè in puncto mortis non pmittente Deo oīa criminalia ad memoriā reuocātur & ſimiliter pęna, quā ꝓ ijs meremur, & ſolū hæc timore plorāt, & confitent, & nihil eis prodeſt, quia ſolum eſt timor ſine charitate, & ſine charitate nemo pōt ſaluus eſſe, de pe. diſt. 7. nullus expectet. Confeſſio B debet eſſe fidelis, ꝙ fiat ſub ſpe ueniæ, aliter nō ualeret, ſicut pnīa inde, ut quia dicit Iero. Magis peccauit Iudas deſperando, q̄ Chriſtum tradendo, & ſicut pnīa Cayn, dixit Cayn ad dn̄m: Maior eſt iniq̄tas mea, q̄ ut ueniā merear, vel fideliter vt tā cōfiēs, q̄ ſacerdos ſint in fide catholica, & fiat ſm fidem catholicam nō hæreticorum, vn̄ quæritur ſi in alio articulo mortis tenetur, quis confiteri ſacerdoti hæretico, ſciſmatico, uel maiori excōicatione excōicato, ad hoc Ray. credo ꝙ non, immò ſaluo meliori iudi C cio cōſulerē, ꝙ nouo modo confiteaſ eis ꝙ doleat de peccatis, quia tñ diſtulit confeſſionem, ſed confiteaſ corde Deo, & ſufficit, &c. tales.n. ponerent eum de facili in aliquo errore, uel in deſperationē, ſicut Phariſæi Iudam, dicentes cū confiteret eis, qd ad nos, tu uideris. Matth. 27. Quantum ad pœnitētem, ꝙ oporteat eum eſſe in fide catholica, probaſ, de pœ. di. 6. Laboret itaque pęnitens in eccleſia eſſe, & ad eccleſię unitatem tendere, niſi.n. vnitas eccleſię ſuccurrat, niſi ꝙ deeſt peccatori ſua operatione cōpleat, de manibus inimici non eripietur aīa mortui, & infra, ideoq; nemo pōt digne confiteri, aliàs pęnitere quem nō ſuſtineat D vnitas eccleſię, ꝙ aūt ſacerdos debet eſſe in fide catholica, probaſ eodē loco, ſic inquiēs textus, ideoq; non petat ſacerdotes per aliquam culpā ab unitate eccleſiæ diuiſos, Iudas.n. qui pęnitens iuit ad Phariſæos relinquens Apoſtolos, nihil inuenit auxilij, niſi augmētum deſperationis; dixerunt.n. quid ad nos, tu uideris, ſi peccaſti tibi ſit nō tibi ſuccurrimus, non peccata tua charitatiue ſuſcipimus non comportanda promittimus, nec quale deponas onus, docemus, quid.n. nobis, & miæ, qui nec opera ſequimur iuſtitiæ? iſſet ad fratres, iſſet ad illos, qui adorauerunt pro ſocru Petri febricitante, qui E Cananæam improbam miam obtulerant, iuit ad diuiſos, & diuiſus perijt. Hoſt. dicit, & Ray. & Tho. Qđ idem credetur de excōmunicato. ſ. maiori excōicatione, nam & illius ēt in articulo neceſſitatis confitendum nō eſt: rationem aſſignat Bona. in 4. diſt. 18. q. 5. duplex eſt excōicatio. ſ. minor, & maior: minor uero non tm̄ ſeparat a ſacramētis, maior uero non tm̄ ſeparat a ſacramentis, ſed ēt ab actibus legitimis, cum alijs pſonis, & ideo excōicatio minor eſt, morb. reſpiciens perſonam, ut eſt pars communicans, & ſeparans a cōitate, & quia actibus legitimis, cū ergo ſubtrahitur cōmunio, ex cōſequēti ſubtrahitur materia in quā agat, F quamuis habeat formam in collatione ordinis, & ſic poteſtas ſua eſt poteſtas ligata, & ꝑ conſequēs nullus abſolutus eſt ab excōicato, hæretico, uel ſciſmatico, uel ab eccleſia præciſo: ſed ſi forte obijceres, quia excōicatus hæreticus, &c. non ammittit caracterem, & ꝑ conſequēs, nec poteſtatem abſoluendi, cū caracter ſit indelebilis cū imprimatur in aīa, quæ eſt immortalis, & incorruptibilis, & ex hoc ſequeretur, ꝙ clauis non ſequereſ ordines inſeparabiliter, ad ꝙ Reſp. Bonau. in 4. di. 19. art. 2. q. 2. dicendum ꝙ ſicut de potentia uiſiua eſt loqui G dupliciter, uel quātum ad eſſentiā, uel quātum ad uſum; quantum ad eſſentiā fundaſ hæc potentia radicaliter in aīa, nec animā deſerit unquam. quātum ad uſum uero exigit organum bene diſpoſitū, & medium illuminatū, ſic in ꝓpoſito eſt intelligendū, ꝙ ſi loquamur de potentia abſoluendi, quātum ad eſſentiā, ſic radicaliter eſt in ipſa anima; ſicut & caracter, nec vr̄ ab illo differre, niſi ſm relationem quādam, & hoc modo inſeparabiliter ſe tenet, cū ſacerdotali ordine, alio modo poſſumus loqui quantū ad uſum, & hoc modo requiritur, ſtatus uiatoris, & auctoritas iuris dicit cōis, ꝙ ſtat⁹ viatoris requiraſ, patet quia ſicut rō merendi H non cōpetit charitati, extra ſtatum uiæ, ſic nec poteſtas recōciliandi, & ſacramēta exhibendi, ſiue adminiſtrandi, ſiue in ſtatu eccleſiæ militantis, & ſic per mortem dicitur poteſtas uſum ammittere, & anima ſeparaſ ꝙ iterum requiratur iuriſdictio ſic pōt ſacerdos.n. eſt mediator, & inquantum mediator inferior eſt Deo, & ſuperior pęnitēte, & arbiter, & iudex hoī conſtitutus loco Dei ad parcendum, ſiue ſoluendū, & ad puniendū, talis aūt iuriſdictio non eſt ſine aliqua iuriſdictione, in eum, qui indicaſ, quia

A nemo poteſt aliquem iudicare, niſi quis iu
dex eius conſtituiť ab eo, qui pôt, etiam iu
riſdictio eſt tanquam uis motiua ipſius cla
uis, ſiue manus, hac aût deficiente, quæ cla-
uem moueat, & ſi adſit clauis nunquam a-
periret, & ſi qñ ammittitur hæc iuriſdictio
ceſſat clauis; & executio, hæc aût ammit-
titur dupliciter, uel p abſolutionem ſubdi-
torum quantum ad rem, & ſic eſt in ſciſma
ticis, hæreticis, præciſis, excôicatis, fornica
rijs, notorijs, ſed nota hic cautè, uel quan-
tum ad abſolutioné ſm rem, & ſpé, & hoc
in degradatis, quibus ſine ſpe recuperan-
di aufertur, vñ & hæretici, & exôicati di-
cuntur habere manũ ligatam, ſed degrada-
B ti amputatam; ideo dico, ꝙ ſi clauis, quantũ
ad eſſe ordinem conſequitur, tñ quantũ ad
executionem ſequitur ſtatum in iuriſdi-
ctione, contra quos hæreticos, & excôica-
tos comminatur dñs per prophetã, male-
dicã benedictionibus uřis. 1. q. 1. maledicã,
hoc eſt quicquid a uobis benedicetur, p me
erit maledictum, i. non ualidũ. Mag. ſent. in
4. di. 19. c. 5. ſed illud c. maledicam, &c. qui-
dam referunt ad hæreticos, qui ab eccleſia
præciſi ſunt, & ad excôicatos, quorum be-
nedictiones ſunt maledictiones ijs, qui er-
rores eorum ſequuntur. De quinta condi-
C tione, ſ. frequẽs, qđ intelligitur duob. mo
dis, uno modo, ut ſi frequens cadit, frequẽ
ter confiteatur; ſecũdo modo, ut eadé pec
cata frequenter confiteať; de primo notan-
dum ꝙ duobus modis intelligitur, ut teſta-
tur Bonau. in 4. diſt. 17. art. 2. q. 2. vel quan-
tum ad propoſitum interius, uel quantum
ad uerbum exterius; ſi quantum ad propoſi
tum interius, ſic côiter concediť, ꝙ tenetur
proponere confiteri, qñ & conteri: quia ſi-
ne propoſito confitendi, & emendandi, nô
dimittitur peccatum, ſicut nec ſine contri-
tione, ad hoc aût tenetur qñ cogitat culpã
commiſſam, & Dei offenſam, uel qñ tpś ſe
affert, in quo recogitare debet, ſicut in ho-
D ra mortis, uel periculo, uel aliquo alio con
ſimili aliqualiter augmentareť côtemptus.
Sed ſi obijceres; ergo frequentius, & gra-
uius peccat, quàm ille, qui oîno negligit ſe;
ergo vř, quòd huic patrocinaretur ſua mali
tia, & illi noceat ſua bonitas, & Alexan. in
ſuo 4. ꝙ re ueta, qui habet remorſum ſæpè
conſcientiæ, & non habet propoſitum con
fitendi, grauius peccat ille, qui negligit,
ſed ille peccat periculoſius; ad qđ obijcitur
quòd illi patrocinatur ſua malitia dicendo,
ꝙ non eſt uerum, niſi occaſionaliter, ſed mi
nor malitia, i. minor contemptus patroci-
natur illi, alij aût nô obeſt ſua bonitas, niſi
occaſionaliter: non. n. eſt cauſa, quare gra- E
uius peccat, remorſum conſciæ, neq; conſi
derata præracta, ſed conſequens contem-
ptus; vnde quia iſte frequentius contépſit,
frequentius peccat, de pę. di. 3. & eſt aucto-
ritas Iero. ad Ruſticum de pęnitétia, ſepties
cadit iuſtus in die, & reſurgit: ſi cadit, quô
iuſtus? ſi iuſtus, quomodo cadit? & iuſti vo
cabulum non ammittit, qui per pœniten-
tiam ſæpè reſurgit, & nô ſolum ſepties, ſed
etiam ſeptuagies ſepties delinquenti, ſi cô
uitatur ad pniam, peccata donanť, cui plus
donatur, plus diligit, Dauid quoque per
pœnitentiam, adulterij ſimul, & homici-
dij ueniam impetrauit; & infra ingreſſus
Dauid ad uxorem Vriæ, & Anachan profe F
ta correctus, reſpondit, dicens: Peccaui: ſta-
timq; meruit audire, & Dñs tranſtulit a te
peccatum tuum glo. Auguſt. ſuper illud, cui
magis donetur, quòd ille iuſtificetur qui
erat dignus damnari; quia magis vř dare
paruum beneficium inimico, quã magnũ
amico, ideo dixit reſpectu modi non rei; ſi
ſecundo modo. ſ. quo ad uſum exterius, Pe
trus de Tarant. ſuper 4. ſent. recitat duas o-
piniones circa hoc, nam quidam dicunt, ꝙ
peccator tenetur, ſtatim cum eſt in peccato
mortali habita copia ſacerdotis confiteri,
ut dř de pęnit. & rem. oîs, excuſat eũ, quia G
intendit arctare tpś pp negligétiam homi
num, & non ampliare, alij côis; quòd cum
ſit præceptum affirmatiuum, ſ. côfitemini,
&c. non obligat niſi pro loco, & tempore:
eccleſia uero in hoc præcepto potuit tem-
pus determinare cum ſit præceptum, diſſi-
militudine nô natura; unde regulariter nô
tenetur homo côfiteri niſi ſemel in anno, ſ.
in Paſcha, qñ etiam neceſſitatem habet côi
care. Tho. ét dicit primam opinionem eſ-
ſe ſecuriorem. Bona. in 4. diſt. 17. art. 2. q. 2.
& Alex. de Ales, quidam. n. ad confeſſioné
obligantur, non ex culpa commiſſa, ſed ex
inſtitutione eccleſiaſtica, ut pote illi, q non
habent peccata mortalia, tales differre poſ- H
ſunt: vſq; ad Paſcha, quia mandatum illius
decretalis, non obligat, niſi ſicut obligat ad
eucharistiam, ad quam præparat confeſſio
ſacerdoti facta: quidam uero non tm̃ obli-
ganť ex eccleſiaſtica inſtitutione, ſed ex p-
pria tranſgreſſione, & ij teneně ex ſacri in-
ſtitutione de talibus generaliter aſſerere, ꝙ
poſſunt vſq, ad Paſcha differre, vř mihi pe-
riculum, ſimiliter qđ teneatur ſemper, qñ
offert ſe opportunitas côfiteri, vř ualdè du
rũ; ideo vř rônabiliter ſentiendum mediũ,
quòd medium conſiſtit in quatuor caſibus
ſm Pet. & Tho. tenetur ante Paſcha côfite
ri,

A ri, primus eſt rõne ſacramenti, ſ. ſi vult cõl
care uel celebrare intellige ſi eſt in morta-
li, & habet copiã confeſſoris, quia ſi eſſet
dies dñicus, & ſacerdos uellet celebrare pp
populũ, & non hẽt copiã cõfeſſoris conte-
raẽ, & celebret, & quàm citius poterit con
fiteatur, uel ẽt, ſi quis uellet ſacrũ ordinem
recipere ẜm Tho. Secundus eſt rõne peri-
culi, ut ſi ingreditur iuſtũ bellũ, uel ſimile,
uel qñ eſt infirmus grauiter, ſed tñ nota, ꝙ
licet ex ſtatuto medicus corporalis debeat
uelle, ꝙ primus medicus ſpiritualis aduoca
ret, antequã manum adhibeat ad meden-
dum, tñ ſanè intelligendum, ꝙ ſi caſus eſſet
nimis uehemens ad mortẽ, hoc eſt, ꝙ infir
B mus moreretur, antequàm ſpũalis medicus
adueniret, uel ẽt ſi eſſet in ſyncompi ſubue
niat, ſed poſtea cũ ceſſauerit tm̃ dubiũ, non
apponat manũ, niſi promittat, & inducat
medicũ ſpũalem, ut habeẽ extra de pœ. &
re. c. cum infirmitas corporalis, nõnunquã
ex peccato proueniat dicente dño langui-
do, quem ſanauerat: vade, & amplius noli
peccare, ne deterius aliquid tibi cõtingat:
pœnitenti decreto ſtatuimus, & diſtinctè
præcipimus medicis, ut cum eos ad infir-
mos uocari contingat, ipſos ante oĩa mo-
neant, & inducant, vt medicos aduocent
C aĩarum, ut poſtq̃ fuerit infermo de ſpũali
ſalute prouiſum, ad corporale remediũ ſa-
lubrius procedatur cum cauſa ceſſante ceſ
ſet effectus, & infra, ſi quis autẽ medicorũ
huiuſmodi nr̃æ cõſtitutionis, poſtquàm p
prælatos locorũ fuerit publicata, transgreſ
ſor extiterit, tãdiu ab ingreſſu eccleſię ar-
ceatur, donec pro tranſgreſſione huius ſa-
tisfecerit cõpetenter. Glo. Hoſt. ex quo di-
cit, ꝑcipimus, neceſſitatẽ importat, & tranſ
greſſor peccat mortaliter, nec cõtra hoc ſta
tutũ perſcribi põt, nec aliqua cõſuetudine
tolli, cũ pro ſalute aĩarum inductũ ſic. hic
Hoſt. ſequitur in decre. cęterum cũ aĩa mul
to ꝑtioſior ſit corpore, ſub interminatione
D anathe. prohibemus, ne quis medicorũ pro
corporali ſalute aliquid ægroto ſuadeat, ꝙ
in periculũ aĩæ cõuertaẽ; exẽplũ, ſicut aliqñ
cõtingit ſi religioſus infirmaẽ dicit medic⁹,
ꝙ eſt pp caſtitatẽ, & cõſulũt cõtra ꝓfeſſio-
nẽ caſtitatis; tertius rõne conſcię, ut ſi dicat
ſibi conſcia, ꝙ ſtatim teneatur, qa qui facit
cõtra conſciam, ædificat gehennã; quartus
rõne dubij, ut ſi expectat copiã cõfeſſoris,
ſibi amplius illo anno, nõ occurrere, uel ſi
hẽret caſũ, de quo ſolus Papa põt abſolue-
re, & hẽt modo copiã pęnitentiarij Papæ,
uel ſi eſſet in uno carcere, de quo pp cuſto-
diã nõ poſſet exire, & hẽret ſacerdotẽ ſum
me ignorantẽ, ſi tunc occurrerit diſcretus, E
& ꝓbabiliter dubitaret illo anno amplius
nõ poſſe hr̃e copiã alterius, tũc teneẽ; dicie
ẽt Tho. in 4. de quolibet, ꝙ laudabile eſt, ꝙ
peccator peccatũ ſuũ, q̃ citius poterit confi
teatur, p accidẽs poſſet eſſe dilatio merito
ria, dũmodo nõ differat ultra annũ, uideli-
cet ſi ad hoc differt, ut prudẽtiori cõfiteaẽ,
uel deuotius pp ſacr̃m, & hoc notatur de
tpe nõ ſtatuto ab eccleſia, ſicut Alex. de A-
les in ſuo 4. dicit, qui inſtãte tẽpore cõfitẽ
di ab eccleſia determinato, nõ dẽt qs differ
re cõfiteri, ſi aũt dicat, quis poſt peccatum
cõmiſſum per tp̃s aliqđ ut poſſit cõfiteri di
ſcretiori, quo melius poſſet inueſtigare ſuã
conſciam, dũmodo hoc fiat citra ſtatutum
tp̃s ab eccleſia, dũmodo tp̃s illud nõ multũ F
diſtet a ſacr̃o, ꝙ nõ peccat; ſi aũt cõmitte-
ret qs peccatũ mortale poſt Paſcha, & cre-
deret ſe nõ poſſe hr̃e diſcretũ ſacerdotem
ante quadrageſimã; non ęſtimo ꝙ liceat diſ
ferre conſ. ſed in caſu tali cõfitẽdũ eſſet ſa-
cerdoti indiſcreto, & poſt data opportuni
tate diſcreto, ſed ſapiẽter nota dictũ Alex.
qa tanta poſſet eſſe indiſcretio ſacerdotis,
ꝙ ẽt confitẽdo non me abſolueret, ſed de
iſto no. Riccar. in 4. d. 17. art. 3. q. 6. quatuor
ſunt caſus, in qbus tenetur cõfiteri habita
opportunitate, unus rõne ſacr̃i, ſ. q̃do vult
cõicari uel celebrare, niſi ſorte de propin- G
quo expectet; alius cui deuotius, & ſecuri⁹
confiteaẽ, ſic. n. expectãs, nullo iure, ꝙ con-
ſcia cõicare prohibeẽ, ſi uerè pęnitens eſt;
ſecũdo mõ, ut ẽt eadẽ peccata cõfiteaẽ fre-
quẽter, nõ tamẽ ad hoc teneẽ quis, niſi i ca-
ſib. quatuor, hoc aũt pp defectũ cõfeſſoris
aut pp defectũ cõfitẽtis, ſi pp defectũ cõfeſ
ſoris hoc dupliciter, aut qa deficit ei clauis
potẽtiæ, eo ꝙ nõ põt de illo peccato abſol-
uere, aut qa deficit ei clauis ſciæ, qa neſcit
diſcernere; ex parte cõfitẽtis dupliciter, aut
qa dimidiat cõfeſſionẽ, qa tacuit ſciẽter ali
qđ mortale, aut qa cõtẽpſit facere pniam,
ſed de his plenius diceẽ in qõnib. ſuis, uel
cõfiteaẽ pluries eadẽ peccata, uel plurib. nã H
cõfeſſio, ut dicit Bon. ordinaẽ ad multa, ſed
ad unũ principaliter, & q̃tũ ad principale
æqualiter cõfiteẽ multis, & uni, qa unus ſa-
cerdos tm̃ dimittit de pęna, q̃tũ ꝑt clauiũ,
nec dẽt iterari cõfeſſio pp finẽ principalẽ,
niſi ſorte timeaẽ error fuiſſe in cõfeſſione;
ꝑterea & aliæ ſũt utilitates annexæ, & ad
illos ualet multoties, & plurib. confiteri. ſ.
ad erubeſcẽtiã, & interceſſionẽ multorũ,
ad humiliationẽ, & gr̃æ augmẽtationẽ; ad
principalẽ effectũ ualet, quo ad certificatio
nẽ ſp pęnitẽs ꝑt eẽ certior, qa ſi nõ habuit

A effectum prius pót eſſe, ꝙ ſecundo habeat, & melius ét diſponitur, ualet maximè ad diminutionem pœnæ purgandę, de pę. di. 1. & qm̄ uerecundia magis eſt pena: qui ardeſcit pro Chriſto, fit dignus miã. vnde pót ꝙ q̃to pluribus confitetur in ſpe ueniæ turpitudinem criminis, tanto facilius ſequitur ueniam, aut gratiam remiſſionis, glo. quantũ ad pęnam nó culpam, ſi culpa bene fuit cófeſſa. De ſexta conditione, ſ. nuda, quia nó debemus confiteri crimina notis palliantibus, uel nominibus, ſed quodlibet peccatũ in ſuo proprio noïe quantumcunq; turpe exprimatur, dicit hoc glo. Credo ꝙ ſufficeret exprimere peccatum per honeſta uer-

B ba, ut dormiui cum tali, uel cognoui eam, nec oportet confitentem dicere turpia, ſicut ribaldus loquitur hoc, idé dicit Guglielmus, non. n. debet homo inhoneſtè loqui, ſed ſufficiant quæcunq; uerba, per quæ confeſſor ſufficienter intelligat peccatum, cũ ſuis circumſtantijs, aggrauantibus notabiliter, ét Innoc. in glo. ſuper c. oïs, prouer. 28. Qui abſcondit ſcelera ſua, non diriget; qui aũt cõfeſſus fuerit ea relinquens, mĩam cõſequatur; vel ſic nuda, quia non debet confiteri per nunciũ, nec per epiſtolam, rõnem

C aſſignat Petrus de Tarant. in 4. diſt. 17. ꝙ quantum ad confeſſionem in quantum eſt actus uirtutis, poſſet confeſſio fieri ꝑ nuncium, uel epiſtolam, ſ͡ in quantum eſt pars ſacramenti, habet determinatam materiã. ſ. actum, quo præcipuè conſueuit conſcientia hoïs manifeſtari, & ſicut in baptiſmo illud aſſumitur in elementum, cuius eſt maximè uſus in abluendo, ita ét in confeſſione aſſumitur ille actus quo maximè conſueuimus manifeſtare, ſ. ꝓprium uerbum, vñ ſi in neceſſitate non licet alicui uerbo peccata ſic confiteri, in neceſſitate uero pót defectus eius ſuppleri per actum ęquiualentem, ut cum alicuius lingua non intelligitur, confiteatur per interpretem, ita tñ ꝙ præſens ſit

D ut glo. no. ſup ſummam Ray. §. 26. nuda. ſup uer. nuncium. mutus confiteatur, uel per interpretem, uel per ſcripturam, uel per nutum muti, dominus enim non requirit ab homine impoſſibile, concordat his ét ſi ſacerdos abſens eſt, non oportet ei per nuncium, uel per ſcripturam confiteri; de illo igitur iudicandum eſt, ſicut de eo, qui nó habet copiam confeſſoris: Idem ét Tho. nota, ut dicit Tho. cũ quis in neceſsitate cófeteur laico, uel per interpretem, laicũ tenetur oïno celare laicus, quia licet nó ſit, ſacramentum, eſt tñ quid ſacramentale; nó

ſufficeret etiam ſi aliquo pñte coram aliquo ſacerdote, alius dicat peccata eius; quia E non debet fieri pro nuncium, de pę. di. 4. c. quem pęnitet, circa ptinc. & eſt Aug. in lib. de pœnitentia. Præcipit. n. dñs mundandis, ut oſtenderent ora ſacerdotibus, docẽs corporali præſentia confitenda peccata non ꝑ nuntium, non manifeſtanda per ſcriptũ: dixit. n. & ora monſtrate, & oẽs, non unus pro oïbus, non alium ſtatuatis nunciũ, qui pro uobis offerat munus a Moyſe ſtatutum, ſed qui per uos peccaſtis, per uos erubeſcatis; vnde notat glo. verbo, ſi tamẽ ſacerdos interroget pęnitentem, & ille ad interrogata reſpondet, ſufficit, quantum ad ea, de quibus interrogatur, niſi ſit talis, qui potius F dimitteret confiteri, quàm ore proprio confiteri peccatum, hoc. n. de ſuperbia eſt, de pę. diſt. 5. c. conſideret. verſus ſioem; nec debet fieri abſolutio per ſcriptum, uel per nũcium; ſed præſens confitens a præſente ſacerdote debet abſolui. Sed nunquid unus pót audire pænitentem, & alius abſoluere? Guiel. glo. Ray. Reſpondet, ꝙ non, quia ſacramentũ pnię non eſt diuidendum, ſicut dr̃ de epõ, qui manum imponebat in ordinatione, & alius ſacerdos uerba ꝓferebat. 23. c. quorundã, ita ꝙ tales ordines non recipiebant glo. hęc habes, ꝙ duo imperfecta G ſacramenta nó cõſtituunt unum ſacramentũ perfectum; & hoc ideo quia ſacramenta ſunt unitatis, nó diuiſibilitatis, & unitas diuiſioné non recipit. 24. q. 1. ꝙ loquitur, idé dico in ſacraméto baptiſmi, & euchariſtiæ, & in oïbus illis, in quibus certa forma deſideratur. De ſeptima conditione. ſ. diſcreta, ut. ſ. quærat diſcretum cõfeſſorem, q ſciat ligare & ſoluere, & hoc intellige de illis, q habẽt poteſtaté, uel a ꝓprio ſacerdote, uel ab ordinario, uel a Papa, uel a delegato Papæ, aliter neceſſaria eſt confitenti licẽtia a parochiano ſuo, qa unus ď caſib. eſt, in quo oportet iterari cõfeſſio; ſi deficit ſacerdoti clauis ſciæ, q neſcit diſcernere. vnde Bona. H in 4. di. 17. q. iuxta literam, q̃rie cũ Mag. dicat, ꝙ quærẽdus eſt ſacerdos ſapiẽs, & diſcretus, quare fieri hoc debeat. nam cũ ſimplex ſacerdos ita bonam miſſam cantat, ſicut ſapiẽs, & ita bene baptizat, ergo vr̃, ꝙ ita bene abſoluat; quæritur ét utrũ ſimplex ſacerdos peccet in abſoluendo, vel ét in audiẽdo confeſsiones, & hoc vr̃ ꝙ ſic, qa qui ſe intromittit facere; qđ neſcit, uſurpat alienũ, & oïs talis peccat mortaliter, & grauiter, ergo ſciẽdũ, ꝙ ſacrũm, ſiue ſit clauis, ſiue non, tamẽ neceſſitaté ſacerdoti tãta ſciẽtia,

A tia, ꝙ ſciat diſcernere in peccatis cõibus, qđ
uenitale, & qđ mortale, & ꝙ ſciat ſemper ad
quę peccata poteſtas ſua põt ſe extendere,
& hoc q̃a alia pęnitentia danda eſt pro ue-
niali, & alia pro mortali; & ſi ad aliqđ ge-
nus peccati nõ põt extendere manũ; illud
eſt ei neceſſarium cognoſcere, alioquin in
periculũ aĩæ ſuæ, & cõfitẽtiũ audit cõfeſſio
nes, & ſi ſubditi cognoſcunt eius ſimplici-
tatẽ, tenent̃ conſulere, & diſcretos aliquan
do vtcũq; peccant grauiter, & de hac diſcre
tione loquit̃ Aug. aliá eſt diſcretio qua ſciat
per habitũ acquiſitum diſcernere inter per
plexitates peccatorum, in talibus eſt de be
ne eſſe, in talibus aũt ſecuriorem debet uiã
B ſemper eligere, & ſapiẽtes conſulere, ad il-
lud ꝙ obijcit̃ de miſſa; dicendum ꝙ nõ eſt
ſimile, quia ibi eſt uis in uerbis, ad non ſta-
tutis, hoc autẽ requirit̃, ut cõſulat; & iudi-
cet ſm̃ ſcientiã, quæ eſt in ipſo, quid aũt q̃-
ritur utrum peccet? dicendum ꝙ carens di-
ſcretione neceſſaria peccat, & qui eũ ſuſti-
net, ut eſt ep̃s, uel alius ſimilis. vnde notat
in ſumma Io. q̃ & quãdo ſcĩa requirat̃ in ſa
cerdote lib. 3. tit. 5. de prudẽtia ordinando-
rum, ſed peccatores libenter quęrunt tales,
recitauit mihi quędam mulier nobilis pre-
C ſente filio. Filius aũt hic ibat ad uillam ſuã
ad confitendum cuidã ſacerdoti, qui uoca-
batur donnus Sgratiatus, & cũ iſte confite-
retur de acceſſu ad mulieres, & ſacerdos;
tunc dicebat; o fili iſtudmet accidit & mihi,
& ſic de conſimilibus, cõtra quos Aug. cla-
mat lib. de pęnit. tranſumptiue uero de pę.
diſt. 1. c. quem pœnitet. ſic inquiens, q vult
pœnitere aliàs confiteri peccata, ut inue-
niat gratiam, quærat ſacerdotem ſcientem
ligare, & ſoluere; ne cum negligẽs circa ſe
extiterit, negligatur ab illo, qui eum miſeri
corditer monet, i. petit, ne ambo in foueã
cadant, quam ſtultus euitare uoluit, dẽt eſ-
ſe diſcreta, i. diſtinctè ac ſeparatim ſingula
D peccata confiteri. pſal. lauabo per ſingulas
noctes, i. ſingula peccata lectum meum, i.
conſciam meam, lachrymis meis, ſtratum
meum rigabo, non. n. ſufficit peccata in ge-
nerali confiteri, & hoc pp multas cauſas, ut
ait Alex. de Ales in 4. una eſt ex parte confi
tentis, ſicut. n. ex auerſione a Deo, culpa cõ
mittitur, ſic ex conuerſione ad Deum cum
contritione, & obligatione ad pœnam cul
pam remittitur, dolor. n. contritionis de-
bet eſſe ex ſeparatione a Deo: pœna uero
qua ſacrificio debet reſpondere delectatio-
ni, quam in conuerſione ad creaturam ha-
buit; & quia iſta conuerſio trahit peccatũ E
in ſpeciem, & confeſſio, quę fit ratione pœ
næ iniungendę, debet fieri in ſpeciali: alia
ratio eſt ex parte ſacerdotis, qui non poteſt
taxare quantitatem pœnitentiæ, niſi ſibi in
notuit per confeſſionem quantitas culpæ:
quantitas aũt culpæ non põt cognoſci, niſi
fiat confeſſio de ſingulis peccatis, & circũ-
ſtantijs aggrauantibus. Tertia autem ratio
eſt ex parte ſtatus, nunc. n. ſumus in ſtatu,
ſeu lumine gr̃æ, ideo ſicut in lumine, nihil
abſcõditur, ſic nec in cõfeſſione dẽt aliquid
occultare: occultaretur autem ſi confeſsio
fieret in genere. Quarta ratio eſt, quia ſm̃ F
Hiero. quod ſanat oculum non ſanat calca-
neum, unde medicinis particularibus ſanã-
dæ ſint infirmitates particulares, & hoc in
ſpiritualibus, ſicut in corporalibus, actus
autem, & operationes ſunt circa ſingularia
ſecundum Philoſophum, ergo cum confeſ
ſio ſit medicina quædam, non adhibẽda eſt
morbo generali, ſed particulari; & morbi
ſanandi ſunt confitendi particulariter: ꝙ
ſi forte obijceres, quòd contingit cogitan-
tem ſe offendiſſe Deum, conteri in genera
li, & illa contritione peccata deleri, ſimili-
ter videtur, quòd contingente, quòd aliqs G
confiteatur peccata in generali, ipſum illa
confeſsione abſolui a reatu. ad hoc Alex.
de Ales in 4. dicendum quòd contritio re-
fertur ad Deum propriè loquendo, qui om
nia nouit ſpecialiſsime confeſsio fit ho-
mini, quem oportet iniungere pœnitentiã
ſecundum exigentiam meritorum, ꝙ non
põt, niſi ſibi fiat diſcreta, & particulata con
feſsio; nec etiam nego quãdo oporteat ali-
quo modo conteri de peccatis in particula
ri, dũ. n. committit ſe pœnitens ſuper pec-
cata mortalia, uel cõuertendo ſe ad Deũ, a
quo ſe auertit; & ſic ut æſtimo ſufficit ſi cõ
fiteatur illa Deo in generali, uel ſm̃ ꝙ illa
opere, uel conſenſu perpetrauit, & ſic pu- H
to, ꝙ ſuper ſingulis cõteri, uel cõfiteri. Ber.
ſuper Cant. omne ꝙ remordet cõſcientiã,
cõfiteri humiliter, pure, & fideliter. Ray. q̃
ritur, quid de confeſsione, ex qua frequen-
ter ſacerdotes, & alij confitent̃ ſe cõmiſiſ-
ſe oĩa peccata, uel reos oĩum malorum, &
hæc Ric. & dicit, ꝙ taliter cõfitens loquitur
in pſona eccleſiæ, uel dicit, ſicut dicit Aug.
ꝙ in vno peccato poſsint multa peccata no
tari, ꝙ aũt ſm̃ cõſuetudinẽ quarundã terra
rũ dr̃ in tali cõfeſsione peccati in oĩbus ui-
tijs, in qb. põt hõ peccator peccare, & ſimi
lia, intelligit̃ in gñribus ſingulorũ, & nõ ee

A ſingulis generum.q.d. peccaui cogitatio-
ne, loquutione, opere, & ommiſſione,
quaſi idem dicit Hoſt. verbo nunquid ergo
peccat, & ſequentibus, & addit non tñ eſt
approbãda, immò uituperanda, quorũdam
capellanorum conſuetudo, qui addunt de
pollutione putantes, hoc ſufficere pro con-
feſſione, ſed ſe ipſos ſeducũt, quia ad huiuſ
modi mortalia requiritur cõfeſſio ſpũalis,
& ſacramẽtalis; vel diſcreta dẽt eſſe confeſ
ſio, i. cõfeſſori ſuo facta; ſed uidendum cui
confeſſio eſt faciẽda. Reſp. Ray. §. 15. dẽt.
quilibet debet regulariter cõfiteri ſacerdo-
ti, nam ſolis ſacerdotibus dedit dñs ptãtẽ
ligandi, & abſoluendi cũ dixit Io. 20. quorũ
B remiſeritis peccata, remittunẽ eis; & quorũ
retinueritis, retenta ſunt, & de Pę. di. 1. ver
bum Dei; & eſt tex. Ambr. verbum Dei di-
mittit peccata, ſacerdos eſt iudex, ſacerdos
quidẽ officium exhibet, & nullius poteſta-
tis iura exercet, & paulò poſt dñs parius &
ſoluendi eſſe uoluit, & ligandi, q citra qui
pari cõditione promiſit; ergo qui ſoluendi
ius non habet, nec ligandi: ius. n. hoc ſolũ
promiſſum eſt ſacerdotibus. Hæc ille: non
tñ cuilibet ſacerdoti, licet. n. æque oẽs ſa-
cerdotes in ordinatione recipiant poteſta-
C tẽ, ligata tñ eſt, ita ꝙ nõ poſſunt eã exequi
non data ſibi auctoritate ab ẽpo Dioceſa-
no, uel ab Apoſtolica ſede, uel ab alio potẽ
ti dare: vñ dicit hoc glo. Guil. in Ray. ſuper
verbo ligata poteſtas hic in propriẽ dr̃ liga
ta, ſicut ſi diceretẽ ligata poteſtas comedẽdi
in eo, ꝙ non hẽt, quid comedat, ſequitur in
Ray. hoc idẽ intelligas de ſacerdotibus reli
gioſis, ac recluſis, quia nec illi de iure poſ-
ſunt iungere pęnitẽtias, nec baptizare, nec
prædicare, & ſimilia, quia pertinent ad cu-
ram aĩatum, niſi ad ẽpo, tñ cõſenſu ſui Ab-
batis, ſiue Prælati ſui fuerint inſtituti. 15.
q. 1. peruenit ad nos, vñ ualde miramur, q-
dam Monachi, & Abbates in parochia ue-
ſtra contra patrũ Sãctorũ decreta ẽpalia iu
D ra, & officia ſibi arroganter uendicãt, cum
pęnitentiam, & remiſſionẽ peccatorum re
conciliatorũ, decimas, & eccleſias, cũ abſq;
proprij ẽpi licentia, uel Apoſtolicæ ſedis
auctoritate, hoc nullatenus pręſumere de-
beãt ſicut ĩ Calcedonẽſi cõſilio a Sãctis pa
tribus, de huiuſmodi cautum, & ſtatutum
eſt, & ſub anathematis uinculo Monachis
oĩbus prohibitum, & §. ecce in hoc. & iſte
clarius probat eadẽ cauſa. 2. q. Seculari tñ
dari põt poteſtas abſoluendi ab excõicatio
ne, quę eſt pęna iuris, quia eſt poteſtas iuri-
dictionis, non ordinis; ſed abſolutio crimi-

nis, q̃ fit cum pſal. & orõne, non põt, quia E
eſt poteſtas ordinis. Hoſt. ẽt §. 7. cui confitẽ
dum, dicit ꝙ ſacerdos, ex quo ſibi cura aĩa-
rum cõmiſſa eſt ab ẽpo ſine alia licentia ſpe
ciali poteſtatem habet audiendi confeſſio-
nes parochianorum ſuorum, & excõican-
di, & abſoluendi ecceptis prohibitis, ut ex-
tra de offi. archip. c. 1. & 2. No. ẽt ſm Hoſt.
uerbo, & nunquid, ꝙ cum pœnitentia ſit
de iuriſdictione uoluntaria, quilibet cura-
tus ſacerdos poterit ubique, ſ. intra territo-
rium parochiæ ſuæ, & extra parochianum
ſuum abſoluere; quia conſilium gñale ex-
tra de pę. & re. c. oĩs. de loco nihil exprimit
ff. de offi. proconſul. l. 2. Sed ſi obijceres, ꝙ
quilibet noſtrũ ſacerdoti poſſit confiteri p F
illud Iac. vlt. confitemini alterutrum pecca
ta ueſtra. Textus non vr̃ magis loqui de ſa-
cerdotibus, quàm de laicis, ergo nõ ſolum
ſacerdotibus, & de pę. di. 6. Qui vult, & eſt
textus Aug. in lib. de vera, & falſa pœnitẽ-
tia, tantaq; uis confeſſionis eſt, vt ſi deeſt, ſa
cerdos confiteaẽ proximo. Ad hoc Reſpõ.
Alex. de Ales in 4. ꝙ multiplex eſt poteſtas
abſoluendi, ſicut dicunt quidã, quædam eſt
auctoritatis, & hæc eſt ſolius Dei; alia eſt
excellentiæ, & hæc eſt Chriſti hoĩs; alia cõ
feſſionis, ſiue miniſterij, & hæc eſt ſacerdo-
tis, cui eſt cõmiſſa poteſtas abſoluẽdi in ſũ- G
ptione ordinis ſacerdotalis; alia eſt ex me-
rito, & hæc eſt uirorũ ſanctorũ; alia eſt ex
vnitate fidei, & hæc eſt oĩum fidelium; hi
duo modi ultimi potius dicunt impetratio
nẽ abſolutionis, uel implorationem, quam
efficaciã, uel iudiciũ; dicẽdum ergo ꝙ licet
immo expedit qñq; confiteri peccata ſua
alij, quàm ſacerdoti, ut. ſ. iuuentur ab eo,
vel oratione, uel inſtructione, & erubeſcat
peccata ſua, & humilietur confeſſione tali,
& ſic mereatur erubeſcentia, & humiliatio
ne, ſed hæc confeſſio eſt opus uirtutis. Vñ
Ber. ſup Cant. vir perfectus tantus eſt ama
tor virtutis, ꝙ uellet oẽs noſſe ſua mala, dũ
tñ non eſſet eis occaſio mali, ſed boni; ſed H
illa ſolum, q̃ ordinata eſt ad reconciliatio-
nem, quæ fit per abſolutionẽ, & ligationẽ,
quæ poteſtas eſt ſolis ſacerdotibus tradita,
ad illud Iac. Confitemini alterutrum. Alex.
de Ales dicit, ꝙ confeſſio fit dupliciter in
gñali, qñ dicit ſuum confiteor, & in ſpecia
li qñ quis dicit peccata ſua; cõfeſſio ſpecia-
lis fit ſolis ſacerdotibus, ſed generalis oĩb.
confitemini alterutrũ, ſ. ſacerdos ſacerdoti
ſpeciali, & uniuerſaliter vnus alteri confeſ
ſione generali, ſm Bedã intelligiẽ de mor-
talibus, & uenialibus; de mortalibus quan-
tum

A tum ad pceptum.ſ.ſacerdotibus, de uenia-
libus quantum ad conſilium alijs. Ad aliud
ꝙ confiteat̃ proximo, de pę.di.6. Qui vult.
Subiungit textus, ꝙ laicus non pôt abſol-
uere, ſic inquiens. Tanta eſt uis confeſsio-
nis, ut ſi deeſt ſacerdos, confiteatur proxi-
mo, & ſi ille cui confitebit̃ poteſtatem ab-
ſoluendi non habeat, fit tñ dignus uenia ex
deſiderio ſacerdotis, qui ſocio confitet̃ tur-
pitudinem criminis. Diſcreta.ſ. diſcreto cõ
feſſori, i. ꝙ ẽt facias ſacerdoti, cui debes: iã
enim dictum eſt, ꝙ nõ oĩbus ſacerdotibus
poſſumus confiteri, cum ex ſtatuto eccleſia
ſtico. de pę.& re. oẽs dicatur: ꝙ oĩs fidelis
ſaltem ſemel in anno proprio confiteat̃ ſa-
B cerdoti, quã rõnem aſsignat Pet. ꝙ ad effe-
ctum aliqñ duo requirunt, ſ. potentia acti-
ua in agẽte, & materia determinata, ſeu de
bita in ſuſcipiente, hinc eſt ꝙ ad effectum
ligandi, & ſoluendi requirit̃ poteſtas cla-
uium, quæ datur in ordinatione, & materia
debita.ſ. ſubditus, q hr̃ ex iuriſdictione. vñ
dico, ꝙ nõ ſufficit ſacerdoti cõfiteri, cuili-
bet ſacerdoti, ſed oportet ꝓprio confiteri.
Cũ hæc Tho. in 4. di.17. cũ ſacerdos nõ ſol
uat niſi ad aliqđ faciendũ, & ille ſolus pôt
abſoluere, qui pôt per imperium ad aliqđ
faciendum ligare, ideo oportet, ꝙ homo
C proprio confiteat̃ ſacerdoti, alienus autem
non pôt eum abſoluere, uel ligare, per illã
regulã extra de uerbo. ſign. c. exijt, qui ſe-
minat, cũ non habeat imperiũ par in parẽ,
de pę. diſt.6. placuit. proprius aũt ſacerdos
quo ad hoc, ut dicit Hoſt. ſub §. cui patriar-
cha. verbo breuiter. in fi. vbi ponit tres me-
diatos ſacerdotes, & proprios cuiuslibet
hoĩs, i. Papã, Dioceſanum, & proprium ſa-
cerdorem, & adde legatum Papæ, uel qui-
bus iſti indulgent, per ſpecialem licentiam
ẽt ſine literis extr. eod. tit. oĩs. alienũ aũt.ſ.
parochianum alterius ſine licentia ſui ſupe
rioris, non pôt iudicare, quia non dẽt mit-
tere falcem in meſſem alienã. 9.q.2. ex ſta-
D tuto Calixti. nullus alterius terminos uſur-
pet, nec alterius parochianum iudicare, aut
excõicare pręſumat: qa talis iudicatio, aut
ordinatio, aut excõicatio, uel dãnatio, nec
rata erit, nec uires ullas habebit, qm̃ nullus
alterius iudicis non ſua ſententia tenebit̃,
aut damnabitur. Vnde dñs in Euang. ẽt lo-
quitur, dicẽs, ne trãſgrediens terminos an-
tiquos, quos poſuerunt patres tui. Ex quo
concludit ꝙ Minores, & Prędicatores poſ-
ſunt cõfeſsiones audire ex priuilegio Cle
mẽtis, ut hr̃ extra de ſepult. dudum. ſed not.
ꝙ olim licebat eis ex priuilegijs, & ſpecia-

liter ex conſtitutione Benedicti, quæ inci- E
pit inter cunctas, quę hodie uacant, ſed per
Clem. ut poſsint audire, oportet ꝙ Magiſt.
vel prouincialis prædicatorum, aut eorũ vi
carij, & generales, & prouinciales miniſtri
uel cuſtodes minorum, primo quidem ac-
cedant ad præſentiam ordinariorum, per
ſe, uel per alios, & petant, ut fratres, q ele-
cti fuerint in eorum ciuitatibus, & Dioce-
ſibus cõfeſsiones audire ualeant, & peni-
tentias imponere, & penitentes abſolue-
re, & poſt hæc dicti prælati ordinũ eligant
pſonas idoneas, & præſententur, uel faciãt
præſentare dictis prælatis eccleſiarum, ut
de ipſorum licentia, & gratia poſsint audi-
re confeſsiones; qui tñ præſentati non po- F
terunt pp hoc audire in alio epiſcopatu, &
debent ipſi electi in monaſterio, prout uni
uerſitas cleri. vel populi exigit, & ſi prælati
licentiam conceſſerint, tunc prædictæ per-
ſonæ, dictum officium exequantur; ſed ſi di
cti prælati eccleſiarum quanquã de præſen-
tatis, nõ miſerint, loco eius ponatur alius,
ſi uero abſolutè licentiã dare uoluerint, &
generaliter, quilibet habens priuilegium
pôt audire confeſsiones, eo modo, quo ſo-
nat in priuilegijs ſuis. ſed uidendum, ſi au-
dienda confeſsio poſsit alteri committi.
Reſp. ſm Tho. & Pet. in 4. diſt.17. Si aliquis G
non poſsit idcirco audire confeſsiones al-
terius, quia non habet iuridictionem pôt
ei committi per quemcunque dominãtem
iuridictionem in ipſos, qui audiendi ſunt,
vt per Papam, epũm, & parochianũ. Si ue-
ro aliquis non poſsit audire, quia non hẽt
exequutionem ordinis, non poteſt ſibi cõ-
cedi, ꝙ confeſsiones audiat, niſi per eum, q
hoc impedimentum remouere pôt; & no-
ta hoc, ꝙ ſi ẽt per proprium ſacerdotẽ com
mittitur, nõ pp hoc oportet, ꝙ committat̃
tali, qui aliter habeat iuriſdictionem, ipſe
qui ſacerdoti cõmittit. Item nota ſm Tho.
ꝙ quãdo per ſuperiorem committit̃ alicui
ſacerdoti, ꝙ poſsit audire alienos parochia H
nos, non fit præiudicium proprio ſacerdo-
ti, eo ꝙ iuriſdictionis poteſtas non eſt cõ-
miſſa alicui in fauorem ſuum, ſed in utilita
tem plebis, & honorem Dei, & ideo ſi præ
latis ſuperioribus uideat̃ expedire ad ho-
norem Dei, & ſalutem plebis, ꝙ alijs com
mittant, in nullo fit præiudicium inferiori-
bus prælatis, nec tenet̃ ſubditus iterum pe
tere licẽtiam a proprio ſacerdote, quã ius
Ber. in quidam glo. dicat, ꝙ ſic, quæ glo. po
ſtea per Clementem 4. tanq oĩno falſa fue-
rit, in quo dum priuilegio indulto mino-

A ribus,& prædicatoribus, ꝙ incipit, quidam
temere;& fuit determinarú in eo, ꝙ illi qui
bus a ſuperiorib. cômittiꝰ, poſſint audire ét
parochianis contradicenribus , & inuitis,
hoc ipſum ét tenet Io; An.ext.de pç.ſieps.
li.6.& côfeſſus ſacerdoti hñti cômiſſioné a
ſuperiori, nec dicit eſt, non teneꝰ confiteri
proprio ſacerdoti, ut in extraua.Io.22.quæ
incipit uas electionis , & ratio quare non
poteſt côtradicere , eſt, quia par in parem
nô habet imperiû, aut minor in maioré nô
hét ptâtem . Vñ Tho.dicit, ꝙ eſt bonú, ꝙ il
le q auctoritate ſupioris côfeſſioné audit ,
inducat côfitenté, ꝙ ét confiteaꝰ proprio ſa
cerdoti, uel ſaltem ſemel in anno ſe præſen
B tet ſacerdoti, denuntiâs non eſſe in pecca-
to mortali,& poſtulet euchariſtiâ, uel ſi da
ta fuiſſet dilatio ad côicandû, ei innoteſcat
pp periculum mortis, quia ſi ſacerdos ne-
ſciret, & trâſiret tps rône ſtatuti, poſſet ne
gare eccleſiaſticâ ſepulturâ, ut hꝰ extra de
pç.& re.c.ois. gra cuius quæriꝰ utrû ſacer-
dos parochialis debeat credere ſubdito
ſuo dicêti ſe alteri confeſſum eſſe. Tho. in
4 de quolibet dicit , ꝙ in foro iudicialicre
ditur homini contra ſe , ſed non pro ſe, eſt
C enim diſtinguendum, quòd duplex eſt im-
pedimentû, quo quis a perceptione euchari
ſtię impediꝰ : ſi.n. impedimentû ſit ad forû
iudiciale pertinens, puta excôicatio, nô te-
neꝰ ſacerdos ſuo ſubdito tradere, quem ex-
côicatum nouit; niſi ei de abſolutione con
ſtet, nec ét ſi ſit uſurarius notorius, niſi con-
ſtiterit de cautionibus reſtituêdi, dicit etiâ
Hoſt. ꝙ ſi quis declinat a proprio ſacerdo-
te, & confiteꝰ prælato ſuo , ſi peccarû eſt e-
norme,& manifeſtû, non teneꝰ credere ꝓ-
prius ſacerdos, ꝙ côfeſſus ſit, & abſolutus;
niſi côſtiterit per literas. Si aût ſit impedi-
mentû, ꝙ ad forum pęnitentiale pertinens
peccatum teneꝰ ei credere , & iniuſtè agit
ſi denegat ei euchariſtiâ, qui dicit ſe eſſe cô
feſſum ab eo, qui habet auctoritaté pôt il-
le côfiteri, nec pôt compelli, ꝙ ea peccata,
q côfeſſus eſt, iterû confiteaꝰ : notate ergo
D fratres minores, & pdicatores ſi audiât cô
feſſiones extra dioceſim, ſibi côceſſâ, vt pu
ta ſi Bonoñ. audiût Ferrarieñ. nô poſsût ab
ſoluere , & ita ſi non pñtati audiût eodem
modo, quos abſoluunt, nô ſunt abſoluti, qa
nô poſſunt abſoluere, niſi eo modo quo eis
concediꝰ in priuilegio,& qui ſunt ab eis ab
ſoluti, ſi in eis erat ſcîa huius nô, ſunt abſo
luti, nec quo ad Deû, nec quo ad eccleſiâ. Si
uero credebât ipſos ſacerdotes, ad quos ac
cedebât poſſe eos abſoluere, sût abſoluti ,
quo ad Deû, attñ ſi poſt côfeſſioné eis côſti
terit, debét denuo côfiteri oia illa peccata , E
q côfeſſi fuerût; qa unus de caſib. in quo cô
feſſio debet iterari; ſ.ſi ex parte ſacerdotis
deficit poteſtas abſoluêdi diſcreta, i. diſcre-
to fiat confeſſori: gratia n. huius quæritur ſi
aliquo caſu poſſit quis confiteri , quàm pro
prio ſacerdoti; & intellige de illis, qui non
habent auctoritatem uniuerſalé a Papa , ſi-
cut frater minor, uel pęnitêtiarius epi; & c.
Tho. in 4. diſt. 17. Si ſubditus ſcit ſacerdoté
ſuû eſſe hæreticum, aut ſollicitanté ad ma-
lû, aut fragilem ad peccatû, ꝙ quis ei confi-
tetur, eſt pronus, uel ſi probabiliter ęſtimaꝰ
reuelator confeſſionis, uel ſit peccatum, de
quo quis vult confiteri contra eû ſit cômiſ
ſum, in ijs,& ſimilibus, qđ quibus probaꝰ, F
timens pęnitens ex confeſſione facta peri-
culû ſibi, uel ſacerdoti imminere, debet re-
currere ad ſuperiorem , uel petere licentiâ
alteri confitendi, qđ ſi licentiâ hꝰe non po-
terit, idem eſt iudicium, qđ de illo, qui non
habet copiam confeſſoris . ynde magis dét
eligere confiteri laico, nec in hoc tranſgre-
ditur quis præceptû eccleſiæ, quia pręcepta
iuris penitus non ſe extendunt ultra inté-
tionem præcipiétis, quæ eſt finis præcepti ,
hæc aût eſt charitas, & Ber. dicit de præce-
pto,& diſpenſatione, ꝙ pro charitate inſti
tutum eſt contra charitatem , militare non G
dét, nec in hoc ſit iniuria ſacerdoti, quia dꝰ
11.q.3. priuilegium itaq; ammittere mere-
tur, q pmiſſa ſibi abutiꝰ auctoritate, uel po
teſtate,& intellige ſi nô pôt hére aliû. Inn.
& Hoſt. ext. eo. ti. c. ois, addunt, uel dicêdo
ꝙ ſi non inueniat alium cui confiteaꝰ, niſi il
lum, qué ex iuſta cauſa recuſar. Reſp. ſi iuſtâ
cauſam haber, quia timet, ꝙ ex confeſſione
poſſet periculû, & graue peccatû, uel ſcan-
dalum prouenire; tunc eligat ſine confeſſiô
ne mori, & ſoli Deo côfiteatur, vel dicit me
lius, ꝙ confiteatur peccata in gñe, ſed non
circumſtantiâ, de qua poſſet malum proue
nire. Ita. n. ordinabitur, ordinauit Deus oîa
opera ſua , quod nunquâ uoluit ad malum H
ex eis peruenire, iſte eſt tex. glo. Inno. ad li-
teram. Hoſt. ponit octo caſus, in qbus pôt ,
qs audire confeſſioné alterius parochialis.
Primus qñ ꝓprius ſacerdos oîno eſt indi-
ſcretus, de pç.d.6. placuit, ut nulli deinceps
ſacerdoti liceat quélibet commiſſum alte-
ri ſacerdoti ad pœnitentiam ſuſcipere, ſine
eius conſenſu, cui ſe prius commiſit niſi ꝓ
ignorantia illius, cui pęnitens prius confeſ
ſus eſt. Glo. ergo pro ignorantia eius au-
ctoritate huius canonis poteris ad aliû ſine
licentia hois præsbyteri illius imperiti ſuf-
ficit hoc a iure concedi, ſed nunquid credet
illle

A ille extraneus ſimplici uerbo eius pœnitẽ-
ris,qui dicit ſuum ſacerdotem impetitum?
ſic quia non eſt ueriſimile,quod cũ menda-
cio ueniat ad pniam,nã de pę.di.6.q.nult;
ſed hoc dẽt fieri cõſcia,ut ext.de pę.c.oĩs,
quã licentiã ſi proprius ſacerdos non vult
dare,põt ipſe ad alium ire arg. extra de re-
gul.licet,uel uadat ad ſuperiorem, vt eũ cõ
pellat uel ut ipſe det licentiam,arg. de iur.
pa.nullus Tho.& Pet.di.21.in fine,ſ.in ex-
poſitione dicunt,quòd hoc, quod dictũ eſt
de indiſcretione,intelligitur qñ tanta eſt
ignorantia,quòd nullo modo ſufficit ſubdi
tum dirigere, ſed poſſet eum ducere in er-
rorem.Hoſt.poſtulet,& obtineat,hoc intel
B ligitur niſi in imminenti neceſsitate nõ poſ
ſit hr̃e recurſum ad ſuperiorem.Petrus ubi
ſup.dicit,ꝙ ſi oĩs eſt ignorans licẽtia peti-
ta,etſi non obtenta. Secundus caſus quãdo
parochianus tranſtulit domiciliũ ſuum,nã
certe ille, ad quem tranſit non eſt alienus,
ſed ſuus,extra de paroch.c.fi.Tertius caſus
cum quis eſt uagabũdus. ff.de iudi. hr̃es ab
ſens.Quartus cum quis quæret domicilium
quo ſe transferat,nam & is ſine domicilio
eſt.ff.ad municipales.l.labeo,& eius.§.cel-
ſus.Quintus cum quis deliquit in aliena pa
rochia extra de rapt.c.1.& 6.q.3.placuit vt
C nullus ep̃orum grauiter fetat ſi eius paro-
chianũ pro deprecationis cauſa ep̃s excõ-
municauit,ſi tñ occultũ eſt, & nõ ſit excõi
catus a prælato illius loci,põt de hoc ẽt cõ
fiteri proprio ſacerdoti, ſi aũt eſt excõica-
tus a p̃lato illius loci pp illud peccatũ ſicut
conſueuit fieri in furtis,& huiuſmodi, quo
rum ignorantur auctores,mittendus eſt ta-
lis ad excõicatorem, & abſoluendus eſt ab
ipſo.glo. hic ſup uerſiculo in parochia ſua
dicit:hunc non credo generaliter accipien
dum ꝙ dicit ius , q̃ rõne ſortitur quis forũ
contentioſum,quia põt incontinenti,& iu
dicari, & puniri de crimine ibi commiſſo;
ſed ſi quis Bononienſis cõmiſit unum pec-
H catum Ferrarię pp quòd non eſſet Ferrarię
excõicatus,ut puta peccauit peccato luxu-
riæ,nunquã poterit de illo confiteri Ferra-
riæ, uel aliàs non habita licentia diœceſa-
ni ſui, uel parochiani. Dicendum ꝙ nec de
illo ſolo,nec de alio põt, quia hoc non per
tinet ad forum cauſarum . Sextus rõne ſtu-
dij , vt clerici de prælatorum ſuorum licen-
tia accedant,dum ibidem manent,arg.ff.de
iudi.l.ſi longius.§.1.Septimus tpe neceſsi-
tatis,ut quia infirmatur ad mortẽ, uel quia
ingreditur iuſtum bellũ,ſiue mare,& deeſt
proprius ſacerdos:itaq; ẽt tunc laico habet

confiteri,de pę.di.9.ſanè. Octauus ſi ponit E
ſpem in ira ſacerdotis proprij . Hæc Hoſt.
ſed iſte octauus caſus cõiter non tenetur,
quia ratihabitio in talibus non habet locũ,
extra de regul.iuris, actus , adducit tamen
Hoſt.& Ray.ꝙ in oĩ caſu, in quo quis audi
re parochianum alienũ conſulunt,ꝙ iniun-
gant,quòd ſe proprio ſacerdoti repræſen-
tet,arg.extra de ſent.excõm. de cæter. & c.
ea noſcitur,& c.de ijs,in fi. Quæritur mo-
do generaliter utrũ in his caſibus.ſ.quando
quis põt confiteri alteri, quã proprio ſacer
doti, poſſunt audire confeſsiones illi ſacer
dotes,quibus non eſt data poteſtas.Hoſt.&
Ray.dicunt,ꝙ non quando ſunt alij,qui ha
beant,ut puta petant licentiam a ſacerdote F
ſuo.ſ.eundi ad illum , qui hẽt auctoritatẽ,
uel ab ep̃o,uel a Papa,uel a delegato Papę,
& ſi non vult dare,uadat ad ep̃m ; & ſi ep̃s
non vult dare uadat infra ambitum epiſco-
patus.ſi aliquis eſt,qui habeat; & ſi non eſt
ẽt licet ad alios ep̃atus trãſire ; ſed nota ꝙ
duo non ſolum de habentibus iuriſdictio-
nem uniuerſalem, ſed in ſuis parochijs,qđ
vult dicere Ray.& glo. quia licet quis poſ-
ſit declinare a proprio ſacerdote , pp hoc
non datur iuriſdictio illis , qui nunquã ha-
buerunt,quia ſacerdotes non poſſunt con-
feſsiones audire niſi ab ep̃o fuerint licẽtia- G
ti, & inſtituti, niſi in caſu neceſsitatis, ſi a-
lius non poſsit haberi; quia diſcreta debet
eſſe,i.ſuo,& non alieno,quàm de peregri-
nis, & romipetis dicit.glo.volũt ſuper uer
bo.longũ iter ſuſcipere,ceperũt peram,&
baculũ a ꝓprijs ſacerdotibus , uel aliter cũ
licentia ſuorum ſacerdotum , iter arripue-
runt eo ipſo præſumendum eſt, datam eſſe
eis licentiam confitendi , & alia ſacramẽta
recipiendi,hoc ẽt Innoc.in glo.ſuper c.om
nis,& addit, ſi autẽ ſine licentia ſacerdotis
proprij peregrinantur, non poſſunt abſol-
ui ab alio,niſi in neceſsitate, & idem eſt de
negotiatoribus,& alijs uiatoribus:unde tu
tius eſt ſemper licentiam petere, & obtine H
re in talibus,idem ponit Hoſt.in glo. ſi aũt
peregrinans qui habet crimen,cuius abſo-
lutionem retinuerat ſibi ep̃s nunquam in
peregrinationem põt abſolui , & maximè
ſi inſtat tempus generalis cõionis, ut in Pa
ſcha,ſed debet ei iniungi,quòd cum habue
rit copiam ſui epiſcopi iterum confiteatur
ei,& ab ipſo accipiat pniam de illo, hæc il-
le.Verius vr̃ quòd ſi fuerit tanta neceſsitas
quòd ipſe potuit abſolui ab aliquo, non o-
portet,ꝙ iterũ abſoluatur , oportet tñ ꝙ ſi
eſt ad ſatisfaciendũ ſatisfaciat,& etiã ſi ob
dictam

A dictam cauſam fuiſſet excõicatus, & ab ip-
ſo ſacerdote fuiſſet abſolutus, ſi poſtea nõ
præſentet ſe epõ, reincidit in eandem excõ
municationẽ, extra de ſen. exco. li. 6. ſi uero
nõ fuit neceſsitas, nec abſolutio ualuit. Di-
ſcreta, ſi uicinus uicinũ ſacerdotem poſsit
abſoluere a mortali, ſine licẽtia ſuperioris
tacita, uel expreſſa, generali, uel ſpeciali: nã
ſi epſ hoc ſcit, communiter fieri, & tollerat,
eo ipſo præſumendum, & ipſum tacitè ap-
probare, & licentiã dare. Hoſ. ſub §. pręsby
ter. Similiter dicit, ꝙ non debent hoc face
re ſine licentia ſuperioris, cũ hoc non mul
tũ expedit. Diſcreta, diſcreto confeſſori. ſ.
cui debent Reges, & dñi ſæculares confite-
ri: Hoſt. ſub §. ꝙ præteri. Si Rex hẽt domici-
B lium principale in aliqua ciuitate, illi epõ
cõfiteri dẽt, uel ſacerdoti, niſi ſup hoc ha-
beret priuilegiũ. idẽ dicẽdum eſt de Duce,
& Marchione, & de oibus habẽtibus latas
iuriſdictiones in diuerſis locis; & nõ opor
tet, ꝙ ſi principalius poſſunt cõfiteri, & nõ
in cuius parochia moranť, uel ꝙ tutius eſt,
de licentia epi eligãt; ſi loca ſunt in diuerſis
epatibus de licẽtia utriuſq; epi, uel metro-
politani; ſed ſi ſunt in diuerſis ꝓuincijs re-
currať ad primatẽ, uel ad Papã, quia iſtud
eſt ſine quæſt. Quid de illis, q per partẽ an-
C ni manent in una parochia, & p aliam par-
tem in alia parochia. Hoſt. in c. oĩs. §. cui ru
ſtici. dicendum ꝙ ſi transſerunt ſe aĩo re-
manendi, facti ſunt parochiani illius; ſi aũt
non intendunt derelinquere domicilium
antiquum, debent autiquo præsbytero con
fiteri, uel de eius licentia alteri, & idem di-
cendũ eſt de familiaribus, qui cum eis mo-
ranť; nulla. n. cõſuetudine põt induci, ꝙ ali-
quis præter ſui ſuperioris licentiam poſſit
ſibi eligere cõfeſſorem, qui eũ poſſit abſol-
uere, uel ligare, ut hr̃ extra de pęni. lib. 6.
c. ſi epſ. nulla quoq; põt conſuetudine in-
troduci, ꝙ aliquis præter, &c. ut ſup. & no-
ta hic in principalis huius cap. ꝙ ſi epſ dat
D alicui licẽtiam, ꝙ poſſit confiteri, cui vult;
non ꝓpea concedit, ꝙ poſſit abſolui a ſuis
caſibus, niſi ſuperiori faceret mentionẽ, vn
de tex. ſic dicit, ſi epſ ſuo ſubdito conceſſit,
ut poſſit ſibi idoneũ eligere ſacerdotẽ, ille
quem is elegerit in caſibus, qui eidem epo
ſpecialiter reſeruanť, nullam habeat pote-
ſtatem, cum in generali confeſſione illa nõ
ueniant, quæ non eſſet quis uериſimiliter in
ſpecie conceſſorũ, quid de confeſſione fa
cta ſacerdoti, qui de iure non tenet benefi-
cium: Hoſ. Cũ talis ſacerdos, nec ligare, nec
abſoluere poſſit; decipianť aiæ extra de pa-
rochia. c. nullus, & licet aĩæ habeant iuſtam E
cauſam ignorantiæ ac ſi ommiſſæ eſſent, re-
quireretur ſanguis eorum ab ijs, qui eos ꝑ-
dere uoluerunt, extra de offi. ordi. c. in re-
fragabili. Innoc. in glo. extra de elect. ſup. c.
dudũ eccleſię rothomagenſis põr dici aĩas
non deceptas, cum ab oibus habeať p̄larus,
& valet pęnitentia ab eis recepta, ueniã. n.
meruit, quia ignorans deliquit. 8. diſt. cõſue
tudo, ſed ſciat antequã moriať, credimus, ꝙ
de nouo debet ire ad uerum ſacerdotẽ, ex-
tra de pę. & re. oĩs arg. extra de præsb. non
bapt. ueniens, ꝙ ſi uenerit ad Deum, ꝙ nõ
ſit baptizatus, debet denuo ordinari, uel
poſſet dici, ꝙ uere abſoluit, quandiu tolle-
rať a ſuperiore. 8. q. vlt. nõne. Hoſt. uero in F
gl. ſuper idem c. dicit, ꝙ hoc conſilium eſt,
& tucius tamẽ ſentit, ꝙ hoc non ſit neceſ-
ſitatis, quia dicit, ꝙ talis præsbyter uere ab-
ſoluit, ex quo curã tenet, quamdiu probabi
lis eſt ignorantia, & ab eccleſia tollerať, ſed
ſcienter debet ad talem ire, & ſic intelligit
decret. Nota, ꝙ ſi inferior abſoluit pęniten
tem, a toto, hoc eſt ſi haberet aliquem ca-
ſum a quo non poſſet abſolui. Tho. in 4. de
quolibet dicit, ꝙ quamuis aliqui aliud ali-
quãdo ſenſerunt, non tamẽ credo ꝙ ipſe ſit
abſolutus excuſať ille, q abſoluitur p igno
rantiam iuris, non aũt ſacerdos cui non li- G
cet hoc ius ignorare, ſi de facto abſoluo ali
quem de excõicatione, de qua non poſsũ,
& poſtea aduertã utrũ debeã ſi poſſum cer
tificare eum de errore meo, & cõſulere, ꝙ
impetret abſolutionem, & interim debeo
me habere ad illum quaſi non abſoluiſſem,
hoc uero Riccardus in 4. diſt. 17. art. 3. q. 3.
quærit utrum confeſsi non ſacerdoti quem
ſacerdos parochialis poſsit loco eius cre-
dens eũ eſſe ſacerdotẽ, teneať illa eadẽ pec
cata iterũ confiteri, poſtq̃ conſtiterit eis il-
lũ cui cõfeſſi fuerint, ſacerdotẽ nõ eſſe, &
ꝙ tales teneně illa eadẽ peccata ſi illorũ sũt
memores, iterũ cõfiteri ſacerdoti, quia ſm
rei veritatẽ de illis nõ ſunt rectè cõfeſſi, nec H
ſacr̃m pniæ ſuſceperũt, nec tñ iudicandi sũt
peccaſſe, tanq̃ tranſgreſſores ſtatuti de cõ-
fitendo, qa eos ignorantia inuincibili ex-
cuſauit, & dico, ꝙ illa cõfeſſio illis fuit me-
ritoria, nõ tñ eis tã utilis cęteris paribus, ac
ſi ſacerdoti cõfeſſi fuiſſent, qa nõ ſacerdos
nõ põt cõferre penitẽti benedictionẽ, ꝙ ſa
cerdos ui clauiũ; hęc ille, idẽ iudiciũ de alie
no ſacerdote, qa in abſolutione nihil facit.
Octaua cõditio eſt, qa debet eſſe uolũtaria
nõ coacta ſicut cõfeſſio dextri latronis. Lu.
23. Qui dixit, neq; tu times Deũ; nos autẽ
quia

A quia digna factis recepimus, hic aũt qd? do
lere.n.licet debeant pp peccata, q̃ cõmiſit,
dẽt tñ gaudere pp uitã, quã recuperat, ſic i
eodem, & gaudium. pſal. ſm multitudinem
dolorum meorum in corde meo conſola-
tiones tuæ lætificauerunt animam meam.
Tho. in 4. ſent. peccatum quidem ſicut ſola
voluntate committiř: ita non niſi volunta-
te accedente tolli poteſt; ſed contra vide-
tur, quia pater carnalis multa beneficia põt
præſtare filio carnali in vita, ſimiliter & pa
ter ſpũalis filio ſpirituali, vtputa bñdictio,
orõnes diſciplinę &c. & abſolutionis Bo-
nauen. in 4. diſt. 18. art. 6. q. 6. dicendũ, quòd
non eſt ſimile, quia illa ſunt benedicta tem
B poralia, quæ præſtanř cõtra voluntatem, in
quibus non cõſideratur æquitas iuſtitiæ, ex
parte ſuſcipientis: nã ſic autẽ eſt hic, & prę
terea talia benedicta proſunt inuitis, ſed be
nedictũ abſolutionis nulli prodeſt inuito,
immò obeſt. vnde ſicut faſtidioſis nõ eſt in
gerẽdus cibꝰ corporalis, propter qđ obeſt;
& illũ proijciũt, vel ſi ſuſcipiunt magis gra
uantur; ſic in propoſito eſt intelligendum:
ſed ſi obijceres de excõmunicatione, quia
excõmunicatus põt abſolui inuitus. Reſpõ.
glo. quòd ſicut quis inuitus excõmunicari
põt, ita & abſolui, quia non requiritur tan-
C tũ diſpoſitio ex parte recipientis, ſed infli-
gẽtis: prętereą, vt dicit Alex. de Ales in ſuo
4. virtus abſolutionis in foro pœnitentiali
depẽdet ex veritate cõfitentis peccata ſua:
vnde niſi accedat veraciter pęnitens, & ſi-
ne fictione, non valet ſibi beneficiũ abſolu
tionis; non autẽ accedit veraciter ad pęni-
tentiã, niſi accedat cũ voluntate abſtinen-
di a peccato; non autẽ ſimile eſt in foro iu-
diciali, in quo ad abſolutionẽ ſufficit ceſſa-
tio contumaciæ & voluntas ſatisfaciendi
eccesſijs; hęc aũt poſſunt accedere cum vo-
luntate peccãdi mortaliter. Mag. in 4. diſt.
17. ſicut.n.eſt nobis præcepta interior pæ-
nitentia, ita & oĩs confeſſio, & exterior ſa-
D tisfactio, ſi adſit facultas: vnde nec vere pę
nitens eſt, qui cõfeſſionis actũ nec habet,
hęc ille: nemo.n.inuitus bene agit, vnde di
xit pſal. Voluntarie ſacrificabo tibi. de qua
cõditione, vt dimittat peccatũ diceret, qa
quod non erubuit corã Deo agere, nõ eru
beſcat homini propter Deũ dicere: nã ve-
recundia eſt maior pars ſatisfactionis. de
pę. di. 1. quẽ pęnitet laboret mens patien-
do erubeſcentiam, & quoniã verecundia
magis eſt pęna, qui erubeſcit pro Chriſto,
ſit dignus venią. vnde Doctores monent q.
ſi ſacerdos agens cum muliere poſſit eam
audire in confeſſione. Reſpon. Guil. in glo. E
Ray. ſuper, verb. laborat. Credo, quod nõ,
quia aufert ei erubeſcentiã, quæ eſt maxi-
ma pars pęnitentiæ, quia non erubeſceret
ita cũ eo, ſicut coram alio, debet ergo eam
mittere ad aliũ ſacerdotem ſicut not. Vgo.
cõtra presbyterũ Græcum. 30. q. 1. omnes.
idem credo de omni peccato, in quo ſacer
dos ſuit conſentiens, vel cooperator, ſi ta-
mẽ in his caſibus abſoluat ſuũ parochianũ,
vel pęnitentẽ, abſolutus erit; nec eſt cõtra,
quod epiſcopus non põt diſpenſare in ſy-
monia, cum eo commiſſa, quia diſpenſatio
eſt dignitatis, abſolutio eſt neceſſitatis, &
ideo ita facilè, quis ammittit facultatẽ ab-
ſoluendi, ſicut & diſpenſandi de hac vere- F
cundia ſuper multa tacta ſunt in alio tracta
tu. Vel verecunda, vt non ſe iactet de pec
catis, ſicut ſunt multi venientes ad confeſ-
ſionem, qui dicunt ſe pulcherrimam deflo-
raſſe virginem, non cũ modo erubeſcẽtiæ,
ſed per modũ iactantiæ, O infelix hic mi-
ſer homo, de quo iactas te de eo, quod aſi-
nus in ſua ſpecie noſcitur facere? pſ. hõ cũ
in honore eſſet nõ intellexit, cõparatus eſt
iumentis inſipiẽtibus, & ſimilis factus eſt
illis. alij autẽ confitentes ſe hominem for-
tẽ interſeciſſe, & taliter hoc confitentur ſi-
cut iſti cantantes de Rolando veniunt ad il G
los pulchros. O infelix de quo te iactas, de
eo, quod ſcorpio faceret, vel aranea? vnde
Aug. ſup. pſ. 51. Quid gloriaris in malitia,
qui potens es in iniquitate, ſic dici, gloria-
ris, quia potens es in malo, quid facturus
es. O potens multũ te iactas, occiſurus es
hominẽ? hoc & ſcorpio, hoc & vna febris,
& fungus malus, inanis redacta eſt omnis
potẽtia, vt malo fungo torquetur. Decima
conditio eſt, quòd debet eſſe integra, vt,
omnia peccata dicat, non diuidendo ea in
diuerſos ſacerdotes, quia iſte eſt vnus de ca
ſibus, in quo oportet confeſſionẽ iterare,
& eſt ſi tacuit aliquod mortale. Rationẽ au-
tẽ aſſignat Pet. in 4. diſ. quòd ſicut in ſana- H
tione morborũ corporaliũ oportet, quòd
vnus medicus non ſolùm ſpeciem morbi
vnius, ſed totã habitudinem infirmi ſciat,
ne medicinã, quam vult adhibere vni mor
bo, alteri ſit contraria: ita in ſanatione mor
borũ ſpiritualium. vnde oportet, quòd fiat
vni omniq; habentur in memoria: nã do-
minus ſummè bonus opus imperfectionis
nõ nouit, aut totũ hominem ſanat, aut ni-
hil de pę. diſt. 8. c. 1. quaſi in fine, & eſt tex-
tus Aug. lib. de vera, & falſa pęnit. Cautus
ſit pænitens, ne verecundia ductus diuidat
apud

A poterit eum confeſſor ſuus abſoluere de alijs, & poſtea epſ abſoluet ab illo, ꝗ ſibi retinuit, & duæ huiuſmodi abſolutiones faciunt unã integram, & una eſt præparatoria ad aliam, & in hoc caſu pôt confeſſor cõicare excõicato; regularius tñ fieret ſi abſolueret ab huiuſmodi excõicatione. Tho. verò dicit, ꝗ ſacerdos nullum excõicatum pôt abſoluere a culpa, niſi prius ſolutus ſit ab excõicatione, quia eccleſię ſacrorum nõ ſit particeps excõicatus. Vndecima conditio eſt, ꝗ debet eſſe ſecreta, & hoc quantũ ad conditionem fori; nam cõfeſſio non debet fieri publica, ſed ſecreta, corã unico ſacerdote, & non pluribus; non ẽt coram populo, extra de pę. & re. oïs, ubi dr. oïa pec-
B cata ſolus proprio ſacerdoti confiteať, niſi ſit peccatum adeò enorme, ꝗ totam cõmouerit vrbem, uel totum orbem, qđ quidem debet quis cõfiteri in publico, ut in publico ſolẽnis imponatur pnïa, & vt oſtẽdat, & cognoſcat ſe reũ, ut puta ſi eſt hæreticus manifeſtus. Quantum tñ eſt de lege cõi debet vnico ſacerdoti fieri ĩ priuato, ſicut expreſſe dicit illa decretalis, rõ aũt huius, quia occultatio duplici ex cauſa competit ſacro, tñ quia hoc manifeſtare peccata ſacerdoti nõ ut manifeſtentur, ſed ut deleanť, & occultẽ-
C tur, quia charitatis confeſſio operit multitudinẽ peccatorũ, tum ẽt quia manifeſtanť ſacerdoti; uideo ad teſtimonium conſciæ internæ, & ideo ut homo totã conſciam reuelet hoï tanꝗ Deo, & hoc teſtificante teſte ſecreto in tali manifeſtatione, nec dẽt admitti alienus, ſed ſacerdos unicus, qui teneat locum Chriſti, & ſicut occultatio competit ex duplici cauſa, ita propalatio coram hoïbus diſcõuenit ex duplici cauſa, una eſt, qa ignominioſa, ſeu oneroſa a Deo eſt, ut uix quis ſeu nullus auderet coram oï multitudine confiteri, cũ pauci audeant plene. i. integre confiteri ẽt unico ſacerdoti: alia ratio eſt, quia periculoſa, ſi. n. conſciæ manifeſta-
D rentur, infinita mala orirẽtur, & rixæ, & diſcordiæ, & infamiæ, ſicut manifeſtè apparet, & ideo dicendũ eſt, ꝗ non tenetur quis, confiteri niſi unico, & proprio ſacerdoti, & huic ſolitario quantũ eſt de præcepto Apoſtolico, ſeu eccleſiaſtico, hæc Bona. in 4. di. 17. artic. 1. q. 3. de pę. diſt. 1. & eſt auctoritas Chryſoſt. c. menſura. non dico tibi, ut prodas in publicũ, neq; apud alios te accuſes, ſed obedire te uolo profetæ dicenti, reuela dño uiã tuã ante Deum, ergo tua confiteri. peccata apud uerum iudicem cũ orõne delicta tua cõmiſſa, non lingua, ſed conſciæ tuæ memoria, & tũc demũ ſpera te mĩam E poſſe conſequi, ſi habueris in mente peccata tua, nunquam malũ aduerſus proximum in corde tenebis. Gratianus, non ita intelligendum eſt, ut ſine confeſſione oris, peccata ſecreta confeſſione, & occulta contritione purgantur, & infra eadem diſt. 1. Quamuis, & eſt Leo Papa, quamuis plenitudo fidei uideatur eſſe laudabilis, quæ pp Dei timorem, apud hoïes erubeſcere nõ uerctur; tñ quia non oïum huiuſmodi ſunt peccata, ut ea, qui pnïam poſcunt, non timeant publicare, remoueatur iam improbabilis conſuetudo, ne multi a pnïę remedijs arceátur, dum aut erubeſcunt, aut metuunt inimicis ſuis ſua facta reſerare, pro quibus poſſunt F
legum conſtitutione percelli, ſufficit. n. illa confeſſio, quæ offertur primum Deo, tum et ſacerdoti, qui pro delictis pęnitentium peccator accedit, tunc. n. plures poterũt ad pnïam prouocari, ſi populi auribus nõ publicetur conſcia confitentis, de hoc plura in alio tractatu. Duodecima cõditio debet eſſe lachrymabilis, quo ad dolorem de peccato commiſſo. Nota ꝗ duplex eſt lachryma, ſ. corporalis & exterior, ſecunda mentalis & interior, & hic eſt dolor contritionis, prima non requiritur de neceſſitate ad confeſſionem, ſicut in tractatu de contritio G
ne dictum eſt, ſecunda requiritur ubi ẽt tactũ eſt; ſed quia homo aliqñ non pôt hr̃e dolorem, quẽ uellet. Not. modos inueniendi quos ponit Io. in ſumma ſua, primus eſt frequens cogitatio. Iſa. 38. Recogitabo tibi oẽs annos meos in amaritudine aïæ meæ, ſecundus ex cogitatione de peccatis commiſſis pudere. pſal. & putredo in oſſibus eius, quę cõfuſione res dignas gerit, tertius utilitas peccati, ex qua conſurgit ipſius deteſtatio. Iero. Quàm uilis facta es nimis iterans uias tuas, & Io. 8. Qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati, & Seneca ſcirem Deos ignoſcituros, & hoïes ignoraturos tñ abhor-
rerem peccatũ. Quartus timor extremi iu- H
dicij, & pęnæ inferni. Iero. quoties diem illum cõſidero, toto corde contremiſco, idẽ ſiue comedo, ſiue bibo, ſiue aliquid facio, ſemper vr̃ in aure mea illa tuba horribilis reſonare, ſurgite mortui, & uenite ad iudicium, & illud 1. pę. d. ſi iuſtus uix ſaluabit impius, & peccator, ubi apparebunt? cũ multis conſimilibus. Quintus de ammiſſione cœleſtis patriæ, & multiplici offenſa creatoris, Apoc. Tene ꝗ habes, ne alius accipiat coronam tuam. Ber. dolor peccati triplex debet eſſe, ſ. acer, acrior, & acerrimus: acer, qa offen-

A fendimus Deum , creatorem oĩum; acrior,
quia patrem noſtrũ cęleſtem offendimus,
qui nos multipliciter paſcit, acerrimus, q̃a
redemptorem noſtrum, qui nos liberauit
proprio ſanguine a uinculis peccatorum, a
crudelitate dæmonum, & acerbitate gehẽ-
næ. Sexta ſpecies triplex. ſ. ueniæ, gratiæ,
& glorię; ueniæ, qua peccata dimittuntur;
gratiæ, qua bene operabiť, gloriæ, q̃ ꝓ bo-
no opere, ad hoc remunerabitur. Apoc. 3.
Ego ſto ad oſtium, & pulſo, ſi quis audie-
rit uocem meam, & aperuerit ianuam, in-
troibo ad illum, & cęnabo cum illo, & ip-
ſe mecum, & Matth. 4. Pœnitentiam agite,
appropinquabit enim regnum cęlorum, &
B Matth. 9. Non ueni uocare iuſtos, ſed pec-
catores ad pęnitentiam; ſi ergo uolueris cõ
teri, gaudere facies totam cęleſtem curiam.
Luc. 15. gaudiũ eſt Angelis Dei ſuper uno
peccatore pęnitentiam agente; ſi autem no
lueris, contereris in inferno, iuxta illud pſ.
Contritio, & infęlicitas in uijs eorum; ſe-
cundo debet eſſe lachrymabilis, i. cum cõ-
tritione. i. cum uoluntate amplius nõ pec-
candi, & cum dolore omnium pręteritorũ,
aliàs cõfeſſio nihil ualet. vnde iſte eſt quin
tus caſus, quem addunt Doctores, ꝙ qui
non accedit contritus, dẽt confeſſionem fa
C ctam iterare, ut dicetur inſ. vnde dicit Bo-
nauent. in 4. di. 17. art. 2. q. 3. ꝙ ad ſacramen
tum pęnitentiæ non eſt neceſſe, ꝙ accedẽs
habeat charitatẽ, uel diſpoſitionem ad cha
ritatem ſufficiat ſm ueritatem, ſed ſufficit
ſecundum probabilitatem; hæc autem di-
ſpoſitio eſt attributio, quæ frequenter per
confeſſionem ſuperadiunctam, & abſolu-
tionẽ formatur per grãm, ut fiat contritio;
ſic ad ipſam, & multis ibi gratia conceditͬ,
vnde dico ꝙ ſufficit, ꝙ probabiliter ſe di-
ſponat ad grãm pro oĩ peccatorum deteſta
tione, ꝙ ſi ſe non diſponit, immo cum uo-
luntate peccãdi accedit, dico ꝙ peccat mor
taliter, quia ſacrm̃ irritum fecit, inquãtũ in
D ſe eſt, & hoc non eſt ſine contemptu; vnde
tenetur iterum ire ad ſacerdotem, & pete-
re abſolutionẽ. Sed ſi diceretͬ: ad quid pro-
deſt? dicunt Doctores, ꝙ ſatisfacit eccleſia-
ſtico præcepto, vnde nota, ꝙ ſi quis uadit
ad confeſſionẽ cũ uoluntate non abſtinẽdi
ab omnibus, uel ab aliquo, confeſſio nõ ua
let, immò tenetur confeſſionem iterare, vt
dicit Alex. de Ales in 4. Not. dicit Guil. in
glo. Ray. §. 53. Item quæritur, ꝙ ſi quis exi-
ſtens in propoſito peccandi. i. qui non pro
ponit abſtinere a peccatis, confiteatur, &
poſtmodum per ueram pęnitẽtiam redeat,

debet iterare confeſſionem cum hac diſt. E
aut accedat ad confeſſorem ſuum, aut ad a-
lium; ſi ad ſuum cui confeſſus fuit, & hoc
dupliciter; quia aut recordatur ſacerdos il-
lorum peccatorum, quæ primo confeſſus
fuit, & ſic non expedit niſi ut confiteaͬ ſuã,
aut non recordatur ſacerdos, & ſic expedit
iterari confeſſio tota, ſi uero ad alium acce
dit; oportet, ꝙ fiat cõfeſſio de nouo, de pę.
diſt. 3. §. ſunt plures, nunquam aliquem ſa-
nauit dñs, quem õino non liberauerit, to-
tum. n. hominem liberauit in Sabbatho,
quia corpus ab infirmitate, & aĩam ab om-
ni contagione liberauit, indicans pęniten-
tem oportere ſimul dolere de omni crimi-
ne orto in anima, & in corpore. ſcio. n. Deũ F
inimicum omni criminoſo, quo ergo qui
crimen reſeruat, de alio recipit ueniam? ſi-
ne amore Dei conſequeretur ueniam, ſine
quo nemo unquam inuenit gratiam? ho-
ſtis. n. Dei eſt, Deum offendit perſeuerãter,
quædam. n. impietas infidelitatis eſt dimi-
diam ſperare ueniam, non. n. ſine uera pœ-
nitẽtia inuenit gratiam, ſed modo ponatur
caſus ille, qui dicit nolle abſtinere ab omni
bus, uel ab aliquo peccato, uel dicit, ſe non
pęnitere, in hoc facto, nunquam debet eũ
abſoluere. Reſp. Tho. in 4. de quolibet, ꝙ ſa
cerdos non abſoluit aliquem, niſi quem di- G
mitti credit abſolutum. Mag. in 4. di. 17. ne-
mo. n. põt confiteri, niſi ſuſcitatus, quia a
mortuo uelut ab eo, qui non eſt, perit con-
feſſio; nullus ergo confitetur, niſi ſuſcita-
tus; nemo uero reſuſcitatur, niſi qui a pecca
to abſoluit, quia peccatum mors animę eſt,
q̃ ut eſt uita corporis, ita eius uita eſt Deus:
ſed ſi forte obijceres, ꝙ debet abſolui per
tex. decret. ext. de pę. & rem. quòd quidã,
vnde Alex. Conſultus ab ẽpo Beluacenſi,
ꝙ ſi qui uenirent ad confeſsionem, qui nol
lent abſtinere a peccato, quid debet ſace-
re? Reſp. ꝙ quidam ad confeſsionem de cri
minibus ueniunt, & quamuis cõfiteri uel-
lent, ſe tñ aſſerunt abſtinere non poſſe, i. H
nolle: conſultationi tuæ reſpondemus, ꝙ
eorum confeſsionem recipere debes, & eis
de criminibus conſilium exhibere, quia nõ
ſit uera huiuſmodi pęnitentia, admittenda
tñ eſt eorum confeſsio, crebris, & ſalubri-
bus monitis eſt pñia indicenda: ſed nota
tex. conſilium exhibere, non dixit abſolue-
re, quia eſſet aĩas decipere, & illa quare, q̃a
nõ eſſent abſolutæ, & hæc fuit intentio Pa
pæ, quia uirtute cõfeſsionis fit ſæpe homo
de attrito contritus, & ẽt ꝑꝑ monita boni
cõfeſſoris. Sed ſi diceres, ꝙ intelligit dẽre
fieri

A fieri abſolutionem. Contra, aut illa abſolutio eſt uera, aut non; ſi ſic, ergo non facit in abſoluẽdo, ꝙ non facit Deus, ſ. de mortuo uoluntario uiuum. hoc eſt falſum, ergo nõ põt, quia ſicut in naturalibus pp defectus, quo ſubtrahiř principium irreparabile eſt pp ſe, uel pp hoĩem, uel per creaturam aliquam, ſicut de perfecto cęco. Sed ſi manet, reparari põt; cum ergo peccatum mortale ſubtrahat primum ſalutis, quæ eſt gratia, ſiue Deus, non põt per ſe, uel per hominẽ purum, niſi ſuperna gratia adueniente; ergo nõ põt hõ per ſe, nec cũ claue ꝙ nõ põt Deus per ſe de potentia ordinaria, cũ maior poteſtas non cõicetur hoĩ, quàm ipſe

B habeat; ſed ſic eſt, ꝙ Deus non ſaluat hominem, niſi homo acceptet grãm, & hoc eſt, ꝙ dicit Aug. qui fecit te ſine te, non ſaluabit te ſine te: ergo non põt ab hoĩe ſolui, ergo non Papa põt concedere, quia clauis Petri non eſt ſup. claues Chriſti, & Dei, vñ Mag. in 4. diſt. 18. & text. Hiero. ſup Matth. 16. vbi dñs ait Petro: tibi dabo claues regni cęlorum, & quodcunq; ligaueris ſuper terram, &c. hunc locum quidam non intelligentes, aliqui ſumũt de ſuperbia Phariſæorum, ut damnare innoxios, uel ſaluare ſe putent noxios, cum apud Deum non ſñia

C ſacerdotium, ſed reorum uita quæratur, ſed ſuper dicit, ꝙ non eſt uera, ergo decipit homines, & peccarores; vnde Bona. in 4. diſt. 17. iuxta literã ſacerdos quantum ad abſolutionem a pęna ſe habet per modum dimittentis; ſed attendendum ꝙ efficacia ſacramenti pendet ex idoneitate ſuſcipiẽtis, actus.n. actiuorum ſunt in patiente bene diſpoſito, quia ergo in talem, qui vř contritus, habet clauis effectum, quantum eſt de ſe, ſed non habet hoc ex fictione illius, ita ꝙ quamuis clauis non erret, cum ille errat, & decipit. ſi aũt ille, qui ſoluit, & ligat ſm uoluntatem, & non ſm ſcientiæ, uel iuris regulam procedat, ſic clauis non habet

D efficaciam, & contra tales, qui uolebant ſoluere & ligare, loquitur Hiero. Vnde ſicut ſacramenta priuantur efficacia, aut quia nõ rectè adminiſtrantur, aut quia non rectè ſuſcipiuntur; ſic in clauibus oportet intelligi. Not. ergo ꝙ ſacerdos habet ſe per modum deiurantis uerè, & non falsè quantum eſt de ſe; & ſic falsè demonſtrarem; ꝙ horrendum eſt dicere in ſacramentis, quia fides periret, qua rõne hoc, & aliud: & ſic poſſumus dicere de baptiſmi ſacramento, ꝙ falſum eſt, quia eccleſia utiř ueris ſignis, & nõ falſis, unde Hiero. ſuper Matth. vbi ſup. in Leuitico, oſtendere ſe ſacerdotibus iuben-

tur leproſi, quos illi non faciunt leproſos, uel mundos, ſed diſcernunt qui mundi, uel mundãdi ſunt; ita & hoc apertè oſtẽditur, quòd non ſequitur Deus eccleſiæ iudiciũ, quę per ſurreptionẽ, & ignorantiã interdũ iudicat ſm ueritatẽ, & in remittẽdis, & in retinendis culpis. De decimatertia conditione, ſ. accelerata, ut. ſ. non differat de die in diem, unde Eccl. 5. Non tardes conuerti ad dñm, & ut differas de die in diem, ſubito. n. ueniet ira illius, & in tempore uindictæ diſperdet te, deber. n. eſſe feſtina propter quinque; primo propter horæ mortis incertitudinem. Luc. 12. Quod ſi dixerit ſeruus ille in corde ſuo, moram facit dominus meus uenire, & cęperit percutere ſeruos, & ancillas, & edere, & bibere, & inebriari, ueniet dominus ſerui illius in die, qua non ſperat, & hora qua neſcit, & diuidet eum, partemque eius cum infidelibus ponet, & in eodem capite exemplum de diuite illo, qui dicebat, anima mea habes multa bona poſita in annos plurimos requieſce, comede, bibe, & epulare, dixit aũt illi Deus, ſtulte hac nocte repetẽt a te aĩam tuam; quæ autem paraſti cuius erunt? Ambroſius, non ſunt hominis bona, quæ ſecũ ferre non poteſt, ſola miſericordia comes eſt defunctorum, ſecundo propter peccati relabationem. Apoc. vlt. Qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc, & Greg. Peccatum, qđ per pęnitentiam non diluitur, ſuo pondere mox ad aliud trahit: tertio propter maiorem a Deo elongationem, & difficiliorem conuerſionem. pſ. Domine qui elongant ſe a te peribunt: quarto propter finalem periculoſam conuerſionem, quia rara eſt, & de hoc require in ſermone de morte peccatoris: quinto propter iuſtitiæ ſeueritatem. Eccleſ. 5. de propitiatu peccatori noli eſſe ſine metu: non adijcias peccatum ſuper peccatum, & ne dicas; mĩa Dei magna eſt multitudinis peccatorũ meorũ miſerebiř, mĩa. n. & ira ab illo cito proximat, & i peccatores reſpicit ira illius, & Iud. 8. Qui eſtis uos, q tẽtatis dñm? poſuiſtis vos tps miſerationis dñi, & in arbitrio uro diẽ cõſtituiſtis ei. De decimaquarta cõditione, ſ. fortis, ut nihil pp uerecundiã dimittat, exẽplũ de Maria, q̃ adeo fortis fuit in confitẽdo pp amarã interius cõpũctionẽ, ꝙ nullo pudore obſtãte publicè cõfeſſa eſt turpitudinẽ peccatorũ, vñ Greg. in Hom. ſup Lucã: ſeptẽ dæmonia Maria habuit, q̃ uniuerſis uitijs plena fuit: ſed ecce quia turpitudinis ſuæ maculas reſpexit, lauãda ad fontẽ mię cucurrit, cõuiuãtes non erubuit, nam

quia

A quia ſemel ipſa grauiter erubeſcebat inte-
rius,nihil eſſe credidit, ꝙ uerecūdaretur ſo-
ris,vnde Ber.ſuper Cant.hom.43. Si uerita
tis amore affectus es, uelles ꝓculdubio, ꝙ
in te eſt eadem de te oēs tenere ſnīam, quā
ipſam apud te hr̄e cognoſcis ueritatem: ali
quando priuato amore contenta detines in
trare iudicium ueritatis, cui dubium eſt mi
nus te ueritatem diligere,cui proponis ꝓ-
prium cōmodum,& honorem. De decima
quinta conditione, ſ.accuſans in 4. ſent.di.
17.c.vlt.Ideo.n.peccatum ſuum, qui celat,
ut putetur foris qualem ſe iam dn̄i conſpe
ctui exhibuit, q̄a ex ſonte ſuperbiæ naſcit̄
ſpecies, ſpecies.n.ſuperbiæ eſt ſe uelle iuſtū
B uideri, qui peccator eſt, atque hypocrita
quincitur, qui ad uiſtas primorum paren-
tum,uel tergi uerſione uerborum peccata
ſua leuigare contendit,uel ſicut Cain pec-
catū ſuum retinēdo ſupprimere q̄rit, qſi di
xi ;nunquid cuſtos fratris mei ſum? Aug.tu
factus es peccati tui deſenſor, quia erit dn̄s
liberator;ut ſit ipſe liberator,tu eſto accuſa
tor. De decimaſexta conditione.ſ.præpara-
ta,require ſupra in alio tractatu. Sed ſi quis
dicit ſe pœnitere, & tn̄ non vult onus pęni
tentiæ ſubire. Reſp. Ray. §. ſi Item quid? ſi a-
C liquis; & Hoſt. verbo quid, ergo dēt ſacer-
dos pęnitentē primo inducere ſicut pōt, ut
animū habeat paratū ad implendū pęnitē-
tiā, quā iniungit, oſtendendo ei magnitudi
nem peccatorū, quot, & quāta bona ammi
ſit pp illa peccata, omnia recuperabit p pę
nitentiā, oſtendat ēt quātas pęnas ſuſtinuit
Adā cū tota poſteritate, pro uno peccato,
q̄a, ſ. ſolū guſtauit de pomo ligni uetiti; cō
ſideret ergo quanta pœna debet tota ſcele-
ribus, ſi aūt non pōt eum frāgere, imponat
ei talem pęnitentiā cum uoluntate ſua, q̄
ueriſimiliter pōt portare, ne deterius ei cō
tingat, poſt modum inuiolādo; ad hoc aūt
preciſè laboret, ut peccatorū cauſas, & ra-
dices peccatorum remoueat, & oēm occa-
D ſionem peccandi tollat, ſequitur in Ray. po
tius imponat unum pr̄ nr̄, uel ꝙ ſemel in ſe
ptimana uadat ad eccleſiā, uel aliud leuius;
Inſuper alia bona, q̄ fecerit, ei iniūgat in pę
nitentia; & mala, q̄ patiens tollerabit, oſten
dat tn̄ ei, ꝙ id qđ minus faciet hoc ſupple E
bit in purgatorio, & ſic ipſum admittat; dū
tn̄ pęniteat de peccatis, uel dicat ſe pęnite-
re, uel hr̄e propoſitum de cętero abſtinēdi.
Concordat per omnia quaſi hoc in glo. ſu-
per c. omnis. Vnde Hoſt. Multa nos inui-
tant, primum eſt exemplum dn̄i, qui nunq̄
legitur grauem pęnitentiam impoſuiſſe.
Ioan.8. Vade, noli amplius peccare, ne dete
rius aliquid tibi contingat, & Luc.5. Nemo
mittit uinum nouum in utres ueteres, alio
quin rūperet uinum nouum utres. glo. ap-
pellat uinum nouum laborioſam, & duram
pœnitentiam; utres autē ueteres appellat
peccatores in peccatis inueteratos. Not. de
adultera. Ioā.8. Quis te condemnauit mu- F
lier? nec ego te condemnabo. Io. Chriſoſt.
ſuper Matth.c.23. Tranſumptiue uero 26.
q.vlt. alligant.n.onera grauia, & impoſſibi-
lia, &c. tales.n. ſunt ſacerdotes ēt nunc, qui
oēm iuſtitiam mandant populo, & ipſi nec
modicam ſeruant, uidelicet non vt faciēdo
ſic, ſed ut dicendo appareāt iuſti, tales ſunt,
qui graue pondus uenientibus ad pęniten-
tiam imponunt, qui dicunt, & non faciunt;
& ſic dū pęna præſentis pœnitentiæ ſugge
ritur, contemnitur futura pœna, ſicut.n.ſi
faſcem ſuper humeros adoleſcentis, quem
non poteſt baiulare poſueris, neceſſe hēt, G
aut faſcem reijciat, aut ſub pondere cōfun-
datur: ſic & homo, cui graue pondus pęni-
tentiæ imponis, aut pęnitentiam reijciet,
aut ſuſcipiens, dum ferre non pōt, ſcandali
zatus amplius peccat: deinde, & ſi erramus
modicam pœnitentiam imponentes, non
ne melius eſt propter rationem reddere, q̄
propter crudelitatem: ubi.n. paterfamilias
largus eſt diſpenſator, non debet ēt tenax.
Si Deus benignus, ut quid ſacerdos eius au
ſterus uis apparere? & addit hoc glo. uer-
bo.d. Conſulo, ꝙ ad euitandam inobedien
tiam, & tranſgreſſionem talibus pauca ſa-
tisfactio iniungatur ſub præcepto, & ꝙ cō-
cedat ei per ieiunium ſibi iniunctum aut H
orationes, & quæcunque alia ſibi iniuncta
redimere poſſit, cum uelit, ultra hoc ſi non
fecit pęnitentiam, nec uolet facere, tene-
tur de nouo confiteri. Require ſupra.

Finis ſermonum extraordinariorum.